

SEKRETARZ I ADWOKAT DOMOWY

NIEZWYKŁY ZBIÓR LISTÓW TOWARZYSKICH I OKO-
LICZNOŚCIOWYCH, DOKŁADNY PODRĘCZNIK DLA SŁABYCH
W STYLU I KONCEPCIE

zebrany i ułożony przez

M. BOREJKĘ i TA. CZA.

jako też

OBSZERNY WYBÓR WZORÓW STYLIZACYJ URZĘDOWYCH I PRA-
WNICZYCH, PROŚB, PODAŃ, DOKUMENTÓW I T. P., ZASTOSOWA-
NYCH WEDLE NAJNOWSZYCH ROZPORZĄDZEŃ I USTAW.

przez

Dr. A. Z.

DZIAŁ I.

005282(083.1)

LWÓW.

WŁASNOŚĆ I NAKŁAD H. BODEKA.

Z drukarni zakł. nar. im. Ossolińskich.

1871.

Słowo wstępne.

Natura uposażyła nas najbardziej a może najhojniej pomiędzy żyjącymi stworzeniami tej ziemi; prócz składowego ciała ożywionego zmysłami, udzieliła nam największy klejnot z swej szczodrej skarbnicy, klejnot, który albo bardzo zmodyfikowany, lub wcale nie dostał się drugorzędnym twórcom, choćby mniej lub więcej zbliżonym do nas swem fizycznym podobieństwem, a tym klejnotem jest: mowa nasza. Ona jestto łącznikiem naszych pojęć, uczuć, wrażeń i tp.; ona tworzy ową olbrzymią różnicę między ludźmi a zwierzętami, które co do innych warunków często tak blisko obok nas stoją. Ona jest jedynym żywiołem wzajemnego porozumiewania się między ludźmi, a przecież są wypadki, w których niewystarcza zupełnie. Jeżeli głos u jednych a zmysł słuchu u drugich rozdzielony jest zbyt-nią przestrzenią, natenczas okazuje się konieczność zastąpienia jej innymi środkami. Przemysł i dowcip ludzki potrafił i temu zaradzić, ujawniwszy cały obszar swej mowy w martwe znaki, które miasto głosu na falach powietrza podawanego, odciska na papier i miasto uderzać w bębenek uszny, podsuwa jasnej źrenicy oka w kształcie pisma. Tym sposobem umożliwiono sobie wzajemne porozumiewanie się i udzielanie swych myśli mimo przestrzeni dzielącej miejsca i czasu. Jednym z najpierwszych już użytków tego wynalazku były listy, z początku w kształcie porysowanych liści papirusowych, później jako wytłaczane tafle wojskowe, aż w końcu z wynalazkiem papieru znajdujemy już

zupełnie formę ich zmienioną. Ponieważ listy były i nie są czem innym, jak substytutami żywego słowa, powinny więc być układane stosownie do okoliczności, jednakowoż z większą uwagą i zastanowieniem się, bo słowo wymówione choćby mylnie i niewłaściwie ulatuje wraz z głosem, gdy przeciwnie wyszedłszy z pod rylca, pióra lub krotki, pozostaje związane ze swym błędem. Nie można także brać pojęcia listu jako zastępcę mowy, w całkowitem znaczeniu tego słowa, bo w mowie zwykłej nie zakreśla się częstokroć granic co do objętości i zawartych w niej myśli, a list powinien jak najściślej i najwyraźniej zamykać w swych ramach tylko samą myśl skryształowaną i wypełniać założony sobie cel. Dlatego też jak krótkie, dobitne i wyraźne oddawanie myśli słowami, jest zaletą mówiących, podobnież zwięzłość a nie rozwlekłość czyni wagę dobrego listu. Oprócz wewnętrznej, uważać należy i na zewnętrzną formę listów. Najpiękniejszy styl przy niewprawnej ręce, najlepszy dobór i szyk wyrazów kreślonych koszlawami głoskami, podobny jest do uroczych melodyi śpiewanych ochrypłym głosem lub wydobywanych z rozstrojonego instrumentu. Kaligraficzne i czytelne pismo jest jedną z najgłówniejszych zalet, nie przepominając o ortografii i gramatyce.

Co do swej treści, możemy podzielić listy na trzy główne klasy, a co do stylu na dwa zupełnie odrębne rodzaje. Zważając na osobę, do której się pisze, powinniśmy listom nadać pewną cechę odpowiednią stosunkom, w jakich z osobą tą żyjemy, z tej przyczyny podział listów ogólnie na trzy klasy byłby następujący: 1) Listy poufne, rodzinne, przyjacielskie, miłe. 2) Listy do wyższych i możniejszych. 3) Listy w interesach i handlowe.

Sposób pisania, styl, powinien być jasny, dobitny, zwięzły, nie zupełnie suchy i bez okras, owszem gdy tego potrzeba wymaga, kwiecisty i poetyczny podług okoliczności w pierwszych dwóch klasach, jednakowoż w ostatniej zaleca się szczególniejszą zrozumiałość i dobitność, a zupełne zaniechanie okresów szerokich i niepotrzebne szafowanie wyrazów.

Podobnie jak w rozmowie pomiędzy ludźmi inteligentnymi w pożyciu towarzyskim, zachowuje się pewien dobry ton i ceremonialność zgodna z okolicznościami i stosunkiem, tak też i w listach przyjęto pewne prawa co do przeprowadzenia tychże. Itak: warunkiem dobrego listu prócz stylu, ortografii i kaligrafii jest dobre zestawienie pojedynczych jego części, których najgłówniej rozróżniamy sześć, a te są następujące: 1) Nadpis czyli tytuł umieszczany na samym początku z góry. 2) Wstęp czyli przedmowa. 3) Przygotowanie do właściwej treści. 4) Przeprowadzenie takowej. 5) Zakończenie. 6) Podpis a 7) adres.

Nadpisy stosują się do stanowiska adresatów, t. j. osób, do których się list wystosowuje a opis tychże podajemy niżej.

We wstępie przy listach poufnych, umieszcza się zazwyczaj odpowiedź na odebrane pismo, usprawiedliwienie przerwy w korespondencji, albo też do osób z familii lub spokrewnionych bliżej, opuszcza się je zupełnie. Jeżeli list zawiera prośbę lub stylizowany ma być do adresata wysokiego stanu lub urzędu, natenczas należy we wstępie usprawiedliwić swą śmiałość.

Właściwa treść listu poprzedzona krótkim przygotowaniem, powinna mieścić w sobie wszystko, cokolwiek pisać jako cel sobie obrał, nadto powinna być traktowana loicznie i w pewnym zrozumiałym porządku

przeprowadzona. Może ona mieć formę doniesienia, uwiadomienia, napomnienia, prośby, rady i tp.

Zakończenie tworzy zwykle polecenie się pa-mięci, ponowienie lub przypomnienie prośby już raz wyrażonej, albo wreszcie pisać do osób równego stanu, serdeczne pozdrowienie, załączenie uścisków, pocałunków i tp. Na samym ostatku umieszcza się tak zwaną submisję, która wyraża stosunek piszącego do adresata wraz ze stosownym przymiotnikiem, jak: uniżony sługa, wdzięczny i miłujący syn, przyjaciel. Przy listach kupieckich lub interesowych, opuszcza się zwykle submisję jako zbędną, bo w sprawach handlowych bardzo rzadko odróżnia się stopnie pokrewieństwa, lub przyjaźni.

Jeżeli miejsce pobytu i datum nie zostało umieszczone po prawej stronie listu ze samej góry, to umieszcza się je po lewej od dołu.

Dopisków czyli takzwanych Postscriptum (P. S.) uważanych często za niezbędny dodatek przy listach, należy unikać przez wzgląd i uszanowanie dla osób wyższego stanowiska. Kiedy jednak konieczna potrzeba wymaga tego, używa się je, lecz zaopatrzone ponownym podpisem i submisją.

Przy listach do osób, którym się należy większy szacunek, uważać należy na czystość pisma, dobór papieru i atramentu, a nawet na równe złożenie i opieczętowanie. Są to na pozór drobnostki mało znaczące, rzucają one jednakowoż pewne światło na autora listu, i często przyczyniają się do utwierdzenia rozmaitych dobrych lub złych przekonań u czytających.

Powracając do nadpisów i tytułów, musimy zrobić tę uwagę, że w ciągu całego listu nużącym byłoby jednostajne powtarzanie całych godności, dlatego też podlegają one niektórym zmianom i skróceniom.

Podajemy tutaj mały spis najczęściej używanych tytułów pod a) na początku, pod b) w środku, a pod c) stosowną okolicznościową formułkę zakończającą listy.

Do cesarza lub króla:

- a) Najjaśniejszy Cesarzu lub Królu i Panie, — Najłaskawszy Monarcho, — Najjaśniejszy Panie i najmiłościwszy Władco!
- b) W. C. (lub król.) Mość.
- c) Najwierniejszy poddany, najpokorniejszy lub najpoddąnszy sługa.

Do księcia:

- a) Jaśnie oświecony Mości Księżu i Dobrodzieju!
- b) Księżu Pan, — J. O. Księżu Dobrodziej, — Wasza Wysokość.
- c) Najniższy i najuniżeszszy sługa.

Do hrabiego:

- a) Jaśnie Wielmożny Panie Hrabio!
- b) JW. Pan Dobrodziej.
- c) Uniżony, najniższy sługa.

Do barona.

- a) Jaśnie Wielmożny Panie Baronie!
- b) Łaskawy Panie, Wasza Łaskawość.
- c) Całkiem posłuszny.

Do szlachcica, obywatela, ogółem do osób posiadających urząd lub wykształcenie.

- a) Wielmożny Panie (Mości) Dobrodzieju!
 - b) WPan Dobr.
 - c) Z poważaniem, z szacunkiem, uniżony sługa.
- Do mieszczana i rzemieślnika:
- a) Szanowny, — zacny, — łaskawy Panie!
 - b) Szanowny Pan.
 - c) Życzliwy.

Do urzędów:

- a) Wysokie c. k. Ministerium oświaty, (lub której innej kategorii).

Wysokie c. k. Namiestnictwo!

Wysoki c. k. Sądzie krajowy!

Świetny Sądzie obwodowy!

Świetny Magistracie!

Prześwietna Dyrekcyo!

Szanowne Towarzystwo ogniowe! etc.

Najprzewielebniejszy arcybiskupi (biskupi) Kon-systorzu!

Przewielebny Dekanacie!

Szanowna Redakcyo!

Do osób stanu duchownego:

- a) Jaśnie oświecony Arcypasterzu i Dobrodzieju!

- b) JO. Arcypasterzu Dobr.

- c) Najposłuszniejszy sługa.

Do kanonika:

- a) Przewielebny, — Wielmożny, — Wielce łaskawy księżę Kanoniku — Dziekanie Dobrodzieju!

- b) W. Ks. Kanonik Dobrodziej.

- c) Uniżony sługa.

Do proboszcza:

- a) Wielmożny, — Wielce szanowny, — Wielebny Księżę proboszczu Dobrodzieju!

- b) W. Ksiądz Dobr.

- c) Z należnym szacunkiem, — z prawdziwym poważaniem, — uniżony sługa.

Do ministrów, radców wyższych państwowych, namiestników, marszałków, posłów (ambasadorów), generałów, i innych osób zajmujących wyższy urząd lub godność, używa się obok wymienienia przynależnych tytułów: Ekselencyo!

N. p. Jego Ekscelencyi c. k. marszałkowi, kawalerowi orderu św. Jerzego i wielu innych; Jaśnie Oświeconemu księciu de Schwarzenberg!

Wyczerpawszy jak najkrócej prawidła stylistyki, przystępujemy do praktycznych przykładów, których czytanie podać może wiele sposobności ćwiczenia i obznajomienia się w dobrem pisaniu i koncepcowaniu listów.

I.

(Syn składa ojcu swe życzenia w dniu tegoż urodzin.)

Czcigodny kochany Ojcze!

Zbliżył się dla mnie dzień święty, uroczysty. Nadeszła ta chwila, w której Ci mogę drogi Ojcze me życzenia i niewygaste uczucia wyjawić. Wierz mi, iż tylko powołanie i obowiązek kępują Twego syna; gdyby nie one, dawnobym do Ciebie pospieszył, aby być uczestnikiem tego rodzinnego święta.

Moje dzisiejsze stanowisko, mój byt, zawdzięcam tylko Tobie najdroższy Ojcze, przyszłość moja zawisła tylko od tych zasad, które Ty mi w młodzieńcze serce wszczepiłeś. Nie znałem troski o chleb codzienny, nie walczyłem nigdy z losem, nie sterałem dotychczas sił moich w ciężkiej szarudze życia — a wszystko to Tobie zawdzięcam mój drogi Rodzicu. Ty odwróciłeś odemnie niebezpieczeństwa burzliwej młodości, Ty mój umysł oświeciłeś, wyrabiając we mnie prawy charakter, siłę i odwagę; za Twoim idąc przykładem nauczyłem się pracować, a dla tej świętej przyjaciółki człowieka, dla religii, Ty otworzyłeś me serce. Przy spełnianiu ciężkich obowiązków i twardych powinności, postępowałem za Twoim przykładem; Twoja rada, Twa pomoc wszędzie mi towarzyszyła, i wspierany przez Ciebie, mogę się śmiało rzucić w odmęt fal życia.

Gdyby Ci tylko Opatrzność mogła to wynagrodzić, co Ty dla mnie uczyniłeś, gdyby mogła zapłacić za miłość, za troskliwość ojcowską! Nie mogę się inaczej z tego długu oczyścić, jak tylko zapewnieniem w mem sercu uczucia miłości, wdzięczności i posłuszeństwa. Wierz mi drogi Ojcze, iż te uczucia coraz bardziej wzrastają, a jako drzewa cienie, tak one memu sercu zadowolenie i spokój użyczają. Z dnia na dzień pielęgnuję te cnoty i strzegę je od brudnego skażenia świata.

Dziś kończysz drogi Ojcie lat pięćdziesiąt — barki Twe nie pochylone, z lic tryska czerstwość i zdrowie, umysł wrażliwy, jeszcze młodociany — mam więc nadzieję, iż jeszcze długo i długo otaczać mnie będziesz opiekuńczymi skrzydłami. Łaskawe Nieba zatrzymają Cię dla dobra świata, dla ludzi, którym tyle wyświadczasz, nareszcie i dla mnie świadomego swych synowskich powinności.

Te myśli, te życzenia zawsze są mym nieodstępnym towarzyszem i wśród nich spędzę dzisiejsze święto.

Zegnaj mi drogi Ojcie i pamiętaj łaskawie o kochającym Cię Tadeuszu wdzięcznym i posłusznym synu.

(Podobny list.)

Najdroższy Ojcie!

Uważam za najświętszy mój obowiązek, złożyć Ci dziś drogi Ojcie najserdeczniejsze dzięki za niezliczone dobrodziejstwa, którymi mnie od kolebki do tego dnia obdarzasz.

Spełniając ów obowiązek i czyniąc zadość tej powinności, wznoszę me serce do Stwórcy i z pokorą błagam Go, o zdrowie i dobrobyt dla Ciebie, błagam Go, by Twą siwą głowę chronił od trosk i nieszczęść i zachował Cię dla szczęścia naszej rodziny której jedyną jesteś podporą. Będę się starał drogi Ojcie! wywdziękować się za Twą miłość szlachetnym postępowaniem i gorliwą pracą.

Oby Cię Bóg nagroził za staranną Twą miłość długimi, szczęśliwymi laty.

Takie są życzenia

Twego
posłusznego syna.

(Podobny list.)

Drogi Ojcie!

Odkąd myśleć się nauczyłem, odkąd w duszę wcisnęły się pierwsze, jasne promienie synowskiej miłości, odtąd zawsze dzień dzisiejszy napawał mnie radością i szczęściem. Dzień to Twych imienin kochany Ojcie, dzień wielki nigdy nie zapomniany. Przedemną roztacza się błogi obraz szczęścia, który Ty mi odsłoniłeś, obraz ten zrodził w mem sercu wdzięczność otaczająca Ciebie

drogi Ojczulku. Niestety słowa są za słabe, bezsilne, by Ci miłość mą opisać mogły. Zajrzyj tylko w głąb serca — a tam znalazłbyś płonący ogień wznieśłego uczucia. Serce nakazuje mi być posłusznym, szczerym i kochającym, i bądź pewny drogi Ojcie, że się temu miłemu rozkazowi nigdy nie oprę. Pozwól ucałować swe drogie ręce i jeszcze raz wyrazić swą miłość, wdzięczność i uszanowanie

Jan.

(Podobny list do matki.)

Najdroższa Matko!

Nie potrzebuję Ci droga Matko w szumnych słowach składać życzenia w dniu dzisiejszym. Wypowiem otwarcie, iż życzę Ci szczęśliwego powodzenia w najdłuższe lata, chęci i siły do dokonania obowiązku dobrej matki, który względem mnie najsumienniejsze wypełniłaś. Ja zaś starać się będę uprzyjemnić Twe życie — na honorze mym nie ścierpię choćby najmniejszej plamki, a przynależnym prowadzeniem się stanę jako wzór młodym ludziom pamiętającym o swym obowiązku: człowieka i syna. Słowa te nie ulecą z wiatrem, lecz wkrótce przemienią się w czyn.

Przyjmij to zapewnienie

posłusznego i kochającego Cię
syna Karola.

(Podobny list.)

Szanowna i kochana Matko!

Dożyłem na koniec od dawna wyczekiwanego i upragnionego dnia. Dawniej mogłem w dniu tym słyszeć Twój czuły głos, z nieograniczoną miłością patrzyłem w Twe oczy i śledziłem najmniejszy ruch, wyczekiwałem niecierpliwie rozkazu, dziś oddzielony pasmem gór, wstęgami rzek i obszarami zielonych dolin, tylko myślą jestem Mateczko przy Tobie!

Czuję to, iż Twa miłość jest dla mnie największym dobrodziejstwem, czuję całe brzemie smutku rodzącego się z wzajemnego oddalenia, czuję iż me własne przekonania są jeszcze

za słabe, zbyt kruche; czuję konieczną potrzebę zbliżenia się do Ciebie. O Boże! o jedną tylko godzinę szczęścia upraszam! Naprawdę, cóżbym za to nie dał, bym się teraz Tobą nacieszyć mógł! Twarde to i przyciężkie jarzmo losu!

I cóż Ci życzyć kochana i droga Mateczko?! Wierzaj mi, iż rano i wieczór modłę się do Boga o Twe zdrowie, o spokój dla Twojej biednej tyle razy zranionej duszy — modłę się i o najrychlejsze nasze połączenie. Pobłogosław mnie droga Matko, dodaj cierpliwości i spokoju

Twemu
na wieki Cię kochającemu synowi.

(Podobny list do brata.)

Kochany bracie!

Nie mogę pominąć dnia Twych urodzin, nie złożywszy Ci poprzód mych szczerych życzeń. Byłbym szczęśliwy, gdybym mógł wyrazić to, co czuję — czułbym nieklamana radość, gdybym uczucia me zupełnie mógł wylać na papier. Spodziewam się jednak, iż uwzględniś mą nieudolność w tej mierze i spojrzysz raczej na serce, niż na bezmyślną sztukę. Żyj zdrów i wesoło, pracuj szczerze i gorliwie, a wkrótce doczekasz się pomyślnego uwieńczenia Twych zamiarów i przedsięwzięć.

Nie zapominaj o mnie i obdarz dalej niezmienną miłością zawsze Cię kochającego

brata.

(Podobny list do szwagra.)

Drogi Szwagrze!

Nadzwyczaj ważnym jest dla mnie dzień Twych urodzin; mogę Cię bowiem wówczas przekonać, jak drogim jesteś naszej całej rodzinie, ożywionej dla Ciebie szczerą przychylnością i przywiązaniem.

Obyśmy często dzień ten uroczysto obchodzili i byli w stanie zapewnić Cię o prawdziwej miłości. Życzymy Ci szczęścia i błogosławionego pożycia z swą małżonką a moją drogą siostrą; życzymy Ci pociechy z rumianych i kochanych Twych dzieci; życzymy Ci na koniec od wszystkich pożądanego zdrowia.

Przyjmij zarazem jako dowód pamięci tych kilka sztuk zwierzyńny, — spożywając ją w dzień urodzin, przypomnij sobie kochającego Cię

szwagra.

(Podobny list do dziadka.)

Szanowny i drogi Dziadku!

Okazałbym najwyższą niewdzięczność, gdybym wraz z innymi nie pośpieszył złożyć Ci mych życzeń i zapewnień wdzięczności za dobrodziejstwa, które mi wyświadczyłeś. Błagam Opatrzność, by Ci dozwoliła długo jeszcze obchodzić uroczysty dzień ten w gronie kochającej Cię rodziny, do której i ja mam zaszczyt liczyć się.

Najpokorniej upraszam Cię drogi Dziadziu o błogosławieństwo, które spłynie na głowę

kochającego Cię i posłusznego
wnuka.

(Podobny list siostrzeńca do wuja.)

Szanowny Wuju!

Poczuwam się do tego pierwszego obowiązku, złożyć Ci drogi Wuju dzisiaj me szczerze życzenia. Nietylko wdzięczność za tyle dobrodziejstw mną powoduje ale i uszanowanie, które Tobie drogi Wuju, jako memu drugiemu Ojcu jestem winien. O mej miłości zapewniać Cię nie potrzebuje, wiesz bowiem dobrze, iż wszystkie me sprawy i uczynki do Ciebie z największym zaufaniem odnoszę, wiesz, iż staram się najusilniej ten węzeł, który nas łączy, ścieśnić a tem samem uzyskać prawo do Twojego serca.

Czułbym się najszczęśliwszym, gdybym był w stanie, ulżyć Ci w Twym położeniu i choć cząstkę ciężarów zdjąć z Twych ramion ustawiczną pracą nachylonych. Kończę w tej miłej nadziei, iż życzenia kochającego Cię siostrzeńca rychło do skutku doprowadzisz. Upraszam miłościwego Stwórcę, by Cię z swej świętej opieki nie wypuszczał i kreślę się z winnym szacunkiem przywiązany i posłuszny
siostrzeńcem.

(List ojca do syna w dniu tegoż imienin.)

Mój kochany Synu!

Gdyś przyszedł na ten świat, natenczas cieszyłem się z Twego istnienia i niemowlęciu jeszcze błogosławiłem. Widziałem z radością, jak wzmagales się w siły, strzegłem Cię pilnie jako młodzieńca od zasadzek świata; наконец w moich oczach stałeś się mężem dojrzałym i wystąpiłeś śmiało do walki z losem. Rozłączyłem się z Tobą tylko po części, gdyż ustawicznie jesteś w moim sercu. Rano i wieczór, kładąc się do spoczynku i wstając zeń, mam na uśmiech błagawczą modłę do Pana za Tobą moje dziecię. Dzień Twych imienin stał się dla mnie chwilą pamiętną, przypomina mi bowiem na one godziny, gdy Cię do Boga przywiódłem i prosiłem Go, by Cię czystem obdarzył sercem. Bóg prośby me wysłuchał: uprzyjemniaś mi bowiem życie, pracujesz gorliwie i łączysz w sobie wszelkie cnoty. Przeto modlitwy me nie będą płonne, gdy proszę o zdrowie i powodzenie dla Ciebie mój kochany Synu!

O to prosi Stwórcę i Twoja dobra matka i kochające Cię siostry.

Ściskam Cię mój synu i pozostaje

Twym

zawsze kochającym Cię ojcem.

(List matki do córki w dzień nowego roku.)

Drogie sercu mojemu dziecię!

Kiedy losu wyroki nakazały nam rozdzielić się, i kiedy nie wolno moim oczom poić się twym widokiem, ni przycisnąć Cię do matczynej łona, ani błogosławiącą położyć rękę na czoło twoje, niechaj przynajmniej przepelnione serce znajdzie ulgę przenosząc na martwą kartę część cisnących się uczuć.

Najukochańsza córko moja! Po raz pierwszy to w życiu zabłysnął ten pamiętny dla mnie dzień, w którym daremnie wysilał wzrok, aby Cię ujrzeć jak co roku bywało, w rodzinnym i domowników kole, z wiązanków kwiatów w drżącej dłoni i z najmiłszem dla mnie życzeniem w nieśmiały ustach. Już matczyne ucho nie uderzy wdzięczny twój głosik, ani na rękę

nie padnie iza z pocałunkiem, w którym więcej wyrazu, niżby zdołała cała ludzka mowa określić. Dalekośmy od siebie, niestety! Wśród innych ludzi i na innej ziemi. Wiem o tem, że czytając to pismo, smutek spłynie Ci w serce i zasępi się twe jasne czołko, ukój jednak twą żalność lubie dziecię i poddaj się z pokorą Najwyższego woli, która uznała za konieczne rozłączyć nas. Módl się a modły twe złączysz się z moimi u tronu Przedwiecznego, wyjednają może zmiłowanie i łaskę dla ciebie i dla mnie.

Oby rok nowy, który z dniem dzisiejszym święci swoje narodziny, powrócił nam to, co jego poprzednik zabrał z sobą a w zamian odebrał spuściznę ciężką i łzawą od nas. Nie potrafię i nie chcę obrzucać słowami mego serca, zmysł córki odgadnie je i w milczeniu, dlatego miasto życzeń posłałam Ci błogosławieństwo, które więcej zdziałać może.

Porucząc Cię w modłach Bogu a opiece dobrych ludzi, ściskam Cię serdecznie wyglądając radośnej chwili naszego połączenia

matka.

Kraków 1. stycznia 1871.

(Do przyjaciela list pożegnalny i z powinszowaniem imienin.)

Mój jedyny Ludwiku!

List Twój odebrałem z niewypowiedzianą radością. Nie uwierzysz może, iż przemówiłeś nim tak do mego serca i przekonania, że każde słowo jakgdyby wtopiło się w moją pamięć; powtarzam sobie ciągle prawie pojedyncze ustępy z niego, i z całej duszy chciałbym postąpić podług Twojej rady, ale cóż? wiesz dobrze, że nie jestem panem własnej woli. Dotychczas nie próbowałem jeszcze ani razu sprzeciwić się postanowieniom mego ojca, coby nawet było bezskutecznem, bo jestto człowiek żelaznego charakteru, który powziętej i rozważonej podpartej myśli nie porzuciłby nigdy, chyba razem z głową własną. Oświadczył mi, że muszę jechać i tak się stanie; na nic więc nie zdadzą się perswazyje i opór z mej strony. Zanim jednak porzucę rodzinne strony, chciałbym na pożegnanie uścisnąć Twą dłoń i przytulić się do Twojej piersi mój Orescie. Od czasu, jak stra-

cilem mą drogą matkę. Ty byłeś jedynym moim powiernikiem i doradcą, Tobie zawdzięczam nie jedno miłe wspomnienie szczęśliwszych chwil wśród tej ciężkiej pielgrzymki życia, dlatego nie dziwy, że wiąże mnie do Ciebie nie tylko uczucie przyjaźni ale i wdzięczności.

Nieuniknionym ciosem przeznaczenie rozrywa nas i rzuca daleko od siebie; kto wie, czy życie wystarczy, byśmy się znówu spotkali, Nie traćmy jednak nadziei!

Jedno tylko smuci mię niepokieszenie a to właśnie ta okoliczność że dzień mego wyjazdu Ty drogi mój przyjacielu obchodzić będziesz w familijnym kole jako dzień Twych Imienin i po raz pierwszy od lat dziecięcych dzień, który nas zwyczajnie bliżej sprowadzał z sobą, będzie dniem naszego rozstania. Oto 24 sierpnia wyjeżdżam! Może mi stosunki nie pozwolą pospieszyć do Ciebie, dlatego przyjm na wiązanie ponowne zapewnienie mej przyjaźni i tę małą drobnostkę, jaką Ci wraz z najczulszem pożegnaniem zasalam. Daruj, że kończę ale ręka drząc od wzruszenia, nie zdolna kreślić więcej wyrazów. Tyle uczuć i taki natłok myśli skupił się we mnie, iż poprzestać muszę. Gdy nieco ochłodnę, wyślę do Ciebie drugi list, na teraz jedno jeszcze dorzucam słowo, które krwawo wyrwam ze zbolanego serca: żegnaj mi i nie zapomnij Twego najszczerzego przyjaciela Zygmunta.

Tarnów 22. sierpnia 1870.

(List gratulacyjny w dzień zaślubin przyjacielowi.)

Drogi Przyjacielu!

Wczoraj dowiedziałem się dopiero o Twych zaręczynach i o jutro odbyć się mającym ślubie; chociaż wiem, że jesteś zupełnie przekonany o moim serdecznym współudziale w radości z tej przyczyny, przecież powstrzymać się nie mogę od wyrażenia Ci tegoż pisemnie. Radość moją potęguje jeszcze i to, że najgorętsze życzenia Twoje dochodzą rzeczywistości po tak długich usiłowaniach, że dostajesz za towarzyszkę życia osobę miłą i dobrą, która prócz szanowanego powszechnie imienia i nie małego posagu, o który dzisiaj tak trudno, wniesie Ci małżeńskie szczęście i błogi spokój w dom. Obyś nigdy nie miał przyczyny żałować uczynionego kroku, takie są me życzenia, a

spodziewam się wnioskując z dotychczasowego, że spełnią się one wiernie w przyszłości.

Ze moja Karolina tę radość z Twego szczęścia zupełnie podziela, nie potrzebuje Ci nawet nadmieniać; poleca się Tobie i Twej przyszłej żonie jak najusilniej a co najbardziej, nie może utać swej ciekawości poznania osobiście tej ostatniej, o której tyle pięknych rzeczy nasłuchiwała się od dawna. Ja z mej strony prócz tego polecam się Twej ukochanej Jadwidze i tuszę, że pierwszymi odwiedzinami po ślubie raczycie nas zaszczyścić. Bywaj zdrow a w Twem upojeniu nie zapominaj Twego najwierniejszego przyjaciela.

(List z powinszowaniem nowego roku do dobrodzieja.)

Wielmożny i czcigodny Panie Dobrodzieju!

Wybaczysz W. Pan Dobr., że ośmielał się przy dniu dzisiejszym wraz z innymi i moje wypowiedzieć uczucia. Łaskawe względy, któremi mię od tak dawna zaszczycałeś, nakazują mi to i wkładają jako święty obowiązek. Przedewszystkiem racz W. Pan Dobr. przyjąć moje najgłębsze podziękowanie. Oby nieba wynagrodziły Ci zacny Mężu wyświadczone mi dobrodziejstwa późną i swobodną starością, czerstwem zdrowiem, stałem szczęściem i wesołym umysłem. Niechaj Bóg pobłogosławi Twoje zamyśły i użyjczy Ci siły i wytrwałości w Twych przedsięwzięciach, a pozwoli doczekać się pociechy i chluby z miłych i nadziei pełnych dziełek. Pozwól mi W. Pan Dobr. mieć to przekonanie, że i w tym nowym roku zechcesz łaskawie zaszczycać mnie swą przychylnością, a natomiast odbierz najsolenniejsze zapewnienie z mej strony, że wszelkimi siłami starać się będę stać się godnym tego i nie opuszczę najmniejszej sposobności okazania Ci, o ile jestem wdzięcznym i uniżonym sługą

Adalbert.

N. N. 1. stycznia 1871

(Życzenia w dzień urodzin dziecka.)

Lwów 4. lipca 18...

Kochany stary Przyjacielu!

Właśnie co odebrałem Twój list donoszący mi o szczęściem powiciu syna Twego.

Składam Ci niniejszem moje najszczerze życzenia i oświadczenie prawdziwej radości z pomnożenia Twojej familii. Spodziewam się, że nie jedną jeszcze miłą chwilę spędzimy razem w poufnym kółku a wierzę, że radbym Ciebie i Twoją szanowną żonę, której pamięci ośmielam się polecić, widzieć w zdrowych i rumiannych dzieciaków wianku. Jest w tem może i cokolwiek egoizmu, bo jako wielki przyjaciel dzieci, miałbym kogo huścić na kolanie i lulać do snu.

Zanim naocznie przekonam się o Twym potomku, pozwól mi złożyć na Twoim licu pocałunek dedykowany dla niego.

Twój Marcelli.

(Podobny list do ciotki.)

Droga Ciotko!

Pozwolisz kochana Ciociu, iż Ci me serdeczne życzenia listownie przesyłam. Nieprzewidziane okoliczności zmusiły mnie do pozostania w domowej, wiejskiej ustroni. Chciałam choć na chwilę rozerwać tę ciszę gwarem miasta, jednak usiłowania me spełzły na niczem. Sądziłam, iż w dniu tym uroczystym będę obok Ciebie droga Ciociu, tymczasem muszę nudzić się w gronie ludzi nie dających się poznać, że otrzymali kiedyś choć pobieżne wykształcenie.

Przyjm więc Ciociu mą skromną wiązaną życzeń wraz z maluchnym bukietem, jaki teraz złożyć mogłam.

Ta czerwona różyczka niech Ci przypomni mą miłość, a niezapominajka przy niej wyrazi najwierniejszą pamięć. Jednej rzeczy mową kwiatów wyrazić Ci nie jestem w stanie, a to, iż usiłuję przez naśladowanie Twych przymiotów i zalet, stać Ci się miłszą, przyjemniejszą, droższą. Jeszcze raz usprawiedliwiam się z mej nieobecności a przepraszając stokrotnie,

całuję Ci rączki i zostaje przywiązana
siostrzenicą.

(Życzenie przesłane ojcu przez syna na nowy rok.)

Drogi Ojcze!

Stosownie do chwalebego zwyczaju, jakiego jeszcze więzy etykiety nie skrzepowały, składam Ci mój Ojcze serdeczne dzięki za miłość i pieczołowitość, jaką mię w zeszłym roku otaczałeś. Wywdzięczyc Ci się mogę tylko tym sposobem, jeżeli będę prosił Boga o szczęście i zdrowie dla Ciebie! Każdy dzień spędzony po za domem rodzicielskim, daje mi uczuć, jak bardzo przywiązałem się do stron ojczystych, do pól złotych, do rodzinnego ogniska. W snach mych widzę drogi Ojcze Twoją wyniosłą postać, widzę naszą pocziwą Matkę z pogodą i uśmiechem na twarzy, przyglądam się ślicznym twarzyczkom moich siostrzyczek, pieczę ich miękkie jedwabne kędziory — niestety! to we śnie wszystko; smutna rzeczywistość niszczy ten obraz wyjęty z zagrody rodzinnej! Dziś gdy się myślą zwracam całkowicie ku Tobie drogi mój Ojcze, dziś dopiero czuję, ile Tobie mam do zawdzięczenia — wszystko! Nie szczędziłeś nawet w wyjątkowych razach swych sił, byle tylko mnie dopomódz, który Cię za to teraz najusilniej kocha i wielbi. Niech ten rok nowy będzie dla Ciebie jedynym nieprzerwanym pasmem szczęścia i pomyślności, ja z mej strony będę usilnych dokładał starań, by tego jasnego nieba najmniejszą nie zaciemnić chmurką.

Żegnaj mi więc drogi Ojcze, i przyjm zapewnienia dozgonnej miłości — od Twego posłusznego syna.

Kochanej Matce rączki całuję, a lubym siostrzyczkom buzie.

(Podobny list do przełożonego.)

Jaśnie Wielmożny Panie Hrabio,

Łaskawy Panie!

Jego Exellencya raczy darować mej śmiałości i zezwoli złożyć pokorne życzenia u stóp Swoich. Powinienem ustawicznie dziękować Opatrzności, iż mi J. Eks. na zwierzchnika przeznaczyła, a jeżeli kiedyś dzieciom moim zostawię spadek,

to spadkiem tym będzie przekazana dozgonna wdzięczność ku Jego Exellencyi i Jego całej Wielmożnej rodzinie.

W dniu tym uroczystym goręcej błagam Boga, by Jego Exellencję długo jeszcze przy zdrowiu i szczęściu dla dobra ludzkości i uniżonych sług zachował. Moją powinnością będzie starać się jak najdokładniej wypełnić rozkazy i polecenia Jego Exellencyi, którego zostać mam zaszczyt

uniżonym sługą.

(Podobny list dwojga sióstr do nieobecnego brata.)

Kochany Braciszku!

Odkąd nas opuściłeś i przeniosłeś się w mury poważnego uniwersytetu, odtąd niema prawdziwej wesołości w naszym ciłym domku. Dawniej napelnialiśmy go śmiechem i serdeczną zabawą. Ty byłeś duszą tego małego kółka, które się za granicę swych ścian rzadko kiedy wychylało.

Dziś wszystko się zmieniło! A wiesz dlaczego? oto niema braciszku Ciebie, niema naszego kochanego Marjanka! Wiesz jak Cię obydwie kochamy, jak serdecznie pragniemy, abyś te nudne studia raz ukończył i w nasze strony powrócił, dziwić się zatem możesz, jeżeli Ci dziś w dniu Nowego Roku szumnego i pełnego sztucznych zwrotów życzenia nie złożymy. Biedna matka uroniła dziś rano kilka łez — Twa nieobecność je wycisnęła, ojciec był niespokojny i wzruszony; ustawicznie tylko mówił o Tobie a my, my biedne Twe siostry czujemy najusilniej oddalenie najlepszego z braci! Marjanku życzymy Ci zdrowia i szczęścia, życzylibyśmy Ci inaczej, ale pisemnie nie poszłoby to tak gładko, jak ustnie. Jeżeli przyjmiesz nasze życzenia i będziesz na tyle łaskawym uważać je za szczere — to uwzględnij i naszą zachciankę, nasze życzenie i przyjeżdżaj do nas jak najprędzej.

Słyszysz niepocziwcze! przyjeżdżaj jak najprędzej do kochających Cię sióstr

Karoliny i Jadwigi.

(Brat piszący do siostry, życząc jej szczęścia przy zamężciu.)

Droga siostrzyczko!

„Cud nad cudami! Moja siostra zrzeka się ciszy klasztornej i postanawia oddać swą rękę zasługującemu na to Emilowi!“

Tak wykrzyknąłem radośnie po otrzymaniu Twego listu. Co za szczęśliwy wybór, dawno już pragnąłem dzielnego Emila widzieć w gronie naszej rodziny; niechętnem okiem na to patrzałem, jak niewinna Marynia marzyła o klasztorze a odpychała od siebie przystojnego młodzieńca, — gdy właśnie jeden króciutki liścik zapowiada pocieszającą zmianę mirtowego wieńca na poważniejszy pełen wdzięku czepeczek. I oto rozwały się plany i rojenia romantyczno-klasztorne a zmienne serce niewieście całą siłą zapukało do pocziwego, pełnego szlachetności serca męskiego!

Wczoraj jeszcze pozwoliłaś nieszczęśliwemu młodzieńcowi gorzkie i bolesne ronić łzy, obojętnie witałaś tego Filona usychającego z miłości, zimnym uściskiem obdarzałaś go przy pożegnaniu, — dziś wstydliwie spuszczaś oczka, rumienisz się ustawicznie (z czem Ci bardzo do twarzy), a gdy kto wspomni o pogardzonym Emilu, natenczas niepocziwe serduszko zaczyna żywszem biciem dawać znać o sobie! O kobiety! kobiety!

Pochwalając Twój piękny zamiar, życzę Ci szczęścia w tym nowym stanie, w tem wyniosłem powołaniu!

Życzyłbym Ci jeszcze więcej... ale to aż po ślubie... i do uszka... gdy odwiedzisz wraz z drogim Emilem

zawsze Cię kochającego
brata.

(Podobny list siostrzeńca do wuja przy zamężciu tegoż córki.)

Szanowny Wuju Dobrodzieju!

Wiadomość o zamążpójściu kochanej Henryki za szanownego profesora Słońskiego, napelniła cały dom nasz nie-

zwyczajną radością. Cenimy wysoko zaszczyt połączenia się z domem zacnego profesora, którego uczoność i prawość charakteru powszechnie jest znana.

Dlatego raczysz szanowny Wuju oświadczyć młodej parze nasze najserdeczniejsze życzenia, polecić nas pamięci tych szczerliwych ludzi i namów ich zarazem, aby przy nadchodzących wakacjach kochających krewnych odwiedzili.

Pozdrawiając Cię serdecznie, upraszam raz jeszcze o dokonanie poleceń co do tej pary gołąbków

przywiązany siostrzeniec
Jan Łęski.

(Podobny list do przyjaciela.)

Drogi sercu memu Kaziu!

Wprawdzie życzenia me są już nieco spóźnione, ale wierzę mi iż są zarówno szczerze i serdeczne. Znajac doskonale Twoje zasady i Twój sposób myślenia, w tej okoliczności pozwolisz niepowątpiewać o dobrym godnym Ciebie wyborze. Pędź błogo i spokojnie przy boku kochającej Cię małżonki długie godziny tego żywota, niech Ci szczęście stanie się udziałem — a jeżeli Bóg związek Wasz pobłogosławi i owocem uwieńczy, natenczas sam się wpraszam w kumy, aby się z Tobą ściślej jeszcze połączyć.

Całuję Cię serdecznie drogi przyjacielu — zaś Twojej szanownej małżonce oświadczyć uszanowanie

niezmiennie Cię kochającego
przyjaciela.

(List do przyjaciela z powodu urodzin tegoż syna.)

Szczęśliwy Antosiu!

Nie uwierzyłbyś, z jaką radością, przyjąłem tę wesołą wiadomość. Jesteś więc szczęśliwym ojcem zdrowego chłopaka! Wiesz sam, cobym Ci życzył, gdybym mógł z Tobą razem pa-trzeć na to miłe dziecko!

Znasz mię doskonale i wiesz, że słów nigdy w bawelnę nie owijam, ale natomiast ich skąpie.

Przyjm więc serdeczne uściśnienia mój młody ojciec od życzliwego

Ignacego.

PS. Szanownej małżonce i kochanemu Felisiovi oświadczyć moje uszanowanie. Tego ostatniego jednak mógłbyś natomiast serdecznie ucałować! Nie zapomnij!

(List syna do ojca z powodu wyzdrowienia tegoż.)

Najdroższy Ojcie!

Przed chwilą otrząsałem się ze smutku i niepokoju, jaki mię w skutek zawiadomienia o Twojej słabości drogi Ojciec opamnował. Zdawało mi się ustawicznie, iż nieszczęsna słabość coraz się zwiększa i nielitościwie chłoszcze kochającego syna. Myśl, iż mogę utracić Tego, który jest dla mnie wszyskiem, ku któremu me serce jedynie nachyla się, ta straszna myśl pozbawiała mnie wszelkiej możliwej siły. O drogi Ojcie! bez Ciebie nie ma dla mnie szczęścia na tej ogromnej i bezdusznej ziemi. Codzień błagałem Stwórcę o Twoje zdrowie, gorzkiemi łzami opłakiwałem moje nieszczęsne położenie, moja dusza skolatana i zboliała drżała ze strachu, z wyczekiwania!

Dzięki Opatrzności wyzdrowiałeś zupełnie mój Ojciec i przywróciłeś tem samem życie kochającemu Cię dziecięciu. Mogę więc nadal swobodnie oddać się zajęciom codziennym, tylko proszę Cię drogi Ojciec, strzeż pilnie Swego drogiego dla mnie zdrowia.

Całuję najserdeczniej Two ręce i uniżenie proszę o rychłą wiadomość co do Twego terazniejszego stanu.

Zawsze Cię kochający i posłuszny
syn.

(List do urzędnika na wyższy stopień posuniętego.)

Drogi Przyjacielu!

Nareszcie po upływie tylu lat poznano się na Twojej prawości i gorliwej pracy. Dawno oczekiwałem tej chwili, w którejbym

Ci mógł moje życzenia z powodu posunięcia na wyższy stopień złożyć. Dziś doszła mi ta pocieszająca wiadomość; pospieszam więc z serdecznym życzeniem dalszego powodzenia na tej ciężkiej drodze, do której przejścia tyle sił potrzeba! Słyszałem nadto, iż Cię zalecono ministrowi, jako człowieka żelaznej wytrwałości i najlepszych przymiotów! Próżnobył starał się wypowiedzieć, o ile to wszystko mnie cieszy i uszczęśliwia.

Zaszczycaj więc mnie i nadal Twą drogocenną przyjaźnią i donoś mi o wszystkim, co się Ciebie tyczy a co tak mocno obchodzi

Twego
najzyczliwszego przyjaciela.

(Odpowiedź na list powyższy.)

Pocziwy Stanisławie!

Listem Twoim dałeś mi nowy dowód swej życzliwości i przyjaźnych uczuć, o których istnieniu nigdy nie wątpiłem! Zyczysz mi szczęścia i uznajesz moje w tej mierze usiłowanie, za które teraz łaskawie mnie wynagrodzono. Uznanie to będzie tylko bodźcem do dalszych na tem polu czynności. Podwoję pracę i okażę, że na wywyższenie zasłużyłem. Chcę, aby wszyscy wiedzieli, iż około dobra społeczeństwa i państwa siły me natężam, a czynię to wszystko dla dopięcia zamierzonego celu, nie zaś dla czczych pochwał i marnych zaszczytów.

Kończąc tych kilka słów, zapewniam Cię o niezmienniej przyjaźni

Twój
Jan N. N.

(List do obywatela po otrzymaniu wielkiego spadku.)

S z a n o w y P a n i e!

Listem z dnia 11. t. m. pisany do mnie, potwierdziłeś Pan wiadomość, która się po wszystkich znajomych salonach rozniosła, podająca oraz sposobność do rozmaitych rozmów, przyczinków i złośliwych komentarzy. Katowiemni a po części i życzliwi

powiększyli w trójnasób Pańską spuściznę, spadającą jak manna z nieba; zawistni, zazdroszczący starali się zmniejszyć ją do kilku mało znaczących banknotów. Chcąc dojść prawdy, musiałem iść za radą łacińskiego przysłowia: „media via optima est“ i tym sposobem dociekleń wysokość tej pożądanej sumy!

Suma ta dopomoże Panu skutecznie w jego stosunkach i przyczyni się nie mało do podźwignięcia interesu, nadto znając dobroczynność Pańską, jestem przekonany, iż i biedni otrzymają jałmużnę szczerą, niewymuszoną. Z całego serca jestem rad z tego wzniosłego czynu pani „Fortuny“, która w tym razie szczęśliwego dokonała wyboru.

60.000 talarów w dzisiejszych spekulacyjnych czasach, to znaczny kapitał — jestem pewny, że się w Pańskich rękach w krótkie podwoi!

Przedewszystkiem życzę zdrowia, oby ono tylko nie opuściło głowę szanownej rodziny, dla której zawsze z szacunkiem zostaję

N. N.

(List ojca do syna z powodu otrzymania przez tegoż klasy celującej i nagrody.)

K o c h a n y m ó j s y n u!

Wszystkie Twe czyny, Twe postęпки okazują mi, że jesteś dobrym synem, masz już w swym młodym wieku wyrobiony, stały charakter, żeś się odrodził od tych tuzinkowych paniczów, co całe swe szczęście zakładają na bezmyślnych, często sprośnych zabawach, na modnym stroju i małpowaniu innych dorosłych błaznów.

Nie zapoznałeś przeznaczenia człowieka na ziemi, pojąłeś obowiązki syna biednej skolatanej ojczyzny, uczysz się dobrze, kończysz studia pilnie a tem samem okazujesz swą siłę i wartość moralną, i pozwalasz domyślać się szczerze Cię kochającym świetnej przyszłości.

Zdaje mi się, że do dalszej pracy zachęcać Cię nie ma potrzeby, gdyż tylko tym sposobem wywdzięczasz się Twym rodzicom, którzy na Cię tyle łożyli i łożą, którzy o każdy Twój krok drżeli z bojaźni. Praca mój synu daje swym uczestnikom, swym holdownikom zadowolenie i spokój, nawet rany dusz, serc,

zbołałych zabił i goi! Praca jednostki wpływa wyśmienicie na całe społeczeństwo, im więcej dzielniejszych jednostek, tem dzielniejsze potem całe społeczeństwo, gotowe do ofiar i wszelkich poświęceń dla szlachetnego celu.

Nie potrzebujesz być egoistą, nawet nim być niepowinieneś, sobkowstwo nie dla nas — zostawmy tę obrzydliwą wadę głowom próżnym, choć częstokroć ufryzowanym!

Otóż takie są moje zapatrywania, takie zdaje się są i Twoje, gdyż serce me napawasz radością. Z dumą na czole i z pewnością na ustach zdam kiedyś rachunek przed Bogiem: — syn mój stał się człowiekiem czynu i pracy, człowiekiem serca.

Nakoniec przyjm serdeczne uściśnienia od szczęśliwego ojca

Michała Z.

(List do człowieka oczyszczającego się z zarzutów przez ludzi podłych mu czynionych.)

Drogi Przyjacielu!

Czyż mogłeś choć na chwilę zwątpić o mojej przyjaźni, o moim szacunku, czyż sądziłeś, iż dam się zwieść podlemi pogłoskami i wraz z innymi lekkomyślnymi rzucę na Ciebie kamieniem potępienia?!

Otarłem się nieco w świecie, nabrałem już doświadczenia i umiem się poznać na owych pociskach złośliwości, rzuconych przez wprawnych w tem rzemiośle oszczerców.

Dałby się szeroki napisać traktat o złośliwości, tej zwłaszcza, której pochodzenia trudno wykryć, a którą rozszerza się nieświadomie, nieznacznie, zarażając swem zabójczym tchnieniem każdy czyn, każdą intencję człowieka, przeciw któremu była wymierzona. Jaką bronią i z kim walczyć, bronić się naówczas? Wszak nikt otwarcie nie potępia, nikt dowodami nie stwierdza; każdy tylko z cicha, na ucho powtarza sąsiadowi szczególnie unoszące się w powietrzu; szczególnie to drobne, króciutkie, ale zabijające, jak zaraźliwy oddech owego Maura z Grenady. Jedyny na to ratunek w opinii ludzi rozsądnych i bezstronnych, znających wagę słowa i jego doniosłość a więc nie puszczających go na wiatr, ot tak dla cześci i pustej pogawędki!

I Ty mój drogi powinieneś szukać ratunku w opinii ludzi rozsądnych, ludzi którzy nie tak łatwo uwierzą oszczerczym słowom. Wkrótce się już zupełnie oczyścisz, i staniesz w całym blasku swej niewinności i cnoty.

Nikczemni potwarcy, podli oszczercy zbledną — a Ci ludzie, którzy na Cię niedawno krzywem okiem spoglądali, dziś rzucać Ci się będą w ramiona z serdeczną formułą na ustach: to niegodziwość tak zacnego człowieka błotem obrzucać.

Bądź spokojny i cierpliwy, nie szamotaj się napróżno w walce z losem.

Patrz na tego starca — przed kilku chwilami był młody pełen szlachetnych uczuć, pełen poświęcenia, teraz stary, sterany, zwalczony, zgruchotany — bezmyślną potwarzą. Gdyby miał więcej mocy duszy, więcej wytrwałości, natenczas z szyderczym uśmiechem oczekiwałby pomyslnego załatwienia tej trudnej rzeczy.

Tej siły, tej wytrwałości i heroicznego spokoju życzę Ci jak najszczerzej — masz jeszcze wiele obowiązków do spełnienia. — Nielektnie dziecięta upomną się kiedyś o czyste nazwisko, a skalałbyś je tym sposobem, gdybyś porwał się do walki — przed czasem.

Ściskam Cię serdecznie i raz jeszcze polecam Ci zatrzymać krew zimną i odwagę.

Serdeczny przyjaciel

Jakób.

(List do artysty nabierającego coraz większego rozgłosu i powszechnej sławy.)

Drogi Władysławie!

Trudny i ciernisty jest zawód artysty, choć się tak powabnym wydaje dla tych, którzy widzą tylko jasną stronę obrazu: kadzidła dziennikarskie, oklaski publiczności i miliony w marzeniach; ponętne to są bez zaprzeczenia rzeczy, lecz prócz talentu, ileż to nauki i żelaznej pracy potrzeba, żeby wydostać się na wierzch i zabłysnąć wśród społeczeństwa światłem, ale nie meteorycznym! Życie artysty, to ciągła walka: to z losem, to z niechęcią zawistnych miernostek, to znów z obojętnością ogółu i z samym sobą nareszcie. Kto badał życie wielkich kapłanów sztuki, kto badał

tętna ich serc, musiał odczuć zapewne, ile to cierpień, boleści, a nierzaz i rozpacz w ich duszy się mieściło!

W ostatnich czasach, gdy całe kohorty wirtuozów wszelkiego rodzaju rozbiegły się po świecie szukając oklasków z skromnym dodatkiem marnego kruszcu, jakżeż mało spotykamy artystów, którzyby istotnie na to szczytne, pełne namaszczenia i wieszczę powagi miano zasługiwali! Sztuczek bowiem łamanych i koziołków na strunach lub klawiszach prawdziwym artyzmem nazwać nie można!

Cóż po technice, lub szybkości, jeżeli niema czucia, co wznosi się najwyżej i do głębi wzrusza. Ten tylko istotnie, kto z ciepłem w duszy zabiera się do wygłaszania myśli, czy to piórem, pendzlem, dłutem, czy struną, ten tylko może zawładnąć tłumem, ten tylko trwalsze zyskać potrafi wspomnienie. Do rzędu właśnie artystów, którzy umieli zyskać nie chwilowy oklask, ale uznanie prawdziwe i sympatyę ogółu, a przytem zarobili na imię w świecie muzycznym, Ty należysz mój drogi przyjacielu! Szczycić mi się należy przyjaźnią człowieka, który iskrą boskiego talentu ożywiony, niepokonaną energią, cierpliwością i wytrwałością, wszystkiego dokazać potrafił! Ty jesteś panem tej chciwej nowych a gwałtownych wrażeń zdenerwowanej publiki! Ty stawisz się panem instrumentu, zapragnąłeś spróbować sił swoich na szerszem polu i wyszedłeś zwycięsko z chluby i sławą.

Do tylu pochwał przyjmij moje najwyższe uznanie Twego talentu. Choć nie jestem krytykiem, jednak zawsze potrafię wyróżnić prawdziwego artystę z całego tłumu codziennych partaczy.

Zrobiłbyś mi zaszczyt drogi Przyjacielu, gdybyś i nadal zechciał zostawać ze mną w dotychczasowych stosunkach.

Życzę Ci w dalszych wędrówkach powodzenia, na jakie jako artysta i człowiek najzupełniej zasługujesz.

Twój najszczerzy
Zygmunt.

Powinszowania okolicznościowe rymowane.

Ojcu w dzień Imienin.

1.

Jakże dzisiaj słów mam mało,
Aby Ojciec życzyć Tobie;
Daleś życie, wychowanie,

Przez opieki Twojej staranie
Ileż na mnie łask się zlało!
Ileż winien jestem Tobie!

Jam zanadto jest ubogi,
Aby dług ten dzisiaj spłacić;
Niechcę próżnych słów tu tracić,
Ust wymowa, — często zwodzi;
Szczerze serce tysiąc razy;
Przeto przyjmij, Ojciec drogi!
Na wiązanie dwa wyrazy:
„Jam Ci wdzięczny, — Bóg nagrodzi!”

2.

Ten dzień święty, co Ojciec Twoje imię słaui,
Niech mych życzeń najszczerzych pomnik Ci wystawi;
Oby naprzód Wszechwładcy ręka dobrotliwa
Codziennie umacniała Twoich dni ogniwa;
Oby przy czerstwym zdrowiu płynęły Twe lata
Swobodnie i w roskoszach szczęśliwego świata!
Doznawaj przyjemności, przyjaźni wszechwładnej
A smutkiem wyciśniętej nie uroń lzy żadnej;
Niech całe życie Twoje pomyślność zajmuje,
Szczęście Twojego losu kotwicą kieruje;
A tej ku mnie miłości, co Twem sercem włada,
Niech słuszną w mojem wdzięczność odpowiada!

3.

Ojciec drogi! w dni Twoich pomroku
Widzę Ciebie w pokoju z pobielałym włosom —
I zwycięstwa radość błyszczy w Twojem oku,
Odniosłszy go nad ziemskim uporczywym losem.
Nie daremnie ścierałeś się w tem życiu.
— Śmiertelnik przez próby tylko wzniosłym bywa,
Lzy i cierpienia dźwizy już w powiciu.
Widzę Cię spokojnym, wzrok Twój uwielbiony
Błogo patrzy w czasu labirynt miniony.
Tyś mię uczył dla szczęścia ogółu, — dla ludzi —
Dla prawdy, dla cnoty poświęcać me chęci

Te święte nauki we mnie nie ostudzi
 Żadna chytra ponęta, nie zgasi w pamięci.
 Szczęścia marnego, bym blaskiem zwodniczym
 Dumnie nie żywił duszę młodocianną,
 W jarzmie ucisku przed niedoli biczem,
 W słabym umyśle, bym nie zgiął kolano,
 Dłoń Twa ojcowska nad synem czuwała,
 By się myśl jego w błędach nie zbłąkała.
 Dziś gdy dzieciństwa złociste motyle,
 Jak sen rozkoszny tylko tkwią w pamięci,
 Lot wyobraźni, młodocianne chwile
 Wdziały na siebie męża świetne chęci;
 A przecież jeszcze nie spotkał przyłądku,
 Gdziebym dla tylu ran serca głębokich
 Znalazł ochłody zdroj w tym życia wątku;
 Łódce żywota po toniach szerokich,
 Bałwanach nieszczęść chwiejącej się z życiem,
 Grozą co chwila burze rozbić.
 Lecz śmiało, może moich życzeń cele
 Już niedalekie a sprzykrzonej jazdy,
 Ujrzę jaśniejsze życia mego gwiazdy.
 Chociaż dzień skwarny — to wieczór łagodny
 Ochłodzi z pracy i znoju pot z czoła, —
 A dusza wolna i umysł swobodny,
 Stracony pokój na powrót przywoła.
 O gdybym wtenczas uczuciem niewinnem,
 Ojciec to się nauczył od Ciebie:
 Pogodnem okiem, pokojem dziecinny
 Jak śmierć swą witać i marzyć o niebie?!

Matce.

1.

Świącąc rocznicę tego dnia wspaniałą
 Cóż mam drogiego przynieść Ci w daninie?
 Czułe mi serce w udział się dostało,
 Z tego Ci Mamo ofiarę uczynię.

Tys mi wskazała pierwsze życia wzory,
 Ty mądrą radą kształcisz błędne zdanie,

Zawsze troskliwa, czuła każdej pory;
 Przyjm za to Mamo wdzięczność na wiązanie.

W różowym kole milej rozkoszy
 Niech Ci się życie wdzięcznie uśmiecha;
 Niech Ci z umysłu każdą chmurkę płoszy
 Luba wesołość, słodka uciecha.

Wy, co rządzą warte kołowroty
 Życia ludzkiego szybkie tocząc koła,
 Prządźcie łaskawie życia nitkę póty
 Aż sama na was: Już dosyć, zawołą!

Kochana Matko! kiedy się wpatruję
 Jak ciężką stan mój zadaje Ci pracę,
 Czuję niestety — i mocno to czuję,
 Że Ci się nigdy, nigdy niewypłacę.

Lecz kiedy widzę, z jak czułem wylaniem
 Miłość Twa wszystko dla mnie przedsięwzię
 Rozumiem Mamo! że Twojem żądaniem:
 Bym Ci za miłość, miłość dał w ofierze.

Przeto przyrzekam w dniu Twego rodzenia,
 Co Ci dał życie, a mnie dar opieki:
 Kochać Cię mamo! kochać bez zmniejszenia,
 Kochać Cię szczerze, kochać Cię na wieki!

Rodzicom.

Ojciec, Matko! bez odmiany
 Niech Wam sprzyja dobry los,
 Ten jest cel nasz pożądany
 Ten jest dzieci Waszych głos.
 Niech z Was każde w krótkie stanie,
 U najdroższych życzeń bram:
 To Wam niesiem na wiązanie,
 Niech Bóg błogosławi Wam!

Nauczycielowi.

Za Twojem staraniem Panie,
 Idę w nieznaną krainę;

Twoje szlachetne staranie,
 W nauk mnie wiedzy dziedzinę.
 Jak ów, co przejrzyć nie może,
 W ciemności pograżon nocy,
 Tak mnie wśród życia niemocy
 Nauk Twych zabłysły zorze;
 Obce mi dotąd przedmioty,
 Błysnęły pośród jasności,
 Tyś wskazał mi drogę cnoty,
 I powab umiejętności.
 Przyjm za te Twoje ofiary,
 Słów kilka, co serce głosi,
 A w dzień imienia za dary,
 Wdzięczność Ci uczeń przynosi.

Przyjacielowi.

Gdybym mógł władać losami zmiennymi,
 Ach, Przyjacielu! z jakimże weselem
 Dałbym Ci wszystkie bogactwa na ziemi,
 W dowód jak szczerem jestem przyjacielem.
 A przy bogactwach dałbym więcej jeszcze,
 Wiedząc, co sercu trza w losów rozterce,
 O więcej dałbym! wierz na słowo wieszczę,
 Daleko więcej, bo dałbym Ci serce.
 Lecz, żem śmiertelnik, próżno szczęście roję,
 Bogactw udzielić nie jestem Ci w stanie,
 A serce dawno oddałem Ci moje:
 Przeto Ci nie mam dać co na wiązanie.

Przyjaciółce.

Brońciu! na wielkich organach losów,
 Niech Anioł Boży,
 W dobranych hymnach, wśród tkliwych głosów
 Bal Twego życia otworzy.
 Niechaj radością gra Twojej wiosnie,
 Niech barkarola
 Brzmiąca w pół cicho a w pół miłośnie,
 Wiek Twej młodości okola!

Niech wielką arję Twojej jesieni,
 I koncert cały,
 Bez molnych tonów, wesółych pieni,
 Zakończy finał wspaniały.
 I tylko czasem w akordów szumie
 Niech tęskna nuta ulata;
 Brońcia ją całem sercem zrozumie
 I wspomni wtedy na brata!
 Wiersz do albumu.

1.

Jak zimny kamień na grobie oparty
 Czasem przechodnia napisem zatrzyma,
 Tak moje imię, gdy przejrzyś te karty
 Obyś tkliwemi czytała oczyma.
 I kiedy na tej odczytasz je stronie,
 Wtedy gdy lata przyszłości nastaną,
 Pomyśl tak o mnie, jakbym był po zgonie,
 I sądz, że tu me serce pochowano. (Byron)

2.

Kiedy natura wyniesie człowieka,
 Żaden cud nie jest, że wiele dokaże,
 Cześć tylko Stwórcy, którego opieka
 Wzniosła go z prochu na sławy ołtarze;
 Lecz ten, co losem miotany przeciwnym
 Wszystko poniesie, sam siebie zwycięży,
 Tego z radością można wskazać innym
 I mówić: to mąż! — Bądź jednym z tych męży! (Goethe).

(List z powinszowaniem nowego roku zamężnej córki
 do rodziców).

Drodzy, kochani Rodzice!

Nie mogłabym tego przenieść na siebie, aby przy kończą-
 cym się roku nie podziękować Wam za Waszą miłość, którąście
 mnie dotychczasza uszczęśliwiali, a oraz nie zapewnić jej sobie i
 swoim na dal.

Jak chętnie, gdyby nie przeznaczenie losu, — byłabym ustnie złożyła Wam życzenia, a z jaką radością spędziłabym ten dzień nowego roku przy Was i w gronie mego rodzeństwa! — Życie jest tak krótkie, tak niepewne, że niemożemy przewidzieć, czy oczy nasze nie zagasną przed wschodem przyszłego roku, czy nie zwróci się od nas szczęście, którego dziś używamy, a jutro użyć nie będziemy w stanie!

Jednak ufajmy w najlepsze. Niechaj pełen radości a wolny od zmartwień spłynie Wam ten nowy rok! Takie są moje i męża mego życzenia, które w codzienną zamykam modlitwę.

My spędzimy wieczór św. Sylwestra w gronie kilku znajomych i przyjaciół, a treścią naszej rozmowy po największej części będą osoby przez nas ukochane. Spodziewam się, że siostra Różia zechce nas uwiadomić jak u Was spędzą ten wieczór. A teraz kochani Rodzice bywajcie zdrowi. Raz jeszcze powtarzam najserdeczniejsze życzenia i dołączam zapewnienie prawdziwej miłości i przywiązania.

Waszej wdzięcznej córki
Heleny.

Lwów 31. grudnia 18...

Wstępne i końcowe formy przy listach gratulacyjnych.

a) Wstępne.

- 1) Przejęty uczuciem, wysokiego szacunku i wdzięczności, jaką w mem sercu wyświadczone mi dotąd dobrodziejstwa wzbudziły etc.
- 2) Nie dlatego, aby uczynić zadość zwyczajowi, ale z niekłamane go uczucia wdzięczności poczuwam się do tego miłego obowiązku etc.
- 3) Nieopisaną dla mnie radością jest sposobność dzisiejszej chwili dla oświadczenia etc.
- 4) Nie przeniósłbym tego na sobie, aby dzisiejszy dzień pominąć i nie złożyć etc.
- 5) Przy nadchodzącej zmianie roku, pozwalam sobie etc.
- 6) W. P. Dobr. pozwolisz, że idąc za popędem mego serca, osmielę się złożyć moje życzenia W. P. Dobr. z powodu podniesienia do wyższej godności i etc.

- 7) Zawsze odszczególniałem świątecznie ten dzień, który mi podawał tę pożądaną sposobność złożenia hołdu i najgłębszego uszanowania etc
- 8) Z prawdziwą radością biorę za pióro, aby nieudolnymi wyrazy oddać me uczucia etc.
- 9) Racz łaskawa Pani wybaczyć mej śmiałości i pozwól, ażeby Ci złożył etc.
- 10) Nie uwierzysz, jaką radością wezbrało me serce i jaki tłum najrozmaitszych myśli wcisnął się do głowy na wspomnienie etc.

b) Końcowe.

- 1) Jedynem usiłowaniem mojem będzie, okazać się godnym Pańskich względów i na dal, i zasłużyć na łaskawą przychyłność, jaką mnie dotychczas zaszczycać raczyłeś etc.
- 2) Oddaję się tej błogiej nadziei, że W. Pan Dobr. przyjąłeś łaskawie wyrazy moich uczuć i na przyszłość zechcesz zachować dla mnie też samą przychyłność, za którą pełen uznania i wdzięczności piszę się etc.
- 3) Przyjm łaskawa Pani Dobr. tę małą wiazankę uczuć, jaką pozwoliłem sobie złożyć u nóg Twych w pokorze wraz z zapewnieniem najgłębszego szacunku ze strony swego najniższego sługi etc
- 4) Chciej W. Pan Dobr. wybaczyć, że wylałem w ten sposób me uczucia z powyższej przyczyny i racz przyjąć wyrazy głębokiego poważania etc.
- 5) Spodziewam się, że szczerością mych wyznań na dniu dzisiejszym nie przekroczyłem granic należnych szacunku i poważania, jakim przepełniony pozostaję etc.
- 6) Polecając się łaskawym względom i pamięci, miło mi było spełnić tę powinność i podpisać się uniżonym etc.
- 7) W przekonaniu, że raczyłeś Pan przyjąć choć w części me życzenia z tem ciepłem, z jakim je starałem się oddać, tuszę, że nie zechcesz zapomnieć i na dal o najżyczliwszym etc.
- 8) Pozwól mi szanowny Panie mieć to przekonanie i tę błogą nadzieję, że list mój został przychylnie przyjęty, i że wierzysz w zawarte w nim oświadczenia uczuć i życzeń.

Listy dziękczynne.

(Podziękowanie za ślubny podarek.)

Szanowny Przyjacielu!

Nie umiem prawdziwie podziękować Ci za piękny i kosztowny podarunek, jakim nas obdarzyłeś w dniu naszych zaślubin. Zachowamy go, jako miłą pamiątkę Twojej życzliwości i łaskawych względów a chcielibyśmy, abyś z tych martwych wyrazów mógł odczytać całą naszą wdzięczność i najserdeczniejsze podziękowanie za Twoją pamięć i przychylność. Chciej polecić nas Twojej łaskawej żonie i oddać ukłony wraz z pozdrowieniem całej rodzinie, a zachowaj w pamięci i na dal Twego wdzięcznego i uniżonego

N. N.

(List z podziękowaniem do dobroczyńcy.)

Łaskawy Panie Dobrodzieju!

Gdybym potrafił oddać w słowach uczucie, jakie posiadam w mem sercu dla człowieka, któremu winien jestem całe szczęście i całą przyszłość, natenczas miałbyś przed oczyma skończony obraz wdzięczności. Chciej mię jednak szanowny Panie uwolnić od nieudolnego wynurzania moich uczuć, które ani w części nie odbijają się w martwych głoskach z tą siłą i w takiej pełni, w jakiej je w mej piersi więzę.

Pozwól mi natomiast, w milczeniu błogosławić Cię i dawcę wszego dobra błagać o sowitą nagrodę dla Ciebie za to wszystko, czem tak wspaniałomyślnie obdarzyłeś mię raczyłeś. Żyj łaskawy Panie Dobr. szczęśliwie, zdrowo i w pomyślności! To są me najszczerze życzenia z którymi piszę się

wdzięczny i z poważaniem

Karol Erski.

(Podziękowanie przy zwróceniu książki.)

Szanowny Panie!

Z najprawdziwszą podzięką odślam Panu załączoną tu książkę, przyczem upraszam o przebaczenie za tak długą zwłokę.

Bądź Pan przekonany, że jak najchętniej będę się starał odwzajemnić się za uczynioną mi grzeczność, pozostając na teraz wielce obowiązany.

Waleryan.

(List do lekarza.)

Szanowny Panie Konsyliarzu!

Niez mordowana staranność i usiłowania Pańskie oddały mnie życiu po tak długiej i bolesnej chorobie, a dzieciom moim biednym powróciły ojca. Wiem dobrze, że tylko Tobie zacny Panie Konsyliarzu zawdzięczać powinienem powrót do zdrowia i sił, Tobie jedynie, który działałeś więcej niż Twoja powinność i niżby ktokolwiek drugi w tym przypadku zdziałał być.

Gdyby nawet i teraz było w mej mocy spłacić Ci dług mej wdzięczności, choćby stokrotnie, to przecież czuję, że pozostałbym jeszcze Twoim dłużnikiem.

Pozwól mi zatem Panie Konsyliarzu, złożyć sobie tymczasem zapewnienie mego zobowiązania i wdzięczności dozgonnej, a oraz bądź pewien, że do codziennej modlitwy ja i moi najbliżsi dołączymy prośbę, aby Ci Stwórca wynagrodził Twoja starania, tak jak już raz użył Cię za narzędzie swej błogosławiącej ręki.

Tem tylko mogę na teraz okazać moje uznanie i oświadczyć Panu Konsyliarzowi najgłębszy szacunek, pisząc się wraz z swymi obowiązany

N. N.

Tarnów 7. września 18...

(List ucznia do nauczyciela.)

Wielce szanowny Panie Profesorze!

Ani czas, ani miejsce nie potrafiły zatrzeć we mnie uczucia wdzięczności, ani przygluszyć ziarna posiewu Twojej nauki. Dotychczas stoją mi przed oczyma mej duszy wszystkie chwile, które mi łaskawie pozwalałeś spędzać przy swoim boku po za obrębem zakładu; dotychczas tkwią mi w pamięci wszystkie Twoje słowa, które przy pożegnaniu, jakby ojcowskimi ustami wypowiedziane rozplenili się w moim sercu. Wszystko, cokolwiek skorzy-

stałem w naukach, zawdzięczam po największej części Tobie Panie Profesorze, dlatego też pierwszą moją czynnością było stanąwszy na ziemi ojczystej, przesłać Ci wyrazy mego i moich rodziców podziękowania. Przyjm je zacny Mężu, jako jedyną tymczasową nagrodę za Twe starania!

Pobyty mój w domu rodzicielskim nie potrwa długo. Gotuje się do nowej pracy i wkrótce może wyjadę do N., aby tam czerpać z pełnego źródła wiedzy i nauki. Jakichkolwiek znajdę tam ludzi i zasady, bądź przekonany Panie Profesorze, że przy najmilszem wspomnieniu postawię Ciebie zawsze na przedzie.

Wybacz mi tych kilka słów rozwdzięcznionej duszy i nie zechciej zapomnieć o Twym byłym uczniu, który z miłością i głębokiem poważaniem poleca się, wdzięczny

Gustaw X.

(Podziękowanie syna za usługi uczynione ojcu.)

Oczigodny Panie!

Czemże zdolam Panu wynagrodzić przysługę uczynioną memu ojcu a tem samem i mnie? Pańskim staraniem zawdzięczamy, że interesa nasze pchnięte zostały na lepszą drogę, a bezinteresowność i szlachetność, z jaką przy tem postępowałeś, zobowiązują nas do wiecznej wdzięczności dla Pana. Gdybym mógł otworzyć serce moje, widziałbyś sam, że wnętrza jego nie podobna wylać w słowach, dlatego przestaje rozrzucać wyrazami, a kończę zapewnieniem, że wyrządzając przysługę memu ojcu i mnie, mogłeś Pan śmiało liczyć na naszą wdzięczność i być przekonany, że uczyniłeś ją ludziom, którzy na zawsze zachowają w swej pamięci dobroć i przyjaźń Pańską.

W mego ojca i w mojem imieniu przyjm Pan raz jeszcze wyrazy naszego podziękowania i wdzięczności.

Z głębokim szacunkiem
Henryk Bardel.

(List pensyonarki po wystąpieniu z zakładu do nauczycielki.)

Najdroższa powierniczko i nauczycielko!

Długie, długie dnie przeminęły od czasu naszego rozstania się, a przecież mimo przyrzeczenia, nie mogłam dotąd znaleźć

stosownej chwili, aby obznajomić Cię z teraźniejszym mem położeniem. Dziś wreszcie, kiedy w około mnie spokój i nocna cisza, żadne ciekawe oko nie śledzi ani mej twarzy, ani ręki, siadam do stolika i głowę podparłszy dłonią, zwołuję myśli, aby je uszykować i skuwszy w łańcuch głosek, cały konwój tych biednych więźniów mej ciasnej mózgownicy wysłać do Ciebie. A Ty mój Panie sędzio w zakonniczym czepcu przyjmiesz je do indagacji? — Nieprawdaż? — Słuchaj tedy! — Opuściwszy mury klasztorne, te brzydkie Wasze szare mury, ale zamykające tyle błogich wspomnień mej dziewiczej duszy, wiążące w sobie tyle drogich osób memu sercu, — dostałam się do domu mojej matki. Podróż moja była przesłiczna! Góry, lasy, parowy, dzikie skały, co jak widma straszne poobsiadały drogę po jednej stronie i zazdrośnem okiem patrzyły na cudowny krajobraz rozścielonych łąk i pól okolicznych wiosek, z drugiej strony drogi. Jechałam o zachodzie. O moja biedna siostró Krystyno, Ty z poza krat Twej celi nigdy nie widziałas takiego obrazu! Wyście mi mówiły o Bogu, a ja go znalazłam tylko z cichych szeptów modlitwy i z obrazów naszego kościółka. O jakże wielkim, jak niezmierzonym pokazał On się memu oku, kiedym pierwszy krok zrobiła po za bramę klasztorną i spojrzałam w otaczającą mnie przyrode. Żrenica moja nie mogła znieść na razie tego blasku i przepychu, pierś moja okazała się za ciasną, aby odetchnąć tem powietrzem w ogromie życia i wolności, gdzie każda trawka, każdy robak pełny jest niem. Jechałam długo, zapadał zmrok, na pola leżał spokój i cisza, lasy się zdrzemnęły, wiatr złożył skrzydła, nie słychać było tylko brzęki kołarów i skrzyp koła przy osiach; chciałam się modlić językiem klasztornym, ale mi słowa zamarły na ustach; — czułam, że taka modlitwa w onej chwili nie wystarczała mej duszy, aby na jej skrzydłach wlecieć do Boga. Więc utonęłam cała w niemym podziwie, a myśli me rozsypały się jak paciorki różańca, każda dla siebie osobnym pacierzem. Daleko na widnokręgu wśród zapadających cieni błyszczała złota gwiazdka, jak gdyby swemi promieniami chciała wsiąknąć na zawsze w mą pamięć; tą gwiazdą była błazana kopuła nad kaplicą klasztorną, resztkami gasnącego światła jaśniejąca. Po raz ostatni widziałam ją! Smutno mi się zrobiło, bo mimo wdzięków nowego świata, w który miałam teraz wstąpić, mimo całej jego krasy, żal mi było tej cichej celi Twojej kochana siostró Krystyno, tego małego ogródka opasanego wysokim murem, tych wieczorów spędzanych na modlitwie i naukach, lzy mi stały w oczach, a kiedy opadły, już nie widziałam

nie więcej prócz ciemnego lasu, a na drugi dzień po południu rzuciłam się w objęcia matki. I żyję teraz swobodnie jak ptaszę, brak mi tylko Ciebie, choć wierzę, że ciągle i wszędzie jesteś przy mnie; w snach moich widzę Twą bladą, łagodną twarz, jak się do mnie uśmiecha i mówi: nie zapominaj mych słów i nauk. O nigdy! Aby Ci dać dowód tego, wiedz o tem, że dotychczas ani jednego dnia nie spędziłam, abym nie miała wykonać wszystkich Twych zleceń i przy każdym kroku nie przypomnieć sobie Twych napomnień.

Świat mój wydaje mi się bardzo pięknym. Opiszę Ci go kiedyś wraz z wszystkimi spostrzeżeniami, jakie poczyniłam, jednakowoż widzę, że potrzeba wielkiego hartu kobiecie, aby w nim utrzymać się niezachwianie; potrzeba sił, aby wytrwać stale wśród tej ciężkiej drogi życia. Na szczęście śmiało mogę powiedzieć o sobie, że czuję się dość silną, a to zawdzięczam tylko Tobie moja nauczycielko. Ty byłaś pierwszą po mej matce, która ukształciła mój umysł i rozbudziła uczucie i uszlachetniła ducha, że zdaje mi się nic go splamić nie potrafi. Śmiało tedy wstępuję na ścieżkę pielgrzymki naszej wsparta na Twych zasadach i naukach. Dzięki Ci za to najukochańsza siostrzo Krystyno! Oby Bóg, któremu ofiarowałaś się, nuzczył Ci nagrody niebieskiej za Twoją dobroć, ja tu na ziemi niczem Ci mojej wdzięczności okazać nie mogę, chyba gorącymi modłami za Tobą do Pana zastępów. Przebacz, że dzisiaj nie będę się więcej siliła na wylanie mych uczuć, miej jednak to przekonanie, że ta, którą ukształciła i uszlachetniła słowem i przykładem, do zgonu pamiętać Cię i szanować z prawdziwą miłością będzie

Rozalia R.

Kraków 7. września 18...

(Podziękowanie wstawiającemu się za kuzynem.)

Wielmożny Panie!

Gotowość Twa, zobowiązywać drugich przysługami tak słowem jak i czynem, jest tak powszechnie znaną, że nie wspominałbym o niej, gdyby znowu nowe tegoż dowody nie zmuszały mnie do milego obowiązku podziękować W. Panu za łaskawe wstawienie się w sprawie mego kuzyna N. Spodziewam się, że on sam nie zaniedbał żadnej sposobności wynurzenia swych

wdzięcznych uczuć W. Panu, pomimo tego uważam za konieczne dołączyć i z mej strony wyrazy najprawdziwszego uznania i zapewnić W. Pana o głębokim szacunku, jako też oświadczyć się zobowiązany dłużnikiem, który każdej chwili starać się będzie okazać swoją wdzięczność za uczynioną przez W. Pana przysługę.

Z prawdziwem poważaniem najuniżeńszy
Wincenty Bóbrka.

(Podziękowanie za protekcję.)

Wielce szanowna Pani Dobrodziejko!

Za łaskawem wstawieniem się brata Pani Dobr., otrzymałem wreszcie oczekiwaną posadę. Odgaduję jednak i poznaję, ile zawdzięczać mam wpływowi Pani Dobr., która raczyłaś zapewne nie jedno cieplejsze słowo rzucić w mojej sprawie. Łagodny głos kobiety przeciska się przez każdą zaporę do serca mężczyzny; jestem przekonany, że tu był on także jednym z działających czynników, przyczyniających się do ustalenia mego szczęścia i mojej przyszłości.

Czuje zatem moją powinność starać się wszelkimi siłami, aby okazać się godnym protekcji jednej z naszych najświetlejszych i najbardziej szanownych dam, ośmielając się jednocześnie poruczyć i na dal łaskawym względom i pamięci.

Z niekłamanem uczuciem wdzięczności, całuję rączki W. Pani Dobr. uniżony sługa

Tadeusz Licki.

Przemysł 1. listopada 18...

(Podziękowanie za gościnę.)

Kochany Panie Macieju!

Poczuwszy się we własnym pierzu i we własnej chacie, nie mogę zapomnieć gościnności, jaką znalazłem w domu Pańskim. Mało brakowało, a byłbym zapomniał, że nie jem z własnej misy, lub że spię na obcej pościeli, i dlatego ogłaszam Cię jako

jednego, z tak szczupłej dzisiaj liczby, szlacheica o prawdziwie staropolskiej gościnności.

Przyjmże prócz tego moje podziękowanie wraz z pokornem zaproszeniem, byś zechciał odwiedzić moje progi, które w każdej chwili stoją otworem dla Ciebie.

Bądź kochany Panie Macieju zupełnie przekonany, że potwierdzam i wierzę w przysłowie naszych ojców, którzy mówili: gość w dom, Bóg w dom! a potępiam kłamliwe: gość i ryba trzeciego dnia w domu cuchną. U mnie ryba, jak dobrze przyprawiona, to i miesiąc przetrzyma, a gość jeśli miły, to choćby i kwartał przesiedział pod moim dachem, nie uczyni mi subiekcji.

Czekam więc kochanego Pana i kończę, ściskając Go po przyjacielsku

Marcin Iski.

(List z podziękowaniem od dłużnika.)

Szanowny Panie!

Miło mi wedle przyrzeczenia stawić się w słowie i dłużną Panu kwotę odesłać w oznaczonym terminie. Chciej Pan przyjąć moje serdeczne podziękowanie za to, że łaskawie wygodziłeś mi w tak gwałtownej potrzebie jako też uznanie moje, że raczyłeś mi ową kwotę zaufać bez skryptu, na słowo. Dlatego też starałem się nie nadwerężyć Pańskiego zaufania, rezerwując sobie i na późniejsze możliwe wypadki łaskawe względy.

Pozostając wdzięcznym i obowiązany stugi, polecam się łaskawej pamięci

N. N.

Tarnopol 7. grudnia 18...

(Podziękowanie za przyjaźń.)

Szanowna Pani!

Prawie od początku świata, przyjaźń za najdroższy dar niebios po cnocie i zdrowiu uważana była; trwa to zdanie dotąd, bo ktokolwiek kochać umie, żąda jej, i łatwo się przekona, że przyjaźń jedną jest ze znaczniejszych podstaw budowli szcze-

ścia człowieka. Nie mam zamiaru opiewać jej powabów; słaby głos mój nie dodałby jej ani wdzięku, ani ceny. Znało ją jednak serce moje, nie wzgardziła niem przyjaźń. Jej winnam już wiele chwil przyjemnych, ona pełnemi rękami sypała kwiaty po drodze życia mego; w szczęściu szczęśliwszą mnie czyniła, w umartwieńniu słodziła kielich goryczy! Teraz śmierć zabójczą swą kosą pozbawiła mnie przyjaciółki! Okropny cios!

Z radością przeto przyjąłm ofiarę Pańskiej przyjaźni! Sądząc po dawnych przykładach, mniemać można, że mężczyźni tylko zdolni są do prawdziwej przyjaźni; w licznych wzorach przyjaźni starożytności, kobiet nie widzimy. Zdaje mi się przecie, iż sercu niewiasty nie może być obcą, i w niem godną siebie znajduje świątynię. Prawda, że próżność często bywa kobietom zagrodą do przyjaźni, lecz i między niemi są takie, które umieją być przyjaciółkami. Liczba ich nie wielka, bo też nie ma nic rzadszego, nic świętszego, jak czysta i prawdziwa przyjaźń.

Gdyby ludzie byli doskonałymi, przyjaźń żadnychby nie miała obowiązków: wolna od ulegania i wymagania, kochałby jej tylko zostawało; to uczucie wszystkoby objęło, wszystkiemu zadość uczyniło. Ale że człowiek każdy błędzi i upada, że słabość i niedoskonałość jego wielkich wymaga względów, przeto w najszczerzej przyjaźni są powinności do dopełnienia. Kładę w ich rzędzie, może być niesłusznie, starania wzajemne, pobożanie i zupełną ufność.

Zazwyczaj człowiek, żeby był przekonany o przywiązaniu, jakie wzbudził, potrzebuje dowodów.

Nies tety tych dowodów obecnie dostarczyć nie mogę, ale mam tę błogą nadzieję i spodziewam się wkrótce okazać mią przyjaźń!

Przyjaźń to będzie (tak schlebiam sobie) stała, nie płochą i zdradliwa. — Mam ten zwyczaj łączyć się z zastanowieniem — poznawszy poprzód zasady, podobieństwo zdań i obopólne skłonności. Przyjaźń do wzrostu długiego potrzebuje czasu. I rzeczywiście zdanie to jest prawdziwe. Od dłuższego czasu się znamy, a dopiero kiedyśmy się odgadły i porozumiały, dopiero nawzajem prosimy o przyjaźń.

Dziękuję Ci za tę ofiarę droga Pani, a przyjmując ją, zapewniam Cię o moich najszczerzych uczuciach.

Eliza Siedlińska.

(Pismo dziękczynne do lekarza przy przesłaniu
honorarium.)

Wielmożny Panie Doktorze
Dobrodzieju!

Już po kilkakroć szanowny Doktorze dałeś dowody swej zręczności i nauki, po kilkakroć wyratowałeś mnie od śmierci a dotychczasowe życie wraz z jego przyjemnościami tylko Tobie zawdzięczam. Twoje obejście się ze słabym, Twoja czułość zdobyły me serce i wzniosły w niem pomnik wdzięczności.

Nie jestem w stanie nagrodzić tego, co Ty dla mnie szanowny Doktorze świadczyłeś, chcę tylko dać słabą oznakę mojej wdzięczności i z tego powodu raczysz zacny Mężu mą nieznaczną ofiarę przyjąć.

Polecając się pamięci Twojej i całemu Twemu szanownemu domowi, zapewniam raz jeszcze o dożgonnym szacunku i wdzięczności, z jaką zostaje uniżonym sługą.

Marceli Katarowicz.

(Pan młody dziękuje za ślubny podarek.)

Szanowny Panie!

Łaskawa pamięć, jaką Pan nas przy ślubie obdarzyłeś wzniesła we mnie i żonie mojej najżywsze uczucie wdzięczności; podarunek Pański odznaczający się kosztownością i przepychem, przewyższył wszelkie domysły i nadspodziewanie nas ucieszył. Możesz Pan być pewnym, iż zawsze jak najszczerzej o Tobie mówiliśmy i mówić będziemy, ceniąc Twoją życzliwość, przychyłność i dobre serce. Tych kilka słów raczysz przyjąć jako zapewnienie naszego szacunku i zobowiązania, najniżsi

Emil Krynicki
z małżonką.

(Młody człowiek dziękuje swemu dobroczyńcy za
otrzymanie stypendyum.)

Wielmożny Panie
Radco Dobrodzieju!

Uchwałą Wysokiej Rady szkolnej z dnia 15. b. m. otrzymałem zapomogę na lat trzy, większą prawie jak sobie życzyłem i według mych zasług liczyć mogłem.

Nadspodziewaną tę pomoc winien jestem Tobie Wielmożny Panie Radco Dobrodzieju; Twój potężny wpływ i znaczenie przechyliły chwiejącą się szalę na mą stronę, a tym sposobem przyczyniłeś się jak najskuteczniej do zapewnienia przyszłości mojej i mych wiekowych rodziców. Za tak wielką łaskę, składam Ci Wielmożny Panie Radco najczulsze dzięki, nie tylko w moim ale i w moich rodziców imieniu!

Uczuć wdzięczności, któremi serce me jest przepełnione nie jestem w stanie opisać i określić — jednak zdaje mi się, że wywdziękzyć się będę mógł tym sposobem, gdy jak najrychlej ukończę studia i wszystkie me siły ku temu natężę, aby się stać godnym i wiernym sługą państwa. Racz Wielmożny Panie Radco Dobrodzieju uważać te myśli, jako stałe i niezmiennie i przyjm raz jeszcze wyrazy wdzięczności i szacunku, z jakim na zawsze pozostaję uniżonym sługą

Kornel Lipler.

(Podziękowanie za otrzymane miejsce. Do prezydenta.)

Jaśnie Wielmożny Panie Hrabio
Łaskawy Panie!

Jego Ekscelencya uwzględniła moją pokorną prośbę i udzieliła mi posadę kancelisty w tutejszem biurze pocztowym, spieszę więc za tę wielką łaskę złożyć najczulsze podziękowanie.

Zdaje mi się, iż najlepiej swą wdzięczność okażę, gdy stanę się najgorliwszym w wypełnianiu mych obowiązków i powinności. Zamiary moje i najgorętsze chęci ziściły się — będę

mógł pracować pod okiem Jego Ekscelencyi, na którego łasce i życzliwości wszystko co do mnie, polega. Polecając swoje usługi, kreślę się Jego Ekscelencyi najniższym

sluga

Antoni Sapała

kancelista przy urzędzie pocztowym
we Lwowie.

(Podziękowanie przy zwróceniu długu.)

Szanowny Panie!

Niniejszem zwracam jak najlaskawiej mi udzielone 3,000 złr. (w trzech banknotach każdy po 1,000 złr.) Zarazem składam podziękowanie za dobroć i grzeczność, z jaką Pan mnie w potrzebie podratowałeś. Opuszczony od moich współpracowników, oczerniony przez nieprzyjaciół byłem w bardzo przykrem położeniu, lecz dzięki Tobie Szanowny Panie podźwignąłem z upadku me stosunki majątkowe i mogę jak dawniej prowadzić przedsiębiorstwo.

Tem bardziej czuję się być zobowiązanym dla Ciebie szanowny Panie, gdy powodowany szlachetnością i wrodzoną życzliwością, nie wymagasz przypadających procentów (za pół roku). Czyn ten wyszczególnia Cię od całego tłumu tych spekulantów, którzy częstokroć wyciskają procenta równe kapitałowi. Pańska pomoc wywarła potężny wpływ na moje stosunki i przyczyniła się do zupełnego polepszenia handlu, prawie już upadającego.

Czulbym się najszczęśliwszym, gdybym mógł w jakikolwiek sposób okazać mą wdzięczność i szacunek, i uczucia te wypowiadać słowami, okazać czynem. — Wyrażając ostatni raz me podziękowanie, zostaję z wysokim szacunkiem

najniższym sluga

Jan Kort.

(Podziękowanie za opiekę nad synem.)

Szanowna Pani!

Pierwszy to raz odebrałem list od syna mojego, piszącego mi z domu obcego. List ten przepełniony jest pochwałami dla

Ciebie szanowna Pani! Syn mój pisze, że zaczęłaś swoją opiekę przedstawieniem Mu obecnych powinności, napomnieniem do pracy, bogobożności i przyzwoitego zachowania. Dzięki Ci za to szanowna Pani, dzięki Ci za pojęcie obowiązków co do mego syna. Rozrzewnił mnie list jego i słodką ku Pani przejał wdzięcznością. Dzieci moje biedne osierocone, nie znają swej matki, a Ty szanowna Pani łagodzis tę niepowetowaną stratę przywiązaniem i miłością. Nieszczęśliwy mąż, a szczęśliwy ojciec składa Ci Pani swoje podziękowanie upraszając zarazem o dalszą troskliwą opiekę.

Syn mój od dzieciństwa wielką wróży zdolność, jest pilnym i pracowitym, a z ostatniego listu widzę, że pochwały te mylnymi nie były. W dwunastu latach trudno tłumaczyć się głódziej i jaśniej jak on. przeto tuszę, iż w naukach kłopotać się z nim Pani nie będziesz miała potrzeby.

Wyrażając raz jeszcze moją wdzięczność, składam Ci najczulsze dzięki i polecam się łaskawej pamięci

Najniższy sluga

Kazimierz Kotkowicz.

(Prośba o błogosławieństwo do podróży.)

Najdroższa Matko!

Z mocnem biciem serca kreślę tych kilka słów. Oto już dylizans czeka, aby mię do stacyi kolejowej odwieść -- a ztamtąd, ztamtąd pojedę w daleki kraj, gdzie mię nie doleci ani głos matki, ani głos rodziny -- tylko błogosławieństwo Twoje droga Matko towarzyszyć mi będzie! O nie Cię proszę. Wiesz najdroższa Mateczko, że jadę w dobrem towarzystwie, mogę się nadto czegoś nauczyć, wiele zobaczyć i choć ćwierć kuli ziemskiej poznać. Znasz moje myśli i zamiary -- oddawna pragnąłem już wlecieć za rodzinne gniazdo, pobując trochę w obcym powietrzu, nasycić się obcym widokiem -- a potem wrócić cicho do kraju i pracować bez przerwy. Żadnaby mię już potem pokusa nie nęciła -- zobaczywszy raz wszystko, co się widzieć dało, potem nie łakniemy więcej. Wystarczy nam zielenią okryta swojska chatka, wonny ogródek i czarny kęs -- swojego chleba!

Udziel mi więc droga Matko swego błogosławieństwa! I nad Renem i w Alpach i nad Sekwaną lub Tamizą — myśleć będę o Tobie.

Schylam mą głowę. . . pobłogosław syna, który Ci nogi całuje i z nadzieją szepcze: „do widzenia“!

Najposłusznieszy, najprzywiązany

Marjan.

(Podziękowanie za udzieloną radę.)

Wielmożny Panie Dobrodzieju!

Zostawiony prawie sam sobie, nie miałem innej podpory i opieki prócz w osobie W. Pana. Z całą ufnością udawałem się zawsze po radę i pomoc do Ciebie W. Panie Dobr., a nigdy nie odepchnąłeś mnie pomimo mojej natrętności, lecz przeciwnie dobroć Twoja uczyniła mnie dotychczas jednym z Twych największych dłużników.

Oto i ostatnią razą miałem świeży dowód łaskawości W. Pana Dobr., kiedy stojąc na rozdrożu nie wiedziałem, którądy się udać; Pan Dobr. raczyłeś mi pomódz wskazując niedoświadczonemu kierunek, którym miałem dojść do zamierzonego celu.

Dzięki Ci za to W. Panie! Dzisiaj nie potrafię jeszcze dać dowodów mej wdzięczności, i okazać się godnym względów i łaski Pana Dobr., jednakże bądź Pan Dobr. przekonany, że z upragnieniem wyglądam chwili, w której będę mógł miasto słów złożyć Ci czyny moje, abyś poznał, iż to co dotychczas uczynić dla mnie raczyłeś, nie trafiło na niepamiętnego i na niewdzięcznika.

Chciej W. Pan Dobr. wybaczyć mej śmiałości i przyjm wyrazy prawdziwego szacunku.

Wielce zobowiązany i najniższy

Rafał Owski.

(Podziękowanie wraz z odmówieniem zaproszenia.)

Łaskawa Pani Dobrodziejko!

Przykro mi bardzo, że jestem zmuszony z powodu nieprzewidzianych okoliczności odmówić sobie tę wielką dla mnie ze wszech miar przyjemność, spędzenia dzisiejszego wieczora w domu Pani Dobr., a to tem bardziej, że po raz pierwszy nie mogę korzystać z łaskawego zaproszenia, które mnie zupełnie niespodzianie spotkało.

Chciej Pani Dobr. być przekonaną o mej wdzięczności za pamięć, którą pozwalam sobie zastrzedz na później, a oraz miej za wytłumaczonego uniżonego sługę Twego.

Augustyn Inski.

(Podziękowanie za spełniony komis.)

Szanowny Panie!

Wybacz Pan, że z powodu wielkiego zajęcia nie mogę rozszerzyć się bardzo w oświadczeniu Panu mego podziękowania za uczynioną mi przysługę, bądź jednak przekonany o mojem prawdziwem zadowoleniu z poczynionych dla mnie sprawunków (lub załatwionych dla mnie interesów) i uważaj mię Pan za wielce obowiązany.

Krystyna Alska.

Wstępy i zakończenia przy listach z podziękowaniem.

a.) Wstępy.

- 1.) Wielmożny Pan Dobr. byłeś łaskaw zająć się moim losem i ulżyć memu położeniu. Pozwól mi więc W. Panie złożyć sobie wyrazy podziękowania i oświadczenie mej wdzięczności, którą jako dożgonny dłużnik etc.
- 2.) Z serdecznem podziękowaniem za Pańskie życzenia, poznaję w przedłożeniu, jakie mi czynisz nowy dowód Pańskiej przyjaźni i przychylności etc.

- 3.) Wasza Wielmożność raczyłeś swoim wstawieniem się uzyskać dla mnie posadę, która stała się dla mnie i dla mojej rodziny jedynym źródłem utrzymania, za co poczuwam się do świętego obowiązku złożyć Waszej Wielmożności zapewnienie mych najwdzięczniejszych uczuć etc.
- 4.) Łaskawy współdział, jaki Pani Dobr. od tak dawna okazywałaś dla mnie, zniewala mnie etc.
- 5.) Zaliczam to do moich najpierwszych powinności oznajmić W. Panu uczucia, jakimi zapełniło się serce moje na nowy dowód dobroćliwości i względów, któremi etc.
- 6.) Chciej mi szanowny Panie wybaczyć, że považam się obznajomić Cię z wnętrzem mej duszy, która pełna uznania dla Ciebie etc.

b.) Zakończenia.

- 1.) Dołącz Pan do liczby tych, którzy Panu wiele zawdzięczają, i mnie, który zawsze z uczuciem najgłębszego poważania pozostaję etc.
- 2.) Nie przestanę nigdy być prawdziwie obowiązany za łaskawą przysługę i piszę się pamiętnym etc.
- 3.) Chciej Pani przyjąć to słabe zapewnienie mej wdzięczności, które z zapewnieniem głębokiego szacunku ośmieliłem się złożyć etc.
- 4.) Powtarzając raz jeszcze moje gorące dozgonne uczucia wdzięczności za tak szlachetny czyn, pozostaję etc.
- 5.) Z upragnieniem wyglądam sposobności okazania W. Panu, że nie daremnie szafowałeś Twą łaską dla człowieka, który umie być pamiętnym wyświadcanych mu przysług etc.
- 6.) Przyjm Pan tę małą drobnostkę jako dowód mej wdzięczności i chciej wraz z nią zachować mnie i na dal w swej pamięci, o co Cię uprasza etc.
- 7.) Pozwalam sobie po wynurzeniu mego podziękowania prosić W. Pana, abyś w przyszłości zechciał mi być, jak dotąd, przychylnym i względny, za co przyjm etc.

III. LISTY Z PROŚBAMI.

(List zubożałej osoby nieposzlakowanego charakteru i pogodnej przeszłości do zamożnej pani.)

Szanowna i łaskawa Pani!

Otrzymałam już tyle dowodów pocziwego i szlachetnego Jej serca, iż przekonana jestem o mej bezsile co do okazania mych uczuć i wdzięczności bez granic. Sądziłam łaskawa Pani, szanowna moja Dobrodziejko, iż świeża jeszcze pomoc będzie ostatnią, tymczasem dziwnym zbiegiem okoliczności znowu muszę do Ciebie moja Opiekunko się uciec, u Ciebie najpocziwsza z kobiet, szukać pomocy. Czwororo moich maleńkich najukochańszych dzieciątek nagle straszna dotknęła ospa; najmłodsze z nich już w krótkce stanie się pastwą, łupem śmierci. O szanowna Pani! ten widok rozdziera me macierzyńskie serce — biedne dziecięta jęczą z bólu i błagają o pomoc — niestety! ja im dać jej nie mogę! Pani! ratuj mnie, ratuj moje biedne opuszczone od losu, od Boga, sieroty. Wiem że bluźnię — ale usta me w tak wielkiem nieszczęściu nie są w stanie złożyć się do modlitwy, — nie mogę się modlić — och! może to w krótkce przeminie. Pierwej nie znałam pocisków losu, pędząc spokojnie na łonie kochającego mnie męża dnie tego życia, — dziś walczę z dnia na dzień — walczę i nie mam nadziei, aby się ta boleśna walka tak prędko skończyła! Wszystko kosztowniejsze, co jeszcze z dawnych pozostało czasów — wysprzedałam i z niewysłowioną boleścią, z nieopisaną rozpaczą patrzę po pustych kątach mej izdebki; — nic znaleźć nie mogę — nie mam ani szeląga, by zaspokoić głód, lekarza i aptekę! Siły me są tak wycieńczone, iż na kawałek chleba zarobić nie potrafię — a zresztą ciepłą dłońią i oddechem muszę moje biedne dzieci ogrzewać! Nie wiem sama, co począć — gdzie się udać, przed kim mam odkryć stan mój obecny? Do Boga tylko należy mi się modlić, a u Ciebie łaskawa Pani Dobrodziejko pomocy, jak najrychlejszej pomocy błagać! Pani masz także dzieci, Pani masz czule serce, Pani nie zechcesz śmierci tych niewiniątek! Łaskawa Dobrodziejko, zlituj się, zlituj nad moim losem!

Wiem, iż nadużywam Twej dobroci, że nad miarę wyczerpuję Twoją łaskę — ależ biedne moje dzieci! — W modłach moich codziennie wplątam Ciebie łaskawa Pani, błagając o szczęście dla moich dzieci, błagam zarazem o nie i dla Ciebie Pani: wdzięczność moja jest niewypowiedziana. — Ty jedna łaskawa Pani tylko pomocną podajesz mi rękę, — Ty jedna mi i teraz pomożesz!

Pani przedkładam mą prośbę, całuję ręce Twoje i błagam Boga o błogosławieństwo dla Ciebie i całego domu Twego

najniższa służa

Natalia Nicewicz.

(Podobny list z prośbą o kredyt (zawierzenie) do
możnego fabrykanta.)

Szanowny Panie!

Ośmielony Pańską ku mnie życzliwością, przedkładam niżej mały projekt, którego wykonanie od Wielmożnego Pana Dobrodzieja zależeć będzie.

Wiadomo Szanownemu Panu, iż objąłem w posiadanie ruchomości i firmę domu Zalickich. Zrobiwszy korzystną zamianę, ujrzałem się nagle zupełnie ogołoconym z gotówki, a to tak dalece, iż przypadającej właśnie sumy 2,000 talarów zapłacić nie jestem w stanie. Chcę jednakowoż postąpić sprawiedliwie, honorowo, przeto udać się muszę do szanownego Pana o zawierzenie mi tejże sumy na pół roku, licząc od dnia dzisiejszego. Po dotychczasowem mojem postępowaniu i prowadzeniu handlu, spodziewać się Pan możesz regularnej i rzetelnej wypłaty wraz z przynależnymi procentami.

Firma moja dotychczas jest nieskalaną, zależeć mi więc na tem będzie, abyś Pan Dobrodziej korzystną sławę i imię mego domu podtrzymywał.

Oczekując pomyślnej odpowiedzi, dołączam zarazem (prawdopodobnie niepotrzebny) weksel, raz jeszcze zapewniając Pana Dobrodzieja o moim szacunku.

Jan Łański

właściciel domu handlowego.

(Odpowiedź na list powyższy.)

Szanowny Panie!

Mocno mnie cieszy Pańskie zaufanie, gdyż byłem i jestem zawsze z tą zasadą w zgodzie, iż młodym pracowitym ludziom należy wszystkimi siłami pomagać. Pan w krótkim czasie dobił się gorliwą pracą zasłużonego uznania i kredytu, dlatego w potrzebie nawet na daleko wyższą sumę rachować Pan u mnie możesz. Zobowiązałeś mnie Pan dla siebie ostatnim listem, dającym mi poznać w Panu energicznego kierownika handlu, a nadto człowieka honorowego. Możesz Pan śmiało liczyć na moją pomoc i rzetelność w dosyłaniu towarów, o ile możności jak najlepszych i po najniższej cenie.

Uważając tę sprawę jako już zakończoną, polegam na Pańskiem słowie.

Z uszanowaniem

Edward Pumeski.

(List z prośbą o przedłużenie czasu wypłaty wekslowej.)

Szanowny Panie!

Zrobiłbyś mi Pan wielką przysługę, przedłużając termin wypłaty weksla jeszcze na dwa miesiące. Natenczas mógłbym powyższą sumę spłacić własnymi pieniędzmi, dziś muszę nowy dług na pokrycie Pańskiego zaciągnąć. Wiedząc, iż podobne przedłużenie nie robi Panu najmniejszej różnicy, śmiem wróżyć mojej prośbie szczęśliwy skutek. Dalsze procenta wraz z sumą odeszłe niezawodnie w oznaczonym dniu.

Upraszam szanownego Pana o rychłą odpowiedź, jakiej wyczekuję pisząc się

uniżonym służą

N. N.

(Podobny list do lichwiarza.)

Kochany Zawilski!

Pożyczając od Ciebie tych kilka nędznych tysięcy, nie myślałem bynajmniej o przykrości i niedogodności wypłaty. Dziś, gdy przekłety weksel staje mi w drodze z swym nieznosnym terminem, dziś zmuszony jestem potargować się nieco z Tobą mój jeneralny dostawco banknotów! Zapłacić Ci, nie zapłacę, — czekać musisz — rzecz daremna. Dzięki łaskawości prawa austriackiego, nie możesz mnie wpakować między cztery ściany i powiedzieć tryumfalnie: jesteś Pan w kozie — za długi! Minęły te błogie czasy mój Ty poczciwy „dwadzieścia od sta.“ Tu pomoże tylko stoiczna cierpliwość, a wy panowie Procentowicze macie jej nie małą dozę. Za kilka miesięcy otrzymam nareszcie w posiadanie piękną wieś wartości co najmniej 150—160.000. Będziesz więc mógł mój zacny liwerancie zaspokoić swoje pragnienie. Nastąpi to za cztery miesiące, to jest dnia 1. Lipca. Uważasz kochany Zawilski? 1. Lipca zobaczysz się z Twojemi banknocikami! Co za rozczulająca chwila! Bądź więc wytrwały i przyjmij moje zapewnienie, iż będę się starał uiścić z długu, a tem samem zagrozić Ci drogę do tabuli!

Do widzenia więc za cztery miesiące, — umiejący cenić wszelką przysługę

Adolf X.

(List młodego ekonoma z prośbą o nadanie mu miejsca zarządcy.)

Wielmożny Panie Dobrodzieju

Łaskawy Panie!

Niedawno temu dowiedziałem się, iż jeden z rządów Wielmożnego Pana Dobrodzieja opuścił swą posadę. Czując się na siłach odpowiedzieć zadaniu gorliwego i sumiennego rządcy — ośmielam się Wielmożnemu Panu Dobrodziejowi mą uniżoną przedłożyć prośbę:

Pracuję już od lat 7 w skarbie Wielmożnego Pana Dobrodzieja, i jak sobie pochlebiam, służyłem ku zadowoleniu Wielmożnego Pana Hrabiego, dziś więc popierając mą prośbę, upewniam o mojej wierności i przywiązaniu ku domowi Wielmożnego Pana Hrabiego.

Jest to mojem ustawicznem życzeniem i staraniem: coraz bardziej zyskiwać względy Wielmożnego Pana Dobrodzieja, i na tej nowej posadzie usiłowałbym pracować jak najszczerzej około podniesienia gospodarstwa Wielmożnego Pana Dobrodzieja. Polecając mą pokorną prośbę,

mam zaszczyt kreślić się

najniższym sługą

Szymon Wiciński.

(List ojca proszącego o miejsce dla swego syna w handlu znanego kupca.)

Wielmożny Panie Dobrodzieju!

Syn mój oddawna okazuje wielką chęć poświęcić się kupiectwu i handlowi. Z mojej strony nie doznaje on w tej mierze najmniejszych przeszkód, nie czynię żadnych kroków, aby zamiar jego zniweczyć i owszem staram się go wszelkimi siłami w tej mierze popierać; życzyłbym sobie jednak, aby miał sposobność pracować w handlu zapobiegliwego kupca i tam się wyrobić na pożytecznego w swym zawodzie człowieka. Nie znam żadnego innego domu, któryby się do tego więcej sposobił, jak dom Wielmożnego Pana.

Sprawiłoby mi to najwyższą radość i pociechę, gdybyś W. Pan mego syna w swym handlu pomieścić raczył.

Liczy on obecnie lat piętnaście, *) jest zupełnie zdrowym i niezapęszutym chłopcem. Z pięknem, wprawem pismem łączy on niezmierną szybkość w rachunku i jak tego świadectwa dowodzą, włada wprawnie niemieckim, ruskim, polskim i francu-

*) Przy podobnych listach należy dołączać zaświadczenia szkolne, metrykę chrztu i świadectwo lekarskie, nadto jeżeli jakie są uznania od osób prywatnych, stwierdzone tychże własnoręcznym podpisem i pieczęcią.

skim językiem. Posiada również początki języka angielskiego i jest pewnym w geografii i historii naturalnej. Staralem się o ile możliwości ochronić go od zepsucia, dlatego za jego charakter ręczyć mogę; ma również zamiłowanie do pracy i prędko się do pocziwych ludzi przywiązuje.

Gdyby niniejsza prośba została uwzględniona, natenczas pozwoli Wielmożny Pan Dobrodziej przedstawić go i ustnie porozumieć się co do warunków, pod jakimi łaskawie przyjętym być ma.

Jak już nadmienilem, jestto mojem najgorętszem życzeniem, aby dziecię moje do Pana się dostało.

Tam tylko odsłaniają się dla niego pewne widoki, z tamtąd tylko może wyjść z czasem na ucziwego kupca.

Wyczekuję rychłej odpowiedzi i zostaję z uszanowaniem
uniżonym sługą

Jan Romański
urzędnik c. k. kasy krajowej.

(List z prośbą o wsparcie. Pisz to człowiek mający ciężką słabością złożoną żonę i dzieci chorowite.)

Wielmożny Panie Baronie
Łaskawy Dobrodzieju!

Znaną jest powszechnie dobroczynność Pana Barona Dobrodzieja; wszyscy wiedzą, iż Pan Baron należysz do szczupłej liczby tych, którzy prawdziwemu ubóstwu i nieszczęśliwym z pomocą spieszą i dobre dlatego czynią, ponieważ jest dobrem, a nie dla znikomych pochwał i ziemskiej nagrody. Z tych powodów ośmielam się jako prawdziwie nieszczęśliwy, moją prośbę pokornie Panu Baronowi przedłożyć. Nieszczęśliwym zbiegiem okoliczności straciłem służbę, do której dziś powrócić nie mogę; żona moja dawniej całą rodzinę utrzymująca z pracy rąk, dziś ciężką słabością złożona, — a biedne dzieci, jeszcze nieletnie, nie mogą zapracować na życie swoje i na utrzymanie chorego ojca i konającej prawie matki. Tym sposobem jestem zmuszony żyć z łaski ludzi pocziwych, bez których pomocy wraz z całą moją rodziną musiałbym zagać. Zdaje mi się, że tak szlachetnemu

Mężowi, jakim Wielmożny Pan Baron jesteś, Mężowi mającemu czucie i litość, pomagającemu biednym jak najusilniej, więcej mówić byłoby zbyt. Mała kwota, sumka dla Wielmożnego Pana Barona Dobrodzieja nie nieznaczająca, byłaby dla mnie w obecnem położeniu wielkiem dobrodziejstwem. Później, gdy za łaską nieba dostanę jakąkolwiek robotę, nie będę nikomu ciężarem.

Z całym zaufaniem w dobroczynność i wspaniałomyślność Wielmożnego Pana Barona Dobrodzieja, mam ten wysoki zaszczyt zapewnić Go o mojej niewygasłej wdzięczności

najuniżeńszy sługa

Karol Zaosiak.

(Młody człowiek uprasza z powodu obrazy o przebaczenie.)

Szanowny Panie!

Bardzo mi to przykro, iż śmiałem przedwczoraj obrazić Pana, a tem samem dałem się poznać z niezbyt pięknej strony. Szlachetna powolność i godność, z jaką Pan moje niedorzeczne uwagi zniosłeś, a co więcej jeszcze, wspaniałomyślność Pańska względem mojej osoby, otworzyły mi oczy i tak dalece upokorzyły i zawstydyły, że się nawet własnego cienia wstydę.

W niezwykajnym szale, uniesiony fałszywą odwagą, powiedziałbym studencką junakeryą śmiałem Pana obrazić. Obrazić go mogłem — ale tak szlachetnych ludzi to nie obraża. I to mię właśnie najbardziej martwi i upokarza. Żądałem pojedynku — rozlewu krwi, — Pan odmówiłeś, popierając swe zdanie uwagami najsluszniejszymi w świecie! Niestety, ja wtedy bezrozumny i zuchwały uwagom tym powodować się nie dałem!

Szlachetny, godny Mężu! bądź moim przyjacielem; dopomóż mi swoim delikatnem obejściem i zimną kwią stłumić tę moją gorącą i szkodliwą porywczosć.

To jest jedyny środek, jakim mię Pan możesz przekonać o tem, że mi całkiem przebaczyłeś i niedorzeczne w chwili bezprzytomności wyrzeczone słowa utopiłeś „w zapomnienia fali“

Spodziewam się tej przysługi, tego dobrodziejstwa po Pańskiem szlachetnem sercu — spodziewam się tego po Pańskiem ze mną dotychczasowem obchodzeniu się. Może nie jestem tak zły, jak za- nadto porywczy. Tą prośbą kończę tych kilka słów, które nie zdołają wyrazić, o ile cenić sobie będę Jego szacunek i przyjaźń.

Wdzięczny i zobowiązany
Jarosław Prażek.

(Prośba studenta o stypendyum.)

Wysoka Rado szkolna krajowa!

Niżej podpisany ośmiela się upraszać o nadanie mu sty- pendyum fundacyi X., popierając prośbę swą jak następuje:

- a) załączone (pod A) świadectwo z szóstej klasy, dowodzi pilności podpisanego i postępów dotychczasowych;
- b) podpisany jest stosownie do woli założyciela pochodzenia szlacheckiego, rodem z obwodu (patrz allegata B i C);
- c) podpisany utrzymuje własną pracą nieszczęśliwego ocie- mniałego ojca, staruszkę matkę i młodszego brata;
- d) powyższe stypendyum dopomogłoby podpisanemu do dal- szego kształcenia się, a nadto pozwoliło by mu zapewnić jaki taki byt swej rodzinie.

Niżej podpisany podaje tę prośbę żywiąc tę niepłonną na- dzieję, iż Wysoka krajowa Rada szkolna obdarzy go powyższem stypendyum, stanowiącem dla niego jedyne utrzymanie nadal.

Lwów 20. marca 18...

Franciszek Skalski,
uczeń siódmej gimnazjalnej klasy.

(Prośba o protekcję.)

Wielmożny Panie!

Życzylbym sobie jak najmocniej miejsce konduktora pocz- towego otrzymać. Jestem jednak nieznany, nieposiadam nadto

żadnych świadectw i poleceń, na które najwięcej dziś zwracają uwagę. Mam jednak to szczęście być Wielmożnemu Panu znanym, i o ile sobie schlebiam, Wielmożny Pan Dobrodziej raczy mi przy osiągnięciu tejże posady dopomódz, zwracając głównie swą uwagę na moje dotychczasowe zachowanie się i obyczajność. Upraszam Go przeto o podobne zaświadczenie, a jeżeli by to być mogło, i o wstawienie się u przynależnych władz. Wiem, iż szanowne imię Jego i godność dopomogą mnie jak najskuteczniej do osiągnię- cia celu. Racz Wielmożny Pan Dobrodziej przyjąć moje zape- wnienie powinnej wdzięczności i uniżoności

pokorny sługa
Wojciech Litoński

(List młodego człowieka do panny, z prośbą o przy- jaźne uczucia.)

Szanowna Pani!

Nie szczycąc się bynajmniej jakimkolwiek wezwaniem, nie będąc poprzednio choćby najmniejszym znakiem zachęcony, ośmielam się jednak tych słów kilka przedłożyć szanownej Pani w tej błogiej nadziei, iż skutek ich w krótkce mnie uszczęśliwi.

Zadziwić Panią może moje śmiałe, egoistyczne żądanie, ale któż dziś nie jest egoistą, kto dziś nie nachyla ku sobie rogu Amaltei — szczęścia! Jestem więc także egoistą, a jako taki upraszam Panią o część Jej przyjaźnych uczuć, jakimi godnych swych znajomych ożywiasz.

Upraszam o przyjaźń.

Śmieszne to nieprawda żądanie? Dziś w dziewiętnastym wieku, wieku interesu — żądać przyjaźni.

Wszak przyjaźń nie przynosi zysku, nie daje pieniędzy, nie jest korzystną?

Pomimo tego żądam przyjaźni, żądam jej od Pani. Czulbym się najszczęśliwszym, gdyby Jej życzliwość i na mnie się przelała.

Żądam tylko przyjaźni, i dobijam się o nią sposobem prawym. Życzenia mego nie obwijam w ponętne i pełne pochlebstwa

miodowe słówka — nie kreślę tych słów na różowym wonnym papierze — proszę po prostu i szczerze o przyjaźń.

Czy się spełnią me życzenia, Pani?

Adam Liskowski.

(List z prośbą o kartkę do albumu.)

Kochana Przyjaciółko!

Najmilszem mojem wspomnieniem są czasy szkolne, kiedyśmy to jeszcze uczyły się wspólnie. Dziś, gdy los nas rozdzielił i rzucił jak piłką w dwie przeciwne sobie strony kraju, dziś kochana Przyjaciółko żyję tylko wspomnieniem!

W tych wspomnieniach przesuwają się przedemną Twa śliczna zadumana twarzyczka, Twe smętne oko zapytuje mnie, czy zawsze Cię kocham i o Tobie pamiętam? — O tak! zawsze jestem jednakową w przyjaźni! Zawsze pamiętam o Tobie i pamiętać będę. Choć z Loli wyrosła już dziś Karolcia, choć niezadługo powiodą mnie przed ołtarz, to zawsze pamiętać będę o Tobie najdroższa Zosiu — i nigdy nie wyjdiesz mi z pamięci.

Zdaje mi się, że nie odmówisz mej prośbie i zechcesz na przysłanej Ci kartce napisać słów kilka, któreby Cię mojej uprzymniały pamięci.

Może narysujesz cośkolwiek. Tak pięknie dawniej rysowałaś?!

Masz tę kartkę do dyspozycji, rozporządzaj nią jak tylko chcesz — przedewszystkiem jednak pamiętaj, iż tej miłej niespodzianki wygląda niecierpliwie zawsze szczerza,

nieodmienna

Karolina.

(Przyjaciół prosi przyjaciół o pożyczenie na czas krótki małej sumki.)

Jasiu, Jasieczku!

Znowu nie mam pieniędzy. Gdzieś niedawno były i już ich znowu niema — tak prędko znikły!

O przekięta metamorfozo! Znasz doskonale moje położenie, wiesz, iż dziś mogę mieć setki, a jutro nie dostanę i centa. Otóż właśnie takie jutro nadeszło dziś. A tu niegodziwy wierzyciel nie chce ani jednego tygodnia dłużej czekać.

Do kogoż mam się udać?

Oto do Ciebie mój pocziwy, kochany, złoty Przyjaciółku.

Przeczuwam to, iż jesteś w tej chwili dorosłym w pierze. Otrzymałeś wielką pieniężną nagrodę, pobierasz płacę co najmniej — ministra, — masz więc pieniądze, których Twój szkolny koleżka teraz nie ma. Pamiętasz, jakto zrzęcznie Ci w szkole dopomagałem? — a pierwszą klasę z matematyki komu masz zawdzięczyć, jeżeli nie memu gardłu i swemu delikatnemu słuchowi — a promocyja z łaciny i greki, od czego zawisła była jeżeli nie od mego pensum, które całą noc robiłem? Nie myśl jednak, iż się przymawiam! O nie umię tego — ale tak przypomnieć się czyjejs pamięci, nie zaszkodzi!

Mój jedyny! od dziś za miesiąc oddam Ci całą setkę, tę samą, którą mi odwrotną pocztą (a spodziewam się tego) nadeszlesz! Nie robi Ci to najmniejszej różnicy — a dla mnie będziesz prawdziwym Mesyaszem — Odkupicielem.

Byłeś i będziesz doskonałym administratorem, łączyłeś geniusz z praktycznością a ja byłem, obym tylko nie był

bardzo często gołym, ale kochającym Cię
i sumiennie swe długi wypłacającym

Antonim.

We Lwowie 18. Kwietnia 18...

P. S. (Na podobny list spodziewać się należy tylko twierdzącej odpowiedzi
Antoni.)

(List z prośbą o zgodę sąsiedzką.)

Szanowny Panie!

Od lat tylu poważnieni i poróżnieni, nie mieliśmy sposobności porozumieć się ustnie, a tem samem dokładnie co do

(List z prośbą o pożyczanie kapitału.)

Szanowny Panie!

W ogłoszeniach miejscowego dziennika wyczytałem przed dwoma dniami, iż jest do wypożyczenia kapitał 300 dukatów; — owocem dalszych mych poszukiwań w biurze tejże gazety jest niniejszy list do Pana, którego mi, jako właściciela onejże sumy, wskazano.

Prosząc o wypożyczenie tych 300 dukatów, poselam niniejszem Panu poświadczenie dotyczącego urzędu, iż jestem właścicielem dwupiętrowego domu i obszernego ogrodu.

Potrzebowałbym owej sumy na pół roku dla spłacenia różnych zaległości, — jako procent ośmielam się wymienić 6 od sta. Mając pewność odebrania powyższej sumy, możesz Pan śmiało rachować na regularną spłatę wraz z dotyczącymi procentami.

Wyczekując łaskawej odpowiedzi, zostaje

z szacunkiem

Jan Szklarski

właściciel domu we Lwowie.

(Prośba do magistratu o pozwolenie otwarcia handlu.)

Prześwietny Magistracie!

Podpisany uprasza o udzielenie mu pozwolenia na otwarcie sklepu bławatnego. Podpisany pochlebia sobie, iż następujące powody wystarczą do poparcia jego prośby:

po pierwsze: Podpisany przez lat sześć prowadził całe przedsiębiorstwo u tutejszego kupca Jana K — posiada zatem dostateczną wiadomość stosunków przemysłowych.

po drugie: Jest on synem obywatela (tego miasta), który mu na utrzymanie handlu i początkowe prowadzenie przedsiębiorstwa zalicza gotówką 8000 złr. w. a.

po trzecie: Pracując u znanego kupca Karola B. przez lat trzy i u właściciela fabryki Szymona S. lat pięć, podpisany miał sposobność porozumieć się z wielu fabrykantami, którzy mu dostawę towarów przyrzekli.

Lwów 17. maja 18..

Piotr Paleński.

Szef domu handlowego Jana K. i spółki.

(List z prośbą o udzielenie rady co do wyboru stanu dla syna piszącego).

Wielmożny Panie Dobrodzieju!

Przeświadczony o Jego świadomości stosunków autonomicznego życia, pozwalam sobie w pewnej sprawie zasięgnąć rady Wielmożnego Pana Dobrodzieja, na której mi bardzo wiele zależy.

Mam syna jednaka kończącego właśnie gimnazjum. Było to mojem życzeniem, po skończeniu piętnastego roku jego życia wziąć go do swojego zawodu, by tu na drodze przezemnie wykreślonej pracował. Tymczasem Antoni objawił najgorętszą chęć do nauki i dalszych studyów, nadto zaświadczenia jego nauczycieli i jego roztropne odpowiedzi i zamysły stwierdzały to najwymowniej. Obawiałem się przystąpić do wykonania wyżej wyrażonego planu, widząc tyle ludzi o zwicniętej przyszłości, bałem się poświęcić człowieka takich zdolności dla mego skromnego zawodu. Postanowiłem przeto dalej dopomagać mu w kształceniu się, zwłaszcza, że jestem w stanie pewną sumę na ten cel łożyć.

Dziś gdy już występuje z gimnazjum, pozwalam sobie upraszać Wielmożnego Pana Dobrodzieja o radę i zapytać Go, czy mam syna mojego poświęcić medycynie, teologii lub umiejętnościom prawniczym. Sam rozstrzygać nie mogę, nie będąc pewnym do którego stanu czuje jakkolwiek pociąg.

Wielmożny Pan Dobrodziej, który tylu młodym ludziom do ukończenia nauk dopomagałeś, bądźiesz miał zapewne stosowną radę dla mego syna.

Wiem o gotowości Wielmożnego Pana Dobrodzieja w tym względzie, dla tego tuszę, iż moja prośba pomyślny odniesie skutek.

Wraz z moim synem zostaję z wysokim szacunkiem

uniżonym sługą

Piotr Zaklika.

(Do podobnego listu dołączyć należy tylko zaświadczenia szkolne, które mogą skutecznie wykazać zdolności i prąd w jednym kierunku.)

(Biedny chłopak uprasza swego dziadka o wsparcie przy uczeniu się rzemiosła.)

Szanowny Dziadziu

Dobrodzieju!

Od dłuższego czasu, gdy rzucam wzrokiem w przyszłość drzę z obawy na samo wspomnienie, iż jestem zostawiony sam sobie i mam rozstrzygać o moim losie. Rodzice moi prócz dobrych chęci nie są w stanie udzielić mi więcej, sam więc muszę pomyśleć o zajęciu dającym mi utrzymanie tymczasowe, choćby i najmniejsze. Chciałbym koniecznie nauczyć się drogi Dziadku jakiego rzemiosła, aby się stać pożytecznym członkiem społeczeństwa i pociechą moim rodzicom; jednak bez obcej pomocy przy mojem ubóstwie nie wiele zdziałać mógłbym. Dlatego udaję się do Ciebie szanowny Dziadziu i proszę o zapłacenie należących się pieniędzy za naukę rzemiosła. Jestem o Twem sercu przekonany i ani na chwilę nie wątpię, iż zechcesz mieć z wnuka swego uczciwego i pracowitego człowieka. Za tę łaskę przysięgam Ci uroczyście pracować jak najgorliwiej i przyzwyczajam się zasłużyć na Twoją miłość; postanowiłem sobie każdy zasłużony krajcar, który oszczędzić będę mógł, składać, aby Ci potem przez zwrócenie wyłożonych pieniędzy wdzięczność mą okazać.

Pelen zaufania w Twoją dobroć szanowny Dziadziu Dobrodzieju, całuję Ci najserdeczniej ręce i zostaję Twoim

najposłuszniejszym wnukiem

Emanuel Wicyński.

(List z prośbą o wypożyczenie książek.)

Drogi Przyjacielu!

Aż do Pokucia dobiegła wieść o Tobie, jako o zapalonym bibliofilu. Powiadają, że masz już piękną księżnicę i z dnia na dzień pomnażasz ją dobranymi dziełami. Będąc profanem i niezdolnym do osądzenia książek, sam nie mogę ocenić Twego zbioru, ale sądząc z kilku dzieł, które wypożyczyłeś przyjaciółom, widzę, że zbierasz systematycznie co lepsze dzieła niemieckiej, francuskiej i naszej, polskiej literatury w przeważnej ilości. Zachęcać Cię do dalszego prowadzenia tego dzieła nie widzę potrzeby, myśląc, iż nie zapomniałeś celu, na który tyle łożysz grosza i starania. Dawniej zamożniejsi ludzie zbierali tyle książek ile tylko mogli, dziś prawie za darmo wydają dzieła a pomimo tego nikt je kupować nie chce. Ledwie kilka zbiorów publicznych wydzielają czytającej publiczności światło — inne albo czasowo zamknięte, albo też wcale z umysłu nie odsłaniają swych półek.

Ograniczeni więc jesteśmy po największej części na nieliczne wypożyczalnie i na odpadki literatury, na romanse francuskie lub lichoty niemieckie. Dla kobiet to wystarczyć może — chciwiy zaś nauki, to za mało. Rzucony wolą losów w to ustronie, bez towarzystwa i innych przyjemności pędzę dni moje; jedyną możliwą rozrywką są książki. Pamiętając na dawne nasze przyjacielskie stosunki i dziś ośmielam się z tychże korzystać. Wiesz do czego zmierzam — proszę Cię o przysłanie pocztą kilka książek. Wszelkie możliwe koszta biorę na siebie w tej nadziei, iż wynagrodzę je pożytecznem i pouczajacem czytaniem. Bądź pewnym, iż cudzą własność poszanuję i książek ani nie powalam, ani jakimkolwiek bądź sposobem nie uszkodzę; zanedo umiem cenić trudy i starania nareszcie i pieniądze, abym lekko-myślnie miał obcą rzecz niszczyć!

Zrobiłbyś mi największą przysługę, gdybyś nadesłał dwa lub trzy naukowe dzieła, o ile możności jedno historyczne, dwa treści mieszanej. Możebyś mógł przysłać mi „Listy z Krakowa“ Kremera, które niedawno widziałem u jednego z mych przyjaciół z Twojej biblioteki wypożyczone. Dla mojej żony, która Cię również o książki uprasza, możesz przysłać jeden lub dwa romanse francuskie lub polskie — wszystko jedno! Musisz znać

gusta kobiet — przepadają za romansami... choćby na papierze!

Ponawiam mą prośbę i ściskam Cię jak najserdeczniej

Antoni Zwarski.

L... w kołomyjskiem dnia 12. lipca 18...

(Odpowiedź na list powyższy.)

Kochany Antoni!

Pojąłeś mnie doskonale udając się z prośbą o książki; nie dla siebie je trzymam, a choć z nich wiele korzystam, przecież uważam to za najświętszy obowiązek i drugim ze swego udzielać. Nie cierpię tych właścicieli bibliotek, którzy ciesząc się swemi książkami, trzęsą się nad nimi jak skąpiec nad złotem i jako skąpcy nikomu nie wypożyczają. Znaczący to tyle, co działać w duchu przysłowia mówiącego: „chowa światło pod korcem“. Nie boję się także zaprzepaszczenia mych książek, pożyczam tylko ludziom takim, o których śmiało mogę wnioskować, iż książek mych strzedz będą od zniszczenia jak swojej własności. Oznaczywszy czas wypożyczenia jednej książki na półtora miesiąca ułatwiam tym sposobem najpowolniej czytającym. Takie są moje w tej mierze zasady i przekonania, których na szczęście ani ja ani czytający dotychczas nie złamali. A zależy bardzo wiele od tych ostatnich.

Posyłam więc kilka dzieł dla Ciebie, a dla Twojej szanownej małżonki dwa bardzo interesujące romanse. Miło mi wyrazić tym sposobem przysługę, a zarazem zapewnić Cię o mojej niewygasłej przyjaźni

z jaką zostaje najżyźliwszym

Marjan Lewicz.

(Prośba do magistratu o zniesienie podatku zarobkowego.)

Do prześwietnego Magistratu

w miejsu!

Podług ostatniego rozporządzenia podatkowego, podniesiono podpisanemu należytość całoroczną podatku zarobkowego z 13 zł. w. a. na kwotę 18 zł. w. a. Ta podwyżka nie jest zupełnie uzasadnioną, ponieważ dochody w przemyśle prowadzonej przez niżej podpisanego nie tylko że się nie powiększyły, lecz przy obecnych stosunkach o wiele się zmniejszyły, dlatego pozwala sobie niżej podpisany prześwietnemu Magistratowi przedłożyć pokorną prośbę:

Prześwietny Magistrat raczy łaskawie zmienić nowe rozporządzenie i ustanowić, jak pierwiej, — podatek zarobkowy dla niżej podpisanego na kwotę 13 zł. w. a.

W nadziei łaskawego uwzględnienia niniejszej, prośby wy czekuję z pokorą korzystnej odpowiedzi

Mateusz Bar,

właściciel restauracyi pod l. 60. m.

Lwów 12. września 18...

(Prośba o posadę wychowawczyni.)

Jaśnie Wielmożna Pani Hrabino!

Przez ajenta wywiadowczego bióra w N. p. X. zostałam nawiadomioną, że JW. Pani Hrabina poszukujesz wychowawczyni i nauczycielki.

Ośmielam się tedy załączając świadectwa uzdolnienia, ukończonego kursu pedagogicznego we Lwowie, przedłożyć JW. Pani Hrabinie moje usługi, zostawiając dalszą rekomendację PP. Y. u których przez lat pięć pełniłam funkcję guwernantki, a którzy mogą dostateczną dać rękojmię co do mego charakteru i usposobienia.

Pochlebiam sobie, że zasłużyłam sumienną pracą na zaufanie tej czcigodnej rodziny, które dom z tej tylko przyczyny jestem przymuszona opuścić, że pupilka moja doszła już do granic odpowiedniego wykształcenia, a prócz tego uważam ją jako dostatecznie samoistną, aby dalej zostawać miała pod moim dozorem.

Z najgłębszym poważaniem, oczekując łaskawej odpowiedzi, mam zaszczyt pisać się JW. Pani Hrabiny uniżoną

sługą

Karolina Emska.

Kraków 20. lutego 18...

(Prośba o wynajęcie pomieszkania.)

Szanowny Panie Sąsiedzie!

Nie mogłem przewidzieć wczoraj podczas Pańskich odwiedzin, że będę przymuszony udać się do Pana pisemnie w interesie, w którym bardzo chętnie wolałbym porozumieć się z Panem osobiście, jednak choroba moja nie pozwala mi wyjść z domu.

Rzecz ma się, jak następuje: oto syn mój w tych dniach ma zjechać do mnie, aby przygotowywać się tutaj do egzaminu prawniczego, a ponieważ w domu moim nie mogę znaleźć dogodnego dlań pomieszczenia, udaję się w tym celu do Pana z prośbą, ażebyś zechciał odstąpić jeden pokój na przeciw trzechmiesięczny dla mego syna.

Mogę Panu zaręczyć, że będziesz miał w osobie syna mego wzorowego lokatora, co się zaś tyczy czynszu najmu spodziewam się, że zgodzić się zgodzimy.

W nadziei, iż nie odmówisz mi Pan tej małej prośby, pozostaje z szacunkiem

Ernest Art.

(Rzemieślnik uprasza swego kolegę o pozwolenie czeladnikowi tegoż pomódz mu w kilkudniowej robocie.)

Drogi Przyjacielu!

Przed dwoma miesiącami miałem przyjemność pomódz Ci w wykończeniu roboty zamówionej przez p. X., do wykonania której siły Twoje robocze nie wystarczały.

Wywzajemniłeś mi się wprawdzie; mimo tego ośmielałem się ufając w Twą koleżeńską usłużność prosić Cię, byś pozwolił jednemu z Twej czeladzi wygodzić mi w wielkiej pracy, która nie możebną by była do wykończenia w razie odmowy, gdyż dwóch właśnie najzdolniejszych czeladników zachorowało a na prędko nie mogę znaleźć zastępców.

Okoliczność ta przykra i wiadomość, że nie jesteś zamówieniami zbyt obciążony, powodują mnie do tej prośby, za której uwzględnienie zostanie Ci bardzo obowiaznym.

Szczepan Owski.

(Prośba o wynajęcie sali na jeden wieczór.)

Łaskawa Pani Dobrodziejko!

Okazywane mi tylekrotnie względy i znana dobroć Pani Dobr. ośmielają mię do udania się z nową prośbą, której odmówienie wprowadziłoby mnie w wielkie kłopoty.

We wtorek obchodzimy w liczniejszym gronie urodziny mego przyjaciela N. N.; pomieszkanie me szczupłe; zawód doznany ze strony właściciela hotelu pod „czarnym orłem“ w chwili właśnie ostatniej, zniewala mnie prosić Panią Dobr. o pozwolenie nam jednego z swych pokoi na wtorkowy wieczór, tem bardziej gdy obszerne Jej pomieszkanie umożliwia spełnienie mej prośby.

Oczekując łaskawej odpowiedzi z największym uszanowaniem

Karol N.

(List z prośbą o zwrot książek.)

Szanowny Panie!

Podręcznik mojej biblioteki wykazuje, iż Pan od dłuższego czasu zalegasz z zwróceniem następujących książek:

- a) Sfinx, powieść Kraszewskiego w czterech tomach.
- b) W tydzień po weselu (komedia w manuskrypcie) jednego z znakomitszych autorów.
- c) Noc Belwederska przez Seweryna Goszczyńskiego tom I., na koniec
- d) Literatura M. Wiszniewskiego tomów trzy (1. 4. 6.)

Potrzebując tych książek, zwłaszcza ostatniego dzieła, śmiem przypomnieć Panu jego obowiązki, zwłaszcza że w przeciwnym razie będę zmuszony wypowiedzieć Mu prawo dalszego wypożyczania. Mam jednak tę nadzieję, iż Pan niedopuszczisz do tego, i zechcesz jak najrychlejszym zwróceniem książek dać dowód grzeczności i usłużności.

Zostaję życzliwy

Konstanty Myszejko
właściciel księżnicy.

Lwów 18. kwietnia 18...

(List do lekarza.)

Szanowny Panie Doktorze!

Ciężki dotknął mnie cios! Moje czteroletnie drogie dziecko opuściło przedwczoraj swą ziemską ojczyznę.

Przed tygodniem blisko uczuło ono ból gardła. Nie zwracaliśmy na to z żoną uwagi, gdy w tem biedne dziecko już mówić nie mogło — spostrzegliśmy się za późno. — Angina nie długo wydarła nam dziecko, po którego stracie uspokoić się nie możemy. Żona moja czyni sobie ustawicznie wyrzuty, że Ciebie szanowny Doktorze nie zaprosiła. Biedna nie pojmuje

tego, iż słabości do najwyższego stopnia rozwiniętej żaden lekarz nie zaradzi.

W tych smutnych okolicznościach zbliża się czas rozwiązania — następnie czas pogodu. Dotknięty niedawno tem wielkiem nieszczęściem, obawiam się u niej teraz, choćby najłżejszej słabostki, nie nieznaczącego zakaszłania lub kataru, i dla tego upraszam Cię szanowny Konsyliarzu, byś nas odwiedzić raczył.

Ufam jak najmocniej Twojej wiedzy i zręczności, gdyż miałem tego dowody przy pierwszej słabości mej żony, gdzieś szanowny Doktorze w najpiękniejszym pokazał się świetle. Nie czeza szarlatanerya, ale prawdziwa wiedza i znajomość rzeczy przemawiają za Tobą.

Racz więc wysłuchać prośb naszych i o ile możności przyspiesz swoje przybycie. Dozgonna wdzięczność ku Tobie szanowny, zacny Mężu, zawsze mię wraz z moją najdroższą małżonką ożywiać będzie!

Do miłego widzenia!

najwdzięczniejszy

Ludwik Mowski.

(List z prośbą o przebaczenie do rodziców.)

Najdrożsi Rodzice!

Nie mam śmiałości stanąć przed Wami z podniesionem czołem, bo czuję o ile zawiniłem i dla tego powierzam się tej martwej karcie, której zawdzięczać będę Wasze przebaczenie lub wieczną żalność i smutek, jako ciężką karę za me przewinienia. Postępek mój zasługuje na to. Wiem, że nie jestem godny Waszej miłości, jednakowoż gdybym się czuł pozbawionym tejże, uważałbym siebie za najnieszczęśliwszego na Bożym świecie. Nigdy nie przebaczę sobie, że, z Twoich biednych oczu kochana Matko moja, wycisnąłem łzy i zasępiłem ojcowskie czoło, na którym i tak tyle trosk i zmartwień wyrzyło swe ślady. Stało się to w chwili szału, zapomnienia; niedoświadczenie i płochłość młodzieńca popchnęły mię do tego kroku, za który jestem słusznie ukarany, a najwięcej tem, że przyczyniłem

się do codziennych zgryzot Waszych. Kochani Rodzice! Niechaj ta skrucha, której dowodem jest ten list, poruszy serca Wasze i rozpromieni znowu zasmucone twarze, niech jak przedtem syn Wasz doznaje Waszej miłości i względów. Przebaczenie mi tą razą mój błąd a zapewniam Was, że wstąpiwszy odtąd na drogę poprawy, nigdy więcej z niej nie zboczy.

Byłbym niepokieszony, gdyby mię omylił głos, który mi szepce we wnętrzu mej duszy, że wysłuchacie marnotrawnego syna, który skruszony powraca w Wasze objęcie, — i przebaczenie, za co Wam wdzięczny i pamiętny do zgonu pozostanie

z miłością i przywiązaniem
całując Waszą dobrotliwą rękę
Szczepan.

(List z zaproszeniem na wesele.)

Kochany Karolu!

Nadeszła wreszcie ta upragniona chwila, która mię zbliża do wyczekiwanego szczęścia. Za tydzień połączę się u ołtarza z tą, dla której serce me od tak dawna najczystsza pałało miłością. Nie mogę Ci opisać uczucia radości, jakim jestem przepelniony. Zdaje mi się, że za tydzień narodzi się po raz drugi do nowego życia, a Stwórca dodaje mi towarzyszkę mojej pielgrzymki, za co Mu niechaj będzie cześć i chwała!

Jednak zapuszczam się zbyttnio w niepotrzebne rzeczy; jedyną treścią tego listu powinna być prośba, nie do Twojej szkatuły ale do Ciebie samego. Wiesz dobrze, w jak serdecznym stosunku żyjemy od tak dawna, i jesteś przekonany, jak drogą jest mi Twoja obecność, zwłaszcza w tak ważnej dla mnie chwili, pojmiesz więc, iż życzeniem mojem jest widzieć Ciebie uczestnikiem mego szczęścia. Dla tego rzucając się w galę i przyjeżdżając do tego nie jako gość, ale jako družba, bo chciałbym, abym od Ciebie, który mi byłeś najbliższym w kawalerskim życiu, który byłeś dla mnie jedynym może przyjacielem, chciałbym odebrać od Ciebie moją przyszłą. Co to za pyszny będzie dla mnie widok, widzieć na ręku uosobionej przyjaźni, nosobioną miłość!

Nie odmówisz mi tej prośby? Tuszę, że tem uprzedzam tylko Twoje życzenia, z których wyjawieniem dotąd przez zbyttnią może skromność — ociągałeś się.

Przybывaj tedy mój przyjacielu a z niecierpliwością i z uściskiem czeka Cię Twój szczęśliwy

Seweryn Wicz.

(List z prośbą o rekomendację.)

Wielmożny Panie Dobrodzieju!

Nie ośmieliłbym się nigdy trudzić W. Pana Dobr. mym listem, gdyby nie znana mi życzliwość i względy, jakimi W. Pan Dobr. zaszczycać raczyłeś moją rodzinę, a oraz owa szlachetna gotowość, z jaką spieszysz potrzebnym z pomocą

Oglądając się obecnie za zdobyciem sobie stanowiska, pozostaję w dość krytycznem położeniu. Opatrzność jednakże widocznie czuwa nademną, ponieważ zysła mi sposób do życia. Oto powiedziałem się, że p. N. potrzebuje rządcy a ponieważ pochlebiam sobie, że jestem dobrze obeznany z ekonomią gospodarczą, przyjąłbym chętnie to miejsce, tem bardziej, że odpowiedniejszego nie mam w tej chwili. Świadectwa moje, w jak najlepszym porządku mogę przedłożyć na żądanie, lecz stało się to u nas już koniecznością, że oprócz poświadczeń potrzeba mieć za sobą i żywe słowo, aby cokolwiek osiągnąć, dlatego udaję się do W. Pana Dobr. który w tak dobrych stosunkach żyjesz z p. N. i przedkładam pokorną prośbę o rekomendację. Zechciej W. Pan Dobr., wstawić się łaskawie za mną i poprzeć mnie a nieskończenie będę wdzięczny i obowiązany za to pośrednictwo.

Spodziewam się, że W. Pan Dobr. nie narazisz się zupełnie tą protekcją, znając od dawna mój charakter jako człowieka i jako oficjalisty; co zaś do moich zdolności, jesteś W. Pan Dobr. przekonany, że należę do rzędu fachowców. Będąc od dzieciństwa wychowany na wsi, znam się na roli i nie każdemu w praktyce ustąpię.

Ponawiam raz jeszcze moją prośbę i pełen nadziei, że odniesie ona pożądaną skutek, piszę się W. Pana Dobr. uniżonym

slugą

Marcin Inski.

(Prośba młodego człowieka do wuja o pomoc w celu ukończenia nauk na Wszechnicy.)

Drogi Wuju!

Jeszcze przed kilku laty oświadczyłeś Wujaszek chęć przyczynienia się małym fundusikiem, aby mi umożliwić ukończenie nauk na Wszechnicy. Dopóki rodzice byli w stanie ponosić na mnie nakłady, nieśmiałem nadużywać dobroci drogiego Wuja. Ale teraz, mając przejść na Uniwersytet, przez zgon najlepszego z ojców tak dalece zostałem pozbawiony wszelkich środków utrzymania, że musiałbym się nawet zrzec nadziei ukończenia zaczętych nauk. Tylko objawiana niejednokrotnie troskliwość kochanego Wujaszka o dalszy mój los, dodaje mi otuchy, że mię w tem krytycznem położeniu nie zechcesz opuścić. Upraszam tedy kochanego Wuja, abyś mi teraz chciał podać pomocną rękę, przyrzekając Mu za ten czyn szlachetny dozwolną wdzięczność. Pochlebiam sobie nadzieję, iż po kilku-letnich trudach i móżolach, potrafię sam sobie dać radę, a zapewniwszy sobie sposób do życia, ani na chwilę nie przestanę być pamiętnym wyświadczonego mi dobrodziejstwa i wielbić w Wujaszku niejako twórcę mego szczęścia. Przy tej sposobności składam drogiemu Wujowi życzenia jak najlepszego powodzenia, zostając z największą czcią i poważaniem

Drogiemu Wujowi

najposłuszniejszym siostrzeńcem.

(Ubogi student prosi możnego dobroczyńcę o pomoc pieniężną w celu dalszego kształcenia się.)

Jaśnie Wielmożny Panie Hrabio!

Ośmielając się kreślić niniejszy błagalny list o łaskawą pomoc, mam niepionną otuchę, iż w braku innych orędowników, będą mi niemi sławiona JW. Pana ludzkość i Jego dobroczynne

serce. Jestem od trzech lat uczniem gymnazyum w N... a załączone tu pod X. świadectwa, stwierdzają moją pilność i zachowanie się. Przed dwoma miesiącami nielitościwa śmierć zabrawszy mi najlepszego z ojców, który mi z swej szczupłej płacy dawał utrzymanie, postawiła mię w jak najopłakaniejszem położeniu, naraz bowiem zobaczyłem się biednym sierotą. Ponieważ ś. p. ojciec mój, sam miał bardzo skromne dochody, byłbym opuszczonym od całego świata i musiałbym nawet dalszych nauk zaniechać, gdyby mię nie pokrzepiała nadzieja, iż JW. Pan raczysz się ująć mej niedoli. Jakkolwiek w dość czarnych kolorach przedstawiam swe smutne położenie, ale wcale nie przesadzam. Mała pomoc pieniężna obok tego, co sobie udzielaniem drugim lekcji zarabiam, postawiłaby mię w możności ukończenia szkół, podając mi tem samem sposób do życia. Kończę wyrazy głębokiego uszanowania

Jaśnie Wielmożnego Pana Hrabiego

uniżony sługa N. N.

(Rzemieślnik uprasza o zapłatę swej należności.)

Wielmożny Panie!

Proszę mi darować i nie kłaść tego na karb natrętnej niegrzeczności, że się powtórnie zgłaszam względem przedłożonego jeszcze przed trzema miesiącami rachunku, podług którego należy mi się zapłata za dostarczoną uprzężą na konie i inne roboty siodlarskie. Czekalbym chętnie jeszcze dłużej na moją należność, gdyby mi handlarz skór, któremu dłużny jestem za surowy materiał, nie dopiekał groźbą, że mię pozwie sądownie i gdyby przy tego rodzaju robotach zarobek nie był tak szczupły, że ledwie na opędzenie potrzeb domowych wystarcza. Tak światłemu mężowi, jakim W. Pan jesteś, byłoby zbytne wyłuszczać, w jak przykrem często położeniu znajduje się rzemieślnik. Przyciśnięty tedy tylko nieodbitą potrzebą, pozwalam sobie naprzykrzać się, inaczej niemiałbym śmiałości zdobyć się na ten krok, będąc przekonanym, że mi to nie przypadnie, a przytem uznając to z wdzięcznością, ile W. Pan już dałeś mi zarobić zostając z głębokiem uszanowaniem

Wielmożnego Pana

uniżonym sługą N. N.

(Czeladnik rzemieślniczy prosi proboszcza o wydanie świadectwa chrztu.)

Wielmożny Księżu Proboszczu Dobrodzieju!

Gdy do odebrania małego spadku potrzebuję świadectwa chrztu, czyli tak zwanej metryki, abym ją mógł przedłożyć c. k. Sądowi, upraszam W. ks. Proboszcza Dobr. o łaskawe wyciągnięcie takiej z tamtejszych ksiąg parafialnych. Urodziłem się w N... dnia 5 sierpnia r. 1855, a ojcem moim był tamtejszy majster szewski K. Przywodzę te szczegóły dla tego, aby ułatwić ich wyszukanie. Przysyłkę świadectwa, wraz z wyrażeniem przypadającej za wystawienie jego należności, którą niebawem z podziękowaniem uiszczę, racz W. ks. Proboszcz Dobr. skutecznie odwrotną pocztą pod adresem: Janowi K... czeladnikowi szewskiemu w N... Zostaje z winnem uszanowaniem

Wielmożnego Księdza Proboszcza Dobrodzieja
uniżonym sługą N. N.

(Prośba ojca o stypendyum dla syna.)

Wielmożny Panie!

Wiadomo powszechnie, z jaką gorliwością zajmujesz się Iosem biednej a utalentowanej młodzieży poświęcającej się naukom, i ta to okoliczność dodaje mi odwagi zanieść niniejszą uniżoną prośbę. Z końcem bieżącego szkolnego półrocza opuszcza syn mój gimnazjum w N... aby się udać na Wszechnicę w celu słuchania wykładów teologii. Według brzmienia świadectw, które pozwałam sobie tu załączyć, zjednał on sobie w wysokim stopniu przychylności i zadowolenie swych nauczycieli, obok bowiem znamienitych zdolności, odznacza się niezmordowaną pilnością, a wszystkie jego postęпки cechuje dobrze pojęta moralność. Lubo już z tego możnaby sobie o nim rokować jak najlepsze nadzieje, przecież mimo to budzi we mnie przyszłość pewne obawy, gdyż z tej płacy,

którą za swe zasługi pobieram, ledwie jestem w stanie wyżywić rzeszę rodziny, a cóż dopiero gdybym jednocześnie i jemu musiał dopomagać? Byłoby to atoli szkodą nie do powetowania, gdyby tak piękne nadzieje rokującemu młodzieńcowi brak wszelkich środków utrzymania niedozwolił pójść za wewnętrznym popędem, gdyby musiał rzec się swego świętego powołania, któremu tak stanowczo i z takim zapalem chciał życie poświęcić. W. Pan znajdujesz się w tem szczęśliwym położeniu, iż mógłbyś znękanemu tylu troskami ojcu przynieść ulgę, a oraz zacnego młodziana zachować naukom i kościołowi, nadając mu na czas jego studyów stypendyum... skie, o którą to łaskę pozwałam sobie niniejszem błagać jak najuniżeniej W. Pana.

Cała moja rodzina nieprzestawałaby do zgonu błogosławić W. Pana za ten czyn szlachetny i żywić dla Niego w sercu nigdy nie wygasłą wdzięczność, a syn mój dolożyłby zapewne wszelkich możliwych starań, aby się Go okazać godnym. Oczekując z niecierpliwością łaskawej odpowiedzi, od której moje i mej rodziny szczęście zawisło, zostaje z najgłębszem uszanowaniem

Wielmożnego Pana
uniżonym sługą N. N.

(Przyjaciół prosi przyjaciela o małą przysługę.)

Szanowny Przyjacielu!

Proszę Cię chciej mi, jeżeli możność po temu, przysłać najbliższą pocztą sześć par bażantów i 24 par kuropatw. Spodziewam się, iż mię weźmiesz w obronę, aby dużo ze mnie nie pociągnięto, chociaż tą razą nie podobna mi się targować, potrzebuję bowiem nieodbitcie dzierzyny. Jeżeli nie można mieć natychmiast całej ilości, przyszelej bodaj połowę. Co się tyczy upakowania, spuszczam się zupełnie na Ciebie jako na rzeczoznawcę. Wydane pieniądze na zakupno, zwróci Ci natychmiast za pokwitowaniem kupiec N... przy ulicy K... którego jednocześnie o to upraszam. Jeżeli masz u nas co do załatwienia, jestem na Twe usługi. Kłaniaj się odemnie Twej kochanej Pani i wszystkim znajomym

Twój szczerzy przyjaciel N. N.

(Odezwa do publiczności o pomoc dla pogorzalców.)

Znowu jedną osadę wiejską zniszczył sztraszliwy pożar i przyprowadził jej mieszkańców o wielką nędzę. Dnia 2 września r. b. wybuchł ogień we wsi K... w chacie włościanina, a podsyłany silnym wiatrem od wschodu, w krótkim czasie tak dalece się rozpostarł, że w niespełna pół godziny większa część osady stanęła w płomieniach. Spowodowane tym wypadkiem nieszczęście jest wielkie. Dwoje ludzi przybyłych na ratunek mieszkańców, znalazło śmierć w rozhukanym żywiole. Probostwo wraz z zabudowaniami gospodarskimi, budynek szkolny, siedm chat chałupników i jedenaście wiejskich zagrod z stodołami, stało się pastwą płomieni. Oprócz właścicieli domów, oplakują także komornicy i służba utratę swych ruchomości; wielu zdołało zaledwie to uratować, co mieli na sobie przy wybuchu pożaru. W ciągu ostatnich sześciu lat doznali mieszkańcy wsi K... trzy razy klęski gradobicia, utraciwszy przeto prawie cały sprzęt zboża, a dopiero przed trzema laty zgorzała mniejsza część siola. Że w skutku tak często ponawiających się jedna za drugą klęsk, dawniejszy dobrobyt wioski musiał znacznie podupaść, łatwo do pojęcia, ale obecne nieszczęście o tyle daje się więcej czuć od poprzednich, o ile przybrało szersze rozmiary. W podobnych wypadkach nieśli mieszkańcy wioski K... swoim dotkniętym współbraciom zawsze chętną pomoc. Oby także im w ich teraźniejszej niedoli odplacono się równą wzajemnością. Każda nadesłana ofiara na ten cel na ręce podpisanego, zostanie przyjętą z największą wdzięcznością i rozdzieloną między poszkodowanych.

N. N. Proboszcz.

(List z prośbą o rekomendację dla podleśniczego.)

Wielmożny Panie!

Doszła mi wiadomość, że P. L... potrzebuje podleśniczego. Na tę posadę pozwalam sobie proponować młodego człowieka, który swą niezmordowaną pracowitością i gorliwością sam się najlepiej zalecić potrafi. Znam go od kilku lat i mogę W. Pana

zapewnić, że się zawsze uczciwie prowadził, a skromne i przyzwoite zachowanie się jego zyskało mu powszechne uznanie. Jestem jak najmocniej o nim przekonany, iż swą pilnością i punktualnością będzie swemu chlebodawcy bardzo przydatnym. W. Pan polecając P. L..., nie tylko byś ustalił jego utrzymanie, ale oraz i mnie samemu wyświadczył wielką przysługę.

Zostaję z wysokiem poważaniem

Wielmożnego Pana

uniżonym sługą N. N.

(Odpowiedź odmowna na powyższy list.)

Szanowny Przyjacielu!

Ostatni Twój list sprawił mi wielką przyjemność, ale oraz dał powód do niezadowolenia, jak Ci to zaraz wyluszcze. Miło mi było dowiedzieć się, że ufasz w moją przyjaźń i uczynność, i to w nadziei, że moje wstawienie się do P. L... uwieńczy pomyślny skutek; niezadowolenie zaś ztąd powstało, że właśnie w takiej sprawie szukasz mego pośrednictwa, w której niestety mam związane ręce, zerwawszy bowiem od trzech lat wszelkie stosunki z domem państwa L., mojem poleceniem raczejbym zaszkodził niż przysłużył się Twemu klientowi, i nie mam także nikogo takiego między swymi znajomymi, o którymbym wiedział, iż jest tam dobrze widziany i ma wpływy. Nadto o ile mi wiadomo, posada o której wspominasz, wcale nie ma być opróżnioną, gdyż ten sam jegomość, który ją dotąd zajmował zobowiązał się nadal na miejscu pozostać. Jeżelibym atoli w innym jakim względzie mógł Ci być pomocnym chętnie mieć przekonanie, iż do tego nigdy nie będzie zbywać na gotowości

Twemu

prawdziwemu przyjacielowi N. N.

Wstępy i zakończenia przy listach z prośbą.

a) Wstępy.

- 1.) W błogiej nadziei, że część łaskawych względów i dobroci, jaką Wasza Wielmożność zaszczycać raczyłeś mego ojca (męża), także i mnie przypadnie w udziale, pozwalam sobie etc.
- 2.) Chciej Pan wybaczyć mej śmiałości, że zaskoczony niespodziewaną potrzebą, udaję się do Pana z prośbą o łaskawą pomoc etc.
- 3.) Nieśmiałym ruchem prowadzę pióro, aby niem o ile możliwości skreślić W. Pani Dobr. moje obecne położenie i przedłożyć małą prośbę. od której przyjęcia zawisła cała przyszłość moja.
- 4.) Pomimo natręctwa, z jakim tyle razy ośmielałem się narzucać Panu Dobr., dzisiaj po raz ostatni udaję się do Niego jako do jedyne Dobroczyńcy mego etc.
- 5.) Konieczność zmusza mnie utrudzać Pana listownie, albowiem są rzeczy, których niepodobna człowiekowi z dumą, przecisnąć przez usta; znasz Pan dobrze me pochodzenie, stanowisko, jakie zajmowałem, nie dziw się tedy, że brak mi odwagi i siły używać słowa dla zebraniyny etc.

b.) Zakończenia.

- 1.) Kończę mój list kochani Rodzice z prośbą o dalsze dowody Waszej miłości, na które chce zasłużyć, o ile sił starczy. Wasz wdzięczny etc.
- 2.) Wierzę W. Panie, że najusilniej starać się będę okazać Ci moją wdzięczność i przychylność, i nie opuszczę najmniejszej ku temu sposobności, aby Ci, W. Panie okazać etc.
- 3.) Ufam, że pokorną prośbę moją łaskawie przyjąć zechcesz i jak dotychczas nie odciągniesz Twej dobroczynnej ręki, którą zawsze błogosławić i szanować będę etc.

- 4.) Tuszę, że szanowna Pani Dobr. raczysz użyć swego wpływu w tej tak ważnej sprawie dla człowieka młodego, który tem samem całą przyszłość swą Tobie tylko zawdzięczać będzie etc.
- 5.) Polecając raz jeszcze małą prośbę łaskawej pamięci, piszę się z głębokim szacunkiem, spodziewając się korzystnej odpowiedzi. etc.
- 6.) Jeżeli chcesz W. Panie Dobr. najżywszą wdzięcznością i uznaniem zobowiązać sobie wierne serce, to błagam: chciej nie odrzucić prośby, jaką z głębokim uszanowaniem ośmieliłem się przedłożyć W. Panu Dobr. znając Jego łaskawość i dobroć etc.

IV. LISTY POLECAJĄCE.

(Ojciec poleca swego syna krewnemu w mieście mieszkającemu, w którym jest Uniwersytet.)

Kochany Szwagrze!

Z całym zaufaniem udaję się do Ciebie, w przekonaniu, że nie odmówisz prośbie, którą Ci jak najusilniej polecam.

Oddawca tegoż jest mój syn: Antoni, który ukończywszy tutaj studia gimnazjalne, ma zamiar zapisać się jako słuchacz oddziału filozoficznego na Lwowskim Uniwersytecie. Ponieważ nikogo w tem wielkiem mieście nie mam z bliższych krewnych prócz Ciebie, a niektórym znajomym nie śmię się narzucać, udaję się tedy kochany Szwagrze prawem pokrewieństwa i przyjaźni do Ciebie i proszę: byś był tak łaskaw zająć się ulokowaniem Antoniego i chciał czuwać nad nim, o ile to będzie w Twojej mocy.

Antoni jest dobrym, spokojnym i pracowitym chłopcem, który mnie jako synu ojcu, a dla kraju jako obywatela najlepsze robi nadzieje. Nie lubi głośnych towarzystw, nad które przenosi cichą samotność, jest skromnym i nieśmiałym, nie widział wiele świata i nie wielu znał ludzi, dlatego kładę Ci na serce opiekę nad nim. Postępuj z nim, jak z własnym synem a on odwzajemni Ci się miłością i posłuszeństwem.

Jeżeli byś nie mógł znaleźć miejsca w domu swoim dla Antoniego, to bądź łaskaw wyszukać mu pomieszkanie dogodne u ludzi znajomych i uczciwych, zajmij się także na początek potrzebnymi sprawunkami, na które powierzyłem mu kwotę 60 złr. a co najgłówniejsza, przedstaw i poleć go któremu z pp. profesorów w moim imieniu.

Spodziewam się, że obowiązek ten kochany szwagrze, nie będzie Ci zbyt ciężącym i że poznawszy bliżej mego Antoniego szczerze i chętnie zająć się nim zechcesz.

Zanim będę mógł ucałować Cię i złożyć zapewnienie mej wdzięczności osobiście, poruczam Ci raz jeszcze moją

prośbę i ściskam Cię

Hilary Iński.

(Kupiec poleca swój towar, posełając zarazem próbkę.)

Szanowny Panie!

Otrzymałem właśnie świeżą przesyłkę rumu „Jamajca“, którego miarę po 2½ złr. w. a. sprzedawać zamyslałem. Znając łaskawe względy Pańskie, jakimi mój handel dotychczas zaszczycałeś, ośmielałem się wraz z próbką przesać Panu polecenie mego towaru, za którego dobroć ręczę.

Przyjm Pan wyrazy głębokiego szacunku

Adolf Ernest

właściciel handlu korzennego.

Przemyśl 7. lipca 18...

(Ojciec zaleca swego syna jako ucznia do rzemiosła.)

Szanowny Panie!

Mój najmłodszy syn Karol, okazuje wiele chęci do Pańskiej profesyi, a ponieważ nie znam tutaj nikogo, ktoby tak wzorowo prowadził swoje rzemiosło jak Pan, dla tego udaję się do Pana z zapytaniem, czy niechciałbyś Pan przyjąć do swego

warsztatu mego syna za ucznia. Niechcę wynurzać się z pochwałami dla niego, abyś mię Pan nieposadził o zbytnią stronniczość ojcowską, jednakowoż mogę Pana zapewnić, że pod każdym względem tak co do pilności jak i posłuszeństwa będziesz Pan z niego zupełnie zadowolony. Co do warunków przyjęcia, możemy się porozumieć osobiście a nie wątpię, że się ugodzić potrafimy.

Oczekując łaskawej odpowiedzi, piszę się z poważaniem

Antoni Liński.

(Polecenie woźnicy.)

Łaskawy Panie Konsyliarzu Dobrodzieju!

Dowiedziałem się właśnie, że poszukujesz Pan Konsyliarz Dobr. zdolnego woźnicę do swoich koni. Jeżeli dotychczas nie uczyniłeś wyboru, to pozwalam sobie przyjść Panu Dobr. w pomoc i zalecić Mu oddawcę tego listu, Jana Millera, który przez sześć lat sprawował wspomnianą funkcję u nieboszczyka Elskiego i posiada zadawalające zaświadczenia. Prócz znajomości swego obowiązku ma wszelkie warunki dobrego woźnicy, brakuje mu tylko jeden z nich, zwyczajny niestety u większej części jego kolegów, a tym jest: pijaństwo. Jan Miller jest wstrzemięźliwym i lubi trzeźwość. Zdaje mi się, że Pan Konsyliarz Dobr. nie będziesz wymagał od niego, aby i co do tego punktu dorównał innym, a w takim razie nie pozostaje mi nic innego, jak jeszcze raz polecić go Panu Dobr. i w przekonaniu, że tem mogłem się choć cokolwiek przyczynić do zadowolenia Pana Konsyliarza Dobr., pozostaję

z głębokim szacunkiem uniżonym sługą

Edward Ewicz.

(Ktoś zaleca swemu znajomemu młodzieńca na praktykanta.)

Wielmożny Panie Dobrodzieju!

Jestem proszony od jednego z moich znajomych zapytać W. Pana Dobr., czy nie zechciałbyś przyjąć do swego handlu

szesnastoletniego młodzieńca, mówiącego i piszącego płynnie po polsku i po niemiecku, a przy tem znającego dobrze zasady rachunkowości kupieckiej.

Jest on synem Antoniego Habera, byłego urzędnika przy c. k. Dyrekcji Skarbu; odebrał moralne wychowanie w domu rodzicielskim, który dlatego porzucił musi, aby ulżyć licznemu rodzeństwem obciążonemu ojcu. Chciej więc szanowny Pan Dobr. pomóż temu chłopcu w obranym zawodzie i przyjm go pod swój dozór i przewodnictwo, z pod których tyłu zdolnych do tychczas wyszło kupców i fachowców. Spodziewam się, że przy zdolnościach, jakie młody Haber posiada, pod okiem W. Pana Dobr. w krótkim czasie potrafi prześcignąć wielu swoich rówieśników, zwłaszcza że spostrzegać się daje w nim wielkie zamiłowanie do zawodu kupieckiego.

Warunki zechcesz W. Pan Dobr. sam w razie łaskawego przyjęcia, oznaczyć, na które z największą chęcią ojciec i syn bez wahania przystaną.

Oczekując decyzji W. Pana Dobr. w tej mierze, mam nadzieję, że gdyby młody Haber otrzymał pomieszczenie w handlu W. Pana Dobr., nie zasłużył sobie na wyrzut za moje protegowanie.

Z pełnem poważaniem pozostaje W. Pana Dobr.

uniżonym sługą

Albin Ecki.

Datum.

(Przyjaciół wstawia się do ojca za synem jego.)

Kochany Przyjaciół!

Mając liczne i namacalne dowody, że umiesz się poznać na prawdziwych i szczerych uczuciach przyjaźni, którymi od wielu lat dla Ciebie przejęty jestem, i słusznie je ocenić, nie waham się ani na chwilę dotknąć pewnego przedmiotu, który tylko między przyjaciółmi może być z pomyślnym skutkiem rozbiegany. Chodzi tu o Twego Wilusia, który mi właśnie ze łzami w oczach i przypisując tylko sobie samemu winę, — wyznał, jak smutny między Tobą a nim zaszedł stosunek. Wcale tego nie obwijał w bawełnę, że od niejakiego czasu z pobudki lekkomyślnych to-

warzyszków, postępował sobie płocho i nagannie, że w skutku tego utracił zaufanie i przychylność swego pryncypała, a najboleśniejsze i najtrudniejsze do zniesienia, nawet ojcowskie przywiązanie. Teraz żałuje szczerze swych wykroczeń i zapewnia solennie, że tylko cudze podszepty a nie własne skłonności zawiodyły go na te bezdroża, że często czuł nawet największy wstręt do podobnych wybryków i chciał ich zaniechać, a lubo mu się nie udało dokonać tego własnymi siłami, ostatni jednak Twój list przejął go taką skrucą, że od tego czasu jest jakby nie ten sam, że brzydzi się tem, czego się dopuścił i niczego silniej nad to nie pragnie, jak przyzwoitem i moralnem zachowaniem się naprawić swoje dawniejsze zbrocenia. Ale gniew Twój dotknął go nad wszelki wyraz; od ostatniego Twego listu nie może znaleźć ani na chwilę spokoju i jeżeli mu się nie powiedzie zmieknąć Cię i udobruchać, chce się puścić w świat daleki i nie dać o sobie żadnej wieści. Przytem błagał mię i zaklinał na wszystko, abym się za nim wstawił do Ciebie.

A teraz kochany Przyjaciół, nie chciej mi z swej strony zbyt utrudniać mego zadania. Jakkolwiek bowiem podjąłem się funkcji orędownika, zbywa mi jeszcze na potrzebnej do tego rutynie; dla tego gdyby mój głos okazał się za słabym, niech mi wolno będzie przyzwać sobie na pomoc wymowniejszego rzecznika, a tym niech będzie ojcowskie przywiązanie. „Przebacz Twemu synowi“; o ile poznałem ludzi, jego żal i skruca są szczerze i dalekie od wszelkiej obłudy; nadto sądzę, że pozabawiwszy go na dłuższy czas Twego przywiązania, już tem samem go ukarałeś za jego przewinienia. Teraz otworzyły mu się oczy, ile uszczęśliwia miłość lubo surowego ale dobrego ojca i pewnie dołoży wszelkich usiłowań, aby sobie zawsze na nią zasługiwać. Niechę uchowaj Boże! upiększać jego uchybień, ale biorąc rzeczy tak jak są, trudno nie przyznać, iż to były właściwie tylko wybryki młodości; i nas niegdyś wabiła w swe sidła zmysłowość i dobrze nam z tem było, gdy ostrzegający głos ojca albo przyjaciół zwrócił nas z złej drogi. Z tych powodów chciej go napowrót przyjąć do Twej łaski, wszak jeszcze nie wyrósł na męża i nie obejdzie się na przyszłość bez Twej rodzicielskiej rady, wskazanej przez samo przyrodzenie dorastającemu lecz wątłemu jak trzcina pokoleniu za najwłaśniejszą i najbezpieczniejszą podporę. Pozwól

mu odzyskać spokój umysłu, pokaż iż nim nie pogardzasz, na co też i nie zasługuje, a zwłaszcza że przy tak czulem usposobieniu, jakie posiada, mogłoby go to zrobić nieszczęśliwym i zabić jego piękne zdolności.

Spodziewam się, iż niedaremnie zakolałam do Twego ojcowskiego serca; chciej wyrzec tylko jedno słowo: „przebaczam“, a zdobędziesz sobie napowrót serce syna, który lgnie do Ciebie z najczulszem przywiązaniem, uchyliś powód do zmartwienia, zatrującego bezwątpienia tak Tobie jak i jemu każdą chwilę i przekonasz się na nowo, że gdzie doradcą prawdziwa przyjaźń tam pokój i radość zakwita. Bywaj zdrów drogi Przyjacielu, a nie omieszkaj tak swego syna jako i mnie rychło pocieszyć przychylną odpowiedzią.

Twój prawdziwy przyjaciel N. N.

(Kupiec poleca swemu koledze buchaltera.)

Szanowny Kolego!

Zasięgając wiadomości z różnych stron, udało mi się w końcu znaleźć buchaltera, posiadającego wszystkie potrzebne przymioty. Nazywa się W., jest rodem z K., wieku liczy 40 lat. Prócz języków angielskiego, francuzkiego i włoskiego posiada i polski i może w każdym z tych języków prowadzić korespondencję. Chlubne świadectwa, jakie mi przedłożył, podnoszą wysoko jego zdolności, pracowitość i zachowanie się, a pochodzą od bardzo znakomitych domów handlowych. Przystaje na warunki, które szan. Kolega postawił i oczekuje tylko polecenia do wyjazdu. Szan. Kolega możesz być zapewnionym, iż z jego usług odniesiesz znaczne korzyści, będąc bowiem przez dawniejszego swego pryncypała wysyłanym w interesach handlowych za granicę, osobiście zaś do Anglii, Holandyi, Francyi, Szwajcaryi, Włoch i Polski, miał sposobność poznać dokładnie najznakomitsze firmy handlowe tych krajów. Kończę zapewnieniem wysokiego poważania, z którym zostaję

Szanownego Kolegi
uniżonym sługą N. N.

(Kupiec poleca komisanta.)

Szanowny Panie!

Jeden z moich komisantów, człowiek pełen rozsądku, doświadczony wierności, pracowitości i biegłości w zawodzie kupieckim, życzy sobie zmienić miejsce. Chciałbym mu być pomocnym w uzyskaniu korzystniejszej posady. Polecając go jak najmocniej łaskawym względom szan. Pana, pozwalam sobie upraszać Go o wynalezienie mu dobrej kondycyi. Moim i jego życzeniom najlepiej odpowiadałoby to, gdybyś go u siebie zatrzymał. Wszystko co szan. Pan podejmiesz w celu jego umieszczenia, przyjmę z taką samą wdzięcznością, jak żebyś mnie samemu wyświadczył przysługę. Zostaję z wysokiem poważaniem

Szanownego Pana
uniżonym sługą N. N.

(Odpowiedź na list powyższy.)

Szanowny Panie!

W przekonaniu, że list szan. Pana, którym mi młodego P. M... polecasz, zawiera słowa szczerzej prawdy, miło mi jest szan. Panu donieść, że obecnie mógłbym go u siebie zatrzymać, gdyż mój własny komisant wyjeżdża do Hamburga, a jego miejsce musi być zastąpione. Na początek przeznaczam mu 400 zlr. płacy, a jeśli zachowanie się jego będzie wzorowe, wezmę go z czasem do kantoru. Bądź szan. Pan tak dobry zawiadomić go o tem, a mnie donieść, czy na to przystaje? Gdyby ta propozycja nieodpowiadała jego życzeniom, tedy może mi się uda umieścić go u którego z moich znajomych, z którymi się w tym względzie nieomieszkać porozumieć. Chciej mi szan. Pan i nadal zachować swoją życzliwą przyjaźń, sam zaś piszę się z prawdziwym szacunkiem

szanownego Pana
uniżonym sługą N. N.

(Czeladnik rzemieślniczy poleca swego przyjaciela majstrowi.)

Szanowny Panie Majstrze!

Oddawca niniejszego listu, mój dobry przyjaciel, życzy sobie znaleźć robotę we Lwowie. Gdy Pan majster, jak długo w Jego pracowni zostawałem, okazywałeś się zawsze dla mnie przejętym przyjacielskimi uczuciami, pozwałam sobie teraz polecić Panu mego przyjaciela, znając go jako moralnego, zgodliwego, zręcznego, pracowitego i wprawnego robotnika. Panu Majstrowi głównie na tem zależy, abyś miał ludzi dobrych, pracowitych i wiernych, i takim też tylko nieodmawiasz swej pomocy, a że mój przyjaciel posiada te przymioty, tedy spodziewam się, że uwzględnisz moje polecenie. Skoro Pan Majster poznasz jego zręczność, pilność i wzorowe zachowanie się, będziesz pewnie zadowolony, że Mu go rekomendowałem. Oznajmiając Panu Majstrowi, iż jestem zawsze gotów na Jego usługi, zostaję z szacunkiem

szanownego Pana Majstra
uniżonym sługą N. N.

(Odpowiedź na powyższy list.)

Szanowny Przyjacielu!

Starając się umieścić w moim warsztacie młodego P., wyświadczyłeś mi samemu wielką dogodność. Propozycja Twoja przyszła mi w samą porę, właśnie bowiem potrzebowałem do pomocy zręcznego robotnika. Z zachowania się jego, jestem wcale kontent, a że przytem jest pracowity, sprytny i chciwy wiedzy w celu wydoskonalenia się w swym zawodzie, lubo i teraźniejsze jego wiadomości są niepoślednie, tedy polecając mi tego zacnego człowieka, wyświadczyłeś mi wielką grzeczność. Pozostaje mi donieść Ci, ile się z tego cieszę, że przyjmem go uczyniłem oraz zadość Twej rekomendacji.

Twój
przyjaciel N.N.

(Polecenie służącego.)

Wielmożny Panie!

W. Pan zawiadomiłeś mię, że wybierając się na wójaż, potrzebujesz zaufanego sługi. Ta okoliczność powinna by usprawiedliwić moją śmiałość rekomendowania W. Panu w oddawcy niniejszego pisma nazwiskiem N... bardzo obrotnego i przychylnego człowieka, zdolnego odpowiedzieć wszelkim wymaganiom. Służył on dawniej przez kilka lat u mnie i wtedy to poznałem jego pracowitość i prawosć charakteru, na której można zupełnie polegać; tę chyba tylko można by mu zarzucić wadę, że jest nieco urażliwy, co było także powodem, że go oddaliłem, lubo już nigdy potem nie dostałem tak dobrego sługi. Jeżeli byś W. Pan był zdecydowany przyjąć go, mógłby zaraz wstąpić w obowiązki. Przy tej sposobności niech mi wolno będzie wynurzyć wyrazy wysokiego poważania, z którym mam honor zostawać

Wielmożnego Pana
uniżonym sługą N. N.

(Pewna Pani poleca swej przyjaciółce kucharkę.)

Najukochańsza i najlepsza Przyjaciółko!

Kiedy przed ośmiu dniami widziałam się z Tobą u Państwa N..., prosiłaś mię, abym Ci nastreczyła jaką dobrą i szykowną kucharkę, bawiać tu bowiem dopiero od niedawna, nie masz jeszcze dosyć znajomości. Gdy odtąd u mnie moja najstarsza córka będzie się zajmować familijną kuchnią, będę się mogła obejść bez tej kucharki, która już od kilku lat u mnie zostaje. Posiada ona wszystkie te zalety, jakie kucharka mieć powinna. W ciągu całej swej służby u mnie, była zawsze schludną, pracowitą, wierną i rzetelną a w dopełnieniu wydawanych jej poleceń niestrudzoną. Potrawy umie przyrządzać smacznie; w ogóle posiada wiele sprytu i doświadczenia w tych rzeczach, które mają związek z kucharstwem. Zdaje mi się

tedy, że Ci nie lada wyświadcę przysługę, rekomendując Ci ją jak najlepiej w osobie oddawczyni niniejszego pisma.

Twoja
szczerą przyjaciółką N. N.

(Rządca dóbr poleca swemu koledze pisarza.)

Wielmożny Mości Dobrodzieju!

Oddawca niniejszego listu jest synem jednego z moich znajomych w M. Jest to zacny i uczciwy młodzieniec, a w zawodzie kancelaryjnym bardzo biegły, ponieważ go znam od wielu lat; wiadomo mi, że prowadził się zawsze dobrze i moralnie. Życzeniem jego ojca, którego kładę w rękach swych najlepszych przyjaciół, jest, abym go gdzie umieścił za pisarza, rachmistrza, lub coś podobnego. Mnogie znajomości W. Pana Dobr. a przytem ten przeważny wpływ, który jako kierownik kancelaryi zarządu dóbr na obsadzanie opróżnionych w tych dobrach posad wywierasz, powodują mię upraszać Go, abyś mego klienta zechciał umieścić albo w swej kancelaryi, albo mu nadał inną jaką odpowiednią jego zdolnościom posadę. Mogę z góry zapewnić W. Pana Dobr., że co się tyczy pilności, wierności i zachowania się, będziesz z niego zupełnie zadowolony. Praktykował on od najmłodszych lat wieku swego po różnych gospodarstwach, ztąd jest ostrzelany z tem wszystkim, co wchodzi w zakres ekonomii, jako to: z uprawą roli, chowem bydła etc. Jak W. Panu Dobr. wiadomo, posiadają także jego rodzice małą własność ziemską, którą ojciec wcale dobrze administruje, więc i tu musiał także sam rąk przykładąć. Chciej W. Pan Dobr. przyjąć zapewnienie, iż przy pierwszej lepszej zdarzonej sposobności gotów jestem do wywzajemnienia się. Zostaję z winnym szacunkiem

Wielmożnego Pana Dobr.
prawdziwym przyjacielem N. N.

(Rządca dóbr poleca właścicielowi ziemskiemu ekonomowi.)

Wielmożny Panie!

W osobie oddawcy niniejszego listu, pozwalam sobie W. Panu polecić kandydata na opróżnioną posadę ekonomu. Nie mam nigdy zwyczaju, a zwłaszcza gdy chodzi o obsadzenie posady oficjalisty gospodarskiego, kogoś polecać, o kim nie mam przekonania, że posiada dostateczne wiadomości praktyczne, a przytem i inne dobre przymioty. Jeżeli tedy W. Pan nie nadałeś jeszcze nikomu wakującej posady w swej pięknej majątności, tedy polecam Mu na nią tego młodego człowieka, który jest synem zacnego i dawnego przyjaciela, sędziwego rządcy dóbr z N... znanego z dawien dawna i W. Panu z swej wzorowej gospodarki. Na całą naszą okolicę nie znam odpowiedniejszego od niego człowieka na rzeczoną posadę, mniemam tedy, iż trafiłem tylko w myśl W. Pana, nastroczając Mu do objęcia jej zdolnego oficjalistę. Racz W. Pan przyjąć zapewnienie wysokiego poważania i najlepszych chęci z mej strony służenia Mu.

Wielmożnego Pana
uniżony sługa N. N.

(Polecenie terminatora rękodzielnikowi.)

Szanowny Panie, drogi Przyjacielu!

Widząc się ostatni raz ze mną, wymówiłeś się Pan, że masz zamiar przyjąć kilku robotników, szczególnie zaś terminatora i to mię ośmiela oddawcę listu niniejszego Panu polecić. Czyta i pisze dobrze, jest wyćwiczony w rachunkach, ochoczy do roboty i dobrych obyczajów. W szkołach zachowywał się zawsze wzorowo i jak długo go znam, nie słyszałem o nim nic takiego, coby mu uwłaczało, mogę go tedy polecić Panu z najczystsze sumieniem. Znam także dobrze jego rodziców; biedni to wprawdzie ludziska, ale znani z rzetelności, prawości i pracowitości w całej naszej okolicy. Wielcebyś mię szan. Pan

sobie zobowiązał uwzględnieniem mego polecenia, a jeszcze nierównie więcej ucieszyłbyś jego rodziców, gdyż masz sławę uczciwego i doskonałego w swym zawodzie rękodzielnika, u którego się młody człowiek czegoś gruntownie nauczyć może. Nadto byłby to z Pańskiej strony piękny czyn miłości bliźniego, gdyż jego rodzice są tak dalece biedni, że ledwie wyżywić mogą chłopczykę. Wszystko co szan. Pan dla niego uczynisz, tak mię tem dla Ciebie zobowiąże, jak żebyś mnie samemu wyświadczył przysługę. Kończę zapewnieniem odwzajemnienia się przy zdarzonej sposobności

szanownego Pana
przyjaciela i sługę N. N.

(Pomyślna odpowiedź na list polecający.)

Szanowny Przyjacielu!

Szukałem zaraz sposobności, aby pomówić z p. Ł... o młodym S., którego mi w swym liście polecasz i wielce się cieszę, że mogę Ci przesłać pomyślną wiadomość o skutku tej pogadanki. Mam słuszne powody spodziewać się, że opróżnioną posadę kasyera uzyska. Jest tylko życzeniem Pana B... naocześnie się przekonać, czy rzeczywiście posiada wszystkie te przymioty i wiadomości, które mu przypisujesz; dla tego musi się tu stawić osobiście za 8 lub 10 dni z wszystkimi swemi świadectwami, a wtedy może być pewnym swego umieszczenia. Cieszę się z tego niewymownie, że mi się powiodło wyświadczyć Ci tę małą przysługę. Jak tylko Twój młody przyjaciel tutaj przybędzie, niechaj się zaraz stara ze mną widzieć, abym go mógł przedstawić panu B... i według sił poprzeć jego zamysły.

Twój
życzliwy przyjaciel N. N.

(Odpowiedź odmowna.)

Szanowny Przyjacielu!

Ostatni Twój list zawierał prośbę, abym się starał wszelkimi siłami umieścić za pisarza syna Twego przyjaciela u p.

B. Zaraz dnia następnego po otrzymaniu Twojej rekomendacji, sam poszedłem do niego, i prosiłem go o przyjęcie młodego L. pokazawszy mu także Twój list, w którym wyluszczasz jego zalety. Odczytał go od A do Z z widoczną uwagą, zapytując czy istotnie tak się rzecz ma, jak się w nim wyraziłeś? Gdy go o tem upewniłem, wynurzył żal, że nasze starania przyszły zapóźno, gdyż już przed trzema dniami przyjął nowego pisarza z poręki jednego z swych przyjaciół. Ponieważ atoli młody L... zaleca się szczególnymi zdolnościami, więc niechaj się z końcem tego miesiąca, gdzie ma nastąpić nowa zmiana personalu kancelaryjnego, zgłosi do niego powtórnie z swemi świadectwami. Tyle luby Przyjacielu udało mi się dotąd wyjednać, może mi się atoli później poszczęści w całości uczynić zadość Twemu życzeniu.

Twój
gotowy do usługi przyjaciel N. N.

(Ojciec poleca swego syna przełożonemu zakładowi wychowawczemu.)

Wielmożny Mości Dobrodzieju!

Okoliczności zmuszają mię, mego dziesięcioletniego syna wypuścić z pod ojcowskiego oka. Jest to jednak moim obowiązkiem czuwać nad tem, aby obok starannej uprawy obyczajów, otrzymał potrzebne wykształcenie przygotowawcze do swego przyszłego zawodu. Pański zakład wychowania zyskał sobie tę sławę, że pod względem naukowego sposobienia młodzieży zalicza się do najpierwszych, co się zaś tyczy wdrażania uczniów w dobre obyczaje przez nauczycieli, nieustępuje żadnemu. Z tych powodów życzę sobie, aby mój syn mógł być przyjętym do Pańskiego zakładu. Pozwalam sobie tedy zapytać, czy i pod jakimi warunkami zechciałbyś się W. pan Dobr. przychylić do mych życzeń? Racz W. Pan Dobr. przyjąć wyrazy prawdziwej czci i wysokiego poważania, z którym mam honor zostawać

Wielmożnego Pana Dobrodzieja
uniżonym sługą N. N.

(List do przyjaciela, aby pozwolił młodemu człowiekowi bywać w swoim domu.)

Drogi Przyjacielu!

Wybacz, że zaledwie ostatni mój list odebrałeś, wysyłam za nim drugi. Przedmiotem jego jest polecenie młodego człowieka, syna mego szwagra, który przybywa do Krakowa, aby słuchać wykładów na Wszechnicy. Jest to młodzieniec wyższych dążeń, niespracowany, przytem uposażony najpiękniejszymi przymiotami umysłu i serca. Zachowanie się jego tak w domu rodziców jak i w Gimnazjum, było tak dalece wzorowe, że i rodzice i profesorowie byli z niego w najwyższym stopniu zadowoleni. Upraszam Cię tedy drogi Przyjacielu, pozwól mu uprzejmie bywać w Twoim domu, racz go wspierać radą i uczynkiem, a że go tak kocham jak własnego syna, chciej równie być dla niego wylanym. Wszystko co dla niego uczynisz, tak mię tym sobie zobowiąże, jak żebyś to mnie samemu wyświadczył. Pragnę znaleźć się w położeniu odplacenia Ci tej uprzejmości wzajemną przysługą; z szczególnym szacunkiem

Twój

szczerzy przyjaciel N. N.

(List polecający dla młodego człowieka, który chce jakiś czas zabawić w Krakowie.)

Szanowny i Łaskawy Panie!

Daruj Pan, że nadużywam Jego dobroci. Oddawca niniejszego pisma pan S. jest moim bratankiem. Zamierzając odbyć podróż za granicę, chciałby poprzednio poznać osobiście swego kraju rodzinnego, a zwłaszcza dawnego stołecznego grodu naszej Ojczyzny, Krakowa; ponieważ tam prócz szan. Pana, którego zaliczam do grona mych najlepszych przyjaciół, nie

mam zresztą nikogo znajomego, przeto zanoszę prośbę, racz go Szan. Pan przyjąć jak najuprzejmiej i o ile czas i okoliczności na to pozwolą wspierać jego zamiary. Sprawisz mi Sz. Pan wielką przyjemność okazaniem, iż moja rekomendacja nie jest u Niego bez znaczenia i prócz zobowiązania sobie na zawsze mego bratanka, wyświadcysz Swą grzecznością oraz i mnie wielką przysługę. Jestem gotów na każde skinienie do wywzajemnienia się, pozostając z prawdziwym szacunkiem

Szanownego Pana

przyjaciel i sługa N. N.

(Stolarz W. pyta stolarza P., czyby nie przyjął do praktyki chłopca, którego mimo złej konduity poleca.)

Lwów 7. Września 18...

Panie Kolego!

Przedwczoraj zdybaliśmy się z woźnym Łukaszem, który zwierzył mi się z wielkim frasunkiem z powodu zachowania się jego syna Pawelka w domu i w szkole. Ten mały wisus jakoś nie czuje wiele zamiłowania do książki, ale przenosi nad nią towarzystwo kilku sobie podobnych urwisów. Ojciec myślał kształcić go na adwokata, ale jakoś adwokatura nie w smak panu synowi, więc ponieważ nie starczy biednemu ojcu na środkach wspierania szkolnego lenistwa szesnastoletniego Pawelka chce go oddać do rzemieślni. Uważałem, że chłopiec ma zdolną głowę i zręczną rękę; gdyby go tak uhyblować trochę, byłby z niego niezgorszy stolarczyk. Otóż czy nie chciałbyś mieć zasługi przed Bogiem i zrobić dobry uczynek, wzięwszy tego wisusa małego pod swój dozór? Zobowiązałbyś tem i syna kiedyś później, wyprowadziwszy go na porządnego czeladnika, i ojca teraz, który przy ciągłym zajęciu nie ma czasu zajmować się tak, jakby przystało, jego wychowaniem, — a wreszcie uczyniłbyś i mnie przysługę pomógłszy memu przyjacielowi w kłopotcie.

Bardzo wielkich przykrości nie będziesz miał z początku, możesz nawet i listwy jakiej użyć do poskromienia tej burzliwej natury, a potem to się jakoś samo ułoży.

Ja sam wziąłbym go w moją opiekę, ale tu w miejscu trudniejsza byłaby sprawa, gdyż (jak słusznie sam Łukasz zauważa) Pawelek miałby ciągle sposobność stykania się ze złem towarzystwem.

Pomyśl nad tem i uwiadom mnie w jak najkrótszym czasie a nie zrażaj się tem co powiedziałem, bo powtarzam, że jest pojętna głowa i zręczność.

Bywaj zdrow, ściskam Cię

Walenty Sroka.

(List z poleceniem gospodyni.)

Wielce szanowny Panie!

Znalazłem wreszcie osobę, która w zupełności odpowie wymaganiom Pańskim i pod każdym względem jako zarządczyni gospodarstwa. Jest nią Emilia Ańska żona byłego oficjalisty u hr. G., kobieta ze wszech miar uczciwa i rzetelna, znająca się przewybornie na kuchni i gospodarce, wielka miłośniczka pracy, czystości i porządku, a do tego dodać muszę, że posiada nawet pewien stopień wykształcenia i towarzyskiej oglady; jedynie tylko jej nagłe owdowienie zmusza ją do szukania obowiązku. Cierpliwość i poświęcenie, z jakim oddała się na usługi u łóża swego nieboszczyka męża, przemawiają za jej charakterem i usposobieniem.

Jeżeli więc szanowny Pan zechce zaufać memu zaręczeniu, jestem gotów na wszelkie rozkazy w celu pośredniczenia co do bliższej ugody, a spodziewam się, że uczynię to ku pełnemu zadowoleniu Pana. Oczekując spiesznej i łaskawej odpowiedzi, pozostaję z szacunkiem

szanownego Pana najniższym sługą

Wincenty Icki.

(List z poleceniem młodego człowieka na nauczyciela.)

Łaskawi i szanowni Państwo!

Od dawna już zbierałam się do wykonceptowania listu, którym chciałabym była dźwignąć się w Waszej pamięci, jednakowoż stanowisko kobiety, gospodyni, matki, żony coś tak ma kontrastującego z piórem, że nie pozwala nawet zetknięcia się z niem. Ciągła krzątanina około domu i bezustanne zajęcia mężem i dziećmi, nie dają mi na tyle czasu, aby spokojnie zasiąść do pisania, a już to ja prawdziwie, — tak mało korzystam z nauki kaligrafii, że za nie długo obawiam się zapomnieć wszystkich znaków abecadła. Ale, ale... uskarżam się na brak czasu a trwonię go niepotrzebną bazgranią. Otóż dzisiaj zmusiła mnie konieczność zaalarmowania Państwa moim listem, tak! konieczność spełnienia dobrego uczynku. Dowiedziałam się przed miesiącem, że zamierzacie Państwo przyjąć domowego nauczyciela dla kochanego Emusia Waszego, (którego, aby nie zapomnieć później, całuję teraz już) i w tym celu udawaliście się do niektórych nauczycieli tutejszych z prośbą o zalecenie Państwu młodego człowieka obznajomionego dobrze z pedagogią. W prawdzie nie mogę się pochwalić wielkim zmysłem odkrywawczym, jednak udało mi się wyprzedzić pp. nauczycieli i znaleźć poszukiwany przez Państwo egzemplarz korepetytora. Jest nim słuchacz filologii, człowiek z głową i z sercem, przyjaciel dzieci, poważny a co najważniejsza, znający doskonale świat i ludzi, w czem mu pomagał los rzucający nim od dzieciństwa po tym wielkim obszarze, który „szkołą życia“ nazwano. Od dziesiątego roku zostawiony sam sobie, szedł prosto mimo tyśiącznych zawodów do obranego celu. Historię jego, opowiem Państwu później ustnie przy sposobności; w każdym razie dla niej samej, nie wspominając już o zdolnościach jego, zasługuje, aby mu podać pomocną dłoń, na której mu dzisiaj właśnie zbywa. Twarz jego i godzinka rozmowy dają dostateczną rekojmię o prawości i szlachetności ducha tego młodzieńca. Pragnęłabym, abyście Państwo powierzyli mu opiekę umysłową Waszego jedynaka a ręczę, że mi podziękujecie za to stręczytelstwo.

W moim panegiryku zapomniałam zaznaczyć Państwa z jego nazwiskiem, nazywa się: Stanisław Ręcki, syn podupadłej szlacheckiej rodziny. Czekam tedy korzystnej odpowiedzi dla mego protegowanego i spodziewam się, że ufając memu zaręczeniu i znając moją ostrożność, z jaką zwykłam polecać ludzi, przychylicie się Państwo na moją stronę i oddacie miejsce domowego nauczyciela p. Rękiemu. Co do warunków, dodać muszę, że mogą one być iak najumiarkowańsze.

Pozbyszysz się teraz ciężaru i powinności, całuję Państwo

zostając zawsze życzliwą i usługną

Emma Icińska.

(List z zaleceniem pewnego podróżnego.)

Kochany Przyjacielu!

Oddawcą niniejszego listu jest pan Tadeusz Ocki, który jako agent komisowego domu: „Harpin i sp.“ jedzie do Pragi w ważnych interesach pieniężnych. Ponieważ okoliczności wymagają, aby się kilka dni zatrzymał w Twoich stronach, pozwoliłem sobie tedy nadużyć Twojej gościnności i polecić mu Twój dom, podobnie jak teraz jego Tobie polecam.

Ten zdolny człowiek jest jednym z najwykształceńszych fachowców swego rodzaju, ma przytem wiele wiadomości i elegancyi w obchodzeniu i posiada wiele warunków dobrego towarzysza. Sądę, że nie zrobiłem Ci wielkiej przykrości naselając Ci pana Ockiego, któremu szczególnie zechcesz łaskawie dać niektóre informacje co do kwestyi, w jakich się Ciebie radzić będzie.

Daruj, że ośmieliłem się tak rozporządzić i chciej przy sposobności korzystać z prawa odwetu.

Całuje Cię Twój przyjaciel

N. N.

(Kartka polecająca handlarza win.)

Szanowna Pani Dobrodziejko!

Oto wiedząc, że jesteś Pani Dobr. amatorką dobrego wina, ośmielałem się polecić oddawcę niniejszego, który posiada nowo założony skład win i może co do taniości i wytrawności gatunku rywalizować z wielu innymi. W chęci zrobienia Pani Dobr. tej małej przysługi, piszę się uczynny

Alojzy Ipiński.

(List matki polecającej córkę zarządczyni zakładu wychowawczego.)

Łaskawa Pani!

Chociaż jestem przekonana o zbyteczności tego listu, jednak nie mogę się oprzeć uczuciu matczynemu, które dla większego zaspokojenia każe mi tych słów kilka wystosować do Pani.

Przez siostrę moją Amelję Owską, oddałam do zakładu Pani mą córkę Honoratę. Nie wątpię, że starała się ona uprosić Panią o szczególniejszą uwagę nad nową Pani elewką, nie wątpię także, że raczyłaś Pani to przyobieczać; w każdym razie poczytuję sobie za obowiązek jako matka raz jeszcze polecić Pani me dziecko. Chciej łaskawa Pani czuwać nad nią i zająć się gorliwie nad jej wykształceniem. Oddaję Pani oko i rękę matki do tej opieki, a najważniejszy czynnik potrzebny przy wychowaniu dziewczyny: serce, dodaj Pani sama. Mam nadzieję, że uczynisz zadość mej prośbie i uważać będziesz Honoratę jako swą własną.

Szczególniej chciej Pani mieć wzgląd na jej słabe zdrowie. Wszystkie wydatki, jakie Pani uważać będziesz za stosowne, proszę policzyć na mój koszt a z końcem każdego miesiąca z chęcią uiszczać się będę.

Wybacz Pani memu natręctwu, ale wytłumacz mnie obowiązkiem, jaki na mnie natura i religia włożyła.

Z prawdziwym szacunkiem

Karolina Eska.

(List z poleceniem młodego człowieka, który jedzie do gimnazjum w P.)

Kochany Panie Tadeaszu!

Młody B., syn jednego z moich sąsiadów, zamyśla kończyć szkoły gimnazjalne w P. Jestto miły chłopak, z dobrej i zamożnej rodziny, otrzymał dobre wychowanie domowe i jak na swój wiek dostateczne wykształcenie; nie będziesz Pan zupełnie narażony, przyjmując go u siebie. Pozwalam sobie tedy polecić go Pańskiemu względem. Ponieważ podróż do P. należy do jego najpierwszych wycieczek z rodzicielskiego domu, a zatem jako niedoświadczonemu potrzeba będzie opieki i doradcy, dlatego udaję się do Pana imieniem starego B. w tym celu i proszę, abys chciał przynajmniej w początkach zająć się nim.

Bądź Pan łaskaw wskazać mu jakie pomieszkanie, zapoznać z nauczycielami i czuwać po ojcowsku nad jego prowadzeniem się i zachowaniem. Pod Pańskim dozorem o wiele lepiej pójdą mu studia, a tem zobowiążesz Pan sobie i syna i ojca. Gdyby mógł znaleźć pomieszczenie w domu Pańskim, byłoby to rzeczą wielce pożądaną, bo trudnoby go oddać w lepsze ręce. W potrzebach pieniężnych racz go Pan zasilać niekiedy pożyczką, którą ojciec z podziękowaniem zwróci, a chciej też czasami napisać kilka słówek o jego zachowywaniu się.

Wiele pochwał rozsypywać dla młodego B. uważam za zbyt uczę, ponieważ mam nadzieję, że on sam będzie się starał zasłużyć na to u Pana; a skłaniać Pana całym szeregiem podtekstów, nie chcę, bo znaczyłyby to, jak gdyby nie ufał uczynności i dobremu sercu Pańskiemu, od których wszystkiego spodziewać się można, gdzie chodzi o spełnienie uczynku dobrego.

Z szacunkiem

N. N.

Wstępy i zakończenia przy listach polecających.

a) Wstępy.

- 1) W. Pan Dobr. wspomniałeś mi przed kilkoma dniami, że byłeś przymuszony oddać jednego z pisarzy swoich. W przypadku, gdyby to miejsce było dotychczas jeszcze opróżnione, pozwoliłbym sobie przedstawić W. Panu Dobr. oddawcę niniejszego, jako bardzo zdolnego i t. d.
- 2) Uczyniłeś mi Pan osobiście tyle przysług, że nawet nie śmiem utrudzać Pana nową prośbą i tylko znając szlachetny umysł Pański i gotowość pomocy, godną prawdziwego przyjaciela ludzkości, a przy tem w interesie tak ważnym, odważam się udać do Pana w nadziei, że mi tą razą nie weźmiesz tego za złe. Chodzi tu o mego syna, który i t. d.
- 3) Obowiązek mój, jako opiekuna młodego N. nakazuje mi w sprawie tegoż udać się do W. Pana z prośbą i t. d.
- 4) Oddawcą niniejszego jest N. N., o którym Panu Dobr. ostatnią razą wspomniałem osobiście, a dzisiaj pozwalam sobie polecić go raz jeszcze i obznajomić W. Pana z niektórymi okolicznościami przemawiającymi na jego korzyść i t. d.
- 5) Wybacz Pani, że narzucam się Jej znowu, jednakowoż nie w moim własnym interesie, lecz w interesie człowieka, który sam nie ma śmiałości złożyć Pani swą prośbę i t. d.

b) Zakończenia.

- 1) W milej nadziei, że raczyłeś W. Pan Dobr. uwierzyć słowom moim, i że przychylił się łaskawie do mojej prośby, mam zaszczyt oświadczyć W. Panu Dobr. wyrazy najgłębszego szacunku i t. d.
- 2) Gdybyś spełnił życzenia i prośby tego młodego człowieka, uczyniłbyś mi wielką przyjemność, za którą nieskończenie byłbym Ci obowiązany i t. d.
- 3) Przypominając W. Pani raz jeszcze powody, jakie mię skłaniają do protegowania tego człowieka, poruczam go łaskawym względem i pamięci, pozostając i t. d.

4) Miłoby mi było usłyszeć, że wspomniona dziewczyna, która ze wszech miar zasługuje na podanie sobie pomocnej ręki, aby nie upadła wśród zawalonych dróg tego świata, — została umieszczoną w domu Pani Dobr. i t. d.

5) Obyś łaskawy Panie wysłuchał prośby biednej matki, która ci poleca dziecię swoje, i w Tobie tylko widzi jedyny środek ocalenia, za co nieskończenie wdzięczna pozostanie i t. d.

V. LISTY KONDOLENCYJNE.

(List do przyjaciela z powodu śmierci brata.)

Drogi Przyjacielu!

Masz słusność, że nie możesz utulić swego żalu po utracie jedynego brata i najlepszego przyjaciela. Nie mam zamiaru powstrzymywać Twych łez, pozbawiać Cię tej cierpkiej pociechy, że możesz opłakiwać taką stratę; miej jednak przekonanie, że szczerze podzielam Twój smutek zmierzyszy całą jego głębię; straciłeś bowiem naraz brata i przyjaciela! Krótką była droga, którą kroczyliśmy ręką w rękę w tem życiu; zaledwie poznałem tego zacnego człowieka, już mi go nieubłagana śmierć wydarła; i ja opłakuję w nim wcielony ideał prawości i rzetelności, rozkosz tych wszystkich, z którymi go łączyła przyjaźń. Lecz czas powinienby uśmierzyć Twój smutek i Twe łzy osuszyć; przezco nie myślę bynajmniej, aby w nas miała wygasnąć pamięć zeszłego z tego świata przyjaciela, owszem chcemy mu poświęcić jeszcze nie jedną łzę, aż sami tam zdążymy, gdzie on już stanął u mety. Życzę Ci tyle szczęścia, ile ono w teraźniejszym położeniu może być Twym udziałem.

Twój
prawdziwy przyjaciel N. N.

(Drugi podobny list.)

Biedny Przyjacielu!

Właśnie otrzymałem smutne doniesienie o zgonie Twego brata, biednego Ernesta i jeszcze nie mogę ochłonąć z prze-

rażenia na wieść o tak bolesnym wypadku. Gdy go ostatni raz widziałem, cóż to była u niego za wesołość i pełnia życia, na jego kwitnącym obliczu ani śladu tej zdrającej słabości, która go tak nagle zmiotła. „Szybko dościga śmierć człowieka, nie uchroni się jej ucieczką.“ Strasznie sprawdziły się te słowa na naszym Ernestie. Przyjacielu! jakkolwiek ciężką poniosłeś stratę, miarkuj Twój ból. Powściągnaj go przez wzgląd na kochaną matkę, która potrzebuje stokroć więcej niż Ty, pociechy i od Ciebie jej tylko wygląda. Pozostają Ci jeszcze dwie siostry, przenieś na nie całą tę czułą miłość, jaką pałałeś dla Ernesta, bądź im takim samym przewodnikiem i przyjacielem, jakim dla Ciebie był Ernest. Daj im pierwszy dobry przykład i porzuć smutek; pomnij, że naszego biednego rozkosznego Ernesta najwięcejby zasmucił widok Waszego głębokiego żalu i Waszych łez. Będę się starał wkrótce odwiedzić Cię. Pogawędzimy z sobą o naszym kochanym Ernestie, a te ustne wylewy przyniosą nam więcej pociechy, niż martwe litery.

Twój
szczerzy przyjaciel N. N.

(Do panny z powodu śmierci siostry jej.)

Szanowna Pani! *

Otrzymana wiadomość o zgonie Jej siostry Emilii, zasmuciła mię niesłychanie. Lubo ciężkie cierpienia, które biedaczkę dotknęły, każały się spodziewać takiej katastrofy, przecież rzeczywiste nadejście jej przeraziło wszystkich. Jeśli w takim nie-
szczęściu co zdolne przynieść pociechę, to chyba ta myśl, że biedna Emilia swem zgaśnięciem oswobodziła się od tych strasznych cierpień i męk, których była pastwą, a które znosiła z takim łagodnym umysłem i taką siłą woli, iż te jej jedynały najżywszy współudział i zdumiewający podziw całego otoczenia. Dnia jutrzejszego przybędę, aby biednej siostrze Pani oddać ostatnią cześć i ustnie Pani wypowiedzieć, ile mię Jej boleść dotyka.

Jej
uniżony sługa N. N.

(Do przyjaciółki z powodu śmierci jej narzeczonego.)

Biedna Zofio!

Jakże okropnie nagle śmierć Twego Adolfa zamąciła mi radość z powodu Twych zaślubin. Jakże okrutną jest śmierć! Właśnie wczoraj będąc z Maryą na przechadźce, wspominałam o Twem szczęściu, wtem ledwo wróciłam do domu, otrzymuję Twój list z czarną obwódką i po rozłamaniu pieczęci wyczytuję w nim ową przerażającą wiadomość. Biedna Zofio! Serce mi się ściska z żalu, gdy sobie wyobrażę Twoje nieszczęście, chciałabym Ci przesłać słowo pociechy, ale go sama dla siebie znaleźć nie mogę. Jeżeli w ogóle jest jaka pociecha, tedy mieści się ona w wyrokach Opatrzności, która Ci może dla tego zgotowała tę twardą próbę, aby dusza Twa przeszedłszy przez czyściec, stała się tem godniejszą przyszłych dni wesela. Kochana Zofio! opuść jak najspieszniej ten przybytek smutku, zawitaj do nas, może nam się powiedzie rozerwać Cię, przynieść Ci spokój i pociechę. I moi rodzice, którzy dzielają w całej pełni Twe zmartwienie, proszą Cię o to.

Twoja
prawdziwa przyjaciółka Klementyna N.

(Do przyjaciela, który stracił posadę.)

Kochany Przyjacielu!

Z prawdziwym żalem powziąłem wiadomość, że Cię usunięto z posady, którą tak godnie i z takim pożytkiem dla zakładu piastowałeś. Zbytecznemby było zapewniać Cię, że tak ja, jak i Ci wszyscy, którzy tu mieli sposobność poznać Twój piękny charakter, są zupełnie przekonani o Twojej niewinności, jak niemniej, że tylko najohydniejsze nadużycie zaufania i zbieg jeszcze dotąd niewyjaśnionych okoliczności spowodowały te zdarzenia, których wykrycie pozbawiło Cię niestety mimo Twojej niewinności zajmowanego stanowiska. Przekonanie nasze, że jesteś bez plamy i bez skazy, obok nadziei, że właściwy winowajca rychło wyśledzonym zostanie, że tem samem usprawiedliwienie się Twoje i powrót na posadę, są tylko kwestyą czasu, to wszystko gdy weźmiesz na uwagę, powinno Ci tymczasem przynieść pociechę.

Luby Przyjacielu! gdy tam Cię nie więcej nie wiąże, przybywaj niezwłocznie do naszego sielskiego zakątka, gdzie wśród powabów natury w towarzystwie mojem i mej szczerze Cię kochającej rodziny, odzyskasz spokój i siły do zapasów z Twymi przeciwnikami, którzy już w najbliższej przyszłości dadzą Ci do tego sposobność. Oczekuję Twego przybycia z otwartymi rękami.

Twój
szczerzy przyjaciel.

(Odpowiedź na poprzedni list.)

Nieoceniony Człowieku!

Twój przyjacielski list, był prawdziwym balsamem na mą boleść. Jeśli co zdolnem mię pocieszyć, to chyba Twe zapewnienie, że nie wątpisz o mej uczciwości i niewinności, że zachowałeś wiarę we mnie. Przybędę do Ciebie i to wkrótce. Ach jak gorąco pragnę wylać me cierpienia na Twe bratnie łono, podźwignąć się na duchu Twoją niezłomną energią, zasilić się Twoją radą w mem równie smutnem jak trudnem położeniu. Boleść moja nie pozwala mi w tej chwili szerzej się rozwodzić, pozwól mi tylko wynurzyć Ci, że nigdy w sercu mem nie wygaśnie pamięć Twojej przyjaźni.

Twój
pożalowania godny N. N.

(List do krewnego, któremu się źle powodzi.)

Kochany Edwardzie!

Ostatni Twój list zdradza wielki rozstrój ducha. Żalisz się, że Ci na opędzenie potrzeb domowych nie wystarcza, że małe teraz zarobki i koło Ciebie krucho! Kochany Edwardzie! gdyby moje położenie nie było kubek w kubek podobne do Twojego, wierzał, iż chętnieby Ci przyszedł w pomoc, aby rozwiać Twój smutek. Mnie wtedy tylko zasmuca moje ubóstwo, gdy nie mogę tyle świadczyć drugim, ilebym z duszy i serca rad. Ztąd i Ty nie trać nadziei, bądź dobrej myśli, póki Ci sprzyja młodość, nade wszystko zaś staraj się wszystkimi siłami i to w sposób

uczciwy polepszyć swe utrzymanie; tym sposobem odzyskasz spokój umysłu, który więcej jest wart, niż wszystkie skarby tego świata. Gdy Cię ogarnia rozpacz, weź do rąk dziełko Amerykanina Benjamina Franklina „Ubogi Ryszard“, które Ci tu załączam i przeczytaj je, a zaczerpnąwszy z pewnością z tej biblii ubogich pociechy, przestaniesz rozpaczać a nabierzesz otuchy.

Twój

przywiązany stryj N. N.

(Do przyjaciela, który przez pożar stracił całe mienie.)

Drogi Przyjacielu!

Wielce, zaiste wielce dotknęło mię Two nieszczęście. Kto zdoła przewidzieć, co mu najbliższa godzina przyniesie. Lecz nie chcę szerzeniem skarg powiększać Twego bólu. Przeświadczenie, iż Ty sam nie zawiniłeś, powinno ukoić smutek i podnieść Twego ducha. Miej silną ufność, iż ta sama Opatrzność, która zesłała na Ciebie ten krzyż, nagrodzi Ci to znowu sowicie swem błogosławieństwem. Najbardziej się tego lękam, aby ten wypadek nie zachwiał zdrowia Twego. Jesteś małżonkiem i ojcem, a tem samem podporą całej rodziny, więc nie trać ducha. Gdzie potrzeba największa, tam zawsze i pomoc najbliższa, a tej nie odmówię Ci przyjaciele, do których rzędu i ja pragnę być zaliczonym, ofiarując Ci ją z największą gotowością. Chciej mię zawiadomić, czembym Ci w pierwszej chwili mógł najlepiej usłużyć.

Twój

prawdziwy przyjaciel N. N.

(Do przyjaciela, którego ojca dotknęła taka sama klęska.)

Kochany Przyjacielu!

Donoszę Ci o nieszczęściu Twego dobrego ojca, czynię to zaś dla tego, abyś je sobie nie wystawiał większem, niż jest

rzeczywiście. Ojciec, dzięki Najwyższemu, ocalał życie i jest zdrow i wszystko może jeszcze wiaść pomyślniejszy obrót. Wprawdzie, mówiąc bez ogródki, majątek wasz doznał znacznego uszczerbku, ale ten wypadek nie złamał stałego umysłu ojca. Pożar zniszczył dom mieszkalny, stodołę, całą krestencję, a tem samem bardzo znakomitą część mienia. Lecz zachowaj władzę nad sobą i nie martw się, weź sobie z ojca przykład. Ma on licznych przyjaciół, ja sam pisałem już do niektórych i spodziewam się, że Ci wkrótce będę mógł udzielić pomyślnych wiadomości.

Twój

prawdziwy przyjaciel N. N.

(List do przyjaciółki z powodu śmierci jej matki.)

Kochana Ernestyno!

Wątpię, czy potrafię choć w setnej części rozwiać ogrom Twego smutku z powodu śmierci Twej matki. Czuję to dobrze, że słowa moje są za nieudolne ukoić ranę serca Twego albo osuszyć łzy Twoje.

Wiem, żeś złamana tym bolesnym ciosem, i że płaczesz bezustannie, bo inaczej być nie może. Strata osoby tak drogiej, tak szlachetnej, tak nabożnej, jaką była nieboszczka matka Twoja, zasługuje koniecznie na to.

Jednak, moja Ernestyno, czyż można się było temu sprzeciwić? Czyż nie jesteśmy od kolebki uprzedzeni o tej strasznej chwili, która jednym zamachem niszczy najpiękniejsze dzieło ręki Boskiej — człowieka?

Wszakże matka Twoja dożyła tak późnego wieku, że każdy dzień kazał spodziewać się jej zgaśnięcia. Ona pragnęła już tylko żyć duchem, bo życie cielesne nie miało dla niej więcej żadnych powabów. Nieba spełniły jej życzenia.

Ukój więc Twą żalność i poddaj się z pokorą wyższym wyrokom a podziękuj Stwórcy, że Ci dotąd zostawił ludzką podporę, dokąd Ci niezbędnie była potrzebna. Myśl o matce Twej wzorowem życiu, niech Ci będzie przewodnikiem do dalszej drogi.

(List do przyjaciela, któremu narzeczona umarła.)

Więc piszesz mi, że umarła i całą boleść Twą w trzech martwych zamknęłaś wyrazach: Ludwika skończyła życie, a mnie wydają się one jakby zwierciadłem, w którym najwierniej odbite widzę serce Twoje i bladą twarz Twą, i słyszę ten tłumiony jęk, co mężką sili się rozerwać pierś. O, przyjacielu mój, Tyś dosyć powiedział! Ta, którą wypieściłeś w młodzieńczych marzeniach, w którą wlałeś część swego „ja“, dla której z ochotą poświęciłeś się stapać po cierniach żywota, jako jasna gwiazdka spadła w bezdenne ciemnie i rozerwała złotą pajęczynę Twych urojeń i nadziei. Cały Twój skarb, cała treść Twej duszy, trącona kościstym palcem nieubłaganej śmierci, rozprószyła się w nic, którą ani siłą Twych westchnień nie zwiejesz w całość, ani miłości Twjej siłą nie wydrzesz z zimnej paszczy zatrącenia.

Ja pojmuję ten niezmiar bólu, ale ogarnąć go nie potrafiłbym nigdy; podziwiam Twą stoiczność, z jaką napisałaś list do mnie. O Henryku, dobrześ zrobił, że z całej mowy ludzkiej trzy tylko wyjąłeś wyrazy, abym przez nie mógł zaglądnąć w środek Twej duszy, bo na oddanie jej wnętrza, nie wystarcza cała mowa.

Czyż mam lać balsam pociechy w Twego serca ranę, mam koić ból perswazyą? — Nie! Jest to za święte uczucie i za wielkie, abym je śmiało ludzkim dotykać językiem; ja mogę tylko ukorzyć się przed niem. Tak, ja schylam czoło przed olbrzymiem cierpieniem, ale poruszyć go i zwalić, nie poważę się; — tylko wśród tej grobowej ciszy, w jakiej odrętwiałaś duch Twój pogrążony, ośmielałam szepnąć głosem przyjaciela, druha, brata: wytrwaj Laokonie!

Jednak Ty nie straciłaś Twojej świetlanej, — to tylko białe jej czołko zziębło w mirtowym wieńcu, to tylko w jej piersi ucichło, to tylko jej ręka skostniała; spojrzysz łzawem okiem ducha swego a ujrzysz Twą niebiankę, posłuchaj uchem zbolełego serca a posłyszysz szum srebrnych skrzydeł Twej Ludwiki, co wszędzie i w każdej dobie spłynie do Cię po fali Twej myśli i odbije się w zwierciadle Twej wyobraźni i zamieszka w pałacu Twej pamięci; Tyś jej nie stracił! — bo Ty masz jeszcze ducha i myśli i pamięć. Więc biedną grudkę gliny oblej łzami i oddaj

ziemi. Wszak ją uświęcał tylko duch-mieszkaniec, a ten pozostał przy Tobie, — choć opuścił swoją lepiankę.

Nie powiem więcej!

Teraz żegnaj mi i wybacz, że pozwoliłem sobie odezwać się.

Twój najwierniejszy
Emil.

(List pocieszający z powodu wielkiej straty.)

Kochany Sąsiedzie!

Z całego serca ubolewam nad tak nagłym zawodem Pańskich nadziei, jakie pokładałeś w tegorocznych zbiorach, które ten nieszczęsny grad wyniszczył. Pojmuję tembardziej Pańskie umartwienie, że nie będziesz mógł ani w części wynagrodzić sobie takiej szkody, gdyż o ile sobie przypominam, pola Pańskie nie były asekurowane. Pociesza mię ta pewność, że mimo tak wielkiej straty nie zostałeś zrujnowany zupełnie a spodziewam się iż przy pomocy Bożej i przy pracy pilnej potrafiysz powetować ją za niedługo.

Jak słyszałem przyjaciele Pańscy i znajomi pospieszyli z ofiarowaniem Ci swej pomocy, zechciej Pan więc przyjąć i moje, chociaż nieco opóźnione usługi z jakimi życzliwi pozostają

Kajetan Owicz.

(List pocieszający do przyjaciela z powodu słabości ojca tegoż.)

Kochany Erazmie!

Bardzo mię zasmucił ostatni list Twój, w którym mnio uwiadamasz o słabości Twego szanownego ojca. Podzielałam Twój smutek i niepokój, jednakowoż nie traćmy nadziei, że słabość ta przeminie bez śladu, a czerstwość i dawne zdrowie zajmie jej miejsce, dlatego nie noś się z posępniemi myślami i z bladą twarzą, bo widok taki tem więcej zatrząsa chorego, gdy musi patrzeć w zwątpiałe miny osób trzymających się jego łóżka.

Staraj się tylko wypełniać punktualnie przepisy lekarza a ufaj w miłosierdzie Boże, które nas wszystkich ma w Swojej opiece. Skoro tylko więcej zdobędę czasu, pośpieszę niechybnie osobiście odwiedzić Twego ojca, któremu na teraz życzę jak najprędszego powrotu do zdrowia, a Ciebie całuję po przyjacielsku.

Twój
Bolesław.

(List pocieszający ojca, którego syn zginął na wojnie.)

Szanowny Panie!

Wielkim smutkiem przejęła mnie wiadomość o śmierci Pańskiego syna, Mieczysława, który należał do tych, co nie opuszczają placu boju ani jako zwycięzcy, ani jako zwyciężeni. Wiem, ile leż kosztowała Pana i Pańską rodzinę, strata tak zacnego młodzieńca, bo i ja na jego wspomnienie nie mogę ukryć wzruszenia, jednakowoż cieszę się tą myślą, którą Pan chlubić się możesz, że syn Pański poległ jako obrońca ojczyzny na polu sławy, a śmierci jego towarzyszyła salwa dział i okrzyki zwycięstwa współbraci.

Należał on do tych, którzy najwięcej przynieśli na ofiarę ojczyźnie, a najmniej od niej otrzymali. Najmniej? źle mówię; bo wspomną o nich dzieje i wdzięczność narodu przechowa ich wiecznie w swej pamięci. Czyż to nie sowita nagroda?

Mieczysław uczynił swą powinność, bo któżby w końcu chciał ją zaniedbać, i nie pójść, gdy nań kraj woła: „Gdy trzeba, niechaj idą wszyscy po kolei, jak kamienie rzucane przez Boga na szaniec,” przekazuje wielki nasz poeta Słowacki.

Cześć zacnemu Mieczysławowi i spokój jego ceniom!

Panu nie chcę posłać szerokich frazesów pociechy, bo Bóg pozwolił Ci dożyć takiej, jakiej nie każdy z nas dożyje przy tak bolesnych ciosach: syn Pański został chlubą ojczyzny.

Przyjm Pan więc zapewnienie mego współczucia i pozwól uścisnąć szanowną dłoń Twemu najczulszemu

przyjacielowi i słudze
Michałowi.

Datum.

(List pocieszający do siostry, której umarła córka.)

Kochana Siostro!

Ubolewam bardzo nad stratą Twojej córeczki, która stała się łupem grasującej ospy. Chciałam Cię pocieszyć w Twym strapieniu, ale widzę że byłoby mi to niepodobnem, ponieważ mnie samej przy każdym wspomnieniu na nią, łzami przepelniają się oczy.

Jednak, droga siostro, błagajmy nieba, aby nam pozwoliły wytrwać pod brzemieniem tego cierpienia, jakie ręka przeznaczenia zwała na nasze serca i aby przyjęły do swej chwały duszyczkę tego zmarłego aniolka.

Całuję Cię, w Twym smutku największy udział biorąca siostra

Rozalia N.

(List do matki z powodu śmierci ojca.)

Droga, kochana Matko!

Jakżeż mam się odezwać, aby Cię uspokoić? Jak wytłumaczyć tę okropną stratę, którąśmy ponieśli? Ojciec, mój jedyny opiekun, jedyna podpora i spójnia naszej rodziny, porzucił ten świat, na którym Ciebie matko zostawił wdową a mnie sierotą. Zamilkło serce, które zawsze dla nas tylko miłością biło, nie mamy odtąd żadnego obrońcy prócz Boga, a środki do życia tylko w pracy znaleźć możemy.

Nie uwierzysz kochana matko ile już leż wylałam. Zdaje mi się, że źródło ich wyczerpało się do dna, bo dzisiaj więcej płakać nie mogę, a całą pociechę znajduję w modlitwie. Ufam, że ona wzmochni mnie i wyjedna mi przed tronem Wszechmocnego siły potrzebne do zniesienia tego okropnego ciosu.

O przyszłość nie troszcz się matko; dochodzę do wieku w którym będę mógł pracować na nasze utrzymanie i z chęcią podejmę się tego obowiązku. Wszystkie moje starania będą: stać się godnym zaufania, jakie nieboszczyk ojciec we mnie pokładał, zachować imię jego czyste i nieskalane a zasłużyć sobie na przyjaźń i poważanie u ludzi, jakimi on się cieszył.

Osusz więc Twe lzy i miej nadzieję, że Stwórca pozwoli mi choć w setnej części zastąpić Ci droga matko naszego zmarłego dobrodzieja i opiekuna.

Żegnaj Cię matko i w duchu całuję te lzy, co po Twem licu spływają, zostając Twym jedynym i miłującym Cię do grobu synem

Juljuszem.

(List pocieszający do ojca z powodu śmierci matki.)

Ukochany Ojcze!

Nie mogę zebrać wszystkich myśli, aby rozmówić się z Tobą listownie. Ta nagła i przerażająca nowina trafiła mię jakby gromem niespodzianie a właśnie w chwili, w której wierzyłem jak najmocniej w wyzdrowienie nieboszczki matki. Cóż mi pozostaje czynić? Czy pocieszać Ciebie stroskany ojcze, czy uspakać własne serce? Obydwa jesteśmy złamani na dachu i nie mamy sił rozmyślać nad wyrokami niebios, którym podołało się rozłączyć nas z istotą ukochaną przez nas najgorętszą miłością, otoczoną domowym szczęściem. Nie pozostaje nam biednym śmiertelnikom nic innego, jak z pokorą poddać się przeznaczeniu i uważać wszystko za dobre, co nam Opatrzność Boska zśle, — bo sprzeciwić się Jej byłoby śmiesznym szaleństwem.

Podaj się więc kochany Ojcze i módl się za spokój duszy tej, która przez tyle lat była spokojem Twego życia na ziemi. Bądź pewien, że dzieci Twe z podwójną miłością kochać Cię będą i więcej jeszcze cenić się nauczą Twą opiekę nad niemi, odemnie zaś przyjmij pocałowanie ręki i zapewnienie synowskiego poważania.

Stanisław.

(List z pocieszeniem do przyjaciółki, która owdowiała.)

Kochana, droga Karolciu!

Wielką, bolesną poniosłaś stratę ze śmiercią Twego męża, który był jedynym szczęściem dla Ciebie, z którym tyle błogich

spędziłaś lat w zaciszu domowym. O, ileż razy patrząc na Was, mówiłam sobie: sam Bóg musiał pobłogosławić ten związek, który mógł służyć za wzór małżeńskiej zgody i miłości, a oto, jedno cięcie nożyc nieublaganej parki, przecina nie życia a z nią i szczęście niszczy dwojga ludzi.

Nie chciałabym odświeżać ran Twego serca, przypominając Ci zalety nieboszczyka męża, ale mówiąc o nim nie podobna ich pominąć milczeniem, więc pozwól mi tylko wyrazić Ci me najwyższe współczucie, a oraz przyjm pomocną rękę, jaką Ci ofiaruje Twa jedyna przyjaciółka i powierniczka. Zostałaś wdową opuszczoną, bez porady i pociechy, każda chwila i każde miejsce będzie Ci przypominać Twoje wdowieństwo, dlatego chciałabym odsunąć Twe myśli na jakiś czas od tych żałośnych wspomnień i w tym celu ofiaruję Ci wraz z moim mężem nasz dom, w którym będziesz mogła ukoić ból Twego serca i znaleźć potrzebny Twym nadwątłonym siłom spokój.

Spodziewam się, że nie odrzucisz tej propozycji i jak najprędzej pospieszysz w objęcia Twej najszczęśliwszej przyjaciółki

Emmy.

(List pocieszający do znajomego, któremu umarła żona.)

Wielce szanowny Panie!

Przyjaźń, którą szanowałeś mię Pan dotychczas, czyni mię niejako obowiązany brać udział w dobrem i złem, zślanem Panu przez losy, dlatego też wiadomość o bolesnym ciosie, jaki ostatnimi dniami dotknął Pana, zasmuciła mię tem bardziej, że nasza mię tak niespodzianie i bez przygotowania. Jestem przekonany, że wszyscy Pańscy przyjaciele i znajomi dzielają z współczuciem boleść Pańską, jednak nie wszyscy może manifestują się z nią pisemnie; co do mnie uważam za konieczne, choćby kilku słowami uwiadomić Pana o mem ubolewaniu.

Więc jesteś Pan wdowcem? Wielkiej to doniosłości słowo dla ludzi, którym małżeństwo nie było tylko zwykłym środkiem do związania się z kobietą dla tego, że tysiąc tysięcy mężczyzn toż samo uczyniło i czyni, że Sakrament ten staje się dla niektórych zrealizowaniem chęci interesownych i osobistych względów. Ożeniłeś się Pan z miłości do osoby, którą uważałeś

za bóstwo, jakim nieba łaskawe obdarzyły Pana na ziemi, a przecież te same szczodre niebiosy tak prędko cofnęły swą łaskę. Żona Pańska umarła, jednak czyż dla tej straty miałbyś Pan bluźnić, czyż złamanemu na duchu religja nie zdołałaby wystarczyć za podporę? Ufam, że mimo ateistycznego kierunku w jakim mniej więcej mężka połowa ludzkości postępuje dzisiaj, Pan nie zaszedł z drugimi tak daleko, aby stracić zupełnie wiarę a szczególnie wiarę w modlitwę; w niej znajdziesz Pan pociechę i nową zaczerpniesz siłę. Wytrwaj w Twym żalu i z pokorą poddaj się wyrokowi Stwórcy, który dla próby naszych słabości, zśła nam rozmaite cierpienia.

Wybacz mi Pan tych kilka słów od serca, które zebrałem pod pióro i bądź przekonany o prawdziwej życzliwości i przyjaźni Pańskiego sługi

Karola Erskiego.

Datum.

Wstępy i zakończenia przy listach kondolencyjnych, (pocieszających).

a) Wstępy.

- 1) Więc czarna pieczęć na kowercie Twego listu zamykała w istocie tę straszliwą prawdę, po której odczytaniu zdrętwiało serce moje z bólu i żalości? Ojciec opuścił ten padół płaczu na zawsze? O, słowa te wyciskają strugę łez z moich ocz a pierś mą rozrywa rzewne łkanie i t. d.
- 2) Ostatni list Pański doniósł mi o okropnem nieszczęściu jakie Pana tymi dniami nawiedziło, pospieszam tedy podzielić się z Panem żalem i troską, którą obym zdołał choć w części ukoić i t. d.
- 3) Wiadomość, jaką odebrałem niedawno, zamroziła krew w moich żyłach; zdaje mi się, że zostałem rażony od gromu i nie tak prędko potrafię ochłonąć od przykrego uczucia, które mem sercem owładnęło i t. d.
- 4) Losy są nieubłagane! Któż potrafi oprzeć się ich wyrokowi? Nie moja rzecz ani też Pańska, rozbierać wyższe zrządzania, jakimi nas nieba obdarzają, jednak poczuwam się do obowiązku w tak stanowczej chwili odezwać się do Pana słowami pocieszenia.

b) Zakończenia.

- 1) Jedyń środkiem jaki Panu poradzić mogę dla rozprószenia przykrych myśli, jest: zatrudnienie się pracą, bo rozrywka tak sławiona dla dusz zboliałych staje się większą jeszcze męczarnią. Postąp Pan według mojej rady, a miło mi będzie wkrótce usłyszeć o korzystnym jej skutku i t. d.
- 2) Oby Opatrzność oszczędziła Pani więcej podobnych krzyżów a natomiast powetowała czem innem straty, jakie Pani poniosła. Takie są moje życzenia, z którymi pozostaje i t. d.
- 3) Nie trać odwagi a raczej staraj się odebrać ją zawistnemu losowi do dalszego prześladowania Cię i miej nadzieję, że wkrótce przyjdzie czas, w którym Twe usiłowania jak najświetniej zostaną uwieńczone. Oby ten czas nadszedł jak najprędzej, życzy Ci z całego serca Twój i t. d.

VII. LISTY WYWIADOWCZE, UPOMNIENIA I NAGANY.

(List dowiadujący się o gospodyni.)

Szanowna Pani!

Ponieważ dotychczasowa gospodyni moja wychodzi za mąż, jestem więc zmuszoną przyjąć inną na jej miejsce. Zatrudnienie moje nie pozwala mi pilnować osobiście całego gospodarstwa i z tej przyczyny potrzebuje osobę, którejbym zupełnie zaufała mogła. Polecono mi Zofię N., której powierzchowność przemawia za nią dostatecznie, jednak dla większego zapewnienia, śmiem się udać do Pana z prośbą, abyś zechciała podać mi niejaka informację co do jej zdolności i zachowania się, bo jak mi sama powiedziała przez sześć lat nieprzerwanie służyła w domu Pani ku ogólnemu zadowoleniu. Chciej Pani więc tą bagatelką dać mi dowód swych względów, za co wielce obowiązana

pozostaje z szacunkiem N. N.

(List dowiadujący się o dłużnika.)

Kochany Przyjacielu!

Słyszałem, że od dłuższego czasu zostajesz w stosunku z panem W., który przedwcześniej udał się do mnie z prośbą o pożyczkę w kwocie stu złr. Wiesz dobrze, że chętnie jestem na usługi każdemu z prawdziwie potrzebnych i rzetelnych ludzi, jednak względem nieznajomych postępuję z pewną ostrożnością. Chciej mi więc podać niektóre szczegóły co do p. W., za co Ci wdzięczny zostanę.

Twój
Karol.

(Zasiągnięcie wiadomości względem ogrodnika.)

Wielmożny Mości Dobrodzieju!

Otrzymałszy tyle dowodów W. Pana Dobr. życzliwości, powinienem dalej zaprzestać trudzić Go swemi komisami, lecz za wielką jest jeszcze ufność w Jego przyjaźń, abym i tą razą nie miał spodziewać się, iż mię to usprawiedliwi. Chciałbym zasięgnąć dokładnych wiadomości o zachowaniu się, stosunkach rodzinnych i moralności, o reputacji i biegłości w swoim zawodzie ogrodnika M.... Jakąby drogą można najpewniej dojść do celu, zostawiam to Pańskiemu uznaniu. Jeżeli nadeszłe wiadomości będą zadowalające, może mieć widoki uzyskania korzystnej posady ogrodnika u P. Z....; lecz chciej W. Pan Dobr. tymczasowo zachować to w tajemnicy, ponieważ pan Z...., który Mu jest dobrze znanym, zastrzegł sobie w tej mierze dalsze postanowienie. Oczekuję z niecierpliwością łaskawej odpowiedzi, a przy zdarzonej sposobności nie omieszkam się odśłużyć.

Wielmożnego Pana Dobrodzieja
prawdziwie życzliwy N. N.

(Zasiągnięcie wiadomości względem pokojowej.)

Droga Przyjaciółko!

Chciałabym Maryę N. przyjąć za pokojową. Powierzchnowa ogląda i biegłość w robotach niewieścich, przemawiają bardzo na

jej korzyść. Dowiedziawszy się dziś przypadkowo, że poprzód była w obowiązkach u Ciebie, pozwalam sobie prosić Cię jak najuprzejmiej o doniesienie mi, jak się też u Ciebie zachowywała? Oczekując łaskawej odpowiedzi, poleca się

Twój
przyjaźni N. N.

(Zasiągnięcie wiadomości względem pisarza.)

Szanowny Panie Rządcu!

Żurnalista F.... stara się o opróżnioną posadę pisarza w mojej posiadłości. Przedłożone świadectwa przemawiają wprawdzie silnie za nim, ale nauczony doświadczeniem, jak często w podobnych pisemnych okazach względem ludzkości ustępuje miejsca prawdzie, mam swe powody takowym niedowierzać; a że z boku zasłyszałem, że Fiszer pracował także niejaki czas pod światłym kierunkiem Sz. Pana Rządcy, przeto pozwalam sobie upraszać Go, o doniesienie mi bez ogródki co sądzisz o jego zdolnościach, charakterze i zachowaniu się? Będę Szan. Panu bardzo wdzięcznym za tę uprzejmość a teraz chciej przyjąć zapełnienie mego szacunku.

Szanownego Pana Rządcy
uniżony sługa N. N.

(List do przyjaciela, który oddawna nie o sobie donosi.)

Kochany Przyjacielu!

Two uparte milczenie nabawiło mię tysiącznych kłopotów! Miałoby Ciebie, albo kogo z rodziny dotknąć jakie nieszczęście? Nie — tego nie przypuszczam, bobyś przecie, wiedząc ile mię wszystko to, co się Ciebie tyczy, obchodzi, zawiadomił mię o tem bodaj kilku słowy. Albo miałabyś zachorować? Na te i tym podobne wpadałem domysły, chcąc dowiedzieć się prawdziwej przyczyny. Nareszcie trapiiony niepokojem, zacząłem roztrząsać, czyli swem postępowaniem nie odrzuciłem Cię od siebie. Lecz sumienie nie ma mi nic do zarzucenia. Błagam Cię tedy jak najmocniej,

chciej mię rychło wyrwać z tej przykrej niepewności. Napisz choć tylko kilka słów, a sprawisz mi wielką pociechę. Oświadczyć ukłony odemnie wszystkim Twoim.

Twój
prawdziwy przyjaciel N. N.

(Brat upomina brata, aby mu o sobie doniósł.)

Kochany Bracie!

Już ośm tygodni minęło, jak nie dajesz o sobie żadnej wieści. Przecież Ci nie tajno, jak dobra nasza matka jest troskliwą o Ciebie; dziwi mię więc mocno dla czego zwiększasz jej obawy tem przewlekłym milczeniem. Chciałem Cię w obec niej z tego powodu usprawiedliwić i usunąć jej niepokój, lecz wszelkie me przedstawienia były nadaremne. Jeżeliś słaby i z tej przyczyny nie możesz ująć za pióro, to niech nas przynajmniej który z Twych przyjaciół o tem zawiadomi. Ja będę się starał naszą kochaną matkę, tak na tę smutną wiadomość przygotować, aby była dla niej znośniejszą od terazniejszej niepewności, która jest dla niej prawdziwą męczarnią. Nie mogę także przypuszczać, aby Ci zajęcia przeszkadzały, mając mocne przekonanie, iż poczytujesz to sobie za święty obowiązek pamiętać na swą rodzinę i nie narażać jej bez potrzeby na niepokój i zmartwienie; jakkolwiekbyś zresztą miał pilne i mnogie zajęcia, przecież zawsze jeszcze zbędzie Ci tyle czasu, aby do nas napisać kilka wierszy. Nie ociągajże się więc dłużej, a wyrwiesz nas z tej obawy o co prosię Cię

Twój
przywiązany brat N. N.

(Ojciec gromi syna, że się naprzykrza pieniądzy.)

Kochany Synu!

Twe często powtarzające się nalegania o pieniądze, każą mi źle wnioskować o Twem prowadzeniu się, i raczej potwierdzają te niepocholebne wieści, które mię od czasu do czasu z ujmą dla Twego honoru dochodzą! Jużcić nie mogą Ci być obcemi me okoliczności majątkowe; wiesz iż masz jeszcze

5 rodzonych braci i siostr, potrzebujących wychowania i wykształcenia, co wszystko pociąga za sobą znaczne wydatki. Wyznaczona Ci roczna pensja, pomniejszając znaczne uboczne zasilki, jest tak dostateczną, iż gdybyś się powodował rozsądną oszczędnością, mógłbyś się przyzwyciężyć utrzymać; pojąć więc nie mogę tego bezwstydu, z jakim chcesz nadużywać mojej dobroci. Piszesz mi, że nie chciałbyś długów zaciągać, cóż ztąd dla mnie za pociecha, gdy mimo to chcesz sięgnąć do mej kieszeni. Daremnie mię usiłujesz podejść podrobionymi rachunkami, daremnie zmyślasz wydatki, które nigdy nie miały miejsca. Mogę Cię zapewnić, że poniekąd znam cały Twój sposób życia.

Powiedz sam, czy miałbym sumienie, gdybym świadomie popierał Twe niedorzeczności i dostarczał Ci środków do tego nierządu? Powiedz dziecko! czybym Cię wtedy kochał i uczciwie z Tobą postępował? Lecz abyś nie uległ pokusie zabrnienia jeszcze w większe głupstwa, więc dla wydobycia Cię z terazniejszego kłopotu, posyłam Ci żadaną sumę. Musisz mi atoli wyznać otwarcie i bez wybiegów, jak się to stało, że się tak zapędziłeś w wydatki. Żądam tej spowiedzi nie dla dowiedzenia się o Twych niedorzecznościach, które mi są aż nadto wiadome, lecz w uznaniu, że to będzie z Twoim pożytkiem, gdy się zastanowisz i poznasz występki. Prócz tego ostrzegam Cię jak najsilniej, abyś na przyszłość więcej nie liczył na żaden nadzwyczajny zasilek; podobnie naprzykrzaniem się, zyskałbyś tylko moją pogardę. Spodziewam się że nie zechcesz dopuścić, aby przyszło do tej ostateczności; zastanów się nad swym dalszym losem, popraw się, skup wszystkie siły aby czynną skrucą i nawrotem na dobrą drogę stać się godnym tej miłości i troskliwości, którą Cię wszyscy otaczają, tak matka jak i całe rodzeństwo a szczególnie

Twój
życzliwy ojciec i przyjaciel N. N.

(Brat robi wyrzuty bratu, że od czasu do czasu naprzykrza się rodzicom i rodzeństwu o pieniądze.)

Kochany Bracie!

Zdziwi Cię to zapewne, że miasto od ojca odemnie list otrzymujesz. Lubo mi to bardzo przykro, muszę Ci jednak po-

wiedzieć, że Twe zachowanie i prowadzenie się, ojca w najwyższym stopniu gniewa. Już to samo wielce mu się nie podoba, że nigdzie długo miejsca nie zagrzejesz, ledwie bowiem gdzie zasiądziesz do roboty, zaraz ją znowu porzucasz. Zdaniem jego, nie pochodzi to z braku zręczności, tylko z braku dobrej woli i chęci wałęsania się. „Stachowi uroiło się w głowie“ odezwał się wczoraj „że ja mu muszę na to posyłać pieniądze, aby on płatał głupstwa. Muszę go przekonać, że się w tem grubo pomylił. Dopóki przynajmniej na 1 rok nie przysiędzie fałdów w warsztacie i nie udowodni, że się u majstra pilnie i porządnie zachowywał, nie poszłę mu ani złamanego szeląga, jakkolwiekby mu się powodziło.“ Matka starała się wszystkimi siłami podnieść Cię w opinii ojca; lecz on został niezachwianym, nareszcie musiała umilknąć, aby go jeszcze bardziej nie rozsierdzić. Kochany Bracie! proszę Cię na wszystko, staraj się jak najrychlej udobruchać ojca zaniechaniem tej niepotrzebnej i nie mającej celu włóczęgi. Staraj się zwalczyć samego siebie, a zobaczysz, że gdy tylko popracujesz ze dwa lub trzy miesiące w warsztacie, osiedlenie się na miejscu sprawi Ci w końcu wielką rozkosz.

Weź tylko to na uwagę, że takie ustawiczne przenoszenie się z miejsca na miejsce odstręcza od pracy, a im dłużej będziesz się ociągał, tem uciążliwsem wyda Ci się w końcu każde zajęcie; nareszcie wyszedłszy zupełnie z używania w swoim zawodzie zdawać Ci się będzie, że trzeba na nowo wstąpić do terminu. Tak utrzymuje nasz ojciec, a sądzę, że mu w tem musisz sam przyznać zupełną słuszność, gdyż tę naukę okupiło już wielu lekkomyślnych młodych ludzi, podobnie jak Ty postępujących, cierpkim doświadczeniem. Nie spodziewam się, aby Cię ta otwartość miała urażać; wtedybym tylko milczał, gdybym Cię mniej kochał, ale ta myśl byłaby dla mnie nieznośną, gdybym się musiał obawiać, że Cię ojciec przestał kochać. Ponawiam tedy jeszcze raz prośbę: Pisz do ojca, dla uspokojenia go. Bywaj zdrów, a bądź przekonany o mem niezmiennem braterskiem przywiązaniu

Twój
Zdzisław.

(Ojciec daje naganę synowi za złe zachowanie się.)

Mój Synu!

Profesorowie żalą się na Ciebie żeś się popsuł, że się mieszasz w złe towarzystwa, a nawet dopuściłeś się wielkich zdradliwości. Straszna to dla nas wiadomość. Takież to ja mam zbierać owoce tych trudów, które oddawna podejmowałem, aby Cię wykierować na prawego człowieka, tych kosztów, które ponosiłem, aby Cię oświecić. Także to ziszczasz nasze nadzieje i oczekiwania? Tak się wyplacasz najlepszej i najprzywiązańszej matce za te bezsenne noce, których tyle poświęciła czuwaniu nad Tobą? Ta smutna wiadomość przeniknęła nawskróś jej anielskie serce. „Wielki Boże!“ rzekła „jeżeliby mój Stach miał zostać złym człowiekiem, zabierz mię raczej z tego świata, niech tego nie doczekam, gdyż już wtedy nie ma dla mnie żadnej uciechy.“ Posłuchaj głosu własnego rozumu i Twoich rodziców! Powróć na prostą drogę cnoty, abyśmy wkrótce otrzymali o Tobie pocieszającą wiadomość. Nasza rodzina chlubiła się dotąd nieskazitelną sławą prawości i rzetelności. Ty byłąś pierwszym, któregooby się musiała wstydzić. Jeżeli zaś zostaniesz głuchym na moje upomnienia, jeśli się nie ulitujesz nad Twoją matką, jeżeli nie zaniechasz na przyszłość tego życia rozwiązłego i zmusisz Twych nauczycieli do wydalenia Cię ze szkół, tedy wiedz, że przestanę Cię uznawać za syna i użyję takich środków, iż mi ciężko odpokutujesz za swe występki.

Twój
ojciec N. N.

(Ojciec daje naganę córce z powodu kokieterii.)

Moja Córko!

Czcigodna Pani M... która od czasu ostatniego rozstania się z Twą matką ma pieczę o Tobie, a której przed terazniejszym wyjazdem za sprawami, poleciłem podwoić czujność nad Twem zachowaniem się, doniosła mi w ostatnim liście swoim, że swą płochością i próżnością utrudniasz jej wielce to

zadanie. Żądza podobania się bez różnicy wszystkim młodym mężczyznom, którzy Ci się nawinę na oczy popchnęła Cię, jak mi pisze, w tym trzechmiesięcznym okresie czasu mojej niebytności, już nawet do tajemnej wymiany listów, umówionych schadzek i t. p. nieprzyzwoitości, których każda panienka, dbała o swą dobrą sławę, powinna się strzedz jak ognia. Jeżeli mniemasz, że nadstawianiem się, zdołasz sobie zniewolić serce mężczyzny, wielce się w tem mylisz; zacni mężczyźni unikają z politowaniem, albo obojętnością kokietek, a zepsuci szydzą z nich i albo je sami zwodzą obłudną miłością, albo używają jeszcze więcej poniżających sposobów podejścia. Każda panienka powinna się starać przynieść w ofierze przyszłemu swemu małżonkowi nieskażone imię, które lada wybrykiem można zniesławić! — Jeżeli pragniesz związku z człowiekiem godnym poważania, to właśnie działasz wbrew własnemu życzeniu przynęcając młodych trzpiotów, hołdujących w oczy Twojej próżności pochlebnymi oświadczeniami, a chępiących się zaocznie z Twych faworów, może nawet nie bez pewnych przydatków na koszt prawdy, byleś się stała przedmiotem pogardy dla wszystkich ludzi cnotliwych. Jeżeli zaś to zdrożne postępowanie, jest prostym wynikiem nieszczęsnej zalotności i manii podbijania mężczyzn w ogóle, tedy bądź więcej jak pewna, że nie tylko sama siebie, ale i przyszłego swego męża — jeżeli mimo takiej brzydoty charakteru, zechce Cię kto za żonę pojąć — unieszczęśliwisz na całe życie. Kobiety bowiem zalotnej nic już nie jest w stanie poprawić, ani święty związek małżeński, ani łagodne i czule węzły miłości macierzyńskiej. Jeżeli więc tylko kokieterya była przyczyną Twego dotychczasowego postępowania, tedy wiedz nieszczęśliwe dziecko, czegoobym Ci nigdy, gdyby tego nie zachodziła nagle potrzeba, nie powierzył, że ta właśnie tylko kokieterya, Twą matkę odepchnęła od serca kochającego małżonka, i zmusiła mię do seperacyi z nią; ją rzuciła w dalekie strony, w których trudno abyś ją kiedy oglądała, a Ciebie wprzód zrobiła sierotą, niżby to uczyniła śmierć.

Spodziewam się, iż to co Ci tu wynurzyłem, weźmiesz sobie do serca, zażytkujesz na swoją poprawę i będziesz uległa upomnieniom Pani M... swojej najwierniejszej przyjaciółki. Ja tak długo jeszcze wstrzymam się z powrotem, dopóki się nie dowiem o Twoją poprawę, dopóki Ci nie będę mógł przebaczyć przeszłości.

Bądź przekonaną, że obok pobbazania i surowości, nikt prawdziwego Twego dobra więcej nie pragnie jak

Twój
stroskany ojciec.

(Nagana bratanka.)

Kochany Bratanku!

Będąc niedawno w N... chciałem Cię odszukać, aby z Tobą pomówić i tych kilka wolnych godzin, które mi pozostawiły moje interesa, spędzić mile w Twojem towarzystwie, ale nie-pochlebne pogłoski dochodzące mnie ze wszech stron o Twem zachowaniu się zmartwiły mię tak dalece, że zaniechałem tego zamiaru. Miasto pilnować nauk, miasto się sposobić do swego zawodu a tem samem kierować na użytecznego członka społeczeństwa, włóczęysz się z rozwiozłymi towarzyszami po szynkach i kawiarniach, szulerujesz i zalewasz się gorzałką, jednym słowem zachowaniem się swoim ubliżasz równie dobrym sędziwym rodzicom jak i mnie. Nie lubię się szeroko rozwodzić i prawić długich kazań; radzę tylko, popraw się, miej odwagę odstrzchnąć się od tych wisusów, którzy w swej płochości chcą Ci zagrozić przyszłość i staraj się tak prowadzić, abyś mi nie robił wstydu.

Twój
przywiązany stryj.

(Zarzuty budowniczemu z powodu złego wykonania
budowy dworu wiejskiego.)

Wielmożny Mości Dobrodziej!

Powierzając W. Panu Dobr. budowę swego domu mieszkalnego na wsi, miałem przytem na uwadze Jego wiadomości fachowe, które mu zrobiły sławę i Jego pocziwe imię, atoli zawiodłem się okropnie. Ledwie powróciłem z kąpiel, pojechałem zaraz na wieś oglądać dzieło Pańskie i zachwycać się jego widokiem. Jakżeż atoli rozczarowały mię te naoczne oględziny! Nie tylko bowiem, że nie mając do tego żadnego uzasadnionego

powodu, odstąpiłeś P. Dobr. od pierwotnego przeze mnie aprobowanego planu, ale nadto użyty w ogóle materiał jest tak lichy i roboty tak niedbale wykonane, że w krótkim czasie miasto mieszkanią będę miał na własność tylko ruinę, niepokrywającą nawet kosztów rozebrania. Lecz nie sądz Pan, iż na tych zarzutach myślę poprzestać; ja żądam od Pana postawienia mi budynku stosownie do wymagań kontraktu, jeżelibyś zaś wahał się dopełnić tego obowiązku, będę spowodowany dochodzić sądownie swej szkody, aby mu ją potrącić z przypadającej należitości. Tyle dla Pańskiej wiadomości.

N. N.

(Odpowiedź uniewinniająca na powyższy list.)

Wielmożny Panie!

Odebrawszy szacowny list z dnia dzisiejszego, widzę się spowodowanym z żalem przyznać, że jakkolwiek ciężkie zawiera w sobie zarzuty, są one jednak słuszne. Wkrótce po wyjeździe W. Pana, gdy zacząłem się z całym zapalem krzątać około powierzonej mi budowy, i dokładałem wszelkich starań, aby ją ukończyć ku Pańskiemu zadowoleniu, zaskoczyła mnie tak ciężka słabość, że dopiero niedawno dźwignąłem się z łóżka. Prawie cudem nieba uszedłem śmierci, a potem mam to także do zawdzięczenia niezmordowanej gorliwości i głębokiej nauce znanego i W. Panu Dobr. lekarza Dr. M., jak niemniej najtroskliwшему pielęgnowaniu swej pocziwej połowicy. Nagły atak i taki sam rozwój choroby pozbawił mnie zupełnie możności postarania się o dobrego zastępcę, a ten jedyny człowiek, który mi się nawinął, zawiódł mnie najskaradniej i zachwiał w najwyższym stopniu moją reputację. Z tych powodów chciej W. Pan Dobr. być pobłażającym i mieć mnie za usprawiedliwionego. Jakkolwiek przy budowie Pańskiego pomieszkanią nie dopilnowano wszystkiego tak jak należy, zaszła jednak usterki jak się sam o tem, zaraz za pierwszym po słabości wyjściem na świat — przekonałem, nie są tak znaczne, aby się nie dały naprawić, i uczynić prawie niebyłymi. Dopełnienie tego, uważam za swą świętą powinność i wywiążę się z niej tak jak zawsze dotrzymywał słowa. Racz więc W. Pan obdarzać mnie i na przy-

szłość tem samem co dotąd zaufaniem, będę się starał takowemu zupełnie odpowiedzieć, a teraz pozwalam sobie wynurzyć wyrazy wysokiego poważania; z którym mam honor zostawać

Wielmożnego Pana

uniżonym sługą N. N.

(Nauczyciel wiejski prosi proboszcza, aby wywierał wpływ korzystny i zachęcał do nauki dzieci wieśniaków.)

Wielebny Księżę Proboszczu Dobrodzieju!

Wybacz Ksiądz Proboszcz Dobrodziej że pozwolę sobie zacytować tu na wstępie dwuwiersz przetłumaczony i strawestowany z Horacego:

„Komu nieba były wrogiem,
Zrobiły go pedagogiem“

Nie wyrażam ja w tem zupełnego przekonania, lecz niestety dotychczasowe funkcjonowanie moje dało mi dosyć sposobności do zgłębienia racjonalnej prawdy tych wyrazów. Poświęciłem się zawodowi nauczycielskiemu z powołania i z młodzieńczym zapalem chciałem ponieść pomiędzy lud nasz jedyną jego dźwignię — oświatę. Jakież rozczarowanie spotkało mnie zaraz na wstępie! W szkółce podczas godzin wykładowych siedzę samotny i słuchając brzęku much obiegających tłumami moje okna, rozmyślam nad zniweczeniem mych pięknych planów, jakie wilem, siedząc sam jeszcze na ławie szkolnej. Ty nauczysz ich czytać, powiedziałem sobie, aby z księgi dziejów poznali wielką przeszłość narodu i uznali za konieczne przyłożyć pomocną rękę przy budowie nowej przyszłości, aby potrafili odcyfrowywać słowa prawdy, — ...mój Boże, słowa uleciały z wiatrem, a rzeczywistość, jak owe nieznosne muchy, brzęczy mi niemi w uszach i naigrywa się niemi.

Ty nauczysz ich pisać, powiadałem dalej, aby znaku krzyża nie profanowali zamiast swego podpisu, kładąc go zarówno pod protokołem złożonym w urzędzie jak i na lichwiarskiej cedulce

karczmarza. Ty zapoznasz ich z światem, który leży jeszcze tam daleko, nawet za najdalszymi granicami ich wioski, ty będziesz ich kształcił i oświecał a przy świetle może choć cokolwiek rozniesiesz i ciepła! Dzisiaj powtarzam to sobie z nowym postanowieniem, ale zawistne pytanie nasuwa mi się w rzeczywistości i pyta: kogo chcesz oświecać, gdzie oni są? Ławki próżne, szkoła pusta, z której, jak z klatki wypłoszone ptaszęta, pouciekały dzieci zniechęcone pierwszemi trudnościami przy rozpoznaniu *ba* od *bo*. Profesor stał się postrachem i dla młodych i dla starszych, bo... bo on chce uczyć. Oto smutny obraz stanu oświaty u nas. Przesady, opór i zawiść stały się przyczyną tego książkowstrętu. Starzy kiwają głowami, wzruszają ramionami, marszczą czoła, skrobią się w głowę i na wszystkie moje argumenta przekonywujące ich, że oświata i nauka jest niezbędnie potrzebną dla ludu, odpowiadają stereotypowo: a gdzieżby się człowiek kiedy tego wszystkiego nauczył?! Zresztą mój tato nie umieli czytać a żyli, to i ja się bez tego obejdę.

W takim razie nie potrzeba szkółki, nie trzeba mnie, nie trzeba wydatków. Zostawmy ich na tym poziomie u swoich pługów nieokrzyszanych dlatego, że ich ojcowie takimi byli. — O nie! Ciepłą dłonią przygarńmy ich ku sobie, choć się ocia-gają, a w tym celu udaję się do Ciebie księże Proboszczu. Twoje słowa znaczą wiele. Chciej więc połączyć swe usiłowania z moimi, aby przełamać u wieśniaków naszych ten opór i rozbudzić pragnienie oświaty. Przemów do nich z kazalnicy, przedstaw im, jakie mogą odnieść korzyści, zachęcaj, a ręczę, że wpływ Twój, jako kapłana błogie odniesie skutki.

W tej nadziei, że uznasz słuszność mojej prośby i zechcesz przychylić się do niej piszę się

Wielebny ks. Proboszczu uniżonym sługą

Walery Kalina
nauczyciel wiejski.

(Rzemieślnik upomina się o zapłacenie długu.)

Wielmożny Panie Dobrodzieju!

Już od dwóch tygodni odstawiłem zamówioną robotę, a dotąd nie odebrałem mej należności, gdy zaś gwałtowna

potrzeba pieniężna wprowadza mnie obecnie w przykre położenie, wybaczyć W. Pan Dobr., że się ośmielałem upomnieć o zaległą kwotę 17 zlr. w. a., z której, spodziewam się, zechcesz W. Pan Dobr. uiścić się i tem uczynić zadość mej prośbie, łaskawej polecając się pamięci zostaje

z głębokim szacunkiem W. Pana Dobrodzieja
uniżonym sługą

Szczepan Lich,
majster krawiecki.

Datum.

(List do przyjaciela, upominający się o zwrot pożyczki.)

Kochany Przyjacielu!

Wybaczyć natrętowi, który się naprzykrza przypomnieniem małego długu, jaki ostatnimi czasy zaciągnąłeś będąc w potrzebie. Otóż dzisiaj ja jestem w tem samym położeniu, w jakim ty do niedawna byłeś i dla tego, nie mając nikogo, któryby mi chciał pomódz, udaję się do Ciebie z prośbą o zwrot tych kilku guldenów, lub przynajmniej jakiej części tej sumy, którą Ci pożyczyłem.

Możesz być jak najmocniej przekonany, że tylko nieunikniona konieczność zniewala mnie do upominania się o moją należność, a nie przyczyny jakiej obawy lub podejrzenia Twojej rzetelności, o której mam najlepsze wyobrażenie, dlatego chciej uwzględnić moją potrzebę i staraj się załatwić tę sprawę po przyjacielsku, za co Ci wielce obowiązany pozostanie

Twój
Karol Ański.

Datum.

(Odpowiedź usprawiedliwiająca z prośbą o cierpliwość.)

Drogi Karolu!

Nie uwierzysz z jaką przykrością zabrałem się do odpisu na Twój list z tej przyczyny, że nie mogę Twemu słusznemu żądaniu zadość uczynić, a to dla tego, że od tygodnia wyczekuję pieniędzy z domu i doczekać się takowych nie mogę.

Wybacz mi tak długą zwłokę i miej mię za wytłomaczonego, albowiem ręczę Ci honorem, że mimo najlepszych chęci nie mogłem w żaden sposób skupić dłużnej Ci sumki. Lada chwili spodziewam się listu od rodziców a z nim natychmiast pospieszyć nie omieszkam, aby Ci wraz z przeproszeniem zwrócić całą pożyczkę a nawet jeżeli zechcesz zamienić będę gotów rolę i z dłużnika stać się wierzycielem.

Dotąd proszę Cię jeszcze o cierpliwość, za którą moją wdzięczność okazać Ci, wszelkimi sposobami starać się będę.

Do widzenia wkrótce.

Twój N. N.

(Ojciec napomina córkę, aby się z mężem zgadzała.)

Kochane Dzieci!

Bolesną odebrałem wiadomość o Waszem pożyciu małżeńskim, które jak mi zaręczano nie jest najlepsze, a co gorsza niekorzystny wywiera wpływ na wychowanie Waszych dzieci. Nie wchodzę w to, kto z was daje przyczynę do niezgody, dość mi na tem, że związek błogosławiony moją ręką i zatwierdzony w kościele, burzycie kłótnią i swarami, że stajecie się ofiarą przeróżnych plotek i drugim jesteście złym przykładem.

Niechaj Cię to nie dziwi moja córko, że większą część winy przypisuję Tobie, jako kobiecie na stanowisku żony i matki. A czy wiesz ty jaka jest doniosłość Twego powołania? Czy pojęłaś Ty godność swoją w społeczeństwie i cel przeznaczenia Twego? O! zaiste że nie, bo w takim razie starałabyś się odpowiedzieć temu zadaniu i z poświęceniem własnem starałabyś się wykonywać obowiązki, jakie na Ciebie natura i religia włożyły. Kobieta, jeżeli chce, może umysł i serce mężczyzny dzierżyć w swojej dłoni, ale ta dłoń musi być gładką i pięciwą, ale nie szorstką i twardą. Mąż Twój jest cokolwiek lekkomyślny i porywczy, dlatego też Ty dla utrzymania zgodnej harmonii powinnaś dopełniać ją tem, na czem ze strony jego brakuje, a tylko w taki sposób zdołasz zachować niezmacony spokój Waszego pożycia, chociażbyś go i nie jedną skrytą łezką okupić miała. Wówczas skorzystasz tem więcej,

bo na współczuciu u drugich, ale dzisiaj mówią ludzie: mąż zły, lecz i żona nie lepsza. I któż jest ofiarą bardziej nieszczęśliwszą — zapytam jeszcze — takiego rozdwojenia i dysharmonii rodzicielskiej, jeżeli nie dzieci? Wszakże pociski Wasze odbijają się tylko o nie, a świat będzie je mierzył taką miarą jaką Wy u świata zostawicie.

Rozważ tylko Ernestyno nad położeniem tych biednych istot, przypomnij sobie Twe lata dziewczęce i postaw sobie przed oczy przykłady, jakie widziałaś w ojcowskim domu! Czyż nie powinno ono być dla Ciebie wzorem?

Mężowi Twemu oświadczyć ubolewanie moje nad zawodem zaufania, jakie w nim pokładałem oddając mu Ciebie za żonę. Niech pamięta, że poślubił ją z miłości, a prawdziwa miłość nie manifestuje się w podobnem obchodzeniu; powiedz Mu, że przez wzgląd na swoje stanowisko, przez wzgląd na to, że jako ojciec powinien czuwać nad dobrem i moralnem wychowaniem swych dzieci, jeżeli nie chce w późnej starości doczekać się z nich zgryzoty, ale chluby i pociechy.

Weźcie sobie oboje te słowa do serca i znućcie, proszę Was, sposób pożycia małżeńskiego, abym mógł z zupełnem przekonaniem radośnie wyrzec wyrazy: Są szczęśliwi w zgodzie.

Całuję Was i t. d.

(List z wyrzutem z powodu poplamienia pożyczonej książki.)

Kochany Teodorku!

Odesłałeś mi wprawdzie poezye Mickiewicza, ale nie uważałeś może w jakim je odesłasz stanie! Kartki niektóre poplamione, inne powydzierane, słowem książka do tego stopnia zniszczona, że nie mogę więcej dać jej miejsca w mej bibliotece. Pozwól sobie powiedzieć, że jeżeli nie przez wzgląd na mnie, to przynajmniej przez uszanowanie dla nieśmiertelnego autora powinienes być więcej uważać na jego dzieła, ale Ty odesłałeś mi ją do tego nie dodawszy ani słówka na usprawiedliwienie się?

Ludwik.

(Odpowiedź na powyższy list)

Kochany mój i rozsierdzony Ludwiku!

Z pozoru wielką masz przyczynę gniewać się na mnie a jednak wielką czynisz mi tem krzywdę. Że książka ta u mnie splamioną została, jest rzecz jasną i niezbitą, lecz ja przynajmniej mogę Ci zaręczyć, że nie wiem jak i przez kogo się to stało. Dopóki ja ją czytałem, była czystą, gdym ją przeczytał leżała przez kilka dni na mym stolku, gdzie ją zapewne który z moich braci lub jakie z odwiedzających nas dzieci podciągnęło pod operację swych rączek i wprowadziło w stan w jakim się teraz znajduje. Wierzaj mi jednak, że stało się to bez mojej pomocy, ponieważ nie oglądając jej w pośpiechu zwróciłem ją Twemu bratu.

Jedyny zarzut, jaki mi uczynić możesz jest ten, że nie schowałem należycie Twojej własności przed rękami szkodowników, jednak czyż mogłem to przewidzieć? Tymczasem oczywiście jest rzeczą, że ja szkodę ponosić muszę i w tym celu poczyniłem już stosowne kroki, ponieważ kazałem sobie przysłać od księgarza X. wszystkie dzieła Mickiewicza i jak najchętniej zamieniam się z Twojemi, powetowując tym sposobem wyrządzoną Ci przykrość.

Gniewasz się jeszcze kochany Ludwiku? Pewny jestem, iż nie, albowiem, że ja nie byłem sprawcą tego zniszczenia, powinieneś się z moich słów przekonać, mimo to przyjm moje uniewinnienie i wybac Twemu najszczerzszemu przyjacielowi

Teodorowi.

(List z wyrzutem z powodu niezwrócenia surduta pożyczonego.)

Mój Franiu!

Pożyczając odemnie czarny surdut, obiecałeś mi odesłać go zaraz na drugi dzień po imieninach, na które byłeś zaproszony. Od tego czasu sześć tygodni minęło a moje pantaloney i kamizelka z czarnego garnituru daremnie wyglądają swego uzupełnienia. Proszę Cię więc odeszłej już raz moją własność,

ponieważ jej koniecznie potrzebuję; a jeżeli chcesz na przyszłość korzystać z mej garderoby, to bądź łaskaw postarać się, aby imieniny, czy bal króciej trwały, i żebyś mógł punktualniej dotrzymać słowa.

Twój
Tadeusz.

(List z wyrzutem z powodu zaniedbania odwiedzin pomimo sposobności.)

Poczekaj tylko, niegodziwa Julko! Dwa razy byłaś tutaj w Kaliszu, a ani razu nie raczyłaś obaczyć Twojej Honoraty? Otóż wiedz, że gniewam się na Ciebie i znajdę środki zemsty. Od dzisiaj za tydzień mam się udać w interesie matki mojej do Ostrowa, natenczas wolnym i pysznym krokiem przejdę się obok Twego domu, nie troszcząc się wcale o pannę Julję, i tylko — z powrotem idąc wstąpię do niej dopiero, a wtedy odczytam jej taki „paternoster“, że go na wieki popamięta. Jestem pewna, że będzie się wstydzić, że będzie się tłumaczyć, prosić o przebaczenie, ale daremnie! Ja będę niewzruszoną i na dowód tego pochwyć ją w me objęcia i powiem: gniewam się!

Rozumiesz? Czekaj więc i gotój się na indagację

Twojej
Honoraty.

(Odpowiedź na powyższe zarzuty.)

Zdawałaś mi się być zagniewaną, luba Honoreczko, gdym czytała początek Twego listu, lecz koniec powiedział mi, żeś żartowała. Jakżebyś się mogła spodziewać czego innego po Twojem dobrem sercu! Jakżebyś Ty na mnie gniewać się mogła a tem samem odsunąć mnie od Twojej przyjaźni, którą nade wszystko cenię!

Byłam wprawdzie — przyznaję — dwa razy w Kaliszu, lecz pierwszą razą przez jedną, drugą zaledwie przez dwie godziny tylko a do tego w towarzystwie pani R., która ciągle

zajęta była zakupnem i interesami, w czym jej pomagać musiałam. Jakżem Cię mogła odwiedzić, gdy zupełnie w innej stronie miasta mieszkasz, a czas nie pozwalał ani mnie, ani R. dłużej pozostać w Kaliszu.

Lecz zdaje mi się, że nie potrzeba żadnego usprawiedliwienia, gdyż jestem pewną, żeś mi już mimo twego zaprzeczenia solennego i na przyszłość, przebaczyła. Gdybyś jednak przy Twym kaprysie zostać i nasz dom ominąć chciała, natenczas muszę Cię powiedzieć, że z tego nic a nic nie będzie. Da się pięknie baczność, zastąpi Ci się drogę i dokąd Ty nie chcesz gwałtem Cię się tam zaprowadzi. Tu dopiero rozsądzą bezstronni sędziowie, kto z nas właściwie ma kogo przeprosić i kto winien jest poprawę, Ty czy też Twoja serdecznie Cię kochająca

Julja.

(List z napomnieniem do dłużnika.)

Szanowny Panie!

Niechaj Pana nie zadziwia, że nie odebrawszy odpowiedzi na dwa ostatnie listy moje, po raz trzeci i ostatni upraszam Pana o łaskawy zwrot pożyczki w kwocie 26 złr. w. a., którą Pan przed trzema miesiącami na zaręczenie honorowe zaciągnął u mnie. Ponieważ interesa finansowe mojego przedsiębiorstwa pogorszyły się, potrzebuję więc gotówki i w tym celu udaję się do wszystkich bez wyjątku dłużników z prośbą o uiszczenie się z ich należitości, w przeciwnym razie byłbym zmuszony wezwać pośrednictwa sądowego. Chciej Pan mnie i sobie oszczędzić nieprzyjemności i staraj się zaspokoić jak najprędzej swego uniżonego sługę

Jana Erto.

(Przyjaciół wyrzuca przyjacielowi nadużycie zaufania.)

Po raz pierwszy zmuszony jestem opuścić tytuł na czele listu do Ciebie, ponieważ nie znajduję wyrazów określających nasz stosunek do siebie.

Jak nazwać się godzi człowieka, który kosztem wyzyskanej przyjaźni stara się nabyć względy u drugich? który w chwilach roznamiętnienia potrafi rzucić kalumnię na osoby, od których niejednokrotnie otrzymał dowody przychylności?

Jestem pewny, że na podobne zapytania zostaniesz mi dłużny odpowiedzi, bo wiesz, że jakkolwiekby ona była zawsze musiałaby się tyczyć Ciebie samego, bo tylko o Tobie tu mowa. Poniżyłeś się tak niegodnie, rozsiewając na mnie niecne oszczerstwa, że istotnie musiałem zwątpić czy należysz do mojej płci, czyli też jesteś rozczepczoną babą plotkarką, a to tem bardziej, że do swych plotek użyłeś niektórych rzeczy, powierzonych Ci przeze mnie pod warunkiem tajemnicy.

Nie chcę przebiegać tej całej sprawy, ale na zakończenie muszę Ci oświadczyć, że dla załagodzenia jej zupełnie, rzucam ją wraz z naszą znajomością dotychczasową i ex-przyjaźnią w niepamięć. Jesteśmy odtąd zupełnie obcymi dla siebie.

Karol.

(List przypominający obietnicę dostojnej osoby.)

Wielmożny Panie Dobrodzieju!

Racz WPan Dobr. wybaczać, że pozwalam sobie temi kilkoma słowami zająć uwagę W Pana Dobr, albo raczej odświeżyć ją w pamięci, jednak obecne położenie moje zmusza mnie do tego.

Oto miałem ten zaszczyt przed kilkoma tygodniami być przedstawionym W Panu Dobr. wraz z prośbą o łaskawe udzielenie mi posady dyurnisty przy c. k. urzędzie podatkowym, którą to posadę raczyłeś mi W Pan Dobr. przyobieczać, jednak od tego czasu wyczekuję daremnie zadośćuczynienia mej prośby i dlatego považam się, nie śniąc narzucać się osobiście, listownie przypomnieć W Panu Dobr. moją osobę, pisząc się zawsze z jak najgłębszym szacunkiem

WPana Dobr. uniżonym sługą

Armand Acki.

Wstępy i zakończenia do listów z napomnieniami,
wyrzutami i t. d.

a) Wstępy.

- 1) Chciej Pan wybaczyć mojej śmiałości, z jaką wziąłem za pióro, aby przypomnieć Panu dług, który i t. d.
- 2) Przykre położenie moje, w jakim się obecnie znajduję i zupełny brak funduszków powinien mnie wytłumaczyć od zarzutu natręctwa, jaki mógłbyś mi uczynić po tylu listach i dopominaniach się ustnych i t. d.
- 3) Niedotrzymywanie słowa należy do niczem niewytłumaczonych wad u człowieka rozporządzającego do woli sobą i t. d.
- 4) Postępowanie Pańskie dnia wczorajszego było tego rodzaju, że oburzyło nie tylko mnie, ale wielu innych ludzi honorowych, w których imieniu jestem obligowany i t. d.

b) Zakończenia.

- 1) Jeżeli chcesz usprawiedliwić się z dotychczasowego milczenia i zależy Ci na tem, abys uzyskał moje przebaczenie, staraj się odpisać jak najspieszniej Twemu i t. d.
- 2) Niechaj niektóre za ostre słowa, jakie w ciągu tego listu wysłiznęły mi się z pod pióra, wytłumaczy wrażenie, pod którego wpływem pisałem te wyrzuty, w każdym zaś razie uważam za słuszne i proszę, abys Pan zechciał wytłumaczyć się i uniewinnić i t. d.
- 3) Pojmiesz łatwo, że taki postępek kwituje nas z naszą przyjaźnią zupełnie, dlatego prócz życzliwości, nie pozostaje we mnie nic więcej dla Ciebie i t. d.
- 4) Kończę w błogiej nadziei otrzymania wkrótce mej należytości pisząc się i t. d.

VIII. LISTY Z UNIEWINNNIENIEM.

(Usprawiedliwienie się z powodu nieodpisania na list.)

Szanowna Pani!

Ze spuszczonego czołem stoję przed Panią przyznając się najpokorniej do winy, jednak pozwól, że choćby kilkoma wyrazami uniewinnić się spróbuję.

Prawdą jest niezbitą, że posiadam wszelkie przybory do pisania, że jestem piśmienny, a nawet jak mawiali niektórzy, piszę dość wprawnie, że nic zupełnie nie brakowało do prowadzenia dalszej korespondencji — prawda, przyznaję, niczego mi nie brakło tylko — czasu. Tak czasu, tego najważniejszego czynnika w życiu naszym. Wiesz Pani dobrze, że należę do ludzi ciągle zajętych, w bezustannym ruchu, czyż więc moja wina, że okoliczności tak się dziwnie złożyły nie pozwalając mi nawet na odpisanie, iż musiałem zasłużyć na wyrzuty Pani, które jakby ołowiane brzemie ciężą na mnie, lecz mam tę nadzieję, że po tym liście zdejmiesz je Pani ze mnie, za co obiecuję nadal jak najpunctualniej odpisywać, chociażbym miał sztucznie poszukać sobie czas.

W przekonaniu, że zdołałem się choć cokolwiek usprawiedliwić, całuję rączkę której pozwalam jak najsurowiej ukarać moje usta.

Z poważaniem
Edmund.

(Usprawiedliwienie niemożności przyjęcia zaprosin
na zaślubiny.)

Wielmożny Mości Dobrodzieju!

Jakkelwiek z prawdziwą rozkoszą, podzielam wszystkie uroczystości rodzinne domu W. Pana Dobr. i pragnąłbym z całego serca być także obecnym na zaślubinach lubej Jego córki, wszakże tą razą wcale nie mogę przyjąć Jego uprzejmych zaprosin. Od onegdaj zupełnie nie wychodzę z pokoju cierpiąc na silne zapalenie gardła, a lekarz jest w obawie, aby się

z tego nie wywiązała jeszcze większa słabość; gdybym się chciał ściśle zastosować do jego przepisów, powinienbym nawet w łóżku pozostać. Tento tylko niepomysłny wypadek pozbawia mnie przyjemności wzięcia udziału w tak radosnym obrzędzie uczynić zadość Jego uprzejmemu wezwaniu. Byłoby mi bardzo przykro, gdyby według słów Pańskiego łaskawego pisma moja nieobecność miała rzeczywiście uszczuplić Jego radość. W. Pan Dobr. możesz jednak być przekonany, że zaszła przeszkoda tak samo mnie zasmuca i że, lubo nikt sobie nie życzy słabości, moja zaskoczyła mnie w najniegodniejszą porę. Chciej W. Pan Dobr. przyjąć zapewnienie, iż choć muszę opuścić tak piękną uroczystość, żywię w sercu najlepsze życzenia dla Niego i dla narzeczonej pary i pozostanę na zawsze niezmiennym

Wielmożnego Pana Dobrodzieja
przyjacielem i sługą N. N.

(Przyjacieli uniewinnia się w obec swego przyjaciela, że go od dawna nie odwiedził.)

Kochany Przyjacielu!

Uczyniony mi zarzut, że dla Ciebie zobojeźniałem zmartwił mnie bardzo. Wierzaj mi, iż jestem zawsze dla Ciebie takim samym, jakim byłem od dawnego czasu, chociaż Cię nie mogłem tak często odwiedzać, jak sobie tego życzyłem i jak Ty do tego przywykłeś. Znając me stosunki, pewniebyś wydał inny o mnie sąd. Ach! ileż to czasu pochłonęły rozmaite okoliczności, które rego bym tak chętnie był poświęcił Tobie. Ile upłynęło dni, w których tak gorąco wdychałem znajdować się w Twojem towarzystwie! Chcesz wiedzieć co było przeszkodą? Więc słuchaj. Oto cały rój dalekich krewnych, których pierwszy raz w życiu swoim zobaczyłem, najechał dom matki, ciążyła więc na mnie powinność towarzyszyć im wszędzie i tak dalece porwany zostałem w ten wir codziennych zabaw i odwiedzin, że ledwie zdołałem się z niego wydobyć. Lecz dzięki Bogu mam nadzieję, że te hulaszce wcale dla mnie nieponętne wybryki wkrótce wezmą koniec i że mnie już nie długo będą pozbawiać tej daleko większej przyjemności którą darzy przyjaźń, a wtedy pośpieszę na spotkanie Ciebie z otwartymi rękami. Nim to jednak na-

stąpi, chciej być pobłażającym dla swego przyjaciela, który wkrótce, powtarzam Ci, wkrótce osobiscie się przed Tobą usprawiedliwi. Ściskam Cię i zostaję niezmiennie

Twym
prawdziwym przyjacielem N. N.

(Odparcie fałszywych zarzutów.)

Wielmożny Mości Dobrodzieju!

Bardzo mi to przykro, że W. Pan Dobr. jako światły mąż, bez przekonania się o prawdzie tego co zaszło, mnie winę przypisujesz. Do Pańskich zarzutów dały pochop nieczne podszepty osoby, niechcącej być wymienioną może dla tego, iż jest moim wrogiem i idzie jej tylko o wzniecenie waśni między nami. Na ogólnikowe przypuszczenia nie odpowiadam; jeżeli mi atoli W. Pan Dobr. nazwiesz po imieniu tego nędznika, który mię podał w podejrzenie, i powiesz bez ogródki, co on o mnie miał słyszeć, tedy chętnie się z nim rozprawię. Tak atoli, jak teraz rzeczy stoją, mam słuszny żal do W. Pana Dobr., gdyż zarzuty Jego są bezzasadne i dla tego to upraszam Go, abyś na przyszłość więcej cenil przyjaźń i ten szacunek, którego Mu dałem dowody, niż czężą gadaninę. W nadziei, że wkrótce będę miał sposobność wykazać bezzasadność Pańskich przypuszczeń, zostaje z winnem poważaniem

Wielmożnego Pana Dobrodzieja
uniżonym sługą N. N.

(Rękodzielnik usprawiedliwia się, iż nie może na czas oznaczony odstawić zamówionej roboty.)

Wielmożny Panie!

Jakkolwiek jest to rzecz dla mnie wielce nieprzyjemna, gdy danego słowa ściśle dotrzymać nie mogę, przecież tą razą znajduję się w tej konieczności i pośpieszam uprzedzić W. Pana Dobr., że obstalowanych na umówiony czas t. j. . . . mebli, żadną miarą nie jestem w stanie ukończyć. Niestety chciało,

iż dwóch z mojej czeladzi, właśnie najteższych i najrzeczniejszych robotników, zaplątawszy się przez porywczosć w nieprzyjemności, wystąpiło z roboty, a że na ich miejsce innych natychmiast niepodobna dostać, tedy racz mię W. Pan Dobr. mieć za usprawiedliwionego, że mimo woli muszę o jeden miesiąc zwlec umówiony termin, wierny bowiem swej reputacji, chciałbym oddać jak należy wykończoną robotę; mam sobie zaś za powinność uwiadomić W. Pana Dobr. o tej nie z mojej winy pochodzącej zwłoce, abyś nadaremnie odstawy nie wyglądał. Mniejsze sztuki, t. j. krzesła, sofki, stoły, pulpity etc. postąpiły już tak dalece w robocie, że potrzebują jeszcze tylko ostatniego przyłożenia ręki i te będę mógł odstawić na termin; lecz dla większych przedmiotów jest niezbędne owe przedłużenie terminu, o które jak najmocniej upraszam. Spodziewam się, iż wielbiona powszechnie dobroć W. Pana Dobr. nie odmówi mi swego pobłażania; zostaje z wysokim poważaniem

Wielmożnego Pana Dobrodzieja

uniżonym sługą N. N.

(Uniewinnienie się z powodu nieostrożnie
wyrzeczonych słów.)

Wielmożny Panie!

Mimo woli wyleciały mi wczoraj w obecności W. Pana Dobr. z ust słowa, które Mu musiały sprawić nieprzyjemność i właśnie doszło do mej wiadomości, że żaliłeś się z tego powodu, w czem muszę W. Panu Dobr. przyznać zupełną słuszość. Spostrzegłszy się w tej pomyłce, mógłbym chyba to tylko przywieść na swe usprawiedliwienie, że wtedy jeszcze nie miałem zaszczytu znać osoby W. Pana Dobr., a tem mniej wiedzieć w jakim zostajesz stosunku do tej sprawy. Nie przeczę, iż w ogóle wypadało mi być oględniejszym, lecz któż jest w stanie być zawsze tak przeczornym jakby należało. Upraszam przeto W. Pana Dobr. darować mi to uchybienie i ztąd jeszcze o mnie niepoehlebnie nie sądzić; gdy mi będzie podana sposobność, będę

się starać okazać, ile W. Pana Dobr. poważam. Licząc z pewnością na Jego łaskawe przebaczenie, zostaje z wysokim poważaniem

Wielmożnego Pana Dobr.

uniżonym sługą N. N.

(Drugi podobny list.)

Wielmożny Mości Dobrodzieju!

Z postępowania W. Pana Dobr. ze mną, muszę wnioskować, że wyrzeczone namiętnie przed trzema dniami wyrazy, mocno Go dotknęły i nadwęgzyły to przyjaźne usposobienie, które mi zawsze okazywałeś. Tak przynajmniej mniemam, a jakkolwiek mi to przykro, wcale się podobnoś nie myślę. Przedewszystkiem chciej W. Pan Dobr. być zapewnionym, że nigdy nie miałem na myśli urazić Go, musiałbym się bowiem dopuścić największej niewdzięczności, gdybym pomijał pamięcią to wszystko, co mi od wielu lat świadczyłeś. Upraszam tedy W. Pana Dobr. powziąć przekonanie, że na przyszłość dołożę wszystkich sił, aby swem zachowaniem nie dać Mu powodu nawet do najmniejszej niechęci, a teraz nie odmówić swego przebaczenia

Swemu

zawsze wdzięcznemu słudze N. N.

(List z uniewinnieniem z powodu nieuiszczenia w należytych czasie przynależnej panu X. sumy.)

Szanowny Panie!

Ze wstydem muszę uznać Pańską pobłażliwość, na którą nie wiem czem sobie zasłużyć mogłem; czegobym nie dał, byleby oddalić od siebie cień podejrzenia, żem może z powodu swej opieszalności długu należnego Szanownemu Panu Dobr. nie oddał? Nie mogąc w obecnym czasie z własnych dochodów zebrać dostatecznej sumy, pożyczyłem ją sobie u jednego z moich dobrych i uczynnych przyjaciół, żeby móż Szanownego Pana Dobr. przekonać, jak daleki jestem od nadużywania Jego dobroci.

Niech Pan będzie tak łaskaw nadesłać mi pokwitowanie z odebranej sumy, będąc przytem przekonany, że pozostanę zawsze Szanownego Pana Dobr. wdzięcznym i t. d.

(List, w którym ojciec usprawiedliwia syna, obwinionego o opieszałość i zaniedbywanie obowiązków.)

(Do nauczyciela.)

Z najgłębszą boleścią dowiedziałem się od Pana, żeś z prowadzenia się mego syna niezadowolony. Robilem mu najwięcej do przekonania trafić mogące przedstawienia, stawiałem mu przed oczy, jaki los go czeka, jeżeli źle się prowadząc młode lata w opieszałości przepędzi. Mam nadzieję, że moje napomnienia nie trafiły na serce już tak zepsute, żeby już dlań rady i napomnienia ojcowskie żadnej wagi nie miały; owszem jestem o ich skuteczności prawie zapewniony. Proszę łaskawego Pana bardzo, żebyś raczył mego zbłąkanego syna napowrót swoim zaufaniem i swoją nauczycielską miłością zaszczyć; o więcej jeszcze proszę: proszę o nadzór troskliwy, któryby mu stał na przeszkodzie, żeby nie wpadł w złe towarzystwa, boby one łatwo chłopca z gruntu popsuć mogły. Czegobym nie dał za to, żeby łaskawemu Panu tyle trudu oszczędzić; komuż jednak mogę z większym zaufaniem moje dziecko powierzyć?! Licz Pan na wdzięczność mego syna, który, skoro dojdzie do lat dojrzałych, Ciebie będzie musiał jako swego dobroczyńcę uwielbiać. Przynajmniej ja nie przestanę nigdy mu przedstawiać, co to za szczęście dla młodego człowieka, jeżeli go tak doświadczony i zdolny nauczyciel na przyszłego obywatela przysposabia. O Panie! To co czynisz dla mego syna, a tem samem i dla mnie, (bo jakież większe szczęście i zadanie dla ojca, jak to, żeby syna należycie wychować?!), niech Ci niebo na Twojej familii stokrotnie nagrodzi. Bądź Pan przekonany, że niczego sobie bardziej nie życzę, jak tego, żeby mieć kiedy sposobność okazania Ci, że słowa moje z czynami zawsze chodzą w parze.

Najniższy sługa etc.

(List syna do rodziców z uniewinnieniem.)

Najdrożsi Rodzice!

List Wasz dziwne i straszne na mnie uczynił wrażenie! Nie oczekiwałem dzisiaj od Was żadnego pisma, a tem mniej

tak dla mnie okropnego. Nie mogę prawie przyjść do siebie, nie mogę odpowiadać. O mój Boże! cóż mam mówić? Pozwólcie, że Wam powiem, że utyskujecie i grozicie zanadto! Ale ja nie chcę, żeby słuszość była po mojej stronie; wolę raczej prosić Was z dziecięcą pokorą o przebaczenie. Zbłądziłem, prawda, ale sąd pana X. o moich postępach jest zanadto ostry. Parę razy zabawiłem się dłużej po za domem, wypilem parę razy w wesołych towarzystwach może szklanę wina zanadto; ale to wszystko niezasługuje jeszcze na nazwę rozpusty. Z tem wszystkiem nie chcę się panu X. sprzeciwiać; jestem przekonany, że sądząc ostro moje postępowanie, miał moje dobro na oku. W rzeczywistości, towarzystwa, z którymi zabrałem serdeczną znajomość, mogły być dla mnie niebezpieczne i szkodliwe. Proszę Was, najdrożsi Rodzice zmieńcie wyobrażenie wasze o mojem postępowaniu i przebaccie mi! Nie mogę znieść myśli, żeście Wy z mojego powodu zasmuceni, że Ty, najdroższa Matko, może płaczesz z powodu swego niegodnego syna! Przysięgam Wam, że wkrótce o mojem postępowaniu będziecie mieć jak najlepsze wiadomości; pan X. będzie znowu ze mnie zadowolony! Nigdy a nigdy już Was nie obrażę. Wierście mym świętym przyrzeczeniom i kochajcie nadal

waszego szczerze przywiązanego syna i t. d.

(Drugi list podobnej treści.)

Najdroższy Ojcze!

Chociaż od Ciebie, najukochańszy Ojcze, oddalony, myślę przecież zawsze o Twojej ku mnie miłości i troskliwości o moje dobro. Zawsze jesteś obecny w moim umyśle! Bardzo dobrze czynisz, że mię tak po ojcowsku, tak troskliwie przed złem ostrzegasz, a do dobrego zachęcasz. Ja sam to widzę, że oddalony od Twego napominającego i przestrzegającego wzroku, na wiele niebezpieczeństw narażony jestem; ja jednakowoż mogę Cię najdroższy Ojcze, zapewnić, że będę zawsze pomny Twoich ojcowskich przestróg tylko do dobrego dążyć. Moi nauczyciele są ze mnie kontenci, w ogóle wszyscy mi tu dobre serce okazują. Jestem zdrow i we wszystkim idzie mi dobrze; jedynem mojem życzeniem jest tylko, żeby i Tobie, najdroższy Ojcze, tak samo się działo. Widzę to dobrze, że całem mojem życiem nie

odpłacę się Tobie za tę miłość i troskliwość, któremi mię otaczasz; z tem wszystkiem jednak z całym zapalem mojej dziecięcej miłości będę dążyć do tego, żebyś mię mógł słusznie nazwać

Swoim najprzywiązanym synem etc.

(List, w którym się przyjaciel przyjacielowi usprawiedliwia, dlaczego się z nim nie pożegnał, odjeżdżając.)

Drogi Przyjacielu!

Kiedy będziesz czytać te wyrazy drżącą od wzruszenia nakreślone ręką, już ja będę od Ciebie daleko. Nie mogłem z Tobą ustnie się pożegnać, boby boleść pożegnania za wielką dla mnie była; a Twoja moja by jeszcze bardziej tylko powiększyła. Dlatego postanowiłem zataić przed Tobą dzień mojego odjazdu. Moje serce protestowało nie chcąc przystać na to, lecz rozum nakazał mu milczenie. Czy mi płyną z oczu, kiedy piszę do Ciebie te słowa, kiedy Ci mówię ostatni raz: Bądź zdrow! Serce mi pęka, kiedy sobie pomyślę, żeś Ty tam smutny po moim odjeździe, serce mi pęka, kiedy widzę, że Ty tam teraz ten mój list pożegnawczy czytając gorzkie łzy może wylewasz. Ale nie smuć się mój drogi! Patrz śmiało u czas rozłąki, bo tam na jej krańcu świeci chwila szczęścia, chwila wzajemnego zobaczenia się! Tymczasem, dopóki przestrzeń żelazną dłonią będzie nas trzymać zdala od siebie, możemy żyć z sobą wzajemną wymianą naszych uczuć za pomocą listów; ja z mojej strony przyrzekam Ci, że Ci co miesiąc jeden list przysłać będę, Ty ze swojej strony postępuj sobie ze mną tak w tym względzie, jak sobie moją długotrwałą i wierną moją przyjaźnią u Ciebie na to zasłużyłem. Będę Cię uwiadomiał listownie o każdym moim kroku, o moim losie, o moich myślach i pragnieniach; Ty mi nawzajem o swoich szczerze donosić będziesz. Otwarcie jak przed Bogiem okazujemy sobie nawzajem nasze serca, cieszymy się wspólnym szczęściem, a radzimy sobie i wspieramy się przyjacielskimi zachętami w chwilach smutku i niedoli. Bracie po duchu i myśli, nie zapominaj w swoim sercu i w gronie naszych przyjaciół

Twego zawsze do Ciebie najszczerzej przywiązanego N. N.

(List usprawiedliwiający z powodu nieoddania w przyrzeczonem czasie pożyczonej książki.)

Szanowny Panie!

Korzystając z dobroci Pańskiej, byłem tak śmiały, że wypożyczałem sobie niektóre dzieła z Jego doborowego księgozbioru; lecz zaledwie skorzystałem z Jego łaskawego pozwolenia, a zaraz zamiast najszczerzych podziękowań i zaskarżenia sobie nadal łaski postępowaniem przynależnem, obraziłem Cię, Panie zapewne, nie oddając w należytem czasie wypożyczonego dzieła. Stokrotnie Cię za to przepraszam, a Ty mi pewnie przebaczysz, wiedząc, jak zajmujące dzieło mi pożyczyłeś, wiedząc, jak trudno się od czytania tego dzieła oderwać. To mię powinno usprawiedliwić przed Tobą, Szanowny Panie iż nie będziesz się gniewać, jeżeli nadużywając może Twojej dobroci, będę Cię prosił o łaskawe pozwolenie korzystania i nadal z Twego księgozbioru. Proszę bardzo o przysłanie mi przez mojego służącego, oddawcę tego listu, „Demonomanii Trentowskiego.“

Zostaję z szacunkiem etc.

(List przyjaciela do przyjaciela, między którymi miał zajść pojedynek).

Kochany Zygmuncie!

Zdziwisz się zapewne odbierając ten list, zdziwisz się tytułaturą, a najbardziej zdziwisz się jego treścią. Ja Twój przeciwnik, który zabójczym ołowiem miał dzisiaj o godzinie ósmej przeciąć może nie Twego żywota — ja powtarzam, przysłałem Ci list i tytułuję kochanym Zygmuntem. Co to ma znaczyć? — pytasz siebie. Co ma znaczyć? — serce Ci tego nie mówi? Oto ma znaczyć, że Cię przepraszam, że uznaję moją porywczoność, że uznaję, że przyjaciele tacy jak my, nie powinni ze sobą walczyć ani na szpady, ani na pistolety, ale na serca. Ja miałbym mierzyć w piersi mego Zygmunta? Za co? Za nieopatrznie wypowiedziane słowo? Za jedno drgnienie warg, za jeden nie znaczący giest? — O nie! nigdy! Ty mnie nie nazwiesz tchórzem, bo wiesz, że nim nie jestem! Nie! Ja nie mam odwagi, ale odwagi rozbójnika! My nie pamiętając o tem co zaszło, podajmy

sobie dłonie i bądźmy tak jak byliśmy przed tem zejściem fatalnem, przyjaciółmi. Oczekuję Cię z otwartymi ramionami wraz z przyjaciółmi na Ciebie. Przychodź zaraz, bo uczta, która ma nasze zejścia zakończyć — oczekuje.

N. N.

(Zamówienie roboty.)

Panie Altnier!

Zeszłego roku otrzymałem z Pańskiej fabryki dwa jasionowe łóżka, dwa stoły i trzy tuzinów krzeseł. Z tej prawdziwie mocnej i pięknej roboty stolarskiej byłem jak najmocniej zadowolony. Dziś jestem znowu w potrzebie zamówić podobną ilość stołów i krzeseł, upraszam więc Pana byś był tak grzecznym jak najrychlej sprzęty te wysłać za zaliczką pocztową. Spodziewam się nadto po Pańskiej sumienności, zręczności, iż zamówione przedmioty będą w jak najlepszym doborze i jak najświeższe.

Co do ceny zechcesz się Pan porozumieć ze mną listownie, oczekując więc odpowiedzi, pozdrawiam Pana serdecznie.

Z szacunkiem

Edward Krepka

(List syna powracającego z zagranicy.)

Najdroższa Matko!

Gdy odjeżdżał ze stron ojczystych, natenczas ścisnęło mi się serce z żalu — dziś bije ono żywo z radości! Wkrótce mam ujrzeć Ciebie droga Mateczko! Dwa lata przeszło mi bez Twoich pieczy i uścisków; dwa lata nie widziałem Cię; przez lat dwa nie budziłaś mnie ze snu pocałunkiem macierzyńskim! O moja najserdeczniejsza Matko! Te dwa lata to dwa wieki! Dziś szczęście opanowało mnie zupełnie, chylam się prawie pod jego brzemieniem, dziś wylatuję z obcych krajów a wkrótce spocznię pod strzechą, gdzie się wylągl i z pod której nic mnie już nie wypłoszy. Gdyby to można tak szybko lecieć jak pędzi myśl prująca i skał granity i niebo i sine chmury... Jeszcze dość długo wlec się będę, zanim ujrzę nasz pocziwy dąb a na wierzchu stojącego na jednej nodze bociana. Pocziwy ptak!

List ten wysłałem natychmiast, niezadługo spocznie na nim pieczęć pocztowa pana Hilickiego, potem spocznie w Twojem ręku a może, może i na Twojem sercu! O jakże zazdroszczę temu zwitkowi! Jakbym chciał się splaszczyć i być tak lekkim jak on. Ależ moja Mateczko nie mnie o tem myśleć. Przez te dwa lata zmężyłem a nawet znacznie utylem. Zagraniczne powietrze nie tyle mi zaszkodziło co innym wybladłym paniczom — ja uczyłem się, pracowałem, oni ojcowski grosz rozrzucali w próżniacze tłumy. Zdaje mi się, że każdy taki grosz wycisnie w przyszłości na oku marnotrawcy choć jedną łzę.

Powinnaś uwierzyć najdroższa Matko temu, jak mi się spieszy do Ciebie. U nóg Twoich będę już mógł swobodnie pomyśleć nad przyszłością — podumam i nad przeszłością. Opo wiem Ci co słyszałem, co widziałem, a w oku mojem mnogie odbiły się obrazy. Będę Ci mówił o kościołach, o galeriach obrazów, o cudownych widokach — słowem o wszystkim, byleby już raz przycisnąć Twe drogie ręce do swoich spragnionych ust, byleby Cię powitać!

Po odebraniu tego listu skracaj sobie o ile możesz czekanie. Byłeś nie wyobrażałaś sobie, że albo chory, albo że jakiego doznał przypadku. Jestem najzdrowszy. Bądź więc cierpliwa droga Matko i wyglądaj mnie na ganeczku Twego domu, na tem samem miejscu gdzieś mię karmiła, gdzieś mię potem uczyła pacierza, gdzieś ci nareszcie przysięgi powrócić czystym, niezapamiętam. Dotrzymałem Ci przysięgi i tak, jakiegoś mieć pragnęła powracam na Twoje łono.

Ścisnę Ci ręce i nogi

niecierpliwy

Jan Kański.

LISTY ROZMAITEJ TREŚCI.

(Córka zapytuje matkę, czy ma przyjąć miejsce pokojówki u hrabstwa.)

Kochana Mamo!

Nie wiem, czem sobie mam tłumaczyć tak długie milczenie ze strony drogiej Mamy i poczynam się obawiać, czy też cho-

roba nie jest przyczyną tego. W każdym razie ufam w Opatrzność Boską, która jedynie czuwa nad nami i nie zechce do tyła nie-szczęście, jakie Cię droga Mamo dotychczas dotknęły, dołączyć jeszcze jedno. Upraszam więc na samym początku mego listu o spieszny odpis.

A teraz przystępuję do rzeczy. Położenie moje, jak Ci Mamo wiadomo, nie jest najlepsze. Utrzymuję się z pracy molarnej, a mało zysku przynoszącej; czuję nawet, że ten rodzaj pracy nadwęża moje zdrowie i dlatego starałam się zamienić ją na inne zatrudnienie. Na szczęście udało mi się do jednej z moich dobrych znajomych z prośbą o poradę, która też szczerze zajęła się wyszukianiem dla mnie innego sposobu zarobkowania i właśnie wczoraj podała mi propozycję, czybym nie chciała przyjąć miejsca pokojowej lub garderobiany u hrabiny Ewskiej. Prosiłam ją o czas do namysłu, a ponieważ nigdy bez Twego zezwolenia kochana Mamo nie czyniłam nic w mem życiu, przeto i teraz zwracam się do Ciebie z prośbą o przyzwolenie i objawienie mi swego zdania w tej mierze. Słyszałam, że wuj Wincenty miał kiedyś stosunki z hrabstwem Ewskim, zasięgnij jego rady droga Mamo i chciej jak najspieszniej uwiadomić mnie o Twem postanowieniu.

Całuję rączki pisząc się wdzięczną i posłuszną

córka
Melanja.

(Brat czyni siostrze wyrzuty, iż nie pisuje do rodziców.)

Droga Lolu!

Przyznaj sama, że nie zasługujesz na tak pobłażliwy i pieszczotliwy tytuł zwłaszcza w tym liście, który powinien być przepelniony wymówkami, surową naganą i bezwarunkowem wezwaniem do poprawy.

Stało się jednakowoż! Miłość braterska wylała tu jak sztydło z worka, pomimo tego, iż worek ten z dość grubej sporządzony materyi, a jest nią: oburzenie. Cztery długich miesięcy, miesięcy słotnych, zimnych, jesiennych, w których każdy dzień więził Cię zapewne w pokoju przy ciepłym towarzyszu — piecu, cztery takich miesięcy nadarżających niezaprzeczenie dosyć sposobności do napisania listu, przeminęło, a kochana siostrunia nie

raczyła nawet piórką skrobnąć. A wszakżeż nie mówiąc o sobie, rodzice mają prawo żądać od córki wiadomości z jej postępów, powinni odbierać dowody wdzięczności i pamięci. Jeszcze ojciec, jak zwykle zajęty nie tak wiele zważał na tę czteromiesięczną pauzę, ale matka, która Cię tak kocha, dla której każda literka od Ciebie jest drogą perłą, jedyną nagrodą, jaką odbiera za swe trudy poniesione około Twego wychowania, biedna matka nie jedną łzę gorzką otarła ukradkiem wyglądając wiadomości od córki. A wreszcie ja, Twój brat, powiernik Twój i protektor czyż nie zasługuję więcej na liścik od Loli? Ej, siostrzyczko popraw się, weź za pióro ty marnotrawna córo — tak, marnotrawna powtarzam, co marnujesz czas Bóg wie na czym, połów przed sobą duży arkusz papieru i wystylizuj łokciowe przeproszenie, nie zapominając i do mnie przypisku, o który się sam domawiać muszę,

Przed Mamą naskarz na mnie, że Cię dobrze wyburczałem, bo takie było Jej zlecenie, lecz jakoś pióro było zbyt tępe, abym był mógł pisać niemię ostre słowa do Ciebie. Nie myśl, że to serce mi nie pozwoliło, — o, broń Boże! Moje serce zagniewane na Ciebie i musisz je osobnym listem przeprosić.

Całuję Cię serdecznie... ah, przepraszam! — nie całuję Cię ani razu, boś Ty na to nie zasłużyła, dopiero w przyszłej odpowiedzi na Twój list, który spodziewam się, tą razą najdalej za dwa lub trzy dni otrzymać, przysyłając Ci przebaczenie łaskawe rodziców, zapakuję przy tem kilka całuszków.

Maryan.

Esów, w lutym 18...

(Lokaj poleca agentowi wywiadowczego biura wyszukanie mu miejsca na wsi.)

Szanowny Panie!

Dowiedziawszy się od moich kolegów, iż zajmujesz się Pan umieszczaniem szukających służbę, upraszam Pana również o łaskawe zajęcie się wyszukaniem dla mnie miejsca lokaja lub kamerdynera. Dotychczas pozostawałem na wsi w domu W. Pana Ickiego, dlatego też chciałbym służyć znowu w jakim dworze, aby nie koniecznie w mieście.

Rekomendacje i świadectwa wraz z taksą wpisową nadeszły na żądanie, a prócz tego obowiązuję się nagrodzić Pańskie trudy po spełnieniu moich próśb.

Spodziewam się, iż zajmiesz się Pan łaskawie tą sprawą jak najspieszniej i zechcesz w krótkim czasie oznajmić mi rezultat pod załączoną tu adresą, czego wyglądając niecierpliwie piszę się z należnym szacunkiem

Antoni Kuba.

Adres: A. K. w Chorzelnicach, ost. poczta Słupki.

(Poste restante.)

(Listowne zamówienie roboty u krawca wraz z prośbą o kredyt.)

Łaskawy Panie!

Przy nadchodzącej porze wiosennej będę potrzebował letniego ubrania z materii ciemnego koloru, której wybór zostawiam Panu do woli. O ile sobie przypominam, masz Pan miarę potrzebną do kroju zanotowaną w swych książkach, zechciej Pan więc łaskawie wydzielić natychmiast robotę w swej pracowni, aby z końcem tego, lub z początkiem przyszłego tygodnia cały garnitur gotowym być mógł. Służyłbym Panu osobiście, jednakowoż jestem rekonwalescentem, i dopiero za kilka dni wolno mi będzie wyjść z pokoju nabrawszy więcej sił.

Muszę Pana jednocześnie uprzedzić, że z powodu wielkich wydatków, jakie musiałem ponosić w mej słabości, nie jestem w stanie uiścić całej należytości od razu, dlatego śmiem upraszać Pana o kredyt, czego, spodziewam się, nie zechcesz mi Pan odmówić, znając moją rzetelność w oddawaniu pożyczek i dotrzymywaniu słowa.

Żywiąc tę niepłonną nadzieję, iż przychyliś się Pan łaskawie do mojej prośby piszę się z należnym szacunkiem

Alfred Ocki.

N. N. dnia .. 18..

(Odmowna odpowiedź z uniewinnieniem.)

Szanowny Panie!

Nie chcąc narazić Pana na zawód, czuję się spowodowanym natychmiast po odczytaniu Pańskiego listu odpowiedzieć, co następuje: Przykro mi bardzo, że jestem zmuszony odmówić Panu po raz pierwszy kredytu, lecz czynię to z powodów usprawiedliwiających; a mianowicie dlatego, iż zawikławszy się w proces z fabrykantem sukna nie posiadam obecnie stosownej materii, któraby odpowiadać mogła życzeniom Pańskim, a powtórę zostaję sam w krytycznym położeniu i wielkiej potrzebie pieniężnej. Chciej Pan udać się albo do którego ze znajomych krawców, lub powstrzymać cierpliwość na czas jakiś, zanim nie oporządkuję moich nteresów i nie będę w stanie uczynić zadość życzeniom Pana.

Mniemam, iż masz mię Pan za wytłumaczonego i zechcesz nadal zaszczycać mnie swymi względami.

Polecając się łaskawej pamięci zostaję uniżony

Józef Andra,

krawiec męski.

Lwów, dnia .. 18..

(Kucharz dziękuje pisemnie swemu chlebodawcy za dalszą służbę.)

Wielmożny Panie Dobrodzleju!

Ostatnie obelżywe obejście się W Pana Dobr. ze mną, na które wcale nie zasłużyłem, zmusza mnie do wypowiedzenia W Panu Dobr. służby, dziękując za dotychczasowe utrzymanie. Nie czynię tego osobiście z obawy, aby się podobne jak przedwczorajsze sceny znowu nie powtórzyły. Upraszam zarazem o należytość moją w kwocie 4 zlr., jakoteż o zwrot papierów moich, których zdaje mi się nie zechcesz W Pan Dobr. aresztować.

Ustępując z dniem dzisiejszym miejsca przysługiemu następcy ponawiam raz jeszcze moją prośbę.

Marcin Rap.

(Mąż zostający w obowiązku donosi żonie o swem powodzeniu.)

Kochana Basiu!

Już od bardzo dawnego czasu nie otrzymałaś listu odemnie, jednakowoż to nie powinno Cię wcale dziwić, jeżeli weźmiesz na uwagę, że oprócz niedzieli i świąt nie mam więcej wolnych dni. Cały tydzień muszę pracować, (a pan mój szczególnie uważa na pilność przy pracy. Wiesz dobrze, że w tym względzie nie pozwolę sobie nic zarzucić i staram się wszelkimi siłami zadowolić mego chlebodawcę, który przy swojej surowości jest także i wyrozumiały.) Zdrowie dzięki Bogu, służy mi ciągle, a dopóki człowiek go nie postradał to i z niejednym księciem mieniać się może. (Tęskno mi tylko za Tobą.)

Co też Ty porabiasz, czy nie chorowałaś w ostatnich dniach, bo miałem jakieś niedobre przeczucia; jak się miewa nasz kochany Józio? Rodzice czy zdrowi?

Donieś mi dużo a dużo o domu, bo wiesz, że mię to najbardziej obchodzi.

Uskładałem sobie z mej pensji nieco grosza, więc posyłam i Tobie cokolwiek; wkrótce przyjadę w tamte strony z moim panem, to choćby na jeden dzień wyproszę się do Ciebie.

Da Bóg z nowym rokiem będziemy mogli żyć znowu razem, skoro tylko mój pan przeniesie się napowrót do miasta. Miej więc cierpliwość i zajmij się tymczasem troskliwie wychowaniem naszego Józia.

Rodzicom ucałuj rączki i pokłoń się wszystkim znajomym odemnie. Ciebie i Józia ściskam serdecznie i całuję polecając Was opiece Boskiej.)

Jan.

(Gospodarz wymawia pomieszkowanie lokatorowi.)

Laskawy Panie!

Od trzech miesięcy prawie zwlekasz Pan bezustannie wypłatę czynszu, który jak Panu wiadomo tworzy jedyny dochód mój. Na Pańskie prośby i przedstawienia byłem dotychczas

cierpliwy, lecz widzę, że cierpliwość moja musiałaby być bez granic wobec postępowania Pańskiego, dlatego też oświadczam Panu, że nie ryśię czekać dłużej na moją należytość i wzywam Pana do natychmiastowego uiszczenia tejże, lub do opuszczenia pomieszkania w przeciągu dwudziestu czterech godzin; w przeciwnym razie będę zmuszony poczynić kroki sądowe, co tak i Pana jak i mnie narazi na koszt i nieprzyjemność wcale niepotrzebną.

Oczekuję bezzwłocznej odpowiedzi.

Z szacunkiem

Damazy Ski,

właściciel domu pod 1. 22.

(Czeladnik krawiecki zapytuje, czy nie mógłby w pracowni majstra W. znaleźć pomieszczenia.)

Wielmożny Panie Majstrze Dobrodzieju!

Z powodu uciążliwej choroby byłem zmuszony opuścić pracownię W. Pana Dobr. Obecnie przychodzę z każdym dniem do sił i niezapadłoby mi w głowę znowu powrócić do pracy, jednakowoż nie jestem pewny, czy będę mógł u W. Pana Dobr. wstąpić na nowo w kondycję i w tym celu śmiem przypomnieć się W. Panu Dobrodz.

Mam nadzieję, że postępowanie moje było zawsze nienaganne, a nawet pochlebiam sobie, iż cieszyłem się zaufaniem i szczególniejszymi względami, jakimi mię W. Pan Majster Dobr. zaszczycał raczyłeś. Z całą ufnością udaję się tedy do W. Pana Dobr. z prośbą, abyś był łaskaw podać mi teraz pomocną dłoń i przyjął napowrót pod dawnymi warunkami jako czeladnika do swej pracowni.

Gdyby zaś miejsce moje było już kim innym zastąpione, natenczas upraszam o wystosowanie świadectwa i łaskawą rekomendację do którego z licznych przyjaciół lub znajomych W. Pana Dobrodzieja.

Pozostając w milej nadziei odebrania rychłej i przychylniej odpowiedzi piszę się z pełnym szacunkiem W. Pana Dobr.

uniżonym sługą

Antoni Jak.

(Szwaczka odsyłając robotę przeprosza za spóźnienie.)

Laskawa Pani!

Jestem przekonana, iż mem opóźnieniem się zasłużyłam na gniew Pani, a nawet obawiam się, czy z tej przyczyny nie straciłam nadal łaskawych względów. Suknię powierzoną mi do uszycia mogłam była przed trzema dniami jeszcze ukończyć, jednak nieszczęśliwy wypadek, jaki mi się wydarzył ostatnimi czasy spowodował tę zwłokę, za którą najpokorniej przepraszam. Chciej łaskawa Pani być przekonaną, że nie przez opieszałość lub umyślnie spóźniłam się z ukończeniem roboty i racz mi przebaczyć tą razą, zachowując nadal dla mnie Twe względy i życzliwość.

Całując rączki z głębokim szacunkiem pozostaję uniżoną i gotową na usługi.

Datum.

Aniela Eska.

(Syn zostający w wojsku, pisze list do ojca z prośbą, aby się tenże wstawił za nim u przełożonych.)

Drogi Ojcze!

Już drugi rok mija od chwili, w której przebrałem się w mundur żołnierza i zacząłem dźwigać karabin. Mimo wszelkich zalet, jakie posiada stan wojskowy przyszedłem do tego smutnego przekonania, iż te świecące guziki i lyszczące rzemienie ścisają mnie i krępują, chociaż na pozór tak wygodnie i sztywnie wyglądają. Częste sprzeczki z moimi kolegami, którzy są po największej części ludźmi bez wykształcenia, ściągnęły na mnie niechęć przełożonych. Nie potrzebuję Ci kochany Ojcze tłumaczyć, co znaczy będąc przy wojsku, popaść w niechęć. Droga do awansu zamknięta, sekatura ustawiczna, a do tego wszystkie przykrości potrzeba znosić cierpliwie, milcząc. Wejść Ojcze w moje położenie i proszę Cię pomyśl nad mojem wybawieniem. Chciej poznać się z moimi przełożonymi i wymóż u nich uwolnienie całkowite lub w ostatnim razie przeniesienie do innego pułku.

Daruj mi, iż pozwolę sobie zalecić Ci pospiech, gdyż każda chwila dla mnie tutaj staje się nieznośną.

Całuję ręce Twoje i spodziewając się błogich skutków wy czekuję rychłej odpowiedzi.

Ignacy.

Gródek 18..

(List do profesora poświadczający o słabości ucznia.)

Szanowny Panie Profesorze Dobrodzieju!

Ponieważ interesa rozliczne nie pozwalają mi służyć Panu Dobr. osobiście, udaję się do Niego listownie w sprawie Franciszka Ewskiego, ucznia 3ciej klasy gimnazjalnej, który stoi u mnie na stancyi.

Przed dwoma tygodniami przeziębwszy się zachorował i do przedwczoraj leżał w łóżku, o czem czuję się obowiązany uwiadomić Pana Profesora Dobrodzieja, wraz z prośbą, abyś raczył unieważnić absencye mogące szkodzić wspomnianemu uczniowi w pilności, zwłaszcza przy nadchodzącej klasyfikacji.

Mam nadzieję, iż Pan Profesor Dobr. uczynisz zadość mojej prośbie, z jaką polecam się łaskawej pamięci.

Karol Ański,
c. k. urzędnik.

Lwów, dnia .. 18..

(Syn obiecuje poprawę w postępie naukowym.)

Drogi, kochany Ojcze!

Nieszczęście chciało, iż w ubiegłym półroczu dostałem drugą, co przewidywałeś po części mój Ojcze, jednakowoż zaręczam Ci, że gdybym zestawiał wszystkie okoliczności, jakie się nagromadziły przed tą niefortunną klasyfikacją, obaczyłbyś, że moje postępowanie nie było tylko jedyną przyczyną niepostępowej klasy. Przyznaję i rumienię się, iż wykroczyłem nieco po za granice pilności i uwagi, lecz dzisiaj czynię sobie z tego wielkie wyrzuty. Straciłem rok! Zaiste olbrzymia ta różnica w porównaniu z życiem tak krótkiem a ograniczonem tylko na szczupłą liczbę lat.

Wiem, ile Ci przykrości i zmartwienia sprawilem, ale zważ kochany Ojczy, że i ja tem samem poniosłem niepowetowaną szkodę; dlatego uwzględnił szal młodego umysłu, przebac mi a w zamian odbierz najsolenniejsze zapewnienie poprawy z mej strony. Wyrażam tem tylko postanowienie moje niezłomne, jakie powziąłem i mam nadzieję, że uwierzysz i zaufasz mu.

Całuję rękę Twą dobrotliwą i czekam odpowiedzi Twej drogi Ojczy wraz z pozwoleniem prześlania Cię osobiście.

Zawsze kochający Cię, a po raz pierwszy i ostatni zdominujący swych obowiązków, syn

Edward.

(Zamówienie książek i nót u księgarza.)

Szanowny Panie!

Upraszam Pana o niezwłoczną przesyłkę w podanym tu spisie poszczególnionych książek i nót za pobraniem pocztowem. Gdyby niektóre z nich nie znajdowały się obecnie w zapasie u Pana, chciej Pan łaskawie kupić takowe na mój rachunek u którego z kolegów, za co Panu wielce obowiązany zostanę.

Ośmielam się polecić Panu dobre opakowanie i zamawiam sobie wzgląd co do cen, które jak słyzałem zostały w Pańskim handlu znacznie niższe.

Oczekując niecierpliwie przesyłki, zostaję z szacunkiem

Alfred Ein.

Adres: A. E. w Grzankach ost. poczta Turczyn.

(Czeladnik stolarski przeprasza majstra za niegrzeczne zachowanie się.

Szanowny Panie Majstrze!

Nie śmiem nawet osobiście stanąć przed Panem Majstrem, aby się usprawiedliwić z mego postępowania, którem całkiem słusznie zasłużyłem na gniew i niełaske Pana. Obelżywe wyrazy, jakimi śmiałem odzywać się przedwczoraj w warsztacie, a do tego bójka, którą z moimi kolegami wszcząłem, naraziły mię tak u

nich, jak i u Pana; jednakowoż jedna okoliczność przemawia za mną, a to ta, iż byłem pijany i nieprzytomny.

Powracając z wesela, na którem więcej niż zazwyczaj piłem, przebrałem miarę i w takim stanie przyszedłem do warsztatu. Drwiny i zaczepki były powodem późniejszych zająć.

Dzisiaj, kiedy na trzeźwo rozmyślałem nad tem, czuję jak nisko upadłem i jak bardzo musiałem obrazić Pana Majstra, dlatego postanowiłem napisać ten list mający na celu usprawiedliwienie i prośbę o przebaczenie.

Spodziewam się, iż zechcesz Pan Majster uwzględnić moje położenie jako ojca rodziny i nie odrzucisz mię od siebie, abym musiał u innych szukać zarobku. Podobne zajścia nie powtórzą się więcej. o tem chciej Pan być przekonany i uwiadom mnie łaskawie o postanowieniu Twem co do mnie.

Z głębokim szacunkiem ponawiając wyrazy przeproszenia czekam od odpowiedzi.

Maciej Iga.

(List odbiorcy do H. Bodeka nakładcy „Sekretarza i adwokata domowego.“)

Do p. H. Bodeka, księgarza we Lwowie l. 74 m.

Widząc z dotychczas wydanych zeszytów, że wydawnictwo Pana odpowiada (lub nieodpowiada) swemu założeniu i wymogom moim, i każe (lub niekaże) spodziewać się w drugim dziele sumiennego i wyczerpującego przeprowadzenia rzeczy, upraszam o nadesłanie (lub nie nadsyłanie) mi zeszytów II. działu pod tyt. „Adwokat Domowy“ wraz z premią za pobraniem pocztowem.

N. N.

Adres:

D O D A T E K

wzorowych listów cenniejszych pisarzy.

(List Juliusza Słowackiego do stryjecznego brata Władysława (poety.)

14 marca 1845 r. Paryż.

Ośmnaście lat blisko czekałem, aż ta dziecina, którą niegdyś widział na rękę piastunki. odezwie się do mnie.. List Twój drogi mi był, ucałowałem jak gdyby to czoło Twoje — albowiem jak na czoło człowieka, malowała się w nim męska dusza, dobre serce i szczere jakieś braterstwo. Niech Ci Bóg rozjaśnia te stepowe pola, po których Ty z dumką na ustach lecisz za biednym zającem; niech Ci będzie dobrze w tym domku Twoim, którego ja nie znam, lecz maluję sobie myślą oczom duszy mojej, że jest drewniany, otoczony zielenią drzew a cichy wewnątrz i przeświecony często strzałem brylantowego słońca... Ty masz godziny spokojne, ja mój drogi, mam tylko uczucie, wypełnianego ciągle obowiązku; a tyś to jedyne uczucie szczęście pojął — boś mi w liście wyraził, że mię za to kochasz i że ta praca moja połowicę całą miłości braterskiej zyskała u Ciebie, do której Ty, drugą połowę pokrewnej, a zawsze w szlachetnych sercach odzywającej się miłości dodałeś.

I tak całego mam w Tobie brata, na sercu Twojem nieraz oprę znużone czoło ducha mojego — z ufnością myśli moje, do Twego domku poszlę w odwiedziny.

Duchy ojców naszych przytomne Ci były, kiedyś powziął myśl odwiedzenia matki mojej... Oni oba wiedzą teraz i widzą i chcą związku szczerego między nami...

Twierdzą, że ten tylko być może, kiedy się w bolesnym sercu tej wdowy spotkamy i umiļujemy. Do niej więc zbliż się mój Władysławie i ukochaj ją. Bez niej, drogi mój, oto ja przez piętnaście lat, walczylbym nie o sławę imienia naszego, ale o nędzny kawałek chleba, który tu na bruku leży... błotem nieraz okryty — a jednak celem jest walki ludzi zgłodniałych...

Bo wiedz, że dopiero po dziesięciu latach książki moje zaczęły, tak jak Twoje łany, ziarno mi posiewane oddawać. Ona więc mnie starego, drugi raz piersią karmiła. A cóż powiedzieć

o łzach, boleści za mną uronionej... Na tę pamięć zaklinam Cię mój Władysławie, bądź dla niej jako syn, a ja wiem że ona będzie Ci matką. A ty przy niej chłopcze mój stepowy, skraśniesz — bo dzieci przy matkach mają rumiane twarze i rosną prędko.

Co do mnie, proszę Cię niech ja będę przytomny w domku Twoim, czy to doń szczęście czy niepomyślność jaka zapuka. Serce moje, które teraz dziwnie odkwitło i pełne jest miłości dla ludzi, wierz mi całe serce Twoje pojmuje i wszelkiej piękności w Tobie odkrytej uraduje się... Nie zmieniam się, bo z listu Twego i z poezyj Twoich widzę żeś piękny jest i wzniósł duchem — ale rosnij... Z tych niebios szerokich, nad Tobą rozwieszonych, pij Boga — i tym Bogiem w siebie wetchniętym działaj. Niechaj Cię otoczy gromada przyjaciół, którzy w Tobie Erazmową, Euzebiuszowską razem potęgę myśli i uczucia poczuja — a te dusze nasze, chociaż przestrzenia rozdzielone, zbliżą się do siebie i nie rozłączą się na wieki. Gdybym Cię tu miał, przez ogień serca mego przepuściłbym Ciebie — i stopił jak kawałek ołowiu — a z tego uścisku, oddał ludziom złotem szczerem... Daruj mi ten wykrzyknik — są to nieraz krzyki ducha mojego, kiedy walczy, z światowej formy uporem.

Twój
Juliusz.

(List ten jak wyżej nadmieniliśmy pisany był do Władysława Słowackiego, członka uczonej, literackiej rodziny Słowackich. Władysław musiał mieć niepospolite zdolności literackie, musiał mieć duszę pełną poezyi i uczucia, kiedy nieśmiertelny Juliusz tak się doń odzywał. Około r. 1858 Władysław wystrzałem pistoletowym przerwał nić pełnego tajemnic żywota swego.

WIDOK KRAKOWA.

(Urywek z listu archeologa.)

(Patrz „Kółko rodzinne“ z roku 1860.)

Więc jedziesz do Krakowa.

Kiedy już zdala zbliżysz się ku miastu, wszystko zapowie Ci wielkość grodu, co trumnami i ojczystą przeszłością ma mówić do Ciebie.

A więc: pszenica ozłociła pola, a czarna ziemia bogatym wdzięczy się plonem

Rwą się strumyki rozbijając skały: Ojcowa, Czerny i i Zabierzewa; bo im pilno połączyć się z Wisłą u stóp Wawelu.

Karpaty już zdala od granic Wołoszy piętrzą się i garbią płynąc niby fale olbrzymie; aż kiedy ujrzały Kraków, słupem stanęły Tatrowe ich szczyty — orły usiadły na skałach, by zdala strzedz stolicy.

Po białych wstęgach gościńców czerni się lud wszelaki, bo on spieszy pokłonić się ołtarzom tych świątyń wielu, co wyniosłe wieże jak błagalne ręce wyciągnęły ku niebu — a dzwonami swymi jęczą i płaczą, jakby do modlitwy wszystkich naród polski wołały. Zbliżając się do wdowiej królów i Świętych stolicy, powitają Cię u wrót jej wesołe krakowiaki z purpurą majestatu na głowie. Wiedzą oni, że im być murem miasta a owemu co króle w groby a świętych w ołtarze schowało.

Kiedyś już blisko Krakowa, to ujrzysz jak ojczyzna wszystko co miała: święte i bogate, wyniosła na spotkanie tej królowej swojej. Częstochowa i Kalwarya zabiegły drogi z cudownymi obrazami. Łysa góra i Tyniec krzyż święty niosą. Wiślica z księgą prawa w ręku stanęła — Olkusz z srebrem, Dębniak z przepysznym i drogim marmurem, Wieliczka z swą błogosławioną solą, witają, skarby przynosząc; a pod nogi tej pani cudne kobierce strojne srebrną Wisły wstęgą, rozściela matka przyroda. Hajnały z wieżyc i muzyka dzwonów grają przyjęciu temu.

Cudnaż bo cudna ta nasza polska ziemia, płynie prawdziwie mlekiem i miodem. Wszystko tu do ładu i składu — a jeśliś człowiecze i tu u tej pocziwej Lechii nieszczęśliwy, toś sam sobie winien — niezdarny Twój umysł, a nie masz serca! Kraków to Rzym polski — Rzym zbrojny i potężny. Pasem z baszt opięta kibić, grodów królowej — wawelską skałą uzbroiła pierś swoją. Alma mater, jak drogi klejnot błyszczy u serca a pod koroną co z maryackiej jaśnieje wieży, zlociste świecą chorągiewki niby włosów jej ozdoba.

A więc z krakowską pocziwą pieśnią w ustach wejdź w to miasto nasze:

Na Wawel, na Wawel, Krakowiaku żwawy!
Podumaj, potęsknij nad pomnikiem sławy;
Dzieje Twojej ziemi na grobowcach czytaj,
Twoich wodzów groby uściskiem powitaj.

Otwarta Floryańska brama — nikt wejścia nie strzeże — stary to słowiański obyczaj — dziad w niej, przed ołtarzem szepce pacierz za tą dawną, szczęśliwą przeszłością! Puszczyk ozwał się z baszty, a kawki czerniawą marjacką osiadły świątynię. I cisza w grobów stolicy — cisza taka, że oto słyszysz, jako płynie z wawelskiej katedry śpiew żalośnych psalmów pokuty — *de profundis* — a w krzakach nadwiśla czule słowik miłośną pieśń nuci i nuci. Dobrze ci miasto smutku, że kupiec wyniósł się z kramów twoich — uciech! gwar stolicy, a tylko modlitwa na grobach i ołtarzach snuje niby włókna jakie, złotą przędzę swoją.

Księżyc ten wieczny, wierny mogił przyjaciel, odziewa ponure miasto w srebrną szatę ciszy i milczenia. Anioł pański unosząc się nad tą zaplakaną wdową stolicą, muska swoim białym skrzydełkiem dzwony wyniosłych, dumnych wież, by się za umarłych modliły.

Jakby na straży cmentarza, trzy stanęły mogiły: Krakusa, Wandy i najmłodsza Kościuszki. One Ci przypomną biedną naszą ojczyznę, kiedy to w świetnej była przeszłości. A ten Wawel, ów milczący świadek tylu zdarzeń i wypadków, ten nieczuły glaz — oto i cały hieroglif dziejów ojczystych. Zaczniemy czytać tę z ziemi i kamienia księgę, uchył wieka trumien, — popytaj głosek co z marmuru świadczą; a wszystkie te dzieje wieków zamierzchłych, przemówią żywo do Ciebie i popłaczesz nad biedną Twą uściśnioną matką. To znów popatrz jak niby liściem i splotami bluszczu: podaniem i legendą stare opięły się mury. Uszczeknij ten cudowny kwiat czarodziejskiej paproci — niech ci pamiątką będzie z grodu, co tylko dziś wspomnieniem obdarzyć może pielgrzyma.

Oto Kraków — to Kazimierza stolica!!

(Ośmieliliśmy się podać ten śliczny urywek, w tem przekonaniu, że nie tylko może służyć jako wzór do naśladowania, ale jako bardzo piękny opis grodu Krakusa.)

(List mający na celu przekonać o niedorzeczności prowadzenia rozmowy w obcym języku.)

Kochany Kazimierzu!

Musiałeś się zapewne dowiedzieć o tem, iż w naszej okolicy sprzysięgła się cała młodzież dając sobie najuroczystsze słowo, jako nie będzie mówić żadnym innym językiem tylko ojczystym, polskim. Kłatwę tę rzuciliśmy szczególnie na język francuski, który rozwielił się w najlepsze po naszych salonach.

Dlategoż mamy mówić językiem Balzaka i Woltera, kiedy słowa Kochanowskich i Mickiewiczów nie są wcale gorsze! Czyż mamy się zaprzeć naszej słodkiej ojczystej mowy — dlatego że to czynią zaperfumowane lalki wycięte z żurnalów paryskich a wprowadzone do modnych salonów. Do tego już dziś doszło iż nasze panienki, Polki z nazwiska i herbowych tradycyi, nie są zdolne poprawnie wyrażać się po polsku — a za to doskonałe paplą językiem francuskim! O zgrozo, cóż by na to nasi czysci, nie zarażeni cudzoziemczyzną ojcowie powiedzieli!

W tej myślę kreślę tych kilka słów — aby Cię tylko przekonały i potrafiły zniechęcić do śmiesznego ze wszech miar naśladowania.

Ściskam Cię szczerze, po polsku

Twój najserdeczniejszy Jan. *)

(List z „Nowych wędrówek Oryginała“ przez Józefa Korzeniowskiego.)

Najdroższy Wuju! Stosując się do życzenia Twego, skończyłem kursa filozoficzne w akademii tutejszej i wracam teraz na łono wasze, abym zdał przed Tobą sprawę z mojej pracy i z mojej myśli. Czy mi się to na co przyda, czy mi co w dalszym życiu pomoże tego nie wiem. Zależać to będzie od natchnienia Bożego, i dalszego kierunku, jaki mi opieka i wola Twoja naznaczy.

*) List jednego ze znakomitszych poetów.

Od dzieciństwa przywykłem uważać każde słowo Twoje za święte i wierzyć, że co Ty chcesz dla mnie, tego chce Bóg i szczęście moje w tem życiu. Jakże będę szczęśliwym, gdy już poczuję rękę Twoją na mojej głowie i błogosławieństwo Twe w sercu. Mam nadzieję, że będziesz ze mnie kontent; bo chociaż przez te dwa lata wiele złego widziałem, mogę Cię upewnić, że nie nie przyległo do mego serca i żaden brudny obraz nie zamąca mojej głowy. Jako środek do zachowania czystości myśli, kazałeś mi zachować ciało moje czystem i nieskażonem. Dopełniłem święcie Twego rozkazu i przysięg danych matce i unikałem troskliwie wszelkiej pokusy, każdego miejsca, każdego zdarzenia, któreby mogło mię narazić na walkę trudną i niebezpieczną. Dzięki Wam za wasze nauki, za te prawa któremiście każdy krok mój opisali. Jestem zdrow, jak ryba, silny jak Samson, lekki i swobodny jak ptak któremu, zwłaszcza teraz, skrzydeł tylko zazdroszczę. Matka powie Ci, drogi Wuju, dlaczego te listy do was piszę, choć sam wyjeżdżam i dla czego je pierwszej odbierzecie, nim ja będę u nóg waszych i w waszem objęciu. Nim to nastąpi, pomyśl, drogi Wuju, co mam dalej przedsięwziąć. Do uczoności obszernej i gruntownej nie mam powołania. Widziałem tu teologów, którzy bez poświęcenia, bez pokory, bez wzniesienia ducha, klepią skrypta swoje poświstując i wchodzą do świętych tajemnic wiary z takim umysłem, z jakim rzemieślnik do warsztatu, który mu dać ma kawałek chleba.

Gdym pomyślał sobie, drogi Wuju, o czystości Twoich uczuć, o tej wierze głębokiej i szczerzej, z jaką wypełniasz święte obowiązki kapłana, przekonałem się że żaden z tych kandydatów duchownego stanu, których tu poznałem nie ma i nie będzie miał namaszczenia; przekonałem się, że trzeba być takim kapłanem, jak Ty, lub nie być nim wcale; przekonałem się że i ja do tej wysokości dojść nie potrafię, że także takim nie będę i dla tego błagam Cię! nie miej już tej myśli i nie wołaj mię za sobą; bo droga Twoja wysoka, wyniosła, jak Twój duch, a jabym upadł na samym wstępie i z drobną duszą swą za Tobą pospieszyć nie zdołał. Widziałem tu także wielu prawników i starych wyjadaczy, i młodych wilczków, ostrzących już zęby na cudzą własność i szukających wykrętów prawnych nawet w studenckich figlach i swawolach. Wszystko to nie dla mnie, mój drogi Wuju! — Jam prostak, którego oko mówi prawdę, którego usta brzydzą się fałszem i udaniem. Nie utrzymałbym

maski na mojej twarzy i język mój zdrętwiałby, gdybym musiał uprawniać gwałt, usprawiedliwiać oszusta i w obec Boga i ludzi bronić złoczyńcę. I dlaczego bym to wszystko robił? dla pieniędzy? Dla mnie pieniądze są piaskiem błyszczącym, plewą nieużyteczną wtenczas, gdy mam głódny i odziany. Innej w nich, właściwszej im wartości nie widzę, innej ceny do nich przywiązać nie mogę. A wieleż mi ich potrzeba, gdy głód mój zaspokaja się lada kawałkiem chleba, gdy suknie moje noszą się niewiedzieć jak długo i zawsze są czyste i całe; gdy nie pojmuję dlaczego bażant ma lepiej nasycić niż kawał mięsa wołowego, dla czego złota szpilka ma lepiej zapinać od stalowej, dla czego sen ma być smaczniejszy i lepszy pod atlasową koldrą niż pod welnianą. Wszakże nie dlatego ja mówię to, mój drogi Wuju, abym się wykrecał od pracy, abym nie wiedział jak piękną, jak użyteczną jest nauka prawa, jak wiele prawd w sobie zamyka, jak szeroko rozwija myśli i oświeca jej drogę przez labirynt ludzkości. I owszem, jeżeli mi każesz odbyć kurs prawa, powrócę tu z ochotą i pracować będę; ale błagam Cię znowu, mój drogi Wuju, abyś mi nie naznaczał powołania jurysty. To nie mój zawód, nie moja droga. Gdybym nią iść musiał, wszędziebym się zadrasnął, kaleczył i zakrwawiony i zmęczony stanąłbym przy początku. Daruj mój drogi Wuju, że to wszystko piszę. Prosiłem Cię, abyś dla mnie co obmyślił, a tymczasem i z tego się wylamuję i drugiego nie chcę. Ale mojaż to wina, żeście mnie wypieścili, wykochali, żeście mnie wychowali w miłości prawdy, w przywiązaniu do strzechy ojczyźnej, w szczerzej prostocie serca, w umiarkowaniu i pogardzie tego wszystkiego, co fałsz, co zbytek, co próżność?

Jeżeli teraz takim jestem, jakiegoście mieć chcieli, czy odpędzicie mnie od siebie, abym się powalał wrzodami ludzkości, abym ścierał z swej duszy tę barwę dziewiczą, którąście ją okryli, — z początku zapewne z bólem, ze wstydem, a potem — kto to wie, może ochotnie, jak inni robią. Nie daj Boże, aby się tak stać miało. Dla tego mój drogi Wuju, wołałbym przedewszystkiem zostać w domu. Jakże gorliwie pomagałbym matce w gospodarstwie? jakbym był szczęśliwym, gdybym się ujrzał za pługiem, w prostej płócienniej sukni i odkładając skibę bogatej ziemi naszej, nie myślał o metafizyce, której dobrze nie rozumiem, o sylogizmach, którychbym nie potrzebował, ale śpiewając piosnkę do skowronka, deklamując Georgiki Wirgil-

jusza, wesoły, zdrow i silny rzucałbym ziarno w ziemię, obcinał drzewka w ogródku, pielęgnował bydelko i konie, i do każdej galezi gospodarstwa przyczepiając kwiat myśli i znaczenia, uszlachetniał, poetyzował, to zajęcie rolnicze, najpoetyczniejsze ze wszystkich. Nie są to marzenia, mój drogi Wuju. Serce moje innej ambicji nie ma, jak być z wami, innej potrzeby nie zna, jak was kochać, innego szczęścia sobie nie wyobraża, jak doświadczać waszej miłości, waszych pieszczot, słyszeć wasz głos i czuć na sobie błogosławieństwo wasze. Pomyśl o tem, drogi mój Wuju, nim ja przyjadę; nie jednak nie mów matce. Możeby ta myśl zanadto utkwiała w jej kochającej duszy, a gdybyś potem co innego względem mnie postanowił, możeby z przykrością od niej ustąpić musiała. Bo tak będzie, jak Ty każesz; bo moja głowa żyje Twojemi myślami, a moje serce powoduje się Twoją wolą. Całuję rękę Twą, rękę dobroczynną, rękę czystą i zawsze godną żegnać i błogosławić.

Twój posłuszny i wdzięczny

Gabryel.

Wielmożnemu IM. Księdzu Kanonikowi Pileckiemu, Proboszczowi w Haliczu.

(List Adama Mickiewicza do Wojciecha Stattlera w Krakowie.)

Rzym 19. Kwietnia 1831.

Kochany Panie Wojciechu! Trudno Ci dostatecznie podziękować za tak pożądane wiadomości. Żaden może obraz Rafaela nie był tak troskliwie rozpatrywany, rozbierany po szczegółach, ceniony i chowany, jak Twój list przez szlachtę bracią, sejmikującą na ulicy Mercede. Nie myśl przecież, że tylko zyskałeś u nas sławę żurnalisty nowinami publicznymi; ucieszyło nas równie to, coś o sobie, o rodzinie i o znajomych napisał. bo Ciebie tu wszyscy szczerze kochamy. Nie gorsz się, że mówię po królewsku w liczbie mnogiej w imieniu rzeczypospolitej mercedańskiej: tak, pewny jestem ich uczuć, a o moich nie wątpisz. Nie odpisałem Tobie na listek zimowy, który bez adresu bla-

kając się, do mnie trafil. Miałem za dni kilka wyjeżdżać; zatrzymały mnie przeszkody, o których długoby pisać. Teraz już niezawodnie wyjeżdżam za dni parę. Cel dawno obrany; ale jak i kędy się obrócić, zależy będzie od okoliczności. Żałuję, że nie mogę prosić Ciebie o odpis; trudno zgadnąć, gdzie będzie mój adres.

Cóż Ci powiem więcej o sobie? Czyż przyjaciele nawet w teraźniejszych czasach mogą trudnić się czyją osobą i mają czas czytać jej historie? Powiem Ci tylko, że ciągle zdrow byłem. Zima przeszła daleko smutniej niż pierwsza. Stracę może u Ciebie łaskę, kiedy się przyznam, że mi mokry arkusz niemieckiej brudnej gazety więcej teraz zachwyca, niż wszystkie Vinci i Rafaele. Moje muzeum jest teraz na placu Colonna Sciarra w brudnej jamce, która się nazywa gabinetem lektury. A jednak żal mi Rzymu; smutno myśleć, że podobno już go więcej nie zobaczę. Jeżeli Niemcewicz jest w Krakowie przypominaj mnie jego pamięci. Wiesz, jak go wysoko poważam; domyślisz się, jak Wam zadroszczę, że go macie pośród siebie. Staraj się, żebyś zrobił Jego portret.

Zonę Twoją całuję, ma się rozumieć w obie rumiane jagody. Spodziewam się, że przez wzgląd na odległość miejsca, ten buziak powietrzny nie wzbudzi w Tobie rzymskiej zawiści.

Jakżebych chciał stawić się ustnie i osobiście na Twoje zaproszenie chrzestne! Dusza moja przynajmniej będzie na tych chrzcinach. Imię nie bardzo dobre wybrałeś. Adamy ile ich znam, nieszczęśliwe, zaczawszy od pierwszego mego protoplasty rajskiego.

Oby Puławskiemu lepiej się powiodło i Twojemu, który się ma urodzić i temu także Twojemu, który od trzydziestu lat przekonywa się, że tylko się na biedę urodził i który Ciebie po raz ostatni z Rzymu uściska.

Adam.

(Wyjętek z listu Zygmunta Krasińskiego do synów swoich Władysława i Zygmunta.)

Baden, 1856 r.

Droży moi wy dwaj. Dziękuję wam za listy wasze. Dziękuję Adziowi za opis posagów widzianych i za po-

wieść o rzeźbiarzu, który się zabił z rozpacz, gdy Włoch mu oświadczył, że posąg jego mniej piękny od posagu jego współpracownika.

Cóż to za słabiuchna dusza tłała w piersiach tego nieszczęśliwego artysty, kiedy znieść nie zdołała obrazy zadanej jej miłości własnej i zaraz od tej rany oszalała — wpadła w obłąd i najszkaradniejszą popełniła zbrodnię, samobójstwa się dopuszczając! Biedny, lichy, nędzny, nieszczęśliwy duch — taki czczy i próżny — taki lekki i niepoważny bez wiary i godności! Ledwo troszeczkę mu się nie powiodło w życiu, zaraz tył podał i uciekł z pola bitwy; — a odbierając sobie życie, którego sobie nie był dał (bo to własność wiekuiста Boga), okradł Boga, Pana wszechżycia, stał się złodziejem Bożej, świętej własności — stał się złodziejem, tchórzem i świętokradcą, a wszystko za to, że próżność jego doznała szwanku.

Patrzcie do czego próżność doprowadzić może — i walcicie z nią, bo ona jak robak skryty siedzi w każdym człowieku. Nie mieć jej nie można — ale mając ją, można i trzeba co chwila z nią się mordować na zabój, aż się ją zdusi — prosząc się Boga, by w tej walce, świętą łaską swą dopomógł. Każdy bowiem człowiek próżny, marnie żyje i lichu kończy!

Rad też byłem drożzy moi, żeście uczuli co piękne, patrząc na rysy marmurowe tego anioła. A wiecie wy co to piękno? Uważajcie! Wszak kiedy myślicie o aniele, nasuwa się wam na myśl że to duch nadziemski, posłannik Boży, łączący w sobie łagodność, słodycz i potęgę; — niby lilja biała śliczna smukła a opleciona piorunem, otóż te myśli wasze o aniele, są prawdą istotną tego anioła; lecz dopóki tę prawdę myślicie, to jest pojmujecie wewnątrz główek waszych, nie widzicie jej jeszcze przed oczyma. Dopiero kiedy n. p. w Nancy staniecie przed rzeźbą marmurową i twarz anielską ujrzycie, której wszystkie rysy odpowiedzą waszym wyobrażeniom o anielskiej naturze; kiedy wzwyż wzmiankowane przymioty anielskie (czy uważacie drogie chłopcy moje?) tj. moc i dobroć, słodycz i potęgę, posłannictwo Boże i nadziemską duchowność — na zewnątrz wypłyną ku wam w tychże rysach, tak, że rys każdy dłutem wyrobiony staje się od razu jakby słowem skarżącym wam nie do uszu ale do oczu i mówiącym: „Ja łagodny a silny, łaskawy a potężny, ja niebieski i Boży,“ to wy wtedy wolacie: „piękny posąg!“ A więc cóż to jest piękność? czyż

ona nie wyrazem prawdy? czy nie oddaniem zewnątrz najpodobniejszym i dokładniejszym prawdy myślanej wewnątrz? Tak, drodzy moi! Istotna piękność, czy na płótnie, czy w marmurze, czy w poezji, niczem innym, jeno kształtem zewnętrznym prawdy. Jeśli zaś tem nie jest, to nie jest pięknoscia!

Ale to wszystko może na wasze główki jeszcze za ciężkiem i zawilem? Odpowiedzcie mi otwarcie i szczerze, czyście mnie rozumieli. Jeśli nie, to schowajcie ten list, a gdy go odczytacie kiedyś później, to obaczycie, że go rozumieć będziecie.

Bilety.

Bilety należą swym układem i formą do najwolszego i najłatwiejszego rodzaju listów. Cwiartka papieru, karta wizytowa lub w danym razie mały świstek tylko, odpowiadają zupełnie takiej korespondencji. Takie też porozumiewanie się biletami, ma miejsce tylko pomiędzy osobami żyjącymi z sobą w ściślejszym stosunku; z tego względu uwolnione są od ścisłych praw listowych. Używa się takowe w wypadkach nagłych, wymagających pospiechu, przy doniesieniach lub zapytaniach mniejszej treści zazwyczaj do osób równych, przyjaciół, krewnych kupców i t. p.

Przykłady.

1.

Nieprzewidziane okoliczności zmuszają mnie zostać w domu. Jedź sam i nie wyglądaj mnie dłużej. Dobrej zabawy!

2.

Chciej Pan czem prędzej przybyć do nas, gdyż ważna sprawa wymaga Pańskiej obecności tutaj.

3.

Proszę o wydanie memu służącemu zamówionych sprawunków, wraz z rachunkiem należności, które niezwłocznie odeszłą.

4.

Mój Panie! Jak się nazywa ludzi nie dotrzymujących danego słowa? Jesteś mi Pan winien wytłumaczenia i zadośćuczynienia za katar, jakiego się nabawiłem oczekując Pańskiego przybycia w ogrodzie.

5.

Czekam z obiadem! Cytrynowa zupa nie może cierpieć zwłoki, jeżeli nie zechcesz spożyć jej niesmacznej i wystygłej. Przybywaj jak najspieszniej z apetytem.

6.

Szanowny Panie! Interesa źle stoją, nie jestem pewny sukcesu. Potrzebuję Pańskiej rady i kieszeni, inaczej wszystko stracone. Pospiech jest wielce pożądanym.

7.

Wybacz łaskawa Pani, że posługuję się tak małym świstkiem do zalecenia Ci oddawcy niniejszego, jednak po reklamie ustnej uważam za zbyt dużą powtarzać takową pisemnie.

Z szacunkiem.

8.

Dzisiaj o godzinie 6tej wieczorem będę u Ciebie. Chciej mię oczekiwać. Pogoda prześliczna, o zachodzie słońca, spodziewam się użyć z Tobą przyjemnej przechadzki. Do widzenia.

9.

Szanowny konsyljarzu! Wybacz, że dla pospiechu używam tej formy listu, jednak czas nagli. Przybywaj z pomocą, bo siostra moja zachorowała nagle. Z wielką niecierpliwością czekam Cię co chwila.

10.

Łaskawy Panie Dobrodzieju! Wzywam Pańskiej pomocy jak najspieszniej, gdyż u synka mego Kazia ukazały się symptoma szkarlatyny. Racz Pan Dobr. wysłuchać prośby stroskanego ojca i nie zwlekaj swego przybycia.

Z poważaniem.

Datum.

11.

Matce się pogorszyło. Jesteśmy w zabijającej niepewności. Gdyby jaki nagły ratunek! — przybywaj, bo tracimy głowę.

12.

Panie! Jeśli nie zaprzestaniesz tych telegraficznych znaków dawanych mojej siostrze od tygodnia, które podobnie mnie jak i ją obrażają, możesz uważać niniejszą kartę jako wyzwanie do rozprawy honorowej.

13.

Wybacz mi Panno Celestyno, że ośmielam się do tej wiązanki kwiatów, dołączyć kilka słów drzącą kreślonych ręką. Chciałbym niemi usprawiedliwić moje postępowanie i przeprosić Cię za natręctwo i za lichą ofiarę, jaką pokornie zapożyczywszy od Flory u nóg Twoich składam.

14.

Konieczność mojej sytuacji zmusza mnie prosić Pana o pożyczanie mi pięciu guldenów, które z prawdziwą wdzięcznością zwrócę Panu jutro lub pojutrze. Bliższe szczegóły opowiem Panu przy zdybaniu się.

PROŚBY.

(Prośba o uwolnienie od opłaty szkolnej.)

Napis zewnętrzny: Do Prześwietnej...

Karol Owski, uczeń uczeń 3. klasy wyższej realnej we Lwowie prosi o uwolnienie od opłaty szkolnej.

Z n. załącznikami.

Stylizacja prośby wewnątrz:

Prześwietna Rado szkolno!

Niżej podpisany wnosi pokorną prośbę o uwolnienie od opłaty szkolnej, popierając swą prośbę następującymi powodami:

1. Podpisany otrzymał według świadectwa A) szkolnego, załączonego ad A) z końcem 1. półrocza pierwszy stopień postępowy i odznaczył się wzorowymi obyczajami, pilnością i uwagą;

2. Według załączonego świadectwa ubóstwa B) pod B) jest synem niezamożnych rodziców obarczonych licznym potomstwem. W końcu ośmiela się podpisać i to dodać, że usilnem jego staraniem będzie, okazać się godnym tej wyświadczonej mu łaski.

Miejsce — data.

(podpis).

Dział II.

Listy kupieckie.

Celem wydawcy tego dziełka jest ułatwić każdemu znużoną korespondencję z kupcami, dalej korespondencję bankową a nareszcie korespondencję wchodzącą w zakres przemysłu. W tym też celu nagromadzono o ile możliwości jak najwięcej przykładów, z których w każdym razie korzystać można.

LISTY W OGÓLNOŚCI.

(Uwiedomienie o przesylce.)

Wmu Panu N. N. w Czerniowcach.

Lwów 13 maja 1870.

Pod datą dzisiejszego dnia miło mi przesłać W. Panu zamówione u mnie 40 cetnarów (słownie: czterdzieści cetnarów) gipsu, pociągami kolei żelaznej, dołączając zarazem rachunek należytości.

Tusząc sobie, że odpowiedziałem zadawalająco życzeniom
Wgo Pana polecam się nadal łaskawej pamięci.

Pozostaję z głębokim szacunkiem

Adolf R.
liwerant gipsu.

(Oznajmienie otwarcia handlu.)

Wielce Szanowny Panie!

Lwów dnia ..

Po kilkunastoletniej praktyce w najpierwszych domach handlowych tak w kraju jak i za granicą, postanowiłem osiedlić się tutaj stale, roztwierając handel korzenny, o czym pozwalam sobie uwiadomić Pana a zarazem polecić się Jego łaskawym względem i pamięci.

Zaopatrzyłem się we wszelkie artykuły korzenne najlepszego gatunku, jak się Pan przekonać zechcesz z załączonego tu cennika, a poręczając za rzetelność i sprężystą usługę, spodziewam się odpowiedzieć ku zadowoleniu życzeń Pańskich, których oznajmienia oczekuję z szacunkiem.

Edward Awski

właściciel nowo roztworzonego handlu korzennego
we Lwowie pod l. 371.

(Przy podobnych listach załącza się zazwyczaj cennik lub treściwy spis towarów).

(Zamówienie owoców południowych.)

Wny Pan Casali w Tryeście.

Kraków

Upraszamy Wgo Pana o zakupienie na nasz rachunek dwadzieścia (20) pak pomarańcz i piętnaście pak cytryn, skoro takowe na główny targ nadejdą. Chciej WPan mieć wzgląd na staranne opakowanie towaru, aby nie ucierpiał w czasie ekspe-

dycyi, a przypadającą należytość chciej WPan zaspokoić na nasz rachunek.

Oczekując odpowiedzi wraz z rychłą przesyłką
zostajemy z szacunkiem

Jan Fr. Mennert i spół.

(Zasiągnięcie wiadomości o kredycie.)

Panu N. N. w Bernie.

Wiedeń, dnia

Niniejszem pozwalam sobie korzystać z łaskawych względów Pańskich prosząc o udzielenie mi swojego zdania o p. S., którego akcepta bardzo często do moich rąk się dostają. Zaręczając Panu dyskrecję co do tajemnicy, załączam również zapewnienie wywzajemnienia się, pisząc się

z szacunkiem
P. P.

(Odpowiedź na powyższy list.)

Panu P. P. we Wiedniu.

Berno dnia ...

W odpowiedzi na żądanie Pańskie pod datą ... donoszę Panu, że uważam p. S. jako zdolnego, rzetelnego fachowca, o którym bardzo pochlebnie głosi opinia. Nie mogę jednakowoż zataić przed Panem, że p. S. nie rozporządza zbyt wielkim kapitałem.

To doniesienie polecając Pańskiej dyskrecyi pozostaje
z poważaniem
N. N.

(Cyrkularz z powodu objęcia interesu.)

W. Panu Adolfowi Reitowi w Warszawie.

Wiedeń dnia ...

Spełniłem niniejszem smutny obowiązek uwiadomienia Pana o śmierci mego teścia, Karola Fryd. P...

Zarazem mam zaszczyt donieść Panu, że nabyłem na własność od spadkobierców nieboszczyka cały handel korzenny, który nadal, jak dotychczas, jednakowoż pod firmą:

K. G. P..., zięć,
prowadzić będę.

Spodziewam się, że raczysz Pan i mnie zaszczyścić swymi względami; podobnie jak zaszczycałeś ś. p. teścia mojego, na co zasłużyć jak najusilniej starać się będę.

Chciej Pan łaskawie zachować mnie w pamięci, który z głębokim szacunkiem piszę się uniżonym

sługą.

K. F. P..., zięć.

(Kupiec uwiadamia interesowanych o odprzedaniu
swego handlu swojemu buchalterowi.)

Panu N. N. w Q.

X, dnia 1. stycznia 18..

Po czterdziestu latach nieprzerwanego prowadzenia mego zawodu, odsunąłem się od handlu dla wypoczynku po tylu trudach w zacisze domowe.

Mój dotychczasowy buchalter pan R., który mi przez lat dwanaście pomagał w moim kantorze i załatwiał interesa kupieckie, przy czem okazał się nader rzetelnym, zdolnym fachowcem, nabył i z dniem dzisiejszym wchodzi w posiadanie całego handlu mojego wraz z wszelkimi należnościami od moich odbiorców dotychczasowych. Odstępując miejsce wspomnianemu p. R., poczytuję sobie za obowiązek polecić go moim przyjaciółom i współinteresowanym jak najusilniej, dziękując zarazem za okazywane mi względy i łaskawą przyjaźń, którą mnie zaszczycać raczyli.

Z poważaniem

Y.

(List frachtowy.)

Panu G. E. B. w D.

L... dnia 18..

Otrzymujesz Pan z niniejszem pociągiem kolejowym
Nr. 1. A. jedną pakę towarów jedwabnych 463 zł
Nr. 2. B. jedną beczkę Indigo . . . 308 „

Razem 871 zł

Po odebraniu nieuszkodzonych towarów w oznaczonym terminie, zechcesz Pan zaspokoić należytość w kwocie . . . złr aust. wal.

Franciszek S.

(Odpowiedź na list obstalunkowy.)

Panu X. Y. w W.

P... dnia .. 18..

Wedle życzeń Pańskich oznajmionych mi łaskawie listem z dnia 20. t. m. posłałem Panu za zaliczką pocztową towary kolonialne, których cennik załączam tutaj. Spodziewam się, że znajdziesz je Pan ku zupełnemu zadowoleniu swemu i zechcesz nadal zaszczycać mnie swoimi względami, o które upraszając pozostaję z głębokim szacunkiem, pisząc się uniżonym sługą

Wincenty K...

(Prośba o kredyt.)

Pan N. N.

Poznań dnia ..

Z mego cyrkularza dowiedziałeś się Wny Pan zapewne o mojem stałem osiedleniu się tutaj i otwarciu handlu towarami kolonialnemi.

Ponieważ do prowadzenia mego interesu kredyt jest koniecznym, dlatego śmiem udać się do Wgo Pana z prośbą o takowy.

Chciej Wny Pan być tak łaskawym i uczynić zadość mojej prośbie; zawiadamiając mnie zarazem o bliższych warunkach i wysokości kredytu, z którego bym mógł korzystać.

Zostawiam W Panu do woli zasięganie wiadomości co do mojej rzetelności i funduszków, jakimi rozporządzam, jednakowoż jestem zapewniony, że sąd o mnie znajdziesz W Pan u ludzi uczciwych i honorowych jak najchwalebniejszy

W nadziei spiesznej i przychylniej odpowiedzi
pozostaję i t. d.

(Aviso, uwiadomienie.)

Pan N. N. we Lwowie.

N. dnia 18..

Niniejszem ośmielamy się uwiadomić Pana o wystawionym wekslu na kwotę 300 złr. a. w., cztery tygodnie à dato, na zlecenie p. Ed. Szenk, który Pan zechcesz łaskawie akceptować i zapłacić. Załączamy zapewnienie regularnego zwrotu pożyczki w oznaczonym terminie.

Z szacunkiem N. N.

Panu N. w P.

X. dnia .. 18..

Stosownie do zamówienia Pańskiego z dnia ... odpowiadam na żądania Pańskie ekspedując dzisiaj towary starannie opakowane pociągiem kolei żelaznej. Po odebraniu i przejrzeniu zechcesz mi Pan należytość wedle załączonej faktury odesłać lub zaciągnąć w mój rachunek.

Oczekując dalszych zamówień pozostaję z szacunkiem
N. N.

(Faktura.)

Lwów

dla Pana
z handlu N. N. we Lwowie.

Signo		Wzrost	Ct.
	Posyłamy Panu		
H. G. R.	5 beczek cukru, wagi 50 cetn.		
Nr. 1, 2, 3,	Cetn. à 28 złr. w. a. . .	1400	
4, 5, 6, 7.	2 beczek kawy Ceylon, wagi 10 cetn.		
	Cetn. à 70 złr. w. a. . .	1400	
	Razem	2800	
	Należytość za beczki	35	
	Suma	2835	—

(Zawiadomienie o zawartej spółce handlowej.)

Do Pana N. w Krakowie.

Lwów dnia ..

Mam zaszczyt Pana zawiadomić, że od dnia dzisiejszego wchodzę w spółkę z P. Bondym, i że odtąd będziemy obaj na wspólny rachunek prowadzili handel winny, który dotąd ja sam prowadziłem pod firmą:

Tokarz i Bondy.

Prosimy zanotować niniejsze doniesienie

Z poważaniem

Karol Tokarz.

Maciej Bondy.

Karol Tokarz będzie podpisywał: Tokarz & Bondy
(własnoręcznie.)

Maciej Bondy będzie podpisywał: Tokarz & Bondy
(własnoręcznie.)

(Doniesienie o rozwiązaniu spółki.)

Do Pana N. w Sączu.

Tarnów dnia

Mamy zaszczyt donieść niniejszem, że istniejąca pod firmą: Krawczyk i Bednarz spółka handlowa stosownie do warunków kontraktu dnia dzisiejszego rozwiązuje się. Dobrowolnej ugody (stralcio) podjął się sam P. Krawczyk. Prosimy tedy wszystkie otwarte rachunki przenieść na jego nazwisko i we wszystkich sprawach tyczących się zwinętej firmy, do niego Pana odśledzić.

Prosimy przyjąć słowa podziękowań za położone w nas zaufanie.

Tomasz Krawczyk przestaje podpisywać:

Krawczyk & Bednarz.

Jan Bednarz przestaje podpisywać: Krawczyk & Bednarz.

Tomasz Krawczyk będzie podpisywał: Tomasz Krawczyk.

(Doniesienie o objęciu istniejącego handlu.)

Do Pana N. w Nowym Sączu.

Tarnów dnia

Z załączonego obwieszczenia zechcesz Pan powziąć wiadomość, że istniejąca pod firmą: Krawczyk i Bednarz spółka handlowa dnia dzisiejszego rozwiązała się.

Towary pozostałe na składzie i likwidację otwartych rachunków ja objąłem w zamiarze prowadzenia dalej dotychczasowych interesów pod własnym nazwiskiem i na swój własny rachunek.

Wieloletne doświadczenia i udowodniona rzetelność dodają mi otuchy, że jak dotąd tak i na przyszłość potrafię sobie zasłużyć na Pańskie zaufanie, staraniem zaś mojem będzie nie tylko zachować je sobie w całości, ale jeszcze silniej ugruntować.

Proszę o łaskawe zaznaczenie sobie mego nazwiska, jak niemniej o dalsze Jego względy, zostaję z winnem poważaniem

Tomasz Krawczyk,

który się będzie podpisywał: Tomasz Krawczyk.

(Zawiadomienie o powierzeniu firmy per procura.

Do Pana W. w Kołomyi.

Lwów dnia 15. lipca.

Postanowiłem Pana J. N. Bruchnalskiego, który już od wielu lat był pełnomocnym zastępcą znacznego tutejszego domu handlowego, a teraz wstąpił do mego handlu, pełnomocnikiem. Donosząc o tem, upraszam Pana uprzejmie przyjąć do wiadomości jego nazwisko. Przyjmij Pan zapewnienie mego szacunku i poważania.

Franciszek Żelaziński.

Pan Jan Nep. Bruchnalski będzie podpisywał:

Jan Nep. Bruchnalski.

(Zapytanie względem możności udzielenia kredytu.)

Do Pana L. w M....

Lwów dnia ..

Ufny w Pańską dyskrecję i przyjaźń, pozwalam sobie uczynić następujące zapytanie:

Pan Ignacy K... w M... daje mi zlecenie dostawy towarów w wartości ... złr., żądając zakredytowania sumy ... złr. do ostatniego lipca r. b.

Ponieważ nie znam Pana K... a mam powody mieć się na ostrożności, przeto upraszam Pana, chciej mi otwarcie donieść, czy mogę bez obawy Panu K... udzielić żądany kredyt? Wstrzymam się tak długo z odpowiedzią, dopóki nie otrzymam od Pana wiadomości, przeto proszę o nią jak najrychlej. Możesz Pan być zupełnie spokojnym, że z Jego doniesienia zrobię jak najostrożniejszy użytek i liczyć na moją gotowość do wywzajemnienia się.

Bonifacy G...

(Odpowiedź na poprzedzający list.)

Do Pana Bonifacego G... we Lwowie.

Manasterzyska dnia ..

Poświadczam odebranie szacownego pisma z dnia ..

W załatwieniu Pańskiego zapytania, miło mi jest Panu oznajmić, że Pan K... otworzywszy tu handel przed kilku laty, używa powszechnie jak największego zaufania i zdaje się być obrotnym i zamożnym kupcem. Co do mnie nie wahałbym się ani na chwilę udzielić mu wzmiankowanego kredytu.

Przyjmij Pan zapewnienie mojej gotowości do usług.

pański

uniżony sługa
L.

(Oferta pośrednictwa w zakupie towarów.)

Do Pana O... w Kamionce.

Lwów dnia ..

Trudnię się zakupnem towarów rękodzielniczych na rachunek swoich mocodawców. Zawiazane stosunki z producentami miejscowymi i okolicznymi, stawiają mię w możności załatwiania szybko i punktualnie każdego polecenia.

Za te czynności pobieram ... % prowizji od ceny zakupna, przytem liczę sobie koszta opakowania, opłatę cła, portoryum etc. Zakupione towary otrzymują odemnie moi mocodawcy po cenie zakupna i są przypuszczeni do tych wszystkich korzyści, które przy ryczałtowych zakupnach są w używaniu.

Jeżelibyś Pan miał chęć wejść ze mną w stosunki, proszę zrobić na próbę jaki obstalunek dla przekonania się o wynikających korzyściach z mego pośrednictwa.

W oczekiwaniu pomysłnej odpowiedzi zostaję z szacunkiem

uniżonym sługą

N. N.

(Zawiadomienie o przesyłce gotówki na zakupno dukatów.)

Pan N. N. we Lwowie.

Przemysł dnia 16. kwietnia.

Zawiadamiam Pana, że wyprawilem do niego c. k. pocztą sumnę ... złr. w. a. w banknotach. Bądź tak dobry, po potrąceniu sobie należitości (szpezów) za zajęcie się tą sprawą, kupić mi za powyższą kwotę ... sztuk cesarskich obrączkowych dukatów i przesłać mi takowe wraz z rachunkiem.

Z poważaniem

A. G.

(Odpowiedź na powyższy list.)

Do Pana A. G. w Stryju.

Drohobycz dnia ...

Odpowiadając na szacowny list z dnia .. donoszę, że za nadesłaną sumnę ... złr. w. a. w banknotach kupilem dla Pana ... dukatów.

Po potrąceniu szpezów, których tu rachunek załączam, otrzymałem za powyższą sumę ... sztuk dukatów, licząc każdy po .. złr. w. a.

Wyprawiwszy takowe c. k. wozem pocztowym pod Pańskim adresem, proszę według załączonego rachunku uznać mi całą sumnę.

Z poważaniem
N. N.

(Oznajmienie o przesyłce gotówki na rachunek trzeciego.)

Do Pana Olskiego w Rawie.

Pruchnik dnia ..

Z polecenia i na rachunek P. Roberta Wyki z Radymna, posyłam Panu odchodzącą dzisiaj pocztą pakiet z sumną ... złr. w. a. i proszę uprzejmie o poświadczenie mi jej odebrania.

Z poważaniem
Grzegorz Gorzewski.

(Poświadczenie odebrania posyłki posyłającemu.)

Do Pana Grzegorza Gorzewskiego w Pruchniku.

Kawa dnia ..

Niniejszem mam zaszczyt zawiadomić Pana o odebraniu pisma z dnia .. oraz gotówki w kwocie ... złr. w. a.

Rzeczoną kwotę zapisałem na rzecz P. Roberta Wyki z Radymna i zawiadomiłem go o tem.

Z poważaniem
Tobiasz Olski.

(Doniesienie o odebraniu pošyłki polecającemu.)

Do Pana Roberta Wyki w Radymnie.

Rawa dnia ..

Niniejszem zawiadamiam Pana o otrzymaniu dzisiaj od P. Grzegorza Gorzewskiego z Pruchnika na rachunek Pański kwoty złr. w. a.

Z poważaniem
Julian Olski.

Dział II.

Listy kupieckie w szczególności.

LISTY WYWIADOWCZE I INFORMACYJNE.

Listy tego rodzaju obiegają często w rękach kupieckich, zwłaszcza jeżeli kupiec zasięgnąć chce rady, wiadomości i wskazówki spuszczając się w tym względzie na sumiennność i uczciwość swego kolegi.

Należy je stylizować o ile możności jak najtreściwiej, aby nie znudzić czytającego, nadto zważać należy, aby wiadomości powziętej nie rozgłaszać, a tym sposobem nie szkodzić sławie odpisującego.

Przykłady.

Wielmożny Pan Jerzy Simon w Wiedniu.

Lipsk 5. Marca 18..

W odpowiedzi na łaskawy list Wielmożnego Pana śmiem Mu podać kilka szczegółów co do zachowania się i zdolności Jana Kastelli mego dawnego subiekta. Jestto człowiek płochy,

zbyt lekko rzeczy pojmujący, jedynem jego marzeniem i celem jest zadowolić tylko namiętności swoje. To popchnęło go nawet do defraudacyi bardzo znacznej sumy (4000 talarów). Prócz tego jest on nałogowym pijakiem, krnąbrnym i nieposłusznym człowiekiem.

Tyle słów w odpowiedzi, najsumienniejszej i najprawdziwszej za którą też poręczyć może

Jego uniżony sługa
Piotr M.

właściciel handlu korzennego.

(Podobny list.)

Wielmożny Jan Zarecki w Lublinie.

Lwów dnia ...

Zawezwany przez Wielmożnego Pana do wydania sądu o właścicielu sklepu żelaznego panu Michale Jalickim, pospieszam z odpowiedzią, zwłaszcza iż tylko na korzyść tegoż pisać muszę. Pan Jalicki jest człowiekiem sumiennym, zapobiegliwym, dbałym o rozwój swego interesu, wnosić też można iż syna Pańskiego z praktyką handlową należycie obznajomi podawszy mu sposobność do należytego wykształcenia się w nowoobranym zawodzie.

Ciesząc się z zaufania we mnie położonego kreślę się z szacunkiem

uniżonym sługą
Andrzej K.

(Podobny list.)

Pan N. N. we Lwowie.

Sanok 15. lipca.

Pan Ludwik Filecki, pozostający dotąd w moim handlu stara się o korzystniejszą posadę w banku kredytowym. Z przykrością przychodzi mi rozstać się z tym młodym, zdolnym, pełnym energii i pracowitości młodzieńcem. Przez wzgląd jednak na jego usilne prośby, a nadto nie mając bynajmniej zamiaru

zamykać mu jego przyszłości przychylam się do prośby tegoż, mając ten wysoki zaszczyt polecić go Wielmożnemu Panu.

Pełniąc obowiązki buchaltera i kasjera dał on liczne dowody swej poczciwości, przezorności i mozolnej pracy, w tej mierze zarzucić mu nic nie mogę; wiadomości jego były dla mego handlu zupełnie wystarczające, a jego przykładowe zachowanie zasługuje na największą pochwałę.

W handlu moim pracował przez lat ośm, nie dając najmniejszej przyczyny do nagany lub napomnienia.

Polecając go łaskawym względem Wielmożnego Pana, znanego powszechnie z uczynności kreślę się jego

uniżonym sługą
Jan Wilski.

(Zapytanie.)

Pan Armatys we Lwowie.

Lwów 8. lipca 18..

Dyrekcya banku centralnego zapytuje Pana jak wielką sumę można powierzyć agentowi bankowemu Adolfowi S.? Potrzebując tej wiadomości w jak najkrótszym czasie uprasza Wielmożnego Pana o spieszną odpowiedź.

Z szacunkiem
Za dyrektora
N. N.

(Odpowiedź.)

Szanowna Dyrekcyo!

W odpowiedzi na zapytanie Szan. Dyr. uczynione na dniu 8. lipca 18.. do l. 485/6 A. oświadczam, iż Pan Adolf S. jako znany w tutejszych kołach agent bankowy cieszy się względami i zasługuje na zaufanie. Złożyć nadto może kaucyę w kwocie 5.000 złr. w. a. w papierach państwowych w dniu powierzenia mu znanej sprawy, którą spodziewam się ku zadowoleniu stron przeprowadzi.

Załączając przy tej sposobności najnowszy cennik naszych towarów, polecam się łaskawym względem

(Datum.) z uszanowaniem
Emil Replicki.

(Podobny list.)

Wielmożny Pan Ludwik R. w Kijowie.

Lwów dnia ..

W pełnem zaufaniu Pańskiej przyjaźni ośmielam się trudzić Go w sprawie ważnej dla mego handlu. Rzecz cała tyczy się osoby Piotra M., znanego Panu kupca utrzymującego handel z towarami norymberskimi *en gros*.

Wspomniany Piotr M. zalega już od pół roku z wypłatą sumy 20.000 talarów, zapewniając mnie iż z początkiem roku całą kwotę wyrówna z należnymi procentami. Suma ta jest dla mnie olbrzymią, przeto o pewne jej zahipotekowanie iść mi powinno.

Zapytuję więc Wielmożnego Pana, czy Pan Piotr M. zasługuje na dalsze zaufanie i czy mam też dalszą wysyłkę towarów zawiesić?

Raczy tu Wielmożny Pan donieść mi jaki jest stan prawdziwy jego interesów, czy ma wiele kupujących, wierzycieli lub dłużników.

Znając Jego przychylność ku mojej starej, nieskażonej firmie i życzliwość, ośmielam się tem obarczać Wielmożnego Pana, lecz czynię to w tej nadziei, iż jako człowiek sumienny nie zechce zguby mojej i mego przedsiębiorstwa.

Kreślę się uniżonym sługą W. P. Dobr.

Zenon L.

(Odpowiedź.)

Szanowny Panie!

Zobowiązany Pańską przyjaźnią podaję mu kilka szczegółów co do Piotra M.

Jestto człowiek lekkomyślny i nie myślący bynajmniej o rozwoju i korzystnym stanie przedsiębiorstwa; wpada on ustawicznie w przepaść, w którą go jego liczne długi wtrącają. Zbytlowe nad stan życia nadwreżyło fortunę odziedziczoną po ojcu, a nieumiejętne prowadzenie handlu roztrwoniło ją do reszty.

Nie mogąc znaleźć w bankach kredytu, popada on w długi lichwiarskie, dlatego radzę Panu jak najmocniej zabezpieczyć się szybko przed stratą. Wszyscy oczekują lada dzień katastrofy, która za sobą bardzo złe skutki pociągnie.

Cieszyłbym się nie mało, gdyby rada moja była jeszcze na czasie, w przeciwnym bowiem razie przy upadku nie wiele byś Pan mógł uratować. Chcąc Panu być w tej mierze pomocnym ofiaruję moje pośrednictwo, prosząc w razie przyjęcia go o potrzebne papiery. Czynię to zupełnie bezinteresownie, z współczucia i przyjaźni dla Pana, który będąc oddalonym nie możesz tak stanowczo ze znajomością całej sprawy wystąpić.

Oczekując rychłej odpowiedzi zostaje

z uszanowaniem

(Datum)

Ludwik R.

(Podziękowanie za powyższy list.)

Wielmożny Panie Dobrodzieju!

Dotkniętemu smutną nowiną przywróciłeś Wielmożny Panie nadzieję ofiarując się z pośrednictwem. Dziękując za tę prawdziwą łaskę przesyłam wszystkie dotyczące akta z pokwitowaniem odebranych towarów. Obyś je Wielmożny Panie użył jak najlepiej i uchronił choć połowę przed bliskim bankructwem niegodziwego Piotra M. Polecając się Jego łaskawym względem wyrażam mą najżywszą podziękę i wdzięczność z jaką zostaje

najuniżeńszym sługą

Zenon L.

LISTY POLECAJĄCE I OFERTY.

Listami tymi polecamy nasz handel, nasze wyroby, nasze składki, podając przytem najmożliwsze i najlepsze warunki. Tym

sposobem zawiązuje się stosunki z nowo utworzonymi handlami i świeżo intabulowanymi firmami. Przed wysłaniem listu podobnej treści należy się dowiedzieć bliższych szczegółów i nie pokazywać się z nieświadomością sprawy.

Przy podobnych ofertach, używanych ustawicznie, stawia się następujące warunki:

a) Czas i rodzaj wypłaty należności.

b) Czy się bierze artykuły pewne w komis, czyli się też je całkowicie za spłatą zamawia.

c) Czyli się przy zakupnie nie zaliczy (anticipando) pewnej sumy.

d) Jaką prowizję pobierać będą strony handlujące.

e) Która strona poniesie koszt przesyłki.

f) Czyli kto ręczy za stroną lub nie.

Przykłady.

Wielmożny Pan Edward S. w Wiedniu.

Tryjest 8. Maja 18..

Dowiedziawszy się iż Wielmożny Pan utworzył handel korzenny, pospieszamy z przysłaniem cennika i poleceniem naszych usług. Będąc w stanie poczynić dla nowo utworzonego sklepu pewne ustępstwa, polecamy się Jego pamięci.

Pytamy więc W. Pana czy będąc w fundusz zaopatrzony jesteś w stanie w przeciągu 4—5 miesięcy wypłacać nam (Respiro) należność; czy masz Pan podstawę kredytu; jakiego gatunku towarów potrzebować będziesz i czy zechcesz na podane przez nas warunki w przyłączonej kartce informacyjnej się zgodzić.

Jako znana firma w kraju i za granicą polecamy nasze najlepsze i najświeższe towary w największej ilości. W nadziei bezzwłocznej odpowiedzi kreślimy się z szacunkiem

Müller et Becker.

(Odpowiedź na powyższy list.)

Wielmożny Pan Müller et Becker w Tryjeście.

Stosownie do wezwania pańskiego ofertę domu handlowego pp. Müller et Becker przyjmuję dodając do tabeli informacyjnej co następuje:

a) w banku centralnym mam kredyt do wysokości 28.000 zhr. w. a.

b) biorę na siebie kosztą przesyłki (transportu).

c) płacić będę w półrocznych ratach na dniu 1. Stycznia i 1. Lipca banknotami, doliczając w tabeli wskazany procent.

d) bliższe wiadomości o towarach panów i ich jakości byłyby mi bardzo pożądane.

Gdyby szanowna firma na wyżej podane warunki zgodzić się chciała, natenczas proszę o zawiadomienie telegraficzne pod moim adresem

Z uszanowaniem
Edward S.

(Podobny list)

W. Pan . . .

Hamburg . . .

Spodzielając się w tych dniach znacznej przesyłki bawełny, ośmielamy się Jego znanemu domowi przedłożyć próbki pojedynczych gatunków. Gatunki te, zaręczyć możemy najlepsze, są następujące:

Luisiana	za	cntr.	.	.	zhr.	cnt.
Surate	"	"	.	.	"	"
Pernambuco	"	"	.	.	"	"
Macedonia	"	"	.	.	"	"

Macco	za	cntr.	.	.	zhr.	cnt.
Demerari	"	"	.	.	"	"

Sądząc po próbkach towar jest w jak najlepszych a najwięcej rozpowszechnionych gatunkach; ośmielamy się przeto zapytać czyby Wielmożny Pan połowy tej przesyłki nie wziął w komis, i gdyby to nastąpiło pod jakimi warunkami; czyli też może weźmiesz Pan część na własny rachunek? W pierwszym razie z wypłatą należności wstrzymać byśmy się mogli, w drugim zażądamy jej najdalej za cztery miesiące. Przesyłka bawełny po nadejściu pańskiej odpowiedzi nastąpić może.

Oczekując więc teje zostajemy

z szacunkiem
P. R. et J. S.

(Podobny list.)

Wielmożny L. W. w Pradze.

Wiedeń 2. l. . .

W skutek objawionego ze strony pańskiej życzenia, zawiązuję z nim niniejszem stosunki i pochlebiam sobie iż obydwie strony wspierając się wspólnymi siłami długo ten związek utrzymywać będą.

Będąc w stanie podane wyżej produkta z samego źródła pociągać, nie bez korzyści dla siebie i dla pozbywających się, mogę przy tem ofiarować i Pan upewny procent. Tym sposobem suma ta zrównoważy ową, którą Panu za inne towary winien będę. Rzecz cała jest więc najprościejszą, robimy układ o zamianę towarów. Sądzę iż Pan jako finansista łatwo pojmiesz, iż na tym stosunku ani ja, ani Pan ucierpieć nie jesteś w stanie, zwłaszcza, że rozrachowanie nastąpić może przy końcu każdego kwartału, za pomocą mego pośrednika w Wiedniu pana Józefa Wiemmera.

Przylączając cennik, polecam się Pańskim względom i zostaje

uniżonym
Karol Zall.

(Podobny list w sprawie wekslowej.)

Wielmożny Pan Piotr Lerocs w Peszcie.

Wiedeń 27. . .

Zawiadomiony przez panów Fr. K. i Spółkę o otworzeniu nowego domu komisowego ofiaruję się Panu z pośrednictwem na tutejszym placu. Jestem w stanie wszelkie papiery, akcje, obligacje i skrypta na pański rachunek zakupić, przyjmować do inkasowania rachując sobie tylko 1%. Gdybyś Pan pod tymi warunkami moje pośrednictwo w wszelkim zakresie przyjmując zechciał natenczas prosiłbym o szybką odpowiedź.

Z szacunkiem

Alojzy Oplitz.

(Zawiadomienie o otwarciu biura komisowego.) *)

Wielmożny Pan Karol Hirrek dyrektor banku.

Niniejszem mam zaszczyt oznajmić iż moje koncesjonowane (re-skryptem c. k. Namiestnictwa 15. kwietnia do l. 15.663) biuro komisowe i agencja powszechna dla rolnictwa handlu i przemysłu rozpoczęło swoje czynności.

Biuro komisowe i Agencja powszechna zajmuje się:

a) 1. pośrednictwem w kupnie i sprzedaży, tudzież wydzierżawianiu lub wymianie dóbr ziemskich, lasów, zakładów fabrycznych i wszelkich miejskich realności.

b) w kupnie i sprzedaży wszelkich ziemioplodów rolniczych, nasion pastewnych i leśnych, kupnie maszyn rolniczych i narzędzi gospodarskich z najpierwszych fabryk krajowych i zagranicznych — w ogóle wszelkich wyrobów handlowych i przemysłowych.

2. pośrednictwem w zaciąganiu pożyczek na hipotekę lub bez hipoteki.

*) Powyższe zawiadomienie podajemy jako prawdziwy wzór pod względem stylu i wyczerpania treści.

3. pośrednictwem w przeprowadzeniu interesów rolniczych przemysłowych i handlowych w ogóle — jako to: w urządzaniu gospodarstw wiejskich, parcelowaniu gruntów, nawodnianiu lub wysuszaniu, tak w urządzaniu fabryk, dostarczaniu materiałów do budowy, w urządzaniu składów towarowych i t. p.

4. przyjmowaniem i utrzymywaniem agencji zakładów finansowych, przemysłowych i handlowych

5. przyjmowaniem weksli, przekazów, i wszelkich należności do inkasowania.

6. załatwieniem wszelkich wyselek (spedycy) towarowych w kraju i za granicą.

7. przyjmowaniem i wysyłaniem ogłoszeń (inseratów) jako też przedpłat do wszelkich dzienników krajowych i zagranicznych.

Mając rozległe stosunki z pierwszymi domami handlowymi, jestem w możności przy sprzedaży wszelkich plodów rolniczych i lasowych pominąć wszystkie pośrednictwa i niepotrzebne na to wydatki, — a zapewniając że każdego rodzaju nasiona z pierwszej ręki od zaszczytnie znanych producentów krajowych i zagranicznych bezpośrednio odbieram, tudzież że wszelkie życzenia celem zakupu maszyn rolniczych i narzędzi gospodarskich tylko w najpierwszych krajowych i zagranicznych fabrykach uskuteczniam, upraszam o łaskawe polecenia w myśl powyższego programu.

Bliższe warunki mianowicie co do honorarium dołączone są w tabelce informacyjnej

Witalis W. Smowski.

(Uwiedomienie ajenta.)

Wielmożny Pan K. S. w Busku

Lwów

Będąc ajentem jeneralnym banków: włościańskiego i filii c. k. zakładu kredytowego uwiadamiam Pana niniejszem, że Filia c. k. uprzyw. Zakładu kredytowego dla handlu i przemysłu we Lwowie, wydaje asygnata kasowe 4½ procentowe za 8 dniowem wypowiedzeniem, 5 procentowe za 14 dniowem wypowiedzeniu na okaziciela opiewające i że wszelkie jej 5½ procen-

towe asygnaty kasowe z 30 dniowym wypowiedzeniem w obiegu znajdujące się, od 24. marca b. r. po 5. od sta z 14. dniowym wypowiedzeniem oprocentowane będą.

Co do ces. król. uprzyw. galicyj. zakładu kredytowego włościańskiego komunikuję Panu iż wydaje on asygnacje kasowe 5. procentowe z 10 dniowym terminem wypowiedzenia i 6 procentowe z 30 dniowym terminem wypowiedzenia. Również na być można listy zastawne zakładu kredytowego włościańskiego w sztukach po 100, 500, i 1,000 zlr. wal. aust., które prócz stałych 6% przynoszą także i dywidendę, a wylosowane będą w przeciągu lat piętnastu. Przesyłając to Panu z polecenia obu dyrekcji *) do wiadomości kreślę się z uszanowaniem.

P. L.

(Oferta kupca lub przedsiębiorcy.)

Wielmożny Panie!

Lwów

Dowiedziawszy się od dobrze Mu znanego Pana Leona F., urzędnika assekuracji iż Wielmożny Pan rozporządzając dość znacznym kapitałem nie ulokowałeś go dotychczas, śmiem przedłożyć Mu propozycję o której szczęśliwym przeprowadzeniu nie wątpię. Z ogłoszeń dowiedziałem się iż jest 2000 morgów lasu jodłowego zaraz do sprzedania. Las ten leży przy linii kolei a nadto splawiaćby można materiał tratwami, gdyż tylko 1 1/2 mili oddalonym jest od rzeki.

Proponuję więc Panu kupno jego na wspólnie ze mną. Wielmożny Pan dasz jedną połowę, a ja drugą jestem w stanie dać choćby natychmiast. Korzyści z kupna tego wyliczać nie myślę zwłaszcza iż Wielmożny Pan już kilka razy podobne interesa miałeś i na nich też dorobiłeś się fortuny. Poczynilem nawet stosowne kroki a to tego rodzaju, iż nikt inny przedemną a

*) Agent, jeżeli jest w rzeczy samej agentem dwóch banków, nie powinien w jednym liście do tejże samej osoby łączyć interesa dwóch nie zostających z sobą w żadnym związku banków. My uczyniliśmy to tylko dlatego aby pokazać formę takiego uwiadomienia w jednym przykładzie a nie nużyć dwoma przykładami.

Przypisek Ta. Cza.

ewentualnie przed Wielmożnym Panem pierwszeństwa mieć nie będzie. Wszystko więc zależy od pomyślnej odpowiedzi Wielmożnego Pana, której mam nadzieję się spodziewać choćby z tego powodu, iż dowierzać mi Wielmożny Pan zechcesz o pomyślności kupna. W tej nadziei kreślę się Wielmożnego Pana uniżonym sługą

Jan Remmel,

właściciel handlu korzennego.

(Oferta.)

Wielmożny Panie!

Lwów ...

Już od dłuższego czasu życzyłem sobie wejść w stosunek z Jego poważanym powszechnie i znanym z zamożności domem handlowym. Teraz gdy zakres mojego przedsiębiorstwa znacznie rozszerzyłem, zawiązując stosunki z najpierwszymi producentami, ośmielam się Wielmożnemu Panu przesłać najnowszy cennik moich towarów, nie potrzebując bynajmniej ręczyć za ich dobroć. Pod tym względem jestem pewny, iż żaden z tutejszych domów konkurencji ze mną nie wytrzyma, zwłaszcza, iż moja firma znana jest od lat 85. Upraszam więc Wielmożnego Pana, by zwrócił uwagę na mój cennik i stósowne a łaskawe zamówienia poczynił.

Spodziewać się mogę, iż ceny nie są zbyt wygórowane, owszem są one niskie i dają najlepszą sposobność do nabycia artykułów. Przypominając się łaskawej pamięci, proszę o bliską sposobność, przy której bym mógł czynem okazać, jak umiem cenić Jego polecenia i jak dalece przez szybką staranną usługę staram się nasz związek umocnić.

Z najgłębszym szacunkiem

Grzegorz Steffills

właściciel handlu pod „Gwiazdą“

(Oferta.)

Wielmożny Panie!

Lwów

Dowiedziawszy się, iż Pan potrzebujesz skór w znacznej ilości ośmielam się niniejszem wyszczególnić te, które w moim składzie się znajdują:

1.000 sztuk skór oślich	a	złr.	kr.
2.000 „ „ cielecych	„	„	„
8.000 „ „ baranich	„	„	„
2.000 „ „ kozłowych	„	„	„
3.000 „ „ juchtowych	„	„	„ i t. d.

Bez zwątpienia znajdziesz Pan powyższy cennik bardzo niskim i raczysz mnie swem łaskawem poleceniem prawdziwy zaszczyt uczynić. Sądzę bowiem iż nie tak prędko znajdziesz Pan sposobność nabyć tak piękne towary za tak niskie ceny.

Gdybyś się Pan jednak nie zgadzał z powyższymi cyframi, zechciej więc podać mi swoje warunki w najkrótszym czasie, gdyż wyjeżdżając w sprawach handlu za granicę i niewracając prędko, nie będę mógł memu zastępcy tak obszernego zostawić pełnomocnictwa. Tusząc iż Wielmożny Pan obdarzy mnie łaskawymi względami kreślę się z szacunkiem

Jan Amostl

właściciel handlu skór i futer w rynku pod l. 342.

(Oferta.)

Wielmożny Panie!

Lwów...

Zawiązawszy obszerną spółkę, której zakres bardzo daleko się rozciąga, udajemy się do Pana z prośbą. Nasza spółka tuszy i podziela to zdanie, iż i Pan do naszego akcyjnego towarzystwa

należyć zechcesz, przyczyniając się doń ile możności. Cieszymy się bowiem tą nadzieją, iż Pan zechcesz się także liczyć do przyjaciół naszych i naszego interesu.

Zyskawszy powszechne zadowolenie i zaufanie będziemy się starać, aby go nadal nie utracić, ale przeciwnie nadać interesom naszym najpomyślniejszy kierunek. I w tej to właśnie myśli odzywamy się do Pana, byś zechciał przyczynić się częścią swego kapitału, który tym sposobem najwyższe procenta przynosić Ci będzie.

Przesyłając drukowany projekt w którym przewidziane są wszystkie możliwe zarzuty, raz jeszcze przypominamy się Jego pamięci

Z szacunkiem

J. K., L. M. i Spółka.

(Oferta. *)

Wielmożny Panie!

Lwów

Jestem agentem znanej Panu zapewne, bo głośniejszej firmy Jan C. Sothen w Wiedniu, Graben Nr. 13. Z polecenia tejże udaję się do Pana, czybyś też nie zechciał przyjąć agentury na prowincyi w sprawie losów na których jedynie zyskać a nie stracić nie można. Są to zagwarantowane przez król. węgier. rząd, węgierskie losy premiowe, które rocznie cztery ciągnięcia z głównymi wygranymi 250.000, 2.000, 150.000, 100.000 i t. d. mają, a których najniższa wygrana, z którą każdy los wyciągniętym być musi (obecnie 108 złr.) aż do 184 złr. dochodzi. Okoliczność, iż losy te nadzwyczaj są lubione, a szczególnie do lokowania kapitału spowodować może wkrótce wyższą kursu, tem bardziej, iż obecny kurs około 95 złr., nie stoi w żadnym stosunku do kursów innych papierów loteryjnych, a wszelkie wygrane wypłacane są bez strącenia podatku dochodowego. Niżej

*) Podobnego rodzaju oferty czynione bądź innym osobom, można wybornie użyć za inseraty, naturalną jest jednak rzeczą, że da się to zrobić li tylko za stosownem przerobieniem.

podpisany zaprasza zatem do zakupna tych najlepiej wyposażonych, najpewniejszych a przytem najtańszych papierów loteryjnych. Aby każdemu umożliwić nabycie tych losów, sprzedawane one będą pod bardzo korzystnymi warunkami na 10 miesięczne raty z zadatkiem jedynie 10 złr., a nadesłanie tego zadatku jest dostatecznem, aby udział brać w następem ciągnięciu na wszystkie wygrane. Losy oryginalne mogą być każdego czasu za rzesłaniem kwitu ratowego odebrane.

Tyle miałem Panu zakomunikować. Zechciej więc Pan donieść, czy w podobnych warunkach zostające losy zechcesz w agencję przyjąć a nadto jakie Pan stawiasz żądania.

Z uszanowaniem

Za dyrekcję

Edward Peggler.

(II. OFERTY SPECJALNE.)

Oferty te, co do osób mają na celu zajmować się poleceniem i zatrudnieniem pewnych indywiduów pracujących w biurach bankowych i kupieckich.

Rodzaj ten listów kupieckich jest niezawodnie najtrudniejszym, chodzi tu bowiem podającym te oferty, aby korzystny wpływ wywarły i wpłynęły tem samem pomyślnie na los oferenta. Nie należy je zbyt długo stylizować, nużyć by bowiem mogły czytającego, muszą jednak zawierać dostatecznie wskazówki po których o oferencie pewny sąd wydaćby można. Trudno więc jest bardzo wykreślić pośrednią drogę między za wiele i za mało, dlatego też wielu podając nieszczęśliwie napisane oferty ani przypuszczało, iż te stanowią na ich przyszłość wpływ wywarły. Przedewszystkiem strzedz się tu należy samochwalstwa a z drugiej strony zbytnej skromności, pierwsza wada szkodzi zarówno jak i druga, ta zdradza zanadto zaufania we własne siły, druga znowu brak stałości i mocy wypowiedzenia zdania o sobie. Nie potrzeba unosić się tu fantazją, kreślić zbyt obrazowo

lub rzecz całą w ciemnych przedstawiać barwach, kupiec, człowiek interesu, któremu każda chwila jest drogą, nie będzie zadowolony z tego kupieckiego romansu. Pisać je należy z godnością, bez podłego czołgania i podlizywania się, skromność i powaga muszą je cechować.

Zwagać potrzeba na stosunek jaki zachodzi między piszącym ofertę a przyjmującym ją. Nieuwaga na ten ważny punkt może się stać bardzo łatwo przyczyną niepomyślniej odpowiedzi. Zwróciliśmy na całą tę rzecz dla tego bacność czytelników gdyż przedewszystkiem jest ona potrzebną a prawie codzienną.

Oferty winne być zaopatrzone w świadectwa ludzi poważnych, znanych na polu handlowo-przemysłowem, spuścić się bowiem li tylko na słowo jest rzeczą niepodobną. Wiele może być pomocnem poprzednie zainformowanie się o charakterze i właściwościach przyszłego pryncypała i tegoż stosunkach.

Przyjętej powszechnie kupieckiej formy co do pisania listów nie wyzyskuje się tutaj; np. datum kładzie się pod listem a nie jak w listach urzędowych na czele, list powinien mieć charakter pół prywatny.

Odpowiedź na Ofertę jest albo odmowną, albo też zawiera polecenie objęcia opróżnionej posady — Replika rzadko tu przysłuży. Najlepiej jednak rzecz całą wyjaśnić:

Przykłady.

(Oferta o posadę komptuarzysty.)

Wielmożny Panie!

Lwów ..

Udowodniony przez Pana J. P. o wakującem w Jego biurze miejscu komptuarzysty, ośmielam się o nadanie tegoż najtąskawiej upraszać.

Posiadając gruntowne wiadomości we wszystkich gałęziach handlu i przemysłu, w buchalterji i prowadzeniu korespondencji mógłbym być skutecznie użytym do objęcia czynności buchaltera i Salda — kontysty lub korespondenta, a zwłaszcza do tej ostatniej posady, władam bowiem bardzo dobrze i piszę językiem francuskim i angielskim.

Gdyby Wielmożny Pan uznał mnie za zdolnego do objęcia jednej z tych posad, natenczas jedynym mym celem byłoby starać się pracowitości dać dowody wdzięczności.

Polecając się łaskawym względom mam zaszczyt pisać się

uniżonym sługą

Piotr Ellsert.

(Odpowiedź.)

Szanowny Panie

Lwów ..

W odpowiedzi na pismo pańskie przykro mi bardzo oświadczyć, iż wzmiankowana przez Pana J. P. posada od kilkunastu dni zajęta została.

Pozdrawiam Pana serdecznie

z uszanowaniem

Jan Solski.

(Odpowiedź pomyślna.)

Pan

Lwów

Z odebranego właśnie wczoraj listu widzę, iż Pan prócz biegłości buchalterji należyta posiadasz wprawę w korespondencji, jeżeli rzecz się tak rzeczywiście ma iż władasz zarówno dobrze językiem francuskim natenczasnie będę robił najmniejszych trudności w przyjęciu Pana do mego biura.

Z posadą tą połączona jest płaca do wysokości 650 zlr. w. a. po sześciu latach służby przypuszczam pana do tantiemy z zysku mego interesu, opuścić Pan moje biuro w takim tylko

razie mógłbyś jeżelibyś przypadające na się roboty wykończył a nadto zapowiedział to na trzy miesiące wprzód.

Zresztą urzędnicy mego biura mogą Panu zdać najlepsze sprawozdanie ze stanu rzeczy a z słów ich łatwo poznać będziesz mógł, iż pragnąc rozwoju moich interesów nie spuszczam z oka moich podwładnych i ich stanu.

Oczekuję odpowiedzi z uszanowaniem

Jan Solski.

(Przyjęcie ostatniej propozycji.)

Wielmożny Panie Dobrodzieju!

Lwów ..

Zaszczyt mi przynoszącą odpowiedź Pańska skłania mi do podania następującego ultimatum:

a) obowiązuje się niniejszem wszystkie przydzielone mi elaborata jak najprędzej i najdokładniej uskutecznić w wyznaczonych do tego godzinach urzędowych.

b) obowiązuję się w mowie będącą posadę dłuższy czas piastować a nie opuszczać jej li tylko za 3 miesięcznem wypowiedzeniem.

c) Płacę w kwocie 650 zlr., z której jestem zupełnieadowolony, przyjmuję i o wypłacanie jej w miesięcznych ratach upraszam.

O jedną bym tylko rzecz upraszał a to iżbym w mowie będącą posadę dopiero za dni ośm z powodu interesów familijnych objąć mógł.

Z silnem postanowieniem zużytkowania moich wiadomości dla interesu Wielmożnego Pana Dobrodzieja, kreślę się Jego

uniżonym sługą

Piotr Ellsert.

(Oferta do dyrektora banku.)

Wielmożny Panie Dobrodzieju!

Jak się z ogłoszonego konkursu dowiaduję, Dyrekcja banku potrzebuje uzdolnionego człowieka do objęcia posady buchhalterzysty. Ośmielam się przeto ofiarować Wielmożnemu Panu Dyrektorowi Dobrodziejowi moje usługi, powołując się na moje wiadomości fachowe, uzdolnienie i studia w tej mierze. Posiadam nadto świadectwa mocą których objąć mogę posadę korespondenta władając językiem angielskim, francuskim i włoskim. Gorącem mem pragnieniem jest objąć tę posadę w tak powszechnie znanym banku pod dyktando cenionego i znanego Wielmożnego Pana Dyrektora Dobrodzieja, a tuszę iż prosba moja pomyślnym uwieńczona będzie skutkiem, gdyż wszelkie okoliczności zdają się za mną przemawiać.

W końcu mogę się tu powołać na Pana Ignacego R., Erazma C., Hermana F., szefa domu handlowego i na pp. Pielskich i Spółkę, którzy znając mnie lat kilka mogą o mnie najkorzystniejsze wydać zdanie.

W nadziei pomyślnej a szybkiej odpowiedzi kreślę się Wielmożnego Pana Dyrektora Dobrodzieja uniżonym sługą

Mieczysław Śledzki.

Lwów ..

(Oferta o udzielenie agentury.)

Wielmożny Panie!

Lwów ..

Dowiedziawszy się od agenta Wielmożnego Pana, iż dom Jego poszukuje agenta — kolportera, ośmielam się w tej mierze ofiarować moje usługi. O nadanie tej funkcji tem goręcej proszę zwłaszcza, że rozciąga się ona na kraj mój ojczysty Włochy i na dobrze mi znaną Austrię. Zwiedzałem ją właśnie kilkanaście razy wzdłuż i wszerz w sprawie moich pryncypałów Piotra R. i

Spółki, pana Józefa L. i t. d., którzy to potwierdzić mogą a nawet jak dołączone papiery wskazują już potwierdzili.

Posiadam w tej mierze pewne specjalne wiadomości i należytą rutynę i li tylko chęć rozszerzenia kresu mojej dzielności spowodowała mnie do opuszczenia dotychczas u pana Jana Z. zajmowanej posady. Pański agent udający się właśnie w pobliże Wielmożnemu Pana strony, objaśni go pewnie jeszcze lepiej o moim oryginalnym planie, który za pomocą podanej mi przez Wielmożnego Pana dłoni do skutku chęć przyprowadzić.

Zapewniając raz jeszcze o mych szczerych chęciach służenia gorliwie tak zacnemu domowi, kończę mą prośbę w nadziei, iż pomyślny odniesie skutek.

najniższy sługa
P. S.

(Zawiadomienie.)

Wielmożny Panie!

Lwów ..

Już od dłuższego czasu spostrzegam ślady pewnego namiętnego stosunku między nami a nie mogąc sobie wytłumaczyć przyczyny tegoż śmiem twierdzić, iż powodem jest tu złe ukryta niechęć ku mnie i uprzedzenie do wszystkiego co tylko robię, bez względu czy dobrze zrobiłem. Podobne postępowanie ze strony pańskiej zmusza mnie do opuszczenia posady buchalterzysty zajmowanej w Jego biurze.

Uwielam więc W. Pana o tem proszę o wypłacenie należytości dziękując za dotychczasowe względy i zostając

z uszanowaniem
Stefan Amerski.

(Podobny list.)

Wielmożny Panie!

Lwów ..

W tych dniach otrzymałem wiadomość, iż dzięki staraniom wielu wpływowych osób uzyskałem miejsce korespondenta w banku

centralnym. Donosząc Wielmożnemu Panu o tem proszę zarazem o zwolnienie mię od dotychczasowych obowiązków od 1. następnego miesiąca.

Racz Wielmożny Panie przyjąć me najszczerze podziękowania, jakie Ci za wszystkie wyświadczone mi dobrodziejstwa składam; zapewniam Cię iż dobroć i przychyłność Twoja nigdy mej pamięci nie opuszcza. Jedynie wzgląd na mą liczną rodzinę zniewala mnie do zajęcia korzystniejszej posady.

Prosząc o moje papiery, polecam się łaskawie. Jego pamięci i zostaje

uniżonym sługą

Adam Jelicki.

ZAWIADOMIENIA

i okólniki handlowo - kupieckie.

Zawiadomienia te, które od *avisa* rozróżnić potrzeba, dzielą się na różne poddziały stosownie do treści. I tak mamy zawiadomienia natury czysto kupieckiej o stanie towarów i ich pokupie, następnie zawiadomienia giełdowe, tak zwane kursa. W ogólności obok spostrzeżeń nad stanem całego, rozwoju przemysłu i handlu zawierają one ceny i spostrzeżenia w szczególe.

a) co do pojedynczych artykułów, mówią one o ich wartości cenie a nadto mniej lub więcej ożywionym popycie (tu należy nie zapominać o sposobie transportowania, akcyzy i dostawy.)

b) co do papierów państwowych, obligacji i akcji kolejowych; jaki jest ich kurs obecnie: czyli spodziewać się można *hausse* lub *baisse*, spadku lub podwyższenia cen.

Podobne zawiadomienia powtarzają się periodycznie w pewnych krótkich lub dłuższych odstępach czasu, celem ich jest ożywić handel i zainteresować niemi nie tylko koła finansowo-przemysłowe ale i cały ogół. Pojąć więc łatwo można ich doniosłość i znaczenie, są one dziś niezbędne. Wychodzą one za-

zwyczaj z Londynu i Amsterdamu, Hamburga, Triestu, Fiumy, Pesztu, Wiednia gdzie biorąc swe źródło rozlewają się po całym handlującym świecie. Giełda zbożowa jest znacznie ożywiona w czasie żniw, stąd też w tym czasie wielki na niej panuje ruch.

Ten rodzaj listów należy bez zaprzeczenia także do najtrudniejszych, wpływają bowiem na cały stan interesu; dlatego podajemy tu przykłady najcelniejszych pod tym względem zawiadomień londyńskich i hamburskich (są to oryginały).

Zawiadomienia o towarach.

Do tego rodzaju listów wybiera się tylko najważniejsze spostrzeżenia a biorąc szczegół po szczególe omawia się wszystko dokładnie i sumiennie.

Przykłady.

Tryest dnia ..

Handel z nowym rokiem ożywił się nieco, szczególnie co do towarów kolonialnych. I tak:

Kawa. Zakupiono ją w większej ilości po tańszych cenach. Ceny następujące 30—30 $\frac{1}{2}$, 31—31 $\frac{1}{2}$, najlepszy gatunek 34—35. Domingo 32—33. Hawanna 33—36. Pokupują gatunek kawy. Jamajka, dobry odbył ma też ona w cenie 45—50, najmniej dostarczono najlepszej w cenie 58—59 złr.

Cukier podróżował w cenie. Surowy cukier nie ma odbytu, choć za gatunek *brasil*, za który przedtem dawano 35 $\frac{1}{2}$, teraz ofiarują 36 $\frac{1}{2}$. Wysyłki surowego cukru odbywają się tylko w znaczniejszej ilości.

Cacao cena 24—25. Mały popyt.

Pieprz złr. 26, Cassia lignea złr. 82.

Indigo w małym znajduje się wyborne, 200 beczek tylko — w dobrym gatunku po 5 $\frac{1}{2}$ — 6 złr. Mały popyt.

Rodzynki bardzo spadły w cenie i tak samo 4—5 zhr. daktylę, sultańskie paszukiwane zhr. 18.

Bawełna. Handel mocno ożywiony — ceny posłałem telegraficzne i t. d.

Wiatr sprzyja, wkrótce więc spodziewać się będzie można odpłynięcia wielu okrętów.

Wiedeń dnia 7. marca 18 ..

Spodziewając się w tych dniach większego w handlu Panów popytu, posyłam niniejszem szczegółowy najnowszy wykaz notowany na naszej giełdzie.

Bawełna, handel wzmaga się bardzo, popyt ogromny, brakuje gatunku Macco, za którym się ubiegają, tym jednak po dość miernych cenach jeszcze służyć mogą.

Płody górnicze mocno zaniedbane — cyna poszła w górę.

Kawa po niskiej cenie, nie za długo jednak spodziewają się iż pójdzie w górę.

Cacao ciągle bardzo drogi.

Ryż tani, Olej: podwyższono ceny, zapasy bardzo nieznaczne.

Indigo od ostatniego wykazu nie poszedł w górę ale nie spostrzeżono też i popytu. Fernanbuk mocno poszukiwany, po cenie 59 zhr. dostarczyć go w przeciągu dni czternastu mogą. O Koszenillę nikt się nie dopytuje.

Korzenie po jednej i tej samej cenie.

Nasiona podróżały, koniczyna bardzo poszukiwana, Lucerny brak zupełny.

Cukier zawsze po tych samych cenach.

Potaż węgierski po cenie zhr. 10. biały zhr. 12.

Juchty i skóry mocno poszły w górę.

Polecając się łaskawym względom zostaję z uszanowaniem.

N. N.

Zawiadomienia giełdowe.

Te zawierają, jak już wyżej powiedzieliśmy, najnowsze spostrzeżenia i podwyższenia cen papierów i monety.

Zawiadomienia te przesyłają się drogą telegraficzną, obszerniejsze jednak nadchodzą zwykłą linią komunikacyjną. Ruch ten bywa zwykle ożywiony w czasie groźnych zaburzeń w jakim ościennem państwie lub w łonie własnego, w czasie niekorzystnych działań dyplomatycznych, wybuchu niepokojów i wypowiedzenia wojny. Znajomość przedmiotu jest tutaj bardzo pożądaną, niezbędną nawet dla piszącego, doniesienia jego bowiem wielkiej są doniosłości. Każde spostrzeżenie musi być na prawdzie oparte i wtedy dopiero rzetelną oddaje przysługę.

Przykłady.

(Drogą telegraficzną.)

Panu N. N. w Wiedniu.

Wiedeń dnia 18 Sierpnia.

Od czasu mego przybycia do Wiednia, giełda ożywiła się bardzo skutkiem akcyi politycznej. Naprężone stosunki z dworem ustały skutkiem czego wszyscy spekulujący *à la baisse* mocno się potrożyli.

Kursa nie idą do góry — papiery tylko idą w górę. Inne zanotowane są tylko nominalnie. Nasze papiery możnaby obecnie bardzo korzystnie sprzedać. Kurs bowiem stoi o $\frac{1}{4} = \frac{1}{2}\%$ wyżej jak przed tygodniem. Dalsze zatrzymanie z powodów raz już przeze mnie wyliczonych byłoby bardzo niekorzystne.

Horyzont polityczny ku w elkiemu smutkowi pp. spekulantów *à la baisse* zaczyna się rozjaśniać.

Następne spostrzeżenia przyszlę jutro — dołączam listę wylosowanych obligów.

Z uszanowaniem
N. N.

(Drogą telegraficzną.)

Sz. Dom komisowy w

Wiedeń 8. Maja.

Jednolity dług państwa w banknotach 59 złr. 25 cnt., w srebrze 68 złr. 36 ct. Losy pożyczki z 1860 r. 100.75. Akcje banku wiedeńskiego 770.00. Akcje banku kredytowego 228.50. Londyn 123.80. Srebro 121.25. Napoleondor 9.86. Dukat 5.83.

Akcje banku frank.-austr. 116.50. Węgierskie akcje kredyt. 109.50. Kolei Karola Ludwika 246.50. Kolei czerniowieckiej 175 50. Kolei siedmiogrodzkiej 172.— Kolei połudn. 187.— Kolei Rudolfa 162.—25. Kolei Elżbiety 221.75. Galicyjskie oblig. indemnizacyjne 72.20.

Uspособienie mdle.

Wrocław. Pszenica 92, żyto 62, owies 37, rzepak ziem. —.

(Drogą pocztową.)

W. Pan ...

Frankfurt dnia 22 stycznia.

Ponieważ uspособienie giełdy tutejszej było bardzo chwiejne, przeto dopiero dziś występujemy z szczegółowem sprawozdaniem ze stanu rzeczy w ostatnim tygodniu. Od czasu urzędowego zawiadomienia o ostatecznem zawarciu pokoju, handel wzmożył się bardzo znacznie, przywrócono komunikację i z nową gorliwością zawiązano stosunki z zagranicą. Kursy idą w górę po bezpośredniem zanotowaniu cen wiedeńskich. Wszystkie papiery idą nadzwyczaj w górę, a nawet te, od tak dawna zapomniane hiszpańskie, przywrócono napowrót do życia. Gotówki daje się czuć natomiast wielki brak. Pożyczki w bankach hipotecznych i kredytowych wzrastają ustawicznie. Akcje kolejowe podskoczyły także bardzo w górę; projektują nową linię kolejową, akcje podobno wkrótce wydane zostaną, kończąc dzisiejsze sprawozdanie, zwracamy uwagę na dołączoną listę, która nasz obraz obecnych stosunków uzupełni.

Z głębokim szacunkiem
P. R. & S. K.

Cennik Izby handl. przemysłowej

w dnia

I. Akcje za sztukę.

	Placą	Żądają
	złr. ct.	złr. ct.
Kolei gal. Karola Ludwika	245 75	248 50
Kolei lwowsko-czerniow.-jasskiej	174 50	175 50
Banku hip gal. z wpl. 50%	120 50	121 50
Papierni czerlańskiej	— —	— —
Galic. banku krajowego	— —	70 —

II. Listy zastawne za 100 złr.

	Placą	Żądają
	złr. ct.	złr. ct.
Tow. kred. galic. w. a. 5%	84 75	85 25
Tow. kred. galic. w. a. 5%	75 —	75 75
Banku hipot. galic. 6%	89 75	90 15
Galic. zakładu kred. włościańskiego	91 —	91 75

III. Obligi za 100 złr.

	Placą	Żądają
	złr. ct.	złr. ct.
Indemnizacyjne galic.	75 10	75 60
W. ks. Krak.	— —	— —
ks. Bukow.	— —	— —
Pożyczki głodow. z r. 1866 po 7%	— —	— —
Pierwsz. kol. gal. K. L. I. em.	— —	— —
" " " " II. em.	— —	— —
" " " " Lw.-Cz. I. em.	— —	— —
" " " " Lw.-Cz. II. em.	— —	— —

IV. Monety.

	Placą	Żądają
	złr. ct.	złr. ct.
Dukat holenderski	5 75	5 83
Dukat cesarski	5 78	5 85
Napoleondor	9 78	9 84
Półimperjał rosyjski	9 95	10 12
Rubel srebrny rosyjski	1 90	1 96
Rubel papierowy	1 62	1 63
Banknoty polskie za 100 zł. pol.	— —	— —
Talar pruski srebrny	— —	— —
Pruskie bilety kasowe	1 83	1 84
Srebro	121 25	122 50

bez kuponu bieżącego

LISTY W SPRAWACH KANTOROWYCH.

Pod kantorowymi listami rozumie kupiec wszelkie listy, które wypływają z jego biura do drugiego lub do strony nie mają tak wielkiej doniosłości i są, jako tego przykłady dowodzą, natury czysto prywatnej. Są to listy polecające, proszące o kredytywę, listy napominające, uniewinniające, a na koniec listy w sprawach bankructwa i procesów, (które to listy w osobnym rozdziale bliżej oznaczone będą).

Listy polecające należy pisać z wielką oględnością, mają bowiem na celu kogoś w sposobie przyjacielskim polecić, ręką prawie za jego sumienność, zdolność i charakter. Często tak są określone, iż ręką ponosi szkodę, jeżeli by ta w skutek jego polecenia, poleconemu wyrządzona była. Należy przeto podobne listy dawać tylko ludziom, których się zna od dłuższego już czasu, na których też uczciwość spuścić się można.

Jeżeli by zachodził wypadek, iż polecenia dać koniecznie potrzeba, a poleconego dobrze się zna i ręką za niego przeto niepodobna, wtedy należy nadać listowi taki ton, aby czytający go poznał w jakim stanie rzecz się cała ma.

Listy polecające składają się więc:

- a) Z wstępu w którym się przedstawia niejako poleconego; wstęp zawiera imię i nazwisko kandydata.
- b) Z rzeczy głównej, tu należy przedłożyć prośbę, wyłuszczając sprawę całą i prosząc o względy dla poleconego.
- c) Ze zakończenia; to zawiera kilka przyjacielskich zapewnień i kończy się ponownem zaleceniem.

Podobny list powinien być przez samego proszącego doręczony (często bez pieczęci).

Przykłady:

Wielmożny Pan Klaudjusz Dębski w P...

Lwów dnia ..

Niniejszem ośmielam się polecić Wielmożnemu Panu mego byłego urzędnika kantorowego, a obecnie buchhaltera w kantorze pp. R. S. i B. S.

Pan Ignacy Staliński jest człowiekiem zasługującym na zupełne zaufanie, przeto polecić go mogę Wielmożnemu Panu, ręką za niego tak jak za siebie. W skutek nadwątlonego zdrowia udałem się zeszłego roku za granicę, zostawiając kierownictwo mego przedsiębiorstwa Panu J. Stalińskiemu. On nie tylko że się jak najdokładniej ze swego zadania wywiązał, ale nadto zawarł korzystną z innem przedsiębiorstwem umowę, którejto spółki owoce są prawdziwie nieocenione. Uważam więc za rzecz zgodną z sumieniem i prawdą, rzezonego Pana Skalińskiego jak najmocniej łascę Pańskiej polecić.

Kończąc tych kilka słów, które oby pomyślnego doczekały się skutku, zostaję z uszanowaniem

uniżonym sługą
Jakób Czelski.

(Podobny list.)

Kochany Panie!

Oddawcą tego listu jest p. Tadeusz Szlachecki przyjaciel mój najserdeczniejszy, który się właśnie do Wiednia udaje, chcąc w pańskim banku otrzymać odpowiednią jego zdolnościom posadę. Znając mnie od tak dawna, musisz Pan być pewnym, iż tylko sumiennego, pracowitego i przedsiębiorczego człowieka poleciłbym Panu! Takim jest właśnie kochany mój Tadeusz. Długoletnią pracą uzyskał w tym zawodzie należyłą rutynę, prócz tego jest człowiekiem wykształconym, znanym nawet na polu literackim. Choć rzecz ta zupełnie nie ma związku z prozaiczną bankową robotą, jednak zalecam go Panu, wiedząc jak lubisz podobnych ludzi i jak z nimi rad przystajesz. A więc

rzecz jakby skończona! Mój przyjaciel może się spodziewać pomyślnej własnostnej odpowiedzi?!

Polecając się pańskiej pamięci i dobroci ściskam Pana serdecznie i zostaje

najprzychylniejszym
Marjan Stoicki,
inżynier c. k. kolei galicyjskiej.

(Podobny list.)

W. Pan Seweryn Slest w Wiedniu.

Kraków dnia 3 ...

Niniejszem polecam Panu oddawcę tego listu p. Ludwika B., syna mego przyjaciela, a dobrze Panu znanego tutejszego kupca. Pan Ludwik B. zamysła podróżować po Włoszech, Niemczech i Francyi, a ponieważ przez miasto Wiedeń będzie przejeżdżał, racz go Pan przeto poinformować, a nadto otworzyć mu kredyt do wysokości 2.000 złr. (mówię dwa tysiące złr. w. a.). Rachunek zaliczonych sum raczysz Pan mnie przysłać z doliczeniem pewnych procentów.

Pewny pańskiej grzeczności z wyrządzenia mi przysługi kreślę się

z uszanowaniem
Jan Rączkiewicz.

(Podobny list.)

Panu Graszowi S. w Przemyślu.

Wiedeń 15. lipca.

Darujesz Pan mojej śmiałości, iż udając się do Niego niedawno z prośbą, dziś znowu jestem natrętem. Czynie to dla mego buchhalterzysty Franciszka Szabesta, którego łasce Pańskiej śmiem jak najgoręcej polecić. Wyjechał on wprawdzie w ważnej dla mnie sprawie procesu z bankrutem L. S., lecz obecnie stara się o posadę buchalterzysty w kantorze powszechnie znanym pod firmą S. P. i Spółka. Zechciej mi Pan wyświadczyć

te przysługę i wstawić się za nadaniem mu tej posady. Dołączone świadectwa jego dobitnie mówią o charakterze i prawości, że jest zdolnym, niech to służy za dowód, iż sam jeden prawie uratował od upadku jeden ze znaczniejszych domów handlowych. Ufam mu zupełnie, zresztą jestto człowiek stateczny, który się nigdy nie dopuści płochego lekkomyślnego kroku.

Prosząc więc raz jeszcze o względy dla niego, polecam się łaskawej pamięci zostając

uniżonym sługą
J. K. L.

(List polecający dla człowieka, który na to nie zasługuje.)

Wielmożny Pan Piotr Kalina w Rzeszowie.

Lwów dnia 14. sierpnia.

Niniejszem polecamy Pańskiej pamięci Pana Karola Babelskiego, który zaopatrzony w towary, zamysła dni kilkanaście zabawić w ich mieście.

Jan Malski i Spółka.

Uwaga. Już chłodny ton tego listu, wymijające bardzo polecenie, mówią wyraźnie i łatwo dają do poznania, że tylko z koniecznej potrzeby polecono człowieka, który na to bynajmniej nie zasługuje.

(Uwiedomienie drogą pocztową o tem poleceniu.)

Wielmożny Pan Piotr Kalina w Rzeszowie.

Lwów dnia 13. sierpnia.

Nie mogąc w żaden sposób uchylić się od uczynienia Panu Babelskiemu, zostającemu dawniej z nami w stosunkach, tej przysługi, dodajemy zarazem, iż na nie nie zasługuje. Udał on się w tamte strony, by nowe zawiązać stosunki — my poczuwamy się do obowiązku przestrzegania o tem wszystkich interesowanych. Jestto bardzo zżeczny (ośmielamy się to po-

wiedzieć) oszust, który dawniej znaczniejszą posiadał fortunę, lecz straciwszy ją na szarlatkańskich spekulacjach, dziś chce ją powrócić na drodze krzywej — oszustwa.

Niech się Pan nie da złudzić jego ujmującej postaci, wykwintnemu strojowi i przesadnym zdaniom o jego majątku i kwitującym handlu. Pan Babelski trzy razy już bankrutował, a dziś po raz czwarty grozi mu zupełna ruina, którą niegodnymi sztuczkami chce zażegnać. Łatwowierność byłaby tutaj najzgubniejszą. Zresztą pierwszy lepszy stosunek daje go poznać najdokładniej i odkrywa tak zręcznie trzymaną maskę brudoty i obłudy *).

Uważając podobne ostrzeżenie za rzecz zgodną z honorem i sumieniem, polecamy nie jego ale siebie łaskawym względem zostając z głębokim

szacunkiem

Jan Malski i Spółka.

(List polecający, wydany podróżującemu dla przyjemności.

W. Pan N. N. w Z.

Z. dnia 15. lipca.

Oddawca tych kilku wierszy pan Juliusz Służbiecki, syn mego najlepszego przyjaciela, zwiedzić chce Anglię, zatrzymując się w pańskim mieście. Tam oglądać zamyśla muzeum szt. r. żytności, galerie obrazów, teatru, słowem wszystko co godne widzenia. Ponieważ zaś będzie tam zupełnie obcym, przeto ośmielać się prosić Pana, o ile Panu na to czas pozwalać będzie, o oprowadzenie go po tych godnych widzenia miejscach.

*) Podobne ostrzeżenie gdyby się w inne, nieproszone dostało ręce, mogłoby ściągnąć na interesowaną w tej mierze osobę, to jest jak w tym przykładzie na pana Malskiego całą burzę i rozliczne nieprzyjemności. Aby się od tego nieprzyjemnego wypadku uchronić, należy list adresować do «zeta samego (domu handlowego lub kupca) i dodać obok adresu *privatim* lub słówka «*en particulier*,» co też i do innych sekretnych listów polecamy.

Przekonany o Pańskiej ku mnie przyjaźni i życzliwości już naprzód dziękuję za wyświadczoną mu grzeczność, za którą Panu jedynem mem życzeniem będzie odwzajemnić się.

Z uszanowaniem
Y.

Listy polecające z prośbą o wypłacenie pewnych sum.

W tych listach kupiec uprasza o wypłacenie poleconemu pewnej sumy, za którą polecający w każdym razie ręczy. Wypłaca się więc taka lub owa suma tylko za okazaniem takiego listu.

List taki składa się:

a) Z imiona i nazwiska poleconego (któremu ma tę sumę wypłacić).

b) Z wyraźnego oznaczenia sumy. Tu oznacza się sumę albo całkiem dokładnie albo zakreśla się granice, których przekroczyć nie powinna.

c) Czas, w którym suma ma być wypłaconą.

d) Sposób w jaki ściągnięcie należitości od polecającego odbyć się ma.

Karty te wymagają wielkiej ostrożności, przezorny kupiec nigdy nie zaopatrzy w taki list człowieka, którego dokładnie nie zna. W tej mierze i przyjaźń się kończy. Aby się ochronić od oszustwa, gdyż list w inne ręce dostać się może, winien polecający zażądać od interesowanego karty z wypisanem imieniem i nazwiskiem, którą to kartę wraz z swą pieczęcią posyła do tego, któremu wypłacenie sumy poleca. Ten porównać wtedy powinien podpisy i pieczęci. Przy wypłacie wielkich sum, które mają nastąpić bezzwłocznie, należy dodać także opis osoby mającej ją ściągnąć.

Te listy tak często używane nie różnią się zresztą formą od innych. Jeżeli polecony potrzebuje w kilku miejscach odebrać pewne sumy, natenczas pisze się tyle poleceń. Obowiązkiem

naszym jest przestrzedz tu wszystkich przed oszustwami, jakie na tem polu zręczni franty nieraz popełniali. Przedewszystkiem bowiem zważać należy na to, komu się wydaje polecenie, za które, jak już raz nadmieniliśmy, polecający odpowiada.

Przykłady.

1.

Wny P. S. i K. w L.

W. dnia 18. Maja.

Upraszam Panów niniejszem o wypłacenie sumy 5.000 talarów panom L. S. Richterom w Pradze, na nasz rachunek.

Z uszanowaniem
N. N.

2.

Wielm. Pan N. N.

(Datum.)

Celem mego listu jest upraszać Pana o wypłacenie Panu profesorowi K. sumy 2.000 złr. w razie, gdyby ją od razu lub częściami zażądał.

Uniżony
N. N.

(Odpowiedź.)

Wny Pan N N. w Sanoku.

Lwów dnia 30. lipca.

W skutek polecenia pańskiego wypłaciliśmy na dniu dzisiejszym Panom L. S. Rychterom sumę 5.000 talarów i zarejestrowaliśmy ją w pański rachunek.

uniżeni służdy
S. i K.

3.

Wielmożny Pan N. N. w Krakowie.

Wiedeń dnia 3. maja.

Okazicielem tej asygnaty jest Jego Excellencya hrabia Ryszard de Gram... Upraszam więc Pana o otwarcie Jego Excellencyi kredytu do wysokości 40.000 dukatów holenderskich. Jego Excellencya wystawi na odebraną sumę pokwitowanie, powyższą sumę ja przyjmuję na mój rachunek.

Baron Rosenstern

Listy polecające w sprawach ogólnej kredytywy
czyli okólniki.

Częstokroć znajduje się kupiec w położeniu, wystawić jakiejś osobie podróżującej przez różne miasta kredytywy do różnych domów bankierskich, handlowych i kupieckich. W tym wypadku daje kupiec list adresowany do każdego z kupców, (u których ma n. b. kredyt) miast, przez które polecony przejeżdża. Adresa kładzie się jeden po drugim na grzbiecie listu, gdzie się zazwyczaj adresa u zwykłych listów wypisują. Każdy wypłacający jakąś sumę, notując tę sumę podpisuje się tamże i poleca odbierającemu pieniądze wystawić dwa kwity, jeden z tych zatrzymuje dla siebie, drugi odsyła kupcowi. Zwykle podobne polecenia co do wypłaty wymieniają złoto, holenderskie lub austrijackie dukaty, napoleondory i t. p. Każdy wypłacający kupiec powinien być o tem przez pocztę, albo jeżeli chodzi o pospiech, drogą telegraficzną zawiadomiony.

Przykłady.

Wielmożny Pan N. N. we Lwowie.

(Datum.)

Niniejszem mamy zaszczyt oddawcę tego listu Pana N. polecić Panom z prośbą o wypłacenie mu wymienionej sumy. Ogólną tą sumą jest jedynastcie tysięcy (11.000) dukatów holenderskich, każdy więc z Panów wypłaci po jednym tysiącu.

Grzeczność, którą Panowie wyświadczyście Panu N., zobowiąże nas tem silniej dla Was i wzmocni węzły naszego stosunku.

Z uszanowaniem
Rechtlích i Spółka.

(Pismo to składa się w dwie części; na jednej połowie wypisuje się nazwiska dających powyższą sumę, na drugich zaś zostawia się miejsce dla podpisu.)

Panowie: Wittelsbecker i Spółka w Amsterdamie.

Jerzy Wedgewood w Londynie.

A. M. Girardou i Spółka w Paryżu.

Arneaud Frères w Lyonie.

I. G. Ballit w Marsylii.

Vases et Gannu w Turynie.

Fratelli Bernardini i Spółka w Medjolanie.

Antonio Godofredi w Wenecyi.

Toccamì et Socio w Florencyi.

Carlo Pietti et Fratelli w Rzymie.

De Palme Fils ainé w Neapolu.

(List drogą pocztową wysłany, który oprócz powyższego polecenia winien mieścić w sobie wezwanie do wyżej wymienionych kupców, aby ci zbyt długo wypłaty nie zwlekali i przekonali się o tożsamości osoby poleconego.)

W. Pan Wittelsbecker i Spółka w Amsterdamie *).

Wiedeń 2. czerwca.

Niniejszem mamy zaszczyt uwiadomić Pana, iż utworzyliśmy Panu N. kredyt na sumę 11.000 holenderskich dukatów, z której to sumy winien Pan jesteś przejeżdżającemu przez

*) Przypominamy raz jeszcze że podobny list do każdego z wyszczególnionych kupców o s o b n o odejść musi.

Amsterdam Panu N. wypłacić 1.000 dukatów na jego własne żądanie. Powyższą sumę wciągniesz Pan na nasz rachunek. W zaufaniu pańskiej uczynności polecamy się łaskawej pamięci kreśląc się z prawdziwym

szacunkiem
Retlich i Spółka.

(Odpowiedź.)

Wny Pan Retlich i Spółka w Wiedniu

Amsterdam 6. lipca.

Ponieważ Pan N. z listem polecającym domu pańskiego pojawił się u nas, a my stwierdziwszy tożsamość osoby, wypłaciliśmy mu żadaną sumę, przeto czujemy się w obowiązku zdać W Panom szczegółowy rachunek.

Pan N. zażądał sumy 500 dukatów hollenderskich, któreśmy mu wypłacili, wciągając powyższą sumę na Państwa rachunek.

Uwielbiamy Panów o tam pozdrawiamy Was serdecznie z uszanowaniem

Wittelsbecker i Spółka.

Przykładów przytoczyćbyśmy mogli tutaj bardzo wiele, lecz poprzestajemy na jednym sądząc, iż czytelnicy nasi mają już dostateczne pojęcie o tym łatwym zresztą sposobie pisania listów polecających.

(Listy używane przy conto-corrent, posyłkach i wykazach rachunkowych.)

Kupecy używają nieraz podobnych listów przy układaniu bilansu lub układaniu rachunku, aby się ostatecznie przekonać o wysokości sumy i czy ta wpisana zgadza się z rachunkiem jednej i drugiej strony. Jeżeli cyfry są w porządku, natenczas otrzymujący powyższy list powinien go potwierdzić, jeżeli zaś

okazują się pewne myłki, natenczas winien je poprawić i odnośne cyfry swych książek wprowadzić. Bliżej to objaśnia

Przykłady.

Wny Pan Jarewicz w Krakowie.

Wiedeń 15. Stycznia.

Stosownie do załączonego wyżej rachunku winien mi Pan jesteś 280 zlr. 93 cnt., którą to sumę porównując pozycje ksiąg pańskich, zechciej sprawdzić. Spodziewając się rychłej odpowiedzi zostaje

z uszanowaniem
N. N.

(Podobny list.)

Pan Daniel Krounberg w Berlinie.

Lwów dnia 18..

Powołując się na przyłączony tu rachunek, mam zaszczyt oznajmić Panu, iż Jego rachunek z dniem ultimo czerwca wykazuje saldo.

200 zlr. w. a. 30 kr. na moją korzyść. Prosząc o porównanie pozycji, ośmielałem się oraz przypomnieć spieszne zrównanie rachunku, gdyż w kasie mojej daje się czuć nagły brak gotówki. Z rzetelnym

szacunkiem
Juliusz Ryżowski.

(Podobny list.)

Wny Pan N. N. Krakowie.

Wiedeń 2. czerwca.

Nie otrzymując dotąd na wysłany rachunek mój odpowiedzi, ośmielałem się przypomnieć Panu, iż rachunek ten do bilansu jest mi koniecznym. Nie sądzę aby kilka możebnych

myłek wpływało tu na ociąganie się, wiem bowiem z doświadczenia, jak drogi jest czas każdemu kupcowi.

Polecając się więc raz jeszcze Jego pamięci, zostaje
z uszanowaniem
Ignacy Fritz.

. Wielmożny Pan Ignacy Fritz w Sanoku.

Sambror 6. Maja.

Otrzymawszy na dniu 23. zeszłego miesiąca pański rachunek zdumiałem się rzeczywiście nad pozycjami Jego, nie mogąc sobie w żaden sposób wytłumaczyć, jakim sposobem mam większą sumę wypłacić, jeżeli jej moje książki nie wykazują.

I tak w rubryce

Ma policzyłeś mi Pan tylko 200 zlr.

Powinien stoi pozycya 350 zlr.

zechcesz Pan sobie przypomnieć, iż na konto ogólnego rachunku 550 zlr. w. a. nadesłałem:

a) Jeden wexel wystawiony na firmę T. B. i Spółka 100 zlr.

b) Jeden przekaz pocztowy na sumę 75 zlr. w. a.

c) Jeden wexel wystawiony na firmę T. B. i Spółka płatny w tym miesiącu à 125.

Tym sposobem w rubryce *Ma* ma być pozycya 300 zlr. w. a. a w rubryce *Powinien* 250 .

co czyni razem 550 zlr.

Ponieważ jednak podobne scysje często między nami zachodzą, i od lat kilku rozchodzimy się w rachunkach pomimo zabezpieczenia się i dowodów z mej strony, przeto widzę się spowodowanym zerwać z Panem stosunek handlowy, zapewniając Go zarazem o rychłej wypłacie sumy 250 zlr. Mianowicie odbierzesz Pan wexel wystawiony na dom T. B. i Spółka w przeciągu tego miesiąca.

Kończąc w ten sposób rzecz całą, zostaje

przychylnym
Piotr P.

(Podobny list.)

Wielmożny Pan Jazda w N. N.

Cieszyn 29. Grudnia.

Przy układaniu rocznego bilansu, zabrakło nam dostatecznej wskazówki co do pobranej przez Pana sumy na dniu 8. Lipca b. r. Niewiadomo nam czyś Pan

do l. 3171 odebrał 2000 zlr., czy tylko 1.500 zlr.

Spuszczając się w tej mierze na znaną sumiennosc pańską, prosimy o dokładne a niezbędne dla Pana i dla nas wyjaśnienie.

Życząc Mu w tym roku powodzenia w interesie a szczęścia w łonie rodziny, kreślimy się z prawdziwym

szacunkiem

Ludwik Gwizdoń i Spółka.

Listy w sprawach bankructwa i procesu stron.

Bardzo częste są wypadki bankructwa i procesu w stanie kupieckim. Nieraz znaczne przepadają sumy, nieraz zdarzają się nawet procesa bez najmniejszej na pozór przyczyny, a najczęstsze prawie przypadają bankructwa na których on mimo-woli cierpieć musi. W tych wszystkich wypadkach dzielną dla niego bronią jest korespondencya; ona rozwiązuje częstokroć procesa i chroni się od smutnych następstw bankructwa. Ztąd też listy podobnego rodzaju należą prawie do najtrudniejszych w całej stylistyce kupieckiej; tu nie popłaca gładka forma listu, tu idzie przede wszystkim o umiarkowanie, roztropność i nadzwyczajną ostrożność w wyrażeniu się, aby bankrut lub strona przeciwna naszej broni przeciw nam samym zwrócić nie mogła. Tu należą także:

Listy w sprawach prawnych,

które odznaczać się muszą znajomością prawa handlowego. Wprawdzie często dadzą się podobne sprzeczki załagodzić w drodze prywatnej, za pomocą korespondencyi lub nareszcie sądu polubownego, lecz często też trzeba udać się do adwokata, by rzecz tę ściśle rozpatrzywszy na właściwą pchnął drogę.

Obiera się więc wtedy znanego z zdolności, wymowy lub pióra prawnego obrońcę czyli adwokata, temu winna jest strona przede wszystkim przedstawić rzecz zupełnie prawdziwie. Fakt nagi, bez żadnych zbytecznych dodatków, z nim też należy postępować odtąd ręka w rękę, z nim zgadzać się w każdym kroku potrzeba. Potrzeba mu dać dowody słuszności sprawy, a te są mianowicie:

- a) Wexle, najlepszy prawie środek.
- b) Extracta, wyciągi z rachunków i ksiąg handlowych.
- c) Listy w tej sprawie i odpowiedzi (wyciągi z korespondencyi.)

Wyciągi rachunkowe muszą być zlegalizowane t. j. prawdziwość i identyczność tych z książką ma być ze strony władzy potwierdzoną.

Ażeby zaś adwokat mógł mieć w tej sprawie ręce wolne i niczem nie był krępowany, daje mu się pełnomocnictwo częściowe albo jeneralne. Należy także adwokatowi dać pewną zaliczkę na taxe, stempel, expedycye i koszta kancelaryjne, nie trzeba tu bowiem wymagać, aby z własnej na tołożył kieszeni.

Następujące przykłady oświecą czytelników w tej mierze i dadzą pewne wskazówki jak w danym razie postąpić sobie należy.

(List do adwokata o przyjęcie obrony.)

Wielmożny Pańie!

(Datum.)

Zawdzięczając Panu N. nadzwyczaj drogą mi znajomość pańską, ośmielam się teraz w ważnym dla mnie interesie prosić Go o łaskawą pomoc i zajęcie się moją sprawą.

Pan Jakób Blau, kupiec z Wiednia, winien mi jest sumę 489 zlr. 2 cnt. za pobrane u mnie przed rokiem towary; wypłata przypadła 3 miesiące temu, zatem ja przypomniawszy mu ^{s/} miesiąc naprzód terminu wypłaty, czekałem cierpliwie należnej mi sumy. Gdy dotychczas pieniędzy nie mam a Pan Jakób Blau nie daje o sobie nawet znaku życia, a nadto stosunki jego tak dalece się pogorszyły, że już bankructwa obawiać się należy, przeto upraszam Wielmożnego Pana byś raczył w sprawie tej przyjąć pośrednictwo i jak najenergiczniej w jak najkrótszym czasie powyższą sumę ściągnąć się starał.

W nadziei, iż Wielmożny Pan prośbie mej odmówić nie zechcesz, przesyłam Panu dotyczące papiery, dołączając oraz zapytanie, jak wielką mam zaliczyć sumę na wydatki stemplowe i t. p.?

Oczekując od Wielmożnego Pana rychłej odpowiedzi, kreślę się Jego

uniżonym sługą
Antoni Milewicz.

(List do kolegi w sprawie ważnej.)

W. Pan N. N. w Sączu.

Wiedeń dnia 17. Maja.

Na mocy łaskawego listu pańskiego ośmielam się wystawić mu jak najdokładniej moje przykre położenie co do kupca Edmunda Geda.

Powyższy winien mi jest od roku sumę 500 zlr. 60 cnt. a pomimo częstych upomnień listowych, wezwania dwukrotnego w gazetach Pan Ged nie myśli nawet o zapłaceniu tej sumy.

Nie jestem tak zamożny, aby ta suma dla mnie bagatelą była, a choćbym nawet nim był, to nie myślałbym bynajmniej wspierać czyjąś kieszeń nie zasługującą na to niczem.

Proszę więc szanownego kolegi o zajęcie się tą sprawą, przylącam tu weksel, jeżeli go nie wypłaci, natenczas potrzeba się udać na drogę sądową.

Nie znam bliżej Pana Edmunda Geda, lecz myślę, iż te kroki powinnyby go zmusić do wypłacenia należnej mi sumy, słyszałem, że ma być kupcem zamożnym, nie pojmuję więc dla czego ze mną właśnie tak postępuje.

Spuszczając się w tej mierze całkiem na Jego zdanie, polecam się łaskawej pamięci.

Z uszanowaniem

Piotr Galecki.

(Odpowiedź polecająca w tej sprawie adwokata.)

Wielmożny Pan Piotr Galecki w Wiedniu.

Pesz 20. lipca.

Otrzymałszy szanowny list pański, z całą gorliwością wzięłem się do rzeczy, lecz niestety usiłowania moje rozbiły się o próżną kasę Edmunda Geda. Wypłacić nie chce i nie może, bo nie ma czem, coż więc w takim razie uczynić wypadało? Wyczerpawszy wszystkie możliwe środki, udałem się do pana doktora Alfreda Pumsera z zapytaniem, czyliby w tej zawikłanej sprawie nie mógł pośredniczyć. Gdy Pan Pumser rozpatrzywszy się w aktach oświadczył, że mógłby tu z korzyścią dla pańskiego interesu działać, przeto widzę się spowodowanym polecić Panu mego przyjaciela Pana Pumsera. Polecam go tem gorliwiej, że jestto człowiek młody, znany ze swych zdolności, które już kilka razy w sprawach bardzo zawikłanych miał sposobność okazać.

Sądzę, iż nie pozostaje Panu nic innego, jak tylko pośrednictwo Pana P., przyjąć, że zaś na tem złe nie wyjdiesz, mogę z całą znaną Mu sumiennością zaręczyć.

W razie przyjęcia pośrednictwa, zechcesz Pan przysłać pod moim adresem list do Pana Dra Pumsera, wyjaśniający rzecz całą, a nadto dołączysz Pan zupełne nieograniczone w tej sprawie pośrednictwo dla swego patrona p. Dra P.

Zapewniając Pana raz jeszcze o sumienności życzliwej mej rady, życzę pomyślnego jej skutku i zostaję

najprzychylniejszym
N. N.

(Przyjęcie propozycji.)

Wielmożny Pan N. N. w Peszcie.

Wiedeń 22. lipca.

Stosownie do pańskiej, przekonany będąc najżyczliwszej rady, przyjmuję z jak największą gotowością jako patrona Pana Dra P. Słyszałem tu wielu opowiadających o pomyślnem przez niego przeprowadzeniu procesów. Poślam przeto na ręce Pana *sub sigillo volante* list do Dra P. i upraszam Go gorąco, aby mnie ponownemu mecenasowi raz jeszcze polecił.

Racz Pan przyjąć wyrazy mego prawdziwego szacunku, z jakim zostaję

uniżonym sługą
Piotr Gałęcki.

(Podobny list.)

Wielmożny Pan Dr. J. U. obrońca w sprawach sądowych, prezes Koła czeskiego w Pradze.

Linz dnia 3. stycznia 18..

Znając pańską głośną w tej mierze opinię, ośmielam się w tak dobrze znanej Mu sprawie prosić Go o przyjęcie pełnomocnictwa i wyjednanie mi mojej należytości.

Roku zeszłego na dniu 15. Sierpnia żądałem od Pana A. Grimmow *saldo* na 1.000 zlr. w. a.

Do dziś dnia nie miałem odpowiedzi, pomimo tego, iż co tydzień prawie o nią się dopominałem drogą pocztową a kilka razy nawet telegraficznie zapytywałem o przyczynę tak uporczywego milczenia.

Udałem się więc na drogę sądową; tu uzyskałem w instancji I. przychylny wyrok, a instancja II. orzekła, iż pan Grimmow z powodu niezapłaconej sumy, a względnie jego handel ma być zlicytowany.

Gdy to dotychczas nie nastąpiło, przeto upraszam WPana o najrychlejszą egzekucję — zechcesz Wielmożny Panie postępować tak jak tylko uznasz za stosowne.

W tym celu wystawiam Mu nieograniczone pełnomocnictwo, co się zaś tyczy kosztów, zechcesz Wielmożny Pan przyłączyć 100 zlr. przyjąć *à conto*.

Polecając się Jego łaskawej pamięci, spodziewam się wkrótce być zaszczyconym szanowną odpowiedzią

Z prawdziwym szacunkiem
Jan Wejdel.

(List do adwokata opowiadający fakt, dający powód do procesu czyli tak zwany: *species facti*.)

Wielmożny Panie!

Na dniu 28. kwietnia r. b. wysłałem pod adresem „Franciszek Posuch“ kilkanaście pak towarów w wartości 1.000 zlr. w. a., na co też stosowny kwit potwierdzający o odebranie tychże otrzymałem; dotychczas jednak należytości lub jakiegokolwiek na nią zaliczki napróżno się spodziewam.

Nie wiem, jak sobie mam podobne postępowanie dopiero co utworzonej firmy tłumaczyć, a tem samem widzę się w przykrem położeniu całą sprawę na drogę sądową zwrócić. Może też w takim razie p. Posuch zechce uznać konieczność wyrównania należytości. Przesyłam więc W. Panu stosowne pełnomocnictwo, a zalecając Mu szybkie przeprowadzenie sprawy (na której wydatki dołączam 100 zlr. w. a.), polecam się łaskawej pamięci i zostaję

uniżonym sługą
Jan Armelski.

(Datum.)

(Podziękowanie za przeprowadzenie prawnej sprawy.)

Wielmożny Panie!

Szanowny Doktorze Dobrodzieju!

W uczuciu wdzięczności piszę tych kilka słów do WPana Dobrodzieja, dziękując Mu najuprzejmiej za tak kompletne dla mnie przeprowadzenie sprawy. Bądź Wielmożny Pan Dobrodziej przekonany, iż takim obrońcą szczyścić się tylko należy.

Zechcesz zarazem przyłączyć bagatelkę jako słaby dowód mej życzliwości i wdzięczności przyjąć.

Polecając się Jego pamięci zostaje Wielmożnego Pana Doktora Dobrodzieja

najuniżeńszym sługą
Jan Wejdel.

(Datum.)

(List do przyjaciela w sprawie zalegającej wypłaty.)

Wielmożny Pan Tytus Smolski w Krakowie.

Wiedeń 3. października.

Będąc pewnym pańskich przyjaźnych ku mnie uczuć powierzam Mu sprawę, której szczęśliwe przeprowadzenie część mej fortuny od zguby uratować może.

Zechciej Pan tylko tak sumiennie działać i tak mą sprawą się zająć, jak ja pańską rok temu się zająłem. Rzecz cała ma się tak. Tego roku dnia 8. marca Pan I. Sojka zamówił u mnie 10 cetnarów bawełny, które mu też przysłałem. Gdy pomimo licznych napomnień, prośb i zagrożeń dotąd należnej mi wysokiej sumy nie otrzymałem, udaję się do Pana z prośbą o przyspieszenie tej sprawy, dołączając w tym celu:

a) Kopje wszystkich moich listów pisanych do Pana I. Sojki, a nadto jego obydwie oryginalne odpowiedzi, w których mi przyobiecuje do dni czternastu wypłacić należną sumę.

b) Odpis mojej faktury na 10 cetnarów bawełny w wartości ... należytości ... zlr .. kr.

c) Rachunek teje należytości wraz z przypadającymi procentami.

d) Legalizowane pełnomocnictwo we wszystkich kierunkach.

Pańska ku mnie życzliwość jest mi najlepszą rękojmą korzystnego dla mnie przeprowadzenia tej sprawy, działać Pan bowiem będziesz tak, jakbyś w interesie własnym działał.

Polecam się przeto Jego pamięci i zostaję

z uszanowaniem
Kalasanty Rzepka.

Listy w sprawach bankructwa.

Listy w sprawach bankructwa raz już omawiane przychodzą teraz pod ściślejszą uwagę.

Kiedy kupiec ze wszystkich stron widzi się zagrożonym nakazami płatniczymi, wexlami, które mu nie pozwalają dalej korzystnie działać i handel mocą kredytu utrzymywać, wtedy ogłasza, iż płacić dalej nie jest wstanie i wszystkie wypłaty zawiesza. Rozróżnić tu należy tak zwany *insolvent* i *falliment*. *Insolvent* jestto niemożebność wypłacenia sum wierzycielom w tej samej chwili kiedy tegoż zażądają, co się bardzo często z powodu stagnacyi lub braku gotówki zdarzyć może, co nareszcie nie pociąga za sobą formalnego bankructwa. W takim to razie (*insolvent*) kupiec prosi o prolongację, a następnie uregulawszy swoje stosunki, wypłaca wszystkim należytości.

Zupełnie co innego jest *falliment* czyli bankructwo (kryda), jestto bardzo smutny stan w którym kupiec wtedy się znajduje, jeżeli nie ma takiego majątku, któryby wystarczał na zapłacenie wierzycieli.

Bankructwa kończą się dwoma wypadkami:

a) podziałem (*acord, arrangement*).

b) sądowa interwencja (*conkurs, gant*).

W pierwszym razie jestto podział, umowa między wierzycielami a dłużnikami, w drugim razie przy wielkich kosztach następuje konkurs ze strony sądu przedsięwzięty.

Prawa o bankructwie mówią tak:

Kupiec jest obowiązany, kupiec powinien tak mieć uporządkowane swoje interesa, iżby w każdej chwili mógł zdać z nich rzetelny rachunek. To zależy na prowadzeniu ksiąg, które muszą *à jour* z dnia na dzień być prowadzone. Jeżeli kupiec zaniedbuje ten ważny obowiązek, zatem widoczną jest rzeczą, iż zaniedbuje i swoje interesa i może być nawet na podstawie prawa za to ukaranym.

Jeżeli zaś kupiec przez marnotrawstwo, nieszczęście lub t. p. przyjdzie do bankructwa, wtedy powinien sumienny ułożyć bilans; żaden wierzyciel nie powinien mieć przed drugim pierwszeństwa.

Są to zresztą znane prawa i przepisy jak w takich smutnych okolicznościach postępować należy, nam idzie tu przede wszystkim o stylistykę i dlatego daliśmy tu pojęcie bankructwa, aby ono mogło dostatecznie wykazać jak w takich razach postępować należy, jak się zabezpieczyć *).

Przykłady.

(Ogłoszenie insolwencyi.)

Wny Pan Piotr L. w Krakowie.

Wiedeń dnia 31 sierpnia.

Pisząc te słowa znajduję się w bardzo przykrem położeniu. Donieść bowiem Pana muszę, iż przez zbieg nieprzewidzianych i nieszczęśliwych okoliczności zmuszony jestem

*) W części «Adwokata Domowego» będziemy się starali podać o bankructwie bliższe wskazówki.

moje wypłaty zawiesić i o tym to smutnym wypadku wierzycieli zawiadomić.

Czynię to z przekonaniem, że moje obowiązki wypełniłem; winę tego wypadku nie sobie przypisuję, ale tej nieublaganej fatalnej jakiejś sile, która mnie w to rozpaczliwe położenie wtrąciła. Bankructwo domu N. N. przypało mi także o olbrzymie straty. Żałuję tylko iż Pan, od którego tyle dowodów przyjaźni i życzliwości otrzymałem, jesteś z mem nieszczęściem związany. Teraz mogę Panu zaproponować tylko 75%. Moi wierzyciele liczni bardzo, którzy z wysokimi występują pożyczkami, przekonali się z mego bilansu i najporządniejszego systematycznego prowadzenia ksiąg, iż nie jestem tu winien i na powyższy też układ się zgodzili.

Proszę więc też Pana, abyś widząc mnie w tem położeniu nie omieszkiał na mnie życzliwie patrzeć i pamiętać; jestem w nieszczęściu z przyczyn odemnie niezawisłych, do których w żaden sposób powodu dać nie mogłem.

Donieś mi więc Pan o swoim łaskawem postanowieniu, abym tem prędzej z innymi wierzycielami skończyć mógł i jak najrychlej w imię Boże znowu przerwany bieg interesu zaczął. Oczekuję więc pomyślnej odpowiedzi, za którą nietylko ja ale cała moja rodzina wiecznie Panu obowiązana będzie.

Najuniższy sługa
Kornel Lipper.

(Podobny list)

Wielmożny Pan K. W. w Wiedniu.

Kraków 9. Grudnia 18..

Zbiegiem nieprzewidzianych, strasznych dla każdego kupca okoliczności, widzę się w tem smutnem położeniu oświadczyć Panu, iż wypłaty moje zawieszam. Upadek znanej i renomowanej firmy Braci Kulawskich przypał mi o stratę sumy 12 000 zlr. w. a. Moje dotychczasowe życie niech będzie najlepszym dowodem mojej sumiennosci i rzetelnosci; lat 30 pracuję w zawodzie kupieckim, a moje nieskazane imię dopiero

teraz doznało uszczerbku od ludzi złych i przewrotnych. *Extensum* moich długów i majątku doręczyłem domowi L. i Spółka. Zechciej więc Pan przegłądać tam *status* a przekonasz się, iż rzeczy nie stoją tak źle jak je niektórzy przedstawiają. Nie żądam opuszczenia sum pewnych z kapitału, tylko proszę moich wierzycieli o łaskawe wstrzymanie się na lat 3 rachując procenta, ja zaś pewno moje długie w półrocznych równych ratach spłacę. Dom L. i Spółka obiecał tę myśl mają poprzeć, a raty on sam gwarantuje. Chcę tylko zwrócić uwagę moich wierzycieli na to, iż przez ostre i doraźne postępowanie wtrącając mnie ostatecznie w zgubę, sami siebie niszczą, a tak gdybym po otrzymaniu pożyczki i spadku mojej żony się dźwignął, natenczasbym pewno oddał każdemu co mu się należy i po 30 latach pracy nie ściągał wstydu na moje siwe włosy.

Nie chce Pan korzystać z mego nieszczęśliwego położenia, ale raczej przyjdź biednemu w pomoc.

Najniższy sługa
Henryk Malaga.

(Okólnik do kupców z powodu insolwencji.)

Pan ...

Wiedeń 8. listopada.

Niepomyślne spekulacje tutejszych giełdzystów, znaczny spadek wszystkich papierów, bankructwo domu M. et F. popchnęły i mnie także na drogę nieszczęścia. Ogłaszam więc, iż dalej wypłacić nie mogę.

Pomimo ofiar jakie dla usunięcia tego nieszczęścia poniosłem, pomimo do najwyższego stopnia doprowadzonej oszczędności, nie mogłem uchylić się od tego strasznego ciosu.

Znajduję także i Pana na liście mych wierzycieli; zdaje mi się, iż mi Pan uwierzysz, jeżeli powiem, iż mię to boli nie-skończenie i chętnie wszystkobyłem ofiarował, aby uniknąć można było tego, co mą sławę niszczy — wszystko było napróżno! Upadek musiał nastąpić i nastąpił.

Moim najpierwszym obowiązkiem jest starać się, aby moi wierzyciele o ile możności wyszli z tego położenia obronną ręką. Dlatego też właśnie podaję im mój inwentarz.

Abym wszystko mógł do porządku przywrócić, proszę Pana byś nie chciał mi szkodzić i zbyt ostrem wystąpieniem rzeczy całej nie popsuł.

Proszę Pana jak najgoręcej nie czynić żadnych kroków sądowych, gdyż one pewnoby mnie zgubiły.

Byłem zawsze rzetelny, nie skrzywdziłem nikogo, wypłacałem się zawsze najregularniej, sam Bóg widzi iż nie moja w tem wina, sądzę więc że teraz w tem wielkiem nieszczęściu powinniśmy uzyskać jakie takie względy.

Raz więc jeszcze proszę o nie, zapewniając najusilniej, że jak zawsze tak i teraz iść będę drogą prawą, sumienia i rzetelności.

Uniżony sługa
Adam M.

(Podobny list.)

W. Pan Karol Cerutti w Norymberdze.

Wiedeń 8. maja 1864.

Spełniam bardzo smutny obowiązek donosząc Mu, iż odtąd nie jestem w stanie zadowolić moich wierzycieli i wypłaty podnieść na nowo. Znasz mię Pan od lat piętnastu, długie to czas a wystarczający aby poznać człowieka i Jego charakter, wiesz zatem jak z Nim postępowałem. Nikt obwinić mnie nie jest w stanie o nierzetelność lub jakiegokolwiek przekroczenie przeciw surowym regułom sumienia. Do tego okropnego stanu popchnęły mnie przyczyny które poniżej wyłuszczę.

Lat szesnaście mija jak otworzyłem mój handel z kapitałem wkładowym 20 000 w. a. W lat ośm doszedłem do tego po-myślnego stanu iż miałem prawie 5.000 czystego dochodu, gdy w tem od lat kilku słońce mego szczęścia zaczęło uchylać się ku zachodowi.

Początek całemu nieszczęściu dał Ed. Thünel, od którego miałem ściągnąć sumę 5 000 złr. w. a. następnie pp. Claudis et Müller w Peszcie u których także liczne miałem interesa. Zaczę ten dóm także podupadł. Dalej mój dóm pod l. 417 w którym się magazyn i sklep cały znajdował, spalił się do szczytu.

Wycieńczony temi nieszczęściami nie jestem w stanie więcej ofiarować jak 40%

Jednak rzeczą najważniejszą jest, czy moi wierzyciele będą chcieli mnie zgubić czy nie, gdyż jak na teraz od nich to zależy.

Wielmożny Pan Piotr Potocki, którego dobroć nie ma miary, oświadczył, iż czekać będzie do czasu, aż się dźwignę z upadku, kiedykolwiek to nastąpićby miało.

Wszystkich jednak mych wierzycieli zapewniam, że w przeciągu lat trzech długi im popłacę. Gdy zaś będę mógł prędzej to uczynić, natenczas zaręczam, iż nieomieszkam każdemu z chętnem sercem i wdzięcznością oddać.

Ufam w pańską dobroć, życzliwość i przyjaźń ku mnie, przeto przyjmij Pan także tę smutną misję co do Pana L. Arnold i J. Brausemana. Dopóki żyć będę, będę pamiętał wyświadczoną mi łaskę, gdyż pewnym jestem, że mnie Pan nie zgęnbisz tylko do ratunku.

Pociesz więc Pan nieszczęśliwego kilkoma słowy i przyjm wyraz mego prawdziwego

szacunku

Edgar Nonperl.

(Odpowiedź.)

Wielmożny Pan E. Nonperl.

Norymberga 12. maja 18 ..

Jeżeli w nieszczęściu współczucie spokój i pocieszenie przynosi, natenczas ja pospieszam zapewnić Pana o mojej boleści z powodu tej przykrej, bolesnej katastrofy.

Nieszczęście to dotknęło bardzo moje serce, jestem bowiem przekonany, iż nie z pańskiej to winy się stało. Jednak gdy już

taka wola Stwórcy, gdy się raz już stało, uspokój się zacny przyjacielu i nie trać nadziei. Wierz mi, iż Twój list rzewnemi zapewne łzami skropiony, z takim zaufaniem do mnie pisany, wzruszył mną tak, iż niewiedziałem jak sobie to wrażenie w pierwszej chwili tłumaczyć. Pańskie uczciwe niesplamione nazwisko daje nam najlepszą rękojmię. Straty jakie Pan poniosłeś, a szczególnie straszliwy pożar, były już dostateczne, aby upadek spowodować, taki cios dotknął Pana z ręki Boga, cierpieć więc i znosić Jego wolę należy.

Pańską propozycję co do 40% przyjmuję. Procentów nie przyjmuję jednak żadnych od Pana. Możesz je Pan użyć jako część kapitału do rozpoczęcia przedsiębiorstwa. Panowie J. Brauseman i L. Arnold zgodzili się w tej mierze razem ze mną o czem Pan od nich szczegółową odbierzesz wiadomość.

Dopokąd Pan będziesz tak postępował jak dziś, zawsze Pana ludzie wspierać będą, już dałeś i dziś dajesz dowody, że tego postępowania prawdziwie rzetelnego nigdy nie zmienisz.

Będę więc Panu pomagał, zasadą bowiem moją jest takich ludzi wspierać radą i doświadczeniem. Bóg łaskaw zachowa Pana na przyszłość od takich ciężkich ciosów i pozwoli pomnożyć dwa razy stracony majątek.

Zostaje z uczuciem prawdziwej przyjaźni

Karol Cerrutti.

(List z doniesieniem o bankructwie i przekazanie rzeczy całej sądowi.)

Niniejszem uwiadamiam Pana, iż będąc w bardzo przykrem położeniu finansowem, zmuszony zostałem ułożyć bilans i oddać go sądowi.

Powodem bankructwa mego był upadek tak znanych firm jak L. P i S K., które z moich deponowanych funduszy, jak na teraz nie wiele wydać mogą. Chcąc wierzycieli o ile możności jak najsumienniej zaspokoić, oddałem rzecz całą do rozstrzygnięcia sądowi.

Próżną było walką, moje staranie o przywrócenie niedawnego statusquo było nadaremne — upadłem.

Uwielamiam Pana o tem, czuję całe Jego przykre położenie i kreślę się

uniżonym sługą
Jan Chryzostom.

(List do przyjaciela z powodu pewnego bankructwa.)

Kochany N. N.

Lwów ..

Będąc pewnym, iż niezechcesz mi i dziś pomocy odmówić, udaję się do Ciebie w sprawie bardzo ważnej.

Pan N. doniósł mi niedawno, iż wypłacać mi będzie z powodu ruiny swoich finansów tylko 75%, mam więc tym sposobem u powyższego do żądania sumę 450 złr. Jeżeli to jest człowiek uczciwy, sumienny, któremu należy zaufać i którego wesprzeć należy, wtedy oznajmij mu moją wolę, w przeciwnym razie mając dołączone pełnomocnictwo, postępuj tak, jakbyś we własnym działaniu interesie.

Zechej więc znając stosunki tego miasta postąpić co do Pana N., tak, jak na to zasługuje i donieś o skutku rokowań jak najprędzej najserdeczniejszemu

przyjacielowi
Augustowi Sz.

(Odpowiedź na uwiadomienie o bankructwie.)

Panie

Wiedeń 23. listopada.

W odpowiedzi na pismo pańskie mam tyle do zakomunikowania, iż najmocniej żałuję zawiązania stosunków z takim człowiekiem jakim Pan jesteś. Żałuję więc, powiadam Panu, iż Go obdarzałem takim zaufaniem, podczas, jak się o tem dowiedziałem, Pan na nie wcale nie zasługiwał i starałeś się mnie tylko wyzyskać. Jesteś Pan przebiegłym oszustem, który albo fałszywe ogłosił bankructwo, albo przez swoje marnotrawstwo i znaną rozpustę sam je sobie przygotował.

Nie mogę zatem wchodzić z Panem w żadne układy lub ugody, takie zawiera się z ludźmi na to zasługującymi, Pan zaś nie tylko że na to nie zasługujesz, ale nawet nie starasz się przykryć to jakim płaszczykiem.

Nie będę mieć nad Panem najmniejszej litości. — Mówią tu także o jakimś fałszywym wystawieniu dokumentu co do majątku Jego żony, który nigdy nie istniał?! Opowiadają tu o fałszywym wexlu puszczonego w obieg a napisanym ręką mającą podobny charakter pisma jak pańska?!

O tem wszystkiem dowiedziałem się od ludzi pocziwych, którzy mi dowody dostarczyli, a to co Pan w swym liście popisał, jest bezczelnym fałszem i niegodnym kłamstwem. Wybrawszy sobie najzdolniejszego adwokata Dr. Filipa Jeklensa, postępować będę przez niego, raz jeszcze zapowiadam — jak najostrzej.

Ambrozy Krieg.

(Krótkie doniesienia o bankructwach i zawieszeniu wypłaty.)

a) Właśnie teraz dowiedziałem się, że Pan Bolestaw Kapustynowicz protestował przeciw wystawieniu jakiegokolwiek weksłu płatnego na dniu 1. lipca na ręce pańskie.

b) Panowie F. Wilicki i Strusiński zawiesili dziś swoje wypłaty; życzymy przeto Panu, abyś w tem bankructwie nie był interesowany, jak — niestety — my jesteśmy.

c) Tutejsza firma A. R. i Spółka zawiesiła z dniem dzisiejszym swoje wypłaty. Passywa jej dochodzą do 80.000 aktywów wynoszą tylko 38.000, smutna ta katastrofa wielkie w całym mieście wywarła wrażenie.

d) Znany dom handlowy Rozładzińskiego wskutek upadku Firmy Tatrzycykiego i Spółki ogłosił dziś postępowanie ugodowe z swymi wierzycielami. Wypadek ten wywołał bardzo wiele pomniejszych bankructw, gdyż i dom powyższy cieszył się w mieście zaufaniem. Może też uda się rzecz całą skutecznie bez wdania się sądu.

Listy obwiniające i usprawiedliwiające.

Przyczyny tych listów dadzą się łatwo z samego tytułu odgadnąć.

Podobny rodzaj listów musi oprócz starannego przeprowadzenia przedmiotu i uzasadnionego występowania być jak najdelikatniej traktowanym. Z tego to bowiem powodu pochodzą owe częste między ludźmi handlu i przemysłu sprzeczki, nieugruntowane i zbyt gwałtowne zarzuty. Wielu jest takich, którzy zobaczywszy najmniejszą wadę, najmniejszy błąd, zaraz najniewinniejszego poczną prześladować, który w takim razie nawet poważnie i przyzwoicie bronić się nie jest w stanie.

Tu należy zachować godność, spokój, ogólne a potrzebne prawidła.

Uniewinnienia muszą być jak wspomniałem oparte na prawdzie i sumiennosci, nie mogą być brane z powietrza i mieć tylko cień prawdy za sobą. W tych wszystkich listach powinny skromność i poważny ton panować, te bowiem rozbijają najzaciętszych.

W niektórych rzadkich bardzo wypadkach, w lekkim odzieniu daje się czuć obwiniającemu całą lekkomyślność z jego strony w rzucaniu obwinień.

(Obwinienie za złe towary.)

Wielmożny Pan Karol Silski

Rzeszów dnia 9 lutego.

Towary od Pana otrzymałem dziś i przykro mi to bardzo, że muszę mu moje niezadowolenie okazać.

Beczka oleju, jest najhaniańbniejszą, olej jest bowiem bardzo stary i nie da się prawie użyć. Zamówilem wyraźnie olej czysty, pięknego koloru, bawarski a otrzymałem zupełnie bezużyteczny, stary, mętny i nie bawarskiego wyrobu.

Worek ryżu źle był bardzo opakowany, worek był stary, przetarty, nie wiem zatem kogo mam obwinać.

Rodzynki dziwnego są smaku a jeszcze dziwniejszego zapachu. Do czegoż je użyć można?

Widzę się przeto spowodowanym nieprzyjać podobnej przesyłki, zwłaszcza, że w podobnym gatunku towarów en detail nigdy sprzedaćbym nie mógł i naraziłbym tylko mą sławę na szwank.

Wiesz Pan zarazem dobrze, iż nie jestem w stanie ponieść takich wydatków, dlatego dobre towary przyjmuję a od złych radbym się uwolnić. Zechcesz Pan przeto powrócić kosztą przesyłki i zarazem wiaść napowrót towary, gdyż dłuższe ich leżenie mogłoby zepsuć je do reszty.

Oczekując rychłej odpowiedzi

zostaje z uszanowaniem

Antoni Kawrecki.

(Odpowiedź z uniewinnieniem.)

Wielmożny Pan Kawrecki w Rzeszowie

Kraków 15. lutego.

W odpowiedzi na list pański muszę na moje usprawiedliwienie przytoczyć co następuje. Zdaje mi się, że powyższe towary tylko powierzchownie były zbadane, nie sądzę bowiem abyś Pan mógł obwiniać mnie tutaj o niesumienność.

Olej wskutek długiej podróży musiał być zaraz w pierwszych dniach mętym, lecz pozwałam sobie sądzić, iż wkrótce się osto i należycie wyklaruje stojąc w dobrej piwnicy.

Ryż mógł się także skutkiem drogi zepsuć, zechcesz go Pan tylko do nowego worka przesypać a zaręczyć mogę, iż się poprawi, leżał bowiem bardzo krótko na składzie i pochodzi od najlepszych producentów. Co do rozynków wie Pan jak trudna jest przeprawa, zwłaszcza w tej porze, zwilżyć je należy zimną wodą i potem należyte wysuszyć a pewno się poprawią. Spodziewam się, że dokładne zbadanie moich towarów i postąpienie według powyższych wskazówek, uchylą zarzuty które mi Pan czyniłeś. Jeżeli zaś co złego rzeczywiście było, natenczas możesz Pan być pewnym, iż nie z mojej to pochodzi winy, gdyż jak zawsze tak i teraz postępuję co do Pana i mych odbiorców jak najsumienie i nigdy im nie dałem najmniejszego powodu do skargi i zażalenia.

Przyjm Pan prawdziwe wyrazy szacunku i poważania z jakim zostaję

życzliwym
Karol Silski.

(Odpowiedź.)

Wielmożny Pan Karol Silski w Krakowie

Rzeszów dnia 25. lutego.

Cieszy mnie to bardzo, iż choć w części będę mógł uchylić zarzuty jakie Panu czyniłem.

Olej poprawił się i wyklarował — mój odbiorca jest nim zadowolony.

Ryż, po użyciu pańskiej rady, jest do użycia, tylko rodzynki zdają się być zupełnie zepsutymi i nie posiadają ani słodczy ani nawet przyjemniejszego smaku

Dolącam tu Panu należytość za ryż i olej w sumie — zlr. — ct. w. a. Rodzynków przyjąć nie mogę.

Będąc pewnym, iż na przyszłość zechcesz mnie Pan w najlepsze zaopatrywać towary, polecam się Jego pamięci i zostaję

z szacunkiem
Antoni Kawrecki.

(Obwinienie.)

Wielmożny Pan L. P. w Frankfurcie na Menem.

Wiedeń 23. Marca 18..

Donosząc Panu o nadejściu 8 beczek tranu i 14 beczulek śledzi, muszę Panu wyrazić moje niezadowolenie z powodu bardzo złego gatunku tranu.

Już przy pierwszej przesyłce objawiłem moje niezadowolenie i wykazałem szkody, jakie przez to poniosłem, lecz Pan nie zdajesz się na to bynajmniej zwracać uwagi i przesyłasz mi bardzo złe towary. Na podobne z pańskiej strony postępowanie niczem sobie nie zasłużyłem.

Niniejszem przesyłam Panu ... zlr. ... ct. za śledzie, co się zaś tyczy tranu, to ten leży do pańskiego rozporządzenia.

Polecam się

Celestyn Zanolli.

(Odpowiedź.)

Wielmożny Pan Celestyn Zanolli w Wiedniu.

Frankfurt 26. Marca.

Zaiste nie umiem sobie wytłumaczyć pańskiego postępowania co do mnie. Podczas gdy należytości za śledzie odebrałem, z drugiej strony widzę się spowodowanym, iż zarzuty co do tranu są bezzasadne. Tran jest w dobrym gatunku, a jeżeli go Pan nie chcesz przyjąć, natenczas uproszę znających się w tej mierze kupców, by rozstrzygnąć chcieli o jego gatunku, a nadto kto ma ponosić kosztu transportu. Zechciej Pan rychło odpisać.

Polecam się

L. P.

(Odpowiedź druga)

Wielmożny Pan L. P. w Frankfurcie.

Wiedeń 3. Kwietnia.

Otrzymawszy pańskie pismo oświadczam Mu, że się pogroźek nie zleknię, gdyż dzieckiem już nie jestem. Na podane warunki sądu już przystałem, oddając tran seniorom Zgromadzenia kupieckiego. Miło mi o tem postanowieniu i dokonanych akcie zawiadomić Pana, dodając zarazem, iż rzadko kiedy uda się komuś złe towary podać za najlepsze.

Polecam się

Celestyn Zanolli.

(Obwinienie co do wysoko policzonego rachunku.)

Wielmożny Pan X. I. w Z.

A. B. dnia 5. maja 18..

Przysłane nam conto-corrent zgadza się najzupełniej co do kapitału z naszą książką, jednak co do procentów policzonych różni się z nią o wiele; ułożyliśmy bowiem pewne cyfry na podstawie długoletnich doświadczeń.

Najsamprzód wyznaczyłeś Pan saldo 4°/_o, podczas gdy inni kupcy w podobnych wypadkach 5°/_o, zapewniają, następnie liczysz Pan sobie 6°/_o za ... podczas gdy inni pp. ajenci liczyli zawsze 4°/_o.

Prosilibyśmy przeto Pana o łaskawe ostateczne urządzenie i rewizję jego rachunku, abyśmy do wypłaty przystąpić mogli.

Zechcesz Pan przeto nasze życzenia jak najrychlej do skutku przyprowadzić i dobieść nam jak najprędzej.

Z prawdziwym szacunkiem

uniżony
L. S. i K. W.

Listy upominające i przypomnienia.

Pod tymi listami rozumiemy tak zwane w języku kupieckim przypomnienia, które się dotyczą szczególniej wypłaty należności.

Szczególniej należy uwzględnić przy podobnych listach osobę, do której się pisze i jej stosunki; nieraz bowiem podobne upomnienie dane przez zbyt gorliwego korespondenta zaszkodzić bardzo może. Kupcy punktualni, u których ład i porządek systematyczny stanowią najżywotniejszą kwestyę w handlu, ci nigdy nie dopuszczają do tego, aby mieli odbierać podobne napomnienia, znajduje się jednak bardzo wielu podobnych opieszłych i niedbałych, którym ciągle trzeba nad uchem dzwonić, aby ich do wypłaty pobudzić.

I tak w razie jeżeli jesteśmy przekonani, iż zwłoka pochodzić może tylko z zapomnienia, należy nam pisać bardzo delikatnie jak n. p.:

Znajdujemy Pana w naszym miesięcznym bilansie w zaległości, o czym Pana zawiadamiamy.

Zechcesz Pan na nas sobie przypomnieć, szczególnie co do sumy ... złr. ... cnt.

Od dłuższego czasu nie mamy od Pana wykazu, i t. p. i t. p.

Podobne listy są najczęściej używane. W sprawach kupieckich co do towarów używa się tu faktury, jednak często się także takie respii wysła, zostawiając delikatności i dyskrety kupca szybkie zrównanie zaległości.

Jeżeli jednak nie ma odpowiedzi ani żądanych sum, natenczas trzeba goręcej wziąć się do rzeczy. Ostre słów można wtedy użyć nieco więcej, a gdy nawet to nie pomaga, to należy się zwrócić na drogę sądową, grożąc nią poprzód po kilka razy. Tym sposobem udaje się kupcom bardzo często skłonić tych

powolnych płatników do ostatecznego rozrachowania i zaspokojenia żądań.

Przeciw złym ludziom, niewypłacającym swym wierzycielom, można się tym tylko sposobem zabezpieczyć, jeżeli się zbierze wszystkie możliwe dowody i wtedy wystąpi na drogę sądową zrywając wszelkie z nimi nadal stosunki.

(Zwykłe upomnienie.)

W. Pan Juliusz Fern w Pradze.

Wiedeń 15. września 18..

Nie mając na mój ostatni list z dnia 28. sierpnia odpowiedzi, ośmielam się upraszać Pana o zapłacenie należnej mi sumy.

546 złr. 35 1/2 cent., która zapewne pańskiej uwadze uszła. W oczekiwaniu odpowiedzi kreślę się

uniżonym sługą
Frydryk Genner.

(Podobny list.)

Wielmożny Pan Tuchfein w Krakowie.

Lipsk 9. marca 18..

Przeglądając pański rachunek zobaczyłem dwie pozycje dotąd nie pokryte.

Jedną w kwocie 800 złr. oznaczoną w pańskim rachunku literami *A. B. K. W.* 306. Nr. 2.

Drugą w kwocie 115 złr. oznaczoną w pańskim rachunku literami *K. b.* 315. N. 3.

Jeżeli Panu idzie o zachowanie stosunku między nami i nadal, natenczas prosiłbym o wypłacenie powyższych sum. Mogę

się tego spodziewać, ponieważ dotychczas nie miałem powodu uskarżać się na Pana, a rzecz powyższą kładę na karb zapomnienia.

Z szacunkiem

N. N.

(Odpowiedź z uniewinnieniem.)

Wielmożny Pan Władysław Beksa w Krakowie.

Tarnów 18 lipca 18..

Otrzymałszy w bieżącym tygodniu trzy napomnień o zapłacenie należnej Panu kwoty, pospieszam Pana zaspokoić a zarazem uniewinnić się.

Zbiegiem nieprzewidzianych okoliczności, między temi śmierć mojego starszego syna, który pełnił obowiązki rachmistrza, nie mogłem Panu przysłać żądanej kwoty, co mi też niewymowną przykreść sprawiało.

Rachunek nasz jest następujący:

W	mojej	księdze	do	l.	365,	(w	pańskiej	123)	365	złr.
"	"	"	"	"	150,	(w	pańskiej	200)	211	złr.
"	"	"	"	"	12,	(w	pańskiej	331)	51	złr.
									Suma	= 627 złr.

które Pan za okazaniem dołączonego wexlu w banku hipotecznym każdej chwili pobrać możesz, licząc przytem ... złr. ... cent jako procent. Upraszam Pana o rychłą odpowiedź, a zarazem o najnowszy cennik jego towarów. Dziękując Panu najserdeczniej za łaskawe względy, polecam się Jego pamięci zostając

uniżonym sługą

Hugo Maszkiewicz

(Upomnienie w ostrzejszym tonie.)

W. Pan Jeź w Krakowie.

Praga dnia 29. grudnia 18..

Zdajesz się Pan zapominać o tem, że punktualność ścieśnia związki kupieckie, gdy przeciwnie niedbałość i niუსprawiedliwiona nieregularność je rozrywa. Pańskie zachowanie się zmusza mnie do wypowiedzenia tej gorzkiej prawdy, której na Panu mam oczywiste dowody.

Pozycje pańskie w mej książce są następujące:

3. lutego r. 18.. przesyłka kapeluszy war- tości i należącey się sumy	200 złr. — ct.
5. maja r. 18.. przesyłka kapeluszy, kra- watek, parasolów	453 „ 12 „
8. września r. 18. przesyłka kapeluszy	115 „ — „
9. grudnia r. 18.. „ kamaszy	205 „ — „
Suma	973 złr. 12 ct.

Dotychczas nie odebrałem z tej sumy ani grosza, dziwi mnie więc jak sobie tłumaczyć list pański z dnia 8. października, w którym mówisz tak: „...chodzi mi przedewszystkiem o zachowanie kredytu i na przyszłość...”

Zaiste! Jeżeli Panu o kredyt teraz nie chodzi, natenczas mnie bardzo zależy na odebraniu własnych pieniędzy. Nie myśl więc Pan dłużej zwlekać, gdyż oświadczam Panu, iż ten jest mój ostatni list do Pana. Zechcesz Pan to na karb własnej winy policzyć, jeżeli się niezadługo ujrzyś oskarżonym o niedotrzymanie terminu, a raczej o całkowite niewypłacanie. Możeś Pan już ogłosił krydę? Przykro mi bardzo, iż się w podobny sposób do niego odzywam, lecz wątpię, czylibyś inaczej, będąc w mojem położeniu, uczynił.

Oczekując odpowiedzi tylko do dni czternastu raz się jeszcze Jego przypominam pamięci.

Najżyczliwszy
Wacław Hudiczek.

(Odpowiedź z uniewinnieniem.)

Wielmożny Pan Wacław Hudiczek w Pradze.

Kraków 2. stycznia 18..

Przyznając Panu w napisaniu podobnego, jak ostatni listu, najzupełniejszą słusność, upraszam oraz mieć mnie za usprawiedliwionego, zwłaszcza, że od 3. miesięcy bawiąc w Królestwie polskiem nie wiedziałem zupełnie o niedoleżnem postępowaniu mego zastępcy. Proszę więc W. Pana jak teraz tak i nadal zaszczycać mnie kredytem, a pewnie się zawsze w terminie uiszczyć.

Dołączony wexel na firmę Hopak i Blaznawec w Pradze natychmiast po okazaniu spleconym zostanie.

Z prawdziwym szacunkiem zostaje W. Pana
uniżonym sługą
Jan Jeź.

(Upomnienie co do przesyłki towarów.)

Wielmożny Pan Robert Straser w Tryjeście.

Lwów 9. maja 18..

Niniejszem przypominam Panu, iż jeszcze 25. marca za-mówiłem 3 cetnary kawy Cuba i 1 cetnar Quatimala Indigo.

Dotychczas wyczekuję napróżno faktury, a gdy wyczerpanie tych artykułów w moim handlu bardzo bliskie, przeto upraszam o rychłą expedycję.

Jeżeliby zaś była w tem inna jaka przyczyna, natenczas prosiłbym aby mi o niej bazzwłocznie nawet drogą telegraficzną donieść, abym mógł stosowne gdzieindziej przedsięwziąć kroki.

Oczekując tylko do przybycia poczty z Impegno, potem w razie nienadesłania uważam się za zwolnionego z kontraktu a raczej zamówienia.

Z uszanowaniem
Alexander Łozowski.

(Delikatne napomnienie.)

W. Pan w Ł.

Y. dnia 15. stycznia.

Przeglądając nasze książki spostrzegliśmy w spisie naszych dzienników imię pańskie, zwróciło to tylko tym sposobem naszą uwagę, iż faktura od miesiąca już zapadła, a my żadnej wiadomości od Pana nie mamy. Zdaje się, iż rzecz ta wyszła Panu zupełnie z pamięci, gdyż w innym razie przy znanej pańskiej rzetelności i punktualności byibyśmy dawno sumę tych 195 złr. 50 ct. otrzymali. Gdy jednak teraz przy rozprzestrzenieniu interesu potrzebujemy bardzo wiele gotówki, zechce nam W.Pan darować, iż Go upraszamy o wyrównanie należitości, zwłaszcza, iż w tych dniach znikąd się znaczniejszej sumy nie spodziewamy. Postępując z Panem w tak otwarty sposób, zdaje się nam, iż zasługujemy na Jego szanowne względy.

Polecając się łaskawej pamięci zostajemy

uniżonymi sługami
Br. Ps. i Fr. Ba.

(Uwiedomienie o pozwie.)

Wny N. N. we Lwowie.

Datum.

Pisząc pięć listów myśleliśmy, iż jakiegokolwiek dopniemy celu, zda się jednak, iż do Pana możnaby ich pisać i pięćdziesiąt, a na odpowiedź długie potrzebaby czekać wieki.

Dziś doszła nas wiadomość prywatna, iż Pan nosisz się z zamiarem napisania do nas, z prośbą o przedłużenie terminu wypłaty.

Mój Panie! Termin dawno już zapadł, a nimbyś Pan cokolwiek napisał, musieliśmy go pewno ze trzydzieści razy przedłużać.

Aby nic tego bardzo chwiejnego związku przerwać, oświadczamy niniejszem, że równocześnie z tym listem pisanym do Pana, poselamy list do jednego z naszych przyjaciół, któryby całą tę rzecz sądowi przedłożył i prosił o jej rychłe rozwiązanie.

Do tego postępowania zmusza nas Pan sam — skutki Sam sobie także przypiszesz. Rzeczą sumienia było zapłacić,

rzeczą sumienia jest upomnieć się o ciężko zapracowane pieniądze, rzeczą sumienia jest jeszcze raz Pana o możliwym niemiłym ostrzec wypadku.

Życzliwi

F. Ph. i Ks. X.

(Upomnienie.)

Wny Pan N. N.

(Datum.)

Na dniu 15. kwietnia w obecności następujących świadków pp. Karola Simskiego, Jana Lewickiego i Władysława Zawady, dałeś Pan słowo honoru, iż dług swój spłacisz.

Dziś mamy 15. sierpnia, a my dotychczas nie widzimy skutku słowa honorowego. Jeszcze raz przypominamy, iż

	150	złr.
a	350	"
a	555	"
	1.055	złr.
o/ ^o	100	"
	1.155	złr.

czyni 1.155, o które się upominamy, a nawet na innej drodze upomnieć się mamy prawo.

Gdyś Pan kilkanaście razy potwierdzał prawdziwość tego salda, dziwimy się dlaczegoś dotychczas nie zapłacił?

Oczekując najrychlejszej odpowiedzi kreślimy się

Franciszek Wiosna i
Leon Zaranek.

Listy w sprawach spedycji, transportu,
przesyłki.

Są to listy, których zamożny kupiec lub większy dom handlowy kilkanaście dziennie pisze. Gdy jakiś towar z miejsca

spzedaży do miejsca kupna bądź to z odległości, bądź z jakich innych przyczyn pobrany być nie może, natenczas towar w środku drogi będący powierza się przyjacielowi domu lub handlu, który spedytorem nazywany bywa.

Jeżeli towar przechodzi przez więcej takich miejsc komunikacyjnych, natenczas dla pewności więcej się takich ustanawia spedytorów.

Przesyłka za pomocą spedytorów jest wtedy szczególnie potrzebną, jeżeli towary przechodzą przez różne kraje i rozliczne urzędy cłowe, dlatego to najczęściej takich spedytorów nad granicami państw. Na większych punktach handlowych znajdują się domy spedycyjne, które w tej mierze tak niezbędne wiadomości i wskazówki dać mogą a którym można towar powierzyć bezpiecznie.

Spedytor jest osobą, która cudze towary tylko expedjuje za należytem wynagrodzeniem, aby w terminie do pewnej osoby się dostały. Osoba, która takiemu spedytorowi propozycję co do towaru czyni i powierza go, nazywa się w języku kupieckim pryncypałem.

Wskazówki co do spedytorstwa dajemy tu najważniejsze jak następują:

1) spedycje podejmowane zostają w tym celu, aby je dalej udzielić, gdyby zaś były przez jakąś trzecią osobę zakupione, natenczas byłyby interesem komisyjnym,

2) o nagrodę zawsze się trzeba poprzód umówić.

3) spedytora trzeba uważać jako swego pełnomocnika.

Spedytor odnosi się i styka:

a) z pryncypałem

b) z wiozącym towar (woźnica, żeglarz)

c) z odbiorcą

Jest obowiązany do:

1) Pilnowania wypakowania, przekonania się o tożsamości towaru zamówionego. Jeżeli w tej mierze zachodzą jakie niepewności, lub nieznacne lub więcej znaczne stosunki, natenczas winien jest zwrócić się do zbywającego.

2) Powinien czuwać nad dalszą expedicją w przeznaczone miejsce.

Towary idą na koszt i odpowiedzialność odbiorcy albo też idą pod dyspozycją oddającego. Od spedytora żąda się wynagrodzenia szkody, jeżeli ta z jego winy wyrządzoną została.

Wysokość prowizyi, jaką się zwykle udziela spedytorowi, zależy od stron i od ich umowy, odnosić się może do ogólnego, wyłącznego się zajęcia spedycją wszystkich towarów, lub też w szczególności.

Spedytor winien się o procenta o honorarium, bądźto ze zbywającym bądźto z otrzymującym, porozumieć.

Przesyłki (spedycje) mają miejsce na lądzie i morzu. Co do morza, albo rzeką albo morzem.

Pakunek nazywamy frachtem, a czas w którym towar ma być na miejscu, czasem dostawy.

Przy każdej przesyłce zawiera się kontrakt w którym jest wyraźnie powiedziane:

a) oznaczenie tego co się posyła,

b) z kąd i gdzie ma być dostarczone,

c) nagroda (wypłata należitości za przesyłkę) czas sposób i rodzaj dostawy. My zajmujemy się początkowo listami awizo donoszącymi o przesyłce, które przy każdej niezbędne są.

W listach takich do spedytora nadmienić trzeba:

1) towary, jakie one są, ich wagę, gatunek, cechę;

- 2) z kąd idą;
- 3) prośbę o dalszą spedycję;
- 4) gdzie mają być odane — czy są asekurowane, czy nie;
- 5) jakim sposobem spedytor swoje wynagrodzenie otrzymać może. Zresztą dałoby się tu jeszcze bardzo wiele powiedzieć, jednak jesteśmy tego przekonania, iż z podanych przykładów i treści i warunki, jakie w nich być winne, najlepiej się poznać dadzą, podczas gdy sama teoria nuży swoją oschłością.

Przykłady.

(Awizo)

Wiedeń, Pan Szczepan Landberg

Hamburg 31. marca.

List ten ma na celu zawiadomić Pana, iż dnia wczorajszego woźnicą Wojciechem Klug'cein z Pragi wysłałem fracht pod adresą pańską:

W. S., Nr. 297 1. beczka fl 640, 25
sztuk cienkiego sukna.

Koszta frachtu zechcesz Pan mnie powrócić

uniżony
W. Klaurens.

(Podobny list.)

Tryjest, Jan Negri.

Wenecja 15. lutego.

Niniejszem mam zaszczyt Pana zawiadomić o przesyłce

H. K., 1. beczka koralu i pereł szklanych, które
Pan otrzymasz od spedytora domu

Celestyn Mayer, za pośrednictwem Je-
rzego Bergmana we Wiedniu.

Przypominając mu zarazem, iż frachtowe koszta mnie
należy powrócić

zostaje uniżonym sługą

L. T.

(Podobny list.)

Wiedeń Antoni Massman.

Insbruk dnia ..

Powołując się na mój list z dnia 4. b. m. zawiadamiam Pana
niniejszem, że wczoraj przedsiębiorcy Mikołajowi Emser powierzyłem

E Nr. 47. beczkę żelaza fl 679 dla
Antoniego Rolbanera w Bernie

Nr. 48. " " " Józefa "Szeunera" w Opawie "

F Nr. 49. " stali fl 259 dla
Antoniego Rolbarnera

G Nr. 57. " miedzi fl . . . dla
Ignacego Bomboli w Rzymie.

Uwielamając Pana o tem najuprzejmiej kreślę się

z szacunkiem

Wawrzyniec Wurko.

(Cofnięcie przesyłki.)

W. P. Bracia Wercod w Hamburgu

Brunszwik . .

Niemając szanownego pisma Panów w ręku donosimy, iż
zamówioną przesyłkę od p. Brügge z Rotterdamu pod lit.

R & B20 beczek Indigo Nr. 2746
a 3.765 przyjęliśmy.

Gdy jednakowoż Pan Brügge, zbywający o wiele nasze limity przekroczył, nately widziemy się spowodowani nie przyjmować tej przesyłki, bez porozumienia się natychmiastowego z Panem Brügge.

Z szacunkiem
A. Stefla synowie.

(Zapytanie.)

Wielmożny Pan S. L. — w Krakowie.

Lwów 18. marca.

Nie mogę sobie wytłumaczyć, dlaczego dotąd nie mam porcelany wysłanej przez woźnicę Zielonkę pod lit

D Z Nr. 606.?

Miałem ją otrzymać tydzień temu, co się zatem dzieje z porcelaną i Zielonką? Słyszałem, iż jako pijak nałogowy nie jest zbyt bezpiecznym, więc może zamiast porcelany przywiezie — czerepy!

Proszę też Pana donieść mi o wszystkim jak najrychlej, a zarazem drugi raz nie dawać takim indywiduom jak Zielonka podobnej misji.

(Podobnie załatwia się inne spedycyjne korespondencje.)

(Listy w sprawach towarowych.)

Handlem towarów nazywamy kupno i sprzedaż towarów, jestto najczęściej pojedynczy zakres handlu. Pod towarami rozumiemy wszystkie możliwe a używane w handlu artykuły, podczas gdy używane przedmioty w zamianie i sprzedaży zwiążą się efektami, jak papiery, monety i t. p.

Nie chcemy tu całej rozwlekać teorii, wychodzą o tem pojedynczym dziale całe broszury, my poprzestaniemy znowu na przykładach. Znakomity w tej mierze autor Ditscheiner poświęcił objaśnieniu tej teorii w swym Sekretarzu handlowo-przemysłowym cały obszerny wyczerpujący rozdział, tam też chciwych teorii wysyłamy. Przykłady dobrane, jak to już raz powiedzieliśmy mogą nas o tem doskonale pouczyć, zwłaszcza, iż jestto jeden z łatwiejszych działów stylistyki kupieckiej *)

(Przykłady.)

(Zamówienie.)

Wielmożny Pan Biederman w Tryjeście.

Magdeburg dnia ..

Niniejszem upraszamy Pana o zakupienie na nasz rachunek

300 beczek Tschesme-rodzynków
które teraz na lądzie stoją po 6½ lub 7 zlr. Towaru tego po wyższej cenie przyjąćbyśmy niemogli.

Upraszamy Pana byś raczył dopilnować opakowania i oddać towary te Panu Gustawowi Müller w Hamburgu u którego Pan towary zaasekurować może.

Dłużej jak do ostatniego tego miesiąca wstrzymać się nie jesteśmy w stanie, jeżeli Pan do tego czasu zamówienia nie uskuteczysz, nately zechcesz uważać je za nie był.

Oczekując rychlej, o ile możności pomyślnej odpowiedzi zostajemy

z uszanowaniem

H. Bocht i Syn.

*) Systematischer Unterricht in der gesamten Correspondenz Wissenschaft. Ein praktischer höchst nützlicher Handels-Briefsteller für Alle, von Joseph Alois Ditscheiner Vice-Director und Professor an der Gremial Handelsschule in Wien.

Dzieła tego bardzo cennego okazało się kilkanaście wydań.

Prz. Ta. Cza.

(Zamówienie towarów.)

Wielmożny Pan R. i Spółka w Bahii.

Hamburg dnia ..

Potwierdzając odebranie ostatniej przesyłki, zamawiam niniejszem na mój rachunek

300 beczek suchego, brunatnego cukru
 200 " " białego
 po cenie co do brunatnego — zlr. — ct. co do białego —
 zlr. — ct.

Ładunek złożyć Pan możesz na jeden z hamburgskich okrętów, który dowiezie go do mnie na miejsce. Należną sumę ściągniesz Pan mocą weksłu w banku londyńskim.

z szacunkiem

Ar. Werner.

(Zamówienie sukna.)

Wielmożny Pan J. Woller w R. . .

Padua dnia ..

Adres pański, bardzo dla mnie pożądanym, zawdzięczam pp. Gentillmii i Spółce w Tryjeście, którzy mnie zarazem zapewnili, iż pańska fabryka posiada na składzie same najlepsze sukna i zaleca się taniością i niskimi cenami.

Chcąc zawrzeć z Panem stosunki, zamówiłem na próbę następujące sukna.

4.	sztuk czarnego, najlepszego	$\frac{8}{4}$	szerokości
5.	" " gorszego	$\frac{8}{4}$	"
3.	" popielatego najlepszego	$\frac{8}{4}$	"
3.	" oliwkowego	$\frac{8}{4}$	"
3.	" granatowego najlepszego	$\frac{8}{4}$	"
18.	sztuk koloru według dołączonych wzorów.		

Spodziewając się, iż Pan dając dobry towar zechcesz ze mną w bliższe wejść stosunki, oznajmiam zaraz, iż należności ściągać Pan będziesz przez znany Mu dom Hentillini i Spółka.

Z uszanowaniem

Joan Baldius.

(Zamówienie kakao.)

Tryjest, W. Pan Dawid Föster.

Niniejszem zamawiam u Pana

1. beczkę circa 6. cnt. Maragnon Cacao, które mi zechcesz przysłać przy najbliższej sposobności. Do miesiąca chciałbym otrzymać już fakturę, oczekuję jak najzdrowszego, najlepszego towaru.

Polecając się pańskiej pamięci zostaje

z szacunkiem

E. Słupkowski

(Odpowiedź.)

Wielmożny Pan L. i P. w Cieplicach

Praga dnia ..

Starając się ile możliwości o najlepszy towar przesłałem Panu przez woźnicę L. S. zamówione towary.

Towary te nadejdą zapewne tego tygodnia z fakturą wykazującą na mą korzyść

358 zlr. 82 cnt., które Pan spłacisz z końcem września b. r.

Pochlebiam sobie, iż przez rzetelne postępowanie zasłuży i na dalsze względy, kreślę się z szacunkiem Jego

uniżonym sługą

A. Kobylka.

(Podobny list.)

Wielmożny Pan Marmurkiewicz i Wódczyński we Lwowie.

Tryjest dnia ..

Miłą nam bardzo sprawił list Panów niespodziankę, gdyż myśleliśmy, iż jesteśmy już wykreśleni z listy ich przyjaciół. Tymczasem zamówienie na

30 beczek cytryn
20 „ pomarańcz
10 „ daktyl

zwala nasze domysły. Dziękując Panom za ten nowy objaw swej przyjaźni załączamy zapewnienie, iż będziemy się starali przez dobre towary i szybką ekspedycję zasłużyć na ich względy. Polecamy się łaskawej pamięci zostając

uniżonymi sługami
Moreli i Spółka.

(Odmowna odpowiedź na zamówienie.)

Wielmożny Pan Jawolski we Lwowie.

Wiedeń 19. lipca 18 ..

Mając ten zwyczaj moim klientom jak najrychlej odpowiadać, przelamałem go stosując się do Pana. Jego pierwsze z nami postępowanie dało mi już najlepsze dowody, jak Pan zwykłeś czynić z wypłatą należności. Zamówionych przeto towarów żadną miarą dostarczyć nie mogę, chyba za zaliczką lub przynajmniej połową należności wyliczoną *anticipando*.

Jeżeli Pan na te warunki przystaniesz wtedy mógłbym Mu dopiero towary przesłać, inną miarą nie — milczenie uważamy za odpowiedź a to w ten sposób, iż Pan na nasze warunki przystać nie chcesz. Tyle w odpowiedzi, na którą nie mogę się spodziewać kontr-odpowiedzi.

Z uszanowaniem
R. S.

DODATEK

do listów kupieckich.

W listach zwykłych, pisanych do osób prywatnych w różnych okolicznościach, dawaliśmy same przykłady, samą praktykę, nie podając zupełnie teorii. Przeciwnie czyniliśmy w listach kupieckich; tu już trzeba było poprzeć przykład wstępem, któryby nas pouczał, dał wyjaśnienie i sposoby należytego pojęcia listów. Teraz pozwalam sobie na koniec, chcąc uzupełnić ten gorliwie i spodziewamy się ku zadowoleniu publiczności opracowany dział, podać krótką a niezbędną do pojęcia listów i ich treści naukę rachunkowości kupieckiej. Część ta zdaje się nam tak potrzebną, iż bez niej nie rozumiemy prawie należyte przeprowadzonego wykładu o stylizacji kupieckiej. Jako źródło do niej wymienić należy Ditscheinera, Kurzbauera i jedyne w tym rodzaju polskie dzieło przez Edwarda Pietrzyckiego p. t. „Wykład rachunkowości kupieckiej“, które to sumiennie i głęboko opracowane dzieło polecamy.

O znaczeniu wyrazów używanych w języku handlu i przemysłu.

Pieniądz (*Geld*) jest przedmiotem w kruszcu lub na papierze odbitym, który z powodu nadanej mu pewnej wartości, służy jako środek zamiany za inne przedmioty wartościowe, do zaspokojenia potrzeb ludzkich lub dla wygody przeznaczone.

Towarem (*Waare*) w szerszym słowa znaczeniu nazywamy każdy przedmiot pewnej wartości do zaspokojenia potrzeb lub wygod ludzkich służący, którego za pieniądze lub za inny przedmiot wartościowy — zatem za inny towar — zamieniać t. j. nabyć lub pozbyć można.

Towarem w ścisłym słowa znaczeniu nazywają się przedmioty wartościowe, artykułami handlu t. j. przedmiotami zamiany

będące, do których się liczą wszelkie plody, przyrody, wyroby przemysłu i fabryk i dzieła jenuzsu i sztuki, n. p. zboże, kawa, wełna, drzewo, cukier, sukno, spirytus — wyroby z porcelany, żelaza, ołowiu, srebra, złota, sukna, drzewa — maszyny, narzędzia rolnicze, instrumenta — obrazy, dzieła druku, litografii, fotografii i t. d.

Pod słowem handel (*Handel*) rozumiemy pośredniczenie w zamianie towarów między producentem (wyrabiającym) a konsumentem (spożywającym, użytkującym). Zamiany odbywają się albo towarami albo pieniędzmi albo kredytem.

Zwykłym środkiem zamiany (*Tauschmittel*) są pieniądze, gdyż one najlepiej wyrażają tę wartość, jaką ma każdy towar, tak sam w sobie, jakoteż w porównaniu z innymi przedmiotami do zamiany przeznaczonymi.

Jeżeli pieniądze są z kruszcu szlachetnego, t. j. ze złota, platyny lub srebra bite i jako takie nie mają tej stałej wartości, którą im nadał rząd w drodze ustawy przy puszczeniu w obieg, nazywają monetami (*Münzen*).

Pod słowem walutą (*Währung, Münzfuss*) rozumiemy stopę wartości pieniężnej stale oznaczoną, która w pewnym kraju albo też dla związków kilku państw jest obowiązująca i według pewnej wagi czystego złota lub srebra jest wyrażoną.

N. p. waluta austriacka — guldeny o 100 rentach (a 45 guldenów bitych z jednego cłowego funta czystego srebra); waluta rosyjska, ruble o 100 kopiejkach; waluta francuska, franki o 100 centymach we Francyi, Belgii, Szwajcaryi, Włoszech; waluta angielska, funty szterlingów, z których każdy zawiera 20 szylingów, a szyling 12 pensów; waluta hiszpańska, duro o 20 realach; w Związku niemieckim, talary związkowe; waluta hamburska, mark-banko po 16 szylingów; waluta pruska, talar po 30 srebrnych groszy, każdy grosz po 12 fenigów; waluta holenderska, guldeny po 100 centymów; waluta duńska, rigsdaler (*Reichsthaler*) po 6 mark, marka po 16 szylingów; waluta dolarów po 100 cents w Związku wolnych państw Ameryki północnej.

Wartością towaru (*Werth*) zowiemy stopień przydatności jego dla potrzeb lub wygod ludzkich

Cenę towaru (*Preis*) stanowi wartość jego istotna, jaką mu nadaje koszt wyrobu i dostawy, a obliczoną bywa zwykle w pieniądzach dowolnie żądanych, albo też tylko przez znawców oznaczonych.

Rozróżniamy handel wewnętrzny (*innerer oder Binnhandel*) i zewnętrzny (*auswärtiger Handel*).

Handel wewnętrzny trudni się rozsyłką towarów z miejsca na miejsce w tem samym państwie

Handel zewnętrzny czyli handel wywozowy i dowozowy (*Ausfuhr- und Einfuhrhandel*) trudni się wywożeniem płodów i wyrobów własnego kraju do obcych krajów, sprzedając takowe obcym, a biorąc natomiast plody i wyroby tych krajów.

Handel komisowy (*Commissionshandel*) polega na kupnie i sprzedaży towarów z polecenia innych kupców (zwykle zagranicznych) na ich rachunek.

Handel spedycyjny (*Speditionshandel*) ogranicza się na przesyłce towarów z obcych krajów, zamówionych na rachunek kupców obcych i zwykle na dalekie miejsca przeznaczone.

Handel kolonialny (*Colonialhandel*) trudni się sprowadzaniem towarów w koloniach zamorskich rosnących lub wyrabianych.

Handel wymiany (wekslarski *Wechselhandel*) obejmuje także kupna, sprzedaż i zamiany, które dotyczą złota lub srebra bitego, lub w sztabach i wszelkiego rodzaju papierów wartościowych, którym służy za podstawę pieniądź obiegowy. Trudniący się takimi interesami zowią się bankierami lub wekslarzami (*Banquier oder Wechselr*).

Kurs wymiany (*Wechselkurs*) papierów wartościowych (państwowych, handlowych i pieniędzy papierowych) stanowi różnicę między wartością imienną (*Nennwerth*) tych papierów, a tą, którą dostać można za nie w rzeczywistości.

Takie miasta, które przez swoje obszerne związki handlowe osiągnęły znaczny wpływ na ogólny handel, lub które przez swoje położenie stały się punktami związkowymi handlu między dwoma lub kilkoma krajami, zowią się miejscami wymian (*Wechselplätze*) n. p. Hamburg, Tryest, Gdańsk, Nowy-York, Odessa.

Banki (*Banken*) są to zakłady pieniężne, w których pieniądze do obiegu przeznaczone się składają, lub o których się

nniema, że tam są złożone, a które natomiast puszcza się w obieg zapisy na sumy, będące własnością osób posiadających takie papiery. Są różne rodzaje banków:

1. Depozytowe (*Depositenbanken*), które biorą pieniądze osób prywatnych do przechowania i pośredniczą tak w odbiorze jakoteż w wypłacie takowych przez obrachunki między stronami.

Te banki zowią się także żyrowemi (*Girobanken*).

2. Cyrkulacyjne (*Zirkulationsbanken*), które nie tylko kapitały u nich złożone, ale także bilety czyli noty, płatne na imię właściciela lub okaziciela wydają i dlatego też bankami biletowymi się zowią (*Zettel- oder Notenbanken*).

3. eskontowe (*Escompt- oder Discontbanken*), które kupują sumy wekslowe przed terminem zapadłości takowych, i za to potrącają sobie pewne odsetki stosownie do sumy i do czasu biegu weksłu.

4. Zastawnicze czyli lombardowe (*Leih oder Lombardbanken*) dające pożyczki gotówką na zastaw papierów wartościowych albo kosztowności (kamieni, przedmiotów ze złota i srebra), za pobieraniem odsetków ustanawianych.

5. Zaliczkowe (*Vorschussbanken*), wypożyczające kupcom, przedsiębiorcom, przemysłowcom i innym osobom kapitały na spłaty jednorazowe lub ratalne, na kredyt osobisty tychże i ich rękodzielników, lub za rękojmią towaru, czy to w zastaw wziętego, czy też tylko opisanego.

Pod słowem giełda albo bursa (*Börse*) rozumie się miejsce, w którym schodzą się kupcy i bankierowie (wekslarze), ażeby się o interesach wymiennych rozmówić i takowe zawierać.

Jarmarkami lub targami (*Messen oder Märkte*), zowiemy zjazdy kupujących i sprzedających w pewnych miejscach i w pewnych czasach, n. p. lipski jarmark wielkanocny, lwowski jarmark na św. Jerzego.

Kapitał, majątek, należność czynna i bierna, kredyt.

Pod słowem kapitał rozumiemy zapas pieniędzy albo towarów w szerszym słownym znaczeniu, które jako przedmioty zamiany w obrót czyli w zamianę wprowadzono.

Majątkiem zowiemy ogół posiadanych lub należących się jednej osobie (fizycznej lub moralnej) kapitałów i praw pożytkowych (*nutzbare Rechte*), jakoteż jej zobowiązań do pewnych świadczeń na tem posiadaniu ciężących, a jeszcze niedokonyanych.

Majątkiem czynnym albo aktywami (*Activvermögen*) nazywamy pierwsze, majątkiem biernym albo pasywnymi nazywamy drugie. Z porównania stanu czynnego ze stanem biernym okazuje się czysty majątek, który jest albo czysty czynny, albo czysty bierny, albo żaden.

Czysto czynnym zowiemy majątek, gdy stan czynny jego przeważa nad stanem biernym n. p. gdy mamy 10.000 złotych majątku czynnego, a 4.000 złotych biernego, to różnica 6.000 złotych stanowi nasz majątek czynny; czysto biernym jest majątek wtenczas, gdy stan bierny jest większym od stanu czynnego; n. p. gdyby odwrotnie majątek czynny wynosił 4.000 złotych reńskich, majątek bierny 10.000 złr., to różnica 6.000 złr. stanowiłaby czysty majątek bierny — żadnym (*status nullus*) jest wtenczas, gdy się równa stan majątku czynny, biernemu.

Należnością czynną nazywamy ilość pieniędzy lub jej wartość w towarach, którą my od innej osoby fizycznej lub moralnej z jakiegokolwiek tytułu, najczęściej zaś z tego powodu mamy do żądania, że ta osoba biorąc od nas czyli od przedsiębiorstwa pewną wartość, nie daje w tejże chwili równej wartości.

Należnością bierną (*Passivum oder Schuld*) zowiemy ilość pieniędzy lub jej wartość w towarach, którą my innej osobie z jakiegokolwiek tytułu, najczęściej zaś dla tego dać jesteśmy obowiązani, że ta osoba pewną wartość nam czyli przedsiębiorstwu daje, a w tejże chwili równej wartości od nas nie otrzymuje.

Należność czynna powstać może także, jeżeli my jakąś wartość dajemy osobie trzeciej w skutek zlecenia osoby drugiej, a za to nie otrzymujemy wartości równej w chwili dania takowej od tej osoby drugiej.

Tak samo powstaje należność bierna, jeżeli my otrzymujemy jaką wartość od osoby trzeciej na zlecenie osoby drugiej,

a tej drugiej osobie niedajemy równej wartości w chwili brania takowej.

Należności czynne nazywamy także wierzytelnościami albo należnościami do poboru, a osoby które je nam złożyć mają — naszymi dłużnikami czyli debitorami.

Należności biernie zowiemy także długami albo należnościami do wypłaty, a osoby, które mają prawo ich od nas żądać, nazywają się naszymi wierzycielami czyli kredytorami.

Należności czynne i biernie zowią się także kredytem; ztąd na kredyt wziąć znaczy: mieć obowiązek uiszczenia wymaganej należności za wzięty towar; na kredyt dać towar: za pewną cenę odstąpić, a za niego żądanej należności nie otrzymać zaraz.

Jeżeli majątek czynny do pokrycia stanu biernego nie wystarcza, zowiemy taki wypadek stanem niewypłacalności czyli upadłości (*Insolvenz-Zahlungsunfähigkeit*)

Stan czynny, stan bierny.

Papiery wartościowe.

Majątek czyli stan czynny przedsiębiorstwa lub gospodarstwa stanowią:

1. Pieniądze papierowe i monety.

2. Towary w ściślejszem słowa znaczeniu tak własne jakoteż dane lub otrzymane na sprzedaż komisową, powierzone w zastaw lub depozyt, nareszcie towary jeszcze w drodze się znajdujące takie, za które już wartość zapłaciliśmy lub należność za nie przypadająca jako dług nasz wykazaliśmy.

3. Papiery wartościowe czyli efekta w równych jak towary warunkach posiadane,

4. Nieruchomości n. p. domy, dobra, lasy, młyny, fabryki i t. p.

5. Ruchomości n. p. meble, sprzęty, narzędzia, maszyny i t. p.

6. Bydło użytkowe i gospodarcze n. p. konie, muły, krowy, woły, nierogacizna, drób i t. p.

7. Prawo użytkowe n. p. prawo propinacyi, prawo polowania, prawo użytkowania wody, prawo górnictwa t. j. prawo poszukiwania kruszców, soli, drogich kamieni, nafty, prawo utrzymywania przewozów, prawo pobierania myta i t. p. nakosić

8. Należności czynne opierające się na zapisach w księgach naszych (ztąd wierzytelnościami księgowymi zwane), lub też z powodu własności sum wekslowych (wierzytelności wekslowe) wynikłe.

Do majątku czyli stanu biernego handlu lub przedsiębiorstwa należą:

1. Długi zwyczajne czyli księgowe na zapisach w księgach oparte

2. Długi wekslowe w skutek akceptowania lub też indosowania wekslowego zobowiązaniem się (obligo) lub w skutek zaręczenia powstałe.

3. Towary otrzymane w sprzedaż komisową; na koniec

4. Depozyta i towary lub efekta w zastaw wzięte.

Do papierów wartościowych czyli efektów także papierami publicznymi zwanych należą:

1. Obligi państwowe czyli zapisy długu państwa; te dzielą się:

a) Na oprocentowane czyli tak zwane renty państwowe.

b) Na bezprocentowe, jakimi są zwyczajnie tak zwane obligi loteryjne, t. j. takie efekta, które w pewnym czasie i według pewnego planu za poprzedniem wylosowaniem się umarzają, i najczęściej z pewnemi wygranami są połączone *).

Obligii gmin czyli komunalne t. j. zapisy długów przez gminy miejskie wydane, niemniej zapisy długów czyli obligi prywatne, t. j. zapisy na długi przez koncesjonowane towarzystwa lub przedsiębiorstwa, a nawet przez pojedyncze

*) W nowszych czasach wydają państwa obligi loteryjne, które także są oprocentowane n. p. austriackie obligi loteryjne z r. 1854 i 1860.

osoby prywatne na hipoteki za przyzwoleniem rządu zaciągnię, takowe są również albow:

a) Zwykłymi oprocentowanymi zapisami n. p. miast Wiednia, Pragi i t. p. albo

b) obligami loteryjnymi, powszechnie także losami zwane, n. p. miasta Budzina, miasta Tryestu, miasta Stanisławowa, ks. Windischgretza, ks. Salm, hr. Palfy, ks. Esterhazy'ego, szpitala imienia księcia Rudolfa, hr. Waldsteina, towarzystwa żeglugi parowej na Dunaju, uprzywilejowanego zakładu kredytowego dla handlu i przemysłu.

c) Akcje tj. potwierdzenie udziałów wydawane przez towarzystwa lub przedsiębiorstwa uprzywilejowane na złożenie części kapitału zakładowego lub obrotowego, których dywidendy lub naddywidendy zawisły od wyniku gospodarstwa (zysku), jaki towarzystwo lub przedsiębiorstwo w skutek odpowiedniej celowi administracji, jakoteż w skutek samego wykonania prawa mu nadanego osiągnęło. N. p. akcje austriackiego uprzywilejowanego banku narodowego, akcje banku anglo-austriackiego, akcje akcyjnego hipotecznego banku galicyjskiego, akcje wszystkich uprzywilejowanych kolei żelaznych, akcje uprzywilejowanych fabryk, przedsiębiorstw żeglugowych i transportowych i t. p.

d) Listy zastawne lub hipoteczne, wydawane przez uprzywilejowane zakłady kredytowe, banki i kasy oszczędności tytułem pożyczek na hipoteki dóbr lub realności, n. p. listy zastawne Towarzystwa kredytowego ziemskiego galicyjskiego, listy zastawne banku narodowego austriackiego, listy zastawne Towarzystwa kasy oszczędności styryjskiej w Gracu, listy hipoteczne akcyjnego banku hipotecznego galicyjskiego, listy zastawne zakładów kredytowych ziemskich we Wiedniu, Peszcie i t. p.

e) Weksle a w szczególności weksle miejscowe czyli tak zwane remesy i weksle zagraniczne tak zwane dewizy t. j. weksle na obce miejsca i w obcej walucie wystawione; nakoniec

f) Asygnacje kasowe banków do wydawania tychże uprawnionych, także czekami zwane, które w miarę potrzeby pieniężnej zakładu, a względnie długości czasu lokowania tamże pieniędzy, są oprocentowane. Takie asygnacje uważają kupcy najczęściej za gotówkę i doliczają je do takowej, gdyż takie lokowania pieniędzy uskuteczniają się w regule na krótkie tylko terminy.

Obrachunek; Kolumny; Zadużenie i uwierzytelnienie obrachunku. Obrachunek otworzyć, prowadzić, zamknąć. Dopełnienie. Rodzaje obrachunków. Uczestnik. Księgi rachunkowe i podział tychże.

Obrachunkiem także rachunkiem albo kontem nazywamy w rachunkowości oddział księgi do uwidocznienia stanu majątku lub wyniku z obrotu przeznaczonej, tak urządzony że w nim tak przychody jako też rozchody tego samego rodzaju, n. p. w gotowiznie lub w towarach, albo też należności czynne i bierne jednej i tej samej osoby wykazać można.

Do urządzenia obrachunków w księgach rachunkowości służą przedzielnice czyli rubryki t. j. pionowe kreski, czyli linie na wzdłuż stronicy pociągnięte, które rozdziały się pewne szerokości (pola) stronicy, dla umieszczenia w nich zapisów jednakowych szczegółów różnych spraw, odnoszących się do jednej osoby, lub do jednego gatunku towarów. Takimi przedzielnicami ograniczają się spacje tj. pola stronicy, które zwiemy przedziałkami lub kolumnami dla oznaczenia:

1. daty t. j. miesiąca i dnia każdej sprawy,
2. treści sprawy czyli tekstu w króciutkiej lecz jasnej osnowie.
3. powołania się na zapisy tej samej sprawy w innych księgach, lub w tej samej księdze na innej stronicy,
4. ilości towaru oznaczonej według właściwej mu miary, wagi i liczby.
5. kwoty tj. wartości pieniężnej według stopy pieniężnej w kraju obieg mającej, albo w rachunkach używanej.

Chcąc wykazać oprócz wartości pieniężnej we własnej walucie także walutę obcą, t. j. monetę kraju, w którym rachował nasz uczestnik, należy przed kolumną pieniężną naszej waluty pociągnąć jeszcze kolumnę pieniężną dla tej obcej waluty.

Stronica odpowiednio wykreślona przedzielnicami nabiera kształtu tablicy, przedstawiającej przedziałki do uwidocznienia każdego z wyż. przytoczonych znamion spraw pojedynczych.

W skutek potrzeby takiego urządzenia są obrachunki Conti, co do kształtu różne, o tyle jednak między sobą upodobione, a w przeznaczeniu zgodne, że służą one zawsze do zapisywania przychodów i rozchodów czyli przybytku i ubytku części składowych majątku, albo też do wykazania wyników z obrotu w osobnych przedziałkach ilościowych lub wartościowych, a są najczęściej na dwustronicach (folium) t. j. zawsze na 2 przeciwnych stronicach jednej i tej samej księgi umieszczone.

Lewa strona Obrachunku służy do zapisywania przychodów lub wierzytelności i nosi w nagłówce napis przychód albo winien, albo bierz, albo debet albo soll, a zapisanie sprawy na tej lewej stronie Obrachunku nazywa się zadłużeniem, albo debitowaniem Obrachunku.

Na prawej stronie Obrachunku zapisują się rozchody, albo należności bierne, ta strona nosi napis w nagłówku: rozchód albo ma, a zapisanie sprawy na tej stronie Obrachunku nazywa się uwierzytelnieniem lub kredytowaniem Obrachunku.

Ztąd pochodzą nazwy:

Obrachunek jest debitorem czyli dłużnikiem, obrachunek jest kredytorem czyli wierzycielem, odnośnie do zaszłości.

Jeżeli obrachunek jest na jednej tylko stronnicy księgi umieszczony, to zawiera oprócz kolumn przeznaczonych dla daty, treści i powołania się na inną lub inne księgi, także dwie przedziałki pieniężne lub ilościowe, z których jedna napisem Przychód lub Winien (debet) druga napisem Rozchód lub Ma (credit) powinna być opatrzona.

Na taki rachunek zapisują się wszystkie sprawy odnoszące się do tytułu tego Obrachunku, rozróżniając tylko zapisy kwot według ich dodatniej lub ujemnej istoty w kolumnach do tego przeznaczonych.

Każdy Obrachunek musi być opatrzony w nagłówku napisem nazwy czyli tytułu, określającym znamienujące cechy wszystkich pod ten tytuł szeregujących się spraw. N. p. wykazując długi i wierzytelności jakiej osoby z handlem lub przedsiębiorstwem w związku będącej: jej imię; i miejsce zamieszkania lub firmę (tj. nazwę handlu albo przedsiębiorstwa publicznie ogłoszoną; wykazując przychody i rozchody w pieniądzu daje się Obrachunkowi nazwę „Kasa“ i t. p.

Obrachunek otworzyć znaczy: jedną lub dwie stronice księgi kolumnami odpowiednio wykreślonymi opatrzyć tytułem osoby, towaru lub działania kupieckiego, aby na nim zapisać można według okoliczności zachodzących na stronie Winien (przychód) albo Ma (rozchód) wszystkie w ciągu periodu rachunkowego zdarzające się podobne, lub też jednakowe interesa pod ów tytuł się szeregujące. Obrachunek prowadzić znaczy: wszystkie pod jeden tytuł należące sprawy lub działania na Obrachunku tak zapisać, aby z takowego każdego czasu wykazać można stan majątku, albo stosunek długu i wierzytelność osoby, której nazwę Obrachunek nosi, albo też wynik z obrotu lub działania kupieckiego. Obrachunek zamknąć znaczy: pociągnąć sumę przychodów, czyli sumę ilości na stronie Winien, również rozliczyć rozchody czyli ilości na stronie Ma obrachunku zapisane, dalej wyszukać różnicę między większą i mniejszą sumą i takową zapisać w kolumnie pieniężnej albo ilościowej tej strony, na której a względnie w której znaleźliśmy mniejszą sumę ilościową. Po zapisaniu tej różnicy, którą mianuje się dopełnieniem albo różnicą albo saldo Obrachunku, ciągnie się po lewej i prawej stronie Obrachunku tak zwane kreski zamknięcia, zapisuje między takowe ogóły ilości, które po obu stronach Obrachunku muszą być zupełnie równe, właśnie wskutek doliczenia dopełnienia zapisanego.

Ztąd pochodzi nazwa Obrachunek zrównać saldować.

Zrównanie sum po obu stronach Obrachunku zowie się też bilansowaniem, zrównoważeniem lub balansowaniem Obrachunku, kreska czyli linia która się ciągnie w Obrachunku lub w księgach poprzek kolumny tekstu (treści) dla wypełnienia próżnego pola, (tak aby nic więcej na tej stronie lub polu nie można było napisać:), zowie się kolanem i wygląda tak:

Dopełnienie nosi ogólną nazwę remanent, jeżeli odnosi się do Obrachunków osobowych lub zasobowych; w pewnych zaś Obrachunkach mianowicie takich, które obejmują zapisy ilości pieniężnych lub towarów, także inną nazwę n. p. w Obrachunku kasy nazwę stan lub pozostałość, lub zapas kasy, w Obrachunku towarów nazwę zapas lub zasób.

Obrachunkiem zasobowym nazywamy: Obrachunek służący do wykazania stanu i obrotu przedmiotów zamiany t. j. towarów pieniędzy i kredytu.

Obrachunkiem wynikowym nazywa się Obrachunek wyników z obrotu kapitałem t. j. zysk lub stratę; dlatego zowią się też takie Obrachunki, Obrachunkami strat i zysków. Zysk lub stratę zestawia się z porównania nakładu na kupno towaru z przychodem za sprzedany tenże towar uzyskanym.

Księgi rachunkowe służą do zapisywania spraw według ich porządku chronologicznego albo też jednoodmiennego, ku czemu urządzone są kształtem Obrachunków.

Księgami głównymi zowią się takie księgi, które są koniecznymi do wykazania stanu i zmian majątku.

Księgami pomocniczymi, pobocznymi lub podrzędnymi zowią się takie księgi, które służą do kontroli zapisów w księgach głównych dokonanych i dokładniejszego wykazania zasobów lub wyników dotyczą.

Takimi księgami pomocniczymi są przeważnie tak zwane szkontra, wyraz włoski równoznaczający z wykazem lub spisem, które do każdego systemu rachunkowości za stosowne i według potrzeby urządzone być mogą, szkontra takie wykazywać mogą albo zasoby albo jedno i drugie łącznie.

Są szkontra towarowe, monet, papierów wartościowych, weksli i t. p.

Księgę paginować znaczy każdą jej stronę opatrzyć liczbą bieżącą, foliować zaś znaczy, obie przeciwległe strony dwóch kart w księdze, tj. lewą i prawą opatrzyć jedną liczbą bieżącą, nad nagłówkiem i napisem Obrachunku od rogu umieszczoną.

Wzór Obrachunków i zamknięcia jego.

Wzrost		P. Karol M...		w Rzeszowie		Ma	
Rok	d.	zł.	ct.	Rok	d.	zł.	ct.
1870				1870			
Styczeń	1	658	21	Styczeń	12		
"	15	450	—	Kwiecień	17	Za przesyłkę w gotówce	500
Kwiecień	20	820	—	Maj	10	" 10 wiader spirytusu	400
Czerw.	17	"	—	Lipiec	1	" 2 oxefty winy	600
Sierp.	25	"	—	Wrześ.	9	remesę na N Roz.	700
Paźdz.	8	"	—	Listop.	5	węg komisową	908
Grud.	28	"	—	Grudz.	24	gotówkę	1000
					30	remesę na J Ks...	400
					31	" zwrócone sukna	150
1871				"		Dopełnienie na nowy	110
				"		Obrachunek...	10
							4768
Styczeń.	1	Z przeszłego Obrachunku	110				21

O WEKSLACH.

Jednym z najważniejszych i najbardziej rozpowszechnionych środków wypłaty tak w świecie handlowym, jakoteż i w szerszej publiczności są weksle, — dla tego ma dokładne zrozumienie ich istoty i używanych wyrażeń w rachunkowości kupieckiej tem większe znaczenie, ile że bez takiej wiadomości nie można rozumieć bardzo wiele zdań nauki ściągających się do zapisów zaślności wekslowych, a tem mniej zastosowywać takowe w praktycznym prowadzeniu ksiąg rachunkowych.

Z tego więc względu mamy sobie za obowiązek, dać tu o wekslach bardzo króciutkie i treściwe objaśnienia dla tych, którzy jeszcze nie mieli sposobności nabyć o nich dokładniejszej i obszerniejszej wiedzy, niewpuszczając się zresztą w przytoczenie postanowień prawa wekslowego co do obowiązków i praw każdej na wekslu podpisanej lub wypisanej osobie służących.

Weksel (wymian, list wymienny), jest dokumentem na piśmie wystawionym, którym wystawiciel się zobowiązuje, pewnej osobie w oznaczonym czasie dokładnie wyrażoną sumę pieniężną w gotówce, w kraju prawny obieg mającej, i w pewnym miejscu albo sam wypłacić, albo przez trzecią osobę wypłacić kazać.

Weksel wystawić może tylko osoba, która się umową z prawnym skutkiem zobowiązać może, — musi n. p. być pełnoletnią, nie być związaną ślubem zakonnym i t. d.

Osoba, która weksel wystawia zowie się wystawicielem, wystawcą.

Jeżeli wystawiciel wekslu się zobowiązuje, sumę oznaczoną w miejscu wypłaty sam wypłacić, zowie się taki weksel suchym albo własnym; jeżeli zaś powołuje do wypłaty trzecią osobę, to zowie się taki weksel ciągnionym, przekazowym. Wystawiciel jako dłużnik wekslowy powołujący trzecią osobę do wypłaty, zowie się ciągnącym, trassantem, osoba zaś do przyjęcia i do wypłaty wekslu powołana, — ciągnionym, przekazanym, powołanym, trassatem.

Remittentem, biorącym weksel, wierzycielowym lub właścicielem weksłu zowie się ten, na którego zlecenie weksel opiewa, któremu więc suma ma być wypłaconą.

Kto weksel do wypłaty na oznaczony czas przyjmuje, zowie się przyjmującym, akceptantem. Weksle ciągnięte zowią też tratami a przyjęciem opatrzone akceptami.

Własność sumy wekslowej komu trzeciemu odstąpić piśmieniem na weksel, zowie się indosowaniem, żyrowaniem, a wypis taki na tylnej stronie weksłu lub na przedłużeniu umieszczony zlewkiem, indosem, indosumentem, żyrem.

Odstępujący własność sumy wekslowej zowie się zlewcą, indosantem, żyrantem, ten zaś na którego prawo własności przeszło, indosatem, indosatarjuszem, żyratem.

Kto weksel, czy to na zlecenie nasze bezpośrednio wystawia, czy to indosamentem odstępuje, i nam go przysyła, remituje, a ztąd nazywają się weksle takie w naszym będące posiadaniu remesami.

Weksel przez wystawiciela na swoją własność i zlecenie ciągniony, zowie się wekslem na własne zlecenie, (*an eigene Orde*); ciągniony zaś na własność osoby od wystawiciela różnej, zowie się wekslem na obce zlecenie, (*an fremde Orde Wechsel*.)

Weksle ciągnięte na siebie, t. j. takie, w których wystawiciel sam siebie jako powołano wypłaty na miejscu — nie będącym miejscem wystawiania — oznacza, zowią się także rachunkowymi weksłami, jeżeli wystawiciel takowe ciągnie na rzecz biorącego dla zaspokojenia lub wyrównania długu.

Tratami komisyjnymi zowią się takie weksle, które komisjoner (sprawnik, powiernik) z jakiego obcego miejsca w skutek polecenia komitenta na samego siebie lub na kogo innego ciągnie, po kursie już naprzód ułożonym lub wyrachowanym.

Z powodu zachodzącej potrzeby wystawiania tego samego weksłu w jednym lub większej liczbie egzemplarzy, zowie się

weksel pierwszym (Prima) drugim (Secunda) trzecim (Tertia) i t. d. jeżeli zaś tylko jeden egzemplarz się wystawia jedynym (Sola-Wechsel).

Weksle zowią się podług terminu płatności:

a) dziennymi, jeżeli brzmia na dzień dokładnie oznaczony,

b) datowymi, gdy są płatne w pewnym dniu po wystawieniu (a dato, po dacie, po dniu),

c) okazowymi, gdy są płatne albo przy okazaniu (a vista, à vue) lub pewnego dnia po skutecznionem okazaniu, nakoniec

d) jarmarkowymi, gdy są płatne w pewnym miejscu w czasie odbywającego się tam jarmarku. Według miejsca wypłaty rozróżniamy weksle krajowe, jeżeli są płatne w kraju lub państwie zamieszkania powołanego, które jest tem samem co i wystawiciela; zagraniczne zaś, jeżeli opiewają na miejsca obcych krajów i w walucie różniącej się od Waluty kraju wystawcy weksłu. Weksle zagraniczne także dewizami zwane, noszą najczęściej nazwy od wielkich miast handlowych i giełdowych, w których są płatne, n. p. Paryżkie, Londyńskie, Genewskie i t. p.

Według czasu, jaki ubiegać ma od dnia okazania weksłu, do dnia płatności zowiemy weksle krótkiego terminu, które najpóźniej w 14. dniach po okazie są płatne; weksle długiego terminu, które są płatne w dłuższym czasie po okazaniu.

Wyřęczycielem zowie się ta osoba, która na przypadek odmowy lub niemożności przyjęcia, albo wypłaty weksłu w terminie przez powołanego oznaczonym, dla honoru wystawiciela lub którego indosanta w akceptowaniu lub wypłacie weksła wyręcza. Osobę, którą wyręczył zastąpił zowiemy honoratem lub wyręczonym.

Wekslem domicyljowanym albo umiejscowionym, zowie się taki weksel ciągniony, w którym wystawiciel albo trassat wyznacza do wypłaty miejsce różniące się od miejsca zamieszkania trassata, a w wekslu własnym miejsce różniące się od miejsca zamieszkania wystawiciela.

Pod protestem rozumiemy dokument wystawiony przez sędziego lub notariusza, którym poświadcza, że wekslowo obowiązany nie dopełnił właścicielowi pewnej czynności przez wystawiciela wekslu lub prawem wekslowem przekazanej, dla zabezpieczenia go od szkodliwych skutków. Wyniknąć mogących z niewykonania tych czynności lub obowiązków i dla osiągnięcia prawa do poszukiwania zwrotu.

Kto protest zakłada zowie się protestującym. Rachunkiem zwrotnym, zowie się rachunek kosztów i kwoty, które ma prawo żądać poszukujący zwrotu od obowiązanego do dania zwrotu.

Wzory pisania weksłów.

(Własny lub suchy weksel.)

Lwów 7. lipca 18..

Wartość.. złr. a. w.

We dwa miesiące po dniu dzisiejszym placę Panu X. na ten weksel 100 złr. a. w. słownie: sto złr. a. w. Sumę tę otrzymałem gotówką.

Marcin Ejer.

(Podobny weksel.)

Lwów 7. kwietnia 18..

We dwa miesiące a dato placę na mój solaweksel Panu X. albo za jego zleceniem sumę stu złr. a. w. Walutę odebrałem gotówką, przyrzekając rzetelną wypłatę podług prawa wekslowego.

Marcin Ejer.

Wzór wekslu ciągniętego i domicyliowanego wypelnionego.

Lwów dnia 31. marca 1870.

Na 1,000 złr. a. w.

Trzy miesiące od daty zapłacisz W. Pan na ten mój jedyny Weksel na zlecenie W. Kaspra Boczkowskiego sumę Tysiąc złotych austriackiej waluty.

Wartość otrzymano, i wystawisz ją W. Pan na rachunek bez zawiadomienia.

W. Pan Cyprian Latinek w Tarnopolu

A Boziewicz

przyjmuję za 1,000

złr. a. w.

płatny w Krakowie u p. A. Kaczmarskiego

Nr. 15. przy ulicy Grodzkiej

Nr. 24.

Cyp. Latinek m./p.

Za mnie na zlecenie
W. P. Jana Wieczyń-
skiego Lwów dnia 9.
Kwietnia

1870.

Kasper Boczkowski
m/p.

Za mnie W. Panu
Janowi Gwiazdomors-
kiemu bez rękojmi i
obowiązku.

Bortniki d. 12. maja

1870.

Jan Wieczyński
m/p.

Kwituję 1.000 złr.

Kraków dn. 30 czer.

1870

Jan Gwiazdomorski
m/p.

(Soloweksel warunkowy z podpisem świadków.)

Kraków 3. Lipca 18..

Przyrzekam na ten mój rachunek wypłaci Panu Alojzemu
Inskiemu kwotę dwiestu pięćdziesięciu złr. a. w. wraz z pro-
centem po 5 od sta w dwa tygodnie po wypowiedzeniu, wyrze-
kając się wszelkich wyjątków i wybiegów i poddając się na
każdym miejscu prawu wekslowemu.

Sumę powyższą odebrałem w gotówce.

(Podpis.)

(Świadkowie.)

(Weksel trassowany, ciągniony albo tratto.)

Kraków 1. stycznia 18..

1000 złr. a. w.

Po trzech miesiącach od daty wypłaci Pan na ten mój
soloweksel Panu Józefowi Awskiemu albo za Jego zleceniem
sumę wynoszącą tysiąc złr. a. w. Wartość tę wybrałem w to-
warach. Upraszam o zapisanie tej sumy stosownie do umó-
wienia.

Do Pana Tytusa Kowskiego w Wilnie.

(Podpis.)

(Weksel mający być na trzeciem miejscu wypłaconym.)

(Miejsce, datum.)

(Suma liczbami.)

Wypłaci Pan na ten mój sola (prima, secunda) weksel
we Wrocławiu a uso Panu Tadeuszowi Elskiemu kwotę (słownie),
którą gotówką otrzymałem. Zechcesz Pan niniejszą kwotę umie-
ścić w rachunku podług Aviso.

(Podpis.)

(Trassowany weksel indossowany.)

Brody dnia 20. lipca 18..

(Suma liczbami.)

W dwa miesiące od daty wypłaci Pan na ten mój solawekselski Panu Stanisławowi Ilrowi w Czerniowcach albo za Jego zleceniem sumę pięciuset złr. a. w. Umieścisz Pan takową a conto podług oznajmienia.

Do Jana Eckiego w X.

(Podpis.)

(Na drugiej stronie weksłu:)

za mnie za zleceniem Pana.

Łukasz Omski w N. (wartość w rachunku.)

(Miejsce, data.)

Stanisław Ilz.

(Secunda weksel.)

Tarnopol 6. Lipca.

(Kwota liczbami.)

W tydzień po wręczeniu raczysz Pan na ten mój sekunda-weksel (prima nie zapłacony) Panom Wacławowi Ojowskiemu i Spół. w Przemyśle, albo za Ich zleceniem wypłacić ... (kwotę słownie). Sumę powyższą odebrałem. Po zapłaceniu zechciej Pan zaciągnąć należytość a conto podług aviso.

Do Pana Amskiego w Przemyśle. (Podpis.)

Secunda.

Jan Am-ski.

(Handlowy bilet.)

Ja niżej podpisany zakupiłem dziś od Pana Alberta Hoffa we Wiedniu sto cetnarów prasowanych drożdży. Zapłata nastąpi dnia 7. Września b. r.

(Datum, miejsce.)

(Podpis.)

(Asagnacya).

Do Pana N. w Lipsku.

W trzy dni po ukazaniu niniejszego raczysz Pan wypłacić podług zlecenia Panu Hermanowi Odeskowi kwotę 100 talarów srebrem, słownie: stu talarów, i takową w mój rachunek zapisać podług oznajmienia.

Miejsce, data.

Wartość 1,000 talar. srebr.

(Podpis.)

Wzory rachunków.

Rachunek dla W. Pana Konstantego In'skiego za miesiąc Luty.
z handlu korzennego S. Libersteina

w miejscu

Rok i mies.	dzień	Wyszczególnienie	W. A.	
			Złr.	cnt.
1868				
Luty	10	2 H cukru po 38 cnt.	—	76
"	"	2 H kawy po 84 "	1	68
"	"	10 cytryn po 10 "	1	—
"	15	flaszka rumu „Jamaica“ i $\frac{1}{2}$ H herbaty	2	80
"	21	1 H ryżu i dwie flaszki oliwy	—	56
"	27	$\frac{3}{4}$ H kawy	—	63
Razem			7 zł.	43 ct.

Rzeszów, . . . 18 . . .

Rachunek gospodarski.

Miesiąc	Dzień	Wyszczególnienie.	Dochód		Rozchód	
			Wal.		Austr.	
			Zł.	Ct.	Zł.	Ct.
Styczeń		18 ..				
"	1	Na podarunki noworoczne i świąteczne dla służby			10	—
"	2	Rzeźnikowi za mięso			21	—
"	4	Ze sprzedaży 12 sągów drzewa budowego a 7 zł. 60 ct.	91	20		
"	5	Kupcowi Feinowi za wybrane towary			9	32
"	9	Stolarzowi Antoniemu za nowe dwie szafy do kredensu i stół			32	—
"	13	Ze sprzedaży 15 korcy ziemaków	37	50		
"	16	Krawcowi za robotę			8	50
"	19	Na dług Ickowi			25	—
"	24	Ze zwróconej pożyczki od P.	45	—		
"	30	Różne drobne wydatki			14	21
Dochód wynosi			173	70	120	3
Rozchód „			120	3		
Nadwyżka wynosi			53	67		
Nadwyżka z przeniesienia			53	67		

Rachunek

za robotę krawiecką dla...

W. Pana Anzelma Ewicza w miejscu

Rok imiesiąc	dzień	Wyszczególnienie	W. A.	
			zł.	ct.
18 ..				
Maj	4	Za przerobienie paletota	7	—
"	15	Za robotę nowej zarzutki wraz z potrzebami	12	—
"	21	Za parę nowych spodni letnich	9	50
		Za szlafrok	24	—
		Razem	52	50
"	16	Na to otrzymałem à conto	20	—
		Pozostaje reszta	32	—

Z uszanowaniem

Mikołaj Acki

Miejsce, data.

krawiec.

(Obług zwyczajny.)

Przyrzekam niniejszem za miesiąc od dnia dzisiejszego zwrócić pożyczoną mi przez Pana N. N. kwotę 100 złr. a. w. piszę: stu złr. a. w. wraz z odsetkami, co własnoręcznym stwierdzam podpisem.

Miejsce, data

(podpis)

(Oblig pospolity.)

Zeznaję niniejszem, że mi Pan Władysław Arski 150 zł. a. w. słownie: sto pięćdziesiąt złr. a. w. gotówką pożyczył a zarazem obowiązuję się wzmiankowaną kwotę najdalej do 1. przyszłego miesiąca rzetelnie i z odsetkami zwrócić.

Tarnów dnia 7. Kwietnia 18 . .

(Podpis)

(Oblig szczególny tj. taki, przy którym bywa załączony zastawienie jakiej rzeczy np. domu albo grunta.)

Niżej podpisany zeznaje niniejszem, jako na dniu dzisiejszym odebrał od Pana Karola Dnieskiego kwotę 400 złr. a. w. piszę czterestu złr. a. w. tytułem pożyczki na czas sześciomiesięczny i obowiązuję się wspomnianą kwotę w oznaczonym terminie wraz z przynależnościami zwrócić. Dla większego zapewnienia oddaje podpisany Panu Karolowi Dnieskiemu swoją realność położoną na przedmieściu N. pod l. X., w zastaw do czasu zupełnego umorzenia długu, co własnoręcznym podpisem i wyciśnięciem pieczęci stwierdza.

(Miejsce i data)

(Podpis i pieczęć)

(Jeżeli dom i leżące przy nim grunta są wpisane w hipotecę natenczas powyższy oblig potrzebuje sądowego potwierdzenia.)

Kończąc podane przez nas szczegóły co do rachunkowości kupieckiej, wyjaśniające treść i niezrozumiałe może nieraz zwroty i miejsca w listach kupieckich, dajemy tu jeszcze krótki pogląd na

Listy w sprawach pieniężnych.

Może tu być mowa o takich tylko sprawach, interesach pieniężnych, które zachodzą między dwoma oddalonymi przyjaciółmi handlowymi. Są to albo listy z przysłaniem gotówki, albo nakazy płatnicze albo spekulacje monetami.

Listy piszą się ze znajomością przedmiotu, miejsca i osoby.

Co do listów z przysłaniem gotówki, te kursują bardzo często; nieraz bowiem kupiec albo nie ma właśnie weksla albo nie chce go wystawić. Należy przeto gotówkę tę tylko bezpieczną drogą, jak n. p. prostą wysłać.

Listy te zewnątrz powinny być tak stylizowane:

Wielmożny Pan
Ludwik F.
w Pradze.

List obciążony:

10.	sztukami bank.	à fl. 100	— fl. 1000
5.	"	bank. à fl. 50	— fl. 250
15.	"	" à fl. 5	— fl. 75
2.	"	" à fl. 10	— fl. 20
Suma			1345 fl.

Na odwrotnej stronie:

Oddawca (nadawca)

L. P. Rylewski
kupiec, Nr. 7. miasto.

Przyjętą także rzeczą jest, aby ten, do którego posełka jest adresowana, przynajmniej o jeden dzień wcześniej otrzymał wiadomość o mających nadejść pieniądzech.

Przykłady.

Wielmożny Pan Fr. Sprengel w Wiedniu.

Lwów dnia 8. marca 18..

W odpowiedzi na Jego list z dnia 5. marca b. r. oznajmiamy, że z zapowiedzianych 15 pak koszenilli 5 pak już otrzymaliśmy dnia 15. lutego, a 10 pozostałych dnia 23 t. m. Jesteśmy najzupełniej zadowoleni z towaru i pospieszamy z wyrównaniem należytości dołączając 211 złr. z prośbą o potwierdzenie odebrania tychże.

Polecając się na przyszłość względem pańskim, z których nieomieszkamy korzystać, zostajemy

z szacunkiem

Juliusz M. i Syn.

Szpecyfikacja:

20 sztuk bank à	złr. 10	—	złr. 200
2 " " " "	5	—	" 10
1 " " " "	1	—	" 1
Razem 211 złr.			

(Odpowiedź.)

Pan N. N. we Lwowie.

Wiedeń 12. marca 18..

Otrzymałszy należytość 211 złr. za 15 pak koszenilli mniejszem z niej z podziękowaniem kwituję W nadziei, iż W. Panowie zaszczytą mnie jeszcze nieraz swymi względami, zostaję

uniżonym sługą
Fr. Sprengel.

P. S. Właśnie teraz otrzymałem nowy transport najlepszej koszenilli gatunku, o który Panowie mnie zapypywali. Indigo Quatimalla Lf. fioletowy; w najlepszym gatunku do nabycia.

Powyższy.

(Aviso przesyłki nie-pocztowej.)

Wielmożny Pan Karol v. Plenar w Wiedniu.

Ołomuniec 6. lipca.

Mając przez Pana Wacława Kupczyne najlepszą sposobność oddania Mu sumy 510 złr. w. a., przesyłam je w osobnej kowercie, wyglądając pańskiego potwierdzenia.

Pan Wacław Kupczyzna przybędzie dnia 12. maja r. b.
uniżony
Emanuel Th.

(List z poleceniem zapłacenia pewnej sumy.)

Wielmożny Pan S. S. w R.

X. dnia 5. lipca.

Przyjąwszy treść pańskiego listu do wiadomości, upraszam Pana o natychmiastowe wypłacenie na mój rachunek Panu Karolowi P. sumy

250 złr. w. a.

za pokwitowaniem i za następem mnie powiadomieniem.

Z szacunkiem
S. V. J.

(Podobne aviso.)

Wielmożny G. K. w M.

Wiedeń 19. czerwca 18..

Upraszamy Pana o wypłacenie domowi R. P. i Spółka sumy 2.000 talarów na nasz rachunek.

Z szacunkiem
Sylwester F. i K. T.

(List w sprawie zamiany lub zakupna monet.)

Wielmożny Andrzej Rech w Wiedniu.

Linz dnia 23. lutego 18..

Stosownie do otrzymanego na dniu 20. b. m. pisma pańskiego upraszam Pana o zmienianie mi

1.000 sztuk holenderskich dukatów
najdalej do 28. b. m. i przysłanie weksłu na powyższą sumę
opiewającego.

Z szacunkiem
Kajetan Hold.

(Aviso w podobnej sprawie.)

Wielmożny Pan F. w N.

Lublana dnia 6. lipca.

Od pana Juliusza Birka otrzymasz Pan na dniu 13. b. m.
sumę

3000 dukatów holenderskich
2000 talarów
1.000 luidorów

drogą pocztową w paczce z nadpisem:

JAS Nro 16, b. b.

Powyższe monety zechcesz Pan po bieżącym kursie zmienić i o uzyskanej sumie natychmiast mnie zawiadomić.

Z prawdziwym szacunkiem
Jan Adolf Strohl.

(Listy w sprawach papierów.)

Handel papierami (akcyami i losami) jest teraz mocno ożywiony. Prócz zakupna i sprzedaży tychże papierów są jeszcze inne rodzaje spekulacji giełdowej na spadek i podwyższenie cen papieru. Zresztą zachęda tu stosunki, które nam najlepiej wyjaśnią poniżej przytoczone a wyjęte z listów i ksiąg kupieckich

Przykłady.

Wielmożny Pan Leopold Mollier w Wiedniu.

Peszt dnia 13. grudnia.

Niniejszem zawiadamiam Pana jako mu dzisiejszą pocztą odesłałem 2 sztuk akcyj wiedeńskiego kredytowego banku, Nr. 1294 i 1295. Prosząc o potwierdzenie zostaje

z szacunkiem

Lajos Embor.

(Odpowiedź.)

Wielmożny Pan Lajos Embor w Peszcie.

Wiedeń 29. grudnia.

W odpowiedzi na Jego szanowne pismo z dnia 23. b. m. oświadczam, że akcye odebrałem i za nie 2738 złr. uzyskałem jak świadczy załączony rachunek.

Polecając się pańskim dalszym względem

Leopold Mollier.

Za sprzedane akcye uzyskałem:

2 sztuk akcyj banku hipotecznego lit. A. fol. 62,	
Nr. 511, 1294 i 1295 à złr. 1370	2740 złr. — ct.
Procenta od 1. stycznia do 13. marca 71 dni	
po 5 centów od dnia za sztukę	11 „ 50 „
Suma	2751 złr. 50 ct.

Prowizya od tego $\frac{1}{3}\%$ 9 złr. 10 ct.

Stręcznego 1% 2 „ 45 „

Pocztą — „ 58 „

Suma 12 „ 53 „

2738 złr. 97 ct.

(Podobny list.)

Wny Pan T. Horstman w Pradze.

Wiedeń dnia 6. lipca.

Według polecenia pańskiego z dnia 20. b. m. zakupiłem na tutejszej giełdzie

fl. 10 000 — 5% metaliki, które Panu dzisiejszą wieczorną pocztą odeszłą. Upraszam przeto Pana o potwierdzenie sumy

9.750 zlr. w. a. Na to wziąłem na Jego rachunek u pp. Bauchetti 9.800 zlr. za 2 miesiące płatne.

Zapewniając Pana o moim prawdziwym szacunku zostaje

uniżonym sługą

Henryk Mahler.

R a c h u n e k.

Na 7 sztuk metalików nominalnej wartości 10 000 zlr. w. a.
 à 97 $\frac{1}{4}$ 9625 zlr. — ct.
 Weksle à zlr. 5000 Nr. 264 od 1. st. 90 dni 62 " 30 "

" 1000	" 929	}	"	"	"	5%	50	"	—	"
" 1000	" 1029									
" 1000	" 6046									
" 1000	" 9407									

" 500	" 9626	}	"	"	"	"	12	"	—	30
" 509	" 8416									

9750 zlr. — ct.

Zaświadczenia.

Zaświadczenia powinny zawierać w sobie jak najściślejszą prawdę, choćby ona niekorzystną być miała dla ich właściciela, wyraźną stylizację co do dat, dalej mają być umocnione podpisem wystawiającego takowe jakoteż jeżeli można, pieczęcią. Niektóre jak n. p. świadectwa lekarskie lub moralności muszą być stemplowane.

(Zaświadczenie ubóstwa.)

Niniejszem poświadczam się, że Antoni Kruk (stan) mieszkający w (powód) złamałszy rękę na gołoledzi nie posiada dostatecznych funduszy do leczenia się w domu i dlatego zasługuje być umieszczonym kosztem miejskim w tutejszym głównym szpitalu.

Lwów

N. N.

sędziego częściowego.

(Podobne zaświadczenie.)

(Pieczęć.)

Niniejszem potwierdza się, że Karol Ipski, syn stolarza ubogiego, nie posiada funduszy na opłacenie szkolnego, utrzymując się z własnej pracy.

(Zaświadczenie dla kucharki.)

Katarzyna Owsniuk z Mościsk służyła u mnie za kucharkę przez przeciąg czterech lat, a to od roku 18.. 27. Sierpnia i zachowywała się obyczajnie, pilnie i trzeźwo. Wyjazd mój za granicę zmusza mnie do wypowiedzenia jej dalszej służby, jednakowoż mogę ją polecić jako zdolną kucharkę i rzetelną służącą, co potwierdzam pieczęcią i własnoręcznym podpisem.

Lwów, dnia 27. sierpnia 18..

(Pieczęć)

Erazm Iński.

(Zaświadczenie moralności.)

(Stempel na 50 cnt.)

Potwierdza się niniejszem moralne prowadzenie życia Antoniego Auera, stolarza z profesyi, który będąc sierotą od lat ośmiu, utrzymuje się z pracy rąk własnych, a prócz tego dopomaga małoletniemu bratu i chorowitej siostrze. Dotychczas nie zgłaszano się ze żadnem zaskarżeniem na niego.

N. dnia 26 lipca 18..

Z urzędu parafialnego itd.

(Pieczęć.)

(Świadczenie lekarskie.)

(Stempel na 50 ct.)

Poświadczam niniejszem, iż p. Tadeusz Eski, lat 23 liczący jest zupełnie zdrowym na ciele i umyśle i kwalifikuje się ze względów fizycznych do spełniania funkcji urzędnika przy c. k. telegrafii.

Lwów dnia 6. grudnia 18..

Fizyk częściowy
Dr. X.

(Pieczęć.)

Uwaga. Aby uchronić się od opłaty stemplowej, naznaczonej przy pewnego rodzaju zaświadczeniach, można wyrobić sobie świadectwo ubóstwa, mocą którego usuwa się należność stemplową.

(Zaświadczenie z terminu czyli tak zwany „Lehrbrief.“)

Ja, Karol Szercer, mechanik i optyk w stołecznem mieście Lwowie, zeznaje i poświadczam niniejszem, że

Jan Pietrowicz rodem z Kijowa pracował u mnie jako uczeń przez dwa i pół roku, mianowicie od świąt Wielkanocnych do ... i przez ten czas pilnością, rzetelnością i moralnemi obyczajami zasłużył sobie na moje zu-

pełne zadowolenie, jakoteż zręcznością i dokładnem obznajomieniem się w swoim zawodzie na wszechstronne uznanie. Miło mi zatem polecić go komukolwiek, a mianowicie kolegom mego rzemiosła, jako zdolnego pracownika, co stwierdzam własnoręcznym podpisem.

Karol Szercer
mechanik i optyk.

Kwity, rewersa, cesye i t. p. dokumenta.

K w i t

jestto dokument, którym poświadcza się zupełne umorzenie długu lub uiszczenie należności z jakiegoś kapitału. Dla większej pewności kwotę pisze się słownie t. j. głoskami. Przy wystawieniu kwitu należy uważać jakoteż przy innych wykazach płatniczych na:

- 1) wymienienie umorzonej kwoty,
- 2) potwierdzenie zapłacenia należności wraz z wymienieniem miejsca i czasu,
- 3) podpis odbiorcy legitymowanego lub wierzyciela, nadto oznaczenie wyraźne jakiego rodzaju i tytułem czego odebrano należną kwotę.

K w i t

na 25 zlr. a. w., słownie: dwadzieścia i pięć zlr. a. w., które na dniu dzisiejszym od p. Ludwika Waina, jako zwrot pożyczki odebrałem gotówką, z czego zupełnie kwituję.

N. dnia 30 lipca 18..

(Podpis.)

Dwadzieścia pięć zlr. a w.

(Amortyzacya)

Niżej podpisany oświadcza, iż pan Antoni Ecki dłużną mi kwotę 300 zlr. a. w. słownie: trzystu zlr. a. w. pożyczoną dnia 17. Marca 18.. dzisiaj całkowicie i gotówką wypłacił, gdy

zaś podpisany wystawiony na tę sumę weksel zagubił czuje się obowiązany, niniejszym skryptem potwierdzić zupełne umorzenie długu i zrzec się wszelkich nadal pretensyi do rzeczzonego p. Antoniego Eckiego, co też własnoręcznym umacnia podpisem.

(Miejsce, data.)

(Podpis.)

(Rewers.)

Niniejszym rewersem zobowiązuje się podpisany w przytomności dwóch uproszonych i wiarygodnych świadków, kwotę 230 złr. 40 ct. słownie: dwiestu trzydziestu złr. i czterdziestu ct. a. w. wraz z przynależnym procentem po 5 od sta, najdalej w przeciągu dwóch miesięcy pani Karolinie Biłce zwrócić, co własnoręcznym świadków i swoim stwierdza podpisem i pieczęcią.

(Miejsce, datum.)

(Pieczęć.)

(Podpis wystawiającego.)

Jako świadkowie:

(Podpisy.)

Uwaga. Przy kwitach na więcej niż 3 złr. a. w i przy rewersach, cesyach, upoważnieniach i t. p. skryptach należy się stempel wedle przypisanej stopy stemplowej. Zaświadczenie ubóstwa nie ma tu wagi.

(Cesya.)

Ja niżej podpisany oświadczam niniejszem, iż należące mi się 230 złr. a. w. słownie: dwieście trzydzieści złr. a. w. od pana Antoniego Amskiego podług rewersu wystawionego pod datą 17. maja 18.. wraz z wszelkimi procentami, na mocy dzisiejszej ugody odstąpiłem na własność Wmu Panu Karolowi Ikiewiczowi zaręczając za słusność i rzetelność wspomnianego Wny Pan Antoni Amski, jako obecny tej ugodzie i zgadzający się z nią zupełnie, kładzie na dowód swój własnoręczny podpis obok mojego.

(Datum.)

(Podpisy.)

TRESC

SEKRETARZA DOMOWEGO.

Strona.
1

Słowo wstępne

1. Listy z życzeniami

(powinszowania, gratulacje)

Syn składa ojcu swe życzenia w dniu tegoż urodzin	9
Podobny list	10
Podobny list	10
Podobny list do matki	11
Podobny list	11
Podobny list do brata	12
Podobny list do szwagra	12
Podobny list do dziadka	13
Podobny list siostrzeńca do wuja	15
List ojca do syna w dniu tegoż imienin	14
List matki do córki w dzień nowego roku	14
Do przyjaciela z powinszowaniem imienin.	15
List do przyjaciela w dniu tegoż ślubu	16
List z powinszowaniem nowego roku do dobrodzieja	17
Życzenia w dzień urodzin dziecka	10
List siostrzenicy do ciotki w dniu tejże imienin	18
Życzenie przesłane ojcu przez syna na nowy rok	19
List do dobroczyńcy hrabiego na nowy rok	19
List dwojga siostr do nieobecnego brata na nowy rok	20
Brat pisze do siostry życząc jej szczęścia przy zamęściu	21
List siostrzeńca do wuja przy zamęściu tegoż córki	21
List do przyjaciela przy jego ożenieniu	22
List do przyjaciela z powodu urodzin tegoż syna	22
List syna do ojca z powodu wyzdrowienia tegoż	23
List do urzędnika na wyższy stopień posuniętego	24
Odpowiedź na list powyższy	24
List do obywatela po otrzymaniu wielkiego spadku	24
List ojca do syna z powodu otrzymania przez tegoż klasy celującej i nagrody	25
List do człowieka oczyszczającego się z zarzutów	26
List do artysty nabierającego coraz większej sławy	27
Powinszowania okolicznościowe rymowane:	
Ojcu w dzień imienin	28
Matce	30

SEKRETARZ I ADWOKAT DOMOWY

NIEZWYKŁY ZBIÓR LISTÓW TOWARZYSKICH I OKO-
LICZNOŚCIOWYCH, DOKŁADNY PODRĘCZNIK DLA SŁABYCH
W STYLU I KONCEPCIE

zebrany i ułożony przez

M. BOREJKĘ i TA. CZA.

jako też

OBSZERNY WYBÓR WZORÓW STYLIZACYJ URZĘDOWYCH I PRA-
WNICZYCH, PROŚB, PODAŃ, DOKUMENTÓW I T. P., ZASTOSOWA-
NYCH WEDLE NAJNOWSZYCH ROZPORZĄDZEŃ I USTAW.

przez

Dr. A. Z.

DZIAŁ I.

005282(083.1)

LWÓW.

WŁASNOŚĆ I NAKŁAD H. BODEKA.

Z drukarni zakł. nar. im. Ossolińskich.

1871.

Rodzicom	31
Nauczycielowi	31
Przyjacielowi	32
Przyjaciółce	32
Wiersz do albumu	33
List z powinszowaniem nowego roku zamężnej córki do rodziców	33
Wstępne formy przy listach gratulacyjnych	34
Końcowe " " 2. Listy dziękczynne.	35
Podziękowanie za ślubny podarunek	36
List z podziękowaniem do dobroczyńcy	36
Podziękowanie przy zwróceniu książki	36
List do lekarza	37
List ucznia do nauczyciela	37
Podziękowanie syna za usługi uczynione ojcu	38
List pensyonarki po wystąpieniu z zakładu do nauczycielki	38
Podziękowanie wstawiającemu się za kuzynem	40
Podziękowanie za protekcję	41
Podziękowanie za gościnę	41
List z podziękowaniem od dłużnika	42
Podziękowanie za przyjaźń	42
Pismo do lekarza przy przesłaniu honorarium	44
Pan młody dziękuje za ślubny podarek	44
Młody człowiek dziękuje swemu dobroczyńcy za otrzymane stypendium	45
Podziękowanie za otrzymanie miejsca do prezydenta	45
Podziękowanie przy zwróceniu długu	46
Podziękowanie za opiekę nad synem	46
Prośba o błogosławieństwo do podróży	47
Podziękowanie za udzieloną radę	48
Podziękowanie wraz z odmówieniem zaproszenia	49
Podziękowanie za spełniony komis	49
Wstępy przy listach z podziękowaniem	49
Zakończenia przy listach z podziękowaniem	50
3. Listy z prośbami.	
List zubożałej osoby nieposzlakowanego charakteru i pogo-	
dnej przeszłości do zamożnej pani	51
Podobny list z prośbą o kredyt	52
Odpowiedź na list powyższy	53
List z prośbą o przedłużenie wypłaty wekslowej	53
Podobny list do lichwiarza	54
List młodego ekonoma z prośbą o nadanie mu miejsca rządu	54
List ojca proszącego o miejsce dla swego syna w handlu	55

List z prośbą o wsparcie. Pisze to człowiek mający ciężką	
słabością złożoną żonę i dzieci chorowite.	56
Młody człowiek uprasza z powodu obrazy o przebaczenie	57
Prośba studenta o stypendyum	58
Prośba o protekcję	58
List młodego człowieka do panny z prośbą o przyjaźń	59
List z prośbą o kartkę do albumu	60
Przyjaciół prosi przyjaciół o pożyczanie na czas krótki małej	
sumki	60
List z prośbą o zgodę sąsiedzką	61
List z prośbą o wyjednanie uwolnienia od wojska	63
List z prośbą o pożyczanie kapitału	64
Prośba do magistratu o pozwolenie otwarcia handlu	64
List z prośbą o udzielenie Rady co do wyboru atanu dla syna	
piszącego.	
Biedny chłopak uprasza swego dziadka o wsparcie przy ucze-	
niu się rzemiosła	66
List z prośbą o wypożyczenie książek	67
Odpowiedź na list powyższy	68
Prośba do magistratu o zniżenie podatku	69
Prośba o posadę wychowczyni	69
Prośba o wynajęcie pomieszkania.	70
Rzemieślnik uprasza swego kolegę o pozwolenie czeladniko-	
wi tegoż pomódz mu w kilkudniowej robocie	71
Prośba o wynajęcie sali na jeden wieczór	71
List z prośbą o zwrot książek	72
List do lekarza	72
List z prośbą o przebaczenie do rodziców	73
List z zaproszeniem na wesele	74
List z prośbą o rekomendację	75
Prośba młodego człowieka do wuja o pomoc w celu ukoń-	
czenia nauk na Wszechnicy	76
Ubogi uczeń prosi możnego dobroczyńcę o pomoc w celu	
dalszego kształcenia się	76
Rzemieślnik uprasza o zapłatę swej należności	77
Rzemieślnik prosi proboszcza o wydanie metryki	78
Prośba ojca o stypendyum dla syna	77
Przyjaciół prosi przyjaciół o małą przysługę	79
Odezwa do publiczności o pomoc dla pogrzuźców	80
List z prośbą o rekomendację dla podleśniczego	80
Odpowiedź odmowna na list powyższy	81
Wstępy przy listach z prośbą	82
Zakończenia przy listach z prośbą	82

Ojciec poleca swego syna krewnemu w mieście	83
Kupiec poleca swój towar	84
Ojciec zaleca swego syna do rzemiosła	84
Polecenie woźnicy	85
Zalecenie znajomemu młodzieńca na praktykanta	85
Przyjaciół wstawia się do ojca za synem jego	86
Kupiec poleca swemu koledze buchaltera	88
Kupiec poleca komisanta	89
Czeladnik rzemieślniczy poleca swego przyjaciela majstrowi	90
Odpowiedź na powyższy list	90
Polecenie służącego	91
Pewna pani poleca swej przyjaciółce kucharkę	91
Rządca dóbr poleca swemu koledze pisarza	92
Rządca dóbr poleca właścicielowi ziemskiemu ekonomu	93
Polecenie terminatora rękodzielnikowi	93
Pomyślna odpowiedź na list polecający	94
Odpowiedź odmowna	94
Ojciec poleca swego syna przełożonemu zakładu wychowawczego	95
List do przyjaciela polecający mu młodego człowieka co do bywania w tegoż domu	96
List polecający dla młodego człowieka który chce jakiś czas zabawić w Krakowie	96
Stolarz W. pyta stolarza P. czyby nie przyjął do praktyki chłopca, którego mimo złej kondyty poleca	97
List z poleceniem gospodyni	98
List z poleceniem młodego człowieka na nauczyciela	99
List z poleceniem pewnego podróżnego	100
Kartka polecająca handlarza win	101
List matki polecającej córkę zarządczyni zakładu wychowawczego	101
List z poleceniem ucznia gimnazjalnego	102
Wstępy przy listach polecających	103
Zakończenia przy listach polecających	103

5. Listy kondolencyjne.

List do przyjaciela z powodu śmierci brata	104
Drugi podobny list	104
Do panny z powodu śmierci siostry jej	105
Do przyjaciółki z powodu śmierci jej narzeczonego	106
Do przyjaciela który stracił posadę	106
Odpowiedź na poprzedni list	107
List do krewnego któremu się źle powodzi	107
Do przyjaciela, który przez pożar stracił mienie.	108
Podobny list	108
List do przyjaciółki z powodu śmierci jej matki	109

List do przyjaciela, któremu narzeczona umarła	110
List pocieszający z powodu wielkiej straty	111
List pocieszający do przyjaciela z powodu słabości ojca tegoż	111
List pocieszający do ojca którego syn zginął na wojnie	112
List pocieszający do siostry której umarła córka	113
List do matki z powodu śmierci ojca	113
List pocieszający do ojca z powodu śmierci matki	114
List z pocieszeniem do przyjaciółki która owdowiała	114
List pocieszający do znajomego, któremu umarła żona	115
Wstępy przy listach kondolencyjnych	116
Zakończenia przy listach kondolencyjnych	116

6. Listy wywiadowcze

upomienia i nagany	
List dowiadujący się o gospodynię	117
" " o dłużnika	118
" " o ogrodnika	118
" " o pokojową	118
" " pisarza	119
List do przyjaciela który oddawna nic o sobie nie donosi	110
Brat upomina brata aby mu o sobie donosił	120
Ojciec gromi syna że się naprzykrza pieniędzy	120
Brat robi bratu wyrzuty że od czasu do czasu naprzykrza się rodzicom i rodzeństwu o pieniądze	121
Ojciec daje naganę synowi za złe zachowanie się	123
Ojciec daje naganę córce z powodu kokieteryi	123
Nagana braterska	125
Zarzuty budowniczemu z powodu złego wykonania budowy dworu wiejskiego	125
Odpowiedź na ten list	125
Nauczyciel wiejski prosi proboszcza, aby wywierał wpływ ko-rzystny i zachęcał do nauki dzieci wieśniaków	127
Rzemieślnik upomina się o dług	128
Odpowiedź i prośba o cierpliwość	129
Ojciec napomina córkę aby się z mężem zgadzała	130
List z wyrzutem z powodu poplamienia pożyczonej książki	131
Odpowiedź na ten list	132
List z wyrzutem z powodu niezwrócenia pożyczonego surduta	132
List z wyrzutem za zaniedbanie odwiedzin	133
Odpowiedź na ten list	133
List do dłużnika	134
Przyjaciół wyrzuca przyjacielowi nadużycie zaufania	134
List przypominający obietnicę dostojnej osoby	135
Wstępy do tych listów	136

Zakończenie do nich.

7. Listy z uniewinnieniem.

Usprawiedliwienie się z powodu nieodpisania na list	137
Usprawiedliwienie niemożności przyjęcia zaprosin na zaślubiny	137
Przyjaciel uniewinnia się w obec swego przyjaciela że go dawno nieodwiedzał	138
Odparcie fałszywych zarzutów	139
Rękodzielnik usprawiedliwia się, iż nie może na czas oznaczony odstawić zamówionej roboty	139
Uniewinnienie się z powodu nieostrożnie wyrzeczonych słów	140
Drugi podobny list	141
List z uniewinnieniem z powodu nieuiszczenia w należnym czasie przynależnej panu X sumy	141
List w którym ojciec usprawiedliwia syna obwinionego o opieszałość i zaniedbywanie obowiązków. (do nauczyciela)	142
List syna do rodziców z uniewinnieniem	142
Drugi podobny list	143
List w którym się przyjaciel przyjacielowi usprawiedliwia dlaczego odjeżdżając z nim się niepożegnał	144
List usprawiedliwiający z powodu nieoddania w przyrzeczoną czasie pożyczoną książkę	145
List przyjaciela do przyjaciela, między którymi miał zajść pojedynek	145
List syna powracającego z zagranicy	146
Brat czyni siostrze wyrzuty z powodu niepisania teź do rodziców	148

Listy rozmaitej treści.

Zamówienie roboty	146
Córka zapytuje matkę, czy ma przyjąć miejsce pokojówki u hrabstwa	147
Lokaj poleca agentowi wywiadowczego biura wyszukanie mu miejsca na wsi	149
Zamówienie roboty - prośba o kredyt	150
Odmowna odpowiedź	151
Kucharz dziękuje pisemnie swemu chlebodawcy za służbę	151
Mąż zostający w obowiązku donosi żonie o swem powodzeniu	152
Gospodarz wymawia pomieszkowanie lokatorowi	152
Czeladnik krawiecki zapytuje, czy nie mógłby w pracowni majstra W. nabyć pomieszczenia	153
Szwaczka odsełając robotę przeprasza za spóźnienie	154
Syn zostający w wojsku, pisze list do ojca z prośbą, aby się tenże wstawił za nim u przełożonych	154
List do profesora poświadczający słabość ucznia	155

Strona
136

Syn obiecuje poprawić się w postępie naukowym	155
Zamówienie książek i nut u księgarza	156
Czeladnik stolarski przeprasza majstra za niegrzeczne zachowanie się	156

Dodatek.*wzorowych listów cenniejszych pisarzy*

List Juliusza Słowackiego do stryjecznego brata Władysława (poety)	158
Widok Krakowa (urywek z listu archeologa)	159
List jednego ze znakomitszych poetów	162
List Józefa Korzeniowskiego	162
List Adama Mickiewicza	163
List Zygmunta Krasińskiego	166

Bilety.

od strony 168—171 (wzorów 14)

Listy kupieckie.

W ogólności.

Uwiedomienie o przesyłce	171
„ o otwarciu handlu	172
Zamówienie owoców południowych	172
Zasięgnięcie wiadomości o kredycie	173
Odpowiedź na ten list	173
Cyrkularz z powodu objęcia interesu	173
Kupiec uwiadamia interesowanych o odprzedaniu handlu swemu buchalterowi	175
List frachtowy	174
Odpowiedź na list obstalunkowy	175
Prośba o kredyt	175
Aviso, (uwiedomienie)	176
Faktura	176
Zawiedomienie o zawartej spółce	177
„ o powierzeniu firmy per procura	178
Zapytanie o kredyt	179
Odpowiedź	179
Oferta pośrednictwa w sprawie zakupu towarów	180
Zawiedomienie o przesyłce gotówki na zakupno dukatów	180
Odpowiedź na powyższy list	181
Oznajmienie o przesyłce gotówki na rachunek trzeciego	181
Poświedczenie odebrania posyłki posyłającemu	181
Doniesienie o odebraniu posyłki polecającemu	182

Listy kupieckie.

w szczególności.

Listy wywiadowcze i informacyjne od strony 182—186 (wzorów 8)*Listy polecające i oferty* od strony 186—196 (wzorów 12)*Specjalne oferty* od strony 196—202 (wzorów 8)*Zawiadomienia i okólniki kupieckie* od strony 202—208 (wzorów 5)*Listy w sprawach kantorowych* od strony 208—213 (wzorów 7)*Listy polecający z prośbą o wypłacenie pewnych sum* od strony 213—215 (wzorów 3)*Listy polecające w sprawach ogólnej kredytowej czyli okólniki* od strony 215—217 (wzorów 3)*Listy używane przy conto-corent posyłkach i wykazach rachunkowych* od strony 217—220 (wzorów 5)*Listy w sprawach bankructwa, procesu stron i sprawach prawnych* od strony 220—236 (wzorów 17)*Listy obwiniające i usprawiedliwiające* od strony 236—241 (wzorów 7)*Upomniające i przypomnienia* od strony 241—247 (wzorów 9)*Listy w sprawach spedycji, transportu, przesyłki* od strony 247—252 (wzorów 5)*Listy w sprawach towarowych* od strony 252—256 (wzorów 7)**Dodatek.**

do listów kupieckich

obejmujący teorię kupiectwa, weksłów, prowadzenia ksiąg i t. p. strony 257—274.

Wzory pisania*weksłów rachunków i listów w sprawach pieniężnych* od strony 275—289**Zaświadczenia**

od str 289—291 (wzorów 6)

Kwity

(rewersa cessye)

od strony 291 (wzorów 4)

ADWOKAT DOMOWY

PORADCA W WSZELKICH MOŻLIWYCH CODZIENNI
ZACHODZĄCYCH SĄDOWYCH, POLITYCZNYCH
I FINANSOWYCH OKOLICZNOŚCIACH.

WYCZERPUJĄCY ZBIÓR PRZYKŁADÓW,
PODAŃ, PROŚB I DOKUMENTÓW

UŁOŻONY PRZEZ

Dr. A. Z. [redacted]

L W Ó W.

WŁASNOŚĆ I NAKŁAD H. BODEKA.

1872.

ADWOKAT DOMOWY

Od wydawcy.

Po ukończeniu pierwszej części dziełka p. t. „Sekretarz i adwokat domowy“ zawierającej wszelkie możliwe przykłady listów towarzyskich i kupieckich, przystępujemy niniejszem do drugiej części: jurydycznej, prawniczej.

Będzie ona obszerniejszą od pierwszej, ma też bowiem w praktyce donośniejsze znaczenie.

Zaczynamy ją tak ważnem prawem o służbie wojskowej, obowiązującej dziś wszystkich — będzie też ono jak inne gałęzie tej części o ile możności jasno, zwięźle a wyczerpująco podane.

Ustawa z dnia 5. Grudnia 1868 r.,

urządzająca rodzaj i sposób wypełnienia obowiązku służby wojskowej w królestwach i krajach, w Radzie Państwa reprezentowanych.

Za zgodą obu Izby Rady Państwa, uznaje za stosowne, rozporządzić, co następuje:

Artykuł I. Sposób i rodzaj wypełnienia obowiązku służby wojskowej, następującą ustanawia się ustawą.

Artykuł II. Ustawa niniejsza z dniem ogłoszenia obowiązku zaczyna i ma być wraz ze wszystkimi w §§. 21. aż do 29. włącznie zawartymi korzyściami zastosowaną także do obecnie służących w armii lądowej lub marynarce, z tem jednakże zastrzeżeniem, że w uwzględnieniu nasuwających się trudności przechodowych przy niektórych oddziałach wojskowych, przeniesienie asenterowanych w roku 1865 i w roku 1866 do rezerwy, tam gdzie państwowy Minister Wojny w porozumieniu z Ministrem Obrony krajowej uzna to za bezwarunkowo konieczne, nastąpi dopiero w roku 1870, lecz przez czas trwania obowiązku służby rezerwowej wolni będą od wszelkich ćwiczeń wojskowych.

Artykuł III. Dla miasta Tryestu i jego okręgu istniejące wyjątki i uwzględnienia, odnoszące się do wypełnienia obowiązku służby wojskowej niniejszem znoszą się.

Popisowi z dawnych okręgów Raguzy i Kattaro w Królestwie Dalmacji od służby wojskowej dotąd uwolnieni, obowiązek służby wojskowej tylko w landwerze pełnić mają.

O organizacji i użyciu, mocą niniejszej ustawy obowiązanej do służby wojskowej ludności Tyrolu i Forarlbergu, która do uzupełnienia pułku strzelców nie będzie potrzebna, jakoteż o wypełnieniu tam obowiązku służby wojskowej, landwery, zostaną wydane bliższe określenia w drodze prawodawstwa krajowego.

Artykuł IV. Te osoby, za które przed wejściem w życie tej ustawy złożono i przyjęto w myśl rozporządzenia z dnia 21.

Grudnia 1856 r. taxę uwalniającą, zostają od wszelkiej służby wojskowej w zupełności i na zawsze uwolnione.

Artykuł V. W razie grożącego niebezpieczeństwa wojny, gdyby przepisany stan wojskowy armii i marynarki nie był kompletny, mogą wszyscy ci, którzy w myśl dotychczasowych ustaw o uzupełnieniu armii obowiązani byli do służby wojskowej, i uczynili wprawdzie zadość swemu obowiązkowi stawiennictwa, jednak nie zostali wcieleni do armii (marynarki wojennej), a 32. roku życia jeszcze nie ukończyli, w miarę swego wieku pociągniętymi być na czas trwania wojny do służby w rezerwie lub landwerze.

Artykuł VI. Od dnia wejścia w życie tej ustawy kara cielesna i kara kajdan nie mogą być zastosowywane w wojsku, marynarce wojennej i landwerze.

Artykuł VII. Co do kar mających być wymierzaniem w myśl niniejszej ustawy, należeć ma przeprowadzenie procesu, wyrokowanie i wykonanie do władz politycznych według wydanych dla nich przepisów o wykonaniu politycznej władzy karnej.

Artykuł VIII. Mój Minister Obrony krajowej w porozumieniu z wspólnym Ministrem wojny ma wydać potrzebne do wykonania tej ustawy rozporządzenia.

Buda dnia 5. Grudnia 1868.

FRANCISZEK JÓZEF m. p.

Taaffe m. p., Plener m. p., Hasner m. p., Potocki m. p., Giskra m. p., Herbst m. p., Brestel m. p., Berger m. p.

USTAWA WOJSKOWA.

§. 1. Obowiązek służby wojskowej jest powszechnym, a każdy zdolny do broni obywatel Państwa osobiście wypełniać go musi.

§. 2. Siła zbrojna rozpada się na armię, marynarkę wojenną, landwerę i rezerwę uzupełniającą; ostatnia jako uzupełnienie wydarzającego się podczas wojny w armii (marynarce wojennej) ubytku w ustanowionej sile wojennej.

O ustanowieniu pospolitego ruszenia rozporządzi osobną ustawą.

§. 3. Obowiązek wstąpienia do armii, do marynarki wojennej lub landwery, tudzież do uzupełniającej rezerwy (§. 2.)

rozpoczyna się z dniem 1. Stycznia roku kalendarzowego, w którym obowiązany do służby wojskowej kończy rok 20ty życia.

§. 4. Obowiązek służby w armii i marynarce wojennej wynosi.

- a) trzy lata w linii;
- b) siedm lat w rezerwie;

w landwerze:

- a) dwa lata dla tych, którzy po ukończonej służbie w armii lub rezerwie uzupełniającej przeniesieni zostaną do landwery;
- b) lat dwanaście dla obowiązanych do służby wojskowej, bezpośrednio (§. 32.) do landwery wcielonych.

Zapisani do rezerwy uzupełniającej pozostaną aż do skończonego 30go roku życia przeznaczeni do służby w armii (marynarce wojennej) §§. 2. i 32.

Ci, co swój obowiązek służby wypełnili w marynarce wojennej, nie są obowiązani do służby w landwerze.

Czas służby wszystkich w regularnym okresie stawienniczym (§. 31.), a dodatkowo aż do dnia 1. Października asentowanych poborowych liczy się od 1. Października roku stawiennictwa, zaś czas wcielonych po za tym okresem lub ochotników liczy się od dnia poboru.

§. 5. W razie, jeżeli osobną ustawą postanowione zostanie utworzenie pospolitego ruszenia, będzie ono mogło być tworzone tylko z ochotników, nie należących ani do armii, ani do marynarki wojennej, ani do landwery.

§. 6. Kto w wieku obowiązującym do służby wojskowej (§§. 3. i 4.) uzyskał prawo obywatelstwa w Monarchii, powinien bez względu na to, czy i w jaki sposób dopełnił obowiązku służby wojskowej w swym dawniejszym kraju rodzinnym, wypełnić nadto w miarę wieku swego przypadający nań jeszcze według ustawy niniejszej obowiązek służby wojskowej.

§. 7. Armia i marynarka wojenna są przeznaczone do obrony całej Monarchii przeciw nieprzyjaciółom zewnętrznym, tudzież do utrzymania porządku i bezpieczeństwa wewnątrz.

§. 8. Landwera podczas wojny służy do poparcia armii i do obrony wewnętrznej, podczas pokoju wyjątkowo także do utrzymania porządku i bezpieczeństwa wewnętrznego.

§. 9. Gdy będzie tworzone pospolite ruszenie (§. 2.), to jest ono przeznaczone do poparcia wojska i landwery w odpie-

ranu nieprzyjaciela, gdy usiłuje wkroczyć do kraju, i do zwalczania tegoż, jeżeli już wkroczył.

Dlatego stawia się pospolite ruszenie, jako część składową siły zbrojnej, pod pieczę prawa narodów.

§. 10. Należący do armii (marynarki wojennej), a obowiązani do służby w linii, na wezwanie władz wojskowych w każdym czasie do służby stawiać się winni.

Rezerwa może być powołaną częściowo, albo całkowicie tylko na rozkaz Cesarza dla uzupełnienia stojącego wojska i marynarki wojennej na stopę wojenną.

Jeżeli tylko częściowe powołanie rezerwistów do czynnej służby wojskowej okaże się potrzebnem, to ma się to dziać podobnie kolei lat, od najmłodszych począwszy.

Powołanie i mobilizacja landwery następuje także tylko na rozkaz Cesarza wedle zawartych w ustawie o obronie krajowej określeń.

Powołanie i organizacja pospolitego ruszenia (§. 2.) urzęduje się na rozkaz Cesarza w drodze Ministerstwa Obrony krajowej, w miarę i o ile krajowi bezpośrednio zagraża napad nieprzyjacielski. — Faktyczne używanie pospolitego ruszenia należy do naznaczonego przez Cesarza wodza wojskowego.

Dotyczące władze wojskowe i landwery zwolniają rezerwistów i landwerzystów do peryodycznych ćwiczeń wojskowych (§. 36.)

§. 11. Potrzebną do wspólnej obrony całej Monarchii siłę armii i marynarki wojennej, ustanawia się w myśl §§. 1., 2., 3. i 36. ustawy z dnia 21. Grudnia 1867, Dz. u. P. nr. 146., w porozumieniu z węgierskim Sejmem mocą niniejszej ustawy, nie dotykając konstytucyjnych praw ciał reprezentacyjnych na 800.000 ludzi w zupełnej stopie wojennej, nie wliczając w to oddziałów Pogranicza Wojskowego.

W siłę tę wchodzi już i rezerwa (§. 4.)

Wojenna ta siła armii i marynarki wojennej ma obowiązywać przez najbliższych lat dziesięć.

Wnioski, mające na celu dalsze niezmiennie pozostawienie lub zmianę ustanowionej siły zbrojnej, w każdym razie przed końcem dziewiątego roku przedłożone być powinny konstytucyjnie Reprezentacyom obu części Monarchii celem nowego układu.

§. 12. Ogólna siła landwery powstaje z liczby obowiązanych do służby w landwerze.

Reprezentowane w Radzie Państwa królestwa i kraje, z wyjątkiem Tyrolu i Forarlbergu, stawiają łącznie 79 batalionów

piechoty, tudzież z każdego okręgu uzupełniającego każdego pułku jazdy po jednym lub dwa szwadrony kawalerji.

Bliższe postanowienia zawiera ustawa o landwerze.

§. 13. Kontyngens mający być rozdzielony stosownie do liczby ludności między królestwami i krajami, w Radzie Państwa reprezentowanymi z jednej, a krajami Korony Węgierskiej z drugiej strony, kontyngens ten do utrzymania armii i marynarki wojennej w oznaczonej powyżej (§. 11.) sile, ze względu na zaprowadzony system kadr i musztry, tudzież do utworzenia rezerwy potrzebnej, może — po oznaczeniu takowego — przed upływem lat 10 być zakwestyonowanym tylko w tym razie, jeżeli Cesarz uważa podwyższenie lub zniesienie kontyngensu za konieczne, za pośrednictwem dotyczących Rządów odpowiedzialnych; faktyczne odstawienie rekrutów może atoli tylko wtenczas nastąpić, jeżeli ustawodawstwo na ów rok pobór już uchwaliło.

Dziesięcioletnia ogólna rezerwa uzupełniająca nie powinna być większą od pierwszego, stosownie do poprzedniego ustępu, uchwalonego rocznego kontyngensu rekrutów.

Przy rozkładzie dotyczącego kontyngensu obu części Monarchii, dopóki w obu dzielnicach nie zostaną przeprowadzone, oparte na równych zasadach nowe spisy ludności, posłużą istniejące dotychczas, o spisach ludności daty urzędowe za podstawę, podług których z ustanowionej siły armii 800.000 przypada na królestwa i kraje w Radzie Państwa reprezentowane 470.368, a na ludność krajów Korony Węgierskiej 329.632 ludzi; ludność zaś Pogranicza wykonywająca w inny sposób służbę wojskową dopóki nie wchodzi w tę rachubę, dopóki instytucja Pogranicza Wojskowego faktycznie istnieć będzie.

§. 14. Armia i marynarka wojenna uzupełniają się:

- a) przez wcielanie elewów z wojskowych zakładów naukowych (§. 19.);
- b) przez dobrowolne wstępywanie (§. 20—24.);
- c) przez stawiania z urzędu (§. 45—47.);
- d) przez stawianie regularne, a w razie wojny przez wcielanie zapisanych do rezerwy uzupełniającej, którzy nie przekroczyli jeszcze trzydziestego roku życia (§. 31—35.).

§. 15. Landwera uzupełnia się:

- a) przez wcielanie rezerwistów po ukończeniu służby w armii i zapisanych do rezerwy uzupełniającej, którzy trzydziesty rok życia przekroczyli (§. 4.);
- b) przez bezpośrednie przydzielanie obowiązanych do służby wojskowej (§. 32.);

e) z takich ochotników, którzy swemu obowiązkowi stawienia się zadość uczynili, już nie są obowiązani do służby w landwerze, lecz jeszcze są zdolni do służby, mianowicie z obowiązkiem służby dwuletniej, ewentualnie na czas trwania wojny.

§. 16. Dla wstępujących do armii i marynarki wojennej potrzeba:

- a) prawa obywatelstwa w jednej z obu połów Państwa;
- b) potrzebnego uzdolnienia umysłowego i cielesnego, a wzrostu najmniej 59 cali miary wiedeńskiej; (potrzebni do armii profesjonisci, dalej majtkowie i rzemieślnicy okrętowi przyjmowani będą bez względu na wzrost ciała);
- c) wieku najmniej skończonych lat 17 a najwyżej lat 36.

Cudzoziemcy mogą tylko wyjątkowo za zezwoleniem Cesarza pod warunkami b) i c) do wstąpienia w armię (marynarkę wojenną) na czas przepisany służby w linii być przypuszczeni, jeżeli się wykażą bezwzględnie pozwoleniem Rządu swego.

§. 17. Czasowe uwolnienie od obowiązku wstąpienia do armii, marynarki wojennej lub landwery, otrzymuje:

1. syn jedynak niezdolnego do zarobku ojca lub owdowiałej matki;
2. po śmierci ojca, wnuk jedynak niezdolnego do zarobkowania dziadka lub owdowiałej babki, jeżeli syna nie mają;
3. brat zupełnie osierociałego rodzeństwa.

Do uwolnienia może jednak rościć sobie prawo tylko ów jedyny syn, wnuk lub brat rodzony i z prawego łoża, jeżeli od uwolnienia jego zawisło utrzymanie jego rodziców, dziadów i rodzeństwa, a on obowiązku tego dopełnia.

Nieślubnemu synowi przysłuży to samo prawo do uwolnienia, jeżeli od jego uwolnienia zawisło utrzymanie jego nieślubnej matki, a on ten obowiązek wypełnia.

Przypuściwszy te same warunki, zarówno jak jedyny syn, wnuk lub brat ma być traktowany i ten, którego jedyny brat lub reszta braci:

- a) zostają w obowiązku służenia w linii lub rezerwie,
- b) jeszcze nie mają lat 18, lub
- c) z powodu ułomności nie do wyleczenia tak umysłowych jak i cielesnych do wszelkiego zarabkowania są niezdolni.

Kto na podstawie tych postanowień był czasowo uwolnionym, lecz tytuł, z którego był uwolnionym, utraci, lub warunków onego dopełniać zaniedbuje, podlega obowiązkowi wstąpienia do

armii, marynarki wojennej lub landwery w przypadającej klasie wieku swego.

O czasowych uwolnieniach rozstrzyga komisya asenterunkowa (§. 32.), od której odwołać się można do Ministerstwa Obrony krajowej, które uprawnione jest delegować dotyczącą władzę krajową do wydania orzeczenia.

Przeciw orzeczeniu komisji asenterunkowej potwierdzonemu przez Ministerstwo Obrony krajowej, lub przez delegowaną w tym celu władzę krajową, nie ma już dalszego rekursu.

§. 18. Obowiązani do służby wojskowej, którzy wprowadzili nie do właściwej służby wojskowej, lecz natomiast do innych ich obywatelskiemu powołaniu odpowiadających usług w celach wojennych są przydatnymi, w razie wojny do takowych pociągani być mogą.

§. 19. Wcielanie elewów występujących z wojskowych zakładów naukowych do armii (marynarki wojennej) zarządzają władze wojskowe podług istniejących w tym względzie osobnych przepisów.

Każdy elew zakładu takiego, wykształcony na wojskowo-bezplatnem miejscu lub z fundacyi, przez lat 10; każdy zaś na półwolnem miejscu wykształcony, przez lat 7; a jako płatcy elew przez lat 4, od dnia wystąpienia z zakładu w armii (marynarcie wojennej) służyć powinien osobiście.

§. 20. Dobrowolnie może każdy krajowiec wstąpić do armii (marynarki wojennej), jeżeli ma do tego potrzebne wymogi (§. 16.)

Wykluczeni ci są, co nie posiadają pełni praw obywatelskich z powodu odcierpianego wyroku sądowo-karnego.

Małoletni, chcący dobrowolnie wstąpić, potrzebują przyzwolenia ojca lub opiekuna swego.

Wstępującemu dobrowolnie przysłuży prawo obrania sobie korpusu wojska, w którym służyć pragnie, przypuściwszy, że obrany korpus armii jest uprawnionym do przyjmowania ochotników, i że ochotnik posiada odpowiednie zdolności.

Owym obowiązany do służby, którzy stosownie do klasy wieku swego (§. 32.) już są powołani do regularnego stawiania, podczas trwania okresu ich stawiennictwa, wstęp dobrowolny nie jest dozwolonym. Ten, co prawnie był obowiązany do stawiania, a nie stanął, utracił przeto prawo dobrowolnego wstąpienia dopóty, dopóki się nie podda decyzji komisji asenterunkowej pod względem zaniedbanego stawiania się.

§ 21. Krajowcy, posiadający taki stopień wykształcenia, który odpowiada ukończonym studjom w gimnazyum wyższem, w wyższej szkole realnej lub w jakimkolwiek zakładzie na równi z nią stojącym, i z takowych świadectwami wydanymi przez publiczne, lub prawem publicznego wykładania obdarzone takowe zakłady, lub examinem, przed umyślnie do tego ustanowioną mieszaną komisją złożonym, się wykażą, którzy dobrowolnie do armii wstępują i przez czas służby z własnych funduszy się ubierają, uzbrają i żywią (przy jeździe także i konia sobie kupują i o utrzymanie konia się starają), w czasie pokoju już po jednorocznej czynnej służbie, poczynszy od dnia wstąpienia do służby, do rezerwy przeniesieni zostają, i w razie, jeżeli chcą kontynuować studia swoje, mają prawo wyboru garnizonu, tudzież roku służby jednorocznej aż do 25go roku życia. Jeżeli ponoszą kosztą własnego pomieszkania, natenczas nie wolno ich umieszczać w koszarach.

Jakie zakłady naukowe krajowe i zagraniczne w tej mierze za równe uznane zostaną z gimnazjami wyższymi lub wyższymi szkołami realnymi, tudzież w jaki sposób komisya mieszana ma być złożoną, jakoteż przedmioty i sposób examinowania, o tem orzeknie Ministerstwo krajowe w porozumieniu ze wspólnym Ministrem Wojny.

Także pozbawieni środków utrzymania powyższej kategorii, jeżeli ubóstwo, tudzież nienaganne i obyczajne zachowanie, w głównych zaś przedmiotach postępy celujące wykazują, lub świadectwa dojrzałości, albo świadectwa z odbytego z rezultatem uzdolnienia examinu rządowego przedkładają, mogą być przypuszczeni do jednorocznej służby ochotniczej, i przez ten czas ze wspólnego budżetu wojskowego pobierać mundur, rynsztunek i utrzymanie.

Jeżeli ochotnicy w poprzednich paragrafach wzmiankowani odpowiednio złożyli przepisane dla oficerów z rezerwy i landwery examini i jednoroczną służbę odbyli, w miarę istniejących lub zachodzących braków i stosownie do swojej rangi jako aspiranci na oficerów, powinni być mianowani oficerami rezerwy. Oficerowie ci podczas dalszej służby wojskowej jeszcze udział brać powinni w trzech tylko ćwiczeniach wojskowych, każdą razą najdłużej przez 4 tygodnie.

W razie mobilizacyi w przeciągu lat 9ciu, w miarę potrzeby i decyzji wspólnego Ministra Wojny powinni być używani w ar-

mii lub w landwerze, po 9ciu zaś latach, stosownie do prawnego ich przeznaczenia, tylko w landwerze.

§. 22. Marynarze z powołania, którzy tak pod względem ogólnego wykształcenia swego, jakoteż ukończonych z dobrym skutkiem studyów w krajowych lub zagranicznych szkołach marynarskich świadectwem lub odpowiednio złożonym examinem się wykazują, zostają na jednoroczną służbę ochotniczą do marynarki wojennej przyjmowani, z uwolnieniem ich od obowiązku mundurowania i żywienia się z własnych funduszków, a po dobrze złożonym examinie, tudzież w miarę potrzeby mianowani zostaną oficerami rezerwy marynarskiej.

Ci oficerowie rezerwy na wypadek wojny obowiązani są do wszelkiego rodzaju służby marynarskiej.

§. 23. Medycy mogą jednoroczną służbę ochotniczą w szpitalach wojskowych; weterynarze jako praktykanci weterynarscy przy pułku jazdy lub artylerji, lub też przy szwadronie zaprzęgów polowych wypełniać, jeżeli potrzebnem w tej mierze wykażą się uzdolnieniem.

Podczas wojny będą oni, stosownie do ich obowiązku służby, używani albo w armii (marynarce wojennej), lub w landwerze, a także i w polnych lub innych szpitalach.

§. 24. Farmaceuci mogą jednoroczną służbę ochotniczą pełnić w aptekach wojskowych, a na przypadek wojny analogicznie z obowiązany do służby lekarzami będą traktowani. (§. 23.)

§. 25. Kandydaci stanu duchownego każdego prawie uznanego kościoła lub stowarzyszenia religijnego, w razie wcielenia ich do armii (marynarki wojennej lub landwery), otrzymują na swą prośbę urlop do ukończenia swych nauk teologicznych.

Po otrzymaniu wyższych święceń, względnie po dokonanej nominacji na duszpasterzy, dotyczący zostają zaciągnięci w listę wojskowych duszpasterzy, a w razie wojny, stosownie do swego obowiązku służby, albo w armii (marynarce wojennej), albo w landwerze, jakoteż do służby w polnych lub stałych szpitalach mogą być umieszczeni jako duszpasterze.

Gdyby zaś kandydaci ci porzucili studia teologiczne i stan duchowny, do służby wojskowej powołani być mogą.

§. 26. Obowiązani do służby w armii (marynarce wojennej) i landwerze urzędnicy Państwa, urzędnicy prywatno-familijnych i dziedzicznych dóbr Najjaśniejszego Pana, urzędnicy funduszków publicznych, Reprezentacyj krajowych i powiatowych, gmin pro-

wadzących zarząd polityczny, jeżeli posady te wymagają ukończonych studyów prawno-politycznych, dalej profesorowie i nauczyciele w publicznych, lub prawem publicznego wykładania obdarzonych zakładów nankowych, do których i szkoły ludowe policyć należy, mogą na wypadek wojny w liczbie, niezbędnej do prowadzenia służby administracyjnej i nauki, na wniosek dotyczących Ministrów fachowych za zezwoleniem Cesarza, na posadach swych pozostawieni być.

To samo postanowienie tyczy się kondycjonowanych w służbie pocztowej, telegraficznej i kolejowej, o ile są niezbędnymi do pełnienia służby.

§. 27. Kandydaci stanu nauczycielskiego szkół ludowych i nauczyciele w tychże zakładach, dalej właściciele odziedziczonych gospodarstw ziemskich, jeżeli tamże stale zamieszkują, gospodarstwem sami zarządzają, a dochody gruntowe gospodarstwa na samodzielne utrzymanie rodziny z pięciu osób złożonej wystarczają, lecz poczwórnej ilości określonych właśnie dochodów nie przekraczają, powinni po wcieleniu ich do armii (marynarki wojennej), lub landwery, w czasie, który nauce w szkołach ludowych, a względnie prowadzeniu gospodarstwa najmniej przeszkadza, przez ośm tygodni wojskowo być ćwiczeni, poczem wracają na urlop, a w czasie pokoju jeszcze tylko w peryodycznych ćwiczeniach wojskowych biorą udział.

§. 28. Dla marynarzy z powołania, którzy do marynarki wojennej wcieleni zostali, a do których się §. 22. nie stosuje, dalej dla maszynistów można w uwzględnieniu ich technicznych wiadomości i w miarę ich wykształcenia do służby marynarskiej, w czasie pokoju zniżyć czynną służbę do jednego roku.

§. 29. Marynarze, którzy do marynarki wojennej wcieleni zostali, lecz do jakiegokolwiek szkoły nautycznej, lub do szkoły budowy okrętów uczęszczają, mają w pokoju na czas trwania frekwencyi szkolnej urlop otrzymać.

§. 30. Liczba obowiązanych do służby wojskowej, mających się wcielić do armii (marynarki wojennej) i do rezerwy uzupełniającej (§. 13.) ma być rozrepartowaną na pojedyncze królestwa i kraje podług cyfry ludności takowych, w obrębie pojedynczych krajów zaś podług liczby zdolnych do wojska ma być rozłożoną na okręgi poborowe.

§. 31. Regularny pobór do armii (marynarki wojennej) i do landwery odbywa się każdego roku w czasie od 1. Kwietnia

do końca Maja, wcielenie zaś do szeregów z dniem 1. Października.

§. 32. Komisye mieszane przeprowadzają pobór z grona obowiązanych do służby wojskowej, w okręgu poborowym zamieszkałych, podług kolei klasy wieku, a w każdej klasie wieku podług kolei losu.

Wszyscy od 1. Stycznia do 31. Grudnia pewnego roku urodzeni młodzi mężczyźni stanowią razem jedną klasę wieku, która oznacza się według roku urodzenia.

Do poboru powołują się trzy klasy wieku.

Każdemu działowi armii lub marynarki przekazuje się najbardziej do niego uzdolnionych, z uwzględnieniem ile możliwości życzenia odstawionych do służby.

Liczba wcielonych w obrębie cyfry kontyngensu, jeszcze pozostała po pokryciu potrzeby broni i specjalnych zakładów, przydzieloną zostanie dotyczącemu pułkowi okręgu uzupełniającego; mają oni ile możliwości być pozostawieni w okręgu uzupełniającym dla wykształcenia.

Po zupełnem pokryciu kontyngensu dla armii i marynarki wojennej, tudzież dla rezerwy uzupełniającej, nadwyżka zdolnych do służby wojskowych z powołanych trzech lat wieku, każdego okręgu poborowego, do landwery przydzieloną zostanie.

Przeznaczenie obowiązanych do służby wojskowej pierwszej i drugiej klasy wieku, do rezerwy uzupełniającej, jest czasowe i nie uwalnia od obowiązku stawiennictwa w drugiej względnie w trzeciej klasie wieku.

Przeznaczeni do rezerwy uzupełniającej mają, stosownie do swego uzdolnienia do rozmaitych działów armii, być powoływani w listy stawiennicze, w czasie pokoju pozostawieni w swoich obywatelskich stosunkach, a tylko w razie wojny na rozkaz Cesarza w miarę swego wieku do uzupełnienia armii lub marynarki wojennej użyci.

Po skończeniu wojny, powołani z rezerwy uzupełniającej opuszczają armię czyli marynarkę wojenną, i wracają do dawnego swego stosunku.

Ci obowiązani do służby wojskowej, którym w trzeciej klasie wieku przyznano czasowe uwolnienie od obowiązku służby w armii (§. 17.), ze wstąpieniem do czwartej klasy wieku również wchodzi do rezerwy uzupełniającej.

§. 33. Jeżeli powołany do wstąpienia do armii, przy regularnym poborze wcielonym być nie może, to za pomocą środków

prawnych później sprowadzić go należy; tymczasem zaś w miejsce jego wstępnie podług porządku listy poborowej, najbliższy jego następca, który był przeznaczonym do rezerwy uzupełniającej (§. 32.)

Lecz w miejsce tyłu nieobecnych, ilu prawdopodobnie w ciągu czterech miesięcy, licząc od końca okresu poborowego, z uwzględnieniem przeciętnego stosunku zdolności, do służby wojskowej w armii i marynarce wojennej wcielonymi być mogło, w miejsce tyłu nieobecnych należy wcielonych z największym numerem losowanym najstarszej klasy wieku oznaczyć jako następów, i w stosunkach normalnych puszczać na czteromiesięczny urlop.

Czas do zadośćuczynienia zaniechanemu obowiązkowi poborowemu trwa aż do ukończonego roku 36go (§. 16.)

§. 34. Obowiązani do stawiania, których ze strony wojskowej wzbraniają się przyjmować do służby w armii (marynarce wojennej) lub landwerze, mogą na wniosek politycznych członków komisji być przedstawieni do ostatecznej decyzji mieszanej, do powtórnego dochodzenia powołanej komisji.

Decyzji komisji tej podlegają i tacy, już odstawieni do armii (marynarki wojennej) lub landwery, którzy do końca roku stawienniczego jako niezdolni do służby na uwolnienie przeznaczeni zostali.

Przeciw postanowieniu tej komisji odwołać się nie można.

§. 35. Koszta przybycia do losowania i stawiennictwa każdy obowiązany do stawiania się sam ponosi. Ubogich wspiera gmina, która także ponosi kosztą podróży naczelnika gminy i urzędowego towarzysza obowiązanych do stawiennictwa.

Koszta podróży tych, co mają stanąć przed powtórnią komisją poborową, i dodane im-asystencyi ponosi skarb publiczny.

Wszelkie inne koszta mają być pokryte stosownie do zasad, istniejących dla urzędowania dotyczącej władzy.

§. 36. Rezerwiści podczas ich obowiązku rezerwowego mają brać udział w trzechkrotnych ćwiczeniach wojskowych, trwających każdą razą najdłużej cztery tygodnie.

Każde powołanie (§. 10.) do służby czynnej liczy się za jedno ćwiczenie.

Oprócz tego odbywa się co roku dla niepowołanych do ćwiczeń wojskowych rezerwistów po żniwach zgromadzenie dla kontroli, które jednak dłużej jak przez jeden dzień trwać nie powinno.

Ćwiczenia wojskowe i zgromadzenia dla kontroli w landwerze, określa ustawa o landwerze.

§. 37. Każdemu, który ukończył prawny obowiązek czynnej służby liniowej w armii lub marynarce wojennej, wolno, jeżeli zatrzymanie jego w służbie okazuje się korzystnym, zamiast przejścia do rezerwy, a nawet po upływie obowiązku służby rezerwowej, z roku na rok dalej wznawiać służbę czynną. Osobnymi przepisami określone będą materialne korzyści dla podoficerów, którzy w taki sposób i pod takimi warunkami dalej w służbie z własnej woli pozostają.

Postanowienia te dotyczą także podoficerów i landwerzystów, pełniących służbę czynną przy korpusach i oddziałach landwery.

§. 38. Podoficerowie, którzy przez lat dwanaście, między temi najmniej przez lat ośm jako podoficerowie czynną pełnili służbę w armii, marynarce wojennej, lub w korpusach i oddziałach landwery, i dobrą uzyskali konduite, zyskują przez to prawa do osiągnięcia posad w służbie publicznej, tudzież we wspieranych przez Państwo przedsiębiorstwach kolejowych, żeglugi parowej i innych takowych.

Wykazanie postanowień niniejszych określone zostanie osobną ustawą.

§. 39. Regularne przenoszenie z linii do rezerwy i z rezerwy do landwery z zatrzymaniem stopni szarży, dalej uwolnienie z landwery po upływie ustanowionego dla każdej z tych kategorii służbowych czasu (§§. 4. i 15.) nastąpi z końcem Grudnia każdego roku; na przypadek wojny przenoszenie to, względnie uwolnienie, odbywa się dopiero na rozkaz Cesarza.

Z okazji przeniesienia lub uwolnienia dotyczący otrzymuje dokument legitymacyjny; opóźnione wydanie dokumentu tego nie pociąga za sobą obowiązku służby poza prawny termin.

§. 40. Przed ukończeniem obowiązku służby dozwala się tylko na uwolnienie:

- a) jeżeli wcielenie było przeciwne ustawie;
- b) w razie gdyby się okazała niewyleczalna niezdolność do służby;
- c) jeżeli żołnierz wchodzi w jeden z określonych w §. 17. pod 1, 2, 3 stosunków; tudzież
- d) w pokoju uwolnienie otrzymać może wcielony jako następca z największym numerem najwyższej klasy wieku (§. 33.), jeżeli poprzednik do końca roku stawienniczego wstępuje

do armii lub marynarki wojennej. Czas wysłużony liczy się na rzecz następcy.

Wymienieni pod c) wchodzi, jeżeli stoją w trzeciej lub w wyższej klasie wieku, zaś wymienieni pod d) natychmiast do rezerwy uzupełniającej.

§. 41. W wypadkach pod a) i b) (§. 40.); przypuściwszy, że pod b) nie ulega wątpliwości, iż niezdolność zachodziła już w czasie wcielenia, należy ubytek przy najbliższym regularnym stawiennictwie wynagrodzić.

Kto bez własnej winy poniósł szkodę przez bezprawne odstawienie, ma prawo żądać wynagrodzenia od tych, co się dopuścili winy.

We wszystkich innych wypadkach uwolnienia nie żąda się postawienia zastępcy.

§. 42. Każdy należący do klasy wieku obowiązanych do stawienia się przy najbliższym regularnym stawiennictwie, powinien się w miesiacu Grudniu poprzedniego roku ustnie lub pisemnie zgłosić do naczelnika gminy swego miejsca rodzinnego, lub miejsca pobytu; gdyby tego zaniedbał, a jeżeli go nie wstrzymała nieprzewidywana przeszkoda, skazanym będzie, bez względu na dalsze postępowanie prawne, na 100 złr., lub w razie niemożności uiszczenia grzywny, na więzienie aż do 20 dni.

Grzywny przypadają gminnemu funduszowi ubogich w miejscu pobytu winnego.

§. 43. Naczelnicy gmin i prowadzący metryki odpowiadają za prawdziwość głównych podstaw do list stawienniczych, a pierwsi i za tożsamość osoby wprowadzonego, i powinni być pomocnymi władzom politycznym we wszystkich czynnościach urzędowych, do przeprowadzenia stawiennictwa potrzebnych.

§. 44. Kto przez komisję poborową za niezdolnego na zawsze do służby wojskowej nie został uznanym, lub kto w trzeciej klasie wieku nie otrzymał uwolnienia od obowiązku stawiennictwa, temu nie wolno się żenić przed wystąpieniem z trzeciej klasy wieku.

Do udzielania wyjątkowego pozwolenia na zawarcie małżeństwa, w razie zachodzących szczególnych, a na uwzględnienie zasługujących okoliczności, upoważnionem jest Ministerstwo Obrony krajowej, które w tym celu może delegować dotyczącą władzę krajową, lecz pozwolenie to nie pociąga za sobą uwolnienia od obowiązku wstąpienia do armii (marynarki wojennej) lub do landwery.

§. 45. Obowiązany do służby, który się ożenił z przekroczeniem zawartego w §. 44. zakazu, z urzędu odstawionym będzie, a w razie niezdadności, skazany zostanie na karę pieniężną do 1000 złr. w. a. na rzecz gminnego funduszu ubogich, a w razie niemożności zapłacenia na więzienie do sześciu miesięcy.

Ci, którzy się bezprawnie przyczynili do zawarcia zakazanego małżeństwa, karani być powinni grzywną do 500 złr. w. a. na rzecz gminnego funduszu ubogich, w razie zaś niemożności płacenia, więzieniem aż do trzech miesięcy, bezwzględnie na postępowanie jakiemu podpadają, stosownie do regulaminów służbowych, jeżeli zostają w służbie publicznej.

§. 46. Kto obowiązany stanąć przed komisją stawienniczą, a bez należytego usprawiedliwienia nie stawia, tego uważać należy za zbiegłego od stawiennictwa; tego zaś, co go w tej mierze z przeświadczeniem popiera, uważa się za współwinnego.

Zbiegłego od stawiennictwa stawia się z urzędu, a w razie uznania go za zdolnego, ma, jeżeli nieobecności swojej w przeprowadzonym w tym względzie śledztwie nie mógł usprawiedliwić, lecz stanął dobrowolnie, przez rok jeden, gdyby zaś niedobrowolnie stanął, ma służyć przez dwa lata nad czas prawnego obowiązku służby w linii; w razie uznania go za niezdolnego do służby wojskowej, karany będzie grzywną aż do wysokości 150 złr. w. a., w wypadku niemożności płacenia więzieniem aż do jednego miesiąca.

Jeżeli w tym razie zbiegły od stawiennictwa przekroczył już 36ty rok życia (§§. 16. i 33.), karany będzie grzywną aż do 1000 złr. w. a., w wypadku niemożności płacenia więzieniem aż do sześciu miesięcy.

Współwinni w zbiegostwie od stawiennictwa podpadają grzywnie aż do 500 złr. w. a., albo przy szczególnie obciążających okolicznościach aż do 1000 złr. w. a., a w razie niemożności płacenia, więzieniu karnemu do trzech względnie do sześciu miesięcy.

Gdzie obowiązani do służby uchylają się w większej liczbie zbiegostwem od obowiązku stawiennictwa, można się chwycić w drodze rozporządzenia nadzwyczajnych środków zaradczych, pod warunkiem usprawiedliwienia takowych przed najbliższą Radą Państwa.

§. 47. Każdy obowiązany do służby, któremu udowodniono rozmyślne uszkodzenie siebie samego, ma, jeżeli do jakiegokolwiek

służby w armii, (marynarce wojennej) jeszcze jest zdolnym, z urzędu być odstawionym do armii, i służyć ma dwa lata ponad czas trwania służby w linii.

§. 48. Landwera podlega:

w pokoju w kwestiach administracyjnych Ministrowi Obrony krajowej, w sprawach wojskowych naczelnemu dowódcy landwery; bliższe w tej mierze ustanowienia zawiera ustawa o landwerze; natomiast podczas wojny pod względem administracyjnym podlega także Ministrowi Obrony krajowej, pod względem zaś wojskowym wyznaczonemu przez Cesarza Wodzowi.

Państwowy Minister Wojny powinien za pośrednictwem Ministra Obrony krajowej a względnie naczelnego dowódcy landwery, od ostatniego w drodze Ministerstwa Obrony krajowej odbierać ciągle wiadomości o stanie, uzbrojeniu, dyslokacji, wojskowym wykształceniu i karności landwery.

§. 49. Oficerów landwery wszelkich stopni mianuje Cesarz.

Wyszczególniające i wszelkie w ogóle oznaki we wszystkich stopniach, wyekwipowanie i uzbrojenie, tudzież przepisy służbowe i ćwiczenia są te same co w armii.

§. 50. Każdy oficer, który jako taki najmniej przez rok pełnił służbę czynną, i którego się nie tyczy §. 19., w pokoju na własne żądanie, z zawieszeniem zwykłej należytości może być przeniesiony do rezerwy, lub też do landwery, gdyby był tylko jeszcze obowiązany do służby w landwerze.

§. 51. Każdy oficer, który się nie znajduje ani w śledztwie sądu karnego, ani sądu honorowego, może dobrowolnie złożyć swoją szarżę, co go ani od wypełnienia wymaganego jeszcze prawnie obowiązku służby wojskowej tak samo nie uwalnia, jak tego oficera, który w drodze sądu karnego lub honorowego szarży swej pozbawiony został.

§. 52. Oprócz czasu czynnej służby, podlegają stale urlopowani, którzy obowiązani są do służby w linii, tudzież rezerwiści i landwerzyści, przekroczywszy trzecią klasę wieku, dalej oficerowie rezerwy i landwery, jakoteż z zatrzymaniem pensyi i charakteru wojskowego spensjonowani oficerowie i urzędnicy, jak również c. k. inwalidzi patentowani, jeżeli nie przebywają w domach inwalidów, podlegają co do ożenienia się ogólnym ustawom i przepisom, wszelako z zachowaniem obowiązku służenia w armii (marynarce wojennej) lub landwerze.

§. 53. Urlopnicy w czasie urlopu swego, tudzież nie znajdujący się w czynnej służbie oficerowie i żołnierze z rezerwy i landwery podlegają we wszystkich swych stosunkach cywilnych, jak niemniej w sprawach karnych i policyjnych, sądom i władzom cywilnym, i podpadają tylko tym ograniczeniom, które w ustawie niniejszej są uzasadnione i do utrzymania ewidencji konieczne.

Zostający w czynnej służbie w armii, marynarce wojennej i landwerze, podlegają wojskowym ustawom karnym i dyscyplinarnym; pod względem zaś swych stosunków cywilnych, nie odnoszących się do służby wojskowej, podlegają ustawom i władzom cywilnym.

Bliższe szczegóły w tym względzie określi osobna ustawa.

Wszyscy za granicą bawiący oficerowie i żołnierze z rezerwy i landwery, dowiedziawszy się w drodze publicznej, że Monarchii zagraża bliska wojna, i że powołano rezerwę i landwerę, winni bezzwłocznie wracać do kraju rodzinnego, i zgłosić się do odpowiedniej władzy, nie czekając dopiero na osobne wezwanie.

§. 54. Uwolnienie w celu wychodźstwa może być udzielone zostającemu w obowiązku służby w linii lub rezerwie ze strony państwowego Ministra Wojny; landwerzyscie zaś ze strony Ministerstwa Obrony krajowej; lecz obowiązkanemu do służby w linii tylko wtenczas, jeżeli oboje rodzice proszącego o uwolnienie, lub drugi przy życiu pozostały rodzic kraj opuszcza.

W razie zaniechania wychodźstwa, dotyczący winien dopełnić resztę przerwano uwolnieniem swoim obowiązku służby.

Podczas wojny pozwolenia do wychodźstwa nie można udzielać żadnej osobie, obowiązanej do służby w armii (marynarce wojennej) lub w landwerze.

§. 55. Obowiązani do służby wojskowej, którzy do służby w armii (marynarce wojennej) lub landwerze nie mogli być pociągnięci, powinni złożyć odpowiednią taxę wojskową dla zakładów utrzymania inwalidów wojskowych.

Wysokość i sposób ściągania tej taxy określi odrębna ustawa.

OBWIESZCZENIE C. K. NAMIESTNICTWA

Z DNIA 23. STYCZNIA 1869 R. L. 3632,

podające do wiadomości niektóre postanowienia względem zastosowania Ustawy wojskowej z dnia 5. Grudnia 1868 r., Dz. ustaw Państwa, co się tyczy należących do służby w c. k. wojsku (marynarce wojennej), tudzież kilka rozporządzeń względem przyjmowania ochotników jednorocznych w roku 1869, i względem wstępowania ochotników w ogólności.

C. k. Ministerjum Wojny dla całego Państwa, za poprzednim porozumieniem się z Ministerstwami Obrony krajowej obu połów Państwa, i za zgodą tychże, wydało rozporządzenie okólnikowe z dnia 22. Grudnia z. r. praes. nr. 4554 (Dziennik rozporządzeń dla armii, zeszyt 47.) i z dnia 4. Stycznia r. b. Odd. 2. l. 10.938 postanowienia względem zastosowania ustawy wojskowej, wchodzącej w moc obowiązującą w obu częściach Monarchii, z wyjątkiem Pogranicza wojskowego, co się tyczy należących do służby w c. k. wojsku (marynarce wojennej), tudzież wojskowych pobierających pensje i utrzymywanie z funduszu dla inwalidów, jakoteż postanowienia względem przyjmowania ochotników jednorocznych w roku 1869 i względem wstępowania ochotników w ogólności.

W skutku wysokiego rozporządzenia c. k. Ministerstwa Obrony krajowej i Bezpieczeństwa publicznego z dnia 24. Grudnia 1868 r. l. 38.780 kr. ogłaszają się niniejszem te z rzeeczonych postanowień, które powinny być wiadome ludności, a mianowicie osobom, chcącym zapewnić sobie korzyść wstąpienia na jeden rok jako ochotnicy.

1. Wszyscy z dniem wejścia w moc obowiązującą ustawy wojskowej należący do wojska stałego, bez różnicy stopnia, którzy nie wysłużyli jeszcze w wojsku lat dziesięcin, lub czasu, jakiego wymagają obowiązujące dotychczas ustawy i przepisy, obowiązani są odbyć czas służby, ustanowiony w §. 4. ustawy wojskowej, w stałym wojsku i landwerze, razem lat dwanaście, nie licząc czasu służby odbytego za karę. Przypadający według tego obowiązek służby ma być wyrażony w księgach matrykularnych.

2. Postanowienie to ma być zastosowane także do służących w marynarce wojennej, o ile jednak swój czas służby

w tejsze odbywają, z tą zmianą, że ci, nie mając obowiązku służenia w landwerze, obowiązani są służyć ogółem tylko lat dziesięć.

3. Czas służby wszystkich osób, od terminu pod 1. wymienionego, należących do stałego wojska (marynarki wojennej) liczy się od dnia asenterunku, czas służby wcielonych z wojskowych zakładów wychowawczych od dnia wystąpienia z tychże.

4. Dziesięcioletni, lub na mocy dotychczas ważnych ustaw i przepisów przypadający obowiązek służby wojskowej ma być uważany jako wypełniony, jeżeli według wymagania dotychczasowych przepisów co do zwyczajnego, po odbytych całkowicie czasie służby uwalniania żołnierzy może być uważany jako ukończony z końcem Czerwca 1868 roku. Należący do tej kategorii nie są więc już obowiązani do służby w landwerze.

5. Wcieleni powtórnie według przepisu z roku 1856, tudzież podoficerowie obdarzeni nagrodą służbową, należący z dniem wejścia w moc obowiązującą ustawy wojskowej do stałego wojska, jeżeli odbyli dziesięć lat służby wojskowej, nie mogą być uważani jako obowiązani do służby w landwerze, chociażby w skutku powtórnego wstąpienia, lub otrzymania podoficerskiej nagrody służbowej obowiązani byli służyć jeszcze po terminie wyżej wymienionym.

6. W miejscu ważnego dotychczas dla obszaru królestw i krajów, reprezentowanych w Radzie Państwa tytułu puszczenia na urlop w moc postanowień §fem 21. l. 18 i §. 42. ustawy o uzupełnieniu wojska z roku 1858 artykułem 7. ustawy z dnia 10. Listopada 1867 r. objętych, zaprowadza się z wejściem w życie ustawy wojskowej ulgi, przyznane w §. 27. tejsze właścicielom odziedziczonych gospodarstw wiejskich.

Tym żołnierzom, którzy drogą spadkobierstwa przychodzą lub przyszli w posiadanie gospodarstw wiejskich, może być za dopełnieniem odnośnych warunków prawnych, przed wyżej wymienionym terminem, przyznane uwolnienie na czas pokoju od obowiązku służby czynnej, jeżeli mu jeszcze podlegają, nie pomijając jednak ośmiotygodniowego wykształcenia wojskowego i peryodycznych ćwiczeń z bronią.

Uczestnikami tej ulgi mogą być także ci żołnierze, przynależni do królestw i krajów, reprezentowanych w Radzie Państwa, którzy jako właściciele odziedziczonych gospodarstw wiejskich mieli dotychczas przyznany urlop na zasadzie powyższych

postanowień według artykułu 7. ustawy z dnia 10. Listopada 1867 r. Co się tyczy dodatkowego ośmiotygodniowego wykształcenia wymienionych w tym ustępie, wydane będą osobne postanowienia.

Przenoszenie takich żołnierzy do korpusów zapasowych jest na przyszłość niepotrzebne.

7. Ci żołnierze, którym na podstawie §. 21. l. 19. ustawy o uzupełnieniu wojska z roku 1858 i artykułu 7. ustawy z dnia 10. Listopada 1867 r. przyznanem zostało prawo do urlopu, jeżeli są obowiązani do służby w linii, mogą być do służby czynnej powołani.

Ale jeżeli zawarli małżeństwo jeszcze przed wejściem ustawy wojskowej w moc obowiązującą, i jeżeli żyje ich żona albo dziecko, to mogą być na czas pokoju uwolnieni od obowiązku czynnej służby, nie pomijając ośmiotygodniowego wykształcenia wojskowego i peryodycznych ćwiczeń z bronią.

8. Rozszerzenie prawa uwalniania wojskowych na mocy §§. 13. i 42. ustawy, o uzupełnieniu wojska na synów nieslubnych (§§. 17. i 40. ustawy wojskowej) ma być zastosowane także do żołnierzy służących obecnie w stałym wojsku i marynarce wojennej.

To prawo otrzymania dymisy ma jednak tylko wtedy miejsce, gdy chodzi o matki potrzebujące wsparcia, bynajmniej zaś nie jest ważnem względem innych członków rodziny, chociażby byli niezdolni do pracy i potrzebowali pomocy, i ma być orzekane według dotychczas obowiązujących przepisów o uwalnianiu wojskowych z tytułu utrzymywania owdowiałych matek.

W takim więc wypadku uwalniania należy prócz potrzeby niesienia pomocy matce, mieć zawsze na względzie, czy nie ma innych, zdolnych do pracy synów, ślubnych a względnie i nieslubnych.

Uwolnienie na mocy §§. 17. i 40. c); a nawet i a) ustawy wojskowej może na przyszłość nastąpić tylko wtedy, jeżeli dotyczący żołnierz oświadczy swoją gotowość do wypełnienia swego obowiązku względem potrzebującego pomocy członka rodziny; jak się samo przez się rozumie, w takich wypadkach zastosowaniem będzie odtąd także postanowienie §. 17. punkt 3. lit. b) ustawy wojskowej, według którego tylko na ośmastoletniego brata żołnierza ubiegającego się o uwolnienie z wojska zwać należy.

9. Osoby z tytułu §§. 17. i 40. lit. c) ewentualnie a), po wejściu ustawy wojskowej w moc obowiązującą uwolnione ze stałego wojska lub marynarki wojennej, które są w trzeciej lub wyższej klasie wieku, mają, jeżeli jeszcze nie przekroczyły trzydziestego roku życia, być przydzielone do rezerwy zastępczej wojska lub marynarki wojennej dla utrzymania ewidencji, po przekroczeniu zaś trzydziestego, a przed ukończeniem trzydziestego drugiego roku życia, do landwery.

Aż do ostatecznego ustanowienia ewidencji rezerwy zastępczej i organizacyi władz do ewidencji landwery, a względnie władz powiatowych landwery, uwolnieni ci mają być zapisywani w komendach okręgów uzupełniających, do których przynależą.

Co się jednak tyczy żołnierzy dodatkowych (Nachmänner), zgłaszających się o uwolnienie przy sposobności teraźniejszego uzupełnienia wojska, odbywającego się według dotychczas obowiązujących ustaw i przepisów, ci nie mogą być przydzielani do rezerwy zastępczej.

10. Prawo otrzymania urlopu na podstawie §§. 18. do 20. ustawy o uzupełnieniu wojska z roku 1858 i artykułu 7. ustawy z dnia 10. Listopada 1867, tudzież ustępów 14. i 21. lit. c) rozporządzenia okólnikowego c. k. Ministerstwa Wojny z dnia 20. Grudnia 1867 oddz. 2. nr. 9943 znosi się.

Nauczycielom szkół ludowych i kandydatom stanu nauczycielskiego do tychże szkół, ma być jednak według §. 27. ustawy wojskowej przyznane na czas pokoju uwolnienie od obowiązku czynnej służby, jeżeli mu jeszcze podlegają, a nie pomijając wszakże ośmiotygodniowego wykształcenia wojskowego i peryodycznych ćwiczeń z bronią.

Zresztą, żołnierze obecnie na mocy powyższych postanowień na urlopie będący należą teraz tylko do kategorii puszczo-nych na urlop aż do zawołania, a zatem według okoliczności, wskazanych przez stosunki stanu mogą być powołani do odbycia obowiązku czynnej służby, nie przekraczając trzyletniego czasu służby w linii, licząc od roku stawiennictwa; jeżeli nie będą woleli dopełnić swego obowiązku czynnej służby, korzystając z ulg prawnie dozwolonych ochotnikom jednorocznym, w którymto względzie bliższe szczegóły zawarte są w następujących ustępach.

Tylko będący już z wejściem w moc obowiązującą ustawy wojskowej w wojsku stałym i marynarce wojennej, na mocy wy-

mienionych we wstępie tego ustępu postanowień, puszeni na urlop: urzędnicy Państwa, dóbr cesarskich, prywatnych, familijnych i stołowych, funduszków publicznych Reprezentacyj krajowych i powiatowych, i gmin, mających sobie poruczoną administracyę polityczną, jeżeli do tych posad potrzebnem jest udowodnienie studyów prawniczych i politycznych, dalej profesorowie i nauczyciele zakładów naukowych publicznych, i posiadający prawa tychże, z wyłączeniem tych szkół ludowych, z którymi postąpi się według 2. alinei tego punktu, jeżeli po skutecznionem porozumieniu się, władze przełożone potwierdzą, że są niezbędnie potrzebni do wykonywania służby administracyjnej i nauczania, natenczas nie pomijając ośmiotygodniowego wykształcenia wojskowego i peryodycznych ćwiczeń z bronią, mogą być za zezwoleniem Komend jeneralnych lub wojskowych podczas pokoju zostawieni na urlopie.

Ostatni ustęp w punkcie 6. ma być zastosowany także do wymienionych w drugim ustępie tego punktu.

11. Ustanowiony ustawą wojskową wyjątek przyjmowanych oficerów i urzędników wojskowych, tudzież inwalidów patentowanych nie zostających w domu inwalidów, od postanowień przepisów o ożenieniu się, rozciąga się naturalnie tylko na zupełnych inwalidów lub w ogóle stale pensyonowanych oficerów, strony wojskowe, urzędników wojskowych, niższe strony i sług armii, tudzież inwalidów patentowanych i będących w rezerwacyi; co się zaś tyczy wojskowych pensyonowanych i oficerów pensyonowanych jako półinwalidzi z przeznaczeniem do zakładu miejscowego, tudzież żołnierzy pozostających na utrzymaniu w domu inwalidów, obowiązują nadal przepisy o ożenieniu się w c. k. armii lądowej z dnia 14. Września 1861 r. nr. 3851.

Przytem rozumie się samo przez się, że z małżeństw takich zawartych przez oficerów będących stale na pensyi, inwalidów patentowych i będących w rezerwacyi, pochodzące wdowy i sieroty równie nie mają prawa do zaopatrzenia ze Skarbu Państwa, jak i do żadnych innych beneficjów przysługujących według regulaminu żonom i dzieciom wojskowym (wdowom i sierotom).

Oficerowie rezerwy, tudzież oficerowie stale pensyonowani, strony wojskowe i urzędnicy mają o skutecznionem zaślubieniu, z załączeniem świadectwa moralności narzeczonej, tudzież legalizowanego odpisu metryki ślubu zrobić doniesienie do odnośnej

wojskowej władzy ewidencyjnej, która ma je komunikować przełożonej Komendzie jeneralnej (wojskowej), celem uzupełnienia ksiąg matrykularnych, a mianowicie co do oficerów rezerwy w każdym pojedynczym wypadku, co do innych kwartalnie.

12. Krajowcy, którzy odpowiadają warunkom §§. 21. do 24. ustawy wojskowej, i zamierzają wstąpić dobrowolnie do stałego wojska (marynarki wojennej), mogą z zachowaniem postępowania, określonego w następujących punktach starać się, aby ich przyjęto jako ochotników jednorocznych. Przyjmowanie jednak zgłaszających się do tego okresu służby czynnej ustanie z dniem 31. Stycznia 1869.

Uczniowie dwóch ostatnich kursów wyższego gimnazjum lub szkoły realnej wyższej, lub zakładu naukowego tegoż samego stopnia (punkt 27.), którym zbliża się czas stawania, lub którzy podlegają już temu obowiązкови, jeżeli opóźnienie nauk w jednym z wymienionych zakładów nie nastąpiło z ich własnej winy, i zdołają to udowodnić świadectwem przełożonego zakładu naukowego, mogą być zostawieni na urlopie aż do osiągnięcia warunków wstępnych do jednorocznej służby ochotniczej, za zezwoleniem odwołać co do służby czynnej. Ale jeżeli zaniechają studyów przed ich ukończeniem, mają być natychmiast powołani do służby trzyletniej w linii.

13. Także żołnierze, należący już do wojska i marynarki wojennej, tudzież wcieleni przy sposobności tegorocznej zwyczajnej dostawy rekruta, chociaż po wejściu ustawy wojskowej w moc obowiązującą, którzy odpowiedzą wymaganiom w powyższym punkcie wymienionym, bez warunku dobrowolnego wstąpienia, mogą uczynić zadość obowiązкови służby czynnej, z ulgą dozwoloną przy jednorocznej służbie ochotniczej, przyczem odbyty już czas służby policzony im będzie, jeżeli tego zażądają, do jednorocznej służby czynnej.

Korzystanie z ulg jednorocznej służby ochotniczej będzie dozwolone wymienione w poprzednim ustępie bez szkody dla prawa wynikającego z pozwolenia odłożenia czynnej służby tylko na czas teraźniejszego peryodu przejściowego, nie może się odnosić do późniejszego peryodu ani być odnowione, chociażby nawet okoliczności godne szczególnego uwzględnienia uniewinniały opóźnienie.

14. Jednoroczna służba ochotnicza może być odbyta, albo a) o własnym koszcie, przyczem ochotnik ma podczas swojej

jednorocznej służby czynnej z własnych funduszków sprawić sobie odzież, rynsztunek i żywywienie, a przy konnicy także konia, i starać się o utrzymanie dla niego lub też b) koszta te będą opędzane z wspólnego budżetu wojennego.

Wymienieni pod a) nie będą umieszczeni w koszarach; należytości wymienionych pod b) będą uregulowane późniejszymi rozporządzeniami.

Aspirantom obu kategorii wolno jest według wyboru i uzdolnienia odbyć czas służby czynnej:

- c) jako żołnierz,
- d) jako lekarz,
- e) jako praktykant weterynaryi, albo
- f) jako farmaceuta.

Aspiranci wymienieni pod c) mają prawo wybrać sobie garnizon i korpus, pod d) szpital garnizonowy, pod e) pułk jazdy lub artyleryi, lub szwadron pociągów polowych, a pod f) aptekę wojskową.

Ochotnicy jednoroczni, wstępujący do artyleryi, korpusu inżynierii i pionierów, jeżeli zamierzają starać się o posadę oficera rezerwy tej broni, muszą przed rozpoczęciem wykonywania jednorocznej służby czynnej udowodnić przynajmniej studia, postanowione dla ogólnego oddziału (I. i II. kurs) instytutu politechnicznego.

15. Podania o przyjęcie aspirantów wymienionych w poprzednim punkcie pod a) i b), którzy życzą sobie odbyć służbę jako żołnierze, wnosić należy do komendy wybranego sobie korpusu armii, podania aspirantów korpusu pociągów wojskowych do Ministerium Wojny dla całego Państwa.

Aspiranci zostający już w służbie czynnej przedkładają podania o przyjęcie swoim władzom przełożonym.

Podania o przyjęcie medyków, weterynarzy i farmaceutów, którzy chcą odbyć służbę w charakterach wymienionych w poprzednim punkcie pod d), e) i f) przysyłać należy do Komendy jeneralnej (wojskowej), w której okręgu aspirant przebywa.

Aspiranci należący do wojska a zostający na urlopie, którzy jednocześnie proszą o odwołkę czasu służby czynnej, i życzą sobie odbyć go jako żołnierze, mają przysyłać swoje podania o przyjęcie do komendy korpusu, do którego należą.

16. Pisemne (wolne od stempla) podania o przyjęcie, na-

leży nadesłać weześnie, tak, aby w razie pozwolenia na przyjęcie, asenterunek i weielenie aspiranta do czynnej służby mogło nastąpić najpóźniej z dniem 1. Marca 1869 r.

Później nadchodzące podania aspirantów nowowstępujących, nie będą już w tym peryodzie stawiennictwa uwzględnione.

Do podania trzeba dołączyć następujące dokumenta:

- a) dowód wieku potrzebnego do wstąpienia do wojska (marnarki wojennej (§. 16. ustawy wojskowej);
- b) uwierzytelnione pisemne zezwolenie ojca i opiekuna aspiranta do wstąpienia jako ochotnik;
- c) dowód, że na aspirancie nie ciąży wina zaniedbania obowiązku stawienia się;
- d) dowód moralnego i
- e) naukowego uzdolnienia.

Dowód do a) stanowi metryka chrztu (urodzenia), lecz może być niopotrzebnym ze strony uczniów szkół, jeżeli ich wiek jest wyrażony w świadectwach szkolnych. Od załączenia tego dowodu ze strony należących już do wojska nie można być uwolnionym, jeżeli zaś są na urlopie, należy załączyć certyfikat urlopu.

Dowód pod b) jest potrzebny ze strony małoletnich, jeżeli ci nie należą jeszcze do armii, a dowód pod c) tylko wtedy, jeżeli aspirant nie należący do armii, jest w drugiej lub wyższej klasie wieku; za ten ostatni dowód służy odnośne poświadczenie ze strony władzy politycznej.

Dowodem d) jest dla aspirantów jednorocznej służby ochotniczej o własnym koszcie wystawione przez polityczną lub policyjną władzę miejscową potwierdzenie, w myśl §. 20. ustawy wojskowej, ustęp 2., jako aspirant jest moralnie usposobiony do wstąpienia do wojska jako ochotnik; dla aspirantów służby na koszt wspólnego budżetu wojennego, świadectwo nienagannego pod względem moralnym zachowania się, wystawione dla uczniów przez dyrektora odnośnego zakładu naukowego, lub przez przełożonego odnośnego kolegium profesorów, dla wszystkich innych zaś aspirantów przez władzę polityczną lub policyjną, będącą w ich miejscu pobytu.

Ze strony aspirantów zostających w czynnej służbie wystarczają w obu wypadkach wyciągi z księgi kar i ewentualnie listy konduity, z których można sądzić o moralnem uzdolnieniu aspirantów.

17. Dowód uzdolnienia pod względem naukowym (punkt 16. e) stanowią:

A. Dla aspirantów służby o własnym koszcie:

- a) świadectwa szkolne z ukończonego ostatniego kursu gimnazjum wyższego lub wyższej szkoły realnej, lub zakładu naukowego tymże równego (punkt 27.), jeżeli uzyskali przynajmniej pierwszą (dobrą) klasę postępu, lub
- b) świadectwa uzdolnienia wydane przez komisję egzaminującą.

B. Dla aspirantów do służby na koszt wspólnego budżetu wojennego:

- a) świadectwa wymienione w poprzednim ustępie A. pod a), jeżeli udowadniają ogólny* postęp celujący, lub gdzie taka ogólna klasa nie jest dawana, postęp celujący w głównych przedmiotach, w którymto razie należy także załączyć potwierdzenie ze strony zakładu naukowego, że te przedmioty, z których aspirant otrzymał postęp celujący, są głównymi w owym kursie przedmiotami;
- b) świadectwa dojrzałości, lub
- c) świadectwo egzaminu ogólnego odbytego z rezultatem uzdolnienia.

C. Dla medyków:

- a) urzędowe potwierdzenie ze strony dziekana dotyczącego kolegium profesorów, że aspirant został zapisany jako słuchacz zwyczajny, na który rok i na które przedmioty, i że na nie rzeczywiście uczęszcza, lub
- b) dyplom doktorski.

D. Dla weterynarzy:

- a) urzędowe potwierdzenie dyrektora odnośnego zakładu naukowego, że aspirant jest zapisany jako słuchacz zwyczajny, na który rok, na które przedmioty, i że na nie rzeczywiście uczęszcza, lub
- b) dyplom weterynarski.

E. Dla farmaceutów:

- a) urzędowe poświadczenie dotyczącego dziekana, że aspirant jest zapisany jako słuchacz zwyczajny, na który rok, i że na niego rzeczywiście uczęszcza, lub
- b) dyplom na magistra farmacji lub doktora chemii.

W przypadkach wymienionych w punkcie 12. ustępie 2. uważane będą świadectwa szkolne ukończonego ostatniego pół-

roczka jako dowody naukowego uzdolnienia, jeżeli świadectwa te potwierdzają przynajmniej pierwszą (dobrą) klasę postępu.

Dowody te, jakoteż wymienione pod D. a) i E. a) stanowią zarazem podstawę do osądzenia, czy aspirant pod względem swego naukowego uzdolnienia kwalifikuje się lub nie, do służby na koszt wspólnego budżetu wojennego. W tym względzie dyplomy wymienione D. b) i E. b) mają być uważane jako równe świadectwom dojrzałości, jeżeli aspirant chce odbyć służbę jako praktykant weterynaryi lub farmaceuta.

Z powodu nieumienia języka niemieckiego nikt nie może być wykluczonym od jednorocznej służby ochotniczej.

18. Aspiranci do służby na koszt wspólnego budżetu wojennego mają nadto załączyć świadectwo ubóstwa, legalizowane przez władzę polityczną, do której przynależą, a wystawione przez zwierzchność gminną na zasadzie przedsięwziętego dochodzenia.

19. W braku świadectw szkolnych, przytoczonych w punkcie 17. pod A. a) dostarczyć należy potrzebny dowód wyższego wykształcenia przez złożenie osobnego egzaminu, i przedłożenie świadectwa dotyczącego (punkt 17. A. b).

Dla odbywania tych egzaminów ustanowiona będzie przy komendzie każdej dywizyi wojsk w miejscu dyslokacji tejże, komisya egzaminacyjna, tymczasowo tylko na czas przyjmowania na rok 1869.

Komisya taka składa się:

- a) z szefa sztabu jeneralnego dotyczącej dywizyi wojsk jako przewodniczącego;
- b) z dwóch profesorów wyższych szkół realnych;
- c) z dwóch oficerów, którzy są oraz nauczycielami w szkole przy odnośnej dywizyi wojsk.

Wszyscy wzywi wymienieni członkowie są uprawnieni do głosowania.

Na sekretarza będzie powołany jeden z niższych oficerów służbowych.

O wyznaczeniu członka ze stanu cywilnego mają Komendy jeneralne (wojskowe) w królestwach i krajach, reprezentowanych w Radzie Państwa prosić odnośną władzę krajową, w krajach Korony Węgierskiej, królewsko-węgierskie Ministerjum Wyznań i Oświecenia.

Dnie, w których examina odbywać się będą i godziny rozpoczęcia będą na czas peryodu przyjmowania aż do dnia 28. Lutego z góry ustanowione i za pośrednictwem politycznej władzy krajowej ogłaszane w krajowym Dzienniku ustaw, tudzież w krajowej Gazecie urzędowej.

20. Podania o przypuszczenie do tego egzaminu wnosić należy do komendy dywizyi wojsk, przed której komisya aspirant chce podjąć się egzaminowi, i załączyć zarazem uwierzytelnione przez polityczną lub policyjną władzę miejscową świadectwo tożsamości z opisaniem osoby i podpisem nazwiska aspiranta.

Podania aspirantów zostających już w czynnej służbie przesłane będą od komendy korpusu do przełożonej komendy dywizyi wojsk.

Examin ma obejmować przedmioty w takiej rozciągłości, w jakiej są wykładane w dwóch ostatnich kursach wyższych gimnazyów lub wyższych szkół realnych.

Examina te mają się odbywać częścią ustnie, częścią piśmiennie w języku, którym aspirant najbieglej włada, aby komisya mogła sobie utworzyć pewny sąd, czy aspirant posiada przepisany w ustawie wojskowej stopień wykształcenia.

Po skończeniu egzaminu komisya rozstrzyga większością głosów, czy aspirant jest „uzdolniony“, czy „nieuzdolniony“: w pierwszym razie potwierdzone będzie aspirantowi uzdolnienie naukowe do jednorocznej służby ochotniczej na jego podaniu, wydać się mu mającem, z podpisami wszystkich członków komisji; aspiranci nieuzdolnieni będą na rok 1869 usunięci.

Przeciwko uchwałom komisji egzaminacyjnej nie ma rekursu.

21. Do przyjmowania ochotników jednorocznych obu kategoryj punkt 14. a) i b) do służby jako żołnierze są upoważnione:

pulki piechoty liniowej,
pulk strzelców tyrolskich imienia Najjaśniejszego Pana,
bataliony strzelców polowych,
pulki jazdy,
pulki artylerji,
bataliony artylerji fortecznej,
pulki inżynierji,
pulk pionierów, i

korpus pociągów wojskowych, tudzież marynarka wojenna (punkt 26.)

Rozstrzygnięcie względem podań o przyjęcie przysłuży Komendom obranych korpusów wojsk, a względnie Ministerstwu Wojny dla całego Państwa (punkt 15., ustęp 1. i 2.), tudzież korpusom wojsk (tamże ustęp 4.)

Względem przyjęcia medyków, weterynarzy i farmaceutów rozstrzyga Komenda jeneralna (wojskowa).

Przyjmowanie ochotników jednorocznych obu kategorii jest do liczby nieograniczone, tylko do korpusu pociągów wojskowych nie może być przyjętych więcej, jak 25 aspirantów.

Ochotnicy przyjęci do służby na koszt wspólnego budżetu wojennego liczą się do przepisanego stanu wyżywienia korpusu, w którego niższych oddziałach ile możności jednostajnie rozdzielni być mają.

Przydzielanie lub przyjmowanie ochotników do kadrów zapasowych nie jest dozwolone.

22. Aspiranci nowo wstępujący, a mający sobie przyznane prawo jednorocznej służby czynnej, będą po sprawdzeniu fizycznej zdatności, do obranego korpusu asenterowani, i jeżeli odwołka służby czynnej nie następuje, wciągnięci z dniem 1. Marca 1869 r. do czynnej służby.

Medycy i farmaceuty mają być asenterowani do pułku tego okręgu uzupełniającego, do którego przynależą.

Aspiranci należący już do służby w wojsku, będący na urlopie, którym ulgi te, co dla ochotników jednorocznych przyznane zostały, jeżeli korpus obrany nie należy do innego gatunku broni, mają być w dotychczasowym korpusie zostawieni, a do wybranego na czas służby czynnej przydzieleni: w innym razie ci, jakoteż ochotnicy przechodzący ze stanu czynnej służby do innego korpusu wojsk, mają być do obranego korpusu wojsk przeniesieni.

Jeżeli ten ostatni wypadek połączony jest ze zmianą miejsca garnizonu, natenczas ochotnik do służby o własnym koszcie ma opędzić wydatki na podróż z własnych funduszków.

O przyznaniu tym, którzy już służą, prawa do ulgi dla ochotników jednorocznych tudzież o wciągnięciu tychże do czynnej służby ma być odnośny korpus, do którego tacy ochotnicy należą, zawiadomiony, a tenże ma uczynić o tem potrzebną wzmiankę w księdze matrykularnej.

Asenterowanie ochotnika jednorocznego następuje z wyrażnem wyszczególnieniem tego charakteru w liście asenterunkowej, na prawny czas służby, 12 a względnie 10 lat.

Akt asenterunku ma być według obowiązującego dotychczas przepisu zakomunikowany komendzie przynależnego okręgu uzupełniającego, a przez też dotyczącej władzy politycznej.

23. Ochotnicy jednoroczni, odbywający dalej nauki, i przedkładający dowody, które to potwierdzają, mogą uzyskać odwołkę wstąpienia do służby celem ukończenia studyów, lecz nie na dłuższej jak do 25. roku życia.

Ochotnicy tacy będą natychmiast puszczeni na urlop aż do czasu wymienionego w certyfikacie urlopowym, i należą do kategorii będących na urlopie aż do zawołania.

24. Jeżeli ochotnik jednoroczny z powodu błędu fizycznego, który nie pozbawia go zdolności do służby wojennej i zdatności do innego, jak obrany, gatunku broni, do obranego korpusu wojska przyjętym nie zostanie, może ponownie ubiegać się o przyjęcie do korpusu wojska tego gatunku broni, do którego posiada uzdolnienie.

Jeżeli zaś ochotnik z powodu błędu fizycznego, który go czyni niezdatnym do służby wojennej w ogólności, przyjętym nie został, pozostaje mu starać się u Komendy jeneralnej lub wojskowej o ponowne oględziny lekarskie.

Komenda jeneralna lub wojskowa zaciąga od korpusu wojsk opinii lekarza wojskowego względem ochotnika, i zarządza według okoliczności stawienie go przed komisją superarbitralną.

Jeżeli komisja uzna aspiranta za zdolnego do korpusu, do którego z powyższego powodu został nieprzyjęty, natenczas będzie do odnośnego korpusu asenterowanym; jeżeli zaś będzie uznany za zdatego do innego gatunku broni, natenczas Komenda jeneralna lub wojskowa poleci aspiranta, według jego wyboru, korpusowi wojsk odnośnego gatunku broni, do przyjęcia.

W wypadkach wymienionych w drugim ustępie nie udzielają się aspirantowi pisemne odpowiedzi: opinie lekarskie jednak mają być notowane w korpusie, który odmawia przyjęcia.

25. Jeżeli dowodem uzdolnienia naukowego są świadectwa zagranicznych zakładów naukowych, podanie takie przesyła się na teraz ze strony korpusu do Ministerium Wojny dla całego Państwa, aby w porozumieniu z dotyczącym Ministerstwem Wyzna-

i Oświecenia rozstrzygnęło, jeżeli wszystkie inne warunki do wstąpienia ochotnika mogą być uważane jako zupełnie dopełnione, i jeżeli ochotnik przy oględzinach ciała, poprzednio odbyć się mających został uznany za zdatnego do wcielenia.

26 Marynarze z powołania, którzy życzą sobie wstąpić do marynarki wojennej z ulgą jednoroczną czynnej służby, winni podania o przyjęcie przysłać do Admiraltatu w Pola.

Dowód uzdolnienia naukowego stanowią świadectwa z ukończonego niższego gimnazjum lub niższej szkoły realnej, tudzież świadectwa z ukończonych nauk w krajowej lub zagranicznej szkole żeglarskiej, jeżeli udowadniają przynajmniej I klasę postępu.

Uczniowie wyższych zakładów technicznych, którzy chcą się poświęcić budownictwu okrętowemu lub technologii okrętowej, będą co się tyczy ulgi jednorocznej służby ochotniczej, traktowani tak jak marynarze z powołania, jeżeli ukończyli dwa kursa w takim zakładzie, i świadectwami szkolnymi udowadniają w tym względzie przynajmniej pierwszą klasę postępu.

W braku powyższych świadectw szkolnych, dać należy dowód odpowiedniego wykształcenia przez złożenie osobnego egzaminu i przedstawienie dotyczącego świadectwa.

Do przedsięwzięcia tych egzaminów ustanawia się na czas przyjmowania komisję egzaminacyjną w akademii marynarki w Fiume.

Komisja będzie się składać:

- a) z komendanta akademii marynarki lub jego zastępcy;
- b) z profesora szkoły żeglarskiej;
- c) z profesora niższego gimnazjum lub niższej szkoły realnej;
- d) z dwóch oficerów lub hydrografów, którzy są oraz profesorami akademii marynarki.

Zresztą, co się tyczy przyjmowania marynarzy z powołania i równo z nimi traktowanych uczniów wyższych zakładów technicznych, jakoteż aspirantów jednorocznej służby ochotniczej przy pułku piechoty morskiej, ma się postępować według sposobu przepisanego względem przyjmowania ochotników jednorocznych do stałego wojska.

Z przypuszczonych do jednorocznej służby ochotniczej przy marynarce wojennej nikt nie jest obowiązany sprawić sobie odzież i wyżywienie.

27. We względzie udowodnienia naukowego uzdolnienia.

aspirantów do jednorocznej służby ochotniczej następujące krajowe zakłady naukowe uważane będą jako równe wyższym gimnazjom i wyższym szkołom realnym:

- a) c. k. akademii sztuk pięknych w Wiedniu, akademii sztuk pięknych w Pradze, utrzymywana przez towarzystwo patriotyczne przyjaciół sztuki, szkoła sztuk pięknych przy c. k. instytucie technicznym w Krakowie, i szkoła artystyczno-przemysłowa w Wiedniu;
- b) c. k. akademii górniczej w Loeben i Przybramie, c. k. akademii leśnictwa w Maria-Brunn, król. węgierska akademii górniczej i leśnictwa w Schemnitz, zakłady naukowe rolnicze w Altenburgu węgierskim, Debreczynie, Keszthety, Tetschen-Liebwerd, w Tabor i Dublanach, zakłady naukowe leśnictwa w Weisswasser i Eulenbergu, c. k. akademii handlowa w Tryescie, dalej akademie handlowe w Wiedniu i Pradze, i akademie dla handlu i przemysłu w Gracu, tudzież
- c) instytut weterynaryi wojskowej w Wiedniu, o ile ten jest zakładem naukowym cywilnym, i instytut przyrządzania lekarstw dla bydła w Peszcie.

28. Krajowcy, którzy według §. 20. ustawy wojskowej życzą sobie wstąpić dobrowolnie do stałego wojska lub marynarki wojennej, mają przedłożyć dowody wymienione w punkcie 16. tego rozporządzenia pod a) i d), a ewentualnie także pod a) i e) do d) w taki sposób, jak to jest postanowione dla ochotników jednorocznych do służby o własnym koszcie.

Asenterowanie takich ochotników może odtąd nastąpić tylko za zgodą odnośnego korpusu, do którego ochotnik chce być wcielonym. Ich obowiązek służby wojskowej w stałym wojsku lub marynarce wojennej ustanowiony jest w §. 4. ustawy wojskowej razem na lat 12, a względnie lat 10.

Ale jeżeli już dopełnili swego obowiązku służby wojskowej, mogą być zobowiązani tylko do trzyletniej służby w linii.

Zresztą co do asenterowania tych ochotników istniejące przepisy pozostają jeszcze na teraz obowiązującymi

Zarazem podaje się do wiadomości na prośbę c. k. Komendy jeneralnej we Lwowie:

Stosownie do powyższego punktu 19. zarządzone egzamina aspirantów jednorocznej służby ochotniczej odbywać się będą przy XI. dywizyi wojsk we Lwowie i przy XII. dywizyi wojsk

w Krakowie dnia 22. Lutego, a gdyby tego wielki napływ egzaminowanych wymagał, dnia 23. Lutego 1869, i rozpoczną się o godzinie 9tej przed południem. Odnosne podania o przypuszczenie do egzaminu wnosić należy najpóźniej do dnia 20 Lutego 1869 do rzeczonych komend dywizyi, a podania o przyjęcie jako ochotników jednorocznych, ze względu na punkt 16. niniejszego obwieszczenia z załączeniem potrzebnych świadectw, najpóźniej do 25. Lutego 1869 do Komend wojska lub władz wojskowych, którym przysłuży prawo zezwalania na przyjęcie wspomnianych ochotników. Aspiranci, którzy się opóźnią ze zgłoszeniem, nie będą uwzględnieni w peryodzie 1868—1869 r.

OBWIESZCZENIE C. K. NAMIESTNICTWA

Z DNIA 9. STYCZNIA 1869 R. L. 69.811

dotyczące upoważnienia Namiestnictwa do udzielania w imieniu Ministerstwa Obrony krajowej i publicznego Bezpieczeństwa wyjątkowych konsensów do zawierania małżeństwa.

Na mocy postanowień §. 44. ustawy wojskowej z 5. Listopada 1868 roku (Dzien. ustaw Państwa nr. 151.) upoważnionem zostało Namiestnictwo, takim osobom, które podług osnowy tego paragrafu potrzebują wyjątkowego pozwolenia do zawierania małżeństwa, udzielać takiego pozwolenia w imieniu Ministerstwa Obrony krajowej i Bezpieczeństwa publicznego wtedy, jeżeli istnieją i należyte udowodnieniem zostaną okoliczności, zasługujące na szczególne uwzględnienie.

Co się stosownie do wys. dekretu c. k. Ministerstwa Obrony krajowej i Bezpieczeństwa publicznego z 10. Grudnia 1868 roku liczba 3670 podaje do powszechnej wiadomości.

Obwieszczenie c. k. Namiestnictwa z dnia 17. Lutego 1869 r., l. 7771,

względem policzenia c. k. akademii sztuk plastycznych do rzędu zakładów, które, co do wykazania naukowego uzdolnienia do jednorocznej służby ochotniczej, mają być uważane jako równe wyższym gimnazyom lub wyższym szkołom realnym.

Odnosnie do punktu 27. obwieszczenia Namiestnictwa z dnia 23. Stycznia 1869 l. 3632. (Nr. 9. Dziennik ustaw i rozporządzeń krajowych), gdzie wymienione są owe zakłady naukowe w kraju które co do wykazania naukowego uzdolnienia do jednorocznej służby ochotniczej mają być uważane jako równe wyższym gimnazyom lub wyższym szkołom realnym, ogłasza się na mocy wysokiego dekretu c. k. Ministerstwa Obrony krajowej i Bezpieczeństwa publicznego z dnia 9. b. m. l. 582 O. kr., że ze względu na istniejące w c. k. akademii sztuk plastycznych egzamina wstępne mogą ci uczniowie, którzy po ukończeniu niższej szkoły realnej albo niższego gimnazyum do rzeczony akademii wstąpią, gdy ukończywszy w niej trzylecie, wykazać się mogą, iż w ciągu tegoż uczęszczali na przepisane statutem akademii teoretyczne wykłady, na podstawie wydanego im na to ze strony akademii świadectwa, stać się pod względem służby wojskowej uczestnikami tego samego uwzględnienia, które przyznane zostało ukończonym uczniom wyższego gimnazyum i wyższej szkoły realnej.

OBWIESZCZENIE C. K. NAMIESTNICTWA

Z DNIA 17. MARCA 1869 R., L. 9712,

tyczące się kwalifikacyi słuchaczy medycyny do jednorocznej służby ochotniczej w szpitalach wojskowych, tudzież kształcenia jednorocznych ochotników na oficerów rezerwy kopasu furgonów.

Dla uchylenia wątpliwości, zachodzącej co do tego, kiedy słuchacz medycyny osiąga żądane w §. 23. ustawy o sile zbrojnej uzdolnienie, by mógł nawet przed uzyskaniem stopnia doktora

odbyć jednoroczną służbę ochotniczą w szpitalu wojskowym, postanowiło c. k. Ministerstwo Wojny wysokiem rozporządzeniem okólnikowem z dnia 4. Lutego 1869 l. 503., dla powszechnego zastosowania się, że uzdolnienie należy wtedy uważać za udowodnione, jeżeli dotyczący medycynier uczęszczał na dwa półroczna kliniczne.

Dalej oznajmia się na mocy wspomnianego wysokiego rozporządzenia, że kształcenie jednorocznych ochotników na rezerwowych poruczników korpusu ochotniczego jest możliwem tylko w garnizonach w Wiedniu, w Peszcie i w Pradze, i że przeto ci ochotnicy, którzy pragną zyskać stopień oficerski w tym korpusie, muszą wybrać sobie jeden z tych garnizonów do odbycia służby czynnej.

Obwieszczenie c. k. galicyjskiego Namiestnictwa z dnia 8. Maja 1869 r., l. 21.353,

dotyczące niektórych postanowień względem przyjęcia aspirantów do jednorocznej służby ochotniczej w armii.

W dopełnieniu obwieszczeń Namiestnictwa z dnia 23. Stycznia r. b., l. 3632. (Dz. ust. kraj. nr 9.), z d. 17. Lutego r. b., l. 7771. Dz. ust. kraj. nr. 15.) i z d. 17. Marca r. b., l. 9712. (Dz. ust. kraj. nr. 17.) ogłasza się rozporządzenie c. k. państwowego Ministerstwa Wojny z d. 24. Kwietnia b. r. oddz. 2., nr. 3050. (nr 121. Dziennika rozporządzeń armii) z tym dodatkiem, że podług oznajmienia tutejszej c. k. Komendy Jeneralnej z dnia 29. Kwietnia r. b. l. 3948. w. r. będą wspomniane tamże komisye egzaminacyjne przy XI. komendzie dywizyjnej armii we Lwowie i przy XII. dywizyjnej i wojskowej komendzie armii w Krakowie urzędować na dniu 26. Maja r. b., potem zaś aż do rozpoczęcia tegorocznego peryodu asenterunku w ostatni czwartek każdego miesiąca, i że prośby aspirantów o przypuszczenie do egzaminu podane być mają przynajmniej na pięć dni przed przypadającym terminem egzaminacyjnym do dotyczącej komendy dywizyjnej, a względnie wojskowej.

ROZPORZĄDZENIE OKÓLNIKOWE Z DNIA 24. KWIEŹNIA 1869 R., ODDZ. 2., LICZBA 3050.

Z powodu wniesionych zapytań, czy może być dopuszczonym asenterowanie jednorocznych ochotników po rozpoczęciu teraźniejszego peryodu służby czynnej, objaśnia się odnośnie do rozporządzeń okólnikowych z dnia 22. Grudnia 1868 r. nr. prezyd. 4554. i z dnia 4. Stycznia 1869 r., oddz. 2., L. 10.938 z r. 1868., że tylko przyjęcie na rozpoczęty z dniem 1. Marca peryodu czynnej służby jednorocznych ochotników do oznaczonego terminu zamknięte zostało, i że przeto nie mogą już być uwzględnione nadchodzące lub nadeszłe później podania o przyjęcie, mające na celu równoczesne rozpoczęcie służby aspirantów.

Żadną miarą jednakże nie może być odmawiane ochotnikom, czy mają prawo odwlekać rozpoczęcie służby, czy nie, dozwolenie przyjęcia dlatego, iż zgłoszenie się ich nastąpiło dopiero po rozpoczęciu peryodu służby czynnej, ponieważ wskazane względami wykształcenia wojskowego oznaczenie regularnego terminu do równoczesnego rozpoczęcia służby nie może służyć za powód do ograniczania dobrowolnego asenterunku, które ustawą wcale nie jest uzasadnione.

Tylko tym obowiązującym do służby wojskowej, którzy dla swojej klasy wieku są już powołani do regularnego asenterunku, nie może być podług §. 20. ustawy o sile zbrojnej (artykuł ustawy LX. z r. 1868) dozwolonem dobrowolne wstąpienie w ciąg peryodu asenterunku, którego wyjątkowe późniejsze rozpoczęcie na ten rok dodatkowo oznaczone zostanie.

Nie podlega przeto żadnej wątpliwości dalsze przyjmowanie jednorocznych ochotników pod przepisane ustawy warunkami, tylko nie mogą oni być pociągani teraz do służby czynnej, lecz mają rozpocząć takową z dniem 1. Października 1869 r., lub tego roku, który mogą obrać sami podług §. 21. ustawy o sile zbrojnej (artykuł ustawy).

W porozumieniu z interesowanymi Ministerstwami krajowymi rozporządza państwowe Ministerstwo Wojny dalej, jak następuje:

1. Ażeby mianowicie tym aspirantom do jednorocznej służby dobrowolnej, którzy należą do klas wieku, obowiązanych do tegorocznego regularnego asenterunku, a dla braku przepi-

sanych świadectw naukowych mają udowodnić wyższe wykształcenie złożeniem osobnego egzaminu, następczo sposobność do tego jeszcze przed rozpoczęciem periody asenterunku mają na nowo wejść w życie komisye egzaminacyjne przy dywizyjnych kometach armii.

2. Examina odbywają się przynajmniej raz na miesiąc, i mają być przedsiębrane zwyczajnie w ostatni czwartek każdego miesiąca.

3. Na przyszłość ma przy tych egzaminach dla zaprowadzenia jednostajnego postępowania służyć za prawo następujący poniżej program.

4. Aspiranci, którzy udowodnić chcą wykształcenie naukowe świadectwami zagranicznych zakładów naukowych, mają załączyć do swoich podań najnowszy program lub statut tego zakładu naukowego za granicą, w którym na ostatku pobierali naukę, i którego świadectwa przedkładają.

5. Pod względem udowodnienia kwalifikacyi naukowej do jednorocznej służby ochotniczej będą zresztą uważane jako równe wyższym gimnazjom lub wyższym szkołom realnym, kurs praktykantów w niższo-austriackiej krajowej szkole rolniczej w Grossau i akademii handlowa w Peszcie.

Aspiranci rzeczonej szkoły rolniczej mają udowodnić świadectwami tego zakładu naukowego, że ukończyli zupełnie kurs praktykantów i przynajmniej z dobrym postępem złożyli przepisane ściśle examina z wykładanych przedmiotów; przedkładane zaś przez ukończonych uczniów akademii handlowej w Peszcie przepisane świadectwa muszą być opatrzone podpisem nadzocy szkół, zapraszanego na każdy egzamin.

W końcu przypomina się jeszcze odnośnie do punktu VIII. organizacyjnych postanowień dla piechoty liniowej, że w punkcie 35. rozporządzenia okólnikowego z dn. 22. Grudnia 1868 r. prezyd. nr. 4554 zostało wprowadzić zakazaniem przydzielenie jednorocznych ochotników do kadr rezerwowych w ogólności, ale nie do 4tych i 5tych batalionów połowych piechoty liniowej, którym to ostatnim, chociaż przez większą część roku ich stan zwykle jest niższy, nie zbywa na potrzebnych siłach naukowych.

PROGRAM egzaminów wstępnych dla jednorocznych ochotników.

1. Przedmioty egzaminacyjne są następujące:

A. Matematyka, a mianowicie:

- a) Algebra,
- b) Planimetria, i
- c) Stereometria.

B. Historia,

C. Geografia,

D. Łacina i

E. drugi z żyjących języków Austriacko-Węgierskiej Monarchii, albo zamiast jednego z tych języków język francuski lub angielski.

Zamiast stereometrii mogą aspiranci podług wolnego wyboru składać egzamin z dwóch z pomiędzy następnych przedmiotów, a mianowicie: z arytmetyki kupieckiej, historii naturalnej, fizyki lub chemii.

Kto składa egzamin z arytmetyki kupieckiej, ma być egzaminowany z szczegółowej geografii Monarchii Austriacko-Węgierskiej, z przeważnem uwzględnieniem jej handlu, przemysłu i statystyki.

Kto się nie poddaje egzaminom wymienionym pod D i E, może za każdy z nich składać egzamin z któregośkolwiek z przedmiotów, oznaczonych w ustępie 2., przyczem wybór przedmiotu o tyle jest nieograniczonym, o ile dotyczący aspirant nie wybrał już zamiast stereometrii dwóch z pomiędzy tych przedmiotów.

2. Co do objętości pojedynczych przedmiotów wymagane będą:

Algebra: włącznie ze zrównaniami drugiego stopnia z jedną cyfrą nieznaną;

Planimetria: włącznie z głównymi właściwościami linii przecięcia stożka;

Stereometria: cała;

Z historii: znajomość głównych wypadków historii powszechnej aż do drugiego pokoju paryskiego; bliższa znajomość dziejów Monarchii Austriacko-Węgierskiej;

Z geografii: ogólna znajomość matematycznej i fizycznej geografii, tudzież geograficznych stosunków pięciu części świata; bliższa znajomość środkowej Europy i szczegółowa geografia Monarchii Austriacko-Węgierskiej;

Z łaciny: tłumaczenie zadania na łacińskie, expozycja z Salustynsa lub Cezara;

Z historii naturalnej: przeglądowa znajomość trzech królestw z natury;

Z fizyki: znajomość najważniejszych nauk;

Z chemii: znajomość podstaw elementarnych z uwzględnieniem ich zastosowania do najważniejszych gałęzi przemysłu.

3. Examin ma być przedsięwzięty w języku, którym aspirant najlepiej włada, i w którym też żądana będzie gruntowna znajomość gramatyki a oraz zdolność napisania na dany temat wyrobu bez błędów ortograficznych i dobrym stylem.

Żądana od aspiranta znajomość drugiego języka pod 1. E) ma być udowodnioną tłumaczeniem zadania z książki i ze słuchu.

Ustawa z dnia 13. Maja 1869 r.

o obronie krajowej (landwerze) dla zastąpionych w Radzie Państwa królestw i krajów.

Zgodnie z uchwałą obudwu Izb Rady Państwa, rozporządzam, co następuje:

§. 1. Landwera zastępionych w Radzie Państwa królestw i krajów stanowi część siły zbrojnej (§. 2. ustawy o sile zbrojnej z dnia 5. Grudnia 1868 roku, Dziennik ustaw Państwa nr. 151.) Jest ona powołana w czasie wojny do wspierania armii stałej i do wewnętrznej obrony, a w czasie pokoju wyjątkowo także do utrzymania wewnętrznego porządku i bezpieczeństwa (§. 8. ust. o sile zbrojnej).

§. 2. Zwolanie i uruchomienie całej landwery lub części tejże w razie zachodzącego niebezpieczeństwa wojny, jakoteż w razie zachodzącego niebezpieczeństwa wojny, jakoteż w czasie pokoju dla utrzymania porządku i bezpieczeństwa wewnątrz, może nastąpić tylko na rozkaz Cesarza, kontrasygnowany przez odpowiedzialnego Ministra Obrony krajowej (§. 10. ust. o sile zbrojnej).

§. 3. W razie wojny może być landwera wyjątkowo użyta także poza obrębem zastąpionych w Radzie Państwa królestw i krajów, do czego jednak potrzebną jest osobna ustawa państwowa. Jeżliby zaś Rada Państwa nie była zebrana, a zwłoka groziła niebezpieczeństwem, może być zarządzone użycie landwery poza obrębem rzeczonych królestw i krajów z zastosowaniem postano-

wień §. 14. zasadniczej ustawy Państwa z d. 21. Grudnia 1867 r. (nr. 141. Dz. ust. Państwa.)

§. 4. Landwera będzie uzupełniana:

- wcielaniem w szeregi rezerwistów po dopełnieniu obowiązkowej służby w armii, tudzież zanotowanych do rezerwy zastępczej, którzy przekroczyli już 30ty rok wieku;
- bezpośredniem przydzielaniem obowiązanych do służby wojсковей;
- takimi ochotnikami, którzy uczynili zadość swojemu obowiązkowi stawienia się, i nie są obowiązani do służby przy landwerze, ale są jeszcze zdawnymi do służby (§. 15. ust. o sile zbrojnej).

§. 5. Do wstąpienia do landwery potrzebne jest:

- prawo obywatelstwa w zastąpionych w Radzie Państwa królestwach i krajach;
- umysłowe i fizyczne uzdolnienie, tudzież wzrost taki, jak dla armii stałej (§. 16. ust. o sile zbrojnej).

§. 6. Obowiązkowa służba przy landwerze trwa:

- dwa lata dla tych, którzy przy dopełnieniu obowiązkowej służby w armii stałej, lub też w rezerwie zastępczej, przeniesieni będą do landwery (§. 4. a);
- dwanaście lat dla tych, którzy jako obowiązani do służby wojskowej bezpośrednio wcielani zostaną do landwery (§. 4. b);
- dwa lata, wypadkowo na czas wojny, dla ochotników (podług §. 4. c).

§. 7. Landwera zastąpionych w Radzie Państwa królestw i krajów, nie licząc Tyrolu i Forarlbergu, składa się z 79 batalionów i z jednego lub dwu szwadronów na każdy okręg rekrutacyjny pułku konnego (§. 12. ust. o sile zbr.)

O ile z uwzględnieniem właściwości pojedynczych krajów mają być formowane bataliony landwery jako bataliony strzeleckie, tudzież utwarzane szwadrony ułanów lub dragonów landwery, postanowi to Ministerstwo z przyzwoleniem Cesarza w drodze rozporządzeń, pozostawiając prawo ustanowienia kosztów prawodawstwu państwowemu.

Te bataliony i szwadrony otrzymują numera bieżące podług krajów, i będą nazywane podług kraju i swego okręgu rekrutacyjnego.

Liczba batalionów i szwadronów landwery może być po-

większoną tylko za przyzwoleniem Cesarza i za zgodną uchwałą Rady Państwa.

§. 8. Komendy jeneralne i wojskowe są oraz komendami landwery dla korpusów landwery swojego okręgu podług zasad istniejących dla armii stałej.

§. 9. Każdy okręg rekrutacyjny, wyjąwszy Tyrol i Forarlberg, dzieli się z uwzględnieniem ile możności podziału politycznego i liczby ludności na dwa batalionowe okręgi landwery. Dawne obwody, raguzański i skodzański w Królestwie Dalmacyi, tworzą razem jeden batalionowy okręg landwery.

Każdy batalionowy okręg landwery dzieli się na cztery okręgi kompanijne. Podział tych okręgów batalionowych i kompanijnych uskutecznia Minister Obronny krajowej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, i za przyzwoleniem Cesarza.

Szwadrony landwery uzupełniają się z kilku okręgów batalionowych.

§. 10. Oficerów i szeregowców w batalionach i szwadronach landwery należy już w czasie pokoju, podzieliwszy bataliony na kompanie, utrzymać w etacie i w ewidencji.

Lista żołnierzy, przechodzących z artylerji, z wojsk technicznych, z kompanij sanitarnych, od pociągów, wreszcie z oddziałów do umundurowania i zaopatrzenia armii, do landwery, ma być osobno utrzymywana, i na wypadek wojny przeznaczeni są landwerzyści artylerji do wzmocnienia artylerji fortecznej, landwerzyści wojsk technicznych do twierdz lub też do technicznego przygotowania teatru wojny, a nakoniec landwerzyści korpusu sanitarnego, korpusów pociągowych, tudzież oddziałów do umundurowania i zaopatrzenia armii do zakładów rezerwowych i dosyłkowych w służbowym zakresie landwery.

Do utrzymania etatu i ewidencji, tudzież do zarządu zasobami magazynowymi dla batalionów i szwadronów landwery, istnieje w głównem miejscu każdego okręgu batalionowego biuro ewidencyjne landwery złożone:

- z 1 kapitana,
- z 4 feldwebłów dla okręgów kompanijnych,
- z 4 landwerzystów i
- z 1 rusznikarza.

§. 11. Zasoby umundurowania, rynsztunku, broni, tudzież amunicji tarczowej i musztrowej mają być przechowywane w głó-

wnych miejscach okręgów batalionowych landwery (§. 10.) przy pomocy zwierzchności gminnej.

§. 12. Bataliony i szwadrony landwery mają być formowane jako korpusy taktyczne ile możności w takim samym stanie, jak bataliony i szwadrony stałej armii.

§. 13. W czasie pokoju mogą wszystkie osoby, należące do landwery, z wyjątkiem umieszczonych przy biurach ewidencyjnych (§. 10.), oddawać się swoim zatrudnieniom cywilnym, wyjąwszy ten czas tylko, kiedy biorą udział w musztrach peryodycznych (§. 15.)

§. 14. Przydzieleni do landwery rekruci (§. 4. b). c) będą musztrowani w czasie pokoju zwyczajnie przez ośm tygodni przy stojących w stacyi zakładowej korpusach armii własnego okręgu rekrutacyjnego. Gdzieby okoliczności wymagały innego postępowania, wydane będą odpowiednie rozkazy w drodze rozporządzeń.

§. 15. Musztry pieszej landwery odbywają się po żniwach, i obejmują:

- a) co drugi rok musztry batalionowe przez 14 dni, w ciągu których biorą bataliony na przemian udział w wielkich ćwiczeniach korpusów armii;
- b) w latach, w których przypadają musztry batalionowe, ćwiczenia kompanii przez 14 dni, na które wcieleni bezpośrednio do landwery w ciągu pierwszych sześciu lat ich służby zwolniani być mogą wraz z potrzebnymi szarżami.

Konna landwera, która się składa tylko z wysłużonych ludzi, nie odbywa żadnych ćwiczeń.

Na prośbę batalionowych komendantów landwery mogą być odstawieni do ćwiczeń obrony krajowej oficerowie instrukcyjni i podoficerowie stałej armii.

§. 16. Dla niezwołanych na musztry landwerzystów odbywają się co roku po żniwach w miejscu kompanijnem zgromadzenia kontrolne, które jednak nie mają trwać dłużej nad jeden dzień.

§. 17. Przy pierwszym postawieniu landwery będzie utworzony jej korpus oficerów:

- a) z przydatnych oficerów pensjonowanych;
- b) z oficerów, którzy kwitowali z zatrzymaniem charakteru wojskowego, o ile takowi — wedle obowiązku swego do

służby wojskowej — nie będą przydzieleni jako oficerowie rezerwowi do armii stałej;

- c) z innych osób, nie obowiązanych do służby w armii, które ubiegają się o nominację na stopień oficerski przy landwerze, i posiadają uzdolnienie do tego;
- d) z podoficerów landwery, którzy examini oficerski chlubnie złożyli, i zresztą zdolni są na oficerów.

Korpus oficerów landwery uzupełnia się normalnie:

- a) przejściem oficerów czynnych ze stałej armii;
- b) oficerami rezerwowymi, którzy ukończyli swoją obowiązkową służbę w armii i formalnie zostali wcieleni do landwery, albo też takimi, którzy należą jeszcze do stanu armii stałej i tylko dla pomocy przydzieleni będą do landwery (§. 21. ust. o sile zbrojnej);
- c) stopniowym awansem w samej landwerze podług zasad istniejących dla stałej armii, zatem albo po złożeniu egzaminu, albo też bez niego w nagrodę za odznaczenie się wobec nieprzyjaciela, pod warunkiem potrzebnego zresztą uzdolnienia.

Przy rozdzielaniu oficerów landwery na bataliony i szwadrony potrzeba uwzględnić ile możności stałą ich siedzibę.

§. 18. Oficerowie landwery stoją co do szarż swoich na równi z oficerami stałej armii; przy równym stopniu w szarży mają oficerowie stałej armii pierwszeństwo przed oficerami landwery.

§. 19. Komenda w landwerze odbywa się w obrębie wszystkich zastąpionych w Radzie Państwa królestw i krajów w tym samym języku, co w armii stałej; sztandary batalionów landwery są równe białym sztandarom armii stałej, i mają po jednej stronie orla cesarskiego, a po drugiej dotyczący herb kraju.

Cechy odróżniające i odznaki wszystkich szarż, rynsztunek i uzbrojenie, tudzież przepisy służby i musztry dla landwery są takie same jak dla armii stałej.

Barwę i formę ubrania postanowi Ministerstwo za przyzwoleniem Cesarza w drodze rozporządzeń.

§. 20. Oficerowie i szeregowcy landwery mają tylko w czasie pełnienia swojej służby prawo do zoldu, który w czasach pokoju, pogotowia i wojny jest taki sam jak w armii stałej.

§. 21. Oficerowie landwery lub landwerzyści, którzy staną się kalekami w wojnie lub w ogóle w czynnej służbie, doznają tych samych względów, jakie istnieją w tej mierze dla armii stałej.

Te same uwzględnienia rozciągają się także na wdowy i sieroty po oficerach landwery, którzy polegli w walce z nieprzyjacielem, lub umarli w skutek ran odniesionych.

§. 22. Ogólne koszty landwery, do których należą także dodatkowe płace pensjonowanych oficerów podczas pełnienia ich służby, ciężą w czasie pokoju na budżecie Ministra Obrony krajowej; koszty zaś wynikające z uruchomienia i użycia landwery w celach wojennych, będą pokrywane ze wspólnej dotacji państwowego Ministra Wojny.

§. 23. Oficerowie i szeregowcy landwery, nie znajdujący się w czynnej służbie, podlegają we wszystkich swych stosunkach cywilnych, jakoteż w sprawach karnych i policyjnych, sądom i władzom cywilnym, i podpadają tym tylko ograniczeniom, które są uzasadnione w ustawie o sile zbrojnej, i potrzebne do utrzymania ewidencji. Ci zaś, którzy zostają w czynnej służbie, podlegają wojskowym ustawom karnym i dyscyplinarnym, ale pod względem swoich stosunków cywilnych, nie odnoszących się do służby wojskowej, podlegają oni cywilnym ustawom i władzom. W tym względzie wydane będą bliższe postanowienia w osobnej ustawie (§. 53. ust. o sile zbrojnej).

Dla utrzymania ewidencji obowiązani są oficerowie i szeregowcy landwery oznajmić każdą zmianę swego stałego miejsca pobytu przynależnemu biórowi ewidencyjnemu landwery, jakoteż temu, do którego obrębu się udają.

Landwerzystom ma być dozwolone w razie przesiedlenia się w okrug innego batalionu, jeżeli o to upraszają, przeniesienie do dotyczącego batalionu (szwadronu).

Pod temi samemi warunkami mogą także oficerowie landwery zmieniać pomieszkanie swoje, ale ich przeniesienie do innego batalionu (szwadronu) zawisło od stosunków etatu i służby, i dla oficerów sztabowych potrzebną jest w tym względzie decyzja Cesarza, dla oficerów wyższych przyzwolenie Ministerstwa Obrony krajowej.

§. 24. Wszyscy przebywający za granicą landwerzyści, skoro przypuszczać można, że musieli się dowiedzieć w drodze publicznej, iż Monarchii zagraża bliska wojna, i że nastąpiło już powołanie obrony krajowej, są obowiązani powrócić niezwłocznie do rodzinnego kraju i stawić się do rozporządzenia, nie oczekując osobnego wezwania (§. 53. ust. o sile zbrojnej).

§. 25. Oficerowie landwery i landwerzyści, którzy w przeciągu naznaczonego terminu nie uczynią zadość wezwania na musztry lub do pełnienia służby, a nie zdołają usprawiedliwić zupełnie swojej nieobecności, mają być karani aresztem od jednego tygodnia do trzech miesięcy, za trzecim zaś powtórzeniem winy, a w czasie wojny już za pierwszym razem, podpadają wyrokowi sądu wojennego. Piastowanie szarży jest w tym wypadku obciążającą okolicznością.

§. 26. Do wychodźstwa potrzebują landwerzyści pozwolenia Ministra Obrony krajowej.

W razie zaniechania wychodźstwa powinien dotyczący landwerzysta dopełnić reszty przerwanego swem uwolnieniem obowiązku służenia w landwerze.

W ciągu wojny nie może być udzielane pozwolenie do wychodźstwa.

§. 27. Wszystkie sprawy landwery należą do zakresu działania Ministra Obrony krajowej, za którego wysłuchaniem mianuje Cesarz do zarządzeń czysto wojskowych jednego z Jenerałów naczelnym Komendantem landwery.

Zakres działania Ministra Obrony krajowej obejmuje co do landwery głównie:

W czasie pokoju:

- a) utrzymanie ewidencji stanu;
- b) sprawy osobowe oficerów włącznie z wnioskami awansu na podstawie opinii naczelnego Komendanta Obrony krajowej;
- c) wszystkie sprawy osobowe szeregowców;
- d) ubranie, rynsztunek i uzbrojenie;
- e) zaopatrzenie;
- f) umieszczenie;
- g) przygotowanie do ćwiczeń peryodycznych;
- h) rozporządzenia na wypadek użycia części landwery w interesie publicznego porządku i bezpieczeństwa (§. 1.)

W razie grożącej wojny i w ciągu tejże:

- i) wszelkie środki do spiesznego zebrania sił landwery i ciągłego utrzymywania ich w pogotowiu do walki;
- k) współdziałanie w razie, jeżeli wódz zażąda przygotowania kraju jako teatru wojny.

Minister Obrony krajowej może do wykonania wyżej przyznanego sobie zakresu czynności delegować wedle potrzeby dotyczący Rząd krajowy.

Do naczelnego Komendanta landwery należy:

1. kierownictwo wojskowego wykształcenia;
2. czuwanie nad karnością w czasie zwolania;
3. nadzór nad utrzymaniem ewidencji stanu i
4. nad zasobami wojennymi;

5. wykonywanie władzy dyscyplinarnej nad zostającymi w czynnej służbie oficerami i szeregowcami, i

6. dawanie opinii o nadchodzących od Komendantów landwery (§. 8.) lub Komendantów wojsk landwerskich propozycjach awansu, lub wnioskach w innych osobowych sprawach oficerów.

Komendant landwery ma co do landwery swojego okręgu taki sam zakres działania, jaki powyżej przyznany jest naczelnemu Komendantowi landwery nad całą landwerą.

§. 28. Raporty w sprawach landwery - przedkłada Cesarzowi Minister Obrony krajowej.

Minister Obrony krajowej wydaje swoje rozporządzenia do władz landwery za pośrednictwem naczelnego Komendanta landwery, i odbiera tą samą drogą ich służbowe zawiadomienia.

Naczelnym Komendantem landwery może w sprawach wchodzących w swój zakres działania rozporządzać władzami i oddziałami landwery, ale jest obowiązany o ważniejszych zarządzeniach swoich uwiadamiać zarazem Ministra Obrony krajowej.

§. 29. Podczas wojny podlega naczelnym Komendantom landwery i całą landwerą Wodzowi, który używa ich odpowiednio celowi albo we własnych korpusach armii wyższego rzędu, albo też w połączeniu z wojskami stałej armii.

§. 30. Cesarz mianuje prócz naczelnego Komendanta landwery (§. 27.) wszystkich potrzebnych jeszcze dla landwery w czasie wojny lub pokoju Jenerałów i oficerów sztabowych, po wysłuchaniu Ministra Obrony krajowej bezpośrednio; wyższych oficerów w czasie pokoju na wniosek Ministra Obrony krajowej (§. 28.), a podczas wojny na wniosek tego najwyższego Dowódcy, pod którego rozkazami zostaje landwera.

§. 31. Prawo kary dyscyplinarnej przysługuje komendantom czynnych oddziałów landwery w tym samym stopniu, w jakim przyznane jest stojącym na równi z nimi Komendantom w armii

stałej. Naczelný Komendant landwery równa się w tym względzie Komendującemu Jenerałowi.

§. 32. Komendanci batalionów, dywizyj konnych lub samodzielných szwadronów landwery mają prawo, mianować szarżę od feldwebela na dół, w miarę wprowadzenia w stan czynny podlegających im korpusów landwery, z zachowaniem przepisanegetatu.

§. 33. Dla utrzymania państwowego Ministra Wojny w ciągłej świadomości wszystkich istniejących środków ku wspólnej obronie Monarchii, ma Minister Obrony krajowej uwiadamić go peryodycznie o stosunkach etatu, ilości i jakości zasobów zbrojniczych, o rozłożeniu oddziałów landwery, i o innych potrzebnych szczegółach, dotyczących się landwery.

O stopniu wojskowego wykształcenia i o karności landwery ma naczelný Komendant landwery składać raporty państwowemu Ministrowi Wojny za pośrednictwem Ministra Obrony krajowej.

§. 34. Oparte na przywilejach lub statutach istnienie rozmaitych zbrojnych korpusów mieszczańskich nie będzie tą ustawą o landwerze w żadnym względzie naruszone.

Charakter członka takiego korpusu mieszczańskiego nie uwalnia od dopełnienia obowiązku służby w armii stałej lub w landwerze.

§. 35. Postanowienia względem dopełnienia obowiązku służby w landwerze w Tyrolu i Forarlbergu będą wydane w drodze prawodawstwa krajowego. (Art. III. ust. o sile zbrojnej).

§. 36. Ustawa ta wchodzi zaraz po jej ogłoszeniu w moc obowiązującą, a wykonanie jej porucza się Ministrowi Obrony krajowej.

Wiedeń dnia 13. Maja 1869 r.

FRANCISZEK JÓZEF m. p.

Taaffe m. p.

Rozporządzenie c. k. galicyjskiego Prezydium Namiestnictwa z dnia 14. Maja 1869 r., l. 2094,

względem upoważnienia c. k. Starostw powiatowych do wydawania certyfikatów wychodźstwa.

Podług artykułu IV. zasadniczej ustawy Państwa o powszechnych prawach obywateli Państwa z d. 21. Grudnia 1867 r.

ograniczona jest wolność wychodźstwa ze strony Państwa tylko obowiązkiem służby wojskowej.

Austriacy przeto obywatele Państwa, którzy nie są obowiązani do służby wojskowej, a chcą wyjść z kraju, nie potrzebują do formalnego pozwolenia, i tylko na ich prośbę ma im być wydany certyfikat w takiej formie, że dotyczący wychodźca jest wykluczony z austriackiego stosunku państwowego.

Do wydania takich certyfikatów w imieniu Namiestnictwa upoważnia się na mocy dekretu wysokiego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z d. 5. Września 1858 r. l. 4131 c. k. Starostwa powiatowe.

Co do miejsc zaś posiadających własne statuta, w których sprawy władz politycznych pierwszej instancji załatwia gmina, pozostawia się wydawanie wspomnianych certyfikatów Namiestnikowi.

Natomiast ci obywatele Państwa Austriackiego, którzy są obowiązani do służby wojskowej, a chcą wyjść z kraju, potrzebują na to pozwolenia władzy, którego udzielenie należy podług dekretu wysokiego Ministerstwa Obrony krajowej i Bezpieczeństwa publicznego z d. 7. Lipca 1868 r. l. 1723 do zakresu działalności rzezonego wysokiego Ministerstwa.

Obwieszczenie c. k. Namiestnictwa z dnia 31. Sierpnia 1869 r., l. 38.027,

dotyczące niektórych zmian w czynnościach komisyj, ustanowionych dla examinowania aspirantów do jednoroocznej służby ochotniczej w armii.

Odnosnie do obwieszczenia c. k. Namiestnictwa z dnia 8. Maja 1869 r. l. 21.353 (Dz. ust. i rozp. kraj. nr. 21) podaje się do powszechnej wiadomości, że według oznajmienia tutejszej c. k. Komendy Jeneralnejszej z dnia 9. Sierpnia 1869 r. l. 7.585 M. A. komisye, ustanowione przy c. k. XXIV. komendzie dywizyjnej armii we Lwowie, a przy XII. komendzie armii dywizyjnej w Krakowie dla examinowania aspirantów do jednoroocznej służby ochotniczej w wojsku, będą funkcyonować w ostatni czwartek każdego miesiąca, gdyby zaś na ten dzień przypadło uroczyste święto, w najbliższym dniu powszednim.

Prośby aspirantów o przypuszczenie do takiego egzaminu, mają być podawane do właściwej c. k. komendy dywizyjnej armii najdalej do dnia 15. tego miesiąca, w którym się ma odbyć egzamin.

OBWIESZCZENIE C. K. NAMIESTNICTWA

Z DNIA 4. WRZEŚNIA 1869 R. L. 35.831.

co do ośmiotygodniowego kształcenia się wojskowego w myśl §. 27. ustawy wojskowej.

W moc §. 93. instrukcji wydanej do ustawy wojskowej, postanowiła c. k. Jeneralna Komenda w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem, że ośmiotygodniowe kształcenie się wojskowe żołnierzy, według §. 27. ustawy wojskowej na czas pokoju od obowiązku służby prezencyjnej uwolnionych, zaczyna się, jeżeli należą do kategorii właścicieli odziedziczonych gospodarstw gruntowych, na dniu 1. Października owego roku, w którym wcielono ich do wojska, a jeżeli należą do kategorii kandydatów urzędu nauczycielskiego i nauczycieli szkół ludowych, na dniu 16. Lipca owego roku, który po wcieleniu ich do wojska następuje, nakoniec że rekruci przed rokiem 1869 asenterowani, którzy bez owego wykształcenia wojskowego otrzymali urlop, w myśl §. 29. ustawy wojskowej mają odpowiednio do swej kategorii stawić się 1. Października 1869 r., lub 16. Lipca 1870 r. do szeregu na ośm tygodni dla odpowiedniego kształcenia się.

ROZPORZĄDZENIE

c. k. Ministerstwa Obrony krajowej i Publicznego Bezpieczeństwa z dnia 22. Stycznia 1870 r., l. 491,

dotyczące przyjmowania tych słuchaczy instytutów technicznych do jednorocznej służby ochotniczej w armii którzy nie ukończyli ani wyższego gimnazjum, ani wyższej szkoły realnej.

W odpowiedzi na zapytanie, o ile uczniom instytutów technicznych, którzy nie ukończyli ani wyższego gimnazjum, ani

wyższej realnej szkoły, ze względu na ich naukowe uzdolnienie do jednorocznej ochotniczej służby, pierwszy rok w instytucie technicznym ma być stawianym równo z ostatnim rokiem w szkole wyższej realnej, wydało c. k. Ministerstwo Obrony krajowej reskryptem z d. 22. Stycznia b. r. l. 491, i w porozumieniu się z Ministerstwem Wyznań i Cświaty, jakoteż i Ministerstwem Wojny, następujące objaśnienie §. 124. instrukcji do przeprowadzenia ustawy wojskowej:

Wobec różnic w urządzeniu instytutów technicznych nie może być ustanowioną jedna ogólna droga do powszechnego zastosowania; i dla tego słuchacze technicznych instytutów, którzy nie ukończyli wyższego gimnazjum lub szkoły wyższej realnej, w uwzględnieniu ich naukowego wykształcenia, wykazanego przy przyjęciu lub w dalszym przebiegu ich studiów, winni są udowodnić w następujący sposób, iż posiadają uzdolnienie do jednorocznej ochotniczej służby.

1. Na c. k. politechnicznym instytucie w Wiedniu, c. k. technicznej akademii we Lwowie i politechnicznym krajowym instytucie w Pradze dowodem przyjęcia na zwyczajnego słuchacza instytutu.

2. Na c. k. technicznym instytucie w Bernie albo

- a) dowodem przyjęcia na podstawie egzaminu wstępnego, w myśl §. 20. organicznego statutu dla technicznego instytutu w Bernie ze skutkiem złożonego, albo
- b) dowodem ukończenia z dobrym skutkiem przynajmniej w dwuletnim kursie wszystkich na specjalnym kupieckim kursie za obowiązkowe uznanych przedmiotów nauki, albo też
- c) dowodem ukończenia z dobrym skutkiem i co najmniej na trzyletnim kursie wszystkich przedmiotów naukowych, zamieszczonych w planie naukowym dla umiejętności rolniczych i leśniczych.

Zapisanie się na zwyczajnego lub nadzwyczajnego słuchacza c. k. instytutu technicznego w Bernie nie będzie stanowiło żadnej różnicy, jeżeli słuchacz tegoż instytutu wykaże się z wykonania jednego z warunków dopiero co pod a) do c) wymienionych.

3. Na technicznej akademii krajowej Joanneum w Gracu dowodem przyjęcia jako zwyczajnego słuchacza do drugiej ogólnej klasy, albo na którykolwiek rok szkoły fachowej, lub kursa

specyalnego, jakoteż kursu przygotowawczego na techników przy górnictwie i hutach.

Na technicznym instytucie w Krakowie poświadczaniem przyjęcia jako zwyczajnego słuchacza oddziału technicznego, i dobrego skutku z nauk na pierwszym roku.

5. Na król. politechnikum Józefa w Budzie dowodem przyjęcia jako zwyczajnego słuchacza, na którykolwiek rok szkoły fachowej, lub kursu specyalnego dla umiejętności kupieckich i rolniczych.

OBWIESZCZENIE C. K. NAMIESTNICTWA

z dnia 27. Marca 1870 r. do liczby 11.585,

względem przyznania uczniom handlowych zakładów naukowych w Tryeście Emanuela Edelesa i Justyniana Heilanda prawa wstąpienia do wojska jako jednoroczni ochotnicy.

Uchwałą powziętą na podstawie postanowień § 21. ustawy wojskowej z dnia 5. Grudnia 1868 r. przez c. k. Ministerstwa krajowe, za porozumieniem się z c. k. państwowym Ministerstwem Wojny, przyznano uczniom dwóch w Tryeście istniejących handlowych zakładów naukowych, a mianowicie: uczniom zakładu Emanuela Edelesa, pod nazwą „Istituto superiore di lingue e di commercio e scritto modelo“ i Justyniana Heilanda, nazwę „Istituto superiore di commercio e banco modelo“ noszącego — prawo wstąpienia do wojska jako jednoroczni ochotnicy bez składania poprzednio egzaminu wstępnego, jeżeli ci uczniowie wykazą się poświadczeniami z niższych szkół gimnazjalnych, lub ze samoistnych szkół realnych, upoważniającymi ich do wstąpienia do wyższego gimnazjum, lub też wyższych szkół realnych, i oprócz tego udowodnią, iż ukończyli przynajmniej dwa ostatnie kursa roczne na jednym z rzeczonych dwóch zakładów naukowych.

Co się niniejszem w skutek reskryptu c. k. Ministerstwa Obrony krajowej z dnia 12. Marca 1870 r. l. 1.783 II. podaje do ogólnej wiadomości.

OBWIESZCZENIE C. K. NAMIESTNICTWA

z dnia 2. Kwietnia 1870 r. do liczby 13.194,

względem udzielonego słuchaczom agronomicznych zakładów naukowych w Dąbrawicach (na Morawie) i Koloszmanostorze (w Węgrzech) prawa wstąpienia do wojska jako jednoroczni ochotnicy.

W skutek powziętej przez c. k. Ministerstwa dla krajów koronnych, w Radzie Państwa reprezentowanych, na podstawie §. 21. ustawy wojskowej z dnia 5. Grudnia 1868 r. uchwały, w porozumieniu się z państwowym c. k. Ministerstwem Wojny, przyznano tym uczniom agronomicznego zakładu w Dąbrawicach (Doubravie) w Morawii dobrodziejstwo wstąpienia do wojska jako jednoroczni ochotnicy, bez składania egzaminu wstępnego, którzy mogą się wykazać, iż ukończyli niższe gimnazjum albo niższe realne szkoły z postępem, upoważniającym ich do wstąpienia do wyższego gimnazjum albo do wyższych szkół realnych, i oprócz tego dwuroczny kurs w rzeczonym zakładzie z dobrym postępem.

C. k. państwowe Ministerstwo Wojny oznajmiło także odezwą, wystosowaną do c. k. Ministerstwa Obrony krajowej z dnia 25. Lutego b. r. do liczby 1.038 oddział 2., iż w porozumieniu się z dotyczącymi król. Ministerstwami węgierskimi przyznało nowoutworzonemu wyższemu zakładowi agronomicznemu w Koloszmanostorze (Koloszmanostor) w okolicy Klausenburga, równe prawa z wyższymi szkołami realnymi co do wykazania uzdolnienia naukowego aspirantów do jednorocznej służby ochotników

Co się niniejszem w skutek reskryptu c. k. Ministerstwa Obrony krajowej z dnia 22. Marca 1870 r. l. 2.267 II. do ogólnej wiadomości podaje.

OBWIESZCZENIE C. K. NAMIESTNICTWA

z dnia 30. Czerwca 1870 r., do liczby 27.250,

względem sposobu postępowania przy wyjątkowym przeniesieniu landwerzystów do c. k. stałego wojska lub marynarki.

Ces. i król. państwowe Ministerstwo Wojny oznajmiło reskryptem z dnia 20. Września 1869, l. 7.056 oddział 2., wy-

stosowanym do ces. i król. jeneralnych i wojskowych Komend, iż w zasadzie nie są dozwolone przeniesienia landwerzystów do stałego wojska lub do marynarki wojennej, ponieważ żadnemu spisowemu nie jest wzbroniono wstąpić dobrowolnie do stałego wojska lub marynarki wojennej przed rozpoczęciem czynności poborowych; w przeciwnym zaś razie powinni dotyczący ponosić następstwa wcielenia do wojska wedle porządku losów. Postanowienie to nie wyklucza jednakże, aby nie mogły mieć miejsca podobne przeniesienia przy uwzględnienia godnych okolicznościach, na osobne prośby starających się o to, za zgodnem zezwoleniem państwowego Ministerstwa Wojny i Ministerstwa Obrony krajowej. Dotyczące, do komendy rezerwowej obranego oddziału wojska, do zakładu wojskowego lub marynarki wojennej bezpośrednio lub przez władzę polityczną pierwszej instancji wnieść się mające podania winny nadmienione komendy, przez ewidencją milicji krajowej tego okręgu batalionowego, do którego starający się o przeniesienie należy, przesłać do Komendy milicji krajowej celem dalszego przedłożenia takowych państwowemu Ministerstwu Wojny przez Ministerstwo Obrony krajowej.

Podobnie postępować należy z podoficerami i szeregowcami, przeniesionymi ze stałego wojska do c. k. milicji krajowej, przy przeniesieniu ich napowrót do ukończenia czynnej służby wojskowej.

Co się niniejszem w skutek reskryptu c. k. Ministerstwa Obrony krajowej z dnia 10. Czerwca b. r. do l. 4.688 III. podaje do ogólnej wiadomości.

OBJAŚNIENIA I RADY

w sprawach ustawy wojskowej.

Zaraz w §. 2. ustawy wojskowej zachodzić może pewna wątpliwość dla stron interesowanych. I tak jest tu wzmianka o sile zbrojnej, która rozpada się na armię (stehendes Heer) marynarkę wojenną, landwerę i rezerwę uzupełniającą (Ersatzreserve). Zapytać się więc może nieświadomy, co znaczą właściwie ten wyraz armia (st. H.)

Pod tym więc wyrazem rozumieć należy:

a) następujące rodzaje broni: piechota, konnica, artyleria, inżynieria polowa, marynarka i t. p.

b) zwyczajną rezerwę, do której wcielony bywa żołnierz po wysłużeniu przepisanego czasu w linii. Czas służby w rezerwie trwa lat 7.

Rezerwa składa się zatem z takich zdolnych do służby obywateli, którzy już swą trzyletnią służbę w linii ukończyli. Należąc do armii, wysyłana bywa przeciw nieprzyjaciolom zewnętrzny, tudzież do utrzymania porządku i bezpieczeństwa na wewnątrz. (patrz §. 7.)

Rezerwista winien w czasie pokoju być gotowym na rozkazy swej komendy, a co do ćwiczeń peryodycznych — winien trzy razy w przeciągu lat siedmiu na ćwiczenia stawiać się, również jak co roku na jeden dzień t. j. na dzień kontroli, ale tylko w tych latach, w których czterotygodniowych ćwiczeń nie ma.

Rezerwista po przekroczeniu trzeciej klasy wieku to jest po przejściu lat 22, nie potrzebuje żadnego pozwolenia (konsensu) co do zawarcia ślubów małżeńskich.

Urlopnicy, w czasie swego urlopu, rezerwiści i nie będący w służbie czynnej oficerowie, podlegają we wszystkich stosunkach tak w karnych jak i policyjnych wypadkach urzędowi i sądom cywilnym i tymże władzom.

Rezerwiści, szeregowcy i oficerowie obrony krajowej (landwery) zostający po za granicami kraju, winni na pierwsze zawezwanie z powodu blizkiej wojny, a mianowicie, gdy rezerwa i landwera powołana bywa, stanąć pod broń w dotyczących miejscach.

Po skończonym siedmioletnim czasie służby w rezerwie wcielonym zostanie rezerwista na lat dwa do obrony krajowej (landwery).

Rezerwę uzupełniającą nazywamy taką siłą zbrojną, która jest uzupełnieniem wydarzającego się podczas wojny ubytku w sile wojennej.

Ważnem bardzo pytaniem jest to: jak długo właściwie obowiązek służby wojskowej trwa.

Według §. 3. rozpoczyna się obowiązek wstąpieniem do armii czynnej (linja, rezerwa, landwera) z dniem 1. Stycznia roku..., w którym popisowy 20ty rok swego życia kończy.

W tym roku musi się stawić i w skutek tego zostanie albo do armii wcielonym, albo za niezdolnego do służby wojskowej uznanym, nakoniec czasowo uwolnionym.

Jeżeli stawiający się jest zdolnym do służby wojskowej, wtedy bywa bezzwłocznie

- a) na lat trzy do armii czynnej wcielony, jeżeli do tego losem powołany zostanie;
- b) w następnym roku wstępuje popisowy w drugą klasę wieku.

Zresztą postępowanie z losowaniem wskazanem zawsze bywa przez dotyczące władze i według wyniku tegoż i udolności przedstawionych do komisji poborowej wcielenie do rzeczonych trzech kategorii się rozkłada, a §. 4. wyjaśnia także rzecz tę dokładnie.

Landwera podczas wojny służy do poparcia armii i do obrony wewnętrznej, podczas pokoju wyjątkowo także do utrzymania porządku i bezpieczeństwa wewnętrznego. Powołaną pod broń zostaje na rozkaz cesarski — powołanie do ćwiczeń peryodycznych (czasowych) dzieje się ze strony przynależnych władz utrzymujących ewidencje.

Pod uwolnieniem czasowem rozumiemy, iż ten, któremu to prawo przysądzonem zostało, jeżeli zatem jest w pierwszej, drugiej i trzeciej klasie wieku — od służby czynnej w linii, rezerwie i landwerze uwolnionym jest, winien jest ale w następnych latach aż do wyjścia wieku obowiązkowego ciągłość dowodów, na podstawie których mu uwolnienie przyznanem zostało — przed władzą wykazywać.

Czasowe uwolnienie otrzymać mogą wyszczególnieni w §. 17.

Bardzo często życzą sobie młodzi ludzie przed oznaczonym czasem uczynić zadość obowiązującej ustawie wojskowej — wtedy przysłuża im prawo dobrowolnego wstąpienia (choć nie na rok jeden). Kończą oni, korzystając z tego prawa, przydatnego szczególnie dla rzemieślników odziedziczających po ojcu rzemiosło, o wiele prędzej swe obowiązki, a nadto wybrać sobie według okoliczności mogą ów lub inny pułk na miejsce pobytu, co przy asenterunku nie zawsze nastąpić może. Służyć w ten sposób można od skończonych lat 17, jeżeli tylko budowa ciała jest dostatecznie rozwinięta.

Jakie okoliczności przeszkadzają do dobrowolnego wstąpienia.

Są one następujące:

Nie mogą zyskać prawa

- a) osoby, które z powodu popełnionego przestępstwa winnymi uznane zostały;
- b) osoby, które z powodu popełnionego przestępstwa w śledztwie zostają;
- c) osoby, które zbrodni złodziejstwa, oszustwa, sprzeniewierzenia winne są albo w tychże udział brały;
- d) osoby winne z powodu chciwości zysku albo przeciw publicznemu bezpieczeństwu.
- e) osoby winne następujących z powodu chciwości zysku wpływających przestępstw: niezgoda między rodziną; wydziedziczenie małoletniego krewnego; człowiek, którego żona niemoralnym sposobem zarabia, a on na to zezwala; kto podobnie niemoralnie sobie postępuje, kto moralność obraża;
- f) osoby, na których majątek konkurs rozpisany albo postępowanie ugodowe zarządzane zostało, dopóki ono trwa, a nadto po jej ukończeniu, jeżeli ta osoba uznana zostanie winną fałszywego bankructwa.
- g) osoby, które z powodu wykroczenia dyscyplinarnego albo z jakiego innego powodu z urzędów publicznych lub służby wydalone zostały.

Jak należy postępować w sprawie dobrowolnego wstąpienia w służbę wojskową?

Podług dotychczasowych przepisów następuje dobrowolne wstąpienie w skutek bezpośredniego stawienia się strony u dotychczasowej władzy wojskowej t. j. pułkowej lub komendy uzupełniającej z kartą wstępu (Eintrittscertifikat), o którą poprzód według §. 114. instrukcyi co do ustawy wojsk. u przynależnej władzy politycznej postarać się trzeba; władze wojskowe są upoważnione do przyjmowania ochotników, skoro tylko przynależność do państwa i wiek potrzebny metryką wykażą.

Czas służby ochotnika rozpoczyna się z dniem asenterowania i przysięgi.

Przyzwolenie ojca względem dobrowolnego wstąpienia syna do służby winno tak brzmieć:

O ś w i a d c z e n i e .

(bez stempla.)

Niżej podpisany poświadczam, że celem wypełnienia obowiązkowej służby wojskowej w liniowym pułku memu synowi N. M. dobrowolnie do c. k. armii na przepisany czas służby, wstąpić pozwalam.

Lwów, 20. Października 1868.

Józef Moser,
właściciel domu Nr. 2 w N. N.

Karol Chwilecki, jako świadek.

Franciszek Kraft, jako świadek.

Do §. 20. Ust. wojsk.

Przyzwolenie ojca do dobrowolnego wstępu syna swego.

Ponieważ syn mój E. J. koniecznie pragnie wstąpić w c. k. służbę wojskową, ja zaś nie mam nic przeciw temu do zarzucenia, przeto wyraźnie udzielam mu zezwolenie do dobrowolnego wstępu w szeregi wojskowe i zależeć to będzie od jego woli wybrać sobie korpus wojska, do którego wstąpić i służbę pełnić zamysła. W dowód czego mój własnoręczny podpis w obec dwóch wiarogodnych świadków.

(stempel 50 ct.)

Podpis ojca i świadków.

Jeżeli podający o pozwolenie dobrowolnej służby pod opieką zostaje, natenczas potrzebuje także zezwolenia opiekuna, opiekun zaś zezwolenia sądu, bowiem opiekun tak ważnego aktu na się szczegółowo brać nie powinien. Opiekun zatem porozumiewając się z pupilem winien do dotyczącego sądu z następnym podaniem odnieść się.

Do §. 20. Ust. wojsk.

Prośba opiekuna o nadopiekuńcze potwierdzenie oświadczenia co do wstępu dobrowolnego jego pupila.

(Zewnątrz)

Do Świetnego c. k. Sądu powiatowego w Y.

A. F. właściciel domu w X. jako opiekun małoletniego E. S. prosi o nadopiekuńcze potwierdzenie wewnątrz wspomnianego oświadczenia.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie!

Pupil mój E. S. praktykant handlowy w X. liczący wedle załączonej ut A) metryki chrztu lat... życzy sobie jeszcze przed powołaniem go do służby c. k. armii wstąpić.

Jako opiekun małoletniego zgadzam się zupełnie z jego wolą i w tym celu wręczam mu załączone ut B. świadectwo.

Ponieważ jednak świadectwo to dla swego waloru wymaga stwierdzenia władzy nadopiekuńczej, przeto upraszam:

Świetny c. k. Sąd raczy na dołączonem świadectwie B. klauzulę zezwolenia nadopiekuńczego umieścić, a w razie potrzeby w tym celu termin łaskawie wyznaczyć.

(36 ct. stempel.)

Podpis.

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

(36 ct. stempel.)

Stosownie do załączonego pod A) świadectwa chrztu pupila mój Józef Stocki życzy sobie dobrowolnie odbyć służbę wojskową. Popieram tę jego prośbę, pragnąc aby mój pupil 3 lata poprzód służbę tę wypełnił i w trzy lata prędzej kierownictwo pozostawionego mu przez ojca rzemiosła rzeźniczego objął.

Upraszam zatem:

Świetny c. k. Sąd powiatowy raczy na dołączonem świadectwie B. klauzulę zezwolenia nadopiekuńczego umieścić, a w razie potrzeby w tym celu termin łaskawie wyznaczyć.

(36 ct. stempel.)

Podpis.

Zezwolenie opiekuna w razie pomyślnej odpowiedzi brzmiałoby jak następuje:

O ś w i a d c z e n i e .

Na mocy zezwolenia c. k. Sądu powiatowego w (na dniu 30. Września 1868, do liczby 1746), oświadczam jako opiekun małoletniego Józefa Stockiego, iż temu na dniu 20. Października 1851 r. urodzonemu Józefowi Stockiemu, synowi zmarłego Karola Stockiego, byłego właściciela realności w zezwalam aby jako ochotnik do c. k. wojska wstąpił.

N. N. na dniu 1. Grudnia 1868.

N. N. jako świadek.

M. M. jako świadek.

Karol Illiński.
właściciel domu w

Oprócz tej dobrowolnej służby jest także drugi rodzaj dobrowolnego wstąpienia, przy którym czas służby trwa tylko rok jeden, a to na koszt własny lub na koszt rządowy. (Patrz paragraf 21.)

Jak należy przeprowadzić to prawo?

Podanie dotyczące winno tak opiewać:

Świetna c. k. Komendo pułkowa!

Stosownie do §. 21. nowego prawa wojskowego życzę sobie zamiast trzyletniej służby w linii, odbyć tylko jednoroczną służbę na koszt własny następnie rządowy, a to na podstawie następujących powodów:

- A. 1. Skończyłem według załączonego pod A) świadectwa wyższe gimnazjum we Lwowie i życzyłbym sobie oddając się studiom jurydyczno-politycznym obowiązкови służby wojskowej w jednym roku zadość uczynić, a to po skończeniu studiów (w rok wstąpienia do czynnej służby potrzeba wymienić).
- B. 2. Stosownie do rewersu pod B) załączonego zobowiązał się ojciec mój w czasie tej jednorocznej służbyłożyć na moje utrzymanie, jako to; na ubiór, uzbrojenie, pomieszkanie i wikt, a nadto

- C. jako małoletniemu daję pod C) swoje zezwolenie co do jednorocznej dobrowolnej służby.
- D. 3. Mając lat 18 (jak metryka pod D), jestem do jednorocznej służby uprawniony.
- E. 4. Moje moralne prowadzenie się nienaganne stwierdzone jest świadectwem c. k. policyi (urzędu powiatowego) pod E.
5. Życzylbym sobie odbyć służbę czynną w garnizonie lwowskim.

Upraszam zatem:

Świetna c. k. Komenda pułkowa raczy łaskawie moją prośbę uwzględnić.

W. W.

Powyżej wspomniany rewers winien brzmieć jak następuje:

R E W E R S .

(bez stempla).

Mocą którego obowiązuję się mego syna Ignacego Wickiego, w razie gdyby mu zezwolono jednoroczną służbą obowiązującą ustawie zadość uczynić, z mych własnych funduszków ubierać, uzbroić,łożyć na wikt i pomieszkanię i ewentualnie należące się dodatki według postanowienia dotyczących władz, wyrównać.

Potwierdzam te słowa własnoręcznym podpisem nadto i dwóch świadków.

Piotr Wicki.

M. M. jako świadek.

właściciel realności.

M. M. jako świadek.

Ten rewers winien być przez władzę polityczną stwierdzony i uwidocznionem być winno, że stosunki majątkowe wystawiciela wystarczają na utrzymanie syna jego podczas służby czynnej, i że wszystkich warunków wymienionych w rewersie dotrzyma.

To stać się może najłatwiej tym sposobem, jeżeli przełożony następującą klauzulę doda:

Ze strony podpisanego landwójta (przełożonego gminy) potwierdza się prawdziwość rewersu, a mianowicie, iż pan Piotr Wicki właściciel realności pod Nr. 16 jest w stanie wszystkich wymienionych warunków dotrzymać.

Gmina na dniu r.

Landwójt:

X. Y.

(burmistrz).

Nie potrzebujemy tu nadmieniac, iż małoletni zostający pod opieką, winni wykazać się przyzwoleniem opiekuna i Sądu.

Kto prócz tego ma jeszcze prawo do jednorocznej służby wojskowej.

Biedni, nie mający dostatecznych środków utrzymania, a mogący wykazać się świadectwami wymaganymi w pierwszym rzędzie, a nadto świadectwami ubóstwa mogą też o czym mowa w §. 21. uzyskać to prawo.

Podobnie więc należy im stylizować podanie jak powyższe Ignacego Wickiego, muszą je jednak o tyle zmienić, iż proszą o utrzymanie, uzbrojenie i pomieszkanie w kasarni, a nadto winni dodać tak zestylizowane świadectwo ubóstwa.

Świadectwo ubóstwa

(bez stempla).

Mocą którego potwierdza się ze strony gminy N. N. jako Grzegorz Prętak, rolnik i właściciel gruntu, żyjąc tylko z pracy rąk i utrzymując bardzo liczną rodzinę, nie jest w stanie swego syna Jana, słuchacza praw we Lwowie, podczas jego jednorocznej służby utrzymać i uzbroić, nadto, iż tenże Jan Prętak syn, sam ratować się nie potrafi.

Gmina N. dnia

N. N.

burmistrz, ewentualnie
landwójt, ksiądz.

Widziano i sprawdzono

z c. k. urzędzie powiatowym.

N. N.

Do paragrafu 21. winniśmy jeszcze dodać:

I. Coroczne wstępowanie ochotników do czynnej służby rozpoczyna się na dniu 1. Października, a kończy z dniem 30. Września roku następnego.

Słuchacze dwóch ostatnich lat gimnazyalnych (7. i 8. klasa) lub szkoły realnej, jeżeli zbliżają się do czasu stawiania się lub w tym się już znajdują, mają prawo, jeżeli spóźnienie w studiach nie z ich winy nastąpiło, co świadectwem przełożonego stwierdzić potrzeba — żądać warunkowego uczynienia zadość obowiązującej ustawie jednoroczną służbą, po ukończeniu gimnazjum lub w innym odpowiednim a nie wykraczającym po za oznaczony termin czasie.

Służbę więc jednoroczną odbyć można:

- a) o własnych kosztach, przyczem ochotnicy winni się z własnych funduszy ubrać, uzbroić, żywić i płacić pomieszkanie (przy kawalerii, patrz §. 21.);
- b) na koszt wspólnego budżetu wojskowego. Aspiranci obydwóch kategorii życzące sobie odbyć służbę;
- c) w liniach;
- d) jako doktorowie;
- e) praktykanci weterynaryjni;
- f) farmaceutyci.

Aspirantom pod c) przysługują prawo wyboru garnizonu i pułku, pod d) prawo wyboru garnizonowego szpitala, pod e) prawo wyboru pułku kawalerii, artylerii lub furgonów, pod f) prawo wyboru polowej apteki. Wstępujący do artylerii, inżynierii lub pionierskiego korpusu, jeżeli aspirować chcą o godność oficera rezerwy, winni wykazać się przed wstąpieniem do służby wiadomościami wymaganymi na I. i II. roku politechnicznego instytutu.

Podania aspirantów pod a) i b) życzących sobie w linii rok odsłużyć, powinny być wniesione do Komendy obranego korpusu, aspirantów zaś do furgonów, do Ministerstwa wojny.

Medycy, farmaceutyci i weterynarze stylizują swe podania do generalnej komendy.

Spóźnione podania nie mogą być aspirantowi na rok bieżący uwzględnione.

Do podań dołączyć należy:

- a) dowód wymaganego wieku (patrz §. 16. ust. woj.),
- b) wiarygodne zezwolenie ojca lub opiekuna na wstąpienie do wojska,
- c) dowód moralności,
- d) dowód uzdolnienia naukowego.

Do a) dołącza się świadectwo chrztu — jeżeli jednak wiek w zaświadczeniach szkolnych jest wymienionym, natenczas jest ono zbędne.

Do b) akt opiekuna lub rodziców dla niepełnoletnich.

Do c) dla aspirantów na własny koszt wstępujących świadectwo moralności policyi (powiatu); zaś dla ochotników wstępujących na koszt rządu świadectwo obyczajów dyrektora zakładu naukowego.

Do d) dla wstępujących na własny koszt,

1. Świadcstwo skończonego ostatniego roku gimnazjum lub szkoły realnej, wystarcza tu pierwsza klasa (promocya).

2. Wydane przez komisję egzaminacyjną świadectwo uzdolnienia.

Dla wstępujących na koszt rządu:

1. Świadectwa wymagane pod 1. a wstępujących na koszt własny, celujące w ogóle albo z pojedynczych przedmiotów, najgłówniejszych (co stwierdzić winien dyrektor) albo

2. świadectwo dojrzałości,

3. świadectwo złożonego egzaminu państwowego.

Dla medyków:

1. Urzędowe potwierdzenie dziekana dotyczącego kolegium, że aspirant jako zwyczajny słuchacz i na który rok regularnie uczęszcza lub nie uczęszcza,

2. dyplom doktorski (jeżeli aspirant jest już doktorem — jeżeli nie — natenczas ma się rozumieć nie może być wymaganym).

Dla weterynarzy:

1. Urzędowe potwierdzenie dyrektora dotyczącego zakładu, że aspirant jako zwyczajny słuchacz na kolegia i na który rok uczęszcza, albo

2. dyplom weterynarski.

Dla farmaceutów:

1. Urzędowe potwierdzenie dziekana dotyczącego kolegium, że aspirant jako zwyczajny słuchacz na kolegia i na który rok uczęszcza, albo

2. dyplom magistra farmacyi lub doktora chemii.

§. 26. mówi o obowiązkach służby wojskowej co do urzędników, profesorów, w wypadku wojny.

Ponieważ urzędnicy w zasadzie do tych należą, którzy podług §. 21. po wysłużeniu jednorocznej służby do rezerwy wliczeni zostali, przeto jako rezerwiści w razie wojny winni stanąć w szeregu.

Jednakowoż druga połowa §. 26. orzeka o możliwym uwolnieniu tychże od służby wojskowej.

Co do kandydatów stanu nauczycielskiego i nauczycieli szkół ludowych (patrz §. 27.)

Jakie korzyści mają właściciele odziedziczonych gospodarstw?

Właściciele odziedziczonych gruntów, jeżeli na tychże mieszkają, gospodarstwem sami zarządzają (patrz §. 27.) a dochody gruntowe gospodarstwa na samodzielne utrzymanie rodziny z pięciu osób złożonej wystarczają, lecz poczwórnej ilości określonych właśnie dochodów nie przekraczają, powinni po wezwaniu ich do armii (marynarki wojennej) lub landwery, w czasie, który nauce w szkołach ludowych a względnie prowadzeniu gospodarstw najmniej przeszkadza, przez ośm tygodni wojskowo być ćwiczeni, poczem wracają na urlop, a w czasie pokoju jeszcze tylko w peryodycznych ćwiczeniach wojskowych biorą udział. Aby uzyskać te korzyści, powinien obowiązany do służby wojskowej, zaraz po stawieniu się swą prośbę mieć gotową, która ma brzmieć jak następuje:

Świetna c. k. komisyo asenterunkowa!

(Bez stempla.)

Podpisany uprasza o pozwolenie czasowego urlopu, popierając swą prośbę jak następuje:

- A. 1. Proszący jest według załączonego pod A) wyciągu z księgi gruntowej właścicielem gospodarstwa pod Nr. 7.
- B. w N., które według załącznika B) na samodzielne utrzymanie rodziny z pięciu osób złożonej wystarcza, lecz poczwórnej ilości tych dochodów nie przekracza.
- C. 2. Proszący otrzymał według załączonego pod C) wyciągu z księgi gruntowej gospodarstwo to w drodze odziedziczenia po swoim ojcu dekretem dziedzictwa.
- D.
- E. 3. Nakoniec według załączonego pod E) świadectwa podpisany na tem gospodarstwie zamieszkuje i sam niem zarządzają. Ponieważ podpisany został właśnie asenterowany, przeto uprasza o udzielenie urlopu czasowego przysługującego mu na mocy §. 27.

N. N.

Podobna prośba opiekuna.

(Zewnątrz)

Do Świetnego c. k. Starostwa
powiatowego w....

A. K. właściciel realności w X. jako opiekun obowiązany do służby E. S. prosi o dozwolenie czasowego urlopu dla pupila jego E. S.

(Wewnątrz)

Świetna komisjo asenterunkowa!

Pupil mój urodziwszy się w roku.... powołanym został do obecnego asenterunku.

A. Wedle dekretu dziedzictwa A) odziedziczył E. S. po jego zmarłym ojcu pozostały grunt, którego własność i posiadanie za wyciągiem ekstraktu tabularnego B) już objął.

Jak świadczy dalej świadectwo C) wystarcza dochód z gruntu powyższego na wyżywienie pięcioro osób, nie przekracza jednakowoż poczwórnej ilości tego dochodu. Dalej widocznym jest z tegoż świadectwa, iż syn mój sam na gruncie tym mieszka i sam gospodarstwem tegoż się trudni.

Odpowiadając przeto wszelkim wymogom §. 27. ust. woj. upraszam w myśl tegoż §. pokornie:

Raczy Św Starostwo w przychyleniu się do mej prośby pupilowi memu w razie zaasenterowania go, dozwolić czasowego urlopu.

(Bez stempla).

Podpis.

Wyżej wspomniane pod A) świadectwo winno tak opiewać:

Ś W I A D E C T W O.

Podpisani, mający do obecnego asenterunku powołanych synów, którzy to jednak co do uwolnienia ich od służby żadnych praw sobie nie roszczą, — stwierdzają honorem swoim, że dochód grantowy z gospodarstwa pod Nr. N. w (nazwa miejscowości i gminy) składającego się (tu należy podać według wiedeńskiego wymiaru obszar roli, winnic, łąk, lasów i pastwisk), z którego razem podatek domowy rocznie..... opłacanym bywa, wystarcza na samodzielne utrzymanie rodziny z pięciu osób złożonej, lecz poczwórnej ilości dochodów nie przekracza, dalej że N. N. (imię i nazwisko podającego o urlop) na temże gospodarstwie stale zamieszkuje i gospodarstwem tem sam zarządza.

N. na dniu

Podpis naczelnika gminy.

Podpis dwóch obywateli
lub gospodarzy.

§. 40. opiewający o dymisji przed ukończeniem służby wojskowej jest bardzo ważny.

Najważniejsze a najczęściej w praktyce zachodzące wypadki

są w tym razie, które w §. 40. pod literą C) przewidziane są, a mianowicie jeżeli żołnierz

- a) jest synem jedynakiem niezdolnego do pracy ojca albo owdowiałej matki, (n. p. brat drugi umiera albo ojciec), może być i drugi brat, lecz nie mający jeszcze 18 roku wieku;
- b) jeżeli jest jedynym wnukiem, albo
- c) jedynym bratem osieroconej siostry, albo jeżeli jako nieżonaty syn matkę swą utrzymuje.

Jeżeli służący w takim położeniu się znajduje, jak to w §. 17. jasno wyłożono, natenczas może żądać dymisji, przyczem niezachodzi żadna różnica czy podpisany w linii, rezerwie czy landwerze się znajduje, ponieważ obowiązek służby (§. 4.) we wszystkich tych razach jest równym.

§. 42. mówi o regularnem stawieniu się obowiązanych, a zależy to także po większej części od przełożonych gminy.

Ustawą z r. 1868 zostały gminy obowiązane do sporządzenia spisu do służby wojskowej obowiązanych, które to spisy winna gmina corocznie sporządzać i c. k. starostwu powiatowemu w miesiącu Grudniu przedłożyć. W razie niedopełnienia tego obowiązku, gminy cierpią na tem najwięcej, gdyż placą za spisy na ich własny koszt sporządzane.

Czynność tego rodzaju składa się:

- a) z wpisania do stawiennictwa się obowiązanych,
- b) z urzędzenia losowania, a skutecznia się to przez metrykę: prowadzący zaś tąż powinien spis taki regularnie sporządzać i naczelnikowi gminy przy końcu miesiąca Listopada przedłożyć. O zaniedbaniu tejże czynności winno wiedzieć starostwo i zarządzić zaradze środki.

Naczelnicy gmin są obowiązani, corocznie w miesiącu Grudniu, mianowicie na początku tego miesiąca mieszkańcom tychże za pomocą ogłoszenia publicznego lub ustnego zawiadomienia ich obowiązku przypomnieć.

Ogłoszenie winno tak brzmieć:

O G Ł O S Z E N I E.

Ze strony urzędu gminnego podaje się niniejszem do wiadomości, iż każdy do stawienia się przy najbliższym asenterunku obowiązanych klas wieku t. j. w latach 1852, 1851 i 1850 urodzonych obowiązany, w ciągu tego miesiąca w swem

miejsu urodzenia pod karą 100 złr. ustnie albo pisemnie zameldować się powinien.

Gmina N.....

W. W.
naczelnik gminy.

Przełożony gminy odpowiada za rzetelnie prowadzony wykaz do stawienia się obowiązanych tak dalece, że w wypadku bezskutecznego wytknięcia błędów i niedokładności, te przez c. k. starostwo na koszt gminy poprawione będą.

Przełożeni gmin powinni po odebraniu wyciągów z metryk dochodzić, czyli ci, którzy się więcej w gminie nie znajdują albo poumierali, albo za zezwoleniem z kraju się wydaliли lub do innej gminy przeszli, w wyciągu nie są wymienieni.

Na podstawie tych spisów sporządza się dwa wyciągi, a to 1) względem osób do gminy należących i stawić się mających a po

2gie) do gminy wprowadzić nie należących ale dobrowolnie się zgłaszających.

Spis obcych do stawienia się obowiązanych wprowadzić do gminy nie należy, ale tymczasowo przybywających wpisać należy.

Gdyby do stawienia się obowiązana osoba obca żadnych dokumentów legitymacyjnych nie miała, natenczas to w odpowiedniej rubryce nadmienić trzeba, w jaki sposób podług swego zeznania obowiązkowi stawienia się zadość uczyniła.

Obcym do gminy nie należącym, w wypadku, gdyby ich żądaniem było, aby w miejscu pobytu stawieni byli, powinno się w tem z urzędu dopomagać.

Spisy (wykazy) obcych do stawienia obowiązanych, winne być przynależnym władzom w myśl §. 42. ustawy wojskowej w celu zarządzenia ich stawiennictwa poborowego odesłane.

Prośba o uwolnienie od służby wojskowej syna sędziwego ojca.

(Wewnątrz)

Świetne c. k. Starostwo powiatowe!

(Bez stempla.)

Do wypełnienia służby wojskowej powołano mego syna Józefa Krzyka.

A. Według załączonego pod A) świadectwa urodziłem się

r. 1799 i jestem już dziś zgrzybiałym starcem niezdolnym do żadnej pracy.

B. Według załączonego pod B) świadectwa (metryki) jest Józef Krzyk moim jedynym prawego łoża synem.

Dotychczas zarabiałem na życie pracą rąk moich; jednakowoż teraz nie jestem już w stanie zarobić sobie przy starganych siłach na kawalek chleba. Jestem więc, nie

C. mając żadnego majątku, jak to świadectwo pod C) wykazuje, na łasce mego syna.

D. Świadectwem pod D) stwierdza dwóch członków gminy mających synów powołanych lecz nie starających się o uwolnienie, że moje utrzymanie tylko od syna Józefa zależy, który też rzeczywiście na nie pracuje.

Świetny c. k. urząd powiatowy raczy uwzględnić moje nie-szczęśliwe położenie w jakim po odejściu syna znalazłbym się. Wystawiony na największą nędzę, nie mający zniskąd pomocy, musiałbym nędzne me życie bez opieki mego drogiego syna zakończyć.

Upraszam więc zatem:

Świetny c. k. urząd powiatowy raczy mego syna Józefa Krzyka uwolnić od obowiązku służby wojskowej i uwolnienie to w spisie obowiązanych do stawienia nadmienić.

N. dnia

Piotr Krzyk.

(Zewnątrz)

Świetne c. k. Starostwo powiatowe
w N.....

Piotr Krzyk, zarobnik w N. uprasza świetny c. k. urząd powiatowy o uwolnienie swego jedynego syna Józefa Krzyka od obowiązku służby wojskowej.
(Z czterema załącznikami).

Podobna prośba do §. 17. ust. woj.

(Zewnątrz)

Do Świetnego c. k. Starostwa!
A. S. zarobnik w Y. prosi o uwolnienie syna swego B. S. od obowiązku wstąpienia w służbę wojskową.

(Wewnątrz)

Światne c. k. Starostwo powiatowe!

Wedle załączonej nt A. metryki chrztu liczy syn mój B. S. lat... i jest zatem do stawienia się przed Świątną Komisją w dniu r. 1871 powołanym. Jest on moim jedynakiem.

B. Jak świadczy dalej załącznik B) liczę obecnie lat 60 i jestem do zarobku a tembardziej do utrzymania i wyżywienia mojej familii zupełnie niezdolnym i li tylko syn mój B. S. jest jedyną podporą naszą i naszym żywicielem. Gdy zatem podany tu i przez naczelnika gminy stwierdzony stan rzeczy czasowe uwolnienie od wojska w myśl §. 17. ust woj. umożliwia — przeto proszę uniżenie:

Światne c. k. Starostwo powiatowe raczy łaskawie w uwzględnieniu powyższych dowodami popartych okoliczności — do prosby niniejszej się przychylić i takową celem czasowego uwolnienia syna mego od obowiązku służby wojskowej — c. k. Świątnej komisji asenterunkowej przedłożyć.

(Wolne od stempla.)

Podpis.

(Załączniki w oryginale dołączyć).

Do §. 17. ust. wojsk.

Dotyczące świadectwo celem czasowego uwolnienia.

Podpisani mający powołanych do obecnego asenterunku synów, którzy żadnych praw co do uwolnienia ich od służby wojskowej sobie nie roszczą — potwierdzają, iż o ile wiedzą, A. S. ojciec P. S. następującą własność gruntową w Y. posiada (tu należy wedle wiedeńskiego rozmiaru podać dokładnie obszar roli lub łąki proszącego).

Dalej oświadczają podpisani, iż wedle ich dokładnego doświadczenia i sumiennego zważenia utrzymanie całej familii, składającej się z zawisłem jest li tylko od dochodów tejże roli (lub łąki), a to tembardziej, gdy ojciec A. S. w skutek cielesnej ułomności zupełnie do pracy i zarobku jest niezdolnym i li tylko od syna jego B. S. zawisło utrzymanie całej rodziny i on to tylko obowiązku tego dopełnia.

Zgodność niniejszego świadectwa, jako też okoliczność, iż w rzeczywistości mamy synów powołanych do obecnego asenterunku, którzy żadnego prawa co do uwolnienia ich sobie nie

roszczą — stwierdzamy własnoręcznymi podpisami naszymi, jako też wyciskiem naszej pieczęci gminnej.

Datam....

(bez stempla).

Podpis naczelnika gminy.

Prośba starego ojca mającego dwóch nie mogących go jeszcze utrzymać synów o uwolnienie od wojska najstarszego.

Świątny c. k. Urzędzie powiatowy!

A. Stosownie do świadectwa pod A) załączonego, jestem właścicielem gruntu w N. N. pod Nr. 16., który jest dla mnie jedynym źródłem utrzymania. Skończyłem właśnie rok 70ty i jestem już zgrzybiałym starcem, nie mogę przeto zarządzać sam rozległym mem gospodarstwem. Dotychczas wyręczał mnie najstarszy syn mój Piotr, dziś jednakowoż wskutek powołania go w szeregi i ta podpora upada. Z dwóch pozostałych mi synów jeden nie ma jeszcze nawet lat 16, drugi jest słabowitym i kulawym (jeżeli ten drugi syn ma powyż 18 lat, musi być w takim razie co do nieudolności do zarabkowania przez komisję rewidowanym, przeto prywatne świadectwo lekarskie jest zbędne.) Upraszam więc: Świątny c. k. Urząd powiatowy raczy mego najstarszego syna Karola uwolnić od służby wojskowej, od tego bowiem zależy dobrobyt licznej rodziny i pomyślny stan gospodarstwa niżej podpisanego.

Raz jeszcze poleca swą prośbę

Józef Kuliński.

Brat osieroconej siostry ma także prawo żądać uwolnienia od wojska, w tym celu należy załączyć następujące dokumenta:

- wyciąg parafialny, także i kartka stwierdzająca śmierć rodziców w innej parafii (nstęp 2gi musi być w wyciągu parafialnym stwierdzonym);
- świadectwo gminne, — prośba brzmiałaby tak:

Świątny c. k. Urzędzie powiatowy!

(Bez stempla.)

Ponieważ mój pupil Kazimierz Mylicki obowiązany jest stawić się tego roku do służby wojskowej, a według załączonego pod B) dokumentu jest jedyną podporą nieletniej siostry, o której ma najlepsze staranie, którą żywi i ubiera, przeto upraszam:

Świetny c. k. Urząd powiatowy raczy mego pupila Kazi-
mierza Mylickiego uwolnić od obowiązku służby wojskowej.

Jan Farmundowicz, opiekun.

Uwolnienie ma także i wtedy miejsce, jeżeli proszący stara
się o urlop po wywienieniu się w obrotach i władaniu bronią albo
jak nieraz wspominaliśmy o zupełne uwolnienie. Uwolnienie żoł-
nierza już w służbie będącego nastąpić może wtedy, jeżeli w czasie
swej służby w linii, rezerwie uzupełniającej lub landwerze gospo-
darstwo lub majątność jakąś odziedziczył.

W tym razie podanie powinno być tak ułożone:

Świetna Komenda pułkowa!

A. Według załączonego pod A) dekretu dziedzictwa wydanego
przez c. k. Sąd powiatowy dnia 18. Maja 1870 r. do l.
1459, zostałem ja Józef Szeliski szeregowiec 17. kompanii
41. pułku piechoty br. Kellner, jedynym dziedzicem pozosta-
łego po śmierci mego ojca gospodarstwa gruntowego pod
Nr. 14. w N.

Stosownie do orzeczenia dwóch radnych, posiadaczy gruntów,
którzy synów w armii mają, o ich uwolnienie jednak żadnych
kroków nie czynią, należy dziedzictwo pod l. 14 w gminie N.
do gospodarstw, których dochód wystarcza na utrzymanie rodziny
z pięciu osób złożonej.

Gdy zatem obecność moja w domu celem zarządzania tym
gospodarstwem jest niezbędną, przeto upraszam:

Świetna c. k. Komenda pułkowa raczy mnie od obowiązku
służby wojskowej uwolnić.

Józef Szeliski,
szeregowiec 17. kompanii 41.
pułku piechoty br. Kellner.

Jeżeli żołnierz w skutek śmierci ojca zostanie jedynakiem
utrzymującym matkę, siostrę i t. p., ma prawo zażądać dymisy
od służby wojskowej.

Prośby tego rodzaju opierają się o władzę polityczną i by-
wają łącznie z komendą jeneralną rozsądane.

Podobna prośba brzmieć może tak:

Świetne c. k. Starostwo powiatowe!

A. Z treści przyłączonej pod A) metryki śmierci Świetne Sta-
rostwo pojąć zechce, iż jako jedynak mający żyjącą matkę
a nie mającą żadnych sił do pracy, muszę prosić o dymisy
ze służby wojskowej.

Ojciec mój za życia pracował na całą rodzinę, dziś jednak
matka obarczona wiekiem nie jest w stanie ponosić tak wielkie trudy.

B. Pod B) załączam świadectwo Michała Jańskiego i Józefa
Pietrzyckiego, którzy mają synów w wojsku w czynnej
służbie zostających, o dymisie jednak się nie starają — ich
świadectwo przekonuje Świetne Starostwo o konieczności
mego pobytu w domu i osobistym zarządzaniu gospodarstwem.

Upraszam więc, — Świetne c. k. Starostwo powiatowe raczy
uwolnić mnie od służby wojskowej, postępując w tej mierze we-
dług dotyczących przepisów.

Franciszek Trzcina,
szeregowiec 30. batal. strzelców.

P R Z E P I S Y

dla jednorocznych ochotników od chwili wstą-
pienia ich do linii aż do przeniesienia do rezerwy.

§. 1. Instytucja „jednorocznych ochotników“ ma następu-
jący cel: z najwykształceńszych żywiołów zdolnych i obowią-
zanych do noszenia broni, a nie obierających sobie na całe życie
stanu wojskowego, wytworzyć w krótkim czasie dzielnych oficerów
i podoficerów rezerwy, lekarzy rezerwy i urzędników dla pokrycia
wielkiej potrzeby w razie wojny z uwzględnieniem narodowo-po-
litycznych obowiązków (§§. 21., 23., i 24. ustawy wojskowej).

§. 2. Tym ochotnikom (choćby ci na koszt własny lub
wspólnego budżetu wojskowego służyli), którzy obowiązani są
studya swe na dal prowadzić lub zatrudniać się powołaniem
swego obywatelskiego obowiązku, należy w tym celu wszelką
możliwą pomoc udzielić, byleby tylko na tem główny obowiązek
to jest militarne wojskowe wykształcenie nie cierpiało. Tu zatem
należy mieć wzgląd co do rodzaju zakwaterowania służących na
koszt rządu w kasarniach (szpitalach).

§. 3. W służbie, do której każdy rodzaj wojskowej nauki
i ćwiczenia zaliczyć trzeba, powinni ochotnicy w uniformie, a
mianowicie odpowiadającym dotyczącym rozporządzeniom stawieć
się; po za służbą może ochotnik na własne koszta służyć, za-
dość uczyniwszy wojskowym obowiązkom, na wyraźne zezwolenie
przełożonego pułku ubrać suknie cywilne.

Co do włosów i brody przysługuje tu zwykły regulamin
dla armii (Adjustirungsvorschrift).

§. 4. Na własne koszta służyącym wolno jest części uni-
formy z własnego i lepszego sukna sporządzać i po za służbą

nosić, muszą jednakowoż te części uniformu w barwie i kroju zupełnie odpowiadać dotyczącemu regulaminowi (Adjustvor.)

Służącym przy huzarach ochotnikom wolno nawet po za służbą nosić letnią Atilla.

§. 5. Ci ochotnicy, którzy służbę swą na rachunek wspólnego budżetu wojskowego odbywają a w czasie służby gałę pobierają, (asystenci, lekarze, farmaceutyczni elewowie) powinni sobie kompletny uniform sami sprawić, a ubiór ten zostaje ich własnością.

§. 6. Ochotnicy noszą 4 cali szeroką, żółtą jedwabną tasiemkę (bordurę, szewron), która przez jeden cal szeroki czarny pasek na dwie równe części przedzieloną jest. Odnakę tę noszą ochotnicy na waffenroku (właściwy mundur), na rękawach przy wyłogach; na bluzie tak samo, w węgierskich pułkach stosownie do wyszycia.

U ochotników przy huzarach powinna być ta tasiemka (letnia i zimowa Atilla) wzdłuż wyszycia rękawów przyszyta; u ułanów na ulance, na koniec na bluzach węgierskich pułków według przepisane go sposobu.

Rękawiczki wolno ochotnikom w czasie służby i po za nią nosić.

§. 7. Ponieważ ochotnikom nietylko pułk ale i garnizon, w którym służba ma być odbyta, wolno wybierać, zatem w wypadku, gdyby dotyczący pułk w czasie ich służby garnizon opuszczał, mają też prawo przenieść się do innego pułku. Rozłożenie jednakowoż w obozie, albo rozkwaterowanie na krótki czas w celu ćwiczeń i manewr wojskowych, nie może być uważanem jako zmiana garnizonu, i w tych to ćwiczeniach ochotnicy muszą brać udział.

§. 8. W marszach, rozkwaterowaniach i manewrach wojskowych, które w pokoju dla ćwiczenia się odbywają, należy z ochotnikami na własny koszt służącymi tak samo postępować i takie mieć o nich staranie, jakby na rządowym żołdzie stali, jednakże ci winni rosnące ztąd wydatki z własnej ponieść kieszeni.

§. 9. W czasie służby jednorocznej podlega ochotnik wojskowym, karnym i dyscyplinarnym ustawom (§. 53. ustawy wojskowej.)

§. 10. Ochotnik winien zupełnie tak jak każdy inny żołnierz i po za służbą swe uszanowanie przełożonym okazywać tak samo jak i w służbie; winien także wszystkie rozkazy i polecenia jak najdokładniej wykonywać, przyczem obojętnem jest czy się w cywilnych

czy w wojskowych sukniach znajduje. Powinien chociażby nawet nie był w uniformie wyższych rangą pozdrawiać.

Jeżeli ochotnik nadużywa pozwolenia noszenia sukien cywilnych, natenczas może mu ono na jakiś czas być odjęte.

§. 11. W czasie służby jednorocznej mogą ochotnicy tylko w razie koniecznej potrzeby najdalej na dni 14 wydalać się, nadto nie mogą w ciągu roku tylko dwukrotny urlop otrzymać.

§. 12. Jeżeli na własne koszta służący ochotnik zachoruje, w takim razie bywa leczonym przez swego cywilnego lekarza w własnym pomieszkaniu, jednakże odwiedza go od czasu do czasu lekarz wojskowy, który się informuje o stanie lub postępie słabości.

Ochotnik może jednakże, jeżeli tego sobie życzy, być leczonym w szpitalu wojskowym za opłaceniem medykamentów.

W każdym razie lekarz wojskowy pielęgnuje ochotnika bez wynagrodzenia.

Jeżeli słaby ochotnik wyleczenie swoje z umysłu zwleka albo z umysłu słabość symuluje, natenczas winien być pod opieką szpitalowi wojskowemu bez zwłoki oddanym.

§. 13. Jeżeli ochotnik w skutek długotrwałej słabości wojskowe wykształcenie zaniedbuje, natenczas może przez dłuższe pozostanie w linii opuszczone wynagrodzić, w którym to wypadku wolno mu także składać egzamin oficera rezerwy.

§. 14. Jeżeli ochotnik przez niespodziewane wypadki w służbie wojskowej przeszkodzonym zostanie, wtedy może być przez dotyczące władze, które mu na dobrowolną służbę zezwoliły rok służby na inny odłożony.

Jeżeliby jednak stało się to w 25 roku życia, a pozwolenie miało się odnosić na dalsze jeszcze lata, wtedy potrzeba zezwolenia Ministeryum wojny.

§. 15. Ochotnicy mogą suknie, rysztunek, kazać sobie czyścić przez żołnierzy pułku w którym służą, przy kawalerji toż samo co do konia, służba jednak nie powinna w takim razie w żaden sposób cierpieć.

Jako wynagrodzenie powinni ochotnicy nie więcej jak dwa zlr. opłacać, przy kawalerji nie więcej jak pięć.

(Patrz §. 16. ust. woj.)

§. 17. Ochotnicy, dopokąd w służbę jednoroczną jeszcze nie wstąpili, winni być uważani jako zostający na urlopie, a po

ukończeniu służby w ten rok rezerwy powinni być wpisani, do którego według przeciągu czasu po asenterunku należą.

Ochotnicy, którzy w swoim pierwszym lub drugim roku służby przepisana służbę odbywają, tak długo zostają w pierwszym roku rezerwy, dopóki ci w tym samym roku asenterowania w drodze zwykłego stawienia do drugiego roku rezerwy przechodzą.

§. 18. Z tą chwilą, w której stojąca armia albo część tejże na stopę wojenną postawioną i rezerwa do tego powołaną zostanie, kończy się prawo ochotników co do jednorocznej służby, jakoteż wybór garnizonu, a ci winni są zaraz po zawołaniu pod broń stawiać się.

W tym wypadku wstępują ochotnicy bez różnicy na koszt rządowy, ubranie i rysztunek — i będą z wyjątkiem tych, którzy już jakie takie wykształcenie wojskowe posiadają, wystarczające do natychmiastowego użycia w polu — do uzupełniających oddziałów dla wyuczenia przydzielani, aby ich potem po przyuczeniu się do obozu odesłać i tam użyć można. Wykształcenie wojskowe musi się tu na najpotrzebniejszym ograniczyć i może być po powtórzeniem wstąpieniu do normalnych stosunków przystosowane.

Medycy, weterynarze, farmaceuty, będą już w tym wypadku — jeżeli właśnie co otrzymany stopień z ich fachowem wykształceniem się zgadza — do swego fachu powołani, jeżeli jednak uzdolnienia do tego nie posiadają, będą w linii (armii czynnej) użyć.

Podczas pierwszego roku czynnej służby zatrzymują ochotnicy nawet w zmobilizowanej armii swoje oznaki.

Urlopowanie ochotnika, mianowicie wcielenie do rezerwy, może tylko po zarządzeniu zwykłego stanu nastąpić.

§. 19. Z wstąpieniem do rezerwy ustaje odnośny przywilej ochotników i ci obowiązani są odznaki swoje złożyć; wtedy tylko takie oznaki lub dystynkce nosić mogą, jeżeli je sobie w czasie jednorocznej służby, respective dobrze złożonego egzaminu lub innych zasług zyskali.

W armii czynnej (linii) piechota, konnica, artyleria i t. p.

§. 20. Broń otrzymuje na własne koszta służący ochotnik ze strony komendy pułku.

Uszkodzenia przez ochotników w tych broniach zrażone, na ich rachunek naprawiane będą.

Broni palnej (karabiny, pistolety) i amunicję do swych prywatnych kwater brać nie powinni.

§. 21. Naboje służące do strzelania w czasie manewr i do tarczy, wydawane będą ze strony komendy bezpłatnie.

W strzelaniu premionem (za wynagrodzeniem najlepszego strzału) na własne koszta służący ochotnicy nie biorą udziału; odznakę strzelecką (za dobre strzały), jeżeli ją uzyskają, winni sobie sami sprawić.

§. 22. Na własne koszta służącemu ochotnikowi (z wyjątkiem artylerii i pociągów wojskowych, (Fuhrwesen), gdzie koszta uzbrojenia bardzo małe są), wolno jest potrzebne mu do uzbrojenia części wypożyczyć, jeżeli kupić ich nie żąda, na czas służby. W tym wypadku winien ochotnik zaraz przy wstąpieniu do służby piechoty, strzelców, korpusu inżynierii i pionierów jako wynagrodzenie za zużycie broni 5 złr. złożyć, przy kawalerii za rysztunek dla siebie i dla konia 10 złr. 20 ct., która to należność do kasy wojskowej wpływa.

Skoro tylko ochotnik swą służbę skończył, winien dotyczące części rysztunku, jeżeli ich nadal potrzebować nie będzie, do arsenału złożyć.

Znak przeznaczonych do użycia przez ochotników części rysztunku zaraz przy pierwszym wydaniu literą F się oznacza.

Za każde najmniejsze uszkodzenie części rysztunku odpowiedzialnym jest ochotnik, i winien dotyczącą sumę do kasy wnieść, a uszkodzony przez niego przedmiot w jego przechodzie wyłączne posiadanie.

§. 23. Każdy do kawalerii asenterowany na własne koszta służący ochotnik, winien przy wstępie okazać zdrowego i zdolnego z własnych funduszów kupionego konia, tegoż obowiązując się przez cały czas służby żywić i trzymać; może jednak ochotnik z tego pułku kawalerii w którym służy za jednorazowem złożeniem zaraz przy początku służby wynagrodzenia

200 złr. za ciężkiego, a

180 złr. za lekkiego

wierzchowego konia, z doliczeniem kucia i ewentualnych kosztów leczenia do użytku otrzymać.

§. 24. Potrzebną do wyżywienia własnego konia żywność otrzymać może w czasie swej służby, jeżeli sobie tego życzy

z aerario t. j. ze skarbu za wynagrodzeniem ustanowionej relucyjnej ceny.

§. 25. Jeżeli własny koń ochotnika w skutek użycia w służbie, niezdolnym się nadal stać, wtedy przyjmuje się go do użycia w służbie do ujeżdżenia, jednakże ochotnik nie mógłby żądać wynagrodzenia w razie zupełnego okaleczenia tego konia.

§. 26. Ochotnikowi udzielony erarialny koń, może być tylko w służbie użytym.

§. 27. Jeżeli ochotnik w kawalerii służący, któremu dano erarium konia pod warunkami punktu 23., przed ukończeniem służby występuje, dostaje według rat obliczoną część należności za czas niedokończonej służby, koń jednakowoż jeżeli nie zostanie innemu ochotnikowi udzielonym — wpisanym zostaje do pokojowego stanu koni.

§. 28. Ci ochotnicy w linii służący, bez funduszków będący, którzy pobierają mundur i t. d. z wspólnego budżetu wojskowego utrzymują żołd najniższej klasy.

§. 29. Przez wzgląd na naukę ochotników piechoty, strzelców, kawalerii polnej i fortecznej artylerii, korpusów inżynierii, pionierów i korpusu furgonów (pociągów wojskowych), powinni komendanci korpusu z uwzględnieniem lokalnych stosunków wydać dotyczące rozporządzenia. W ogóle zauważać należy co następuje:

1. Ochotników należy zaraz po ich wstąpieniu rozdzielić w oddziały (kompanie, szwadrony i baterie). Ich wspólnym wyćwiczeniem i wojskowym wykształceniem powinna się zająć pewna liczba instrukcyjnych oficerów i podoficerów, których wybór od komendanta korpusu należy a przeprowadzony być winien z wielką starannością i uwagą.

2. Nauka ochotników winna szybko postępować, tych należy tak przygotować, aby w przeciągu 14 dni po zaczęciu letnich ćwiczeń mogli dostąpić szarży, a ci którzy mają zostać oficerami rezerwy w drugiej połowie letniego peryodu na miejscach oficerskich użyci być mogli.

W miarę, jak ochotnicy w wyćwiczeniu się i nauce postępują i do wyższych stopni się kwalifikują, mogą otrzymać w drugiej połowie roku oznaki podoficerskie

3. Ochotnicy, mianowicie ci, którzy stopnia zastępcy oficera osiągnąć chcą, mogą — jeżeli stosunki zezwalają — słuchać

wykładów w szkole pułkowej co się do oszczędzania czasu i siły nauczycielskich przyczynia.

4. Do manewr i ćwiczeń wojskowych w kompaniach (szwadronach, bateriach) i w większych masach — mianowicie w jeśnnych ćwiczeniach en masse — podzieleni są ochotnicy w różnych oddziałach, i w tych użyci bywają na miejscach szarży i oficerów.

W praktycznej wewnętrznej służbie mogą być także na oddziały rozdzieleni.

6. Do służby garnizonowej są ochotnicy tylko w tej mierze używani, o ile to do ich praktycznego wykształcenia w tej gałęzi wojskowych czynności niezbędnem jest.

Od małych posług i robót żołnierzy są zupełnie uwolnieni.

§. 30. Na oficerów rezerwy korpusu pociągów (Reserve-Fuhrwesens-Officiere) muszą uczęszczać na 11-miesięczny przygotowawczy kurs w szkołach korpusu pociągów (furgonów) w Wiedniu, Peszcie i Pradze, a zarazem inne potrzebne przedmioty sobie przyswoić.

§. 31. Wojskowe wiadomości, które dla osiągnięcia stopnia oficera rezerwy niezbędne są, są w planie wyszczególnione.

Dopokąd nie ma jeszcze stałych podręczników, należy się do wydania dotyczącego dzieła trzymać książek, znajdujących się w każdej szkole dywizyjowej i tamże używanych, z których też wiadomość do egzaminu czerpać potrzeba.

§. 32. Ochotnicy, którzy wstępując w służbę oświadczają, potrzebne wiadomości tylko dla podoficera sobie przyswoić, nie będą do wykładów z wyższych militarnych względów dopuszczeni.

Po upływie roku będą ci ochotnicy przez komisję składającą się z 1 sztabowego oficera, 2 kapitanów lub rotmistrzów pytani, a mianowicie będą komendantowi korpusu przedłożone do których abiturzenci się kwalifikują. Ich mianowanie nastąpi równocześnie z przeniesieniem do rezerwy.

Ochotnicy, którzy się w czasie służby stopnia podoficera niegodnymi okażą, będą bez niego, jako prości do rezerwy przeniesieni.

§. 33. Egzaminy ochotników na oficerów rezerwy, składane bywają corocznie w przeciągu czasu od 15. Października tak samo dla ochotników piechoty, strzelców, kawalerii, i korpusu pociągów.

Egzamina ochotników artylerii i technicznych oddziałów odbywają się corocznie w czasie oznaczonym.

Dalsze postępowanie z ochotnikami, którzy egzamina na oficerów rezerwy pomyślnie złożyli, będzie według przepisów uregulowane.

§. 34. Jeżeli ochotnik egzaminu na oficera rezerwy nie złożył, może się do złożenia tegoż po roku meldować, jeżeli zaś i ten egzamin niepomyślnie wypadnie, wtedy można po raz trzeci składać podczas służby w rezerwie z uwzględnieniem stosunków i za zezwoleniem Ministerium wojny.

§. 35. Ochotnikowi wolno po ukończeniu służby jednorocznej, za zezwoleniem dotyczącego komendanta rok za rokiem służyć, w tym jednak razie przechodzi zupełnie na koszt i utrzymanie rządu, a odznaki ochotnika złożyć musi.

§. 36. Jeżeli ochotnik nie jest jeszcze pełnoletnim, w takim razie, jeżeli życzy sobie dalej w wojsku służyć, potrzebuje zezwolenia ojca lub opiekuna.

§. 37. Ochotnicy, którzy egzamin na oficera rezerwy złożyli, postanawiają jednak dalej służyć, i stopnia oficerskiego w linii osiągnąć, winni poddać się jeszcze egzaminowi uzupełniającemu.

MEDYCY.

§. 38. Medycy będą w czasie swej jednorocznej służby w szpitalach garnizonowych ich miejsca pobytu jako lekarscy pomocnicy użyć.

W tym czasie będą też od lekarzy tych leczniczych zakładów we wszystkich gałęziach służby szpitalnej, jako też w wojskowej dyscyplinie kształceni, w wypadku zaś wojny po otrzymanym stopniu dokterskim, zostaną w stałych lub polnych szpitalach użyć.

W tym też celu muszą medycy obok swych obowiązanych studyów, przyswoić sobie znajomość przepisane regulaminu służby szpitalnej, wojskowej farmacji i odnośnych form technicznych (formulae nosocomiales), szybkiego rozporządzenia co do lekastw, dalej znajomość połączonej z służbą szpitalną manipulacy co do pielęgnowania chorych i czuwaniem nad personelem służ, którym chorzy są powierzani, nakoniec znajomość postępowania z maroderami. Oprócz tych wyżej wymienionych przedmiotów, powinni ochotnicy wszystkie dotyczące rozporządzenia i polecenia wykonywać.

Uniform, który ochotnicy noszą, jest takim jak mundur

sluchaczy c. k. akademii Josephinum, jednakowoż z przepisana dla ochotników oznaką.

Nie mający dostatecznych środków do utrzymania, którzy z wspólnego budżetu pobierać mają mundur i t. p. dostają prócz pauszałenu, umundurowanie, także 80 zlr. (za rok służby) jako płacę pomocnika szpitalowego I. klasy.

§. 39. Doktorowie będą w ciągu swej jednorocznej służby w garnizonowych, a nadto w większych szpitalach, jako asystenci lekarscy użyć; zostaną oddziałowym szefowym lekarzom w podobny sposób jak sekundaryusze przydzieleni, i mają według tychże wskazówki służbę z nimi dzielić.

Zadanie ich na tem głównie zależy, aby z jednej strony ordynujących lekarzy wspierali, z drugiej znowu nad personelem służby szpitalnej czuwali.

Aby tym wymaganiom zadość uczynić mogli, powinni się zapoznać z dotyczącymi przepisami, które już do sluchaczy medycyny należą. Winni zatem poznać szpitalny, szczegółowo zaś sanitarny regulamin, — dla nich zarówno jak dla doktorów przepisy mają moc swą obowiązującą.

Asystenci lekarscy powinni przeto obznajomiwszy się dostatecznie z przepisami być przydzielonymi do pewnego oddziału szpitalu garnizonowego, aby się także mogli przyzwyczaić do zwykłej służby czynnej.

Jako asystenci lekarscy swą jednoroczną służbę odbywający doktorowie mają rangę porucznika (lejtnantsa) noszą mundur wojskowych lekarzy z odznaką szarży, jednakowoż bez odznaki ochotników i otrzymują — w razie jeżeli jako niemający funduszów na koszt rządu się podali — gażę porucznika niższej klasy.

§. 40. Po upływie czasu jednorocznej służby wydawanem bywa elewom i jako asystentom lekarskim użytym ochotnikom potwierdzenie ze strony komendanta szpitala i szefowego lekarza, konduity ochotnika i tegoż uzdolnienia, co Ministerium wojny się udziela.

Asystenci lekarscy, na korzyść których sąd wypadnie, zostają mianowani nadlekarzami rezerwy, podczas gdy ci, o których niepochlebnie orzeczono w rezerwie zatrzymują stopień asystenta lekarskiego.

Ci medycy, którzy swą jednoroczną służbę przed promocją doktorską odbywają, wstępują jako elewi do rezerwy, mogą jednakże, — skoro tylko doktorat złożą — za okazaniem swego

dypłomu u Ministerstwa wojny awansu się domagać. Od sposobu prowadzenia się tychże w czasie jednorocznej służby zależeć będzie ich mianowanie na nadlekarzy albo asystentów.

WETERYNARZE.

§. 41. Odbywający służbę jednoroczną weterynarzy praktykanci, bez różnicy, czy są lub nie dyplomowani, mają tą samą służbę co wojskowi weterynarze, mianowicie jako konowalicy; powinni być przeto z rozkazu szefa weterynaryi albo komendanta korpusu furgonów w stajniach słabych koni albo w oddzielnych zakładach użyć, mają oni też samą służbę wypełniać i te obowiązki wykonywać, które w regulaminie służby i w dotyczących instrukcjach dla weterynarzy są przepisane.

Szef weterynaryi winien praktykantów przyuczać we wszystkich dotyczących okolicznościach, nadto dawać im stosowne pojęcia i instrukcje, jak w razie remontowania postępować mają.

§. 42. Weterynarscy praktykanci, którzy weterynarski dyplom posiadają, odbywają służbę wojskową jednoroczną w charakterze i randze podweterynarzy (Unter-Thierärzte) noszą mundur i odznaki tegoż stopnia bez odznaki ochotników, i otrzymują nadto, jeżeli jako nie mający dostatecznych do utrzymania środków, na koszt rządu wstąpili — płacą konowała nowego systemu (jeżeli służbę jego wypełniają), a w każdym razie 80 złr. jako pauszale za ubiór.

Praktykanci, którzy wprowadzie kurs weterynaryjny ukończyli, dyplomu jednak do czasu wstąpienia w służbę nie mają, równi są konowalom bez odznaki tychże, a z odznaką ochotników; w razie zaś, gdyby jako nie mający dostatecznych do utrzymania środków na koszt rządu wstąpili, są do najniższej klasy żołda korpusu w którym służą przyłączeni.

§. 43. Weterynarscy praktykanci obydwóch kategorii po ukończeniu służby otrzymują od szefa weterynaryi i komendanta dotyczącego korpusu wojskowego poświadczenie z odbytej służby jednorocznej, z konduity, zdolności, który to akt Ministerium wojny podaje się do wiadomości.

FARMACEUCI.

§. 44. Słuchacze farmacyi, jeżeli jako ochotnicy służbę jednoroczną przed osiągnięciem stopnia magistra odbyć chcą, zostają użyć w laboratoriach do manipulacji; jednakowoż aby w razie

wojny — po otrzymanym stopniu magistra — w aptekach polowych i stałych mogli być użyć — są obowiązkami dotyczącego urzędnika.

Farmacenci noszą uniform elewów farmaceutycznych, jednak tylko z jedną odznaką na kołnierzu i z odznaką jednorocznego ochotnika; ci którzy jako nie mający dostatecznych funduszy do utrzymania, na koszt rządu służą, — otrzymują należytość laboranta drugiej klasy i pauszale na ubranie w kwocie 80 złr.

§. 45. Farmacenci, którzy mają dyploma magistra farmacyi, obowiązani są w czasie jednorocznej służby w wojskowych aptekach przyswoić sobie wszystkie powinności i zobowiązania urzędnika c. k. wojskowej apteki.

Są oni pod przewodnictwem i nadzorem urzędników do dyspensacji medykamentów używani, z rachunkowością winni się obznajomić, także być czynnymi przy chemicznych analizach.

Farmacenci ci są równymi wojskowym elewom farmacyi i noszą tychże mundur bez odznak ochotnika; jeżeli jako nie mający dostatecznych środków do utrzymania na koszt rządu wstąpili, wtedy pobierają tamże przynależną elewom należytość.

§. 46. Przy końcu jednorocznej służby, elewom jakoteż w laboratoriach użytym farmaceutom, wydaje szef dotyczącego zakładu medykamentów poświadczenie odbytej jednorocznej służby, konduity i zdolności — akt ten (względnie treść jego) przedkłada się Ministerstwu wojny.

Elewi, o których powyższy akt mówi, pomyślnie mianowani będą na akcesistów medykamentów rezerwy, podczas gdy ci, którym niepomyślny wyrok wydano, także i w rezerwie charakter i stopień elewa zatrzymują.

Farmacenci, którzy swą służbę jednoroczną przed osiągnięciem stopnia magistra odbyli, wstępują w tym charakterze jako laboranci do rezerwy, mogą być jednakże — skoro tylko dyplom magistra uzyskają — po przesłaniu tegoż do Ministerstwa wojny — mianowani akcesistami medykamentów rezerwy.

Jeżeli jednakowoż poświadczenie z czasu służby jednorocznej brzmi niepomyślnie, wtedy zostają tylko elewami.

Rekurs opiekuna przeciw dobrowolnemu wstąpieniu tegoż pupila do wojska bez jego zezwolenia.

(Bez stempla)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

- A. Według załączonego pod A) dekretu jestem opiekunem nieletniego Ignacego Erla, syna zmarłego kupca Alojzego Erla. Według załączonego pod B) świadectwa, pupil mój ma obecnie lat 18.

Przed trzema tygodniami opuścił on nagle mój dom, C. zniknąwszy w nocy. Wczoraj otrzymuję od niego list C), w którym mi oznajmia, iż wstąpił do wojska, a mianowicie do c. k. 80 pułku ks. Holsztyńskiego, i że się teraz we Lwowie znajduje.

Przeciw temu dobrowolnemu a samowolnemu wstąpieniu mego pupila, który bez zezwolenia sam w tej sprawie postępował, podnoszę mój rekurs i stawiam zarazem prośbę:

Świetny c. k. Sąd powiatowy raczy mój rekurs przeciw wstąpieniu do wojska bez mego zezwolenia Ignacego Erla przyjąć do wiadomości i natychmiastową dymisyę wyżej wspomnianego mego pupila zarządzić.

Brzeżany dnia

Paweł Kurtkiewicz
opiekun Ignacego Erla.

(Taki wypadek rzadko się może zdarzyć, albowiem władzy wojskowej nie wolno nikogo przyjąć dobrowolnie do wojska, jeżeli poprzód pozwoleniem ojca lub opiekuna jako też i wstępnym certyfikatem władzy przynależnej się nie wykaże).

(Zewnątrz)

C. k. Sąd powiatowy
w N.....

Paweł Kurtkiewicz właściciel domu w Brzeżanach pod l. 47 jako opiekun nieletniego Ignacego Erla z Brzeżan, zakłada rekurs przeciw samowolnemu i dobrowolnemu wstąpieniu do wojska swego pupila. (Z trzema załącznikami).

Do §. 20. ust. wojsk.

Podobne podanie o uwolnienie bez pozwolenia ojcowskiego przyjętego ochotnika.

(Zewnątrz)

C. k. Sąd powiatowy w X.

A. S. właściciel realności w Y. jako ojciec małoletniego E. S. sprzeciwia się dobrowolnemu wstąpieniu syna jego E. S. do c. k. wojska.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie!

- A. Jak świadczy dołączone pod A) świadectwo chrztu, liczy mój syn obecnie dopiero lat 18.

Ponieważ tenże bez mego zezwolenia dał się wcielić w szeregi c. k. wojska, i pomimo braku mego tak potrzebnego oświadczenia przyzwalającego (do N. N. pułku Nr. 2. na jego żądanie zaasenterowanym został i obecnie jako szeregowiec w Y. się znajduje) ja atoli do tego dobrowolnego wstępu mego syna do c. k. wojska bezwarunkowo zezwolenie odmawiam, przeto sprzeciwiam się temu dobrowolnemu wstępowi i uniżenie proszę:

Świetny c. k. Sąd raczy celem uwolnienia syna mego od służby wojskowej stosowne rozporządzenie wydać.

(36 ct. stempel.)

Podpis.

Do §. 27. ust. wojsk.

Podanie nauczyciela szkolnego o uwolnienie go od służby wojskowej.

(Zewnątrz)

C. k. Starostwo powiatowe!

A. S. nauczyciel w X. prosi o uwolnienie go od służby wojskowej.

(Wewnątrz)

Świetne

- A. Wedle wyroku A) jestem jako nauczyciel szkolny w X. umieszczony.

Ponieważ do nastającego stawienia powołany jestem,

przeto pozwalam sobie z przysługującego mi w §. 27. ust. woj. prawa korzystać, prosząc:

Światne raczy łaskawie rozporządzić, abym w razie zaasenterowania mnie od pełnienia służby wojskowej czasowo zwolnionym został.

Prośba, by obowiązany do służby w swoim miejscu pobytu się stawiał.

(Zewnątrz)

Do Świetnego c. k. Starostwa
powiatowego w N.

A. S. właściciel realności prosi o zezwolenie stawienia się jego syna w obecnym jego miejscu pobytu.

(Wewnątrz)

Syn mój obowiązany do służby wojskowej powołanym został do obecnego asenterunku.

Gdy jednakowoż tenże obecnie w N. przebywa, gdzie jako szeladnik ślusarski u pana N. N. w robocie pozostaje, przeto z uwagi, że w skutek podróży tej celem stawienia się tu narazonym jest na szkodę utracenia obecnej posady, dalej z uwagi, iż podróż ta z wielkimi połączona jest wydatkami, proszę:

Raczy Światne c. k. Starostwo powiatowe łaskawie zezwolić, by syn mój w drodze delegacji przed Świątną Komisją asenterunkową w się stawiał.

ROZMAITE WZORY PODAŃ

odnoszące się do

USTAWY CYWILNEJ.

Do §. 30. ust. cyw.

Prośba o zapewnienie przyjęcia do gminy.

(Zewnątrz)

Do Świetnego Magistratu w B.
N. N. kupiec zamieszkały w B. uprasza o zapewnienie przyjęcia go do gminy.

(Wewnątrz)

Światny.....

W skutek wynurzenia c. k. Namiestnictwa oświadczone mi dekretem A., iż w celu nadania mi obywatelstwa austriackiego — pierwszej do Świetnego Magistratu w B. o zapewnienie przyjęcia mnie do gminy udać i za tymże ubiegać się mam.

Gdy zatem Wysokie Namiestnictwo nie opiera się bynajmniej żądaniu memu o nadanie mi obywatelstwa państwowego, przeto spodziewam się także, iż Światny Magistrat mnie do gminy łaskawie przyjąć zechce.

B. Wedle załączonego świadectwa chrztu B., jestem rodem z C. 40 lat liczącym i obecnym obywatelem w B.

Jeszcze w r. 1860 obrałem sobie jako miejsce zamieszkania gdzie też w r. 1863 poślubiłem córkę kupca zmarłego J., zatem już przez samo 14-letnie zamieszkanie w B. jak niemniej przez zasze stosunki handlowe, a tembardziej przez związki familijne, jestem do osiedlenia się w B. przymuszonym.

Nadto posiadam jeszcze wspólnie z małżonką mą majątek z około złr. i spodziewam się gminie B. tembardziej dostateczne zaspokojenie co do stosunków mych majątkowych dostarczyć, gdy się już co do tego, jak niemniej co do charakteru mego — na chlubnie i powszechnie za mną mówiącą notoryczność powołuje.

Proszę zatem:

Raczy Światny Magistrat obecną prośbę mą z swém przychyleniem się do tejże, Radzie gminnej w B. przedłożyć.

(50 ct. stempel.)

Podpis.

Do §. 31. ust. cyw.

Prośba o nadanie obywatelstwa austriackiego.

(Zewnątrz)

Do Wysokiego c. k. Namiestnictwa w B.
N. N. kupiec zamieszkały w Y., prosi o udzielenie mu austriackiego obywatelstwa.

(Wewnątrz)

Wysokie c. k. Namiestnictwo!

A. Wedle załączonego świadectwa chrztu A. jestem rodem

z..... liczę zatem obecnie lat... i byłem ostatniemi
B. czasy jak akt B. świadczy bankierem w.....

W roku.... obrałem sobie jako miejsce zamieszkania.....
a w roku.... poślubiłem córkę tutejszego kupca B.

Jestem przeto przeszło lat 7 w..... zamieszkałym i do
tego osiedlenia nie tylko stosunkami majątkowymi, lecz
także i familijnymi związanym.

Uzyskawszy już poprzednio zapewnienie przyjęcia do
gminy, a chcąc obecnie obywatelstwo państwowe uzyskać,
C. załączam dotyczącą uchwałę (Magistratu.....) pod C. z
prośbą:

Raczy Wysokie Namiestnictwo obywatelstwo to państwowe
mi łaskawie udzielić.

(Pojedynczo na stemplu 50 ct.)

Podpis.

Do §. 32. ust. cyw.

Prośba o wychództwo.

(Zewnątrz)

Do Wysokiego c. k. Namiestnictwa w B.

A. N. kupiec z M. prosi o uwolnienie go od
obywatelstwa austriackiego celem wydalenia się
za granicę Państwa.

(Wewnątrz)

Wysokie c. k. Namiestnictwo!

A. Wedle załączonej metryki chrztu A. jestem rodem z G. i
liczę lat...

B. Jak świadczy akt B. jestem od wojska uwolnionym, bo-
wiem wysłużywszy swe lata, uczyniłem wymogom wojskowym
zupełnie zadość.

Jestem bez majątku i nieżonatym. Ponieważ zaś zamie-
szkały w New-Yorku brat mój koniecznie mnie wzywa, bym
pod korzystnymi warunkami do jego w wielkim ruchu będącego
handlu wstąpił, przeto przedsięwziąłem tę podróż i proszę:

Wysokie Namiestnictwo raczy występ mój z obywatelstwa
austriackiego uwzględnić i wydalenie się do New-Yorku mi do-
zwolić.

(50 ct. stempel.)

Podpis.

Do §. 49. ust. cyw.

Prośba o nadopiekuńcze zezwolenie za-
ślubienia się.

(Zewnątrz)

Do Świetnego c. k. Sądu powiatowego w B.

A. N. urzędnik prywatny zamieszkały w B.
jako opiekun małoletniego N. N. uprasza o do-
zwoleństwo temuż ożenienia się z panną J.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie!

Tatejszy pupil mój liczący wedle załączonej metryki chrztu

A. A. lat... zamierza zawrzeć śluby małżeńskie z panną J.
Jako opiekun nieletniego A. N. mając pełne przekonanie i
zważywszy rzecz tą dojrzałe — zezwalam w tej mierze
na zawarcie ślubu powyższego, a to opierając się na na-
stępujących powodach:

Miałem od dłuższego czasu sposobność zauważania pannie
J. narzeczoną mego pupila tak co do zachowania się jej w domu
jakoteż i po za domem, a uznając ją w tym kierunku jako oby-
czajną i wykształconą dziewczynę, przekonałem się nadto o wi-
docznem skłonieniu i zgodności w sposobie myślenia i życia
obojga młodych, a wynikiem tego śledztwa jest najkorzystniejsze
zdanie, jakie tylko o pannie J. wydać mogę.

Co się tyczy dochodu mego pupila to tenże, zajmując jak

B. świadczy załączone świadectwo B. stanowisko korespon-
denta i urzędnika przy banku centralnym w Y., pobiera
miesięczny salair ... zlr., a gdy świadectwo to co do zdol-
ności jego jak najkorzystniej za nim mówi, przeto ma-
ugruntowane widoki na zapewnienie swego bytu.

Skoro więc ja jako opiekun małoletniego w każdym wzglę-
dzie najlepsze o nim świadectwo daję, przeto tuszę, iż wszelkie
warunki szczęśliwego małżeństwa nastąpią.

Proszę zatem:

Raczy Świetny Sąd celem nadopiekuńczego zezwolenia do
zawarcia ślubu pupila mego z panną J. termin łaskawie wyzna-
czyć i interesowane strony nań zaważać.

(Pojedynczo na 36 ct. stempel.)

Podpis.

Do §. 66. ust. cyw.

Prośba o dyspensę od przeszkody małżeństwa
z powodu zachodzącego powinowactwa.

(Zewnątrz)

Do Wysokiego c. k. Namiestnictwa w H.

B. S. inspektor szkół powiatu i M. F. córka
właściciela domu w upraszają o dyspensę
z powodu zachodzącego powinowactwa.

(Wewnątrz)

Wysokie c. k. Namiestnictwo!

A. Żona moja zmarła jak świadczy załącznik A. na dniu....
pozostawiwszy mi dwoje nieletnich dzieci, z których jedno
B.C. jak B. trzy — drugie zaś jak C. dwa lata liczy.

Powołanie moje zmusza mnie do częstego wydalania się
z domu, tem samem muszę także wychowanie mych dzieci w obce
powierzyć ręce.

Prowadzenie mego domu toż samo powierzyłem obcym ręką.
By przeto szkody nie ucierpieć i dozór nad memi dziećmi su-
miennej i do domu przywiązanej osobie poruczyć, jestem zmu-
szonym powtórnie się ożenić.

M. F. siostra mojej zmarłej żony podczas słabości tejże
z niezwykłą gorliwością, cierpliwością i poświęceniem zajmowała
się słabą i dziećmi — jest do nich przywiązana nadzwyczaj i
jest jedyną osobą, któraby od nich nie jako macocha, lecz jako
matka uważana była i którą też poślubić zamyslałam.

Upraszam przeto wspólnie z M. F.

Wysokie c. k. Namiestnictwo raczy prośbę naszą uwzględnić
i udzielić nam dyspensę od zachodzącego powinowactwa.

Do §. 70. ust. cyw.

Prośba o zawarcie ślubów cywilnych.

(Zewnątrz)

Do Świątelnego c. k. Starostwa
powiatowego w X.

B. S. przemysłowiec w R. i A. G. z tegoż
miasta.

proszą o zapowiedź i zawarcie ślubu cy-
wilnego.

(Wewnątrz)

Świątelnego c. k. Starostwo!

A. B. Wedle załączonych pod A. i B. metryk są podpisani (peł-
noletnimi, katolickiej religii) zaś wedle C. otrzymali od
władz politycznych konsens zawarcia ślubów małżeńskich.

Gdy jednakowoż proboszcz B. waha się i ociąga ogłosić
zapowiedzi i dać ślub, a mianowicie z tego powodu, iż
D. według załączonego pod D. dokumentu (tu należy wyrazić
powód, który jednak podług istniejących praw i przepisów
państwowych nie jest przeszkodą do zawarcia ślubów, na-
stępnie....)

Gdy zaś ustawy państwowe nie sprzeciwiają się zupełnie
takiemu zawarciu ślubów — owszem upoważniają nas w takich
wypadkach zawezwać pomocy władz cywilnych, przeto zmuszeni
jesteśmy z powodu ociągania się proboszcza B. zawezwać władze
cywilne z prośbą:

Świątelnego c. k. Starostwo powiatowe raczy nasze małżeń-
stwo publicznie ogłosić, a po upływie przepisanej czasu po-
wiązać do wiadomości nasze cywilne zaślubienie.

(Stempel 50 ct.)

Podpisy.

Do §. 86. ust. cyw.

Prośba o dyspensę od wszystkich trzech zapo-
wiedzi z powodu bliskiej śmierci.

(Zewnątrz)

Do wysokiego c. k. Namiestnictwa!

A. N. mechanik zamieszkały w Z. i B. M.
szwaczka zamieszkała w Z. proszą o dyspensę
od zapowiedzi.

(Wewnątrz)

Wysokie c. k. Namiestnictwo!

A. Wedle załączonego świadectwa lekarskiego jak A. cierpię
od lat kilku na błąd piersiowy, który w ostatnich cza-
sach bardzo groźnie się rozwinął i to tak dalece, że śmierć
moja nagle nastąpić może.

Ponieważ mojem najgorętszym życzeniem jest pojąć przed
śmiercią B. N. za małżonkę, przeto składając zarazem najszczerze
zapewnienie, iż żadna inna przeszkoda co do tego małżeństwa
nam w drodze nie stoi — prosimy:

Raczy Światne Starostwo w uwzględnieniu powyższych okoliczności — uwolnienie od wszystkich trzech zapowiedzi nam łaskawie pozwolić.

(50 ct. stempel.)

Podpisy.

Do §. 86. ust. cyw.

Podobna prośba przy potwierdzonej bliskiej śmierci.

(Zewnątrz)

Do Świetnego c. k. Starostwa powiatowego w X.

L. M. blacharz i K. N. pokojowa proszą o dyspenzę od wszystkich trzech zapowiedzi z powodu grożącej śmierci L. M.

(Wewnątrz)

Światne c. k. Starostwo powiatowe w X.

Trudniąc się od niejakiego czasu pokrywaniem dachu w kamienicy pod Nr. w T. położonej, padłem ofiarą okropnego nieszczęścia, mianowicie drabina na której stałem wysliznęła się z jej punktu oparcia i spadła wraz ze mną na bruk.

Wskutek tego odniosłem niebezpieczne i ciężkie uszkodzenie cielesne.

Dano mi jednak rychły ratunek i odniesiono mnie jeszcze żywego do szpitalu, — lecz jak załączone jak A. świadectwo lekarskie wskazuje, znajduję się w takim stanie, iż o wyzdrowieniu mojem spodziewać się wcale nie należy.

Od dłuższego czasu jednak żyłem z panną K. N. w bardzo bliskich stosunkach i to tak dalece, iż nawet cielesnie z nią obcowalem, skutkiem czego owoc wyraźnie jest do spostrzeżenia.

Dlatego też jest to moją ostatnią wolą nie tylko uratować honor mej narzeczonej, lecz także narodzić się mającemu dziecku dobrodziejstwo prawnego małżeństwa przygotować.

Zważywszy przeto grożące niebezpieczeństwo w którym się znajduję i ofiarując nadto przysięgę na okoliczność, iż o ile oboje wiemy, żadna inna przeszkoda co do naszego związku małżeńskiego nam w drodze nie stoi — prosimy:

Raczy nam Światne Starostwo w uwzględnieniu powyż-

szych okoliczności dyspenzę od wszystkich trzech zapowiedzi łaskawie udzielić.

(50 ct. stempel.)

Podpisy.

Do §. 87. ust. cyw.

Podobna prośba. W wypadku jeżeli o pewnych ludziach sądzą, iż są już zaślubieni.

(Zewnątrz)

Do Świetnego c. k. Starostwa powiatowego w

S. K. kupiec i M. B. proszą o dyspenzę od wszystkich trzech zapowiedzi.

(Wewnątrz)

Ja niżej podpisany S. K. sprowadziłem się w r.... do X. gdzie też od tego czasu jako kupiec przebywałem. Już wtedy sprowadziłem w dom swój narzeczoną mą M. B., powierzwszy jej zarząd domu. Małżeństwu jakie zawrzeć chcieliśmy nie stała żadna prawna przeszkoda na zawadzie, lecz jedynie matka moja, życząc sobie bym na jej wybór się zdał, stała się niejako zawadą tego.

Aby się woli matki nie sprzeciwiać, postanowiłem ślub na jakiś czas odłożyć.

Jednak przez cały ciąg czasu jak długo tu mieszkam, uchodziła i uchodzi moja narzeczoną M. B. w oczach całego świata za moją prawą i ślubną małżonkę i bywa jako taka wszędzie uważaną. Nawet spłodzone z nią dzieci syn i córka A. i G. noszą moje imię i są powszechnie uważane jako dzieci prawego łóża.

Gdy więc matka moja w ubiegłym miesiącu zesłała z tego świata, — przezco i powyższe życzenie jej zgasło, — mnie zaś na tem zależy, bym spłodzonym z narzeczoną mą dzieciom nadał prawa dzieci ślubnych, przeto proszę wspólnie z mą narzeczoną M. B.:

Światne c. k. Starostwo powiatowe raczy łaskawie udzielić nam dyspenzę od wszystkich trzech zapowiedzi.

Podpisy.

(50 ct. stempel.)

Do §. 105. ust. cyw.

Prośba o separację.

(Zewnątrz)

Do Świątnego c. k. Sądu powiatowego w D.

A. N. kupiec w B. i H. N. proszą o separację od stołu i łoża.

(Wewnątrz)

Świątny c. k. Sądzie!

A. Wedle załączonego świadectwa zaślubin A. nastąpiło nasze połączenie na dniu

Zaraz w początkach naszego małżeńskiego pożycia spostrzeżliśmy, żeśmy się w naszych nadziejach wielce zawiedli.

Zawód ten spowodził tak wielką obopólną niechęć, iż wskutek tego postanowiliśmy prosić o separację od stołu i łoża.

B. Jak załączony akt proboszcza B. dowodzi, przy trzykrotnem zawołaniu u tegoż pomimo jego rad i przedstawień nie zmieniliśmy bynajmniej zamiaru i postanowiliśmy go jak najspieszniej wykonać.

C. Intercyzą przedślubną C. ograniczyliśmy nasze prawa dobrowolnie w stosunku do naszego majątku, jakoteż i inne dotyczące okoliczności co do utrzymania podpisanej małżonki już zrzędzone zostały.

Ponieważ więc nasze postanowienie separacji od stołu i łoża jest nieodmiennem, przeto stawiamy obopólnie prośbę:

Świątny c. k. Sąd powiatowy raczy na prośbę naszą termin wyznaczyć, a po przeprowadzeniu postępowania dotyczącego separacji od stołu i łoża nam pozwolić.

(Stempel na 36 ct.)

Podpisy.

Do §. 107. ust. cyw.

Prośba o odrębne mieszkanie.

(Zewnątrz)

Do Świątnego c. k. Sądu powiatowego w

C. D. żona szewca w M. prosi o pozwolenie odrębnego mieszkania aż do ostatecznego rozstrzygnięcia sporu separacyjnego.

(Wewnątrz)

Świątny c. k. Sądzie!

A. Według załączonego jak A. rubrum (tu należy dołączyć napis podanej skargi o separację), wytoczyłam przeciw memu mężowi pozew o separację od stołu i łoża na dniu 18.. r. do L.

B. Skoro się mąż mój o wniesieniu tejże do Świątnego Sądu dowiedział, począł sobie ze mną w taki sposób postępować, iż dziś według dołączonego świadectwa lekarskiego B. jestem tak pokaleczoną, iż przymuszona jestem pozostawać w łóżku.

Znając surową i nieokrzesałą naturę mego męża, której tyle już miałam dowodów, mam słuszny powód obawiać się, iż w tym czasie podobne ekscesa bardzo często powtarzać się mogą, i że moje osobiste bezpieczeństwo w najwyższym stopniu jest narażone.

Gdy więc życie i zdrowie me tylko w ten sposób zapewnić zdołam, jeżeli z mężem mym się rozłączę, przeto proszę:

Świątny c. k. Sąd powiatowy raczy mi zezwolić na odrębne zamieszkanie u mych rodziców w X. aż do czasu rozstrzygnięcia skargi, którą o separację od stołu i łoża przeciw memu mężowi wytoczyłam.

(Stempel na 36 ct.)

Podpis.

Do §. 110. ust. cyw.

Podanie, mocą którego rozdzieleni małżonkowie o swoim powtórne połączeniu donoszą.

(Zewnątrz)

Do Świątnego c. k. Sądu powiatowego w N.

A. N. i B. N. rozłączeni małżonkowie w X. donoszą o swem powtórne połączeniu.

(Wewnątrz)

Świątny c. k. Sądzie!

A. Na mocy wyroku A. ddto L... z dnia r. do L... nastąpiła nasza separacja od stołu i łoża.

W czasie naszego rozłączenia doznaliśmy, iż separacja ta od stołu i łoża li tylko w skutek nierozumnych obopólnych nieporozumień nastąpiła.

Przypadkowo jednak doszliśmy do tego przekonania, iż w spokojnem wyjaśnieniu i rozważeniu nieporozumień naszych i

dotyczących okoliczności napowrót razem szczęśliwie żyć możemy.

Z radością więc postanowiliśmy się powtórnie połączyć; a opierając się na przepisach prawa, donosimy Świątnemu c. k. Sądowi powiatowemu o tem naszym połączeniu z prośbą;

Raczy Świątny c. k. Sąd łaskawie powyższe połączenie nasze do swej wiadomości przyjąć.

(Pojedynczo na stemplu 36 ct.)

Podpisy.

Prośba rozłączonej małżonki o wymierzenie przyzwoitego utrzymania.

(Zewnątrz)

Do Świątnego c. k. Sądu powiatowego w.....

S. T. żona urzędnika B. T. w..... prosi o wymierzenie i wyznaczenie przyzwoitego utrzymania.

(Wewnątrz)

Świątny c. k. Sądzie!

A. Według załączonego jak A. rubrum okazuje się, że pod dniem do L... wytoczyłam przeciw memu małżonkowi z powodu powtarzających się uszkodzeń ciała — skargę o separację od stołu i łóża.

Mąż mój jednak dowiedziawszy się o tem, wzbrania się nie tylko wszelkie środki do wyżywienia, ale nawet do najpotrzebniejszego utrzymania mi udzielić.

Nie posiadając żadnego jakiegobądź majątku aby się samostnie utrzymać, jestem zmuszoną wezwać pomocy sądowej, celem wymierzenia i wyznaczenia mi przyzwoitego utrzymania.

Z uwagi na tegoroczną drożyznę, i pobieraną przez męża mego pensję w wysokości zlr.... wydaje się kwota 2 zlr. dziennie na utrzymanie moje być nieprzesadzoną.

Zresztą dopraszam się okoliczność tą przez rzeczoznawców i przysięgą szacunkową stwierdzić.

Bym zatem aż do ostatecznego rozstrzygnięcia sporu mego, wytoczonego przeciw memu mężowi o separację — nie była zmuszoną szukać pomocy i wsparcia u obcych ludzi, upraszam:

Świątny c. k. Sąd raczy orzec, iż celem przyzwoitego utrzymania mego kwota 2 zlr. dziennie jest mi niezbędnie potrzebną, że zatem mąż mój B. T. obowiązany jest, kwotę tę pod surowością egzekucji w miesięcznych z góry płacić się ma-

jących ratach, aż do rozstrzygnięcia wytoczonego przeciw niemu sporu o separację mi bezzwłocznie zapłacić.

Podwójnie 2 stemple po 36 ct.)

Podpis.

Do §. 120. ust. cyw.

Prośba o dyspensę w celu zawarcia nowego małżeństwa przed upływem prawem przepisanego czasu wdowieństwa.

(Zewnątrz)

Do Wysokiego c. k. Namiestnictwa w.....

A. N. wdowa po zmarłym siedlarzu B. N. w..... prosi o udzielenie dyspensy w celu zawarcia nowego małżeństwa przed upływem prawem przepisanego czasu wdowieństwa.

(Wewnątrz)

Wysokie c. k. Namiestnictwo!

Zamierzam poślubić tutejszego piekarza O. S.

A. Jakkolwiek pierwszy mąż mój B. W. wedle załączonej jak A. metryki śmierci przed trzema dopiero miesiącami zmarł, to jednak przeciw zawarć się mającemu nowemu małżeństwu nie zachodzi żadna przeszkoda, ponieważ jak świadczy załączona pod B. świadectwo lekarskie, mąż mój, tknięty jeszcze 5 miesięcy przed śmiercią jego apopleksją, ciągle w łóżku pozostawać musiał.

Poddawszy się wreszcie oględzinom egzaminowanej akuszerki, dołączam dotyczące świadectwo jak C., z którego dalej wypływa, iż żadne symptomy ciąży na mnie do spostrzeżenia nie są.

Upraszam zatem pokornie:

Wysokie Namiestnictwo raczy w drodze dyspensy udzielić mi zezwolenie zawarcia natychmiast nowego małżeństwa.

(Pojedynczo 50 ct. stempel.)

Podpis.

Do §. 133. ust. cyw.

Prośba izraelickiej pary o wydanie listu separacji.

(Zewnątrz)

Świątny c. k. Sądzie powiatowy w J.

Małżonkowie G. J. i H. J. prywatni w..... proszą obopólnie o rozłączenie ich małżeństwa wydaniem listu separacyjnego.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

A. Jak dołączony dokument A. wskazuje zawarliśmy ślub małżeński na dniu..... r.....

Już od dłuższego czasu postanowiliśmy nasz bezdzietny związek rozzerwać i w tym celu stawialiśmy się u naszego rabina, zawiadamiając go o naszym postanowieniu. Pomimo namów i przedstawiań rabina, który usiłował nas połączyć, trwamy w naszym zamiarze, wskutek czego dostojny Rabin

B. wystawił nam dołączone jak B. świadectwo.

Stawiamy przeto prośbę:

Świetny c. k. Sąd powiatowy raczy naszą prośbę uwzględnić, natychmiastowe dotyczące czynności zarządzić i dokument separacyjny z powodu wielu naglących okoliczności (sprawy materialne) wydać!

Datum.
(36 ct. stempel.)

Podpis
G. J.
J. H.

Do §. 134. ust. cyw.

Powtórna prośba izraelskiej pary o wydanie listu separacyi.

(Zewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy w Y.

Małżonkowie G. J. i H. J. handlarze korzeni, proszą obopólnie po raz drugi o rozłączenie ich małżeństwa wydaniem listu separacyjnego.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

A. Według dołączonej kopii A. podaliśmy prośbę o separację do Świetnego c. k. Sądu i w skutek tego nastąpiło na dniu.... roku... do L... przeprowadzenie sądowe.

Przy tej to okoliczności zauważano i orzeczono z powodu iż były pewne nadzieje co do powtórnego połączenia się, aby się jeszcze sześć tygodni z ostatecznem rozwiązaniem sprawy wstrzymać.

Gdy ten przeciąg czasu już minął, a my przy naszym zamiarze stoimy i wszelka nadzieja pogodzenia się znikła, przeto stawiamy prośbę:

Świetny c. k. Sąd powiatowy raczy jeszcze raz dotyczące czynności zarządzić, a przy tych po przekonaniu się o istotnym stanie rzeczy separacyjny list nam wydać.

Datum.

Podpisy.

(36 ct. stempel.)

Do §. 148. ust. cyw.

Prośba o przesłuchanie ojca celem wybrania stanu dla dziecka jego.

(Zewnątrz)

Do Świetnego c. k. Sądu powiatowego w....

A. N. rzeźbiarz w X. za uwiadomieniem pana B. N. i małoletniego C. N., prosi o wyznaczenie terminu w wewnątrz wspomnianym celu.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie!

A. Siostrzeniec mój liczywszy wedle załączonego jak A. świadectwa c. rzutu lat 14, nieraz chęć swoją do wyuczenia się rzeźbiarstwa mi przekładał, stwierdziwszy słowa swe dowodami nadzwyczajnej zdolności do powołania tego.

Pan B. N. zaś koniecznie syna swego C. N. przymusić chce do wyuczenia się piekarstwa, do czego jednak tenże ostatni najmniejszej skłonności nie ma.

Ponieważ jednak pan B. N. pomimo wszelkich usiłowań i namów przy swoim obstaje, przeto widzę się zmuszonym podać rzecz tą do sądowej wiadomości z prośbą:

Świetny c. k. Sąd raczy

1. wyznaczyć w tym celu termin,
2. zaważać nań pana B. N. i nieletniego syna jego C. N. a
3. po przesłuchaniu wszystkich interesowanych, stosownie wydać rozporządzenie.

(Pojedynczo 36 stempel.)

Podpis.

Do §. 150. ust. cyw.

Prośba ojca o uwolnienie go od składania rachunków z majątku dziecka jego.

(Zewnątrz)

Do Wysokiego c. k. Sądu krajowego we Lwowie.

A. N. obywatel w X. prosi o uwolnienie go od składania rachunków z majątku dziecka jego.

(Wewnątrz)

Wysoki e. k. Sądzie!

Małoletni syn mój B. N. nie posiada żadnego innego majątku, prócz tego, którego po zmarłej w dniu 15. Grudnia 18.. matce swej a żonie mej C. N. odziedziczył.

Majątek ten składa się wedle inwentarza potwierdzonego uchwałą z dnia 17. czerwca 18.. L. 4378 — li tylko z czwartej części domu pod Nr. 21. w Y. położonego. Część tą otaksowano przy pertraktacji na zlr. 12,000 w. a.

B. Wedle dołączonego świadectwa B. wynosi roczny dochód z całej tej realności 3,000 zlr., zaczem na część syna mego kwota 750 zlr., zaś po odtrąceniu różnych separacji, podatków i innych ciężarów — zaledwo kwota 450 zlr. przypada.

C. Jak świadczy metryka chrztu nt C), liczy syn mój obecnie dopiero lat 10, zamysła przeto w jesieni tego roku do szkół realnych uczęszczać.

Koszta wychowania i nauki syna mego przeto nie pozostawia obecnie nawet najmniejszej przewyżki z dochodów, a gdyby nawet taka pozostała, to w późniejszych latach zupełnie zniknie.

Upraszam zatem pokornie:

Raczy Wysoki e. k. Sąd uwolnić mnie zupełnie od składowania rachunków z majątku syna mego C. N.

(Pojedynczo 36 ct. stempel.)

Podpis.

Do §. 156. ust. cyw.

Podanie ojca, mocą którego ojcostwo za wcześniej przez małżonkę swą porodzonego dziecka zaprzecza.

(Zewnątrz)

Do Świątnego e. k. Sądu powiatowego w X.

A. N. obywatel w B. zaprzecza ojcostwo porodzonego przez małżonkę swą B. N. dziecka.

(Wewnątrz)

Świątny e. k. Sądzie!

A. Wedle świadectwa zaślubin jak A. pojąłem sobie za małżonkę Annę z Mikulewskich Bandkową w dniu 17. Czerwca 1869; porodziła ona syna, któremu za świadectwem metryki chrztu B. pod B. imię Karol nadano. Jak z dalszej treści tegoż świadectwa wynika, zaprzeczałem zaraz przy chrzcie ojcostwo

tęgo już w piątym miesiącu po ożenieniu mem porodzonego dziecka.

Broniąc zatem praw mych, zaprzeczam w myśl §. 156. ust. cyw. jak najmocniej ojcostwo tego dziecka, i upraszam:

Świątny e. k. Sąd raczy łaskawie powyż wspomniane zaprzeczenie do wiadomości swej przyjąć, i dla nieślubnego dziecka małżonki mej, któremu imię Karol nadano, opiekuna ustanowić.

(Pojedynczo na 36 ct. stempel.)

Podpis.

Do §. 158. ust. cyw.

Pozew o zaprzeczenie ojcostwa podczas małżeństwa porodzonego przez małżonkę dziecka.

(Zewnątrz)

Do Świątnego e. k. Sądu powiatowego w....

Pozew

A. N. malarza w X. przez Adw. Dr. B. S. przeciw ustanowić się mającemu kuratorowi porodzonego przez B. N. w..... dziecka C. N. o orzeczenie, iż porodzone przez B. N. dziecko nie jest dzieckiem prawnego łoża, i że skarżyciel nie jest jego prawdziwym ojcem.

(Wewnątrz)

Świątny e. k. Sądzie!

Na dniu 8. Września 1867 r. pojąłem sobie za świadectwem zaślubin A. jako małżonkę B. N. z domu....

Porodziła ona w dniu 10. Grudnia 1867 r. dziecko, B. któremu za świadectwem chrztu B. imię Stanisław nadano.

Jakkolwiek dziecko to w czasie mego małżeństwa z matką tegoż spłodzonym i od tejże porodzonem zostało, to jednak zaprzeczam ojcostwo onegoż i jestem w stanie zaprzeczenie to prawnie udowodnić.

(Tu należy powody twierdzące jak najdobitniej wymienić).

Jasną jest zatem rzeczą, że jako ojciec tak porodzonego dziecka uważanym być nie mogę.

Z uwagi zatem, iż od urodzenia się tego dziecka 3 miesięcy jeszcze nie upłynęło, upraszam:

Świątny e. k. Sąd raczy dla tak porodzonego przez mał-

żonkę mą B. N. dziecka C. N. kuratora ustanowić i po przeprowadzeniu postępowania orzec:

1. iż dziecko to nie jest prawego łoża i ja zatem jako ojciec tegoż uważanym być nie mogę,
2. że żona moja B. N. winną jest zwrócić mi kosztu tego sporu w ciągu dni 14 pod surowością egzekucyi.

Podwójnie 2 stemple na 36 ct.)

Podpis.

Podobny pozew wniesiony przez spadkobiercę małżonka.

(Zewnątrz)

Do Świetnego c. k. Sądu powiatowego w Y.

Pozew

A. N. kupca w R. jako spadkobiercy zmarłego B. N. malarza w przeciw ustanowić się mającemu kuratorowi porodzonego przez C. N. dziecka o orzeczenie, iż porożone na dniu przez C. N. dziecko nie jest prawego łoża i zmarły B. N. nie może być jako ojciec tegoż uznanym.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie!

- A. Jak świadczy akt zaślubin A. ożenił się brat mój B. N. w dniu 8. Września 1867 r. z C. N. z domu... ..
- B. Za świadectwem metryki chrztu B. porodziła też C. N. na dniu dziecko, któremu przy chrzcie imię Władysław nadano.

Aczkolwiek dziecko to w czasie małżeństwa brata mego z tegoż matką spłodzonem i od tejże porożonem zostało, — to jednak zważywszy tą okoliczność, iż brat mój za świadectwem dołączonej pod C) metryki śmierci w dniu zmarł, a od czasu śmierci jego 3 miesiące jeszcze nie upłynęło, — zaprzeczam w własności mej jako prawny dziedzic brata mego — prawość tego dziecicia i jestem w stanie zaprzeczenie to prawnie udowodnić.

- C. decywem dołączonej pod C) metryki śmierci w dniu zmarł, a od czasu śmierci jego 3 miesiące jeszcze nie upłynęło, — zaprzeczam w własności mej jako prawny dziedzic brata mego — prawość tego dziecicia i jestem w stanie zaprzeczenie to prawnie udowodnić.

(Tu dokładnie wymienić trzeba powody i takowe dowodami poprzeć).

Jest zatem rzeczą niemożliwą, by ś. p. brat mój od tego czasu aż do zaszłej w dniu śmierci swej z małżonką swą cięśnie obcował.

Nadto nadmienić należy, iż żona ś. p. brata mego przez D. cały ten przeciąg czasu za świadectwem D. nigdzie się nie wydalila.

Z powyższego stanu rzeczy wypływa zatem jasno, że ś. p. Brat mój nie jest prawym ojcem małoletniego Władysława N.

E. Proszę zatem przez mego nt E. wykazanego pełnomocnika pokornie:

Raczy Świetny Sąd dla porożonego przez małżonkę brata mego dziecka ustanowić kuratora i po skończonem przeprowadzeniu rozprawy orzec:

1. iż ś. p. brat mój B. N. nie jest prawym ojcem wyżej wspomnianego dziecka, że zatem dziecko to jest nieprawego łoża, nakoniec
2. że winną jest pani C. N. zwrócić mi kosztu tego sporu w dnach 14 pod rygorem egzekucyi.

(Podwójnie 2 stemple po 36 ct.)

Podpis.

Do §. 161. ust. cyw.

Prośba o sprostowanie metryki chrztu i uwidocznienie na tejże, iż nieślubne dziecko w skutek następnego małżeństwa jest ślubnem.

(Zewnątrz)

Do Świetnego c. k. Starostwa powiatowego w X.

A. G. majster krawiecki w w porozumieniu się z swą małżonką J. G. prosi o sprostowanie metryki chrztu i uwidocznienie na tejże, iż nieślubne dziecko ich B. G. wskutek następnego małżeństwa jest ślubnem.

(Wewnątrz)

Świetne c. k. Starostwo!

- A. Za świadectwem metryki chrztu ut A) porodziła obecna żona moja J. G. w stanie panińskim jeszcze syna, któremu zaraz przy chrzcie imię Bronisław nadano. Ja zaś oświadczyłem natychmiast, iż jestem prawym ojcem dziecka tego.
- B. Gdy więc wkrótce potem za świadectwem zaślubin B) pojąłem sobie J. G. jako małżonkę, przeto jest obecnie naszym życzeniem, by nastąpiona przez małżeństwo to legitymacja naszego przedślubnego syna B. G. na metryce chrztu uwidocznią była.

Wskutek czego upraszamy uniżenie:

Świątne c. k. Starostwo powiatowe raczy łaskawie celem uwidocznienia nastąpniej przez małżeństwo nasze legitymacji niesłubnego syna B. S., — stosownie wydać rozporządzenie.

(Pojedynczo 50 ct. stempel.)

Podpisy.

Do §. 162. ust. cyw.

Prośba o uprawnienie przez przywilej Monarchy.

(Zewnątrz)

Do Świątnego c. k. Sądu krajowego we Lwowie.

A. N. pensjonowany radca namiestoictwa zamieszkały w X. prosi o uprawnienie niesłubnego syna swego H. N. przez przywilej Jego c. k. apostolskiej Mości.

(Wewnątrz)

Świątny c. k. Sądzie!

A. Za świadectwem metryki chrztu ut A. jestem ojcem niesłubnie przez B. G. na dniu... porodzonego syna J.

By zatem dziecku temu nadać wszelkie prawa przysługujące dzieciom prawego łoża, postanowiłem mocno, ożenić się z P. G. Jednak wskutek nieprzewidzianego losu zostałem w zamiarze tym przeszkodzonym, bowiem w kilka dni po pogrzebie zeszła B. G. z tego świata.

Atoli i obecnie jest mem najgorętszem życzeniem, by syn mój J. używał wszelkich przywilejów dziecka prawego, zatem też i prawa spadkowości do majątku mego, przezco wzywam łaskę Jego c. k. apostolskiej Mości.

Że najwyższą łaskę tą sobie zasługuje, wynika już z

B. dołączonego ut B. dekretu, w którym Jego c. k. apostolska Mość w uznaniu mej 40-letniej wiernej służby, swe pełne zadowolenie mi wyraża.

W końcu nadmienić muszę, iż jestem w wolnym stanie, a przy tak posuniętym wieku nie zachodzi żadna obawa ożenienia się. Zależy mi bowiem na tem wiele, by syn mój nazwisko me jako ostatniego potomka familii nadal zatrzymał.

C. Dołączając wreszcie pod C. oświadczenie opiekuna małoletniego syna mego, w którym do żądania mego się przychylił, — upraszam:

Wysoki c. k. Sąd raczy za pomocą najwyższej łaski Jego c. k. apostolskiej Mości uzyskać uprawnienie dla małoletniego syna mego w ten sposób, by tenże przez wszelkich przywilejów dziecka prawego także i prawa spadkowości do majątku mego używał.

(Pojedynczo 36 ct. stempel.)

Podpis.

Do §. 163. ust. cyw.

Pozew o uznanie ojcostwa.

(Zewnątrz)

Do Wysokiego c. k. Sądu krajowego w....

Pozew

J. S. szwaczki w.... jako matki i zastępczyni małoletniego, w własnym imieniu, — dalej A. S. kupca w.... jako opiekuna małoletniego, oboje przez Adw. Dr. M.

przeciw

Panu D. N. stolarzowi w.... o uznanie ojcostwa i alimentacye.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie!

Od roku 1867, zatem przez trzyletni przeciąg czasu łudził mnie niżej podpisaną J. S. zapozwany ciągle przeróżnymi obietnicami, a wynurzywszy mi nieraz zapewnienie ożenienia się ze mną — potrafił mi w takim do siebie stosunku powstrzymać, iż nareszcie kilka razy ze mną cielesnie obcował, wskutek czego porodziłam w dniu.... syna, którego za świadectwem metryki A. imieniem Karol ochrzczono. Wszystkie powyżej przytoczone okoliczności udowadniam w razie zaprzeczenia przysięgą główną odkazalną.

Gdy zaś zapozwany ani kosztów pogrzebu nie poniósł ani na utrzymanie i wychowanie dziecka tego dotychczas żadnej kwoty nie uiścił, przeto musiałam z własnego potrzebne wydatki pokryć i jestem zatem uprawnioną zwrócenia mi tych wydatków od pozwanego się domagać.

Powstałe więc wskutek tego wydatki..... mogę sobie śmiało nawet bez uwzględnienia obecnej drożyzny co do kosztów pogrzebu ryczałtem na 20 zlr.; zaś co do utrzymania dziecka na 10 zlr. miesięcznie obliczyć, co za czas od..... do dnia dzisiejszego kwotę..... czyni, które to obie kwoty przysięgą szczerą stwierdzić jestem w stanie.

Ryczałt na utrzymanie dziecka po 10 złr. miesięcznie za dostateczny uważam tylko na tak długo, dopokąd pielegnowanie dziecka na mnie samej polega, a to po skończony tegoż rok 4ty (§. 142. ust. cyw.) — Od zaczęcia 5ego roku zaś kiedy potrzeby dziecka będą znaczniejsze, koszt utrzymania tegoż wynosić będzie miesięcznie 15 złr. którą to kwotę także przysięgą szacunkową stwierdzić jestem w stanie.

Że zaś roszczona sobie przezemnie kwota nie jest przesadzoną, owszem stanu i stosunkom zarobkowym przwanego zupełnie odpowiednią — wynika już z tego, że pozwany jeden z największych warsztatów stolarskich w X. posiada, i przeto znaczny dochód roczny z tegoż pobiera.

Jako uwiedziona niewiasta żądam najpierw na mocy §. 1323 ust. cyw. zwrotu kosztów pólgu w wyznaczanej kwocie zaś jako matka nieletniego K. poczytuję sobie za obowiązek wystarać się także o dalsze utrzymanie mego dziecka, i w skutek tego widzę się zmuszoną żądać na przyszłość dalszej alimentacji w powyż oznaczonych kwotach miesięcznych.

Przystępując zatem do obecnego pozwu o alimentację — jako zastępczyni małoletniego K. — upraszam wspólnie z opiekunem panem A. S.:

Wysoki c. k. Sąd raczy po przeprowadzonej rozprawie uznać:

1. Zapozwany jest ojcem małoletniego K. i winien jest zatem zwrócić mi poniesione koszta pólgu w ilości 20 złr. niemniej koszta utrzymania dziecka, mianowicie po 10 złr. w. a. miesięcznie wraz z procentem po 6 od sta. od dnia.... licząc — aż do dnia wytoczenia obecnego pozwu,
2. dalej winien jest zapozwany celem wychowania i utrzymania małoletniego K. nadal, dopokąd dziecko to nie ukończy 4 lat wieku do rąk podpisanej matki po 10 złr. miesięcznie, zaś gdy dziecko 5ty rok zacznie do rąk opiekuna kwotę 15 złr. w ratach miesięcznych od dnia..... poczynszy pod rygorem egzekucyi z góry tak długo płacić, jak długo małoletni sam utrzymać się nie potrafi; nakoniec
3. winien jest pozwany koszta tego sporu pod surowością egzekucyi w dniach 14 mi zapłacić.

(Podwójnie 2 stemple na 36 ct.)

Podpisy.

Do §. 172. ust. cyw.

Prośba o przedłużenie władzy ojcowskiej.

(Zewnątrz)

Do Świetnego c. k. Sądu powiatowego w.....

G. H. właściciel realności w..... prosi o przedłużenie władzy ojcowskiej nad synem swoim.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie!

A. Syn mój urodziwszy się za świadectwem metryki sub A) w dniu..... osiągnie już z dniem..... swą pełnoletność, wskutek czego ojcowska ma władza nad nim właśnie na tymże dniu ustać winna.

Gdy jednak syn mój — jak już Świątnemu Sądowi z nieraz wniesionych zażaleń wiadomo, — prowadzi nader niemoralne i zbyt marnotrawne życie, wdając się nadto w tak znaczne długi, z których wypłacić się nigdy w stanie nie byłem i nie jestem, — przeto zachodzi uzasadniona obawa, że syn mój otrzymawszy w skutek pełnoletności zarząd majątku matczynego — na największą zgubę narażonym będzie.

Postanowiłem przeto trwanie ojcowskiej władzy nad synem mym tak długo przedłużyć, jak długo tenże ostatni jasnych dowodów co do swej poprawy jak niemniej co do ekonomicznego zarządu majątkiem swym nie dostarczy.

Proszę zatem pokornie:

Raczy Świątny Sąd w skutek tego podania dotyczące dochodzenia zarządzić i celem przedłużenia władzy ojcowskiej nad synem mym dotyczące akta Świątnemu c. k. Sądowi (obwodowemu lub krajowemu w X.) odstąpić, i w tym celu stosowne rozporządzenie wydać.

(Pojedynczo 1 złr. stempel).

Podpisa.

Do §. 174. ust. cyw.

Prośba o uwolnienie syna od władzy ojcowskiej.

(Zewnątrz)

Do Świątnego c. k. Sądu powiatowego w.....

A. N. kupiec w X. w porozumieniu z synem swym B. N. prosi o uwolnienie ostatniego od władzy ojcowskiej.

Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie!

A. Za świadectwem metryki chrztu pod A. urodził się syn mój w dniu..... 18.. i liczy zatem obecnie lat ..

Ponieważ syn mój z obejścia się swego dostarczył tak dobitne dowody, że z tychże dokładne przekonanie powziąłem, iż tenże nawet do załatwienia najtrudniejszych spraw posiada potrzebny i nader dojrzały rozum, dalej niezwykle ostrożność i doświadczenie, gdy wreszcie przekonany jestem, iż majątkiem swym jak najlepiej zaszadzać potrafi, — przeto uważam za rzecz niezbędną od władzy mej go uwolnić i uprasza Świątnego Sądu:

Raczy Świątny Sąd po poprzednim przyjęciu obecnej prośby do wiadomości swej — syna mego od władzy ojcowskiej uwolnić.
(Pojedynczo stempel 36 ct.)

Podpis.

Do §. 176. ust. cyw.

Prośba o ustanowienie opiekuna dla dziecka, którego ojciec za popełnioną zbrodnię na ciężkie kilkuletnie więzienie skazanym został.
(Zewnątrz)

Do Świątnego c. k. Sądu powiatowego w

A. N. prywatny w X. prosi o ustanowienie opiekuna dla małoletniego H.

(Wewnątrz)

Świątny c. k. Sądzie!

Wskutek wyroku Wysokiego c. k. Sądu obwodowego w....

A. z dnia..... L. 1754 pod A. został syn mój C. N. za popełnioną zbrodnię oszustwa, na 4-letnie ciężkie więzienie skazanym.

Wnuczek mej, zatem pozostałe po nim dziecko B., straciło wskutek tego na długi czas swego naturalnego ochrone i karmiciela, a obecnie jest ono wystawionem na okropną nędzę, tem bardziej, że przed trzema laty straciło także i matkę swą.

Jest zatem rzeczą jasną, że w celu wychowania tegoż dziecka jak najmniej w celu zarządu majątkiem jego — opiekun, koniecznie przydany mu być musi.

Postanowiwszy opiekować się małoletnim jak najsumienniejszy i najgorliwiejszy, a nadto z uwagi iż prawnie do tego obowiązany jestem, proszę:

Świątny c. k. Sąd raczy na czas jak długo syn mój karę odbywa jako opiekuna małoletniego B. mię ustanowić.

(Pojedynczo 36 ct. stempel.)

Podpis.

Do §. 178. ust. cyw.

Doniesienie o nadużycie władzy ojcowskiej.

(Zewnątrz)

Do Świątnego c. k. Sądu powiatowego w

A. N. stolarz w.... prosi, iż brat jego B. N. nadużywa władzy ojcowskiej nad dziećmi swemi.

(Wewnątrz)

Świątny c. k. Sądzie!

Brat mój B. N. jest tak złośliwego usposobienia a nadto opilstwu tak uległym, iż przy najmniejszym napomknięciu, mianowicie wtedy, gdy wskutek licznie wypitych ostrych trunków — nie jest panem swych zmysłów — zwykł dzieci swe.... bez najmniejszego powodu tak silnie bić i karcić, że nieraz w skutek tego znaczne uszkodzenia cielesne poniosły.

Gdy zatem surowe to postępowanie brata mego w ostatnich czasach bardzo często się powtarza, przeto zachodzi ugruntowana obawa, że dzieci jego a przynajmniej jedno z tychże w skutek otrzymanych tak często uszkodzeń cielesnych, — bardzo łatwo kaleką stać się może.

Widzę się zatem zmuszonym prosić Świątnego Sądu:

Raczy Świątny Sąd doniesienie to do wiadomości swej przyjąć i po roztrząśnieniu przedmiotu zażalenia, stosowne do okoliczności poczynąć rozporządzenia.

(Pojedynczo 36 ct. stempel.)

Podpis.

Do §§. 179., 180. i 181. ust. cyw.

Prośba o potwierdzenie kontraktu celem przypodobienia sobie małoletniego C. N.

(Zewnątrz)

Do Świątnego c. k. Sądu powiatowego w K.

A. N. właściciel realności w X. prosi o nadopiecznicze potwierdzenie wewnątrz wspomnianego kontraktu i przedłożenie dotyczących aktów rządowi krajowemu.

(Wewnątrz)

Świątny c. k. Sądzie!

W celu przysposobienia sobie małoletniego C. N. zawarłem z opiekunem tegoż dotyczący kontrakt, do którego także i matka małoletniego przystąpiła.

A. Jak metryka chrztu A) dowodzi, urodziłem się w roku....
liczę zatem obecnie lat... i jestem o 25 lat starszym od
C. N.

Zachowując sobie prawo proszenia Świątnego Sądu o potwierdzenie powyższego kontraktu, uczynilem w ten sposób zadość wszelkim wymogom prawnym, od których potwierdzenie to zawisło.

Proszę zatem uniżenie:

Raczy Świątny c. k. Sąd po poprzednim potwierdzeniu powyższego kontraktu, dotyczące akta rządowi krajowemu do potwierdzenia przedłożyć.

(Pojedynczo 36 ct. stempel.)

Podpis.

Dotyczący kontrakt.

Kontrakt, który między panem A. N. jako przysposobicielem z jednej, a panem B. N. jako opiekunem małoletniego C. N. z przystąpieniem matki tegoż ostatniego z drugiej strony, w celu przysposobienia sobie tegoż C. N. pod następującymi warunkami zawartym został.

1. Pan A. N. przysposabia sobie miasto prawego dziecka małoletniego C. N. i obejmuje tymże samym wszelkie obowiązki, które wedle przepisów praw na przysposobiciela ciąży, nadając zarazem małoletniemu C. N. wszelkie prawa, które temu jako dziecku przysposobionemu znów prawnie przysługują.
2. Pan B. N. jako opiekun i pani D. N. jako matka małoletniego, oświadczają niniejszem wyraźnie, iż zgadzają się zupełnie z wolą pana A. N. i w tym celu przelewają na niego wszelkie prawa i obowiązki jakie im dotychczas przeciw małoletniemu C. N. prawnie przysługiwały.

W dowód czego własnoręczny nasz polpis wobec świadków.

Datum.

Podpisy stron.

(Stempel 50 ct.)

Podpis świadków.

Podobna prośba o potwierdzenie kontraktu, celem przysposobienia sobie pełnoletniego już dziecka.

(Zewnątrz)

Do Wysokiego c. k. Sądu krajowego w.....

A. G. i B. G. właściciele realności w.....
proszą w porozumieniu się z C. K. prywatnym

w..... o potwierdzenie kontraktu wewnątrz wspomnianego.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie!

- Celem przysposobienia sobie pana C. K. miasto prawego dziecka, zawarłem z tymże jak A) dotyczący kontrakt, do którego także i ojciec pana C. K. pan B. K. przystąpił.
- B. C. Jak dołączone ut B. i C. metryki chrztu dowodzą, liczymy oboje obecnie lat przeszło....., pan C. K. zaś za świadectwem metryki D. lat....., — jesteśmy przeto od niego starsi o lat....
- E. Nie mając dalej za świadectwem E) żadnych ślubnych dzieci i dopełniwszy w ten sposób wszelkich warunków, od których dopuszczenie podobnego przysposobienia sobie zawisło, upraszamy w porozumieniu z p. C. K.

Wysoki c. k. Sąd raczy kontrakt powyższy A) łaskawie potwierdzić.

(Pojedynczo 36 ct, stempel.)

Podpisy.

Oдноśny kontrakt.

Kontrakt, który na dniu dzisiejszym między małżonkami A. N. i B. N. z jednej, a pełnoletnim C. K. z przystąpieniem ojca swego z drugiej strony, w celu przysposobienia sobie onegoż C. K. pod następującymi warunkami zawartym został.

1. Małżonkowie A. N. i B. N. nie mając dotychczas żadnych ślubnych dzieci i będąc w tak podeszłym wieku, że po nim następstwa w żaden sposób spodziewać się nie można, — przysposabiają sobie miasto prawego dziecka — pełnoletniego C. K., obejmując tymże samym wszelkie obowiązki, które prawnie na przysposobiciela ciąży i nadając zarazem pełnoletniemu C. K. wszelkie prawa, jakie onemuż w myśl prawa jako dziecku przysposobionemu przysługują.
2. Pan C. K. przyjmuje powyższe oświadczenie małżonków A. N. i B. N., przyjmując zarazem tychże jako swych przysposobicieli i przyrzekając wszelkim na nim jako dziecku przysposobionemu ciążącym obowiązkom sumiennie zadość uczynić.
3. Pan D. K. ojciec pełnoletniego C. K. oświadcza niniejszem wyraźnie, iż zgadza się zupełnie co do przysposobienia sobie przez powyższych małżonków syna swego.

4. Z podpisaniem obecnego kontraktu, przyjmuje pan C. K. imię.... które nadal nosić będzie.

W dowód czego własnoręczne podpisy interesujących.

Datum.

Podpisy stron.

(Pojedynczo stempel 50 ct.)

Podpis świadków.

(Na żądanie którejkolwiek strony, może odpis kontraktu sporządzonym i tejże wręczonym zostać.)

Do §. 186. ust. cyw.

Prośba o potwierdzenie umowy, celem wzięcia na wychowanie dziecka.

(Zewnątrz)

Do Świątyni c. k. Sądu powiatowego w....

S. R. w.... prosi o potwierdzenie wewnątrz wspomnianej umowy.

(Wewnątrz)

Świątyni c. k. Sądzie!

- A. Umową A. wzięłam małoletniego C. H. do siebie na wychowanie pod tym warunkiem, by tenże aż do skończonych 24 lat, a ewentualnie aż do ożenienia się — u mnie na wychowaniu pozostawał.

Do umowy tej przystąpiła także i matka małoletniego pani J. H.

Stawiam przeto prośbę:

Raczy świątyni Sąd powyższą umowę naszą łaskawie potwierdzić.

(Pojedynczo 36 ct. stempel.)

Podpis.

Odnośna umowa.

U m o w a

która na dniu dzisiejszym między panem J. H. z jednej, a panem C. K. jako opiekunem małoletniego C. H. z przystąpieniem matki ostatniego, z drugiej strony w następujący sposób zawartą została.

1. Pan J. H. przyjmuje małoletniego C. H. do siebie na wychowanie z tem zastrzeżeniem, że tenże ostatni obowiązany jest aż do skończonych lat 24, a ewentualnie aż do ożenienia się w domu pana J. H. jako wychowaniec pozostawać.

2. Opiekun jako też matka małoletniego przyjmują w tegoż imieniu zobowiązanie to.

3. Pan J. H. zrzeka się niniejszem wyraźnie żądania zwrotu kosztów wychowania.

W dowód czego własnoręczne podpisy stron interesujących.

Datum.

Podpisy stron.

(Stempel na 50 ct.)

Podpis świadków.

Do §. 189. ust. cyw.

Doniesienie, iż dla małoletniego, z powodu śmierci ojca — opiekun ustanowionym być winien.

(Zewnątrz)

Do Świątyni c. k. Sądu powiatowego w....

Z. B. kupiec w.... donosi, iż dla małoletniego G. Z. z powodu śmierci ojca jego opiekun ustanowionym być winien.

(Wewnątrz)

Świątyni c. k. Sądzie!

Pan C. K. właściciel realności w X. prosił mnie przy swym odjeździe do Y. bym nad jego bez matki pozostałymi dziećmi tymczasowo opiekę objął. Uczyniwszy żądaniu mego przyjaciela zadość, przyjąłem rzeczywiście dzieci jego do siebie w celu tymczasowej opieki i nadzoru nad nimi.

- A. Gdy jednak pan C. K. za świadectwem jak A. dołączonym podczas podróży swej zmarł, przeto jest rzeczą niezbędną, by dla pozostałych dzieci jego opiekun jeszcze przed przeprowadzeniem pertraktacji spadku ustanowionym został.

Czyniąc ciążącemu na mnie obowiązкови zadość, doneszę o wypadku tym świątnemu Sądowi z prośbą:

Raczy świątyni Sąd doniesienie to do wiadomości swej przyjąć i dla małoletniego G. Z. opiekuna ustanowić.

(Pojedynczo 36 ct. stempel.)

Podpis.

Do §. 201. ust. cyw.

Sposób uchylenia się od poruczonej opieki.

(Zewnątrz)

Do Świetnego c. k. Sądu powiatowego w.....

M. B. prywatny w..... żąda uwolnienia go od opieki nad małoletnimi.... z powodów wewnątrz wyszczególnionych.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie!

A. Dekretem świetnego Sądu z dnia.... do L. 7548. pod A. zostałem jako opiekun małoletnich po ś. p. J. K. pozostałych dzieci ustanowionym.

B—F Mając jednak za świadectwem dołączonych pod B. do F. dekretów pięć opiek do zawiadywania, między którymi niektóre zbyt mozolne są — nie jestem przeto w stanie poruczony mi nad małoletnimi..... urząd opieki objąć i nim tak zawiadywać, jak mię do tego obowiązki zmuszają, a to tem bardziej, ile że małoletni... w Y. zamieszkują, gdzie także ich majątek się znajduje.

Opierając się zatem na przepisach prawa, które w podobnych wypadkach odmówienia opieki pozwalają — upraszam:

Raczy Świetny Sąd uwolnić mię od powyższej opieki i w tym celu potrzebne wydać rozporządzenie.

(Pojedynczo 36 ct. stempel.)

Podpis.

Do §. 220. ust. cyw.

Prośba o zezwolenie użycia majątku głównego małoletniego pupila.

(Zewnątrz)

Do Świetnego c. k. Sądu powiatowego w.....

A. N. opiekun małoletniego po K. C. pozostałego syna J. — uprasza o zezwolenie użycia majątku głównego.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie!

A. Za świadectwem dekretu A. jestem opiekunem małoletniego po zmarłym B. C. pozostałego syna J.

Owoż pupil mój ukończywszy obecnie gimnazjum, i B. złożywszy za świadectwem B. egzamin dojrzałości z najlepszym skutkiem, zamysła na teraz poświęcić się studjom medycyny i w tym celu do Wiednia się wydalić.

Gdy jednak połączone z temi studjami koszta podróży i utrzymanie jak niemniej wszelkie inne mniejsze wydatki przekraczają znacznie dochody z spadkowego majątku jego, przeto upraszam z uwagi, iż pupil mój wskutek studj tych otrzymałby stały sposób do życia:

Raczy Świetny Sąd zezwolić, by majątek główny małoletniego w ten sposób użytym został, że celem opędzenia wszelkich powyższych kosztów i wydatków — kwota 1000 zlr. w. a. do mych rąk wydaną być ma.

(Pojedynczo 36 ct. stempel.)

Podpis.

Do §. 231. ust. cyw.

Prośba o oddanie sprzętów domowych pozostałej wdowie za cenę szacunkową.

(Zewnątrz)

Do Świetnego c. k. Sądu powiatowego w.....

M. B. wdowa po zmarłym ś. p. G. B. jako matka i opiekunka małoletnich dzieci..... zamieszkała w..... prosi w porozumieniu z opiekunem małoletnich..... o pozostawienie jej sprzętów domowych za cenę szacunkową.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie!

A. Mąż mój ś. p. G. B. zmarłszy na dniu 15. Kwietnia 1871 r. pozostawił za świadectwem inwentarza A. różne sprzęty domowe w wartości szacunkowej zlr.... a że ja jako pozostała po ś. p. mężu mój wdowa i współspadkobierczyni — pozostałością jego dalej sama zawiaduję, niemniej pszostałe dzieci B. N. i M. N. sama utrzymuję i wychowuję, więc leży to nietylko w moim ale i w pozostałych dzieci interesie, by służące ku naszej wspólnej wygodzie sprzęty domowe w cudze ręce nie przeszły.

Przeto iż ja pozostałą nieznaczną gotówką z zawiadownictwem pozostałości połączone wydatki opędzam, a z dochodów

pozostałe dzieci utrzymuje — nieochybnym jest uszczuplenie tego już i tak nieznacznego funduszu utrzymania a dopuszczając pozbycie potrzebnych sprzętów domowych prawdopodobnie niżej ceny szacunkowej, skrzywdziłabym tylko dzieci me, — uniknęłoby się zaś tego pokrzywdzenia, gdyby wspomniane sprzęty domowe z wolnej ręki podług ceny szacunkowej mnie na własność oddano.

Z tych więc powodów upraszam w porozumieniu się z opiekunem małoletnich B. N. i M. N.

Świetny c. k. Sąd raczy łaskawie zezwolić, by pozostałe po ś. p. mężu mym sprzęty domowe i gospodarcze mnie za cenę szacunkową pozostawiono.

(Pojedynczo 36 ct. stempel.)

Podpis.

Do §. 232. ust. cyw.

Prośba o zezwolenie sprzedaży realności
w drodze publicznej licytacji.

(Zewnątrz)

Do Świetnego c. k. Sądu powiatowego w.....

A. S. opiekun małoletniej C. H. w.... prosi
o zezwolenie sprzedaży wewnątrz wspomnianej
realności w drodze publicznej licytacji.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie!

A. Za świadectwem załączonego jak A. ekstraktu tabularnego jest małoletnia C. H. właścicielką realności pod Nr. 52 w..... położonej.

Realność ta jednak zbudowana całkiem z drzewa a nadto pokryta strzechą jest tak nieogniotrwałego stanu, iż każde towarzystwo ubezpieczeń od ognia odmawia zabezpieczenia realności tej.

Gdy zatem w razie wybuchu ognia małoletnia C. H. zostałaby pozbawioną całego swego majątku, przeto jest rzeczą jasną, że zabezpieczenie majątku wskutek sprzedaży realności powyższej uzyskać można.

Uważając więc sprzedanie powyższej realności za rzecz niezbędną i dla małoletniej nader korzystną, upraszam:

Świetny c. k. Sąd raczy zezwolić by realność pod Nr. 52 w.... leżąca w drodze licytacji sprzedaną została, — i w tym celu potrzebne rozporządzenie wydać.

(Pojedynczo 1 złr. stempel.)

Podpis.

Do §. 234. ust. cyw.

Prośba o nadopiekuńcze upoważnienie do odbioru kapitału małoletniego.

(Zewnątrz)

Do Świetnego c. k. Sądu powiatowego w X.

A. N. opiekun małoletniego B. N. zamieszkały w..... prosi o nadopiekuńcze upoważnienie do odbioru wewnątrz wspomnianego kapitału małoletniego.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie!

A. Pan C. N. wypowiedział mi jak A. ciężący na realności jego pod Nr... w.... z mocy skryptu dłużnego dtdo. 15. Czerwca 1869, a na rzecz małoletniego pupila mego intabulowany dług 10,000 złr. w. a.

Jako opiekun małoletniego upraszam zatem w myśl §. 234. ust. cyw. raczy Świetny Sąd w celu odebrania i pisemnego pokwitowania powyższego długu dotyczące upoważnienie łaskawie mi udzielić.

(36 ct. stempel.)

Podpis.

Do §. 235. ust. cyw.

Prośba o korzystne użycie majątku małoletniego, przez zakupienie papierów wartościowych.

(Zewnątrz)

Do Świetnego c. k. Sądu powiatowego w X.

N. N. jako opiekun małoletniego N. N. prosi o upoważnienie go do korzystnego użycia wewnątrz wspomnianego kapitału.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie!

Na dniu 10. Kwietnia b. r. płatniemi będą półroczne procenta w ilości 600 złr. z kapitału 20,000 złr. ciężącego na realności pod Nr.... w..... na rzecz małoletniego pupila mego.

Gdy jednak dla opędzenia wszelkich potrzeb i wydatków małoletniego wystarczają inne jeszcze dochody, przeto zamyslam za powyż wspomnianą kwotę procentów 600 zlr. w. a. papiery wartościowe zakupić i tem samem kwotę tę korzystnie użyć.

Co zważywszy, proszę:

Raczy Świetny Sąd udzielić mi nadopiekuńcze zezwolenie do zakupu papierów wartościowych i korzystne użycie tem samem na rzecz małoletniego powyższej sumy 600 zlr. w. a.

(Pojedynczo 36 ct. stempel.)

Podpis.

Do §. 235. ust. cyw.

Podobna prośba w celu ulokowania kapitału małoletniego na realności.

(Zewnątrz)

Do Świetnego c. k. Sądu powiatowego w.....

S. B. opiekun małoletniego H. B. uprasza o nadopiekuńcze zezwolenie do ulokowania wewnątrz wspomnianego kapitału małoletniego na realności.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie!

Jak Świątnemu Sądowi z wniesionego już poprzód podania do praes..... wiadomo, wypowiedział pan N. N. małoletniemu pupilowi memu ciężący na realności pierwszego kapitał 1000 zlr. z obowiązkiem spłacenia tegoż na dniu 30. przyszłego miesiąca.

Zarówno jednak z upoważnieniem do odbioru powyższej sumy polecił mi Świątny Sąd także, bym o inne miejsce ulokowania tego kapitału się wystarał i o tem Świątnemu Sądowi doniósł.

Czyniąc zatem poleceniu Świątnego Sądu zadość, wystarałem się o podobne miejsce i mam następny zamiar na celu:

(Tu należy nadmienić zamiar i wynikające z niego korzyści dla małoletniego).

Proszę zatem pokornie:

Raczy Świątny Sąd do tak korzystnego użycia powyższego kapitału mię łaskawie upoważnić.

(Pojedynczo 36 ct. stempel.)

Podpis.

Do §. 243. ust. cyw.

Prośba o npoważnienie opiekuna do wypowiedzenia, zaskarżenia i odebrania pewnego kapitału małoletniego.

(Zewnątrz)

Do Świątnego c. k. Sądu powiatowego w....

Z. J. opiekun małoletniego B. J. prosi o nadopiekuńcze upoważnienie go do wypowiedzenia, zaskarżenia i odebrania wewnątrz wspomnianego kapitału małoletniego.

Wewnątrz)

Świątny c. k. Sądzie!

Na rzecz małoletniego pupila mego B. J. ciąży na realności pod Nr.... w..... położonej a do pana N. N. należącej kapitał 8000 zlr. w. a., a to z mocy skryptu dłużnego dtdo. 15. Czerwca 1868 jak A.

Gdy jednak pan N. N. od dłuższego czasu z płaceniem procentów od kapitału tego zalega, przezco nie jestem w stanie pupila mego utrzymać i potrzebne wydatki opędzać, przeto z dalszej uwagi, iż pan N. N. pomimo kilkukrotnych upomnień powyższe procenta płacić się wzbrania — upraszam:

Raczy Świątny Sąd w celu wypowiedzenia, zaskarżenia i odebrania powyższej pretensyi, potrzebne w tej mierze upoważnienie łaskawie mi udzielić.

(Pojedynczo 36 ct. stempel.)

Podpis.

(1 rubrum na 15 ct. stempel.)

Do §. 247. ust. cyw.

Prośba opiekuna o zostawienie małoletniemu dowolnego zarządu majątkiem jego, pozostałego od wydatków.

(Zewnątrz)

Do Świątnego c. k. Sądu powiatowego w.....

A. N. właściciel realności w..... jako opiekun małoletniego C. B. prosi, by tenże małoletni C. B. pozostałym od wydatków z czystego dochodu majątkiem swym dowolnie zarządzał.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie!

Na rzecz małoletniego pupila mego ciąży na realności pod Nr. w.... położonej a własnością pana N. N. będącej kapitał w kwocie 10,000 złr. z którego to kapitału dłużnik pan N. N. roczne procenta w ilości 600 złr. spłaca.

W czasie opieki mej nad małoletnim doświadczyłem atoli, iż na cel wychowania tegoż kwota 500 złr. rocznie wystarcza, wskutek czego więc pozostałą kwotę 100 złr. w kasie oszczędności ulokowałem.

A. Gdy jednak pupil mój za świadectwem załączonej jak A. metryki chrztu rok 20ty życia swego kończy a ja zatem miałem dość sposobności przez ten ciąg czasu, sposób życia jego zauważyć w dowód czego wydaje mu najlepsze w tej mierze świadectwo — przeto nie żądając wieloletności upraszam tylko:

Raczy świetny Sąd zezwolić, by z ciążących na realności p. N. N. procentów z kapitału 1000 złr. pozostała suma 100 złr. w. a. małoletniemu do dowolnego użytku pozostawiona została.

(Pojedynczo 36 ct. stempel.)

Podpis.

(Jedno rubrum na 15 ct. stempel.)

Do §. 252. ust. cyw.

Podanie o upełnoletnienie małoletniego przez uwolnienie go od brakujących do pełnoletności lat

(Zewnątrz)

Do Wysokiego c. k. Sądu obwodowego w X.

N. N. jako opiekun małoletniego J. N. w porozumieniu z tegoż matką B. N. prosi o upełnoletnienie wspomnianego J. N. przez uwolnienie go brakujących do pełnoletności lat.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie!

A. Z powodu zaszłej w dniu... śmierci pana S. N. zostałem za świadectwem dekretu jak A. jako opiekun małoletniego J. N. ustanowionym.

W tej więc mej własności czuję się spowołowanym w porozumieniu z panią B. N. prosić o upełnoletnienie małoletniego jej syna, a to opierając się na następujących powodach:

B. Za świadectwem metryki chrztu jak B. małoletni pupil mój J. N. skończył już rok 20ty. Przez cały więc czas mej opieki nad nim miewałem bardzo często sposobność zauważyć obejście jego w każdym względzie, czego też powziąłem czyste przekonanie, że w celu załatwienia nawet najtrudniejszych spraw posiada on potrzebną dojrzałość rozumu, ostrożność i doświadczenie.

Jestem zatem mocno przekonany, iż małoletni J. N. majątkiem swym jak najlepiej ku swej korzyści zarządzać potrafi.

Z tych więc powodów upraszam w porozumieniu z matką małoletniego:

Raczy Wysoki Sąd małoletniego J. N. po przesłuchaniu jego samego jak niemniej po przesłuchaniu wszystkich krewnych jego (jeżeli małoletni ma prócz matki blizkich krewnych winien imiona ich tu przytoczyć, w przeciwnym zaś razie słowa: „po przesłuchaniu wszystkich krewnych“ wypuścić) pełnoletnim uznać.

(Pojedynczo 36 ct. stempel.)

Podpis opiekuna i matki.

Do §. 255. ust. cyw.

Doniesienie opiekunki, iż wchodzi w powtórne związki małżeńskie.

(Zewnątrz)

Do Wysokiego c. k. Sądu obwodowego w....

M. B. wdowa po zmarłym G. B. zamieszkała w X. jako opiekunka małoletniego jej syna, donosi, iż wchodzi w powtórne związki małżeńskie.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie!

Po śmierci ś. p. męża mego G. B. poruczył mi świetny Sąd opiekę nad małoletnim synem mym J. B., nadając mi jako współopiekuna pana S. S.

A. Za świadectwem zaślubin jak A. weszłam w powtórne związki małżeńskie z panem E. M. profesorem tutejszego gimnazjum, o czem też Wysokiemu Sądowi donoszę.

Pomimo to jednak nie spodziewam się, by co do dalszej opieki nad małoletnim synem mym jakaś przeszkoda zachodzić miała, — bowiem majątkiem małoletniego zarządza wspólopiekun jak najsumiennie i najlepiej, — a zważywszy wreszcie, iż nowy małżonek mój za świadcstwem B. niemalą pensją pobiera, a nadto dość znaczny majątek posiada, nie zachodzi najmniejsza obawa, by małoletni w czemkolwiek bądź skrzywdzonym został.

Z tych więc powodów upraszam wspólnie z wspólopiekunem panem.....

Wysoki Sąd raczy łaskawie doniesienie to do wiadomości swej przyjąć i sprawowanie opieki nad małoletnim synem mym nadal mi powierzyć.

(Pojedynczo 36 ct. stempel.)

Podpis.

Do §. 258. ust. cyw.

Prośba o powierzenie opieki bliższemu krenemu, o którym jednak później wiadomość otrzymano.

(Zewnątrz)

Do Świetnego c. k. Sądu powiatowego w X.

S. J. obywatel w M. jako opiekun małoletniego B. J. prosi o powierzenie opieki bliższemu krenemu, o którym później wiadomość otrzymał.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie!

A. Po śmierci wuja mego M. J. powierzono mi za świadctwem dekretu jak A. jako domniemanemu najbliższemu krenemu sprawowanie opieki nad małoletnim B. J.

Przypuszczenie to jednak nie jest prawdziwem, bowiem otrzymałem właśnie wiadomość, iż przed jakimś czasem wrócił dotychczas nieobecny brat zmarłego wuja mego — pan G. J.

Korzystając zatem z przysługującego mi na mocy §. 258. ust. cyw. prawa, donoszę świetnemu Sądowi o tem, z prośbą:

Raczy świetny Sąd powierzoną mi dekretem A. opiekę nad małoletnim B. J. odebrać i takową przybyłemu G. J. łaskawie udzielić.

(Pojedynczo 36 ct. stempel.)

Podpis.

Do §. 259. ust. cyw.

Prośba — w czasie ustanowienia opieki jeszcze małoletnią będącej matki, o powierzenie jej opieki nad małoletnią jej córką.

(Zewnątrz)

Do Świetnego c. k. Sądu powiatowego w X.

L. H. wdowa po zmarłym S. H. zamieszkała w.... prosi o powierzenie jej opieki nad małoletnią córką.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie!

Ponieważ ja w czasie śmierci męża mego sama jeszcze małoletnią była, przeto nie mógł mi świetny Sąd opiekę nad nieletnią mą córką powierzyć, — lecz ustanowił jako opiekuna pana N. N.

A. Gdy jednak za świadctwem metryki chrztu A. doszłam już do pełnoletności, przeto żądałam, by pan N. N. od opieki nad mą córką usunięty został, a ja natomiast sprawowanie opieki powyższej objęła.

Co zważywszy upraszam opierając się na przepisach §. 259. ust. cyw.:

Raczy świetny Sąd sprawowanie opieki nad małoletnią mą córką mi powierzyć i pana N. N. jako wspólopiekuna mi przydzielić.

(Pojedynczo 36 ct. stempel.)

Podpis.

Podobne podanie doszłego do pełnoletności brata o powierzenie mu opieki nad małoletnimi siostrami jego.

(Zewnątrz)

Do Świetnego c. k. Sądu powiatowego w....

A. C. kupiec w.... prosi o powierzenie mu opieki nad małoletnimi jego siostrami.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie!

Po śmierci ojca mego ś. p. H. C. ustanowił świetny Sąd pana N. N. opiekunem moim i siostr mych J. C. i L. C.

A. Atoli wedle załączonej jak A. metryki chrztu liczę obecnie lat 24.

Korzystając zatem z przysługującego mi na mocy §. 259. ust. cyw. prawa, proszę:

Raczy świetny Sąd pana N. N. od opieki nad siostrami memi usunąć i na jego miejscu mnie powyż wspomnianą opiekę powierzyć.

(Pojedynczo 36 ct. stempel.)

Podpis.

Do §. 260. ust. cyw.

Podobna prośba męża o powierzenie mu kurateli nad jego małżonką.

(Zewnątrz)

Do Wysokiego c. k. Sądu obwodowego w....,

A. N. prywatny w.... w porozumieniu z dotychczasowym opiekunem C. M. prosi o przeniesienie na niego opieki nad małoletnią żoną jego.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie!

Wskutek nadopieczniczego zezwolenia Wysokiego Sądu z dnia.... do L.... poślubiłem za świadectwem zaślubin

A. jak A. tutejszą małoletnią pannę J. Z.

Naszem obopólnym życzeniem jest, abym ja opiekę nad małoletnią żoną mą objął.

Jakkolwiek każdy opiekun obejmuje tem samem wszelkie prawem przepisane obowiązki i podlega zatem tak przepisom prawa jak i kontroli władzy nadopieczniczej, — to jednak w obecnym wypadku przeniesienie na mnie opieki nad mą żoną nie ulega najmniejszej wątpliwości.

Bowiem jak w akach sądowych znajdujące się a do podania o zezwolenie zawarcia ślubu dołączone dokumenta świadczą, nie posiada żona moja tak znacznego majątku, lecz owszem mój majątek przewyższa.... krotnie majątek żony mej.

Jak dalej z dokumentów tych wynika, zastrzegłem żonie mej co do majątku naszego pewne prawa i korzyści.

Jest zatem rzeczą nader jasną, iż poślubiwszy obecną żonę mą, nie miałem bynajmniej na oku ciągnąć jakieś korzyści z majątku jej.

Zważywszy nakoniec, iż majątek żony mej składa się jedynie z realności pod Nr.... którym zarządzać dotychczasowy opiekun pan N. N. nie umie, przeto proszę:

Raczy Wysoki c. k. Sąd dotychczasowego opiekuna pana N. N. od opieki nad żoną mą usunąć i takową na mnie przenieść.

U W A G A.

Do prośb takich przystąpić winni krewni żony lub opiekun tejże.

(Pojedynczo 36 ct. stempel.)

Podpis.

Do §. 266. ust. cyw.

Prośba opiekuna o wynagrodzenie go za pilność swą.

(Zewnątrz)

Do Świetnego c. k. Sądu powiatowego w....

M. B. prywatny w X. jako opiekun małoletniego C. B. prosi o wynagrodzenie go za pilność i staranność swą.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie!

Jak z złożonego zeszłego roku potwierdzonego uchwałą świetnego Sądu rachunku mego opiekuńczego wynika, oszczędziłem w ciągu tego roku w skutek pilnego, starannego i oszczędnego zarządu dochodami z majątku małoletniego pupila mego C. B. kwotę 600 zlr. w. a., którą także korzystnie ulokowałem.

Jak dalej świetnemu Sądowi wiadomo jest, wymaga zarząd majątku pupila mego nader mozolnej pracy, uwagi i czasu.

Gdy ja jednak z powodu nawału własnych interesów jestem ustawicznie tak zatrudnionym, iż nawet najmniejsza strata czasu jest mi dokuczliwą, przeto poniósłbym znaczną szkodę, gdybym się bez pewnej nagrody ustawicznie interesami dotyczącymi się opieki pupila mego zajmował.

Zważywszy nakoniec, iż już z mocy przepisów ustawy przysługuje mi — w razie oszczędności dochodów pupila mego — prawo domagania się 5ciu procentów tak oszczędzonego dochodu, co też w obecnym wypadku ma miejsce, — przeto proszę w myśl §. 266. ust. cyw.:

Raczy świetny Sąd udzielić mi jako opiekunowi małoletniego pupila mego C. B. kwotę.... z tytułu nagrody za staranny i

pilny zarząd majątkiem pupila mego w zeszłym roku, a to w ten sposób, iż wydatek ten uwidocznić mi wolno będzie w złożyć się mającym tego roku rachunku.

(Pojedynczo 36 ct. stempel.)

Podpis.

Do §. 272. ust. cyw.

Podanie o ustanowienie kuratorów dla dwóch małoletnich, między którymi spór zachodzi, którzy obaj jednego i tego samego opiekuna tylko mają.

(Zewnątrz)

Do Świątynnego c. k. Sądu powiatowego w....

N. J. jako opiekun małoletnich C. J. i H. J. prosi o ustanowienie dla tychże dwóch oddzielnych opiekunów — z powodu zaszłego między nimi sporu.

(Wewnątrz)

Świątynny c. k. Sądzie!

A. Za świadectwem dekretu opiekuńczego jak A. ustanowił mię świątynny Sąd opiekunem małoletnich po śmierci ś. p. A. J. pozostałych dzieci C. J. i H. J.

Gdy jednak zdziałanym przez ś. p. A. J. testamentem małoletni C. J. czuje się być skrzywdzonym, przeto powstały także między pupilami mymi spory, przeto korzystając z przepisów §. 272. ust. cyw. widzę się zmuszonym prosić:

Świątynny Sąd raczy dla każdego z mych pupilów oddzielnego kuratora ad actum celem bronienia ich praw ustanowić.

(Pojedynczo 36 ct. stempel.)

Podpis.

Do §. 273. ust. cyw.

Prośba o zbadanie stanu umysłu pewnej osoby.

(Zewnątrz)

Do Świątynnego c. k. Sądu powiatowego w....

Z. J. rękawicznik w.... prosi o zbadanie stanu umysłu syna swego A. J.

(Wewnątrz)

Świątynny c. k. Sądzie!

A. Jak z dołączonego pod A. świadectwa lekarskiego wynika, są na mym synie A. J. wyróżne symptomy obłąkania do spostrzeżenia.

Pominawszy to zresztą, już samo zachowanie się jego i ciągle nedorzeczne bajanie dowodzi jasno, iż cierpi on na pomieszanie zmysłów.

Zważywszy zatem prócz powyższych okoliczności jeszcze tę okoliczność, iż syn mój A. J. osiągnawszy już z dniem.... rok 24ty życia swego stanie się tem samem pełnoletnim, przeto leży to jasno na dłoni, iż przy takim stanie zdrowia syna mego, samowładny zarząd majątku jego powierzonym mu być nie może.

Dlatego też upraszam:

Świątynny c. k. Sąd raczy po dokładnem zbadaniu stanu umysłu syna mego A. J. stosownie wydać rozporządzenie.

(Pojedynczo 1 złr. stempel.)

Podpis.

Do §. 273. ust. cyw.

Podobna prośba o ustanowienie kuratora dla marnotrawcy.

(Zewnątrz)

Do Świątynnego c. k. Sądu obwodowego w....

A. N. żona kupca S. N. zamieszkała w.... prosi o ustanowienie kuratora dla męża jej z powodu marnotrawstwa majątku.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie!

Mąż mój S. N. dorobił się w skutek tak szczęśliwych interesów tak znacznego majątku, iż obecnie mógłby być z samych procentów bardzo przyzwoite życie prowadzić.

Jednak w ostatnich czasach opanowała męża mego okropna namiętność, mianowicie gra na giełdzie, która stając się jego bezprześcannem zatrudnieniem — przywiodła go już niestety o bardzo znaczną stratę.

Bowiem przez czas ten postradał już większą połowę majątku swego i wkrótce jeżeliby temu nie zapobieżono postradałby go do reszty a to z tego powodu, ponieważ nie mogąc nieru-

chomy swój majątek, jak niemniej w dobrych i pewnych rękach alokowany kapitał na przedce spieniężyć, akceptuje on z największą lekkomyślnością weksle za które płacąc okropnie wysokie procenta nie jest i nie może być w stanie je w oznaczonym terminie zapłacić, skutkiem czego realności jego obciążone są licznymi prenotacjami, ruchomości zasekwestrowane, — przezco też oczywiście spadek dzieci okropny uszczerbek ponosi.

Wszystkie powyż przytoczone okoliczności jestem w stanie świadkami udowodnić.

Uważając zatem jako jedyny środek ustanowienia kuratora nad mężem mym, widzę się zmuszoną upraszać:

Świetny Sąd raczy po poprzednim dochodzeniu, dla męża mego kuratora ustanowić, a to w osobie pana N. N., którego niniejszem jako takiego proponuję.

(Pojedynczo 1 złr. stempel.)

Podpis.

Do §. 274. ust. cyw.

Podobne podanie o ustanowienie zastępcy dla nieurodzonego jeszcze.

(Zewnątrz)

Do Świetnego c. k. Sądu powiatowego w.....

A. N. kupiec zamieszkały w..... prosi o ustanowienie zastępcy dla nieurodzonego jeszcze dziecka po zmarłym ś. p. B. J.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie!

A. Testamentem pod A. z dnia.... poecił mi ś. p. B. J. bym wykonaniem jego ostatniej woli się zajął.

Gdy zatem pozostała po nim wdowa G. J. własnem przyznaniem się mi oświadczyła iż jest w ciąży, przeto widzę się spowodowanym o upadku tym świetnemu Sądowi donieść, — a z uwagi, że zastępstwo nieurodzonego jeszcze dziecka przy przeprowadzić się mającej pertraktacji spadku po zmarłym ś. p. B. J. niezbędnie potrzebnem jest, — proszę:

Świetny c. k. Sąd raczy dla urodzić się mającego dziecka pana B. J. zastępcę ustanowić, a to w osobie pana którego niniejszem jako takiego proponuję.

(Pojedynczo 36 ct. stempel.)

Podpis.

Do §. 276. ust. cyw.

Podobna prośba o ustanowienie kuratora dla nieobecnej i z miejsca pobytu niewiadomej osoby.

(Zewnątrz)

Do Świetnego c. k. Sądu powiatowego w.....

G. S. prywatny w Y. prosi o ustanowienie kuratora dla nieobecnego i z miejsca pobytu niewiadomego A. H.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie!

Przeciw nieobecnemu i z miejsca pobytu niewiadomemu panu..... mam z różnych tytułów powstałe pozwy do wniesienia.

Gdy jednak z powodu nieobecności pana..... zachodzi potrzeba ustanowienia kuratora dla niego, — przeto proszę:

Raczy świetny Sąd dla nieobecnego i z miejsca pobytu niewiadomego pana..... kuratora ad actum ustanowić.

(Pojedynczo 36 ct. stempel.)

Podpis.

O prawach ściśle rzeczowych.

Do §. 339. ust. cyw.

Pozew o naruszenie spokojnego posiadania jakiejś nieruchomości rzeczy.

(Zewnątrz)

Nagle

z powodu naruszenia spokojnego posiadania.

Do Świetnego c. k. Sądu powiatowego w.....

Skarga prowizoryjna

B. N. obywatela w.....

przeciw

S. H. obywatelowi zamieszkałemu także w..... o naruszenie spokojnego posiadania łaki pod Nr.... w..... położonej i zakazanie dalszego naruszenia pod karą 50 złr.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie!

Już od przeszło lat 15 znajduję się w spokojnem, faktycznem i wyłącznem posiadaniu łąki pod Nr.... w..... położonej, a do gruntów mych należącej.

Atoli w dniu.... dopuścił się sąsiad mój pan S. H. naruszenia mnie w spokojnem posiadaniu powyższej łąki, a to w ten sposób, iż pasał na niej swe konie, a nadto wjechał samowładnie plugiem i zaorał kawałek około 2 sążni obszaru mający.

Dowodząc wszystkie powyż przytoczone okoliczności jak niemniej okoliczność co do faktycznego posiadania przezemnie powyższej łąki świadkami..... w.... zamieszkałymi, pozywam pana S. H. przed świetny Sąd z prośbą:

Raczy świetny Sąd po przeprowadzeniu postępowania prowizorycznego orzec:

Isze Pan S. H. naruszył mnie w spokojnem posiadaniu łąki pod Nr.... w..... położonej, — że zatem

2gie zakazuje się panu S. H. dalszego naruszenia mię w spokojnem posiadaniu powyższej łąki pod karą 50 zlr. w. a. nareszcie

3cie winien jest pozwany wszelkie koszta jak niemniej koszta komisji zwrócić mi w dniach 14 pod surowością egzekucyi.

(Podwójnie 2 stemple po 36 ct.)

Podpis.

Do §. 339. ust. cyw.

Podobna prośba o naruszenie posiadania ruchomej rzeczy.

(Zewnątrz)

Do Świątnego c. k. Sądu powiatowego w.....

Skarga prowizoryczna N. N. kupca w..... o naruszenie w posiadaniu weksłu wewnątrz wspomnianego i zwrot kosztów spornych.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie!

Kolega mój pan C. J. kupiec w Berlinie przesłał mi wczoraj pocztą na H. J. żyrowany weksel ddto. 15. Kwietnia 1871 na 1,500 zlr. w. a. wystawiony przez pana N. B. a akceptowany przez Z. G. z prośbą, bym wartość weksłu tego a

względnie uwidocznioną nań sumę 1,500 zlr. od dłużnika ściągnął i takową mu odwrotną pocztą nadesłał.

Gdy weksel ten wczoraj płatny był, przeto czyniac ządaniu kolegi mego zadość, posłałem natychmiast subiekta mego N. N. do pana Z. G. z poleceniem by za okazaniem ostatniemu powyższego weksłu, kwotę 1,500 zlr. od niego zażądał, a po odebraniu takowej panu Z. G. weksel wręczył.

Jednakowoż pozwany ujrzawszy przybyłego doń subiekta mego, zażądał od ostatniego natychmiast okazania i wręczenia mu weksłu powyższego, a to pod zasłoną dokładniejszego oglądania go.

Subjekt mój nie widząc w tem nic złego, wręczył pozwanemu powyższy weksel, skutkiem czego padł ofiarą jego podstępstwa.

Bowiem pozwany zamknął zaraz wspomniony weksel do szuflady bióra swego, odzywając się nadto do subiekta w te słowa: „Weksel ten zostaje u mnie i nie będzie zapłaconym, ponieważ mam do wystawiciela w tym interesie różne pretensye.“ Daremne były wszelkie prośby i zagrożenia subiekta mego, nie otrzymawszy bowiem napowrót tak zagrabionego weksłu, zmuszonym był z prózną ręką do domu wrócić.

Wszystkie powyż przytoczone okoliczności udowadniam świadkami..... a w razie potrzeby przysięgą uzupełniającą.

Z powyższego stanu rzeczy wypływa zatem jasno, że wskutek czynności tej dopuścił się pozwany samowładnego naruszenia mnie w posiadaniu powyż opisanego weksłu.

Co zważywszy, pozywam pana Z. G. przed świetny Sąd z prośbą:

Raczy świetny Sąd po przeprowadzeniu postępowania prowizorycznego orzec:

1. Pozwany naruszył mię w spokojnem posiadaniu weksłu ddto.... na zlr. 1,500 opiewającego — przez N. B. wystawionego a przez pozwanego akceptowanego.

2. Winien jest zatem pozwany weksel ten natychmiast mi zwrócić, i poniesione koszta sporne w dniach 14 pod surowością egzekucyi mi zapłacić.

(Podwójnie 2 stemple po 36 ct.)

Podpis.

Do §. 340. ust. cyw.

Prośba o zezwolenie prowadzenia nowej
budowy.

(Zewnątrz)

Do Świetnego Magistratu w.....

Z. Z. właściciel realności pod Nr.... w.....
prosi o zezwolenie prowadzenia nowej budowy.

(Wewnątrz)

Świetny Magistracie!

A. Wedle ekstraktu tabularnego pod A. jestem posiadaczem
realności pod Nr.... w..... położonej.

B. Obecnie jednakowoż zamyslam realność tę na wzór
planu pod B. dołączonego na nowo wybudować, a że do pro-
wadzenia nowej budowy potrzebuję zezwolenia władzy
politycznej, przeto stawiam prośbę:

Raczy świetny Magistrat dozwolić mi na wzór planu pod B.
prowadzenie nowej budowy i w tym celu co potrzebne zarządzić.

(Pojedynczo 50 ct. stempel.)

Podpis.

(Plan winien być potrójnie odpisany i każdy egzemplarz
po 15 ct. ostemplowany.)

Do §. 342. ust. cyw.

Prośba o zwiedzenie burzyć się mającego da-
wnego budynku.

(Zewnątrz)

Do Świetnego c. k. Sądu powiatowego w.....

A. N. właściciel realności w X. prosi o stwier-
dzenie burzyć się mającego budynku pod Nr....
w..... położonego.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie!

A. Mocą uchwały z dnia 18. Grudnia 1871 L.... pod A. ze-
zwolił świetny Sąd na burzenie realności mej pod Nr....
w..... położonej, którą to czynność obecnie przedsięwziąć
zamyslam.

Chcąc jednakowoż uniknąć wszelkich możliwych zarzutów
i nieprzyjemności ze strony sąsiada mego pana N. N., uważam

za potrzebne, by obecny stan budowy powyższej pierwszej przez
rzeczoznawców skonstatowano i stawiam w tym celu prośbę:

Raczy Świetny Sąd realność tę zwiedzić, stan budowy
też przez rzeczoznawców panów N. N., J. N. i B. N. skon-
statować, a nakoniec sąsiada mego pana..... zawezwać, by
przy czynnościach tych obecnym był.

(Podwójnie 2 stemple na 36 ct.)

Podpis.

Do §. 342. ust. cyw.

Podobna prośba w wypadku przedsięwziętego
już burzenia realności.

(Zewnątrz)

Do Świetnego c. k. Sądu powiatowego w.....

A. N. właściciel realności w.... prosi o zwie-
dzenie realności pod Nr... w..... położonej.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie!

W celu prowadzenia nowego budynku zezwolił Świetny Sąd
uchwałą z dnia..... do L... na burzenie budynku starego pod
Nr... w..... położonego.

Przy przedsięwziętem wskutek tego obecnie burzeniu, do-
strzegłem jednakowoż, iż realność sąsiada mego dotykająca wscho-
dnią część realności mej — jest w ten sposób o mą realność opartą,
że przy najmniejszym poczęciu burzenia w tej stronie, grozi nie-
bezpieczeństwo zawalenia się całej realności sąsiada mego, wskutek
czego nie jedenby życia pozbawionym został.

Chcąc zatem uniknąć wszelkiej odpowiedzialności za wy-
niknąć mogące ztąd skutki, proszę:

Raczy Świetny Sąd realność tę zwiedzić, stan budowy jej
przez rzeczoznawców skonstatować i w celu usunięcia grożącego
niebezpieczeństwa potrzebne wydać rozporządzenie.

(Pojedynczo 36 stempel.)

Podpis.

Do §§. 369. i 372. ust. cyw.

Skarga wydobywcza.

(Zewnątrz)

Do Wysokiego c. k. Sądu obwodowego w.....

N. B. właściciel realności w.... zamieszkały przeciw panu B. J. jako spadkobiercy po ś. p. H. J. zamieszkałemu w..... o przyznanie na własność i zwrócenie wewnątrz opisanej szpileczki takowej pod surowością egzekucyi.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie!

A. Za świadectwem aktu pertraktacyi pod A. w odpisie dołączonego, — zmarł pan H. J. na dniu..... roku....

Żyjąc z zmarłym ś. p. J. H. jeszcze od dawnych czasów w najściślejszej przyjaźni, odwiedzałem go podczas choroby jego bardzo często, a ostatnią razą w dzień śmierci jego przed południem.

W tym atoli dniu miałem na sobie krawatkę, w której tkwiła szczerzo złota pięcioma brylantami dokoła wysadzana szpileczka. Nie wiem, czy przyczyną tego była nieostrożność lub też coś innego, — dosyć na tem, że po wydaleniu się od pana H. C. a po przybyciu do domu mego spostrzegłem, iż szpileczki więcej na sobie nie mam. Ponieważ atoli na dniu tym nigdzie więcej nie wychodziłem, przeto miałem słuszny powód sądzić, iż powyższą szpileczkę nie gdzieindziej jak tylko u pana C. H. podczas nachylenia się do niego zgubić musiałem.

Domniemanie to moje zostało rzeczywiście potwierdzonem; bowiem przy przeprowadzeniu zaraz po śmierci pana C. H. pertraktacyi spadkowej spostrzegłem, iż powyż opisana szpileczka moja jako mniemana własność spadkodawcy do inwentarza pod pozycją Nr. 17... wciągniętą i wartością szacunkową 180 złr. obłożoną została.

Wskutek tego więc udałem się listownie do pana B. H. jako oświadczonego spadkobiercy ś. p. C. H. z prośbą o uznanie mego prawa własności do opisanej powyż szpileczki, jednak do dziś dnia jestem bez odpowiedzi, przezco widzę się zmuszonym rzecz tą Świątnemu Sądowi do rozstrzygnięcia oddać.

Powyż opisaną szpileczkę kupiłem mianowicie w r. 1863 u złotnika pana M. M. za cenę 250 złr. w. a., którą to okoliczność dowodzę świadkami p. p. H. J., Z. G., B. R.

B. i M. N. w... zamieszkałym, na artykuły dowodowe pod B. przesłuchać się mającymi i przysięgą uzupełniającą. Że dalej od roku 1863 aż do chwili zgubienia szpileczki byłem w wyłącznem posiadaniu tejże, dowodzę także powyższymi świadkami na dalsze artykuły pod B. słuchać się mającymi i przysięgą uzupełniającą.

Wykazawszy więc ważny tytuł i godziwy sposób nabycia posiadnia wspomnianej szpileczki nie ulega wątpliwości, iż za prawdziwego jej właściciela uważanym być muszę.

Zważywszy nakoniec okoliczność, iż wszelkie po zmarłym ś. p. pozostałe kosztowności i klejnoty w depozycie Świątnego Sądu się znajdują, przeto zapożyczam pana B. C. przed Świątny Sąd i upraszam przez wykazanego ut C. pełnomocnika mego:

C. Świątny c. k. Sąd raczy po przeprowadzeniu rozprawy uznać:

1sze Iż ja podpisany jestem wyłącznym właścicielem do inwentarza spadkowego po ś. p. pod pozycją 17tą wciągniętej i na 180 złr. w. a. ocenionej szpileczki — że zatem

2gie winien jest zapozwany szpilkę tą w dniach 14 pod surowością egzekucyi mi zwrócić, a

3cie w tym samym czasie kosztu sporne swego czasu obliczyć się mające mi zwrócić.

(Podwójnie 2 stemple po 36 ct.)

Podpis.

ARTYKUŁY DOWODOWE:

w sprawie pana przeciw panu B. H. jako oświadczonemu spadkobiercy zmarłego..... o uznanie własności i zwrot szpileczki złotej pięcioma brylantami do koła wysadzonej w wartości szacunkowej 180 złr.

Artykuł I.

Zna świadek prowadzącego dowód?

Artykuł II.

Zezna świadek, iż szpilka ta, jest ta sama, którą do in-

wentarza spadkowego po ś. p. pod pozycją 17tą wciągnięto? (szpilka ta winna być świadkowi okazana).

(Stempel 15 ct.)

Świadkowie:

(Tu wymienić trzeba tych świadków którzy te okoliczności potwierdzić mają.)

Dowód prowadzący.

(Podpis skarżyciela.)

Dalsze artykuły

w sprawie pana. przeciw panu B. H. jako oświadczonemu spadkobiercy o uznanie własności i zwrot szpileczki złotej 5-ma brylantami do koła wysadzanej w wartości szacunkowej 180 zlr. w.a.

Artykuł I.

Zna świadek dowód prowadzącego?

Artykuł II.

Zezna świadek, iż powód pan złotą pięcioma brylantami wysadzaną szpileczkę od roku 1863 bez przerwy jako swą własność posiadał?

Artykuł III.

Zezna świadek, iż szpilka ta (okazać ją należy świadkowi) jest ta sama, którą do inwentarza spadkowego po ś. p. pod pozycją wciągnięto?

Świadkowie:

(Wymienić tu trzeba świadków, którzy te okoliczności potwierdzić mogą).

Dowód prowadzący.

(Podpis skarżyciela.)

(Dla oszczędzenia stempla na 15 ct. można dalsze artykuły zarówno z poprzednimi na jednym półarkuszu spisać.)

WYCIĄG Z POWSZECHNEJ KSIĘGI USTAW CYWILNYCH

dla wszystkich krajów dziedzicznych niemieckich
Monarchii Austriackiej.

§. 28. Obywatelstwo nadaje zupełne użycie praw cywilnych. Dzieci obywatela austriackiego, przez samo urodzenie nabywają obywatelstwa w krajach dziedzicznych monarchii austriackiej.

§. 29. Cudzoziemcy nabywają obywatelstwa austriackiego: przez wniście w służbę publiczną; przez przedsięwzięcie przemysłu, które wymaga koniecznie stałego zamieszkania w kraju; przez ciągle dziesięcioletnie zamieszkiwanie w krajach tutejszych, jeżeli przez ten cały przeciąg czasu cudzoziemiec za żadną zbrodnię nie uległ karze.

§. 30. Nawet bez przedsięwzięcia jakiego przemysłu lub rzemiosła, i przed upływem lat dziesięciu udzielenie obywatelstwa u władz politycznych żądanem, a przez nie, stosownie do majątku, sposobności w zarobkowaniu, tudzież dobrych obyczajów osoby żądającej, nadanem być może.

§. 31. Samo posiadanie albo czasowe używanie włości, domu lub gruntu, założenie handlu, fabryki, lub należenie do nich bez osobistego osiedlenia się w kraju do tego państwa należącym, nie nadaje obywatelstwa austriackiego.

§. 32. Przepisy co do utraty obywatelstwa przez wyniesienie się z kraju, tudzież przez to, iż obywatelka tutejsza wchodzi w związki małżeńskie z cudzoziemcem — zawarte są w ustawach emigracyjnych.

§. 42. Pod imieniem rodziców, objęci są w ogólności wszyscy bez różnicy stopnia krewni w linii wstępnej; a pod imieniem dzieci, wszyscy krewni w linii zstępnej.

§. 49. Małoletni, a nawet pełnoletni, którzy z jakiegokolwiek przyczyny nie mogą sami przez się zaciągać ważnie prawnego obowiązku, nie zdolnymi są także do zawierania małżeństw bez zezwolenia ich ślubnego ojca. Jeżeli ojciec już nie żyje, albo do zastąpienia jest niezdolnym, wówczas do ważności małżeństwa,

oprócz oświadczenia zezwolenia przez zwyczajnego zastępcę, zezwolenie władzy sądowej jest jeszcze potrzebnem.

§. 65. Między krewnymi w linii wstępnej i zstępnej; między rodzeństwem z jednego ojca a innej matki, i przeciwnie z jednej matki a z innego ojca; między dziećmi rodzeństwa (rodzeństwem stryjecznem, wujecznem lub ciotecznem) tudzież z rodzeństwem rodziców, to jest: z wujem i ciotką lub z stryjem i stryjenką, siostrą ojca lub matki) ważne małżeństwo miejsca mieć nie może, bez względu na to, czy pokrewieństwo pochodzi z prawego lub nieprawego rodu.

§. 66. Powinowactwo stanowi przeszkodę do małżeństwa o tyle, iż mąż z krewnymi swej żony w §. 65. wymienionymi, a żona z takimi krewnymi swego męża, małżeństwa zawierają nie mogą.

§. 70. Zapowiedzi zależą na ogłoszeniu nastąpić mającego małżeństwa, z wyrażeniem imienia, nazwiska, miejsca urodzenia, stanu i miejsca zamieszkania obojga oblubieńców, z tem dołożeniem, iż każdy, ktoby o przeszkodzie do małżeństwa miał wiadomość, powinien donieść o takowej. Doniesienie uczynionem być winno duchownemu, do którego danie ślubu należy, bądź bezpośrednio, bądź za pośrednictwem tego, który ogłaszał zapowiedzi.

§. 85. W miejscach tych, gdzie się nie znajduje rząd krajowy, urzędy obwodowe mają władzę uwalniania od drugiej i trzeciej zapowiedzi, jeżeli ważne zachodzą przyczyny.

§. 86. W naglących okolicznościach, może rząd krajowy lub urząd obwodowy, a w razie gdy dowiedziona bliska śmierć nie dozwala zwłoki, także zwierzchność miejscowa, uwolnić zupełnie od zapowiedzi; jednakże oblubieńcy przysięgą stwierdzić powinni, iż im żadna przeszkoda do zawarcia małżeństwa nie jest wiadomą.

§. 87. Uwolnienie od wszystkich trzech zapowiedzi, wtenczas jeszcze za złożeniem wyżej wzmiankowanej przysięgi, udzielenem być winno, jeżeli dwie osoby chcą zawrzeć małżeństwo, o których już wprzód powszechne było mniemanie, że są połączone ze sobą związkiem małżeńskim. W przypadku tym może duchowny, przy zamileczeniu nazwiska stron wnieść prośbę do rządu krajowego o udzielenie uwolnienia.

§. 103. Jeżeli na rozdział co do stołu i łoża i na warunki takiego rozdziału zgadzają się obudwoje małżonkowie, sąd za-

chowając przepisane niżej formalności, na takowy rozdział pozwolić powinien.

§. 104. Małżonkowie, którzy chcą rozłączyć się ze sobą, powinni wprzód zamiar swój z przytoczeniem powodów, objawić właściwemu proboszczowi. Proboszcz obowiązany jest zwrócić uwagę małżonków na wzajemne przez nich przy ślubie uroczyscie uczynione przyrzeczenie, i przelożyć im dobitnie złe skutki z rozdziału wynikające. Przedstawienia takie po trzykroć w pewnych przerwach czasu czynione być mają. Jeżeli okazują się bez skutku, proboszcz powinien wydać stronom świadectwo na piśmie, iż pomimo trzechkrotnie czynionych im przedstawień, w zamiarze rozłączenia się trwają.

§. 105. Żądanie o rozdział powinni obudwoje małżonkowie, przy dołączeniu świadectwa proboszcza, podać do właściwego dla siebie sądu. Sąd obowiązany jest wezwać ich do osobistego stawienia się, i jeżeli małżonkowie potwierdzą w obec sądu, iż tak pod względem rozdziału, jako też pod względem warunków co do majątku i utrzymania, porozumieli się między sobą, sąd na żądany rozdział bez dalszego postępowania pozwolić i takowy w aktach sądowych zapisać powinien. Jeżeli są dzieci, powinien sąd rozciągnąć nad nimi pieczę, wedle przepisów w następującym rozdziale zawartych.

§. 107. Przedstawienia proboszcza do zgody zmierzające, potrzebne są przedewszystkiem w tym nawet przypadku, jeżeli jedna ze stron nie chce zezwolić na rozdział, a druga strona ma prawne powody do żądania takowego. Jeżeli przedstawienia te okazują się bezskutecznymi, lub jeżeli strona oskarżona nie chce stawić się przed proboszczem, natenczas żądanie rozdziału wraz z świadectwem proboszcza i potrzebnymi dowodami, do zwyczajnego sądu wniesionem być powinno, który obowiązany jest z urzędu sprawę dochodzić, a następnie wyrok w tej mierze wydać. Może także sędzia jeszcze przed wydaniem wyroku, dozwolić stronie na niebezpieczeństwo wystawionej, aby w oddzielnem i przyzwoitem miejscu mieszkała.

§. 110. Małżonkowie rozdzieleni mogą na nowo połączyć się ze sobą; powinni jednak donieść o tem zwyczajnemu swemu sądowi. Gdyby małżonkowie po takim połączeniu się chcieli znów rozdziału, natenczas to wszystko, co pod względem pierwszego rozdziału postanowiono, zachować powinni.

§. 117. Kiedy w postępowaniu na drodze rozwodu zachodzą spory, odnoszące się do kontraktu osobno zawartego, do oddzielenia majątku, utrzymania dzieci, lub do innych wzajemnych żądań, sędzia właściwy starać się winien przedewszystkiem spory te na drodze zgody załatwić, a jeżeli strony pogodzić się nie mogą, odesłać je do zwyczajnej drogi prawa; w takim razie, według przepisów, w rozdziale o kontraktach małżeńskich zawartych, wyrok wydanym, tymczasowo zaś żonie i dzieciom przyzwoite utrzymanie wyznaczonem będzie.

§. 120. Kiedy małżeństwo za nieważne jest uznanem, rozwód orzeczony lub też małżeństwo przez śmierć męża rozwiązane zostało, żona jeżeli jest w ciąży, nie może nowego zawierać małżeństwa przed rozwiązaniem; a gdyby co do ciąży zachodziła wątpliwość, przed upływem szóstego miesiąca; jeżeli jednak według okoliczności lub według świadectwa w sztuce biegłych, nie ma żadnego prawdopodobieństwa do ciąży, może rząd krajowy w mieście stołecznem, urząd obwodowy na wsi, dać uwolnienie po upływie trzech miesięcy.

§. 133. Małżeństwo ważne między żydami zawarte, może być rozwiązane za wzajemnem dobrowolnem zezwoleniem małżonków, za pośrednictwem listu rozwodowego przez męża wręconego żonie; przedewszystkiem jednak obowiązani są małżonkowie oświadczyć wprzód rabinowi lub szkolnikowi chęć rozwiedzenia się. Rabin lub szkolnik powinni użyć najusilniejszych przełożeń, dla pojednania małżonków, i wtenczas dopiero gdy przełożenia te skutku nie odniosą, wydać onymże świadectwo na piśmie, że obowiązku swego dopełnili, lecz pomimo wszelkiego usiłowania, onychże od ich zamiaru odwieść nie mogli.

§. 134. Z takim świadectwem małżonkowie stawić się powinni w sądzie szlacheckim obwodu, w którym mieszkają. Jeżeli sąd uważa z okoliczności, że jest jeszcze jaka nadzieja do pojednania, nie powinien zaraz dawać rozwodu, lecz takowy do jednego lub dwóch miesięcy wstrzymać. Jeżeliby odroczenie to nie przyniosło skutku, lub jeżeli zaraz z początku nie ma żadnej nadziei do pojednania, sąd szlachecki obowiązany jest pozwolić, aby żonie list rozwodowy przez męża był wydanym, i gdy potem obudwoje małżonkowie jeszcze raz w sądzie oświadczą, iż za dobrowolnem zezwoleniem postanowili, jedno wydać list rozwodowy, a drugie przyjąć takowy, udzielenie listu za prawnie

nastąpione, a tem samem małżeństwo za rozwiązane ma być uznanem.

§. 148. Ojciec może swoje niedorosłe jeszcze dziecię sposobić do takiego stanu, jaki dla niego za stosowny uważa, lecz jeżeli dziecię już dorosłe chęć swoją do innego, więcej skłonnościom i zdolnościom swoim odpowiedniego powołania, bezskutecznie ojcu przedkładało, natenczas może wnieść żądanie do zwyczajnego sądu, który mając wzgląd na stan, majątek i na powody przez ojca przytaczane, orzeczenie swoje w tym przedmiocie wydać powinien.

§. 150. Z przychodów takiego majątku, o ile te wystarczają, koszta wychowania zaspakajane być winny. Przewyżka dochodów jaka się pokaże, na procent umieszczoną i rachunek z niej corocznie składany być powinien. Ojciec od składania rachunków wtenczas tylko może być uwolnionym i przewyżka do wolnego jego użycia zostawioną, kiedy jest nieznaczna. Jeżeli ten, od którego dziecię majątek otrzymało, dozwolił ojcu użytkowania z niego, przychody pomimo tego zawsze są funduszem utrzymania dziecięcia stanowi jego odpowiedniego, i z uszczerbkiem takowego nie mogą być przez wierzycieli ojca aresztowanemi.

§. 155. Dzieci nieprawego rodu, nie używają równych praw z dziećmi prawemi. Dzieci wprowadzie urodzone z żony, atoli takie, które ze względu na zawarte lub rozwiązane małżeństwo, przyszły na świat przed lub po czasie wyżej przez ustawę (w §. 138.) oznaczonym, mają przeciwko sobie domniemanie, że są nieprawego rodu.

§. 156. W przypadku wcześniejszego porodu, powyższe domniemanie, wtenczas dopiero ma miejsce, jeżeli mąż nie wiedząc przed zameżciem o ciąży, najpóźniej we trzy miesiące po otrzymaniu wiadomości o urodzeniu dziecięcia, sądowo zaprzeczy ojcowstwa.

§. 157. Prawość wcześniejszego lub późniejszego urodzenia w przeciągu powyższych trzech miesięcy przez męża zaprzeczona, może być dowodzoną jedynie przez biegłych w sztuce, którzy zbadawszy dokładnie stan dziecięcia i matki, przyczynę tego niezwykłego przypadku, jasno wskazać powinni.

§. 158. Jeżeli mąż twierdzi, iż dziecię w przeciągu czasu ustawą oznaczonego przez jego żonę urodzone, nie jest jego dziecięciem, powinien prawość onego najpóźniej w trzech miesiącach

po otrzymanej wiadomości zaprzeczyć i przeciwko ustanowić się mającemu do obrony prawości dziecięcia kuratorowi, dowodzić, iż to dziecię spłodzić nie mógł. Ani popelnione przez matkę cudzołóstwo, ani jej twierdzenie, że jej dziecię jest nieprawem, nie może samo przez się pozbawiać dziecięcia praw dzieci prawych.

§. 159. Jeżeli mąż umrze przed upływem czasu onemuż do zaprzeczenia prawości dziecięcia zostawionego, dziedzice, którzyby przez to uszczerbek w prawach swoich ponosili, mogą w ciągu trzech miesięcy po śmierci męża, z przyczyny wyżej przywiezionej, zaprzeczyć prawości takiego dziecięcia.

§. 160. Dzieci urodzone z nieważnego małżeństwa, nie takiego jednak, względnie którego zachodzą przeszkody w §. 62—64. przywiezione, uważane być mają za prawe, jeżeli przeszkoda do małżeństwa później usunięta została, albo jeżeli chociaż tylko jedno z ich rodziców zostawało w bezwinnnej niewiadomości o przeszkodzie; w tym jednak ostatnim przypadku, dzieci nie mają żadnego prawa do majątku, który według ustanowień familijnych, jedynie dla prawego potomstwa jest zachowanym.

§. 161. Dzieci nie urodzone w małżeństwie, które atoli w skutek następnego małżeństwa ich rodziców wchodzi do familii, uważane będą wraz z ich potomstwem za dzieci prawe; nie mogą jednak zaprzeczać pierwotnictwa i innych już nabytych praw dzieciom prawym, urodzonym z innego małżeństwa, które tymczasem istniało.

§. 162. Nieprawność rodu nie może zmniejszać poważania dziecięcia w obywatelstwie ani mu być przeszkodą do dalszego jego zawodu. Pod tym względem nie potrzebuje ono, aby za dziecię prawe przez Monarchę uznanem było. W tym tylko przypadku, jeżeli rodzice chcą, aby dziecię naturalne zarówno z prawem używało przywilejów stanu lub prawa spadkowości do majątku wolno dziedzicznego, mogą prosić Monarchę o uznanie go za prawe. Nadanie przez Monarchę prawości, nie ma żadnego skutku względnie innych członków familii.

§. 163. Kto w sposobie przez ustawę sądową przepisany, przekonany będzie, iż obcował z matką dziecięcia w przeciągu czasu, od którego aż do rozwiązania matki najmniej sześć, a najwięcej dziesięć miesięcy upłynęło; albo kto sam zasadownie to przyznaje; przeciwko temu jest domniemanie, że jest ojcem dziecięcia.

§. 171. Obowiązek żywienia i zaopatrzenia dzieci naturalnych, przechodzi na dziedziców po rodzicach, tak jak każdy inny dług.

§. 172. Władza ojcowska ustaje natychmiast z wieloletnością dziecięcia, jeżeli trwanie onejże, z przyczyn prawnych na żądanie ojca, nie jest przez sąd przedłużonem i to przedłużenie do wiadomości publicznej podanem.

§. 174. Przed ukończeniem nawet lat dwudziestu czterech mogą dzieci wyjść z pod władzy ojcowskiej, jeżeli je ojciec za zezwoleniem sądu wyraźnie usamowalnia, lub synowi lat dwadzieścia mającemu, własne gospodarstwo prowadzić pozwala.

§. 176. Jeżeli ojciec stracił rozum, jeżeli uznanym jest za marnotrawcę, lub skazanym za zbrodnię na karę więzienia więcej niż na rok jeden; jeżeli wynosi się samowładnie z kraju, albo jeżeli jest nieobecny dłużej aniżeli przez rok i żadnej o swoim pobycie nie daje wiadomości; naówczas władza ojcowska ustaje i opiekun ustanowionym będzie. Po ustaniu powyższych przeszkód, ojciec wraca znowu do swojej władzy.

§. 178. Przeciwno nadużyciom władzy ojcowskiej, przez które dziecię w prawach swoich zostaje ukrzywdzonym, lub przeciwko zaniedbaniu obowiązków z władzą tą połączonych, nie tylko samo dziecię, ale nawet każdy kto o tem ma wiadomość a szczególnie najbliżsi krewni, pomocy sądu zażądać mogą. Sąd obowiązany jest przedmiot zażalenia rozstrząsnąć i stosownie do okoliczności poczynić rozporządzenia.

§. 179. Osoby, które stanu bezżennego uroczyscie nie ślubowały i które nie mają dzieci prawych, mogą sobie przysposobić za własne; osoba, która przysposabia, nazywa się ojcem przysposabiającym (przysposobicielem) lub matką przysposabiającą (przysposobicielką); dziecię przysposobione, nazywa się przysposobieńcem.

§. 186. Prawa i obowiązki przysposobicieli i przysposobieńców nie mogą być stosowane do dzieci, które jedynie na wychowanie są wzięte. Każdy może brać dziecię na wychowanie; jeżeli jednak strony chcą w tej mierze zawrzeć umowę, a przez taką wychowanie w prawach swoich miałyby być ograniczonym, lub szczególne obowiązki na niego włożone; natenczas umowa ta przez sąd zatwierdzoną być powinna. Wychowujący nie mają żadnego prawa do zwrotu kosztów na wychowaniełożonych.

§. 189. Jeżeli zachodzi potrzeba ustanowienia opiekuna dla małoletniego z prawego lub nieprawego rodu, krewni małoletniego lub inne w bliskim związku z nim będące osoby, obowiązane są pod odpowiedzialnością, donieść o tem sądowi, pod którego sądowskością małoletni zostaje. Polityczne zwierzchności, świeccy i duchowni przełożeni gmin także są obowiązani starać się, aby sąd był o tem zawiadomiony.

§. 198. Jeżeli ojciec żadnego nie wyznaczył opiekuna, albo jeżeli wyznaczył opiekuna niezdolnego, wówczas opieka powinna być powierzona przedewszystkiem, dziadowi ojczystemu, potem matce, następnie babce ojczystej, nakoniec innemu krewnemu płci męskiej i to temu, który jest najbliższym, albo z pomiędzy wielu równobliższych starszym co do wieku.

§. 200. Każdemu obranemu opiekunowi bez różnicy sąd opiekuńczy bezzwłocznie objęcie opieki polecić powinien. Opiekun, chociażby co do swej osoby innemu sądowi podlegał, obowiązany jest przyjąć opiekę i ze względu na wszystkie czynności do opieki odnoszące się, podległym jest zwierzchności opiekuńczej.

§. 201. Jeżeli ten, komu sąd opiekę powierzył, mniema, że nie jest do tego urzędu zdolnym, lub że go ustawa uwalnia od przyjęcia, powinien w ciągu dni czterdziestu od czasu zawiadomienia go o sądowym poleceniu, żądać uwolnienia od sądu opiekuńczego, lub gdyby temu co do swej osoby nie podlegał, od właściwego sobie ze względu na swą osobę sądu, który przytoczone przez niego do nieprzyjęcia opieki przyczyny, wraz z swą opinią, sądowi opiekuńczemu do rozstrzygnięcia przedłożyć ma.

§. 211. Matkom i babkom przyjmującym opiekę, spółopiekun przydanym być powinien. Przy wyborze spółopiekuna należy mieć wzgląd przedewszystkiem na objawioną wolę ojca, następnie na przedstawienie przez opiekunkę, nakoniec na krewnych małoletniego.

§. 212. Spółopiekun powinien także otrzymać od sądu dokument uwierzytelniający, tudzież przyrzec, iż do dobra małoletniego przyczyniać się będzie i w tym celu opiekunkę radą swą wspierać jest obowiązany. Jeżeli spostrzeże ważne uchybienia, starać się powinien takowym zaradzić, a w razie potrzeby, sądowi opiekuńczemu o nich donieść.

§. 219. Koszta na utrzymanie wyznacza sąd opiekuńczy, przy zachowaniu względu na rozporządzenie ojca, na zdanie opie-

kuna, na majątek, stan i inne okoliczności, w których się małoletni znajduje.

§. 220. Jeżeli dochody nie wystarczają na opędzenie tych kosztów, lub na poniesienie wydatku dla obmyślenia małoletniemu stałego sposobu do życia; naówczas nawet majątek główny za zezwoleniem sądu użytym być może.

§. 230. Z gotowizny tyle tylko w rękach opiekuna pozostawić należy, ile potrzeba do wychowania małoletniego i prowadzenia porządnego gospodarstwa; reszta przedewszystkiem na zaspokojenie długów jeżeli się jakie znajdują, lub na inne korzystne użycie, obróconą, a jeżeli korzystnie użyta być nie może, w publicznych kasach, lub też u prywatnych osób za prawem zabezpieczeniem onejże, na procent umieszczoną być powinna. Bezpieczeństwo jest prawem wtenczas tylko, kiedy przez zabezpieczenie sumy umieszczonej z dołączeniem do niej znajdujących się już ciężarów, dom nad połowę, a dobra ziemskie lub grunt nad dwie trzecie części swej rzeczywistej wartości obciążonemi nie będą.

§. 231. Inny majątek ruchomy, który ani do użytku małoletniego, ani jako pamiątka familijna lub według rozporządzenia ojca do zachowania nie jest przeznaczonym, ani też innym sposobem korzystnie użytym być nie może, w powszechności przez licytację publiczną przedanym być powinien. Sprzęty domowe mogą być rodzicom i spółdziedzicom z wolnej ręki, podług sądowego oszacowania oddane. Przedmioty, które na publicznej licytacji sprzedanemi być nie mogły, może opiekun sprzedać za zezwoleniem sądu opiekuńczego, nawet niżej wartości z oszacowania wypadłej.

§. 232. Dobra nieruchome, jedynie w razie koniecznej potrzeby lub oczywistej korzyści dla małoletniego, za zezwoleniem opiekuńczego sądu, a w ogólności tylko przez publiczną licytację przedane być mogą; jednakże dla ważnych przyczyn może sąd zezwolić na sprzedaż z wolnej ręki.

§. 234. Opiekun nie może samowolnie odbierać spleconego kapitału do małoletniego należącego. Dłużnik, któremu kapitał małoletniego jest wypowiedziany, powinien dla zabezpieczenia siebie zażądać od opiekuna, aby się wykazał, iż do podniesienia kapitału posiada zezwolenie sądowe, i nie może poprzestawać na samem pokwitowaniu przez opiekuna; wolno mu jest także kapitał splecony w sądzie złożyć.

§. 235. Ile razy wypożyczony kapitał ma być splaconym, obowiązany jest opiekun postarać się o korzystne jego użycie i zezwolenie sądu na jego rzeczywiste użycie otrzymać.

§. 238. W ogólności każdy opiekun i kurator obowiązany jest składać rachunki z powierzonego mu zarządu. Spadkodawca, co do sumy przez siebie dobrowolnie zapisanej, może uwolnić opiekuna od składania rachunków; może także i sąd opiekunowi dać uwolnienie w tym przypadku, kiedy dochód nie przenosi prawdopodobnie wydatków, na utrzymanie i wychowanie małoletniego potrzebnych; jednakowoż w każdym razie obowiązany jest opiekun majątek główny i kapitały inwentarzem objęte wykazać, i o stanie, w jakim się sierota znajduje, w razie zajść mających co do niego ważnych zmian, sądowi donieść.

§. 243. Małoletni nie może ani jako powód, ani jako pozwany stawiać w sądzie; opiekun bronić go powinien albo sam albo przez kogo trzeciego.

§. 244. Małoletni może godziwym sposobem nabywać dla siebie bez wpływu opiekuna; jednak bez zezwolenia opieki, nie może nie z swego majątku pozbywać, ani też obowiązku zaciągać.

§. 247. Zwierzchność może małoletniemu, który dwadzieścia lat skończył, zostawić dowolny zarząd czystego dochodu z jego majątku od wydatków pozostałego; co do tej przewyżki, onemuż w zarząd oddanej, może małoletni samowładnie zaciągać zobowiązania.

§. 252. Małoletniemu po skończeniu lat dwudziestu może sąd opiekuńczy, po wysłuchaniu zdania opiekuna a według okoliczności po wysłuchaniu zdania najbliższych krewnych, brakujące do pełnoletności lata opuścić i uznać go za pełnoletniego. Małoletni, któremu władza dozwoliła prowadzić handel lub rzemiosło, staje się tem samem upelnoletnionym. Upelnoletnienie ma zupełnie te same skutki prawne, co i rzeczywiste dojście do pełnoletności.

§. 255. Jeżeli matka opiekunka wchodzi w powtórne związki małżeńskie, winna jest albo sama albo też spółopiekun, donieść o tem sądowi opiekuńczemu, dla orzeczenia, czyli dalsze sprawowanie opieki może być jej dozwolone.

§. 258. Opiekun, któremu sprawowanie opieki, jako domniemanemu najbliższemu krewnemu małoletniego powierzonym zostało, może w swoje miejsce przedstawić bliższego i do sprawowania opieki zdolnego krewnego, o którym później wiadomość

otrzyma; jednak bliższy krewny nie ma prawa żądać, aby mu dalszy krewny odstąpił opieki, którą już objął, chyba że dla ważnych przeszkód wcześniej nie mógł się zgłosić.

§. 259. Matka lub brat, którzy w czasie ustanowienia opieki sami byli jeszcze małoletnimi, mogą po dojściu pełnoletności żądać, aby im opieka powierzona była. Podobnie wolno jest każdemu krewnemu zgłosić się w ciągu roku z chęcią objęcia opieki, jeżeli takowa niekrewnemu przez sąd powierzona była.

§. 260. Gdy małoletnia idzie za mąż, sąd orzec powinien, czy kuratela na męża ma być przeniesioną (§. 175.)

§. 266. Opiekunom pilnym, może sąd z oszczędzonych dochodów wyznaczyć stosunkowo roczne wynagrodzenie. Wynagrodzenie to więcej nad pięć od sta czystego dochodu, a w żadnym razie nad cztery tysiące złotych reńskich rocznie wynosić nie może.

§. 271. W interesach zachodzących między rodzicami i małoletniem dziecięcym, tudzież między opiekunem i małoletnim; należy wniesić do sądu żądania o mianowanie szczególnego kuratora dla małoletniego.

§. 272. Jeżeli zajdą spory między dwoma lub więcej małoletnimi mającymi jednego opiekuna, opiekun żadnego z tych zastępować nie może; lecz powinien żądać, aby sąd dla każdego z nich oddzielnego kuratora wyznaczył.

§. 273. Za obłąkanego lub głupowatego ten tylko miany być może, który za takiego sądownie, po dokładnem zbadaniu jego zachowania się i wysłuchaniu wyznaczonych do tego przez sąd lekarzy, uznanym zostanie. Za marnotrawcę ten ma być przez sąd uznanym, o którym według uczynionego doniesienia i następnie przedsięwziętego dochodzenia, sąd przekona się oczywiście, że majątek swój nierozważnie trwoni, a przez lekkomyślne lub pod zgubnymi warunkami zaciąganie długów, siebie albo swoją rodzinę na nędzę w przyszłości naraża. W obudwóch tych przypadkach postanowienie sądu do publicznej wiadomości podane być winno.

§. 274. Co się tyczy nieurodzonych, ustanawia się zastępcę albo dla potomstwa w ogólności, albo też dla będącego już w żywocie płodu (§. 22.) W pierwszym przypadku obowiązany jest zastępca starać się, aby potomstwo nie poniosło uszczerbku w spadku dla niego przeznaczonym; zaś w przypadku drugim, aby prawa nieurodzonego jeszcze dziecięcia utrzymane były.

§. 276. Dla stron wpływających do jakiego interesu, które są nieobecne, albo o których w czasie kiedy tego zachodzi potrzeba, sąd nie ma jeszcze wiadomości, kurator natenczas ustanowionym być powinien, jeżeli nie zostawiły pełnomocnika należycie upoważnionego, a bez tego albo ich prawa mogłyby być przez zwłokę na niebezpieczeństwo narażone, albo prawa drugich nie mogłyby być wykonywanymi. Jeżeli miejsce pobytu nieobecnego jest wiadomem, powinien jego kurator zawiadomić go o stanie jego interesów i o nich, jeżeli inaczej rozporządzonem nie będzie, tym sposobem jak o interesach małoletniego mieć staranie.

§. 341. W ogólności nie powinien sąd dozwalać prowadzić dalej budowy, dopóki spór rozsądzonym nie zostanie. Jeżeli jednak bliższe niebezpieczeństwo oczywiście zagraża, lub budujący daje stosowną rękojmię na to, iż rzecz do dawnego stanu przywróci i szkodę wynagrodzi, a żądający wstrzymania podobnej rękojmi co do zwrotu szkód z wstrzymania wyniknąć mogących nie daje, dalsze prowadzenie budowy tymczasowo winno być dozwolone.

§. 343. Posiadacz prawa ściśle rzeczowego, który dowieść może, iż cudza już istniejąca budowla lub inna jaka rzecz cudza, bliżką jest zaważenia się i zagraża mu widocznie niebezpieczeństwem, ma prawo żądać sądownie rękojmi, jeżeli już władza polityczna, ze względu na publiczne bezpieczeństwo, w innym sposobie temu nie zaradziła.

§. 366. Z prawem, które służy właścicielowi rzeczy do wyłączenia każdego innego od jej posiadania, połączonem jest zarazem prawo do wydobywania tej rzeczy od każdego dzierżyciela, przez wyniesienie do sądu skargi wydobywczej. Prawo to nie służy jednak temu, kto nie będąc jeszcze właścicielem rzeczy, takową w swoim imieniu pozbył i dopiero później stał się jej właścicielem.

§. 367. Skarga wydobywcza przeciwko posiadaczowi rzeczy ruchomej w dobrej wierze, nie ma miejsca, jeżeli posiadacz dowodzi, iż rzecz tę nabył albo na publicznej licytacji, albo od przemysłowca do sprzedaży takich rzeczy upoważnionego, albo też za zapłatę od tego, komu ją powód sam do użycia, do zachowania lub w innym jakimkolwiek zamiarze powierzył. W przypadkach takich, posiadacze w dobrej wierze nabywają własności, a poprzedni właściciel może jedynie żądać wynagrodzenia szkody od tych, którzy mu za nią są odpowiedzialnymi.

Do §. 339, ust. cyw, strona 131.

O postępowaniu w sporach z naruszenia posiadania wynikających i jak odnośna skarga wytoczona być ma?

Postępowanie w sporach takich określone jest rozporządzeniem ces, z d. 27, Paźdz. 1849 r. Nr. 12. Dz. U. P.

Dla sporów z naruszenia posiadania rzeczy ruchomych lub nieruchomości wynikających, właściwym jest sąd powiatowy w którego okręgu naruszenie nastąpiło, lub też co do rzeczy ruchomych, nie przeszłych jeszcze w posiadanie trzecich osób, ten sąd powiatowy w którego okręgu rzecz się znajduje.

Postępowanie w sporach takich odświeżają się pospiesznością oraz krótkością i zależy przelewszyskiem na sądowem zbadaniu ostatniego rzeczywistego posiadania i czy naruszenie posiadania rzeczywiście zaszło lub nie. Nikt nie ma prawa naruszać samowładnie jakiegokolwiek bądź posiadania. Niepokojony w posiadaniu żądać może sądownie, aby niepokojenie wstrzymanem, i dowiedziona szkoda zwróconą mu była.

Pomocy sądowej żąda się skargą, którą niepokojony w posiadaniu po dowiedzeniu się o zaszłym naruszeniu posiadania jednak tylko przed upływem dni 30tu wytoczyć może. Po upływie tego terminu wytoczona skarga jest bezskuteczną — niepokojony w posiadaniu z skargą taką odesłany do drogi prawa traci korzyści pospiesznego i summarycznego postępowania; — że y zaś tych korzyści nie tracić, trzebaż z wytoczeniem skargi pospieszyć jak tylko można.

W skardze naprowadzony ma być najpierw dowód ostatniego spokojnego i rzeczywistego posiadania, następnie dowód zaszłego niepokojenia i kiedy takowe nastąpiło. Skargę zamyka się prośbą, aby sąd pospieszne i summaryczne postępowanie zarządził a po przeprowadzeniu tegoż orzekł: że naruszenie posiadania rzeczywiście nastąpiło, i że takowe pod karą nadal zakazuje się, niemniej, że się przegrywającego pozwanego do zwrotu kosztów prawnych zasądza.

Na treściopisie skargi i następnych podań należy zamieścić słowa „pilno z powodu naruszenia posiadania.“

Każdy arkusz skargi i protokolu w sporach takich zaopatrzony być ma 36 ct. stemplem. Do wyroku złożoną być ma na-

leżytość w ilości 2 zlr. 50 ct. w stemplach od obu stron po połowie.

Jeżeli dla dochodzenia zaszczerzonego naruszenia posiadania naoczne oględziny przedmiotu spornego niezbędnie są potrzebne, a miejsce gdzie oględziny przedsięwzięte być mają od siedziby sądu nad pół mili jest oddalone, w takim razie do przeprowadzenia komisji delegowany urzędnik wyjeżdża na koszt strony przegrywającej, a że się wydarzało, iż powód przegrywał i nie był w stanie kosztów komisji zapłacić, więc aby urzędnik kosztów podróży nie tracił, weszło w użycie u sądów powiatowych, iż powód nie dający dostatecznej rekojmi iż w razie przegranej z swej strony sprawy jest w stanie kosztu komisji zapłacić, — przed wyjazdem na komisję musi złożyć w sądzie odpowiednią kwotę na zabezpieczenie kosztów komisyjnych. — W żadnym ucywilizowanym kraju nie ma tyle skarg względem samowładnego naruszenia posiadania jak w Galicyi, a skargami prowizoryalnymi sąd zatrudniają po największej części włościanie, którzy bardzo często narażają się na niepotrzebne koszty, którychby zaś uniknęli, gdyby w razie zachodzącego sporu zdali się na ludzi miejscowych rozsądkiem w gminie celujących i na zaufanie ze wszech miar zasługujących, którzyby bez kosztu spór rozpoznali i co słuszną jako sędziowie polubowni zawyrokowali. Przy prowizoryach sądowych często skóra nie staje za wyprawkę i sprawdza się przysłowie: że kto się prawuje albo leczy tego bieda ćwiczy.

W razie gwałtownego zaniepokojenia posiadania, zwierzchność gminna jest upoważnioną naruszenie posiadania powstrzymać o ile tego spokój i porządek publiczny wymaga; zaś co do samego posiadania, odesłać ma strony do drogi prawa, nie mogąc w tym względzie orzekać. — Ktoby rozrządzeniem zwierzchności gminnej opór stawiał, albo by jak się to nieraz zdarza na urzędnika lub służbę gminnego w celu udaremnienia zwierzchniczego postanowienia lub rozrządzenia targnął się, tenby popełnił zbrodnie gwałtu publicznego w §. 81. ustawy karnej określoną i podpadalby kryminalowi.

Co powinna strona w toku sprawy o niepokojenie w posiadaniu mieć na względzie?

Na skargę o niepokojenie w posiadaniu, jeżeli tylko takowa nie zapóźno wniesioną została, wyznacza sąd termin do suma-

rycznej rozprawy, która także w dniu świątecznej przeprowadzoną być może.

Stronę mogą do takiej rozprawy stawić się wraz z przybranymi sobie adwokatami lub bez tychże, albo jak to przy sumarycznem postępowaniu w ogóle jest przyjętem, interes poruczyć zdatnemu pełnomocnikowi.

Przy rozprawie takowej rzecz chodzi jedynie o to, aby ostatnie faktyczne posiadanie, jakoteż naprowadzone przez powoda fakta co do zaskarzonego niepokojenia w posiadaniu sądownie zbadać i wyjaśnione były. Ktoby posiadania dopiero nabyć, lub też mocniejsze prawo do posiadania popierać chciał, ten musi zwyczajny proces prowadzić, posiadania zaś w drodze prowizoryalnej uzyskać nie może.

W postępowaniu z powodu naruszenia posiadania mają w ogóle zastosowanie przepisy sumarycznego postępowania, jednak z następującymi wyjątkami:

Zaprzysiężenie powoda lub pozwanego nie ma miejsca, dla tego więc dowód przez przysięgę, którąby sama strona wykonać miała, prowadzony być nie może.

Dokumenty i świadków na których się jedna lub druga strona powołuje, trzeba do rozprawy z sobą zabrać.

Wśród rozpoczętej a jeszcze nieukończzonej rozprawy, może strona żądać tymczasowych (prowizorycznych) rozrządzeń dla zapobieżenia gwałtom lub dla uniknienia szkody na jaką jest narażoną.

Takie prowizoryczne rozrządzenie szczególnie wtenczas może być żądane gdy jest spornem, która strona w posiadaniu niewadliwym się znajduje.

Gdy się w oznaczonym terminie jedna z stron pomimo wezwas otrzymanego zawezwania nie stawia, wówczas taki stan posiadania za prawdziwy uznany być ma, jaki jawiąca się strona naprowadza, i wolno jest stronie jawiącej się przeciw tej, która się nie jawi, żądać zaoczności.

Gdy obiedwie strony się jawią, sędzia starać się winien nakłonić strony do układu pojednawczego, a gdy układ taki nie przyjdzie do skutku, przystąpić ma do rozprawy.

Po przeprowadzeniu rozprawy wydaje sąd orzeczenie w formie stanowczego rozstrzygnięcia nie zaś w formie wyroku.

Rozstrzygnięcie to stanowi jedynie tymczasowe uznanie ostatniego faktycznego posiadania, nie wzbrania jednakże żadnej stronie popierać silniejsze prawo do posiadania i pretensje prawne ztąd wynikłe w zwyczajnej drodze prawa.

Restytucya (przywrócenie utraconego terminu) w postępowaniu prowizoryalnym nie ma miejsca, a rekurs może tylko przeciw stanowi stanowczemu rozstrzygnięciu nie zaś przeciw innemu w toku postępowania przez sąd poczynionym rozrządzeniom lub przeciw przedstanowczym rozstrzygnięciom być podany.

Rekurs przeciw stanowczym rozstrzygnięciom miejsce wyroku zastępującym, musi w nieprzekraczalnym terminie dni 8 być wniesiony.

Mającemu za sobą orzeczenie sędziego pierwszej instancji dozwolić należy natychmiast ogzekucyi takowego, a to bez względu na to, czyli termin do wniesienia rekursu jeszcze nie upłynął, lub też czyli rekurs już jest podany.

Jak się przeciw szkodzie zabezpieczyć w razie grożącego niebezpieczeństwa zawalenia się sąsiedniego budynku.

Gdy sąsiednia budowla lub inna jaka rzecz cudza n. p. drzewo, komin itp. blizką jest zawalenia się, przez co własność drugiego może być uszkodzoną, lub jakiegokolwiek prawo drugiego nadwężonem, zagrożony ma prawo żądać sądownie, rękojmi ze strony właściciela budowli lub rzeczy względem szkody z zawalenia się budowli lub rzeczy wyniknąć mogącej.

Chociaż władze polityczne już z urzędu ze względu na publiczne bezpieczeństwo grożącemu zawaleniu się zapobiegać mają to przecież zbyt często wypadki takie wydarzają się przy rozbieraniu starych lub prowadzeniu nowych budowli.

Niebezpieczeństwo zawalenia się i mogącej wyniknąć ztąd szkody, musi być ndowodnione; co tylko przez oględziny sądowe z przyzwaniem do tego rzeczoznawców sprawdzonem być może.

Prośba o przedsięwzięcie oględzin sądowych i przekonaniu się o stanie budynku sąsiedniego.

(Zewnątrz)

Do Świetnego c. k. Sądu powiatowego w P.

A. B. właściciel realności Nr. 16. w N.

przeciw

pinu B. C. właścicielowi realności Nr. 17. w N. N.

prosi o zarządzenie oględzin sądowych zawaleniem się grożącego domu Nr. 17. w miejscu.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie!

A. Rezolucyą A. władzy politycznej udzielone mi zostało pozwolenie do rozebrania mego domu Nr. 16. w miejscu, i ja teraz właśnie zajmuję się rozebraniem tegoż, przez co część muru sąsiedniego domu pod Nr. 17. odsłoniętą została.

Odkryta część sąsiedniego muru tak jest porysowana i tyle na murze dostrzedz się daje szczelin, że zawalenia całego sąsiedniego domu obawiać się muszę.

Chcę się zaś zabezpieczyć od zagrażającej mi szkody jakąbym przez to zawalenie domu ponieść mógł, zależy mi wiele na tem, aby obecny stan budowli domu pod Nr. 17. sądownie był zbadany, dla tego upraszam:

Świetny c. k. Sąd powiatowy raczy oględziny sądowe w celu zbadania obecnego stanu tejże budowli zarządzić i takowe jak najprędzej przedsięwziąć.

N. dnia 17. Maja 1871.

(36 ct. stempel.)

A. B.

Skarga o naruszenie w posiadaniu rzeczy nieruchomej.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

Do realności mojej Nr. 10. w N. należy także położona w terytoryum gminy N. parcela ogrodowa pod Nr. 417.

Nabywszy tę realność w roku 1865 znajdowałem się aż dotąd w spokojnem posiadaniu tejże, co dowodzę świadkami J,

K. i K. G., którzy wszyscy jako posiadacze gruntu zamieszkałi są w....

Dnia 16. Marca b. r. dostrzegłem przecież, że p. F. K. na tę moją parcelę cegłę sprowadza, takową tam składa i piątruje. Pan F. K. (przeciwnik) zamysła mianonowicie w pobliżu tej mojej parceli wybudować dóm i chce użyć mojego grantu na skład swojego budulcu. Tak więc p. przeciwnik do tego czasu już 16,000 cegieł na wyż wzmiankowanej mojej parceli złożył i wypiatrował.

Naprowadzone tu okoliczności sprawdzone być mogą przez naoczne oględziny sądowe, które ja uznaję za potrzebne, a oprócz tego okoliczności te dowodzę wyż wymienionymi świadkami.

Gdy p. F. K. przez wyżskreślone postępowanie swe stał się winien samowładnego naruszenia posiadania, zatem proszę:

Świetny Sąd raczy na tę skargę jak najszybciej zarządzić dochodzenie na miejscu przedmiotu spornego, a po przeprowadzonej rozprawie sumarycznej orzec:

Że pozwany p. F. K. przez składanie cegieł na mojej pod Nr. 417 w.... położonej parceli ogrodowej dopuścił się samowładnego naruszenia posiadania, i że przeto obowiązany jest w terminie ze strony Świetnego Sądu oznaczyć się mającym cegłę z mojej wyż wymienionej parceli ogrodowej zupełnie uprzątnąć, a to pod rygorem egzekucyi, zakazać mu oraz dalsze niepokojenie pod karą 50 zlr. w każdym razie kiedyby takowe powtórzył, nakoniec zasądzić go do powrócenia mi kosztów prawnych w dniach 14tu pod rygorem egzekucyi.

Dnia 30. Marca 1866.

Podpis.

(Podwójnie i jeden treściopis,
dwa stemple po 36 ct., jeden na 15 ct.)

Skarga o niepokojenie w posiadaniu rzeczy
ruchomej.

(Zewnątrz)

Do Świetnego c. k. Sądu powiatowego w....

Skarga prowizoryalna O. F. zamieszkałego w...
przeciw F. K. zamieszkałemu w....

z powodu zasłanego niepokojenia posiadania przez
zagrabienie zegarka.

(Pilne z powodu niepokojenia posiadania).

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy.

Dzisiaj przed południem udałem się do p. G. L. w celu oddania mu do naprawy mego złotego zegarka. W chwili właśnie gdy mu zegarek do rąk oddałem — zbił jakiś nieznajomy swą łaską szybę szklaną w drzwiach prowadzących do sklepu p. G. L.; a że ja blisko drzwi stałem, to dało powód p. G. L. do mylnego twierdzenia, jakoby ja szybę w oknie zbił i z takiego pozorów zażądał p. G. L. odemnie wynagrodzenia zrządzonej szkody; a gdy ja się do tego nie skłaniałem, schował p. G. L. mój zegarek i rzekł: „grabie zegarek, którego panu tak długo nie oddam, dopokąd mi pan za zbitą szybę nie zapłacisz.“

Jako świadków tego zajścia podaję panów Józefa Keil majstra krawieckiego i Emanuela Gerlich kupca towarów bławatnych, obydwu w N. zamieszkałych.

Z powyższej naprowadzonych okoliczności jasno się okazuje, że p. G. L. mnie w spokojnem posiadaniu mego złotego zegarka zaniepokoił, a zatem proszę:

Świetny c. k. Sąd powiatowy raczy w jak najkrótszym czasie termin do sumarycznej rozprawy zawzywając do tejże obie strony i wyż wymienionych świadków wyznaczyć, a po przeprowadzonej rozprawie orzec:

Że pozwany p. G. L. przez samowładną grabież mego złotego zegarka stał się winnym niepokojenia mnie w posiadaniu i że przeto pod rygorem egzekucyi jest obowiązany oddać mi mój zegarek, oraz zwrócić mi z tego sporu prowizoryalnego wynikłe koszta.

Oswald Frei,

(36 ct. stempel.)

Adwokatowi domowemu, który się tylko prywatnie praw uczył i egzaminów nie zdawał, przeto też i dyplomu na adwokata nie uzyskał, a jednak w braku adwokatów za dyplomem w mniejszych miastach i miasteczkach, jako też po wsiach ludności do prowadzenia procesu zniewolonej z nabytą jaką taką praktyką sądową i administracyjną staje w usłudze równie też urzędnikom prywatnym dobrami zawiadującym i interesa państw prowadzącym, potrzeba wiedzieć eoś i z rozstrzygnięć w zawiłych

sporach prowizoryalnych, aby się do tychże w podobnych wypadkach zastosować i strony do niego udające się dobrze poprowadzić mógł, a więc zamieszczamy tu kilka rozstrzygnięć w takichże sporach.

1.

Drogi polne w posiadaniu gminy znajdujące się, używane być mogą dowolnie przez każdego, jeżeli na to choć jeden z mieszkańców gminy zezwoli.

Na gruncie Pawła F. z jego zezwoleniem Towarzystwo górnicze pruskie otworzyło kopalnię i drogami polnemi dowoziło do niej potrzebne materiały; co dwór i niektórych członków gminy w P. spowodowało, do zamknięcia dróg polnych rogatek.

Rudolf W. reprezentant Towarzystwa pruskiego usunął przemocą rogatki, i to dało dowód dworowi P. do skargi o naruszenie w posiadaniu dróg polnych.

Sąd powiatowy w Krzeszowicach przychylił się do żądania skargi, lecz Sąd wyższy w Krakowie uchylił uchwałę sądu powiatowego i oddalił dwór w P. z żądaniem; — a Sąd najwyższy zatwierdził orzeczenie Sądu wyższego z następujących powodów:

Dwór w P. nie twierdzi, ażeby był naruszonym przez Rudolfa W. w spokojnem posiedaniu dróg polnych, ale naruszenie swego posiadania w tem upatruje, iż Rudolf W. w celach górniczych, z dróg polnych korzysta i na drogach tych przez dwór postawione rogatki poznał. Rzecz toczy się więc nie o obronę naruszonego posiadania dworu, ale o utrzymanie dworu w wyłącznem posiadaniu dróg polnych, a tem samem o zakazanie Rudolfowi W. dalszego jeżdżenia po drogach. Oprócz iworu, korzysta jednak z dróg polnych i wielu innych mieszkańców gminy P.; a dwór nie udowodnił, ażeby posiadał uprawnienie do wyłączenia którego z mieszkańców gminy P. od jeżdżenia po tych drogach, a tem samem ażeby się znajdował w posiadaniu prawa dowolnego zakazywania jeżdżenia po drogach polnych lub też w posiadaniu prawa przyzwalania na jeżdżenie po tych drogach, jedynie w celu uprawy pól lub potrzeb rolnictwa,

Z tego powodu użytkowanie z dróg polnych przez Rudolfa W. uważane być musi jako dalszy ciąg posiadania prawa jeżdżenia po drogach polnych, jakie Pawłowi F. służyło, który zezwalając na otwarcie kopalni na swych gruntach, tem samem na użytkowanie z dróg polnych w jego imieniu zezwolił. Zresztą w czynie zniesienia rogatek przez dwór postawionych, nie można się dopatrzyć zmian naruszenia posiadania; albowiem czynem tym usunięte zostały jedynie przeszkody, jakie wykonywaniu prawa dowolnego jeżdżenia po drogach polnych samowładnie postawiono, przeszkody które posiadanie nie skarżącego lecz zapozwanego naruszyły.

(Orzeczenie Sądu najwyższego z d. 11. maja 1869 l. 3057).

2.

Rozumne samowładne wyrzucenie kamienia granicznego, stanowi naruszenie posiadania ościennego gruntu.

I. zaskarżył A. który środkowy kamień graniczny z między samowładnie wyrzucił, o naruszenie w posiadanie tej między czyli drogi polnej.

Sąd powiat. w B. po przedsięwzięciu oględzin, przeprowadzeniu rozprawy i wysłuchaniu świadków, uznał pozwanego winnym naruszenia posiadania tej między polnej, z powodu, że świadkowie zeznali, iż wyrzucony kamień oznaczał granicę, która po usunięciu takowego nie będzie pewną, tem więcej, gdy poprzednik pozwanego swoją posiadłość gruntową przez zebranie części tej między, czyli drogi polnej trawą zarosłej rozszerzył, a przeto ostatnią zwęził w miejscu, gdzie ów środkowy kamień graniczny był wsadzony.

Przeciw temu orzeczeniu, które pozwanemu w dn. 2. stycznia 1869 doręczone zostało, wniósł tenże w dn. 11. stycznia 1869 rekurs, w którym utrzymuje, iż w niniejszym wypadku ces. rozp. z d. 27. paźdz. 1849 l. 12. Dz. u. p. nie ma zastosowania, albowiem 1. powód kapiwszy grunt sąsiedzi, zastał już tamże ten kamień, względem którego dotąd żadnych aktów posiadania nie wykonywał; 2. tenże nie twierdzi nawet, a tem mniej dowodzi, iż przez wyrzucenie tego kamienia faktyczny stan posiadania jego gruntu zmieniony został; 3. podczas gdy okoliczność, że ten kamień stanowił znak graniczny, nie może być dowiedziona świadkami, gdyż ci nie byli obecni przy osadzeniu

takowego i objawieniu woli stron interesowanych, zaś zdanie przez świadków w tym względzie objawione nie wystarcza.

Sąd wyższy uchwałą z dnia 15. kwietnia 1869 odrzucił jednak ten rekurs jako spóźniony, gdyż po upływie 8 dni wniesiony, a prócz tego jako bezzasadny.

Przeciw tej uchwale pozwany A. wniósł rekurs rewizyjny, i w tymże wykazał, że rekurs podany w terminie, §. 11. postęp. sum., który tutaj analogicznie zastosować należy, postanowionym, gdyż ostatni, to jest ósmy dzień do rekursu, przypadł na niedzielę t. j. na dz. 10. stycznia 1869, w skutek czego termin do rekursu dopiero z dniem następnym, t. j. 11. stycznia 1869 upłynął.

Pomimo tego jednakże sąd 3ciej inst. orzeczeniem z d. 7. grudnia 1869 l. 11767 rekurs rewizyjny bez skutku pozostawił, a to z powodów przez pierwszego sędziego, naprowadzonych.

U w a g a. Przy tej sposobności nie będzie może od rzeczy nadmienić, iż gdy w postępowaniu prowizoryalnym, Sąd według §. 15. ces. rozp. z dnia 27. paźdz. 1849 l. 12. Dz. u. p. rozporządzenie swoje wydaje w formie uchwały, przeto wszelka rozwickłość, a mianowicie wnoszenie formalnych pism spornych (replika, duplika itd.) oraz napotykanie niekiedy sporządzanie spisu aktów, jest zbyteczne i z przepisem prawa niezgodne.

3.

Założenie nowych drzwi do sieni będącej w posiadaniu wspólnym jest także naruszeniem posiadania.

Stanisław K. i Eduard M. posiadają wspólnie sieni na pierwszym piętrze w domu nr. 300 w X., którą do swoich pomieszczeń wchodzi. Eduard M. przerobił drzwi swego pomieszczenia, na wewnątrz do izby się otwierające tak, że się jednym wzdłuż na dwoje złamanem skrzydłem na zewnątrz do sieni otwierały. Z tego powodu Stanisław K. pozwał go dnia 25. września 1863 do l. 4074 o naruszenie w posiadaniu spólnym sieni, podając, że to przerobienie drzwi dnia 3. września 1863 nastąpiło. Po przerobach i zwłokach w rozprawie, w której pozwany spóźnienie pozwu zarzucił, gdyż jak utrzymywał drzwi jeszcze w czerwcu tegoż roku przerobił, uznał sąd powiatowy w Kałuszu orzeczeniem z d. 26. kwietnia 1869 l. 2744 w czynie pozwanego naruszenie

posiadania wspólnej sieni i nakazał mu uprzątnienie przyprawionych na zewnątrz drzwi.

Na rekurs pozwanego c. k. Wyższy Sąd krajowy we Lwowie orzeczeniem z d. 7. września 1869 l. 19961 zmienił to orzeczenie Sądu powiatowego i odmówił żądaniu powoda.

Z uwagi, że powód sam uznaje współwłasność pozwanego co do spornej sieni, z której na jednej stronie prowadzą drzwi do pomieszczenia pozwanego, zostającego w jego wyłącznym posiadaniu i fizycznie oddzielnego.

Że nie tylko właściciel ale nawet rzetelny posiadacz według §§. 362 i 329 ust. cyw. rzeczą w jego władaniu zostającą do wolnie rozrządzać może, że zatem przedsięwzięta przez pozwanego zmiana na jego rzeczy to jest na jego pomieszczeniu przez takie przekształcenie drzwi do jego pomieszczenia prowadzących, że oni zamiast jak pierwaj do izby, teraz do sieni się otwierają, nie może być uważane jako naruszenie powoda we wspólnym posiadaniu sieni, a to tem mniej, że chociażby nawet powód rzeczywiście przez tę zmianę w wykonaniu współposiadania w jaki bądź sposób przeszkody doznawał czego jednakże przypuścić nie można ze względu na zbadaną szerokość sieni z jednej, a szerokość i właściwość nowourządzonych drzwi z drugiej strony, to jednak możliwa przeszkoda w każdym szczególnym wypadku przyknuieniem drzwi dałaby się bez trudności usunąć. Z braku czynu naruszennia musi zatem powód ze swoim żądaniem być oddalony.

Przy tem zauważał jeszcze Sąd wyższy, że w obec zarzutu pozwanego winien był powód dowieść wniesienie skargi prowizoryalnej w czasie należytych.

C. k. sąd najwyższy potwierdził jednak orzeczenie Sądu powiatowego prostując tylko stylizację w tym kierunku, że po zwanemu nakazał drzwi na planie idealnym głoską a) oznaczone do poprzedniego stanu przywrócić.

Ponieważ przyznaniem jest dowiedzione, że sieni we wspólnym posiadaniu obu stron spór wiodących od dawna się znajduje, że drzwi z pomieszczenia pozwanego do tejże prowadzące dotąd na wewnątrz do pomieszczenia się otwierały, i że pozwany takowe dopiero w r. 1863 tak przerobił, że się teraz w dwóch złamanych skrzydłach na zewnątrz do sieni otwierają, przez co pozwany wdarł się we współposiadanie powoda, a względnie naruszył to posiadanie.

Twierdzenie powoda, że ten faktyczny stan, jaki przez naruszenie posiadania utworzony został, dopiero od 3. września 1863 istnieje, usiłował wprowadzić pozwany odeprzeć świadkami mającymi zeznać, że takowy już od czerwca 1863. istnieje. Dowód ten jednak jak to pierwszy sędzia podniósł, zupełnie się nie udał.

(Orzeczenie c. k. sądu najw. z dnia 27. kwietnia 1870. l. 1793.

4.

Samowładne wyrzucenie znaków świadczących o wykonywaniu prawa posiadania rzeczy niezmysłowych, nie uzasadnia aktu wyrugowania z posiadania tych rzeczy.

(Posiadanie praw niezmysłowych, nabyte być mogło w okręgu miasta Krakowa i na zasadzie art. 1607 kod Napoleona przez samo wręczenie aktów nabycia.)

Aktem notarialnym z d. 30. maja 1855 r. ustąpiło wielu włościan a między innymi i Tomasz S. na własność Adama P. prawo poszukiwania i wydobywania glinki ogniotrwałej, w gruntach swych w okręgu M. Krakowa położonych.

Glinka ogniotrwała używana w hutach do topienia żelaza, szkła i cynku znajduje się w okręgu m. Krakowa zbyt rzadko, zwykle w głębokości 10—26 sążni pod powierzchnią ziemi, a jej pokłady ciągną się w wąskich i niskich częstokroć przerywanych paskach, dla tego też poszukiwanie i wydobywanie glinki ogniotrwałej, odbywa się w ten sam sposób górniczy jak mineralów w łonie ziemi złożonych. Z tych przyczyn, poszukiwał też Jan S. glinki ogniotrwałej w niektórych tylko gruntach powyższym aktem zapewnionych, z wolna i po największej części podziemnie i chodnikami, nie pozostawiając śladu swych czynności na powierzchni ziemi.

W ostatnich czasach inni przedsiębiorcy, nabywszy od tych samych włościan co Adam P. prawo do poszukiwania i wydobywania glinki ogniotrwałej tam, gdzie Adam P. robót górniczych jeszcze nie rozpoczął, doszukiwania za glinką zarządzili, a Adam P. pomimo aktu notarialnego z d. 30. maja 1855 obrony naruszonego prawa w drodze prowizorjalnej uzyskać nie mógł, albowiem Sąd najwyższy w Wiedniu, omawiając akt notarialny z d. 30. maja 1855 orzeczeniami z d. 31. marca 1868 l. 2884 i z d. 20. maja 1868 l. 3787 przyjął za zasadę, iż faktyczne posiadanie rzeczy nie zmysłowej, nie nabywa się, tak według ko-

deksu Napoleona (art. 1607) jak i według ust. cyw. austriackiej (§. 427) przez wręczenie pisemnych dowodów nabycia, a Adam P. posiadanie swoje jedynie na akcie wręczenia tytułów własności t. j. na akcie nabycia z d. 30. maja 1855 zasadzał.

W przewidywaniu równie niepomysłnego rezultatu sporu prowizorjalnego i co do gruntów Tomasza S. powstać mogącego, zawarł Adam P. pod d. 7. września 1867 z jego spadkobiercą Janem S. odrębną umowę, uznającą i zatwierdzającą akt z d. 30. maja 1855, poczem w połowie września 1867 na znak wejścia w fizyczne posiadanie prawa poszukiwania glinki, gruntu jego opalikował. Ponieważ jednak w fizycznym posiadaniu części gruntów Jana S. znajdowała się siostra jego Franciszka Z. (której później aktem notarialnym z d. 12. lutego 1869 część gruntów przez nią posiadanych w miejsce spłaty na własność ustąpił) przeto Franciszka Z. powyrzucała zaraz z gruntu przez siebie posiadanego zatknięte paliki górnicze, a gdy Adam P. w dniu 23. czerwca 1869 na jej gruncie glinkę ogniotrwałą poszukiwać zaczął zaskarżyła go o naruszenie w posiadaniu.

Sąd powiatowy w Krzeszowicach orzeczeniem z dnia 31. grudnia 1869 l. 4658 oddalił Franciszkę Z. ze skargą

z uwagi, że Adam P. nabycie prawa poszukiwania glinki ogniotrwałej aktami z d. 30. maja 1855 i z d. 7. września 1867 r. wykazał i przez opalikowanie gruntów wszedł w fizyczne posiadanie tego prawa jeszcze w miesiącu wrześniu 1867 r.

z uwagi, iż wyrzucenie palików jako znaków świadczących według §. 312 u. c. o przeprowadzonym i wykonanym akcie faktycznego posiadania prawa do poszukiwania glinki ogniotrwałej, — jako dzieło swawoli i bezprawia, spełnione przez osobę trzecią, wówczas do własności i posiadania gruntu nieuprawnioną, nie wyzulo Adama P. z prawa posiadania, bo czyni psoty i samowoli, za czyny prawne następstwa prawne wywołać zdolne, uznane być nie mogą (§§. 19, 344 u. c.)

Sąd wyższy w Krakowie orzeczeniem z d. 10. maja 1870 l. 1698 przychylił się do żądania Franciszki Z.

albowiem mocą aktu notarialnego z d. 12. lutego 1869 r. stała się właścicielką posiadanego przez siebie gruntu, a gdy od dnia tego w spokojnem posiadaniu i używaniu gruntu została, przeto na d. 23. czerwca 1869 przez Adama P. bezprawnie w posiadaniu swem naruszoną została. Twierdzenie Adama

P. iż faktyczne posiadanie prawa poszukiwania glinki ogniotrwałej w myśl przepisów art. 1604, 1605 i 1607 kod. Napoleona, przez wręczenie aktu notaryalnego z d. 30. maja 1855 pod panowaniem kodeksu Napoleona zeznanego uzyskał, na uwzględnienie nie zasługuje, albowiem art. 1607 kod. Napoleona zgadza się zupełnie z §. 427 u. c. austr., gdyż i w tym ostatnim paragrafie co do oddania rzeczy, których fizyczne oddanie jest niemożliwym a do których i prawa należą, ustanowiono, że takowe za pomocą znaków t. j. dokumentów oddane być mogą; a przecie utrzymywać nie można, ażeby już przez samo wręczenie dokumentu, chociaż do wykonania prawa nie przyszło, mógł być stworzonym faktyczny stan posiadania, którenby mógł służyć za podstawę do rozprawy według ces. rozp. z d. 27. października 1849 r. W tym przypadku utraciłby znaczenie prawne przepis §. 5 powyższego rozporządzenia orzekający, iż chcący uzyskać posiadanie, praw swoich na drodze zwykłego sporu dochodzić powinni, a zdanie to popiera art. 2228 kod. Nap., który w ten sam sposób znaczenie posiadania określa.

Zauważyć przytem należy, że Franciszka Z. w trzy dni po wbiciu palików przez Adama P. paliki te z gruntu powyrzucała. przeto tem samym Adama P. i z posiadania prawa, do którego czynem opalikowania wejść zamierzył, wyrugowała. Wyrzucenie palików nastąpiło nadto przed kilkunastu miesiącami, a gdy Adam P. pomimo tego, posiadania swego nie bronił, tem samem je utracił.

Sąd najwyższy zatwierdził jednak orzeczenie sądu powiatowego

z uwagi, iż Franciszka Z. aktem z d. 12. lutego 1869 r. nabyła posiadanie części gruntów Tomasza S. dopiero wtenczas, gdy już poprzedni właściciele tego gruntu, aktami z d. 30. maja 1855 i z d. 7. września 1867 prawo poszukiwania i wydobywania glinki ogniotrwałej Adamowi P. sprzedali i Adam P. faktyczne posiadanie tego prawa, na zasadzie podówczas obowiązujących ustaw, a mianowicie według art. 1607 kod. Nap. równocześnie z wręceniem aktu nabycia uzyskał, i uzyskane posiadanie później palikami uwidocznił.

z uwagi, iż Franciszka Z. opalikowanie gruntu samowładnie bez zawiadzenia pomocy sądowej usunęła a nie przytacza okoliczności, że ten akt jej samowoli do wiadomości Adama P. lub jego prawnych zastępców doszedł — na koniec

z uwagi, że Adam P. ani przez akt nabycia własności z d. 12. lutego 1869 już wówczas na rzecz jego ograniczonej, ani też przez samowładne wyrzucenie palików z gruntu, z przysługującego mu posiadania prawa poszukiwania i wydobywania glinki ogniotrwałej wyrugowany być nie mógł.

(Orzeczenie sądu najwyższego z dnia 30. czerwca 1870 r. I. 7588.)

5.

Sam zakaz wykonywania praw posiadania nie stanowi jeszcze naruszenia w posiadaniu.

Wojciech T. pasał od kilku lat na miedzy obok jego gruntu leżącej swe bydło. nie doznając od nikogo w tej mierze żadnych przeszkód, znajdował się więc w faktycznym spokojnem posiadaniu tej miedzy. Gdy więc także i na wiosnę 1870 r. bydło swe na ową miedzę na paszę wypędził, zaskarżyli go o to dwaj jego sąsiedzi Jan K. i Walenty M. w urzędzie gminnym, który go za to na karę w kwocie 7 zlr. zasądził, a nadto paszenia na przyszłość bydła na rzecznej miedzy mu zakazał.

Wojciech T. poddał się z początku owemu wyrokowi i zapłacił nawet część nałożonej nań kary, później jednak wniósł przeciw swym sąsiadom Janowi K. i Walentemu M., którzy urząd gminny do wydania powyższego wyroku nakłonili, skargę o naruszenie w spokojnem posiadaniu wzmiankowanej miedzy.

Sąd powiatowy w Kętach atoli odrzucił wprost uchwałę z dnia 2. czerwca 1870 l. 1981 ową skargę, nie zarządziwszy nawet dochodzenia, twierdząc, iż powód nie przytoczył żadnego faktu naruszenia w posiadaniu, ile że zakaz paszenia bydła na rzecznej miedzy za naruszenie w posiadaniu uważanym być nie może.

Od tej uchwały wniósł Wojciech T. rekurs powołując się w takowym na przepisy §§. 313 i 351 ust. cyw., według których przez zakaz wykonywania pewnego prawa i poddanie się temu zakazowi z jednej strony traci się posiadanie owego prawa, z drugiej strony zaś takowe się nabywa, a więc w obecnym wypadku już sam zakaz paszenia bydła na miedzy naruszenie w posiadaniu stanowi.

Sąd wyższy krakowski nie uwzględnił jednak rekursu powoda, zatwierdzając rekurowaną uchwałę, a to z powodów przez sąd I. instancyi przytoczonych.

(Orzeczenie Sądu wyż. krakowskiego z dnia 27. Lipca 1870 l. 11668.)

6.

Polityczne pozwolenie na budowanie udziela się bezwarunkowo, skoro tylko nie zachodzą przeszkody policyjno-techniczne, bez względu na jakiekolwiek roszczenia prawne.

Tylko posiadacz prawa rzeczowego, nie zaś roszczący sobie takie prawo, może żądać zakazu budowy według §. 340 k. u. c. Niewykazanie prawa rzeczowego usprawiedliwia odrzucenie skargi bez rozprawy.

Na prośbę Ilka K. o pozwolenie na budowę młyna nad rzeczką Łuczka w Berezowie wyżnym na gruncie będącym w używaniu prosiącego, zarządził c. k. urząd powiatowy w Kołomyi dochodzenia administracyjne; w ciągu tego kameralny urząd gospodarski w P. wystąpił z roszczeniem prawa własności dla państwa kameralnego P. do gruntu, na którym Ilko K. zamierzał młyn wystawić, utrzymując, że na tym gruncie istniał dawniej młyn skarbowy, że przeto grunt ten jest własnością państwa skarbowego. Na poparcie tego twierdzenia wykazał urząd gospodarski, że grunt rzeczony jest w metryce z r. 1820 zapisany jako młyn dominikalny, a w mapach katastralnych z r. 1825 jako własność dominikalna wraz z graniczącym na przeciwniej stronie rzeczki leżącym gruntem. Z dochodzenia komisijnego okazało się, że grunt ów, na którym pozostały jeszcze ślady dawnego młyna, jest od dawna w używaniu familji K., którzy niegdyś byli młynarzami dworskimi i że po zawaleniu się młyna został grunt dworski w używaniu ojca Ilka K.; tenże zaś twierdził, że ów grunt jest jego własnością.

Po daremnych usiłowaniach zagodzenia obu stron wydał urząd powiatowy pod dniem 5. czerwca 1868 do l. 1873 orzeczenie tej treści, że przeciw zamierzonej budowie młyna przez Ilka K. ze względów technicznych i politycznych nie ma zgody do zarzucenia i pozwolenie polityczne do budowy udziela, jednak pod tym warunkiem, że budowa nie może być rozpoczęta prędzej, dopóki Ilko K. nie wykaże się dekretem sądowym, że jest właścicielem gruntu, na którym młyn budować zamierza.

Na rekurs Ilka K. c. k. Namiestnictwo rozporządzeniem z dnia 29. sierpnia 1868. l. 45875 zniósło to ostatnie ograni-

czenie jako niewłaściwie wydane i postanowiło, że rekurentowi, ze względu, że przeciw zamierzonej budowie młyna nie zachodzą żadne techniczno-policyjne przeszkody, udziela się pozwolenie polityczne, a co do podniesionych ze strony państwa skarbowego roszczeń własności do gruntu, odsła się obydwie strony na drogie prawa, ponieważ usiłowane pojednanie nie odniosło skutku.

Na mocy tego pozwolenia rozpoczął Ilko K. budowę młyna. W skutek doniesienia o robotach przygotowawczych do tej budowy wniosła c. k. Prokuratoriya Skarbu imieniem państwa skarbowego P. przeciwko Ilkowi K. do c. k. Sądu powiatowego w Peczyniżynie skargę, w której wykazawszy przebieg tej sprawy w drodze administracyjnej i opierając się na fakcie, że Ilko K. rozpoczął budowę młyna, nie zastrzeżony się wprzód przeciw podniesionym roszczeniom własności według przepisów sprawy sądowej (§. 73) zażądała w myśl §. 340 k. ust. cyw., tudzież §§. 8. i 15 ces. rozp. z dnia 27. października 1849. N. 12 Dz. u. p., aby Ilkowi K. pod grzywną 50 złr. zakazano budowanie młyna. Zarazem prosiła c. k. Prokuratoriya Skarbu w myśl §. 341 k. u. c. i §§. 9 i 10 ces. rozp. z d. 27. października 1849, o wydanie tymczasowego zakazu dalszego budowania aż do ostatecznego rozstrzygnięcia sporu.

Sąd powiatowy w Peczyniżynie uchwałą z d. 26. czerwca 1869. do l. 2824 odrzucił powyższą skargę z powodu, że Ilko K. uzyskał pozwolenie do budowy młyna od c. k. namiestnictwa, i że dotyczące rozporządzenie stało się prawomocnem, tudzież że skarżące państwo nie udowodniło ani prawa własności ani prawa posiadania.

C. k. sąd krajowy wyższy na rekurs c. k. Prokuratoriya Skarbu zatwierdził uchwałą z d. 24. sierpnia 1869 do l. 20061 uchwałę pierwszej instancji, opierając się głównie na tem, że państwo skarbowe nie udowodniwszy żadnego prawa rzeczowego do gruntu pod budowę nie ma kompetencji do żądania zakazu budowy.

Nadzwyczajny rewizyjny rekurs c. k. Prokuratoriya Skarbu pozostał bez skutku; najwyższy trybunał orzeczeniem z dnia 20. października 1869 l. 11615 zatwierdził uchwały obydwu niższych instancji, a to z następujących powodów:

Z uwagi, że żądanie c. k. Prokuratoriya Skarbu opiera się jedynie na przepisie §. 340 k. u. c., a przepis ten uprawnia do żądania w sądzie zakazu zamierzonych zmian tylko posiadacza

rzeczy nieruchomości lub też rzeczowego prawa do niej w razie, jeśliby zagrożony był w swoich prawach i jeśliby prowadzący budowę nie zasłonił się przeciw niemu w sposób określony sprawotą sądową:

z uwagi, że już z załączników podania c. k. Prokuratury Skarbu okazuje się, iż przy dochodzeniu politycznem stwierdzono faktyczne posiadanie rzeczonego gruntu pod budowę po stronie Ilka K., podczas gdy państwo skarbowe P. nawet prawdopodobieństwa swoich praw własności lub posiadania w ciągu tego dochodzenia nie wykazało;

z uwagi, że przy udzieleniu politycznego pozwolenia na budowę strony, które nie dały się pogodzić co do wzajemnych swych roszczeń, odesłane zostały na drogę prawa bez oznaczenia, która z nich ma wystąpić jako powodowa zupełnie odpowiednio do dekr. k. n. z d. 12. marca 1840. l. 7551. wreszcie

z uwagi, że tylko posiadaczowi rzeczy nieruchomości lub też prawa rzeczowego do niej przysłużyć może takie prawo zakazu. tamujące wykonanie obcych praw prywatnych, jeśli każdy prowadzący budowę nie ma być wystawiony na dowolność i szykany.

U w a g a. Prawo mlewa było zawsze prawem dominikalnem; jednakże ustawodawstwo austriackie nie wyrzekło wyraźnie dominikalności tego prawa. — Bliższe w tym przedmiocie wyjaśnienie, znajdujemy w komentarzu do kodeksu cywiln. wydanym przez pana doktora praw i adwokata krajowego Czernyńskiego w latach 1861 do 1868 pod §. 364. na stronie 198.

7.

Naruszenie posiadania przez prowadzenie budowli.

Małżonkowie H. kupili dom z przyległym do tegoż placem brukowanym, na którym już po zawartem kupnie rozpoczęli budowę drugiego domu. Sąsiad ich Z., który miał wolny przechód i przejazd przez tenże plac brukowany, zastanowienie tej używalności zaskarżył jako naruszenie posiadania, żądając przywrócenia dawnego stanu rzeczy w dniach 14tu.

Przy rozprawie dowiódł też powód, że miał wolny przechód i przejazd przez w mowie będący plac brukowany. Jednakże rozstrzygnięciem pierwszego sędziego (c. k. sądu powiat. w Bludenz z d. 3. Grudnia 1869 l. 6880) powód z żądaniem swoim został oddalonym, a to z powodów następujących:

Skarga o naruszenie posiadania dopuszczalną jest w obecnym wypadku tylko z tego względu, że prowadzący budowę małżonkowie H. przeciw powodowi nie wytoczyli pozwu zawezwawczego (§. 72. ust. sąd. gal.), a gdy skarga powoła w §. 340. ust. cyw. znajduje uzasadnienie, więc idzie rzecz o to, czyli też powód doznał rzeczywistie naruszenia posiadania rzeczowego prawa o jakim prawi §. 340 ust. cyw.

Prawo rzeczowe, jakim jest wolny przechód lub przejazd przez jakąś przestrzeń, ma przecież swoje ograniczenie, i nie zależy jedynie od rzeczywistej używalności, ale stosować się powinno także do potrzebnego użycia i do okoliczności miejsca (§. 495. ust. cyw.) — Zbadano przecież, że powód przez prowadzenie budowli o której mowa nie doznaje przeszkód w potrzebnym i do okoliczności miejsca zastosowanym przechodzie i przejeździe, bo też małżonkowie H. nie wzbraniają mu ani przechodu, ani przejazdu po przed prowadzoną budowlą, a zatem o nadwężenie prawa ścieżki lub drogi w obecnym wypadku mowy być nie może, a gdy przedsięwzięte naoczne oględziny sądowe jakoteż zdanie rzeczoznawców bynajmniej nie wykazują, żeby powoda prawo przechodu jako też przejazdu było nadwężone, owszem według wyniku naocznych oględzin i za zdaniem rzeczoznawców okazuje się, że powód ma teraz po przed prowadzoną budowlą przejazd dogodniejszy jak przedtem, a zatem w prowadzeniu budowli na spornej przestrzeni nie można uznawać naruszenia prawa rzeczowego a to: ani prawa ścieżki ani prawa drogi.

Powód więc zażądał pomocy sądowej nie dla poparcia prawa swojego, ale dla poparcia swojej dowolności, a fakta przez niego dowiedzione poczytane być muszą nie za naruszenie prawa drogi czyli przejazdu, który dotąd istnieje tak jak przedtem istniał, lecz tylko za nadużywanie tego prawa — w czem mu sąd żadnej pomocy udzielić nie może.

W drugiej instancji to rozstrzygnięcie 1go sędziego zostało zatwierdzone a to: rozstrzygnięciem c. k. wyż. Sądu kraj. w Inzsbrodu z d. 13. Stycznia 1871 l. 19. Na rekurs rewizyjny zaś najwyższy Sąd rozstrzygnięciem z dn. 22. Marca 1870 l. 3053 do żądań powoda przychylił się a to z następujących powodów:

Przy naruszeniu posiadania idzie rzecz jedynie o zbadanie ostatniego rzeczywistego stanu posiadania i o dowód następnego naruszenia posiadania; a według §. 339. ust. cyw. nikt nie ma prawa posiadania jakiegokolwiek samowładnie naruszać, i za-

niepokojonemu w posiadaniu przysłuży prawo żądaniu pomocy sądowej i powstrzymania niepokojenia.

Zważywszy dalej, że przedmiotem posiadania mogą być tak rzeczy zmysłowe jak niezmysłowe, byle tylko do użytku były przeznaczone; przychodzi się do nieomylnego wniosku, że prawo przechodu lub przejazdu przez pewną oznaczoną przestrzeń do takiego przedmiotu posiadania zaliczone być musi.

W obec udowodnionego ze strony powoda ostatniego rzeczywistego stanu posiadania, jako też w obec udowodnionego naruszenia posiadania, podniesiona przez pozwanego okoliczność, że powód mimo przeszkód z prowadzenia budowli wynikających zawsze jeszcze ma wolny a nawet lepszy jak przedtem zajazd i wyjazd, nie zasługuje na uwzględnienie, ile że tu rzecz nie idzie o zbadanie tytułu posiadania powoda, i że jest rzeczą obojętną, czy posiadanie powoda zasada się na prawie własności lub też jest tylko wykonywaniem służebnictwa, a zatem o nadużyciu tego prawa mowy tu być nie może.

Zresztą zasada się to rostrzygnięcie na §. 533. ust. sąl.

8.

W razie nieznacznego zaorania granicy lub dróg, urząd gminny jest właściwym do powstrzymania takiego naruszenia posiadania własności publicznej i do przywrócenia stanu pierwotnego, a prowizoryum sądowe w takim razie nie ma miejsca.

Granice między gruntami gminy Czahary należące do sądu powiatowego w Zbarażu, i gruntami gminy Jacowce należące do sądu powiatowego w Nowemsiolu, stanowi sugłówek na sążeń szeroki — przy którym w ustępach wynoszących mniej więcej po 300 kroków, bądź z jednej, bądź z drugiej strony usypane są kopce graniczne.

W miejscu, gdzie rola posiadacza rozległych gruntów w Czaharach p. G. przypierała do sugłówka granicznego, stał kopiec graniczny. Parobcy p. G. orząc rolę swojego służbodawcy, podorywali sugłówek i kopiec, przy siejbie zaś zapuszczali brony na te znaki graniczne i równali one z rolą.

Tak postępując przy uprawie roli parobcy p. G. w ciągu trzech lat, znieśli kopiec graniczny i zwęzili sugłówek prawie do niepoznania — natomiast zaś służbodawcy swojemu przyczytauli roli na kilkanaście sążni kwadr. — Włościanin z Jacowce, którego

rola w tem samym miejscu przypiera do sugłówka granicznego, już w drugim roku, gdy parobcy p. G. podorywanie sugłówka i kopca powtórzyli, w podorywaniu tem upatrywał naruszenie swojego posiadania, bo gdy podorywany sugłówek był oraz drogą polną, którą czasem ktoś bądź ze sнопami bądź znasieniem przejechał, która zaś już w drugim roku tak zwężoną została, iż mieszkańcy z jednej lub z drugiej gminy, z pół lub do pół swych przejeżdżając tamtędy, trzymali się wprawdzie sugłówka, ale, że się na tymże już cały wóz nie mieścił, więc jadąc, jedną stroną wozu zajmowali jego rolę, i oczywiście takową uszczuplali. — Żle poinformowany włościanin z Jacowce podał skargę do c. k. Sądu powiatowego w Zbarażu, prosząc o pomoc sądową naprzeciw p. G., a gdy skarga opiewała, jakoby naruszenie posiadania nastąpiło na gruncie w granicach gminy Jacowce położonym, Sąd powiatowy w Zbarażu odesłał go z tą skargą do c. k. Sądu powiatowego w Nowemsiolu.

Zanim włościanin z Jacowce rezolucyę na swą skargę z c. k. Sądu powiat. w Zbarażu otrzymał, termin 30dniowy do wniesienia skargi prowizoryalnej do c. k. Sądu powiat. w Nowemsiolu już był upłynął.

Gdy w 3cim roku, a to w roku 1868 parobcy p. G. sugłówek prawie zupełnie zaorali, i kopiec graniczny prawie do szczytu zniszczyli, już przełożony gminy Jacowce zrobił o tem doniesienie c. k. Sądowi powiatowemu w Nowemsiolu, który upatrując w zaoraniu sugłówka i zniszczeniu kopca zbrodnię oszustwa w §. 199. lit. e) ustawy karnej określonej, doniesienie to odstąpił do dalszego urzędowania c. k. Sądowi śledczemu w Zbarażu. Po należytem zbadaniu stanu rzeczy przez c. k. Sąd śledczy w Zbarażu i przedłożeniu aktów c. k. Sądowi obwodowemu w Tarnopolu, tenże c. k. Sąd obwodowy w tem nieznanym zaoraniu sugłówka i zniszczeniu kopca granicznego nie uznał zbrodni oszustwa według §. 199. lit. e) ust. kar. i zgodnie z wnioskiem c. k. Sądu śledczego w Zbarażu uznał za stosowne, akta odstąpić c. k. Starostwu w Zbarażu do dalszego urzędowania w celu przywrócenia nadwężonej granicy do dawnego stanu. C. k. Starostwo w Zbarażu odstąpiło sobie akta w tej sprawie załatwiło w ten sposób, iż dalsze urzędowanie w celu przywrócenia nadwężenia granicy do dawnego stanu, zleciło Urzędowi gminnemu w Zbarażu, którego władza autonomiczna i na gminę Czahary — stanowiącą jedynie przyległość miasta Zbaraż się rozciąga.

Nagle

Z powodu naruszenia w posiadaniu.

(Zewnątrz)

Do Świetnego c. k. Sądu powiatowego w.....

Skarga prowizoryalna M. R. gospodarza gruntowego w Y.....

przeciw

H. S. gospodarzowi toż samo w Y... zamieszkałemu, o naruszenie w posiadaniu gospodarstwa gruntowego pod Nr... w Y... położonego.

(Podwójnie.)

Świetny c. k. Sądzie!

(Wewnątrz)

Od roku 1859 znajduję się w spokojnym, faktycznym, prawnym i nieograniczonym posiadaniu gospodarstwa gruntowego pod l... w Y... położonego.

Na dniu atoli 17. Czerwca b. r. wyjechał sąsiad mój H. S. pługiem swym na powyż wspomniane gospodarstwo me, zaorawszy z takiego część blisko 3 sążnie obejmującą.

Okoliczności te dowodzę świadkami B. J., M. S. i K. J. w Y... zamieszkałymi.

Widoczną jest zatem rzeczą, iż czynem tym naruszył mnie H. S. w spokojnym i faktycznym posiadaniu opisanego wyżej gospodarstwa mego.

Co zważywszy, zmuszonym się widzę, zapozwać H. S. przed Świetny Sąd z prośbą:

Raczy Świetny Sąd po przeprowadzeniu postępowania prowizoryalnego uznać, iż:

1. H. S. naruszył mnie w spokojnym i faktycznym posiadaniu gospodarstwa gruntowego pod l. k... w Y... położonego, że zatem

2. zakazuje się pozwanemu H. S. dalszego naruszania mnie w spokojnym posiadaniu pod karą 100 złr. w. a. a nareszcie

3. winien jest pozwany zwrócić mi koszta tego sporu w dniach 14. pod surowością egzekucyi.

(2 stemple po 36 ct.)

Podpis.

(Koszta oblicza się zwykle po skończonym przeprowadzeniu postępowania a względnie przy spisie aktów.)

Podobna skarga o naruszenie posiadania realności.

Nagle.

Z powodu naruszenia w posiadaniu.

(Zewnątrz)

Do Świetnego c. k. Sądu powiatowego w X.

Skarga prowizoryalna J. K. właściciela realności w X.

przeciw

H. S. właścicielowi realności w X.

o naruszenie w posiadaniu realności pod l. k. w X. położonej.

Podwójnie.

Świetny Sądzie!

(Wewnątrz)

Od roku 1860 jestem w spokojnym, faktycznym, wyłącznym i nieograniczonym posiadaniu realności pod l. k... w X. położonej.

Atoli w posiadaniu tem zostałem na dniu 9. Lipca b. r. przez pana H. S. naruszonym, a to w ten sposób, iż od wschodniej strony realności mojej, mianowicie ściśle przy samym wschodnim murze tejże, kopać począł pan H. S. rowy na fundamenta wyprowadzić się mającej dla niego nowej budowy. Okoliczności te dowodzę świadkami O. W., F. J. i M! R. prawnego wieku w X. zamieszkałymi.

Czynem tym więc naruszył mnie p. H. S. oczywiście w spokojnym i faktycznym posiadaniu realności mojej pod l. k... w X. położonej, wskutek czego zapozygam go przed Świetny Sąd z prośbą:

Świetny Sąd raczy, po przeprowadzeniu prowizoryalnego postępowania orzec:

1. Pozwany H. S. naruszył mnie rzeczywiście w spokojnym posiadaniu realności pod l. k... w X. położonej, że zatem

2. zakazuje się pozwanemu H. S. wszelkiego dalszego naruszenia mnie w posiadaniu pod karą 100 złr. w. a., a

3. że pozwany winien jest kosztu tego sporu pod surowością egzekucyi mi zwrócić.

Podpis.

(Tak samo stylizować należy pod tym względem pozew o naruszenie w posiadaniu placu, jedynie z tą zmianą, że zamiast wyrazu „realność“ oczywiście użyć należy „plac.“)

Podobny pozew o naruszenie ruchomej rzeczy.

(Zewnątrz)

Nagle.

Z powodu naruszenia w posiadaniu.

Do Świetnego c. k. Sądu powiatowego w X.
L. M. prywatny w X.
przeciw

S. A. handlującemu w X. o naruszenie w posiadaniu wozu wewnątrz wspomnianego.

(Wewnątrz)

Podwójnie.

Świetny c. k. Sądzie!

Od roku 1862 jestem w wyłącznem spokojnem i faktycznem posiadaniu wozu drabiniastego.

(Dokładnie rzecz naruszoną opisać należy.)

Jednak w dniu 18. Sierpnia b. r. zostałem w spokojnem tegoż posiadaniu przez pana A. S. naruszonym, bowiem na dniu tym wyciągnął pan A. S. wspomniany wóz samowładnie z wozowni mej, a zaprzegając do niego swoje konie, użył go dla własnej potrzeby.

Okoliczności te dowodzę świadkami B. J., M. H. i A. K. prawnego wieku w X. zamieszkałymi.

Jasną jest zatem rzeczą, że czynem tym dopuścił się pan A. S. naruszenia mnie w spokojnem posiadaniu wozu tego, przez co zmuszonym się widzę, zapozwać go przed Świetny Sąd z prośbą:

Raczy Świetny Sąd po przeprowadzeniu postępowania prowizoryalnego orzec:

1. Pozwany A. S. naruszył mnie rzeczywiście w spokojnem posiadaniu wozu (opisać go powtórnie należy) że zatem

2. Zakazuje się pozwanemu dalszego naruszenia mnie pod karą 50 złr. w końcu

3. że już pozwany winien jest kosztu tego sporu w dniach 14tu pod rygorem egzekucyi mi zwrócić.

Podpis.

Podobne.

(Zewnątrz)

Nagle z powodu naruszenia w posiadaniu.

Do Świetnego c. k. Sądu powiatowego w X.

Skarga prowizoryalna M. B. prywatnego w X.
przeciw

J. S. właścicielowi realności w X.

o naruszenie w spokojnem posiadaniu wewnątrz wspomnianego zegarka.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie!

Od roku 1870 jestem w wyłącznem spokojnem i faktycznem posiadaniu złotego z obu stron krytego zegarka.

Atoli na dniu... zostałem przez pana J. S. w spokojnem posiadaniu tegoż naruszonym a to w ten sposób, iż tenże wyjeżdżając do X. zdjął w mojej nieobecności powyż wspomniany zegarek z ściany i nosił go przez cały tydzień z sobą.

Dowód na powyższe okoliczności ofiaruję przez świadków N. N., H. N. i N. N. prawnego wieku w X. zamieszkałymi.

Widoczną jest zatem rzeczą, że wskutek tego naruszył mnie pozwany w spokojnem posiadaniu wspomnianego wyżej zegarka.

Co zważywszy zapożyczam pana J. S. przed Świetny Sąd z prośbą:

Świetny Sąd raczy po przeprowadzeniu postępowania prowizoryalnego orzec:

1. że pozwany naruszył mnie rzeczywiście w posiadaniu opisanego zegarka;

2. zakazuje się mu zatem wszelkiego dalszego naruszenia mnie w posiadaniu pod karą 50 złr. lub odpowiedniego aresztu — a

3. winien jest pozwany kosztu tego sporu w dniach 14 pod rygorem egzekucyi mi zwrócić.

(Podwójnie 2 stemple po 36 ct.)

Podpis.

O Tabuli czyli księgach gruntowych

z uwzględnieniem praw istniejących przed zaprowadzeniem ustawy z dnia 25. Lipca 1871.

1. O własności i ciężarach majątków nieruchomości, przekonać się można z ksiąg publicznych, przy Sądach istniejących. Księgi publiczne dzielą się: na księgi Tabuli krajowej, miejskiej i księgi gruntowe. Księgi Tabuli krajowej prowadzone są przy Sądach 1ej Instancji, i obejmują dobra czyli większe posiadłości, leżące w zakresie tychże Sądów. Księgi dotyczące realności miasta, w którego obrębie znajduje się Sąd 1ej Instancji, prowadzone są przy tymże Sądzie; księgi gruntowe zaś, obejmujące posiadłości wiejskie mniejsze (rustykalne) przy Sądzie powiatowym, w którego powiecie są położone, lub przy Sądzie miejsko-delegowanym.

Księgi publiczne są dwojakie, a) księgi główne i b) księgi dokumentów.

W księgi główne zapisani są właściciele, wartość majątku i ciężary tegoż.

Księgi dokumentów zawierają odpisy dowodów (dokumentów) na których podstawie wpis w księgach głównych uskutecznił został.

Wszelkie czynności i prawa odnoszące się do własności, lub obciążenia nieruchomości majątku, wpisują się w księgi publiczne. Wpisy są następujące: a) intabulacja (bezwartunkowe nabycie praw lub tychże wykreślenie, — intabulacja lub extabulacja) bez dalszego usprawiedliwienia — b) prenotacja (warunkowe nabycie praw lub tychże wykreślenie — prenotacja) za dalszym usprawiedliwieniem wpisu nabycia, przeniesienia, ograniczenia, lub umorzenia praw wpisanych — c) adnotacja (zanotowanie).

Intabulacja uzyskana być może w skutek wniesionego piśmennego podania, do którego dołączony jest dokument udowadniający istnienia prawa, mającego być wpisanem.

Dokumenta (dowody tabularne) na których podstawie wpis w księgi publiczne uzyskany być może, są albo publiczne n. p. wyroki, dekreta przyznania spadku lub własności, sądowe uchwały,

nakazy płatnicze, metryki chrztu, ślubu, śmierci i t. p. lub prywatne jako to: skrypta, kontrakty kupna — sprzedaży, najmu lub dzierżawy, umowy przedślubne, cesje, lub oświadczenia poręki (zareczenia).

Do uzyskania intabulacji w księgach publicznych, na podstawie prywatnego dokumentu, powinien tenże być odpowiednio wystosowany, to jest powinien mieć następujące przymioty, jako to:

a) powinien zawierać powód czyli podstawę, w skutek której prawo w księgi publiczne wpisać (wcielić) się mające powstało (pożyczka, kupno i sprzedaż, dzierżawa i t. p.);

b) majątek na którym intabulacja uskuteczniłą być ma, ma w tymże dokumencie dokładnie być oznaczony;

c) ma zawierać zezwolenie do intabulacji tego prawa, które przelanem zostało, dane przez poprzedniczego właściciela w mowie będącego prawa;

d) ma zawierać oznaczenie miejsca, czas wydania dokumentu;

e) ma zawierać podpisy zeznawającego i dwóch świadków mężczyzn;

f) dokumenta wydane za granicą mają być legalizowane przez notaryuszów lub sądownie także przez konsulat lub poselstwo.

Jeżeli dokument nie posiada powyżej poszczególnionych własności, lecz ogólne wymogi wpisów do ksiąg publicznych, nateczas na podstawie tegoż li prenotacja uzyskana być może.

Zanotowanie t. j. uwidocznienie osobistych stosunków, w szczególności ograniczenia zarządu majątkiem n. p. małoletności, kurateli, przedłużenie ojcowskiej i opiekuńczej władzy, uznania pełnoletności, otworzenia konkursu; lub uzasadnienia pewnych następstw prawa, wedle istniejących ustaw n. p. pierwopisu (prawa pierwszeństwa) — wydzielania części gruntu, wypowiedzenia kapitału intabulowanego, wytoczonego pozwu, sekwestracy i t. p. uskutecznia się, w skutek podania stron interesowanych lub tychże prawnych zastępców, z nakazu sądowego, na podstawie udowadniających dokumentów.

2. Podania tabularne wnoszą się pojedynczo, zwykle przed sądem rzeczowym (realnym). Podanie o intabulację dekretu dzie-

dzictwa wniesie jednakże należy do Sądu przeprowadzającego spadek, podanie zaś o egzekucyjną intabulację przed Sądem orzekającym.

Do podań tabularnych dołącza się tyle napisów, ile jest stron o zaszłej intabulacji zawiadomić się mających, również dołącza się należytość od wpisu w markach stemplowych natenczas, jeżeli należytość nieprzenosi 5 zlr., w przeciwnym razie załącza się odpis dokumentu dla urzędu wymiaru należytości lub podatkowego, celem wymierzenia należytości od wpisu.

W podaniach tabularnych wymienić należy dokładnie miejsce zamieszkania i godność osób uawiadomić się mających.

Po uskutecznionem wpisie dokument oryginalny zaopatrzony potwierdzeniem tabularnem stronie podającej zwraca się, jeżeli w podaniu nieproszono o zarządzenie innego rodzaju.

Wzór podania dla kupującego, o intabulację prawa własności nabytej realności.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

(Marka stempl.

1 zlr. 50 ct.)

Kontraktem kupna sprzedaży 21. Grudnia 1871 zawartym, nabyłem od Franciszka Klar, grunt rustykalny, pod Nr. 16. w Hołosku położony, za cenę kupna 1000 zlr. w. a. na własność.

Ustępem 2gim kontraktu zostało umówione, aby resztująca cena kupna w ilości 500 zlr. w. a. wraz z procentem 6 od 100 i 3-miesięcznem wypowiedzeniem na rzecz sprzedającego, w stanie biernym pomienionej realności, ubezpieczoną została.

A. Świetny Sąd powiatowy raczy na podstawie kontraktu A. urzędowi ksiąg gruntowych polecić, by tenże pomieniony kontrakt w dotyczące księgi wpisał, (lub odpis kontraktu A. przechował), i na podstawie tegoż kupującego Jakóba Losch za właściciela nabytej realności pod Nr. 16. w Hołosku w stanie czynnym, zaś z ustępu 2go pomienionego kontraktu resztującą cenę kupna 500 zlr. z procentem 6 od sta i 3-miesięcznem wypowiedzeniem w stanie biernym pomienionej realności pod Nr. 16. w Hołosku na rzecz sprzedającego Franciszka Klar intabulował lub w razie przeszkody prenotował.

Podpisy

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd powiatowy)

Jakób Losch właściciel gruntu, tudzież Franciszek Klar w Hołosku mieszkający

proszą o polecenie urzędowi ksiąg gruntowych, by tenże na podstawie kontraktu A. Jakóba Losch za właściciela gruntu w Hołosku pod Nr. 16. położonego w stanie czynnym, zaś resztującą cenę kupna 500 zlr. w. a. w stanie biernym pomienionej realności na rzecz sprzedającego Franciszka Klar intabulował lub prenotował.

1. Oryg.

2. napisy.

Wzór podania o intabulację wypożyczonego kapitału.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie!

(1 zlr. 50 ct.

marka stempl.)

Na podstawie skryptu we Lwowie dnia 1. Stycznia 1872 zeznanego A. nprasza podpisany o polecenie Tabuli miejskiej, by taż skrypt A. w dotyczące księgi wpisała (lub odpis tego skryptu przechowała) i na mocy tegoż prawo zastawu dla wypożyczonej sumy 500 zlr. w. a. z procentami 6 od 100 wraz z prawem trzechmiesięcznego wypowiedzenia kapitału, w stanie biernym realności we Lwowie pod Nr. 46. trzecia część położonej, wedle Dom. 10. pag. 203. n. 13. hae. dłużnika Franciszka Welsza własnej na rzecz proszącego Ignacego Lona intabulowała lub w razie przeszkody prenotowała.

Należytość od intabulacji markami stemplowymi załącza się.

Ignacy Lon.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd krajowy)

we Lwowie.

Ignacy Lon kapitalista mieszkający pod Nr. 48. m.

za uwiadomieniem
Franciszka Welsza,
właściciela realności pod Nr. 46 trzecia część
prosi o polecenie Tabuli miejskiej by też
na podstawie wpisać się mającego skryptu
A. sumę 500 złr. w. a. z proc. 6 od 100
na realności pod Nr. 46 trzecia część dla
proszącego intabulowała lub prenotowała.

1 oryg.
1 odpis.
2 napisy.

Wzór podania o extabulację intabulowanego kapitału.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie!

(Marka stempl.
1 złr. 50 ct.)

Na podstawie kwitu przez Józefa Wintera we Lwowie
A. 1. Marca 1870 zeznanego A. uprasza podpisany

Wysoki Sąd raczy Tabuli miejskiej polecić, by też na pod-
stawie wpisać się mającego kwitu A. intabulowaną na rzecz Jó-
zefa Wintera wedle Dom. 104. pag. 170. n. 12. on. sumę 500
złr. w. a. z procentami i należnościami ze stanu biernego real-
ności pod Nr. 40 1sza część extabulowała i wykreśliła.

Ludwik Els

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd krajowy)
we Lwowie.

Ludwik Els właściciel realności pod Nr. 40
1sza część we Lwowie
za uwiadomieniem

Józefa Wintera
piekarza we Lwowie pod N. 100 1sza część
mieszkającego

prosi o polecenie Tabuli miejskiej, by też
na podstawie wpisać się mającego kwitu
A. sumę 500 złr. w. a. z proc. i p. n.
ze stanu biernego realności pod Nr. 40
1sza część extabulowała i wykreśliła.

Wzór podania o intabulację za właściciela sumy zahipo-
tekowanej.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie!

(Marka stempl.
1 złr. 50 ct.)

Na podstawie cesji przez Leopolda Rota w Busku dnia
A. 1. Marca 1871 zeznaney A. uprasza podpisany

Świetny Sąd raczy urzędowi ksiąg gruntowych polecić, by
tenże cesję A. w księgi dotyczące wpisał, (lub odpis przechował)
i na tej podstawie podpisanego za właściciela intabulowanej, w
stanie biernym reaności Franciszka Rufa własnej pod Nr. 10.
w Gródku położonej, na rzecz Leopolda Rota, wedle Dom. 10.
p. 43. n. 17. on. sumy 800 złr. w. a. w stanie czynnym
sumy, a w stanie biernym pomienionej realności intabulował,
lub w razie przeszkody prenotował.

Należytość od intabulacyi markami stemplowemi uiszcza się.

Karol Hirsz.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd powiatowy)
w Gródku.

Karol Hirsz kapitalista w Gródku pod Nr.
10 mieszkający

za uwiadomieniem

Franciszka Rufa właściciela realności pod Nr.
10 w Gródku i

Leopolda Rota krawca mieszkającego w Busku

prosi o polecenie urzędowi ksiąg grunto-
wych, by tenże na podstawie wpisać się
mającej cesji A. proszącego za właci-
ciela sumy 800 złr. w stanie biernym
realności pod Nr. 10 w Gródku położonej,
na rzecz Leopolda Rota intabulowanej,
intabulował lub prenotował.

1 oryg.
1 odpis.
3 napisy.
Należytość.

Wzór podania o intabulacye praw z kontraktu dzierżawy
wypływających.

(Wewnątrz)

Świętny c. k. Sądzie powiatowy!

(Marka stempl.

1 zlr. 50 ct.)

A. Kontraktem najmu A. 2. Marca 1871 zawartym, Karsper Szulc właściciel domu pod Nr. 83 położonego, wydzierżawił podpisanemu tenże dom, na czas lat trzech t. j. od 1. Stycznia 1872 do końca Grudnia 1875 za czynsz roczny 300 zlr. w. a. i punktem 2gim wspomnionego kontraktu na intabulacyę tegoż prawa zezwolił.

Uprasza zatem; podpisany Świętny Sąd raczy urzędowi ksiąg gruntowych polecić, by tenże wpisawszy kontrakt A. w dotyczące księgi (lub przechowawszy takowy w wierzytelnym odpisie) na tegoż podstawie prawo dzierżawy domu gościnnego i zajezdnego, pod Nr. 83 w Janowie położonego, na czas lat trzech t. j. od 1. Stycznia 1872 do końca Grudnia 1875 wraz z prawami z punktów 2., 3., 5. i 7. pomienionego kontraktu wypływającymi, w stanie biernym realności pod Nr. 83 w Janowie położonej Kaspra Szulca, wedle księgi 1. st. 12. u. 3. wł. własnej, na rzecz proszącego Jana Bulera intabulował.

Jan Buler.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd powiatowy)

w Janowie.

Jan Buler przedsiębiorca we Lwowie pod Nr. 4 1sza część zamieszkały
za uwiadomieniem

Kaspra Szulca właściciela realności pod Nr. 83
w Janowie

prosi o polecenie urzędowi ksiąg gruntowych, by tenże na podstawie wpisać się mającego kontraktu A. prawo dzierżawy domu pod Nr. 83. w Janowie, na tymże domie na rzecz proszącego intabulował.

1 oryg.

2 napisy.

Jeżeli właściciel realności, sumy, lub prawa jest małoletnim, natenczas prawo własności tegoż, tylko za zezwoleniem władzy nadopiekuńczej, na rzecz nabywcy przelanem być może.

Jeżeli małoletni na podstawie dekretu pełnoletności, przez władzę nadopiekuńczą wydanego, lub fizycznie, stał się pełnoletnim, i zarząd swego majątku samowładnie objął, natenczas o zanotowanie osiągnięcia pełnoletności przy dotyczącym majątku, na podstawie dekretu, lub metryki chrztu, upraszać należy.

W ó r

podania o intabulacyę prawa własności sumy, lub praw na rzecz małoletniego intabulowanych.

(Wewnątrz)

Świętny c. k. Sądzie obwodowy!

W stanie biernym domu, pod Nr. 8 w Przemyślu położonego, własność Franciszka Klebera stanowiącego, intabulowaną jest, na rzecz małoletniego Leopolda Rotha z dekretu dziedzictwa 1. Marca 1870 do L. 420 wydanego, suma 800 zlr. w. a.

Dekretem A. został tenże za pełnoletniego uznany i odstąpił pomienioną sumę 800 zlr. cesyą B. na własność.

Uprasza zatem podpisany prawonabywca Świętny Sąd

raczy urzędowi ksiąg gruntowych polecić, by tenże wpisawszy dekret pełnoletności dla cedenta Leopolda Rotha

A. pod dniem 6. Czerwca 1871 do L. 389. wydany A. tudzież cesyę przez tegoż w Przemyślu dnia 10. Grudnia 1871 zeznaną B. w dotyczące księgi, (lub przechowawszy odpisy takowych) na tychże podstawie prawonabywcę Karola Demera za właściciela sumy 800 zlr. na rzecz cedenta Leopolda Rotha obecnie już pełnoletniego, w stanie

biernym realności Franciszka Klebera w Przemyślu pod Nr. 8 położonej, wedle księgi głównej 10. str. 120. l. 16. cięż. intabulowanej — intabulował, lub prenotował.

Karol Demer.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd obwodowy)

w Przemyślu.

Karol Demer przedsiębiorca w Jarosławiu zamieszkały

za uwiadomieniem

Leopolda Rotha, tudzież Franciszka Klebera
w Przemysłu pod Nr. 8 mieszkających

uprasza o polecenie urzędowi ksiąg grun-
towych, by tenże na podstawie dekretu
A., tudzież cesyi B. proszącego za wła-
ściciela sumy 800 zlr. w. a. na realność
pod Nr. 8. w Przemysłu ciężącej, inta-
bulował lub prenotował.

2 Oryg., 3 napisy.

Należytość od wpisu markami.

W z ó r

podania o intabulację prawa podzastawu.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

- A. Na podstawie skryptu przez Józefa Kolb w Kulikowie
1. Maja 1871 zeznanego A. uprasza podpisany Świetny
Sąd raczy urzędowi ksiąg gruntowych polecić, by tenże
wpisawszy skrypt A. w dotyczące księgi, (lub przecho-
wawszy odpis takowego (prawo zastawu wypożyczonej sumy
200 zlr. w. a. z procentami 5 od 100 w stanie biernym
sumy 800 zlr. w. a. na rzecz Józefa Kolba, na realność
Józefa Storcha pod Nr. 9. w Kulikowie położonej, wedle
ks. gł. 5. str. 83. n. 15. cięż., intabulowanej, na rzecz
proszącego Edwarda Münzer intabulował lub prenotował.

Edward Münzer.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd powiatowy w Kulikowie.)

Edward Münzer mieszkający pod Nr. 7. w
Kulikowie

za uwiadomieniem

Józefa Kolba pod Nr. 18. w Kulikowie
i Józefa Storcha właściciela realności pod
Nr. 9. w Kulikowie

prosi o polecenie urzędowi ksiąg grunto-
wych, by tenże na podstawie skryptu A.
sumę 200 zlr. z proc. 5 od 100 na su-
mie 800 zlr. na realności pod Nr. 9.
w Kulikowie dla Józefa Kolba ciężącej,

na rzecz proszącego intabulował lub pre-
notował.

1. Oryg.,

3 napisy.

Należytość od wpisu markami stemplowemi.

W jednym i tem samem podaniu, można prosić o intabu-
lację różnych praw, z jednego dokumentu wynikających, lub do
jednej i tej samej realności się odnoszących, chociaż z różnych wy-
pływają dokumentów.

W z ó r

podania o różnorodne wpisy.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie krajowy!

W stanie biernym realności we Lwowie pod Nr. 7. 1sza
część położonej, własnością podpisanego będącej, intabulowana
jest ze skryptu 1. Stycznia 1871 we Lwowie zeznanego, suma
1000 zlr. w. a. na rzecz Franciszka Fisz, z zastrzeżeniem
prawa dożywocia dla matki tegoż Barbary Fisz, wedle Dom. 80.
p. 36. n. 7. on.

- A. Jak świadczy metryka śmierci A. dożywcotniczka Barbara
Fisz zmarła, pomieniony zaś powyżej kapitał 1000 zlr.
B. w. a. został wedle kwitu B. wierzycielowi Franciszkowi
Fisz zapłacony.

W stanie biernym tejże samej realności pod Nr. 7. 1sza
część, ciężą wedle Dom 80. p. 38. n. 9. on. intabulowana
w drodze egzekucyi na rzecz Franciszka Stein suma 200
zlr. z proc. i kosztami, która również wedle kwitu C. zu-
pełnie uiszczoną została.

- C.
D. Wedle skryptu D. otrzymał podpisany od Wilhelma Krä-
mera tytułem pożyczki na hypotekę realności pod Nr. 7.
1sza część sumę 100 zlr. w. a.

Upraszają więc podpisani Jan Łęski jako właściciel real-
ności pod Nr. 7. 1sza część, tudzież Wilhelm Krämer; Wysoki
Sąd raczy Tabuli miejskiej polecić, by taż 1. wpisawszy metrykę
śmierci Barbary Fisz A., tudzież kwit Franciszka Fisz 1. Marca
1871 we Lwowie wydany B. na tychże podstawie intabulowaną,
wedle Dom 80. pag. 36. n. 7. on. na rzecz Franciszka Fisz

sumę 1000 złr. w. a. ze stanu biernego realności pod Nr. 7. 1sza część we Lwowie extabulowała i wykreśliła, 2. z wpisać się mającego kwitu Franciszka Stein 1. Czerwca 1870 w Jaworowie zeznanego C. intabulowaną na rzecz kwitującego, wedle Dom. 80. pag. 38. n. 9. on. sumę 200 złr. w. a. z procentami i wszelkimi przynależnościami ze stanu biernego realności pod Nr. 7. 1sza część extabulowała i wykreśliła, 3. skrypt przez podpisanego Jana Łęskiego we Lwowie dnia 30. Grudnia 1871 zeznany D. wpisała i na tegoż podstawie wypożyczoną sumę 100 złr. w. a. z procentami 6 od 100 w stanie biernym realność pod Nr. 7. 1sza część we Lwowie położonej, wedle Dom. 80. pag. 37. n. 6. hae. Jana Łęskiego własnej na rzecz Wilhelma Krämera intabulowała lub w razie przeszkody prenotowała, i skrypt A. Wilhelmowi Krämerowi wróciła.

Jan Łęski.
Wilhelm Krämer.

(Zewnątrz)

C. k. Sąd krajowy we Lwowie.

Jan Łęski właściciel realności pod Nr. 7. 1sza część i Wilhelm Krämer pod Nr. 320. 1sza część mieszkający
za uwiadomieniem

Franciszka Fisz we Lwowie pod Nr. 80. m. i Franciszka Stein w Jaworowie pod Nr. 3. mieszkających

proszą o polecenie Tabuli miejskiej, by też z dokumentów A., B., C., D. 1. sumę 1000 złr. w. a. Franciszka Fisz z zastrzeżeniem dożywocia dla Barbary Fisz, tudzież 200 złr. w. a. z p. n. Franciszka Stein z realności pod Nr. 7. 1sza część extabulowała, sumę zaś 100 złr. w. a. z p. n. na rzecz Wilhelma Krämera na realności pod Nr. 7. 1sza część intabulowała.

4 Oryg.

4 napisy.

Wartość realności sądownie oszacowanej może być w stan czynny teje wpisana. Podanie tabularne w tym przedmiocie oparte być winno na sądowym akcie szacunkowym.

W z ó r

podania o wpisanie szacunkowej wartości realności.
(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie krajowy!

(Mr. 1 zł. 50 ct.)

Aktem sądowego oszacowania 2. Stycznia 1872 przed-
A. sięwziętym A., realność podpisanego we Lwowie pod Nr. 8. $\frac{2}{4}$ położona, oszacowaną została na 6000 złr. w. a.

Celem zaciągnięcia pożyczki na hypotekę pomienionej realności upraszam Wysoki Sąd raczy Tabuli miejskiej polecić, by też na podstawie aktu szacunkowego sądownie przedsięwziętego, wartość realności pod Nr. 8. $\frac{2}{4}$ we Lwowie na sumę 6000 złr. ocenioną, w stan czynny teje realności wpisała.

Józef Bącki.

(Zewnątrz)

C. k. Sąd krajowy we Lwowie.

Józef Bącki właściciel realności pod Nr. 8. $\frac{2}{4}$ prosi o polecenie Tabuli miejskiej, by też z aktu sądowego oszacowania A. wartość realności pod Nr. 8. $\frac{2}{4}$ w sumie 8000 złr. w stan czynny teje realności wpisała.

1 Oryg.

1 napis.

Egzekucyjne prawo zastawu, na majątek nieruchomy (realność) uzyskuje się, przez egzekucyjną intabulację. Egzekucyjną intabulację, zahypotekowanej poprzednio sumy, uzyskujemy egzekucyjne prawo zastawu teje.

Podania podwójnie mają być wniesione.

W z ó r

podania o egzekucyjną intabulację.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

1 egz. 1 złr. 50 ct.

2 egz. 36 ct.

Prawomocnym wyrokiem sądowym z d. 1. Marca 1871 A. L. 380. A. zasądzony został Józef Gil do zapłacenia pod-

pisanemu zaskarżonej sumy 300 złr. w. a. z proc. 6 od 100 od 1. Marca 1870 z kosztami sądowymi w kwocie 11 złr. przysądzonemi.

Celem zaspokojenia powyżej wymienionej sumy 200 złr. w. a. z p. n. uprasza podpisany o polecenie urzędowi ksiąg gruntowych, by tenże na podstawie wpisać się mającego wyroku z 1. Marca 1871 L. 380 A. wywalczoną sumę 200 złr. w. a. z proc. 6 od 100 od 1. Marca 1870 wraz z przyznanymi kosztami sądowymi 11 złr. w. a., tudzież kosztami niniejszego podania poniżej policzonemi, o których przyznanie się uprasza, w stanie biernym domu pod Nr. 5. w Rudkach położonego, wedle Dom. 9. pag. 115. n. 6. hae. na imię Józefa Gila intabulowanego, na rzecz Ignacego Rębskiego w drodze egzekucyi intabulował.

Koszta niniejszej egzekucyi:

Za ułożenie podania	1 złr. 50 ct.
Za podwójne odpisanie	— „ 40 „
Stemple	1 „ 86 „
Należność od wpisu	— „ — „
Napisy	— „ 30 „
Papier	— „ 5 „

Ignacy Rębski.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd powiatowy)
w Rudkach.

Ignacy Rębski właściciel realności pod Nr. 15.
w Rudkach

przeciw

Józefowi Gilowi właścicielowi realności pod
Nr. 4. w Rudkach

w sprawie o zapłacenie sumy 200 złr. w. a.
z. p. n.

prosi o egzekucyjną intabulację tejże
sumy z p. n. na realności pod Nr. 5.
w Rudkach.

Podwójnie.

1 Oryg.

1 Napis.

W z ó r

podania o egzekucyjną intabulację poprzednio intabulowanej
lub prenotowanej pretensyi.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie!

Podwójnie

à 36 ct.

Prawomocnym wyrokiem z 1. Lutego 1870 do L. 420. wydanym, polecono dłużnikowi aby w 14tu dniach wywalczoną, ze skryptu z dnia 1. Marca 1866 pochodzącą w stanie biernym realności we Lwowie pod Nr. 40. $\frac{1}{4}$, wedle Dom. 96. p. 108. n. 15. on. intabulowaną sumę 200 złr. w. a. z procentami 5 od 100 od 1. Października 1866 bieżącemi i kosztami w kwocie 11 złr. przyznanemi, pod surowością egzekucyi zapłacił.

Ponieważ zapłacenie tej sumy dotychczas nie nastąpiło, uprasza podpisany celem zaspokojenia tej pretensyi:

Wysoki Sąd raczy pierwszy stopień egzekucyi t. j. egzekucyjną intabulację dozwolić, a oraz Tabuli miasta Lwowa polecić, by taż wpisawszy wyrok A. w dotyczące księgi, na tegoż podstawie sumę 200 złr. w. a. z procentami 5 od 100 od 1. Października 1866 kosztami sporu w kwocie 11 złr. już przyznanemi, tudzież kosztami terazniejszej egzekucyi poniżej policzonemi o której przyznanie się uprasza, w stanie biernym realności pod Nr. 40. $\frac{1}{4}$ położonej dłużnika Pawła Pietrasieńskiego własnej, odnośnie do uzyskanej już poprzednio, wedle Dom. pag. 108. n. 15. on. intabulacji tejże sumy na rzecz proszącego w drodze egzekucyi intabulowała, a raczej skuteczną intabulację w egzekucyjną intabulację zamieniła.

Koszta niniejszego podania policza się następnie:

Ułożenie podania	1 złr. 50 ct.
Odpisy	— „ 40 „
Stemple	— „ 72 „
Napis wraz z stemplem	— „ 20 „
Papier	— „ 5 „

Adam Łepski.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd krajowy we Lwowie).

Adam Łepski

pod Nr. 10. m. mieszkający

przeciw

Pawłowi Pietrasińskiemu

właścicielowi realności pod Nr. 40 $\frac{1}{4}$

w sprawie o zapłacenie sumy 200 złr. z p. n.
prosi o egzekucyjną intabulację tejże
sumy w stanie biernym realności pod Nr.
40. $\frac{1}{4}$ odnośnie do poprzedniej intabu-
lacji tejże sumy.

Podwójnie.

A. Oryg.

1 Napis.

Jeżeli o egzekucyjną intabulację prawa zastawu sumy, poprzednio już hypotekowanej, odnośnie do poprzednio uzyskanej intabulacji lub prenotacji tejże sumy, podanie wniesionem zostaje tak jak to w powyższym wypadku nastąpiło, natenczas należytość od wpisu nie uiszcza się, gdyż przy pierwotnym wpisie uiszczoną została; również obydwa egzemplarze podania, li marką à 36 ct. stempluje się.

Jak to już wyżej powiedziano, tymczasowe warunkowe zabezpieczenie (prenotacja) na podstawie wiarygodnego, jednakże nie wszelkimi wymogami przepisów prawa zaopatrzonego dokumentu, uzyskanem być może.

Intabulacja czyli bezwzględne (bezw warunkowe) zabezpieczenie, jest to uzyskanie prawa zastawu za zezwoleniem dłużnika; prenotacja zaś czyli względne (warunkowe) zabezpieczenie prawa zastawu bez zezwolenia dłużnika.

Prawo pierwszeństwa tak przy intabulacji, jakoteż przy prenotacji, uzyskuje się w chwili wniesienia podania do protokołu podawczego.

W z ó r

podania o prenotację sumy.

(Wewnątrz) Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

(1 złr. 50 ct. st.)

Wedle załączonego tu pod listą 1. Marca 1871 w Janowie wystosowanego, zobowiązał się Jan Łuski wypożyczoną sumę

160 złr. w. a., w dniu 1. Listopada 1871 r. podpisanemu zwrócić.

Gdy tenże powyższemu obowiązкови dotychczas zadość nie uczynił, celem zabezpieczenia zatem powyższej sumy uprasza podpisany, Świetny Sąd raczy urzędowi ksiąg gruntowych w Janowie polecić, by tenże wpisawszy list Jana Łuskiego 1. Marca 1871 w Janowie wystosowany na tegoż podstawie obowiązek tegoż zapłacenia podpisanemu w dniu 1. Listopada 1871 sumy dłużnej 160 złr. w. a. w stanie biernym realności pod Nr. 20. w Janowie położonej, wedle księgi głównej 4. str. 8. poz. 5. włsn. Jana Łuskiego własnej na rzecz proszącego Franciszka Grodeckiego zaprenotował.

Franciszek Grodecki.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd powiatowy)

w Janowie.

Franciszek Grodecki w Janowie pod Nr. 10. mieszkający

za uwiadomieniem

Jana Łuskiego właściciela realności pod Nr. 20. w Janowie

prosi o prenotację sumy 160 złr. na realności pod Nr. 20. w Janowie.

A. Oryg.

2 Napisy.

Należytość od wpisu.

Ponieważ wierzyciel w czasie podania o prenotację nie wie, czy i jakie procenta i koszta jemu przypadną, lub przyznane zostaną (w razie dobrowolnej spłaty kapitału), o zabezpieczenie przynależności zatem upraszać może.

Pretensye, które na razie cyfrą oznaczyć się nie dadzą, n. p. odszkodowanie i t. p. mogą być także prenotowane.

W z ó r

podania o prenotację prawa zastawu sumy wekslowej na innej sumie już wpisanej.

(Wewnątrz)

Wysoki Sądzie!

1 złr. 50 ct. st.

A. Na podstawie tu pod A. załączonego przez podpisanego wystawionego, a przez Józefa Litańskiego do zapłaty

przyjętego, na 300 zlr. opiewającego wekslu ddt. Lwów dnia 1. Stycznia 1871 prosi podpisany Leon Dopski, po upływnym już bezskutecznie, do zapłacenia powyższej sumy wekslowej, przeznaczonym czasie, celem zabezpieczenia tejże; Wysoki Sąd raczy Tabuli miejskiej polecić, by też wpisawszy weksel A. w dotyczące księgi na tegoż podstawie sumę wekslową 300 zlr. w. a. w stanie biernym sumy 600 zlr. w. a. na realność Jana Brockiego pod Nr. 20. $\frac{1}{4}$ we Lwowie położonej, dla Józefa Litańskiego Dom. 100. p. 80. n. 15. on. intabulowanej, na rzecz Leona Dopskiego prenotowała.

B Należytość^o odj wpisu markami stempłowemi dołącza się pod P

Leon Dopski.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd krajowy we Lwowie).

Leon Dopski pod Nr. 108. m. mieszkający za uwiadomieniem

Józefa Litańskiego pod Nr. 174. $\frac{1}{4}$

i Jana Brockiego właściciela realności pod Nr. 20. $\frac{1}{4}$

prosi o polecenie Tabuli miejskiej, by też z wpisać się mającego wekslu A. sumę 300 na sumie 600 zlr. w stanie biernym realności pod Nr. 20. $\frac{1}{4}$ dla Józefa Litańskiego hypotekowanej, dla proszącego prenotowała.

A. Oryg.

3 Napisy.

Należytość.

Przy każdym podaniu o prenotację należytość od wpisu dołączyć należy, jeżeli pretensya sumę 800 zlr. nie przenosi, w przeciwnym razie odpis dokumentu, celem przesłania takowego urzędowi wymiaru należytości, do oznaczenia należytości od wpisu, dołączyć potrzeba.

Ponieważ przez prenotację, tylko względne (warunkowe) prawo zastawu się uzyskuje, dlatego każda prenotacja w przeciągu 14tu dni usprawiedliwioną być winna, inaczej na żądanie strony przeciwnej, wykreśloną być może.

Usprawiedliwienie prenotacyi, w drodze pozasądowej, może natenczas nastąpić, jeżeli dłużnik, słuszność pretensyi, i prenotację tęże za usprawiedliwioną uzna, tudzież na intabulację praw wierzyciela, oświadczeniem w tym celu wydanem, zezwoli.

W z ó r

oświadczenia uznającego prenotację za usprawiedliwioną.

O Ś W I A D C Z E N I E.

Stpl. skl. II.

Uchwałą c. k. Sądu krajowego we Lwowie z dnia 1. Marca 1871 l. 200. uzyskał Franciszek Dosiecki prenotację sumy 100 zlr. w. a. z procentami i kosztami, w stanie biernym realności podpisanego własnej, we Lwowie pod Nr. 20. $\frac{1}{4}$ położonej, wedle Dom. 80. p. 37. n. 26. on.

Zeznaję niniejszem, że sumę powyższą 100 zlr. w. a. od Franciszka Dosieckiego wypożyczoną otrzymałem, i uznaję prenotację powyższej sumy za usprawiedliwioną.

Obowiązuje się od pożyczki powyższej 100 zlr. w. a., poczynawszy od 1. Stycznia b. r. procent 6 od 100 rocznie opłacać, kapitał zaś za jednorocznem wypowiedzeniem zwrócić.

Zezwalam niniejszem, aby na podstawie niniejszego oświadczenia, uzyskana w skutek uchwały Sądu krajowego do L. 200. z r. 1871 i Dom. 80. p. 37. n. 26. on., na realności pod Nr. 20. $\frac{1}{4}$ na rzecz Dosieckiego skuteczniejsza prenotacja, za usprawiedliwioną uznana, i w intabulację przemienioną została.

W dowód czego niniejszy dokument w obec świadków podpisuję, i na intabulację onego i wpisanie w księgi publiczne zezwalam.

Działo się we Lwowie 2. Stycznia 1872.

Podpisy świadków:

Jan Łęski.

Na podstawie tego rodzaju deklaracyi, może być uzyskana prenotacja prawa lub sumy w intabulację zamienioną, w skutek prośby w tym celu wniesionej.

Przemienienie prenotacyi w intabulację, ma ten sam skutek prawny, co intabulacja pierwotnie uzyskana.

W z ó r

podania o przemienienie intabulacji w prenotację.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie!

Mark. stempl.

1 złr. 50 ct.

Uchwałą Wysokiego Sądu 1. Marca 1871 do L. 200. zapadłą, uzyskał podpisany Franciszek Dosiecki, prenotację prawa zastawu wypożyczonej sumy 100 złr. w. a. z procentami i kosztami w stanie biernym realności pod Nr. 20 $\frac{1}{4}$ we Lwowie położonej, Jana Łęskiego własnej, wedle Dom. 80. pag. 37. n. 26. on.

A. Deklaracją we Lwowie 2. Stycznia 1872 zeznaną A. uznał Jan Łęski prenotację powyższą za usprawiedliwioną, i na przemienienie tejże w intabulację zezwolił.

Uprasza zatem podpisany Franciszek Dosiecki, Wysoki Sąd raczy Tabuli miejskiej polecić, by też wpisawszy deklarację A. w dotyczące księgi, na tejże podstawie sumę 100 złr. w. a. z procentami 6 od 100 od 1. Stycznia 1872 bieżącymi, w stanie biernym realności pod Nr. 20. $\frac{1}{4}$ odnośnie do uzyskanej już poprzednio, wedle Dom. 80. p. 37. n. 26. on. prenotacji tejże sumy, na rzecz Franciszka Dosieckiego intabulowała, a raczej uzyskaną już poprzednio do L. 200. z r. 1871 prenotację tejże sumy 100 złr. w. a. w intabulację przemieniła.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd krajowy)
we Lwowie.

Franciszek Dosiecki
pod Nr. 10. $\frac{1}{4}$ we Lwowie zamieszkały
za uwiadomieniem

Jana Łęskiego

właściciela realności pod Nr. 20 $\frac{1}{4}$

uprasza o polecenie Tabuli miejskiej, by też na podstawie wpisać się mającej deklaracji A. uskutecznić, wedle Dom. 80. p. 37. n. 26. on. prenotację sumy 100 złr. w. a. w intabulację zamieniła.

1 Oryg.¹

2 Napisy.

W powyższym wypadku nie załącza się należytość do wpisu, gdyż już poprzednio, przy uzyskaniu prenotacji uiszczonej została.

W drodze sądowej uzyskaną prenotację, przez wytoczony pozew i uzyskany wyrok usprawiedliwia się.

Tego rodzaju pozew, zwie się pozewem dla usprawiedliwienia prenotacji.

Pozew tego rodzaju wytacza się przed sądem, któremu pozwany w skutek swego miejsca zamieszkania podlega lub przed sądem któremu by podlegał, gdyby miejsce zamieszkania w tych dobrach obrał, na których prenotacja uzyskana została.

W z ó r

pozwu o usprawiedliwienie prenotacji.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

Marka 36 ct.

A. Uchwałą Świetnego Sądu z 1. Lutego 1870 Nr. 40. A. uzyskałem, na podstawie listu z 1. Marca 1869 do podpisanego wystosowanego, prenotację prawa zastawu dla wypożyczonej sumy 100 złr. w. a. z p. n. w stanie biernym realności pod Nr. 20. $\frac{3}{4}$ we Lwowie położonej, Józefa Rąbskiego własnej, którą następującym sposobem usprawiedliwiam:

Pierwszego Listopada zeszłego roku, wypożyczyłem Józefowi Rąbskiemu kwotę 100 złr. w. a. i temuż do rąk własnych gotówką wyliczyłem, który przyrzekł, wypożyczoną sumę przed nowym rokiem zwrócić.

Gdy 1. Stycznia wypłata powyższej sumy 100 złr. nie nastąpiła, przesłałem Józefowi Rąbskiemu list, upominając go o zwrócenie wypożyczonej sumy powyższej, — na co otrzymałem w odpowiedzi list B., w którym przyznaje, że wypożyczona suma 100 złr. 1. Stycznia 1869 wypłaconą być miała, jednakże uprasza o dalszą zwłokę do uiszczenia w mowie będącej sumy. Ponieważ jednakże stosunki Józefa Rąbskiego z każdym dniem stawały się zawilszymi, obawiałem się o stratę mej należytości; aby temu zapobiedz,

B.

prosiłem o prenotację powyższej kwoty 100 złr. na realności Józefa Rąbskiego pod Nr. 20. $\frac{3}{4}$.

Do dziś dnia nie będąc zaspokojonym, nie otrzymawszy wypożyczonej sumy 100 złr., upraszam;

Świetny Sąd raczy, po przeprowadzeniu sumarycznego postępowania, orzec: że prenotacja sumy 100 złr. z p. n. w stanie biernym realności pod Nr. 20. $\frac{3}{4}$ położonej, Józefa Rąbskiego własnej, uchwałą sądową z 1. Lutego 1870 do L. 40., na rzecz powoda Karola Łuskiego uzyskana, jest usprawiedliwioną, i w intabulację zamienioną być ma; że pozwany obowiązany jest, wypożyczoną sumę 100 złr. z prowizją zwłoki 6 od 100 od 1. Stycznia 1869 aż do rzeczywistej wypłaty tejże sumy liczyć się mającą, wraz z kosztami sądowymi policzyć się mającemi w 14 dniach, pod surowością egzekucyi zapłacić.

Karol Łuski.

(Zewnařtrz)

(C. k. Sąd powiatowy)
we Lwowie.

Pozew

Karola Łuskiego obywatela miasta Lwowa
pod Nr. 30 m.

przeciw

Józefowi Rąbskiemu właścicielowi realności pod
Nr. 20. $\frac{3}{4}$

w sprawie o usprawiedliwienie prenotacyi
i zapłacenie sumy 100 złr. z p. n.

2 Alleg. A. i B.
podwójnie.

Uzyskana na podstawie wekslu prenotacya, usprawiedliwia się prawomocnym nakazem płatniczym, i podaniem o intabulację tegoż.

Prenotacya na podstawie wyroku nieprawomocnego uzyskana, usprawiedliwia się podaniem o intabulację po nastąpnionej prawomocności wyroku.

Podający o prenotację, może jednocześnie pozew o usprawiedliwienie tejże wnieść, jeżeli pozew jednocześnie wniesionym nie został, natenczas w 14tu dniach, po doręczeniu uchwały, pozwalającej prenotację, wniesionym być ma.

Po bezskutecznem upłynieniu powyżej wzmiankowanego czasu dni 14tu strona przeciwna (dłużnik) o wykreślenie prenotacyi upraszać może; podanie to jednakże przeciwnej stronie (wierzycielowi) z tem poleceniem udzielone być ma, aby się wykazał, że prenotacya jest usprawiedliwioną, lub w toku usprawiedliwienia się znajduje.

W ó r

podania o wykreślenie prenotacyi jako nieusprawiedliwionej.

(Wewnařtrz)

Świetny c. k. Sądzie obwodowy!

1 złr. 50 ct.

Uchwałą Świetnego Sądu z 1. Marca 1870 L. 300. uzyskał Franciszek Depski prenotację prawa zastawu wypożyczonej sumy 200 złr. z p. n. w stanie biernym realności pod Nr. 40. w Złoczowie.

Od dnia doręczenia pomienionej uchwały, upłynęło kilka miesięcy, pomimo tego Franciszek Depski powyższej prenotacyi nieusprawiedliwił, i zwłokę do usprawiedliwienia tejże nie uzyskał.

Uprasza podpisany zatem, Sąd obwodowy raczy Urzędowi ksiąg gruntowych polecić, by tenże uskutecznił w skutek uchwały z 1. Marca 1870 L. 300., na rzecz Franciszka Depskiego prenotację sumy 200 złr. z p. n. ze stanu biernego realności pod Nr. 40. w Złoczowie, jako nieusprawiedliwioną wykreślił.

Jan Łepski.

(Zewnařtrz)

(C. k. Sąd obwodowy)
w Złoczowie.

Jan Łepski właściciel realności pod Nr. 40.
w Złoczowie

za uwiadomieniem

Franciszka Depskiego pod Nr. 11. w Złoczowie
prosi o wykreślenie prenotacyi sumy 200
złr. z p. n. z realności pod Nr. 40. w
Złoczowie, jako nieusprawiedliwionej.

All. A.
2 napisy.

Jeżeli prenotacja w przeciągu 14tu dni usprawiedliwioną nie została, o dalszą zwłokę do usprawiedliwienia tejże, wnieść podanie należy.

Podania tego rodzaju wnoszą się podwójnie, opatrzone markami stempl. à 36 ct.

W z ó r

podania o dalszą zwłokę do usprawiedliwienia prenotacji.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

Uchwałą Świetnego Sądu z 1. Marca 1871 Nr. 400., uyskał podpisany prenotację prawa zastawu sumy 100 zlr. z p. n. w stanie biernym realności Jana Brodzkiego pod Nr. 3 w Janowie. Gdy podpisany pomienioną prenotację w przepisany terminie 14 dni usprawiedliwić nie może, ponieważ do wytoczenia pozwu potrzebne dokumenta z urzędu ksiąg gruntowych wyjęte nie zostały, uprasza zatem o zwłokę 30tu dni, od dnia doręczenia uchwały, na niniejsze podanie wypaść mającej, licząc.

Franciszek Grocki.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd powiatowy)
w Janowie.

Franciszek Grocki
w Janowie pod Nr. 100. m.

za uwiadomieniem

Jana Brodzkiego

właściciela realności pod Nr. 5. w Janowie

prosi o 30-dniową zwłokę, do wytoczenia pozwu usprawiedliwiającego prenotację, sumy 100 zlr. w. a. na realności pod Nr. 5. Janowie.

Podanie tego rodzaju, udziela się stronie przeciwnej do wniesienia zarzutów, w przeciągu 3ch dni; w przeciwnym bowiem razie milczenie jako przyzwolenie uważanem będzie.

Odmowne oświadczenie na podanie, o zwłokę, do usprawiedliwienia prenotacji.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

Podwójnie

M. st. à 36 ct.

Na podanie strony przeciwnej, pod dniem 2. Stycznia A. 1872 wniesione A., oświadczam się odmownie.

Zaprzeczam, że przeciwnik nie ma potrzebnych dowodów pod ręką, do wytoczenia pozwu usprawiedliwiającego prenotację sumy 100 zlr. w. a. z. p. n., na realności pod Nr. 5. w Janowie, uchwałą do L. 400. z. r. 1871 uzyskaną, gdyż pomieniony dokument, z urzędu ksiąg gruntowych dawno już przez tegoż wyjęty został. Przytem zaprzeczam, jakoby do wytoczenia w mowie będącego pozwu, oryginalny dokument był potrzebnym.

Upraszam zatem: Świetny Sąd raczy, podanie przeciwnika o zwłokę 30-dniową, od dnia doręczenia uchwały, na to podanie wypaść mającej, pod dniem 2. Stycznia 1872 wniesione, bezskutecznie zwrócić.

Jan Brodzki.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd powiatowy w Janowie).

Jan Brodzki

właściciel realności pod Nr. 5. w Janowie
za uwiadomieniem

Franciszka Grockiego

pod Nr. 100 w Janowie

oświadcza się odmownie, na podanie 2. Stycznia 1872 o zwłokę, do wytoczenia pozwu, usprawiedliwiającego prenotację do L. 400 — 1871 uzyskaną, wniesioną.

Podwójnie

All. A.

Wpis prawa zastawu, na rzecz wierzyciela, na majątku dłużnika, nazywa się pozycją.

Pierwszeństwo pozycyi stanowi chwila wniesienia podania tabularnego.

Pierwszeństwo uzyskane przez wniesienie podania tabularnego, nazywamy prawem pierwszeństwa.

Każda poprzedzająca pozycja, ma prawo pierwszeństwa, przed późniejszymi pozycjami.

O prawie pierwszeństwa pewnej pozycji, przekonać się można z ksiąg hipotecznych, lub z ekstraktu tabularnego dotyczącego majątku.

Extrakt tabularny zamawia się w urzędzie ksiąg hipotecznych (Tabuli krajowej, miejskiej, urzędzie ksiąg gruntowych), stosownie do potrzeby, zupełny lub częściowy, t. j. pewnych tylko praw, sum, i t. p., składając marki stemplowe po 1 złr. od arkusza.

Prawo pierwszeństwa pewnej pozycji, ustąpione być może, na rzecz późniejszej pozycji.

Ustępstwo to, oparte być ma na oświadczeniu, w tym celu, przez ustępującego zeznaniem; i zowie się: „ustępstwem pierwszeństwa hipotecznego.“

Ustępstwo to, tak przy pozycji ustępującej swe prawo pierwszeństwa, jakoteż przy pozycji nabywającej prawo pierwszeństwa, uwidocznionem być ma.

Marka stemplowa wynosi 50 ct., jeżeli ustępstwo bez wynagrodzenia nastąpiło, w razie przeciwnym, podług skali II.

„Ustępstwo pierwszeństwa hipotecznego.“

W stanie biernym realności pod Nr. 20. 4ta część we Lwowie położonej, intabulowaną jest wedle Dom. 14. p. 25. n. 16. on. z kontraktu kupna sprzedaży 16. Grudnia 1870 we Lwowie zawartego, resztująca cena kupna w ilości 200 złr. w. a. z. p., z prawem pierwszeństwa hipotecznego z dnia 17. Grudnia 1870, L. 56.170.

Prawo pierwszeństwa powyżej wymienione, ustępuje niniejszem na rzecz pożyczki w sumie 1000 złr. w. a. z. proc. 6 od 100, prowizją, kosztami i kaucją na hipotekę realności pod Nr. 20. 4ta część z c. k. uprzyw. galic. akcyjnego Banku hipotecznego zaciągnąć się mającej, oraz zezwalam, aby ustępstwo prawa pierwszeństwa hipotecznego, przed resztującą ceną kupna 200 złr., tak przy tejże resztującej cenie kupna, jako też przy

pożyczce 1000 złr. z p. n. wyżej nadmienionej, uwidocznionem zostało.

W dowód czego niniejszy dokument w obecności dwóch świadków podpisuje, w księgi publiczne wpisać i intabulować zezwalam.

We Lwowie 2. Stycznia 1872.

Podpisy świadków.

Adam Kaszczuk.

W z ó r

podania o intabulację prawa pierwszeństwa hipotecznego.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie!

Marka stempl.

1 złr. 50 ct.

W stanie biernym realności pod Nr. 20. $\frac{3}{4}$ położonej podpisanego własnej, intabulowaną jest, z kontraktu kupna sprzedaży 1. Stycznia zawartego, resztująca cena kupna w ilości 600 złr. w. a. z. proc. 6 od 100, i podrzędnymi prawami, na rzecz Adama Kramarza, wedle Dom. 36. pg. 27. n. 15. on.

A. Ustępstwem pod A. załączonem, ustąpił Adam Kramarz prawo pierwszeństwa hipotecznego tejże resztującej cenie kupna przysługujące, na rzecz pożyczki w sumie 1000 złr. na hipotekę realności pod Nr. 20. $\frac{3}{4}$ z c. k. uprzyw. galicyjskiego akcyjnego Banku hipotecznego, zaciągnąć się mającej, i intabulację tegoż prawa zezwolił.

Uprasza zatem podpisany właściciel realności pod Nr. 20. $\frac{3}{4}$ położonej: Wysoki Sąd raczy Tabuli miejskiej polecić, by taż ustępstwo pierwszeństwa hipotecznego przez Adama Kramarza we Lwowie dnia 3. Stycznia 1872 zeznane A. wpisała, i na tegoż podstawie, prawo pierwszeństwa hipotecznego, przed resztującą ceną kupna w ilości 600 złr. na rzecz Adama Kramarza, w stanie biernym realności pod Nr. 20. $\frac{3}{4}$ położonej, Dom. 36. p. 27. n. 15. on. intabulowaną, na rzecz pożyczki w sumie 1000 złr. w. a. z. c. k. uprzyw. galic. akcyjnego Banku hipotecznego zaciągnąć się mającej, tudzież procentów prowizji kosztów egzekucyi i innych przynależności, jednośnie do pozycyi n. 15. on. intabulowała i ustępstwo to tak przy pozycyi n. 15. on., jako też przy pożyczce 1000 złr. z p. n. na rzecz Banku hipotecznego intabulować się mającej, powołała.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd krajowy)
we Lwowie.Leon Bogacki właściciel realności pod Nr. 20. $\frac{3}{4}$
za uwiadomieniemAdama Kramarza mieszkającego pod Nr. 10. $\frac{1}{4}$
i c. k. uprzyw. galicyjskiego akcyjnego Banku hipote-
tecznego we Lwowieprosi o polecenie Tabuli miejskiej, by też ustę-
stwo A. wpisała, i na tej podstawie prawo
pierwszeństwa hipotecznego przed sumą 600
złr. na rzecz Adama Kramarza w stanie bier-
nym realności pod Nr. 20. $\frac{3}{4}$ ciążącą, na rzecz
pożyczki, w sumie 1000 złr. w. a. z proc. i p.
n. z c. k. galic. akcyjnego Banku hipotecznego
zaciągnąć się mającej, intabulowała, i przy do-
tyczających pozycjach powołała.Alleg. A.
3 napisy.

Jako już dawniej powiedziano, pierwszeństwo tabularne
poczyna się w chwili wniesienia podania tabularnego, do proto-
kołu podawczego. Jeżeli zatem w jednej chwili, kilka podań, je-
dnego i tego samego majątku nieruchomego dotyczących, do pro-
tokółu podawczego, wniesione zostaną, natenczas każdemu z tychże,
jedno i to samo pierwszeństwo przysłuży, którato okoliczność na
każdym z tych podań uwidoczniona zostaje. Rozumie się samo
przez się, że wierzytelności w skutek podań jednocześnie wnie-
sionych intabulowane równe pierwszeństwo między sobą mają, i
że w dotyczących pozycjach tabularnych to równe prawo pierw-
szeństwa z poprzedzającymi pozycjami, przy każdej następującej
pozycyi nadmienia się.

Jeżeli Sąd wyższy (II. Instancya) odmowną uchwałę niż-
szego Sądu (I. Instancyi) zmieni, i proszoną intabulację lub pre-
notację dozwoli, natenczas liczy się pierwszeństwo, od chwili
wniesienia podania tabularnego, do Iszej Instancyi; dla tego też
odmowna uchwała, na podanie tabularne wypadła, w księgi hipote-
teczne, w skutek rozporządzenia sądowego, się wpisuje (notuje).

Trzeci rodzaj wpisu w księgi hipoteczne jest adnotacya
(zanotowanie).

Adnotacye poniżej poszczególnych stosunków osobistych,
i tychże wykreślenie skutecznia się w skutek podania stron in-
teresowanych, tychże prawnych zastępców, lub nakazu sądowego,
na podstawie udowodniających dokumentów.

Adnotacye ograniczonego zarządu majątkiem z tem pra-
wnem następstwem, że ktokolwiek na tym majątku później in-
tabulację lub prenotację uzyska, niewiadomością stosunku tego
tłumaczyć się nie może, są: adnotacya małoletności, kurateli,
przedłużenia władzy ojcowskiej lub opiekuńczej, osiągniętej peł-
noletności — rozpisanie konkursu wierzycieli; lub też adnotacye
z prawnem następstwem, w postępowaniu sądowym bliżej ozna-
czonem, jako to: adnotacya wydzielienia pewnych części składo-
wych majątku, wedle ustawy z 6. Lutego 1869 Nr. 18. D. P.
P., tudzież niepodzielnej hipoteki, wypowiedzenia intabulowanego
kapitału, adnotacye wytoczonego pozwu; sekwestracji, i egzeku-
cyjnej sprzedaży nieruchomego majątku.

W z ó r

podania o zanotowanie małoletności.

(Wewnątrz)

Świetny Sądzie powiatowy!

Marka stempl.

1 złr. 50 ct.

Na podstawie aktu darowizny 1. Stycznia 1870 przez
Leona Dębskiego zeznanego, obdarowany Jan Łęski za właściciela
realności pod Nr. 50. w Kulikowie położonej, wedle ks. gl. 5. st. 13. n. 4. włsn. został intabulowany.

A. Tenże Jan Łęski, jak świadczy metryka chrztu pod A.
załączona, urodził się w r. 1854, jest zatem małoletnim.

B. Podpisany opiekun tegoż Jana Łęskiego, jako świadczy
dekret opieki B., powziął przekonanie, że wspomniony ma-
łoletni się zadłuży, postanowił zatem ochronić realność
wspomnianą od niesłusznego obdłużenia.

Uprasza więc: Świetny Sąd raczy na podstawie metryki
A. urzędowi ksiąg gruntowych polecić, by tenże w stanie czyn-
nym realność pod Nr. 50. w Kulikowie położonej, wedle ks. gl.
5. st. 13. n. 4. Jana Łęskiego własnej, zanotował, że tenże
jest małoletnim.

Franciszek Rumski.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd powiatowy)
w Kulikowie.Franciszek Rumski pod Nr. 40. w Kulikowie
opiekun małoletniego Jana Łęskiegoprosi o zanotowanie małoletności Jana
Łęskiego przy realności pod Nr. 50. w
Kulikowie.

Alleg. A. i B.

W z ó r

podania o zanotowanie kurateli.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie obwodowy!

Marka stempl.

1 zhr. 50 ct.

Dekretem Świetnego Sądu pod dniem 4. Stycznia 1872

A. Nr. 80. wydanym A. Ignacy Brocki właściciel realności
pod Nr. 30. w Złoczowie położonej, za słabego na umyśle
(lub marnotrawcę) uznany został.

Dekretem z powyższej daty i liczby, został podpisany

B. kuratorem tegż mianowany, B.

Uprasza zatem podpisany kurator: Świetny Sąd raczy na
podstawie dekretu A. urzędowi ksiąg gruntowych polecić, by
tenże w stanie czynnym realności pod Nr. 30. w Złoczowie
położonej zanotował, że Ignacy Brocki, pod kuratelę sądową
wzięty został.

Leon Wulski.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd obwodowy)
w Złoczowie.Leon Wulski mieszczan pod Nr. 10. w Złoczowie,
kurator Ignacego Brockiego słabego na umyśle
(marnotrawcy)prosi o zanotowanie kurateli w stanie
czynnym realności pod Nr. 30. w Zło-
czowie, Ignacego Brockiego własnej.

All. A. B.

1 napis.

W z ó r

podania o zanotowanie pełnoletności.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

Dekretem Świetnego Sądu 4. Stycznia 1872 l. 30. wy-
danym A., został podpisany za pełnoletniego uznany;
A. uprasza zatem: Świetny Sąd raczy urzędowi ksiąg grun-
towych polecić, by tenże wpisawszy dekret pełnoletności
A. w stanie czynnym realności pod Nr. 28. w Kulikowie
położonej na imię podpisanego Jana Łuskiego w ks. gł. 5.
str. 18. licz. 3. wśn. intabulowanej, zanotował, że tenże
za pełnoletniego uznany został.

Jan Łuski.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd powiatowy)
w Kulikowie.Jan Łuski właściciel realności pod Nr. 28.
w Kulikowieprosi o polecenie urzędowi ksiąg grunto-
wych, by tenże na podstawie wpisać się
mającego dekretu A. w stanie czynnym
realności pod Nr. 28. w Kulikowie zano-
tował, że Jan Łuski właściciel tejże za
pełnoletniego uznany został.

All. A.

1 napis.

W z ó r

podania o wykreślenie zanotowania kurateli ze względu
marnotrawstwa.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie obwodowy!

M. s. 1 zhr. 50 ct.

Dekretem Świetnego Sądu 20. Stycznia 1872 do l. 200.

A. wydanym A., została rozpostarta nad podpisanym ze
względu marnotrawstwa, i w stanie czynnym mej realności
pod Nr. 30. w Złoczowie zanotowana kuratela, zniesioną.

Upraszam zatem: Światny Sąd raczy urzędowi ksiąg grun-
towych polecić, by tenże na podstawie wpisać się mającego de-
kretu A. zanotowaną w stanie czynnym realności pod Nr. 30.
w Złoczowie, wedle ks. głów. 13. str. 17. n. 25. włsn. kuratelę
ze względu marnotrawstwa, wykreślił.

(Zewnątrz)

(Światny c. k. Sąd obwodowy)
w Złoczowie.

Ignacy Brocki właściciel realności pod Nr. 30.
w Złoczowie

prosi o polecenie urzędowi ksiąg grunto-
wych, by tenże wpisawszy dekret A. na
tegoż podstawie, adnotację kurateli ze
względem marnotrawstwa ze stanu czyn-
nego realności pod Nr. 30. w Złoczowie
wykreślił.

All. A.
1 napis.

W z ó r

podania o zanotowanie wytoczonego pozwu o wykreślenie.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie krajowy!

W stanie biernym realności pod Nr. 3. 4ta część położonej,
intabulowaną jest na podstawie skryptu we Lwowie 1. Marca
1870 zeznanego, wedle Dom. 40. p. 56. n. 16. on. na rzecz
Leona Rumskiego suma 200 złr. w. a.

Wyrażony powyżej kapitał 200 złr. w. a. został wierzy-
cielowi Leonowi Rumskiemu wypłacony, pomimo tego tenże
wierzyciel kwitu na zapłaconą temuz powyższą pretensję
wraz z zezwoleniem na extabulację i wykreślenie odnośnej
pozycyi, ze stanu biernego realności pod Nr. 3. 4ta część
we Lwowie, stanowczo wzbrania się. — Wytoczyłem zatem
przeciw powyżej wymienionemu wierzycielowi, pod dniem
1. Listopada 1870 do L. 200. pozew o wykreślenie pre-
tensyi 200 złr. z p. z., wedle załączonego tu jak A.
napisu.

Obawiając się jednakże, aby Leon Rumski w czasie trwania
procesu powyższą sumę 200 złr. trzeciej osobie, na własność nie
ustąpił, upraszam:

Wysoki Sąd raczy Tabuli miejskiej polecić, by też przy
pozycyi, w której suma 200 złr. w. a. z p. n. w stanie biernym
realności pod Nr. 3. 4ta część na rzecz Leona Rumskiego inta-
bulowana jest, zanotowała, że podpisany właściciel tejże realności,
przeciw Leonowi Rumskiemu, pod dniem 1. Listopada 1871 do
L. 200. o wykreślenie tejże sumy pozew wytoczył.

Jan Bogacki.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd krajowy we Lwowie)

Jan Bogacki właściciel realności pod Nr. 3.
4ta część

przeciw
Leonowi Rumskiemu pod Nr. 10. 1sza część
mieszkającemu

w sprawie o wykreślenie sumy 200 złr. z re-
alności pod Nr. 3. 4ta część.

prosi o zanotowanie wytoczonego pozwu.

All. A.
2 napisy.

Po uskutecznionej adnotacji wytoczonego pozwu, możliwy
cesyonariusz pozwanego, niewiadomością stosunku, i zawiedzio-
nem zaufaniem w księgi publiczne, tłumaczyć się nie może, i
wszelkie następstwa z procesu wynikłe, ponosić będzie.

Podanie o adnotację wytoczonego pozwu, zarazem z pozwem
o wykreślenie, wniesionem być może.

Po ukończonym procesie, w wypadku gdy proces na korzyść
powoda został rozstrzygnięty, tenże na podstawie uzyskanego
wyroku o wykreślenie pozycyi w drodze egzekucyi tegoż wyroku,
wraz z wszelkimi następstwy pozycyami, jakiegokolwiek bądź
rodzaju, upraszać może. Na wypadek, jeżeli powód w procesie
upadł, pozwany wykreślenie adnotacji wytoczonego pozwu na
podstawie wyroku, żądać może.

W z ó r

podania o adnotację wytoczonego o zapłacenie intabulowanej sumy pozwu.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie!

W stanie biernym realności pod Nr. 20. Isza część położonej, Jana Łęskiego własnej, intabulowana jest na podstawie stryptu przez tegoż właściciela we Lwowie 1. Maja 1870 ze-znanego A. suma 400 zlr. w. a. na rzecz podpisanego Leona Brackiego.

Ponieważ czas zapłacenia powyższego kapitału dawno już przeminął, pomimo to Jan Łęski uiszczenie powyższego długu zwleka, wytoczyłem przeciw temuż pozw o zapłacenie pod dniem 2. Stycznia 1872 do L. 60. jak świadczy

A. załączony napis A.

Będąc w obawie, aby Jan Łęski w czasie toku procesu realność pod Nr. 20. Isza część innemu właścicielowi nie sprzedał, przeto wytoczony pozw pożądanego skutku by nie odniósł, upraszam:

Wysoki Sąd raczy na podstawie załączonego pod A. napisu wytoczonego pozwu Tabuli miejskiej polecić, by też przy sumie 400 zlr. w. a. w stanie biernym realności pod Nr. 20. Isza część położonej Jana Łęskiego własnej, na rzecz podpisanego, wedle Dom. 100. p. 36. n. 18. on. intabulowanej, zanotowała, że o zapłacenie tejże sumy 400 zlr. z proc. 6 od 100 z p. n. pozw pod dniem 2. Stycznia 1872 do L. 60. wytoczony został.

Leon Bracki.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd krajowy)
we Lwowie.

Leon Bracki kupiec we Lwowie pod Nr. 30.
2ga część

przeciw

Janowi Łęskiemu właścicielowi realności pod
Nr. 20. Isza część

w sprawie o zapłacenie sumy 400 zlr. z p. n.
prosi o adnotację wytoczonego pod dniem
2. Stycznia 1872 do L. 60. pozwu.

All. A., 2 napisy.

Właściciel intabulowanej sumy jest uprawniony, uskuteczniene sądownie lub w obec notaryusza wypowiedzenie tejże, również jak wyteczony przeciw dłużnikowi pozw o zapłacenie intabulowanej pretensyi, w księgach hipotecznych odnośnie do tej sumy zanotować.

W tym celu wypowiadający, lub powód, podanie do Sądu realnego lub do tego Sądu wnieść powinien, przed którym wypowiedzenie nastąpiło, lub pozw wytoczony został.

Zanotowanie w mowie będące ma ten skutek, że wypowiedzenie lub pozw obowiązującym się staje także przeciw każdemu późniejszemu właścicielowi hipoteki, to jest każdy późniejszy właściciel realności, przy której wypowiedzenie kapitału lub wytoczony pozw zanotowany jest, wszelkie następstwa w ten sposób ponosi, jakby jego samego się tyczyły.

Wierzyciel hipoteczny zatem, który adnotację wytoczonego pozwu uzyskał, upoważniony jest na mocy, w skutek wytoczonego przeciw dawniejszemu właścicielowi pozwu wydanego wyroku, egzekucję bezpośrednią na realność hipotecę podległą prowadzić, pomimo to, że realność ta na własność innych osób przeszła.

W razie przeciwnym, to jest, jeżeli adnotacja wypowiedzenia kapitału lub wytoczenia pozwu nie nastąpiła, wypowiedzenie lub pozw przeciw późniejszemu właścicielowi nie skutkują.

Wykreślenie pozycyi dłużej jak lat 50 intabulowanych, uzyskuje się na podstawie amortyzacyi tychże (przez umorzenie).

W z ó r

podania o przeprowadzenie amortyzacyi przedawnionej pozycyi.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie!

A. Za świadectwem ekstraktu tabularnego A., intabulowany jest w stanie biernym realności pod Nr. 40. Isza część we Lwowie położonej, ze stryptu z daty 1. Maja 1819 pochodzący kapitał w ilości 400 zlr. wal. wled. na rzecz Franciszka Popielaka, z życia i miejsca pobytu niewiadomego.

Od lat 20tu jestem właścicielem pomienionej realności, przez ten cały przeciąg czasu nikt się o zapłacenie powyższego kapitału ani procentów nie zgłaszał.

Ponieważ kapitał ten dłużej jak lat 50 na realności cięży, Franciszek Popielak ani spadkobiercy tegoż wysiedzonemi być nie mogą, upraszam:

Wysoki Sąd raczy wprowadzenie amortyzacji intabulowanego na rzecz Franciszka Popielaka w stanie biernym mej realności pod Nr. 40. 1sza część we Lwowie, ze skryptu z daty 1. Maja 1819 pochodzącego kapitału 400 zlr. zezwolić i możliwych do własności pomienionego kapitału prawo mających edyktami zawezwać, by się w przeciągu roku 6 niedziel i 3 dni zgłosili i swe prawo do pomienionego kapitału udowodnili, inaczej takowy za umorzony uznany, i ze stanu biernego realności pod Nr. 40. 1sza część wykreślony zostanie.

Ignacy Gacki.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd krajowy)
we Lwowie.

Ignacy Gacki kupiec i właściciel realności pod Nr. 40. 1sza część we Lwowie prosi o przeprowadzenie amortyzacyjnego postępowania względem sumy 400 zlr. na rzecz Franciszka Popielaka w stanie biernym realności pod Nr. 40. 1sza część intabulowanej już przedawnionej.

All. A.

Podania o amortyzację przedawnionych pozycji, wnoszą się przed Sądem realnym, przyłączając do podania ekstrakt tabularny. Jeżeli w czasie trwania terminu nikt się nie zgłosił, właściciel realności o orzeknięcie amortyzacji, a po uzyskanem orzeknięciu, o wykreślenie przedawnionej pozycji, podanie wnieść może.

W z ó r

podania o orzeknięcie amortyzacji przedawnionej pozycji.

(Wewnątrz)

Wysoki Sądzie!

M. s. 1 zlr.

A. Uchwałą Wysokiego Sądu jak A. zostało skutkiem podania podpisanego postępowanie amortyzacyjne względem sumy 600 zlr. w. w. na rzecz Józefa Polańskiego w stanie biernym realności podpisanego własnej, we Lwowie pod

Nr. 30. 1sza część położonej na podstawie skryptu 1. Maja 1873 zeznanego intabulowanej, wprowadzone.

B. C. D. Wedle tu pod B. C. D. załączonych 3 egzemplarzy urzędowej gazety, edykt w sprawie powyższej potrójnie został umieszczony.

E. Ponieważ wedle załączonego pod E. urzędowego potwierdzenia dotychczas nikt z prawami do powyżej wymienionej sumy 600 zlr. w. w. się nie zgłosił, pomimo że w edyktach oznaczony przeciąg czasu przeminął, upraszam:

Wysoki Sąd raczy ostatecznie umorzenie sumy 600 zlr. w. w. w stanie biernym realności pod Nr. 30. 1sza część we Lwowie położonej, na rzecz Franciszka Popielaka na podstawie skryptu z dnia 1. Maja 1813 intabulowanej, orzec, i to orzeczenie edyktami publicznie ogłosić.

Franciszek Blumski.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd krajowy)
we Lwowie.

Franciszek Blumski

właściciel realności pod Nr. 30. 1sza część prosi o ostateczne orzeknięcie zasługującego umorzenia sumy 600 zlr. w. w. na realności pod Nr. 30. 1sza część na rzecz Franciszka Popielaka intabulowanej, ze skryptu z 1. Maja 1813 pochodzącej.

All. A. do E.

Po ostatecznem orzeknięciu zasługującego umorzenia przedawnionej pozycji, intabulacja przedawnionej pozycji staje się nieważną i niema żadnej doniosłości, natenczas właściciel realności, na której umorzona pretensja cięży, na podstawie sądowej uchwały umorzenie orzekającej, o wykreślenie przedawnionej pozycji wnieść może podanie.

W z ó r

podania o wykreślenie przedawnionej pozycji.

(Wewnątrz)

Wysoki Sądzie!

M. s. 1 zł. 50 ct.

A. Uchwałą Wysokiego Sądu jak A. została intabulowana w stanie biernym realności pod Nr. 30. 1sza część pola-

żonej, podpisanego własnej, na rzecz Józefa Blumskiego, ze skryptu ddtó 1. Maja 1813 pochodząca suma 600 złr. w. w., za umorzoną uznana.

Uprasza zatem podpisany: Wysoki Sąd raczy Tabuli miejskiej polecić, by taż uchwałę A. w dotyczące księgi wpisała i na tej podstawie intabulowaną, na rzecz Franciszka Popielaka na realności pod Nr. 30. Isza część sumę 600 złr. w. w. ze skryptu dnia 1. Maja 1813 wydanego pochodzącą, ze stanu biernego realności pod Nr. 30. Isza część jako umorzoną extabulowała i wykreśliła.

Franciszek Blumski.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd krajowy)
we Lwowie.

Franciszek Blumski właściciel realności pod Nr. 30. Isza część

prosi o polecenie Tabuli miejskiej, by taż na podstawie uchwały A. intabulowaną na rzecz Franciszka Popielaka sumę 600 złr. jako umorzoną ze stanu biernego realności Nr. 30. Isza część extabulowała.

All. A., 1 napis.

Postępowanie przy wyłączeniu czyli wydzeleniu pewnych składowych części z korpusów tabularnych.

Postępowanie to i prawa przez nie nabyte, oznacza ustawa z 6. Lutego 1869 Nr. 18. D. P. P.

Wedle §. 1. tej ustawy do wydzielenia pewnej części z korpusu tabularnego dóbr lub realności, poprzednie uwiadomienie i zezwolenie tych osób, dla których na tych dobrach lub realności prawa rzeczowe wpisane są, natenczas nie jest potrzebnem, jeżeli dla wydzielonej części nowy korpus tabularny się utwarza, i do tegoż nowego korpusu tabularnego wpisane prawa a mianowicie prawa zastawu jako do łącznej (niepodzielnej) hipoteki się przenoszą.

Przeniesienie to wolne jest od wszelkiej opłaty.

O nastąpieniem wydzieleniu i utworzeniu nowego korpusu tabularnego zawiadamia się wszystkie osoby interesowane.

W z ó r

zezwalającego oświadczenia wierzyciela tabularnego.

M. s. 50 ct.

D e k l a r a c y a.

Do realności w Janowie pod Nr. 13. położonej przynależą grunta, obszar 30 morgów 10 sążni kwadr. obejmujące.

Franciszek Wulski terażniejszy właściciel tej realności zamierza część tych gruntów obszar 5 morgów zajmujący wyłączyć z teje realności i sprzedać.

W stanie biernym realności pod Nr. 30. w Janowie, intabulowaną jest na podstawie skryptu z dnia 1. Maja 1860 suma wypożyczona 500 złr. w. a. na rzecz podpisanego.

Oświadczam niniejszem, że na wyłączenie i utworzenie nowego korpusu tabularnego, dla wyłączyć się mających 5 mrg. gruntu z realności pod Nr. 13. w Janowie, parcele katastralne 18., 20. i 30. w sobie zawierających, bez przeniesienia do tego nowego korpusu tabularnego, powyżej wymienionej mojej pretensyi 500 złr. w. a., zwalniając tę wyłączyć się mającą część realności pod Nr. 13. w Janowie od pomienionego długu zezwalam, zrzekając się zarazem wszelkiego ograniczenia i ściśnienia praw.

Zarazem zezwalam, aby na podstawie niniejszego oświadczenia suma 500 złr. w. a. z parceli katastr. 18., 20. i 30. do realności pod Nr. 13. w Janowie przynależnych, extabulowana i wykreślona była.

W dowód czego mój i dwóch świadków własnoręczne podpisy.

Działo się w Janowie 3. Stycznia 1872.

Podpisy dwóch świadków.

Adam Sulski.

Jeżeli realność, z której część pewna ma być wyłączona, jest zadłużoną, lub jeżeli na niej ciężące prawa rzeczowe do nowego korpusu tabularnego jako na hipoteki łączne przeniesione być nie mają, lub jeżeli nie ma zezwolenia osób, dla których prawa rzeczowe na rozdzielić się mającej majątności, zabezpieczone są, rozdzielenie takiej majątności tylko na podstawie wedle ustawy przeprowadzonego postępowania za wezwaniem interesowanych osób nastąpić może.

W tym celu właściciel majątności, z której część wydzieloną być ma, osoby które na tej majątności prawa rzeczowe

wpisane mają, o swym zamiarze, za pośrednictwem sędziego tabularnego z tem wezwaniem zawiadomić ma, by swoje zarzuty przeciw zamierzonemu wydzielaniu, w terminie przez sędziego tabularnego oznaczonym (nie krótszym jednak jak dni 30) Sądowi oznajmili, w przeciwnym bowiem razie, przypuszcza się, że zawezwany na wydzielenie zezwala i wydzielić się mającą część, od ciężaru (długu) od owego czasu uwalnia, w którym odpisanie (wydzielenie) nastąpi.

W z ó r

podania o wydzielenie gruntu bez ciężarów, za zezwoleniem wierzycieli tabularnych.

(Wewnątrz)

Świetny Sądzie powiatowy!

Podpisany ma zamiar z realności pod Nr. 13. w Janowie położonej, część czyli obszar gruntu 5 morgów parcele katastralne 18., 20. i 30. zawierający, wydzielić i sprzedać.

A. Oświadczeniem A. zezwolił Adam Solski wierzyciel tejże realności, aby pomieniona część realności wolna od ciężarów, z pierwotnej realności wydzielono i dla tej wydzielonej części nowy korpus tabularny utworzony został.

Upraszam zatem: Świetny Sąd raczy urzędowi ksiąg gruntowych polecić, aby tenże na podstawie poświadczenia

B. władzy politycznej miejscowej B., tudzież oświadczenia A. wpisać lub przechować się mających z realności pod Nr. 13. w Janowie położonej, część 5 morgów, wedle mapy

C. D. katastr. i protokołu parcel urzędu katastr. C. D. parcele 18., 20. i 30. zawierająca, z pierwotnego korpusu tabularnego wydzielił, dla tej wydzielonej części nowy korpus tabularny pod Nr. 120. nowym utworzył, i wydzielenie to w pierwotnym korpusie tabularnym uwidocznił.

Franciszek Wulski.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd powiatowy)
w Janowie.

Franciszek Wulski właściciel realności pod
Nr. 13. w Janowie
za uwiadomieniem
Adama Solskiego pod Nr. 15. w Janowie

uprasza o polecenie urzędowi ksiąg gruntowych, by tenże na podstawie załączeń A. B. C. D. z realności pod Nr. 13. w Janowie część 5. morgów wydzielił dla tej wydzielonej części nowy korpus tabularny pod Nr. 120. utworzył.

A. B. C. D.

2 napisy.

W z ó r

podania o zawezwanie wierzycieli hipotecznych celem oświadczenia się co do zamierzonego wydzielenia części, z pewnej realności.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie obwodowy!

A. Welle załączonego pod A. ekstraktu tabularnego mianowicie pozycyi Nr. 15. włsn. jest podpisany właścicielem realności pod Nr. 30. w Stanisławowie położonej, z której obszar 10 morgów gruntu, odrębną całość dla siebie stanowiący z parcel 14., 16. i 32. składający się wydzielić, i nowy korpus tabularny dla tejże utworzyć zamierzam.

Wedle Dom. 18. p. 36. n. 17. on. ciąży na tej realności na rzecz Franciszka Rumskiego ze skryptu z dnia 1. Maja 1870 pochodząca suma 100 z p n., a wedle Dom. 18. p. 37. n. 18. on. ze skryptu z dnia 1. Marca 1871 suma 600 zhr. na rzecz Leona Łuskiego.

Powyżej wymienieni wierzyciele wzbraniają się dać zezwalające oświadczenie, do wydzielenia powyżej wymienionej części realności bez przeniesienia długów.

Realność pod Nr. 30. w Stanisławowie zawiera w sobie, wedle załączonego pod B. wykazu katastralnego obszar 32 morgów gruntu.

Po wydzieleniu obszaru 10 morgów, pozostaje obszar 22 morgów gruntu, przedstawiający wartość co najmniej 4000 zhr.

Gdy tym sposobem obydwa wierzyciele dostateczne bezpieczeństwo dla swych wierzytelności na pozostałym obszarze 22 morgów mają, a zatem słuszny powód niezezwożenia na wydzielenie nie istnieje, upraszam: Świetny Sąd raczy wierzycieli

Franciszka Rumskiego i Leona Łackiego o zamierzonym wydzieleniu z obszaru 32 morgów do realności pod Nr. 30. w Stanisławowie przynależnego części obszar 10 morgów gruntu obejmującej, z tym wezwaniem zawiadomić, aby w przeciągu oznaczonego terminu, swe zarzuty, przeciw wydzieleniu tem pewnie wniesli, gdyż w razie przeciwnym po bezskutecznym upływie wyznaczonego terminu, milczenie za zezwolenie uważanem będzie, oraz że wydzielić się mający obszar gruntu od hipoteki dla swych wierzytelności uwalniają, — tudzież na utworzenie nowego korpusu tabularnego, dla wydzielonego obszaru 10 morgów gruntu zezwolić, niemniej urzędowi ksiąg gruntowych polecić, by w stanie czynnym realności pod Nr. 30. w Stanisławowie zanotował, że z tej realności obszar gruntu 32 morgów zawierającej, część, t. j. obszar gruntu 10 morgów zawierający, wydzielony być ma.

Ignacy Bogacki.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd obwodowy)
w Stanisławowie.

Ignacy Bogacki właściciel realności pod Nr. 30. w Stanisławowie

za uwiadomieniem

Franciszka Rumskiego i Leona Łackiego w Stanisławowie pod Nr. 10. 1sza część mieszkających

prosi o zawezwanie tychże ostatnich, aby swe zarzuty przeciw zamierzonemu wydzieleniu z realności pod Nr. 30. w Stanisławowie, obszaru 10 morgów gruntu i utworzenie dla tychże odrębnego korpusu tabularnego wniesli, tudzież o polecenie zanotowania zamierzonego wydzielenia w stanie biernym realności pod Nr. 30. w Stanisławowie.

AN. A. B.
3 napisy.

Zanotowanie zamierzonego wydzielenia ma ten skutek, że późniejsze wierzytelności, któreby na hipotekę realności po owem zanotowaniu weszły, zamierzonemu wydzieleniu na przeszkodzie nie stoja.

W podaniu o zezwolenie wierzycieli do dania oświadczenia, wydzielić się mająca część realności dokładnie opisaną, w razie potrzeby planem lub mapą bliżej oznaczoną być ma.

Termin do wniesienia zarzutów poczyną się z dniem po doręczeniu zawezwania i bieży nieprzerwanie bez przerwy i bez potrącenia dni przesyłki pocztowej. Termin ten nie może być przedłużony.

Powrót do dawnego stanu rzeczy, w skutek zaniedbania terminu, nie może być dozwolony.

Zawezwani mogą zarzuty swe ustnie lub pisemnie przed sędzią tabularnym wnieść. Uzasadnienie powodów zarzutu nie jest potrzebne.

Zarzuty czynione mają być z urzędu wzywającemu właścicielowi majątności udzielone.

Jeżeli zarzuty w oznaczonym terminie nie zostały wniesione, okoliczność ta wymieniając wszystkich zawezwanych a nieczyniących zarzutów, na żądanie wzywającego przez Sąd tabularny potwierdzoną być ma.

Potwierdzenie to podlega temu samemu ostępowaniu, jak poświadczenie urzędowe.

W oznaczonym czasie wniesione zarzuty, powstrzymują zamierzone wydzielenie.

Splacenie długu, albo orzeknięcie sądowe, że zarzuty czynione, są nieważne, usuwają powstrzymanie wydzielenia.

Wierzyciele wnoszący zarzuty, których pretensye liczebnie oznaczone są, spłatę kapitału chociażby przed terminem uiszczenia tegoż, przyjąć mają.

Osobiste prawo żądania zadość uczynienia za poniesione w skutek przedwczesnej spłaty kapitału, szkody — ustaje.

W z ó r.

Zarzuty wierzyciela hipotecznego przeciw zamierzonemu wydzieleniu.

(Zewnątrz)

Świetny Sądzie!

Podwójnie à 36 ct.

Stosownie do polecenia Wysokiego Sądu z dnia 1. Stycznia 1872, 2. Stycznia 1872 doręczonego, wnoszę w oznaczonym

czasie zarzuty, przeciw zamierzonemu przez Ignacego Bogackiego właściciela realności pod Nr. 30. w Stanisławowie wydzieleniu i proszę: Świetny Sąd raczy zarzuty niniej.ze do wiadomości przyjąć, Ignacego Bogackiego o wniesieniu zarzutówawiadomić, i podanie Ignacego Bogackiego o wydzielenie bez przeniesienia długów na wydzielić się mający obszar gruntu 10 morgów, z całości realności pod Nr. 30. w Stanisławowie bez skutku zwrócić.

Leon Łacki.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd obwodowy
w Stanisławowie.

Leon Łacki w Stanisławowie pod Nr. 10.
mieszkający

wnosi zarzuty przeciw zamierzonemu przez Ignacego Bogackiego właściciela realności pod Nr. 30. w Stanisławowie, wydzieleniu części z tej realności bez przeniesienia długów.

(Podwójnie.)

Zarzuty wierzycieli przeciw wymianie gruntów, pod uprawę roli użytych czynione, mogą być nieważnione, jeżeli wymiana gruntów, zaokrąglenie, lub ulepszenie gospodarstwa ma na celu i jeżeli w obydwu wypadkach przez nastąpić mającą wymianę, bezpieczeństwo pretensyi, dla której zarzuty wniesione zostały, według ustanowień §. 1374. kodeksu cywilnego, na niebezpieczeństwo utraty narażone nie jest.

Dowód, że przez wymianę, zaokrąglenie lub ulepszenie gospodarstwa nastąpiło, ma być przedłożeniem mapy katastralnej lub poświadczeniem urzędu gminnego, albo orzeknięciem dotychczasowej władzy, stwierdzony.

W z ó r

podania o orzeknięcie nieważności czynionych zarzutów.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie obwodowy!

Leon Łacki wniósł w skutek polecenia Świetnego Sądu, na podanie podpisanego pod dniem 3. Stycznia 1872 do L. 40. wniesione, wydane, zarzuty przeciw zamierzonemu wydzieleniu

obszaru z 10 morgów gruntu składającego się z mojej realności pod Nr. 30. w Stanisławowie położonej i niechce zezwolić na zamierzone wydzielenie.

Zarzut Leona Łackiego jest zupełnie nieuzasadniony i polega na mylnych przypuszczeniach.

W powołanej na wstępie niniejszego podania prośbie, uodowodniłem, że wierzyciele hipoteczni nie są narażeni na niebezpieczeństwo utraty hipotekowanych na pomienionej realności pretensyi.

Zresztą oszacowanie pierwotnej realności, z pominięciem wydzielić się mających części wykazałoby, że zabezpieczone na tej majątności pretensye więcej jak pupilarne bezpieczeństwo mają.

Upraszam zatem: Świetny Sąd raczy zarzuty Leona Łackiego za nieważne i bezskuteczne uznać i podanie podpisanego pod dniem 3. Stycznia 1872 wniesione, zezwalając załatwić.

Ignacy Bogacki.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd obwodowy
w Stanisławowie.

Ignacy Bogacki właściciel realności pod Nr. 30.
w Stanisławowie

przeciw

Leonowi Łackiemu w Stanisławowie pod Nr. 10.
mieszkającemu

prosi o orzeknięcie nieważności zarzutów Leona Łackiego, przeciw zamierzonemu wydzieleniu obszaru z 10 morgów gruntu składającego się z realności pod Nr. 30. w Stanisławowie.

(Podwójnie.)

Podanie powyższym sposobem wniesione ma ten skutek, że Sąd dotyczący wierzycieli zarzuty czyniących, przed siebie zawezwie, a na wypadek gdyby się na terminie nie jawili, podanie wystosowaniem orzeknięcia rozstrzygnie.

Zawezwani mogą zarzuty swe pisemnie do Sądu na oznaczony czas wnieść.

Wydzielenie (odpisanie) pewnej części realności i przydzielenie (przypisanie) do innej realności, tudzież utworzenie nowego korpusu tabularnego, wniesieniem jej podania załatwia się.

Jeżeli uchwały na podania w powyżej wyrażonym celu wniesione, wydane, przy dwóch tabularnych instancjach uskutecznione być mają, podania przed ten sąd wnosić należy, przy którym wydzielenie (odpisanie) uskutecznione być ma.

Jeżeli odpisaniu nic na przeszkodzie nie stoi, takowe w księgach tabularnych uskutecznione być ma.

Adnotacya wydzielenia ma ten skutek, że pretensye wierzycieli po uskutecznionej adnotacyi tego rodzaju na majątnościach zabezpieczone w tym tylko wypadku wydzielić się mającą część obciążają, jeżeli przydzielenie do innego korpusu tabularnego zezwolonem nie zostało.

Jeżeli przydzielenie (przyłączenie, przypisanie) lub utworzenie nowego korpusu tabularnego dozwolonem nie zostało, natenczas proszący o następną odmowną uchwałę, przy wyliczeniu powodów dla których odmowa nastąpiła, uwiadomiony być ma z tą uwagą, że adnotacya wydzielenia (odpisanie) po następnym prawomocności odmownej uchwały wykreślona zostanie.

O zaprowadzeniu ksiąg gruntowych

podług ustawy z dnia 25. Lipca 1871 r. Nr. 95.

Jednym z najważniejszych urządzeń w państwie jest niezaprzeczenie urządzenie ksiąg publicznych, w których uwidocznione są wszystkie dobra nieruchome i odnoszące się do tychże prawa rzeczowe jakoteż ciężary i których przeznaczeniem jest: ubezpieczenie nieruchomości własności z jednej, zaś udzielonego na nie kredytu i innych na nieruchomościach uzyskanych praw z drugiej strony.

Prowadzenie ksiąg publicznych, jakimi jest tabuła krajowa galicyjska i bukowińska we Lwowie — tu także osobna tabuła dla samego król. stoł. miasta Lwowa — obie zostające pod zarządem c. k. sądu krajowego we Lwowie; w miastach zaś, gdzie istnieją sądy obwodowe pod zarządem tychże zostające tabule miejskie — w miastach mniejszych zaś i w ogóle na prowincyi

gdziekolwiek zaprowadzone księgi gruntowe zostające pod zarządem sądów powiatowych — w Księstwie Krakowskiem księgi hipoteczne dla b. wolnego miasta Krakowa i jego okolicy zostające pod zarządem c. k. sądu krajowego w Krakowie — polega dotychczas na różnorodnych przepisach — mianowicie: dla Galicyi na patencie tabularnym z d. 4. Marca 1780, dla miasta Lwowa na rozporządzeniu z d. 25. Maja 1792, dla Bukowiny na dekrete nadwornym z d. 24. Lutego 1787 — dla b. wolnego miasta Krakowa i jego okolicy na ustawie z d. 1. Lipca 1844 i rozporz. minist. z d. 28. Września 1855 l. 170. Dz. u. P. We wszystkich krajach koronnych na zastosowanie i patent tabularny z d. 22. Kwietnia 1794 wydany dla królestw Czech i Morawy.

Powszechna ustawa hipoteczna z dnia 5. Lipca 1871 wchodząca w działalność z dniem 5. Lutego 1872 od tegoż dnia znosi wszystkie wyż. poszczególnione patenta, dekreta i rozporządzenia. Ustawa ta jednak uzupełnioną być ma jeszcze ustawą krajową co do ksiąg gruntowych dopiero zaprowadzić się mających — a taka ustawa uchwalona już przez Sejm galicyjski na sesyi 1871 r. wziętą być ma jeszcze pod obradę ministerstwa, zanim otrzyma sankcyę.

Ustawa powszechna państwowa z dnia 25. Lipca 1871, wchodząca w życie z dniem 15. Lutego 1872 (uzupełniać się mająca ustawą krajową) zawiera przepisy, wedle których księgi gruntowe powszechnie wprowadzone i urządzone, tudzież prawa, które w te księgi wpisane być mają.

Jeżeli w skutek ustawy krajowej, księgi gruntowe lub górnicze zaprowadzone zostaną, ustawa powszechna państwowa dla każdej nowo zaprowadzonej księgi gruntowej lub górniczej od dnia rozpoczętego jej prowadzenia w życie wchodzi.

Postanowienie ustawy państwowej, że wpis tylko na podstawie dokumentów sądownie lub notaryalnie legalizowanych nastąpić może, nie tyczy się tych dokumentów, które przed wejściem niniejszej ustawy w życie wydane zostały.

Pod względem ksiąg górniczych mają być prócz niniejszej ustawy powszechnej, także przepisy ogólnego prawa górniczego zastosowane.

Wedle powszechnej państwowej ustawy księgi gruntowe (Tabuła krajowa, miejska, księgi górnicze) powstają: z księgi

głównej i z księgi dokumentów (dowodów) lub ze zbioru dokumentów.

Księga główna składa się z kart (korpusów tabularnych).

Nabycie, przeniesienie, ograniczenie i zniesienie praw skutecznia się za wpisaniem tychże w księgę główną.

Odpisy wierzytelne dokumentów na których podstawie wpis skuteczny został, mają być w urzędzie ksiąg gruntowych przechowane.

Zbiór dokumentów powstaje z przechowanych odpisów do dokumentów. Księga dokumentów zaś z wpisanych w nią dokumentów.

Księgi gruntowe są publiczne, które każdy w przytomności urzędnika wglądać, z tychże odpisy i wypisy podjąć może, za które prowadzący księgi gruntowe urzędnik jest odpowiedzialny.

Wpisy w księgi gruntowe, wedle tej ustawy powszechnej państwowej są też same, które wedle dotychczasowych postanowień używane były;

1) Intabulacja (wcielenie), nieograniczone nabycie prawa, lub tegoż wykreślenie, intabulacja nie wymagająca dalszego usprawiedliwienia; albo

2) prenotacja, ograniczone nabycie prawa, lub wykreślenie wymagające następnego usprawiedliwienia nabycia, przeniesienia, ograniczenia i zniesienia wpisanego prawa;

3) zanotowanie (adnotacja).

W księgi gruntowe mogą być tylko prawa rzeczowe i ciężary, tudzież prawo odkupu, pierwokupu i prawo dzierżawy wpisane (intabulowane lub prenotowane).

Pod względem intabulacji lub prenotacji rozporządza się:

1) Wspólna własność należących do jednego korpusu tabularnego posiadłości ma być, jeżeli osobne postanowienia wyjątku nie stanowią, tylko w stosunku ilczbowym do całości, jako to: połowa, trzecia część, wpisana.

2) Wpis nabycia prawa własności pojedynczych składowych części korpusu tabularnego może być tylko wedle postanowień ustawy z dnia 6. Lutego 1869 Nr. 18. Dz. P. P. skuteczny.

Przy wpisie służebnictw i ciężarów gruntowych, treść rozmiar wpisać się mającego prawa dokładnie oznaczone być mają, wymienienie wartości pieniężnej nie jest potrzebnem.

Służebnictwa ograniczone odnoszące się do ściśle oznaczonych miejsc, mają być dokładnie opisane.

Prawo zastawu może być tylko na cały korpus tabularny, lub w razie współwłasności tegoż, na liczebnie oznaczoną część współwłaściciela, nigdy zaś na pojedyncze składowe części korpusu tabularnego, dopuszczane.

Przeniesienie własności wpisanej pretensyi, równie jak uzyskanie podzastawu na teje jest dopuszczalne, tak co do całej pretensyi, jako też co do liczebnie lub stosunkowo oznaczonej części teje.

Prawo zastawu może być tylko dla sumy liczbą wyrażonej wpisane.

Przy oprocentowanej pretensyi, ma być także stopa procentowa wpisana.

Pretensye pochodzące z udzielonego kredytu, z przyjętego prowadzenia przedsiębiorstwa, lub też z tytułu poręki, mogą być natenczas zabezpieczone, jeżeli w dokumencie na którego podstawie wpis skuteczny być ma, największa ilość do której kredyt udzielony lub poręczenia dane były, oznaczoną jest.

Czuje się ten, przeciw któremu wpis powyżej wymieniony, uzyskany został, przez to pokrzywdzonym że za wysoka ilość do wpisu podaną została, w takim wypadku przysłuza mu prawo w terminie przeznaczonym dla rekursu zmniejszenie ilości żądać, o czem Sąd, który na spis takowy zezwolił, po wysłuchaniu stron udział mających orzec, i ilość wedle słuszności oznaczyć ma.

Prawo zastawu może być niepodzielenie na dwóch lub więcej korpusach tabularnych lub na dwóch lub więcej pretensjach tabularnych wpisane (łącznie hipoteka Simultan).

Wierzyciel w takich wypadkach zaspokojenie całej pretensyi z każdej pojedynczej hipoteki żądać może.

Prawo zastawu uzyskane dla pretensyi przysłuza także kosztom procesu i egzekucyi, wyjąwszy wypadki, w których osobne przepisy stanowią.

Trzechletnie zaległe procenta, należące się według umowy lub z prawa, mają to samo pierwszeństwo co kapitał.

Należące się trzechletnie zaległe roczne renty, pensye i inne podobne powtarzające się płać, mają to samo pierwszeństwo, które prawu pobierania tychże przysłuza.

Przy intabulacji lub prenotacji praw najmu lub dzierżawy, oznaczenie sumy na wypadek żądania odszkodowania, nie jest potrzebne.

Wpisy (intabulacja, prenotacja lub adnotacja), mogą być tylko przeciw tym osobom dopuszczone, które w czasie wniesienia podania za właścicieli majątności lub prawa, względem których wpis dopuszczony być ma, intabulowane są, lub równocześnie intabulowane lub prenotowane być mają.

Jeżeli posiadłość lub wpisane prawo na własność jednej lub kilku osób jednej po drugiej, bez uzyskania poprzednio wpisu przeszła, ostatni nabywca za udowodnieniem praw poprzedników, wpisanie siebie jako ostatniego właściciela nabytego prawa, żądać może.

Jeżeli wpisana pretensja, która bez poprzedniego wpisu na własność trzeciego przeszła, zaspokojoną została, dłużnik wykreslenie tejże, bez poprzedniego wpisu nabywcy za właściciela nabytej pretensji, żądać może.

Jeżeli majątek nieruchomy, lub wpisane prawo do spadku należące, sprzedane zostaną, nabywca wpisania nabytego prawa własności bezpośrednio po spadkodawcy żądać może.

Wierzyciele spadkobiercy zabezpieczenie swych pretensji, na przypadłym temuż nieruchomym majątku lub pretensjach spadkodawcy, tylko z zastrzeżeniem §. 822. k. c. uzyskać mogą.

O ile wpisane prawa po ogłoszeniu konkursu nabyte być mogą, oznacza ustawa konkursowa.

Intabulacje i prenotacje mogą być tylko na podstawie dokumentów we formie przepisami prawa oznaczonej, do ich ważności potrzebnej wydanych, uzyskane.

Dokumenta, jeżeli na tychże podstawie nabycie lub zmiana prawa rzeczowego nastąpić ma, mają zawierać ważny prawny powód (jako to: pożyczka, kupno, dzierżawa) — mają być wolne od wszelkich rażących usterek, któreby wiarygodność tychże zmniejszały; jeżeli na kilku arkuszach spisane są, mają być w ten sposób zeszyte, aby żaden arkusz podłożony być nie mógł. W dokumencie tego rodzaju osoby działające dokładnie oznaczone być mają, tak żeby ich tożsamość była niewątpliwą i poświadczanymi być nie mogły, mają zawierać oznaczenie miejsca, dnia, miesiąca i roku w których dokument wydany został.

Jeżeli dokumenta intabulowane być mają, rozróżnić należy czyli są prywatne czyli publiczne.

Jeżeli intabulacja na podstawie prywatnego dokumentu uzyskana być ma, tenże dokument prócz powyżej wymienionych następujące okresy zawierać powinien:

- a) dokładne wymienienie majątności lub prawa, względnie którego intabulacja uzyskana być ma;
- b) wyraźne oświadczenie tego, którego prawo ograniczone (ściśnione), obciążone, zniesione, lub na inną osobę przełane być ma, że na intabulację zezwala.

Oświadczenie to także w osobnym dokumencie albo w podaniu tabularnym zeznane być może.

W powyższych wypadkach jednakże dokument lub podanie, w którym oświadczenie zawarte jest, mają być zdolne do intabulacji;

- c) Podpisy na dokumentach prywatnych, na których podstawie intabulacja uzyskana być ma umieszczone, mają być sądownie lub notaryalnie legalizowane;
- d) w zagranicznych państwach wydane dokumenta, mają być przez austriackie poselstwo albo konsulat uwierzytelnione, jeżeli w tym względzie niektóre państwa nie są wyjęte.

Szczegółowo, jest podług ustawy z 25. Lipca 1871 Nr. 76. Dz. P. P. ważność następujących kontraktów i prawnych dokumentów zawisłą od sporządzenia tychże aktem notaryalnym:

- a) umowy przedślubne;
- b) zawarte pomiędzy małżonkami kontrakty kupna lub zamiany, zobowiązania płacenia renty, skrypty dłużne, zeznania obligów, które małżonkowie jedno drugiemu wydają;
- c) pokwitowania wypłaconego posagu, także i na wypadek, jeżeli pokwitowanie nie przez małżonkę, lecz przez inną osobę wydane zostanie;
- d) akta darowizny bez oddania w fizyczne posiadanie;
- e) dokumenta prawne, między żyjącymi zawarte, dalej wszelkie przez ślepych lub głuchych nie umiejących czytać, wreszcie przez niemych nie umiejących pisać sporządzone, o ile dokumenta takie osobiście zawierają.

Ustawa ta wchodzi z tym dniem w życie, w którym ustawa notaryalna działanie rozpoczyna.

Co się tyczy podań w sprawach tabularnych, takowe pisemnie do Sądów wniesione być mają, ustnie tylko przed sędzią samoistnym.

W każdym podaniu tabularnym ma być wymieniony Sąd, do którego podanie się wnosi, imię i nazwisko, godność podającego i tych osób, które o uchwale zapadłej zawiadomione być mają; jeżeli srona uawiadomić się mająca jest towarzystwem, spółką i t. p. natenczas ma być wymienioną przysługująca im nazwa i tychże reprezentant.

Korpusy tabularne, w których wpis uskuteczniiony być ma, dokładnie tą nazwą oznaczone być mają w podaniu, pod którą w księdze gruntowej się znajdują, równie jak i żądanie dokładnie zawierać ma treść tego, co w księgę gruntową wpisane być ma.

W prośbie o intabulację, zawartą jest zarazem i prośba o prenotację, jeżeli podający wyraźnie li prenotacyi nie żąda.

Jeżeli podający prawo rzeczowe li na dochodach majątności uzyskać chce lub uzyskać może, o tem w podaniu wyraźnie nadmienić powinien.

Wielorakie wpisy, oparte na jednym i tym samym dokumencie, jakoteż i wpis jednego prawa w kilku korpusach tabularnych lub wpis kilku praw w jednym korpusie tabularnym, w jednym podaniu żądane być mogą.

Dokumenta na których podstawie wpis uskuteczniiony być ma, mają być do podania w oryginale przyłączone.

Jeżeli oryginalny dokument w urzędzie hipotecznym w tegoż aktach się znajduje, lub tamże przechowanym jest, lub załączony do podania w toku rozstrzygnięcia zostającego, dostateczne jest dołączenie odpisu i wskazanie gdzie się oryginał znajduje.

Jeżeli oryginał do podania przyłączony być nie może z powodu, że w innym Sądzie lub urzędzie się znajduje, okoliczność ta w podaniu wymienioną, do podania zaś odpis wierzytelny załączony być ma.

Podanie, jeżeli na żądanie w nim zawarte zezwolonem być może, aż do przedłożenia oryginału tymczasowo dla zabezpieczenia pierwszeństwa w księdze gruntowej zanotowane być ma.

Proszącemu, jeżeli oryginalny dokument z urzędu nadesłany nie został, odpowiedni termin do przedłożenia oryginału wyznaczony być ma.

Jeżeli w oznaczonym terminie oryginał przedłożonym być nie mógł, proszący o dalszy termin upraszać może.

Jeżeli oryginał w pierwszym lub dalszym terminie przedłożony nie zostanie, podanie bezskutecznie zwrócone, zanotowanie zaś z urzędu wykreślonem zostanie.

Jeżeli dokument ułożony jest w języku takim, w którym podania do Sądu wniesione być nie mogą, natenczas wiarygodny przekład (tłumaczenie) tegoż dołączyć należy.

Jeżeli przekład nie został przedłożony, a podanie dla braku tegoż przekładu nie zostało odrzuconem, natenczas dla zabezpieczenia pierwszeństwa wpisać się mającego prawa toż samo z dodatkiem: „aż do przedłożenia przekładu w księdze gruntowej zanotowane być ma, zarazem proszącemu termin do przedłożenia przekładu naznacza się.“

Jeżeli dokument w przekładzie w terminie oznaczonym przedłożony być nie może, o dalszy termin do przedłożenia tegoż upraszać można.

Jeżeli przekład w pierwszym lub dalszym terminie przedłożony nie został, prośbie wniesionej się odmawia, zanotowanie zaś z urzędu się wykreśla.

Jeżeli do zbioru dokumentów odpisy potrzebne są, takowe do podania przyłączone być mają.

Odpisy te są wolne od opłaty.

Jeżeli odpisy nie zostały przedłożone, albo jeżeli takowe nie dadzą się użyć, natenczas oryginały w zbiorze przechowują i o tem strony uwiadamia się z tem, że im wolno jest takowe za następnem przedłożeniem dokładnych odpisów podnieść.

W wypadkach, w których z jednego podania o wpisy w księgi gruntowe, różnym sądom podlegające uprasza się, prócz oryginalnego dokumentu, jeżeli podanie przez jeden sąd drugiemu udzielone być ma, odpowiednią ilość odpisów dołączyć należy, jeżeli to uczynić zaniedbano — każdy pojedynczy sąd, jeżeli temuż odpisu nie przedłożono, lub przedłożony użyć się nie da, za pobraniem podwójnej należitości od uwierzytelnionych odpisów, takowe sporządzić ma.

Odpisy dla urzędu wymiaru należitości mają stosownie do istniejących w tym względzie przepisów być przedłożone.

Podania tabularne, jeżeli w tym względzie inne przepisy nie stanowią pojedynczo wnoszą się.

Do podania tyle napisów dołączyć należy, ile osób o zapadłej uchwale uwiadomione być mają. Brak napisów nie stanowi jednakże powodu do odrzucenia podania.

W napisach zawarte w podaniu żądanie, w głównych rysach oddane być ma.

Zamiast napisów mogą być odpisy podania załączone, w tym wypadku ma być oznaczone komu takowe doręczone być mają.

Wzór podania o intabulację prawa własności, nabytej przez kupującego realności.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

M. st. 1 zlr. 50 ct.

A. Kontraktem kupna sprzedaży A. 20. Lutego zawartym, nabyłem na własność od Leona Łuskiego grunt rustykalny pod Nr. 2. w Kulikowie położony, za cenę kupna 2000 zlr. w. a.

Podpisy na tym kontrakcie umieszczone są wszystkie notaryalnie uwierzytelnione.

B. C. Załączając odpisy kontraktu pod B. i C. dla zbioru dokumentów i urzędu podatkowego, celem wymierzenia należitości upraszam:

Świetny Sąd raczy na intabulację zezwolić i urzędowi ksiąg gruntowych polecić, by tenże na podstawie kontraktu A. podpisanego Franciszka Rumskiego za właściciela nabytej od Jana Łuskiego i na imię tegoż wpisanej realności w Kulikowie pod Nr. 2. położonej intabulował.

Franciszek Rumski.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd powiatowy w Kulikowie).

Franciszek Rumski właściciel gruntu w Kulikowie za uwiadomieniem

Jana Łuski włościanina tamże mieszkającego

prosi o polecenie urzędowi ksiąg gruntowych, by tenże na podstawie kontraktu A. Franciszka Rumskiego za właściciela gruntu rustykalnego w Kulikowie pod Nr. 2. położonego intabulował.

A. Oryg., B. C. odpisy, 2 napisy.

Wzór podania o intabulację wypożyczonego kapitału.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie!

M. st. 1 zlr. 50 ct.

A. Skryptem pod A. załączonym, we Lwowie dnia 2. Stycznia 1872 wydanym, zeznał Leon Bracki właściciel realności pod Nr. 10. 1sza część we Lwowie położonej, iż sumę 500 zlr. gotówką wypożyczoną otrzymał, i zobowiązał się od tej pożyczki procent 6 od 100 rocznie opłacać, kapitał zaś za poprzedniem trzymiesięcznem obu stronom przysługującym wypowiedzeniem zwrócić. Ku zabezpieczeniu kapitału, procentów i możliwych kosztów, zapisał tenże Leon Bracki bezpieczeństwo (hipotekę) na realności pod Nr. 10. położonej.

Uprasza zatem podpisany: Wysoki Sąd raczy Tabuli miasta Lwowa polecić, by taż na podstawie wpisać się mającego skryptu A. wypożyczoną sumę 500 zlr. w. a. z procentem 6 od 100 i kosztami w ryczałtowej ilości 40 zlr., za poprzedniem trzymiesięcznem obu stronom przysługującym wypowiedzeniem zwrócić się mającą, w stanie biernym realności pod Nr. 10. 1sza część położonej, Leona Brackiego własnej, na rzecz podpisanego Ignacego Łuskiego intabulowała.

Ignacy Łusko.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd krajowy we Lwowie).

Ignacy Łusko mieszczan we Lwowie pod Nr. 20. 2ga część

za uwiadomieniem

Leona Brackiego właściciela realności pod Nr. 10. 1sza część

prosi o polecenie Tabuli miejskiej, by taż na podstawie wpisać się mającego skryptu A. sumę 500 zlr. z proc. 6 od 100 i p. n. w stanie biernym realności pod Nr. 10. 1sza część na rzecz proszącego intabulowała.

A. Oryg., 2 napisy.

Należitość od wpisu markami.

Wzór podania o extabulację pozycyi.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

M. st. 1 zlr. 50 ct.

W stanie biernym realności w Kulikowie pod Nr. 8. położonej, intabulowaną jest ze skryptu 1. Marca 1871 wydanego na rzecz Jana Gruszki suma 200 zlr.

A. Wedle kwitu A. została powyżej wyrażona suma zaspokojoną. Podpis Jana Gruszki i dwóch świadków na tymże kwicie jest notaryalnie legalizowany.

B. Załączając odpis kwitu dla zbioru dokumentów pod B. upraszam:

Świetny Sąd raczy urzędowi ksiąg gruntowych polecić, by tenże na podstawie kwitu A. sumę 200 zlr. na rzecz Jana Gruszki intabulowaną ze stanu biernego realności pod Nr. 8. w Kulikowie extabulował i wykreslił.

Ludwik Hrom.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd powiatowy w Kulikowie).

Ludwik Hrom właściciel realności w Kulikowie pod Nr. 8.

za uwiadomieniem

Jana Gruszki piekarza w Gródku

prosi o polecenie urzędowi ksiąg gruntowych, by tenże na podstawie kwitu A. sumę 200 zlr. ze stanu biernego realności pod Nr. 8. w Kulikowie extabulował i wykreslił.

A. Oryg., B. odpis, 2 napisy.

Wzór podania o intabulację prawa zastawu sumy posagowej, i prawa współwłasności na rzecz małżonki.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie!

M. st. 1 zlr. 50 ct.

A. Wedle załączonego pod A. kontraktu przedślubnego z dnia 1. Marca 1872 otrzymałem tytułem posagu sumę 200 zlr. za żoną moją Wandą Łącką, którą w zamian za powyższy

posag do prawa współwłasności realności pod Nr. 20. 4ta część dopuściłem.

Ponieważ powyższy kontrakt przedślubny, jako ugoda między małżonkami aktem notaryalnym zeznany został, upraszają podpisani dołączając 2 odpisy powyższego kontraktu dla zbioru dokumentów i dla urzędu wymiaru należytosci skarbowej B. i C. o polecenie Tabuli miasta Lwowa, by też na podstawie wpisać się mającego kontraktu A. sumę posagową 2000 zlr. w. a. w stanie biernym realności pod Nr. 20. 4ta część położonej na rzecz żony podpisanego Wandy Łąckiej intabulowała, w stanie czynnym zaś pomienionej realności pod Nr. 20. 4ta część we Lwowie prawo współwłasności tejże w zamian za powyższą sumę posagową 2000 zlr. w. a. dane, na rzecz Wandy Łąckiej intabulowała

Jan Łącki,

Wanda Łącka.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd krajowy we Lwowie).

Jan Łącki właściciel realności pod Nr. 20. 4ta część wspólnie

z Wandą Łącką współwłaścicielką tejże realności proszą o polecenie Tabuli miasta Lwowa, by też na podstawie wpisać się mającego kontraktu przedślubnego A. sumę posagową 2000 zlr. w. a. w stanie biernym, zaś prawo współwłasności realności pod Nr. 20. 4ta część w zamian za powyższą sumę posagową w stanie czynnym tejże realności na rzecz Wandy Łąckiej intabulowała.

A. Oryg., B. C. odpisy, 2 napisy.

Wzór podania o intabulację prawa własności kupującego, prawa zastawu resztującej ceny kupna dla sprzedającego, i o extabulację pozycyi.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie krajowy!

A. Kontraktem kupna sprzedaży A. we Lwowie dnia 3. Marca 1872 zawartym, nabyłem od małżonków Antoniego i Anny Popielaków realność pod Nr. 16. 4ta część położoną, za cenę szacunkową 8000 zlr. w. a. na własność.

Wedle ustępu 2go pomienionego kontraktu pozostawili sprzedający resztującą cenę kupna 2000 złr. w. a. za opłaceniem procentu 6 od 100 i trzymiesięcznem wypowiedzeniem przy hipotece realności pod Nr. 16. 4ta część.

B. Wedle kwitu B. we Lwowie dnia 6. Marca 1872 wydanego, uściłem przyjętą do zapłacenia i na nabytej realności pod Nr. 16. 4ta część na rzecz Franciszka Łackiego intabulowaną sumę 1000 złr. w. a..

Podpisy na powyżej wymienionych dokumentach są legalizowane.

C.D. Załączając pod C. i D. odpisy wierzytelne kontraktu A. dla urzędu wymiaru należitości skarbowej i dla zbioru dokumentów, upraszam:

Wysoki Sąd raczy Tabuli miasta Lwowa polecić, by też

- a) na podstawie wpisać się mającego kontraktu A. podpisanego za właściciela intabulowanej dotychczas na imię sprzedających małżonków Antoniego i Anny Popielaków realności pod Nr. 16. 4ta część położonej w stanie czynnym;
- b) z ustępu 2go pomienionego kontraktu A. resztującą cenę kupna 2000 złr. w. a. z procentem 6 od 100 w stanie biernym realności pod Nr. 16. 4ta część położonej, na rzecz sprzedających małżonków Antoniego i Anny Popielaków intabulowała; nareszcie
- c) na podstawie wpisać się mającego kwitu B. intabulowaną na rzecz Franciszka Łackiego sumę 1000 złr. w. a. ze stanu biernego realności pod Nr. 16. 4ta część extabulowała i wykreśliła.

Jan Budin,
Antoni Popielak.
Anna Popielak.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd krajowy we Lwowie).

Jan Budin właściciel realności pod Nr. 16. 4ta część wspólnie

z Antonim i Anną Popielak właścicielami realności pod Nr. 16. 4ta część

za uwiadomieniem

Franciszka Łackiego lekarza we Lwowie pod Nr. 14. 1sza część

proszą o polecenie Tabuli miasta Lwowa, by też na podstawie wpisać się mającego kontraktu

A. Jana Budina za właściciela realności pod Nr. 16. w stanie czynnym; resztującą cenę kupna 2000 złr. w. a. na rzecz Antoniego i Anny Popielaków w stanie biernym, tejsze realności intabulowała, sumę zaś 1000 złr. w. a. Franciszka Łackiego extabulowała.

All. A. B. C. i D.

4 Napisy.

Wzór podania o intabulację prawa zastawu wypożyczonej sumy celem osiągnięcia niepodzielnej (łączonej) hipoteki.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

Skrytem w Gródku pod dniem 1. Marca 1872. wydanym A. zeznał Jan Wolarz właściciel realności pod Nr. 40. w Gródku i domu pod Nr. 20. w Janowie położonego, jako od podpisanego sumę 1000 złr. w. a. wypożyczoną, otrzymał, zarazem obowiązał się od wypożyczonej sumy procent 6 od 100 opłacać, sumę zaś samą za poprzedzającym trzymiesięcznem, obom stronom przysługującym wypowiedzeniem zwrócić.

Ku zabezpieczeniu powyżej wymienionej pretensyi z procentami i możliwemi kosztami egzekucyi, zapisał mi tenże dłużnik bezpieczeństwo niepodzielne (hypotekę łączną) tak na realność pod Nr. 40. w Gródku położonej, jako też na domie pod Nr. 20. w Janowie leżącym.

Podpisy na powyższym dokumencie są należycie legalizowane, upraszam zatem załączając odpis skryptu A. dla zbioru dokumentów, jak B. dla urzędu podatkowego celem wymierzenia należitości skarbowej, a pod C. dla Sądu powiatowego w Janowie.

Świetny Sąd raczy urzędowi ksiąg gruntowych w Gródku polecić, by tenże na podstawie skryptu przez Jana Wolarza w Gródku 1. Marca 1872. zeznanego A. prawo zastawu niepodzielnej hipoteki sumy 1000 złr. w. a. z procentami 6 od 100 i kosztami 40 złr. w stanie biernym realności pod Nr. 40. w Gródku położonej, Jana Wolarza wedle ks. gr. . . . str. . . . nr. . . . własn. . . . własnej . . . na rzecz podpisanego intabulował, po uskutecznionej intabulacji zaś podanie niniejsze wraz z oryginalnym skrytem A. i odpisem tegoż C. Świetnemu

c. k. Sądowi powiatowemu w Janowie przesłał z wezwaniem, o polecenie tamtejszemu urzędowi ksiąg gruntowych, by tenże na podstawie skryptu A. prawo zastawu niepodzielnej hipoteki sumy 1000 złr. w. a. z procentem 6 od 100 i kosztami 40. złr. w. a. w stanie biernym realności pod Nr. 20 w Janowie położonej, Jana Wolarza własnej, na rzecz podpisanego intabulował.

Franciszek Ładycki.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd powiatowy w Gródku).

Franciszek Ładycki kupiec w Gródku pod Nr. 4.
za uwiadomieniem

Jana Wolarza właściciela realności mieszkającego w Gródku pod Nr. 40.

prosi o polecenie urzędowi ksiąg gruntowych w Gródku, by tenże na podstawie skryptu A. prawo niepodzielnej hipoteki sumy 1000 złr. w. a. z p. n. na realności pod Nr. 40. w Gródku intabulował, tudzież o przesłanie niniejszego podania Sądowi powiatowemu w Janowie, by tenże tamtejszemu urzędowi intabulację sumy 1000 złr. na realności pod Nr. 20. dla proszącego polecił.

A. Oryg., B. C. D. odpisy, 4. napisy.

Wzór podania o intabulację prawa własności realności nabytej od sprzedającego, który jeszcze za właściciela tej realności intabulowany nie był.

(Zewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie!

M. st. 1 złr. 50.

A. Wedle załączonego pod A. ekstraktu tabularnego realności pod Nr. 20 1sza część położonej intabulowany jest Franciszek Horak za właściciela tejże realności.

Kontraktem kupna sprzedaży we Lwowie 20. Lutego 1872. zawartym B. nabył Jan Łacki pomienioną realność pod Nr. 20. 1sza część od Jana Horaka na własność.

Jan Łacki sprzedał pomienioną realność pod Nr. 20.

1sza część położoną kontraktem kupna sprzedaży we Lwowie 6. Marca 1872. zawartym C. Wacławowi Kozakowi,

ostatecznie nabył podpisany mocą kontraktu 1. Kwietnia 1872. zawartego D. tyle razy wspomnianą realność pod Nr. 20. 1sza część we Lwowie położoną od Wacława Kozaka na własność.

Podpisy na załączonych pod B. C. i D. dokumentach są należycie legalizowane, uprasza zatem podpisany: Wysoki Sąd raczy Tabuli miasta Lwowa polecić, by na podstawie wpisać się mających kontraktów a to: kontraktu B., którym Franciszek Horak, realność pod Nr. 20. 1sza część położoną Janowi Łackiemu sprzedał, kontraktu C. mocą którego Wacław Kozak pomienioną realność od Jana Łackiego nabył, a ostatecznie z kontraktu kupna sprzedaży z Wacławem Kozakiem jako sprzedającym we Lwowie dnia 1. Kwietnia 1872. zawartego D. kupującym Józefa Łalskiego za właściciela realności, pod Nr. 20. 1sza część we Lwowie położonej na imię Franciszka Horaka wedle Dom. . . . pg. . . . n. . . . hr. . . . wpisanej, intabulowała.

Józef Łalski.

Odpisy kontraktów dla urzędu wymiaru należytości pod E. F. G.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd krajowy we Lwowie.)

Józef Łalski właściciel realności pod Nr. 20. 1sza część położonej,
za uwiadomieniem

1. Franciszka Horaka kupca we Lwowie pod Nr. 30.

2. Jana Łackiego właściciela realności Nr. 24.

3. Wacława Kozaka kramarza pod Nr. 53. 2ga część.

prosi o polecenie Tabuli miasta Lwowa, by też na podstawie wpisać się mających kontraktów pod B. C. D. Józefa Łalskiego za właściciela realności pod Nr. 20. 1sza część we Lwowie położonej intabulowała.

All. A. B. C. D. 4 napisy.

Wzór podania o extabulację hipotekowanej sumy, na rzecz cessyonariusza nieintabulowanej.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

W stanie biernym realności pod Nr. 8. w Janowie położonej, podpisanego własnej, intabulowaną jest ze skryptu 1. Marca

1872, zeznanego, na rzecz Józefa Grackiego suma 500. złr. w. a. Józef Gracki pomienioną sumę 500, złr. w. a. cessyą 15. Marca 1872. zeznaną A. Ignacemu Łackiemu na własność ustąpił.

Wedle kwitu 20. Marca 1872. zeznanego B. wypłaciłem pomienioną sumę 500 złr. w. a. Ignacemu Łackiemu, który na extabulację tej sumy zezwolił.

C.D. Załączając pod C. D. odpisy powyższych dokumentów dla zbioru tychże upraszam: Świetny Sąd raczy urzędowi ksiąg gruntowych polecić, by tenże na podstawie cessyi A. przez Józefa Grackiego na rzecz Ignacego Łackiego 15. Marca 1872. wydanej B. intabulowaną na rzecz Józefa Grackiego sumę 500 złr. w. a. ze stanu biernego pod Nr. 8. w Janowie położonej realności extabulował.

Franciszek Hruda.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd powiatowy w Janowie).

Franciszek Hruda, właściciel realności pod Nr. 8. w Janowie,

za uwiadomieniem

Józefa Grackiego zegarmistrza pod Nr. 12. w Janowie i

Ignacego Łackiego aptekarza tamże mieszkającego uprasza o extabulację sumy 500 złr. w. a. na rzecz Józefa Grackiego intabulowanej ze stanu biernego realności pod Nr. 8. w Janowie.

All. A. B., odpisy C. D., 3 napisy.

Wzór podania o intabulację kupującego, za właściciela nabytej od spadkobiercy realności, bez poprzedniej intabulacji tegoż ostatniego.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie!

Marka stempl.

1 złr. 50 ct.

A. Wedle załączonego pod A. ekstraktu tabularnego realności pod Nr. 20. 1sza część położonej, intabulowany jest Leon Gross za właściciela tejże realności.

Leon Gross zmarł, a spadek po tymże weile załączonego B. pod B. dekretem przyznania spadku 1. Marca 1872 do L. 306. wydanego synowi tegoż Józefowi Grossowi przyznany został.

C. Kontraktem kupna sprzedaży pod C. załączonym, nabyłem pomienioną realność pod Nr. 20. 1sza część we Lwowie położoną, od Józefa Grossa na własność.

Podpisy na kontrakcie C. umieszczone są notaryalnie legalizowane, upraszam zatem: Wysoki Sąd raczy Tabuli miasta Lwowa polecić, by też na podstawie wpisać się mającego dekretu przyznania spadku po Leonie Grossie B., którym spadek po tymże Józefowi Grossowi przyznany został, tudzież kontraktu kupna sprzedaży we Lwowie pod dniem 15. Marca 1872 zawartego C. kupującego Wacława Horaka za właściciela realności pod Nr. 20. 1sza część położonej, na imię Leona Grossa Dom... pg... n... intabulowanej, intabulowała.

Wacław Horak.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd krajowy we Lwowie).

Wacław Horak właściciel realności pod Nr. 20. 1sza część

za uwiadomieniem

Józefa Grossa tamże

uprasza o polecenie Tabuli miasta Lwowa, by też na podstawie wpisać się mającego dekretu A. i kontraktu B. Wacława Horaka za właściciela realności pod Nr. 20. 1sza część intabulowała.

A. B. C. Oryg., D. odpis, 2 napisy,

Publiczne dokumenta, na których podstawie intabulacja uzyskaną być może są:

a) Wszelkie, w urzędzie publicznym, lub w obec notaryusza w zakresie ich działalności w sprawach prawnych zeznane, wszelkimi wymogami dokumentów prywatnych na których podstawie intabulacja dopuszczoną być może, zaopatrzone dokumenta;

b) wszelkie przed sądem, lub przeznaczonym do tego urzędem, lub umocowaną do tego osobą zawarte ugody, na których podstawie egzekucya dopuszczona być może;

Adwokat Domowy.

- c) wezwania płatnicze odnoszące się do prawnych należności lub dodatków, wykazy zaległych podatków i publicznych danin, o ile takowe wedle istniejących przepisów egzekucyi podpadają;
- d) wszelkie dokumenta mające moc sądowego, wykonaniu podpadającego orzeczenia urzędu publicznego. Do tych się liczą szczególnie prawomocne sądowe wyroki, przez Sąd zatwierdzone lub postanowione, rozdzielenia ceny kupna majątności lub praw w drodze publicznej licytacji sprzedanych. Sądownie wydane dekreta własności sprzedanych w drodze publicznej licytacji majątków, — dekreta dziedzictwa lub potwierdzenia sądowe lub urzędowe władz pertraktujących (przeprowadzających spadek kuratele i t. p. wedle §§. 177. i 178. patentu z 9. Sierpnia 1854 Nr. 208. D. U. P.)

Wpisane, nieponawiające się prawo pobierania dochodów, wyraźnie przeznaczone na czas życia pewnej osoby, może być na podstawie metryki śmierci lub orzeknięcia następnego zgonu tejże wykreślone.

Wpisane, ponawiające się prawo pobierania dochodów, może na podstawie powyżej wymienionych dokumentów dopiero po upływie 3ch lat po następnym zgonie uprawnionej osoby być wykreślone, jeżeli spadkobierca tejże pozwu o zapłacenie niepołączonych dochodów nie wytoczył, raczej adnotacyi tegoż nie uzyskał.

Wzór podania o wykreślenie prawa pobierania dochodów przez czas życia pewnej osoby.

(Wewnątrz)

Świetny Sądzie powiatowy!

a) W stanie biernym realności pod Nr. 3. w Rudkach położonej, podpisanego własnej, intabulowane jest prawo pobierania dożywotnie dochodów tejże realności na rzecz Wacława Horaka intabulowane.

A. Wedle załączonej tu pod A. metryki śmierci Wacław
B. Horak 1. Marca 1872 zmarł, — załączając pod B. odpis metryki śmierci tegoż dla zbioru dokumentów — upraszam: Świetny Sąd raczy na podstawie metryki A. urzędowi ksiąg gruntowych polecić, by tenże intabulowane na rzecz Wacława Horaka prawo pobierania dożywotnie dochodów z realności pod Nr. 3. w Rudkach położonej, ze stanu

biernego tejże realności pod Nr. 3. w Rudkach extabulował i wykreślił.

Jan Drepski.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd powiatowy w Rudkach).

Jan Drepski właściciel realności pod Nr. 3. w Rudkach uprasza o polecenie wykreślenia prawa dożywotniego pobierania dochodów realności pod Nr. 3. w Rudkach dla Wacława Horaka intabulowanego.

All. A., odpis B., 1 napis.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie!

b) W stanie biernym realności pod Nr. 40. 4ta część we Lwowie położonej, intabulowane jest na rzecz Leona Łackiego prawo bezpłatnego używania dwóch pokoi z kuchnią i komórką w oficynach tejże realności na dole, na czas życia tegoż Leona Łackiego.

Leon Łacki, który przed 40 laty Lwów opuścił, został orzeknięciem sąd. z 1. Marca 1872 L. 800. za zmarłego uznany.

Na podstawie powyżej wymienionego prawomocnego orzeknięcia sądowego upraszam: Wysoki Sąd raczy Tabuli miasta Lwowa polecić, by też na podstawie wpisać się mającego powyżej powołanego orzeknięcia A. intabulowane na rzecz Leona Łackiego prawo bezpłatnego używania dwóch pokoi z kuchnią i komórką w oficynach tejże realności pod Nr. 40. 4ta część położonej, extabulowała.

Franciszek Łepski.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd krajowy we Lwowie).

Jan Łepski właściciel realności pod Nr. 40. 4ta część za wiadomieniem

Leona Łackiego przez kuratora, adwokata....

uprasza o polecenie Tabuli miasta Lwowa, by też z wpisać się mającego orzeknięcia sądowego prawo dożywotnie używania pomieszkania w realności pod Nr. 40. 4ta część wykreśliła.

1 All., 2 napisy.

Drugi rodzaj wpisu, jakto już wyżej powiedziano, jest prenotacya.

Jeżeli do wpisu przedłożony dokument prywatny sposobem przepisany dla ważności tegoż wprowadzicie wydany jest, to jest jeżeli w tym dokumencie o nabycie lub zmianę rzeczowego prawa chodzi, jeżeli podstawę prawną w sobie zawiera i od takich usterek wolny jest, przez które na wiarygodności traci, a w razie jeżeli z kilku arkuszy się składa, tak zeszyty jest, że żaden arkusz następnie podłożony być nie może, osoby w sprawie udział biorące tak wymienione są, że z innemi osobami pomieniane być nie mogą, jeżeli miejsce, dzień, miesiąc, rok działania wyrażone są; наконец w wypadku, jeżeli sprawy ustawy z 25. Lipca 1871 Nr. 76. objęte zawiera, aktem notaryalnym zezwany jest, jednakże innym dalszym wymogom do uzyskania intabulacji potrzebnym nie odpowiadają; natenczas na podstawie takiego dokumentu li prenotacya uzyskana być może.

Podpisy zatem na dokumentach, na których podstawie prenotacya uzyskana być ma, nie potrzebują ani sądownie, ani notaryalnie być legalizowane, zezwolenia tych osób których prawo ścieśnione, obciążone, lub na inną osobę przelane być ma, zawierać nie potrzebują.

Prenotacyę prawa zastawu natenczas tylko uzyskuje się, jeżeli tak pretensya, jakoteż prawna podstawa prawa zastawu wykazane są.

Prenotacya prawa odkupu, pierwokupu lub dzierżawy potenczas tylko uzyskuje się, jeżeli tak istnienie prawa, jakoteż i zezwolenie do wpisu wykazane są.

W obydwóch powyższych wypadkach przedłożone do prenotacji dokumenta, deklaracyę tego przeciw któremu prawo odkupu pierwokupu uzyskane być ma, zawierać powinny.

Na podstawie następujących publicznych dokumentów prenotacya uzyskana być może:

- a) na mocy orzeczeń sądowych pierwszej lub wyższej instancyi, które wprowadzicie prawo rzeczowe bezwarunkowo przysądżają, lub od tegoż odsądżają, jednakże mocy prawa jeszcze nie uzyskali;
- b) na mocy rozporządzeń sądowych, pozwalających prenotacyę w drodze egzekucyi ku zabezpieczeniu;
- c) na mocy wezwania władz publicznych, w wypadkach, w których te władze w zakresie swego działania są powołane,

zarządzić z urzędu zabezpieczenie prawa zastawu pretensyi skarbu publicznego lub tych funduszów i zakładów, które pod zarządem państwa, kraju lub gminy zostają, lub też pretensyi do zwrotu wydatków poczynionych z powodu zarządu majątności zostających pod opieką sądową.

Jeżeli dług na nieruchomości majątku zabezpieczony, który z powodów w §. 1425. kod. cyw. wyszczególnionych, wierzycielowi zapłacony być nie może, lub względnie którego wierzyciel dłużnikowi lub płacącemu podług §. 1422. u. c. pierwszej swe prawa odstąpić ma do depozytu sądowego złożony zostanie, natenczas na podstawie urzędowego pokwitowania lub potwierdzenia, prenotacya tegoż kwitu, celem wykreślenia, lub przeniesienia pretensyi na rzecz płacącego nastąpi.

Podania o prenotacyę wnoszą się tym samym sposobem, jak podania o intabulacyę.

Wzór podania o prenotacyę prawa zastawu wypożyczonej sumy.

(Wewnątrz)

Świętny c. k. Sądzie powiatowy!

M. st. 1 zlr. 50 ct.

A. Wedle załączonego pod A. listu Franciszka Browskiego, otrzymał tenże wypożyczoną sumę 160 zlr., którą w dniu 1. Stycznia 1872. zwrócić się zobowiązał.

Ponieważ spłata powyższej sumy dotychczas nie nastąpiła, upraszam celem zabezpieczenia tejże, załączając odpis listu A. dla przechowania w zbiorze dokumentów: Świętny Sąd raczy urzędowi ksiąg gruntowych polecić, by tenże na podstawie listu A. obowiązek Franciszka Browskiego zapłacenia proszącemu wypożyczonej sumy 160 zlr. w dniu 1. Stycznia 1872. tudzież odsetki za zwłokę i możliwe koszta egzekucyi w stanie biernym realności pod Nr. 40 w Janowie położonej, dłużnika wedle ks. głw. . . . st. . . . n. . . . własn. . . . własnej, na rzecz proszącego Ignacego Łepskiego prenotował.

Ignacy Łepski.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd powiatowy w Janowie.)

Ignacy Łepski mieszczanin w Janowie pod Nr. 40.
za uwiadomieniem

Franciszka Browskiego właściciela realności pod Nr.
40. w Janowie.

prosi o polecenie urzędowi ksiąg gruntowych,
by tenże na podstawie listu A. obowiązek zapłacenia
sumy 160 złr. 1. Stycznia 1872. na realności pod
Nr. 40. w Janowie prenotował.

All. A.

Odpis dla zbioru, Należytość od wpisu, 2. napisy,

Wzór podania o prenotację prawa zastawu sumy wekslowej,
w stanie biernym hypotekowanej pretensyi.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

Marka stepl.

1 złr. 50 ct.

A. Welle załączonego tu pod A. przez podpisanego wystawio-
nego przez Józefa Łepskiego do zapłaty przyjętego weksłu
ddo. Katusz 1. Stycznia 1871. zobowiązał się tenże ostat-
nią sumę wekslową 300 złr. podpisanemu 1. Kwietnia
1871. zapłacić.

Ponieważ termin zapłaty powyższej sumy wekslowej dawno
przeminął, a też pomimo tego dotychczas uiszczoną nie została,
uprasza podpisany celem zabezpieczenia tejże: Świetny Sąd raczy
urzędowi ksiąg gruntowych polecić, by tenże na podstawie we-
ksłu A. przechowawszy odpis tego w zbiorze dokumentów, sumę
wekslową 300 złr., a raczej obowiązek Józefa Łepskiego zapła-
cenia pomienionej sumy 300 złr. w dniu 1. Kwietnia 1871., w
stanie biernym sumy 600 złr. w. a. dla Józefa Łepskiego, na
realności pod Nr. 5. w Kaluszu położonej, Franciszka Kostiu-
ka własnej. wedle ks. . . . głw. . . . st. . . . n. . . . cięż., intabulo-
wanej, na rzecz podpisanego prenotował.

Należytość od wpisu 1 złr. 89 ct. załącza się markami
steplowymi.

Jan kaplicki.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd powiatowy w Kaluszu).

Jan Kaplicki lekarz w Kaluszu pod Nr. 3.
za uwiadomieniem

Józefa Łepskiego kupca pod Nr. 8. w Kaluszu i
Franciszka Kostiu-
ka właściciela realności pod Nr. 5.
tamże

prosi o polecenie urzędowi ksiąg gruntowych,
by tenże z weksłu A. sumę 300 złr. na sumie 600
złr. dla Józefa Łepskiego na realności pod 5. w Ka-
luszu intabulowanej, na rzecz Jana Kaplickiego pre-
notował,

All. A., Odpis B., 3 napisy, Należytość od wpisu 1 złr. 89 ct.

Wzór podania o prenotację pretensyi z wyroku sądowego
nieprawomocnego.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

Marka steplowa 1 złr. 50 ct.

Wyrokiem świetnego Sądu z dnia 1. Grudnia 1871. do L.
200 wydanym, zasądzonym został Wacław Horak na zapłacenie
zaskarżonej sumy 5.000 złr. w. a. z procentami 6 od sta od d.
1. Maja 1871. liczyć się mającemi, i kosztami sądowemi 15.
złr. w. a. na rzecz podpisanego.

Ponieważ Wacław Horak przeciw pomienionemu wyrokowi
rekurs wniósł, i tenże nie stał się jeszcze prawomocnym, celem
jednakże zabezpieczenia powyższej pretensyi uprasza podpisany:
Świetny Sąd raczy urzędowi ksiąg gruntowych polecić, by tenże
na podstawie wyroku z 1. Grudnia 1871. L. 200 przyznanej
powyższym wyrokiem sumę 5.000 złr. w. a. z procentami 6 od
sta od 1. Maja 1871. i kosztami sądowemi 16 złr. w. a. w sta-
nie biernym realności pod Nr. 20 w Rudkach położonej, Wacła-
wa Horaka wedle ks. głw. . . . st. . . . n. . . . wls. . . . na rzecz
podpisanego prenotował.

A. Odpis wyroku dla zbioru dokumentów pod A. dla urzędu
wymiaru należytości pod B. załącza się

Franciszek Bracki.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd powiatowy w Rudkach.)

Franciszek Bracki aptekarz w Rudkach
za uwiadomieniemWacława Horaka właściciela realności pod Nr. 20
w Rudkachuprasza o polecenie urzędowi ksiąg gruntowych,
by tenże z wyroku A. sumę 5.000 złr. w. a. na
realności pod Nr. 20. w Rudkach prenotował.

All. A., Odpisy B. C., podwójnie 1. napis.

Każda prenotacja uzasadnia nabycie, przeniesienie, ścieśnienie lub zniesienie prawa rzeczowego, li tylko pod warunkiem usprawiedliwienia tejże i w tej samej rozciągłości, w jakiej usprawiedliwienie nastąpiło.

Usprawiedliwienie następuje:

- a) na podstawie deklaracji zdolnej do intabulacji tego przeciw któremu prenotacja uzyskana została;
- b) w wypadkach §. 38. ustawy z 25. Lipca 1871 wykazaniem nastąpięcej możności wykonania (prawomocności) prenotowanego sądowego orzeczenia, lub prawomocnym orzeczeniem tej przynależnej władzy, która o istnieniu prenotowanej pretensyi orzeka;
- c) na podstawie zapadłego po przeprowadzeniu sporu wyroku przynależnej władzy sądowej przeciw temu, przeciw któremu prenotacja uzyskana została.

Wzór oświadczenia zezwalającego przemienienie prenotacji w intabulację.

O Ś W I A D C Z E N I E.

Stemple skala II.

Podpisany Wacław Horak zeznaje niniejszem, że dozwolona uchwałą Sądu powiatowego w Rudkach z 2. Sierpnia 1871 do L. 800. na rzecz Franciszka Brackiego i w stanie biernym realności pod Nr. 20. w Rudkach położonej podpisanego własnej, wks. głw.... str.... n.... cięż. uskuteczniająca prenotacja sumy wekslowej 500 złr. z procentami i kosztami usprawiedliwioną jest, oraz zezwalam, aby na podstawie niniejszego oświadczenia, powyżej

opisana prenotacja sumy wekslowej z wekslu dtto Rudki 2. Stycznia 1870 pochodzącej w intabulację przemienioną została. W dowód czego mój i dwóch świadków podpis.

Rudki 1. Maja 1872.

Wacław Horak.

Podpisy świadków.

Podpisy na oświadczeniu powyższym mają być wedle §. 31. ustawy z 25. Lipca 1871 legalizowane, w przeciwnym bowiem razie intabulacja nie byłaby dozwoloną.

Jeżeli prenotacja drogą socru usprawiedliwioną być ma, natenczas pozew w 14tu dniach po nastąpięciu doręczeniu uchwały prenotację pozwalającej, przez uzyskującego prenotację, przed przynależny Sąd wniesiony być ma.

Zwłokę do wytoczenia usprawiedliwiającego pozwu, tylko na podstawie ważnych powodów uzyskać można.

Podanie o zwłokę do wniesienia pozwu usprawiedliwiającego, do Sądu ksiąg gruntowych wniesione być ma.

W sporze o usprawiedliwienie powód prawną podstawę do uzyskania poszukiwanego prawa hipotecznego, a zatem pod względem prenotacji prawa zastawu, nie tylko rzetelność pretensyi, lecz także prawną podstawę do uzyskania prawa zastawu i jego rozciągłość wykazać ma.

Powyżej, przy sposobności omówienia spraw tabularnych podług dotychczasowych aż do zaprowadzenia ksiąg gruntowych wedle ustawy z 25. Lipca 1871 ważnych ustaw podany wzór pozwu do usprawiedliwienia prenotacji, służy także za wzór pozwu do usprawiedliwienia prenotacji po zaprowadzeniu terażniejszej ustawy uzyskanej.

Jeżeli w przepisany lub przedłużonym terminie usprawiedliwienie prenotacji zaniechanem zostało, ten przeciw komu prenotacja uzyskana została, o wykreślenie tejże upraszać może.

W skutek takiego podania naznacza się krótki termin przy którym uzyskujący prenotację — dowód, że termin do usprawiedliwienia prenotacji nie zapadł lub że pozew do usprawiedliwienia prenotacji wytoczony został, — dostarczyć powinien, inaczej prenotacja jako nieusprawiedliwiona wykreśloną zostanie.

Pozew o usprawiedliwienie jako na czasie wniesiony uważa się, jeżeli wprawdzie po upłynieniu przeznaczonego terminu do

usprawiedliwienia, jednakże przed podaniem o wykreślenie lub przynajmniej tego samego dnia co podanie wniesionym został.

Wzór podania o przyzwolenie zwłoki do usprawiedliwienia prenotacji przy omówieniu s raw tabularnych wedle dawniejszych ustaw przytoczony, służy także za wzór takiego podania po zaprowadzeniu ustawy z 25. Lipca 1871.

Jeżeli prenotacja za usprawiedliwioną uznaną została, natenczas w skutek podania prenotacye uzyskującego usprawiedliwienie to w miarę prawomocnego orzeczenia wpisane zostanie.

Jeżeli prenotacja nie została uznana za usprawiedliwioną, natenczas na podanie tego przeciw któremu prenotacja uzyskana została, na podstawie prawomocnego wyroku wykreśloną zostanie.

Wzór podania o wykreślenie prenotacji jako nieusprawiedliwionej.

(Wewnątrz)

Świętny c. k. Sądzie powiatowy!

M. s. 1 zł. 50 ct.
i 36 ct.

Uchwałą Świątnego Sądu 1. Maja 1871 do L. 900. wydaną, dozwoloną została na rzecz Franciszka Stołowskiego prenotacja prawa zastawu sumy wypożyczonej 200 złr. w. a. w stanie biernym realności pod Nr. 25. w Dolinie położonej podpisanego własnej.

Od czasu doreczenia pomienionej uchwały upłynął czas dłuższy, pomimo to uzyskujący prenotacyę takową nieusprawiedliwił ani też wykazał, że takowa w toku usprawiedliwienia się znajduje.

A. Załączając odpis pomienionej uchwały pod A. dla zbiorn dokumentów upraszam: Świętny Sąd raczy urzędowi ksiąg gruntowych polecić, by tenże uzyskaną uchwałą z 1. Maja 1871 do L. 900. i w stanie biernym realności pod Nr. 25. w Dolinie wedle ks. głw.... str.... n.... cięż. na rzecz Franciszka Stołowskiego skuteczną prenotacyę sumy wypożyczonej 200 złr. w. a. z p. n. jako nieusprawiedliwioną ze stanu biernego tejże realności wykreślił.

Jan Rot.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd powiatowy w Dolinie).

Jan Rot właściciel realności pod Nr. 25. w Dolinie za wiadomieniem

Franciszka Stołowskiego zegarmistrza tamże prosi o polecenie urzędowi ksiąg gruntowych, by tenże prenotacyę sumy 200 złr. w. a. ze stanu biernego realności pod Nr. 25. w Dolinie jako nieusprawiedliwioną wykreślił.

1 Odpis, 2 napisy, podwójnie.

Jeżeli prenotacja dla tego została wykreśloną, że powód od prenotowanego prawa ostatecznie odsądzonym został, lub prenotacja za nieusprawiedliwioną uznaną została, lub jeżeli uzyskujący prenotacyę, zrzekł się jej bezwarunkowo, natenczas, każda na podstawie tego samego dokumentu ponownie proszona prenotacja tego prawa, albo z urzędu niedozwoloną, lub gdyby tego zaniechano i prenotacja ponownie dozwoloną została, taż prenotacja wykreśloną być ma, skoro strona przeciwna się wykaże, że wykreślenie tej prenotacji już raz nastąpiło.

Jeżeli zaś prenotacja z tego powodu została wykreśloną, że pozwu usprawiedliwiającego w przynależnym czasie nie wniesiono, natenczas prenotacja ponownie proszona być może, uzyskuje jednak prawne znaczenie dopiero od czasu ponownie wniesionego podania.

Jeżeli przeciw temu, który za właściciela realności intabulowany jest, prenotacja prawa własności uzyskaną została, natenczas tak przeciw intabulowanemu, jakoteż przeciw prenotowanemu właścicielowi, dalsze wpisy wprowadzić dozwolone być mogą, prawne jednak istnienie tychże zawisło od tego, czyli prenotacja prawa własności została usprawiedliwioną lub nie.

Jeżeli prenotacja została usprawiedliwioną, natenczas przy sposobności wpisu usprawiedliwienia, wszelkie wpisy dalsze z urzędu wykreślane być mają, które przeciw intabulowanemu właścicielowi, po wniesieniu tego podania uzyskane zostały, w skutek którego prenotacja prawa własności uzyskaną została, natenczas zarazem wszystkie do tej prenotacji odnoszące się wpisy, z urzędu wykreślane być mają.

Postępowania te, także do tych wypadków się odnoszą, jeżeli przeciw posiadaczowi hipotekowanej pretensyi, prenotacja przeniesienia tejże na inną osobę uzyskaną została.

Jeżeli wykreślenie prawa tylko prenotowane zostało, natenczas dalsze wpisy względnie tego prawa n. p. podzastawu lub cessy dozwolone być mogą, istnienie prawne jednakże tych praw zawisło, czy prenotacja wykreślenia została usprawiedliwioną.

Jeżeli prenotacja wykreślenia została usprawiedliwioną, natenczas przy sposobności wpisu wykreślenia, wszelkie dalsze wpisy, które względnie wykreślonego obecnie prawa poczynione zostały, z urzędu mają być wykreślone.

Wzór zezwolenia na prawo podzastawu.

W stanie biernym realności pod Nr. 70 druga część we Lwowie położonej i przynależnego do tejże ogrodu 2. morgi przestrzemi zajmującego, hipotekowaną jest na rzecz podpisanego Wacława Horaka, na podstawie skryptu z dnia 1. Maja 1871. wypożyczona Janowi Łuckiemu właścicielowi tej realności suma 4.000 złr. w. a., na pierwszym miejscu.

Podpisany przyjąwszy do zapłacenia weksel przez Antoniego Ropskiego pod datą 1. Stycznia 1872. wystawiony, a 2. Kwietnia 1872. płatny, na sumę 2.000 złr. w. a. opiewający, nadaje niniejszem wierzycielowi memu Antoniemu Ropskiemu prawo podzastawu na pomienionej sumie 4.000 złr. w. a. ku zabezpieczeniu wekslowej pretensyi 2.000 złr. powyżej wymienionej, oraz zezwalam aby to prawo podzastawu tak dla sumy 2.000 złr. w. a. jakoteż procentów i kosztów, w stanie biernym sumy 4.000 złr. w. a. na rzecz podpisanego Wacława Horaka, w stanie biernym realności Jana Łuckiego pod Nr. 70 2ga część i gruntu ogrodowego 2 morgi obejmującego, do tejże przynależnego intabulowanej, na rzecz Antoniego Ropskiego intabulowane było.

W dowód czego mój i dwóch uproszonych świadków własnoręczne podpisy.

We Lwowie dnia 1. Kwietnia 1872.

Podpisy świadków.

Wacław Horak.

Powyższe trzy podpisy, w razie zeznania dokumentu powyższej treści mają być wedle §. 31. ustawy hipotecznej z 25. Lipca 1871. legalizowane.

Jeżeli w czasie żadanego wykreślenia hipotekowanej pretensyi, na teje prawa podzastawu ciężą, natenczas wykreślenie tejże pretensyi z tem tylko dozwolonom być może, że

znaczenie prawne tego wykreślenia, względem praw podzastawu od czasu wykreślenia tychże praw nastąpi.

Dalsze wpisy na hipotekowaną pretensyę, jeżeli wykreślenie tejże intabulowane zostało, nie mogą być dopuszczone, jeżeli zaś wykreślenie zostało li prenotowane, wpisy dalsze tylko z prawną ważnością §. 50. ustawy z 25. Lipca 1871., dopuszczone być mogą.

Pierwszeństwo wpisu (intabulacji, prenotacji) stanowi liczba porządkowa, którą podanie w protokole podawczym sądu hipotecznego, w czasie wniesienia tegoż naznaczone zostało.

Wpisy, które w skutek jednocześnie wniesionych podań skutecznione zostały, mają pomiędzy sobą toż samo pierwszeństwo.

Jeżeli zatem do Sądu hipotecznego kilka podań jednego korpusu tabularnego dotyczących, jednocześnie wniesione zostaną, przy wpisach w skutek tych podań skutecznionych, liczby porządkowe jednocześnie wniesionych podań dla oznaczenia ich równego pierwszeństwa powołane będą.

Każdemu wierzycielowi hipotecznemu przysługują prawo równocześnie lub później wpisanej wierzytelności innego wierzyciela, pierwszeństwo przed swoją wierzytelnością ustąpić. Prawa i pierwszeństwo innych wierzycieli zostają przez to nienaruszone.

Ustępstwo pierwszeństwa hipotecznego.

W stanie biernym realności we Lwowie pod Nr. 300 2ga część położonej, Franciszka Łuckiego własnej, intabulowaną jest ze skryptu pod dniem 28. Lutego 1871. zeznanego, na rzecz podpisanego, z pierwszeństwem tabularnem z d. 1. Marca 1871. suma 10.000 złr. w. a.

Ponieważ Franciszek Łucki, na hipotekę pomienionej realności pod Nr. 300 2ga część położonej, pożyczkę w sumie 12.000 złr. w. a. z galicyjskiej kasy oszczędności zaciągnąć zamysła, oświadczam niniejszem tak we własnym jakoteż moich spadkobierców i następców imieniem, że prawo pierwszeństwa hipotecznego, jakie sumie 10.000 złr. w. a. na rzecz podpisanego w stanie biernym realności pod Nr. 300. 2ga część położonej Franciszka Łuckiego własnej, w skutek podania 1. Marca 1870. do L. 12300. wniesionego intabulowanej, przysługują na rzecz pożyczki: na hipotekę realności pod Nr. 300. 2ga część we Lwowie położonej w sumie 12.000 złr. w. a. z procentami, prowizjami i kosztami, z galicyjskiej kasy oszczędności zaciągnąć się ma-

jacej — ustępuje, oraz zezwalam aby pomienione prawo pierwszeństwa na rzecz pomienionej pożyczki 12.000 złr. w. a. w stanie biernym realności pod Nr. 300. 2ga część położonej intabulowane, i tak przy sumie 10 000 złr. w. a. na rzecz podpisanego hipotekowanej, jakoteż przy sumie 12.000 złr. w. a. na rzecz galicyjskiej kasy oszczędności intabulować się mającej, powołane zostało.

W dowód czego mój i dwóch świadków własnoręczny podpis.
We Lwowie 1. Marca 1872.

Podpisy świadków.

Wacław Horak.

Podpisy na powyższym dokumencie umieszczone w razie intabulacji tegoż mają być legalizowane.

Trzeci rodzaj wpisu w księgi gruntowe jest adnotacya.

Adnotacye w księgach gruntowych uskuteczniają się w celu uwidocznienia stosunków w §. 20. ustawy hipotecznej z 25. Lipca 1871. po zezwoleniu.

Uskutecznienie adnotacyi również i wykreślenie tejże następuje w skutek podania stron interesowanych, tychże zastępców prawnych, lub sądowego nakazu, na podstawie udawadniających dokumentów.

Wzory podań, powyżej przy sposobności omówienia spraw tabularnych, wedle dawniejszych ustaw, przed wprowadzeniem ustawy hipotecznej z 25. Lipca 1871. przytoczone, dadzą się także obecnie użyć, z tą jednakże różnicą, że dokumenta do podań o adnotacyę lub o wykreślenie tejże wniesionych załączone, także i w odpisie w celu przechowania w zbiorze dokumentów, załączone być mają.

Oprócz adnotacyi osobistych stosunków, następujące adnotacye w księgach gruntowych dopuszczone być mogą:

a) Adnotacya pierwszeństwa. Każdy właściciel ma prawo, żądać wpisania adnotacyi w księgi gruntowe, że majątność swoją sprzedać lub na hipotekę tejże pożyczkę, której suma oznaczoną być ma, zaciągnąć zamyśla, aby pierwszeństwo, od czasu wniesionego podania, dla praw w skutek zamierzonych czynności wpisać się mających, zapewnić.

Z równem prawnem następstwem może także wierzyciel hipoteczny adnotacyę nastąpić mającego odstąpienia lub wykreślenia pretensyi żądać.

Adnotacya takich podań natenczas tylko dozwoloną być może, jeżeli wedle stanu tabularnego intabulacya wpisać się ma-

jącego prawa, a względnie wykreślenie istniejącego prawa, dopuszczone być może, i jeżeli podpisy na dotyczących podaniach umieszczone, notaryalnie lub sądownie uwierzytelnione są.

Wzór podania o adnotacyę pierwszeństwa dla prawa zastawu zaciągnąć się mającej pożyczki.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie!

Podpisany mając zamiar na hipotekę realności pod Nr. 4. 2ga część z galicyjskiej kasy oszczędności pożyczkę w sumie 4.000 złr. w. a. zaciągnąć, celem zabezpieczenia pierwszeństwa dla tejże pożyczki, uprasza: Wysoki Sąd raczy Tabulę miejskiej polecić, by też w stanie biernym realności pod Nr. 4. 2ga część we Lwowie położonej, zanotowała, że na hipotekę tej realności pożyczka z galicyjskiej kasy oszczędności w sumie 4.000 złr. w. a. z procentami prowizyą i kosztami zaciągniętą być ma.

Jan Dąbski.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd krajowy we Lwowie)

Jan Dąbski właściciel realności pod Nr. 4. 2ga część we Lwowie.

uprasza o polecenie Tabuli miejskiej, by też w stanie biernym realności pod Nr. 4. 2ga część we Lwowie, pierwszeństwo dla pożyczki na hipotekę tejże realności w sumie 4.000 złr. w. a. zaciągnąć się mającej, zanotowała.

1. napis.

Podpisy na podaniu powyżej umieszczonem mają być według ustawy z 25. Lipca 1871. sądownie lub notaryalnie legalizowane.

Na podanie powyżej umieszczone proszącemu rezolucya w jednym tylko egzemplarzu wydana zostanie, która kontastacyą o uskutecznionej adnotacyi zaopatrzoną być ma.

Podanie o intabulacyę lub wykreślenie prawa, dla którego pierwszeństwo zanotowane było, przed upłynieniem terminu 60 dni po dozwolonem zanotowaniu pierwszeństwa, wniesione być ma.

Termin ten na rezolucyi pozwalającej adnotację pierwszeństwa wyrażeniem dnia, w którym się termin kończy, dokładnie oznaczonem być ma.

Adnotacja pierwszeństwa traci swą moc z upływem 60 dnia, po nastąpieniu tejże dozwoleniu.

Podanie o intabulację lub wykreślenie prawa, dla którego pierwszeństwo zanotowane było, za przedłożeniem rezolucyi pozwalającej adnotację, w przeciągu naznaczonego terminu 60 dni wniesione być ma.

Adnotacja pierwszeństwa ma ten prawny skutek, że wpis z zanotowaniem pierwszeństwem, natenczas nawet dozwolonym zostanie, jeżeli majątność lub zahipotekowana pretensja po podaniu o adnotację trzeciemu ustąpię, lub obciążone zostały.

Jeżeli właściciel majątności, lub zahipotekowanej wierzytelności przed wniesieniem podania tabularnego krydzie podpadnie, wpis natenczas tylko dozwolonym być może, jeżeli dokument świadczący o załatwionej czynności jeszcze przed dniem otworzenia konkursu wydany był; a dzień wydania tego dokumentu sądową lub notaryalną legalizacją udowodniony zostanie.

Jeżeli dokument nie zgadza się z powyższem przypuszczeniem, natenczas dopuszczenie wpisu od przepisów ustawy konkursowej zawisłem się staje.

Jeżeli intabulaby nastąpię sprzedaży majątności, cesji lub wykreślenia pretensji z zanotowaniem pierwszeństwem dozwoloną została, natenczas na podanie strony interesowane dla której intabulacja nastąpiła, extabulacja tych wpisów nastąpić ma, które względnie majątności lub pretensji, po wniesieniu podania o adnotację pierwszeństwa uzyskane zostały.

Jeżeli podanie o wpis nie zostało przed upłynieniem terminu wniesione, lub jeżeli kwota dla której zanotowanie pierwszeństwa nastąpiło, przed końcem terminu nie została wyczerpaną, natenczas adnotacja staje się nieważną i z urzędu ma być wykreśloną.

Przed upłynieniem przepisane terminu, wykreślenie adnotacji natenczas tylko dopuszczonem być może, jeżeli rezolucyja pozwalająca zanotowanie pierwszeństwa przedłożoną zostanie.

Adnotacja wypowiedzenia i pozwu hipotecznego.

Adnotacja sądownie lub notaryalnie uczynionego wypowiedzenia hipotekowanej pretensji, lub adnotacja wytoczonego pozwu

hipotecznego, na żądanie wierzyciela przez sąd hipoteczny dozwoloną być ma, jeżeli ten przeciw któremu wypowiedzenie lub pozew wytoczony został, za właściciela zastawionej majątności jest wpisany i jeżeli wytoczenie pozwu udowodnionem zostało.

Wzór pozwu hipotecznego.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie!

Podwójnie M. s. 36 ct.

A. Jak świadczy załączony pod A. skrypt przez Jana Łackiego własnoręcznie pisany i podpisany dtdo Lwów 1. Maja 1870, obowiązał się tenże dłużnik wypożyczoną i gotówką wyliczoną sumę 500 złr. z procentami 6 od 100 1. Marca 1870 zwrócić.

Ponieważ Jan Łacki zobowiązaniu powyższemu zadość nie uczynił, i prócz kapitału 500 złr. i procentów 6 od 100 od 1. Marca 1870 bieżących nie uiścił, na zabezpieczenie jednakże powyższej pretensji 500 złr. z procentami 6 od 100 i kosztami, taż suma z p. n. na realności pod Nr. 50. 1sza część we Lwowie, Jana Łackiego własnej,

B. wedle ekstraktu B. intabulowaną jest, uprasza podpisany C. przez wykazanego pod C. pełnomocnika; Wysoki Sąd raczy zawyrokować:

Jan Łacki winien jest zaskarżoną sumę 500 złr. w. a. z procentem 6 od 100 od 1. Marca 1870 r. aż do rzeczywistej zapłaty tej sumy bieżącym, w przeciągu 14 dni, pod surowością egzekucji zapłacić i w tymże samym terminie kosztu niniejszego procesu powodowi zwrócić.

Ignacy Hrom.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd krajowy we Lwowie).

Pozew

Ignacego Hroma kupca we Lwowie pod Nr. 10. 3cia część

przeciw

Janowi Łackiemu właścicielowi realności pod Nr. 50. 2ga część

o zapłacenie sumy 500 złr. w. a. z p. n.

Wzór podania o zanotowanie pozwu hipotecznego.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie!

W stanie biernym realności pod Nr. 50. 2ga część położonej, Jana Łackiego własnej, intabulowaną jest na rzecz podpisanego suma 500 złr. w. a. z procentem 6 od 100, ze skryptu l. Marca 1870 we Lwowie zeznanego pochodząca, wedle ks. głw.... str.... n.... cięż. — Gdy Jan Łacki pomienioną sumę w terminie oznaczonym nie uiscił, wytoczyłem przeciw temuż pozw pod dniem l. Marca 1872 do L. 600. o zapłacenie tejże sumy 500 złr. z p. n., wedle załączonego tu pod A. napisu.

A. Upraszam zatem: Wysoki Sąd raczy Tabuli miasta Lwowa polecić, by taż przy sumie 500 złr. w. a. z procentami 6 od 100 na rzecz podpisanego w stanie biernym realności pod Nr. 50. 2ga część we Lwowie położonej, Jana Łackiego własnej, wedle ks. głw... str... n... cięż. intabulowanej — zanotowała, że o zapłacenie powyższej sumy 500 złr. z p. n. pozw pod dniem l. Marca 1872 do L. 600. wytoczony został.

Ignacy Hrom.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd krajowy we Lwowie).

Ignacy Hrom kupiec we Lwowie pod Nr. 10. 3cia część przeciw

Janowi Łackiemu właścicielowi realności pod Nr. 50 2ga część

w sprawie o zapłacenie sumy 500 złr. w. a. z p. n.

prosi o zanotowanie wytoczonego pod dniem l. Marca 1872 do L. 600. pozwu przy pozycyi n.... cięż. na realności pod Nr. 50. 2ga część.

l All., 2 napisy.

Powyżej przy omówieniu spraw tabularnych wedle przepisów przed wprowadzeniem ustawy hipotecznej z 25. Lipca 1871 w życie, istniejących — przytoczone wzory podań o zanotowanie wypowiedzenia kapitału intabulowanego, także po zaprowadzeniu wzmiankowanej ustawy użyte być mogą, z tą jednakże różnicą, że do tychże podań odpis rezolucyi sądownie uczynionego wypowiedzenia, lub odpis aktu notaryalnie nastąpionego wypowiedzenia,

celem przechowania tychże w zbiorze dokumentów ma być dołączony.

Zanotowanie wypowiedzenia lub wytoczonego o zapłacenie pozwu ma ten prawny skutek, że nie tylko terażniejszego, lecz także każdego późniejszego właściciela hipoteki obowiązuje, a zatem egzekucja na majątność zastawioną, na podstawie wyroku w skutek zanotowanego pozwu wydanego, lub na podstawie ugody sądowej, bezpośrednio przeciw każdoczesnemu właścicielowi hipoteki prowadzoną być może.

Zanotowanie pozwu o wykreślenie pozycyi.

Jeżeli ten, który przez skuteczną pewną intabulację w swem prawie hipotecznym został naruszony, intabulacji tej z powodu jej nieważności przez wytoczenie pozwu się sprzeciwia i w tymże przywrócenia hipoteki do dawnego stanu rzeczy żąda, — zanotowania tego pozwu przy intabulacji w mowie będącej, albo zarazem we wniesionym pozwie, albo osobnem podaniem żądać może. Podanie o zanotowanie tego pozwu tak przed sąd sporny, jakoteż przed sąd hipoteczny wnieść można.

Zanotowanie pozwu ma ten prawny skutek, że skutkiem tegoż pozwu wydany wyrok także te osoby obowiązuje, które po czasie, w którym podanie o zanotowanie pozwu do sądu hipotecznego wniesione zostało, prawa hipoteczne uzyskaly.

Wzory podań o zanotowanie wytoczonego, o wykreślenie lub unieważnienie intabulacji pozwu, powyżej przy omówieniu spraw tabularnych, wedle przepisów przed wprowadzeniem ustawy hipotecznej z 25. Lipca 1871 w życie, istniejących podane, mogą być także i po zaprowadzeniu z tą jednakże różnicą użyte, że do podania odpis rezolucyi wytoczenie pozwu udowadniający, na podstawie której zanotowanie się żąda, ma być dla zbioru dokumentów załączony.

Pod względem zanotowania wytoczonego o wykreślenie pozwu zauważać należy, że.

Jeżeli pozw o wykreślenie przeciw tym osobom wytoczony być ma, które bezpośrednio przez uzyskaną intabulację, o wykreślenie której pozw się wytacza, prawa nabyły, lub od ciężaru uwolnione zostały, albo jeżeli pozw na takich stosunkach jest oparty, które bezpośrednio między powodem a pozwanym istnieją, natenczas trwanie prawa, do wytoczenia pozwu według postanowień prawa cywilnego, w przedmiocie przedawnienia istniejących orzeknięte być ma, jednakże:

Jeżeli kto intabulacji, o której zezwoleniu wedle przepisów uwiadomiony został, także w obec trzecich osób, jako nieważnej sprzeciwiać się chce, natenczas ma w przeciągu terminu do rekursu przeciw dozwolonej intabulacji przysługującego, przed Sądem hipotecznym podanie o zanotowanie, że przeciw dozwolonej intabulacji pozew wytoczony został, wnieść, i albo zarazem, albo najdalej w przeciągu dalszych 60 dni po upływie terminu do rekursu, pozew o wykreślenie przeciw wszystkim udział mającym osobom wnieść, które przez zapozwaną intabulację hipoteczne prawo jakie uzyskały, lub dalsze intabulacje lub prenotacje na tym prawie dla siebie wyjednaly.

Po upływie powyższych terminów wykreślenie zapozwanej intabulacji przeciw trzecim osobom, które przed zanotowaniem pozwu dalsze hipoteczne prawa na tejże intabulacji nabyły, natenczas tylko orzeknięte być może, jeżeli te osoby pod względem ważności zanotowania pozwu, w dobrej wierze nie zostawały.

Wzór podania o zanotowanie pozwu o wykreślenie.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie!

W stanie biernym realności pod Nr. 2. 4ta część we Lwowie położonej, intabulowaną jest na rzecz Wacława Horaka, suma 200 złr. w. a. z prawem pobierania 6 od sta od tejże sumy.

Wedle kwitu w rękę mym znajdującego się, wszelkim wymaganiom przepisów o intabulacji odpowiedniego, zapłaciłem powyższą sumę 200 złr. Wacławowi Horakowi dnia 1. Marca 1870.

Nim jednakże podpisany o intabulację kwitu celem wykreślenia sumy powyższej Wacława Horaka podanie wniósł, została mi doreczoną uchwała Wysokiego Sądu z dnia 1. Grudnia 1871. do L. 5000, którą uwiadomiony zostałem, że Jan Łącki prenotację sumy 100 złr. w. a. na powyższej sumie 200 złr. w. a. na rzecz Wacława Horaka intabulowanej, uzyskał.

Wspomniona uchwała została podpisanemu jako wyżej powiedziano, 1. Marca 1872. doreczoną.

Ponieważ podpisany o extabulację prawa zastawu sumy 200 złr. w. a. Wacława Horaka, jako już dawno zapłaconej, jakoteż o extabulację nadciężaru tejże w sumie 100 złr. w. a. dla Jana Łąckiego, już po skutecznym zapłaceniu sumy 200

złr. w. a. wpisanego, pozew, wedle załączonego urzędownie potwierdzonego napisu, tak przeciw Wacławowi Horakowi, jakoteż przeciw Janowi Łąckiemu pod dniem 1. Kwietnia 1872., a zatem w przepisany prawem terminie wiósł, upraszam zatem załączając odpis napisu pozwu dla zbioru dokumentów; Wysoki Sąd raczy Tabuli miejskiej polecić, by taż tak przy sumie 200. złr. w. a. z p. n. na rzecz Wacława Horaka w stanie biernym realności pod Nr. 2. 4ta część wedle ks. głw. . . . st. . . . n. . . . cięż. intabulowanej, jakoteż przy pretensji 100 złr. w. a. na tejże sumie 200 złr. dla Jana Łąckiego wedle Inst. . . . pg. . . . n. . . . on. . . . penotowanej, zanotowała, że o wykreślenie powyżej przytoczonych pozycy pozwu pod dniem 1. Kwietnia 1872. przez podpisanego właściciela realności pod Nr. 2. 4ta część we Lwowie położonej, wytoczony został.

Franciszek Dudek.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd krajowy we Lwowie).

Franciszek Dudek właściciel realności pod Nr. 2. 4ta część przeciw Wacławowi Horakowi kupcowi pod Nr. 10. 3cia część i Janowi Łąckiemu kramarzowi pod Nr. 5. 1sza część

w sprawie o wykreślenie sumy 200 złr. i nadciężaru tejże 100 złr. z realności pod Nr. 2. 4ta część prosi o zanotowanie wytoczonego pozwu.

All. A., odpis B., oryg. i odpis, 3 napisy.

Jeżeli zaś przepisane zawiadomienie powoda o dozwoleń intabulacji, o której twierdzi że jest nieważną, z jakiegokolwiek bądź przyczyny zaniechanem zostało, natenczas prawo do wniesienia pozwu o wykreślenie tej intabulacji przeciw trzecim osobom, które dalsze prawa zastawu na tej intabulacji w dobrej wierze uzyskały, dopiero po upływie trzech lat od czasu, w którym zaprzeczona intabulacja w sądzie hipotecznym wniesiona została, ustaje.

Jeżeli powód od pozwu odstąpi, lub pozew o wykreślenie prawomocnym wyrokiem odrzucony zostanie, lub jeżeli pozew w terminie przeznaczonym dla rekursu, zarazem z rekursem, lub w przebiegu dalszych 60 dni po upływie do rekursu, nie został wniesiony, natenczas na podstawie strony przeciwnej adnotacja pozwu wykreślona być ma.

Jeżeli zaś zapozwana intabulacja prawomocnym wyrokiem albo ugodą całkowicie lub częściowo zniesiona zostanie, naten-

czas na podanie powoda, wykreślenie zapozwanej intabulacji, sposobem i w rozciągłości wyrokiem lub ugodą oznaczonymi dozwoloną, i wykreślenie tak adnotacji pozwu, jakoteż wszystkich tych intabulacji, które pod względem wykreślić się mającego prawa dopiero po czasie, w którym podanie o adnotację pozwu do Sądu hipotecznego wniesione zostało, uskutecznione zostały — ma być polecane.

Wzór podania o wykreślenie unieważnionej pozycyi, ze wszystkimi na też uzyskanymi podzastawami.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie!

W stanie biernym realności we Lwowie pod Nr. 2. 4ta część położonej, podpisanego własnej, intabulowaną jest na rzecz Jana Łackiego suma 500 złr. w. a.

Pomimo uiszczenia powyżej wymienionego kapitału, wahał się wierzyciel Jan Łacki kwit wydać.

Byłem zatem zmuszony pomienionemu Janowi Łackiemu pozew o wydanie kwitu na extabulację sumy 500 złr. w. a. opiewającego wytoczyć, z tem dalszem prawnem następstwem, że po nastąpionej prawomocności, nieważność pretensyi orzekającego wyroku, na podstawie tegoż wykreślenie pozycyi uzyskać, uprawniony jestem.

- A. Wedle załączonej pod A. razolnocy, został wytoczony powyżej wymieniony pozew przy pozycyi, w której suma 500 złr. na rzecz Jana Łackiego intabulowaną jest, zanotowany.
- B. Gdy Jan Łacki prawomocnym wyrokiem B. z 1. Grudnia 1872 do L. 20.000. wydanym, nieważność powyższej pretensyi 500 złr. orzekającym, na zeznanie kwitu na extabulację tejsze opiewającego skazany został, wedle ekstraktu tabularnego tejsze sumy jak C. Franciszek Horn, Herszko Feiwisz, Franciszek Sabski, Antoni Gross, dopiero po 1em Maju 1871 prawa podzastawu na tej pretensyi uzyskali, upraszam załączając odpis wyroku B.: Wysoki Sąd raczy Tabuli miejskiej polecić, by też na podstawie wpisać się mającego wyroku B. sumę 500 złr. w. a. z p. n., wedle ks. głw... str.... n.... cięż. na rzecz Jana Łackiego intabulowaną, ze wszelkimi tej sumy podciążarami po 1em Maju 1871 wpisanymi ze stanu biernego realności pod
- C.

Nr. 2. 4ta część we Lwowie położonej, extabulowała i wykreśliła.

Wacław Horak.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd krajowy we Lwowie).

Wacław Horak właściciel realności pod Nr. 2. 4ta część za uwiadomieniem Jana Łackiego kupca we Lwowie pod Nr. 10. 3cia część prosi o polecenie Tabuli miejskiej, by też na podstawie wpisać się mającego wyroku B. sumę 500 złr. w. a. na rzecz Jana Łackiego intabulowaną, wraz z wszelkimi nadciążarami tej sumy dotyczącymi, po 1. Maju 1871 wpisanymi, ze stanu biernego realności pod Nr. 2. 4ta część extabulowała i wykreśliła.

All. A. B. C. oryg., D. odpis, 6 napisów.

Na wypadek twierdzenia, że intabulacja w skutek karygodnej czynności uzyskana została, dla uzasadnienia §. 61. oznaczonych prawnych skutków przeciw późniejszym wpisom, do sądu hipotecznego, załączając potwierdzenie właściwego urzędu o wniesionem przed tenże doniesieniu karygodnego czynu, podanie o zanotowanie, że intabulacja sporna jest, wnieść można.

Wzór podania o zanotowanie, że intabulacja w skutek doniesienia o karygodnym czynie, sporna jest.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

Rezolucją Świetnego Sądu z 2. Stycznia 1872 do L. 40. wydaną, zawiadomiony zostałem, że Leon Bracki na podstawie skryptu z dnia 1. Grudnia 1871 na sumę 300 złr. opiewającego, intabulację prawa zastawu dla tejsze sumy z procentami 6 od 100 i kosztami egzekucyi, w stanie biernym realności pod Nr. 20. w Janowie położonej, podpisanego własnej uzyskał.

Ponieważ od Leona Brackiego żadnej sumy nie wypożyczyłem i żadnego skryptu na jakąkolwiek pretensję nie wydawałem i takowego nie podpisywałem, a zatem skrypt pomieniony z 1. Grudnia 1871 jest podrobiony, doniosłem

- A. wedle załączenia A. Sądowi karnemu o tym karygodnym

czynnie Leona Brackiego i wytoczyłem temuż pozew o zbrodnie oszustwa.

B. Załączając odpis sądownie potwierdzonego napisu wniesionego przed Sąd karny we Lwowie pozwu upraszam: Świetny Sąd raczy na podstawie załączenia B. urzędowi ksiąg gruntowych polecić, by tenże przy sumie 300 zlr. w stanie biernym realności pod Nr. 20. w Janowie położonej, podpisanego własnej, na rzecz Leona Brackiego, na podstawie skryptu z 1. Grudnia 1871 intabulowanej zanotował, że intabulacja tejże sumy 300 zlr. w. a. z p. n. jest sporną.

Antoni Łepski.

(Zewnątrż)

(C. k. Sąd powiatowy w Janowie).

Antoni Łepski właściciel realności pod Nr. 20. w Janowie

prosi o polecenie urzędowi ksiąg gruntowych w Janowie, by tenże przy sumie 300 zlr. z p. n. w stanie biernym realności pod Nr. 20. w Janowie na rzecz Leona Brackiego intabulowanej zanotował, że intabulacja tejże sumy w skutek wytoczonego przed Sąd karny we Lwowie pozwu o oszustwo sporną jest.

All. A. i B., oryg., 2 napisy.

Jeżeli jednakże skuteczniejsza adnotacja pozwu taki ma mieć skutek, aby prawo do unieważnienia pewnej intabulacji zachowane było także przeciw trzecim osobom, które jeszcze przed adnotacją sporu prawa hipoteczne w dobrej wierze nabyły, natenczas prośba o adnotację sporu powinna być podana do Sądu hipotecznego w terminie jaki stronie przysłuży do rekursu od dozwolonej intabulacji.

Jeżeli Sąd karny oświadczy, że intabulacja ma być wykreśloną wraz z prawami hipotecznymi, jakie przed wzmiankowaną adnotacją nabyte zostały, natenczas Sąd hipoteczny rozporządzi wykreślenie podług postanowień §. 65., jeżeli tylko strona pokrzywdzona przedłoży prawomocny wyrok w tej sprawie zapadły.

Jeżeli jednakże Sąd karny orzeknie wprawdzie winę oskarżonego, lecz niezawyrokuje wykreślenie intabulacji, i strona poszkodowana z rozczeniem o wykreślenie intabulacji do drogi cywilnej odesłaną zostanie; do wniesienia pozwu o wykreślenie

intabulacji i praw hipotecznych wyżej wzmiankowanych, służyć będzie stronie termin dni 60 po nastąpieniu prawomocności wyroku Sądu karnego. Po bezskutecznym upływie tego terminu, tudzież jeżeli Sąd karny winy oskarżonego nie wyrzeczy, wykreślenie a notacji sporu na prośbę tego, komu na utrzymaniu intabulacji zależy, będzie dozwolone.

Jeżeli kto wykreślenia adnotacji wytoczonego sporu z tej przyczyny żąda, iż pozew o wykreślenie nie został wniesiony w terminach §§. 65. i 67. oznaczonych; natenczas Sąd hipoteczny jeżeli sprzeczność tego twierdzenia nie jest mu znana, wyznaczy krótki termin, w którym ten, kto adnotację sporu uzyskał, dowiedzie, że pozew w właściwym czasie był wniesiony, w przeciwnym bowiem razie wykreślenie adnotacji ma być dozwolone.

Jeżeli właściciel lub wierzyciel hipoteczny, na którego majątku lub wierzytelności jakie prawo intabulowane zostało, wytoczy pozew o całkowite lub częściowe wykreślenie tegoż, na podstawie przedawnienia, zanotowanie pozwu może być dozwolone.

Adnotacja pozwu może być także dozwoloną temu, kto na podstawie zasiedzenia domaga się przysądzenia prawa rzeczowego. Przysądzone prawo posiedzenia ma pierwszeństwo przed wszystkimi wpisami, które po zanotowaniu pozwu nastąpiły.

Dalsze zanotowanie jest także adnotacja egzekucyjnej licytacji, która z urzędu rozporządza się.

Wydzielenie części składowej korpusu tabularnego i przydzielenie jej do innego korpusu tabularnego, lub utworzenie dla niej nowego korpusu tabularnego, wtedy tylko dozwolone być mogą, jeżeli część wydzielić się mająca jest dokładnie opisaną, w razie potrzeby za pomocą planów i map, których kopie w zbiorze dokumentów przechować należy, i jeżeli dokumenta na których się opiera podanie, odpowiadają wymaganiom dla wpisu prawa własności postanowionym.

Sposób przeprowadzenia wydzielenia, podany jest przy omówieniu ustawy z 6. Lutego 1869 Nr. 18. Dz. U. P. powyżej.

Wpisy w księgi gruntowe skuteczniają się, wyjąwszy oznaczone wypadki nie z urzędu, lecz w skutek podania stron lub urzędów.

Kto w imieniu drugiego podania wnosi, udowodnić ma, że do wnoszenia podań tabularnych upoważnienie posiada, a zatem

pełnomocnictwem, lub też jako postanowiony sądownie zastępca, we wniesionem tabularnem polaniu wykazać się ma.

Prawni zastępcy nie potrzebują odrębnego upoważnienia do wyjednania wpisu praw na rzecz zastępstwa ich powierzonych osób, albo wykreślenia ciężarów z majątków pod ich zarządem zostających.

Jeżeli ten na którego majątek lub zahipotekowane prawo bez wpisu przeszły, na tym majątku lub prawie innej osobie prawo, także przedmiotem ksiąg publicznych będące nada, też wpisu praw swojego poprzednika żądać może.

Wzór podania, którem podający wpisu prawa swego poprzednika domaga się.

(Wewnątrz)

Wysoki e. k. Sądzie!

Jan Hrom intabulowany wedle ks. głw.... st.... n.... wlsn., właściciel realności pod Nr. 20. w Janowie położonej, sprzedał takową kontraktem kupna sprzedaży 1. Marca

- A. 1872 zawartym jak A. Wacławowi Horakowi na własność.
- B. Kontraktem najmu 10. Marca 1872 zawartym B. Wacław Horak pomienioną realność podpisanemu do 1. Lipca 1875 wydzierżawił. Celem zabezpieczenia praw najmu, prosi podpisany, gdy podpisy osób działających na powyższych dokumentach A. i B. sądownie są legalizowane, załączając odpisy tychże kontraktów dla przechowania w zbiorze dokumentów i dla urzędu polatkowego w celu wymierzenia należytości, upraszam:

Świętny Sąd raczy urzędowi ksiąg gruntowych polecić, by tenże na podstawie kontraktu kupna sprzedaży z Janem Hromem w Janowie 1. Marca 1872 zawartego kupującego Wacława Horaka za właściciela realności pod Nr. 20. w Janowie położonej dotychczas wedle ks. głw.... st.... n.... wlsn. na imię Jana Hroma wpisanej intabulował, zaś na podstawie kontraktu najmu z Wacławem Horakiem 10. Marca 1872 zawartego, prawo najmu realności pod Nr. 20. w Janowie położonej do dnia 1. Lipca 1875 trwać mające, w stanie biernym tejże realności pod Nr. 20. w Janowie na rzecz podpisanego intabulował.

Jan Łącki.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd powiatowy w Janowie).

Jan Łącki gospodarz w Janowie pod Nr. 20.

za uwiadomieniem

Wacława Horaka właściciela realności tamże i Jana Hroma tamże

prosi o polecenie urzędowi ksiąg gruntowych, by tenże na podstawie kontraktu kupna sprzedaży A. Wacława Horaka za właściciela realności pod Nr. 20. w Janowie w stanie czynnym, zaś na podstawie kontraktu B. prawo najmu tejże realności do 1. Lipca 1875 w stanie biernym na rzecz proszącego Jana Łąckiego intabulował.

All. A. B. oryg., C. D. odpisy, 3 napisy.

Także ręczyciel może w imieniu wierzyciela, jeżeli tenże nadane sobie prawo do zabezpieczenia prawa zastawu, na majątku nieruchomym lub na hipotekowanym prawie dłużnika swego nie wykonuje, w imieniu wierzyciela wpisu zażądać.

Wzór podania ręczyciela o intabulację prawa zastawu na rzecz wierzyciela.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie!

M. st. 1 zlr. 50 ct.

- A. Skryptem A. we Lwowie dnia 1. Marca 1872 wydanym, zeznał Franciszek Depski właściciel realności pod Nr. 10. Isza część we Lwowie położonej, że od Feliksa Lubskiego sumę 500 zlr. w. a. gotówką wypożyczoną otrzymał, za którą pożyczkę podpisał Feliksowi Lubskiemu zaręczyl.

Przedkładając skrypt A. na którym umieszczone podpisy są legalizowane, upraszam, gdy podpisanemu na skutecznieniu intabulacji powyższego długu jako ręczycielowi zależy: Wysoki Sąd raczy Tabuli miejskiej polecić, by też skrypt przez Franciszka Dębskiego we Lwowie dnia 1. Marca 1872 wydany A. wpisał i na tej podstawie prawo zastawu wypożyczonej sumy 500 zlr. w. a. z procentami i kosztami w stanie biernym real-

ności pod Nr. 10. 1sza część położonej, Franciszka Dępskiego własnej, na rzecz Feliksa Lubskiego intabulowała.

Należytość od wpisu markami stemplowemi załącza się.

Ignacy Doliński.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd krajowy we Lwowie).

Ignacy Doliński kupiec we Lwowie pod Nr. 5. m. za uwiadomieniem

Feliksa Lubskiego kapitalisty pod Nr. 13. 4ta część i Franciszka Dępskiego właściciela realności Nr. 10. 1sza część

prosi o polecenie Tabuli miasta Lwowa, by taż na podstawie wpisać się mającego skryptu A. prawo zastawu wypożyczonej sumy 500 złr. w. a. z p. n. w stanie biernym realności pod Nr. 10. położonej, Franciszka Dępskiego własnej, na rzecz Feliksa Lubskiego intabulowała.

All. A. oryg, 3 napisy.

Wpisu wspólnych praw, które działu w stosunku do całości nie dopuszczają, może każdy wspólnik za siebie i za wszystkich udział biorących zażądać.

Wzór podania o intabulację wspólnego prawa w imieniu własnem i w imieniu reszty wspólników.

(Wewnątrz)

Świętny c. k. Sądzie powiatowy!

M. st. 1 złr. 50 ct.

Skryptem w Kołomyi dnia 1. Marca 1872 wydany, zeznał Leon Kryński właściciel realności pod Nr. 11. w Kołomyi położonej, że od Wacława Horaka, Ignacego Hroma i Jana Łackiego sumę 3000 złr. w. a. wypożyczoną otrzymał, obowiązując się od pomienionego kapitału procent rocznie po 6 od 100 opłacać, kapitał zaś sam za poprzedzającym obu stronom przysługującym trzymiesięcznem wypowiedzeniem zwrócić. Na zabezpieczenie powyższej sumy 3000 złr. w. a. z procentami 6 od 100 i możliwych kosztów egzekucyi, zapisał Leon Kryński bezpieczeństwo na hipotece realności pod Nr. 11. w Kołomyi położonej.

A. Załączając odpis skryptu A. dla zbioru dokumentów i dla urzędu podatkowego celem wymierzenia należytości upraszam: Świętny Sąd raczy urzędowi ksiąg gruntowych polecić, by tenże na podstawie skryptu pod A. załączonego, na którym umieszczone podpisy należyte są legalizowane, prawo zastawu dla wypożyczonej sumy 3000 złr. w. a. z procentami 6 od sta i kosztami w stanie biernym realności pod Nr. 11. w Kołomyi położonej, Leona Kryńskiego własnej, na rzecz Ignacego Hroma, Jana Łackiego i Wacława Horaka intabulował.

Wacław Horak.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd powiatowy w Kołomyi)

Wacław Horak kupiec we Lwowie pod Nr. 5. 1sza część za uwiadomieniem

Leona Kryńskiego właściciela realności Nr. 11. w Kołomyi, Jana Łackiego pod Nr. 20. w Janowie i Ignacego Hroma kramarza w Gródku

prosi o polecenie urzędowi ksiąg gruntowych w Kołomyi, by tenże na podstawie skryptu A. sumę 3.000 złr. w. a. w stanie biernym realności pod Nr. 11. w Kołomyi, na rzecz Wacława Horaka, Jana Łackiego i Ignacego Hroma intabulował.

All. A., 2. odpisy, 4. napisy.

O terminach.

Termina nie ustanowione na dzień kalendarzowy zaczynają się z dniem po doręczeniu.

Przy obliczaniu takowych nie można odliczać dni ferjalnych, niedzielnych i świątecznych, ani dni, podczas których podanie do sądu hipotecznego wniesić się mające znajdowało się na poczcie.

Termina te nie dopuszczają przedłużenia, wyjąwszy termin do usprawiedliwienia prenotacyi §. 43. i termin do przedłożenia pierwopisu dokumentu lub przekładu §. 88. i 89. ustawy z 25. Lipca 1871. o księgach gruntowych.

Przywrócenie do dawnego stanu rzeczy dla upadłego terminu w tej ustawie wyznaczonego, nie jest dopuszczalnym.

Przy hipotekach łącznych powstających przez skuteczenie wpisu w kilku korpusach tabularnych (kartach hipotecznych)

oznaczyć należy jeden korpus jako główny, a inne korpusy jako podrzędne. Jeżeli takiego oznaczenia nie ma, korpus tabularny najprzód w prośbie wymieniony za główny uważany będzie.

Jeżeli kto prosi o rozciągnięcie hipoteki już obciążonej na inne korpusy tabularne, dla jednejże wierzytelności, korpus pierwotnie obciążony za główny uważany będzie.

Wzór podania o intabulację pewnego kapitału na hipotekę łącznej.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie!

Mrk. stepl. 1 zlr. 50 ct.

- A. Skryptem pod A. załączonym we Lwowie 1. Marca 1872. wydanym, zeznał Leon Łęski właściciel dóbr Grzęda w obwodzie Lwowskim położonych, tudzież realności pod Nr. 10. 2ga część i 50. 4ta część leżących, że sumę 10.000 zlr. tytułem pożyczki gotówką wyliczoną od podpisanego otrzymał, obowiązując się od pomienionego kapitału procent po 6 od sta rocznie opłacać, kapitał zaś za poprzedniem 3 miesięcznem obu stronom przysługującym wypowiedzeniem zwrócić. Dla zabezpieczenia pomienionego kapitału procentów 6 od sta i możliwych kosztów egzekucyi zapisał mi tenże niepodzielną hipotekę na dobrach Grzęda w obwodzie lwowskim tudzież realnościach we Lwowie pod Nr. 10. 2ga część i 50. 4ta część położonych.

- B. Gdy podpisy na pomienionym skrypcie notaryalnie są legalizowane, upraszam, załączając pod B. odpis pomienionego skryptu dla urzędu wymiaru należytości: Wysoki Sąd raczy Tabuli krajowej i miejskiej polecić, by też skrypt A. w dotyczące księgi wpisały i na tegoż podstawie prawo niepodzielnej hipoteki sumy 10.000 zlr. w. a. z procentami 6 od sta i możliwemi kosztami egzekucyi w ilości 300 zlr. zapisanemi w stanie biernym dóbr Grzęda w obwodzie lwowskim położonych, Tabula miejska zaś w stanie biernym realności pod Nr. 10. 1ga część i 50. 4ta część we Lwowie położonych, jako na łącznych hipotekach a to dóbr Grzęda głównej a realnościach pod Nr. 10. 2ga część i 50. 4ta część podrzędnych, na rzecz podpisanego intabulowały.

Feliks Grom.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd krajowy we Lwowie)

Feliks Grom kupiec we Lwowie pod Nr. 3. 1sza część za uwiadomieniem

Leona Łęskiego właściciela dóbr Grzęda w obwodzie lwowskim tamże mieszkającego

prosi o polecenie Tabuli krajowej i miejskiej, by też na podstawie wpisać się mającego skryptu A. prawo niepodzielnej hipoteki sumy 10.000 zlr. w. a. z 6 procent i pr. n. w stanie biernym dóbr Grzęda w obw. lwowskim i realności pod Nr. 10. 2ga część i 50. 4ta część na rzecz Felixa Groma intabulowały.

All. A. oryg., B. odp's, 2. napisy.

Wzór podania o rozciągnięcie hipoteki intabulowanej pretensyi na inny korpus tabularny.

(Wewnątrz)

Świetny Sądzie powiatowy!

Mrk. stepl. 1 zlr. 50 ct.

- A. Wedle załączonego jak A. skryptu w Turce 1. Maja 1871. wydanego, Franciszek Hron właściciel realności pod Nr. 40. w Turce położonej, zeznał, że od podpisanego tytułem pożyczki sumę 2.000 zlr. otrzymał, obowiązując się pomieniony kapitał z rocznym procentem 6 od sta z poprzedniem trzymiesięcznem obu stronom przysługującym wypowiedzeniem zwrócić, zapisując oraz bezpieczeństwo dla kapitału, procentów i możliwych kosztów egzekucyi, powyższą wymienioną realność pod Nr. 40. w Turce położoną.

Wedle uwidocznionego na odwrotnej stronie skryptu A. umieszczonego potwierdzenia urzędu ksiąg gruntowych, pomieniona suma 2.000 zlr. na realności pod Nr. 40. w Turce położonej, intabulowaną została.

Gdy jednakże dopiero pomieniona hipoteka nie wystarcza na pokrycie powyżej wyrażonego kapitału, dłużnik Franciszek

- B. Hron deklaracją pod B. wydaną w Turce 1. Marca 1872. dla zabezpieczenia powyższej pretensyi 2.000 zlr. w. a. z proc. 6 od sta i możliwemi kosztami egzekucyi, hipotekę na realności w Rudkach pod Nr. 20. położonej, rozszerzając powyżej we wstępie wyrażoną hipotekę — zapisał.

Gdy odpisy na pomienionej deklaracji notaryalnie są legalizowane, załączając odpisy skryptu i deklaracji dla zbioru dokumentów, upraszam: Świetny Sąd powiatowy raczy urzędowi ksiąg gruntowych polecić, by tenże na podstawie skryptu A. przez Franciszka Hroma w Turce 1. Maja 1871. zeznanego A. i deklaracji tegoż B. w Turce 1. Marca 1872. zeznanej, prawo zastawu dla wypożyczonej sumy 2.000 złr. w. a. z proc. 6 od sta i możliwemi kosztami egzekucyi 40 złr. także w stanie bierzym realności w Rudkach pod Nr. 20. położonej, w drodze rozszerzenia, i jako na łącznej hipotece z odniesieniem się do głównego korpusu tabularnego realności pod Nr. 40. w Turce — intabulował.

Feliks Ropski.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd powiatowy w Rudkach).

Feliks Ropski oberzysta w Rudkach
za uwiadomieniem

Franciszka Hroma właściciela realności pod Nr. 40.
w Turce

prosi o polecenie urzędowi ksiąg gruntowych, by tenże na podstawie skryptu A. i deklaracji B. sumę 2000 złr. z proc. 6 od 100 i p. n. na realności pod Nr. 20. w Rudkach, w drodze rozszerzenia i jako na łącznej hipotece intabulował.

All. A. i B. oryg., 1 odpis, 2 napisy.

Jako z powyższego wzoru podania o rozszerzenie hipoteki intabulowanej już poprzednio na innej hipotece sumy się okazuje, wierzyciel obowiązany jest wymienić hipotekę jego pretensyi przysługującą, ażeby łączność hipoteki uwidocznią być mogła.

Szkodę z zatajenia istniejących już hipotek powstałą, ponosi wierzyciel.

Jeżeli uwidocznienie łączności hipoteki z jakiegokolwiek bądź powodu pominięte zostało, dłużnik o zanotowanie tejże upraszać może. Koszt wierzyciel powrócić ma, jeżeli zaniedbanie z jego winy nastąpiło.

Wpis łącznej hipoteki w kilku Sądach hipotecznych może przy załączeniu oryginalnych dokumentów lub odpisów tychże, równocześnie przy każdym Sądzie hipotecznym, lub w jednym podaniu być proszony, w pierwszym wypadku trza w każdym podaniu główny i wszystkie podrzędne korpusy tabularne wymienić. W drugim wypadku w podaniu główny korpus tabularny, tudzież

porządek w jakim podanie z jednego do drugiego Sądu przechodzić ma, oznaczyć należy.

Rekurs (powołanie) od zapadłych uchwał, w tym Sądzie hipotecznym wniesiony być ma, który uchwałę wydał.

Co się tyczy pierwszeństwa łącznej hipoteki, chwila w której podanie o dozwoleń wpis do tego Sądu hipotecznego, w którego księgach wpis przeprowadzony być ma wniesione zostało, przy każdym przedmiocie hipotecznym stanowi.

Wszystkie podania tabularne, które się do intabulowanego prawa na kilku łącznych hipotekach odnoszą, do tego Sądu hipotecznego wniesione być mają, w którego księgach główny korpus tabularny się znajduje, i podług stanu tego korpusu osądzona być mają.

Do usprawiedliwienia prenotacyi w różnych Sądach hipotecznych, dla jednej i tej samej pretensyi łącznie uzyskanej, wniesienie jednego pozwu usprawiedliwiającego jest dostateczne.

Pozew o usprawiedliwienie podać należy albo do powszechnego Sądu dłużnika hipotecznego, albo do sądu będącego instancją rzeczową, ze względu na jeden z przedmiotów hipotecznych, na którym prenotacja dozwoloną została.

Amortyzacja zadawnionych wierzytelności hipotecznych jest także wedle teraźniejszej ustawy hipotecznej z 25. Lipca 1871 dozwoloną.

Jeżeli od intabulacyi wierzytelności hipotecznej, odnośnie do której dalsze wpisy uskutecznione były, od ostatniego wpisu 50 lat upłynęło i jeżeli ci, którzy podług wpisów jako uprawnieni się okazują, lub spadkobiercy albo prawonabywcy tychże odszukanemi być nie mogą, tudzież jeżeli w przeciągu tego czasu ani spłata kapitału, ani opłata procentów nie nastąpiły, ani prawo do tejże pretensyi w jakikolwiek inny sposób udowodnić się starano, natenczas dłużnik o wprowadzenie amortyzacyi w Sądzie hipotecznym upraszać może.

W podaniu proszący powody wyluszczyć ma.

W skutek tego podania Sąd hipoteczny przepisane edykta rozpisze.

Jeżeli termin edyktami wyznaczony bezskutecznie upłynął, Sąd hipoteczny na podanie proszącego uchwałą amortyzację intabulacyi orzeknie i na wykreślenie tejże wraz z wszelkimi odnośnemi pozycyami zezwoli.

Prawne środki przeciw uchwałom skutkiem działalności

ustawy powszechnej hipotecznej wydanym, są jedynie powołania (rekursy) do wyższych władz sądowych.

Przedstawienia przeciw uchwałom tabularnym nie mają miejsca.

W rekursie nie można świeżych przytaczać dat (twierdzeń) ani przyłączać nowych dokumentów.

Rekursa wnoszą się zawsze do tej instancyi. Do Trybunałów można je podawać tylko pisemnie, do Sądów pojedynczych można je wnosić protokolarnie.

Do reкурсów pisemnych dołączyć należy napisy potrzebne do zawiadomienia osób interesowanych.

Termin rekursu wynosi przy doręczeniach w granicach okręgu Sądu krajowego wyższego dni 30tu po za obrębem tegoż okręgu dni 60.

Termin poczyna się z dniem po doręczeniu uchwały tabularnej, — dnie feryi sądowych, niedziele i święta, tudzież przesyłki pocztowej, nie potracają się przy obliczeniu terminu.

W przypadku odrzucenia rekursu przez drugą instancję, dalszy rekurs miejsca mieć nie może.

Jeżeli zaś rekurs będzie uwzględniony, można założyć rekurs do trzeciej instancyi.

O postępowaniu w razie założenia uzupełnienia, przywrócenia lub zmiany ksiąg gruntowych i górniczych rostrzyga ustawa z 25. Lipca 1871 Nr. 96. Dz. U. P.

Skoro projekt nowych ksiąg grantowych, wedle przepisów powszechnej ustawy o księgach gruntowych i ustaw krajowych sporządzonych dla całego okręgu pewnego Sądu ukończony będzie, Sąd krajowy wyższy wyznaczy dzień, od którego projekt ten za księgę gruntową uważany będzie (dzień otwarcia nowej księgi gruntowej) i zarazem zarządzi postępowanie dla urządzenia tejże księgi.

Edykt ten oznaczy okrąg, dla którego projekt wypracowany został, wymieniając powiaty sądowe lub gminy podatkowe, tudzież oznaczy miejsce, w którym nowa księga gruntowa przejrzana być może, niemniej pouczy, że od dnia otwarcia nowej księgi, prawa własności zastawy, jakoteż inne hipoteczne prawa na majątności w księgę wpisane, tylko przez wpisanie w tę księgę nabyte, ściśnione, lub na inne osoby przeniesione, albo też zniesione być mogą.

Pomieniony edykt zawierać ma wezwanie do niżej poszczególnionych zgłoszeń, ma oznaczyć Sąd, do którego zgłoszenia wniesione być mają i do tychże termin, którym nie krótszy jak rok, a nie dłuższy jak rok i sześć miesięcy być ma, wymieniając dzień ostatni wedle kalendarza, wyznaczyć ma; zarazem nadmienić, że prawnym skutkiem uchybienia terminu będzie utrata prawa poszukiwania pretensyi zgłosić się mających przeciw tym trzecim osobom, które hipoteczne prawa na podstawie wpisów w nową księgę gruntową wciągniętych, a wątpliwość niepodanych w dobrej wierze nabyli.

Przywrócenie do dawnego stanu, dla upadłego terminu edyktałnego nie ma miejsca i przedłożenie tegoż dla stron interesowanych dopuszczonem być nie może. Postanowienia te mają być w edyktcie zawarte.

Do zgłoszenia mają być zawezwane:

- a) wszystkie osoby, które na podstawie prawa, przed dniem otwarcia księgi nabytego, zmianę w tejsze zawartych, stosunki własności lub posiadania dotyczących wpisów przeprowadzić chcą, obojętnem jest przytem czyli ta zmiana przez dopisanie, odpisanie lub przepisanie, przez sprostowanie nazwy majątności, albo przez zestawienie korpusów tabularnych, albo w inny jaki sposób nastąpić ma;
- b) wszystkie osoby, które jeszcze przed dniem otwarcia nowej księgi na wpisanych w tejsze majątnościach lub na częściach tychże prawa zastawu, służebnictwa lub inne do wpisu stosowne prawa nabyli, o ile takowe prawa jako do dawnego stanu biernego należące wpisane być były powinny, a przy otworzeniu nowej księgi gruntowej już wpisane nie zostały.

Okoliczność, że zgłosić się mające prawo w księdze publicznej z użytku wychodzącej widoczne, lub z sądowego rozstrzygnięcia znane jest, lub że podanie odnoszące się do tego prawa w Sądzie się znajduje, obowiązku zgłoszenia się w niczem nie zmienia, co również edyktem wyraźnie ogłoszone być ma.

Każde zgłoszenie się z jedną z powyżej wyrażonych pretensyi, w księdze gruntowej przez zanotowanie uwidocznione być ma.

Zarazem, jeżeli wykazaniem nie zostanie, że o przedmiot o którym się zgłoszono, pozew wytoczony został, rozprawa z urzędu w tym względzie tak z tym przeciw któremu zgłoszenie nastąpiło, jakoteż z tymi, którzy wedle stanu księgi gruntowej w tym przedmiocie prawny udział mają, wprowadzoną być ma.

Jeżeli przy tej rozprawie przy której do wyjaśnienia rzeczy potrzebne dochodzenia i przesłuchiwanie w razie potrzeby na miejscu przeprowadzone być mają, ugoda między interesowanymi stronami zawrzeć się nie da, natenczas te strony, które zmianę wpisu żądają, do drogi prawa odesłane być mają i w tym celu tymże odpowiedni termin tylko dla ważnych powodów przedłużony być może.

Jeżeli strony interesowane na zmianę w księgach gruntowych się zgodziły, taż zmiana ma być przeprowadzoną.

Jeżeli termin do wytoczenia pozwu przeminął, lub wytoczony pozew ostatecznie odrzucony został, adnotacya zgłoszenia się wykreśloną być ma.

Polecenie wykreślenia nastąpi na podanie stron udział mających, po wysłuchaniu strony przeciwnej.

Wpis który na podstawie stron udział biorących uskuteczniiony zostanie, ma ten sam skutek prawny, co wpis hipoteczny.

Ten sam skutek mają wpisy w czasie zaprowadzenia księgi gruntowej istniejące, jeżeli przeciw tymże zarzut w czasie trwania terminu edyktalnego zgłoszony nie zostanie, lub jeżeli termin do wniesienia zarzutów w drodze prawa zaniedbany, lub pozew wytoczony ostatecznie odrzucony został.

W zgłoszeniu się z pretensjami powyżej pod b) poszczególnionemi, prawo i pierwszeństwo tegoż, tudzież korpus tabularny, w którym wpis nastąpić ma, tą nazwą oznaczony być ma, pod jaką w nowej księdze gruntowej jest wpisany.

W ogłoszeniu się ma być powiedzianem, na jakiej podstawie prawo o które się zgłoszono i tegoż pierwszeństwo uzasadnione są, dokumenta udowadniające mają do zgłoszenia być dołączone, lub powiedzianem być ma, gdzie te dokumenta wpisane lub przechowane są.

Wedle powyżej przytoczonych postanowień oznajmienie obciążające prawa mają być z wymienieniem pierwszeństwa jakie dla nich żądano, w dotyczącym korpusie tabularnym, pod napisem „dawne ciężary“ wpisane.

Skoro termin do oznajmienia praw obciążających w pierwszym edyktie oznaczony, przeminie, Sąd wyższy drugi edykt rozpisze.

Drugi edykt w myśl §. 5. ust. k. również okrąg, dla którego nową księgę gruntową zaprowadzono, i w której wpis dawnych ciężarów w skutek pierwszego edyktu uskuteczniiony albo

uzupełniony został, oznaczyć ma, i wszystkich tych, którzy w skutek istnienia lub hipotecznego pierwszeństwa jakiego wpisu w swych prawach pokrzywdzonymi się czują, zawezwać, aby zarzuty w terminie edyktem oznaczonym wnieśli, w przeciwnym bowiem razie wpisy już uskutecznione, prawny skutek hipotecznych wpisów osiągną.

Termin wyznaczony nie może trwać krócej jak miesiące sześć, i nie dłużej jak rok, ostatni dzień tegoż terminu dniem kalendarzowym oznaczony być ma.

Postanowienie §. 6. ustęp 2. ma być także w tym edyktie zachowane.

Zarazem jeżeli wykazaniem nie zostanie, że o przedmiot, o którym się zgłoszono, pozew wytoczony został, rozprawa z urzędu w tym względzie, tak z tym, przeciw któremu zgłoszenie nastąpiło, jakoteż z temi, którzy wedle stanu księgi gruntowej w tym przedmiocie prawny udział mają, wprowadzoną być ma.

Jeżeli przy tej rozprawie pojednanie stron udział mających nie nastąpi — Sąd oznaczy, która ze stron wedle rezultatu rozprawy sprzeczne żądania mających, do drogi prawa odesłaną być ma, i teje termin do wytoczenia pozwu oznaczy, którego od prawomocności rezolucyi, o powyższym odesłaniu do drogi prawa uwiadamiającej liczyć się ma i z ważnych tylko powodów przedłużony być może.

Jeżeli strony udział biorące, na zmianę w księgach gruntowych się zgodziły, taż zmiana ma być przeprowadzoną.

Jeżeli strona termin do wytoczenia pozwu wyznaczony zaniedba lub w procesie upadnie, natenczas, jeżeli zarzuty ze strony przeciwnej pochodziły, wpis podług tego, czyli istnienie czyli pierwszeństwo tegoż wpisu zostało poruszone, w miarę tego, wykreślony lub sprostowany być ma, o ile zarzut skutkiem uchybienia terminu staje się nienaruszalnym, albo w sporze ostatecznie skutkiem ostatecznie zapadłego wyroku upadnie, jeżeli zarzut wyszedł od samejże strony, wpis zarzutu wykreślić należy.

Rozporządzenia te mają być wydane na żądanie osoby interesowanej po wysłuchaniu strony przeciwnej.

Wpisy, które skutkiem pojednania się stron uskutecznione zostały, mają skutek prawny wpisu hipotecznego.

Równy skutek mają wpisy, w dawnym stanie biernym w czasie zaprowadzenia nowej księgi gruntowej istniejące, lub

w skutek zgłoszenia się uskutecznił, jeżeli w terminie edyktałnym nie był wniesiony zarzut przeciw takowemu, lub jeżeli w razie zarzutu, strona takowy czyniąca do drogi prawa odesłana, uchybiła terminu do wniesienia pozwu wyznaczonego, albo jeżeli po ostatecznem załatwieniu wytoczonego pozwu okaże się, iż strona pozywająca w procesie upadła.

Mający prawo podzastawu do czynienia tych kroków, które głównemu wierzycielowi do utrzymania się przy swych prawach, lub do czynienia zarzutów potrzebne są, uprawniony jest a to w tym samym czasie i sposobie, jak główny wierzyciel.

Zgłoszenie się lub zarzuty czynione po upływie terminu edyktałnego do podawania tychże wyznaczonego, będą odrzucone z urzędu.

Jeżeli w postępowaniu według tej ustawy przeprowadzić się mającemu, strona na drogę prawa odesłana zostanie, właściwość do przeprowadzenia sprawy według postanowień powszechnych, o właściwości sądów ocenioną będzie.

Czynności urzędowe przedsiębrane w celu założenia, uzupełnienia przywrócenia i zmiany ksiąg hipotecznych, są wolne od stempli i należności.

Od tychże wolności są także wszelkie protokoły, wypisy, podania i załączenia o tyle, o ile służyć mają do przeprowadzenia postępowania tą ustawą objętego, z wyjątkiem rozpraw dla drogi prawa zastrzeżonych.

Ustawa niniejsza dotyczy także i ksiąg górniczych z zastosowaniem powszechnej ustawy górniczej.

Ustawa niniejsza wchodzi w moc obowiązującą z dniem ogłoszenia.

Wedle wydanego obecnie rozporządzenia Ministerium Sprawiedliwości z 12. Stycznia 1872 Nr. 5. Dz. U. P., w którym instrukcja ku wykonaniu powszechnej ustawy o księgach gruntowych zawartą jest, odpisy dokumentów przez wnoszące strony dla zbioru dokumentów przeznaczone, na arkuszach papieru zwykłej objętości czytelnie pisane być mają, a po lewej stronie tychże próżne miejsca zostawione być mają, aby przy oprawie księgi wszyte być mogły.

Przy sprawdzaniu odpisów dla zbioru dokumentów przeznaczonych nie przeszkadza, jeżeli odpisy mechanicznymi środkami (pod prasą czyli tłocznią, lub litografią) sporządzone i tym sposobem pomnożone przedłożone zostaną; również nie przeszkadza,

jeżeli odpisy kilku dokumentów na jednym i tym samym arkuszu się znajdują.

W Sądach tabularnych, przy których odpisy dokumentów w księgi ku temu przeznaczone wpisywane były, sposób ten kopiowania dokumentów wedle wydanych obecnie rozporządzeń, przy zachowaniu przytem przepisów ustawy powszechnej o księgach gruntowych i nadal pozostać ma.

Jeżeli strona dla przyspieszenia wydania (ekspedycji) prócz oryginałów także odpisy dokumentów przedłoży, odpisy te jeżeli należyście sporządzone się okażą, przy wpisywaniu w księgę dokumentów (dowodów) miasto oryginałów służyć mają, a wydanie tychże nie ma być powstrzymane aż do uskutecznienia wpisu w księgi dowodów.

Przedłożone przez strony odpisy, opatrzone potwierdzeniem zgodności z oryginałem, w podaniu przechowane być mają.

Każdemu dozwolone jest wglądać w księgi gruntowe i przynależące do tychże rejestra, w zbiór lub księgi dokumentów, w czasie godzin urzędowych, o których w urzędzie ksiąg gruntowych przez przybicie ogłoszenia strony zawiadomione być mają.

Wgląd w inne w urzędzie ksiąg gruntowych przechowane akta wyjawszymi wnioski pojedynczych sędziów, nad którymi głosowano, mogą być tym tylko dozwolone, którzy interes prawny w tem mają. W wątpliwych wypadkach rozstrzyga przelożony Sąd.

W księgi gruntowe tylko w przytomności urzędnika wglądać można, i stronom wzbronione jest daty (wiadomości) o których dowiedzieć się chcą z ksiąg lub aktów gruntowych, bez nadzoru urzędnika ku temu wyznaczonego wyszukiwać.

Na zapytanie stronom jednakże wszelkie potrzebne objaśnienia, a szczegółowo te wiadomości z dziennika udzielić się mają, które do trafnego osądzenia wpisów potrzebne są.

Kto przy wglądaniu z ksiąg lub aktów wynotowania poczynić chce, nie może do tego atramentu używać.

Każdy może zażądać w urzędzie ksiąg gruntowych odpisów pojedynczych lub uwierzytelnionych, wyciągów z ksiąg gruntowych, z zbioru lub księgi dokumentów.

Odpisy z innych w urzędzie ksiąg gruntowych przechowanych aktów, wyjawszymi odpisy wniosków przy posiedzeniach czynionych, nad którymi głosowano, mogą być tym wydane którzy interes prawny w tem mają.

Odpisy mają być napisem w oczy wpadającym zaopatrzone, i również z ksiąg jakoteż z aktów w objętości przez strony żądanej, wydane. W każdym odpisie miejsce z księgi lub aktów, z których odpis się wydaje, dokładnie w celu łatwego odszukania tegoż w księgach albo aktach oznaczona być ma.

Wyciągi z ksiąg gruntowych:

1. zupełnego stanu hipotecznego korpusu tabularnego lub
2. ułamkowej części tegoż
3. hipotekowanej pretensyi (wierzytelności) wydają się.

W pierwszym wypadku wyciągi jako ogólne, lub drugim i trzecim wypadku jako szczególne oznaczone być mają.

Wyciąg ogólny ma zawierać w sobie wszelkie wpisy w księdze głównej, lub w księdze tejże miejsce zastępującej, w czasie wydania wyciągu, istniejące, z których dowiedzieć się można.

1. Treść, objętość i prawne przymioty korpusu tabularnego,
2. teraźniejszego właściciela tegoż korpusu, niemniej o ograniczeniach lub ścieśnieniach praw własności tegoż;
3. wszelkie na korpusie tabularnym istniejące długi lub ciężary.

W szczególnych wyciągach mają być prócz wpisów pod 1. i 2. poszczególnionych, tylko te pod 3. wymienione wpisy ciężarów widoczne, które się do przedmiotu w wydanym wyciągu zawartym odnoszą.

Każdy wyciąg może być zupełnej, lub skróconej treści wydany (sumaryczny).

W wyciągu zupełnej treści, mają być hipoteczne wpisy dosłownie wypisane

W wyciągu o skróconej treści (sumarycznym) przy wpisach ciężarów, tylko krótkie napomknione o wpisanym rzeczowym prawie i o wysokości ciężaru podane być ma, wyjawszy jednakże, jeżeli niektóre wpisy dosłownie mają być na wyraźne żądanie strony wypisane w wyciągu.

Wyciąg o skróconej treści (sumaryczny) ma jako taki mieć stósowny napis.

Zmiany, które po wydaniu wyciągu nastąpiły, mogą jako ciąg dalszy tegoż być dopisane.

Jeżeli żadna zmiana nie zaszła i żadne podanie odnoszące się do treści wyciągu do Sądu nie weszło, okoliczność ta na żądanie strony na wyciągu potwierdzoną być może.

Jeżeli dokument, oryginalnem potwierdzeniem wpisu uczynionego (kontestacją tabularną) zaopatrzony jest, na tymże doku-

mencie, na żądanie strony posiadającej tenże dokument, potwierdzenie co do wszelkich dalszych wpisów, odnoszących się do widocznego na dokumencie wpisu dodane być ma.

Na zamówione odpisy, wyciągi — ma być osobna ku temu służąca księga prowadzona, w której dzień zamówienia, strona zamawiająca przedmiot zamówienia, dzień wydania, wyszczególnienie przyjętych, lub możliwie zwróconych marek stemplowych, podpis odbierającego lub potwierdzenie — zawarte być mają.

Zamówienie ustnie lub pisemnie nastąpić może i niezwłocznie do księgi zamówień wpisane być ma. Na żądanie strony, potwierdzenie uczynionego zamówienia wydane być ma, w którym odebranie marek stemplowych pokwitowane być ma.

Zamówienia w tym porządku, w którym uczynione zostały, uskutecznione być mają. Wyjątek stanowią prędsze uskutecznienia powodowane publicznym interesem lub nagłością sprawy, za zezwoleniem przełożonego Sądu.

Zezwolenie to w księdze uwidocznione być ma.

Potwierdzenia zaszłych czynności, o których w myśl §. 31. z ksiąg lub aktów z wszelką pewnością wiadomość powziąć można, Sąd tabularny na żądanie strony, która takiego potwierdzenia do spraw swych potrzebuje, wydać ma.

O prawie dziedziczenia.

I. Co to jest prawo dziedziczenia, co jest przedmiotem onego i w jaki sposób ono pełnionem bywa.

Wyłączne prawo wzięcia w posiadanie całego spadku lub pewnej w stosunku do całości oznaczonej części jego (n. p. połowy, trzeciej części) nazywa się prawem dziedziczenia.

Prawo dziedziczenia wynika albo z woli przez spadkodawcę według przepisów ustawy objawionej, albo z umowy dziedziczenia przez ustawy dozwolonej, albo też z ustawy. (§§. 532. i 533. U. C.)

W celu uroszczenia sobie prawa dziedziczenia, spadek lub spuścizna koniecznie znajdować się musi.

Ogół praw i obowiązków osoby zmarłej, o ile takowe nie polegają wyłącznie na osobistych stosunkach, zowie się jej spadkiem lub spuścizną.

Do praw zatem takich, które na spadkobierców przechodzą, należą również w myśl ustawy rzemieślniczej także i rzemiosła, interesa handlowe i przywileje przemysłowe, — dalej kwota 31 zhr. 50 ct., którą reangazowani w myśl prawa ochotnicy zapisać mogą, na koniec kapitał zastępcy, nawet w tym razie, gdy zastępca sam sobie życie odebrał i gdy samobójstwo popełnił w stanie nieprzytomnym.

Wzmiankowane trzy sposoby dziedziczenia mogą także jednocześnie mieć miejsce tak, iż w stosunku do całości oznaczona część spadku przypada jednemu dziedzicowi na mocy rozporządzenia ostatniej woli, drugiemu z umowy, trzeciemu z ustawy.

Jeżeli komu nie jest przeznaczona część jaka całego spadku, w stosunku do jego całości oznaczona, lecz tylko pewna pojedyncza rzecz, jedna lub więcej rzeczy pewnego gatunku, suma pieniężna albo prawa jakie, natenczas to, co tym sposobem jest przeznaczone nazywa się zapisem (legatem).

By prawo dziedziczenia sprawowanym być mogło, musi dziedzic spadkodawcę przeżyć, a jeżeli to nastąpi, natędy prawo dziedziczenia na jego dziedziców także przed odbiorem spadku przechodzi.

II. Co to jest testament i jakich przepisów w celu sporządzenia takowego trzymać się należy.

Rozporządzenie, którem spadkodawca majątek swój lub jego części jednej lub więcej osobom odwołalnie na przypadek śmierci zostawia, nazywa się rozporządzeniem ostatniej woli.

Jeżeli rozporządzenie ostatniej woli zawiera ustanowienie dziedzica, nazywa się testamentem, jeżeli zaś inne tylko zawiera postanowienia, zowie się kodycylem.

Ten, który co do spadku swego, to jest co do majątku pozostałego po śmierci swej, rozporządzenie takie zawiera, zowie się spadkodawcą, zaś ten, któremu cały spadek lub też część takowego zapisanym zostaje, zowie się spadkobiercą czyli dziedzicem.

Rozporządzenie ostatniej woli może każdego czasu przez spadkodawcę odwołaniem lub też zupełnie zniesieniem zostać.

Ważnym znakiem testamentu jest zatem mianowanie dziedzica, to znaczy ustanowienie takowego.

Jeżeli spadkodawca li tylko jednego dziedzica ustanawia, tedy zowie się dziedzic taki dziedzicem unwersalnym czyli jedynym.

Spadkodawca winien sam ustanowić dziedzica, mianowanie tegoż nie może zatem pozostawić zdaniu trzeciego.

Wola spadkodawcy oświadczoną być winna wyraźnie, nie zaś przez samo postanowienie czynionego mu przedstawienia; w stanie zupełnej przytomności umysłu, z rozwagą, prawdziwie bez przymusu, w stanie wolnym od podstępów i istotnej pomyłki.

Jeżeli dowiedzionem będzie, że ostatniej woli rozporządzenie nastąpiło w stanie szaleństwa, głupowatości lub opilstwa; tedy rozporządzenie takie jest nieważnem.

Jeżeli kto utrzymuje, iż spadkodawca pozbawiony rozumu, w czasie czynienia rozporządzenia ostatniej woli był przy zupełnej przytomności umysłu, niewątpliwie tego twierdzenia przez urzędowe osoby czyli przez rzeczoznawców, które o stanie umysłu spadkodawcy dokładnie się przekonywały, lub przez inne pewne dowody wykazaną być winna.

Marnotrawca sądownie za takiego uznany, tylko połową swego majątku przez działanie ostatniej woli rozporządzać może.

Nieletni, to jest ci, którzy jeszcze 14 roku życia swego nie złożyli, nie są zdolnymi do robienia testamentu.

Małoletni, którzy rok 14 złożyli, jednak lat osmnastu nie skończyli, mogą tylko sądowy robić testament, a to w ten spo-

sób, że Sąd ostatnią ich wolę do protokołu przyjmuje. Po skończeniu lat ośmnastu, oświadczenie ostatniej woli żadnemu więcej nie ulega ograniczeniu.

Wedle §. 574. U. C. nie mógł zbrodniarz na karę śmierci skazany, od dnia ogłoszonego mu wyroku, jeżeli zaś na najcięższe lub ciężkie więzienie był skazany, dopóki trwała kara jego — czynić żadnego ważnego rozporządzenia ostatniej woli. §. ten jednak został rozporządzeniem z d. 15. Listopada 1867. Nr. 131. Dz. pr. P. §. 5. zniesionym.

Czynić także ważnego ostatniej woli rozporządzenia nie mogą dezerterzy (umykający) jakoteż nieuprawnieni wywędrujący.

Dalej ważne testamentu robić nie mogą osoby zakonne w powszechności. Jedynie tylko kapłan wojskowy może swym tak zwanym (*peculio quasi castrensi*) majątkiem ważnie rozporządzać i co do takowego testament sporządzić.

Można ostatnią swą wolę słownie lub pisemnie oświadczyć, kto chce robić testament słowny, ten powinien ostatnią swą wolę oświadczyć prawdziwie w obec trzech zdolnych świadków jednocześnie obecnych i którzyby poświadczyć mogli, że co do osoby spadkodawcy żaden nie zaszedł podstęp lub omyłka. Świadkowie muszą zatem spadkodawcę osobiście znać. Wprawdzie nie ma potrzeby, lecz ostrożność wymaga; ażeby świadkowie dla ułatwienia pamięci albo wszyscy wspólnie, albo każdy dla siebie sami spisali oświadczenie spadkodawcy, albo też takowe przez kogo innego spisać kazali.

Dziedzic lub ktokolwiekby, któremu na tem zależy, by dokładną treść ostatniej woli rozporządzenia powziął, może za dać, aby wszyscy trzej świadkowie słownego testamentu, ostatnią wolę spadkodawcy przysięgą stwierdzili.

Zaprzysiężenie to potrzebnem jest do prawomocności ostatniej woli rozporządzenia.

Jeżliby jeden z powyższych trzech świadków sądownie już nie mógł być słuchanym, nately w celu prawomocności takiego słownego ostatniej woli rozporządzenia potrzebnem jest, by rozporządzenie to przynajmniej przez zgodne zeznania dwóch zaprzysiężonych świadków stwierdzonem zostało.

Niezdolnymi świadkami przy rozporządzeniach ostatniej woli są osoby zakonne, kobiety, młodzieńcy lat ośmnastu nie mający, na umyśle nie przytomni, ślepi, głusi albo niem, tudzież ci, którzy nie rozumieją mowy spadkodawcy, dalej ci, któ-

rzy za popełnioną zbrodnię oszustwa lub za jakąkolwiekby zbrodnię z chciwości zysku pochodzącą ukarani zostali.

Dziedzic, lub zapisobierca co do spadku onemuż przeznaczanego, dalej jego małżonek, rodzice, dzieci, rodzeństwo lub osoby w tym samym stopniu z nim spowinowaczone, tudzież jego płatni domownicy, nie są zdolnymi świadkami.

Przy rozporządzeniach ostatniej woli, czynionych w czasie żeglugi i w miejscach, gdzie jest powietrze lub inna zaraźliwa choroba, mogą być także świadkami osoby zakonne, kobiety i młodzieńcy mające już lat czternaście skończonych. Jednak takie ostatniej woli rozporządzenie ważnem jest tylko przez 6 miesięcy, po skończonej żegludze lub po ustaniu zarazy zatem, gaśnie ważność tego ostatniej woli rozporządzenia po upływie tego czasu.

Oprócz ustanowienia dziedziców mogą także testamenta w sobie mieścić postanowienia co do legatów.

Kto chce ostatnią wolę oświadczyć na piśmie i bez świadków, powinien testament lub kodycył własnoręcznie napisać i własnoręcznie przez położenie nazwiska swego podpisać. Wyrażenie dnia, roku i miejsca, w których oświadczenie ostatniej woli rozporządzenia uczynionem było, nie jest wprawdzie potrzebnem, lecz dla uniknienia sporów przydatnem.

Poleca się umieszczenie daty na testamencie tem bardziej, ile że, w razie gdy więcej testamentów sporządzonych jest, zawsze wcześniejszy przez późniejszy zniesionym zostaje.

Gdy zaś na jednym lub drugim testamencie brakuje wyrażenia czasu sporządzenia takowego, wtedy co do późniejszego sporządzenia onegoż wątpliwość nastąpić może.

Oświadczenie ostatniej woli nie przez spadkodawcę, lecz przez inną osobę na żądanie onegoż napisane, powinien spadkodawca własnoręcznie podpisać. Dalej powinien przed trzema zdolnymi świadkami, z których przynajmniej dwóch jednocześnie obecnymi być powinno, potwierdzić, że to pismo jest jego ostatnią wolą.

Nakoniec świadkowie powinni się także podpisać jako świadkowie ostatniej woli albo wewnątrz, albo zewnątrz, zawsze jednak na samym akcie, nie zaś na okładce.

Osnowę testamentu nie musi świadek wiedzieć, przeczytanie zatem testamentu przed podpisem świadków jest zbędnem.

Spadkodawca, który nie umie pisać, powinien oprócz zachowania formalności powyżej naprowadzonych, zamiast podpisu,

znak swojej ręki w obec wszystkich trzech świadków własnoręcznie położyć.

Dla utrzymania trwałego dowodu na to, kto jest spadkodawcą, należy także tej użyć ostrożności, aby jeden ze świadków nazwisko spadkodawcy, jako podpisujący za niego, napisał, n. p. ††† to jest Józef Łucki spadkodawca przeze mnie Wincentego Brzeckiego podpisującego i świadka ostatniej woli oświadczenia.

Podpisy czynione pismem hebrajskim lub żydowskim, uważane są jako zwykłe znaki ręczne.

Całe pismem tem sporządzone dokumenta są zupełnie nieważne.

Jeżeli spadkodawca nie umie czytać, powinien kazać sobie przeczytać pismo przez jednego świadka w obecności dwóch drugich, którzy osnowę pisma przejrżeli, tudzież potwierdzić, iż pismo to zgadza się z jego wolą. W każdym przypadku piszący ostatnią wolę, może być zarazem świadkiem.

Piszący testament nie może jednak być zdolnym świadkiem ze względu na takie postanowienia ostatniej woli oświadczenia, któremi jemu jego małżonce, rodzicom, dzieciom rodzeństwu lub osobom w tym samym stopniu z nim spowinowacowanym, ze spadku coś przypada.

Rozporządzenie ostatniej woli przez powołanie się spadkodawcy do kartki lub pisma wtenczas tylko ma skutek, kiedy pismo to ma wszystkie warunki do ważności oświadczenia ostatniej woli potrzebne. W powszechności jedno i to samo pismo, obejmujące rozporządzenie ostatniej woli, dla jednego tylko służy spadkodawcy. Wyjątek co do małżonków znajduje się w rozdziale o kontraktach małżeńskich.

Zauważyć wreszcie należy, iż wszelkiego rodzaju pisemne oświadczenia ostatniej woli, gdy z kilku arkuszy się składają, mają być jedną nicią zeszyte, oba końce takowej trwałym lakiem zlepione, a następnie pieczęcią wystawiciela zapieczętowane, inaczey podsunąć się mogący arkusz na wiarę nie zasługuje.

Jeżeli spadkodawca nie zachował jakiego z powyżej przepisanych a wyrażnie samej tylko przezorności nie pozostawionych warunków, natenczas rozporządzenie ostatniej woli jest nieważnem.

Testamenta nie powinny być stemplem opatrzone, lecz wtedy gdy spadek po odtrąceniu długów massalnych kwotą 25 złr. w. a. przenosi, należy uiścić kwotę prawem przepisaną.

Testament można także sporządzić sądownie, testament więc taki może być słownym lub pisemnym.

Kto zatem chce testament sądownie i pisemnie zdziałać, ten musi pisemne rozporządzenie swe własnoręcznie podpisać i sądowi osobiście oddać.

Sąd sporządza co do odbioru testamentu protokół i przyjmuje sądownie zapieczętowany testament ten do przechowania za wręceniem dowodu doreczenia.

Jeżeli spadkodawca chce ostatnią swą wolę słownie przed Sądem oświadczyć, tedy co do oświadczenia tego protokół sporządzonym i sądownie zapieczętowanym i przechowanym zostaje.

Aktem notaryalnym sporządzone ostatniej woli rozporządzenie równe jest rozporządzeniu przed Sądem czynionemu.

Co do mocy i skutku jest pozasądownie zdziałane ostatniej woli rozporządzenie, sądownie sporządzonemu równe.

Ustawa notaryalna z 25. Lipca 1871 Nr. 75. Dz. ustaw Państw. rozporządza w tym celu co następuje:

§. 70. Rozporządzenia testamentowe przed dwoma notaryuszami lub przed jednym notaryuszem i dwoma świadkami ustnie zrobione lub na piśmie przedłożone, mają być tak samo uważane, jak rozporządzenia testamentowe sądowe, jeżeli są sporządzone a względnie przyjęte z zachowaniem ogólnych przepisów o urzędowaniu notaryuszów i jeżeli przytem zachowano przepisy o sporządzaniu rozporządzeń testamentowych, zamieszczone w §§. 569, 587—592, i 594—496 powszechnej księgi ustaw cywilnych, jakoteż formalności przepisane §§. 62 i 73 ustawy niniejszej.

§. 71. Jeżeli spadkodawca przy sporządzaniu ustnych rozporządzeń testamentowych, chce zamieścić postanowienia ciemne lub dwuznaczne, które łatwo mogłyby dać powód do procesu, lub które nie wyrażałyby skutku przez spadkodawcę zamierzonego, notaryusz powinien go w stosowny sposób oświecić.

Jeżeli jednak spadkodawca pomimo tego obsta je przy tych postanowieniach, notaryusz ma wprowadzić sporządzić rozporządzenie testamentowe, lecz winien w niem nadmienić wyraźnie o uczynionem przez siebie przedstawieniu.

§. 72. Jeżeli spadkodawca jest niewidomy, głuchy, niemy lub głuchoniemy, i w tym także razie zachowane być mają przepisy w §§. 59—61, a jeżeli nie umie języka, w skutek czego zachodzi jeden z wypadków wspomnianych w §§. 62—64, przepisy tamże podane.

§. 73. Po dokonaniu czynności urzędowej należy spisać protokół z zachowaniem postanowień §. 68.

Jeżeli strona nie może położyć ani znaku ręki, przeszkoda

tego powinna być wyraźnie wspomniona i potwierdzona przez świadków aktu.

Jeżeli rozporządzenie testamentowe zostało oddane na piśmie, wolno stronie użyć własnej pieczęci do opieczetowania okładki, w której rozporządzenie testamentowe jest zawarte. Jeżeli się tak stało, należy uczynić o tem wzmiankę w protokole.

§. 74. Rozporządzenie testamentowe stósownie do §. 70. notaryuszowi na piśmie oddane, może być zwrócone oddawcy, lecz tylko na jego osobiste żądanie, lub na żądanie tego, kto się wykaże umyślnie do tego celu wystawionem, urzędownie uwierzytelnionem pełnomocnictwem. W razie zwrotu należy sporządzić akt notaryalny.

Rozporządzenie testamentowe traci przez takie zwrócenie moc rozporządzenia testamentowego sądowego.

§. 75. Przepisy §§. 70—73 mają być i wtedy stósowane, gdy strona chce odwołać rozporządzenie testamentowe, mające moc rozporządzenia testamentowego sądowego.

Jeżeli odwołane rozporządzenie testamentowe było zrobione przed notaryuszem, odwołanie powinno być zanotowane na spisany pierwotnie protokole, a jeżeli odwołanie odnosi się do rozporządzenia testamentowego oddanego notaryuszowi na piśmie, na niem samem, nie zaś tylko na okładce.

Podobną notatkę notaryusz winien zrobić wtedy, gdy sporządza akt notaryalny względem odwołania, lub gdy ma być odwołaniem rozporządzenie testamentowe względem którego sporządził akt notaryalny.

Wzór testamentu przez spadkodawcę własnoręcznie spisane go i podpisanego.

TESTAMENT.

Będąc zupełnie przytomnym zatem i na umyśle zupełnie zdrowym i chcąc wszelkim po śmierci mej względnie spadku mojego wyniknąć mogącym sporom zapobiedz, rozporządzam na wypadek śmierci mojej co do spadku mego następuję:

I. Pogrzeb mój niechaj się odbędzie całkiem pojedynczo, lecz przystojnie.

II. Na wypadek, gdybym zmarł nie w mym zamku w Gródku się znajdującym, lecz gdzieindziej, tedy zwłoki me po dokonaniu poświęceniu w miejscu śmierci mej i odbyciu sześciu nabożeństw żałobnych do Gródka exportowanemi i do tamże się znajdującemu grobu familijnemu pochowanemi być mają.

III. Majątek mój składa się:

- a) z zupełnie od ciężarów wolnego i na moje imię intabulowanego dobra Gródek, w obwodzie lwowskim leżącego;
- b) z domu dwupiętrowego pod Nr. 6. 2ga część we Lwowie położonego;
- c) z sumy 40 000 złr. w. a. w obligacjach indemnizacyjnych, — która to kwota przechowana jest w kasie mojej w pokoju sypialnym zamku mego w Gródku się znajdującej;
- d) z intabulowanej na pierwszym miejscu na rzecz mej w stanie biernym dóbr Nowysioł pretensyi w kwocie 40.000 złr. w. a. i procentów od tejże po 6 od sta. Dotyczący skrypt dłużny znajduje się również w powyż. wzmiankowanej kasie mej.

IV. Jako mych najbliższych krewnych pozostawiam: pełnoletniego syna mego Mieczysława Bronickiego, dalej dwóch małoletnich synów Bronisława i Władysława Bronickich, wreszcie córkę Wandę zamężną Typulską, a nakoniec prócz tych krewnych małżonkę moją Emilią z domu Torską.

V. Jako dziedzica całego majątku mego, z wyjątkiem jedynie wspomnianych powyżej obligacji indemnizacyjnych i intabulowanej na rzecz mą na dobrach Nowysioł pretensyi, — ustanawiam niniejszem pełnoletniego syna mego Mieczysława Bronickiego. Jemu zatem zapisuję dobro Gródek i należący do tegoż fundus instruktus. Otrzymać on więc dobro to ma z wszelkimi na onymże znajdującymi się fabrykami i wszelkimi jakie bądź imię noszącymi zasobami w testamentarnej wartości 39.000 złr. w. a. jak niemniej znajdującą się napoderędziu gotowiznę w złocie, srebrze i banknotach.

VI. Z wartości więc tych ma syn mój Mieczysław Bronicki tytułem spłaty części spadkowych, następne wypłaty do uiszczenia:

- a) memu młodszemu synowi Bronisławowi, a względnie bratu jego kwotę 80.000 złr., mówię ośmdziesiąt tysięcy złr. w. a.
- b) drugiemu synowi memu Władysławowi Bronickiemu a względnie bratu jego także kwotę 80.000 złr. w. a., mówię ośmdziesiąt tysięcy złot. reńsk. wal. austr.;
- c) córce mej Wandzie zamężnej Typulskiej, a względnie siostrze jego tylko kwotę 40.000 złr. w. a., mówię czterdzieści tysięcy złot. reńsk. wal. austr., bowiem ona już kwotę 40.000 złr. w. a. przy jej zamęczeniu tytułem posagu odemnie otrzymała.

Atoli dopiero po osiągniętej pełnoletności wszystkich trzech powyższych legatów to jest Bronisława i Władysława Bronic-

kich, tudzież Wandy zameżnej Typulskiej, syn mój Mieczysław Bronicki wypłacić im ma namienione dopiero sumy i to z procentem po 5 od sta, które to procenta jednak od śmierci mej płacić im winien.

VII. Małżonka moja Emilia z domu Torska otrzymać ma pożytek z części spadkowej 100.000 złr. w. a. a to w ten sposób, iż syn mój Mieczysław winien jej jest aż do śmierci jej opłacać od powyższych 100.000 złr. w. a. procent 6 od sta od dnia śmierci mej począwszy, miesięcznie i z góry.

Po śmierci zaś jej przypada też jej udzielona część spadkowa 100.000 złr. w. a. na wszystkie namienione 4ga dzieci moje w równych częściach to jest na każde z nich po 25.000 złr. w. a.

VIII. Z namienionych w kasie mej przechowanych 40.000 złr. w. a. w obligacjach indemnizacyjnych otrzymać ma każde z wyszczególnionych 4ga dzieci moich po 10.000 złr. w. a., mówię dziesięć tysięcy złotych, reńsk. wal. austr. obligacjami indemnizacyjnymi.

IX. Tak samo otrzymać ma każde z mych dzieci kwotę 10.000 złr. w. a. z sumy 40.000 złr. w. a. na dobrach Nowysiół na rzecz mą intabulowanej.

X. Winien syn mój Mieczysław Bronicki w ciągu roku po śmierci mej kwotę 4.000 złr. w. a. do rąk dotyczącej władzy politycznej w tym celu złożyć, by kapitał ten na utworzenie fundacji szkółki w Gródku obróconym został, zaś z odpadających od kapitału tego rocznych 6 procentów, corocznie 6ciu ubogich uczniów z Gródka bez względu na płeć i wyznanie religijne, potrzebnymi książkami szkolnymi i odzieniem obdarzeni zostali.

XI. Również ma syn mój Mieczysław w rok po śmierci mej kwotę 4.000 złr. w. a. do rąk przełożonego gminy Gródek w tym celu złożyć, by z kapitału tego fundusz dla ubogich tego rodzaju urządzonym został, że z odpadających od tego kapitału rocznych 6 procentów corocznie a względnie w rocznicę śmierci mej sześciu najuboższych mieszkańców miasta Gródka bez względu na ich płeć i wyznanie religijne, między sobą w równych częściach obdarzyć.

Wybór obdarzyć się mających uczniów i zubożałych mieszkańców Gródka zawisłym być ma od ówczesowego przełożonego gminy Gródka.

XII. Wszystkim w czasie śmierci mej u mnie w służbie będącym sługom i urzędnikom gospodarczym winien jest syn mój Mieczysław za miesiąc po śmierci mej, każdemu z nich tytułem

legatu jednoroczną przez tychże pobieraną pensję wypłacić, które to legata wedle mego obrachowania 2000 złr. w. a. wynosić mają.

XIII. Koszta pogrzebu mego jak niemniej możliwe zaległe koszta leczenia winien jest syn mój Mieczysław bez najnniejszego potrącenia takowych z oznaczonych części spadkowych i legatów sam ponosić, a to z tego powodu, ponieważ po śmierci mej znajdująca się gotówka jemu tylko przypada.

XIV. Na podorędziu będące srebro i urządzenie moje w zamku mym w Grudku jak niemniej domu moim we Lwowie pod Nr. 6... położonym, dalej znajdujące się urządzenia stołowe, poscielenie, porcelany i szkła, nakonec para cugowych koni (kasztanów) z przynależnymi szorami i powozem (Patharwagen) są własnością małżonki mej Wandy.

XV. Gdyby żona moja Wanda z synem mym Mieczysławem wspólnie mieszkać nie chciała, tedy przysługuje jej prawo używania dożywotnie i bezpłatnie mieszkania w domu mym pod Nr. 6. we Lwowie na 2gim piętrze znajdującego a składającego się z 4 pokoi, 1 kuchni, piwnicy, strychu, stajni i wozowni, a syn mój Mieczysław obowiązany jest jej celem utrzymania koni rocznie 80 korcy owsa i 72 cetnarów siana bezpłatnie dostarczyć.

XVI. Wszelkie tu namienione w testamentarnej wartości dóbr Gródek i realności pod Nr. 6. we Lwowie naznaczone części spadkowe i legata winien jest syn mój Mieczysław aż do zupełnego umorzenia takowych na hipotecę dóbr Gródek i realności pod Nr. 6. we Lwowie tabularnie zabezpieczyć.

To jest ostatnia ma wola, którą własnoręcznie spisuje i podpisuje.

Antoni Bronicki.

Pisemny, lecz przez spadkodawcę nie własnoręcznie spisany Testament.

Ostatnia ma wola.

1. Gdybym ja podpisany J. K. jako wdowiec lub jako niezamężny bezdzietnie zmarł — natenczas przypada pozostały po śmierci mej majątek w jednej połowie na matkę mą A. K. w drugiej zaś połowie na siostry me F. K. i H. K., lub wreszcie na potomków wstępujących na ich miejsce. Jeżeliby jednak, — czego Bóże uchroni — matka moja pierwszej aniżeli ja z tego świata zeszała, natenczas owa na nią przypaść mająca połowa

schedy, przejdzie na siostry me F. K. i H. K. lub na tychże miejsce wstępujących potomków.

Tak samo dzieć się ma w przeciwnym razie, mianowicie: gdyby Boże uchwycił siostry me bezpotomnie przedemną zmarły, natenczas na nich przypadająca połowa schedy przejść ma na matkę mą A. K.

2. Gdybym jednak był żonatym lecz bezdzietnie zmarł, natedy przyspaść winien pozostały po śmierci mej majątek w jednej połowie na żonę, — zaś w czwartej części na matkę mą A. K. — nakoniec w czwartej części na moje siostry F. K. i H. K. lub na tychże miejsce wstępujących potomków.

Jeżeliby jednak moja matka jak już powyż. wspomniano przedemną zmarła, wtedy przypadająca na nią w ustępie tym namieniona czwarta część schedy przejdzie na siostry moje, albe też na w miejsce ich wstępujących potomków i tak przeciwnie, w razie wcześniejszej bezpotomnej śmierci siostr mych przejdzie na nich przypadająca czwarta część spadku na moją matkę. Jednak w obu tych to jest w ustępie 1szym i 2gim namienionych wypadkach pozostawiam następstwo do schedy rozporządzeniu sądowemu poddając się w tym względzie przepisom praw ustawy.

3. Jeżeliby w razie śmierci mej był żonatym i dzieci pozostawił, matka zaś moja przedemną zmarła, natedy ustanawiam żonę mą jako moją spadkobierczynię z obowiązkiem udzielenia dzieciom mym na nich przypadającej z prawa części spadku, — a gdyby żona moja przedemną zmarła, wtedy ustanawiam dzieci me spadkobiercami mego całego majątku.

4. W obu wypadkach to jest gdyby żona moja lub też dzieci me spadkobiercami memi się stały, natedy żyjącej matce mej, a względnie jej teściowej, a dzieci babce winni są prawnie jej przypadającą część spadku wypłacić.

5. Oprócz tego dziedzice moi mają następne legata do uiszczenia:

- a) Memu bratańcowi W. K. synu mego brata M. K. kwotę 1.800 złr. w. a. mówię tysiąc osmset złr. w. a.
- b) Memu bratu cioteczemu M. K. kwotę 600 złr. mówię sześćset złr. w. a.
- c) Pracującemu w mym handlu J. U. jeżeli w skutek osiągnięcia wieku do pracy niezdolnym się stanie, kwotę 400 złr. mówię czterysta złr. w. a. a mianowicie w miesięcznych z góry płacić się mających ratach.

Dalej zarządzam, by kwota 1000 złr. mówię tysiąc złr. w. a. jako kapitał funduszowy nalożoną a z odpadających od tej kwoty rocznych procentów co roku a mianowicie na tym dniu gdy rocznica śmierci mej nastąpi, dwóch zubożałych obywateli po równych częściach obdarzeni zostali.

Wybór obdarzyć się mających dwóch zubożałych obywateli zawisłym jest od burmistrza, ten bowiem w dzień rocznicy śmierci mej wymienić winien będzie sześciu takich obywateli, o których upadku iędzy sam naocznie będzie przekonany, zaś postanowienie którzy dwaj z wybranych przez burmistrza sześciu obywateli obdarzeni być mają, zależeć będzie od mego rodzonego brata K. K. a w wypadku śmierci tegoż od wówczasowego księdza proboszcza czyli kurata miejscowego.

6. Jako opiekunkę mych w kaźden sposób małoletnich dzieci ustanawiam żonę mą... z przydaniem jej jako współopiekuna brata mego pana K. K. Gdyby zaś żona opieki tej przyjąć się wzbraniała, natenczas raczy brat mój K. K. tąż się zająć, a w wypadku śmierci tegoż, ustanowionym być ma opiekun wedle przepisów prawa.

W dowód czego mój i trzech uproszonych świadków, z których 2 równocześnie obecnymi są, własnoręczne podpisy.

Podpis spadkodawcy i trzech świadków
z osnową świadka ostatniej woli.

Data:

Wolne od stępla.

Jeżeli który z tych nie umie pisać, winien znak krzyża świętego (+) własnoręcznie położyć, a podpisujący imię jego winien umieścić i siebie jako świadka i podpisującego podpisać.

Pisemny przez spadkodawcę nie umiejącego ani pisać ani czytać sporządzony testament.

TESTAMENT.

Ja niżej podpisany Jan Łucki oświadczam przy zupełnie zdrowym umyśle na wypadek śmierci mej co następuje:

1. Grunt mój pod Nr. 2. w Gródku położony w testamentarnej wartości 2000 złr. w. a. ma po śmierci mej syn mój Wojciech Łucki objąć.

2. Jako spadkobierców majątku mego ustanawiam syna mego Wojciecha Łuckiego i małżonkę moją Katarzynę Łucką,

między którymi pozostały spadek w równych częściach podzielonym być ma.

3. W dniu śmierci mej wypłaconą być ma każdemu u mnie w służbie zostającemu kwota 20 złr. mówię dwadzieścia złr. wal. austr.

4. Nauczycielowi gminnemu Wawrzyńcowi Horatyn z Grzędów zapisuję niniejszem krowę, którą sam z stajni wybrać sobie zechce.

5. Bratu memu Karolowi Łuckiemu, zapisuję ul z pszczołami, którysobie po śmierci mej z ulów na gruncie mym się znajdujących wybrać zechce.

To jest ostatnia moja wola, która mi od obecnych tu trzech świadków przeczytaną została, i którą ze wszechmiar za zgodną z moją wolą uznaję i w obecności świadków znak własnoręczny kładę.

Grzędy 1. Lutego 1872.

Michał Wojcicki
świadek testamentu.

Anton Bartek
świadek testamentu.

+++ to jest Jan Łucki
przezemnie Ignacego Brockiego
jako podpisującego
i świadka.

Świadekstwo stwierdzające ostatniej woli słowne rozporządzenie spadkodawcy.

Ś w i a d e c t w o.

Mocą którego my niżej podpisani mianowicie A. S., G. H., L. M. niniejszem stwierdzamy, że zmarły na dniu 2. Sierpnia b. r. ś. p. B. K. w jednoczesnej obecności naszej, przy zupełnie zdrowym rozumie bez żadnego podstępny i po dokładnem rozważeniu ostatnią swą wolę słownie w ten sposób oświadczył, że dziedzicem swego majątku ustanawia syna swojego pana E. K. w Y. zamieszkałego.

W dowód czego własnoręczne nasze podpisy.

Data.

Podpisy.

Pojedynczo bez stempla.

Drugi przykład świadectwa stwierdzającego treść słownie sporządzonego testamentu.

Ś w i a d e c t w o.

Mrk. stepl. 50 et.

My niżej podpisani, Anton Kierski, Mieczysław Bogusławski i Jędrzej Drabski stwierdzamy niniejszem wyraźnie, iż tuższy dobrze nam znajomy właściciel realności pan Wawrzyniec Aerski na dniu wczorajszym to jest 2. Lutego 1862. do łóża swego jako świadków jego ostatniej woli oświadczenia przywołał nas kazał. Zastaliśmy wspomnianego na ciele wprawdzie osłabionym, jednak na umyśle zupełnie zdrowym. Oznajmiwszy nam więc cel naszego przybytu oświadczył nam wreszcie w jednoczesnej obecności wszystkich nas następującą ostatnią swą wolę.

I. Jako jedynego dziedzica majątku swego ustanowił piętnastoletnią córkę swą Barbarę żonę Murda.

II. Tutejszej szkole zapisał on kwotę 200 blr., wyraźnie dwieście złr. w. a.

III. Między miejscowych ubogich podzieloną być ma po pogrzebie jego kwota 60 złr. w. a.

IV. Winną jest dziedziczka Barbara żonę Murda w sześć miesięcy po śmierci jego, żelazny pomnik grobowy mu wystawić.

V. Winną jest Barbara żonę Murda jak długo żyć będzie corocznie, a względnie w rocznicę śmierci jego, ubogą moralną dziewczynę odzierać opatrzyć.

VI. Jego kasztanowate żrebię zapisał on swemu przyjacielowi panu Grzegorzowi Ulskiemu.

Oświadczamy więc podpisując się, że punkta niniejsze zupełną i całkowitą treść ostatniej woli oświadczenia pana Wawrzynca Torskiego w sobie obejmują, żeśmy zatem takowe ani nie zmienili ani też do takowego nie nie przypisali, i że na koniec każdego czasu gotowi jesteśmy zgodność tych punktów przysięgą naszą stwierdzić.

W dowód czego własnoręczne nasze podpisy.

Kulików, 1. Lutego 1872.

(Podpisy powyżej wymienionych trzech świadków).

Jak już raz namieniono, zasada się prawo dziedziczenia także i na kontraktach małżeńskich, wedle przepisów prawa dopuszczalnych.

Atoli zawarcie między małżonkami kontraktu małżeńskiego, nie wywiera jeszcze żadnego wpływu na zrzeczenie się prawa testowania, — czysta jedna czwarta część spadku (falcidische Quart) na której ani dziedzicowi koniecznemu należący się zachówek, ani też jakibądź dług ciężcy nie śmie, — pozostaje do ostatniej woli rozporządzenia zawsze wolną, gdyby przeto co do tej części testamentarnie zarządzonem nie zostało, tedy część ta, jakkolwiek cały spadek dziedzicowi kontraktowemu kontraktem dziedzictwa zapisaniem zostaje; przecież nie jemu, lecz dziedzicowi z następstwa prawa powołanemu, przypada.

Jeśli w kontrakcie małżeńskim równocześnie postanowienia co do obustronnych praw dziedzictwa małżonków zawarte są, tedy kontrakt taki małżeński jest zarówno kontraktem dziedzictwa.

Dokument takiego kontraktu winien być przez trzech świadków podpisany.

Ów majątek, który małżonce na wypadek śmierci małżonka na utrzymanie przeznaczonym zostaje, zowie się dochodem wdowim.

Wzór kontraktu małżeńskiego oraz dziedzicznego.

Kontrakt małżeński

który na dniu dzisiejszym między Janem Łuckim gospodarzem gruntowym pod Nr. 4. w Janowie jako panem młodym z jednej, a małoletnią Barbarą Chron z Jaworowa, jako panną młodą w zastępstwie jej opiekuna Piotra Rąbskiego z drugiej strony, z zastrzeżeniem nadopieczuńczego zezwolenia, następnie zawartym został:

I. Tytułem posagu oddaje do spółki małżeńskiej narzeczona kawalerowi kapitał spadkowy w kwocie 1.500 złr., wyraźnie tysiąc pięć set złotych, reńsk. wal. austr. na rzecz jej na realności pod Nr. 10. w Janowie z mocy dekretu dziedzictwa z dnia 1. Marca 1870. L. 400 intabulowany, udzielając mu zarazem upoważnienie ściągania tego kapitału.

II. Jako oprawę za to oddaje znów narzeczony swej panie młodej wspólną własność realności pod Nr. 8. w Janowie położonej.

III. Gdyby kawaler narzeczoną przeżył, i gdyby też ostatecznie żadnych z tego małżeństwa pochodzących dzieci mu nie po-

zostawiła, tedy przypada posag jak niemniej majątek spadkowy kawalerowi jako dziedzicowi.

IV. Jeżeliby zaś przeciwnie narzeczony pierwszej anizeli jego narzeczona i bezdzietnie zmarł, tedy cały majątek spadkowy przypada jego narzeczonej jako jedynej spadkobierczyni. Atoli w tym wypadku nakłada się na nią niniejszem obowiązek wypłacenia wówczas na życie będącym braciom zmarłego kwoty 400 złr. wyraźnie czterysta złr. w. a.

V. Gdyby jednak w razie wcześniejszej śmierci jednego lub drugiego z kontraktujących, dzieci z tegoż małżeństwa wówczas pozostały, tedy czysty spadek w ten sposób między dziećmi a przy życiu zostającym podzielonym być ma, że tenże ostatni zupełnie równą z dziećmi część spadkową otrzymać ma.

VI. A jeżeliby tylko jedno dziecko wówczas przy życiu zostało, tedy czysty spadek na dwie równe części podzielonym być ma, z których mianowicie jedną część dziecko, drugą zaś przy życiu zostająca strona małżeńska otrzymać ma.

VII. Postanowienia te co do dziedzictwa te same skutki mieć mają co i skutki testamentu.

VIII. Zezwala Jan Łucki, by na mocy obecnego kontraktu małżeńskiego prawo zastawu dla posagu w sumie 1400 złr. w. a., palej jako oprawę udzielone narzeczonej prawo wspólnego dosiadanania realności pod Nr. 8. w Janowie na rzecz Barbary Chron na realności tej zaıntabulowane zostało.

Obecny kontrakt małżeński został przez obie strony przeczytany, potwierdzony i nakoniec w obec trzech świadków podpisany.

Jaworów na dniu 1. Lutego 1872.

Jan Łucki, pan młody.

Barbara Chron, panna młoda.

Piotr Rąbski, opiekun.

Karol Madyniak, świadek.

Karol Orłowski, świadek.

Piotr Rywał, świadek.

Stepel wedle skali II.

Wzór kontraktu małżeńskiego z postanowieniem dochodu wdowiego.

Kontrakt małżeński

który na dniu dzisiejszym między Wojciechem Brzeckim właścicielem realności we Lwowie jako panem młodym z jednej, a

małoletnią panną Wandą Klein ze Lwowa, jako narzeczoną w zastępstwie jej ojca Ignacego Kleina z drugiej strony z zastrzeżeniem potwierdzenia nadkuratoralnego sądu następnie zawartym został:

1. Obowiązuje się ojciec narzeczonej pan Ignacy Klein tytułem posagu za małoletnią córkę swą Wandę Klein kawalerowi jej Wojciechowi Brackiemu kwotę 12.000 zlr., wyrażnie dwanaście tysięcy zlr. w. a. po nastąpionym ślubie natychmiast wypłacić.

2. Na wypadek, gdyby narzeczoną przed narzeczonym Wojciechem Brackim zmarła i żadnych z tego małżeństwa spłodzonych dzieci nie pozostawiła, natenczas przypada nadmieniony wyżej posag ojcu jej panny Ignacemu Kleinowi napowrót. A gdyby zaś dzieci z tego małżeństwa pozostawiła, tedy takowe jako spadkobiercy po matce swej, posag powyż wspomniany odziedziczyć mają.

3. Postanawia narzeczoną, że na wypadek wcześniejszej śmierci jego, pozostała przy życiu małżonka onegoż, kwotę 500 zlr. w. a., mówię pięćset zlr. w. a. ze spadku jego tytułem dochodu wdowiego corocznie odbierać ma, a to aż do jej zgonu, lub powtórnego zamęcia. Potrzebny więc dla zabezpieczenia tego dochodu wdowiego kapitał ze spadku wziętym i na realności z prawnem zabezpieczeniem onejże na procent umieszczonym być ma. Z procentów winni dziedzice wtedy dochód wdowi w kwartalnych ratach z dołu kaźden z nich po 125 zlr. w. a. niszczać.

4. Obie strony stanowią wspólną własność wszelkich swych posiadłości w ten sposób, że z wyjątkiem posagu, cały majątek, który obecnie już posiadają i który później z jakiegobądź tytułu, lub też z tytułu otrzymanego dziedzictwa posiadać będą, jako obu stron wspólne dobro uważanym być ma.

5. Obie strony zastrzegają sobie prawo sporządzenia testamentu co do spadku ich.

6. Moc obowiązująca niniejszego kontraktu poczyną się z dniem zawarcia ślubu.

W dowód czego obie strony kontrakt ten własnoręcznie podpisują i podpisanych dwóch świadków do podpisu zapraszają.

Lwów, dnia 1. Lutego 1872.

Wanda Klein, narzeczoną. Wojciech Bracki, narzeczoną.
Ignacy Klein, ojciec narzeczonej.

Franciszek Dubski, świadek.

Jędrzej Wiśniewski, świadek.

Które osoby wykluczone są od prawa dziedziczenia.

Gdy prawo dziedziczenia ma dopiero miejsce po śmierci spadkodawcy, przeto też ten który zmarł przed spadkodawcą, nie ma prawa do dziedziczenia.

Kto spadkodawcę, jego dzieci, rodziców lub małżonka w złym zamiarze na honorze, ciele lub majątku skrzywdził lub skrzywdzić usiłował, tak, iż z tego powodu przeciw niemu z urzędu lub na żądanie skrzywdzonego postępowanie na drodze karnej może mieć miejsce, ten staje się nierodnym prawa dziedziczenia tak długo, dopóki nie pokaże się z okoliczności, że mu spadkodawca przebaczył.

Jeżeli ten, który stał się niegodnym dziedziczenia, zmarł przed spadkodawcą, potomkowie pierwszego nie są wyłączeni od dziedziczenia.

Kto spadkodawcę do oświadczenia ostatniej woli przymusił, lub podstępny sposóbem do tego nakłonił; kto mu w uczynieniu ostatniej woli lub w zmienieniu onejże przeszkadzał, albo zdziałane już przez niego oświadczenie ostatniej woli zniszczył, ten wyłączony jest od dziedziczenia i staje się odpowiedzialnym za wszelkie szkody trzeciemu przeto sprawione.

Osoby, które przyznały się sądownie, lub przekonane zostały o cudzołóstwo lub kazirodztwo, nie mogą jedna po drugiej dziedziczyć z ostatniej woli oświadczenia.

Dezerterzy, jak niemniej nieuprawnieni wywędrowcy są w czasie ich nieuprawnionej nieobecności toż samo niezdolnymi do dziedziczenia.

Zakonni, którzy dobrowolnemu ubóstwie się poświęcili, są przeto równie wyłączeni od prawa dziedziczenia.

Osoby w domach kontumacyjnych w obowiązku stojące, są także ze względu na zmarłe w domu kontumacyjnym osoby niezdolnymi do dziedziczenia. chyba w tym razie, gdy pokrewnieni są z osobą zmarłą, lub gdy taż ostatnia osobę taką w własnoręcznie spisany i podpisany lub słownie przed świadkami ze-znanym ostatniej woli swem oświadczeniu jako dziedzica swego ustanowiła.

Co rozumiemy pod pospolitem podstawieniem, a co pod substytucją powierzniczą.

Każdemu spadkodawcy, na przypadek, gdyby ustanowiony dziedzic nie przyszedł do dziedzictwa, wolno jest ustanowić in-

nego, a gdyby i ten nie przyszedł do dziedzictwa, drugiego i w podobnym przypadku trzeciego albo nawet więcej podstawionych dziedziców.

Takie rozporządzenie nazywa się pospolitem podstawieniem.

Najbliższy z kolei ustanowiony jest dziedzicem i zowie się dziedzicem głównym, a po tymże powołany dziedzic nazywa się dziedzicem podstawionym.

Jeżeli spadkodawca z dwóch przypadków podstawienia, to jest, że albo ustanowiony dziedzic nie może, albo że nie chce być dziedzicem, jeden tylko wyraził; drugi przypadek podstawienia jest tem samem wyłączonym.

Rozporządzenie jednak, mocą którego spadkodawca dziedzica zobowiązuje, aby po swojej śmierci lub w innym oznaczonym przypadku, przyjęte przez siebie dziedzictwo zostawił drugiemu wymienionemu dziedzicowi, zowie się podstawieniem powierniczym (fideikomisowem).

Podstawienie powiernicze zawiera w sobie także dorozumianie podstawienie pospolite.

Podstawienie pospolite odróżnia się od podstawienia powierniczego tem, że w pierwszym bezpośrednio powołany dziedzic spadku wcale objąć nie może, lecz takowy wprost na subtytuta przechodzi, zaś w drugim to jest przy podstawieniu powierniczym spadek przechodzi na własność bezpośrednio powołanego dziedzica, a po nim dopiero na własność dziedzica podstawionego.

Jeżeli spadkodawca zabronił dziedzicowi rozporządzać spadkiem przez testament, natenczas jest podstawienie powiernicze, i dziedzic obowiązany jest zachować spadek dla swoich ustawicznych dziedziców.

Zakaz pozbywania rzeczy nie odejmuje prawa rozporządzenia nią przez testament.

Rodzice mogą także dla swoich dzieci nawet i w przypadku, gdy te ostatnie same nie zdadne są czynić rozporządzenie ostatniej woli, — lecz tylko co do majątku onymże przez siebie zostawionego, — ustanowić dziedzica lub podstawić im dziedzica.

Jeżeli zaś w testamencie powołani podstawieni dziedzice w czasie zżycia testamentu jeszcze na świat nie przyszli; w przypadku takim powiernicze podstawienie co do sum pieniężnych i ruchomości, jedynie do drugiego stopnia, zaś co do nieruchomości tylko do pierwszego stopnia rozciągać się może.

Jednakże przy oznaczeniu stopni ten tylko podstawiony jest liczonym, który objął dziedzictwo w posiadanie.

Dopóki nie nadejdzie wypadek, z powodu którego podstawienie jest uczynionem, dziedzic ustanowiony ma ograniczone prawo własności z wszystkimi prawami i obowiązками użytkującego.

Podstawienie, uczynione przez spadkodawcę swemu dziećciu wtenczas, kiedy jeszcze żadnego nie miało potomstwa, łącznie, jeżeli dziecię zostawia potomków zlatnych do dziedziczenia.

Od powiernictwa podstawionego różnić należy powiernictwo familijne, mianowicie takie rozporządzenie, w skutek którego majątek ze względu na wszystkie przyszłe pokolenia lub przynajmniej ze względu na niektóre z nich za majątek familijny, nie mogący być pozbywanym, jest uważany.

W celu sporządzenia takiego powiernictwa może zezwolenie li tylko za pomocą prawa państwowego udzielonem być.

Wzór testamentu mieszczącego w sobie podstawienie pospolite tudzież powiernicze.

Ponieważ godzina śmierci każdego człowieka jest niepewną, przeto na wypadek śmierci mej, czynię co do mego majątku spadkowego następujące rozporządzenie:

1. Pogrzeb mój niechaj się odbędzie bez wszelkiego przepychu jednak przyzwoicie.

2. Na cel tutejszego funduszu ubogich zapisuję kwotę 500 złr. w. a. wyraźnie pięćset złotych, reńskich wal. austr. tudzież celem sporządzenia nowych organów w kościele św. Antoniego również kwotę 500 złr. w. a. słownie pięćset złotych, reńskich wal. austr.

3. Nie pozostawiając żadnych dzieci, ustanawiam dziedzicem połowy mego spadku brata mego rodzzonego Franciszka Górskiego. Gdyby jednak wspomniany brat mój przedemną zmarł lub w jakibądź inny sposób niezdolnym do dziedziczenia się stał, zatem i spadku mego objąć nie był w stanie, lub gdyby wreszcie spadku tego objąć nie chciał, tedy na ten wypadek ustanawiam podstawionym dziedzicem połowy spadku mego tutejszy zarząd ochrony sierot.

4. Dziedzicem drugiej połowy spadku mego ustanawiam siostrę moją Emilią Górską, zamężną Bronicką, po jej śmierci jednak przypaść ma zapisana jej połowa spadku tutejszemu leka-

rzowi pannę Piotrowi Trześniewskiemu, a gdyby ten wówczas przy życiu nie był, tedy połowa spadku tego na dzieci onegoż przypaść ma.

To jest więc ostatnia ma wola, którą własnoręcznie spisuję i podpisuję.

Kulików, dnia 1. Lutego 1872.

Ignacy Górski, spadkodawca.

(W ustępie 3. tego wzoru zarządzonem jest pospolite, zaś w ustępie 4. onegoż powierzenie podstawienie, a mianowicie ochrona sierot jest pospolitem, zaś Piotr Trześniewski powierzeniem dziedzicem).

Spadkodawca może także w testamencie swoim ustanowić wykonawcę ostatniej woli swej.

Co jest Kodycyl i jak takowy uprzymiotowanym być ma.

Gdy ostatniej woli oświadczenie nie mieści w sobie ustanowienie dziedzica, lecz zarządzone są w nim zapisy, natenczas zowie się ono kodycylem.

Kodycyl więc sporządzonym być może obok testamentu, lub też gdy testament nie istnieje, a to (tak jak to już przy testamentach nadmieniono) pisemnie lub też ustnie.

Atoli w celu ważności kodycylu posiadać takowy musi wszelkie owe wymogi, które dla ważności testamentu są niezbędnymi.

Także jednemu z więcej współdziedziców może prócz części spadkowej, osobny zapis przydzielonym zostać. Pod względem więc tego zapisu jest tedy dziedzic także zapisobiercą.

Wzór kodycylu z odwołaniem się na pierw istniejący testament.

Kodycyl.

W dodatku do mego na dniu 1. Marca 1871. sporządzonego testamentu, czynię — będąc na umyśle zupełnie zdrowym, jeszcze następujące ostatniej mej woli postanowienia:

1. Z mocy znajdującego się w kasie mej skryptu dłużnego z daty 1. Stycznia 1870, winien mi Piotr Wroński, kupiec we Lwowie kapitał w kwocie 800 złr. w. a. z 6 od sta procentami.

Gdyby więc w czasie śmierci mej pan Piotr Wroński z tego długu jeszcze się nie uiscił, natenczas zapisuję mu kapitał ten z wszelkimi zaległymi procentami.

2. Wszelkie me książki i mapy zapisuję bibliotece tutejszego c. k. Gimnazjum polskiego.

3. Pannę Józefowi Karnickiemu dyrektorowi tegoż gimnazjum zapisuję moją złotą tabakierkę, jako pamiątkę za czas, w którym był moim nauczycielem.

4. Ustępem 2. testamentu mego z dnia 1. Marca 1871. zapisałem na cel funduszu ubogich kwotę 200 złr. w. a. Niniejszem podwyższam kwotę ową na sumę 600 złr. w. a.

Obecny kodycyl spisałem i podpisałem własnoręcznie.

Lwów, dnia 1. Marca 1872.

Ludwig Zajęcki.

Kodycyl bez istnienia testamentu.

Kodycyl.

By na wypadek nagle nastąpić mogącej śmierci mej stosownie zarządzić środki w celu upewnienia bytu starego i wierne go sługi mego Marcina Kostrusia, rozporządzam przy zupełnie zdrowym i przytomnym umyśle, by wspomniany sługa mój Marcin Kostrus po śmierci mej, ze spadku mego kwotę 2.000 złr. mówię dwa tysięcy złr. w. a., jak niemniej wszelką mą odzież i bieliznę, z wyjątkiem jednego tego ubioru, w którym trup mój odziany być ma, — otrzymał.

Kodycyl ten spisałem i podpisałem własnoręcznie.

Przemyśl, 1. Lutego 1872.

Ignacy Branicki.

Jak sobie tłómaczyć należy zapisy.

Jeżeli spadkodawca uczyni zapis pewnej klasie osób, jak n. p. dla krewnych, dla służących lub ubogich, naówczas może dziedzicowi lub komu trzeciemu zostawić rozdzielenie, której i ile z pomiędzy nich ma się każdej dostać. Jeżeli spadkodawca w przedmłocie tym nie postanowił. wybór służy dziedzicowi.

Jeżeli kto duszę swą jako dziedzica ustanowił, żadnych zaś innych nie poczynił postanowień, tedy jedna trzecia część

spadku użytą zostaje na odbycie nabożeństw żałobnych, dwie trzecie części zaś przypadają miejscowemu domu biednych z tem obowiązkiem, że ubodzy za duszę zmarłego modły odprawiać mają.

Zapisy na ubogich jednak bez bliższego oznaczenia dzia-
łane przypadają miejscowemu funduszowi ubogich.

Zapisy na cel nabożnych czynów bez bliższego oznaczenia działane, toż samo w 1nej trzeciej części na odbycie nabożeństw żałobnych, w 2u trzecich częściach zaś na rozdzielnie jałmużn użytymi być mają.

Spadkodawca, czyniąc zapis, może także ustanowić przy nim pospolite lub powierznicze podstawienie.

Przy zapisach także wyrazy w zwykłym ich znaczeniu brane być powinny, wyjątkiem zaś reguły tej jest wypadek, gdy dowiedzionem było, że spadkodawca zwykł był przywiązywać do pewnych wyrazów szczególne właściwe onemuż rozumienie; lub, że w przeciwnym przypadku zapis pozostałby bez skutku.

Jeżeli spadkodawca zapisał jedną albo więcej rzeczy pewnego gatunku, lecz bez bliższego ich opisanie. n. p. zapisując panu N. N. 2 konie) a rzeczy takich więcej znajduje się w spadku, natenczas służy dziedzicowi wybór. Lecz jest obowiązany wybrać taką rzecz, którejby zapisobierca mógł użyć, gdyż inaczej cel zapisu stałby się nieskutecznym.

Jeżeli zapisobiercy zostawioną jest wolność wzięcia lub wybrania jednej z pomiędzy więcej rzeczy, naówczas może sobie wybrać najlepszą.

Kiedy spadkodawca jedną lub więcej rzeczy pewnego gatunku, ale wyraźnie tylko ze swego majątku zapisał, a rzeczy takie nie znajdują się w spadku, natenczas zostaje bez skutku.

Jeżeli rzeczy te nie znajdują się w ilości, w jakiej zapisane były, zapisobierca poprzestać winien na tych, które się znajdują.

Jeżeli spadkodawca zapisał jedną lub więcej rzeczy pewnego gatunku, lecz nie wyraził, że ze swego majątku, a rzeczy te nie znajdują się w spadku, natenczas powinien dziedzic dostawić je zapisobiercy w gatunku stanowi jego i potrzebom odpowiednim.

Zapis sumy pieniężnej obowiązany jest dziedzic zaspokoić bez względu na to, czyli znajduje się w spadku gotowizna lub przeciwnie.

Zapis zostaje bez skutku, gdy rzecz zapisana była własnością zapisobiercy już w czasie czynionego rozporządzenia ostatniej woli.

Jeżeli zapisobierca później ją nabył tedy zwyczajną jej wartość dziedzic wypłacić mu powinien.

Jeżeli zapisane są komu sprzęty pokojowe (meble) tedy rozumieją się przez to li tylko sprzęty do przyzwoitego mieszkania potrzebne; zaś przez sprzęty domowe czyli przez urządzenia rozumieją się zarazem sprzęty do prowadzenia gospodarstwa domowego potrzebne. Nie należą do tego narzędzia do prowadzenia rzemiosła używane jeżeli wyraźnie nie są wymienione.

Jeżeli komu zapisaną jest schowalnia, która sama w sobie nie stanowi całości, lecz jest częścią całości, natenczas w powszechności jest domniemanie, że tylko rzeczy zapisanymi zostały, które się w czasie śmierci spadkodawcy w schowalni znajdowały i do zachowania których takowa z natury swojej przeznaczoną lub przez spadkodawcę zwykle używaną była.

Jeżeli przeciwnie schowalnia jest rzeczą ruchomą lub przynajmniej stanowiącą sama przez się całość (n. p. kufer, skrzynia) natenczas zapisobierca ma tylko prawo do samej schowalni, nigdy zaś do rzeczy tamże znajdujących się.

Jeżeli zapisaną jest szafa, szkatuła, lub skrzynia z wszystkimi tamże znajdującymi się rzeczami, natenczas do tych rzeczy należy także złoto i srebro, kosztowności i gotowizna, a nawet obliży przez zapisobiercę na rzecz spadkodawcy wystawione.

Inne obliży lub dokumenta na których się wierzytelności i prawa spadkodawcy opierają, wtenczas tylko liczą się do rzeczy zapisanych, jeżeli oprócz nich nie więcej nie znajduje się w tych schowalniach. Do zapisu rzeczy płynnych (jak n. p. wina, oliwy, piwa, wódki i t. p.) należą także naczynia do ich przewożenia służące.

Pod zapisem klejnotów rozumieją się w powszechności drogocenne kamienie i prawdziwe perły; przez kosztowności rozumieją się także nieprawdziwe kamienie, tudzież ze złota lub srebra wyrobione albo w nie oprawne i do przyozdobienia osoby służące rzeczy; nakoniec przez strój rozumie się wszystko, co prócz kosztowności, rzeczy ze złota lub srebra wyrobionych, tudzież sukien, do ozdoby osoby służy (n. p. koronki).

Bielizna nie ma być liczoną do sukien, a gdy komu ekwi-
paż spadkodawcy zapisany zostaje tedy nie można do niego liczyć koni wierzchowych i rzedów.

Przez wyraz „dzieci“ jeżeli takowy stosownym jest przez spadkodawcę do obcych dzieci, rozumieją się tylko synowie i córki; jeżeli zaś do dzieci własnych, natenczas rozumieją się także dzieci wstępujący, którzy już w czasie śmierci spadkodawcy spłodzeni byli.

Gdy spadkodawca w ogóle zostawił zapis dla swoich służących, natenczas jest domniemanie, że zapis dostać się powinien tym, którzy w czasie jego śmierci w służbie u niego zostawali.

Zapis szczegółowych rzeczy ze spadku i odnoszących się do nich praw, pomniejsze wynagrodzenia czeladzi służbowej i zapisy na cel pobożny, zaraz, zaś inne zapisy dopiero po roku od śmierci spadkodawcy żądane być mogą.

Od dnia śmierci należy także do zapisobiercy bieżące stowe, pożytki z rzeczy tej wynikłe i każde inne przybycie.

Jeżeli komu zapisana jest suma, która w powracających się terminach n. p. co rocznie, co miesiąc, i tym podobnie ma być płaconą, natenczas zapisobierca ma prawo do całej sumy w terminie tym przypadającej, chociażby tylko początek terminu przeżył. Wszelako zapłacenia sumy dopiero po upływie terminu żądać może. Pierwszy termin poczyna upływać od dnia śmierci spadkodawcy.

We wszystkich przypadkach, w których wierzyciel ma prawo żądać zabezpieczenia od dłużnika, może także zapisobierca żądać zabezpieczenia swego zapisu.

Do nabycia nieruchomości, zapisanej przez ostatniej woli rozporządzenie, nie jest dostatecznem wpisanie ogólne rozporządzenia spadkodawcy do ksiąg publicznych. Kto taki zapis otrzymał, powinien szczegółowe onego wpisanie u zwierzchności uzyskać.

W myśl patentu z dnia 9. Sierpnia 1854 Nr. 208. należy wydać zapisobiercy potwierdzenie, że do ksiąg publicznych jako właściciel wpisanym być może.

Jeżeli nie wszyscy zapisobiercy z majątku spadkodawcy zaspokojenie otrzymać mogą, natenczas zapis utrzymania przed wszystkimi zaspokojonym być winien i utrzymanie należy się zapisobiercy od dnia otwarcia się spadku.

Jeżeli spadek nie wystarcza na zapłacenie długów innych obowiązkowych wydatków i na zaspokojenie wszystkich zapisów, natenczas zapisy ulegają stosunkowemu zmniejszeniu.

O ograniczeniu i zniesieniu rozporządzeń ostatniej woli.

Spadkodawca może ograniczyć rozporządzenie swoje przez dodanie warunku, zakreszenie czasu, przez danie zlecenia lub przez oświadczenie zamiaru swego (n. p. ustanawia dziedzicem swym N. N. pod tym warunkiem, by tenże zawód artysty porzucił).

Jeżeli warunek, od którego spadkodawca spadek lub zapis zawisłym czyni, jest do wykonania podobny i dozwolony, natenczas prawo od warunku tego zawisłe tylko przez zupełne dopełnienie onegoż nabytem być może.

Jeśli w ostatniej woli rozporządzeniu umieszczonym jest warunek, ażeby dziedzic lub zapisobierca nie wchodził w związki małżeńskie, nawet po dojściu pełnoletności, uważanym być powinien jak gdyby go nie było. Jedynie osoba owdowiała, jedną lub więcej dzieci mająca, powinna warunku takiego dopełnić.

Warunek, aby dziedzic lub zapisobierca nie wchodził w związki małżeńskie z pewną osobą, jest ważnym i musi pod zagrożeniem utraty części spadku wykonanym być.

Jeżeli zastrzeżony w oświadczeniu ostatniej woli warunek nastąpił już za życia spadkodawcy, powtórne onego wykonanie po śmierci spadkodawcy wtenczas tylko nastąpić powinno, gdy warunek zależy na takiej czynności dziedzica lub zapisobiercy, która przez niego powtórzoną być może, (n. p. podróż, pielgrzymka).

Do nabycia spadku pod warunkiem zawieszającym zapisanego (n. p. by dziedzic otrzymał jakieś stanowisko, lub by został poręcznikiem) potrzeba, aby osoba mająca zapisany spadek przeżyła wykonanie warunku i w czasie nadejścia onego zdatną była do dziedziczenia.

Gdy spadkodawca rozporządzenie swe ogranicza na pewien czas (n. p. N. N. dopiero po osiągniętych 20tych roku życia swego stać się ma mym dziedzicem) tedy wydanie spadku dziedzicowi odłożonem zostaje aż do nadejścia tego czasu, to jest do oznaczonego terminu.

Spadkodawca może także wydanie spadku lub zapisu przez umieszczone w swem ostatniej woli rozporządzeniu zlecenie ograniczyć, (n. p. ustanawiam N. N. dziedzicem spadku mego, jednakowoż polecam mu, by biuro lwowskiego polskiego gimnazjum ozdobił obrazem Jego c. k. Apostolskiej Mości Najjaśniejszego Pana naszego.

Gdy wypełnienie zlecenia takiego jest możliwem i dozwolowem, natedy też takowe przez powołanego obowiązanego wykonaniem być winno i uważanem być ma tedy jako warunek ostatniej woli.

W wypadku atoli, gdy takowe nie może być w zupełności wypełnionem, natenczas starać się przynajmniej należy, zbliżyć się do niego jak najwięcej. A jeżeli i to nastąpić nie może, ten na kogo warunek taki jest nałożony, otrzymuje pomimo tego zapisany spadek, chyba że z woli spadkodawcy inaczej się pokazywało.

Gdy spadkodawca objawił wprawdzie cel, na jaki przeznacza spadek, lecz celu tego nie położył za obowiązek, natenczas osoba zyskująca spadek nie może być zmuszoną do użycia go na tenże cel.

Gdy n. p. spadkodawca zapisuje komu sumę 5000 złr. w tym celu, by zapisobierca sumę tę użył na podróż do Rzymu lub gdzieindziej, tedy tenże sumę tę otrzymać musi, bez względu na to, czy on sumę tą użyje na podróż czyli też na inny jakibądź cel.

Późniejszy ważny testament znosi wcześniejszy nietylko pod względem ustanowionego dziedzica, ale nawet pod względem innych rozporządzeń, jeżeli spadkodawca nie dał wyraźnie do poznania w ostatnim testamentcie, iż pierwszy ma być utrzymanym w całości lub części.

Jednak późniejszy kodycył, których naraz więcej być może, w tem tylko znosi wcześniejsze zapisy lub kodycyle, w czem takowe onemuż są przeciwne.

Zastrzeżenie w testamentcie lub kodycyłu dolożone, że każde późniejsze rozporządzenie w powszechności, lub w szczególności takie, któremu nie towarzyszą pewne oznaki, ma być uważanem za żadne i nieważne, pociąga ten skutek za sobą, że każde później sporządzone rozporządzenie nieważnem jest, jeżeli nie zawiera w sobie wyraźnie dodatku, lub jeżeli nie towarzyszą mu pewne oznaki. Dodatek taki zowie się dodatkiem znoszącym (Clausula casatoria).

Jeżeli w testamentcie lub kodycyłu zastrzeżenie dolożonem jest, że każde późniejsze rozporządzenie uważanem być ma za żadne i nieważne, tedy nie stanowi wprawdzie przeszkody, aby spadkodawca nie mógł zmienić ostatniej swej woli.

Wcześniejszy testament może nietylko milcząco przez sporządzenie nowego testamentu, lecz także wyraźnie przez pismnie lub słownie sporządzone odwołanie, zniesionym zostać.

Słownie lub pismnie sporządzone odwołanie musi, by ważnem było, te same wymogi posiadać, co i testament pismny lub słowny.

Odwołanie więc w takim tylko stanie może być ważnie uczynionem, w jakim można uczynić ostatniej woli rozporządzenie. Marnotrawca sądownie uznany za takiego, może ważnie swoją ostatnią wolę odwołać.

Wzór odwołania testamentu.

Ja Piotr Łuski sporządziłem na dniu 1. Marca 1871 pismny testament, w którym jako mego jedynego dziedzica, brata mego Józefa Łuskiego ustanowiłem.

Atoli wspomniony brat mój staje się w skutek jego wstret wywierającego obejścia się przeciwko mnie, — niegodnym mej dobroci, — przezco postanowiłem mocno, ów na jego korzyść sporządzić testament odwołać.

Gdy jednakowoż powyż. wzmiankowany testament mój, w sposób nie do wytłumaczenia sobie mi zginął, i gdy zatem nie jestem w stanie takowego zniszczyć, przeto odwołuję niniejszem wyraźnie przezemnie sporządzony testament z dnia 1. Marca 1871 i uznaję tegoż ośnowę za żadną, nieważną i zniesioną.

Oświadczenie to sporządziłem po dokładnem zważeniu i przy zupełnie zdrowym umyśle, tudzież spisałem i podpisałem je własnoręcznie.

Lwów dnia 1. Lutego 1872.

Piotr Łuski.

O odwołaniu sporządzonego przez notaryusza ostatniej woli rozporządzenia, — stanowią §§. 74. i 75. ustawy notaryalnej z dnia 25. Lipca 1871 r. Nr. 75. Dz. pr. p., co następuje:

Gdy strona otrzymać chce napowrót oddane notaryuszowi ostatniej woli swe rozporządzenie, tedy zwrócenie to nastąpić może li tylko na osobiste żądanie oddającego dokument, lub też na żądanie tego, który osobnem w tym jedynie celu sporządzonem i sądownie uwierzytelnionem pełnomocnictwem się wykaże. Co do zwrócenia tego sporządzić należy akt notaryalny.

Przez zwrócenie takie traci ostatnie woli rozporządzenie moc sądowego rozporządzenia.

Jeżeli spadkodawca w swoim testamentcie lub kodycyłu podpis przecina, przekreśla, lub też całą ośnowę wymazuje. Zniszczenie

jednego tylko aktu z pomiędzy kilku równobrzmiących, nie może być uważanym z odwołane.

Jeżeli wzmiankowane uszkodzenia aktu są tylko przypadkowe, albo też akt zaginął; natenczas rozporządzenie ostatniej woli nie traci swojej mocy, byleby tylko przypadek, przez który uszkodzenie nastąpiło, w sposobie przez ustawę przepisany udowodniony został, lub gdy trzech świadków poł przysięgą zeznają ośnowę zagubionego ostatniej woli rozporządzenia.

Jeżeli spadkodawca zniszczył późniejsze rozporządzenie, a wcześniejsze pisemne rozporządzenie bez naruszenia zostawił, natenczas to wcześniejsze pisemne rozporządzenie odzyskać może swoją. Wcześniejsze słowne rozporządzenie nie odzyskuje przez to swojej mocy.

O ustawniczym porządku dziedziczenia.

Ustawniczy porządek dziedziczenia w całości lub części ma miejsce wtenczas, gdy zmarły nie zostawił ważnego rozporządzenia ostatniej woli; gdy w niem nie całym swoim majątkiem rozporządził; gdy nie miał należytego względu na osoby, którym stosownie do przepisów ustawy część dziedzictwa mianowicie zachówek powinien był zostawić, lub gdy ustanowieni dziedzice nie chcą albo nie mogą przyjąć dziedzictwa, t. j. powołane bywają pewne osoby (najbliżsi krewni) z mocy prawa jako dziedzice do spadku, co do którego ostatniej woli rozporządzeniem nie zarządzono. Gdy spadkodawca umarł bez pozostawienia ostatniej woli rozporządzenia, tedy mówi się, iż umarł abintestato, tak samo zowie się także porządek dziedzictwa.

W braku ważnego rozporządzenia ostatniej woli cały spadek przechodzi na dziedziców ustawniczych.

Jeżeli zaś znajduje się rozporządzenie ostatniej woli, tedy należy się prawnym spadkobiercom ta część spadku, co do której w testamentie lub kodycyli nie poczyniono żadnych postanowień.

Ustawniczymi dziedzicami są naprzód ci, którzy pochodzą z małżeństwa, w najbliższej linii spokrewnionymi są ze spadkodawcą.

Linie pokrewieństwa oznaczają się następująco:

Do pierwszej linii należą ci, którzy poniżej spadkodawcy z nim jako z swym szczeniem są połączeni, to jest: dzieci jego i ich potomkowie czyli wnuki i prawnuki.

Do drugiej linii należą ojciec i matka spadkodawcy wraz

z tymi, którzy z nim poniżej ojca i matki są połączeni, to jest: jego rodzeństwo i potomkowie rodzeństwa.

Do trzeciej linii należą dziad i babka wraz z rodzeństwem rodziców i jego potomkami.

Do czwartej linii należą pierwsi pradiadawie i prababki spadkodawcy z ich potomkami.

Do piątej linii należą drudzy pradiadawie i prababki spadkodawcy wraz z tymi, którzy od nich pochodzą.

Do szóstej linii należą trzeci pradiadawie i prababki spadkodawcy, wraz z tymi, którzy od nich pochodzą.

Na tych sześciu liniach małżeńskiego pokrewieństwa więc ogranicza się prawo ustawą przepisane porządku dziedziczenia. Dalsi wstępni krewni, którzy w powyższych sześciu liniach nie są wymienieni, nie mają prawa podług porządku ustawicznego dziedziczyć.

Krewni późniejszej linii, tedy tylko mają prawo do spadku, gdy krewni wcześniejszej linii nie istnieją.

Przez istnienie więc krewnych wcześniejszej linii wykluczeni są krewni linii późniejszej.

Gdy spadkodawca zostawił dzieci prawe w pierwszym stopniu, natenczas spada na nich całe dziedzictwo, lecz względu na to, czy są płci męskiej lub żeńskiej, czyli się urodziły z życia spadkodawcy, lub po jego śmierci. Jeżeli jest więcej dzieci, spadek dzieli się na tyle równych części, ile ich jest.

Jeżeli dziecię spadkodawcy umarło przed nim, zostawiwszy po sobie potomków (n. p. wnuków lub prawnuków), natenczas część któraby przypadła była zmarłemu dziecięciu, spada albo w całości na pozostawionego wnuka, jeżeli sam tylko jest, albo na wszystkich w równych częściach, gdy ich jest więcej.

Wnuki żyjących dzieci i prawnuki żyjących jeszcze wnuków nie mają prawa do dziedziczenia.

Jeżeli spadkodawca nie zostawił żadnych potomków, wówczas dziedzictwo przechodzi na krewnych drugiej linii to jest na jego rodziców i ich potomków.

Jeżeli obydwoje rodzice są przy życiu, na nich przypada całe dziedzictwo w równych częściach.

Jeżeli jedno ze zmarłych rodziców spadkodawcy nie zostawiło ani dzieci ani potomków, naówczas całe dziedzictwo spada na drugie z rodziców przy życiu pozostałe, a gdy i to nie żyje, na tegoż potomków.

Jeżeli rodzice spadkodawcy umarli bezpotomnie; natenczas dziedzictwo przechodzi na trzecią linię i t. p.

Dzieci nie zrodzone w małżeństwie a przez następne małżeństwo ich rodziców uprawnione, używają także pod względem ustawniczego dziedziczenia tych samych praw co dzieci prawe.

Pod względem ustawniczego dziedziczenia macierzystego majątku wolno-dziedzicznego, służą dzieciom naturalnym równe prawa z dziećmi prawymi. Do spadku po ojcu i innych krewnych matki, dzieci naturalne nie mają żadnego prawa przy ustawniczym dziedziczeniu.

Gdy zawartem zostało małżeństwo z przestępstwem §. 13. p. m., które w myśl przepisów kościelnych dopiero za ważne uznane być ma, dzieci z takiego małżeństwa pochodzące lub ustawnicze nie mają prawa do owego majątku, który rozporządzeniem familijnem prawym potomkom osobliwie zachowanym został, i nie służy im zatem prawo ustawniczego dziedziczenia majątku ich krewnych, którzy to ostatni atoli także nie mają praw ustawniczego dziedziczenia majątku takich dzieci.

Dzieci przysposobione mają równe prawa z dziećmi prawymi do spadku tej osoby, która je przysposobiła. Zachowują także prawo do ustawniczego dziedziczenia majątku ich naturalnych rodziców i krewnych.

Do spadku po krewnych tejże osoby lub po małżonku, który nie zezwolił na przysposobienie, nie mają dzieci przysposobione żadnego prawa.

Rodzice mają nawzajem takie prawo do spadku po ich dzieciach przez nie lub przez łaskę Monarchy uprawnionych, jakie służy tymże dzieciom do spadku po ich rodzicach.

Do spadku po dziecięciu naturalnem nieuprawnionem, matce tylko służy prawo dziedziczenia, ojciec, wszyscy dziadowie i babki, tudzież inni krewni dziecięcia są wyłączeni od dziedziczenia po nim.

Także rodzicom przysposobionym nie służy prawo dziedziczenia ustawniczego po dziecięciu przysposobionem spadek, po niem przechodzi według ustawniczego porządku dziedziczenia na jego krewnych.

Małżonkowi spadkodawcy przy życiu pozostałemu należy się, jeżeli jest troje lub więcej dzieci, równa część dziedzictwa z każdym dziecięciem, jeżeli zaś mniej jest dzieci niż troje, natenczas należy mu się czwarta część spadku dożywotniego używania, a własność tej części zostaje przy dzieciach.

Jeżeli nie ma dzieci, lecz znajduje się inny jaki krewny, któremu służy prawo ustawniczego dziedziczenia, natenczas po-

zostały przy życiu małżonek otrzymuje czwartą część spadku na nieograniczoną własność.

W tym jednak przypadku policzonem być winno na część dziedzictwa to wszystko, co tylko albo z kontraktów małżeńskich, z umowy dziedziczenia lub z rozporządzenia ostatniej woli zyskuje pozostały przy życiu małżonek z majątku drugiego małżonka.

Gdy zaś nie znajduje się żaden krewny spadkodawcy w powyższych sześciu liniach wymieniony, natenczas całe dziedzictwo należy do małżonka.

Jednak małżonek z własnej winy rozdzielony nie ma żadnego prawa do dziedzictwa, ani jego części po drugim małżonku.

Jeżeli już małżonek także nie żyje, natenczas skarb (fiskus) bierze spadek jako dobro bez dziedzica. (Kaduk).

Które osoby mają prawo do zachowku.

Osobami, dla których spadkodawca w rozporządzeniu ostatniej woli część spadku pozostawić jest obowiązany, są jego dzieci, a w braku tychże, jego rodzice.

Część dziedzictwa, której osoby wzmiankowane domagać się mają prawo, nazywa się zachowkiem, a oni sami ze względu na takowy nazywają się dziedzicami koniecznemi.

Jeżeli dzieci spadkodawcy już nie żyją, tedy zachówek przypada ich potomkom, to jest wnukom i prawnukom spadkodawcy.

Gdy zaś rodzice spadkodawcy już nie żyją, tedy należący im się zachówek przypada dziadom i babkom tudzież pradiadom i prababkom.

Także i dzieci przysposobione mają prawo domagać się od ich rodziców przysposabiających zachowku.

Ustawa przeznacza każdemu dziecięciu jako zachówek połowę tego, coby mu według ustawniczego dziedziczenia przypadało.

W linii wstępnej należy się rodzicom jako też każdemu koniecznemu dziedzicowi jako zachówek trzecia część tego, coby według ustawniczego dziedziczenia otrzymał.

Wzór testamentu ograniczającego koniecznego dziedzica na zachówek.

Testament.

Będąc zupełnie zdrowym na umyśle, czynię na wypadek śmierci mej co do spadku mojego następujące rozporządzenie:

1. Ponieważ syn mój Władysław Drabski wbrew kilkukrotnych upomnień z mej strony, prowadzi zbyt lekkomyślny sposób życia i wszelkie usiłowania co do poprawy jego są daremne, przeto postanawiam niniejszem, by tenże ze spadku mojego li tylko zachówek otrzymał.

2. Dalej rozporządzam, by suma wekslowa 600 złr. w. a. którą w przyszłym roku za powyższego syna mojego panu Isakowi Wolfowi kupcowi we Lwowie zapłaciłem, — w zachówek wliczoną została.

3. Jako dziedziców do pozostałego po odrzuceniu zachowku spadku mego ustanawiam niniejszem obu synów mego zmarłego brata Ignacego Drabskiego, to jest Bronisława Drabskiego i Piotra Drabskiego, — a to w równych częściach.

To jest więc moja ostatnia wola, którą własnoręcznie spisałem i podpisałem.

Lwów dnia 1. Lutego 1872.

Maciej Drabski
spadkodawca.

Testament mocą którego na dziecko spadkodawcy przypadająca scheda ograniczoną zostaje na zachówek.

Ostatnia moja wola:

Zważywszy tę okoliczność, że ja córce mej A. S. zamężnej K. przy zamęczeniu tytułem wiana kwotę 1.000 złr. w. a. wręczyłem; zważywszy dalej, że kwota ta co do wysokości swej przewyższa znacznie część schedy, na każde z reszty mych dzieci z osobna przypadającą, — przeto nie chcąc reszty mych dzieci skrzywdzić, rozporządzam:

By pozostałe dzieci me B. S. i D. S. spadek po śmierci mej pozostały w równych częściach odziedziczyli, zaś powyż. wspomnianej zamężnej córce mej K., li tylko prawnie na nią przypadający zachówek wypłacili.

Ostatnią tę wolę sporządziłem przy zupełnie zdrowym rozumie i ciele stwierdziwszy ją własnoręcznym spisem i podpisem.
Data.

Podpis.

Wolne od stępla.

Zachówek zostawionem być może albo jako część spadku, albo jako zapis, a nawet bez wyraźnego nazwania że to jest zachówek. Powinien być jednak zostawionym dziedzicowi koniecznemu zupełnie wolny. Jakikolwiek warunek ograniczający zachówek lub obciążenie onego jest nieważnem.

Dziedzic konieczny, który nie otrzymał czystego całkowitego zachowku, może domagać się całkowitego zachowku ze spadku spadkodawcy.

Małżonek nie ma wprawdzie żadnego prawa do zachowku; atoli jeżeli na przypadek przeżycia żadne zaopatrzenie w kontraktach małżeńskich umówionem nie było, i dopóki nie wnijdzie w powtórne związki małżeńskie, należy mu się przyzwoite utrzymanie, którego mu nie dostaje. Małżonek z własnej winy rozdzielony nie ma do tego utrzymania żadnego prawa.

Co wliczom być może do prawnej części spadku i do zachowku.

Zaliczki, lub w ogóle kwoty takie, które prawny dziedzic już za życia spadkodawcy z tegoż majątku otrzymał, mogą później z części spadkowej lub zachowku być potrącone.

O potrąceniu kwot takich ze spadku lub zachowku stanowią przepisy ustawy co następuje:

Co tylko konieczni dziedzice otrzymują rzeczywiście ze spadku przez zapis lub inne rozporządzenie spadkodawcy, to wszystko przy oznaczeniu dla nich zachowku policzonem być winno.

Co spadkodawca dał za życia córce swojej lub wnuczce na posag synowi lub wnukowi na wyprawę, albo wprost na objęcie z urzędu lub rozpoczęcie jakiegokolwiek zatrudnienia; lub też cokolwiek na zaspokojenie długów wieloletniego dziecięcia obrócił; to wszystko na zachówek policzonem być winno.

Zaliczenie wstępnym uczynione, wtenczas tylko może być na zachówek onymże przypadający policzonem, kiedy nie było czynionem z samej tylko szczerobliwości, lub też jako wsparcie z przepisu ustawy należące się.

Jeżeli dzieci przychodzą do spadku z rozporządzenia ostatniej woli policzenie za część dziedzictwa wtenczas tylko ma miejsce, kiedy takowe spadkodawca wyraźnie rozporządził.

Przeciwnie, przy dziedziczeniu ustawniczem, powinno być dziecięciu policzonem to wszystko, co tylko od spadkodawcy za jego życia na posag lub wyprawę, albo też w celu objęcia urzędu lub rozpoczęcia jakiegokolwiek zatrudnienia, nakoniec w celu zaspokojenia długów otrzymało.

Wnukowi policza się na jego część dziedzictwa nie tylko to, co sam bezpośrednio otrzymał, ale i to, co otrzymali jego rodzice, w których miejsce on wstępuje.

To wszystko, cokolwiek rodzice oprócz wymienionych przypadków dali dziecięciu, uważa się za darowiznę i nie wchodzi w policzenie, jeżeli rodzice nie zastrzegli sobie wyraźnie zwrotu.

Rodzice przy ustawniczem dziedziczeniu także, mogą wyraźnie uwolnić dziecię od policzenia.

Gdyby jednak potrzebne wychowanie i opatrzenie innych dzieci ani z ich własnego majątku, ani z majątku rodziców opędzonem być nie mogło, natenczas powinno być dziecięciu to, co w celach w §. 788. wyrażonych naprzód otrzymało, o tyle na część jego policzone, ile potrzeba na wychowanie i utrzymanie rodzeństwa.

Policzenie tego na część dziedzictwa, co się naprzód otrzymało, tym sposobem następuje, że każde dziecię otrzymuje jeszcze przed działem taką samą kwotę. Jeżeli spadek nie wystarcza na to, natenczas dziecię wcześniej obdarowane, nie może wprawdzie przypominać się o część dziedzictwa lecz też do żadnego zwrotu nie jest obowiązane.

Jeżeli to, co dziecię dostało, nie składało się z gotowych pieniędzy, lecz z ruchomości lub nieruchomości, natenczas przy każdym policzeniu, wartość nieruchomości oznacza się ze względu na czas ich odebrania, wartość zaś ruchomości ze względu na czas otwarcia spadku. (Przykład ostatniej woli rozporządzenia, w którym spadkodawca wliczenie takiej kwoty wyraźnie rozporządza, — umieszczonym jest w pierwszym poprzednim wzorze testamentu, mocą którego także spadkodawca dziedzica koniecznego ogranicza na zachówek.)

Prawo impugnowania przeciw nieważności testamentu przedawnienie po 3 latach.

W których wypadkach dziedzic konieczny może być zupełnie wydziedziczonym.

Prawo dozwala spadkodawcy w niektórych wypadkach dziedzicowi odjąć zachówek i zupełnie go wydziedziczyć.

Dziecię może być wydziedziczonym:

1. gdy odpada od wiary chrześcijańskiej;
2. gdy spadkodawcę w niedostatku znajdującego się zostawia bez pomocy;
3. gdy z powodu zbrodni skazanym jest na dożywotnie lub dwudziestoletnie więzienie. (Stalość tego powodu wydziedziczenia jest ze względu na §. 5. prawa z dnia 15. Lutego 1867. Nr. 111. Dz. p. P. wątpliwem).
4. gdy ciągle prowadzi życie przeciwne publicznej obyczajności.

Z tych samych przyczyn mogą być także rodzice wyłączeni od zachowku, a prócz tego wtenczas jeszcze, kiedy zaniedbali zupełnie wychowanie dziecięcia.

Gdy małoletni chrześcian zawiera małżeństwo, bez potrzebnego zezwolenia ojca i sądu, tedy rodzice uwolnieni są od obowiązku dania mu jakiegoś posagu i wyprawy, a ojciec ma nawet prawo go wydziedziczyć.

Prawo wydziedziczenia takiego dziecka lecz tylko do połowy zachowku przysługuje także matce i babce, pod których opieką małoletni do tego czasu pozostawał, od którego zawarł małżeństwo wspomniane bez zezwolenia ich i sądu.

Późniejsze zezwolenie tedy znosi prawo wydziedziczenia, tudzież uczynione już wydziedziczenie, jeżeli zezwolenie to pisemnie i z zastrzeżeniem formalności do ważności testamentu potrzebnych, sporządzonem zostało.

Przebaczenie jednak nie może być uważane jako zezwolenie do zawarcia małżeństwa małoletniego, lub też jako odwołanie wydziedziczenia.

W ogólności może także spadkodawca przez rozporządzenie ostatniej woli odjąć zachówek dziedzicom koniecznym, z powodu takich czynów, dla których dziedzic stosownie do §§. 540—542 których osnowę pierwiej już przytoczono, staje się niegodnym dziedziczenia.

Przyczyna wydziedziczenia bez względu na to, czy jest wyrażoną lub niewyrażoną przez spadkodawcę, powinna być zawsze przez dziedzica dowiedziona i wynikać z wyrazów tudzież ducha ustawy.

Odwołanie wydziedziczenia w ten sam sposób czynionem być ma, jak ważny testament.

Gdy z powodu, że dziedzic konieczny jest bardzo zadłużonym lub marnotrawnym, zachodzi obawa, że należący mu się

zachówek nie dostanie się jego dzieciom zupełnie lub w części, natenczas może mu spadkodawca odebrać zachówek w tym tylko sposobie, iżby się dostał dzieciom tegoż dziedzica koniecznego.

Testament, mocą którego dziedzic konieczny wydziedziczonym zostaje.

Ostatnia moja wola:

Niechając od śmierci naglej być napotkanym rozporządzam na wypadek takowej co do spadku mego jak następuje:

1. Od blisko trzech lat dokucza i ubliża mi syn mój Bronisław Łucki wyrazami obrazy nadzwyczajnej, dając mi takowemi powód do największych zgryzot i trosk.

Jakkolwiek skracał mi przeto dnie mego życia, jednak znosiłem cierpliwie postępowanie jego. Najcięższy cios atoli zadał mi w zeszłym roku, katując mnie bowiem tak mocno, iż uległem ciężkiej i długiej słabości.

Wskutek czynu tego zarządził tutejszy Świątyni c. k. Sąd krajowy przeciw niemu śledztwo, po przeprowadzeniu którego został za popełnioną zbrodnię ciężkiego uszkodzenia cielesnego, na sześciomiesięczną karę ciężkiego więzienia skazanym.

Przeciw synowi takiemu nie znam obowiązków ojcowskich, a to tem bardziej, ile że popełniona przez niego obraza jest tak wielką, że przebaczyć mu tego nigdy nie mogę.

Jakkolwiek powyższy wspomnienia niegodzien syn mój jest jedynem mojem dzieckiem, i jakkolwiek Bóg łaskawy mnie bogato dobrami pobłogosławił, to jednak wydziedziczam niniejszem wyraźnie wspomnianego syna mego, i oświadczam zarazem jak najwyraźniej, że nawet z zachowku go wydziedziczam, tak, iż on z spadku mego ani krajcara otrzymać nie ma.

2. Jako jedynego spadkodawcę majątku mego spadkowego, ustanawiam przeto siostrę moją Emilię Łucką, zamężną Kamską w Złoczowie zamieszkałą.

3. Obawiając się jednak, by wspomniony powyżej syn mój mnie przed śmiercią moją nie napadł i do sporządzenia testamentu na jego korzyść nie zmusił, oświadczam dalej jak najwyraźniej, że każdy przezemnie później sporządzić się mogący testament, jako żaden i nieważny uważany być ma, chyba że odwołanie takiego dotyczące się obecnego testamentu, wyraźnie w sobie mieścić będzie wyraz: „bez przymusu“.

To jest więc ostatnia moja wola, którą własnoręcznie spisuję i podpisuję.

Lwów, dnia 3. Lutego 1872.

Piotr Łucki
spadkodawca.

Testament mocą którego spadkodawca dziecko swe wydziedzicza.

Testament.

Będąc tak na ciele jako też na umyśle zupełnie zdrowym, poczytuję sobie za obowiązek na wypadek śmierci mej następującej ostatniej woli rozporządzenie sporządzić:

1. Jako dziedzica majątku mego składającego się z (...) mianuję najukochańszą żonę mą M. B., jednak z tem zastrzeżeniem, że aż do śmierci jej powtórnie zaślubić się nie śmie.

2. Na dobroczynne cele niechaj prawna część użytą zostanie.

3. Synowie moi S. B. i A. B. otrzymać mają prawnie na nich przypadającą część schedy.

4. Gdyby jednak żona moja nad spodziewanie powtórnie się zaślubiła, natenczas gaśnie ustępem 1szem niniejszego testamentu jej udzielone prawo odziedziczenia majątku mego, a zapisany na nią spadek mój, między powyż. namienionemi synami moimi S. B. i A. B. na dwie równe części podzielonym i tymże oddanym być ma.

5. Oświadczam i postanawiam niniejszem wyraźnie, że córka moja Z. B. z przypadającej na nią części spadkowej wydziedziczoną i wykluczoną być ma, a to z tego powodu, że mimo ojcowskich niezliczonych upominań i wbrew kilkakrotnych karceń nadzwyczaj niemoralny sposób życia swego ciągle prowadził.

6. W celu odbycia nabożeństwa za duszę mą pozostawiam kwotę 50 złr. w. a. — kosztu pogrzebu zaś ma żona moja z zapisanego jej niniejszem testamentem majątku spadkowego ponosić i pogrzeb ten w sposób odpowiedni memu stanowi, lecz bez wszelkich niepotrzebnych wykwestności urządzić.

Testament ten spisuję i podpisuję własnoręcznie, oświadczając że tak oświadczając wcześniej jako też później przezemnie sporządzone ostatniej woli rozporządzenie jako nieważne uważanem być ma.

Data.

Podpis.

Wolne od stempla.

Który Sąd jest właściwy do przeprowadzenia spadku.

Do przeprowadzenia spadku jest zwykle ten Sąd powiatowy, lub miejsko delegowany Sąd powiatowy właściwy, w którego okręgu zmarły zwykle stale zamieszkiwał.

Jeżeli jednak do spadku dobra dominikalne należą lub jeżeli spadkodawca posiadał realność w mieście, w którym Sąd krajowy lub obwodowy się znajduje, natenczas właściwym Sądem do przeprowadzenia spadku jest Trybunał I Instancji.

Jeżeli austriacki poddany za granicami państwa umrze natenczas właściwym Sądem do przeprowadzenia spadku jest ten Sąd powiatowy, w którego okręgu zmarły ostatni raz stale zamieszkiwał.

Sąd właściwy do przeprowadzenia spadku nazywa się Instancją pertraktacyjną lub spadkową.

Przeprowadzenie spadku jest to zbiór wszelkich sądowych czynności, które do wyszukania i zabezpieczenia spadku, dla każdego pojedynczego zgłaszającego się, a oddanie czyli przyznanie tegoż spadkobiercom, na celu mają.

Która jest pierwsza czynność, jaką się przeprowadzenie spadku rozpoczyna?

Przeprowadzenie spadku rozpoczyna się spisaniem aktu zaszłej śmierci.

Urzędnik wysłany ze strony Sądu lub c. k. notaryusz albo przełożony gminy mają się udać do pomieszkania zmarłego i tamże wybadać kto są i gdzie się znajdują dzieci i inni najbliżsi krewni spadkodawcy, dalej czyli spadek jest znaczny, czyli nieruchomości dobra do spadku należą, czyli i jakie długi spadkodawca pozostawił, czyli testament lub kodycył, kontrakt przedślubny, lub na wypadek śmierci się znajdują, czy zmarły był opiekunem lub kuratorem lub kogo wdowa jako współopiekuna przedstawia, czyli zmarły nie pobierał jakiej pensji lub płacy z publicznej kasy.

Jeżeliby tego wymagały stosunki, n. p. odszukanie pismennego testamentu lub kodycyłu, kontraktu przedślubnego lub na wypadek śmierci mogą w czasie spisania aktu śmierci pulki i inne kryjówki być otworzone.

Dokumenty zawierające ostatniej woli rozporządzenie, osoba której spisanie aktu śmierci poruczonem zostało, zabiera ze sobą. Na wypadek jeżeli spadkodawca ustne ostatniej woli rozporzą-

dzenie zostawił, natenczas w akt śmierci nazwisko, stan i miejsce zamieszkania świadków wpisane być mają.

Jeżeli znani lub domniemani spadkobiercy są pełnoletni i do zarządu majątku przydatni (prawnie nie ograniczeni), natenczas cały majątek spadkowy tymże w ich przechowanie oddanym zostanie.

W wypadku zaś, jeżeli spadkobiercy do zarządu majątkiem nie są zdolni, nie są w miejscu, lub zupełnie nie znani, lub jeżeli długi zdają się przewyższać pozostały majątek spadkowy, to jest masa spadkowa ma być wzięta pod zamknięcie i opieczetowana.

Przy spisaniu aktu śmierci uważa się czyli spadkodawca nie posiadał odznaki lub krzyże honorowe, medale i t. p.

Jeżeli odznaki honorowe nie są własnością prywatną spadkodawcy, natenczas mają być wzięte do sądowego przechowania.

Osobie, której spis aktu śmierci jest poruczony, mają być oddane pozostałe po spadkodawcy patent wojskowy lub karta urlopu, pozwolenie domokrajstwa, wszelkie w pomieszkaniu spadkodawcy znajdujące się urzędowe pieniądze, pisma urzędowe, klucze od kasy i t. p.

W wypadku opieczetowania spadku pozostałe złote lub srebrne przedmioty, gotowe pieniądze, klejnoty, obligacje państwowe i pierwszeństwa i wszelkie inne ważne dokumenta, mają być wzięte do przechowania sądowego.

Spis aktu śmierci ma także natenczas nastąpić, jeżeli zmarły nie pozostawił żadnego majątku.

Tylko po małoletnich, które w czasie śmierci pod rodzicielską władzą zostawali i żadnego majątku nieposiadali, nie potrzebuje akt śmierci być spisany, wyjąwszy w wypadku, jeżeli rodzice sami tego żądają.

Jeżeli spadek jest tak nieznaczny, iż dalszych sądowych czynności nie wymaga, lub jeżeli kto spadek na zaspokojenie własnej pretensji do spadkodawcy, lub na zapłacenie długów tegoż, albo nareszcie na pokrycie kosztów pogrzebowych przyjąć się ofiaruje, natenczas wypadek ten do spisania aktu śmierci przeznaczony, sądowy urzędnik w sprawozdanie wpisać powinien.

Co się ma czynić z znalezionymi lub przedłożonymi przy spisaniu aktu śmierci ostatniej woli rozporządzeniami?

Jeżeli przy spisaniu aktu śmierci niezapiecztowane ostatniej woli rozporządzenie (testament kodycy lub kontrakt przedślubny na wypadek śmierci, który zarazem mieści w sobie dziedziczenie) się znalazło, toż ostatniej woli rozporządzenie wysłany sądowy urzędnik w przytomności dwóch świadków i innych przytomnych osób odczytuje.

Zapiecztowane ostatniej woli rozporządzenie przedkłada się instancji spadkowej.

Zapiecztowane ostatniej woli rozporządzenia w sądzie lub u notaryusza do pertraktacji spadku wyznaczonego odczytują się (ogłaszają się).

Oryginalny dokument przechowuje się w Sądzie, wolno jednakże każdemu odpis z tegoż na koszt własny podnieść.

Jeżeli spadkodawca ostatniej woli rozporządzenie ustnie uczynił i tegoż rozporządzenia dokładnie zrobiony przez trzech świadków własnoręcznie podpisany spis się znajduje, spis ten jako pisemny testament ogłasza się.

Spadkobierca lub inna udział biorąca osoba mogą zażądać aby świadkowie ustnego ostatniej woli rozporządzenia, co do osnovy tegoż, zaprzysiężeni zostali.

W jaki sposób wyszukuje się majątek spadkowy i jak się przy tem spadkobierca zachować ma?

Jeżeli przy spisaniu aktu śmierci się okaże, że zmarły nie pozostawił jakiegokolwiek majątku, Sąd oświadcza, że dla braku majątku, pertraktacja spadku nie przedsiębiorze się.

Jeżeli spadek jest nieznaczny i domyśleć się można, że z pozostałego tylko nagłace długie spadkowe zaspokojone zostaną, natenczas spadek wierzycielom miasto zapłaty oddaje się.

Takie załatwienie pertraktacji spadku nazywa się przyznaniem na rzecz wierzycieli (*jure crediti*).

Inwentarz spadkowy, t. j. sądowe spisanie wszelkich do spadku należących rzeczy z oznaczeniem wartości tychże, w następujących wypadkach się przedsiębiorze:

1. Jeżeli spadkobierca oświadczy, że spadek na podstawie przedsięwziętego inwentarza (z dobrodziejstwem prawa inwen-

tarza) przyjmuje, t. j. jeżeli się spadkobierca warunkowo z dobrodziejstwem prawa inwentarza do spadku oświadczy.

2. Jeżeli spadkobierca z konieczności (konieczny) dla wyśledzenia należącego mu się zachowku (legitymy) spisania inwentarza żąda.

3. Jeżeli wierzyciel spadkowy, dziedzic konieczny, lub legatariusz obawia się, że przez zespolenie majątku spadkowego z majątkiem spadkobiercy w swych pretensjach (żądaniach) pokrzywdzony zostanie i z tego powodu wydzielenia spadku z majątku spadkobiercy żąda.

4. Jeżeli tylko jeden ze spadkobierców małoletni jest, jeżeli miejsce pobytu spadkobiercy nie jest wiadome, jeżeli pod kuratelą zostaje, lub nieznany jest.

5. Jeżeli spadkobiercą postanowionym jest Insytnut publiczny, kościół lub gmina i t. p.

6. Jeżeli spadkodawca zarządził podstawienie powierznice (substytucję fideikomissu).

Do spisania inwentarza prócz potrzebnych taksatorów, dwóch domowników spadkobiercy, lub innych dwóch świadków, także w miejscu będący spadkobiercy zapraszają się.

Jeżeli zaproszeni w oznaczonej godzinie się nie jawią, inwentarz także w ich nieobecności spisany być może.

Jeżeli kwoty i rodzaj długów spadkowych bez poprzedniego dochodzenia i bez znacznej straty czasu wyświecić się dadzą, do inwentarza wciągnięte być mają.

Jeżeli w spadku książki handlowe lub przemysłowe się znachodzą, natenczas książki te z dniem śmierci spadkodawcy się zamykają, i okazujący się podług tychże stan majątkowy do inwentarza ma być wciągnięty.

Jeżeli spadkodawca był spółnikiem w handlowym — przemysłowym lub fabrycznym przedsiębiorstwie, natenczas udział jego w majątku spółki, w osobnym zamknięciu rachunków przedłożony być ma.

Koszta sporządzenia inwentarza zwykle masa spadkowa ponosi.

Jeżeli spadek jest nieznaczny, taksatorowie w tymże samem miejscu zamieszkali, do oszacowania pozostałości przywołani, wynagrodzenia żądać nie mogą, jeżeli spadkobierca również w złych stosunkach majątkowych się znajduje.

Jeżeli nie zachodzi żaden z powyżej przytoczonych wypadków, w których inwentarz sporządzony być ma, spadkobiercy majątek spadkowy opisać, oszacować i stan pozostałego majątku Instancyi spadkowej podać mają, przyczem podpis tychże miejsce przysięgi zastępuje. — Spisanie takie pozostałego majątku nazywa się: „Wykaz majątku pod przysięgą.“

W tymże majątek spadkowy również jak w inwentarzu we wszystkich składowych częściach opisany być ma.

Wykaz ten służy miasto inwentarza za podstawę przy pertraktacji spadku.

Wartość szacunkowa pojedynczych rzeczy do spadku należących w powyższym wykazie majątku sumiennie podaną być ma.

Wartość nieruchomości rzeczy podaje się albo podług wysokości podatku od nieruchomości majątku opłacanego, lub podług wartości w ostatnim sądowym oszacowaniu podanej, albo natomiast podług ostatniej ceny kupna, jeżeli kupno niedawniej jak przed sześciu laty się odbyło.

Jeżeli dokumenta udowadniające wartość nieruchomości rzeczy ani w oryginale, ani w odpisie wierzytelnym do wykazu majątkowego załączone nie zostały, to przynajmniej w tymże wykazie dokładnie oznaczone być mają.

Wszystkie te rzeczy, które do zwykłego wykonywania gospodarstwa w pewnej majątności służą i które zwykle „fundus instructus“ się zowią, w inwentarz lub w wykaz majątku mają być wpisane.

FORMULARZ WYKAZU MAJĄTKU

36 ct.

pod przysięgą.

Wykaz pod przysięgą majątku spadkowego, zmarłego w dniu 20. Stycznia 1872 Piotra Łackiego właściciela realności we Lwowie pod Nr. 200. 2ga część położonej.

Po- zycya	A. Stan czynny.	zlr.	ct.
	I. Gotówką.		
1.	10 sztuk banknotów à zlr. 10	100	—
2.	21 „ „ „ à zlr. 1	21	—
	Suma	121	—
	II. W zapisach długu państwa.		
3.	Pięć procentowa obligacya indemniza- cyjna Seria B. Nr. 2000 na	1000	—
4.	Procenta od tejże zaległe od 1. Grudnia 1871 liczyć się mające	2	52 1/2
	Suma	1002	52 1/2
	III. Wierzytelności prywatne.		
5.	Na podstawie skryptu Jana Rębskiego z 1. Kwietnia 1870 intabulowana na realności pod Nr. 20. w Janowie suma	4010	—
6.	Procenta 5 od 100 od tejże od dnia..... aż do dnia zaszłej śmierci należące się w ilości	186	—
7.	U Józefa Hroma obywatela miasta Lwowa lokowana suma niezabezpieczona . .	100	—
8.	Procenta 6 od 100 od tejże za czas od dnia..... aż do dnia zaszłej śmierci zaległe w ilości	4	—
	Suma	4300	—
	IV. Złoto, srebro i klejnoty.		
9.	Sześć sztuk srebrnych łyżek stołowych 13ej próby ważące 16 łutów	24	—
10.	Zegarek kieszonkowy złoty, ze znakiem „Genf“ Nr. 1040	39	—
11.	Złota szpilka w kształcie L.	17	—
	Suma	80	—

Po- zycza		złr.	ct.
V. Odzież i bielizna.			
12.	Czemera z sukna czarnego przenoszona .	5	—
13.	Kontusz „ „ „ nowy . . .	24	—
14.	Cztery pary czarnych spodni à 4 złr. .	16	—
15.	Dwanaście koszul z cienkiego płótna à 2 złr.	24	—
16.	Dwanaście par szkarpetek à 10 ct. . .	1	20
	Suma . . .	70	20
VI. Meble.			
17.	2 Stoły z drzewa orzechowego à 8 złr. .	16	—
18.	12 kresel „ „ „ à 1 zł. 50 ct. .	18	—
18.	Szafa	26	—
20.	Biurko	16	—
	Suma . . .	76	—
VII. Realności.			
21.	Dom mieszkalny pod Nr. 200. 3cia część we Lwowie położony kontraktem z 1. Maja 1870 za cenę kupna nabyty . .	9252	—
B. Stan bierny.			
I. Długi intabulowane.			
1.	W stanie biernym realności pod Nr. 200. 3cia część intabulowana wedle ekstraktu tabularnego tejże realności ze skryptu z dnia 1. Marca 1866 na rzecz Wła- dysława Drobskiego obywatela miasta Lwowa suma	2000	—
2.	Procenta 5 od sta od tejże od dnia aż do dnia śmierci zaległe wynoszą .	67	—
	Suma . . .	2067	—
II. Długi niezabezpieczone.			
3.	Koszta kuracyi wedle rachunków B. S. .	130	—
4.	Koszta pogrzebu wedle rachunków D. E. F. i G.	260	—
5.	Podatki rzółowe z realności spadkowej pod Nr. 200. 3cia część za czas od ...		

Po- zycza		złr.	ct.
	 do dnia śmierci zapłacił pełnoletni syn i współspadkobierca Bro- niśław Łącki wedle potwierdzenia urzę- dowego H. i żąda zwrotu tychże z ma- jątku spadkowego	240	—
6.	Krawcowi Ignacemu Binderowi wedle ra- chunku J.	69	—
	Suma . . .	699	—
C. Zestawienie.			
Majątek spadkowy wynosi zatem:			
	I. Gotówką	121	—
	II. Zapisami długu państwa	1002	52 1/2
	III. Wierzytelnościami u prywatnych .	4310	—
	IV. Kosztownościami	80	—
	V. Odzieżą i bielizną	90	—
	VI. Meblami	76	—
	VII. Realności	9252	—
	Suma . . .	14931	52 1/2
Potrąciwszy od tegoż stan bierny:			
	I. W zabezpieczonych długach 2067 złr.		
	II. W niezabezpieczonych „ 699 „	2766	—
	wynosi czysty majątek spadkowy . .	12165	52 1/2
Prawdziwość powyższego wykazu majątku spadko- wego, podpisani spadkobiercy własnoręcznym podpisem, miasto przysięgi stwierdzają:			
We Lwowie 1. Marca 1872.			
	Jan Łącki spadkobierca.		
	Bronisław Łącki spadkobierca.		
	Wanda Łącka spadkobierczyni.		

W jaki sposób spadek w posiadanie się bierze i jakie czynności ku temu przedsięwziąć potrzeba?

Kto spadek do którego albo z kontraktu dziedziczenia albo z testamentu, lub wedle ustawy jako spadkobierca powołany jest, w posiadanie wziąć chce, ma do tegoż spadku przystąpić, to jest ma oświadczyć, że spadek jako spadkobierca w posiadanie odebrać chce.

Ku temu ma Instancyi pertraktację przeprowadzającej oświadczyć, na jakiej prawnej podstawie, czyli z kontraktu dziedziczenia, z testamentu, lub ustawnicze do spadku ma prawo.

Czynność ta jest najważniejszą w pertraktacji spadku i zwie się oświadczeniem (deklaracją) przyjęcia spadku.

Oświadczenie do przyjęcia spadku może być bezwarunkowe, t. j.: że przystąpienie do spadku odbywa się bezwarunkowo, lub z zastrzeżeniem prawa dobrodziejstwa inwentarza.

Oświadczenie to nawet natenczas jest potrzebne, jeżeli legataryusze, po nastąpieniu zrzeczeniu się spadku przez powołanych ostatniej woli rozporządzeniem, lub ustawniczych spadkobierców, stosunkowo jako spadkobiercy uważani być chcą. Różnica pomiędzy temi dwoma sposobami oświadczenia do spadku jest stanowczą.

Bezwarunkowe oświadczenie się spadku ma ten prawny skutek, że spadkobierca wszystkim wierzycielom spadkodawcy za ich pretensye i wszystkim legataryuszom za ich zapisy staje się odpowiedzialnym, chociażby spadek na pokrycie tychże nie wystarczał.

Bezwarunkowo oświadczony spadkobierca odpowiada zatem nietylko odziedziczonym majątkiem, lecz także swoim własnym majątkiem za wszelkie długi masy spadkowej się tyjących i za legata dla legataryuszów przeznaczone.

Jeżeli przystąpienie do spadku z dobrodziejstwem prawa inwentarza nastąpiło, natenczas Sąd spisanie inwentarza kosztem masy spadkowej przedsięwziąć ma, a tacy spadkobiercy ani wierzycielom ani legataryuszom własnym majątkiem nie odpowiadają, tylko tak dalece spadkowym majątkiem odpowiedzialni są, o ile tenże na pokrycie pretensyi wierzycieli i legataryuszów, tudzież pretensyi po za obretem prawa spadkowego spadkobiercom się należących, wystarcza.

Spadkodawca nie może w ostatniej woli rozporządzeniu lub też w inny jaki sposób spadkobierców zastrzeżenia prawa

dobrodziejstwa inwentarza pozbawić i sporządzenie inwentarza zabronić, każde postanowienie tego rodzaju ze strony spadkodawcy uczynione, jest nieważnem.

Nawet zrzeczenie się tegoż, w kontrakcie odziedziczenia wzajemnego, między małżonkami zawartego, nie ma żadnego skutku.

Każdy, kto w pełnem używaniu swych praw się znajduje, może do spadku bezwarunkowo lub z zastrzeżeniem prawa dobrodziejstwa inwentarza przystąpić.

Jeżeli krydataryuszowi w czasie przeprowadzenia konkursu spadek lub legat przypadnie, ma wydział wierzycieli masy konkursowej prawo w imieniu wszystkich dłużników do spadku z zastrzeżeniem prawa dobrodziejstwa inwentarza przystąpić, lub zapis przyjąć.

Spadkobierca nie może odwołać uczynionego oświadczenia do spadku, lub bezwarunkowe zmienić i dobrodziejstwo prawa inwentarza sobie zastrzedz.

Jeżeli tylko jeden z więcej spadkobierców do spadku z zastrzeżeniem dobrodziejstwa prawa inwentarza się oświadczy, inwentarz spadku spisany zostanie.

W powyższym wypadku również jak we wszystkich wypadkach, w których inwentarz się spisuje, przysługują spadkobiercy bezwarunkowo do przyjęcia spadku się oświadcządzającemu prawo tak długo, jak długo spadku nie objął, dobrodziejstwo prawa inwentarza.

Kto zatem stan masy spadkowej dokładnie nie zna, lub stan długów zmarłego znanym nie jest dokładnie, ma mieć się na baczności, aby się do przyjęcia spadku bezwarunkowo nie oświadczył, gdyż latwo by się stać mogło, iż spadkobierca nietylko by żadnej korzyści ze spadku nie odniósł, lecz przeciwnie mógłby znaczną szkodę we własnym majątku odnieść.

Ztąd to nie wolno opiekunom lub kuratorom bez sądowego zezwolenia samowładnie spadku się rzec, lub do tegoż bezwarunkowo się oświadczyć.

Każde oświadczenie do spadku ma spadkobierca lub tegoż, wykazany zastępca własnoręcznie podpisać.

Jeżeli spadkobierca za granicami prowincyi, w której Instancya pertraktująca spadek siedzibę swą ma, się znajduje, podpis na oświadczeniu do spadku sądownie lub notaryalnie legalizowany być ma.

W Sądach powiatowych oświadczenie do spadku zwykle w obec ustanowionej do tegoż komisji w oznaczonym terminie, protokolarnie się odbywa.

Do Sądu krajowego lub obwodowego spadkobierca przez wniesienie pisemnego podania, co mu także i do Sądu powiatowego uczynić wolno, do spadku oświadczyć się ma.

Podania i protokoły w sprawach spadkowych podlegają ostemplowaniu 36 ct. od arkusza.

Jeżeli spadek bez potrącenia długów nie przenosi 25 złr. w. a., podania i protokoły są wolne od stempla.

Wzór bezwarunkowego oświadczenia się do spadku.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie!

36 ct.

Uchwałą Wysokiego Sądu z 1. Stycznia 1872 Nr. 600. zostali podpisani wezwani, by się w przeciągu dni 30tu do przyjęcia spadku po zmarłym bez pozostawienia ostatniej woli rozporządzenia ojcu naszym oświadczyli.

Oświadczamy się więc do przyjęcia spadku po ojcu naszym Franciszku Legickim pozostałego bezwarunkowo, to jest bez dobrodziejstwa prawa inwentarza, jako spadkobiercy ustawni i upraszamy niniejsze oświadczenie nasze do spadku wedle ustawy do wiadomości Sądu przyjąć:

we Lwowie 21. Lutego 1872.

Karol Legicki.

Władysław Legicki.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd krajowy we Lwowie).

Karol Legicki lekarz i Władysław Legicki kupiec oświadczają się bezwarunkowo jako spadkobiercy ustawni do spadku zmarłego ojca Franciszka Legickiego.

Wzór oświadczenia się do spadku z dobrodziejstwem prawa inwentarza.

(Wewnątrz)

36 ct.

Świętny c. k. Sądzie powiatowy!

W skutek wezwania Świętnego Sądu z dnia 10. Stycznia 1872 Nr. 200. wydano, do przedłożenia oświadczenia się do spadku,

oświadczamy niniejszem, że jako spadkobiercy do spadku po naszym na dniu 24. Grudnia 1871, z pozostawieniem pisemnego testamentu z dnia 15. Grudnia 1871 zmarłego ojca naszego Piotra Łackiego, a to na podstawie tegoż testamentu, z dobrodziejstwem prawa inwentarza się oświadczamy.

Upraszamy zatem: Świętny Sąd raczy to warunkowe nasze oświadczenie do spadku do wiadomości przyjąć, lub sporządzenie inwentarza nakazać.

W Janowie 1. Marca 1872.

Piotr Łacki.

Leon Łacki.

(Zewnątrz)

(Świętny c. k. Sądzie powiatowy w Janowie).

Piotr Łacki szewc i Leon Łacki stolarz w Janowie pod Nr. 18, mieszkający

oświadczają się do przyjęcia spadku po zmarłym ojcu Piotrze Łackim pozostałego, warunkowo na podstawie testamentu.

Kto w zupełnym używaniu swych praw się znajduje, wolno mu także spadku się rzec. Jeżeli już poprzednio wiadomem jest, że stan bierny spadku stan czynny tegoż przewyższa, lub jeżeli spadek tak jest nieznaczny, że się przewidzieć łatwo da, że koszt odebrania spadku tenże spadek nie pokryją, natenczas słusznem jest, aby spadku nie przyjąć.

Wzór zrzeczenia się spadku.

(Wewnątrz)

Świętny c. k. Sądzie obwodowy!

36 ct.

Rezolucją Świętnego Sądu z dnia 4. Stycznia 1872 do L. 461. wydaną, wezwany zostałem, abym się w przeciągu 14tu dni do spadku po ojcu moim Karolu Solskim pozostałego, oświadczył.

Postanowiłem jednakże z prawa do spadku nie korzystać, wskutek czego pomienionego spadku się zrzekam, i Świętny c. k. Sąd upraszam, aby niniejsze zrzeczenie się spadku do wiadomości swej przyjąć raczył.

W Złoczowie 1. Marca 1872.

Bronisław Solski.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd obwodowy w Złoczowie).

Bronisław Solński młynarz w Złoczowie pod Nr. 40.
mieszkającyzrzeka się spadku po zmarłym w Złoczowie
ojcu Karolu Solńskim pozostałego.

Jeżeli spadkobierca w przeznaczonym temuż do wniesienia pisemnego oświadczenia się do przyjęcia spadku terminie tegoż oświadczenia wniesić nie może, albo w Sądzie dla dania tegoż oświadczenia do spadku protokolarnie jawić się w oznaczonym czasie nie jest w stanie, natenczas może o przedłużenie terminu, lub wyznaczenie innego dnia do komisji upraszać, lub też przyzwolenie pozostawienia czasu do namysłu, przytaczając ważne powody, jakie go do tego kroku skłaniają, prosić.

Jeżeli spadkobiercy do zarządu majątkiem uprawnieni przy komisji na terminie się nie jawią, albo też ani ustnie ani pisemnie, tak w wyznaczonym jakoteż przedłużonym terminie, oświadczenia do przyjęcia spadku nie dali, spadek bez względu na przysługujące im prawo do spadku z tymi spadkobiercami, którzy się do spadku oświadczyli przeprowadzony i spadek tymże w miarę ich uprawnienia przyznanym zostanie.

Zgłaszający się do spadku, którzy wedle ustawy do przyjęcia spadku się oświadczyli, o których nie jasno w spadku udział biorącym osobom wiadomem jest, w której linii ze spadkodawcą pokrewnieni są, mają tytuł prawny do spadku przedłożeniem drzewa familijnego, na podstawie metryk chrztu i śmierci udowodnić.

Mógłby się zdarzyć wypadek, że pomiędzy kilku osobami do spadku się zgłaszającymi w sprzeczności ze sobą stojące oświadczenia wniesione zostały. Umiera n. p. pewien człowiek, pozostawiający wdowę i dwóch synów.

Przy spisaniu aktu zaszłej śmierci znaleziony został kontrakt dziedziczenia, w którym wdowa uniwersalną spadkobierczynią zamianowaną została; później znaleziony został testament, w którym starszemu synowi $\frac{3}{4}$ spadku, młodszemu synowi tylko $\frac{1}{4}$ spadku wyznaczone zostały.

Wdowa podaje oświadczenie do przyjęcia spadku na podstawie kontraktu dziedziczenia. Starszy syn na podstawie testamentu korzystniej uposażony, zaprzecza ważność kontraktu dziedziczenia, gdyż takowy tylko w obecności dwóch świadków za-

warty został, a do ważności tegoż potrzebnego świadka 3go brakuje, i oświadcza się, powołując się na istniejący dla niego korzystny testament do spadku na podstawie tegoż testamentu. Młodszy syn zaprzecza ważność nie tylko testamentu, lecz także kontraktu dziedziczenia i oświadcza się do przyjęcia spadku z prawa.

W powyższym wypadku jest jeden spadkobierca z kontraktu dziedziczenia, drugi na podstawie testamentu, a trzeci z prawa, których oświadczenia do spadku w zupełnej sprzeczności ze sobą zostają.

Jeżeli między spadkobiercami ugoda do skutku nie przyjdzie, Instancja spadkowa tychże na drogę prawa odsyła, i oznacza która ze stron jako powód przeciw drugiej stronie jako pozwanej wystąpić ma.

W powyżej przytoczonym przykładzie Instancja spadkowa rozstrzygałaby, że obaj synowie przeciw wdowie jako spadkobierczyni z kontraktu dziedziczenia, o unieważnienie tegoż kontraktu pozew wytoczyć mają; tudzież że młodszy na prawie do dziedziczenia z prawa oparty syn, przeciw starszemu bratu swemu pozew o unieważnienie testamentu ojcowskiego ma wytoczyć.

Prawo dziedziczenia z testamentu bowiem natenczas tylko ma miejsce, jeżeli ważny kontrakt dziedziczenia nie istnieje, ustawnicze zaś dziedziczenie natenczas nastąpi, jeżeli nie ma ważnego testamentu.

Jeżeli spadkobierca na drogę prawa odesłany, pozew w oznaczonym terminie wytoczy, natenczas dalsze przeprowadzenie spadku, aż do rozstrzygnięcia pozwu się wstrzymuje.

Za podstawę dalszego przeprowadzenia spadku po ukończonym procesie, przysłuży tytuł prawny tego spadkobiercy, który w procesie zwycięży.

W czasie trwania procesu przysłuży każdej ze stron prawo o sekwestrację dochodów spadkowych upraszać.

W jaki sposób mają sobie postąpić wierzycieli spadkowi?

Śmierć dłużnika żądaniom wierzycieli nie uwłacza; ciż wierzycielności swoje w ten sposób na masie spadkowej poszukiwać mogą jakby na spadkodawcy jak długo tenże przy życiu pozostawał.

Ku zabezpieczeniu i zaspokojeniu wierzycieli spadkodawcy Sąd ze swej strony więcej nie uczyni, jak tylko to, czego wierzyciele sami żądają.

Wierzyciele jednakże nie są obowiązani oczekiwać oświadczenia do przyjęcia spadku, gdyż z żądaniami swemi przeciw masie wystąpić mogą.

Jeżeli spadkobiercy do spadku się oświadczyli, wierzyciel pozew przeciw masie oświadczenym spadkobiercom wytoczyć ma; jeżeli się spadkobiercy do spadku nie oświadczyli, wierzyciel żądać może, aby dla zastąpienia tychże kurator nadany był, przeciw któremu wierzyciel swą wierzytelność przeprowadzić i przeciw któremu pozew wytoczyć by mógł.

Wierzyciele, których wierzytelności do inwentarza spadkowego lub wykazu majątkowego wpisane nie zostały, mogą ze swemi wierzytelnościami do spadku pisemnem podaniem się zgłosić.

Wzór zgłoszenia się z wierzytelnością do spadku dłużnika.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie!

36 ct. stempel.

A. Wedle załączonego pod A. kontraktu 10. Maja 1871 zawartego, przyjąłem na siebie budowę domu, na gruncie budowlanym p. Ignacego Łackiego własnym we Lwowie pod Nr. 30 1sza część położonym. Ustępem drugim tegoż kontraktu obowiązał się Ignacy Łacki podpisanemu za wybudowanie domu, przy oddaniu ukończonej budowli wynagrodzenie w kwocie 12,000 złr. w. a. wypłacić. Pierwszego Października oddałem p. Ignacemu Łackiemu dom wykończony.

Na rachunek umówionego wynagrodzenia w ilości 12,000 złr. w. a. wypłacił mi Ignacy Łacki tylko częściową kwotę 10000 złr. i pozostał resztę 2000 złr. winien.

Ponieważ p. Ignacy Łacki zmarł nie wypłaciwszy mi resztę powyższego wynagrodzenia w ilości 2000 złr., zgłaszam się zatem z powyższą pretensją 2000 złr. z procentami zwłoki 6 od sta od 2. Października 1871 do spadku po zmarłym Ignacym Łackim pozostałego i upraszam:

Wysoki Sąd raczy wierzytelność moją do wiadomości przyjąć i też przy przeprowadzeniu petraktacji spadku uwzględnić.

Franciszek Barzycki.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd krajowy we Lwowie)

Franciszek Barzycki budowniczy we Lwowie pod Nr. 20. 4ta część

zgłasza się do spadku po Ignacym Łackim właścicieli realności we Lwowie pod Nr. 30. 1sza część. z wierzytelnością 2.000 złr. z p. n.

All. A. w odpisie.

Zgłoszenie się z wierzytelnością do spadku, Sąd petraktujący spadek, udziela spadkobiercom do oświadczenia się w tym celu, czyli zgłoszoną pretensję jako rzetelną i wypłacalną uznają lub nie.

Wzór oświadczenia spadkobiercy na zgłoszenie dłużnika się z wierzytelnością do spadku.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie!

Mark. stpl. 36 ct.

A. Rezolucją Wysokiego Sądu A. udzielonem zostało podpisanemu spadkobiercy Ignacego Łackiego podanie B., w którym Franciszek Barzycki budowniczy we Lwowie do spadku zmarłego mojego ojca z pretensją 2.000 złr. w. a. z prowizją zwłoki 6 od sta się zgłasza, z poleceniem, abym się w 14 dniach co do tej pretensyi oświadczył.

Temu poleceniu zadosyć czyniąc oświadczam niniejszem, że pretensya Franciszka Barzyckiego, o którą się zgłasza, nie jest rzetelną, ani wypłacalną i w obec prawa nie istnieje.

Wprawdzie zmarły mój ojciec budowniczemu Franciszkowi Barzyckiemu za wybudowanie domu na gruncie budowlanym pod Nr. 30. 1sza część we Lwowie kwotę w ilości 12 000 złr. w. a. zapewnił, tenże jednakże kontraktem z 10. Maja 1871. przez niego przedłożonym zobowiązał się dach na wybudowanym domu cynkową blachą pokryć.

Temu obowiązкови Franciszek Barzycki jednakże zadosyć nie uczynił, gdyż dom dachem z żelaznej blachy pokrył, z którego powodu zmarły ojciec mój, dach blachą cynkową własnym kosztem obić kazał, blachę zaś żelazną Franciszkowi Barzyckiemu zwrócił. Dach własnym kosztem ojca zmarłego cynkową blachą pokryty, przeszło 2.000 złr. w. a. kosztował; a zatem ojciec

mój Ignacy Łącki uprawniony był Franciszkowi Barzykiemu z zapewnionego wynagrodzenia stosunkowo częściową kwotę przytrzymać.

Uprasza zatem podpisany spadkobierca: Wysoki Sąd raczy oświadczenie to do wiadomości przyjąć i budowniczego Franciszka Barzyckiego z mniemaną jego pretensją do drogi prawa odesłać.

Lwów, dnia 20. Marca 1871.

Piotr Łącki.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd krajowy we Lwowie)

Piotr Łącki, kupiec we Lwowie jako spadkobierca Ignacego Łackiego

oświadcza się odmownie co do pretensji Franciszka Barzyckiego do spadku po zmarłym ojcu moim Ignacym Łackim pozostałego o sumę 2.000 złr w. a.

All. A. i B.

Jeżeli spadkobiercy rzetelność pretensji zgłoszonej uznają, natenczas takowa do stanu biernego spadkowego się wpisuje, jeżeli zaś rzetelność pretensji spadkobiercy nie uznają, jak to w powyższym przykładzie widzieliśmy, wierzyciela z pretensją swoją do drogi prawa odsła się.

Spadkobierca lub ustanowiony spadkowy kurator upoważniony jest dla wysledzenia stanu biernego masy, wierzycieli zawezwać, i ogłoszenie edyktem upraszać, w którym wszyscy niewiadomi wierzyciele wezwani zostaną, by się w przeciągu oznaczonego czasu z swojemi pretensjami do masy spadkowej zgłosili i takowe wykazali.

Skutek prawny takiego sądowego wezwania spadkowych wierzycieli jest ten, że wierzycielom, którzy się w oznaczonym edyktami terminie ze swojemi pretensjami do spadku nie zgłoszą, a masa spadkowa poprzednio zgłoszonemi pretensjami wyczerpaną zostanie, z żadaniami swemi upadną.

Jedynie wierzycielom, których pretensye zabezpieczone są hipotecznie, prawa tychże, pomimo zaniechanego zgłoszenia się, nienaruszone pozostają.

Stempel do podania, o zawezwanie wierzycieli edyktami, wynosi 1 złr. w. a.

Wzór podania o zawezwanie edyktami wierzycieli spadkowych.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

Mrk. stpl. 1 złr,

Rezolucją Świetnego Sądu z dnia 1. Grudnia 1871. L 2.000 warunkowe oświadczenie moje do spadku zmarłego brata mojego Piotra Roba do wiadomości sądowej przyjętem zostało.

Ponieważ stan bierny spadku po zmarłym bracie moim pozostałego poznać chcę, upraszam: Świetny Sąd raczy wszystkich z imienia i miejsca pobytu niewiadomych wierzycieli masy zmarłego Piotra Roba edyktam zawezwać, aby się ze swemi z jakiegokolwiek bądź tytułu prawnego pochodzącemi pretensjami do spadku Piotra Roba w sądownie oznaczyć się mającym terminie zgłosili.

Janów, 1. Marca 1872.

Jan Rob.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd powiatowy w Janowie)

Jan Rob lekarz w Janowie jako spadkobierca Piotra Roba właściciela realności pod Nr. 11. w Janowie uprasza o zawezwanie wierzycieli edyktami do zgłoszenia się z pretensjami do masy spadkowej Piotra Roba.

Jeżeli spadkobierca nie korzysta z przysługującego temuż prawa zawezwania wierzycieli masy spadkowej, lub jeżeli zgłaszających się wierzycieli zaspokoї, nieuwzględniając tych, którzy się nie zgłosili, jeżeli tym sposobem niektórzy wierzyciele z tego powodu zaspokojeni nie zostali, że spadkodawcy majątek na ich zaspokojenie nie wystarcza, natenczas spadkobierca, pomimo warunkowego oświadczenia się do przyjęcia spadku, własnym majątkiem niezaspokojonym wierzycielom w takiej mierze jest odpowiedzialnym, w jakiej ci wierzyciele byłiby zaspokojeni, gdyby spadkodawcy majątek między wszystkich wierzycieli w stosunku ich pretensji rozdzielony został.

W jaki sposób spadkobierca posiadanie spadku obejmuje?

Oddanie spadku w posiadanie spadkobiercy dokonuje instancja spadkowa wydanem dokumentu, który się dekretem dziełstwa, lub dekretem przyznania spadku nazywa.

Adwokat Domowy.

Dla wyjednania oddania spadku na własność, t. j. do przyznania spadku, a ku temu do wystawiania dekretu dziedzictwa ze strony instancyi spadkowej. spadkobierca, który przed sądem swoim prawem do spadku należy się wykazać, udowodnić ma:

1. że należytości spadkowe opłacił i
2. wedle okoliczności, że wszystkie jemu jako spadkobiercy nałożone obowiązki, n. p. wypełnienie warunków w testamencie położonych, lub uwiadomienie legatariuszów o zapłaconych im legatach wypełnił.

Udowodnienie to przed Sądem krajowym lub obwodowym pisemnie, przed Sądem powiatowym zaś, w terminie w tym celu oznaczonym ustnie do protokołu czynione być ma.

Sądy powiatowe jednakże przy znacznie większych majątkach spadkowych, lub na żądanie stron interesowanych, pisemnego udowodnienia od spadkobierców wymagać mogą.

Celem wymierzenia należytości od spadku, spadkobiercy wykaz majątku pozostałego przedłożyć mają.

Ustawa w tym względzie reskryptem Ministra finansów z 28. Marca 1852. Nr. 84. Us. ust. Pań. wydana, stanowi co następuje:

1. Przy sporządzaniu przepisane go wykazu wedle następującego wzoru postąpić należy. Wykaz majątku spadkowego dzieli się na 4. części.

2. W pierwszej części pod napisem „Majątek spadkowy“ mają, zgodnie z inwentarzem lub w braku tegoż z wykazem majątkowym pod przysięgą zeznanym, wymienione być przedewszystkiem majątek nieruchomy z prawnymi przynależnościami, a to rozdzielony na pojedyncze, dla siebie odrębną całość stanowiące posiadłości, dalej ruchomy majątek, ten jednakże o tyle rozdzielony wykazany być ma, o ile tego oznaczenie wartości na różnorodnych podstawach oparte, dopuszcza, jako to:

Na sądowem oszacowaniu, na podaniu wartości przez stroną interesowaną wedle kursu na giełdzie.

Kwoty wartościowe, w przeznaczonych ku temu oddziałach z przytoczeniem podstaw podanej wartości wpisują się.

3. W drugiej części dla pozycyi, do potrącenia z wykazanego majątku przeznaczonej, wymienić się mają:

- a) te w wykazie majątkowym, w stanie czynnym tegoż wpisane pozycye, o których później przekonano się, że takowe prawnie nie istnieją, albo przed śmiercią spadkodawcy za-

spokojone zostały, albo których zupełna niemożebność odebrania przez władze krajowe zarządu przychodów uznana została, albo powyżej nadmieniona niemożebność odrębnie, z odniesieniem się do pozycyi inwentarza lub wykazu majątkowego, pod którą do majątku spadkowego zaliczone zostały, udowodnione zostanie.

W ten sam sposób ma się także względem innych przedmiotów postąpić, które do inwentarza albo do wykazu majątkowego przez omyłkę jako składowe części spadkowego majątku wpisane zostały.

b) Niezaspokojone za życia spadkodawcy koszta kuracyi tudzież niezaspokojone koszta pogrzebu.

c) dług (ciężary), które na spadkowym majątku zabezpieczone są

d) te przedmioty spadkowe, które osobom uwolnionym od opłaty należytości przypadły.

Wszystkie pod a) b) c) d) poszczególnione z majątku spadkowego potrącić się mające pozycye, każda z osobna przytoczone być mają, oraz przy każdej pozycji ciężarów podanem być ma, czyli takowa hipotekowana jest lub nie, i na której realności ciąży.

4. W końcu tej drugiej części wykazu przeprowadzonem być ma zestawienie, to jest wynika kwota majątkowa, która po strąceniu pozycyi do potrącenia z majątku wykazanych, od wykazanego majątku jako czysty opłacie podpadający spadek się okaże.

5. Oznaczenie stosunków prawnych między osobami, które jako spadkobiercy lub legataryusze w spadku udział biorą; oznaczenie części spadkowej tychże, i stosunku który na wymiar należytości z powodu związków ze spadkodawcą za życia ważny wpływ wywiera, zawiera część trzecia wykazu majątkowego, czyli przysądzenie spadku.

Oznaczenie powyższe natenczas tylko jest potrzebnem, jeżeli spadek osobom przypada dla których wymiar pomniejszych należytości n. p. 1. lub 4. od sta. wyznaczony jest.

6. Czwartą część wykazu majątkowego ma za przedmiot te należytości, które się opłacają od nieruchomego majątku spadkowego, i od dokonanego przy przysądzeniu spadku przeniesienia majątku, które to na innej prawnej podstawie, nie na podstawie prawa dziedziczenia się opiera.

7. Do wykazu majątkowego mają być tylko te załączniki w oryginale lub odpisie wierzytelny dołączone, które instancyi spadkowej przedłożone nie zostały, na te, które instancyi spadkowej przedłożone zostały, dostatecznie jest na nie się powołać.

Uwolnione od należności spadkowych są:

1. tak zwane pobożne zapisy, jako to: taxa dla szkół normalnych, ustanowiony legat dla szpitalu powszechnego we Wiedniu od spadków miejscowych, ustanowiony legat dla funduszu szpitalu w Pradze od tamtejszych spadków, dodatek do funduszu dla styryjskiej głównej armii w Gracu od tamtejszych spadków, dodatek dla szpitalów w Bernie i Olomuńcu od spadków w tychże miastach, dodatek dla szpitalu we Lwowie od spadków tutejszych, i ustanowiony legat dla funduszu powszechnego zaopatrzenia we Wiedniu, od spadku obwoda wiedeńskich ubogich.

2. kwoty, które dla odprawiania mszy św. za dusze zmarłych się przeznaczają.

3. Legata ofiarowane dla ubogich.

4. Spadki, których ogólny stan czynny, bez potrącenia długów 50 zlr. nie przenosi, jeżeli z rodziców na dzieci z prawego lub nieprawego łoża, albo tychże potomków, lub przeciwnie na pasierbów, na dzieci przybrane, na zięciów lub świekrochy, na ostatek na małżonka w czasie śmierci nierozdzielnego przechodzą.

Należność od spadku z nieruchomego majątku składającego się, może, jeżeli bez dodatków kwotę 20 zlr. nie przenosi, markami stęplowemi być uiszczoną.

Wzór wykazu spadkowego wedle ustawy przez spadkodawców przedłożyć się mającego.
Kraj. Galicya.

Obwód sądowy. Lwów.

W Y K A Z S P A D K O W Y

zmarłego na dniu 2. Stycznia 1872 we Lwowie Szymona Czerwieckiego pod Nr. 20. 1/4.

A. Majątek spadkowy.

Nr. porządkowy	Przedmiot	Obwód sądowy	Oznaczenie wartości								Uznana wartość		Uwagi podpadające na te osoby lub odpowiedzialnych	Uwagi Sądu	
			Na podstawie		Rzeczy nieruchomości		Papierów wartościowych		Innego majątku						Razem
			złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.			złr.
1.	Dom we Lwowie pod Nr. 20. ¹ / ₄ Folwark w Kleparowie	Lwowski Sąd krajowy	50600	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
2.	W ¹ / ₁₀₀ metal. oblig. 3000 złr.	Lwowski Sąd powiat. S. II.	12000	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
3.	W losach z r. 1834 500 złr.	.	.	.	2880	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
4.	W losach z r. 1839 1000 złr.	.	.	.	1000	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
5.	Inny ruchomy majątek	.	.	.	1250	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
6.	.	.	62600	.	5130	.	76533	20	.	.	.	.	.	20	.

Od wszelkich spadków, w których czysty spadek 315 złr. w. a. przenosi, opłaca się jako zapis ustawą przepisany legat dla szkół normalnych w kwocie 1 złr. 5 ct. w. a. do urzędu podatkowego. W niektórych miastach n. p. we Wiedniu, Pradze, Gracu, Lwowie i t. p. opłaca się od spadku pewna należność na rzecz zakładów dobroczynnych (szpitali funduszu ubogich i t. p.) Należność tę wyznacza władza spadkobiercom do zapłacenia, którą w przeznaczonej ku temu kasie publicznej za kwitem się uiszcza.

Należności spadkowe, które od przeniesienia majątku spadkodawcy na spadkobierców się opłacają wynoszą:

- jeżeli spadek z rodziców na dzieci prawego lub nieprawego łoża, lub tychże potomków, lub przeciwnie na dzieci przysposobionych lub na małżonka w czasie śmierci spadkodawcy od tegoż nierozłączonego przechodzi 1 procent z 25-procentowym dodatkiem;
- jeżeli majątek na osoby, które ze spadkodawcą w stosunku sług lub służby zostawali przechodzi, a nie więcej jak jednoroczną rentę w ilości 52 złr. 50 ct. czyli kapitał w sumie 525 złr. w. a. wynosi także 1 procent z 25 od 100 dodatkiem;
- jeżeli majątek na krewnych, na dzieci rodzeństwa włącznie przechodzi 4 procent z 25 od 100 dodatkiem;
- jeżeli na dalszych krewnych lub inne osoby przechodzi 8 procent z 25 od 100 dodatkiem.

Spadkobierca ma przed przyznaniem spadku dowieść, że nie tylko przypadające należności uiszczył, lecz także że wszelkim obowiązkom na niego testamentem włożonym, zadość uczynił.

Udowodnienie to nazywa się wykazaniem zadość uczynienia ostatniej woli rozporządzenia.

Jeżeli legatariusz jest małoletni, lub pod opieką zostający, albo też osoba tegoż nie jest wiadomą dokładnie, legat do depozytu sądowego złożony, lub z bezpieczeństwem pupilarnym ułożonym być ma.

Jeżeli do spadku kilku spadkobierców należą i pełnoletniemi są, spadek pomiędzy siebie dowolnie rozdzielić mogą.

Jeżeli zaś między spadkobiercami także nieletni się znajdują lub pod opieką zostający, projekt działu (dział spadkowy lub księga podziału) sądowi przedłożony być ma.

O działach spadkowych stanowi ustawa z dnia 9. Sierpnia 1854 Nr. 208. Dz. U. P. co następuje:

Przy obliczaniu czystego spadku celem podziału tegoż, nasamprzód majątek spadkowy podług inwentarza, a zatem według stanu w jakim się w dniu śmierci spadkodawcy znajdował, położony być ma, następnie późniejsze pomnożenie lub zmniejszenie tegoż i ilość długów i ciężarów wykazane być mają. — Jeżeli dobra lub ruchomości sprzedane zostały, cena kupna tychże w rachunek wziętą być ma.

Wartość sprzedanych dóbr i ruchomości, które kilku spadkobiercom w stosunku ich części spadkowych wspólnie przypadła, może być podług inwentarza obliczoną, pomimo tego, że przy innej sposobności postawiony szacunek na innej podstawie jako to według ceny kupna poprzedniej zmiany własności, lub według obliczenia podług stopy podatkowej polegał.

Gdyby jednak w wykazie części obowiązkowych (zachowku) lub w projekcie działu spadkowego, pojedyncze przedmioty nie każdemu

B. Pozyce do potrącenia.

Nr. porządkowy		O z n a c z e n i e w a r t o ś c i										Uznane pozycye do potrącenia		Uwagi podpadają- cych należitości lub odpowiedzial- nych za nie osób		Uwagi Sądu	
P R Z E D M I O T		na podstawie		wierzitel- ności nie- płynne i nie do o- debrania		długów		owolno- nego spadku		Razem		Uznane pozycye do potrącenia		Uwagi podpadają- cych należitości lub odpowiedzial- nych za nie osób		Uwagi Sądu	
				złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.						
1.	wierzitelność p. N. N. wedle pozycyi inwent. 15.	kwitu z dnia 30. Listop. 1849	5000	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
2.	wierzitelność p. N. N. wedle pozycyi inwent. 17. do nieo- debrania	Dyrekcji finansów kraj. we Lwowie	500	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
3.	Koszta kuracyi i pogrzebu: a) złr. — ct. b) " — " c) " — "	} welle ekstraktu tabularnego	.	.	530	30	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
4.	Hipotekowana pretekstacja na fol- warku Kleparowie na rzecz N. N.		.	.	2000	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
5.	p. N. N. za towary		welle wyciągu ksiąg handlowych	.	.	10000	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
6.	legat dla funduszu szkół	welle testamentu §. 10.	.	.	.	.	.	100	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Razem			5500	.	12530	30	100	.	18130	30	.	.	.	.	.	.	.
Pozostaje po strąceniu pozycyi spadku opłacie podlegający . 126152 50																	

Pozostaje po strąceniu pozycey spadek opłacie podlegający . 126152 50

spadkobiercy stosunkowo wydzielone zostały, natenczas wartość dóbr, jeżeli toby z korzyścią dla małoletnich lub pod opieką zostających być miało, lub od jednego ze współspadkobierców zażądaniem było, po uczynionem zawezwaniu udział biorących, przez przeprowadzone sądowe oszacowanie, wykazaną być ma.

W końcu działu majątkowego części majątku spadkowego jakie w czasie zamknięcia rachunków istniały, dokładnie być oznaczone. Następnie ma być obliczenie wysokości części spadkowej każdego pod opieką zostającego spadkobiercy i spis tych przedmiotów uskuteczniiony, które każdy z udział biorących sam dla siebie, a które wspólnie z drugimi odbiera.

FORMULARZ DZIAŁU SPADKOWEGO.

DZIAŁ MAJĄTKU SPADKOWEGO JANA ŁĄCKIEGO obywatela miasta Lwowa.

Nr. porz.		złr.	ct.	pl.
STAN CZYNNY.				
A.	Wedle inwentarza A. wynosi spadek go- tówką	1400		
	W obligacjach łącznie	13000		
	UWAGA. Procenta od tychże wykazane będą w rachunkach opieki.			
B.	Odzież i ruchomości 600 złr., które według protokołu licytacji B. sprzedane zostały za	824		
	Razem	15224		
C.	Do tego dodać należy wypłacony jak C. posag wieloletniej córki Teresy wynoszący	3000		
	Masa wynosi	18224		
STAN BIERNY.				
	Od tegoż potrącić należy:			
D.	Prenotację Jana N. zapłaconą jak D. . 400 złr.			
E.	Koszta kuracyi zapłacone jak E. . . 300 "			
F.	Czynsz za pomieszkanie zapłacony jak F. 200 "			
G.	Koszta pogrzebu G. 100 "			
H. I.	Zapłacone należności H. I. 424 "			
	1424 "	1424		
	Pozostaje spadek	16800		
	jako właściwy między spadkobierców roz- dzielić się mający majątek spadkowy.			
	Otrzymuje zatem:			
	Małoletni syn Franciszek 4200 złr.			
	" " Józef 4200 "			
	Pełnoletnia córka Anna 4200 "			
	" " Teresa 4200 "			
	Razem 16800 "	16800		

ROZDZIAŁ.

Otrzymuje zatem	Z ogólnej sumy	Franci- szek N.	Józef N.	Anna N.	Teresa N. zam. N.
	złr. ct. p.	złr. ct. p.	złr. ct. p.	złr. ct. p.	złr. ct. p.
Z obligacyi z dnia					
5 proc. z . . .	4000 . .	1000 . .	1000 . .	1000 . .	1000 . .
Z oblicy z dnia	9000 . .	3000 . .	3000 . .	3000 . .	
Z wypłaconego posagu	3000 . .				3000 . .
Z gotówki . . .	800 . .	200 . .	200 . .	200 . .	200 . .
Okazują się powyższe	16800 . .	4200 . .	4200 . .	4200 . .	4200 . .

W dowód czego nasze własnoręczne podpisy.

We Lwowie dnia . . . Września 18..

N. N.
jako opiekun małoletnich
spadkobierców.
Anna N.
Teresa N.

Rozdział powyższy majątku spadkowego po Janie Łąckim pozostającego potwierdza się w zastępstwie małoletnich synów Franciszka i Józefa ze strony władzy nadopieczuńczej

we Lwowie dnia . . . Września 18..

(L. S.)

N. N.
sędzia powiatowy.

Oryginał działu majątku spadkowego pozostawia się w Sądzie, stronom mogą być na żądanie wierzytelne odpisy udzielone.

Jeżeli do spadku sami pełnoletni spadkobiercy przystępują, dział spadkowy sądownie albo pozasądownie, po lub przed przyznaniem spadku uczynić mogą.

Zostawione jest do woli tychże w jaki sposób dział spadku przedsięwziąć chcą.

Jeżeli spadkodawca jednego tylko spadkobiercę pozostawił, którego małoletni jest, lub pod kuratelą pozostaje, natenczas przed lub

po przyznaniu spadku, miasto działu spadkowego, opiekun lub kurator spadkobiercy, ostateczny wykaz czystego stanu czynnego spadku pozostałego uczynić i Sądowi do potwierdzenia przedłożyć ma.

Wykaz taki nazywa się wykazem ostatecznym czyli końcowym.

FORMULARZ WYKAZU KOŃCOWEGO.

Wykaz końcowy spadku po zmarłym we Lwowie kupcu Antonim Bielskim pozostałego pod Nr. 30 1sza część.

Nr. porządkowy		M. K.		
		złr.	ct.	pl.
	STAN CZYNNY.			
A.	Podług inwentarza A. wynosi spadek gotówką	1400		
	W obligacjach	13000		
	UWAGA. Procenta od powyższych obligacji okażą się przy złożeniu rachunków pupilarnych.			
B.	Odzież i ruchomości 600 złr., które według protokołu licytacji B. sprzedane zostały za	824		
	Razem	15224		
	STAN BIERNY.			
	Z tego mają być potrącone:			
C.	a) Pretensya Karola N. zapłacona wedle kwitu C.	400		
D.	b) Koszta kuracyi wedle zapłaconego konta D.	300		
E.	c) Czynsz najmu pomieszkania wedle kwitu E.	200		
F.	d) Koszta pogrzebu wedle zapłaconej konsygnacyi F.	100		
G.	e) Uiszczzone należitości jak G.	324		
	Okazuje się zatem czysty majątek	13900		
H.	Ten czysty spadkowy majątek małoletniego Franciszka Bielskiego złożony jest wedle ekstraktu depozytowego H. w depozycie c. k. Sądu, a to: w gotówce	900		
	tudzież w obligacjach:			
	w obligacyi z 10. Maja 1815	6000		
	" " " " " "	5000		
	" " " " " "	2000		
	Razem powyższe	13900		
	W dowód czego mój własnoręczny podpis.			
	We Lwowie dnia Września 18.			
	Jan N. opiekun małoletniego.			

Jeżeli spadkobierca swe prawo do spadku należycie udowodnił, tudzież wykazał się, że tak należytości spadkowe uiszczył, jakoteż że obowiązki na niego włożone wypełnił, o wydanie dekretu dziedzictwa prosić może.

Wzór podania o przyznanie spadku.

(Wewnątrz)

36 ct. marka.

Wysoki c. k. Sądzie!

Podpisany opiekun małoletnich spadkobierców po Władysławie Robskim pozostałych, oświadczyłem się imieniem tychże pupilów do spadku zmarłego z pozostawieniem pisemnego ostatecznej woli rozporządzenia ojca tychże, z dobrodziejstwem prawa inwentarza, które to oświadczenie wedle załączonej pod A. A. rezolucyi, do wiadomości Wysokiego Sądu przyjętem zostało. B. Testamentem jak B. zapisał Władysław Robski tutejszemu funduszowi ubogich legat 500 złr. w. a. służącemu Piotrowi Hronowi legat 100 złr. C. D. Obydwa powyższe legata zostały wedle kwitów C. i D. z powyższego spadku zapłacone. Następnie wniosłem projekt działu spadkowego, który wedle E. uchwały E. ze strony W. Sądu nadopiekuńczego został potwierdzony. F. Przedkładając pod F. dział, wedle potwierdzonego projektu spisany, załączam pod G. i H. kwity na zapłaconą takse dla szkół normalnych, tudzież należytości spadkowe, oraz upraszam: Wysoki Sąd raczy spisany wedle potwierdzonego projektu dział imieniem małoletniego spadkobiercy Władysława Robskiego ze strony władzy nadopiekuńczej potwierdzić, tenże dokument klauzulą potwierdzenia zaopatrzyć, następnie dekret przyznania spadku wydać i takowy podpisanemu celem wyjednania intabulacyi spadkobierców za właścicieli spadkowej realności doręczyć nakazać.

Lwów 1. Lutego 1871.

Ignacy Czernicki, opiekun.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd krajowy we Lwowie).

Ignacy Czernicki właściciel realności pod Nr. 4. m. opiekun małoletniego spadkobiercy Władysława Robskiego prosi o nadopiekuńcze zatwierdzenie i o wydanie dekretu dziedzictwa.

All. A. C. do H. Oryg., B. odpis.

Jak należy postąpić w wypadku, jeżeli już po wydaniu dekretu dziedzictwa majątek spadkowy lub testament został znaleziony?

Jeżeli po wydaniu dekretu dziedzictwa przedtem nieznaną majątek spadkowy został znaleziony, o wypadku tym Instancyi spadkowej donieść należy.

Ponowne oświadczenie się do spadku i ponowne przyznanie spadku nie jest potrzebne.

Jeżeli później ostatniej woli rozporządzenie znalezione zostało, takowe sądowi przedłożone być ma.

Sąd ogłosi testament i na żądanie udział biorących wyda odpisy tegoż.

Ponowna pertraktacja spadku nie nastąpi.

Osoby, którym z ogłoszonego później wynalezionego testamentu prawa jakie przypadły, lub przysługiwały, a które przy ogłoszeniu tegoż przytoczone nie były, mają się o tem zawiadomić, tymże przysługują prawo przeciw posiadaczom spadku prawa swe w drodze prawa poszukiwać, a to tak zwanym pozwem spadkowym, (spór o odstąpienie spadku). Do ułożenia takiego pozwu potrzebną jest pomoc adwokata.

KONTRAKTY (Umowy).

Kto się oświadczy, że na drugiego swe prawo przelać chce, to jest że temuż drugiemu na coś zezwala, lub temuż cokolwiek dać, dla niego cokolwiek uczynić, lub dla drugiego cokolwiek zaniechać chce, czyni przyrzeczenie, jeżeli ten drugi to przyrzeczenie dobrowolnie przyjmuje, natenczas powstaje przez tę zgodną obustronną wolę kontrakt (umowa).

Jak długo strony działające w głównych punktach (zarysach) się nie pojednały, jak długo się pomiędzy sobą umawiają i przyrzeczenie nie zostało dane, lub też ani naprzód ani potem przyjęte, tak długo kontrakt (umowa) nie został zawarty.

Jeżeli zaś strony działające się pojednały, natenczas kontrakt został zawartym, i jedna strona nie może bez zezwolenia drugiej strony od kontraktu odstąpić.

Kontrakt zawierający strony, nazywamy strony kontraktujące.

Jeżeli do przyjęcia przyrzeczenia nie był pewny przeciąg czasu postanowiony, natenczas ustne przyrzeczenie natychmiast przyjętem być winno.

Przy pisemnych przyrzeczeniach przyjęcie zawisło od tego, czyli obiedwie działające strony w jednym i tem samym miejscu się znajdują lub nie.

W pierwszym wypadku przyjęcie w 24 godzinach, w drugim wypadku w przeciągu tego czasu, jaki jest potrzebny do dwurazowej odpowiedzi nastąpić, i przyrzekająca strona zawiadomioną być powinna; w przeciwnym bowiem razie przyrzeczenie gąśnie.

Przed upływem oznaczonego czasu, przyrzeczenie nie może być cofnięte.

Wielorakie są kontrakty? (umowy).

Kontrakty (umowy) są jednostronnie i obustronnie obowiązujące, podług tego czyli jedna tylko strona co obiecuje, a druga strona to przyjmuje, lub obiedwie działające strony przenoszą prawa jedna na drugą i takowe przyjmują.

Jeżeli zatem w umowie, jeden kontrahent drugiemu przyrzeczenie daje, a od drugiego kontrahenta w zamian żadnego przyrzeczenia nie otrzymuje (jak n. p. przy darowiznie, którą jeden kontrahent drugiemu rzecz jaką daje, nie otrzymując cokolwiek za to: na'enczas jest to umowa jednostronnie obowiązująca).

Jeżeli zaś obie kontraktujące strony nawzajem sobie przyrzeczenie dają, (jak n. p. przy zamianie, którą obiedwie kontraktujące strony nawzajem sobie cokolwiek oddają,) natenczas kontrakt jest dwustronnie czyli obustronnie obowiązujący.

Jednostronnie obowiązujące kontrakty nazywamy także kontraktami bezpłatnymi, obustronnie obowiązujące kontrakty zaś nazywamy odpłatnymi.

Kontrakty mogą być ustnie lub pisemnie zawarte, i dlatego dzielą się na ustne i na pisemne.

Do ważności kontraktu nie jest potrzebne, aby przy tem dokument był spisany, jednakże pisemne ułożenie kontraktu zawsze jest korzystniejsze, gdyż strony działające posiadają w pisemnym kontrakcie trwały środek dowodu.

Następujące kontrakty mają jednakże pisemnie być zawarte:

1. Kontrakt darowizny czyli akt darowizny, jeżeli zarazem oddanie darowanego przedmiotu obdarowanemu nie następuje, i jeżeli dla obdarowanego z kontraktu prawo do pozwu urasta.

2. Kontrakty spółki, które li tylko do teraźniejszego, albo li tylko do przyszłego majątku się odnoszą.

3. Kontrakty dziedziczenia pomiędzy małżonkami.

4. Kontrakty, którym spierające się strony sędziego polubownego obierają (kompromis) i

5. wszystkie kontrakty, na których podstawie intabulacja albo prenotacja lub adnotacja w księgach gruntowych uskutecznione być mają.

Wedle ustawy z dnia 25. Lutego 1871. Nr. 76. Dz. ust. P. jest do ważności poniżej poszczególnionych kontraktów i prawnych aktów notaryalne zdziałanie t. j. spisanie aktu notaryalnego niezbędnie potrzebne:

- a) kontrakty przedślubne.
- b) między małżonkami zawarte kontrakty kupna, zamiany, placenia rent, kontrakty pożyczki i obligi, które jeden małżonek drugiemu wydaje,
- c) pokwitowania na odebrany posag, nawet i w tym wypadku, jeżeli to pokwitowanie innej osobie jak małżonce się wydaje.
- d) akta do darowizny bez rzeczywistego oddania,
- e) wszystkie dokumenta, które sprawy prawne między żyjącymi, które ciemni, lub które głusi, które czytać albo niemi którzy pisać nie umieją, zawierają, jeżeli prawny interes osobiscie zawierają.

Co się tyczy innych szczegółowych postanowień dotyczących się wymogów sądowego lub notaryalnego zawierania interesów prawnych, ustawą tą nie zostało zmienione.

Rozróżniamy także główne i uboczne kontrakty, pierwsze istnieją same przez się, drugie tylko z odniesieniem się do pierwszych, jako dodatek do głównego kontraktu zawarte zostają.

Jeżeli kto n. p. rzecz jaką na kredyt kupuje, a drugi oświadcza, że za zapłatę ceny kupna ręczy, natenczas kupno stanowi główny kontrakt, zareczenie zaś uboczny kontrakt czyli umowę.

Na co przy zawarciu kontraktu głównie uważać należy?

Przy zawieraniu kontraktu na osoby z którymi się kontrakt zawiera, tudzież na rzecz, która jest przedmiotem kontraktu, bacznie należy.

Obowiązek z kontraktu wypływający mogą tylko takie osoby na siebie przyjmować, które na wolnym zarządzie majątku swego ograniczone nie są.

Osoby, które pozbawione są rozumu, również dzieci mniej lat siedmiu, nie są zdolne przyrzeczenia czynić, ani przyjmować.

Inne osoby zaś, które od ojca, opiekuna lub kuratora zawisłymi są, mogą wprowadzić przyrzeczenie, które jest z ich korzyścią przyjąć, jednakże jeżeli złączony z tym ciężar przyjmują, lub sami obietnice czynią, natenczas ważność tegoż od przyzwolenia ich prawnych lub sądowych zastępców zależy, następnie od potwierdzenia właściwego nadopieczunkowego lub kuratorskiego sądu, wyjąwszy, jeżeli o dalsze przeprowadzenia zwykłego gospodarstwa chodzi.

Za marnotrawców sądownie uznani, wychodzący bez zezwolenia i dezerterzy nie mogą ważnie kontrakt zawierają.

Kościoły, gminy, zakłady, spółki przemysłowe, publiczne instytucje i t. p. (moralne osoby zwane) mają być przy zawarciu kontraktu przez swych przełożonych lub innych prawnych zastępców, zastąpione.

W otwartych spółkach handlowych, każdy protokołowany spółka może w imieniu spółki prawnie obowiązujące kontrakty zawierają.

Zezwolenie na umowę powinno być uczynione własnowolnie, prawdziwie, dokładnie i zrozumiale. Jeżeli zezwolenie jest niezrozumiałem, całkiem niedokładnem, albo jeżeli przyjęcie ustępuje pod innymi warunkami a nie pod temi, pod jakimi obietnica uczyniona była, natenczas nie ma umowy. Kto w celu ukrzywdzenia drugiego używa niejasnych wyrażeń, albo przedsięwzięcie czynność pozorną, ten obowiązany jest do zadosyć uczynienia.

Nie ma potrzeby, aby zezwolenie zawarcia kontraktu (umowy) jawnie t. j. słowami lub powszechnie używanymi oznakami dane było, zezwolenie to milcząco takimi czynnościami się daje, to jest wolę swą wyrazami w ten sposób się oświadcza, że nikt wątpić nie może, iż czynność ta jest oświadczeniem woli.

Jeżeli kto n. p. na pytanie ile funt cukru kosztuje, dowiedziawszy się, że 33 ct., tę kwotę na stół kupiecki kładzie, daje tem samem przyzwolenie do umowy kupna o fant cukru.

Takie czynności, któremi się przyzwolenie do zawarcia umowy daje, nazywamy czynnościami zgodnemi.

Jeżeli kto niesprawiedliwą i uzasadnioną trwogą przez drugiego wpojoną do zawarcia jakiej umowy zmuszony był, umowę tę dotrzymać nie jest obowiązany.

Jeżeli jeden kontrahent drugiego mylnymi podaniami tyczącymi się głównego przedmiotu umowy w błąd wprowadził, (jeżeli komu np. przy kupnie srebrnej tabakierki miasto takiejże tabakierki z tak zwanego chińskiego srebra podaną zostało) natenczas w błąd wprowadzony nie przyjmuje żadnego zobowiązania na siebie.

Jeżeli kontrahent przez trzecią kontraktu nie zawierającą osobą, przez fałszywe przedstawienie wniesionem do kontraktu zmuszonym został, lub błędnymi przedstawieniami w błąd został wprowadzony, a drugi kontrahent w tem udziału nie miał, kontrakt uważa się wprowadzone jako istotnie ważne zawarty, jednakże ten, który w ten sposób drugiemu szkodę uczynił, jest za tę szkodę odpowiedzialny.

Jeżeli przy obustronnie obowiązujących umowach jeden kontrahent mniej jak połowę tego, co drugiemu w zamian dał, sam otrzymał, natenczas dla pokrzywdzenia powyżej połowy wartości (laesio ultra diminium, laesio enormis) może rozwiązania kontraktu żądać.

Drugą zaś stroną może w ten sposób kontrakt w swej mocy utrzymać, jeżeli brakujące do połowy wartości wzajemne zobowiązanie uzupełni.

Rozwiązanie kontraktu z powodu pokrzywdzenia nad połowę wartości nie może jednakże być żądane, jeżeli jeden z kontrahentów wyraźnie tego środka prawnego się nie zrzekł, albo jeżeli z szczególniejszego upodobania do jakiej rzeczy (n. p. dla jej sławy) do zapłacenia nadzwyczajnej ceny się być gotowym oświadczy, lub jeżeli rzecz jakąś przy publicznej sądowej licytacji nabydzie, albo jeżeli kontrakt częścią z odpłatą częścią bez odpłaty jest zawarty.

Prawo żądania rozwiązania kontraktu z powodu pokrzywdzenia nad połowę wartości, lub wpisanej przy zawarciu kontraktu służnej trwogi, lub dla wprowadzenia w błąd, przyczem jednak, że drugi kontrahent jest bez winy, ma w przeciągu 3 lat być wykonane, gdyż inaczej przez zawiadomienie gaśnie.

W handlowych interesach prawny środek pokrzywdzenia nad połowę wartości nie może być wykonany.

Jeżeli się strony wyraźnie do zawarcia pisemnego kontraktu umówiły, przed podpisem stron, kontrakt jako zawarty nie może być uważany.

Jeżeli na umowę zawartą został spisany dokument, natenczas twierdzenie, że zarazem ustna umowa, nie zgadzając się jednak z pisemną umową lub jakowe dodatki jednocześnie postawione były, twierdzenie takie nie uwzględnia się.

Jeżeli nie formalny dokument, lecz tylko projekt, główne punkta spisane, i przez strony podpisane zostały, natenczas tem samem pismem utwierdzone zostają prawa i obowiązki, które w tymże wyrażone są.

Kto pisać nie umie lub dla cielesnych ułomności do pisania nie jest zdolny, ma dwóch świadków, z których jeden jego nazwisko podpisuje przyprowadzić i swój znak własnoręczny położyć, n. p. ††† Piotr Rob przezemnie Franciszek Hron jako podpisujący i świadek.

Świadkowie mają być niepodjęrzeni, osnowy dokumentu znac niepotrzebują, mają jednakże od wystawiającego dokument otrzymać zapewnienie, że dokument został zgodnie z jego wolą spisany. Podpisy nazwisk hebrajskim czyli żydowskim pismem mają być tylko jako własnoręczne znaki uważane, tymże pismem spisane dokumenta są nieważne.

Umowy dwóch stron, że w przyszłości kontrakt zawrą, są tylko wtenczas prawnie obowiązujące, jeżeli tak czas zawarcia, jakoteż główne punkta postanowione zostały. Okoliczności i stosunki nie powinny się jednakże tak zmienić, aby cel kontraktu nie mógł być osiągnięty, lub żeby zaufanie jednego do drugiego wygasło.

Spełnienie jednakże takiego umówienia kontraktu (pactum de pactando) ma najdalej w przeciągu roku nastąpić.

Powyżej wspomniano, że przy zawarciu kontraktów, prócz osoby także i na rzecz przedmiotem kontraktu będącą baczycie należy.

O wszystko, cokolwiek tylko jest przedmiotem obiegu, może kontrakt być zawarty.

Co nie może być dopełnione, co niemożliwe, lub niedozwolone jest, nie może stanowić przedmiotu do ważnego kontraktu.

Kto drugiego obietnicami ludzi, kto drugiego dla jego niewiadomości krzywdzi, lub z jego szkody korzysta, jest za to odpowiedzialny.

Każden kontrakt ma się do pewnego oznaczonego przedmiotu odnosić.

O przedmioty, które od powszechnej prywatnej wymiany usunięte zostały, n. p. o rzeki, o drogi publiczne, ważny kontrakt również jak o niemożliwe i niedozwolone czynności zawarty być nie może.

Jeżeli kontrakt ma być ważny, wypływające z tegoż zobowiązania wypełnić się mające, mają być możliwe i dozwolone.

Nieważne są szczególnie następujące kontrakty:

1. Jeżeli cokolwiek za pośrednictwo do kontraktu małżeńskiego umówione zostało.

2. Jeżeli lekarz za objęcie chorego w kurację lub prawnik za zastępowanie strony w procesie pewne wynagrodzenie stanowi.

3. Jeżeli adwokat rzecz sporną jemu powierzoną zupełnie lub częściowo nabywa.

4. Jeżeli spadek przypaść mający lub legat spodziewany jeszcze za życia spadkodawcy sprzedany zostanie.

5. Jeżeli się kto zobowiąże, że przy sądowej licytacji ani kupować ani podwyższać ceny nie będzie.

6. Jeżeli rządowe artykuły kupowane lub wymieniane zostają.

7. Jeżeli handel zdawkową monetą miedzianą lub srebrną się prowadzi. (Agitage).

8. Jeżeli obrońca strony w sprawach karnych czy to adwokat czy jaki inny zastępca naprzód lub w ciągu procesu za zastępowanie ogólnie, lub na wypadek pomyślnego skutku o pewne wynagrodzenie się umawia.

9. Sprzedaż lub zużycie wybuchających materyi.

10. Kontrakty ku zabezpieczeniu możliwej szkody w skrytych przedsiębiorstwach handlowych.

11. Wszelaka umowa w czasie konkursu kupieckiego pozaogodna, przez co należący do masy ugodowej majątek przeznaczaniu swemu się oddaje, albo przez co jednemu wierzycielowi za jego pretensję, która także ugodzie podpada, wielkie korzyści lub lepsze warunki przypadają, niżeli prawem dopuszczone lub dozwolone jest, chociażby nawet przy tem karygodnej czynności nie było.

12. Zmowy dających zatrudnienie dla uzyskania zmniejszenia wynagrodzenia (wyzyskiwanie) niekorzystne warunki pracy lub zmowy robotników dla wyjednania podwyższenia płacy, lub lepszych warunków pracy, lub zspolenie ku pomnożeniu tych, którzy w wyrażonych powyżej zmwach trwają, lub ku okróceniu tych, którzy od zmowy wystąpili.

13. Zmowy rękodzielników dla podwyższenia ceny towarów ze stratą dla publiczności.

Jeżeli jedna lub druga do kontraktu przystępujących stron z kilku osób się składa, a rzecz którą jedna strona drugiej oddać ma, jest podzieloną, natenczas każdy współdłużnik odpowiada tylko za swoją część (n. p. 3. osoby sprzedają 90 korcy pszenicy, natenczas każdy ze sprzedających odpowiada za 30 korcy.)

Jeżeli rzecz jest niepodzielną (n. p. koń, krowa i t. p.) od każdego ze wspólnych dłużników żądana być może.

Zobowiązania się wspólnych dłużników nazywają się niepodzielnymi. (Niepodzielnosć w ścisłym znaczeniu).

Jeżeli zaś kilku współdłużników zobowiązali się jednemu wierzycielowi podzielną rzecz oddać, przyczem jednakże jeden współdłużnik za wszystkich, a wszyscy współdłużnicy za każdego pojedynczego się zobowiązali, zobowiązanie to jest zobowiązaniem do niepodzielnej ręki (Solidaria obligatio correalitas).

Wedle ustawy jest taka niepodzielnosć ustanowioną przy wspólnych karygodnej czynności, co się tyczy kosztów karnego postępowania, przy podpisujących weksel, przy przekroczeniach ustawy cłowej między wspólnikami, pod względem opłaty cłowej, przy spółce zawierającej kontrakt z aerarium, w handlowych interesach, jeżeli się przeciwnie nie umówiono, i przy rozmyślnie zrobionej szkodzie wszystkim osoby do niepodzielnej ręki są odpowiedzialne, które wspólnie, pośrednio lub bezpośrednio, namową, groźbą, rozkazem, pomocą, ukryciem i t. p. lub też tylko zaniedbaniem tego szczególnego obowiązku, aby złemu zapobiedz, do tego się przyczynili, jeżeli odszkodowanie na każdego z osobna rozdzielić się nie da; ten jednakże, który szkodę wynagrodził, ma prawo żądać zwrotu od drugich.

O tych stosunkach prawnych stanowi powszechne prawo cywilne następnie:

§. 888. Gdy dwie lub więcej osób obiecują komu to samo prawo do rzeczy, lub takowe od niego przyjmują, natenczas tak wierzytelność

jako też dług dzieli się według zasad co do współwłasności podzielonych.

§. 889. Dla tego, oprócz przypadków w ustawie wyrażonych, każdy z pomiędzy więcej współdłużników rzeczy podzielnej jest tylko co do swojej części, i każdy z spółników rzeczy podzielnej ma prawo jedynie do części onemuż przypadającej.

§. 890. Jeżeli zaś przedmiotem umowy jest rzecz niepodzielna, natenczas może wierzyciel, gdy jest sam jeden, żądać takowej od każdego ze współdłużników. Jeżeli zaś więcej jest wierzycieli a je len tylko dłużnik, natenczas dłużnik nie jest obowiązany wydawać rzeczy jednemu z wierzycieli bez zabezpieczenia, i może nastawać, aby się wszyscy współwierzyciele pomiędzy sobą porozumieli, lub też żądać, aby rzecz do sądu sądowego wzięta była.

§. 891. Jeżeli wiele osób obiecuje jointly i tę samą rzecz w tym sposobie, iż się wyraźnie jedna za wszystkie i wszystkie za jedną obowiązują, natenczas każda z tych osób odpowiada za całość. W przypadku takim może wierzyciel poszukiwać należności swojej albo na wszystkich albo na niektórych ze współdłużników w całości, lub w częściach według swego oznaczenia, albo też na jednym tylko w całości. To samo prawo służy mu także po wyniesieniu skargi, jeżeli o talowej odstępuje; i jeżeli przez którego ze współdłużników tylko w części zaspokojonym będzie, służy mu prawo poszukiwania reszty na drugich współdłużnikach.

§. 892. Jeżeli przeciwnie jedna osoba obiecała wielu jointly i tę samą rzecz i wszystkie wyraźnie mają sobie nadane prawo, iż każda z nich może żądać takowej w całości, natenczas dłużnik obowiązany jest dać całość temu z wierzycieli, który mu się najpierw upomni o to.

§. 893. Jeżeli wierzyciel otrzymuje zaspokojenia w całości od jednego z współdłużników, nie może już niczego więcej żądać od drugich współdłużników; i jeżeli jeden ze współwierzycieli otrzymał całkowite zaspokojenie od dłużnika, drugiemu współwierzycielom nie służy już żadne prawo.

§. 894. Przyjęcie przez jednego ze współdłużników uciążliwych warunków, nie może szkodzić drugiemu współdłużnikowi; ani też zmniejszenie, lub zupełne darowanie długu przez jednego ze współdłużników dla siebie otrzymane, nie służy drugiemu.

§. 895. Gdy jeden ze współwierzycieli, którym jedna i ta sama rzecz jointly obiecana była, odbiera dla siebie całkowitą należność, natenczas odpowiedzialność jego względem drugich współwierzycieli, podług zachodzących szczególnych między nimi prawnych stosunków oceniana być powinna. W braku takiego stosunku, żaden z nich nie jest odpowiedzialnym względem drugiego.

§. 896. Dłużnik solidarny, który cały dług ze swego zapłacił, ma prawo nawet bez otrzymania ustapienia, żądać od drugich zwrotu w równych częściach, jeżeli między nimi nie zachodzi inny szczególny stosunek. Jeżeli jeden z pomiędzy nich był niezdatnym do zaciągania zobowiązań, lub jeżeli nie może takowemu zadosyć uczynić, część na niego przypadająca przechodzi równie na wszystkich współwiaz-

zanych. Otrzymane uwolnienie przez jednego ze współwiazanych, nie drugiemu pod względem żądania zwrotu szkodzić nie może.

§. 1203. Kto zatem od szczególnego spółnika, nie zaś od spółki ma prawo żądać czego, lub jest mu obowiązany co płacić; ten nie może także ani żądać od spółki, ani jej płacić, tylko samemu spółnikowi. Podobnie każdy spółnik, co do spółnych wierzytelności i długów jedynie tylko w stosunku swego udziału ma prawo lub obowiązek do zapłaty, wyjąwszy między handlującymi, względem których jest domniemanie, iż wszyscy za jednego i jeden za wszystkich obiecał co lub przyjął.

§. 1302. W takim przypadku, każdy odpowiada tylko za szkodę przez swoją nieuwagę zrządzoną, jeżeli uszkodzenie pochodzi z nieuwagi, i udział w niem każdego może być oznaczany. Jeżeli zaś szkoda umyślnie wyrządzoną była, lub też udział każdego ze spółników w uszkodzeniu nie da się oznaczyć, natenczas odpowiadają wszyscy za jednego i jeden za wszystkich; jednakże ten, który wynagrodził szkodę, ma prawo żądania zwrotu od reszty spółników.

O prawnych skutkach solidarności przy konkursach stanowi ustawa konkursowa z 25. Grudnia 1868 Nr. 1. Dz. U. P. na rok 1869 §§. 18. i 19. co następuje:

Współdłużnicy do niepodzielnej ręki i ręczyciele za głównego dłużnika, mogą w czasie konkursu żądać zwrotu spłat czynionych, przed lub po otwarciu konkursu, na rachunek wierzytelności poręczonych o tyle, o ile im prawo odwetu przeciw głównemu dłużnikowi przysłuży.

Pod względem płat, któreby na nich skutkiem ich poręczenia później spaść mogły, mają prawo ze swemi żądaniami w tym razie do konkursu się zgłosić, jeżeli ta pretensja przez wierzyciela nie będzie poszukiwaną.

Jeżeli na majątek kilku osób, które za jedną i tę samą pretensję niepodzielnie ręczyli, na każdego z osobna konkurs rozpisany został, wierzyciel całą kwotę swęj wierzytelności, na każdym pojedyńczym konkursie poszukiwać może, a przy rozdzieleniu pojedynczych mas konkursowych, kwoty, całą wierzytelność pokrywające, aż do zupełnego zaspokojenia pobierać może.

Tylko na wypadek, jeżeliby po zupełnem zaspokojeniu wierzyciela przewyżka się okazała, do wysokości tej przewyżki odwet masom konkursowym w tym stosunku przysłuży, w jakim niepodzielni dłużnicy po za konkursem, dla niestosunkowego przyczynienia się do zapłaty, wzajemnie zwrotu żądać mogą.

Przy odpłatnych kontraktach ręczy kontrahent, który drugiemu rzecz przedmiotem kontraktu będącą w posiadanie oddać ma za to, że rzecz rzeczywicie przymioty kontraktem oznaczone posiada.

Obowiązek rękami nazywamy ewikcyą.

O obowiązku ewikcyi stanowi powszechna księga ustaw cywilnych następnie:

§. 922. Gdy kto odstępuje drugiemu rzecz jaką pod tytułem obciążającym, natenczas winien jest ewikcyą za to, że rzecz ta ma własności jakie wyraźnie umówione były, lub jakie zwykłe są w niej

dorozumiewane, i że stosownie do natury interesu lub zaszłej umowy użytą być może.

§. 923. Kto zatem sprzedaje rzeczy własności, jakich nie ma, a które wyraźnie lub też według natury interesu, dorozumianie umówionemi były; kto zataja nadzwyczajne jej wady lub ciężary; kto pozbywa rzecz, która już nie istnieje lub do kogo innego należy; kto fałszywie udaje, że rzecz do oznaczonego użytku jest zdatną, lub że jest wolną nawet od zwyczajnych wad albo ciężarów; ten, gdy się okaże przeciwność, jest za to odpowiedzialnym.

§. 924. Gdy bydlę zachoruje lub padnie we dwadzieścia cztery godzin po odebraniu onego; natenczas jest domniemanie, że już przed oddaniem było chore.

§. 925. Podobne domniemanie ma miejsce:

1) gdy okaza się w ciągu dni ośmiu u świń wgry, a u owiec ospa lub parchy; lub u tych ostatnich w ciągu dwóch miesięcy robaki płucne, lub motylce;

2) gdy u bydła rogatego w ciągu trzydziestu dni po odebraniu, okaże się choroba gruźliowa;

3) gdy okaże się u koni i zwierząt do noszenia ciężarów używanych, w przeciągu dni piętnastu po wydaniu, zółta podejrzana lub nosaczyna, tudzież dychawica; albo w ciągu dni trzydziestu, zkołowa-cenie, tyleczak, narowistość, jasna lub kurza ślepotą.

§. 926. Jednak ten, kto takie bydlę odebrał, wtenczas tylko do-wzmiankowanego prawnego domniemanie (§§. 924—925.) odwołać się może, gdy oddawcę czyli ewiktora natychmiast o dostrzeżonej wadzie za-wiadomi; lub w jego nieobecności sądowi miejscowemu albo w sztuce biegłym doniesie, i o naoczne obejrzenie postara się.

§. 927. Jeżeli odbierający zaniedba tej ostrożności, natenczas do niego należy dowód, że bydlę już przed zawarciem umowy miało wadę. Zawsze jednak może oddawca dowodzić, iż zaskarżona wada dopiero po wydaniu powstała.

§. 928. Jeżeli wady rzeczy są widoczne, albo jeżeli o ciężarach do rzeczy przywiązanych można się było z ksiąg publicznych przekonać, natenczas żadna nie należy się ewikeya, wyjąwszy, gdyby wyraźnie danem było zapewnienie, że rzecz jest wolną od wszelkich wad i ciężarów (§. 443.) Za długi i zaległości rzecz obciążające, zawsze należy się ewikeya.

§. 929. Kto wiadomie rzecz cudzą nabywa, jak równie kto się zrzekł wyraźnie ewikeyi, ten nie może jej żądać.

§. 930. Jeżeli rzeczy oddawane są na ogół, to jest tak, jak stoją lub leżą bez liczenia, mierzenia lub ważenia, natenczas oddawca nie odpowiada za wady w nich odkryte, chyba że rzecz nie miała jakiej własności, którą albo oddawca fałszywie udawał, albo też odbierający sobie wymówił.

§. 931. Gdy posiadacz chce użyć ewikeyi z powodu, iż trzeci czyni roszczenia do rzeczy przez niego posiadanej, powinien uwiadomić o tem swego poprzednika i według przepisów ustawy sądowej żądać aby go bronił. Jeżeli takiego żądania nie czyni, nie traci wpraw-dzie rzecz za prawa do wynagrodzenia szkody; lecz poprzednik jego

może przeciwko niemu użyć tych wszystkich obron, których on prze-ciwno trzeciemu nie użył, i tym sposobem uwolnił się od wynagro-dzenia o tyle, o ile uznanem zostanie, że inny byłby wypadek wyrok przeciwko trzeciemu, gdyby te obrony przeciwko niemu należycie użyte były.

§. 932. Jeżeli wada stanowiąca powód do ewikeyi jest taką, iż usunięta być nie może, a przeszkadza w zwyczajnem użyciu rzeczy, natenczas pokrzywdzony może żądać zniesienia umowy; jeżeli zaś to, czego brakuje n. p. do wagi lub miary, da się uzupełnić; natenczas może tylko żądać tego uzupełnienia; a prócz tego w obydwoch przy-padkach wynagrodzenia dalszej szkody, a nawet straconych korzyści, jeżeli druga strona w złej wierze działała, żądać może.

§. 933. Kto chce użyć prawa ewikeyi, ten co do nieruchomości w przeciągu lat trzech, zaś co do ruchomości w przeciągu sześciu miesięcy prawa tego dochodzić powinien; w przeciwnym razie takowe gaśnie.

Z powyższych postanowień prawa co do ewikeyi wypływa, że obowiązek dania ewikeyi wypływa z odpłatnego interesu prawnego i z tego powodu ewikeya ani przy darowiznach ani przy zapisach nie istnieje.

Następnie interes prawny, z którego ewikeya wypływać ma, od-danie pewnej rzeczy za przedmiot mieć będzie, i oddanie to celem nabycia rzeczowego prawa do rzeczy nastąpi.

Interesa prawne, które żądanie ewikeyi sprowadzają, są przede-wszystkiem:

Zamiana, kupno, oddanie rzeczy w dziedziczną dzierżawę, w dziedziczne czynszowanie, lub czynszowanie gruntu, kupno spadku, kuksu i inne kontrakty losowe, któremi własność rzeczy za odpłatą na drugiego się przenosi; następnie kontrakty za usługi, ustanowienie posagu, danie wyprawy, o ile do tego rodzice, dziady i babki obo-wiązani są; lub jeżeli małżonek posag za wyznaczoną cenę odbiera, i tylko do zwrócenia kwoty pieniężnej obowiązuje się.

Z omówionych podstaw prawnych co do ewikeyi, okazują się następujące wypadki tejsze:

a) Jeżeli kto rzecz cudzą jako swoją własną sprzedą, a taż po-tem przez właściciela w drodze prawa odebraną zostanie.

b) Jeżeli ktoś trzeci żądania n. p. z tytułu służebnictwa do rzeczy sobie rości, a sprzedający niezwykle ten ciężar zataił, lub je-żeli o zwykle obciążenie chodzi, tenże wyraźnie zapewnił, że rzecz od ciężaru jest wolną.

c) Jeżeli rzecz nieistniejąca n. p. dom spalony, wyciekłe wino, jako istniejąca oddana zostaje, bez różnicy czyli oddawca o nastę-pionym znieszeniu rzeczy wiedział, lub nie, — gdyż w tym wypadku zadosyć uczynienie nastąpić nie może, na czem istota odpłatnego kon-traktu polega.

d) Jeżeli rzecz oddana nie posiada tych przymiotów, które z natury jej zwykle jako istniejące przypuszczamy, gdyż dopuścić trzeba, że strona przeciwna na istnienie tychże liczyła.

e) Jeżeli wyraźnie zawarowanem zostało, że rzecz do pewnego użytku służyć ma, n. p. że zegarek kieszonkowy sekundy pokazywać będzie, a następnie tego sprzeczność się okazała.

f) Jeżeli rzecz niezwykle braki posiada n. p. zwierzę chorobę, albo też grunt niezwykle ciężary n. p. obowiązek dziesięciny w okolicy, w której wszystkie przyległe grunta od tejże uwolnione są, a oddawca istnienie tejże zataił, nakoniec

g) jeżeli kłamliwie podanem zostało, że rzecz zwykłych błędów lub ciężarów nie ma, n. p. że dom lub grunt są wolne od podatków.

Wyjawszy powyższe wyraźne zapewnienia, zwykłe braki w jakiej rzeczy nie potrzebują być zastąpione, gdyż zwykle nie przypuszcza się, iż rzecz jaka od braków zupełnie jest wolna.

Aby mieć prawo ewikcyi, powinno żądania do rzeczy stawiane, na pewnej polegać podstawie, która już podczas zawierania kontraktu istniała, przy ewikcyi z powodu wadliwego stanu rzeczy udowodnić należy, że wady te już podczas zawierania kontraktu istniały.

Późniejsze wypadki (uszkodzenie), które po odebraniu rzeczy nastąpiły, dotyczą zawsze odbiorcę.

Cokolwiek przy zawieraniu kontraktu poprzedzane było, nazywa się zadatkiem, i wyjawszy wypadek osobnej umowy, jako znak zawarcia, lub zapewnienia dotrzymania umowy, uważany być ma.

Z zadatku danego wnioskuje się o zawarciu kontraktu, do którego się odnosi, i przeto zwykle przy zamówieniach, które odrębnej formy nie mają, jest używany.

Zadatek jest to zwykle kwota pieniężna, która najczęściej przy kontraktach kupna, najmu, zasługi, dawana bywa przez tego, który cenę kupna, czynsz najmu, lub zapłatę uiszczyć ma, i nie ma potrzeby aby w kontraktach wyraźnie jako zadatek wymienioną była; jeżeli tylko z okoliczności wypływa, że jako oznaka zawarcia kontraktu, i zapewnienie dotrzymania warunków daną była.

Zadatek ma być dany a nie obiecany tylko, i nie uzasadnia w żaden sposób upoważnienia do odstąpienia od kontraktu, wyjawszy, jeżeli to wyraźnie umówione nie zostało, dlatego różni się od grzywny i kary naprzód umówionej (konwencyonalnej).

W istocie rzeczy różni się zadatek od grzywny. Grzywna uzasadnia upoważnienia dowolnego odstąpienia od kontraktu i potrzebuje być tylko obiecaną.

Jeżeli zatem kontrakt został zawarty z zastrzeżeniem grzywny, natenczas pozostaje obowiązek dowolny, t. j. albo kontrakt zawrzeć albo grzywnę zapłacić.

Jeżeli obowiązany wybór dobrowolnego obowiązku uczynił, natenczas nie może od uczynionego wyboru odstąpić.

Jeżeli wypełnienie zawartego kontraktu przypadkowo niemożliwe się stało, grzywna nie ma być uiszczoną, i ma być zwróconą, jeżeli poprzedzająca była.

Strony kontrakt zawierające, mogą się także na to osobno zgodzić, że w wypadku, jeżeliby kontrakt albo nie przyszedł do skutku,

albo w nienależyty sposób był zawarty, albo przyrzeczenie zapóźno było spełnione, miasto wynagrodzenia straty, pewna kwota pieniężna lub inna uiszczoną została. Ugodzenie na karę naprzód umówioną, ma być jako uboczny kontrakt uważane, które się do układu głównego kontraktu stosuje.

Z układu kontraktu wnioskować można; o ile w razie, jeżeli więcej zobowiązanych jest, a jeden z nich obowiązku niedopełnił, ten tylko, czyli wszyscy za karę umówioną są odpowiedzialni.

O zadatku, karze, umówionej karze, stanowi powszechna księga ustaw cywilnych.

§. 908. Co przy zawarciu umowy naprzód jest danem, to, wyjawszy gdyby wyraźnie co innego umówionem było, uważanem jest tylko za znak zawartej umowy lub jako zapewnienie wykonania onejże, i nazywa się zadatkiem. Jeżeli umowa z winy jednej ze stron wykonaną nie będzie, strona niewinna może zatrzymać powzięty zadatek, albo też żądać zwrotu danego przez nią zadatku w podwójnej ilości. Jeżeli zaś na tem przestać nie chce; wykonania umowy, lub gdyby to już nastąpić nie mogło, wynagrodzenia szkody domagać się może.

§. 909. Jeżeli przy zawieraniu umowy, oznaczoną zostaje pewna kwota, którą jedna lub druga strona na przypadek odstąpienia od umowy przed jej wykonaniem ma zapłacić; natenczas umowa zawartą jest pod karą; w przypadku takim albo umowa wykonaną, albo kara pieniężna zapłaconą być winna. Kto, chociażby tylko w części wykonał umowę, lub to, co drugi w wykonaniu umowy chociażby także tylko w części uczynił, przyjął, ten nawet za zapłatą kary pieniężnej nie może więcej od umowy odstąpić.

§. 910. Jeżeli zadatek był danym i zarazem umówioną była wolność odstąpienia od umowy, bez wyznaczenia oddzielnej kary pieniężnej; natenczas zadatek zastępuje miejsce kary. W razie odstąpienia zatem, dający zadatek, traci go; a ten kto wziął zadatek, zwraca go podwójnie.

§. 911. Ten także obowiązany jest zapłacić karę, kto nie z samego tylko przypadku, lecz z winy stawia się w niemożności wykonania umowy.

§. 1336. Strony kontraktujące mogą umówić się szczegółowo, iż w przypadku gdyby obietnica albo wcale nie, albo nie w należyty sposób, albo za późno dopełnioną była; zamiast wynagrodzić się mającej szkody, pewna suma w pieniądzu lub w czym innym zapłaconą będzie (§. 912). Jednak w pożyczkach sędzia z powodu zwłoki w zapłaceniu, może tylko przysądzić ilość wyrównyującą prawnemu procentowi. W innych przypadkach, jeżeli dłużnik dowodzi, iż kara umowna jest wygórowaną, sędzia po wysłuchaniu w sztuce biegłych, takową zmniejszyć powinien. Zapłacenie kary umownej, nie uwalnia bez osobnej o to umowy, od obowiązku wykonania kontraktu.

Pod względem miejsca, w którym umowa wypełniona być ma, pamiętać należy, że jeżeli miejsce to ani z zawartej umowy, ani z natury i celu interesu oznaczonem być nie może, natenczas nieruchomości w miejscu, w którym się znajdują, ruchomości zaś w miejscu, w którym umowa rozpoczęta została, oddane być mają.

Jeżeli do wypełnienia umowy pewny czas postanowiony został, umowa w tymże czasie wypełniona być ma.

§. 902. Umowy powinny być wykonane w czasie, na miejscu i w sposobie przez strony umówionym. Podług ustawy, 24 godzin liczy się na jeden dzień, 30 dni na jeden miesiąc, a 365 dni na jeden rok.

§. 903. Prawo, którego nabycie przywiązaniem jest do pewnego dnia, nabytem zostaje z początkiem tego dnia. Do wykonania zobowiązania cały oznaczony dzień pozostawia się zobowiązanemu.

§. 904. Jeżeli do wykonania umowy żaden pewny czas nie jest oznaczonym, natenczas może być wykonanie zaraz, to jest bez dozwolenia niepotrzebnej zwłoki, żądaniem. Jeżeli zobowiązany, czas do wykonania swej woli zostawił; natenczas należy się albo czekać aż do jego śmierci i czynić poszukiwania na dziedzicach; albo, gdy rzecz idzie o zobowiązanie osobiste, nie przechodzące na dziedziców, żądać od sędziego oznaczenia czasu do wykonania onegoż według słuszności. Ten ostatni przepis wtenczas także ma zastosowanie, gdy kto zobowiązał się do wykonania podług możliwości i sposobności. Wreszcie przepisy co do zakresienia czasu w rozporządzeniach ostatniej woli w §§. 704—705 postanowione, także do umów stosowane być powinny.

Co się tyczy wykonania umów, przez głównego dłużnika, przed otwarciem konkursu zawartych, wzajemnego pełnienia przyjętych zobowiązań dotyczących, a przed otwarciem konkursu obustronnie niewypełnionych, do tychże następujące zasady w ogólności zastosowane być mają:

a) jeżeli jest główny dłużnik wypełnił zupełnie, masa konkursowa wstępuje w jego prawa, i może od przeciwnika wypełnienia dotąd niewykonanych zobowiązań żądać;

b) jeżeli zaś przeciwna strona zobowiązania wypełniła, natenczas ważność swych żądań do masy, wedle postanowien teraźniejszej ustawy konkursowej udowodnić ma. Jeżeli zobowiązanie wzajemne nie polega na wypłacie pieniężnej, i jeżeli mu prawo żądania zwrotu nie przysłuży — natenczas wypełnienia zobowiązań, lecz odszkodowania żądać może.

c) Jeżeli obydwie strony zobowiązań albo zupełnie niewypełnili, lub niezupełnie wypełnili, masie konkursowej przysłuży wybór, czyli w tę sprawę wejść chce, lub nie; jednakże w tym względzie, w wyznaczonym na wniosek przeciwnej strony przez Sędziego masy konkursowej, terminie, oświadczyć się ma, w przeciwnym bowiem razie przypuszcza się, że masa w sprawę nie wchodzi.

Jeżeli masa w sprawę wejdzie, natenczas takowa z obu stron zupełnie dokonana być ma.

Jeżeli masa w sprawę nie wejdzie, natenczas strona przeciwna, jeżeli jaki ślad przez nią wypełnionych zobowiązań w masie konkursowej się znajduje, nie zwrotu, lecz odszkodowania żądać może.

Zresztą, powyżej powiedzianem, postanowienia powszechnego prawa cywilnego i handlowego o dopuszczalności odstąpienia od kontraktu w ogóle i o wpływie otwarcia konkursu na pojedyncze rodzaje interesów i stosunków prawnych w szczególności nienaruszone pozostają.

Przy kontraktach najmu i dzierżawy, jeżeli dłużnik główny najmującym lub dzierżawcą jest, od otwarcia konkursu masa konkursowa najem lub dzierżawę obejmuje.

Obydwie strony jednakże mogą nienaruszając możliwych żądań odszkodowania, kontrakt, gdyby nawet na czas dłuższy był obowiązującym, w czasie ustawą, lub zwyczajem miejscowym oznaczonym, wypowiedzieć.

Jeżeli główny dłużnik wynajmującym lub wydzierżawiającym jest, wchodzi masa konkursowa w jego prawa, nienaruszając postanowień trwania dzierżawy dotyczących, jednakże natenczas nawet sprzedaż z wolnej ręki przedmiotu wynajętego, pod względem rozwiązania kontraktu, ma skutek koniecznej sprzedaży (§. 22. i 23. ustawy konkursowej z dnia 25. Grudnia 1868. Nr. 1. D. u. P. z r. 1869.

Z powyżej przytoczonych wyjątków z ustaw powszechniej ustawy cywilnej i ustawy konkursowej, wypływa, że kontrakt dokładnie, według zgodnie oświadczonej woli stron, ma być wykonany.

Każda strona ma prawo, stosownie do Nr. 1413. powszechniej U. c. tego domagać się, że ani wierzyciel przeciw woli swojej nie może być zniewolonym do przyjmowania czego innego nad to, co mu się należy, ani dłużnik do uiszczenia tego, do czego nie jest obowiązany. To samo stosuje się do czasu, miejsca i sposobu dopełnienia obowiązku.

Czas wykonania może z istnieniem obowiązku być w ściśle połączonym, t. j. wykonanie może być natychmiast żądanym. Może jednakże i rozdzielenie tych dwóch czynników nastąpić, tak, że żądanie już istnieje, jednak nie może jeszcze być dokonane.

Zwłoka ta w dokonaniu wypływa jednakże albo z natury rzeczy, albo z woli stron, lub w braku takiego postanowienia, dopełniającym brak ten przepisem prawa, sprowadzoną bywa.

W tym względzie stanowi powszechna księga ustaw cywilnych w §. 1417 następuje:

Gdy termin zapłaty wcale nie jest oznaczonym, natenczas obowiązek zapłaty poczyną się z dniem, w którym upomnienie się nastąpiło.

Pod względem wypadków zaś w których termin wypłaty z natury rzeczy wypływa, stanowi §. 1418. p. U. c. następuje:

Niekiedy termin zapłaty z natury rzeczy wynika. Alimenta wypłacają się na jeden miesiąc naprzód. Jeżeli pobierający takowe umrze w ciągu tego czasu, natenczas jego dziedzice nie są obowiązani zwracać o cokolwiekby z tego, co naprzód zapłaconem było.

Wedle §§. 14., 15. i 16. ustawy konkursowej z 25. Grudnia 1868 Nr. 1. D. u. P. r. 1869. obowiązują przepisy następujące:

Z otwarciem konkursu wszelkie pretensje do głównego dłużnika, z wyjątkiem żądania wypłaty rocznych rent, pieniędzy na utrzymanie, i wszelkie powracające wypłaty, o tyle jako wypłacalne uważają się, o ile masa wypłatę tychże, bez względu na oznaczony do tego czas, natychmiast dokonać, uprawnioną, a wierzyciel takowe przyjąć zobowiązany jest.

Pod względem kwot, zabezpieczonych na nieruchomościach dobrach pretensji, które uzyskaną za dobra ceną kupna są pokryte, termin wypłaty pozostają te same, które poprzedz z wierzycielami umówione były.

Kto wypłaty rocznych rent, pieniędzy na utrzymanie lub innych powracających płat żąda, może w konkursie żądanie zabezpieczenia każdą razą w terminie zapadłym żądać.

Kto ma pretensję warunkową, może, jeżeli warunek zwłoki dopuszcza, zabezpieczenia wypłaty na wypadek spełnienia warunku; jeżeli zaś warunek jest rozwiązalny, niezwłocznie zapłaty żądać; jeżeli do spełnienia warunku da zabezpieczenie.

W powyżej przytoczonych wypadkach, dłużnik nie może być zmuszonym pierwiej płacić, niżeli płacić obowiązany jest, wierzycielowi jednakże zabezpieczenie nie może być narzuconem.

Przeciwnie, jeżeli wypłata przed nadejściem wyznaczonego do wykonania czasu skuteczną i przyjętą została, natenczas dłużnik jeżeli dług jest rzetelny i bezwarunkowy, nie może zwrotu zapłaconego długu dla tego tylko żądać, że termin zapłaty jeszcze nie minął. Jeżeli zaś przeciwnie, dzień wypłaty nadszedł, dłużnik do zapłacenia obowiązany jest, a jeżeli w terminie prawem lub kontraktem ustanowionym wypłaty nieuiści, za skutki prawne z powodu zwłoki wynika odpowiadają, w którym to względzie §. 1333 co następuje stanowi:

Szkoda, którą przyczynia dłużnik wierzycielowi przez zwłokę umówionej zapłaty należnego kapitału, wynagradza się procentami przez ustawę oznaczonemi.

Wysokość procentów zwłoki, oznaczoną jest ustawą z 14. Stycznia 1868 Nr. 62. Dz. ust. P. na 6 od 100 rocznie.

Również wierzyciel nie powinien zwlekać przyjęcie zapłaty w oznaczonym czasie, w przeciwnym bowiem razie, skutki sam ponosi, dłużnikowi zaś przysługują prawo, wyrównać się mającą rzecz do Sądu, złożyć, lub jeżeli złożyć się nie da, o sądowe zarządzenie przechowania prosić, przez co dłużnik od obowiązku uwolniony zostaje, i niebezpieczeństwo rzeczy na wierzyciela spada; — w tej mierze postanowienia §§. 1419. i 1425. p. U. C. są następujące:

§. 1419. Jeżeli wierzyciel odmawiał przyjęcia zapłaty, sam zle skutki ponosić winien.

§. 1425. Jeżeli zapłata długu nastąpić nie może, dla tego że wierzyciel jest nieznanym, nieobecnym, albo że nie przestaje na tem, co mu jest płaconem, albo dla innych ważnych przyczyn, natenczas może dłużnik rzecz zapłacić się mającą, złożyć w Sądzie, lub żądać sądowego rozporządzenia względem jej zachowania, jeżeli w Sądzie złożoną być nie może. Każdy z tych sposobów zapłacenia, jeżeli nastąpił prawnie, i wierzyciel był o nim zawiadomiony, czyni wolnym dłużnika od jego obowiązku, a rzecz zapłacona na niebezpieczeństwo wierzyciela pozostaje.

Jeżeli czas wypełnienia umowy t. j. początek i koniec stanowczo (bezwzględnie) oznaczonym jest, (n. p. 2. Kwietnia 1872 lub ogólnikowo w pewnym roku) natenczas żadna dalsza wątpliwość nie zachodzi, jeżeli zaś istnieje wyznaczenie czasu względnie do pewnego podziału czasu (dnie, tygodnie i t. p.) się odnoszące, natenczas do obliczenia takich przestrzeni czasu, potrzeba szczegółowych podstaw prawnych.

Jeżeli czas wypełnienia umowy wyznaczony był na dzień, natenczas liczy się na jeden dzień 24 godzin, tydzień liczy siedm po sobie następujących dni, 30 dni liczy się na jeden miesiąc.

Prawo, którego nabycie jest przywiązane do pewnego dnia, nabytem zostaje z początkiem tego dnia. (od poprzedzającej północy licząc).

Do wykonania zobowiązania cały oznaczony dzień pozostawia się zobowiązanemu; dopiero następnego dnia zatem można powiedzieć, że dzień wypełnienia zobowiązania przekroczony został; dla tego procenta zwłoki należą się po dniu następnego sądowego, lub pozasądowego wypowiedzenia, (upomnienia).

W wypadkach zatem, w których utrata prawa, przez zaniedbanie, od upływu pewnego przeciągu czasu, (jak n. p. przy zadawnieniu) zawisła, przypuszczać należy, że uprawnionemu cały ostatni dzień do dokonania swego prawa, przysługują; t. j. że wolno mu jest odnośną czynność, także w ostatniej chwili ostatniego dnia wykonać, że dopiero z początkiem dnia następnego, prawo jako wygasłe uważane być może.

Już powyżej była wzmianka o tem, że zwykle wypełnienie pewnego zobowiązania, natychmiast po powstaniu tegoż żądaniem być może, i że zwłoka w tym wypadku tylko wyjątkowo, skutkiem osobno zawartej umowy, lub na mocy prawnego rozporządzenia nastąpić może, jednakże pod tem nigdy ten przebieg czasu rozumianym być nie może, który z natury rzeczy, potrzebnym jest, aby zobowiązanie wykonane być mogło.

Czas do wykonania zobowiązania potrzebny, zobowiązanemu dozwolony być ma, jeżeli w tym względzie co do długości czasu, sprzeczka powstaje, sędzia uwzględniając naturę (rodzaj) rzeczy: tudzież cel, który przez tenże osiągnięty być ma, na każdym wypadku z przywołaniem rzeczoznawców rzecz sporną rozstrzygnie.

Jeżeli kto wypełnienie danego przyrzeczenia nie tylko samemu sobie, lecz także czas do wypełnienia swej dowolności pozostawił, natenczas nie stanowi to żadnego ważnego przyrzeczenia.

Jeżeli zaś tylko czas wypełnienia zobowiązania swej dowolności pozostawił, natenczas rozróżnić należy, czy tu o ściśle osobisty, na spadkobierców nieprzechodzący obowiązek (n. p. o wykonanie dzieła sztuki przez pewnego artystę, malarza, rzeźbiarza i t. p.) lub o takie zobowiązanie chodzi, które także przez spadkobierców wykonane być może; (n. p. gdy udzielenie majątku głównie dotyczy celem wybudowania domu, postawienia parkanu, płotu i t. p.)

W pierwszym wypadku wypełnienia wedle słuszności postanowić należy, w drugim wypadku nie pozostaje nic innego, jak czekać na śmierć przyrzekającego, i wypełnienia od spadkobierców domagać się.

Jeżeli kto zobowiązał się do wykonania przyrzeczenia podług możliwości, i sposobności natenczas sędzia również z uwzględnieniem stosunków i okoliczności sposób wykonania oznaczy.

Na ostateczny termin spełnienia zobowiązania mogą strony interesowane się zgodzić.

Z ugodzonym ostatecznym terminem dotyczący prawny stosunek (n. p. najem) ustać ma.

Ostateczny ten termin może podług kalendarza (na przyk. przy wynajmowaniu do końca miesiąca, lub roku albo do postanowionego prawem terminu) lub z odniesieniem się do przyszłego zdarzenia, być oznaczony.

To zdarzenie może być pewne, lub niepewne.

W pierwszym wypadku musi nastąpić i tylko czas może być niepewny, w którym to zdarzenie nastąpi.

W drugim wypadku niepewne jest, czy zdarzenie nastąpi lub nie, również jest niepewne, czyli dotycząca sprawa istnieć przestanie, przemienia się zatem w prawo nieograniczone, skoro to zdarzenie więcej nie nastąpi.

Skutek prawny ostatecznego terminu jednakże jest w ogólności ten, że umowa z nadejściem tegoż ustaje i żadnego oświadczenia ku temu nie potrzeba.

Umowy (kontrakty) dzielą się także na sądowe i pozasądowe, jeżeli umowa w Sądzie lub za Sądem zawartą została, — czyli przy świadkach lub bez świadków spisana została. Różnica ta formy nie stanowi, wyjąwszy w wypadkach prawem oznaczonych, — żadnej różnicy.

Zawarcie umowy w obec Sądu nie jest prawem przepisane, a jeżeli o sądowo zawartym kontrakcie się mówi, pod tem sądowa ugoda się rozumie, która tę korzyść przynosi, że na tej podstawie egzekucya sądowa dozwoloną być może.

Takie sądowe ugody jednakże tylko w sądownie przeprowadzonych stronach spornych o pretensyą, która rzeczywiście zaskarżoną została, zawarte zostają.

Umowy, czyli kontrakty mogą być jednakże przed notaryuszem zawarte i mają prawo pierwszeństwa od czasu zaprowadzenia ustawy notaryalnej z 25. Lipca 1871 Nr. 75. Dz. U. P., której §§. 2. i 3. w tym względzie stanowi co następuje:

Zawarty przed notaryuszem dokument (akt notaryalny, protokół notaryalny i legalizacye notaryalne), tudzież wedle ustawy sporządzone wypisy tychże, są, jeżeli przy spisaniu i przy wypisie wszystkie prawem przepisane stanowe formalności zachowane były, publicznymi dokumentami.

Akty notaryalne w których dług w pieniądzu lub w innego rodzaju rzeczach zastąpić się dających, zeznany jest, i w których osoba uprawnionego, jako też zobowiązanego, tytuł prawny, przedmiot i czas wykonania dokładnie oznaczone są, równają się ugodom w obec Sądu zawartym, i są do egzekucyi przydatne, jeżeli zarazem zobowiązany w dokumencie postanowił, że pod względem zeznanego długu niezwłocznej egzekucyi się poddał.

Jeżeli obowiązek od spełnienia pewnego warunku lub od czasu podług kalendarza nieoznaczonego zawisł, natenczas do wykonania potrzeba aby warunek spełniony był, lub czas nadszedł i te okoliczności publicznym dokumentem udowodnione były.

Pełnomocnictwa, na których podstawie akt notaryalny zeznany być ma, aby aktowi notaryalnemu wykonanie zapewnić, jeżeli nie są jeszcze jako dokumenta publiczne wydane, sądownie lub notaryalnie legalizowane być mają.

Kontrakty i sprawy, których ważność wymaga spisania aktu notaryalnego wedle ustawy z 25. Lipca 1871. Nr. 76. Dz. U. P. już wyżej były omówione.

Również wedle ustawy z 25. Lipca 1871 Nr. 95. Dz. U. P., którą powszechna ustawa o księgach gruntowych wprowadzoną została, intabulacya w księgach Tabuli krajowej miejskiej lub też księgach

gruntowych, tylko na podstawie dokumentów publicznych lub takich dokumentów prywatnych, na których umieszczone podpisy są sądownie lub notaryalnie legalizowane, uzyskaną być może.

Jeżeli ustawa do zawarcia pewnego interesu prawnego, pewny sposób (formę) przepisuje, sposób ten zwykle dla ważności dotyczącego interesu prawnego jest niezbędny, a interes jest nieważny, jeżeli nie jest przepisany sposobem zawarty. Przytomność świadków przy zawieraniu kontraktów małżeńskich, dokumentów tabularnych, kontraktów dziedziczenia jest potrzebną, tudzież jak wyżej powiedziano w wypadku, jeżeli zeznawający pisemny dokument pisać nie umie, lub dla ułomności ciała pisać nie może.

Na co przy zawieraniu pisemnych kontraktów baczyć należy?

Już wyżej powiedziano na które umowy pisemny dokument ma być spisany, i że także w wypadkach, w których umowa do swej ważności spisania dokumentu nie wymaga, lepiej, i dla stron zawierających pożyteczniej jest, jeżeli na ważniejsze umowy pisemny dokument sporządzony zostanie.

Pisemny kontrakt zawierać ma:

1. Imię i nazwisko, stan, miejsce zamieszkania umowę zawierających osób.
2. Dokładne i wyraźne określenie przedmiotu, o który umowa się zawiera.
3. Warunki i uboczne postanowienia dotyczące się czasu, miejsca i sposobu wykonania umowy, oprocentowania i t. p.
4. Umówioną sumę, którą dla uniknięcia podrobień nie tylko cyfrą naznaczyć, lecz także literami wypisać należy.
5. Miejsce i dzień, miesiąc i rok (Datum) wydania dokumentu.
6. Podpisy stron umowę zawierających i przytomnych świadków, których przywołanie, chociaż nie jest ustawą przepisane, jednakże korzystniej dla interesu.

Pamiętać należy, że pisemne umowy ustawami przepisany stemplem zaopatrzone być mają, który do dokumentu w ten sposób przyklejony być ma, ażeby początek pierwszego wiersza kontraktu ogółem stemplom podlegającego dokumentu, na dolnej części marki stemplowej pisany był.

Wysokość stempli, którymi kontrakt zaopatrzony być ma, przy umieszczeniu poniżej wzorach oznaczoną zostanie, tudzież taryfą stemplową i należytości w tym dziele później przytoczoną.

W jaki sposób zobowiązania z kontraktu wypływające istnieć przestają, przy każdym wzorze kontraktu omówionem zostanie.

Prawa i obowiązki z kontraktu wypływające, przechodzą na spadkobierców stron działających, wyjąwszy jeżeli kontrakty odnoszą się do osobistych stosunków i uzdolnienia kontrakt zawierającego; i jeżeli spadkobiercy już w samym kontrakcie, lub prawem od zobowiązań uwolnieni zostali.

Obietnica (przrzeczenie) przez którąkolwiek z umawiających się stron nieprzyjęta, nie przechodzi na spadkobierców, jeżeli jedna z działających stron w czasie namysłu umrze.

Kontrakty zawierane tyczą się zwykle stosunków majątkowych, łatwo też pojąć się da, że wypływające z tychże prawa i obowiązki ze śmiercią stron kontrakt zawierających, istnieć nie przestają, tudzież za pława w kontraktach zawarte do stanu czynnego, obowiązki zaś do stanu biernego spadku, a tem samem na spadkobierców przechodzą.

Wyjątek stanowią następujące wypadki:

a) Jeżeli przy zawieraniu umowy (kontraktu) osobiste uzdolnienie lub szczegółowe stosunki uwzględnione były n. p. przy umowie służbowej, przy pełnomocnictwie, przy kontraktach spółki.

b) Jeżeli spadkobiercy już przy zawarciu kontraktu z pod tegoż wyjątkiem zostali n. p. przy kontrakcie o renty dożywotne.

c) Jeżeli prawo (ustawa) pewne zobowiązania na czas życia pewnej osoby ograniczyło n. p. zastrzeżenie odkupu, przedkupu i t. p.

d) Jeżeli obietnica nie została przyjęta, ogólnikowe lub dokładnie nie oznaczone zobowiązania.

O darowiznach.

Co to jest kontrakt darowizny?

Kontrakt, przez który rzecz jaka przenosi się na kogo darmo, nazywa się darowizną.

Darowizna czynioną jest zatem tedy, gdy jedna strona oświadcza, iż stronie drugiej pewną rzecz (pod którą także i prawo jakieś rozumieć można) darmo odstępuje lub oddaje i jeżeli ta strona rzecz tę przyjmuje.

Jeżeli przy zamknięciu kontraktu oddanie darowanego przedmiotu natychmiast nie nastąpiło, tedy obdarzony musi uzyskać prawo do zaskarżenia przedmiotu darowanego.

Rozróżniamy dwa gatunki darowizny, mianowicie darowiznę pospolitą i darowiznę na wypadek śmierci, taż ostatnia bowiem wchodzi w moc obowiązującą dopiero po śmierci dającego, i odróżnia się od zapisu tem, że dający właśnie z tego powodu, że kontrakt zawartym został, takowej odwołać nie może.

Przy darowiznie zatem następujące ważne wymogi zauważyć należy:

a) By darowizna była interesem prawnym między żyjącymi, takowa jednak nie wyklucza darowizny na wypadek śmierci, w której tylko dopełnienie zawartego między żyjącymi interesu prawnego dopiero po śmierci dającego nastąpić ma.

b) By przeniesienie na obdarowanego majątku bezpłatnie nastąpiło.

Darowizna nie powstaje zatem tedy, jeżeli wprzód umówionem zostało, że dający zn. w obdarowanym być ma, albo gdy darowizna w tym celu sporządzoną została, by odbierający prawnie został zobowiązany.

c) Ponieważ darowizna jest w myśl przepisów praw naszych kontraktem, przeto musi od obdarowanego być przyjęta.

Przyjęcie to jednak nie zawsze wyraźnie nastąpić winno, lecz może także przez taki czyn nastąpić, przez który po dokładnem zważeniu wszystkich okoliczności, żaden roztropny powód w celu przyjęcia do powątpiewania nie pozostaje, (n. p. odebranie dokumentu darowizny).

Istotne wymogi kontraktu darowizny są przeto:

1. Imię i nazwisko dającego i obdarowanego.
2. Dokładne opisanie przedmiotu darowizny.
3. Zaważenie, czy oddanie przedmiotu już nastąpiło, lub kiedy ono nastąpić winno.
4. Przyjęcie darowizny przez obdarowanego.
5. Przy rzeczach nieruchomości umieszczenie klauzuli intabulacyjnej, to jest wyraźne zezwolenie wpisu darowizny do ksiąg gruntowych.

6. Przy darowiznach na wypadek śmierci oświadczenie nieodwołania darowizny i oddanie dokumentu obdarowanemu.

7. Data i podpis dającego, dalej podpis dwóch świadków, jeżeli kontrakt darowizny do ksiąg gruntowych wpisanym być ma.

8. Sądowe lub notaryalne uwierzytelnienie podpisów, jeżeli kontrakt darowizny do ksiąg gruntowych wpisanym być ma.

Zapomocą ważne zdziałanego kontraktu darowizny może nieograniczony właściciel cały swój teraźniejszy majątek rozdarować. Kontrakt, przez który rozdawanym jest przyszły majątek, ważnym jest tylko co do połowy majątku.

Co do osobistych zdolności zawierania kontraktów darowizny stosują się także osobliwe przepisy prawa, tylko rycerze orderu i księża, muszą przy darowiznach kwotę 300 dukatów przenoszących zezwolenie Wielkiego mistrza, i Wielkiego mistrza krzyżaków otrzymać.

Pełnomocnik posiadać winien osobne co do pojedynczego interesu wystawione pełnomocnictwo, jeżeli upoważnionym jest od swego pełnomocodawcy darowiznę sporządzić.

Jak już raz wspomniano, nie może być darowizna odwołana.

Są atoli wyjątki, a mianowicie:

- a) Z powodu zbywania na potrzebnem utrzymaniu.
- b) Z powodu niewdzięczności.
- c) Z powodu skrzywdzenia w daniu potrzebnego utrzymania.
- d) Z powodu skrzywdzenia w zachowku.
- e) Z powodu skrzywdzenia wierzycieli.
- f) Z powodu późniejszego narodzenia dzieci.

Jeżeli dający przyjdzie po darowiznę do takiej nędzy, że mu zbywa na potrzebnem utrzymaniu, natenczas ma prawo żądać od obdarowanego, aby mu od sumy darowanej procent prawny corocznie

placił, jeżeli rzecz darowana i jej wartość znajduje się jeszcze i darującemu zbywa na potrzebnym utrzymaniu, a obdarowany nie znajduje się sam w podobnym niedostatku. Z pomiędzy więcej obdarowanych, wcześniej obdarowany natenczas tylko do tego jest obowiązany, gdy zasiłki przez później obdarowanych czynione, nie wystarczają na utrzymanie.

Gdy obdarzony stał się winnym wielkiej niewdzięczności względem swego dobroczyńcy, natenczas darowizna odwołana być może. Przez wielką niewdzięczność rozumie się takie uszkodzenie na ciele, sławie, wolności, lub na majątku, dla którego przeciwko obraźliwemu z urzędu lub na żądanie obrażonego postępowanie na drodze karnej może mieć miejsce.

Kto winien jest dawać drugiemu utrzymanie, ten nie może naruszać prawa jego przez darowiznę na rzecz trzeciego uczynioną.

Ukrzywdzony tym sposobem ma prawo pozwać obdarowanego o uzupełnienie tego, czego mu darujący już więcej świadczyć nie jest w stanie. Jeżeli jest więcej obdarowanych, przepis powyższy znajduje zastosowanie.

Kto w czasie uczynionej darowizny ma potomków, dla których zachówek zostawić jest obowiązany, ten z ich szkodą nie może czynić darowizny, któraby połowę jego majątku przewyższała. Jeżeli darujący przestąpił ten przepis, a potomkowie ci udowodnią po jego śmierci, że czysty spadek nie dochodzi połowy majątku, jaki w czasie czynienia darowizny posiadał, natenczas mogą domagać się stosunkowo od obdarowanego zwrotu tego, co więcej nad połowę nieprawnie otrzymał.

Pod temi samemi warunkami mogą także być odwołanemi te darowizny przez które wierzyciele już w czasie ich czynienia znajdują się, są pokrzywdzonymi.

Wierzyciele, których należitości późniejszymi są od darowizny, wtenczas tylko mogą użyć tego prawa, gdy obdarowany o podstępne porozumienie się z darującym może być przekonany.

Gdy bezdzietnemu darującemu urodzą się dzieci po zrobionej darowiznie, natenczas ani on, ani dzieci nie mają prawa odwołać darowizny. Przecież tak on, jako też później zrodzone dzieci, może w razie niedostatku, użyć przeciwko obdarzonemu i jego dzieciom wyżej wzmiankowanego prawa, do prawnego procentu od darowanej sumy.

Wedle postanowień §. 953. osądzić także należy, o ile przez kredytariusza przed ostrzeżeniem konkursu sporządzone darowizny z powodu skrzywdzenia wierzycieli, napowrót żądane być mogą.

Wzór kontraktu darowizny rzeczy nieruchomych.

Kontrakt darowizny,

który na dniu dzisiejszym między Józefem Brackim właścicielem realności w Złoczowie, jako darującym z jednej, a jego siostrzeńcem Mieczysławem Łuckim oberzystą we Lwowie, jako obdarowanym z drugiej strony, w następujący sposób zawarty został:

1. Józef Bracki daruje niniejszem swemu siostrzeńcowi Mieczysławowi Łuckiemu trzy beczułki wina w domu swym pod Nr. 20. w Złoczowie położonym się znajdujące w wartości 300 złr. w. a.

2. Mieczysław Łucki przyjmuje darowiznę tą z podziękowaniem.

3. Oddanie tych trzech beczulek wina nastąpić ma na dniu 1. Kwietnia 1872 r.

W dowód czego dotyczące podpisy.

Złoczów dnia 1. Lutego 1872.

Karol Hron
świadek.

Franciszek Górski
świadek.

Józef Bracki
darujący.

Mieczysław Łucki
obdarowany.

Drugi przykład kontraktu darowizny rzeczy nieruchomej.

D A R O W I Z N A

która na dniu dzisiejszym między panem G. N. jako ojcem z jednej a panem M. N. synem z drugiej strony w następujący sposób zawartą została.

1. Pan G. N. właściciel fabryki cukru pod Nr. ... w. ... obdarza niniejszem fabryką tą syna swego pana M. N., darując mu nadto wszelkie przynależitości, jakie tylko do fabryki tej należą i jakie dotychczas posiadał i posiadać miał prawo, mianowicie: wszelkie domowe i fabryczne budynki, magazyny, grunta i warsztaty w ogólnej wartości 40000 złr. w. a. mówię czterdzieści tysięcy złotych renskich walutą austryacką, dalej wszelkie sprzęty fabryczne, maszyny, narzędzia i wszelkiego rodzaju ruchome rzeczy, tak jak w dołączonym inwentarzu są poszczególnione w wartości 42000 złr. w. a. mówię czterdzieści dwa tysięcy złr. wal. aust., zatem w łącznej wartości 82000 złr. w. a. mówię osmdziesiąt dwa tysięcy złr. w. austr.

2. Pan M. N. przyjmuje darowiznę tę składając ojcu swemu najserdeczniejsze podziękowanie.

3. Dla zabezpieczenia obdarzonego M. N. rzeka się darujący pan G. N. niniejszem wyraźnie prawa odwołania obecnej darowizny, zezwalając synowi swemu M. N., by prawo własności wspomnianej fabryki w stanie czynnym tejże pod Nr. ... w. ... położonej, na rzecz swą zainstalował.

4. Symboliczne oddanie tak darowanej fabryki nastąpiło już z podpisaniem niniejszej darowizny, co też obdarzony wyraźnie zeznaje.

W dowód czego własnoręczne podpisy w obec dwóch świadków.

Data.

Podpisy stron.

Podpisy świadków.

Stempel 50 ct. jeden bezstemplowy odpis dołącza się dla urzędu podatkowego w celu wymiaru należitości skarbowej.

Prośba o intabulację prawa własności na mocy powyższej darowizny.

(Zewnątrz)

Do Wysokiego c. k. Sądu krajowego we Lwowie.

M. N. technik w..... prosi o zaintabulowanie go jako właściciela fabryki pod Nr... w..... położonej z przynależnościami.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie!

A.B.C. Na mocy pod A. w oryginale a pod B. i C. w odpisach załączonego dokumentu darowizny upraszam: Wysoki Sąd raczy zaintabulować mnie jako właściciela fabryki pod Nr... w..... położonej i w tym celu swemu c. k. Urzędowi hipotecznemu potrzebne wydać polecenie.

Podpis.

Stempel 1 złr. 50 ct.

Pojedynczo 2 napisy.

(Dołączyć oryginał i 2 nieostemplowane odpisy).

Darowizna na wypadek śmierci.

1. Małżonkowie N. N. i M. N. oświadczają niniejszem wyraźnie, że ze względu na okazaną im przez syna swego G. N. miłość, przywiązanie i posłuszeństwo, — obdarzają tegoż syna swego G. N. kwotą 2000 złr. w. a., którą to kwotę jednak aż dopiero po naszej śmierci tenże nasz syn G. N. ma otrzymać.

2. Pan G. N. (syn) przyjmuje niniejszą darowiznę.

3. Ponieważ małżonkowie dokument niniejszy na wypadek śmierci sporządzają, przeto zrzekają się jak najwyraźniej prawa odwołania tej darowizny i zarządzają, by obdarzony G. N. darowaną mu kwotę 2000 złr. po śmierci ich ze spadku a względnie od dziedziców natychmiast doliczoną sobie odebrał, w skutek czego nakładamy niniejszem na dziedzica obowiązek niezwłocznego wypłacenia panu G. N. tej kwoty z pozostałego spadku naszego.

W dowód czego własnoręczny nasz podpis w obec świadków.

Data.

Podpis świadków.

Podpis stron.

Pojedynczo 1 złr. stempel.

O kontrakcie składu.

Co to jest kontrakt składu i jak takowy powstaje?

Kontrakt składu powstaje wtenczas, gdy kto rzecz cudzą w swój dozór przyjmuje.

Ten który rzecz jakąś w dozór oddaje, zowie się składającym, zaś ten który ją przyjmuje, zowie się zachowawcą.

Z kontraktu składu przyjmujący nie nabywa ani własności, ani posiadania, ani prawa użytkowania, jest tylko dzierżycielem mającym obowiązek strzedz całości powierzonej mu rzeczy.

Jeżeli zachowawcy na jego żądanie lub za dobrowolnem oświadczeniem się składającego dozwoleń jest używanie rzeczy złożonej, natenczas kontrakt przestaje być składem, a to w przypadku pierwszym zaraz po zezwoleniu; w przypadku zaś drugim od chwili, w której oświadczenie było przyjętem, lub w której rzecz złożona rzeczywiście używana być zaczęła, przemienia się on co do znikomych rzeczy w kontrakt pożyczki; co do nieznikomych rzeczy, w kontrakt wygodzenia, i powstają prawa i obowiązki z tychże kontraktów wynikające.

Głównym obowiązkiem zachowcy jest: strzedz troskliwie powierzonej mu rzeczy przez czas oznaczony, a po upływie takowego oddać ją składającemu w tym samym stanie, w jakim ją odebrał i z wszelkiem przybyciem.

Jeżeli czas trwania zachowania wyraźnie oznaczonym nie jest, wtenczas skład w każdym czasie wypowiedzianym być może.

Składający uprawnionym jest żądać od zachowawcy powierzonej temuż rzeczy nawet przed upływem czasu umówionego.

Zachowawca odpowiada składającemu za szkodę wynikłą z zaniedbania należytego starania, do którego był obowiązany; nie odpowiada jednak za wypadek, wtenczas nawet, gdyby powierzoną sobie rzecz przez poświęcenie swojej własnej mógł być ocalić.

Jako prawo niechaj zatem służy, że niekorzystne skutki przypadku, który bez winy się stał, tej strony się tyczą, której majątek trafiają.

Zachowawca odpowiada zatem nie tylko za każde umyślne uszkodzenie, lecz także za swą winę, która z powodu zaniedbanego obowiązkowego dozoru nastąpiła, dalej trafia go każdy przypadek, który z jego winy powstał.

W tym względzie więc następujące trzy przypadki zauważyć należy.

1. Jeżeli zachowawca bez otrzymanego zezwolenia robi pewien użytek z wziętej przez siebie w dozór rzeczy; n. p. bierze powierzoną mu fuzyę lub zegarek i t. p. ze sobą w podróż z tej przyczyny, że podobnych swych własnych rzecz używać nie może, a rzeczy takie w podróży mu skradzione lub zrabowane zostały, tedy nie może być uwolnionym od zwrotu szkody, ponieważ rzecz nie zostałaby skradzioną, gdyby był dopełnił swego obowiązku dozорового.

2. Jeżeli zachowawca daną mu w dozór rzecz bez zachodzącej potrzeby i bez zezwolenia składającego, trzeciej osobie w dozór oddaje, tedy odpowiada za ten przypadek, któryby u niego (zachowawcy) się nie przytrafił.

3. Jeżeli zachowawca zwrot oddanej mu w dozór rzeczy w oznaczonym czasie lub też przed upływem tegoż po nastąpieniu wypowiedzenia zwlekał, tedy odpowiada za ten wypadek, jeżeli rzecz w dozór oddana uszkodzoną została, już zaś u składającego nie byłaby na to wystawiona, gdyby zwrot w oznaczonym czasie był nastąpił.

Nagroda wtenczas tylko może być żądaną za zachowanie, gdy albo wyrażnie, albo dorozumianie przez wzgląd na stan zachowawcy, umówioną była. Takie dorozumiane zezwolenie nagrody za dozór ma miejsce w teatrach, garderobach i t. d., i przy urzędzie depozytowym.

Gospodarze domów zajezdnych, szyprowie lub przywoźnicy, odpowiedzialnymi są tak jak zachowca, za rzeczy, które im samym lub ich służącym przez podróźnych przez nich przyjętych, lub jako ładunek oddanemi były.

Istotne wymogi kontraktu składu są zatem następujące:

1. Imię i nazwisko biorącego i oddającego w dozór przedmiotu.
2. Opis przedmiotu danego w dozór, a w razie gdy przedmioty zamknięte lub zapieczętowane oddanemi zostały, tedy wyraża oświadczenie tej okoliczności dokładny opis zemknięcia lub pieczęci.
3. Sposób, w jaki przedmiot dany w dozór przechowywany być ma, mianowicie czy biorący w dozór, — przechować się u niego mający przedmiot trzeciej osobie poruczyć może lub nie.
4. Jakie wynagrodzenie biorący w dozór od oddającego za przechowanie przedmiotu w dozór mu oddanego żądać ma prawo.
5. Czasokres, w jakim czyli jak długo biorący dany mu w dozór przedmiot przechować ma.
6. Wynagrodzenie szkody, jakie oddający od biorącego w wypadku utracenia danego ostatniemu w dozór przedmiotu od tegoż żądać ma prawo.
7. Data i podpis stron w obec świadków.

Przykład.

KONTRAKT SKŁADU

który na dniu dzisiejszym między panem J. K. prywatnym w X. z jednej, a panem M. B. kupcem w X. z drugiej strony względem dania w dozór srebrnej tacy pod następującymi warunkami zawartym został:

1. Ponieważ pan J. K. na dłuższy czas za granicę wydalic się zamyśla, przeto oddaje niniejszem panu M. B. srebrną tacę w dozór, kładąc tem samem na niego obowiązek przechowania tejże tacy aż do czasu powrotu swego mianowicie.....
2. Pan M. B. potwierdza niniejszem odebranie w dozór mu oddanej w ustępie 1szym namienionej srebrnej tacy od pana J. K. i obowiązuje się takową jak najstaranniej przechowywać i w dniu powrotu pana J. K. w stanie nieuszkodzonym mu zwrócić.
3. Pan J. K. obowiązuje się panu M. B. nie tylko połączone z przechowaniem wyżej wspomnianej tacy połączone wydatki zwrócić, lecz także tytułem wynagrodzenia za dozór kwotę 25 złr. mówię dwadzieścia pięć złotych reńsk. wal. austr. mu zapłacić. Nastąpić to jednak ma dopiero po uskutecznieniu przez pana M. B. zwrocie namienionej tacy panu J. K.

W dowód czego własnoręczne nasze podpisy w obec świadków.

Data.
Podpis świadków.
Stempel 50 ct.

Podpis stron.

Drugi przykład kontraktu składu.

Stempel wedle skali II., a gdy nagroda jest oznaczoną 50 ct.

KONTRAKT SKŁADU

który na dniu dzisiejszym między Karolem Robskim właścicielem realności we Lwowie z jednej, a Ignacem Hronem rzeźnikiem ze Lwowa z drugiej strony w następujący sposób zawartym został.

1. Pan Karol Robski odjeżdżając do Paryża, oddaje panu Ignacemu Hronowi następujące 12 sztuk galicyjskich obligacji indemnizacyjnych (opisać je tu należy) na czas swej nieobecności do przechowania czyli w dozór.
2. Pan Ignacy Hron stwierdza niniejszem, iż powyższe opisane galicyjskie obligacje indemnizacyjne od pana Karola Robskiego rzeczywiście otrzymał.
3. Pan Ignacy Hron obowiązuję się zatem powyższe w dozór otrzymane obligacje indemnizacyjne tak starannie przechowywać, jak gdyby one jego własne były, i takowe panu Karolowi Robskiemu na jego żądanie każdego czasu zwrócić.
4. Pan Karol Robski obowiązuję się zatem z swej strony panu Ignacemu Hronowi po nastąpieniu zwrocie w dozór onemuż oddanych obligacji kwotę 50 złr. w. a. mówię pięćdziesiąt złotych reńsk. wal. austr. tytułem nagrody zapłacić.

W dowód czego własnoręczne podpisy stron kontraktujących i świadków.

Lwów dnia 1. Marca 1872.

Karol Maciulski
świadek.
Gustaw Trąba
świadek.

Karol Robski
składający.
Ignacy Hron
zachowawca.

O kontrakcie wygodzenia.

Co to jest kontrakt wygodzenia?

Gdy komu daną jest rzecz nieznikoma jedynie do darmego używania na czas oznaczony, natenczas powstaje kontrakt wygodzenia. Umowa, przez którą rzecz jaka komu do wygodzenia jest obiecana bez jej wydania, obowiązuje wprawdzie, lecz nie stanowi kontraktu wygodzenia.

Przedmiot kontraktu wygodzenia jest zatem rzeczą nieużywalną, to jest taką rzeczą, która przez używanie nie zostaje zniszczoną.

Używanie to musi zatem bezpłatnie być dozwolonem, gdyż inaczej był by to kontrakt najmu, dalej musi czas używania wyrażnie lub domniemanie (n. p. przez wyrażenie celu używania) być oznaczonym.

Ów, który rzecz nieznikomą drugiemu do bezpłatnego używania oddaje, zowie się wygadzaającym, ten zaś, który rzecz tę do darmego używania bierze, zowie się biorącym w pożyczkę.

Biorący w pożyczkę nabywa prawa do zwykłego lub bliżej oznaczonego używania rzeczy, mianowicie w ten sposób jak w kontrakcie umówionem zostało lub jak z celu kontraktu wynika.

Kontrakt wygodzenia jest zatem kontraktem bezpłatnym, który li tylko na korzyść biorącego zawartym został. Biorący w pożyczkę zyskuje także prawo używania rzeczy pożyczonej, to jest z zaszanowaniem substancji i nie ściągając pożytków i przybytków onejże może ją na swą korzyść obrócić, n. p. jeżeli komu wygodzonym zostanie dom, tedy biorący ma wprawdzie prawo takowego używać atoli czynszu dla siebie ściągać nie śmie, tak samo, gdy komu jest ogród pożyczony, tedy ów ma prawo w nim się przechadzać, nigdy zaś owoców z takowego zrywać lub też drzew wynosić nie może.

Po upływie oznaczonego czasu winien biorący rzecz sobie wy pożyczoną w stanie nieuszkodzonym dającemu zwrócić, i to z wszelkim przybytkiem i owocami, które w czasie trwania pożyczki powstały n. p. wypożyczoną klacz wraz z porodzonym przez nią w czasie trwania pożyczki, żrebięciem i t. p.

Wygadający nie ma prawa bez wyraźnej umowy odbierać rzeczy wygodzenia przed upływem czasu lub przed ukończeniem używania, chociażby mu niezbędnie potrzebną była.

Gdy biorący używa wygodzonej rzeczy inaczej, aniżeli umówionem było, lub samowolnie dozwala używania jej osobie trzeciej; natenczas staje się względem wygadającego odpowiedzialnym, a wygadającemu służy prawo żądać bezzwłocznego oddania rzeczy.

Jeżeli rzecz wygodzona jest uszkodzoną lub zniszczoną, natenczas biorący obowiązany jest tak, jak zachowawca wynagrodzić szkodę nietylko wprost z winy jego wynikłą, lecz nawet przypadkową, do której przez nieprawne postąpienie stał się przyczyną.

Jeżeli wygadający po odebraniu rzeczy wygodzonej nie robi poszukiwań w ciągu trzydziestu dni z powodu jej nadużywania lub nadzwyczajnego zużycia, albo jeżeli biorący w takimże samym przeciągu czasu po oddaniu rzeczy, nie zgłasza się o kosztą nadzwyczajne na rzecz wyłożone, natenczas gaśnie prawo do skargi.

Ze względu zatem na powyższe prawne postanowienia następujące wymogi kontraktu wygodzenia zauważyć należy:

1. Imię i nazwisko wygadającego i biorącego w pożyczkę.
2. Przedmiot wygodzenia.
3. Oznaczenie czasu od którego wygodzenie się poczyna i kiedy się kończyć ma, dalej czy wypowiedzenie nastąpić ma lub nie.
4. Czy biorący w pożyczkę uprawnionym jest zwrócić rzecz wygodzoną przed upływem oznaczonego czasu i pod jakimi okolicznościami.
5. Czyli rzecz ta trzeciemu do używania oddaną być może.
6. Kiedy i pod jakimi okolicznościami wygadający zwrotu rzeczy do używania danej przed upływem oznaczonego czasu żądać może.
7. Czy i jakie kosztą wynagrodzenia są do uiszczenia.

8. Postanowienie na wypadek uszkodzenia rzeczy wygodzonej, lub na wypadek używania rzeczy wbrew umowie kontraktu.

9. Data i podpis stron czyniących jako też świadków.

Przykład kontraktu wygodzenia.

KONTRAKT WYGODZENIA

który na dniu dzisiejszym między panem Ignacym Londerskim, fabrykantem jedwabiu we Lwowie z jednej a panem Piotrem Burowiczem krawcem we Lwowie z drugiej strony w następujący sposób zawartym i umówionym został.

1. Pan Ignacy Londerski pożycza i wygadza niniejszem panu Piotrowi Burowiczowi jedną parę koni wraz z karetą swą na rysoch w celu podróży ze Lwowa do Warszawy i napowrót, na czas ośmiotygodniowy od 1. Marca 1871 poczynawszy bez roszczenia sobie jakiegokolwiek wynagrodzenia.

2. Piotr Burowicz stwierdza niniejszem, iż otrzymał od pana Ignacego Londerskiego powyższą karetę wraz z końmi w celu podróży ze Lwowa do Warszawy i napowrót w dobrym stanie, i obowiązując się przeto karetą tą wraz z końmi w czasie ustępem 1szym tego kontraktu oznaczonym w tym samym stanie panu Ignacemu Londerskiemu zwrócić jak niemniej obowiązując się wszelkie w celu utrzymania powyż wymienionych wygodzonych rzeczy powstałe nadzwyczajne kosztą bez najmniejszego regresu do pana Ignacego Londerskiego sam z własnego ponosić.

3. Gdyby atoli pan Piotr Burowicz przed upływem czasu w ustępie 1szym kontraktu tego namienionego z podróży swej powrócił, tedy obowiązując się konie namienione przez dalszy czas u siebie zatrzymać i potrzebnym pożywieniem bez roszczenia sobie w tym celu jakich praw do pana Ignacego Londerskiego je zaopatrzyć, atoli nie ma prawa ich dalej używać.

W dowód czego obu kontraktujących stron własnoręczne podpisy w obec świadków.

Lwów na dniu 1. Marca 1872.

Piotr Hecak
świadek.

Wacław Klein
świadek.

Ignacy Londerski
wygadający.

Piotr Burowicz
biorący w pożyczkę.

II. Przykład kontraktu pożyczki.

50 ct. stempel.

KONTRAKT POŻYCZKI

który na dniu dzisiejszym między Franciszkiem Bohusem właścicielem realności pod Nr. 20. w Janowie z jednej, a panem Teodorem Kostru-

siem gospodarzem gruntowym w Starzyskach z drugiej strony pod następującymi warunkami umówionym i zawartym został.

1. Pan Franciszek Bohus pożycza i wygadza niniejszem panu Teodorowi Kostrusiowi jedną parę pociągowych koni wraz z drabiniastym wozem kutym z żelaznymi osiami do bezpłatnego używania a mianowicie w celu wożenia drzewa opałowego z Janowa do Lwowa na czas 6-tygodniowy, to jest od 1. Marca 1872 począwszy do dnia 14. Kwietnia 1872.

2. Teodor Kostrus stwierdza niniejszem, iż powyżz namienioną parę cugowych koni wraz z wozem drabiniastym w celu używania na czas od 1. Marca 1872 do 14. Kwietnia 1872 od pana Franciszka Bohusa wypożyczone sobie odebrał, w skutek czego zarazem oświadcza, iż obowiązuje się na dniu 14. Kwietnia 1872 powyższe konie wraz z wozem w stanie nieuszkodzonym panu Franciszkowi Bohusowi zwrócić, i nie tylko zwykajne lecz także w czasie używania powstałe potrzebne nadzwyczajne koszta utrzymania z własnego ponosić, nie rosząc sobie w tym celu żadnych pretensyj wynagrodzenia do pana Franciszka Bohusa.

W dowód czego własnoręczne podpisy obu kontraktujących stron w obec świadków,

Janów dnia 1. Marca 1872.

Piotr Bokal
świadek.

Szymon Jaworski
świadek.

Franciszek Bohus
wygadający.

Teodor Kostrus
biorący w pożyczkę.

Jeżeli kontrakt taki nie jest w dwóch egzemplarzach sporządzony, a każda z stron działających jeden egzemplarz zachować sobie życzy, tedy przy takich kontraktach wystarcza jako dowód, by w pożyczkę biorący spisał oświadczenie, że rzecz mu oddaną odebrał, i że zatem obowiązuje się takową w oznaczonym czasie zwrócić. Oświadczenie takie zowie się Rewersem.

Wzór Rewersu na rzecz wypożyczoną.

R E W E R S.

Podpisany Fedory Kostrus gospodarz w Starzyskach pod Nr. 10. zamieszkały, zeznaje niniejszem, że od Franciszka Bohusa właściciela realności pod Nr. 20. w Janowie tegoż ostatniego własną jedną parę koni pociągowych i wóz drabiniasty kuty o żelaznych osiach, do bezpłatnego użytku przy przewożeniu drzewa z lasów Janowskich do Lwowa, na czas od 1. Marca do 14. Kwietnia 1872 dla siebie, nie dawszy żadnego wynagrodzenia wypożyczyłem, które to powyżej wymienione przedmioty na dniu dzisiejszym podpisanemu oddane zostały.

Obowiązuje się powyżej wymienioną pożyczoną mi jedną parę koni pociągowych wraz z drabiniastym wozem temuż Franciszkowi Bohusowi na dniu 14. Kwietnia 1872 r. w nieuszkodzonym stanie zwrócić, i nie tylko zwykłe lecz także wszelkie w czasie użytkowania potrzebne nadzwyczajne koszta utrzymania, z własnego bez żądania jakiegokolwiek bądź wynagrodzenia ponosić.

W dowód czego mój i uproszonych dwóch świadków własnoręczne podpisy.

Janów 1. Marca 1872.

Piotr Bokal
świadek.

Szymon Jaworski
świadek.

Franciszek Kostrus
pożyczający.

Umowa czyli kontrakt pożyczki.

Co rozumiemy pod umową czyli kontraktem pożyczki czyli pod pożyczką.

Jeżeli rzeczy znikome (zużyciu podpadające) drugiemu pod warunkiem dowolnego niemi rozporządzania wprowadzić, lecz oraz po pewnym oznaczonym czasie, zwrócenia tychże, w takiej samej ilości i jakości, dane będą, powstaje natenczas kontrakt pożyczki.

Przedmiotem pożyczki zatem są rzeczy znikome (zużyciu podpadające), i takie rzeczy, które innemi rzeczami o równych przymiotach zastąpione być mogą, a zatem nie tylko takie rzeczy, które podczas czynności ich użycia zniszczone zostają, lecz także pieniądze i takie rzeczy, które z natury swej wprowadzić są nieznikome, jeżeli nie mają na sobie cechy indywidualnej (znamion nierozdzielnych), jeżeli szczególne okazy tej rzeczy tego samego rodzaju (gatunku) jednakowy użytek dopuszczają, a zatem jedna miejsce drugiej zastąpić może, jak n. p. jeden egzemplarz tego samego dzieła, który księgarz drugiemu pożycza.

Do ważności (istoty) kontraktu pożyczki należy również i to że biorący pożyczkę (odbiorca) uprawniony jest dowolnie otrzymaną rzecz rozrządzać, i z nią tak jak ze swoją własnością się obchodzić (postąpić).

Głównym znamieniem kontraktu pożyczki jest nakoniec obowiązek biorącego pożyczkę rzecz wypożyczoną w takiej samej ilości i jakości zwrócić, w jakiej ją otrzymał, również w oznaczonym do zwrócenia i uiszczenia pożyczki czasie.

Pożyczka może być umówioną za odpłatą lub bez odpłaty. Jeżeli przy oddaniu wypożyczonego przedmiotu, oprocentowanie umówione zostało, natenczas kontrakt pożyczki jest zawarty za odpłatą, i nazywa się kontraktem procentowym.

O wysokości procentów jaka przy pożyczce umówioną być może, zawiera ustawa z 14. Czerwca 1868 Nr. 62. Dz. u. P. następujące postanowienia.

USTAWA z dnia 14. Czerwca 1868

znosząca istniejące przeciw lichwie ustawy.

Zgodnie z obydwojma izbami Rady państwa postanawiam:

§. 1. Istniejące dotychczas prawne ograniczenia względem ugodowej stopy procentowej, tudzież wysokości kary konwenyonalnej przy pożyczkach i pretensjach kredytowych tracą moc prawa.

§. 2. Procenta bez oznaczonej wysokości ugodzone lub z prawa się należące, stanowią się na sześć od sta (6 proc.) rocznie.

§. 3. Procenta od procentów wtedy tylko żądane być mogą:

- a) jeżeli takowe wyraźnie były umówione,
- b) jeżeli o zapłatę zapadłych procentów pozew wydano, od tychże od dnia doręczenia pozwu.

Wysokość prowizji oznacza się przedewszystkiem umową, w braku zaś teje ustawy niniejsza §. 2.

§. 4. Co do terminów płacenia procentów oznacza umowa. W braku teje, mają być procenta wraz ze spłatą kapitału, — albo gdy umowa na lat kilka zawartą została, rocznie być opłacane.

Procenta mogą być z góry bez wszelkiego ograniczenia potrącane i żądane.

§. 5. Przy pożyczkach może być ugodzonym, ażeby większa suma lub ilość, albo rzeczy lepszej jakości, jak były dane, zwrócone zostały; zwrócone rzeczy jednak muszą być tego samego rodzaju jakie były dane.

Wszystkie powyższej ustawie przeciwnie cywilne i karne postanowienia wychodzą niniejszem z zastosowania; i tak mianowicie patent z 2. Grudnia 1803 l. 640. Zbiór ust. sąd. — rozporządzenie z 14. Grudnia 1866 Nr. 160. Dzien. pr. p. — §. 485. kodeksu karnego, dalej §§. 993., 994., 995., 996., 997., 998., 1000. i 1196. ogólnego prawa cywilnego. Statutami obwarowane prawa zakładów kredytowych i kas oszczędności, przepisy kodeksu handlowego, jakoteż patent z 2. Czerwca 1848 Nr. 1157 Zbiór ust. sąd. i rozporządzenie cesarskie z 7. Lutego 1856 Nr. 21. Dz. pr. p. dotyczące kursu przymusowego pieniędzy papierowych tem prawem są nietknięte. (Dz. pr. p. z r. 1868 Nr. 62.)

Jeżeli zamiast pieniędzy prywatny oblig lub towar jako pożyczka dane są, natenczas dłużnik obowiązany jest oddać oblig, albo otrzymany towar nieuszkodzony zwrócić, albo wierzycielowi udowodnić się mającą szkodę wynagrodzić. — Przy pożyczkach nie o pieniądze, lecz o inne znikome rzeczy zawartych nie stanowi różnicy, jeżeli wartość towaru do czasu oddania spadła lub podniosła się, byleby towar w tym samym gatunku jakości i ilości był zwrócony.

Zwykle jako dowód zawartego kontraktu pożyczki, służy skrypt dłużny (oblig) przez dłużnika zeznany a wierzycielowi oddany.

W jakiej formie skrypt wydany być ma, aby niezbity (nienaruszony) dowód stanowił przepisuje ustawa co następuje:

§. 1001. Aby oblig stanowił zupełny dowód zawartego kontraktu pożyczki, potrzeba wyrazić w nim rzetelnie i jasno tak właściwego wierzyciela, czyli dającego pożyczkę, jako też biorącego pożyczkę czyli dłużnika; przedmiot i sumę pożyczoną; a jeżeli pożyczka jest w pieniądzu, ich gatunek; tudzież wszystkie warunki ściągające się do zapłaty głównego długu i należec się mogącego procentu. Ustawa sądowna przepisuje jaką zewnętrzną formę oblig mieć powinien, aby dowód stanowił.

Paragraf 182. powszechnego postępowania sądowego dla zachodniej Galicji wydanego stanowi, że tylko tym zapisom długów (skryptom dłużnym, obligom), wiarygodność przyznana być ma, które przez wystawiciela własnoręcznie pisane i podpisane są, lub też, jeżeli takowe obok podpisu wystawiciela przez dwóch świadków są podpisane.

Ustawa o księgach gruntowych z 25. Lipca 1871 Nr. 95. Dz. u. P. stanowi, aby dokumenta, na których podstawie intabulacja dozwolona być ma ważny prawny tytuł zawierały (§. 26.) i że intabulacja tylko na podstawie tych dokumentów prywatnych dozwolona być może, na których podpisy umieszczone, sądownie lub notaryalnie są legalizowane (§. 31.), dalej aby w dokumentach z których intabulacja nastąpić ma, wyraźne zezwolenie tego, którego prawo obciążone być ma, że na intabulację zezwala, zawarte było, (§. 32.) Skrypt dłużny zatem na którego podstawie intabulacja w księgach gruntowych przeprowadzona być ma, ważny prawny tytuł t.j. powód (podstawę), z którego obowiązek i wyraźne zezwolenie tego, którego prawo obciążone być ma, powinien zawierać, że na intabulację zezwala, również mają być podpisy na tym skrypcie umieszczone sądownie lub notaryalnie legalizowane.

Deklaracya do intabulacyi może być osobnym dokumentem wydaną, albo w podaniu tabularnym umieszczoną. W takim wypadku dokument lub podanie wymogami do intabulacyi potrzebnymi opatrzone być ma.

Na dokumencie przeznaczonym do wpisu w księgi gruntowe ma być dwóch świadków podpisanych, bez względu na to, czyli dłużnik lub inna osoba skrypt dłużny pisała.

Jeżeli po za granicami państwa do intabulacyi w księgach gruntowych przeznaczone dokumenta wydane są, przez austriackie poselstwo lub konsulat uwierzytelnione być mają, wyjąwszy jeżeli w tym względzie niektóre państwa wyjątku nie stanowią.

Skrypty dłużne (obligi), które kupcy w swych interesach kupieckich zeznają, nie wymagają osobnych formalności.

Skrypt ma być marką stemplową podług skali II. zaopatrzony.

Przy kontraktach pożyczki następujące wymogi mają być uwzględnione.

Warunki przy skryptach dłużnych zauważać się mające.

Namienić przeto w skrypcie należy:

1. Osobę dłużnika i wierzyciela.
2. Przedmiot dłużny czyli dług, dalej czy takowy w gotówce (a w tym wypadku w jakiej monecie) czyli też w papierach publicznych wartościowych, lub nareszcie w czem innym doliczonym dłużnikowi został.
3. Czy doliczenie waluty nastąpiło.
4. Sposób w jaki i czas w którym dług wierzycielowi zwróconym być ma.
5. Jaki wpływ wywierają prawne zmiany monet na ten kontrakt.
6. Wysokość procentów i czas, w którym takowe płacone być mają.
7. Skutki jakie na korzyść wierzyciela w razie niepunktualnego przez dłużnika płacenia procentów wynikną.
8. Umowa na ten wypadek, gdy kapitał dłużny obciążony zostanie podatkiem przez państwo wyznaczonym.
9. Uwidocznienie, jeżeli jaka hipoteka dla zabezpieczenia długu na rzecz wierzyciela umówioną jest. (W takim razie uwidocznienie także należy, czy do intabulacji danem było zezwolenie, czy hipoteka ta odnosić się ma li tylko na kapitał czyli też i na dotyczące procenta i kosztu).
10. Jeżeli jest więcej dłużników, natędy solidarnie na nich ciąży obowiązek płacenia długu w skrypcie wyrażenie uwidocznionym być ma.
11. Oznaczenie, kto właściwie ponosić ma kosztu sporządzenia kontraktu i intabulacji.
12. Data i podpis kontraktujących stron.
13. Sądowa lub notaryalna legalizacja podpisów, jeżeli skrypt w księgach gruntowych intabulowany być ma.

Wzór skryptu dłużnego w skutek zawartego kontraktu pożyczki.

S K R Y P T.

Stempel sk. II.

Podpisany Ignacy Łącki właściciel realności pod Nr. 40. 1sza część we Lwowie położonej zeznaje niniejszem, że od Franciszka Górskiego kupca we Lwowie kapitał w sumie 800 złr. w. a. wyraźnie ośmset złotych reńsk. walutą austriacką w gotówce wypożyczoną i wyliczoną otrzymał.

Obowiązuje się od powyższego wypożyczonego kapitału 800 złr. wal. anstr. procent rocznie 6 od 100 (sześć od sta) w pół-

rocznych, każdego pierwszego Czerwca i ostatniego Grudnia każdego roku przypadających ratach opłacać, kapitał zaś sam za poprzedniem trzechmiesięcznem wypowiedzeniem obydwom stronom t. j. dającemu i biorącemu pożyczkę przysługującemu, memu wierzycielowi lub prawnonabywcom tegoż zwrócić. — Na wypadek nieniszczenia którejkowiek półrocznej raty procentowej sześć tygodni po terminie, przysłuży memu wierzycielowi prawo, kapitał jako wypowiedziany i płatny nważać, i bez dalszego wypowiedzenia natychmiastowej zapłaty kapitału domagać się. Dla zabezpieczenia wypożyczonego kapitału, procentów i możliwych kosztów egzekucyi zapisuję p. Franciszkowi Górskiemu hipotekę na mojej realności pod Nr. 40. 1sza część we Lwowie położonej, oraz zezwalam, aby na podstawie niniejszego skryptu prawo zastawu dla kapitału 800 złr. w. a. z procentami i możliwemi kosztami egzekucyi na rzecz Franciszka Górskiego w stanie biernym realności we Lwowie pod Nr. 40. 1sza część położonej, własnością podpisanego będącej, intabulowane zostało.

W dowód czego mój i dwóch świadków własnoręczne podpisy.

We Lwowie dnia 1. Marca 1872.

Leon Klein
świadek.

Franciszek Dębski
świadek.

Ignacy Łącki
dłużnik.

Skrypt dłużny z obowiązkiem zapłacenia pożyczonego kapitału ratami.

S K R Y P T D Ł U Ż N Y

mocą którego my, niżej podpisani małżonkowie J. N. i B. N. niniejszem zeznajemy,

1. iż tytułem pożyczki otrzymaliśmy od pana M. B. kwotę 200 złr. mówię dwieście złotych reńsk. walutą austriacką w gotowiznie (bankotami austriackimi) sobie doliczoną.

2. Przyjmując przeto na siebie solidarny obowiązek zwrócenia panu M. B. kwoty 200 złr. w. a. na dniu 1. Października 1871 a względnie w czterech w równej ilości płacić się mających ratach, z których mianowicie 1sza rata w kwocie 50 złr. na dniu 1. Kwietnia 1871, druga w kwocie 50 złr. na dniu 1. Lipca 1871, trzecia w kwocie 50 złr. na dniu 1. Września 1871, a ostatnia w kwocie 50 złr. w. a. na dniu 1. Paź-

dziennika 1871 nastąpić winna, z którymto dniem naturalnie uiszczenie się z całego długu ma nastąpić.

3. Prócz tego obowiązujemy się solidarnie w oznaczonych punktem drugim terminach płacić panu M. B. także tytułem procentów kwotę 3 zlr. w. a. mówię trzy zlot. reńsk. wal. austr. od każdych 100 zlr. zatem ogółem za wszystkie 4 raty kwotę 12 zlr. mówię dwadzieścia zlot. reńsk. wal. austr.

4. Płacenie punktem 2. i 3. namienionych 4 rat tem pewniej nastąpić ma, ile że w razie uchybienia tylko jednej którejby raty utracają małżonkowie J. N. i B. N. dobrodziejstwo spłacenia swego długu ratami, a pan M. B. uprawnionym natenczas będzie zażądać od nich jeszcze nawet przed upływem oznaczonego terminu, zapłaty całkowitego kapitału z wszelkimi procentami i kosztami.

5. Ponieważ małżonkowie J. N. i B. N. dają panu M. B. dla zabezpieczenia swej pretensyi jako rękojmię realność swą pod Nr. ... w. położoną, przeto zezwalają także, by tenże prawo zastawu dla sumy 200 zlr. z przyn. w stanie biernym teje realności na rzecz swą zaintabulował.

W dowód czego własnoręczny ich podpis w obec świadków.

Data.

Podpis dłużników.

Podpis świadków.

Formularz skryptu pożyczki z pupilarnem bezpieczeństwem hipotekować się mającej.

S K R Y P T

mocą którego niżej podpisany Szymon Horak właściciel realności w Stanisławowie pod Nr. 80. 1sza część położonej zeznaje, iż od Karola Rawskiego kupca w Stanisławowie pożyczkę w sumie 2000 zlr. w. a. wyraźnie dwa tysiące zlot. reńsk. wal. austr. gotówką wypłaconą otrzymałem, którą zatem jako rzetelny dług uznaje.

Potwierdzając p. Karolowi Rawskiemu otrzymanie powyższego kapitału, obowiązuję się w imieniu własnem, spadkobierców i następców moich, którzy w posiadaniu w zastaw danej realności pod Nr. 40. w Stanisławowie będą, od tej pożyczki począwszy od 1. Marca 1872 rocznie procent sześć od 100 w półrocznych z góry płacić się mających ratach uiszczać, procent ten w zupełnej ilości zawsze 1. Marca i 1. Września każdego

rokn, kapitał zaś, lub na wypadek upłaconych kwot na rachunek tegoż, resztującą ilość, za poprzedniem obu stronom zarówno przysługującym sześciomiesięcznem wypowiedzeniem, w walucie austriackiej zwrócić. Jak długo kapitał wypowiedzianym nie będzie, obowiązuje się co roku przypadające, z góry opłacać się mające procenta, tem pewniej uiszczać, ile że w przeciwnym razie, kapitał, lub możliwie resztującą ilość tegoż, z wszystkimi przynależnościami, bez wszelkiego wypowiedzenia na mój koszt natychmiast, zażądany być może.

Obowiązuję się również za siebie i następców moich w posiadaniu hipoteki będących, zastawiony przedmiot przez cały czas trwania pożyczki w jednym z c. k. uprzywilejowanych instytuców zabezpieczenia od szkód ogniowych, wedle zwyczajów miejscowych nieprzerwanie zabezpieczać, kwoty ubezpieczonej w czasie trwania pożyczki niezmieniać, premię asekuracyjną punktualnie opłacać, i tą opłatą na każdorazowe zawezwanie wykazać się, w przeciwnym bowiem razie zwrócenie kapitału, lub pozostałej reszty tegoż z przynależnościami bez poprzedniego wypowiedzenia natychmiast kosztem moim zażądane być może.

Zresztą przysłużyć wierzycielowi prawo, powyższy obowiązek w katastrze asekuracyjnym uwidocznić. Nakoniec obowiązuję się za siebie i następców moich w posiadaniu zastawie podlegającej realności będących, wszelkie koszta i należności stemplowe i takse za kwity, cesye, intabulacye i extabulacye i wszelkie możliwe inne koszta sądowe i egzekucyi, tudzież wszystkie inne jakiegokolwiek nazwy mające opłaty pieniężne, w wypadku konkursu lub bez tegoż, również możliwy w przyszłości, od pobierania procentów wyznaczyć się mogący podatek dochodowy w ten sposób ponosić, iż wierzyciela p. Karola Rawskiego żaden z wypaść mogących powyższych wydatków dotknąć nie może.

Dla pewności wypożyczającego pod względem kapitału, procentów i przynależności zapisuję na hipoteke, moją w Stanisławowie pod Nr. 40. położoną realność z przynależnościami, to jest: z należącym do teje w gminie N. położonym, 10 morgów obejmującym gruntem, oraz zezwalam, aby na podstawie niniejszego skryptu dłużnego, kapitał z procentami, tudzież wszelkimi p. wierzycielowi Karolowi Rawskiemu z niniejszego skryptu wynikającymi prawami, prawem zastawu zabezpieczone były, i w tym celu niniejszy skrypt moim kosztem, bez dalszego odnośnienia się do mnie na wspomnianej realności pod Nr. 40. w Stanisławowie

położonej, tudzież przynależnym do tejże w gminie N. położonym, 10 morgów obejmującym gruncie z pierwszeństwem dla tegoż już poprzednio zanotowanem, w księgach gruntowych był intabulowany.

W dowód czego mój i dwóch świadków własnoręczne podpisy.

W Stanisławowie dnia 1. Marca 1872.

Franciszek Łącki
świadek.
Leon Ładerski
świadek.

Szymon Horak
dłużnik.

Formularz skryptu, w którym kapitał i procenta w równych rocznych ratach umarzają się.

S K R Y P T,

mocą którego my niżej podpisani Leon i Wanda małżonkowie Szafarscy właściciele domu i gruntu pod Nr. 10. w Starym Jaryczowie położonego, zeznajemy, iż od pana Franciszka Ładerskiego kupca we Lwowie sumę 500 złr. w. a. wyraźnie pięćset złotych reńskich wal. austr. za opłatą procentów sześć od 100 rocznie, od 1. Marca 1872 poczynszy, bez potrącania podatku dochodowego, aż do zupełnego spłacenia kapitału liczyć się mających, gotówką wypłaconą otrzymaliśmy, którą to sumę podpisani małżonkowie jako rzetelny dług niepodzielnie t. j. jedno za oboje i oboje za jedno za nas i za naszych następców, w posiadaniu zastawionej realności będących w przeciągu dziesięciu lat w równych ratach tak co dokapitału jako i procentów, z których każda... złr. ... ct. wynosi, w zupełności spłacić obowiązujemy się, każdoroczną spłatę zaś w półrocznych równych ratach to jest złr. ct. wyraźnie..... zawsze 1. Marca i 1. Września każdego roku, a zatem pierwszą ratę 1. Marca 1872 wierzycielowi naszemu p. Franciszkowi Ładerskiemu w każdorocznym miejscu jego zamieszkania, punktualnie opłacać.

Na wypadek, gdyby jedna rata czy to procentów czy też rocznej spłaty dłużej jak sześć tygodni po zapadnięciu terminu spłaty zaległa, przysłuży wierzycielowi prawo wypłatę kapitału całego, lub przypadającą resztę tegoż, bez względu na umówione raty i roczne spłaty, niezwłocznie na koszt nasz zażądać.

Również obowiązujemy się do niepodzielnej ręki t. j. jedno za oboje, i oboje za jedno za nas i za następców naszych w posia-

daniu hipoteki to jest w zastaw danego domu i gruntu w Starym Jaryczowie będących zastawiony dom wraz z zabudowaniami gospodarskimi pod Nr. 10. w Starym Jaryczowie położony przez cały czas trwania pożyczki w tutejszo krajowym zakładzie ubezpieczeń od szkód ogniowych w wysokości 1000 złr. w. a. zabezpieczać, premię asekuracyjną przez cały przeciąg czasu trwania pożyczki bez zezwolenia wierzyciela nie zmieniać, i takową punktualnie opłacać, i tą opłatą przy każdorazowym terminie płatnym wykazać się, w przeciwnym bowiem razie wierzyciel p. Franciszek Ładerski prawo mieć będzie natychmiastowego swrotu całego lub resztującego kapitału wypożyczonego, bez względu na ratałne spłaty, natychmiast naszym kosztem wykładać.

Zresztą nadajemy wierzycielowi naszemu prawo, obowiązek nasz powyższy w asekuracyjnym katastrze uwidocznąć, nakoniec obowiązują się podpisani małżonkowie niepodzielnie to jest jedno za oboje, a oboje za jedno i za naszych następców w posiadaniu zastawionej realności będących wszelkie koszty, należytości, stemple, taksy za kwity, cesy, intabulacje i extabulacje, i wszelkie możliwe koszty sporu i egzekucyi w ten sposób ponosić, ażeby wierzyciela żadne w tym względzie przypadające wydatki nie dotknęły.

Oraz zrzekamy się prawa wszelkie na teraz lub na przyszłość od pobierania procentów wyznaczyć się mający podatek dochodowy potrącać, tak aby nasz wierzyciel przy nienszczupłym pobieraniu procentów pozostał.

Dla pewności wierzyciela pod względem kapitału, procentów, kosztów intabulacji i wszelkich podrzędnych zobowiązań, zapisujemy temuż hipotekę na naszej realności pod Nr. 10. w Starym Jaryczowie położonej, z domu mieszkalnego i budynków gospodarskich składającej się, tudzież na wszystkich do niej należących gruntach wedle pomiaru 50 morgów 400 kwadrat. sążni przestrzeni zajmujących, oraz zezwalamy, aby na podstawie niniejszego skryptu prawo zastawu tak dla kapitału jakoteż procentów, kosztów egzekucyi z wszelkimi innemi wierzycielowi p. Franciszkowi Ładerskiemu z niniejszego skryptu przysługującymi prawami, na rzecz tegoż wierzyciela naszym kosztem bez dalszego odnoszenia się do nas, w stanie biernym powyżej wymienionej realności w księgach gruntowych intabulowane zostały.

W dowód czego nasze i dwóch uproszonych świadków własnoręcznie podpisy.

We Lwowie dnia 1. Marca 1872.

Franciszek Hrom
świadek.

Karol Braun
świadek.

Leon Szaflarski
dłużnik.

Waneta Szaflarska
dłużniczka.

Formularz skryptu, w którym kapitał ratami się spłaca, procenta zaś stopniowo się zmniejszają.

SKRYPT,

mocą którego niżej podpisany Szymon Krański właściciel domu i przynależnego do tegoż ogrodu pod Nr. 80. w Samborze położonego niniejszem zeznaje, iż od p. Władysława Hamerskiego właściciela dóbr Radłowice pożyczkę w sumie 400 złr. w. a. wyraźnie czterysta złotych reńsk. wal. austr. gotówką wyliczone otrzymałem, i jako prosty dług winien jestem.

Obowiązuje się i wszystkich następców moich w posiadaniu w zastaw danej realności pod Nr. 80. w Samborze będących od tej pożyczki, od 1. Marca 1872 począwszy, procent sześć od sta rocznie, w kwartalnych ratach z góry opłacać, kapitał zaś sam w rocznych ratach po dziesięć od sta t. j. 40 złr. w. a. wyraźnie czterdziści złotych reńsk. wal. austr. każdego roku w półrocznych ratach po 20 złr. w. a. p. wierzycielowi spłacać; pierwszą ratę kapitału po ukończeniu pierwszego roku uiścić, t. j. w mowie będącą pierwszą ratą 1. Marca 1873 złożyć.

Obowiązuje się przypadające procenta z góry bez potrącenia podatku dochodowego, a jednocześnie przy opłacaniu procentów przypadające raty kapitału tem pewniej uiszczać, ile że w przeciwnym razie, gdyby tylko jedna rata procentów lub kapitału sześć tygodni po zapadnięciu terminu zapłaty zaległa, zwrotu kapitału lub pozostałej reszty tegoż z procentami bez względu na umówioną ratalną spłatę wierzyciel na mój koszt domagać się ma prawo.

Spłaty mają być w miejscu zamieszkania wierzyciela lub tegoż prawonabywcy uiszczane.

Zarazem obowiązuję się za siebie i następców moich w posiadaniu realności pod Nr. 80. w Samborze będących zastawioną realność i przynależne do tejże zabudowania przez cały czas trwania pożyczki w tutejszo krajowym instytucie ubezpieczeń od szkód ogniowych do wysokości 400 złr. w. a. zabezpieczać, premię asekuracyjną w czasie trwania pożyczki bez zezwolenia wierzyciela nie umniejszać, takową punktualnie opłacać, i tą opłatą przy każdym terminie płacenia rat wykazać się, w przeciwnym bowiem razie wierzyciel prawo mieć będzie natychmiastowego zwrotu kapitału z procentami lub pozostałej reszty tegoż bez względu na umówioną ratalną spłatę moim kosztem domagać się.

Zresztą nadaję memu wierzycielowi prawo obowiązek ten w katastrze asekuracyjnym uwidocznic.

Nakoniec obowiązuję się i moich następców w posiadaniu w zastaw danej realności będących wszelkie koszta, należności stemplowe, taksy za kwity, cesye, intabulacye i extabulacye, wszelkie możliwe koszta sądowe i egzekucyi w ten sposób ponosić, aby na mego wierzyciela żaden tego rodzaju wydatek nie spadł, oraz zrzekam się prawa wszelki, na teraz lub na przyszłość od pobierania procentów nałożyć się mogący podatek dochodowy potrącać, tak aby wierzyciel mój przy nieuszczeniu procentów pobieraniu ugodzonych procentów pozostał.

Dla pewności wierzyciela mego tak co to kapitału, jakoteż procentów egzekucyi i wszelkich podrzędnych obowiązków oddaje realność moją w Samborze pod Nr. 80. położoną memu wierzycielowi w zastaw, oraz zezwalam, aby na podstawie niniejszego skryptu prawo zastawu tak kapitału jakoteż i procentów, kosztów egzekucyi i wszelkich wierzycielowi memu p. Władysławowi Hamerskiemu z tego skryptu wynikłych praw, na rzecz tegoż wierzyciela moim kosztem i bez dalszego odnoszenia się do mnie w stanie biernym wspomnianej realności w księgach gruntowych intabulowane zostało.

W dowód czego mój i dwóch uproszonych świadków własnoręcznie podpisy.

W Samborze 1. Marca 1872.

Ignacy Hron
świadek.

Karol Bohusz
świadek.

Szymon Krański
dłużnik.

Formularz deklaracji w której wypożyczony kapitał do spłacenia w dwudziestu równych rocznych ratach, kapitał i procenta w sobie zawierających, rozdziela się.

Deklaracja.

Niżej podpisany Ignacy Bernacki właściciel realności pod Nr. 10 w Kulikowie położonej oświadczam niniejszem, iż panu Feliksowi Ładerskiemu aptekarzowi w Żółkwi dłużną, na mojej realności w Kulikowie pod Nr. 10 położonej, zabezpieczoną sumę kapitału ze skryptu dnia 1. Marca 1840 pochodzącą, a 30. Kwietnia 1840 intabulowaną sto dwa zlr. mon. konw. wynoszącą, czyli na walutę austriacką 107 zlr. 10 ct., czyli po zaokrągleniu sumę 100 zlr., wyraźnie sto złotych austr. wal. na dwadzieścia równych rocznych rat tak co do kapitału jakoteż i procentów podzieloną, spłacić, obowiązuję się.

Oświadczam za siebie i za swoich następców w posiadaniu realności będących, iż się obowiązuję od tego kapitału procent sześć od sta, a to za pierwsze półrocze natychmiast zapłacić, następnie zaś kapitał z procentami 6 od sta od 1. Września 1872 dalej bieżącemi aż do zupełnej spłaty kapitału, w dwudziestu równych rocznych ratach tak co do kapitału jakoteż procentów, z których każda sześć zlot. 47 i pół centa wal. austr. wynosi, zupełnie spłacić, każdoroczną ratę zaś w półrocznych ratach po 3 zlr. 23 dwie trzecie części ct. w. a. 1. Marca i 1. Września każdego roku, a zatem pierwszą ratę 1. Września 1872 tem pewniej zapłacić, ile że, jeżeliby tylko jedna rata sześć tygodni po upłynieniu dnia zapadłości zaległą była, kapitał, lub każdoroczną resztą tego z procentami bez względu na wypowiedzenie ze strony wierzyciela na mój koszt zażądany być może.

Obowiązuję się za siebie i następców moich w posiadaniu zastawionej realności będących, wszelkie koszty, należności stemplowe, taksy na kwity, cessye, intabulacje i extabulacje i wszelkie możliwe koszty sądowe i egzekucyi w ten sposób ponosić, ażeby na mego wierzyciela żaden tego rodzaju wydatek nie spadł; dalej żrzekam się prawa na teraz lub na przyszłość od pobierania procentów nałożyć się mogący podatek dochodowy potrącać, tak aby wierzyciel mój w nieuszczerpionem pobieraniu procentów ugodzonych pozostał.

Nakoniec zezwalam, aby niniejsza deklaracja odnośnie do

intabulacji pierwotnej wierzytelności 102 zlr. m. kon. z skryptu z dnia 1. Marca 1840 pochodzącej, na realności pod Nr. 10. w Kulikowie hipotekowanej, bez dalszej mojej wiedzy i odnosczenia się do mnie w księgi gruntowe intabulowaną, azatem prawo zastawu wszystkich z niniejszej deklaracji wypływających praw a względnie obowiązków placenia powyższej sumy z przynależnościami na rzecz mego wierzyciela na wymienionej tyle razy realności intabulowaną została.

W dowód czego mój i dwóch świadków własnoręczne podpisy.

Kulików, dnia 1. Marca 1872.

Jako świadek
Karol Hron.

Ignacy Bernacki
dłużnik.

Jako świadek
Leon Horak.

Formularz deklaracji do spłacenia pożyczki w 10 latach w równych ratach kapitału, a stopniowo zmniejszających się procentach.

Deklaracja.

Niżej podpisany Franciszek Ładerski właściciel realności pod Nr. 30. 4ta część we Lwowie położonej oświadczam niniejszem, iż intabulowany na rzecz Leona Wolfa kupca hurtownego we Lwowie na pomienionej realności kapitał w sumie 300 zlr. m. k. ze skryptu z dnia 3. Grudnia 1854 pochodzący, 3. Stycznia 1855 intabulowany czyli 315 zlr. austr. wal., wyraźnie trzysta piętnaście zlr. w. a., a po uskutecznionej spłacie 15 zlr. w. a., w zaokrąglonej ilości 300 zlr. wal. austr. wyraźnie trzysta zlr. wal. austr. w dziesięcioletnich każdorocznych spłatach zwrotnych, dziesięć procent kapitału wynoszących, niścić obowiązuję się.

Oświadczam niniejszem tak za siebie jakoteż następców moich i prawnie obowiązuję się od kwoty kapitału 300 zlr. w. a. od 1. Marca 1872 począwszy, a po uskutecznionej częściowej spłacie ratalnej od pozostalej reszty tegoż, procent 6 od sta, bez potrącania podatku dochodowego z góry opłacać, kapitał zaś sam w rocznych ratach 10 procent kapitału wynoszących t. j. 30 zlr. wyraźnie trzydzieści zlr. w. a. każdorocznie, czyli półrocznie 15. zlr. w. a. jednocześnie z opłatą procentów, wierzycielowi memu

splacać; spłatę tę powyższą kapitału 1. Września 1872 rozpocząć, azatem pierwszą ratę powyższego kapitału w powyższym dniu złożyć mam.

Obowiązuje się półrocznie przypadające, z góry opłacać się mające procenta bez potrącania podatku dochodowego a zarazem na tym samym dniu półroczną ratę kapitału tem pewniej uiszczać, w przeciwnym bowiem razie, gdyby jedna rata procentów lub kapitału sześć tygodni po zapadłym terminie płacenia zaległa, cały kapitał lub przypadająca reszta tegoż z procentami bez względu na uiszczone spłaty i bez wypowiedzenia natychmiast zażądane być mogą.

Oraz obowiązuje się . . . , . . .
(dalej z poprzedzającego formularza ze stosownymi odmianami).

Prośba o intabulowanie prawa zastawu dla pożyczki.

(Zewnątrz)

Do Świetnego c. k. Sądu powiatowego w X.

M. B. prywatny w X.

za uwiadomieniem małżonków J. N. i B. N.
prosi o zaintabulowanie na rzecz jego prawa zastawu dla sumy 200 złr. w. a. z przyn. w stanie biernym realności pod Nr. . . . w położonej.

(Wewnątrz)

Świetny Sądzie!

A. B. Na mocy skryptu dłużnego pod A. w oryginale, a pod B. w odpisie dołączonego upraszam: Świetny Sąd raczy dozwolę, by prawo zastawu dla sumy 200 złr. w. a. z przynależnościami w stanie biernym realności pod Nr. . . . w położonej, a do małżonków J. N. i B. N. należącej, na rzecz moją zaintabulowaniem zostało, i w tym celu swemu c. k. urzędowi hipotecznemu potrzebne dać zlecenie.

Podpis.

Pojedynczo, stempel 1 złr. 50. ct. Oryginał i jeden bezstemplowy odpis dołącza się. 3 napisy.

Wypowiedzenie pewnego kapitału.

(Zewnątrz)

Do Świetnego c. k. Sądu powiatowego w X.

A. S. prywatny w X.

przeciw M. J. prywatnemu w X.

wypowiada temuż kapitał 100 złr. w. a. z skryptu dłużnego wewnątrz wspomnionego pochodzący.

(Wewnątrz)

Świetny Sądzie!

Z mocy skryptu dłużnego dto Lwów 15. Kwietnia 1871.

A. pod A. dłużnym mi jest pan M. J. kwotę 100 złr. w. a.

Zamyślając obecnie jednak kapitał ten korzystniej ulokować, zmuszony jestem panu M. J. pożyczoną kwotę 100 złr. z dniem . . . wypowiedzieć, prosząc: Świetny Sąd raczy po poprzednim przyjęciu niniejszego wypowiedzenia do wiadomości swej pana M. J. o tem zawiadomić.

Podpis.

Podwójnie. 2 stęple po 36 ct.

Podanie o prenotację wypowiedzenia kapitału.

(Zewnątrz)

Do Świetnego c. k. Sądu powiatowego w X.

A. S. kupiec w X.

prosi o zanotowanie w księgach gruntowych wewnątrz wspomnionego wypowiedzenia kapitału 500 złr. w. a. z przyn. w stanie biernym realności pana R. K. pod Nr. . . . w położonej, zahipotekowanego.

(Wewnątrz)

Świetny Sądzie!

A. Za świadectwem pod A. w odpisie dołączonej uchwały wypowiedziałem panu R. K. kapitał 500 złr. w. a. z przyn. z skryptu dłużnego dto pochodzący.

W celu zabezpieczenia więc praw, z mocy wypowiedzenia tego dla mnie powstałych — upraszam: Świetny Sąd raczy wspomniane wypowiedzenie kapitału 500 złr. ze skryptu dłużnego dto pochodzącego, na realności pana R. K. zahipotekowa-

nego w księgach gruntowych uwidocznić i w tym celu swemu c. k. urzędowi hipotecznemu potrzebne dać zlecenie.

Podpis.

Stempel 1 złr. 50 ct. Załącznik w odpisie dołączyć. 2 napisy.

W jaki sposób kwituje się odebranie kapitałów?

Zwrócenie i pokwitowanie pożyczki poprzedza zwykle teje wypowiedzenie wedle powyżej przytoczonego przykładu.

Wypowiedzenie może nastąpić ustnie albo pisemnie, sądownie lub pozasądownie. Sądowe wypowiedzenie jednakże jest donioślejsze, gdyż wypowiadająca strona otrzymuje w rezolucji sądowej, wypowiadającej kapitał, publiczny dokument i zupełny dokument nastąpienia wypowiedzenia.

Przy pożyczkach wpisanych w księgi gruntowe, sądowe wypowiedzenie już z tego powodu zaleca się, że strona takowego do wytoczenia pozwu o nakaz zapłaty potrzebuje. Podanie o wypowiedzenie podwójnie spisane do sądu, przed który pozew o zapłacenie kapitału wytoczony zostanie, ma być wniesionem.

Każdy arkusz ma być marką stempową na 36 ct. zaopatrzone, jeżeli zaś kapitał kwotę 20 złr. nie przenosi, tylko marką dwunastu centową.

Od dnia, w którym dłużnik sądową rezolucję wypowiadającą pożyczkę otrzymał, poczyną się termin wypowiedzenia. Najpewniejszy dowód dłużnika, że zapłatę skutecznie, stanowi kwit, który potwierdzenie wierzyciela, że dłużnik zobowiązanie wypełnił, zawiera.

Kwity wydane na pretensje w księgach gruntowych intabulowane, mają w sobie zawierać zezwolenie na extabulację, czyli wyrażne zezwolenie na intabulację kwitu, i tak jak każdy intabulować się mający dokument, podpisem dwóch świadków zaopatrzone. Jeżeli kwit celem przeprowadzenia intabulacji do Sądu podany być ma, podpisy na tymże umieszczone sądownie lub notaryalnie legalizowane być mają.

Stempel do kwitów według Skali II.

Formularz kwitu na spłaconą hipotekowaną pożyczkę.

K w i t.

Stempel Skala II.

Na sumę 500 złr. w. a. wyraźnie pięćset złr. w. a., którą podpisał Samuel Luft handlarz zbożem od p. Franciszka Łuckiego właściciela realności pod Nr. 48 2ga część we Lwowie położonej, jako kapitał temuż wypożyczony, ze skryptu z 1. Lutego 1871 pochodzący i na teje realności na rzecz moją hipotekowany należycie gotówką wypłacony otrzymałem.

Potwierdzając odebranie powyższego kapitału zezwalam zarazem, aby na podstawie niniejszego kwitu, prawo zastawu po-

wyżej wyrażonej sumy z procentami ze stanu biernego realności pod Nr. 48 2ga część położonej, extabulowane zostało.

W dowód czego mój i dwóch świadków własnoręczne podpisy. We Lwowie 1. Marca 1872.

Jakób Rob
świadek.

Samuel Luft
kwitujący.

Szymon Waszkowski
świadek.

Bardzo często zdarza się, iż przy zwróceniu kapitału powstaje spór co do ponoszenia kosztów pokwitowania, mianowicie czyli wierzyciel czy też dłużnik ponosić je winien.

Gdy więc przy sporządzeniu kontraktu pożyczki umówionem nie zostało, kto kosztu pokwitowania ponosić winien. natenczas takowe wierzyciel ponosić jest obowiązany, a to z tego powodu, gdyż wedle przepisów prawa zawsze odbierający pieniądze czyli zapłatę placącemu pokwitowanie wydać jest obowiązany.

O pełnomocnictwie i innych rodzajach sprawowanie cudzych interesów

Co to jest pełnomocnictwo?

Kontrakt, przez który przyjmuje kto na siebie sprawowanie powierzonego mu interesu w imieniu drugiego, nazywa się kontraktem pełnomocnictwa.

Kontrakt pełnomocnictwa może słownie lub też pisemnie być sporządzonym.

Udzielający pełnomocnictwo zowie się mocodawcą, a obejmujący sprawowanie interesów cudzych zowie się pełnomocnikiem. Udzielony zatem w tym celu temuż ostatniemu dokument, zowie się pełnomocnictwem.

Wyjątkowo jest pisemne pełnomocnictwo niezbędnie potrzebnem adwokatowi w celu bronięcia cudzych praw, gdyż adwokaci obejmując zastępstwo pełnomocnictwem wykazać się muszą, które to pełnomocnictwo przez stronę własnoręcznie podpisanem być musi.

Pełnomocnictwo jest albo ogólne albo szczególne, według tego, jak komu sprawowanie wszystkich albo niektórych tylko interesów jest powierzonym.

Pełnomocnictwa szczególne mogą mieć za przedmiot albo wyłącznie interesu sądowe, albo wyłącznie interesu sądowe, albo też pojedyncze tylko interesu jednego lub drugiego gatunku.

Pełnomocnictwo danem bywa albo z nieograniczoną albo z ograniczoną władzą działania.

Pełnomocnik nieograniczony ma prawo prowadzić interes podług swego przekonania i sumienia; pełnomocnik ograniczony na wskazane granice, w których i sposób w jakim poruczony mu interes ma prowadzić.

Ograniczenie jest wtedy, gdy n. p. cena postanowiona jest, z której pełnomocnik przy kupnie pewnej rzeczy nie może wyjść, albo gdy sposób w jaki pełnomocnictwo sprawowaniem być ma oznaczonym jest, jeżeli n. p. komu poruczona jest sprzedaż dóbr, lecz li tylko w drodze licytacji publicznej.

Ustawa cywilna oznacza następujące sprawy, które wymagają szczególnego pełnomocnictwa.

§. 1008. Pełnomocnictwo szczególne z wyrażeniem gatunku interesu, do którego się odnosi, potrzebnem jest: do pozbywania rzeczy w imieniu drugiego lub do nabywania onychże pod tytułem obciążającym; do zaciągania lub dawania pożyczek; do odbierania pieniędzy lub wartości pieniężnej; do wyniesienia sporu; do przekazywania, przyjmowania i odkazywania przysięg, lub do zawierania ugód. Do bezwarunkowego przyjęcia lub zrzeczenia się dziedzictwa; do zawierania kontraktu spółki; do darowizny; do wybierania rozjemcy; lub do darmego zrzeczenia się prawa, potrzeba aby pełnomocnictwo szczegółowo na pojedynczy taki interes udzielonem było. Pełnomocnictwa ogólne chociaż nieograniczone, wtenczas tylko w przypadkach tych są dostatecznymi, jeżeli gatunek interesu jest w nich wyrażonym.

Pełnomocnictwo odwołaniem zostaje:

1. Z mocy odwołania go przez mocodawcę,
2. w skutek wypowiedzenia takowego ze strony pełnomocnika,
3. w skutek śmierci tak mocodawcy, jako też pełnomocnika, w skutek ogłoszenia kredy do majątku mocodawcy.

Atoli mocodawca oznaczyć może także czas, w którym pełnomocnictwo ustaje przez odwołanie, złożenie, albo przez śmierć mocodawcy lub pełnomocnika, natenczas interesa nie cierpiące zwłoki dopóty sprawowanemi być powinny, dopóki mocodawca lub jego dziedzic nie poczynią innych rozporządzeń lub nie będą mieć sposobności do poczynienia takowych.

Pełnomocnik obowiązany jest wynagrodzić mocodawcy szkodę przez siebie zrzadzoną, tudzież na każde jego żądanie złożyć mu rachunki, jeżeli tego natura interesu wymaga; zaś przeciwnie mocodawca obowiązany jest zwrócić pełnomocnikowi wszystkie z powodu sprawowania interesu wyłożone potrzebne lub pożyteczne wydatki.

Przy sporządzeniu zatem pełnomocnictwa następujące ważne wymogi zauważyć należy:

1. Imię i nazwisko mocodawcy i pełnomocnika.
2. Czy pełnomocnictwo wywiera wpływ na prawonabywców obojga stron.
3. Przedmiot pełnomocnictwa i czy jest ono ograniczonem lub nie, w pierwszym wypadku w jaki sposób.

4. Czy pełnomocnik otrzymuje jakieś wynagrodzenie lub nie.
5. Czy pełnomocnik upoważnionym jest nadane mu pełnomocnictwo trzecią osobą substytuować.
6. Jeżeli jest więcej pełnomocników, natenczas stosunek, w jakim do siebie stoją, dokładnie oznaczyć należy.
7. Czasokres jak długo pełnomocnictwo trwać i kiedy zgasnąć ma, w ostatnim razie, określić należy czy zgasnąć ma w skutek wypowiedzenia lub bez takowego.
8. (Można tu wyrazić zwrot szkody, jaką mocodawca od pełnomocnika z powodu pełnomocnictwa żądać ma.)
9. Data i podpis mocodawcy w obec świadków.

Pełnomocnictwo specjalne.

Pełnomocnictwo.

Mocą którego w imieniu mojem i mych spadkobierców nadaje panu N. N. moc i prawo zastępowania mnie w sporze z panem M. J. o zapłacenie sumy... z przyzn., — upoważniając go do stawiania na wyznaczonych w sprawie mej z panem M. J. terminach, — wszelkiego rodzaju przysięg przyjmowania, ofiarowania i odkazywania, ugód zawierania, terminów odraczania i takowych dozwalania, w celu zabezpieczenia mych praw w imieniu mojem i mych spadkobierców różnych próśb i podań wnoszenia, pieniędzy dawania, odbierania i z takowych prawomocnie pokwitowania, przeciw uciążliwym uchwałom i wyrokom, apelacye i rekursa wnoszenia, egzekucyj wszelkiego rodzaju wykonania, a w razie przeszkody na miejsce swe kogo innego wedle własnej woli substytuowania, — jednym słowem wszelkiego działania, co tylko dobro interesów mych i moich spadkobierców wymagać będzie, a co tylko tenże mój pełnomocnik uczyni, za ważne i mnie obowiązujące uznać oświadczam.

W końcu obowiązuję się wszelkie z tego dla N. N. wynikające koszta i wydatki mu zapłacić.

W dowód czego pełnomocnictwo niniejsze w obec świadków własnoręcznie podpisuję.

Data.

Podpis.

Podpis świadków.

Pełnomocnictwo do podniesienia zaliczki z Banku hipotecznego.

Pełnomocnictwo.

Mocą którego panu N. N. w... w imieniu mojem i moich spadkobierców upoważniam, zaciągnąć u Banku hipotecznego w....

zaliczkę w wysokości wedle jego upodobania oznaczyć się mającą, nadając mu nadto moc i prawo dawania ręką w imieniu mojem, dalej w tej mierze dotyczących próśb i podań wnoszenia, a co najważniejsze, otrzymaną zaliczkę, lub w ogóle jakichkolwiek pieniędzy odbierania, i z takowych prawomocnie pokwitowania, prolongacyj uproszenia dotyczącego procentu oznaczenia i takowego płacenia, — jednym słowem wszystkiego działania, co tylko dobro interesu tego w imieniu mojem i moich spadkobierców wymagać będzie, a cokolwiekby tenże pełnomocnik mój uczynił za dobre, ważne i mnie obowiązujące uznaje.

W dowód czego własnoręczny mój podpis w obec świadków.

Data.

Podpis.

Podpis świadków.

Podanie o intabulację praw wyrosłych z pełnomocnictwa.

(Zewnątrz)

Do Świątynnego c. k. Sądu powiatowego w

A. M. w

prosi o zaintabulowanie na rzecz swą praw z mocy pełnomocnictwa wewnątrz wspomnianego mu przysługujących, mianowicie zwrotu poniesionych przez niego kosztów i wydatków — w stanie biernym realności pana N. N. pod Nr. ... w X. położonej.

(Wewnątrz)

Świątynny c. k. Sądzie!

A. B. Na mocy dołączonego pod A. w oryginale i pod B. w odpisie pełnomocnictwa upraszam:

Świątynny Sąd raczy pozwolić na rzecz mą intabulację prawa zastawu z pełnomocnictwa tego przysługujących mi praw mianowicie zwrotu od pana N. N. poniesionych przezemnie kosztów i wydatków w ilości w stanie biernym realności pana N. N. pod Nr. ... w X. położonej, i w tym celu swemu c. k. Urzędowi hipotecznemu potrzebne dać zlecenie.

Podpis.

Pojedynczo 1 zlr. 50 ct. stempel. 2 rubra. Załącznik A. w oryginale i odpisie.

Wypowiedzenie pełnomocnictwa.

(Zewnątrz)

Do Wysokiego c. k. Sądu krajowego w

A. W. w

wypowiada panu M. N. pełnomocnictwo wewnątrz wspomniane i prosi o przyjęcie wypowiedzenia tego do wiadomości sądowej i uwiadomienia o tem pana M. N.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie!

Na mocy wręczonego mi przez pana M. N. pełnomocnictwa sub. A. w oryginale, zastępuję tegoż w kilku do Wysokiego Sądu przeciw niemu wytoczonych sporach.

Ponieważ jednak nie zamyslał nadal mocodawcę mego M. N. w sporach jego zastępować, przeto wypowiadał mu niniejszem powyższe pełnomocnictwo, zatem i obowiązek mój zastępowania go w wspomnianych sporach jego, — z prośbą:

Raczy Świątynny Sąd wypowiedzenie to do wiadomości swej przyjąć i o takowem pełnomocodawcę mego pana M. N. łaśkawie uwiadomić.

Podwójnie 2 stemple po 36 ct.

Podpis.

O kontrakcie zamiany.

Zamiana jest kontraktem, przez który rzecz jedna za drugą daną bywa. Powstaje tedy kontrakt zamiany, gdy kto komu własność swej rzeczy za własność rzeczy drugiego pozostawia. Rzeczywiście wydanie rzeczy potrzebnem jest nie do zawarcia lecz do wykonania kontraktu zamiany i do nabycia prawa własności.

Zamienić się mające rzeczy mogą być ruchome lub nieruchome, cielesne lub niecielesne.

Pieniądze nie mogą być przedmiotem zamiany; jednak złoto i srebro jako towar a nawet jako moneta może być danem w zamianę za inną monetę, to jest moneta złota za srebrną, gatunek monety większej wartości za gatunek mniejszej wartości.

Przeniesienie własności następuje dopiero po skutecznym prawdziwym oddaniu rzeczy zamienionej.

Jeżeli na mocy kontraktu zamiany intabulacja dozwolona być ma, tedy na dokumencie tym czyli na kontrakcie zamiany wyraźnie

klauzula intabulacyjna umieszczoną i dwóch wiarygodnych świadków podpisanymi być winni, a nadto winne podpisy te sądownie lub przez notaryusza być legalizowane.

Stempel dokumentu kontraktu zamiany co do ruchomych rzeczy danym być ma w myśl skali III., zaś co do nieruchomości na 50 ct. w. a., a oprócz tego należyć procentualna.

Musi zatem taki kontrakt zamiany przez który własność rzeczy nieruchomości na drugą osobę przechodzi, w ciągu dni ośmiu albo do intabulacji podanym, albo też c. k. Urzędowi podatkowemu w celu wymierzenia należyćności skarbowej być udzielonym, w przeciwnym bowiem razie strona zaniedbująca to na karę stosowną skazaną być została.

Prócz powyż przytoczonych prawnych postanowień, następujące jeszcze ważne wymogi przy sporządzeniu kontraktu zamiany zauważyć należy.

O KONTRAKTACH ZAMIANY.

Przy takowych zauważyć koniecznie należy:

1. Imię i nazwisko kontraktujących stron.
2. Przedmiot zamiany.
3. Sposób oddania i przyjęcia zamienionego przedmiotu, jak niemniej dokładny opis tegoż i oznaczenie miejsca w którym kontrakt dopełnionym być ma.
4. Postanowienia jakie w razie przypadkowego odmienienia przedmiotu przed upływem czasu oddania takowego, nastąpić mają.
5. Postanowienie nadpłaty jednej lub drugiej strony kontraktującej — jak niemniej sposób i czas dopełnienia takowej, dalej postanowienia ubocznych dopełnień serwitutów i t. p.
6. Kto z stron kontraktujących ponosić ma kosztu sporządzenia kontraktu, wydatki i inne daniny.
7. Postanowienia z powodu skrzywdzenia nad połowę.
8. Zezwolenie intabulacji kontraktu; w tym razie podpis dwóch świadków, legalizacja podpisów sądownie lub przez notaryusza.
9. Data i podpis stron kontraktujących w obec świadków.

K o n t r a k t z a m i a n y ,

który między panem W. G. z jednej a panem M. G. z drugiej strony o dobra w powiecie i dobra w powiecie położone pod następującymi warunkami zawarty został.

I. Pan W. G. będąc fizycznym a zarazem ut libr. Dom. . . . p. . . . n. . . . haer. tabularnym właścicielem dóbr w powiecie położonych i przez niego od swego spadkodawcy z mocy dekretu dziedzictwa dtto nabytych, — dobra te z wszelkimi przynależnościami, pożytkami i użytkami, dalej z budynkami, gruntami, lasami z prawem propinacji — w gra-

nicach w jakich sam i jego poprzednicy posiadali i posiadać byli uprawnieni, — z wszystkimi z własnością tych dóbr połączonymi prawami, bez żadnego wyjątku lub ograniczenia z wszystkim co się w gruncie i na gruncie tych dóbr znajduje i onychże przynależność stanowi, nie rękując jednakże za jakość i ilość przynależności tych dóbr, — na wieczną i nieograniczoną własność odstępuje synowi swemu M. G., i pozwala aby na mocy tego kontraktu M. G. za właściciela dóbr w stanie czynnym tychże zaintabulowanym został.

II. Nawzajem pan M. G. odstępuje w drodze zamiany swoją jak Dom. . . . p. . . . n. . . . haer. . . . własną część dóbr z wszystkimi przynależnościami, pożytkami i użytkami — z budynkami, młynami, gruntami i lasami, z prawem propinacji i windykowania awulsów, dalej z prawem prezentowania parochów w granicach jak sam i jego poprzednicy posiadali i posiadać mieli prawo, — z wszystkimi z własnością tych dóbr połączonymi prawami bez żadnego wyjątku lub ograniczenia, z wszystkim co się w gruncie i na gruncie tych dóbr znajduje i onychże przynależności stanowi, nie rękując jednakże za jakość i ilość przynależności tych dóbr, — panu W. G. na zupełną i nieograniczoną własność i zezwala, aby W. G. za właściciela tych dóbr zaintabulowanym został.

III. Wartość dóbr W. G. ugodzoną została za obopólnym porozumieniem na 33000 złr. w. a. zaś wartość dóbr M. G. na 15000 złr. w. a., zatem uiszcza pan M. G. panu W. G. dyferencję w kwocie 18000 złr. w. a. w sposób następujący:

1. Przekazuje pan M. G. panu W. G.

- a) resztując cenę kupna tych dóbr na rzecz w kż. Dom. . . . p. . . . n. . . . on. . . . intabulowaną w ilości 315 złr. w. a. z trzechletnimi procentami po 5 proc. wstecz od daty niniejszego kontraktu liczyć się mającemi łączną kwotę 362 złr. 25 ct. w. a. wynoszącą;
- b) pożyczkę ze skryptu z dnia 3. Maja 1860 dla galic. instytutu kredyt. w ks. Dom. . . . p. . . . n. . . . on. . . . pierwotnie w kwocie 5200 złr. w. a. intabulowaną obecnie w ilości 3985 złr. 31 ct. w. a. resztującą z procentami;
- c) pożyczkę dla c. k. uprzyw. austr. Banku narodowego w ks. Dom. . . . p. . . . n. . . . on. . . . w ilości 6000 złr. w. a. intabulowaną obecnie w ilości 5799 złr. 49 ct. resztującą z procentem.

2. Winien W. G. zwrócić M. G. 3000 złr. m. k. w obligacjach indemnizacyjnych z kuponami, które w skutek uchwał c. k. Sądu obwod. w..... z dnia.... z funduszy dla M. G. w depozycie złożonych w czasie małoletności jego podniósł, a gdy wartość tych obligacji z zaległymi kuponami wynosi wedle dzisiejszego kursu 2400 złr. w. a. kompensuje się taka kwota z podobną dopłatą W. G. od pana M. G. należącej.

3. Gdy panu M. G. jako spadkobiercy ś. p. K. G. należy się od pana W. G. jako administratora spłata za połowę inwentarza spadkowego na 3150 złr. w. a., przeto kompensuje się ta wierzytelność 3150 złr. w. a. z podobną kwotą dopłaty panu W. G. od pana M. G. należącej się.

4. Gdy sposobem powyżej pod 1. a), b), c), 2. i 3. opisanym kwota 15667 złr. w. a. umorzona zostaje, brakuje do zupełnego uiszczenia dopłaty kwota 2302 złr. w. a., którą to kwotę pan M. G. przy podpisaniu niniejszego kontraktu do rąk pana W. G. wypłaca i z której go tenże ostatni i z całkowitej dopłaty 18000 złr. równocześnie kwituje.

5. Fizyczne posiadanie dóbr..... oddaniem już zostało panu W. G. zaś oddanie fizycznego posiadania dóbr..... panu M. G. nastąpi z podpisaniem obecnego kontraktu.

6. Obrachowały się strony działające co do podatków i ciężarów gruntowych po dzień dzisiejszy należących się, iż żadnych z tego tytułu wzajemnych pretensyj rościć sobie nie mogą. Pan W. G. zaspokoi wszelkie należności z dóbr..... zaś pan M. G. wszelkie zaległości dóbr.....

7. Oprócz długów w ustępie 1szym poszczególnionych nie obciążają żadne inne ciężary dobra.... a dobra.... są wolne od wszystkich długów. Gdyby jednak przed intabulowaniem niniejszego kontraktu długi jakie na dobra..... albo na dobra..... weszły, pierwsze W. G. drugie zaś M. G. w najbliższym czasie kosztem wyekstabuluje.

8. Pan M. G. oświadcza, iż odebrawszy w sposób ustępem 3cim niniejszego kontraktu 3150 złr. w. a. w obligacjach jako wynagrodzenie za połowę inwentarza po ś. p. pozostałego, żadnej zgola pretensyi z zarządu połowy dóbr.... i w ogólności majątku spadkowego po ś. p. pozostałego do W. G. rościć sobie nie będzie, zatem wszelkich pretensyi się zrzeka.

9. Gdy przez nabycie dóbr ustaje przez konsolidację prawo dożywotniego użytkowania tych dóbr, przeto W. G. zezwala,

aby zaintabulowane w ks. Dom.... p... n... haer. na podstawie dekretu dziedzictwa przez były c. k. Sąd szlachecki lwowski z dnia.... wydanego — prawo dożywotniego użytkowania tych dóbr ze stanu czynnego tychże wyekstabulowaniem zostało.

10. Rozumie się samo przez się, że wszelkie prawa każdej strony kontraktującej co do kapitału indemnizacyjnego za zniesione powinności urbaryalne i emfiteutyczne i co do rent niniejszym kontraktem objętymi nie są i nienaruszonymi dla każdej strony pozostają.

11. Obydwie strony zrzekają się prawa impugnowania kontraktu tego z powodu pokrzywdzenia nad połowę, nakoniec

12. Należności rządowe od niniejszego kontraktu mają obydwie strony w równych połowach ponosić.

W dowód czego kontrakt ten obywie strony w obec świadków własnoręcznie podpisują i w księgi tabuli krajowej wpisać pozwalają.

Lwów dnia..... r. 1860.

KONTRAKT ZAMIANY,

który na dniu dzisiejszym między panem A. K. właścicielem gospodarstwa gruntowego w X. pod Nr.... położonego z jednej, a panem B. H. właścicielem gospodarstwa gruntowego pod Nr.... w..... położonego z drugiej strony w następujący sposób dobrowolnie umówionym i zawartym został.

1. Pan A. K. będąc wedle dom..... wyłącznym właścicielem gospodarstwa gruntowego pod Nr... w..... położonego w objętości 1 morga 1332 kwadr. sążni, — odstępuje grunt ten w drodze zamiany panu B. H. na tegoż wyłączną i nieograniczoną własność w obopólnie uznanej wartości 260 złr. w. a. mówię dwieście sześćdziesiąt zlot. reńsk. wal. austr., zaś

2. Pan B. H. będąc wedle Dom.... wyłącznym właścicielem gospodarstwa gruntowego pod Nr.... w X. położonego w objętości 2 morgi 288 kwadr. sążni, — odstępuje tenże grunt w drodze zamiany panu A. K. na jego wyłączną i nieograniczoną własność w obopólnie uznanej wartości 200 złr. w. a. mówię dwieście zlot. reńsk. wal. austr.

Gdy obszar obu powyższych gruntów przez ces. król. urząd katastralny wymierzonym został, przeto oświadczają niniejszym

obydwie strony wyraźnie, iż nie ręczą bynajmniej za tak podany obszar. Obiekta zamienione więc oddane i przyjęte zostają w tym stanie i w tych granicach, w jakich obecnie się znajdują.

4. Dotyczące podatki monarchiczne i inne jakiegokolwiek daniny, mianowicie pretensje na gruntach zamienionych ciężące, obowiązują się obydwie strony, to jest każdy z nich od swego nowo nabytego gruntu zaspokoić, a to od dnia dzisiejszego począwszy.

5. Fizyczne oddanie tak zamienionych gruntów nastąpi z podpisaniem niniejszego kontraktu.

6. Zrzekają się obie kontraktujące strony prawa impugnowania tego kontraktu z jakiegokolwiek przyczyny a mianowicie z powodu pokrzywdzenia nad połowę wartości.

7. Koszta sporządzenia i intabulacji niniejszego kontraktu poniosą obie strony działające po połowie.

8. W końcu zgadzają się obie strony na to, by każdy z nich jako właściciel nowo nabytego gruntu w stanie czynnym tegoż zaintabulowanym został.

W dowód czego własnoręczne ich podpisy w obec świadków.

Data.

Podpis świadków.

Podpis stron.

Stempel na 50 kr. i jeden odpis kontraktu bezstemplowy dla wymiaru należności skarbowej podać należy do c. k. urzędu podatkowego.

Kontrakt zamiany,

który między Wn. Teklą N. z jednej, a Wn. Kaz. N. z drugiej strony o dobra Kuńkowce w powiecie Przemyskim i dobra Piątkowa, Folwark dolny, w powiecie Bireckim pod następującymi warunkami zawarty zostaje:

I. Wna Tekla N. będąc fizyczną a zarazem wedle dom. 188 p. 38 n. 28. haerd. tabularną właścicielką dóbr Kuńkowce w obwodzie Przemyskim położonych i przez nią od spadkobierców ś. p. Stanisława Kaszowskiego kontraktem z d. 4. Maja 1847 nabytych, te dobra z wszelkimi przynależ. pożytkami i użytkami, z budynkami, z gruntami, z lasem, z prawem propinacyi, jak i windykowania awulsów, w granicach, jak sama i jej poprzednicy posiadali i posiadać uprawnionymi byli, z wszystkimi z własnością tych dóbr połączonymi prawami, bez żadnego wyjątku lub ograniczenia, z gołą ze wszystkim, co się w gruncie i na gruncie tych dóbr znajduje i onychże przynależności stanowi, nie ręcząc jednakże za jakość i ilość przynależności

tych dóbr na wieczną i nieograniczoną własność odstępuje synowi swojemu Wnu Kaz. N., i pozwala, aby na podstawie niniejszego kontraktu Wny Kaz. N. za właściciela dóbr Kuńkowce w stanie czynnym tych dóbr zaintabulowany został.

II. Nawzajem pan Kaz. N. odstępuje w drodze zamiany swoje, wedle ks. gł. 233 str. 429 n. 15. dziedz. i ks. gł. 233 str. 434 n. 21 dziedz. własną część dóbr Piątkowa, osobny korpus tabularny pod nazwą Piątkowa, Folwark dolny stanowiącą, z wszystkimi przynależnościami, pożytkami i użytkami, z budynkami i młynami, z gruntami i lasami, z prawem propinacyi i windykowania awulsów, dalej z prawem prezentowania parochów, w granicach, jak sam i jego poprzednik posiadał i posiadać uprawnionym był, z wszystkimi, z własnością tych dóbr połączonymi prawami, bez żadnego wyjątku lub ograniczenia, zgola ze wszystkim, co się w gruncie i na gruncie tych dóbr znajduje i onychże przynależności stanowi, nie ręcząc jednakże za jakość i ilość przynależności tych dóbr, Wnej Tekli N. na własność zupełną i nieograniczoną, i zezwala, aby Wna Tekla N. za właścicielkę tych dóbr Piątkowa, Folwark dolny zwanych, zaintabulowaną została.

III. Wartość dóbr Kuńkowce ugodzoną została za porozumieniem obopólnem na trzydzieści trzy tysiące 33.000 złr. w. a. zaś wartość dóbr Piątkowa, Folwark dolny zwanych na piętnaście tysięcy 15.000 złr. w. a., a dyferencję między wartością Kuńkowic a Piątkowy Folwarku dolnego ośmnaście tysięcy 18.000 złr. w. a., uiszcza Wny Kaz. N. Wej Tekli N. w sposób następujący:

1) Pozostawia Wna Tek. N. przy hipotece dóbr Kuńkowce i przekazuje p. Kaz. N. do zapłacenia:

- a) resztującą cenę kupna tych dóbr na rzecz pp. Malwiny, Filipiny, Fortunaty, Olimpii, Maryi, Stanisława, Władysława, Bronisławy i Zygmunta Raszkowskich wedle dom. 188 p. 38 n. 58 on. i dom 188 p. 37 n. 3 on. intabulowaną w ilości 300 złr. m. k. czyli 315 złr. w. a. z trzechletnimi procentami po 5 procent wstecz od daty niniejszego kontraktu liczyć się mającemi, łączną kwotę 362 złr. 25 ct. w. a. wynoszącą;
- b) pożyczkę ze skryptu z d. 3. maja 1849 dla galic. Instyt. kredyt. w ks. gł. 188 str. 40 n. 62 cięż. i str. 41 n. 63 cięż. pierwotnie w kwocie 5.200 złr. 31 ct. w. a. resztującą z procentami;

c) pożyczkę dla c. k. uprz. austr. Banku narodowego w ks. gł. 188 str. 51 n. 85 cięż. w ilości 6000 zlr. w. a. intabulowaną obecnie w ilości 5799 zlr. 49 ct. w. a. resztującą z procentem.

2) Winna Wn. Tek. N. Wn. Kaz. N. zwrócić 3000 zlr. m. k. w obligacjach indemnizacyjnych z kuponami, które w skutek uchwał c. k. Sądu obwod. Przemyskiego z d. 7. Kwietnia 1862 do l. 2225 z d. 10. Lipca 1862, do l. 6372 z funduszów dla Wgo Kaz. N. w depozycie złożonych, w czasie małoletności jego podniosła, a gdy wartość tych obligacji z zaległymi kuponami wynosi wedle dzisiejszego kursu dwa tysiące czterysta 2400 zlr. w. a., kompensuje się taka kwota z podobną dopłatą Wej Tek. N. od p. Kaz. N. się należącą.

3) Gdy panu Kaz. N. jako spadkobiercy ś. p. Michała J. należy się od p. Tek. N. jako alministratorki spłata za połowę inwentarza spadkowego na 6.000 zlr. m. k. czyli 3.150 zlr. w. a. przeto kompensuje się ta wierzytelność 3.150 zlr. w. a. z podobną kwotą dopłaty pani Tekli N. od pana Kaz. N. należącą się.

4) Gdy sposobem powyżej pod 1) a) b) c) 2) 3) opisanych kwota 15.697 zlr. w. a. umorzona zostaje, brakuje do zupełnego uiszczenia dopłaty kwota 2.302 zlr. 95 ct. w. a., a którą pan Kaz. N. przy podpisaniu niniejszego kontraktu do rąk Wej Tek. N. wypłacił, kwituje zatem Wna Tekla N. Wgo Kazimieraa N. z całkowitej dopłaty 18.000 zlr. w. a. bezwarunkowo.

IV. Fizyczne posiadanie dóbr Kuńkowice oddanem już zostało Wnu Kaz. N. zaś owe dobra Piątkowa, Folwark dolny Wnej Tekli N.

V. Obrachowały się strony działające, co do podatków i ciężarów gruntowych po dzień dzisiejszy należących się i żadnych z tego tytułu wzajemnych pretensyj rościć sobie nie mogą — Wny Kaz. N. zaspokoii wszelkie należności z Kuńkowic, zaś p. Tekla N. wszystkie zaległości z Piątkowy, Folwark dolny zwanej.

VI. Oprócz długów w ustępie III. poszczególnionych nie obciążają żadne inne dóbr Kuńkowice, zaś dobra Piątkowa, Folwark dolny są wolne od wszelkich długów, a pozycye dom. 8 str. 444 n. 30 cięż. i dom. 233 str. 433 n. 55. cięż. jako ciężary gruntowe Wna Tekla N. przyjmuje. Gdyby jednak przed intabulacją niniejszego kontraktu długi jakie na dobrach Kuńkowice albo Piątkowa, Folwark dolny weszły, pierwsze Wna Tekla

N., drugie Wny Kaz. N. w najbliższym czasie własnym kosztem wyextabuluje.

VII. Wny Kaz. N. oświadcza, iż odebrawszy w sposób ustępem III. 2) 3) niniejszego kontraktu określony 3.000 zlr. m. k. w obligacjach i wynagrodzenie za połowę inwentarza po ś. p. Michale J. pozostałego, żadnej zgola pretensyi z zarządu połowy dóbr Piątkowa i w ogólności majątku spadkowego po ś. p. Michale J. pozostałego do Wnej Tekli N. rościć sobie nie będzie i nie może i wszelkich pretensyj się zrzeka.

VIII. Gdy przez nabycie dóbr Piątkowa, Folwark dolny ustaje przez konsolidację prawo dożywotniego użytkowania tych dóbr dom. 233 str. 432 n. 19 własn. dla Wnej Tekli N. intabulowane, przeto Wna Tekla N. zezwala, aby zaintabulowane, wedle ks. gł. 233 str. 432 n. 19 własn. na podstawie dekretu dziedzictwa przez były c. k. Sąd szlachecki lwowski dnia 14. Kwietnia 1846 wydanego do l. 31916 odnośnie do pozycji n. 15 i 16 haer., w których pani Paulina z Jordanów Barbaro, Władysław Kazim. i W. Władysław Kazim. Henryk N. w równych częściach za właścicieli dóbr Piątkowa zaintabulowani w stanie czynnym tych dóbr dla Wnej Tekli N. prawo dożywotniego użytkowania jednej czwartej części całych dóbr Piątkowa, ze stanu czynnego dóbr Piątkowa, Folwark dolny wyextabulowaniem zostało.

IX. Rozumie się przez się, że wszelkie prawa każdej strony kontraktującej co do kapitału indemnizacyjnego za zniesione powinności urbaryalne i emfiteutyczne i co do rent niniejszem kontraktem objętymi nie są i nienaruszone dla każdej strony pozostają.

X. Obydwie strony zrzekają się prawa tego kontraktu z powodu ukrócenia nad połowę impugnowania lub obalenia, nakoniec

XI. Należytość rządową od niniejszego kontraktu mają obydwie strony w równych połowach uiszczyć.

Który to kontrakt obydwie strony działające własnoręcznie przy świadkach podpisują i w księgi tabuli krajowej wpisać pozwalają.

Piątkowa, dnia 13. Marca 1872.

Aleksander Dworski
jako świadek.
Konstanty Kurakowski
jako świadek.

Tekla N.
Kazimierz N.

O kontrakcie kupna.

Przez kontrakt kupna rzecz odstąpioną zostaje drugiemu za oznaczoną sumę pieniędzy.

Gdy zatem komu pewna rzecz za uiszczeniem ceny w pieniądzu pozostawioną zostaje, tedy powstaje kontrakt kupna. Jak przy kontrakcie zamiany daną jest rzecz za rzecz, tak przy kontrakcie kupna rzecz daną bywa za pieniądze.

Kontrakt ten, równie jak zamiana jest tytułem nabycia własności. Nabycie następuje dopiero przez wydanie przedmiotu kupionego. Do czasu wydania sprzedawca zatrzymuje prawo własności.

Jeżeli sumą, którą zowiemy ceną kupna, nie zostaje uiszczoną, zaraz przy oddaniu sprzedanej rzeczy, tedy następuje kupno i sprzedaż na borg.

Kupno jest tak jak zamiana tak zwanym kontraktem konsensualnym, obowiązuje ono bowiem obie strony, jeżeli co do przedmiotu i ceny kupna się ułożyli.

Oddanie rzeczy sprzedanej jakoteż wypłata ceny kupna jest co do kierunku kontraktu nie konieczne potrzebna, atoli niezbędnie potrzebnem jest w celu dopełnienia kontraktu.

Kontrakt kupna nadaje zatem tylko tytuł do nabycia własności, zaś nabycie własności następuje dopiero przez oddanie. Jeżeli oddanie nastąpiło, tedy nie przeszkadza w nabyciu własności jeżeli nawet cena kupna uiszczoną nie została.

Sprzedawca jest upoważnionym tylko na wyraźne dopełnienie kontraktu nalegać, w żaden sposób zaś sprzedaną już rzecz napowrót żądać.

Szczególne rodzaje kontraktu kupna, czyli poboczne umowy przy tymże, są: zastrzeżenie odkupu, odprzedaży, pierwokupna; sprzedaż na próbę, sprzedaż z zastrzeżeniem odstąpienia od niej, jeżeliby się lepszy trafił kupiec i zlecenie sprzedaży.

Przy sprzedaży rzeczy nieruchomości może sobie sprzedawca w drodze odkupu zastrzedz odkupienie sprzedanej realności od kupującego, prawo to zowie się zastrzeżeniem odkupu i przysługuje li tylko osobie sprzedawcy, a gaśnie dopiero po śmierci tegoż.

Jeżeli zaś kupujący zastrzega sobie prawo odprzedaży rzeczy, tedy prawo to zowie się zastrzeżeniem odprzedaży, prawo to przysłuza także li tylko kupującemu i gaśnie po jego śmierci. Przeciw temu prawu kupiciela stoi obowiązek sprzedającego rzecz sprzedaną znowu odkupić, bowiem przez zastrzeżenie odkupu, staje się sprzedawca obowiązany do odkupu rzeczy sprzedanej. Atoli tak sprzedawca jako też kupujący nie może tego prawa przenosić na dziedziców lub na inne osoby, a ze szkodą trzeciego wtenczas tylko używać je może, gdy jest wpisanem do ksiąg publicznych.

Prawo sprzedaży, które czasami wymienionem zostaje składa się z tego, że kupujący, jeżeli rzecz kupioną odprzedać chce, takową pierwą sprzedającemu, a potem dopiero innym trzecim osobom do kupienia ofiarować musi.

Prawo pierwokupu jest tylko prawem osobistem i nie może za-

tem sprzedawca prawa tego na trzeciego ani też na swych dziedziców przenieść.

Ów, który zastrzegł sobie prawo odprzedaży, złożyć musi w wypadku, gdy nie innego postanowieniem nie zostało i gdy z swego prawa korzystać chce, całkowitą cenę kupna i to w tej wysokości jakąby inny chęć kupienia mający uiszczył.

Kto rzecz pod tym warunkiem sprzedaje, iż mu kupujący, gdyby chciał ją znowu sprzedać, do kupienia ofiarować powinien, tem ma prawo pierwokupna.

Mający prawo pierwokupna powinien co do ruchomości w dwudziestu czterech godzinach; co do nieruchomości w ciągu dni trzydziestu, po oświadczeniu mu ofiarowaniu, rzeczywiście kupić.

Po upływie tego czasu prawo pierwokupna gaśnie.

Prawo pierwokupna w razie sądowej sprzedaży rzeczy, prawem tym obciążonej, ten tylko ma skutek, iż mający to prawo w księgi publiczne wpisane, powinien być w szczególności do licytacji powołany.

Inne sposoby kupna są: kupno na próbę i kupno z zastrzeżeniem lepszego kupna.

Przez kupno na próbę własność rzeczy kupionej nie przechodzi na kupującego, przed zaplaceniem ceny kupna. Przez ciąg czasu na próbę oznaczonego uważanym jest kupujący za biorącego rzecz sposobem wygodzenia, a po upływie tego czasu, kupno uważa się za bezwarunkowe i kupujący za właściciela rzeczy kupionej.

Jeżeli przy kontrakcie kupna na próbę cena kupna natychmiast po oddaniu rzeczy kupionej uiszczoną zostaje, tedy kupno to uznaje się jako zupełnie zawarte, a własność rzeczy kupionej przechodzi w tym razie natychmiast na kupującego; tenże jednak może przed upływem czasu na próbę zrzucić się z kupna.

Oznaczony na próbę czas poczyną się z chwilą oddania rzeczy kupionej.

Jeżeli kupno nastąpiło pod warunkiem, iż sprzedawcy służy prawo dać pierwszeństwo lepszemu kupującemu, który się w oznaczonym czasie zgłosi, natenczas w przypadku tym, gdy rzecz kupiona wydana nie była skuteczność umowy o kupno zawieszoną jest aż do nadejścia warunku.

Gdy kto oddaje drugiemu swoją rzecz ruchomą do przedania za cenę oznaczoną, z warunkiem, aby mu odbierający w oznaczonym czasie albo ustanowioną cenę kupna zapłacił, albo rzecz zwrócił, natenczas oddający rzecz nie ma prawa żądać jej zwrotu przed upływem określonego czasu; odbierający zaś powinien po upływie tego czasu, ustanowić cenę kupna zapłacić.

Przy kupnie gruntów chłopskich zdarza się bardzo często, że kupujący dla siebie lub dla swej małżonki niejakię prawa zastrzega (n. p. prawo dożywotniego bezpłatnego używania mieszkania lub pewnej części dochodów z gruntu). Prawo to zowie się dożywociem.

Jeżeli umówionem zostanie, że rzecz kupiona kupującemu w czasie późniejszym, lub częściowo w pewnych terminach oddaną być ma, tedy umowa taka zowie się kontraktem dostawy.

Kontrakt dostawy jest zatem niczem innym jak tylko kontraktem kupna, przy którym rzecz sprzedana w pewnych oznaczonych ustępach czasowych sprzedawcy dostawioną być ma.

Następujące zatem ważne wymogi kontraktu kupna zauważyć należy:

1. Oznaczenie osoby kupiciela i sprzedawcy.
2. Przedmiot kupna i sprzedaży i czy jest on ruchomym lub nieruchomości, w ostatnim razie dokładnie opisać należy granice i obszar onegoż.
3. Postanowienie ceny kupna i oznaczenie sposobu w jaki uiszczoną być ma.
4. Czasokres oddania kupionego przedmiotu kupicielowi, dalej czasokres od którego począwszy wszelkie obowiązki, prawa, pożytki i niebezpieczeństwa na kupiciela przejść mają.
5. Postanowienie umów ubocznych to jest: zastrzeżenie odkupu, pierwokupu, odsprzedaży, sprzedaż na próbę i poruczenie sprzedaży.
6. Postanowienie ubocznych zobowiązań jako to serwituta itd.
7. Postanowienie w razie pokrzywdzenia lub impugnowania którejby strony praw z kontraktu kupna wynikłych z jakiegobądź przyczyny w ogóle a mianowicie z powodu pokrzywdzenia nad połowę wartości.
8. Kto kosztu intabulacyjne jako też kosztu sporządzenia kontraktu ponosić winien.
9. Przy nieruchomościach rzeczach intabuluje się prawo własności na rzecz kupiciela, zaś wszelkie kontraktem przyjęte obowiązki onegoż na rzecz sprzedawcy i gdy rzeczywiście do tabuli wciągnięte być powinno, podpisy świadków i legalizacja.
10. Data i podpis i własnoręczny stron działających w obec świadków.

Przykład na rzecz nieruchomą.

KONTRAKT KUPNA I SPRZEDAŻY,

który między S. M. jako sprzedającym z jednej, a A. S. jako kupującym z drugiej strony względem gruntu pod Nr... w..... położonego w ogólnej objętości 2 morgi 18 kwadr. sążni w dwóch kawałkach, z których jeden w objętości graniczy od strony południowej z realnością pod Nr... połączoną, od strony północno-zachodniej z nowo utworzoną drogą obok kolei żelaznej, zaś od wschodu na kształt trójkątu przypiera do gruntu pod Nr.... drugi zaś kawałek w objętości również w formie trójkąta przypiera od strony północno-wschodniej do reszty gruntów i realności Nr....

1. Tak więc opisany grunt sprzedaje pan S. M. panu A. S. na tegoż wyłączną i niczem nieograniczoną własność za dobrowolnie między sobą umówioną cenę kupna 250 zlr. w. a. mówię

dwieście pięćdziesiąt złotych. reńsk. wal. austr., którą kupiciel do rąk sprzedawcy przy podpisaniu niniejszego kontraktu w gotówce dolicza i równocześnie od sprzedawcy pokwitowanym zostaje.

2. Sprzedawca S. M. zezwala zatem, aby A. S. za właściciela tak kupionego gruntu pod Nr... w..... położonego za-intabulowanym został.

3. Pan S. M. obowiązując się wschodnią część odprzdanego gruntu mianowicie w tem miejscu, gdzie graniczy z ulicą „pod Wysokim Zamkiem“ zwaną, własnym kosztem parkanem od reszty swoich gruntów odgraniczyć, który to parkan na górnej części gruntu postawić się mający własnością sprzedawcy S. M. na przyszłość pozostać ma i rozebrany być nie może, przeto ciąży na sprzedawcy obowiązek dobrego utrzymania wspomnianego parkanu.

4. Podatki od tak nabytego gruntu pod Nr.... w..... położonego do dnia dzisiejszego należące się, opłacić ma sprzedający, zaś od dnia dzisiejszego począwszy nadal przechodzą takowe na kupującego.

Kosztu od przeniesienia własności gruntu kontraktem niniejszem sprzedanego obydwie strony w równych częściach ponosić mają.

5. Zrzekają się obie strony prawa unieważnienia niniejszego kontraktu z jakiegokolwiek przyczyny, a mianowicie z powodu pokrzywdzenia nad połowę wartości.

6. Fizyczne posiadanie sprzedanego gruntu pod Nr.... ma sprzedawca kupującemu najdalej do dnia 1. Stycznia 1870 oddać, a gdyby oddanie przewlekał, ma za każdy dzień przewłoki kupującemu karę w kwocie 5 zlr. uiszczać.

Przykład kontraktu kupna.

Stempel wedle skali III.

Kontrakt kupna,

który na dniu dzisiejszym między panem Henrykiem Dulskim kupcem mebli we Lwowie jako sprzedającym z jednej, a panem Franciszkiem Brackim właścicielem kawiarni we Lwowie jako kupującym z drugiej strony w następujący sposób ułożonym i zawartym został.

1. Pan Henryk Dulski sprzedaje niniejszem panu Franciszkowi Brackiemu swoje w swym składzie mebli pod Nr. 20. we Lwowie znajdujące się sprzęty (meble) jako to: dziesięć żółto politurowanych orzechowych stołów i 72 krzesel z tego samego drzewa, za dobrowolnie między sobą umówioną cenę kupna i sprzedaży 400 złr. w. a. mówię czterysta złotych. reńsk. wal. austr.

2. Pan Franciszek Bracki oświadcza niniejszem wyraźnie, iż zgadza się zupełnie na tę kwotę, i obejmuje w swe posiadanie tak nabyte powyżz namienione sprzęty, to jest 10 stołów i 72 krzesel z drzewa orzechowego.

3. Na pokrycie powyższej ceny kupna uiscił pan Franciszek Bracki do rąk pana Henryka Dulskiego kwotę 200 złr. w. a. wyraźnie dwieście złotych. wal. austr., resztę zaś w kwocie 200 złr. wyraźnie dwieście złotych. wal. austr. obowiązują się najdalej do dnia 1. Lipca 1872 do rąk sprzedawcy zapłacić.

4. Sprzedawca pan Henryk Dulski obowiązują się tak sprzedane powyższe 10 stołów i 72 krzesel kupującemu najdalej w ciągu dni ośmiu oddać.

W dowód czego własnoręczne podpisy kontraktujących stron.
Lwów dnia 16. Lutego 1872.

Karol Gonderski
świadek.
Ignacy Hron
świadek.

Henryk Dulski
sprzedawca.
Franciszek Bracki
kupujący.

Przykład kontraktu kupna gospodarstwa chłopskiego z zastrzeżeniem odkupu.

KONTRAKT KUPNA I SPRZEDAŻY,

który na dniu dzisiejszym między małżonkami Wawrzeniec i Katarzyną Kostrus właścicielami gospodarstwa gruntowego pod Nr. 40. w Janowie jako sprzedającymi z jednej, a małżonkami Jędrzejem i Maryanną Burdą z Jaworowa jako kupującymi z drugiej strony pod następującymi warunkami ułożonym i zawartym został.

1. Małżonkowie Wawrzeniec i Katarzyna Kostrus sprzedają niniejszem małżonkom Jędrzejowi i Maryannie Burdom gospodarstwo gruntowe pod Nr. 40. w Janowie położone a dotychczas ich własnością będące wraz z należącymi do tegoż go-

spodarstwa gruntami łącznym wymiarze 52 morgów 360 kwadr. sążni. Sprzedają zatem małżonkowie Kostrusiowie gospodarstwo to małżonkom Burdom z temi samymi prawami i w tych samych granicach, w jakich je sami i ich przodkowie dotychczas posiadali i posiadać mieli prawo, — ze wszystkim co tylko na gospodarstwie tem się znajduje, dalej ze wszystkimi posiadania tego gospodarstwa tyjącymi się prawami, atoli także ze wszystkimi długami, które na gospodarstwie tem ciążą, — za dobrowolnie między sobą umówioną i postanowioną cenę kupna w kwocie 3500 złr. w. a. mówię trzy tysiące pięćset złotych. reńsk. wal. austr. i oświadczają, iż kupujący małżonkowie za tą cenę kupna powyższe gospodarstwo w drodze kupna na własność objęli.

2. Na poczet tejże ceny kupna uisčili małżonkowie Burda do rąk małżonków Kostrus kwotę 800 złr. w. a., z której to tak otrzymanej kwoty ciż ostatni małżonkowie pierwszych jednocześnie kwitują.

3. Tytułem reszty ceny kupna obejmują małżonkowie Burda na siebie obowiązek uiszczenia i oprocentowania następujących na gospodarstwie wyż. wspomnianym ciążących długów.

- a) Pochodzącą z mocy skryptu dłużnego dtto Lwów 2. Marca 1870 kwotę 1000 złr. mówią tysiąc złotych reńsk. wal. austr. na rzecz galicyjskiej kasy oszczędności we Lwowie, w stanie biernym powyższego gospodarstwa intabulowaną;
- b) z mocy dekretu dziedzictwa dtto Lwów dnia 1. Maja 1871 Nr. 340. pochodzący i na rzecz Jana Klemkiego w stanie biernym wyż. namienionego gospodarstwa intabulowany kapitał spadkowy 800 w. a. mówię ośmset złotych. reńsk. wal. austr.;
- c) z mowy skryptu dłużnego dtto 2. Czerwca 1871 na rzecz Józefa Horaka intabulowany kapitał w kwocie 300 złr. w. a. mówię trzysta złotych. reńsk. wal. austr.

4. Pozostałą zatem jeszcze po straceniu zaliczki i tych tu pod a), b), i c) namienionych pozycji — resztującą cenę kupna w kwocie 600 złr. w. a. mówię sześćset złotych. w. a., obowiązują się kupujący małżonkowie małżonkom sprzedającym z odsetkami po 6 od sta oprocentować, i po półrocznym, obu stronom przysługującym wypowiedzeniu, tymże małżonkom Kostrusiom zapłacić. Atoli kapitał ten aż do czasu uiszczenia onegoż na rzecz małżonków Kostrus zaintabulowanym być ma.

5. Małżonkowie Wawrzeniec i Katarzyna Kostrusiowie zastrzegają sobie niniejszem co do tak sprzedanej realności pod

Nr. 40. w Janowie prawo odkupu onejże realności, a to w ten sposób, iż uprawnieni są realność powyższą w jednorocznym przeciągu czasu od dnia dzisiejszego licząc, od kupujących małżonków Burda za cenę kupna w kwocie 3500 złr. w. a. mówię trzy tysięcy pięćset złr. w. a. dla siebie nabyć.

6. Dalej zastrzegają sobie małżonkowie Kostruś z realności powyższej następujące części dożywotniego to jest w dożywotnie używanie:

- mieszkanie w domku przeznaczonym na dożywocie istniejące;
- mały ogródek za stodołą położony;
- wylączne używanie łąki pod Nr. top. 48. w łącznym wymiarze 400 kwadr. sążni;
- bezpłatne ściąganie sobie corocznie 2 korcy pszenicy, 2 korcy jęczmienia, 4 korcy kartofli i 2 kopy kapusty, które to objekta małżonkowie Burda małżonkom Kostruś aż do tychże śmierci corocznie na dniu 1. Listopada bezpłatnie dostawić się obowiązują.

7. Gdyby osoby zachowujące sobie dożywocie z gospodarzem znieść się nie mogli, tedy tenże ostatni na żądanie tych pierwszych obowiązany jest onymże za zrzeczeniem się dożywocia w naturze, tytułem odszkodowania corocznie aż do ich obojga śmierci 80 złr. mówię ośmdziesiąt złr. zawsze na dniu 1 Listopada zapłacić.

8. Symboliczne oddanie powyższej realności i fizyczne posiadanie kupującym i odebranie następuje z dniem dzisiejszym, od dnia dzisiejszego więc winni kupujący małżonkowie Burda wszystkie z kupnem tem połączone wydatki, koszta i ciężary sami z własnego ponosić mają, jednakowoż przysługuje im za to także prawo ściągania wszelkich pożytków z tej realności.

9. Gdy w stanie biernym powyższej realności ciąży na rzecz Anny Horak kapitał dłużny w kwocie 260 złr. w. a. z mocy skryptu dłużnego dtto 1. Czerwca 1869 pochodzący, gdy dalej wedle zeznania kupujących małżonków Burda dług ten dawno już uiszczonym został, przeto obowiązują się ciż małżonkowie kapitał powyższy w ciągu 6 miesięcy od dnia dzisiejszego licząc ze stanu biernego realności powyższej własnym kosztem wykreślić.

10. Obie strony zrzekają się prawa impugnowania tego kontraktu z jakiegokolwiek bądź powodu, a mianowicie z powodu pokrzywdzenia nad połowę.

11. Wszystkie z kontraktu tego wynikające daniny i należności winni kupujący małżonkowie Burda sami z własnego ponosić.

12. Nakoniec zgadzają się obie strony, by na mocy niniejszego kontraktu prawo własności powyższej realności pod Nr. 40. w Janowie na rzecz małżonków Burda, zaś prawo zastawu dla resztującej ceny kupna 600 w. a. z procentami jak niemniej dla powyżej namienionych praw odkupu i dożywocia na rzecz małżonków Kostruś na realności pod Nr. 40. w Janowie zabezpieczonem zostało.

W dowód czego kontrakt ten obie strony własnoręcznie w obec dwóch świadków uproszonych podpisują.

Janów dnia 1. Marca 1872.

Jędrzej Burda
Maryanna Burda
kupujący.

Wawrzyniec Kostruś
Katarzyna Kostruś
sprzedawcy.

Mikołaj Bilski
świadek.

Szymon Jaworski
świadek.

Kontrakt kupna i sprzedaży,

który na dniu dzisiejszym między panem Ignacym Kleinem obywatelem we Lwowie jako sprzedającym z jednej a między Władysławem Londerskim kupcem z Stanisławowa jako kupującym z drugiej strony następnie ułożonym i zawartym został.

1. Sprzedaje pan Ignacy Klein dom swój pod Nr. 40. 4ta część we Lwowie położony wraz z przynależnym do tegoż ogrodem i polem w łącznym wymiarze 3 morgi 20 kwadr. sążni, jak niemniej z wszelkimi temi prawami i obowiązkami, z jakimi sam realność tę posiadał i posiadać miał prawo wedle treści ksiąg gruntowych i katastralnych, — panu Władysławowi Londerskiemu w tegoż wyłączną, nieograniczoną i nieodwołalną własność za obojólnie umówioną cenę kupna i sprzedaży 8000 złr. w. a. mówię ośm tysięcy złr. w. a., — zatem też pan Władysław Londerski oświadcza, iż realność namienioną za oznaczoną powyż. obojólnie umówioną cenę kupna 8000 złr. w. a. w drodze kupna nabywa.

2. Zapłata namienionej dopiero ceny kupna uiszczoną ma być następnie:

- Jako zaliczkę płaci kupujący natychmiast po podpisaniu niniejszego kontraktu kwotę 2000 złr. w. a. mówię dwa tysięcy złr. w. a., z której to kwoty sprzedający kupującego równocześnie kwituje.

- b) Przyjmuje kupujący na siebie obowiązek zapłacenia galicyjskiej kasie oszczędności we Lwowie kwotę 3000 złr. wyraźnie trzy tysięcy złr. w. a. z mocy skryptu dłużnego dtto 1. Lipca 1870 pochodzącą.
- c) Resztę ceny kupna w kwocie 3000 złr. wyraźnie trzy tysięcy złr. w. a. obowiązuje się kupujący sprzedającemu na dniu 1. Lipca 1873 zapłacić i takową od dnia dzisiejszego poczynawszy, aż do dnia zapłaty z odsetkami po 6 od sta oprocentować.

W ten sposób więc okazuje się cena kupna zupełnie umorzoną.

3. Prócz powyższych w ustępie drugim tego kontraktu namienionych i przyjętych na siebie pretensyj, nie przyjmuje kupujący na siebie żadnych jakiegobądź imię noszących i z jakiegokolwiek tytułu pochodzących długów, pretensyj lub jakichkolwiek roszczeń trzecich osób, w stanie biernym powyż. namienionej realności ciężących, a sprzedający jest obowiązany nie przyjęte przez kupiciela do uiszczenia długi jakieby jeszcze w stanie biernym powyższej realności ciążyły tem pewniej ze stanu biernego namienionej realności wykreślić, ile że w razie przeciwnym przysłużyć będzie kupującemu prawo, z resztującej ceny kupna tyle i to bez procentów sobie potrącić, ile podobne długi (passywa) wyniesą.

4. Oddanie tak kupionej i sprzedanej realności w fizyczne posiadanie następuje z dniem dzisiejszym, od dnia tego więc obejmuje kupiciel wolną i nieograniczoną własność powyż. namienionej realności, atoli przechodzi także od dnia dzisiejszego na niego obowiązek zaspokojenia wszelkich danin publicznych i gminnych, to jest podatków monarchicznych i innych.

5. Zastrzega sobie sprzedawca wolne mieszkanie w realności powyższej aż do dnia 1. Kwietnia 1872, na co kupiciel zezwala.

6. Obie strony zrzekają się prawa impugnowania tego kontraktu z powodu pokrzywdzenia nad połowę. Również nie ręczy sprzedawca ani za wymiar ani też za skład budowy powyższej realności.

7. Koszta sporządzenia niniejszego kontraktu i intabulacji, jak niemniej wszelkie stemple ponosić ma kupiciel z własnego.

8. Zezwalają strony działające by na mocy niniejszego kontraktu prawo własności powyż. namienionej realności pod Nr. 40. 4ta część na rzecz kupiciela Władysława Londerskiego, zaś prawo zastawu dla resztującej ceny kupna 3000 złr. w. a. i prawa mieszkania aż do 1. Kwietnia 1872 na rzecz sprzedawcy Ignacego Kleina zaintabulowaniem zostało.

W dowód czego obu działających stron i świadków własnoręczne podpisy.

Lwów na dnin 1. Marca 1872.

Józef Burda
świadek.

Antoni Klein
świadek.

Ignacy Klein
sprzedawca.

Władysław Londerski
kupiciel.

Wzór kontraktu kupna sprzedaży realności i rzeczy ruchomych.

Kontrakt kupna i sprzedaży,

który między małżonkami Franciszkiem i Emilią Madejskimi jako sprzedawcami z jednej a panią Wandą Horecką jako kupicielką z drugiej strony następnie umówionym i zawartym został.

1. Małżonkowie Franciszek i Emilia Madejscy sprzedają niniejszem realność swą pod Nr. 80. 3cia część we Lwowie położoną wraz z należącym do tejże ogrodem tak, jak zapisaną i na ich imię Dom.... p... n... haer. intabulowaną jest w księgach gruntowych, dalej z wszelkimi przynależnościami i wszystkimi do znajdujących się w onejże lazienek potrzebnymi sprzętami i meblami, tak jak w dołączonym inwentarzu są spisane, — pani Wandzie Horeckiej, — za obopólnie i dobrowolnie między sobą umówioną cenę kupna w kwocie 67,000 złr. w. a. mówię sześćdziesiąt siedem tysięcy złr. wal. austr., zaczem też pani Wanda Horecka niniejszem oświadcza, iż kupiła powyższą realność wraz z sprzętami i meblami za kwotę 67,000 złr., z której mianowicie 60,000 złr. za realność a 7000 za sprzęty i meble się policza.

2. Ciążący w stanie biernym powyż namienionej realności na rzecz pana Karola Tańskiego, a z mocy skryptu dłużnego dtto 1. Maja 1870 pochodzący kapitał dłużny w kwocie 2400 złr. wyraźnie dwa tysięcy czterysta złr. w. a., od której to kwoty 5cio procentowe odsetki do dnia 1. Maja 1872 już zapłacone zostały, — przyjmuje kupicielka z zezwoleniem sprzedających do zapłacenia, potrącając takową z ceny kupna.

3. Z mocy skryptu dłużnego dtto 1. Stycznia 1860 pochodzący, a na rzecz samej kupicielki pani Wandy Horeckiej w stanie biernym namienionej realności ciężący kapitał dłużny w kwocie 30,000 złr. w. a. mówię trzydzieści tysięcy złr. w. a. niniejszem za zezwoleniem sprzedających w cenę kupna wliczonym i z takowej wyraźnie potrąconym bywa, zaczem też kupicielka sprzedających ze względu na uskutecznioną intabulację tej pozycji niniejszem wyraźnie kwituje.

4. Resztę ceny kupna w kwocie 34,600 złr. mówię trzydzieści cztery tysięcy sześćset złr. wal. aust. zapłaciła kupicielka zaraz przy podpisaniu niniejszego kontraktu do rąk sprzedających, w skutek czego ciż ostatni kupicielkę z całej ceny kupna równocześnie kwituja, i oświadczają, iż otrzymawszy już całko-

witą cenę kupna w kwocie 67,000 złr. wyraźnie sześćdziesiąt siedm tysięcy złr. w. a. co do takowej zupełnie są zaspokojeni.

5. Sprzedający zezwalają niniejszem, by kupicielka Wanda Horecka na mocy niniejszego kontraktu za właścicielkę powyż. wzmiankowanej realności Nr. 80. 3cia część we Lwowie intabulowaną została.

6. Zaraz z podpisaniem niniejszego kontraktu obejmuje kupicielka tak kupioną i sprzedaną realność, jak niemniej sprzęty i meble powyż. namienione w swe fizyczne posiadanie i używanie. Należą zatem do niej od dnia dzisiejszego wszelkie dochody i czynsze z tejże realności, atoli ponosić także winna od dnia dzisiejszego wszelkie daniny, podatki monarchiczne, ciężary gminne i inne, które z posiadaniem tyle razy wspomnianej realności są połączone.

7. Co do znajdujących się w powyższej realności, a na łazienki przeznaczonych lokalności, dalej co do przynależnych sprzętów i mebli, — został między stronami odrębny kontrakt sporządzony.

Rozumie się jednak samo przez się, że wszelkie ciężary i daniny połączone z zatrudnieniem się i posiadaniem powyższych łazienek sprzedawcy sami z własnego tak długo ponosić winni, jak długo do tegoż zatrudnienia się łazienkami są upoważnieni, i że zatem kupicielka nie bierze na siebie żadnego zobowiązania względem służebnych osób zatrudnionych przy łazienkach.

7. Obie strony zrzekają się prawa wnoszenia zarzutów co do niniejszego kontraktu z powodu pokrzywdzenia nad połowę.

W dowód czego własnoręczne podpisy stron działających i uproszonych świadków.

Lwów dnia 1. Marca 1872.

Franciszek Madejski
sprzedawca.

Emilia Madejska
sprzedawczyni.

Wanda Horecka
kupicielka.

Mikołaj Kremski
świadek.

Antoni Gwizd
świadek.

KONTRAKT KUPNA i SPZEDAŻY,

który między panią J. B. z jednej, a panem S. B. z drugiej strony względem kupna dóbr..... na dniu dzisiejszym w następujący sposób zawartym został.

1. Pani J. B. posiadając z mocy kodycyłu przez ś. p. N. N. dnia 6. Marca 1869 sporządzonego, a przez c. k. notariusza dnia 18. Marca 1869 ogłoszonego dobra..... w powiecie..... położone wedle Dom.... p.... n.... haer. na imię spadkodawcy zapisane, a będąc na mocy prawa spadkobierczynią ś. p. N. N. sprzedaje takowe z wszystkimi przynależnościami, ze wszystkimi gruntami, łąkami, pastwiskami, lasami, krzakami, ze wszystkimi budynkami mieszkalnymi i gospodarczymi z całym inwentarzem gospodarskim żywym i martwym z prawem propinacyi z prawem prezentowania plebanów, windykowania awulsów, słowem ze wszystkimi prawami jakie jej jako właścicielce przysługują lub prawnie przysługiwać mogą w granicach, w jakich te dobra posiada lub posiadać ma prawo bez jakiegokolwiek ograniczenia lub wyłączenia panu S. B. na zupełną, nieograniczoną i nieodwołalną własność i zezwala, aby S. B. za właściciela sprzedanych mu dóbr zainstabulowanym został.

2. Upoważnia J. B. kupiciela S. B., aby w celu uzyskania intabulacyi za właściciela dóbr..... prenotacyę sprzedającej na podstawie kodycylnarnego rozporządzenia z dnia.... i deklaracyi przyjęcia spadku po ś. p. N. N. równie jak wydanie dekretu dziedzictwa i intabulacyę na podstawie tegoż wyjednał i potrzebne w tym celu prośby wnosil.

3. Cena kupna ryzaltem w ilości 50000 złr. mówię pięćdziesiąt tysięcy złr. w. a. umówioną została, a gdy S. B. takową przy podpisaniu kontraktu w całości zapłacił, kwituje go J. B. z tejże bezwarunkowo.

4. Obowiązuje się kupiciel należność spadkową po ś. p. N. N. wymierzoną równie jak należność od niniejszego kontraktu i intabulacyi onegoż przypadającą bez regresu do sprzedającej zapłacić.

5. Dobra sprzedane..... są wolne od wszelkich długów, gdyby więc jakie przed intabulacyą tego kontraktu do Tabuli weszły, sprzedająca takowe extabulować będzie obowiązana.

6. Fizyczne posiadanie dóbr sprzedanych przy podpisaniu kontraktu tego oddanem zostało panu S. B., — od tego więc dnia wszelkie dochody do niego należą, również wszelkie podatki i ciężary gruntowe sam ponosić winien.

7. Co do podatków i ciężarów gruntowych po dzień dzisiejszy należących się, strony kontrakt zawierające obrachowały i rozplaciły się tak, iż kupujący w razie zapłacenia zaległości jakich zwrotu od sprzedającej żądać nie może.

8. Obie strony działające zrzekają się prawa naruszenia tego kontraktu z jakiegobądź przyczyny, a mianowicie z powodu pokrzywdzenia nad połowę wartości.

Który to kontrakt strony w obecności uproszonych świadków podpisują i do ksiąg takowy wpisać i intabulować zezwalają.

Data.

Podpis świadków.

Stempel wedle skali II.

Adwokat Domowy.

Podpis stron.

28

Kontrakt kupna i sprzedaży,

który między W. Sewerynem N. z jednej strony, jako sprzedającym, a W. Antonim N., jako kupującym z drugiej strony względem gruntu pod l. 408 i 410³/₄, położonego w ogólnej objętości 180 kwadr. sąż. we Lwowie w trzeciej części w dwóch kawałkach, z których jeden kawałek w objętości 140 sąż. kw. położony u dołu wznoszącą się góry, graniczy od strony południowej z realnością l. 409³/₄, od strony północno zachodniej zaś z nowo utworzoną drogą obok kolei żelaznej i ma kształt trójkątu, drugi zaś kawałek w objętości 40 kw. sąż., również w formie trójkątu przypiera od strony północno wschodniej do reszty gruntów i realności l. 408 i 409³/₄. W. Seweryna N., własnych graniczy od strony wschodniej z ulicą pod wysokim Zamkiem do Hessa prowadzącą, zaś od strony południowej z ową częścią gruntu realności l. 408 i 409³/₄, którą W. Antoni N. w r. 1866 od Rozalii N. nabył i na właściciela takowej w roku 1867 do l. 71636 intabulowany został.

2) Cenę kupna tych kupionych części gruntu l. 408 i 409³/₄, we Lwowie stanowią strony na 50 zhr. w. a., mówię pięćdziesiąt zhr., które W. Antoni N. Wn Sewerynowi N. wypłaca i niniejszem się kwituje.

3) W. Seweryn N. zezwala, aby W. Antoni N. za właściciela kupionych części gruntu l. 408 i 409³/₄ we Lwowie, jako takowe w ustępie obecnego kontraktu są opisane a to w objętości 180 kwadrat. sąż. był zaintabulowany.

4) W. Seweryn N. obowiązuję się te odsprzedane części gruntu pod l. 408 i 409³/₄ we Lwowie parkanem od reszty swoich gruntów odgraniczyć, który to parkan na górnej części gruntu postawić się mający własnością W. Seweryna N. na przyszłość zostać ma, i rozebrany być nie może i sprzedający ma obowiązek w dobrym stanie go utrzymywać.

5) Podatki od nabytych części gruntu l. 408 i 409³/₄ we Lwowie do dnia dzisiejszego należące opłacić ma sprzedający, od dnia dzisiejszego zaś przechodzą na W. kupującego.

6) Koszta od przeniesienia własności gruntu tym kontraktem sprzedanego obydwie strony w równych częściach ponosić mają.

7) Strony zrzekają się prawa unieważnienia tego kontraktu, z powodu pokrzywdzenia niżej połowy wartości.

8) Fizyczne posiadanie części gruntu w objętości 180 kw. sążni, mówię sto osmdziesiąt sążni kwadr. ma sprzedający ku-

pującemu najdalej do 21. Stycznia 1872. oddać, zaś górny trójkąt natychmiast.

Który to kontrakt obydwie strony przy świadkach podpisują i do ksiąg tabuli miejskiej wpisać pozwalają.

Lwów dnia 2. Stycznia 1862.

Marceli Dembiński
jako świadek.

Teodor Lipiński
jako świadek.

Seweryn N.
sprzedający.

Antoni N.
kupujący.

Kontrakt kupna i sprzedaży

między Wną Julią N. i Stanisławem N., względem kupna dóbr Lipniki pod następującymi warunkami zawarty:

I. Julia N. mając sobie kodycyłem przez ś. p. S. N. dnia 6. Marca 1869 sporządzonym, a przez c. k. notaryusza dnia 18. Marca 1869 ogłoszonym, dobra Lipniki w powiecie Mościskim położone, ś. p. Seweryna N. jak ks. gł. 173 zhr. 293 n. 10 dziedz. własne zapisane, i będąc także na mocy prawa spadkobierczynią ś. p. Seweryna N., sprzedaje te tym sposobem nabyte dobra Lipniki ze wszystkimi przynależnościami, ze wszystkimi gruntami, łąkami, pastwiskami, lasami, krzakami, ze wszystkimi budynkami mieszkalnymi i gospodarskimi, z całym inwentarzem gospodarskim żywym i martwym, z prawem propinacyi, z prawem prezentowania plebanów, słowem ze wszystkimi prawami, jakie jej, jako właścicielce przysługują lub przysługiwać mogą w granicach, w jakich te dobra posiada lub posiadać ma prawo, bez jakiegokolwiek ograniczenia lub wyłączenia Wnu Stanisławowi N. na własność zupełną i zezwala, aby W. Stanisław N. za właściciela sprzedanych mu dóbr Lipniki zaintabulowany został.

II. Upoważnia W. Julia N. kupiciela Stanisława N., aby w celu uzyskania intabulacyi za właściciela dóbr Lipniki prenotacyę Wnej sprzedającej na podstawie kodycylnego rozporządzenia z dnia 6. Marca 1869 i deklaracyi do przyjęcia spadku po ś. p. Sewerynie N. z dnia 20. Maja r. 1869. do l. 4.823 równie jak wydanie dekretu dziedzictwa i intabulacyę na podstawie tegoż wyjednał i potrzebne w tym celu prośby podawał.

III. Cena kupna ryczałtem w ilości pięćdziesiąt tysięcy zhr. w. a. umówioną została, a gdy W. Stanisław N. takową przy podpisaniu kontraktu w całości zapłacił, kwituje go W. Julia N. z tejsze bezwarunkowo.

IV. Obowiązuję się Wny kupiciel należność spadkową po ś. p. Sewerynie N. wymienioną równie jak należność od niniejszego kontraktu i intabulacyi onego przypadającą bez regresu do Wej sprzedającej zapłacić.

V. Dobra Lipniki sprzedane zostają wolne od wszelkich długów, gdyby więc jakie przed intabulacyą tego kontraktu do tabuli weszły, Wna sprzedająca takowe extabulować będzie obowiązana.

VI. Fizyczne posiadanie dóbr sprzedanych przy podpisaniu kontraktu tego oddaniem zostało Wmu Stanisławowi N., od tego więc dnia wszelkie dochody do niego należą, i wszelkie podatki i ciężary gruntowe on ponosić winien.

VII. Co do podatków i ciężarów gruntowych po dzień dzisiejszy należących się strony kontrakt zawierające obrachowały i rozplaciły się tak iż Wny kupujący w razie zapłacenia zaległości jakich zwrotu od Wnej sprzedającej żądać nie może.

Który kontrakt strony w obecności uproszonych świadków własnoręcznie podpisują i takowy do ksiąg tabuli krajowej wpisać i intabulować pozwalają.

Lwów dnia 7. Marca 1872.

Jako świadkowie:
Aleksander N. m. p.
Antoni N. m. p.

Julia N. m. p.
Stanisław N. m. p.

KONTRAKT KUPNA I SPRZEDAŻY,

Stempel na 50 ct.

między Wn. Marcinem N. jako sprzedającym z jednej, a Michalem N. jako kupującym z drugiej strony zawarty został następujący kontrakt kupna i sprzedaży:

1. Wny Marcin N. będąc wedle Dom... p... n... haer. intabulowanym właścicielem dóbr Łąka w starostwie Sanockim położonych, rzeczono dobra Łąka z wszelkimi polami, lasami, łąkami, ogrodami, budynkami mieszkalnymi i gospodarskimi, karczmami, młynem, prawem propinacji, prezentowania parochów, polowania, mlewa, windykowania awulsów, zgola z wszelkimi prawami i dochodami, z inwentarzem żywym i nieżywym, tak, jak te dobra leżą nie sobie ani komu trzeciemu nie exepując ani zastrzegając, Wmu Michałowi N. na zupełną własność za sumę szacunkową 200,000 złr. w. a. mówię dwieście tysięcy złr. w. a. ryczałtem umówioną, bez wszelkiej ewikcyi sprzedaje, w fizyczne posiadanie natychmiast oddaje, i pozwala, ażeby Wny P. Michał N. za właściciela tych dóbr w stanie czynnym, atoli pod warunkiem równoczesnej intabulacji praw na rzecz Wgo sprzedającego zastrzeżonych, intabulowanym został.

2. Umówiona suma szacunkowa 200,000 złr. w. a. w ten sposób się wypłaca: Wny sprzedający przekazuje, a Wny kupujący do spłacenia przyjmuje następujące długi na dobrach Łąka zaintabulowane, jako to:

a) z pierwotnej sumy 100,000 złr. na rzecz gal. Towarzystwa kredytowego Dom... p... n... on. intabulowanej pozostała reszta 50,000 złr.;

- b) z pierwotnej sumy 6000 złr. m. k. na rzecz gal. kasy oszczędności Dom... p... n... on. intabulowanej, przypadającą resztę 4000 złr.;
- c) z sumy 8000 złr. w. a. na rzecz wied. Banku narod. Dom... p... n... on. intabulowanej, należącą się resztę 6000 złr.;
- d) z kapitału indemnizacyjnego za zrełowaną dziesięcinę w kwocie 4000 złr. Dom... pag... n... on. intabulowanego, pozostałą resztę 2000 złr. w. a. Wszystkie te długi do spłacenia przekazane wynoszą razem 62,000 złr. — przeto pozostaje do uzupełnienia całkowitej sumy szacunkowej 200,000 złr., resztująca suma 138,000 złr. w. a.

Ta resztująca suma szacunkowa 138,000 złr. w. a. przeznaczona się na dożywotnią rentę dla Wgo Marcina N., która z uwagi na podeszły wiek jego w rocznej kwocie 10,000 złr. mówię dziesięć tysięcy złr. w. a. ustanawia się, przeto kupujący i jego prawonabywcy obowiązani będą zamiast sumy 138,000 złr. w. a. roczną rentę 10,000 złr. w. a. Wmu Marciniowi N. każdego roku z góry kwartalnie na dniu 1. Stycznia, 1. Kwietnia, 1. Lipca i 1. Października po najdłuższe dni życia jego, za kwitem tu we Lwowie spłacać, a to pod rygorem, że w razie uchybienia wypłaty tejże renty w terminie, wolno będzie Wmu Marciniowi N. albo dobra Łąka w administrację bez składania rachunków i bez wszelkich sporów faktycznie objąć, lub sekwestra z swej ręki dowolnie bez wszelkiej kaucyi postanowić, mianowicie wszelkie intraty pobrać, znajdujące się zboże spieniężyć, a nawet sekyę lasu sprzedać, albo też kontrakt niniejszy za zgasły i rozwiązany uważać, siebie za właściciela dóbr Łąka z mocy tego kontraktu zaintabulować, i fizyczne posiadanie i używanie faktyczne bez pomocy sądowej na siebie odebrać, w którym to razie Wny Marcin N. ani za melioracye poczynione, ani za długi tym czasem spłacone nie odpowiada, któremu rygorowi kupujący z swymi prawonabywcami się poddaje, a nadto dla ubezpieczenia tych praw obowiązują się, dobra Łąka ani sprzedawać, ani obciążać tak długo, jak długo Wny Marcin N. żyć będzie.

Bezpieczeństwo dla dożywotniej rocznej renty 10,000 złr. z wszelkimi rygorami kupujący na dobrach Łąka i na dobrach Spasówka własnych zapisuje i na rzecz Wgo Marcina N. intabulować pozwala, a które z dóbr Łąka dopiero po śmierci sprzedającego na mocy tego kontraktu i sepultury sprzedającego bez

wszelkiego sporu z wszystkich rzeczonych dóbr zmażaną i extabulowaną być ma.

3. Przy podpisie tego kontraktu Wny kupujący roczną rentę 10,000 zlr. w. a. za czas od 1. Maja 1871 do 30. Kwietnia 1872 z góry przypadającą do rąk Wgo sprzedającego wypłacili, przeto z takowej kwituje się.

4. Wszelkie podatki monarchiczne, powiatowe i inne daniny i opłaty konkurencyjne do dnia dzisiejszego zaległe, Wny sprzedający sam zaspokoi, zaś nadal bieżące Wny kupujący opłacać, oraz wszelkie ciężary gruntowe ponosić ma.

5. Wny kupujący obowiązują się wszystkich oficyalistów i sługi w służbie na czas umówiony zatrzymać, niemniej kontrakty dzierżawne dotrzymać, tak, żeby z tych powodów żadnej pretenzji do sprzedającego sobie nie robiono.

6. Należność skarbową od przeniesienia własności Wny kupujący sam opłacić obowiązują się.

7. W razie sporu poddają się strony działające postępowaniu sumarycznemu i wyrokowi c. k. Sądu krajowego lwowskiego, który to kontrakt kupna i sprzedaży strony działające własnoręcznie w obecności uproszonych świadków podpisują i przy dobrach N. N. intabulować pozwalają.

Działo się we Lwowie dnia 1. Kwietnia 1872 r.

Marcin N. m. p.
jako sprzedający.

Michał N. m. p.
jako kupujący.

Jako świadek:
Szczęsny N. m. p.

Jako świadek:
Antoni N. m. p.

Wzór kontraktu dostawy z postanowieniem kary konwen-
cyonalnej.

Stempel wedle skali III.

K o n t r a k t d o s t a w y,

który na dniu dzisiejszym między Feliksem Koterowiczem posiadaczem ogrodu winnego (winnicy) w Węgrzech z jednej, a Józefem Boguckim kupcem wina we Lwowie z drugiej strony następnie zawartym i umówionym został.

1. Pan Feliks Koterowicz obowiązują się niniejszem dostarczyć panu Józefowi Boguckiemu 400 wyraźnie czterysta wiader wina odenburskiego ze zbioru 1870 roku w ciągu sześciu miesięcy od dnia dzisiejszego licząc, — i takowe na stacyi kolei żelaznej w Rabie, wolne od opłaty frachtowej i innych wydatków mu oddać.

2. Cenę kupna jednego wiadra oznacza się na 12 zlr. mówię dwanaście zlr. w. a., zatem wynosi łączna cena kupna kwotę 4,800 zlr. mówię cztery tysięcy ośmset zlr. w. a.

3. Na rachunek tejże ceny kupna 4,800 zlr. w. a. zapłacił pan Józef Bogucki kwotę 1,200 zlr. wyraźnie tysiąc dwieście zlr. w. a., resztę zaś w ilości 3,600 zlr. wyraźnie trzy tysięcy sześćset zlr. w. a. obowiązany jest zapłacić panu Feliksowi Koterowiczowi w dniach ośmiu od czasu ostatniego dostawienia licząc.

Gdyby atoli zapłata powyższej resztującej ceny kupna punktualnie dotrzymaną nie została, tedy na panu Józefie Boguckim ciążyć będzie obowiązek, dłużny kapitał z odsetkami po 6 od sta od tego czasu oprocentować, od którego zapłatę dłużnej ceny kupna przewlekał.

4. Dostarczyć się mające wino ma być z tego samego gatunku, z jakiego jest próba, którą pan Feliks Koterowicz panu Józefowi Boguckiemu dzisiaj z zaopatrzeniem swej pieczęci przesłał.

5. W razie, gdyby pan Feliks Koterowicz w ciągu 6 miesięcy od dnia dzisiejszego licząc, powyż. namienionych 400 wiader wina nie dostawił, tedy bez najmniejszego oporu winnym będzie karę konwen-
cyonalną w kwocie 600 zlr. wyraźnie sześćset zlr. w. a. do rąk kup-
ciela pana Józefa Boguckiego zapłacić.

W dowód czego obu kontraktujących stron i świadków własno-
ręczne podpisy.

Odenburg 1. Marca 1872.

Franciszek Rauch
świadek.

Leopold Frisz
świadek.

Józef Bogucki
kupiec.

Feliks Koterowicz
sprzedawca.

Których przepisów kupujący przy kontraktach kupna i do-
stawy trzymać się mają.

Co do kontraktów kupna i dostawy między kupcami rozporządza
powszechna księga ustaw handlowych co następuje:

O K U P N I E.

Art. 337. Zaofiarowanie na sprzedaż, oczywiście do wielu osób
wystosowane, zwłaszcza przy udzieleniu cenników, spisów składowych,
prób lub wzorów, albo li też takie zaofiarowanie, w którym towar,
cena lub ilość nie są dokładnie oznaczone, nie stanowi zobowiązującej
proponyci kupna.

Art. 338. Czynność handlowa, której przedmiotem jest dostar-
czanie pewnej ilości rzeczy zastępywalnych za cenę oznaczoną, ocenian
się ma także podług przepisów o kupnie.

Art. 339. Kupno za obejrzeniem lub wypróbowaniem zawiera
się pod warunkiem, od woli kupującego sawisłym, iż kupujący towar
obejrzy lub wypróbuje, i za dobry uzna. W wątpliwości warunek ten
jest zawieszającym.

Dopóki kupujący nie uznał dobroci, nie jest obowiązany do kupna. Sprzedawca przestaje być obowiązany, jeśli kupujący nie uznał dobroci aż do upływu czasokresu umówionego, lub zwyczajem miejscowym ustalonego.

W braku umówionego, lub zwyczajem miejscowym ustalonego czasokresu, sprzedawca może wezwać kupującego po upływie stosownego do okoliczności czasu, aby się oświadczył; przestaje być obowiązany, jeśli kupujący nie zaraz po wezwaniu się oświadcza.

Jeśli towar sprzedany za obejrzeniem lub wypróbowaniem został już oddany dla obejrzenia lub wypróbowania, natenczas milczenie kupującego po upływie czasokresu lub po wezwaniu znaczy tyle, co uznanie dobroci.

Art. 340. Kupno według próby lub wzoru zawiera się bezwarunkowo, ale pod obowiązkiem ze strony sprzedawcy, aby towar odpowiadał próbie lub wzorowi.

Art. 341. Kupno na próbę jest kupnem bezwarunkowym z dodatkiem pobudki.

Art. 342. Co do miejsca wykonania zobowiązań ze strony sprzedawcy i kupującego, idą w zastosowanie przepisy art. 324., ustępu 1.

O ile w takowych przepisach nie ma innego postanowienia, oddanie towaru nastąpi w tem miejscu, gdzie sprzedawca w czasie zawarcia umowy miał swój zakład handlowy, a w braku zakładu tam, gdzie mieszkał. Wszelako jeśli została sprzedana jaka rzecz oznaczona, która w czasie zawarcia kontraktu z wiedzą kontraktujących w innym się miejscu znajdowała, oddanie nastąpi w temże miejscu.

Cena kupna będzie zapłacona przy oddaniu, o ile się to nie sprzeciwia naturze czynności, lub kontraktowi, lub zwyczajowi handlowemu. Zresztą przepis art. 325. stosuje się także i do tej zapłaty.

Art. 343. Dopóki kupujący nie jest w opóźnieniu co do odebrania towaru, sprzedawca winien przechować go ze starannością, porządnemu przemysłowcowi właściwą.

Jeśli kupujący jest w opóźnieniu co do odebrania towaru, sprzedawca może złożyć towar w publicznym składzie, albo u trzeciego na koszt i niebezpieczeństwo kupującego. Mocen jest także za poprzednim zagrożeniem dać towar publicznie sprzedać; jeśli towar ma cenę giełdową lub targową, wolno za poprzednim zagrożeniem sprzedać towar za cenę bieżącą, nawet niepublicznie, a to przez stręczyciela handlowego, w braku tego przez urzędnika upoważnionego do odbywania licytacji.

Gdy towar narażonym jest na zepsucie się, a zwłoka niebezpieczną, nie potrzeba poprzedniego zagrożenia.

O wykonaniu sprzedaży winien sprzedawca zawiadomić kupującego, jeśli można zaraz; gdyby nie zawiadomił, będzie obowiązany do wynagrodzenia szkody.

Art. 344. Jeśli towar ma być przesłany kupującemu z innego miejsca, a kupujący wcale nie wskazał sposobu przesyłki, poczytuje się, że sprzedawca ma zlecenie zarządzić za kupującego, co wypada, a to z troskliwością porządnemu kupcowi właściwą, mianowicie zaś

przeznaczyć także osobę, któraby się zajęła przewozem towaru, lub wykonała takowy.

Art. 345. Po oddaniu towaru spedytorowi lub przewoźnikowi, lub innej osobie do przewiezienia przeznaczonej, niebezpieczeństwo, w jakieby towar popadł, spada na kupującego. Jeżeli jednak kupujący dał szczególne zlecenie co do sposobu przesyłki, a sprzedawca bez naglącego powodu zboczył od takowego, wówczas ten ostatni odpowiada za wynikłą ztąd szkodę.

Niebezpieczeństwo, na jaki towar narażony jest w drodze, spada na sprzedawcę, jeśli stosownie do kontraktu dostarczyć ma towaru właśnie w tem miejscu, do którego przewóz zmierza, tak, że to miejsce względem niego poczytuje się za miejsce wykonania umowy. Jeśli sprzedawca wziął na siebie zapłacenie kosztów lub nakładów przesyłki, nie wynika ztąd jeszcze samo przez się, że miejsce dokąd przewóz dąży, ma być uważane względem sprzedawcy jako miejsce wykonania.

Pomimo przepisów niniejszego artykułu, niebezpieczeństwo może jeszcze wcześniej spadać na kupującego, jeśli tak chce mieć prawo cywilne.

Art. 346. Kupujący obowiązany jest do wzięcia towaru, jeśli takowy jest umówionej jakości, w braku zaś umowy, jeśli wymogom ustawy odpowiada (art. 335).

Odbiór powinien zaraz nastąpić, jeśli umowa, zwyczaj miejscowy, lub okoliczności nie są na przeszkodzie.

Art. 347. Jeśli towar z innego miejsca nadchodzi, kupujący rozpatrzy się w towarze zaraz po odstawie, o ile się to da pogodzić z porządnym tokiem czynności, a jeśliby się okazało, że towar nie jest odpowiedni umowie lub ustawie (art. 335.), zaraz doniesie o tem sprzedawcy.

Gdyby tego zaniedbał, towar uważa się jako uznany za dobry, chyba że takie okażą się wady, których przy doraźnym przepatrzeniu w porządnym toku czynności rozeznaczyć nie było można.

Jeśli takie wady później się okażą, doniesienie nastąpi bezzwłocznie po odkryciu, w przeciwnym zaś razie towar mimo tych wad uważać się będzie jako uznany za dobry.

Przepis powyższy stosuje się także do sprzedaży za obejrzeniem, wypróbowaniem lub według próby, jeśli w nadesłanym towarze takie zachodzą wady, które przy należytem obejrzeniu, lub takiemże wypróbowaniu poznane być nie mogły.

Art. 348. Jeśli kupujący wzbrania się przyjąć towaru nadesłanego z innego miejsca, obowiązany jest obmyśleć dlań tymczasowe zachowanie.

Jeśli przy odstawie lub później okażą się wady, może się postarać, aby znawcy stan towaru sprawdzili. Sprzedawca również ma prawo żądać takowego sprawdzenia, gdy kupujący doniósł mu, że towaru dla wad wzbrania się przyjąć.

Na żądanie strony, której to dotyczy, znawców mianuje sąd handlowy, a w braku tego sędzieja miejscowy.

Znawcy dadzą zdanie na piśmie, lub wniosą do protokołu.

Jeżeli towar jest narażony na zepsucie się, a zwłoka niebezpieczeństwem zagraża, kupujący może się postarać o sprzedaż towaru przy dopełnieniu przepisów art. 343.

§. 48. u. w. Jeżeli stali znawcy są już przy sądzie ustanowieni, strony nie potrzebują czynić wniosku o mianowanie osobnych znawców, nawet i w przypadkach artykułów 348., 365. i 407. kodeksu handlowego.

Art. 349. Kupujący nie może zarzucać, że towar nie jest odpowiedni umowie lub ustawie, jeśli takowy niedostatek odkryty został dopiero po upływie sześciu miesięcy od dostawienia kupującemu.

Skargi o wady przeciw sprzedawcy zadawniają się w sześciu miesiącach po dostawieniu kupującemu.

Obrony gasną, jeśli przepisane w art. 347. doraźne wysłanie doniesienia o wadzie nie nastąpiło w ciągu sześciu miesięcy po dostawieniu kupującemu. Jeśli doniesienie nastąpiło w tym sposobie, obrony ostoją się.

Szczególne ustawy lub zwyczaje handlowe, które dla pojedynczych gatunków rzeczy krótszy czasokres stanowią, żadnej w skutek niniejszego nie ulegają zmianie.

Jeśli odpowiedzialność sprzedawcy do krótszego lub dłuższego czasokresu umownie jest ograniczoną, umowy trzymać się należy.

Art. 350. W razie oszustwa, sprzedawca nie może się odwoływać do przepisów art. 347. 349.

Art. 351. O ile się to nie sprzeciwia zwyczajowi miejscowemu lub szczególnemu układowi, sprzedawca ponosi koszt oddania, a mianowicie przemiaru i przewagi, kupujący zaś koszt odbioru.

Art. 352. Gdy przychodzi obliczyć cenę kupna według wagi towaru, waga opakowania (tara) strąca się, byleby to nie sprzeciwiało się szczególnemu układowi lub zwyczajowi handlowemu na miejscu oddania. Czy i w jakiej ilości tara według pewnej oznaczonej taryfy lub stosunku zamiast dokładnego odważenia strąceniu ulega, tudzież czy i ile jako dobra waga na korzyść kupującego ma się policzyć, lub czy i ile jako wynagrodzenia za uszkodzone lub niezdolne do użycia części (refactie) domagać się można, rozstrzyga kontrakt lub zwyczaj handlowy, na miejscu oddania istniejący.

Art. 353. Jeśli kontrakt stanowi, że cena kupna będzie ceną targową lub giełdową, w wątpliwości rozumieć należy przez to cenę bieżącą, ustanowioną w czasie i na miejscu wykonania umowy, albo na miejscu handlowym, które dla tamtego jest skazówką, a to gwoździ istniejącym w tej mierze urządzeniom miejscowym, w braku zaś takowego ustanowienia ceny, lub w razie wykazania nieprawdziwości takowej, cenę średnią, jaka wypada z porównania kontraktów kupna, zawartych w czasie i w miejscu wykonania.

Art. 354. Jeśli kupujący co do zapłaty ceny kupna zostaje w opóźnieniu, a towar nie jest jeszcze oddany, sprzedawcy wolno według wyboru albo żądać wykonania kontraktu i wynagrodzenia szkody tak opóźnieniem wykonaniem zrzuczonej, albo zamiast żądać wykonania, sprzedać towar przy zastosowaniu się do przepisów art. 343. na rachunek kupującego, i domagać się zwrotu szkód, albo rzucić się z kontraktu i uważać go za niebyły.

Obacz przypisek do art. 359.

Art. 355. Jeśli sprzedawca zostaje w opóźnieniu co do oddania towaru, kupującemu wolno według wyboru albo żądać wykonania umowy wraz ze zwrotem szkody z powodu opóźnienia, albo zamiast wykonania domagać się wynagrodzenia szkody z powodu niewykonania, albo zrzucić się z kontraktu, i uważać go za niebyły.

Obacz przypisek do art. 359.

Art. 356. Jeśli kontraktujący na zasadzie rozporządzeń poprzednich artykułów, zamiast wykonania umowy chce się domagać zwrotu szkody z powodu niewykonania, albo zrzucić się z kontraktu, winien o tem donieść drugiemu kontraktującemu, a zarazem jeśli się to nie sprzeciwia naturze czynności, dozwolić mu stosownej do okoliczności przewłoki do spełnienia umowy.

Obacz przypisek do art. 359.

Art. 357. Jeśli się umówiono, że towar ma być dostarczoną na sam czas oznaczony lub w oznaczonym czasokresie, art. 356. nie ma zastosowania. Tak kupujący, jak sprzedawca może podług wyboru swego wykonywać prawa, jakie mu służą stosownie do art. 354. lub 355. Ten jednak, który zechce nastawać o wykonanie, winien donieść o tem bezzwłocznie po upływie czasu lub terminu drugiemu kontraktującemu; jeśli tego zaniedba, nie może już potem nastawać o wykonanie.

Jeśli sprzedawca zamiast wykonania zechce sprzedać na rachunek kupującego, który się opóźnia, powinien zaraz po upływie czasu lub terminu sprzedać skutecznie, jeśli towar ma cenę giełdową lub targową. Późniejsza sprzedaż nie poczytuje się za następną na rachunek kupującego. Zagrożenie poprzednie nie jest potrzebne, ale sprzedawca i w tym razie bezzwłocznie zawiadomi kupującego o nastąpieniu sprzedaży.

Jeśli kupujący zamiast wykonania żąda zwrotu szkody z powodu niewykonania, a towar ma cenę giełdową lub targową, wówczas ilość szkody, jaką sprzedawca ma wynagrodzić, wyrównywać będzie różnica między ceną kupna a ceną targową lub giełdową w czasie i miejscu nastąpić winnego dostarczenia, atoli bez uszczerbku prawa kupującego pod względem dochodzenia szkody dowodnie większej.

Obacz przypisek do art. 359.

Art. 358. W przypadkach artykułu 357. każdy kontraktujący ma prawo postarać się o sporządzenie dokumentu urzędowego (protestu) na dowód opóźnienia się drugiej strony kontraktującej, a to na koszt tej ostatniej.

Art. 359. Jeśli w przypadkach art. 354., 355. i 357. okazuje się z okoliczności, mianowicie zaś z natury kontraktu, z zamiaru stron kontraktujących, lub z jakości przedmiotu świadczenia, że wykonanie kontraktu z obu stron jest podzielone, odstąpienie jednego kontraktującego od kontraktu może tylko nastąpić co do tej części kontraktu, której drugi kontraktujący nie wykonał.

Ustawa konkursowa z d. 25. Grudnia 1868 nr. 1. d. u. p.

§. 22. Do czynności prawnych mających za przedmiot wzajemne świadczenie a wezwili otwarcia upadłości przez obydwie strony jeszcze nie wypełnionych, stosują się w ogólności następujące zasady:

- a) jeżeli tylko sam upadły w zupełności się uiscił, wówczas masa wstępuje w interes, i może od drugiej strony żądać wypełnienia zaległego świadczenia wzajemnego;
- b) jeżeli tylko druga strona w zupełności się uisciła, natenczas winna roszczeń swoich wedle przepisów niniejszej ustawy konkursowej, na masie poszukiwać. Jeżeli jednak przedmiotem należnego świadczenia wzajemnego nie jest zapłata pieniężna, a stronie nie przysługuje prawo odzyskania (§. 26.), wówczas nie może się domagać spełnienia lecz tylko odszkodowania;
- c) jeżeli obydwie strony wcale nie wypełniły zobowiązania lub też tylko niezupełnie, wówczas masa ma prawo wyboru, czy chce wstąpić w interes lub nie; atoli musi się względem tego oświadczyć najpóźniej w terminie, na wniosek drugiej strony przez sędziego upadłości wyznaczyć się mającym, gdyż w razie przeciwnym uważa się, że w interes nie wchodzi.

Jeżeli masa wchodzi w interes, natenczas tenże w zupełności wykonany być winien przez obydwie strony.

Jeżeli masa nie wchodzi w interes, druga strona domagać się może zwrotu tego, z czego się uisciła, o ile to znajduje się jeszcze w masie i odróżnionym być może.

Zresztą nie wzruszają się przez to postanowienia powszechnego prawa cywilnego i prawa handlowego o możliwości zrzucenia się z kontraktu w ogólności i o wpływie otwarcia upadłości na pojedyncze rodzaje interesów i stosunków prawnych w szczególności.

§. 29. Za długi mass uważać należy:

3) wszelkie roszczenia wynikające z interesów prawnych lub stosunków prawnych upadłego, które w chwili otwarcia upadłości nie są jeszcze spełnione lub ukonieczone, jak dalece masa w miejsce upadłego weszła (§. 22. i 23.)

Kontrakt dostawy,

który na dniu dzisiejszym między panem Antonim Solskim jako rządcą szpitala powszechnego w Stanisławowie z jednej, a panem Karolem Londeskim kupcem w Stanisławowie z drugiej strony następnie zawartym i umówionym został.

I. Pan Karol Londerski obowiązując się dostarczyć do tutejszego zarządu szpitala powszechnego w ciągu przyszłego roku, to jest od 1. Stycznia 1873 do do ostatniego Grudnia 1873 następujące wedle przedłożonych mu i uchwalonych prób artykuły:

1. (200) dwieście sztuk koszul męzkich, każda po 70 et. w. a.;
2. (50) pięćdziesiąt sztuk surdutów męzkich z niebieskich sukna, każda sztuka po 8 złr. w. a.;
3. (50) pięćdziesiąt par spodni z niebieskiego sukna, z których każda para 4 złr. kosztować ma;
4. (100) sto par trzewików męzkich, każda para po 2 złr. w. a.;
5. (50) pięćdziesiąt kapeluszy słomianych sztuka po 60 et.;
6. (200) dwieście par bawełnianych pończoch, każda para po 50 cent.;

7. (50) pięćdziesiąt kamizelek z niebieskiego sukna, z których każda 2 złr. kosztować ma;

8. (200) dwieście par gacek płóciennych, para po 70 et.

Przedmioty te zatem winien pan Karol Londerski zarządowi szpitala powszechnego w Stanisławowie na każdorazowe tegoż żądanie w ciągu 8 dni dostawić.

II. Przedmioty te podlegać będą przy ich odbiorze oględzinom komisji, wyłącznie w tym celu od zarządu szpitala raz na zawsze ustanowionej, a dostarczający pan Karol Londerski obowiązany będzie, w razie gdyby komisja ta dostarczone przez niego przedmioty jako nieodpowiednie próbie uznała, takowe napowrót odebrać. Atoli za odpowiednie próbie uznane przedmioty wypłaconą mu zostanie ugodzona cena kupna gotówką zaraz przy dostawieniu.

III. Gdyby dostarczający powyż poszczególnionych rzeczy w żądanej ilości i gatunku w oznaczonym czasie zarządowi szpitala powszechnego nie dostawił, tedy tenże ostatni do późniejszego odbioru przedmiotów obowiązany nie będzie, owszem przeciwnie upoważnionym zostanie w takim razie przedmioty te na koszt dostarczającego gdzieś indziej sobie zakupić.

Dostarczający dalej zniewolonym będzie ponieść przez zarząd cenę kupna przyjmą na siebie, to jest takową z własnego zapłacić, tudzież obowiązany będzie do zwrotu zarządowi nadwyżki, która by się z powodu takiego kupna okazała.

Również nie przysługuje mu zarzut, że podobnego rodzaju zakupione przedmioty są lepszego gatunku aniżeli próba, owszem wystarcza, by przy zakupie próbę przedłożył i w tej mierze zakupno skutecznił.

IV. Za przedmioty, które od roku żądane nie zostaną, płacić ma zarząd dostarczającemu odszkodowanie, a mianowicie: za każdą koszulę 1 złr., za każdy surdut 20 et., za każdą parę spodni 10 et., za każdą parę trzewików 6 et., za każdy kapelusz 3 et., za każdą parę pończoch 12 et., wreszcie za każdą kamizelkę i każdą parę gacek 1 złr., — w skutek którego to odszkodowania zarząd od obowiązku odbioru przedmiotów uwolnionym zostaje.

V. W wypadku śmierci dostarczającego przed rozpoczętą dostawą lub przez zupełnym dotrzymaniem kontraktu, obowiązek jego nie ma przejść na spadkobierców tegoż nawet gdyby tego sami żądali.

IV. Koszta niniejszego kontraktu przyjmuje p. dostarczający na siebie.

W celu zabezpieczenia zarządu zakładu szpitalowego pod względem dotrzymania niniejszego kontraktu składa p. dostarczający kaucję w kwocie 500 złr. w. a. mówię pięćset złr. w. a. w galicyjskich czteroprocentowych listach zastawnych według kursu dnia wczorajszego, a mianowicie pięć sztuk listów zastawnych po 100 złr. w. a. w nominalnej wartości N..... zaś zarządca zakładu odebranie takowych do rąk własnych potwierdza.

W dowód czego stron działających własnoręczne podpisy.
Lwów dnia 1. Stycznia 1872.

Jako świadek
Paweł Hormuszowski.

Jako świadek
Grzegorz Braun.

Antoni Solski
zarządca szpitalu.

Karol Londerski
dostarczający.

O kontraktach najmu i dzierżawy.

Kontrakt dzierżawy.

Na czem polega istota kontraktu dzierżawy?

Kontrakt nadający komu prawo używania rzeczy nieznikomej na czas oznaczony i za oznaczoną cenę nazywa się w ogólności kontraktem dzierżawy. Kontrakt dzierżawy wtedy jest w zupełności zawartym, jeżeli wydzierżawiający, oddaje dzierżawcy rzecz jaką, (prawo osobowe — rzeczowe) za oznaczoną cenę do użytku. — Istotą kontraktu takiego stanowi rzecz nieznikoma, która być może zmysłowa albo niezmysłowa (n. p. prawo połowania, — propinacji i t. d.), ruchoma albo nieruchoma, zbiorowa albo szczegółowa; — niemniej oznaczona cena, nakoniecz oznaczony czas, na jak długo rzecz do użytku oddana zostanie.

Kontrakt dzierżawy, nazywa się najmem, jeżeli przedmiotem jego jest rzecz, która bez dalszego jej obrobienia może być używana, n. p. dom, pomieszkanie, powóz i t. p. przeciwnie, jeżeli tylko wskutek pracy i starań rzecz użyta być może, n. p. dobra ziemskie dominikalne lub rustykalne, młyn, browar, ogród i t. p. natenczas nazywa się właściwie kontraktem dzierżawy.

Jeżeli w kontrakcie nie jest inaczej umówionem, obowiązany jest wynajmujący lub wydzierżawiający rzecz wypuszczoną własnym kosztem w stanie do użycia zdatnym oddać i utrzymywać i najmu-jącemu lub dzierżawcy w umówionem używaniu lub użytkowaniu nie przeszkadzać. Zwykle naprawy budynków gospodarskich ma sam dzierżawca jedynie o tyle uskuteczniać, o ile takowe dadzą się opędzić użytkowaniem materiałów w dobrach się znajdujących, o innych zaś naprawach powinien wydzierżawiającego w celu uskutecznienia takowych zawiadomić.

Dzierżawca lub odnajmujący może przedmiot w dzierżawę lub najem wzięty trzeciemu wydzierżawić lub odnająć, jeżeli to w kontrakcie nie było wyraźnie wzbronionem.

Prawo podnajmu polega na tem, iż najmu-jącemu wolno swoje prawo najmu drugiemu odstąpić.

Z podnajmu lub poddzierżawienia wynika tylko stosunek prawny między podwynajmującym a podnajmującym, zaś stosunek prawny między podwynajmującym a wynajmującym w niczem się nie zmienia.

W najmach, wynajmujący ponosi wszystkie ciężary i podatki. W dzierżawach właściwych, które wzięte są ryczałtowo, dzierżawca przyjmuje wszystkie ciężary z wyjątkiem hipotecznych.

Gdy rzecz wynajęta lub wydzierżawiona z powodu nadzwyczajnych przypadków, jako to: z powodu ognia, wojny lub zarazy, z powodu wielkiej powodzi, gradobicia, lub zupełnego nieurodzaju, wcale nie może być użytą lub użytkowaną, natenczas czynsz najmu lub dzierżawy nie powinien wcale być płaconym.

Gdy najmu-jącemu w części tylko używanie rzeczy najętej jest odjętem, natenczas także opuszczenia stosunkowej części czynszu domagać się może. Dzierżawcy należy się opuszczenie czynszu dzierżawnego, gdy w skutek nadzwyczajnych wypadków pożytki z dóbr nieruchomych, tylko na rok jeden zadzierżawionych, spadły o więcej niż o połowę zwykłego dochodu. Wydzierżawiający jest obowiązany tyle opuścić, ile przez ten ubytek niedostaje do czynszu dzierżawnego.

Ilość opuszczenia z czynszu dzierżawnego określoną jest w ustawie następującymi słowy: „Wydzierżawiający jedynie o tyle obowiązany jest do opuszczenia z czynszu, ile w ten sposób brakuje do czynszu dzierżawnego.

Na podstawie tego postanowienia wypadałoby w razie, gdyby zwykły pożytek przedmiotu wydzierżawionego wynosił 60 mierzyc żyta, a tylko z niego 20 mierzyc uzyskano, z czynszu dzierżawnego w kwocie 150 złr. umówionego, tylko jedną trzecią część t. j. 50 złr. uścić, czyli dwie trzecie części t. j. 100 złr. z czynszu dzierżawnego w kwocie 150 złr. umówionego opuścić.

Jeżeli dzierżawca przyjął na siebie bez bliższego oznaczenia wszystkie wypadki, należy pod tem rozumieć jedynie uszkodzenia przez ogień, wodę i gradobicia.

Dzierżawca, który domaga się, czy te z umowy, czy też z ustawy opuszczenia całego czynszu dzierżawnego lub części onegoż, musi bezzwłocznie uwiadomić wydzierżawiającego o zaszłej klęsce, i jeżeli zdarzenie nie jest powszechnie wiadomem, postarać się o sprawdzenie takowego sądownie lub przez dwóch znawców; w razie niezachowania tej ostrożności, żądanie jego nie będzie uwzględnionem.

Na podstawie tego szczegółowego, na przepisach w sprawach spornych uzasadnionego postanowienia, powinien dzierżawca, żądający opuszczenia z czynszu dzierżawnego, powód tegoż swego żądania t. j. zaszły wypadek wykazać i żądanie bezzwłocznie uczynić.

W tym względzie ma dzierżawca dwojaki obowiązek:

- powinien wydzierżawiającego o zaszłym wypadku natychmiast uwiadomić, aby tenże sam o wysokości wynikłej ztąd szkody mógł się przekonać, i potrzebne w tym względzie poczynić zarządzenia;
- uszkodzenie przedmiotu zadzierżawionego, albo sądowem naocznem obejrzeniem, albo przez dwóch znawców udowodnić.

Obowiązek ad b) przytoczony odpada wtedy, jeżeli wypadek powszechnie (notorycznie) jest wiadomy.

Gdy dzierżawca zaniedba jednego lub drugiego z tych ad a) b) obowiązków i postanowień prawnych, nie będzie uwzględnionym, t. j. nie może więcej prawnie domagać się opuszczenia czynszu, chociażby wynikiem uszkodzenie później i w inny sposób mógł udowodnić.

Po ukończeniu kontraktu najmu lub dzierżawy, obowiązany jest najmujący lub dzierżawca zwrócić rzecz najętą lub wydzierżawioną w takim stanie, w jakim ją odebrał, gruntu zaś zadzierżawione tak uprawione, jak tego wymaga ze względu na porę roku, w której się dzierżawa skończyła, zwyczaj gospodarski, gdyż jak to już wyżej przytoczono, uzyskuje dzierżawca tylko czasowe prawo użytkowania i pożytku przedmiotu zadzierżawionego, musi zatem po ukończeniu kontraktu dzierżawnego rzecz zadzierżawioną w naturze napowrót zwrócić; nie odpowiada jednak za zużycie rzeczy zwykłym użytkowaniem spowodowane.

Jeżeli przedmiot zadzierżawiony lub wynajęty w inny sposób został uszkodzonym, rozróżnić należy; czy to uszkodzenie przez zwykły przypadek, czy też z winy dzierżawcy lub poddzierżawcy a zatem przez nadużycie prawa do rzeczy, wynikło.

W pierwszym wypadku żądanie zadosyć uczynienia od dzierżawcy lub najmującego nie jest uzasadnione, gdyż przypadek dotyczy tylko właściciela majątku, na którym się wydarzył; w przeciwnym zaś razie odpowiada dzierżawca lub najmujący za wszelką szkodę z jego winy, lub poddzierżawcy i podnajmującego powstałą, gdyż z powodu poddzierżawienia lub podnajmu nie zmienił się w niczem prawny stosunek do wydzierżawiającego. Również odpowiada dzierżawca lub najmujący, za wszelkie niezwykłe użytkowanie przedmiotu zadzierżawionego, z nadużycia prawa do rzeczy przez niego lub poddzierżawcę i podnajmującego powstałe.

Zadosyć uczynienia musi się wydzierżawiający lub wynajmujący najdalej w przeciągu jednego roku po zwróceniu przedmiotu zadzierżawionego sądowo domagać, w przeciwnym bowiem razie traci do tego prawo.

Kontrakt najmu lub dzierżawy gaśnie po upływie czasu, który albo wyraźnie albo domniemanym sposobem czy to przez oznaczenie czynszu na pewien przeciąg czasu, jako to: przy pomieszkaniach dziennie, tygodniowo lub miesięcznie ugodzonym został, czy też przez oświadczenie lub z okoliczności wynikający zamiar najmującego lub dzierżawcy.

Czas wypowiedzenia i opróżnienia mieszkania już wyżej przy postępowaniu w sprawach wypowiedzenia i opróżnienia pomieszczenia został opisany, tutaj tylko tyle się jeszcze zauważa, iż w razie, gdy czas trwania najmu lub dzierżawy, ani wyraźnie ani domniemanym sposobem oznaczonym nie jest, wypowiedziący kontrakt najmu lub dzierżawy obowiązany jest, dzierżawę na sześć miesięcy, najem rzeczy nieruchomej na 14 dni, a rzeczy ruchomej na 24 godzin przed upływem czasu najmu wypowiedzieć.

Najmującemu lub dzierżawcy przysłuży prawo odstąpić od kontraktu nawet przed upływem czasu wyraźnie lub domniemanie ustanowionego, gdy rzecz wynajęta lub wydzierżawiona z powodu wad do zwyczajnego użytku nie jest zdatną, gdy znaczna część rzeczy najętej lub zadzierżawionej na dłuższy czas przypadkiem została odjęta, lub nie może być używana, albo gdy puszczający ją w najem lub dzierżawę nie utrzymuje onejże w stanie zdatnym do użycia.

Puszczający w najem lub dzierżawę może ze swej strony żądać wcześniejszego rozwiązania kontraktu, gdy najmujący lub dzierżawca używa rzeczy ze znacznym jej uszkodzeniem, gdy pomimo upomnienia tak się opóźnia z zapłatą czynszu, iż po upływie terminu nie zapłacił w zupełności zalegającego czynszu najmu lub dzierżawy, albo gdy budynek wynajęty na nowo stawianym być musi. Przeciw naprawom koniecznym najmujący nie może się opierać.

Najmujący lub dzierżawca wtedy używa rzeczy z jej uszkodzeniem, jeżeli nie wykonuje swego prawa najmu lub dzierżawy w sposób zwyczajny. n. p. jeżeli wierzchowca używa do pociągów, jeżeli wprowadza do pomieszczenia odnajętego ludzi nierządnych i niemoralnych narażających dom na złe omówienie, jeżeli z światłem i ogniem nieostrośnie się obchodzi i dom na przypadek spalenia naraża, albo wydzierżawiony grunt gospodarski w taki sposób zapuszcza i uprawę jego tak dalece zaniedbuje, iż z tego powodu wydzierżawiający znaczną ponieść może szkodę.

Jeżeli przedmiot dzierżawy lub najmu używany bywa niezgodnie z kontraktem lub w sposób, który go widocznie wystawia na uszkodzenie lub umniejszenie jego wartości, lub który mu zagraża szkodą niepowetowaną, wtedy uprawniony jest wydzierżawiający lub wynajmujący żądać rozwiązania kontraktu; podczas trwania rozprawy zarządzonej być może na żądanie strony zagrożonej sekwestracją przedmiotu dzierżawy lub najmu, a to, albo bezwarunkowo, albo też przedmiot powierzony być może takiej osobie, która przeciwnikowi daje ubezpieczenie.

Dzierżawca lub najmujący wtedy może być uznanym za opóźniającego się z wypłatą czynszu, bądź tenże ma być z góry, bądź z dołu, lub w terminach prawem przepisanych, albo w skutek szczegółowej umowy uiszczanym, jeżeli po upływie następnego, do odpłaty czynszu wyznaczonego terminu, z zapłatą poprzedniej raty czynszu zalega; n. p. gdyby czynszu miesięcznego z ostatniem dniem Stycznia zapadłego, ostatniego dnia Lutego tegoż samego roku nie zapłacił albo, gdyby na Św. Michał nieuiścił czynszu w terminie na Św. Grzegorza zapadłego. Wszelakoż na uzasadnienie prawa do żądania z tego powodu rozwiązania kontraktu, należy poprzednio zaważać obowiązanie do wypełnienia swego obowiązku.

Gdy dzierżawca lub wynajmujący z powodu budowy żąda rozwiązania kontraktu, należy rozróżnić, czyli ta budowa jedynie z względu na pomnożenie korzyści z przedmiotu dzierżawionego ma być przedsięwziętą, n. p. podwyższenie o jedno piętro domu wynajętego. Do dozwolenia takiej budowy, najmujący nie jest obowiązany, jeżeli mu takowa szkoda wyrządzić może, przeciwnie zaś obowiązany jest dopuścić naprawy koniecznej; nie ma nawet w tym wypadku

prawa do żądania wynagrodzenia, gdyby z tego powodu nawet nie-dogodność jaką ponieść musiał.

Gdyby najmującemu z powodu takiej naprawy w części tylko używanie rzeczy najętej było odjętem, natędy może żądać opuszczenia stosunkowej części czynszu najmu, gdy mu zaś z powodu koniecznej naprawy znaczna część rzeczy najętej na czas dłuższy odjęta zostanie, może się domagać rozwiązania kontraktu.

Gdy właściciel sprzedał drugiemu rzecz najętą lub wydzierżawioną i takową już mu wydał, natęczas najmujący lub dzierżawca, którego prawo do ksiąg publicznych nie jest wpisanem, nowemu posiadaczowi po należytem wypowiedzeniu ustąpić powinien. Służy mu jednak prawo żądać od puszczającego w najem lub dzierżawę zupełnego wynagrodzenia pomniejszonej szkody i utraconych korzyści.

Prawo z kontraktu najmu lub dzierżawy wypływające, jest prawem osobowem, przez wniesienie zaś takowego w księgi publiczne przemienia się w prawo rzeczowe, które i następnego posiadacza rzeczy wydzierżawionej lub najętej obowiązuje, i z tego powodu dzierżawca lub najmujący nowemu posiadaczowi rzeczy ustąpić nie jest obowiązany.

Gdy najmującemu danem było zapewnienie, iż mu czynsz podwyższonem nie będzie, zapewnienie takie obowiązuje nowego posiadacza tylko o tyle, o ile to zapewnienie również w księgi publiczne było wniesionem, albo do czego nabywca kontraktem się obowiązował.

Na zabezpieczenie czynszu z najmu lub dzierżawy, wynajmujący mieszkanie ma prawo zastawu na sprzętach i ruchomościach do mieszkania wniesionych, najmującego lub podnajmującego własnych, lub przez trzeciego im powierzonych, a w czasie wyniesienia skargi także się znajdujących. Podnajmujący jednak jest odpowiedzialnym tylko w stosunku czynszu na niego przypadającego, lecz nie może zasilać się tem, że czynsz swój zapłacił z góry głównemu czynszownikowi, zaś wydzierżawiającemu grunt gospodarski, służy prawo zastawu na bydle w dobrach wydzierżawionych się znajdującem, na sprzętach gospodarskich, jak również na płodach także się jeszcze znajdujących.

Kontrakt najmu lub dzierżawy może być nie tylko wyraźnie ale i domniemanym sposobem odnowionym. Jeżeli w kontrakcie zastrzeżonem było poprzednie wypowiedzenie, natęczas tenże, gdy wypowiedzenie należyte nie nastąpiło, odnowionem jest dorozumianie. Jeżeli wypowiedzenie było zastrzeżonem, dorozumiane odnowienie wtęczas ma miejsce, gdy najmujący lub dzierżawca już po wyjściu czasu najmu lub dzierżawy używa rzeczy zadzierżawionej lub z niej użytkuje, a puszczający w najem lub dzierżawę na to zezwala.

Domniemane odnowienie uzasadnia tylko przedłużenie istniejącego już stosunku najmu lub dzierżawy; umówiony zatem sposób użytkowania, czynsz i inne postanowienia pierwotnego kontraktu w niczem się przez domniemane odnowienie tegoż nie zmieniają.

Domniemane odnowienie uważać należy jako zawarcie nowego kontraktu pod temi samymi warunkami pod jakimi poprzedni był zawarty. Zachodzi tylko wyjątek co do czasu trwania tegoż odnowionego kontraktu, który nie według poprzedniego kontraktu, lecz według przepisów prawnych w tym względzie się oznacza.

Według tychże przepisów prawnych odnowienie w dzierżawach rozciąga się tylko do jednego roku, gdy zaś zwyczajne używanie w późniejszym dopiero czasie nastąpić może, natęczas rozciąga się na tak długo, jak potrzeba, aby dochody raz powyższe być mogły. Najmy, za które czynsz rocznie lub półrocznie opłacany bywa, odnawiają się dorozumianie na pół roku, zaś wszystkie inne, na krótszy czas zawarte, na taki przeciąg czasu, na jaki pierwotnie kontrakt był zawarty. Takie dorozumiane odnawianie może nie tylko raz, ale i kilkakrotnie się powtarzać, i w tym względzie mają być zastosowane te same przepisy, które co do pierwszego odnowienia są postawione.

Jeżeli do wydzierżawionej rzeczy ruchomej inwentarz jest przyłączony, n. p. przy dzierżawie dóbr, domu gościnnego lub kąpielowego, należy sporządzić dokładny spis tegoż inwentarza, który przy zwrocie rzeczy zadzierżawionej służyć ma za podstawę.

Jeżeli kontrakt najmu lub dzierżawy ma być do ksiąg publicznych wniesionym, musi w sobie wyraźne pozwolenie wpisu (klausulę intabulacyjną) zawierać, przez dwóch świadków być podpisanym, a podpisy stron działających muszą być sądownie albo przez notariusza legalizowane.

Kontrakt najmu lub dzierżawy zawierać ma następujące wymogi:

1. dokładne oznaczenie osób kontrakt zawierających;
2. oznaczenie, czyli kontrakt jest kontraktem najmu lub dzierżawy;
3. dokładne opisanie przedmiotu;
4. ścisłe oznaczenie czasu trwania kontraktu a mianowicie czas oddania przedmiotu, jako też czas rozpoczęcia i ukończenia dzierżawy, szczerzej zaś, czy wypowiedzenie ma nastąpić i czy takowe tylko jednej stronie przysługują.
5. oznaczenie wysokości czynszu i w jaki sposób ma być takowy płacony
6. czy prawa i obowiązki z kontraktu wynikające mają być wpisane w księgi publiczne, t. j. czy mają być hipotecznie zabezpieczone; w takim razie musi kontrakt zawierać klauzulę intabulacyjną, t. j. wyraźne zezwolenie na wpis tegoż kontraktu przez dwóch świadków podpisanego, i podpisy tak stron działających jakoteż i świadków muszą być albo sądownie albo przez notariusza uwierzytelnione;
7. oświadczenie, czy przy oddaniu przedmiotu inwentarz ma być spisany lub nie;
8. oznaczenie, czy najmujący lub dzierżawca uprawniony jest wypłacić przedmiot w podnajem lub poddzierżawę;
9. czy i kiedy najmującemu lub dzierżawcy przysługują prawo domagać się opuszczenia czynszu;
10. czy najmujący lub dzierżawca ma złożyć kaucję i w jaki sposób takowa daną i zabezpieczoną być ma;
11. oznaczenie, kto przedmiot najmu lub dzierżawy w czasie trwania onegoż w dobrym stanie ma utrzymywać i zwykle uskutecznić naprawy, kto ma publiczne podatki i ciężary tudzież procenta od intabulowanych długów opłacać;
12. oznaczenie sposobu, w jaki przedmiot zwróconym być ma, czy według inwentarza lub w takim stanie, jakiego zwyczaj gospodarski wymaga i czy z zarzutem kompensacyi lub nie;

13. oznaczenie, czy która z stron działających i kiedy uprawniona jest do odstąpienia od kontraktu przed wyjściem tegoż;

14. oznaczenie wypadku, w którym najmujący lub dzierżawca wynagrodzenia domagać się może;

15. oznaczenie na wypadek sprzedaży przedmiotu najmu lub dzierżawy.

16. dzień, miesiąc i rok tudzież miejsce, w którym kontrakt zawarty został, niemniej podpisy stron działających, i w danym razie dwóch świadków.

Kontrakt najmu pomieszkania.

Znak stempłowy według Skali II.

Kontrakt najmu,

który na dniu dzisiejszym między p. Józefem D., właścicielem realności we Lwowie jako wynajmującym z jednej, a p. Leonem B. urzędnikiem przy asekuracji we Lwowie jako najmującym z drugiej strony pod następującymi warunkami został zawarty:

1. P. Józef D. wynajmuje w domu swoim pod l. 30 4ta część we Lwowie pomieszkanie na 2gim piętrze, składające się z 3 pokoi i kuchni z temi połączoną, z odpowiednim oddziałem piwnicy i osobnym strychem P. Leonowi B. na lat 3 po sobie następujące poczynszy od 1. Marca 1872 do końca Lutego 1875 za czynsz roczny 490 złr. w. a. mówię czterysta złr. w. a., zaś p. Leon B. oświadcza objąć toż pomieszkanie za czynsz i na czas umówiony.

2. Najmujący jest obowiązany czynsz roczny w kwartalnych ratach po 100 złr. w. a. z dniem pierwszym każdego poczynającego się kwartału z góry opłacać.

3. P. wynajmujący obowiązany jest w pomieszkaniu wynajętym w miejsce tamże istniejących uszkodzonych pieców nowe postawić, i w kuchni ognisko oszczędne przyrządzić, które to naprawy najdalej do końca Sierpnia b. r. mają być uskutecznione.

4. Jeżeli p. najmujący pokoje najęte swoim kosztem da wymalować, nie będzie miał z tego powodu po wyjściu czasu najmu żadnego prawa do wynagrodzenia lub regresu.

5. P. Józef D. zezwala niniejszem p. najmującemu, swoje prawa najmu z tegoż kontraktu wypływające, na realności pod l. 30 1sza część we Lwowie zaintabulować.

W dowód czego następują własnoręczne podpisy.

Lwów, dnia 20. Lutego 1872.

Jako świadek

Ignacy R.

Jako świadek

Szymon H.

Józef D. wynajmujący.

Leon B. najmujący.

Stempel według Skali II.

Kontrakt najmu,

który na dniu dzisiejszym tu niżej wyrażonym między p. Władysławem L. właścicielem realności we Lwowie jako wynajmującym z jednej, a p. Wandą H. wdową po c. k. radcy namiestnictwa we Lwowie jako odnajmującą z drugiej strony pod następującymi warunkami został zawarty:

1. Władysław L. wypuszcza w najem pomieszkanie w domu swoim własnym pod l. 400 2ga część na pierwszym piętrze składające się z 4 pokoi, kuchni, strychu i piwnicy p. Wandzie H. za czynsz roczny dobrowolnie umówiony w kwocie 600 złr. w. a. mówię: sześćset złr. w. a. na lat sześć, t. j. od 1. Marca 1872 do ostatniego Lutego 1873.

2. P. najmująca odwołuje się czynsz umówiony co roku, każdego 1. Marca i 1. Września w półrocznych ratach po 300 złr. w. a. z góry do rąk p. Władysława L. w miejscu jego każdorazowego pobytu albo własnoręcznie albo przez pocztę wypłacać;

3. obowiązuje się p. najmująca do wszystkich postanowień i przepisów policyjnych odnoszących się do utrzymania porządku, czystości domu, — zastosować i wszystkiego starannie unikać, coby dom na przypadek spalenia lub uszkodzenia narazić mogło, — szczególnie zaś pilnie przestrzegać,

a) aby w razie, gdyby część tegoż pomieszkania w podnajem wypuścić chciała, takową tylko osobom moralnego i spokojnego zachowania się podnającą, aby z powodu tego podnajmu spokój innych lokatorów nie był zakłóconym;

b) domownikom i sługom jak najsurowiej zakazać, aby w domu nie dawali przytułku innym sługom lub osobom źle się prowadzącym;

c) drzewa opałowe na wozie w podwórzu nie wprowadzać, lecz takowe każdą razą na nlicy złożyć i zamtąd na podwórzu znosić kazać;

d) w kuchni więcej drzewa nie trzymać tylko tyle, ile do dwudniowego użytku jest potrzebne;

e) na strychu żadnych zapalnych materiałów lub popiołu, tudzież drobin żywego nie utrzymywać;

f) sługom nie dozwolić, aby w nocy na strych lub do piwnicy chodzili, a gdyby konieczność tego wymagała, ma się to dzieć zawsze przy pomocy latarki, lecz nigdy z światłem otwartym;

g) nie rąbać i nie łupać drzewa w kuchni, sieni lub kurytarzu, jakoteż niesprawiać nadzwyczajnego hałasu w częściach domu zamieszkałych;

h) pomyje i inne płyny wylewać do rynny na to przeznaczonej i niezanieczyszczać podwórza, sieni lub kurytarzów;

i) śmiecie składać tylko w miejscu na to przeznaczonym;

k) do tranżetów nie rzucać czerepów, i innych odchodów, któreby mogły kanał zatkać i odpliw zatamować, — nakoniec

l) wozu i koni, w razie zwiezienia najmującej różnych potrzeb domowych i wiktuałów po wypakowaniu tychże — natychmiast z podwórza wydalac;

4. obowiązuje się P. najmująca, za każde przez nią samą lub jej domowników nieostrożność wyrządzone uszkodzenie domu dać zupełne

zadosyćczynienie i za wyrządzoną szkodę wynajmującego odszkodować, niemniej obowiązują się P. najmująca najęte pomieszkanie w dobrym i do zwykłego użytku zupełnie zdawnym utrzymywać, i takowe w takim samym stanie w jakim je odebrała po upływie najmu zwrócić, zaszkodzić uszkodzenia własnym kosztem naprawić i wszelki ubytek wynagrodzić, z wyjątkiem zużycia niektórych części składowych najętego pomieszkania, jakie zwykle użytkowanie z sobą niesie i za które P. najmująca nie odpowiada, — niemniej obowiązują się P. najmująca żadnych przeistaczeń bez wiedzy i woli wynajmującego nie przedsiębrać i nie skuteczniać;

5. ponieważ podwórze, kurytarze i sieni, tudzież strych i piwnica mają służyć do wspólnego użytku i wygody innych mieszkańców, nie może P. najmująca utrzymywać tamże drzewa, naczyni z wodą lub w inny sposób takowe zatarasowywać i wolny przechód tamować, wyjąwszy w takich miejscach, które wyłącznie do najmującej należą i pod jej kluczem zostają;

6. wynawiają sobie obie strony półroczne wypowiedzenie, które jednakże przed 1. Września 1878 nastąpić nie może — gdyby zaś umówione wypowiedzenie w oznaczonym terminie nie nastąpiło, odnawia się tem samem niniejszy kontrakt na dalsze 6 lat i będzie zupełnie ważnym;

7. Koszta niniejszego kontraktu ponosi sama P. najmująca.

W dowód czego niniejszy kontrakt w dwóch równobrzmiących egzemplarzach spisany, podpisują obie strony działające w przystośności dwóch świadków, na tymże kontrakcie podpisanych.

Lwów dnia 1. Marca 1872.

Podpisy świadków.

Podpisy stron działających.

Kontrakt dzierzawy domu gościnnego.

Kontrakt dzierzawy.

Znak stempłowy według sk. II.

który na dniu dzisiejszym między P. Karolem W. właścicielem domu gościnnego w Stanisławowie jako wydzierżawiającym z jednej — a P. Szymonem E. właścicielem domu w Mikołajowie jako dzierżawcą z drugiej strony pod następującymi warunkami został zawarty:

1. P. Karol W. wydzierżawia w domu swoim własnym w Stanisławowie pod l. 60. znajdujący się na dole lokal gościnny, składający się z dwóch pokoi gościnnych wraz z odosobionym pokojem, tudzież przytykające do tychże pomieszkaniem, składające się z jednego pokoju dużego i przyległego do pokoju ubocznego z należąca do tegoż pomieszkania dolnego dużą kuchnią, spiżarnią, piwnicą na piwo, i oparkanionym ogrodem gościnny z kręgielnia P. Szymonowi E. za czynsz roczny w kwocie 800 złr. w. a. mówię osmset złr. w. a. na lat cztery, t. j. od 1. Kwietnia 1872 do końca Marca 1876, — zaś P. Szymon E. oświadcza przyjęcie wyżej opisanego lokalu w dzierżawę za czynsz i na czas wyżej oznaczony.

2. Jako kaucyę za dotrzymanie dzierzawy i warunków tejże złożył dzierżawca w ręce wydzierżawiającego na dniu dzisiejszym kwotę 400 złr. w. a., a która to kaucya ma być w stanie biernym realności pod l. 60. w Stanisławowie na rzecz Szymona E. zainstabulowaną i tamże aż do wyjścia dzierzawy ma pozostać.

3. Roczny czynsz dzierzawy w kwocie 800 złr. w. a. obowiązują się P. dzierżawca w półrocznych ratach każdego roku 1. Maja i 1. Października z góry wypłacać.

4. Jako przynależność odbiera P. dzierżawca w osobno sporządzonym, przez obie strony podpisanym inwentarzu poszczególnione sprzęty, w kwocie szacunkowej obopólnie przyjętej 630 złr. w. a. i obowiązują się te mu pozostawione przedmioty z wyjściem dzierzawy P. wydzierżawiającemu zwrócić, albo za ubyte sprzęty cenę szacunkową w inwentarzu oznaczoną uiścić.

5. Nie wolno dzierżawcy, wydzierżawiony lokal gościnny trzeciemu poddzierżawiać, gdyby zaś z powodu słabości lub innego wypadku nie mógł tej dzierzawy sam wykonywać, w takim razie wolno mu żonę swoją i jej brata Wacława R. jako poddzierżawców ustanowić.

6. Podatek zarobkowy i dochodowy z wykonywania tegoż przedsięwzięcia wypływający ma P. dzierżawca sam opłacać.

7. Żadnej stronie nie przysługują prawo przed wyjściem tego kontraktu, takowy wypowiadać. W razie śmierci jednej strony przechodzą prawa lub obowiązki z tegoż kontraktu wynikające na tegoż spadkobierców.

8. Wszelkie naprawy i reparacje tak lokalu wydzierżawionego jako też jego przynależności ma P. dzierżawca własnym kosztem uskutecznić, i obowiązują się przedmiot dzierzawy przez czas trwania tejże w dobrym stanie utrzymywać, a po wyjściu dzierzawy w takimże stanie w jakim go odebrał, zwrócić.

9. Obydwie strony zrzekają się prawa naruszenia niniejszego kontraktu z powodu pokrzywdzenia nad połowę.

10. Koszta wygotowania niniejszego kontraktu, stempłowe i intabulacyjne ponosi sam dzierżawca, nareszcie

11. Zezwala wydzierżawiający na intabulację praw dzierżawnych z niniejszego kontraktu wynikających, niemniej kaucyi w kwocie 400 złr. w. a. bez procentów w stanie biernym realności swojej w Stanisławowie pod l. 60. na rzecz dzierżawcy.

W dowód czego następują podpisy stron działających i dwóch świadków.

Stanisławów dnia 10. Marca 1872.

Karol W. wydzierżawiający.
Szymon E. dzierżawca.

Jako świadek
Ignacy R.
Jako świadek
Franciszek K.

Kontrakt dzierżawy gruntu.

Kontrakt dzierżawy,

Znak stempl. według sk. II.

który na dniu dzisiejszym między Fedorym B. posiadaczem gruntu rustykalnego pod l. 28. w Zboiskach jako wydzierżawiającym z jednej — a Mikołajem C. chałupnikiem w Malechowie jako dzierżawcą z drugiej strony pod następującymi warunkami został zawarty:

1. Fedory B. wydzierżawia następujące parcele do jego gruntu rustykalnego w Zboiskach należące, a mianowicie:

a) roli pod l. parc. 266. w przestrzeni 1. morg. 610 kwadr. sąż.					
b) pastwiska p. l. parc. 267. w " 1. " 200 " "					
c) lasu pod l. parc. 269. " " 3. " 550 " "					
d) łąki pod l. parc. 270. " " 3. " 78 " "					

razem w przestrzeni 8. morg. 1438 kwadr. sąż.

a które to parcele gruntu w niwie „Pod gajem“ są położone, — p. Mikołajowi C. na lat 6 po sobie następujących t. j. od 1. Lipca 1872 do końca Czerwca 1878 za czynsz roczny wzajemnie ugodzony w kwocie 160 złr. w. a. mówię sto sześćdziesiąt złr. w. a., zaś Mikołaj C. oświadcza, iż na tę dzierżawę i ugodzony czynsz zupełnie się zgadza;

2. dzierżawca obowiązuje się czynsz roczny w kwocie 160 złr. w. a. co roku każdego 1. Lipca i 1. Stycznia z góry wydzierżawiającemu wypłacać;

3. podatek gruntowy od zadzierżawionych części gruntu ma dzierżawca przez czas trwania dzierżawy sam ponosić;

4. dzierżawca obowiązuje się z wyjściem niniejszej dzierżawy zadzierżawione gruntu w takim samym stanie uprawy w jakim je odbiera zwrócić wydzierżawiającemu;

5. niemniej obowiązuje się dzierżawca parcele gruntu pod l. 366. i 269. przynajmniej dwa razy w czasie trwania dzierżawy należycie nawozić;

6. zezwala się Mikołajowi C. zadzierżawione gruntu poddzierżawiać, jednakże powinien wprzód o tem wydzierżawiającego zawiadomić i temuż osobę poddzierżawcy wskazać; wydzierżawiającemu Fedorowi B. przysłuha prawo wykluczyć poddzierżawiającego od poddzierżawy, jednakże winien w tym przypadku w przeciągu 24 godzin po zasłaniu zawiadomieniu dać swoje oświadczenie; nieoświadczenie się w przeciągu tego czasu ma być uznaniem za zezwolenie na osobę poddzierżawcy;

7. drogi do zadzierżawionych gruntów wiodące, utrzymywać ma dzierżawca własnym kosztem w dobrym stanie;

8. nieurodzaj lub klęski elementarne nie uprawniają dzierżawcę do żądania opuszczenia części czynszu dzierżawnego;

9. obydwie strony zrzekają się prawa naruszenia niniejszego kontraktu z powodu pokrzywdzenia nad połowę;

10. kosztą wygotowania niniejszego kontraktu, stemple i należytość od intabulacji ponosić ma sam dzierżawca;

11. Fedory B. zezwala niniejszem na intabulację praw dzierżawnych z tegoż kontraktu dla Mikołaja C. wypływających w stanie biernym swego gospodarstwa wiejskiego w Zboiskach pod l. 28.

W dowód czego następują własnoręczne podpisy stron działających i dwóch świadków.

Zboiska 1. Kwietnia 1872.

Jako świadek

Franciszek B.

Jako świadek

Ignacy J.

Fedory B. jako wydzierżawiający.

Mikołaj C. jako dzierżawca.

Kontrakt dzierżawy dóbr ziemskich.

K O N T R A K T D Z I E R Z A W Y,

Znak stemplowy według sk. II., ewentualnie po 50 ct. od arkusza i podać odpis do wymiaru należytości.

który na dniu tu niżej umieszczonym między p. Bronisławem J. właścicielem dóbr Tuczały w obwodzie Brzeżańskim w Galicyi położonych z jednej, — a p. Władysławem L. obecnym dzierżawcą dóbr Laszki z drugiej strony względem folwarku do tychże dóbr należącego „Rabin“ zwanego, z należącymi doń gruntami w przestrzeni 1,200 morgów 670 kwadr. sążni i pastwisk w przestrzeni 310 morgów 430 kwadr. sążni obejmującymi, niemniej browaru we wsi Tuczały się znajdującego i fabryki spirytusu tamże nowo urządzonej, z wyłączeniem prawa propinacji i dwóch młynów tamże się znajdujących — ułożony i zawarty został:

1. P. Bronisław J. właściciel dóbr Tuczały wypuszcza w dzierżawę folwark do tychże dóbr należący „Rabin“ zwany z browarem, fabryką spirytusu i z wszystkimi gruntami do tegoż folwarku należącymi na lat 12 po sobie następujących, t. j. od 1. Listopada 1872 do ostatniego października 1872 wraz z znajdującymi się tamże budynkami mieszkalnymi i gospodarskimi za czynsz roczny w kwocie 12,000 złr. w. a. mówię dwanaście tysięcy złr. w. a. ustanowiony — zaś p. Władysław L. oświadcza, iż się na tę dzierżawę i na czynsz ustanowiony zupełnie zgadza.

2. Dzierżawca obowiązuje się czynsz roczny w kwocie 12,000 złr. w. a. w kwartalnych ratach, t. j. d. 1. Lutego 1. Maja — 1. Sierpnia i 1. Listopada każdego roku do rąk właściciela dóbr

albo jego pełnomocnika z góry opłacać, niemniej obowiązują się w niniejszym kontrakcie ustanowione kary konwencyonalne i wszelkie wynagrodzenia najdalej z najbliższą ratą czynszu niszczyć, wolno jednak dzierżawcy wyżej rzeczony spłaty nawet przed przypadłym terminem czynić, od spóźnionych zaś wypłat 6 procent odsetki zwłoki opłacać. Niewolno dzierżawcy swych wzajemnych pretensyj z bieżącego czynszu sobie potrącać, gdyż potrącanie takich pretensyj z zapadłego do placenia czynszu jako zaleganie wypłat czynszu uznaniem, a takie zaległości w wypłacaniu czynszu dzierżawnego w postanowionych terminach uważaniem będzie przez wydzierżawiającego jako złamanie kontraktu.

3. W celu ubezpieczenia wydzierżawiającego ma dzierżawca złożyć kaucję w wysokości półrocznego czynszu dzierżawnego, albo w gotówce albo w obligacjach długu Państwa na oddawcę opiewających według kursu giełdy, albo przez zapis na hipotekę przez wydzierżawiającego przyjętej; niemniej obowiązują się dzierżawca wszelki ubytek z kaucyi w razie, gdyby wydzierżawiający część onej na pokrycie swoich należności i wynagrodzeń obrócić był zmuszonym — natychmiast uzupełnić, a każde zaniebanie w dopełnieniu tego obowiązku uzupełnienia kaucyi uważaniem będzie przez wydzierżawiającego za złamanie kontraktu; nareszcie rezyzy dzierżawca za pewność w wypłacaniu wszelkich należności i wynagrodzeń oprócz kaucyi całym swoim ruchomym i nieruchomym majątkiem.

4. Wydzierżawiający nie przyjmuje na siebie odpowiedzialności za wszelką niedokładność w wymiarze przestrzeni wydzierżawionych gruntów.

5. Wydzierżawiający oświadcza gotowość, wszelkie koszta z powodu melioracyi wydzierżawionych dóbr przez dzierżawcę poczynione przy wyjściu dzierżawy tylko w tym razie wynagrodzić, jeżeli przez takowe wartość dóbr stale się powiększyła, — zaś koszta na wszelkie restauracyełożone, z uwzględnieniem umniejszenia wartości tychże przez czas aż do wyjścia kontraktu, tylko wtedy, jeżeli dzierżawca przed każdym skutecznieniem takowych, przedłożeniem planów i kosztorysów wydzierżawiającego zawiadomił i od tegoż zezwolenie uzyskał, również wszelkie te melioracye w dobrym odda stanie. — Za wszelkie, bez zezwolenia wydzierżawiającego poczynione melioracye, nie ma dzierżawca prawa żądać wynagrodzenia, traci wszelkie poczynione koszta a melioracye przechodzą na wydzierżawiającego bez żadnego wynagrodzenia.

6. Dzierżawca obowiązują się grunta mu oddane w ten sposób uprawiać, aby stan gospodarstwa się nie pogorszył i siła urodzajności gruntów się nie umniejszała, lecz owszem większa urodzajność się okazała, w którym to celu czynią się następujące postanowienia, od których dzierżawca bez przyzwolenia wydzierżawiającego opstępywać nie śmie, a to:

- a) nie może czynić żadnych zmian w istniejącym rodzaju uprawy gruntów;
- b) wszystkie istniejące urządzenia, mające na celu ulepszenie gospodarstwa, — ciągle w dobrym stanie utrzymywać, — niemniej powinien wszystkie z temiż gruntami graniczące miedze, drogi, groble i t. p. z zwykłych chwastów szczególniej ostów oczyszczać;
- c) zagospodarowanie gruntów porucza się zupełnie woli dzierżawcy;
- d) uzyskana z dóbr wydzierżawionych pasza, słoma i nawóz ma być tylko w tych dobrach ku podniesieniu siły produkcyjnej gruntów w odpowiedni sposób użytą;
- e) w celu nadzoru wypełnienia tych, ku dobremu zagospodarowaniu poczynionych postanowień, zastrzega sobie wydzierżawiający wolność każdej chwili inspekcji tak dóbr samych, gospodarki i przepisanych ksiąg gospodarskich; za niedopełnienie postanowień w tym ustępie poczynionych, ma dzierżawca zapłacić karę konwencyonalną w kwocie 100 zlr. i oprócz tego jest obowiązany każdą udowodnioną szkodę wynagrodzić i wszystko do pierwotnego stanu przywrócić, w przeciwnym bowiem razie uczyni to wydzierżawiający kosztem dzierżawcy.

7. Wszelkie budynki, do których także studnie, mosty, poręcze i opłocenia należą, oddają się według inwentarza dokładnie w ich częściach składowych opisane, i w takim stanie, w jakim się w czasie oddania dzierżawy znajdują. — Jeżeliby się w czasie oddania okazało, że niektóre z budynków grożą zawaleniem się lub są bardzo uszkodzone, ma takowe dzierżawca kosztem wydzierżawiającego naprawić kazać, przyczem jednakże oznaczenie, które z tych budynków i jakim kosztem mają być zrestaurowane wyłącznie wydzierżawiający z wykluczeniem wszelkiego cudzego wpływu sobie zastrzega. Dzierżawca zaś jest obowiązany, uszkodzone i do zrestaurowania przeznaczone budynki przywieść do dobrego stanu, poczem położone w tym celu już wyznaczone koszta zwrócone mu będą; niemniej obowiązany jest dzierżawca, te w ten

sposób zrestaurowane i jemu oddane budynki nadal własnym kosztem w dobrym utrzymywać stanie, a z wyjściem kontraktu takowe w takimże stanie oddać, i za każdy z nich ubytek i zaniechanie naprawy dać zupełne zadosyćczynienie, przyczem jednakże za zużycie zwykłym użytkowaniem takowych spowodowane, nie jest odpowiedzialnym.

Dzierżawcy wolno w celu porządnego utrzymywania budynków dworskich używać do tego znajdujących się w dobrach materiałów budowlanych.

Wydzierżawiającemu przysłuży prawo odbywania co roku oględzin stanu budynków i nakazania dzierżawcy najrychlejszego uskutecznienia niezbędnych restauracji w szczególności.

Gdyby dzierżawca poleconych mu napraw aż do przyszłych oględzin nie uskutecznił, w takim razie może to sam wydzierżawiający kosztem dzierżawcy uskutecznić.

Dzierżawca obowiązany jest także już objęte albo za zezwoleniem wydzierżawiającego nowo postawione budynki w Towarzystwie asekuracyjnym zabezpieczyć i z zapłacenia tym celem premii rocznej lub kilkuletniej policą asekuracyjną się wykazać.

Gdyby z powodu zaniedbania tego warunku w razie pogrzelni nie otrzymał od Towarzystwa asekuracyjnego albo wcale żadnego albo tylko częściowe otrzymał wynagrodzenie, odpowiada za wszelką ztąd wynikłą szkodę, na zabezpieczenie niniejszego kontraktu w zastaw danym majątkiem.

W razie zniszczenia lub uszkodzenia budynków przez przypadek elementarny, ma takowe wydzierżawiający w ten sposób przyprowadzić do pierwotnego stanu, iż wyznaczy dzierżawcy odpowiednią kwotę do uskutecznienia naprawy szkód wyrządzonych w oznaczonym przez wydzierżawiającego sposobie, a które to kwoty tylko w miarę uskuteczionych przez dzierżawcę restauracji wydawane będą.

Oznaczenie sposobu, w jaki te restauracje mają być dokonane, przysłuży wyłącznie wydzierżawiającemu.

Gdyby się dzierżawcy okazała potrzeba w celu lepszego zagospodarowania się niektóre z istniejących już budynków przeistoczyć lub rozszerzyć, albo budynek nowy wystawić, w takim razie mają być zastosowane postanowienia w ustępie piątym względem melioracji oznaczone.

8. Wszystkie do dóbr wydzierżawionych należące drogi polowe i komunikacyjne, o ile takowe nie kosztem rządowym lub

gminy mają być utrzymywane, winien dzierżawca utrzymywać w odpowiednim i do użytku zdatnym stanie własnym kosztem.

Zakładanie dróg nowych wymaga zezwolenia wydzierżawiającego i w danym razie może takowe za meliorację być poczytane.

9. Wydzierżawiający ponosić ma:

- wszystkie podatki gruntowe i domowe wraz ze wszystkimi rządowymi i krajowymi dodatkami;
- ciężary patronatu;
- obecnie lub na przyszłość wymierzyć się mający podatek dochodowy, od gruntu i budynków.

Dzierżawca zaś ponosić ma:

- podatek akcyzowy wszelkiego rodzaju;
- podatek dochodowy i zarobkowy od jego dochodu i zarobkowania wymierzony;
- wszystkie jego osoby wraz z rodziną, jego majątku i dochodów dotyczące podatki rządowe i gminne;
- wszystkie ciężary kwaterunkowe i podwodowe za pobieraniem prawnie ustanowionych za to wynagrodzeń;
- wszystkie publiczne powinności konkurencyjne, jakoteż ciężary komunalne wymierzone i nałożone, z wyjątkiem takich, które wyłącznie osoby wydzierżawiające dotyczą.

10. Objęcie w posesję i zwrot, jakoteż odpłata wszelkich wynagrodzeń ma się dziać według spisanego inwentarza, stanowiącego nierozdzielną część składową niniejszego kontraktu.

Dzierżawca niema żadnego prawa do zapasów, w czasie oddania mu dóbr w dzierżawę na składach lub na polu się znajdujących płodów.

Oddane dzierżawcy według inwentarza sprzęty gospodarskie, narzędzia, maszyny i t. p. ma tenże przy wyjściu dzierżawy z uwzględnieniem zwykłego użytkowania tychże, oddać w stanie do dalszego użytkowania zdatnym, albo dać stosowne wynagrodzenie.

11. W wypadkach złamania kontraktu w tymże kontrakcie bliżej określonych, przysłuży wydzierżawiającemu prawo domagać się rozwiązania niniejszego kontraktu każdego czasu i takowe do skutku doprowadzić.

Przeniesienie tych praw dzierżawnych na drugiego, t. j. poddzierżawienie może się dziać tylko za zezwoleniem wydzierżawiającego, które tylko wtedy danem będzie, jeżeli kwalifikacye

nowego dzierżawcy uzna za stosowną. Tak samo nie wolno dzierżawcy wypuścić dobra zadzierżawione w częściową poddzierżawę bez poprzedniego zezwolenia wydzierżawiającego, a które tylko w takim razie udzielonem będzie, jeżeli ze względu na dostarczenie sił roboczych lub dla innych ważnych powodów, takie poddzierżawienie okaże się według zdania wydzierżawiającego koniecznym i celowi odpowiednim.

Nienpoważnione odstąpienie lub poddzierżawienie uznanem będzie jako złamanie kontraktu; i w takim razie przysłuży wydzierżawiającemu prawo do natychmiastowego wydalenia poddzierżawcy.

12. Dzierżawca jest obowiązany do najściślejszego nad wszystkiem dozoru, cokolwiekby przedmiot niniejszej dzierżawy lub połączone z tą prawa na uszczerbek narazić mogło.

Szczególniej powinien dzierżawca strzedz istniejących granic i znaków granicznych i takowe utrzymywać, o każdym zaś dostrzeżonem naruszeniu tychże wydzierżawiającemu natychmiast donieść.

Wydzierżawiający zastrzega sobie wolność każdorazowych oględzin, a według okoliczności i obejścia granicznego wedle praktykowanego w tym względzie zwyczaju, zaś dzierżawca się obowiązując, w tym celu udzielić wszelkiej możliwej pomocy.

Gdyby ze względów administracyjnych lub publicznych, albo ze względu na zaokrąglenie (arondowanie) granic lub też z powodu ugody z osobami trzecimi okazała się potrzeba wydzielenia albo też zamiany pojedynczych części składowych z dzierżawy, niema się temu dzierżawca sprzeciwić. W razie jednak umniejszenia przestrzeni albo jakości gruntów wydzierżawionych, przyznaje się dzierżawcy stosunkowe opuszczenie z czynszu; wzajemnie zaś dzierżawca jest obowiązany z powodu pomnożenia przestrzeni i jakości gruntów wydzierżawionych, do opłacania stosunkowo wyższego czynszu dzierżawnego.

Również nie przysłuży dzierżawcy prawo z powodu zmian lub ograniczeń co do pożytków ubocznych i zarobkowania domagać się opuszczenia z czynszu lub jakiegokolwiek odszkodowania, tylko w razie zupełnego ustania pożytków ubocznych i zarobkowania bądź te z powodu postanowień prawnych, bądź ugod zawartych, może dzierżawca żądać odpowiedniego opuszczenia z czynszu lub wynagrodzenia.

Przy znoszeniu służebnictw na dobrach wydzierżawionych

już istniejących, ma dzierżawca pilnie na to baczyć, aby takowe przez zwyczaj lub zasiedzenie nie były powiększane i aby nowe nie powstawały, — gdyby w ostatnim razie do zapobieżenia nie wystarczały mu środki rozporządzalne, powinien o tem wydzierżawiającego natychmiast zawiadomić.

Niemniej jest obowiązkiem dzierżawcy przedmiot wydzierżawiony przed wylewami wód i urywaniem się ziemi przez utrzymywanie grobel i wałów już istniejących ubezpieczać, o każdym grożącym wypadku wydzierżawiającego zawiadamiać i w celu odwrócenia takowych według możliwości zapobiegać, w razie zaś zaszłego wypadku doniesienie w właściwej drodze uczynić.

W razie uszkodzenia budowli, sprzętów i przyrządów obowiązując się wydzierżawiający takowe napowrót do dobrego stanu przyprowadzić, jednakże za użyciem materiałów w dobrach wydzierżawionych się znajdujących i tamże wygotować się mogących, czemu dzierżawca sprzeciwić się nie może.

Za zaniedbanie tych powinności dotyczących się utrzymywania przedmiotu dzierżawy w całości, odpowiada dzierżawca, i w razie zaniedbania tych powinności, zapłaci wydzierżawiającemu karę konwencyonalną w kwocie 100 zlr. w. a.

13. Z powodu zaszłych wypadków elementarnych z wyjątkiem pogorzeł, przysłuży dzierżawcy prawo żądania opuszczenia z czynszu dzierżawnego tylko w razie, jeżeli według prawnych postanowień z powodu tych wypadków właścicielom dóbr pewna kwota podatków z urzędu odpisaną zostanie — i jeżeli na dzierżawcy ciężar nie będzie zaniedbanie powinności, w poprzednim ustępie nań nałożonych.

14. Wydzierżawiającemu przysłuży prawo, nie tylko w wypadkach w ustępie 2., 3. i 11. przytoczonych co do zaniedbania w wypłacaniu rat dzierżawnych i co do poddzierżawy się odnoszących, uznać dzierżawcę za łamiącego kontrakt, lecz także i wtedy, jeżeliby dzierżawca za naruszenie niniejszego kontraktu w jednym i tym samym rodzaju 3 razy do zapłacenia kary konwencyonalnej miał być pociągany.

We wszystkich wypadkach złamanie kontraktu przysłuży wydzierżawiającemu prawo oddać natychmiast zarząd i gospodarstwo dóbr wydzierżawionych sekwestrowi, w właściwej drodze ustanowionemu na koszt i niebezpieczeństwo dzierżawcy, — przedsięwzięcie licytację praw dzierżawnych i w razie danym, przyjąć zacenienie poniżej ceny wywołania, a w razie bezskutecznej,

tylko w jednym terminie przedsięwziąć się mającej licytacji, dzierżawę z wolnej ręki trzeciemu wypuścić.

Dzierżawca powinien za wszystkie z tego powodu poczynione koszty, wynikłe utraty i ubytki dać zupełne zadośćuczynienie.

15. W razie śmierci dzierżawcy przechodzi prawo dzierżawy na tegoż spadkobierców, jeżeli w przeciagu sześciu miesięcy po śmierci dzierżawcy nie będzie miał dostatecznej rękojmi o dalsze dobre utrzymywanie dzierżawy i z tego powodu osoba następcy najdalej w 4 tygodnie powinna mu być wskazana, inaczey bowiem nastąpi bezzwłocznie wypowiedzenie.

W razie wypowiedzenia gaśnie kontrakt z następującym 31. Października i tylko wtedy, jeżeliby wypowiedzenie nie nastąpiło w sześć miesięcy przed 1. Listopada, dzierżawa trwać ma aż do drugiego 31. Października, jeżeliby w tym względzie nie przyszło do osobnego porozumienia.

16. Spory z tego kontraktu powstałe, bądź w tychże wydzierżawiający będzie albo powodem albo oskarżonym, niemniej wszelkie kroki sądowe w celu zabezpieczenia lub egzekucyi mają być przed c. k. sąd obwodowy w Złoczowie wytoczone i tamże przeprowadzone.

17. Jeżeliby dzierżawca w skutek sumiennego spełniania warunków niniejszego kontraktu podniósł urodzajność gruntów przez dobre zagospodarowanie i należytą tychże uprawę, ma się spodziewać od wydzierżawiającego odnowienia tegoż kontraktu, powinien jednak dzierżawca w ośmnaście miesięcy przed wyjściem onegoż o to postarać się i odnośnie do ulepszonych stosunków podać czynsz odpowiedni.

18. Niniejszy kontrakt dzierżawy staje się podpisaniem onegoż dla obu stron obowiązującym.

19. Koszta wygotowania niniejszego kontraktu i opłaty stemplowe ponosi dzierżawca.

20. Wydzierżawiający zezwala na intabulację praw dzierżawnych, dzierżawcy z niniejszego kontraktu przysługujących w stanie biernym dóbr Tuczapy, co jednak dzierżawca ma skutecznie własnym kosztem.

W dowód czego następują własnoręczne podpisy stron działających i dwóch świadków.

Lwów dnia 1. Marca 1872.

Podpisy świadków.

Podpisy stron.

K O N T R A K T,

który między WW. Dyonizym i Anielą N. z jednej strony, a W. Stefanem N. z drugiej strony o dzierżawę dóbr Ronów i Stanisławówka w następujący sposób zawarty został:

I. WW. Dyonizy i Aniela N. będąc właścicielami części dóbr Ronów i Stanisławówki w powiecie Żółkiewskim położonych jak ks. Dom.... p.... n.... on. na imię WW. Dyonizego i Anieli N. zapisanej, wypuszczają dobra te Wmu Stefanowi N. w dzierżawę od dnia 1. Marca 1872 do tegoż dnia 1881 trwać mającą, z wszelkimi gruntami niegdyś dominikalnemi, łąkami, pastwiskami, ogrodami w takich granicach, w jakich je sami posiadają i posiadać prawo mają, ze stawkiem i młynem, z budynkami i propinacją do tej części należącą. Oświadczają przytem WW. Dyonizy i Aniela N., że do dóbr w mowie będących, niniejszym kontraktem wydzierżawionych, należą następujące grunta, t. j. 347 wyraźnie trzysta czterdzieści siedm morgów 41 kwadr. sążni ornego pola 350 wyraźnie trzysta pięćdziesiąt morgów 70 kwadr. sążni łąk i 7 wyraźnie siedm morgów 1121 kwadr. sążni ogrodu, że przeto WW. Dyonizy i Aniela N. rzeczzone grunta w objętości wyszczególnionej Wmu Stefanowi N. wydzierżawiają. Z dzierżawy tej excypują się jednak grunta, które według pomiaru katastralnego z r. 1854 oznaczone są jak następuje: parcelą l. 1505 objętości 1060 kwadr. sążni, parcelą l. 1538 objętości 235 kw. sąż., parcelą l. 1539 objętości 1 morg 750 kw. sąż., parcelą l. 1540 objętości 1166 kw. sąż., parcelą l. 1551 objętości 3 morgi 848 kw. sąż., parcelą l. 1600 objętości 112 kw. sążni, parc. l. 1601 objętości 2 morgi 1332 kw. sąż., parc. l. 1603 objętości 6 morgów 257 kw. sąż., parc. l. 1629 objętości 2 mrg. 1217 kw. sąż., parc. l. 1630 objętości 1253 kw. sąż., parcelą l. 1631 objętości 2 morgi 175 kw. sąż., parc. l. 1635 objętości 1 morg 779 kw. sążni, parc. l. 2609 objętości 8 morgów 569 kw. sąż., przeto razem trzydzieści jeden morgów (31) 336 kw. sążni, dalej dom mieszkalny z zabudowaniami i propinacją na Tułmaczu.

II. Jako czynsz dzierżawny stanowią strony w pierwszych trzech latach, t. j. od dnia 1. Marca 1872 po 2800 zlr. w. a. wyraźnie dwa tysięcy osmset zlr. w. a., zaś za resztę sześć lat t. j. od d. 1. Marca 1875 począwszy po 3000 zlr. w. a. wyraźnie trzy tysięcy zlr. w. a. rocznie. Czynsz dzierżawny w ten sposób uiszczać się ma:

- a) przy podpisaniu obecnego kontraktu wypłaca Stefan N. wydierżawiającym Dyonizemu i Anieli N. trzy tysiące (3000) zlr. w. a., a WW. wydierżawiający z odebranej tej kwoty wypłacającego kwituja.
- b) Obowiązuje się W. Stefan N. zapłacić d. 17. Marca 1872 dwa tysiące sześćset (2600) zlr. w. a., któremi to kwotami dwuletni czynsz t. j. za czas od 1. Marca 1872 do d. 1. Marca 1874 umorzonym zostaje. Ponieważ jednak łąka w uroczysku „Pasieki“ położona przez WW. wydierżawiających kolonistom w Jaguni na rok 1872 wydierżawioną została i WW. wydierżawiający czynsz dzierżawny już odebrali, przeto z raty najdalej 1. Marca 1874 płacić się mającej w kwocie 2600 zlr. w. a. potrąci sobie W. Stefan N. 368 zlr. wyraźnie trzysta sześćdziesiąt ośm zlr. w. a. tytułem odszkodowania za nieużywanie tej łąki.
- c) Od 1. Marca 1874 począwszy, obowiązuje się W. Stefan N. umówiony jak wyżej czynsz dzierżawny w półrocznych równych ratach t. j. od 1. Marca i 1. Września każdego roku do rąk właścicieli lub ich wykazanych zastępców we Lwowie wypłacać.

W razie uchybienia terminu wypłaty czynszu przypada złożona według ustępu XVII. kaucya na rzecz WW. wydierżawiających i umowa ta rozwiązana zostaje; W. Stefan N. obowiązany jest najdalej do dni czternastu z zadierżawionych dóbr ustąpić, i prócz tego tytułem wynagrodzenia szkody całoroczny czynsz WW. wydierżawiającym wypłacić.

III. Do dzierżawy tej dodają WW. wydierżawiający W. Stefanowi Jordanowi na czas dzierżawy dziesięć morgów lasu w uroczysku „Perenów“, które przez rzeczoznawcę najdalej do dnia 1. Marca 1872 odmierzono być mają. Zdjęta na mocy tego wymiaru mapa przez strony kontraktujące podpisaną być winna, i stanowi część uzupełniającą obecnej umowy. Z przestrzeni tej wolno W. Stefanowi N. rocznie przez czas trwania dzierżawy morg jeden na użytek swój z zachowaniem przepisów ustawy lasowej wyrąbać. Las ten przez W. Stefana N. oczyszczonym być winien, obowiązany jest jednak W. Stefan N. w każdym wyrąbać się mającym morgu dziesięć sztuk nasienników pozostawić, które WW. wydierżawiający przez leśniczego swego wskażą i oznaczą.

IV. Do dzierżawy tej należą i pustki znajdujące się w obszarze gruntów do dóbr wydierżawionych należących. Wolno jednak WW. wydierżawiającym pustki teraz sprzedawać a W. Ste-

fan N. z tytułu tego żadnych sobie przeciw WW. wydierżawiającym pretensyj rościć nie może.

V. Ponieważ WW. wydierżawiający celem lepszego arondowania dóbr komasację gruntów przedsięwziąć zamierzają przeto W. Stefan N. nie chcąc stawiać przeszkód do melioracji gospodarstwa, zezwala na przedsięwzięcie takowej. Gdy jednak przez przedsięwzięcie tej komasacji W. Stefan N. w swoim planie gospodarczym na szkodę wystawionym być może, przeto zastrzeżeniu sobie, że takowa tylko za obustronnem porozumieniem traktujących stron odbyć się może.

VI. W. Stefan N. obowiązany jest wszelkie grunta tak zwane dominikalne, do dzierżawy należne, sam odebrać i obsiewać i nie wolno mu takowych na spółkę wypuszczać. W razie uchybienia przeciw temu zastrzeżeniu umowa ta za rozwiązana uważana będzie i prócz straty kaucyi obowiązany W. Stefan N. do dni czternastu z dzierżawy tej ustąpić.

VII. W sadach owocowych do dzierżawy należących nie wolno W. Stefanowi N. bydła paść, a to pod rygorem kary konwencyonalnej 100 zlr. w. a. od wypadku do wypadku, którą WW. wydierżawiający sobie z kaucyi złożonej stracić mogą.

VIII. W. Stefan N. obowiązany jest budyki, parkany i płoty w dobrym utrzymywać stanie, wszelki do reparacji potrzebny materiał nie uprawiony, o ile takowe na gruncie się znajduje z wyjątkiem jednak słomy, dostarczą WW. wydierżawiający bezpłatnie, inny materiał jakoteż wszelkie wydatki, w gotowiznie na taką restaurację potrzebne, ponosi W. Stefan N., z powodu tego W. Stefan N. przeciw WW. wydierżawiającym żadnych pretensyj sobie rościć nie może.

IX. Nie wolno W. Stefanowi N. w czasie trwania dzierżawy budynków nowych stawiać bez porozumienia się i wyraźnego zezwolenia WW. wydierżawiających. Gdyby W. Stefan N. budynek jaki bez zezwolenia właścicieli wystawił, będzie mógł używać go podczas dzierżawy, lecz nie ma prawa z tytułu tego jakiegokolwiek domagać się bonifikacyi, przeciwnie obowiązany będzie po skończonej dzierżawie budynek ten własnym kosztem rozebrać i materiał sobie zabrać, czego jeżeli do czternastu dni nie uczyni, budynek ten staje się własnością WW. wydierżawiających.

X. Dzierżawy tej nie wolno W. Stefanowi N. nikomu ani subarendować, ani cedować, ani w całości ani częściami wyjąwszy jednak prawa propinacyi i młyna, które subarendować prawo mieć będzie.

XI. Wszystkie rekwizycje rządowe zaspokoi W. Stefan N. wszakże bonifikacya za takowe wypłacić się mająca, należy do W. dzierżawcy.

XII. WW. wydzierżawiający obowiązani są wszystkie hipotekowane na dobrach w mowie będących kapitały, procenta od kapitałów zahipotekowanych równie jak i podatki monarchiczne z wyjątkiem podatków, osoby W. Stefana N. tyczących się, z własnych funduszków opłacać. Gdyby wszakże zaspokojenie czy to kapitałów i odsetek hipotekowanych czy też podatków do Wielmożnych wydzierżawiających należących na gruncie poszukiwano, a tem samem W. Stefan N. do zapłacenia takowych zmuszonym został, natenczas przysłuży W. Stefanowi N. prawo potrącenia wyłożonej w zastępstwie WW. wydzierżawiających na opłacenie czy to kapitałów, czy procentów, lub podatków kwoty z najbliższej raty dzierżawnej po wypłacie tej zapadającej, a w razie, gdyby ta na zaspokojenie zapłaconej przez niego kwoty nie wystarczyła z rat następujących. W tym celu postanowiły strony, że WW. wydzierżawiający obowiązani są przy odbieraniu rat dzierżawnych przed W. Stefanem N. wykazać się kwitami towarzystwa kredytowego i urzędu podatkowego, że zapadłe należności niszczone zostały, i gdyby tego nie uczynili, wolno W. Stefanowi N. z raty dzierżawnej kwotę na zapłacenie tych należności potrzebną potrącić, a raczej takową w ratę dzierżawną wliczyć, a WW. wydzierżawiający na to wyraźnie zezwalają. W. Stefan N. zaś obowiązany jest najdalej do dni czternastu, od dnia zapadłej raty dzierżawnej kwotę tę w ratę dzierżawną wliczoną, komu należy zapłacić, ileże w razie przeciwnym umowa ta rozwiązana zostaje, i kaucya na rzecz WW. wydzierżawiających przypada. W. Stefan N. za zaplaceniem całorocznego czynszu dzierżawnego tytułem wynagrodzenia szkody z dzierżawy natychmiast ustąpić obowiązany będzie.

XIII. Jako premię asekuracyjną za wszystkie budynki do dzierżawy należące, tak gospodarcze, mieszkalne, jakoteż wszystkie karczmy i młyn, winien W. Stefan N. dnia 1. Lutego każdego roku kwotę 55 złr. wyraźnie pięćdziesiąt pięć złr. w. a. do rąk WW. wydzierżawiających wypłacić, a WW. wydzierżawiający obowiązani są wszystkie budynki do dzierżawy należące od szkód ogniowych zabezpieczyć. W razie Boże broń ognia WW. wydzierżawiający podnoszą kwotę za wynagrodzenie szkody wypłacić się mającą i obowiązani są natychmiast do odbudowania uszkodzonych budynków przystąpić. Przy częściowem spaleni muszą budynki do trzech miesięcy być odbudowane, przy zupełnem spale-

niu wszystkich budynków do roku. Gdyby w przeciągu tego czasu odbudowanie nie nastąpiło, natenczas wolno Stefanowi N. odbudowanie to własnym kosztem skutecznie a koszta ztąd wynikłe z czynszu dzierżawnego potrącić, dowód na wysokość takowych stanowi rachunek przez W. Stefana N. przedłożyć się mający. Gdyby w takim wypadku czynsz ze względu na czas trwania dzierżawy na zapłacenie należności za odbudowanie spalonych budynków nie wystarczył, a WW. wydzierżawiający kwotę tę W. Stefanowi N. nie wypłacili, natenczas W. Stefan N. prawo mieć będzie nadal pod temi samemi warunkami tak długo, przy dzierżawie pozostać pokąd kwota ta z czynszu dzierżawnego zaspokojoną nie zostanie.

XIV. W razie innych elementarnych wypadków szkodę ponosi W. Stefan N. i z tytułu tego żadnej bonifikacyi żądać nie ma prawa.

XV. W razie zniesienia prawa propinacyi potrąca sobie W. Stefan N. z czynszu dzierżawnego roczną kwotę pięćset (500) złr. w. a.

XVI. W ostatnim roku dzierżawy winien W. Stefan N. najdalej do dnia 1. Października zasiewy jesienne przy widzu WW. wydzierżawiających skutecznie, a to 52 korcy przeniej na polu wygonojem i 94 i półkorcy pszenicy na polu stosownie do planu gospodarczego. Na wiosenny zasiew winien W. Stefan N. suche i czyste zboże bez groszku i kakułu, WW. wydzierżawiającym w szpichlerz oddać, które wydzierżawiający na dniu 1. Marca 1872 W. Stefan N. dać są obowiązani a to: jęczmienia wagi 140 fnt. wied. korcy 70, pszenicy jarej wagi 160 fnt. wied. korcy 10, grochu korcy 6, hreczki wagi 140 fnt. wied. korcy 35, owsa wagi 100 fnt. wied. korcy 160, kartofli korcy 40, prosa korzec jeden. Wolno jednak WW. wydzierżawiającym przy wejściu kontraktu dzierżawnego zasiewy jare i ozime w większej ilości skutecznie i na polach, jakie za stosowne uznają a W. Stefanowi N. nie wolno jakichkolwiek trudności robić.

XVII. Na zabezpieczenie przyjętych obowiązków obowiązuje się W. Stefan N. dnia 1. Marca 1872 kaucyę w papierach według ostatniego kursu giełdowego lwowskiego lub wiedeńskiego w wartości 1500 złr. w. a. wyraźnie tysiąc pięćset złr. w. a. do rąk WW. wydzierżawiających złożyć. Odsetki od tej kancyi pobierać będzie W. Stefan N. Gdyby kaucya ta według ustępu VII. uszczuploną została, natenczas obowiązany będzie W. Stefan N. takową do dni czternastu uzupełnić, a to pod rygorem

rozwiązania obecnej umowy i ustąpienia natychmiastowego z dzierżawy, kaucya ta po ukończeniu dzierżawy, za wręczeniem zezwolenia do extabulacji praw dzierżawnych W. Stefanowi N. zwróconą zostanie, przed udzieleniem tego zezwolenia ze strony W. Stefana N. WW. wydzierżawiający do wydania kaucyi obowiązani nie są.

XVIII. WW. Dyonizy i Aniela N. zezwalają, aby obecny kontrakt w księgi tabularne wpisano i z mocy tego wszelkie prawo W. Stefana N. z tego kontraktu pochodzące w stanie biernym wydzierżawionych dóbr Ronów i Stanisławówka na rzecz jego zaintabulowano.

XIX. Ponieważ WW. Dyonizy i Aniela N. zamierzają na hipotekę w umowie będących dóbr Ronów i Stanisławówka pożyczkę zaciągnąć, przeto W. Stefan N. oświadcza, że dla pożyczki w galic. kasie oszczędności, w galic. Towarzystwie kred., w galic. Banku hipotecznym lub w wiedeńskim narodowym, aż do wysokości 8000 złr. w. a. wyraźnie ośm tysięcy złr. w. a. i wszelkich innych praw i obowiązków z pożyczką taką połączonych prawo pierwszeństwa tabularnego przed swojemi prawami ustępuje i oświadcza dalej, że w razie potrzeby osobny dokument treści ustępu obecnego wystawić obowiązują się.

XX. Koszta kontraktu tego wyjąwszy kosztów intabulacji ponoszą strony po połowie.

XXI. W sporach z tej umowy wyniknąć mogących poddają się strony jurysdykcji sądu powiatowego miej. del. Sek. I. dla miasta i przedmieść we Lwowie lub sądu tego, który wprowadzić się mającej organizacji sądownictwa w miejsce tego sądu postanowionym zostanie.

XXII. Wszelkie budynki do dzierżawy należące, jako to: dwór Ronów z zabudowaniami gospodarczemi, dwie karczmy i młyn oraz dom mieszkalny dla sług odbiera W. Stefan N. przez podpisanie niniejszego kontraktu, których dokładne opisanie i inwentarz najdalej do 1. Marca 1872 sporządzić i przez obie strony podpisać się ma. Inwentarz ten stanowić będzie część uzupełniającą obecnej umowy i W. Stefan N. obowiązany będzie budynki w stanie, w tym inwentarzu wskazanym po expiracji dzierżawy, WW. wydzierżawiającym oddać.

XXIII. Ponieważ WW. wydzierżawiający parcelą pod l. kat. 2303 w objętości pięciu morgów 945 kwadr. sąż. na rok 1872 wydzierżawili. Oleksie N., który obowiązany jest połowę zbiorów

tymże wydzierżawiającym tytułem czynszu dzierżawnego oddać, przeto WW. wydzierżawiający odstępują wszelkie prawa jakie im w obec wspomnianego Oleksy N. z powyższej umowy przysługują W. Stefanowi N., który jednak i przyjęte z tej umowy obowiązki w miejsce WW. wydzierżawiających przyjmuje.

XXIV. Ponieważ dom mieszkalny w Ronowie wymaga koniecznie naprawy, przeto WW. wydzierżawiający obowiązują się takową najdalej do dnia 1. Lipca 1872 skutecznie, a po reparacji tego domu inwentarz, o którym wyżej mowa, stosownie będzie zrektifikowanym.

XXV. Gdyby w czasie płacenia rat dzierżawnych aż do srebrowa w stosunku do banknotów austriackich na giełdzie wiedeńskiej wyżej jak 25 procent notowano t. j. gdyby za sto złr. brzęczącej monety więcej jak sto dwadzieścia pięć złr. w. a. banknotami płacić wypadało, natenczas obowiązany będzie W. Stefan N. nadwyżkę aż nad 25 procent WW. wydzierżawiającym dopłacić.

XXVI. Przez podpisanie obecnej umowy odbiera W. Stefan N. symbolicznie fizyczne posiadanie zadzierżawionych dóbr Ronów i Stanisławówka z wyjątkiem excypowanych w ustępie I. tej umowy gruntów i przedmiotów.

XXVII. Strony kontraktujące oświadczają, że z dzierżawy tej wyjęte są wszystkie lasy do wydzierżawionych dóbr Ronów i Stanisławówka należące z wyjątkiem przestrzeni dziesięciu morgów, o których mowa w ustępie III. Pożytki więc z lasów i zarząd tychże należą do WW. wydzierżawiających.

XXVIII. W razie, gdyby WW. wydzierżawiający procentów czyli kuponów od kaucyi w myśl ustępu XVII. w terminie do wypłaty przypadającym W. Stefanowi N. nie wypłacili, tenże prawo mieć będzie potrącenia sobie takiej kwoty z przypadającej najbliższej raty dzierżawnej, jaka wartości kuponów od złożonej kaucyi należących się, odpowiadać będzie.

XXIX. Stanowi się wyraźnie, że W. Stefanowi N. prawo przysłuży, każdorazową ratę dzierżawną, jako też kaucyę w sumie 1.500 złr. w. a. do rąk jednego z WW. wydzierżawiających t. j. do rąk W. Dyonizego N. lub też do rąk W. Anieli N. zapłacić, a ponieważ prawa WW. wydzierżawiających są niepodzielne i za takowe niniejszem się uznają, przeto kwit od jednego z tychże stanowić będzie zupełny dowód, że rata dzierżawna zapłaconą, a kaucya należycie złożoną została.

W dowód czego strony obecny kontrakt w przytomności świadków własnoręcznie podpisują i takowy intabulować pozwalają.

Działo się we Lwowie 1. Marca 1872.

Aniela N. jako wydzierzawiająca m. p.

Dyonizy N. jako wydzierzawiający m. p.

Stefan N. dzierżawca m. p.

Jako świadek Dr. Karol N. m. p.

Jako świadek Wincenty N. m. p.

K O N T R A K T,

który między WW. Dyonizem Juliuszem N. imieniem własnem, tudzież jako cesyonaryszem Wgo Hipolita N. sub. praes. 16. Czerwca 1862 dol. 26.386 wykazany, Marcelą i Aniela N. jako deklarowanymi spadkobiercami ś. p. Stanisława N. z przystąpieniem dożywotniczki Wnej Pauliny N. z jednej, a Wnym Feliksem N. z drugiej strony o dziewięćoletnią dzierżawę. IIIciej schedy dóbr Hodków do ś. p. Stanisława N. należącej w następujący sposób zawarty został:

I. WW. Dyonizy Julian imieniem własnem i jako cesyonarysz Hipolita N. dol. 26.386/62 wykazany, Marcela i Aniela N. jako deklarowani spadkobiercy ś. p. Stanisława N., tudzież Wna Paulina N. jako dożywotniczka wypuszczają Wmu Feliksowi N. IIIcią schedę dóbr Hodków w obw. Złoczowskiem leżących, jedną czwartą część tych dóbr stanowiącą, za świadectwem Tabuli krajowej dom... p... n... haer. do spadku ś. p. Stanisława N. należącej w dzierżawę na lat dziesięć po sobie następujących t. j. od dnia 24. Czerwca 1872 r. mówię..... do dnia 24. Czerwca 1884 r. mówię..... licząc, ze wszelkimi dominikalnemi gruntami, łąkami, pastwiskami i ogrodami, ze stawiskiem i młynkiem i oraz z budynkami i propinacją do tejże IIIciej schedy dóbr Hodków należącej, nie excypując sobie nic, prócz przedmiotów w ustępie XVII. wymienionych.

II. Jako czynsz dzierżawny za wszystkie te dziesięć lat dzierżawy stanowią strony dobrowolnie, rozważnie, jednomyślnie sumę 26.000 złr. w. a. t. j. dwadzieścia sześć tysięcy złr. w. a. co wynosi rocznie po 2.600 złr. t. j. dwa tysiące sześćset złr. w. a. — Ten czynsz obowiązuje się Wny Feliks płacić z góry w następujący sposób: przy podpisie niniejszego kontraktu uiszcza

Wny Feliks N. tytułem czynszu dzierżawnego sumę sześć tysięcy złr. w. a. (N. 6.000 złr. w. a.), z której go spadkobiercy ś. p. Stanisława N. niniejszem kwitują i z której ilość dwa tysiące sześćset (2.600 złr. w. a.) na czynsz za pierwszy rok dzierżawy przypada, reszta zaś trzy tysiące czterysta (3.400 złr. w. a.) w równych częściach na tysiąc sto trzydzieści trzy złr. 33 ct. w. a. rozkłada się tak, iż każdą z tych wymienionych trzech rat dzierżawnych po tysiąc czterysta sześćdziesiąt sześć złr. 66 ct. w. a. (1.466 złr. w. a.) czynszu dzierżawnego będzie miał dopłacać, a zaś piątego roku dzierżawy t. j. zacząwszy od 24. Czerwca 1877 r. i wszystkich następujących lat dzierżawnych obowiązuje się Wny Feliks N. czynsz dzierżawny dwa tysiące sześćset złr. w. a. (2600) w półrocznych ratach po tysiąc trzysta (1300 złr.) z góry każdego półrocza dzierżawnego, mianowicie dnia 24. Czerwca i 24. Grudnia każdego roku regularnie płacić, a to pod tym rygorem, iż w razie uchybienia którejkolwiek raty w drodze prowizoryalnej z tej dzierżawy wyekspozesjonowany będzie.

III. Oplata podatków monarchicznych, gruntowych i domowych wyjąwszy podatek dochodowy z dzierżawy i taki podatek, któryby się tylko osoby Wgo dzierżawcy dotyczył, należy do WW. dziedziców, jednakże w razie gdyby WW. dziedzice podatków w jakiegokolwiek ilości nie uiszcili, Wny dzierżawca takowe sam w należytych terminach opłacić i za czynszu przypadającego sobie potrącić ma prawo.

IV. Na zapewnienie niedezolowania budynków, uskutecznia przy expiracji posesyi odsiewów wywozu gnojów w jesieni i uprawy roli obowiązuje się Wny N. na dniu 24. czerwca 1872 roku tysiąc (1000) złr. w. a. w obligacjach indemnizacyjnych lub listach galic. Towarz. kredytowego jako kaucyę do rąk WW. dziedziców złożyć, od której W. dzierżawca kupony półrocznie odciągać i realizować będzie miał prawo. Po ukończeniu zaś dzierżawy obowiązują się WW. dziedzice tę kaucyę 1000 złr. w. a. dzierżawcy zwrócić.

V. Zastrzegają sobie właściciele tegoż majątku utrzymanie budynków w dobrym stanie podług inwentarza spisać się mającego oddanych, dlatego obowiązuje się W. dzierżawca reparacye takowych sнопkiem i kółkiem własnym kosztem bez wynagrodzenia uskuteczniać.

VI. Na zbudowanie piwnicy, na przeistoczenie szpichlerza, postawienie szopy, na menaż dadzą właściciele materyał potrzebny

z lasów swoich, a na kosztą wystawienia tych budynków przeznaczają ryczałtową kwotę 200 złr. t. j. dwieście złotych. reń. walutą austriacką, którą Wny N. w latach dzierżawnych pięciu t. j. od 24. Czerwca 1872 aż do 24. Czerwca 1877 r. po 33 złr. 33 ct. w. a. na każdy rok licząc potrącić sobie będzie umocowany, uskutecznienie tych budowli i utrzymanie ich w dalszym stanie dobrym należy do obowiązków Wgo dzierżawcy.

VII. Do dzierżawy dodają WW. właściciele rokrocznie osmdziesiąt (80) sagów miary niższo austr. drzewa na opał kosztem dziedziców podług praw lasowych normalnych, które Wny dzierżawca swemi furami z lasu zabrać jest obowiązany, a to trzydzieści (30) sagów sosnowych, dwadzieścia pięć (25) osikowych, piętnaście (15) dębowych, a dziesięć (10) brzozowych.

VIII. Asekuracja ogniowa budynków należy do WW. właścicieli, dlatego w razie nieszczęścia, gdyby się budynki popaliły, obowiązani będą sami własnym kosztem takowe odbudować, jednakże nie prędzej, aż po otrzymaniu wynagrodzenia szkody od Towarzystwa, w którym te budynki zabezpieczone będą.

IX. Gdyby propinacya zniesioną była, wtedy Wny dzierżawca tyle, ile propinacya za czas dzierżawy wartała, corocznie z czynszu rocznego WW. dziedzicom potrącić będzie miał prawo.

X. W razie, gdyby od wydzierżawionych gruntów jaki kawałek w skutek wyroków sądowych odpadł, natenczas na każdy morg po trzy (3) złr. w. a. corocznie Wny dzierżawca z raty dzierżawnej potrącić sobie będzie uprawniony.

XI. Wszystkie rekwizycje, któreby rząd w naturze lub innym sposobem od właścicieli dóbr w przeciągu tej dzierżawy żądał, obowiązują się dzierżawca sam dostarczać, zaś wynagrodzenie za takowe ze strony rządu przypada właścicielom, którzy wartość tych rekwizycji według foraljów miasteczku Kamionki Strumiłowej wynagrodzić i z następnej raty czynszu Wmu dzierżawcy odebrać pozwalają.

XII. Zastrzegają sobie wydzierżawiający właściciele prawo rozwiązania niniejszego kontraktu przed upływem czasu dzierżawnego, gdyby Wny dzierżawca bez ich wiedzy i zezwolenia niniejsze prawo dzierżawy komu innemu ustąpił. W razie zaś niespodziewanego wypadku śmierci Wgo dzierżawcy zezwa-

lają WW. dziedzice, ażeby dzierżawa ta na żonę jego lub sukcesorów przeszła.

XIII. Pozwalają właściciele, ażeby na mocy niniejszego kontraktu, tudzież deklaracyi do spadku s. p. Stanisł. N. do l. 14.386/861 podanej, a uchwałą Sądu krajowego lwowskiego z 12. Marca 1862 L. 1833 do wiadomości przyjętej prawo tej dziesięcioletniej dzierżawy w stanie biernym pomienionych dóbr na rzecz Wgo Feliksa N. zaintabulowane było, przyrzekając onemuż utrzymaniu go przez całą dziesięcioletnią peryodę posesyjną przy dzierżawie nawet w razie sprzedania tychże dóbr pod odpowiedzialnością, zaś Wny dzierżawca zezwala, ażeby zarazem obok jego prawa dzierżawnego pierwszeństwo tabularne, dla takich sum, jakie właściciele wydzierżawionych dóbr z galic. Instytutu kredytowego, z galic. kasy oszczędności lub z jakiegokolwiek innego uprzywilejowanego Instytutu na hipotekę tych dóbr zaciągnąć na rzecz wypożyczającego Instytutu już teraz było zaintabulowane; oraz po ukończonym dziesiątym roku dzierżawnym rzeczzone prawo dzierżawcy z wydzierżawionych dóbr było wyextabulowane i rozumie się samo z siebie, że Wny dzierżawca do obciążania tegoż mego prawa nie dopuści, a w razie, gdyby się to stało, wszelkie nadciężary jego własnym kosztem wyextabulować jest obowiązany.

XIV. W dziesiątym roku dzierżawy obowiązują się Wny N. własnym kosztem na dobrze uprawionej i wygnojonej roli w obecności nadzorcy ze strony właścicieli odsadzić trzydzieści (30) korey kartofli, a odsiać (51) korey pszenicy, pięćdziesiąt i siedm (57) korey żyta, dwadzieścia pięć (25) korey hreczki i czterdzieści (40) korey owsa, a to czystem i zdrowem ziarnem bez groszku i kakału, oraz pozwala Wny dzierżawca, aby właściciele gdziekolwiek zechcą mogli sobie zasiać w dziesiątym roku posesyjnym tak w jesieni, jakoteż i na wiosnę większą ilość zboża jak wyżej wyrażono.

XV. Koszta wygotowania niniejszego kontraktu, intabulowania praw i obowiązków w nim zawartych, jakoteż opłatę skarbową W. dzierżawca bez regresu sam opłacić.

XVI. Wszelkie długi czyli pożyczki III. części Hodków, bądź to w Banku wiedeńskim, Towarzystwie kredytowym lub w kasie oszczędności zaciągnięte lub inne jakiegokolwiek długi obowiązują się WW. wydzierżawiający sami zaspokoić.

XVII. Wszystkie przypadkowe szkody prócz wypadku ognia w punkcie VIII. wyszczególnionego, przypadają dzierżawcy, który

się w tym względzie żądania od właścicieli jakiegokolwiek bonifikacji zupełnie zrzeka.

XVIII. Dziedzice excypują z tej dzierzawy wszystkie lasy do wydzierzawionej schedy Hodków należące, dwa łanki t. j. Niwną i Buczynę, oraz pustkę na Tułmaczu po Łuciu B., pustkę koło cegielni i wszystkie ogrody koło Russowskiego i koło karczmy na Tułmaczu leżące.

XIX. Gdyby właściciele osobnego ustępstwa pierwszeństwa dla kasy oszczędności, dla kredytowego Towarzystwa lub dla innego Instytutu tabularnego od Wgo dzierzawcy zażądali t. j. gdyby deklaracja jego wyżej w ustępie XIII. zawarta okazała się niedostateczną do zaciągnięcia pożyczki na dobra wydzierzawione, natenczas obowiązuje się Wny dzierzawca bez zwłoki wydać osobny dokument ustępstwa pierwszeństwa tabularnego według formy odpowiedniej z zezwoleniem intabulowania jego odnośnie do tej pozycji, w której pierwszeństwo tabularne w ustępie XII. wspomniane zapisaniem będzie — niedopełnienie tego obowiązku lub tylko przewłoka w jego dopełnieniu pociąga za sobą karę konwencyonalną dziennie zaczawszy od dnia, którego wystawienie tego dokumentu zażądaniem będzie po (25) dwadzieścia pięć złr. w. a., a gdyby wystawienie tego dokumentu z winy Wgo dzierzawcy w przeciągu 30 dni nie nastąpiło, rozwiązanie niniejszego kontraktu.

XX. Słomy mierzwiastej pod żadnym warunkiem nie może Wny dzierzawca ani sprzedawać ani z gruntu wywozić tylko długą tak zwaną w mandlach.

XXI. Właściciele oddają Wmu dzierzawcy do dzierzawy do wolnego wykorzystania i użytkowania zarosłe łąkę „Oleszę“ zwaną zamiast błota Iwanowego, kolonistom Stanisławówki oddanego.

XXII. Przy wyjściu z posesyi obowiązuje się Wny dzierzawca zostawić dwie kopy mandłów na gruncie.

XXIII. Na wypadek gdyby awuls 60 morgów pola od Wgo Henryka N. odebrany został, tenże awuls do dzierzawy Wmu dzierzawcy przydzielonym zostanie tak atoli, że Wny dzierzawca dopiero od owego roku, którego mu ten awuls przydzielonym będzie, do rocznego czynszu 2600 złr. w. a. za każdy morg tego awulsu po trzy (3) złr. w. a. czynszu dzierzawnego więcej, razem z ratą zwykłą płacić będzie obowiązany.

XXIV. Sosny na tarcice do stajen, chlewów, spichlerza, na powaly, ściany, kołów, chrustów, tyk, w każdym roku WW. dziedzice w miarę potrzeby Wmu dzierzawcy przeznaczyć i wydać się obowiązują.

XXV. W razie sporu jakiegokolwiek z niniejszego kontraktu wypaść mogącego, poddają się obydwie strony sumarycznemu postępowaniu i jurysdykcji sądu powiatowego w Kamionce Strumiłowej obwodu Złoczowskiego.

XXVI. Obowiązują się WW. dziedzice w razie, gdyby pomimo ich wyraźnego zezwolenia w punkcie XIII. zawartego, intabulacja praw dzierzawnych z tego kontraktu wpływających odmówioną, lub tylko prenotacya takowych dozwoloną była, Wmu dzierzawcy oryginalny dekret przyznania spadku po ś. p. Stanisławie N. celem uzyskania intabulacji wręczyć.

Który to kontrakt obydwie strony w obec uproszonych świadków własnoręcznie podpisują i intabulować pozwalają.

Działo się we Lwowie dnia 20. Maja 1872.

Dyonizy Julian N. imieniem własnem
i jako cesyonaryusz Hipolita N.,
Marcela N., Aniela N., Paulina N.,
Feliks N.

Jako świadek Władysław N.

Jako świadek Edward N.

KONTRAKT DZIERZAWY,

między pp. Michałem N. i Stanisławem N. właścicielami dóbr Rudki w obwodzie K. położonej z jednej — a p. Józefem M. dzierzawcą z drugiej strony pod następującymi warunkami zawarty:

1. PP. M. N. i S. N. wypuszczają p. Józ. M. w dobrach swoich Rudkach obwodu K. następujące grunta do folwarku Izdydówka należące: a) łąn b) łąny c) łąn d) łąn e) łąkę f) łąkę tak jak te łąny i łąki sami posiadają z dodaniem części domu mieszkalnego przez poprzednich dzierżawców używanego koło dworu i wszystkich budynków gospodarskich w tymże folwarku znajdujących się (wyjawszy) w ryczałtową dzierżawę od dnia 1. Stycznia 1872 tysiąc ośmset do tegoż dnia 1884 tysiąc ośmset trwać mającą za czynsz dzierżawny po 8000 złr. w. a. mówię za każdy rok ugodzony.

2. Czynnś dzierzawny za pierwszy rok dzierzawy wypłaca dzierzawca do rąk właścicieli przy podpisie niniejszego kontraktu w całości, i z tego niniejszem pokwitowanym zostaje. — Czynnś zaś za następujące lat dzierzawy uależący, obowiązuje się dzierzawca każdego roku z góry dnia właścicielom do rąk lub tychże umocowanego za kwitem w całości na raz wypłacać.

3. Wszystkie budynki do tej dzierzawy dodać się mające, odbierze dzierzawca podług osobnego, przez obie strony podpisać się mającego inwentarza w dobrym stanie, i w takimże stanie przez cały czas dzierzawy je utrzymywać, a po ukończeniu dzierzawy właścicielom zwrócić obowiązany będzie, gdyby dzierzawca zaniedbał należąca do niego reparację budynków, wolno będzie dziedzicom tę restaurację na jego koszt uskutecznić.

4. Zasiewy tak ozime jak i jare odbierze dzierzawca również podług osobnego inwentarza, przy objęciu dzierzawy spisać i przez obie strony podpisać się mającego, i obowiązuje się niniejszem, w ostatnim roku dzierzawy także same zasiewy w roli odpowiedniej i dobrze uprawionej czystem, celnem i zdrowem ziarnem przy widzu przez właścicieli do tego przeznaczonym porobić, i dla właścicieli na gruncie zostawić.

5. W ostatnim roku tej dzierzawy wolno będzie właścicielom podług ich upodobania robić nadsiewy, a dzierzawcy nie wolno będzie w tem im przeszkadzać.

6. Wylączają się od tej dzierzawy lasy do dóbr należące, których wyłączny zarząd i użytek właściciele sobie zachowują jednakże dodają PP. właściciele z tych lasów P. dzierzawcy do gorzelnii, corocznie 20 sagów drzewa miary niższo-austriackiej a to sosnowego, a sagów bukowego, prócz tego drzewa opałowego niższo-aust. sagów rocznie, które to drzewo na miejscu w lesie mu asygnowane i kosztem jego z lasu wywiezione być ma, prócz tego

7. Dodają właściciele dzierzawcy na reparację budynków gospodarczych materyał surowy, o ile się takowy w lasach do dóbr należących znajduje, któren to materyał, za każdorazową asygnacją zastępy właścicieli, dzierzawca własnym kosztem wyrąbać, wywieść, oprawić, i li tylko do naprawy obrócić ma, bez regresu do właścicieli.

8. Miedź i mosiądz przy aparatach gorzelnii do dzierzawy dodane, obowiązuje jest dzierzawca przy wyjściu z dzierzawy

oddać w aparacie właścicielom w takiej samej wadze, w jakiej je przy objęciu dzierzawy według inwentarza odbierze.

9. Obowiązują się właściciele budynki do dzierzawy dodane, przez cały ciąg dzierzawy od niebezpieczeństwa ognia na swoje imię zabezpieczyć, dzierzawca jednak obowiązany będzie na opłacenie premii asekuracyjnej składać do rąk właścicieli lub ich umocowanego corocznie . . . złr. w. a. na dniu każdego roku. W razie zgorzenia któregokolwiek z budynków do dzierzawy należących, właściciele wynagrodzenie od asekuracji biorą i w miejscu zgorzałego budynku w najkrótszym możebnym czasie, innej tej samej objętości budynek postawić, i dzierzawcy do użytku oddać, obowiązani będą, dzierzawca zaś nie ma prawa, żądać od właścicieli wynagrodzenia za czas nieużytkowania tego budynku.

10. Pozwalają właściciele w lasach swoich dzierzawcy pasać swoje, lecz tylko inwentarskie bydło, a to jedynie w miejscach do tego wyznaczonych, o ile to bez szkody kultury lasowej nastąpić może.

11. Podatki monarchiczne, dotyczące się majątku lub osoby dziedziców opłaja dziedzice ze swego, wszelkie zaś inne, a mianowicie dotyczące się osoby lub dochodu dzierzawcy, płacić ma dzierzawca boz regresu o zwrot.

Gdyby zaś przez niepłacenie tych podatków przez dziedziców, Rząd trzymając się gruntu z zasady, dzierzawcę do wypłaty zaległości podatkowych zaważwał, dzierzawca po poprzednim zawiadomieniu dziedziców i otrzymaniu od tychże odpowiedzi, takowe zaległości zapłacić ma, a z pierwszej następującej raty dzierzawnej ilość zapłaconą potrącić będzie mógł. Wszelkie inne ciężary gruntowe prócz podatków; jako to: kwaterniki, liwerunki, rządowe podwoły i inne dzierzawca ma na wezwanie ze swego podejmować, a to tak, aby dla dziedziców z powodu zaniechania tego żadne szkody ani też nieprzyjemności nie wynikły, wynagrodzenie zaś za takowe wyłącznie należeć ma do dzierzawcy.

12. Obowiązują się dzierzawca dawać na ordynaryę dla leśniczego w pierwszym roku dziesięć korcy, a w następnych pięciu latach corocznie dwadzieścia korcy twardego zboża ziarnem zdrowem, celnem, i czystem na sprawiedliwą miarę.

13. Dierzawca obowiązuje się całości gruntów i nietykalności innych¹⁾ praw skarbowych przestrzegać i każdemu wdzie-

raniu się zapobiegać, i o takowym dziedziców lub tychże pełnomocnika niezwłocznie zawiadomić.

14. Dzierżawca obowiązany utrzymywać gospodarstwo w takim stanie, ażeby dobra przez nie na wartości nie straciły; obowiązany wszystkie gnoje, corocznie na pola skarbowe wywozić, i przeorać, słomy, siano, ani żadnej paszy dzierżawcy palić ani z gruntu wywozić pod żadnym warunkiem niewolno.

15. Wzbronione jest dzierżawcy budynki jakie przeistaczać, lub nowe stawiać, bez wiedzy, wyraźnego na to pisemnego zezwolenia od dziedziców, lub tychże pełnomocnika, w razie przeciwnym takowe nie tylko bez wynagrodzenia dziedzicom pozostawić, ale i nadto szkodę wszelką zwrócić winien będzie.

16. Niewolno dzierżawcy bez pozwolenia pisemnego od dziedziców, dzierżawę subarendować, komu trzeciemu odstępować, lub spółników przyjmować, również niewolno mu grunta skarbowe na odrobiek, lub za pewny snop, lub czynsz rozdawać, pod przepadkiem kaucyi i nieważnością tego kontraktu, wyjątkowo tylko pozwala się to dzierżawcy jedynie w pierwszym roku dzierżawy ze względu na spóźnione z winy byłego dzierżawcy obsiewy pod warunkiem, aby słoma rozdanej tem sposobem krescencyi odkupioną i na gruncie do dzierżawy należącym spotrzebowaną została.

17. Dzierżawca tytułem kaucyi składa do rąk P. Michała N. sumę dwóch tysięcy złr. w Gal. Oblig. Indem., a to jako bezpieczeństwo na utrzymanie wszystkich punktów niniejszego kontraktu, mianowicie wypłacenia w czasie oznaczonym czynszu dzierżawnego, utrzymanie budynków, w dobrym stanie, bezpieczeństwo za wagę miedzi i mosiądzu w aparacie gorzelnianym i za inne naczynia gorzelniane, nareszcie za utrzymanie dobrego gospodarstwa i dotrzymanie punktu czternastego tego kontraktu. Po expiracyi dzierżawy i dokładnem oddaniu zadzierżawionego przedmiotu, z przynależ. będzie P. Michał N. obowiązany tę kaucyę t. j. złr. z procentami od tysięcy ośmiuset siedmdziesiątego roku dzierżawy zwrócić.

18. Dzierżawa niniejsza wypuszcza się ryczałtem bez zareczenia najmniejszego za niedobór z którychkolwiek rubryk dochodu; a zatem też dziedzice za żadne wypadki elementarne, bądź z powodu ognia, gradobicia, wylewu wody, nieurodzaju, lub jakiegobądź innego rodzaju nieodpowiadają, a dzierżawca ztąd żadnej defalki, lub wynagrodzenia żądać nie ma prawa.

19. W razie niedotrzymania którego warunku tego kontraktu, mianowicie, w razie uchybienia najmniejszego w akuratem wypłacaniu czynszu dzierżawnego, dzierżawca odpada od prawa do dalszej dzierżawy, kontrakt niniejszy za rozwiązany ma być uważany, i PP. dziedzicom wolno będzie dzierżawcę w drodze sądowej z dzierżawy usunąć, i wszelkich poniesionych strat i z zrzędzonych szkód przeciw niemu poszukiwać, — albo też dopełnienia kontraktu i zapłacenia czynszu obok wynagrodzenia wyrządzonych szkód domagać się.

20. Dzierżawa niniejsza kończy się z dniem roku tysięcy ośmiuset siedmdziesiątego nieodzwornie, a dzierżawca obowiązany będzie bez wszelkiego poprzedniego sądowego wypowiedzenia zadzierżawione grunta ze wszystkimi zabudowaniami i przynależnościami, tak jak je odebrał, PP. dziedzicom najdalej do dnia tysięcy ośmiuset siedmdziesiątego roku w posiadanie oddać, gdy w przeciwnym razie w drodze sądowej usunięciem zostanie, a prócz tego wszelką szkodę wynagrodzić obowiązany będzie.

21. Zapewniają PP. właściciele panu dzierżawcy dotrzymywanie tego kontraktu przez pierwsze lata, t. j. do a względnie termin rumacyi do dwudziestego tysięcy ośmiuset siedmdziesiątego roku, nawet w tym wypadku, gdyby przed upływem tego czasu dobra sprzedali. Gdyby zaś sprzedaż tych dóbr po upływie pierwszych trzech lat dzierżawy nastąpiła, obowiązują się dzierżawca za wypłaceniem mu tytułem odstępnego sumy złr. w. a. ryczałtem od dalszej dzierżawy odstąpić.

23. Nie wolno dzierżawcy w gorzelni szynkować, lub sprzedawać okowitę w mniejszych ilościach, jak po dziesięć garncy na raz, zamiejscowym ludziom za pieniądze, a miejscowym po trzy garncy na raz.

23. Pozwalają właściciele p. dzierżawcy na czas pędzenia gorzelni używać młynek w tartaku przy gorzelni w dniach powszednich w nocy, w Niedzielę zaś i Święta przez całą dobę.

24. Pozwalają właściciele na intabulację praw, jakie dzierżawcy z niniejszego kontraktu przysługują, w stanie biernym dóbr , jednakże z zastszczeniem pierwszeństwa hipotecznego dla pożyczki w sumie nieograniczonej, jakaby właściciele z jakiegokolwiek instytutu lub u prywatnych zaciągnęli; — a dzierżawca obowiązują się wydać właścicielom na każde ich

żądanie osobną cessyę pierwszeństwa w wymaganej formie pod utratą kaucyi.

25. Opłatę stemplową od niniejszego kontraktu wymierzyć się mającą obie strony w równych częściach ponoszą i na ten cel odpowiednią kwotę w rękach podpisanego c. k. notaryusza zostawiają.

26. Obie strony zrzekają się prawa żądania unieważnienia niniejszego kontraktu z tytułu pokrzywdzenia nad połowę wartości lub pod jakimkolwiek bądź innym pozorem.

27. We wszystkich sporach ze stosunku dzierżawnego wyniknąć mogących zapisują się obie strony niniejszem na sąd polubowny, obierają za sędziów polubownych W N. N. właściciela dóbr i W. N. N. właściciela dóbr, a w razie potrzeby innych sędziów polubownych obrać obowiązują się; — nadając tymże sędziom nieograniczoną moc i władzę, ażeby wszelkie takie spory nie wiążąc się przepisami procedury sądowej na zawezwanie, choćby tylko jednej strony, zawezwawszy przed swój trybunał polubowny obie strony po roztrząśnieniu przedmiotu sporu nawet w razie niestawienia się którejkolwiek strony, swoim nieodwołalnym wyrokiem ostatecznie rozstrzygali, któremu to wyrokowi i tegoż wykonaniu obie strony, zrzekając się wszelkiej apelacji lub odwoływania się do sądów zwyczajnych, niniejszem raz na zawsze bezwarunkowo się poddają.

Tak zawarty kontrakt dzierżawy obue strony wobec świadków niżej wymienionych własnoręcznie podpisują.

N. N. jako świadek.

Michał N. właściciel.

N. N. jako świadek.

Józef M. dzierżawca.

Wzory szczegółowych kontraktów dzierżawnych.

Ogólne postanowienia wstępne.

Kontrakt dzierżawy,

który dnia dzisiejszego między p. Bronisławem N. właścicielem dóbr Horki z jednej, a p. Władysławem N. właścicielem realności we Lworo

wie pod l. 20. 2ga część z drugiej strony, względem dzierżawy młyna w dobrach Horki pod l. 80. się znajdującego został zawarty:

1. P. Bronisław N. wydzierżawia niniejszem P. Władysławowi N., a tenże przyjmuje w dzierżawę młyn do dóbr Horki należący tamże pod l. 80. istniejący o dwóch kamienicach, z przynależąciami doń budynkami mieszkalnemi, gospodarskimi i stajniami, tudzież z znajdującym się tamże gruntem w objętości 10 morgów 400 kwadr. sążni — na lat sześć po sobie następujących t. j. od 1. Kwietnia 1872 do końca Marca 1878 za czynsz roczny umówiony i przyjęty w kwocie 600 złr. w. a. mówię sześćset złr. w. a.

2. Dzierżawca obowiązuje się czynsz ten w kwartalnych, z góry płacić się mających ratach Panu Bronisławowi N. w miejscu każdorazowego jego pobytu do rąk własnych, albo przez pocztę opłacać.

3. Gdyby dzierżawca umówionego czynszu dzierżawnego na dniu do zapłaty zapadłym t. j. zawsze 1. Kwietnia, 1. Lipca, 1. Października i 1. Stycznia każdego roku, albo najdalej w 14 dni po terminie do zapłaty zapadłym nie zapłacił, albo jakiegokolwiek warunku niniejszego kontraktu nie dopełnił, przysłuży wydzierżawiającemu prawo pozować dzierżawcę o dopełnienie kontraktu albo żądać rozwiązania tegoż. W każdym razie jednak ma dzierżawca 6 proc. odsetki zwłoki i wszystkie koszty zapłacić, jakoteż wynagrodzić wszelkie ztąd wynikłe szkody.

(Ogólne postanowienia końcowe zobacz wzór pod lit. r).

Szczegółowe postanowienia w kontraktach.

a) Przy wydzierżewianiu młyna z gruntami;

4. W czasie trwania dzierżawy ma sam wydzierżawiający dostarczać potrzebnych, przez czas zużytych części składowych młyna, jakoto: kamieni, osi, kół i t. p., niemniej uskutecznić wszelkie naprawy budynków do młyna należących, grobli, śluz, tudzież czyszczenie koryta rzeki — dzierżawca zaś jest obowiązany przy uskutecznieniu tych robót ile możliwości być pomocnym, niemniej obowiązany jest dzierżawca, wszelkie reparacje sprzętów młynarskich i narzędzi, tudzież przy budynkach u bram, drzwi, zamków, okien, szyb, potrzebne mniejsze naprawy uskutecznić własnym kosztem, i utrzymywać młyn z przynależąciami doń budynkami w takim stanie, w jakim go według inwentarza odebrał. Gdyby się zaś okazała potrzeba przedsięwzięcia większych reparacji budynku, a które reparacje wymagałyby więcej niż 6 tygodni czasu i w skutek tego dzierżawca użytkowania młyna przez cały czas reparacji miałby być pozbawionym, natędy ma prawo żądać od wydzierżawiającego stosownego wynagrodzenia.

Niemniej obowiązany jest dzierżawca za wszelką przez niego samego lub sługi jego w budynkach wyrządzoną, jakoteż z nieostrożności jego lub sług — przez ogień powstać mogącą szkodę, wydzierżawiającemu dać zupełne zadosyćuczynienie, w którym to względzie

za wszelkie nadzwyczajne wypadki odpowiada i wynagrodzić takowe się oświadcza.

Skutki, z powodu wypadków elementarnych wynikłe, sam dzierżawca ponosić musi — przy czem się jednak zauważa, że w takim wypadku wydzierżawiający tylko szkody na jego majątku działyane ponosi, za szkody tym sposobem na majątku dzierżawcy wyrządzone nie odpowiada.

Stan budynków, sprzętów i narzędzi opisany jest w inwentarzu, i na podstawie tego inwentarza ma się odbyć oddanie przedmiotu dzierżawnego, a dzierżawca obowiązany jest tak budynki jakoteż i sprzęty z wyjęciem dzierżawy napowrót oddać w takim samym stanie.

Wszelkie melioracje na budynkach mogą być przez dzierżawcę tylko za poprzednim pisemnym zezwoleniem wydzierżawiającego dokonane bez domagania się za to jakiegokolwiek wynagrodzenia.

5. Aby z gruntów pod uprawę zdalnych niewyciągnąć wszelkich sił urodzajności, obowiązany jest dzierżawca takowe w drugim i czwartym roku dzierżawy, każdą przestrzeń jednego korca zasiewu, dwudziestu furami, każda po siedm cetnarów nawozu, uprawić.

Zakładanie ogrodu owocowego lub warzywnego, jakoteż wznoszenie jakiegokolwiek bądź rodzaju budynków zabrania się dzierżawcy bezwzględnie, w razie bowiem przeciwnym przysłuży wydzierżawiającemu prawo przywrócenia gruntów wydzierżawionych do pierwotnego stanu kosztem dzierżawcy.

b) Przy wydzierżawianiu mniejszych gruntów;

4. Przysłuży dzierżawcy prawo wydzierżawione grunta według zwyczaju gospodarskiego użytkować, jednakże obowiązany jest takowe w drugim i czwartym roku dzierżawy należycie pietnastu furami nawozu na jeden morg, uprawić.

c) Przy wydzierżawianiu polan leśnych;

4. Dzierżawca jest obowiązany polanę, geometrycznie wymierzoną i kopcami granicznymi ograniczoną w czasie trwania dzierżawy z krzaków i tarniny oczyszczać, takową pod odpowiednią uprawę leśną zdążyć uczynić i utrzymywać, przy czem się stanowi, że w razie zaniedbania tych powinności, takowe jego kosztem uskutecznione będą.

5. Umawiają się obie strony, iż w razie, gdyby ta polana pod uprawę leśną stała się potrzebną, dzierżawca za poprzednim trzymiesięcznym wypowiedzeniem, które zawsze najdalej z końcem Kwietnia nastąpić powinno, z dzierżawy tej ustąpić musi. Niemniej obowiązany jest dzierżawca bez wszelkiego wynagrodzenia z dzierżawy ustąpić, za wynagrodzeniem zaś tylko wtedy, jeżeliby czynsz przedpłacił, a w razie, gdyby ta polana sprzedana, zamieniana, lub komu innemu wydzierżawiona została, tylko po dokonanych sprzęcie uprawianych owoców.

6. Zezwala się dzierżawcy tylko w czasie rzeczywistej uprawy tej polany jako łąki, lub gdyby ta polana pod zasiew zboża uprawiana była, tylko w czasie rzeczywistej pracy polnej i w czasie sprzętu trawy lub zboża z bydlęciem zapużętnem przez las do tejże polany przejeżdżać — w każdym innym razie, gdyby dzierżawca z bydlęciem tamże był napotkany, podpadnie także wraz z bydlęciem jako przestępca ustaw leśnych przepisanej karze. Dalej obowiązany jest dzierżawca wynagrodzić wydzierżawiającemu wszelką z winy jego własnej lub z winy robotników jego i niedbałości wyrządzoną szkodę w lesie, w którym ta polana się znajduje.

7. Obowiązany jest dzierżawca wszelką szkodę w lesie wynagrodzić, którąby w czasie uprawy tej polany z jego własnej przewiny lub przez nieostrożność jego robotników powstała i w lesie się rozszerzyła.

8. Zakazuje się zasadzanie na tej polanie drzew owocowych lub drzew jakiegokolwiek innego rodzaju lub wznoszenie także jakichkolwiek budynków pod karą wykarczowania drzew i zdemolowania wszelkich powznoszonych budowli kosztem dzierżawcy.

d) Przy wydzierżawianiu ogrodu owocowego (sadu);

4. Dzierżawca jest obowiązany ogród owocowy (sad), na podstawie obustronnie sporządzonego i podpisanego inwentarza w dzierżawę objąć, w czasie trwania dzierżawy nie tylko w teraźniejszym stanie utrzymywać, lecz także oczyszczać z tarni i wszelkich zarośli, a z wyjęciem dzierżawy w stanie do dalszego użytku zdatnym wydzierżawiającemu zwrócić, w przeciwnym bowiem razie, odpowiedzialnym będzie wszelką, z zaniedbania tego obowiązku wynikłą szkodę wynagrodzić, a mianowicie za każde ubyte drzewo urodzajne jako odszkodowanie 5 złr. — zaś za drzewa nieurodzajne po 30 ct. w. a. zapłacić.

5. Pod względem pożytków ogrodu przyjmuje dzierżawca na siebie wszelkie niebezpieczeństwo; nie ma zatem prawa z jakiegokolwiek bądź powodu lub pod jakimkolwiek bądź pozorem domagać się wynagrodzenia lub odszkodowania ze strony wydzierżawiającego.

6. Utrzymywanie opatkania i ogrodzenia w około całego ogrodu i zwrócenie takowego z wyjęciem kontraktu w dobrym stanie jest szczególną powinnością dzierżawcy.

7. Zabrania się założenie ogrodu warzywnego i zasadzenie jakiegokolwiek bądź rodzaju drzew nieowocowych lub wznoszenie jakiegokolwiek budynku w wydzierżawionym ogrodzie, w przeciwnym bowiem razie uprawniony będzie wydzierżawiający wszystko napowrót do pierwotnego stanu przeprowadzić kosztem dzierżawcy.

e) Przy wydzierżawianiu cegielni;

4. Dzierżawca obejmuje według osobnego inwentarza wszelkie budowle, rekwiizyta, narzędzia i parcele gruntu do wydobywania materiałów na cegły, i obowiązany jest z wyjęciem dzierżawy wszystko w takim samym stanie, w jakim je na podstawie inwentarza odebrał, wydzierżawiającemu zwrócić. Niemniej obowiązany jest dzierżawca wynagrodzić wydzierżawiającemu wszelką szkodę przez jego własną lub jego robotników nieostrożność powstałą, szczególnie zaś przez ogień wynikłą. Wyjątek w tym względzie stanowią wypadki elementarne, których skutki ponosić ma wydzierżawiający.

5. Nie wolno dzierżawcy bez poprzedniego zawiadomienia i pisemnego zezwolenia wydzierżawiającego przedsięwziąć jakichkolwiek zmian tak w budynkach, jakoteż gruntach do cegielni należących, tudzież nowych poddaszy na cegły, szopy i innych budynków wystawiać, albo nowe studnie wybierać, lub jakiekolwiek tamże czynić osady; w przeciwnym bowiem razie przywrócenie do pierwotnego stanu gruntów wydzierżawionych uskuteczni się kosztem dzierżawcy.

6. W razie, gdyby z gruntów do wydobywania materiału na cegły przeznaczonych, glina na cegły dobra zupełnie wyczerpaną została, i gdy przez znawców ta okoliczność dostatecznie zostanie uzasadniona, iż na gruntach, do pobierania materiałów na cegły przeznaczonych, dobrej na cegły ziemi zupełnie nie ma — ustaje dzierżawa cegielni bez wszelkiego do wydzierżawiającego regresu.

7. Dzierżawca obowiązuje się dostarczać wydzierżawiającemu na każde tegoż żądanie potrzebną ilość cegieł po cenach zwyczajnych, dając mu przed wszystkimi zamawiającymi pierwszeństwo.

f) Przy wydzierżawianiu gliniek;

4. Pod karą 20 złr. w. a., która w danym razie w drodze sądowej ściągniętą będzie, nie wolno dzierżawcy z niską brzo gliny, oprócz z przestrzeni wytyczonej, tem bardziej obowiązują się dzierżawca li tylko na przestrzeni wytyczonej z otworzonych tamże w tym celu dołów pobierać glinę, zaś po wyjściu dzierżawcy doły te własnym kosztem pozasypywać, pozapełniać i wyrównać, tudzież wszelkie narządzia i przyrządy zamtąd uprzątnąć.

5. Dzierżawca obowiązuje się drogi do wydzierżawionych gliniek wiodące, w dobrym utrzymywać stanie, tudzież wynagrodzić wszelką przez niego samego lub jego robotników lub przez nieostrożne obchodzenie się z ogniem w lasach, glinkom przyległych, wyrządzoną szkodę.

6. Gdyby się przed wyjściem niniejszego kontraktu glina na wytyczonej przestrzeni zupełnie przebrała, a dzierżawcy dalsze pobieranie gliny nadal okazało się potrzebnem, może się w tym celu zgłosić w należytych czasie do wydzierżawiającego, o przydanie mu dalszej przyległej przestrzeni gruntu w glinę obfitującego, ofiarując za to odpowiedni czynsz dzierżawny, zaś wydzierżawiający obowiązują się dać dzierżawcy część przyległego gruntu, po wzajemnem porozumieniu się, jednak tylko na czas do wyjścia niniejszego kontraktu brakujący.

7. Dzierżawca obowiązuje się odnośnie do tej przydanej mu przestrzeni zachować te same powinności i ostrożności tu wyżej w ustępie 4. i 5. postanowione.

g) Przy wydzierżawianiu pieca do wypalania wapna;

4. Dzierżawca obowiązuje się doły, z których kamień wapienny wydobywanym być ma, porządnie utrzymywać, zapadłą ziemię i łomy kamienne z tychże uprzątać i wywozić, w przeciwnym bowiem razie uskutecznienie tych robót i powinności dzierżawcy kosztem jego nastąpi.

5. Wolno dzierżawcy ustanawiać każdego czasu cenę wapna, lub też wapno i kamień wapienny komukolwiekbyś sprzedawać, obowiązany jest jednak wydawać wydzierżawiającemu z pierwszeństwem przed innymi kupcami wapna w miarę potrzeby po cenach miejscowych na każde żądanie w potrzebnej ilości i dobrej jakości według przepisanej miary.

6. Zabudowania w pierwszym ustępie niniejszego kontraktu poszczególnione, odbiera dzierżawca według inwentarza i obowiązują się oddać je w takim samym stanie, w jakim takowe odebrał.

Gdyby się okazała potrzeba większej restauracji tych budynków, uprawniony jest dzierżawca żądać od wydzierżawiającego wynagrodzenia tylko wtedy, jeżeliby rzeczona restauracja wymagała więcej niż czterotygodniowego czasu do jej uskutecznienia, i dzierżawca użytkowania przedmiotu wydzierżawionego przez cały ten przeciąg czasu zupełnie był pozbawionym; jednakże obowiązany jest dzierżawca mniejsze reparacje u bram, drzwi, zamków, okien, przy każdym budynku, niemniej sprzętów odebranych uskutecznić własnym kosztem.

Nie może dzierżawca przedsięwziąć żadnych melioracji budynków bez poprzedniego zawiadomienia i udzielonego pisemnego zezwolenia przez wydzierżawiającego, a wtedy tylko stosownie do zezwolenia. Wolno dzierżawcy pomnożyć liczbę pieców wapiennych stosownie do potrzeby swego przedsiębiorstwa, które jednak z wyjściem kontraktu mają pozostać własnością wydzierżawiającego bez jakiegokolwiek za nie wynagrodzenia.

7. Nie wolno dzierżawcy zakładać na gruntach wydzierżawionych ogrodów owocowych lub inne sadzić drzewa, jakoteż wznosić innych budynków prócz pieców wapiennych, w przeciwnym bowiem razie takowe z wyjściem dzierżawy na koszt dzierżawcy wykarczowane i zniszczone zostaną.

h) Przy wydzierżawianiu kamieniołomów;

4. Dzierżawcy przysłuży prawo łomania kamieni li tylko w kamieniołomach na oznaczonej wydzierżawionej przestrzeni się znajdujących i jemu oddanych. Gdyby jednak w wykonywaniu tego swego prawa miał być przez kogokolwiekbyś przeszkodzony, turbowany lub pokrzywdzony, w takim razie sam się ma postarać w drodze sądowej własnym kosztem o wygrodenie wynikłej ztąd szkody i wprowadzenie go na powrót w jego prawa, w każdym razie jednak ma zawiadomić o tem wypadku wydzierżawiającego, który z tego powodu nie bierze na siebie odpowiedzialności i obowiązku.

5. Dzierżawca obowiązuje się używać kamieniołomów na miejscach mu wyznaczonych w sposób zwyczajny i temuż przedsiębiorstwu odpowiedni, — wszelkie szkody z winy jego robotników wynikać mogące ile możności usuwać, zaś za wyrządzone stosownie dać wynagrodzenie.

Dalej obowiązują się dzierżawca, wydać wydzierżawiającemu na każde żądanie potrzebną ilość kamieni po cenach miejscowych i z pierwszeństwem przed innymi kupującymi.

6. Dzierżawca nieodpowiada za szkody i niebezpieczeństwo wypadkami elementarnymi spowodowane, jednakże odpowiada i obowiązkuje się do wynagrodzenia za takie nadzwyczajne wypadki, gdyby n. p. kamieniołomy z jakiegokolwiek bądź powodu a nie kłeski elementarnej się zapadły i ziemią zasunęły, albo gdyby budynki do przedsiębiorstwa tego potrzebne i tamże się znajdujące z winy jego lub robotników zgorzały lub jakąkolwiek inną szkodę ponieśli.

i) Przy wydzierżawianiu paszy żołądziejowej;

4. Obowiązuje się dzierżawcę przed wpuszczeniem nierogacizny w przeznaczono mu lasy zawiadomić o tem miejscowego leśniczego, ażeby wydzierżawione w tym celu lasy dokładnie oznaczone, i do wystawienia chlewów potrzebne drzewo wydane i ceny tegoż ustanowione być mogły.

5. Na budowanie chlewów będą dzierżawcy tylko drzewa pomniejszej wartości i pośledniejszego gatunku po cenach lasowych i tylko za gotówkę wydane, a które po skończonym spadaniu żołądziej i tem samem ukończonej paszy z lasu wywiezionym być może.

6. Za wszelkie spustoszenie lasu lub za przestępstwo ustaw leśnych podpada dzierżawca karze na przestępstwo ustaw leśnych wymierzonej; — niemniej za wszelkie przez ogień wyrządzone szkody w lesie odpowiada dzierżawca i obowiązkuje się do wynagrodzenia takowej, pozwała się atoli pastuchom zbierać w lesie suche gałęzie do rozniecania przy trzodzie chlewnej ognisk, przy których jednak wielką ostrożność i przeczność zachować należy.

7. Zakazuje się dzierżawcy pod karą 1 złr. w. a. od każdej sztuki nierogacizny niewpuszczać takowej między młode zasadzone wyrostki i rozsadniaki, tudzież zreby mniej niż sześciolatnie.

8. Bez poprzedniego zawiadomienia i uzyskanego pisemnego zezwolenia niewolno dzierżawcy tę wydzierżawioną paszę żołądziejową komu innemu w poddzierżawę wypuścić.

9. Rowy i okopy leśne obowiązkuje się dzierżawcę oddać wydzierżawiającemu w takim samym stanie, w jakim je zastał. Gdyby nierogacizna w czasie swej paszy żołądziejowej rowy popsuła, ma dzierżawca takowe własnym kosztem do pierwotnego stanu przyprowadzić, w razie przeciwnym uskuteczni się naprawa rowów jego kosztem.

10. Gdyby cudza trzoda chlewna nieprawym sposobem do wydzierżawionego lasu żołądziejowej wpuszczonej była, ma o tem dzierżawca wydzierżawiającemu oznajmić, lecz w każdym razie o wynagrodzenie za wszelką szkodę w drodze sądowej lub pozasądowej sam się postarać, w razie zaś zatajenia i nieoznajmienia tej okoliczności wydzierżawiającemu, winien dać stosowne wynagrodzenie.

k) Przy wadzierzawianiu prawa polowania;

4. Tylko w pewnej odgraniczonej, do polowania wyłącznie przeznaczonej części lasu (knieji) wolno polować dzierżawcy i to nigdy w czasie parzenia się zwierzyny, — również nie może dzierżawca takim osobom udzielać pozwolenia do polowania, które nie mają do tego pra-

wnego upoważnienia, a w danym razie tylko za ściśnięciem przez te osoby dopełnieniem powyższego warunku.

W razie, gdyby dzierżawca przez myśliwych polujących po cudzych kniejach lub przez innych do tego nieuprawnionych ludzi w prawach swoich miał być pokrzywdzonym, wynagrodzenia za to u przynależnych sądów sam się domagać powinien, bez najmniejszego regresu do wydzierżawiającego,

5. Przestrzeganie czasu parzenia się zwierzyny i zupełne wstrzymanie się wtedy od zupełnego polowania jest jednym z najgłówniejszych obowiązków dzierżawcy, a w którym to czasie nie tylko sam wszystkie istniejące prawne postanowienia i przepisy co do polowania jak najskrupulatniej przestrzegać, lecz i na to pilnie baczyć winien, aby takowe przez jego ludzi nie były przekraczane, w przeciwnym bowiem razie podpada prawnym, odnośnie do polowania postanowionym karom.

6. Wolno zatem polować:

- a) na łanie, jelenie, rogacze, od 1. Października do końca Maja; zaś na jelenka łośńskiego i sarnę nie wolno polować przez rok cały, chyba gdyby ta ostatnia była nieplodną,
- b) na zwierzynę czarną, jako to: dziki, odyńce i warchlaki, niedźwiedzie i borsuki, od 1. Stycznia do ostatniego Października;
- c) zaś na świinię dziką (samurę) zabrania się polować przez rok cały, chyba, żeby nieplodność tejże była dokładnie znana, w którym to razie zastosować należy czas, na warchlaki i odyńce oznaczony;
- d) na stare zające od 1. Lutego do 24. Września;
- e) na zające młode nie wolno polować aż do 24. Czerwca;
- f) na głuszcze, kuropatwy, jarząbki, i cietrzewie niewolno polować od 1. Lutego do końca Września;

Parzenie się dzierzawy pewnego rodzaju nieprzeszkadza wcale polowaniu na zwierzynę innego rodzaju. Za uchybienie przepisów w ustępie 5. i 6. zawartym, postanawia się kara konwenyentalna na 20 złr. za każdorazowe przekroczenie.

7. Na rolach zasianych niewolno polować aż do żniw i sprzętu zboża, na łąkach, jako takie odgraniczonych, od 24. Kwietnia aż do wykoszenia, a to ani pieszo ani konno.

Za uszkodzenie lasu, na łowisko wydzierżawionego ma dać dzierżawca za siebie i za pomocników swoich zupełne wynagrodzenie.

9. Dzierżawca obowiązkuje się mieć na pieczy i utrzymywać zatyczone tablice z zakazem polowania. przeto przestrzegać winien, aby takowe nie zostały przez złośliwość uszkodzone lub rozkradzione, w danym zaś razie wydzierżawiającego bezzwłocznie o tem zawiadomić, aby w miejsce skradzionych lub uszkodzonych tablic nowe natychmiast ustawione być mogły.

l) Przy wydzierżawianiu rybołówstwa;

4. Nikomu więcej, tylko dzierżawcy przysługują prawo łowienia ryb w wydzierżawionych stawach, (rzęce, strumieniu) w razie zaś pokrzywdzenia dzierżawcy w jego prawie rybołówstwa przez osoby trzecie,

do tego nieupoważnione, ma tenże sam własnym kosztem u przynależnych sądów się postarać o odszkodowanie, przyczem wydzierżawiający nie bierze na siebie żadnego obowiązku do odszkodowania.

5. Niewolno dzierżawcy nigdy i pod żadnym warunkiem przedsiębrać łowienia ryb środkami odurzającymi, zdręwin ludzkiemu szkodliwym, niemniej opuszczanie na swoją korzyść wody ze stawów lub odwracanie zwykłego rzek biegu,

m) Przy wydzierżawianiu przewozu (przeprawy).

4. Uprawnionym jest dzierżawca od osób z przewozu użytkujących, skoro takowym nie przysłuży uwolnienie z prawa, pobierać należność za przeprawę przez władzę polityczną w tym względzie ustanowioną, jednakże nie śmie nigdy żądać od stron wyższej należności nad tę, jaka taryfa jest oznaczona, w przeciwnym bowiem razie podpada karze na przekroczenia tego rodzaju prawnie postanowionej.

5. W wypadkach, gdyby dzierżawca od osób lub wozów prawnie uwolnionych opłaty od przewozu bezprawnie żądał, podlega karze prawnie ustanowionej. Które osoby i jakie furmanki od opłaty za przewóz są uwolnione, oznacza odnośna taryfa. Także od osób nieużytkujących z przewozu, a przekraczających rzekę po lodzie lub brodząc na miejscach pływających, nie śmie dzierżawca pobierać opłaty.

6. Dzierżawca obowiązany jest wszelkie przyrządy i rekwizyty do przewozu służące, jako to: prom wielki i mały, czołna, powozy, drągi i wiosła, własnym dostarczyć kosztem, i te rekwizyty przez cały czas trwania dzierżawy w dobrym i do użytku zdatnym utrzymywać w stanie i takowe z wyjściem dzierżawy odstąpić następcy swemu za cenę szacunkową, gotówką spłacić się mając; niemniej obowiązuje się dzierżawca do usługi osób przewożących się utrzymywać ciągle odpowiednią ilość sług, którzyby we dnie i w nocy podróżynych przeprowadzali, liny zaś do ciągnięcia promów w celu przepuszczania galarów, statków i okrętów każdego czasu, według potrzeby, podnosili.

7. Dzierżawca odpowiada za wszelką z winy własnej albo nie-
dbalstwa jego pomocników przewożącym się wyrządzoną szkodę.

n) Przy wydzierżawianiu kawiarni;

4. Wszystkie w inwentarzu spisane przyrządy, sprzęty i rekwizyty oddane dzierżawcy w stanie do użytku zupełnie dobrym i w całym komplecie obowiązują się tenże z wyjściem czasu dzierżawy oddać napowrót wydzierżawiającemu w takimże samym stanie i komplecie. Wrazie zaś nieoddania tych przedmiotów w inwentarzu spisanych natychmiast po wyjściu dzierżawy, zapłaci dzierżawca za każdy ubyty przedmiot cenę zań w inwentarzu ustanowioną. Gdyby się przy inwentaryzacji oddaniu okazały uszkodzenia na niektórych przedmiotach, może wydzierżawiający albo przyjąć takowe za stosownym odszkodowaniem przez dzierżawcę, albo mu takowe pozostawić za pobraniem za nie wartości pieniężnej w inwentarzu oznaczonej, którą dzierżawca natychmiast gotówką uiścić się obowiązuje. Tak oddane według inwentarza przedmioty przechodzą napowrót na własność wydzierżawiającego.

5. Pod względem lokalu, dzierżawcy również w dobrym i porządnym stanie oddanego, obowiązują się tenże, takowy w czasie dzierżawy w dobrym stanie utrzymywać i wszelkie potrzebne naprawy i reparacje własnym skutecznie kosztować, a z wyjściem dzierżawy w takim samym stanie w jakim go odebrał, napowrót wydzierżawiającemu oddać, w przeciwnym bowiem razie przysłuży wydzierżawiającemu prawo żądać od dzierżawcy albo natychmiastowej naprawy wszelkich uszkodzeń, kosztem tegoż dokonać się mającej, albo skutecznienia tejże za wynagrodzeniem przez wydzierżawiającego.

6. Żadnych zmian w tym lokalu nie wolno przedsiębrać dzierżawcy i w ogóle ma się tenże pod każdym względem zastosować do postanowień kontraktu najmu, między wydzierżawiającym a właścicielem realności l. 40 m. we Lwowie względem tego lokalu zawartego, i owszem obowiązują się dzierżawca wszelkim powinnościom i obowiązkom w miejsce wydzierżawiającego w obec właściciela domu jak najakuratniej pod własną odpowiedzialnością zadość uczynić. W tym celu udziela się dzierżawcy odpis namienionego kontraktu najmu.

7. Czynsz za lokal na kawiarnię wynajęty również i wszelkie od tego przemysłu płacić się mające podatki i daniny obowiązują się dzierżawca sam z własnego opłacać.

8. Dzień oddania lokalu, sprzętów i wszelkich rekwizytów przez dzierżawcę ustanawia wydzierżawiający na dzień trzeci po wyjściu niniejszego kontraktu, wrazie zaś wcześniejszego ustania dzierżawy, dzień oddania przedmiotu dzierżawy sam wydzierżawiający postanowi. W tak oznaczonym dniu ma dzierżawca wszelkim na czas wyjścia niniejszego kontraktu postanowionym i przyjętym zobowiązaniom zadość uczynić.

o) Przy wydzierżawianiu apteki.

4. Dzierżawca obowiązują się, wszelkie do tej apteki należące i w niej znajdujące się, w osobno w tym celu sporządzonym, przez obydwie strony podpisanym inwentarzu spisane utensylia, rekwizyty i zapasy tak pojedynczych jako też skomplikowanych materiałów i medykamentów przyrządy, sprzęty i bieliznę tak na składzie materiałów jakoteż w laboratorium i aptece, na strychu i w piwnicy się znajdujące, zwrócić z wyjściem dzierżawy w zupełnie takim samym stanie, w jakim je od wydzierżawiającego odebrał, braki zaś wszelkie wartościową pieniężną w inwentarzu postanowioną wynagrodzić, i żadnej nieprzedsiębrać zmiany w lokalnościach mu wydzierżawionych bez wiedzy i pozwolenia wydzierżawiającego.

p) przy wydzierżawianiu przemysłu najemnictwa powozów (fiakierstwa).

4. Dzierżawca obowiązują się wszystkie do użytku mu oddane konie, bryczki i powozy w czasie trwania dzierżawy w dobrym i do użytku zupełnie odpowiednim stanie utrzymywać, a z wyjściem niniejszego kontraktu w takim samym stanie i liczbie zwrócić wydzierżawiającemu, w jakim mu przez tegoż obecnie oddane zostały, nie podlega zaś obowiązkowi dania wynagrodzenia wtedy, jeżeliby który z koni stał się bez jego winy do dalszej służby niezdatnym lub zupełnie odszedł.

q) Przy wydzierżawianiu domu kąpielowego (łazienek).

4. Wszystkie w czasie trwania dzierżawy za potrzebne uznane reparacje, obowiązują się dzierżawca własnym skutecznym kosztem, niemniej łazienki zawsze w dobrym i do użytku zdatnym stanie utrzymywać, z wyjściem zaś dzierżawy natychmiast w takim samym zwrócić je stanie, w jakim je obecnie przyjmuje. Szczególniej odpowiada dzierżawca za całość wszystkich mu oddanych rekwizytów, przyrządów i sprzętów kąpielowych w czasie tychże zwrotów, niemniej obowiązują się wszelki ubytek tychże z powodu zwykłego użytku, ciągle uzupełniać. Wydzierżawiającemu przysługują prawo w każdym czasie o stanie tychże naocznie się przekonywać, i dostrzeżone uszkodzenia naprawić, ubytki uzupełnić i utrzymanie czystości lokalu kąpielowego nakazać.

5. Wszystkie w czasie dzierżawy przedsięwziąć się mające odpowiednie przeistoczenia budynku kąpielowego, mogą się tylko za wspólnym szczegółowym porozumieniem z wydzierżawiającym przedsiębrać i skuteczniać, niewolno zaś tego nigdy uczynić dzierżawcy na własną rękę.

6. Wydzierżawiający nieodpowiada wcale za dochody tego zakładu kąpielowego i czynsz zań umówiony ma mu być zawsze zupełnie wypłacany nawet wtedy, gdyby z powodu wypadków elementarnych lub innych wydarzeń użytkowanie tych kąpielni na dłuższy czas przerwane zostało.

7. Dzierżawca oświadcza, iż wszystkie według inwentarza mu przez wydzierżawiającego oddane przedmioty nie we własnym, lecz w imieniu wydzierżawiającego używać będzie.

8. Obowiązują się dzierżawca upoważnienie swoje do wykonywania swego przemysłu odstąpić wydzierżawiającemu na każde tegoż żądanie.

r) Ogólne postanowienia końcowe.

0. Oddanie przedmiotu wydzierżawionego nastąpi dnia .. Kwietnia 1872. Od tego czasu uprawniony jest dzierżawca do pociągania wszystkich pożytków z rzeczy wydzierżawionej, również jest obowiązany od tegoż dnia ponosić od przedmiotu wydzierżawionego wszystkie ciężary, podatki i daniny tak krajowe, jakoteż i gminne i t. p. o ile takowych niewziął na siebie wydzierżawiający.

0. Dzierżawcy nie wolno wypuszczać przedmiotu wydzierżawionego w poddzierżawę lub podnajem bez wiedzy i zezwolenia wydzierżawiającego.

0. W razie sprzedaży lub zamiany przedmiotu wydzierżawionego obowiązują się dzierżawca odstąpić od swego prawa dzierżawy po poprzednim trzymiesięcznym wypowiedzeniu za zwrotem uiszczonych nadpłaty czynszu dzierżawnego jednak bez dalszego wynagrodzenia.

0. Celem zabezpieczenia wydzierżawiającego złożył dzierżawca kaucję w kwocie 300 złr. w. a., której odebranie wydzierżawiający wyraźnie potwierdza. Kaucja ta ma być tymczasowo po 6 proc. oprocentowaną, ostatnia zaś rata kwartalna czynszu dzierżawnego ma być z niej potrąconą.

0. Dzierżawca pod żadnym względem nie ma prawa domagać się opuszczenia z czynszu dzierżawnego.

0. Kontrakt niniejszy aż do zupełnego wyjścia onegoż, obowiązują także spadkobierców obojga stron działających.

0. W celu zagodzenia wszelkich z niniejszego kontraktu wyniknąć mogących wzajemnych, jakiegokolwiek rodzaju żądań lub sporów, poddają się zgodnie obie strony działające właścicielowi c. k. sądowni powiatowemu tej miejscowości jako „Forum contractus, w której będzie naówczas stałe zamieszkanie wydzierżawiającego.

0. Obydwie strony zrzekają się prawa naruszenia niniejszego kontraktu z powodu pokrzywdzenia nad połowę wartości.

0. Koszta wygotowania niniejszego kontraktu ponosi sam dzierżawca.

0. W celu zabezpieczenia praw dla dzierżawcy z tego kontraktu wypływających, udziela mu się niniejszym zezwolenie na zaintabulowanie z mocy tegoż kontraktu bezwarunkowego swego prawa dzierżawy na dobrach N. wydzierżawiającego własnych, które mu na wyłączną specjalną hipotekę wydzierżawiający niniejszym oddaje, a które to tabularne ubezpieczenie skutecznie ma dzierżawca własnym kosztem.

Kontrakt niniejszy w dwóch egzemplarzach wygotowany podpisują własnoręcznie obie strony działające i przytomni dwaj świadkowie.

Lwów dnia 1. Marca 1872.

Podpisy świadków.

Podpisy stron działających.

Stempel według skali II.

Uwaga. Ogólne te postanowienia końcowe zastosowane być mają do wszystkich specjalnych kontraktów dzierżawnych, w powyższych wzorach od a) do q) przeprowadzonych.

Układ o rozwiązanie kontraktu dzierżawnego.

Kontrakt rozwiązania.

Stempel 50 ct.

Dnia dzisiejszego zawarty został między P. Bronisławem J. z jednej, — a P. Władysławem L. następujący kontrakt rozwiązania:

1. Zawarty na dniu 1. Stycznia 1870 między P. Bronisławem J. właścicielem domu gościnnego we Lwowie pod L. 40. 1sza część z jednej, — a P. Władysławem L. traktynikiem we Lwowie z drugiej strony kontrakt dzierżawy o dom gościnny we Lwowie pod L. 40. 1sza część rozwiązuje się od dnia dzisiejszego za zgodnym obu stron porozumieniem.

2. P. Bronisław J. zwrócił kaucję w kwocie 800 złr. w. a. do rąk jego przez byłego dzierżawcę złożoną, a tenże był dzie-

rzawca P. Władysław L. kwituje niniejszem P. Bronisława J. z odebranej kaucyi w kwocie 800 złr. w. a. w zupełności.

3. Względem czynszu dzierżawnego, tudzież procentów od wspomnianej kaucyi nastąpiło po dokładnem obliczeniu i uporządkowaniu takowych zupełne i zgodne wzajemne porozumienie tak, iż żadna strona od drugiej nie ma nic więcej do żądania.

4. Wszystkim z kontraktu dzierżawnego wzajemnie wypływającym obowiązkom tak wydzierżającego względem dzierżawcy jako też dzierżawcy względem wydzierżawiającego zupełnie aż do dnia dzisiejszego zadość uczyniono, a mianowicie oddał czyli względnie zwrócił dzierżawca wydzierżawiającemu wszystkie mu kontraktem dzierżawy i szczegółowo spisany inwentarzem oddane przedmioty w stanie dobrym i kompletnym, tak, iż z tego powodu żadne nie mogą powstać roszczenia.

5. Z dniem dzisiejszym opróżnia dzierżawca bez dalszego wypowiedzenia zajmowany przez niego lokal gościnny we Lwowie pod l. 40. 1sza część położony wraz z przynależącym do tegoż pomieszkaniem.

6. Były dzierżawca Władysław L. oświadcza niniejszem wyraźnie i daje najzupełniejsze zezwolenie do wykreślenia na mocy niniejszego kontraktu rozwiązania wszelkich z kontraktu dzierżawnego z dnia 1. Stycznia 1870 dlań wypływających i na rzecz jego na realności l. 40. 1sza część we Lwowie zainstalowanych praw, i w tym celu zezwala na wpisanie niniejszego kontraktu rozwiązania do ksiąg tabularnych.

W dowód czego własnoręczne obu stron podpisy w obec świadków.

Podpisy świadków.

Podpisy stron działających.

Wzór warunków przy wydzierżawianiu gruntów w drodze przetargu (licytacji).

Warunki wydzierżawienia

parcel pastwiska do gospodarstwa wiejskiego w Zapytowie pod l. 40. należącego:

1. Parcele pastwiska, obecnie role orne pod liczbami parc. 80., 82., 130., 132., 150., 151., 180 i 181. w gminie katastralnej Zapytów położone w ogólnej przestrzeni 12 morgów 840 kwadr. sążni obejmujące, wydzierżawione będą na czas od 1.

Stycznia 1872 do końca Grudnia 1878 to jest na lat sześć w drodze publicznego przetargu (licytacji) najwięcej ofiarującemu.

2. Cena wywołania stanowi się na całą parcelę dzierżawcy znajomą, nie biorąc wcale na siebie odpowiedzialności za tejeż wymiar katastralny.

3. Niżej ceny wywołania wydzierżawienie nie nastąpi, chyba w razie szczegółowego, wyraźnego przyzwolenia na to wydzierżawiającego P. Franciszka J.

4. Utrzymujący się przy przetargu (licytacji) nabywca obowiązany jest zaraz po ukończonym przetargu (licytacji) złożyć czynsz roczny dzierżawny za czas od 1. Stycznia 1872 do końca Grudnia 1873 do rąk właściciela P. Franciszka J., na przyszłość zaś opłacać z góry roczne raty czynszu dzierżawnego każdego 1. Stycznia do rąk tegoż samego wydzierżawiającego.

5. Dzierżawca obowiązuje się w celu ubezpieczenia dotrzymania obowiązków, w tych warunkach przetargu (licytacji) przyjętych, złożyć do rąk wydzierżawiającego jako kaucyę połowę uiszczać się mającego rocznego czynszu dzierżawnego. Kaucya ta niema być oprocentowaną ani za ostatnią ratę czynszu dzierżawnego potrąconą, lecz zostanie po rozwiązaniu niniejszego kontraktu dzierżawy pod tem przypuszczeniem dzierżawcy zwróconą, że tenże warunkom niniejszej dzierżawy w zupełności zadość uczynił.

6. Wydzierżawiający przyjmuje na siebie opłatę wszystkich podatków gruntowych od gruntów wydzierżawionych przez cały czas trwania dzierżawy, dzierżawca zaś obowiązuje się wszystkie przez rząd nakazane łącznie w naturze, jakoteż wszystkie krajowe i gminne ciężary sam z własnego ponosić, niemniej też drogi przez pola wydzierżawione wiodące w dobrym utrzymywać stanie.

7. Zupełny nieurodzaj, szkody i klęski elementarne, jakoteż wszelkie nieszczęśliwe przypadki trafiają samego dzierżawcę bez roszczenia sobie z tego powodu opuszczenia z czynszu dzierżawnego.

8. Dzierżawca obowiązuje się przy każdym zasiewie roli takową uprawiać dobrze i należycie.

9. Wydzierżawione grunty, oddane zostaną natychmiast w stanie takim, w jakim się obecnie znajdują, dzierżawca zaś jest obowiązany w przedostatnim roku dzierżawy takowe nale-

życie nawozić i z wyjściem dzierzawy zwrócić je wydierzawiającemu w stanie według zwyczaju gospodarskiego odpowiednim.

10. Poddzierzawienie tych gruntów jest wyraźnie wzbronione.

11. Na podstawie niniejszego protokołu przetargu (licytacji) może być na żądanie którejkolwiek strony dokument kontraktu dzierzawy sporządzony kosztem tej strony, która tego zażąda.

Zapytów dnia 1. Listopada 1871.

Podpisy
komisarza przetargu
i stron.

Prośba o intabulowanie praw dzierzawnych.

(Stempel 1 złr. 50 ct.)

(Wewnątrz.)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

Na podstawie tu w pierwopisie i w dwóch odpisach dla urzędu wymiaru należytości i dla zbioru dokumentów załączonego kontraktu dzierzawnego z dnia 1. Stycznia

A. B. C. 1872 pod A. B. C. upraszam

Świetny c. k. Sąd powiatowy

raczy wpis do ksiąg gruntowych praw z tegoż kontraktu dzierzawnego wypływających, niemniej prawa zastawu kaucyi przez podpisanego w kwocie 200 złr. w. złożonej, na realności w Kulikowie l. 40. Leona M... własnej na rzecz proszącego dozwolić i urzędowi księgi gruntowe utrzymującemu w celu uskutecznienia tegoż w księgach gruntowych stosowne dać polecenie.

Kulikow 1. Marca 1872.

Fedory H.....

(Zewnątrz.)

Świetny c. k. Sąd powiatowy

w Kulikowie.

Fedory H szewc w Kulikowie l. 12.

prosi o wpisanie do ksiąg gruntowych praw z kontraktu dzierzawnego A) wypływających w stanie biernym realności w Kulikowie l. 40 Leona M . . . własnej.

(Pierwopis kontraktu i dwa odpisy.)

(Pojedynczo i dwa napisy.)

Prośba o wykreślenie praw dzierzawy.

(Wewnątrz.)

(Stempel 1 złr. 50 ct.)

(Wewnątrz.) Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

A. Na podstawie tu pod A. w pierwopisie i w odpisie dla zbioru dokumentów załączonego kontraktu rozwiązania upraszam

Świetny c. k. Sąd powiatowy

raczy wykreślenie praw dzierzawnych z kontraktu dzierzawcy z dnia 1. Stycznia 1872 na realności mojej w Kulikowie l. 40 dla Fedora H..... ubezpieczonych dozwolić i urzędowi księgi gruntowe utrzymującemu w celu uskutecznienia tegoż dać stosowne polecenie.

Kulików 1. Kwietnia 1872.

Leon M

(Zewnątrz.)

Świetny c. k. Sąd powiatowy

w Kulikowie.

Leon M właściciel realności w Kulikowie l. 40.

prosi o wykreślenie praw dzierzawnych z kontraktu z dnia 1. Stycznia 1872 na realności w Kulikowie l. 40 dla Fedora H ubezpieczonych.

(Załączony pierwopis A. i odpis.)

Pojedynczo i dwa napisy.

Wypowiedzenie pomieszkania (awizacya).

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

(Stempel 36 ct.)

(Wewnątrz.)

P. Władysław D. najął w domu moim we Lwowie pod l. 80²/₄ pomieszkanie na lszem piątrze składające się z 2. pokoi, kuchni, komórki, strychu i piwnicy za trzymiesięcznym wypowiedzeniem. Z powodu innego zarządzenia tem pomieszkaniem wypowadam P. Władysławowi D. wyżwspomnione pomieszkanie w celu opróżnienia takowego przez najmującego po trzech miesiącach t. j. na dniu 1. Lipca 1872 i upraszam

Świetny c. k. Sąd powiatowy

raczy to trzymiesięczne wypowiedzenie przyjąć do wiadomości sądu i o tem obydwie strony w celu zastosowania się do tegoż zawiadomić.

Lwów, dnia 1. Marca 1872.

Franciszek J.

(Zewnątrz.)

Świetny c. k. Sąd powiatowy miejsko deleg. we Lwowie w sprawie wypowiedzenia.

Franciszek J. właściciel realności we Lwowie pod l. 80. 2ga część

przeciw

Władysławowi D. radcy rachunkowemu mieszkającemu tamże

Adwokat Domowy.

wypowiada ostatniemu pomieszkanie w domu pod l. 80. 2ga część tu wewnątrz opisane, w celu opróżnienia takowego na dniu 1. Lipca 1872.

(Podwójnie).

Prośba o przymusowe opróżnienie pomieszkania.

Stempel 36 ct.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

- A. Na podstawie tu pod A. załączonej prawomocnej rezolucji awizacyjnej miał P. Władysław D. opróżnić pomieszkanie w domu moim we Lwowie pod l. 80. 2ga część przez tegoż zajęte z dwóch pokoi, kuchni, komórki, strychu i piwnicy się składające dnia 1. Lipca 1872.

Ponieważ P. Władysław D. nie poczynił dotychczas w celu opróżnienia wspomnionego pomieszkania żadnych kroków, i z tego powodu nowy lokator w wprowadzeniu się do tegoż pomieszkania doznaje przeszkody, zmuszony jestem prosić

Wysoki c. k. Sąd raczy przymusowe usunięcie P. Władysława D. i efektów tegoż z pomieszkania w domu wyżej wspomnianym się znajdującągo dozwolić i w celu uskutecznienia tegoż wożnemu sądowemu stosowne wydać polecenie.

Lwów 1. Lipca 1872.

Franciszek J.

(Zewnątrz)

Świetny c. k. Sąd powiatowy miejsk. deleg. we Lwowie w sprawie awizacyjnej.

Franciszek J. właściciel domu pod l. 80. 2ga część we Lwowie

przeciw

Władysławowi D. radcy rachunkowemu tamże mieszkającemu

prosi o przymusowe usunięcie ostatniego z pomieszkania w domu l. 80. 2ga część we Lwowie.

Załącznik A. w pierwopisie.
Podwójnie.

O kontraktach służbowych,

(o świadczeniu usług), ugodach o placę, (najem usług), o budowę i o kontraktach o nakład na wydanie dzieła.

Wyraz „świadczenie usług“ nazywanym bywa w znaczeniu obszerniejszem i ściślejszem.

W obszerniejszem znaczeniu rozumie się pod tem użycie sił fizycznych lub umysłowych na korzyść drugiego. Dzieje się to za pewną nagrodę pieniężną, natenczas powstaje kontrakt najmu usług czyli ugoda o placę. Jeżeli zaś jako wynagrodzenie pewne rzeczy lub wzajemne czynności są umówione i przyręczone, nately kontrakt taki nie ma swego szczegółowego miana, do którego jednak wszystkie postanowienia prawne do świadczenia usług się odnoszące mają być zastosowane.

Gdy się tedy kto w skutek wezwania lub wprowadzenia (instalacye) na urząd obowiązkuje do uskutecznienia pewnych robót, do świadczenia usług albo do wykonania jakiegoś dzieła za pewną nagrodę pieniężną, natenczas powstaje kontrakt o placę czyli najem usług odpłatnych — za świadczenie pewnych usług.

Gdy kto zamawia robotę lub jakie dzieło, jest o nim domniemanie, że także zezwala na stosowną nagrodę. Jeżeli nagroda nie jest ustanowioną ani przez umowę, ani przez ustawę, natenczas sędzia ją ustanawia.

Prawne ustanowienia nagrody istnieją: dla notaryuszów, ugodzicieli towarów i weksłów przy giełdach, dla stręczycieli kupieckich, dla osób medycynalnych względnie ich użycia przed sądem jako znawców, dla biegłych w sztuce i dla tłumaczy w sprawach karnych.

Zmowy dających robotę (przemysłowców, służbodawców, kierujących fabryką, kopalnią, budownictwem, hutnictwem, przedsiębiorców gospodarstwa wiejskiego lub innych) usiłujących przez zastanowienie robót, przez oddalenie od roboty nałożyć robotnikom umniejszenie płacy lub w ogóle mniej korzystne wynagrodzenie, jakoteż zmy robotników (czeladników, pomocników, sług, najemników) usiłujących przez zaprzestanie robót wymódz na dających robotę wyższą placę lub korzystniejsze warunki; nareszcie

zmowy i połączenia się w celu poparcia tych, którzy przy umowie wytrwać chcą, albo szkodenia tym, którzy się z pod umowy wylamali, — nie mają żadnych skutków prawnych.

Umowa o pracę nadaje zamawiającemu prawo do żądania uskutecznienia zamówionej roboty lub wykonania dzieła, tak jak z drugiej strony zamówionemu, domagania się zapłaty.

Gdy dzieło ma istotne wady, które je czynią niezdatnem do użycia, albo które są przeciwne wyraźnej umowie, natenczas zamawiający ma prawo odstąpić od umowy. Jeżeli zaś nie chce odstąpić od umowy, lub gdy wady nie są istotne albo niesprzeciwiają się wyraźnym warunkom umowy, natenczas może on żądać albo poprawienia, albo też stosownego odszkodowania i w tym celu zatrzymać stosunkową część nagrody.

Gdy ten, u którego nastąpiło zamówienie, z winy swojej niedopełnia obietnicy w czasie za warunek postawionym, natenczas zamawiający nie jest już obowiązany przyjmować rzeczy zamówionej, a może także żądać wynagrodzenia szkody z tego powodu poniesionej.

Nawzajem zaś za usługi i roboty, które nie zostały wykonane, należy się temu, u kogo je zamówiono stosowne wynagrodzenie, jeżeli tenże był gotów do uskutecznienia takowych i w tem przez zamawiającego z jego winy lub w skutek przypadku co do jego osoby wydarzonego doznał przeszkody, albo jeżeli w ogólności przez stratę czasu został ukróconym.

W powszechności należy się nagroda po uskutecznionej robotcie. Jeżeli zaś robota jest wykonywana w pewnych przedziałach czasu, lub częściowo, albo jeżeli z jej wykonaniem połączone są wydatki, których robotnik nie przyjął na siebie, natenczas także ma prawo przed skończeniem lub zupełnem uskutecznieniem roboty, żądać części nagrody, świadczonym usługom lub wykonanemu dziełu odpowiedniej, tudzież zwrotu wydatków poczynionych.

Robotnicy na czas oznaczony lub aż do ukończenia dzieła jakiego zamówieni, nie mogą bez prawnej przyczyny ani porzucić roboty, ani być oddalonymi przed wyjściem czasu lub przed ukończeniem dzieła.

Jako usprawiedliwiające powody rozwiązania umowy przed czasem mogą być tylko takie uznane, które jednej lub drugiej stronie pod względem fizycznym lub prawnym w wykonaniu przyjętego zobowiązania stanęły na przeszkod-

zie, jako to: zachorowanie robotnika albo zakaz ze strony władzy, powstrzymujący dalsze prowadzenie rozpoczętego dzieła lub roboty.

Przy umowach względem świadczenia usług mają być zachowane następujące co do istoty postanowienia:

1. osoba zamawiającego i zamówionego;
2. dokładne oznaczenie roboty lub dzieła w danym razie założenie planu;
3. wyznaczenie wysokości nagrody i czasu, w którym takowa ma być uiszczone;
4. oznaczenie czasu, w którym robota lub dzieło mają być ukończone;
5. postanowienie na wypadek, gdyby robota posiadała co do istoty swej braki lub wady;
6. postawienie na wypadek, gdyby robota przez jakiś przypadek lub w inny sposób jednak bez winy zamówionego nie mogła być ukończoną;
7. oznaczenie jakości roboty;
8. postanowienie, czyli zamówiony wykonanie zamówionej roboty komu innemu poruczyć może;
9. postanowienie, czy prawa i obowiązki jednej lub drugiej strony, albo stron obojdwóch mogą przejść na spadkobierców tychże;
10. czy dana jest zaliczka;
11. czy nie nastąpiło wzajemne porozumienie się w celu ubezpieczenia praw jednej lub drugiej strony;
12. data, podpisy stron działających a w danym razie i świadków.

Wzory ugód o pracę.

Ugoda o pracę.

kłóra na dniu dzisiejszym między p. Franciszkiem T. kawiarzem we Lwowie z jednej, a p. Janem W. stolarzem we Lwowie z drugiej strony pod następującymi warunkami została zawarta:

1. P. Jan W. zobowiązuje się następujące przez p. Franciszka T. zamówione meble, jako to: sześć stolików do gry, dwadzieścia cztery krzesła, dziesięć sztuk ławek bez poręczy każda sążnia długości, wszystkie z drzewa jasionowego i politurowane takiej samej jakości, dobroci i wielkości, jakie się już obecnie w kawiarni p. Franciszka T. znajdują — zrobić, i najdalej za dwa miesiące od dnia dzisiejszego licząc, dostarczyć zamawiającemu;

2. za uskutecznienie tej roboty otrzyma p. Jan W. zapłatę w kwocie 280 złr. mówiąć dwieście osmdziesiąt złr. w. a.

3. zapłata nastąpi tego samego dnia, w którym zamówione meble do urządzenia kawiarni służyć, mające przez p. Jana W. zostaną oddane i przyjęte;

4. oddanie tych zamówionych przedmiotów nastąpić ma w domu zamawiającego pod l. 140^{1/2} we Lwowie. Koszta dostawy ponosi zamówiony p. Jan W. z własnego, bez regresu do zamawiającego;

5. materyał i inne przynależności do uskutecznienia tej roboty potrzebne, ma zamówiony p. Jan W. sam przysposobić, niemniej daje tenże za trwałość tych przedmiotów całoroczne poręczenie i obowiązują się wszystkie w tym czasie za potrzebne uznane reparacje zamówionych przedmiotów uskutecznić bez jakiegokolwiek wynagrodzenia.

W dowód czego następują podpisy stron umawiających się i dwóch świadków.

Lwów, dnia 1. Marca 1872.

Świadkowie:

Antoni S.
Paweł Z.

Franciszek T.
kawiarz.
Jan W.
stolarz.

Co to jest kontrakt służbowy (o świadczenie usług) albo instalacyjny.

Przez przyjęcie do służby jakiejś osoby, nienależącej do rzędu zwykłych sług domowych lecz do rzędu oficjalistów prywatnych, zarządców (prowadzących fabrykę, dozorców) powstaje kontrakt o wprowadzenie na urząd (instalacyjny). Kontrakt instalacyjny jest w ścisłym znaczeniu tego słowa kontraktem służbowym i wszelkie do tego ostatniego odnoszące się postanowienia mają być w kontrakcie instalacyjnym zastosowane. — Stempel do takiego kontraktu należy według Skali III. zastosować do wysokości płacy instalowanego, a mianowicie, gdy kontrakt na więcej niż na lat dziesięć zawarty, należy przydać stempel odpowiedni dziesięćkrotnie wziętej ilości płacy rocznej, przy kontraktach na czas życia pewnej osoby według dziesięćkrotnie wziętej wysokości płacy rocznej, — przy kontraktach na czas życia więcej osób, według piętnastokrotnej wysokości płacy rocznej, — przy kontraktach wieczystych według dwudziestokrotnej płacy rocznej, — a przy kontraktach na czas nieograniczony jak n. p. za wypowiedzeniem, według trzykrotnie wziętej płacy rocznej.

Wzór kontraktu instalacji buhaltera.

Kontrakt służbowy czyli instalacyjny.

Stempel według skali III. stosownie do czasu trwania kontraktu.

który na dniu dzisiejszym między p. Antonim J. kupcem we Lwowie z jednej, a p. Szymonem L. buhalterem kupieckim z Krakowa z drugiej strony pod następującymi warunkami został zawarty:

1. P. Antoni J. kupiec lwowski porucza p. Szymonowi L. prowadzenie istniejących w jego handlu sukien we Lwowie ksiąg handlowych.

2. P. Szymon L. obowiązując się wstąpić dnia 1. Marca 1872 do służby w charakterze buhaltera do handlu sukien p. Antoniego J. we Lwowie, i przyrzeka uroczyście poruczone mu księgi handlowe prowadzić z największą dokładnością i akuracją, wszelkie w interesie handlowym zasługujące zdarzenia utrzymywać w tajemnicy, zaprowadzone w handlu swego pryncypała godziny pracy w kantorze dotrzymywać jak najpunctualniej, do istniejącego porządku domowego się zastosować i w ogóle wszystko czynić, czego dobro i pożytek wyzpiomienionego interesu handlowego po nim wymagać będzie.

3. P. Antoni J. obowiązując się niniejszem przyjętemu buhalterowi p. Szymonowi L. jego pensję roczną na 600 złr. w. a. ustanowioną, w miesięcznych ratach po 50 złr. w. a. z dołu wypłacać, i obiad mu z własnego udzielać stołu.

4. P. Szymon L. obowiązując się, zbywając mu czas wolny, prowadzeniem ksiąg handlowych nie zajęty, poświęcić na korzyść swego pryncypała i temuż w prowadzeniu korespondencji handlowych być pomocnym, tudzież brać udział w przedsięwziętej co pół roku inwenturze handlu.

5. Obydwom przysłużyć prawo trzymiesięcznego wypowiedzenia niniejszego kontraktu.

W dowód czego następują własnoręczne podpisy w obec świadków.
Lwów dnia 1. Kwietnia 1872.

Jako świadek:
Cypryjan J.
Józef W.

Antoni J.
kupiec.
Szymon L.
buhalter.

Wzór kontraktu służbowego czyli instalacyjnego o kierownictwo fabryki.

Kontrakt służbowy

który na dniu dzisiejszym między p. Władysławem M. właścicielem cukrowni w Przemyśle z jednej, — a p. Bronisławem K. chemikiem z Warszawy z drugiej strony zawarty został w sposób następujący:

1. P. Władysław M. porucza p. Bronisławowi K. kierownictwo cukrowni w Przemyśle we wszelkich, wyrobu cukru dotyczących handlowych i finansowych czynnościach.

2. P. Bronisław K. przyjmuje na siebie toż wspomniane kierownictwo cukrowni w Przemyśle pod względem wszelkich z wyrobem cukru połączonych czynności handlowych i finansowych.

3. Rozumi się samo przez się, iż p. Bronisław K. wszelkich dołoży starań, czynności i pilności, aby ten przemysł fabryczny jak najwięcej uczynić korzystnym.

4. P. Władysław M. wyznacza p. Bronisławowi K. pensję roczną w kwocie 2000 złr. mówią dwa tysięcy złr. w. a. w miesięcznych z dołu

płacić się mających ratach, niemniej wolne pomieszkanie dla niego i jego rodziny w domu jednopiętrowym, przy zabudowaniu fabrycznem się znajdującym, z trzech pokoi, kuchni, piwnicy, strychu i komórki się składające, niemniej obowiązku p. Władysława M. dać p. Bronisławowi zupełne odszkodowanie za wszelkie wydatki podróży, w interesie fabryki z polecenia właściciela tejże przez niego przedsięwziętych, niemniej udział pięćprocentowy od czystego dochodu z fabryki, który p. Bronisław K. natychmiast, po uskutecznieniu i przyjęciu całorocznego bilansu otrzyma.

5. Kontrakt niniejszy obowiązuje obydwie strony na lat dziewięć od 1. Marca 1872 jako dnia wstąpienia p. Bronisława K. w służbę i w przeciągu tego czasu nie przysłuży żadnej stronie prawo wypowiedzenia wzajemnego niniejszego kontraktu.

6. Na wypadek śmierci p. Władysława M. w czasie trwania niniejszego kontraktu przechodzi na tegoż spadkobierców obowiązek p. Władysława M. z tego kontraktu wypływający, dotrzymania go aż do wyjścia onegoż z tem jednak na ten wydatek postanowieniem, iż p. Bronisławowi K. od dnia śmierci p. Władysława M. udział z czystego dochodu fabryki ustępem 4. przeznaczony nie pięć- lecz dziesięćprocentowy uiszczonym być ma, a to co roku zaraz po złożeniu i przyjęciu całorocznego bilansu.

7. Na wypadek śmierci p. Bronisława K. w czasie trwania niniejszego kontraktu otrzyma wdowa tegoż od p. Władysława M. pensję roczną w kwocie 200 złr. mówię dwieście złr. w. a. w miesięcznych ratach z dołu wypłacać się mającą tak długo, dopóki powtórnie za mąż nie wyjdzie.

W dowód czego własnoręczne stron kontraktujących podpisy w obec świadków.

Przemysł dnia 1. Maja 1872.

Jako świadek:
Franciszek L.
Jako świadek:
Mieczysław Z.

Władysław M.
właściciel fabryki.
Bronisław K.
kierujący fabryką.

Wzór kontraktu służbowego czyli instalacyjnego o zarząd dóbr.

Kontrakt służbowy

który na dniu dzisiejszym między p. Kamila N. właścicielką dóbr R. w obwodzie Kołomyjskim położonych z jednej, a p. Janem W. właścicielem realności w Z. pod l. 40 z drugiej strony w następujący sposób został zawarty.

1. P. Kamila N. porucza p. Janowi W. zarząd całego gospodarstwa w dobrach swoich R. i W. w obwodzie Kołomyjskim położonych, wraz z wszelkimi czynnościami, z zarządem tych dóbr połączonemi, nie wyłączając też i gospodarstwa leśnego do tej ekonomii należące.

2. P. Jan W. przyjmuje w charakterze rządcy cały zarząd ekonomii w dobrach R. i W. w obwodzie Kołomyjskim położonych p. Kamili N. własnych.

3. Rozumi się samo przez się, iż p. Jan W. wszelkich doloży starań, czynności i pilności, aby pożytki i dochody z gospodarstwa polnego i leśnego tudzież z chowu bydła i koni były zadowalające i co roku wedle możności się powiększały.

4. P. Kamila N. wyznacza p. Janowi W. jako rządcy roczną pensję w kwocie 800 złr. mówię ośmset złr. w. a. w gotówce, niemniej dwadzieścicztery korcy żyta, dwanaście korcy pszenicy, sześć korcy jęczmienia, korzec grochu, trzy korcy owsa, cztery korcy hreczki, którą to płacę tak w gotówce jakoteż w naturaljach p. Jan W. w kwartalnych ratach z dołu pobierać będzie, dalej utrzymanie dwóch krów i parę koni na paszy dworskiej, nakoniec wolne pomieszkanie dla niego i jego rodziny w domu parterowym na folwarku w R. się znajdującym z czterech pokoi, przedpokoju, kuchni, piwnicy, strychu, komórki na drzewo, tudzież ze stajni na konie i krowy, chlewu na nierogaciznę i kurniku się składającego z tem zastrzeżeniem, iż pokój jeden na kancelaryę dworską ma być obrócony; dalej obowiązuje się p. Kamila N. wszelkie wydatki podróży w interesie zarządu dobrami po za obrębem dóbr R. i W. podjęte wynagrodzić i p. Jana W. w tym względzie zupełnie odszkodować, również otrzyma p. Jan W. udział jedynoprocentowy od czystego dochodu, który mu natychmiast po złożeniu i buhalteryjcznem zbadaniu rocznych rachunków wypłaconym będzie.

5. Kontrakt niniejszy obowiązuje obydwie strony na lat sześć licząc od 1. Kwietnia 1872 jako dnia objęcia zarządu dóbr pominiętych przez p. Jana W., któremu nie przysłuży prawo wypowiedzenia niniejszego kontraktu przed wyjściem onegoż, zaś p. Kamila N. zastrzega sobie prawo trzymiesięcznego wypowiedzenia p. Janowi W. niniejszego kontraktu.

6. W razie śmierci p. Kamili N. w czasie trwania niniejszego kontraktu przysłuży jej spadkobiercom prawo domagać się od p. Jana W. ścisłego i zupełnego dotrzymania niniejszego kontraktu, jako też trzymiesięcznego wypowiedzenia.

7. W razie, gdyby p. Jan W. po piętnastoletnim zarządzie, ku zupełnemu zadowoleniu tak właścicielki samej, lub też jej spadkobierców z wykonywania zarządu tych dóbr stał się z powodu ułomności fizycznych lub duchowych do dalszych czynności niezdolnym, na taki wypadek otrzyma od p. Kamili N. lub jej spadkobierców roczną pensję w kwocie 300 złr. mówię trzysta złr. w. a. aż do śmierci w miesięcznych ratach z dołu płacić się mającą.

8. P. Janowi W. przysłuży prawo przed wyjściem niniejszego sześćoletniego kontraktu, takowy na trzymiesiący naprzód wypowiedzieć.

W dowód czego własnoręczne podpisy stron kontraktujących w obec świadków.

R dnia 1. Marca 1872.

Jako świadek:
Władysław N.
Jako świadek:
Józef K.

Kamila N.
właścicielka dóbr.
Jan W.
rządca.

Co to jest kontrakt o budowę?

Do kontraktów odpłatnych należy także kontrakt o budowę. — Kontrakt taki jest to wzajemne porozumienie się stron, w którym się budowniczy zobowiązuje do wystawienia budowli za odpłatą lub za zapłatę.

Zastosowane tu być mają wszelkie prawne postanowienia do kontraktów za odpłatą w ogóle się odnoszące.

Formularz kontraktu o budowę.

Kontrakt o budowę,

który między p. Władysławem D. właścicielem domu pod Nr. 400. $\frac{3}{4}$ we Lwowie położonego z jednej, a p. Leonem S. budowniczym we Lwowie z drugiej strony, na dniu dzisiejszym zawarty został w następujący sposób:

1. Pan Władysław D. powierza, a p. Leon S. przyjmuje na siebie wybudowanie nowego domu wedle planu do niniejszego kontraktu dołączonego, przez p. Leona S. zdjętego w miejsce teraźniejszego pod Nr. 400. $\frac{3}{4}$, obecnie istniejącego domu, pod następującymi warunkami:

2. P. Leon S. zobowiązuje się dawny dom Nr. 400. $\frac{3}{4}$ we Lwowie będący, wedle istniejących przepisów z potrzebną ku temu ostrożnością, pod własną odpowiedzialnością za wszelkie zdarzyć się mogące nieszczęśliwe wypadki zrzucić, potrzebne dla ochrony tak w mowie będącego jakoteż sąsiednich domów podpory własnym kosztem urządzić; zaś wszelkie zdarzyć się mogące uszkodzenia sąsiednich domów na własne niebezpieczeństwo i na własną odpowiedzialność przyjąć, i naprawę tychże uszkodzeń własnym kosztem uskutecznić, również p. Władysława D. od wszelkich przeciw temuż z powodu takowego uszkodzenia wytoczonych sporów, zupełnie od skargi i szkody uchronić.

P. Władysław D. pozostawia p. Leonowi S. materiał ze zburzyć się mającego domu dawnego uzyskany, jaki się pod ziemią lub nad ziemią znajduje, bez wszelkiego wynagrodzenia do dowolnego użytku.

Obydwie strony zrzekają się prawa poszukiwania wynagrodzenia z powodu pokrzywdzenia nad połowę wartości w teraźniejszym opisanym interesie odpłatnym.

Z uzyskanego przez zburzenie dawnego domu, budowlanego materiału, te tylko cegły i kamienie przy budowie nowego domu użyte być mogą, które bez naruszenia trwałości nowej budowy, jako do użytku przydatne się okażą, o czym architekta przez prowadzącego budowę i przez właściciela domu wybrany, orzeknie.

3. Budowniczy p. Leon S. zobowiązuje się mur domu wybudować się mającego we wszelkich rozmiarach, tak co do wysokości jakoteż grubości wedle wskazówek w przedłożonym planie wykonania zawartych, długość zaś wedle rzeczywistego obszaru domu wyprowadzić, a zajęć mogącą zmianę tylko zgodnie z wolą i wiedzą właściciela domu uskutecznić. Wraz z obowiązkiem wybudowania przyjmuje na siebie p. budowniczy zarazem wykonanie wszelkich szablonów i rysunków gzymsów i wszelkich innych ozdób muru w naturalnej wielkości, również obowiązek przywozu potrzebnego do budowy materiału jako to: kamieni, wapna, cegły, piasku, płyt marmurowych, za któryto materiał właściciel domu p. budowniczemu Leonowi S. tytułem wynagrodzenia tę kwotę przyznaje, która się z rzeczywistych rozmiarów wykonanych czynności, z uwzględnieniem na dołączonej, a przez p. budowniczego wspólnie podpisanej i przyjętej tej taryfie postanowionych cen, okaże.

4. P. budowniczy zobowiązuje się do fundamentów li tylko pokładowe kamienie i to z kamieniołomu p. N. N. pochodzące, do murów, sklepień, nakładów li tylko cegły z cegielni p. N. N. lub z cegielni lwowskiego towarzystwa wyrobu cegieł i przedsiębiorstwa budowli używać; — w przeciwnym bowiem razie, jakoteż na wypadek, gdyby p. budowniczy jakkolwiek inny do budowli nieprzydatny materiał, bądź jakiegokolwiek rodzaju, a zatem także źle wypalone bądź nieprzydatne wapno, również nie szorstki (twardy), lecz z ziemią pomieszany mialki piasek używać chciał, właściciel domu uprawniony będzie p. Leona S. do natychmiastowego usunięcia złego materiału kosztem tegoż p. budowniczego zmusić, ogółem wszelkie użycie nieprzydatnego do budowy materiału pod żadnym względem nie dozwala się. Sprawę, czy materiał przez p. budowniczego Leona S. na placu budowli nagromadzony, do budowli użyty, lub nieprzydatny do budowli materiał z placu usunięty i innym materiałem do użytku przydatnym zastąpiony być ma, rozstrzygnie oznaczony przez właściciela domu architekta, którego orzeczeniu p. Leon S. niniejszem się wyrażnie poddaje.

5. Pod względem postawienia muru, obowiązują się najprzód p. Leon S. wszelką wykopaną ziemię, jakoteż wszelkie przez zburzenie dawnego domu powstałe rumowisko i t. p. własnym kosztem z placu budowlanego na miejsce przez władzę miejscową do wysypiania przeznaczonego wywieść. P. budowniczy obowiązują się przy zakładaniu fundamentów i murowaniu piwnie pokładowe kamienie ceglami wyrównać, zaś wapno do spojenia wszelakiego muru nie czerpaczkami nalewać lecz kielniami i to nie nad miarę narzucać, nad kaźden pokład kamieni w fundamentach trzy lub cztery warstwy cegieł, w różnym kierunku dla lepszego spojenia ułożyć, niepotrzebne otwory powypelniać, wapna do spajania murów (mertel) z jednej części czystego wapna o dwóch części twardego piasku, na placu budowli ponownie czyszczonego z mialkim piaskiem lub ziemią zmieszanego, złożonego sporządzać, do muru po nad fundamentem wyprowadzić się mającego nie grubsze jak 4—5 linii wynoszące, przy sklepieniach zaś wszelkiego rodzaju ówierć całowe spójnie używać; przy wszelkich zewnętrznych i wewnętrznych murach na kaźdem pięttrze cegły podług wagi starannie układać, narzut zaś tylko półcałowy nakładać; do narztu przy fasadach połowę czystego rzecznego piasku domieszać.

6. Obowiązują się p. budowniczy Leon S. do trwałego utrzymywania więzów (poprzecznych belek) w ten sposób się przyczynić, ażeby dachówki przy nagłówkach umieszczone, przed dalszem murowaniem wyjąć kazał, by powstały przez to otwór dla przystępu powietrza wolny pozostał, przez który to otwór wedle okoliczności małemi otworami powietrze zbawienny skutek na ową część drzewa wywieraćby mogło; również ażeby powstające w czasie murowania rumowisko słotą zmoczone (a więzom poprzecznym, belkom szkodliwe) już potenczas uprzątnąć i na rusztowaniu złożyć kazał, a zasypianie więzów, które wedle dotyczącej taryfy cen także do niego należą, stosownie do postanowienia cieśli i kierującego budową architektki, jak najdlużej zwlekać, aby drzewo dostatecznie wyschło.

Przedewszystkiem oświadcza budowniczy, że do przysypiania poprzecznych belków nie użyje rumowiska, o któreby się dokładnie nie przekonał, że zupełnie wyschło, a zatem obowiązują się p. Leon S. porządek budowy w ten sposób ustanowić, aby przy przerebywaniu cegieł odpadające i odrzucone rumowisko aż do czasu ponownego użycia w suchem miejscu umieszczone i przed wilgocią ochronione było.

7. Obowiązują się p. Leon S. celem osiągnięcia dokładnej roboty użyć do kierowania budową doświadzonego i potrzebne wiadomości posiadającego, słowem uzdolnionego podmajstrzego, który, gdyby się później okazało, że odpowiednich zdolności nie posiada, bez oporu usunięty i inny na tegoż miejsce przyjęty być mógł.

8. Obowiązują się p. budowniczy S. nową budowę natychmiast rozpocząć, i robotę w ten sposób prowadzić, aby surowy mur parterowy najdalej do 1. Grudnia 1872 ukończony był, obowiązują się tenże w czasie zimowej pory mur swoim kosztem nakryć, aby go przed zimową wilgocią ochronić, tudzież wszelkie sklepienia budowy do 1. Marca 1873 w przydatny do zamieszkania stan postawić, a nakoniec wszelkie swoje roboty tak ukończyć, aby wszystkie pomieszkania do 1. Listopada 1873 zamieszkać być mogły, i zatrudnieni przy budowaniu inni profesjonści dostateczny czas do uskutecznienia swych robót mieli.

9. Pan Leon S. we własnem i spadkobierców swoich imieniu ręczy za dobre i trwale wybudowanie nowego domu pod względem wykonania powierzonych mu robót, nie tylko w czasie budowy, lecz także po wykończeniu tejże przez trzy po sobie następujące lata, i bierze na siebie odpowiedzialność za wszelką niespodziewaną, z własnej lub też jego robotników winy wynikłą szkodę. Również bierze p. Leon S. odpowiedzialność na siebie na wypadek, gdyby wykonane przez niego roboty inni profesjonści swoją robotą uszkodzili. Za uszkodzenie budynku wyrządzone przez wypadki elementarne lub swawolę mieszkańców p. budowniczy odpowiedzialnym nie jest.

Wszelkie inne uszkodzenie, lub okazujące się braki budowy obowiązują się p. budowniczy bez żądania wynagrodzenia naprawić, i do dobrego stanu przyprowadzić. Rozstrzygnięcie sprawy czyli postawiony przez p. Leona S. budynek braki posiada lub uszkodzony jest, lub też czyli okazujące się braki lub uszkodzenia p. Leon S. uzupełnić lub do dobrego stanu napowrót przywieść ma, przysłuży Sądowi polubownemu. Sąd polubowny składa się z architektki prowadzącego budowę, i z dwóch budowlanych, z których jednego p. Leon S. a drugiego właściciel domu wybiera. Odwołanie się przeciw temuż orzeczeniu ani do innego Sądu polubownego, lub też do Sądu zwykłego w żadnym wypadku dopuszczonem być nie może. Na wypadek, gdyby jedna lub druga strona, w przeciągu trzech dni, po zawezwaniu drugiej strony

sędziego polubownego przez nią obrać się mającego przeciwnej stronie nie oznajmiła, też przysłużyć ma prawo, także drugiego sędziego polubownego obrać, a wyrok Sądu polubownego w ten sposób złożonego, obowiązuje obydwie strony zarówno, tak jak to wyżej postanowionem zostało.

10. Wymierzenie mru celem obliczenia należności p. budowniczego nastąpi według rzeczywistych rozmiarów postanowionego budynku. Gdy jednak drzwi, okna i kominy i t. p. ogółem wszelkie otwory, które nad sześć stóp nie mają szerokości podług zwykłego sposobu mierzenia, jako wypełnione w rachunek wchodzi, a zatem przy obliczaniu pieniędzy na korzyść p. budowniczego przypadają, i temuż zysk przynoszą, obowiązuje się też za wstawienie żelaznych klamer, za osadzenie drzwi i okien, za zdejmowanie robót kamieniarskich, za postawienie rusztowania, za blacharskie i kotlarskie, naostatek sznycerskie roboty nie żądać od właściciela jakiegokolwiek zapłaty.

11. Właściciel domu obowiązuje się p. Leonowi S. lub tegoż spadkobiercom, za wykonane i uskutecznione roboty i użyty do tychże materiał zapłacić w miarę rzeczywistego wykonania tychże, podług na dołączonej taryfie postanowionych cen, i przypadającą za materiał i roboty kwotę, przypuszczając dokładne wypełnienie wszelkich niniejszem kontraktem przez p. budowniczego na siebie przyjętych obowiązków, w sześciu ratach w ten sposób wyliczyć, iż p. S. otrzyma pierwszą ratę sześciu tysięcy złr. w. a. po wybudowaniu i wyrównaniu oddziału piwnic; drugą ratę czterech tysięcy złr. w. a. po postawieniu i wyrównaniu parterowej części budynku; trzecią ratę dwóch tysięcy złr. w. a. po postawieniu i wyrównaniu pierwszego piętra; czwartą ratę dwa tysiące złr. w. a. po wybudowaniu równania drugiego piętra; piątą ratę czterech tysięcy złr. w. a. po wybudowaniu równania trzeciego piętra; szóstą ratę czyli resztę po zupełnem wykonaniu wszelkich robót przez p. Leona S. na siebie przyjętych.

Postanawia się jednakże, że właściciel domu ma prawo z każdej czterech pierwszych rat kwotę 800 złr., a zatem razem 3.200 złr. w. a. wyraźnie trzy tysiące dwieście złr. w. a. jako kaucję za poręczenie p. S. w 9. ustępie na siebie przyjęte, aż do ukończenia umówionego czasu zaręczenia zatrzymać, aby na wypadek, gdyby p. Leon S. wedle ustępu 9. uskutecznić się mających reparacyj i naprawek natychmiast nie kazał uskutecznić

lub uskutecznienie tychże zwlekał, takowe właściciel domu uskutecznić i kaucję powyższą pokryć mógł.

Właściciel domu obowiązuje się od powyższej kaucyi, a to od każdej częściowej kwoty też od dnia zatrzymania procent 6 od 100 opłacać, i kaucję tę całkowitą lub gdyby część też w myśl powyżej umówionych postanowień użytą została, resztę też po upłynieniu czasu poręczenia p. Leonowi S. tu we Lwowie zwrócić.

12. Chociaż w powyższym ustępie 9. postanowionem zostało, że p. Leonowi S. uskutecznione i wykonane roboty i użyty do tychże materiał, w miarę ich rzeczywistych rozmiarów i podług cen w dołączonej taryfie ustanowionych płacić się będzie, jednakże obydwie strony stanowią, że suma ogółowa, która za wyżej wspomniane roboty i materiał p. Leonowi S. zapłacić ma, sumę dwudziestu czterech tysięcy złr. w. a. w dołączonym kosztorysie przez tegoż ułożonym, preliminarzowej, przewyższyć nie może, że zatem p. Leon S., dom przez niego wybudować się mający dokładnie podług przedłożonego planu, jak najlepiej i najdokładniej za sumę przez niego ustanowioną 24.000 złr. w. a. nie przenoszącą wyraźnie dwadzieścia cztery tysięcy złr. w. a. wykończy, tak, że tylko dopiero co wymienioną sumę 24.000 złr. w. a. żądać może.

W dowód czego kontraktujących stron własnoręczne podpisy w obec uproszonych świadków.

We Lwowie 1. Maja 1872.

Piotr K.
świadek.
Anton H.
świadek.

Leon K.
budowniczy.
Władysław D.
właściciel realności.

Drugi wzór kontraktu o budowę.

Kontrakt o budowę.

Stempel Sk. III.

który na dniu dzisiejszym między podpisanym Michałem R. właścicielem dóbr Orzechów z jednej, a p. Janem L. budowniczym z drugiej strony pod następującymi warunkami zawarty został:

1. P. Jan L. obowiązuje się w dobrach Orzechowie p. Michała R. własnych, a to w miejscowości Huta średnia, na oznaczonym tamże placu budowlanym, postawić następujące budynki,

a to: budynek na fabrykę spirytusu urządzić się mającej, tudzież jednopiętrowy dom mieszkalny, na pomieszkanie dla dyrektora fabryki i przewodniczącego w robotach (Werkführer) z twardego materiału, według planu, którego jeden egzemplarz w ręku właściciela dóbr p. Michała R., drugi w ręku p. budowniczego się znajduje, i wedle oznaczonych tymże planem rozmiarów, oraz obowiązują się potrzebnych do przeprowadzenia tej budowy murarzy i cieśli, najemników i pomocników sam zamówić i tychże opłacać.

2. Potrzebny do tej budowy materiał, jako to: cegły, kamienie, wapno, glina, piasek i drzewo dostarczy p. Michał R. własnym kosztem, i w tym celu od p. Jana L. dokładny szczegółowy wykaz potrzebnych do przeprowadzenia budowy materiałów otrzyma. Użycie tychże materiałów p. Jan L. po ukończeniu budowy wykaże.

3. P. Michał R. dostarczy potrzebne do zupełnego wykonczenia budowy tak fabryki, jakoteż i domu mieszkalnego, wyroby ślusarskie, stolarskie, blacharskie i szklarza z własnych funduszków. — Sprowadzenie i postawienie pieców należy do właściciela dóbr.

Rusztowania do budowy potrzebne p. L. postawi, potrzebne do rusztowania drzewo dostarczy właściciel dóbr. P. Jan L. obowiązują się bez zezwolenia i przystania na jego przedstawienie właściciela dóbr, od planu budowy w najmniejszym nie odchodzić, oznaczoną w tymże miarę wysokości i długości ściśle przestrzegać, i budowę najdalej do 1. Października 1872 ukończyć. P. Jan L. przyjmuje na siebie odpowiedzialność i ręczy za wszystkie braki przez trzy lata po oddaniu nowych budynków w budowie tychże spostrzeżone.

5. P. Michał R. obowiązują się p. Janowi L. ugodzone, ogółem i szczegółem wynagrodzenie w sumie trzech tysięcy (3000) złr. w. a. w następujących ratach wypłacać:

W dniu rozpoczętej budowy wypłaci p. Michał R. p. budowniczemu Janowi L. częściową kwotę . . . 400 złr.

W dniu w którym fundamenta równo z powierzchnią ziemi postawione będą, kwotę . . . 500 złr.

W dniu w którym główny mur w budynku fabrycznym aż po dach, a w budynku mieszkalnym po piętro ukończony będzie, kwotę . . . 1000 złr.

W dniu, w którym dach na fabryce i budynku mieszkalnym postawiony będzie, kwotę . . . 600 złr.

Nakonec w dniu w którym po ścisłym przeglądzie i porozumieniu wzajemnem po ukończeniu budynków takowe oddane i odebrane zostaną, kwotę resztującą . . . 500 złr.
przez które to raty ogółowa kwota . . . 3000 złr.
wyczerpaną zostanie.

6. P. Michał R. obowiązują się od tych rat, które w dniu zapadłości punktualnie uiszczone nie zostaną, od dnia zapadłości tychże, aż do dnia rzeczywistej zapłaty procent 6 od 100 opłacać.

7. Na wypadek, gdyby budowa z winy p. Jana L. w terminie niniejszem umówionym, ukończoną nie została, zwlekający p. budowniczy za każdy tydzień przewłoki ukończenia budowy umówioną karę konwencyonalną 25 złr. w. a. zapłacić, i na ten wypadek p. Michałowi R. prawo przysługiwać będzie, przypadające mu kwoty kary konwencyonalnej przy wypłaceniu ostatniej raty p. Janowi L. potrącić.

8. Obydwie strony zrzekają się prawa unieważnienia niniejszego kontraktu z powodu pokrzywdzenia nad połowę wartości.

W dowód czego umawiające się strony kontrakt niniejszy w obecności świadków podpisują.

Działo się w Orzechowie dnia 7. Lutego 1872.

Franciszek P.

świadek.

Michał H.

świadek.

Jan L.

budowniczy.

Michał R.

właściciel dóbr.

Formularz kontraktu komisijnego.

Kontrakt komisyjny.

Stempel Skala III.

który na dniu dzisiejszym roku bieżącego 1872 między p. Michałem S. właścicielem dóbr Grzęda i połączonej z temiż dobrami huty żelaznej „Ludwikówka“ zwanej, z jednej, a p. Marcinem G. kupcem i właścicielem handlu żelazem we Lwowie z drugiej strony w następujący sposób zawarty został, a to:

1. P. Michał S. obowiązują się wszelkie wyroby swej huty żelaznej z ciągniętej stali, surowego i ciągnionego żelaza tudzież

Adwokat Domowy.

blachy żelaznej, niemniej gwoździe, kosy, sierpy i t. d. p. Marciniowi G. dać w komis.

2. Wyjęte z pod tego komisju są za porozumieniem się poprzednim z p. G. te wyroby, które do własnego domowego użytku pozostaną tudzież te wyroby, które na miejscu w fabryce samej mieszkańcom sąsiednich miejscowości rozsprzedane zostaną. Dla dokładniejszego oznaczenia miejscowej sprzedaży określa się okolica jedną milę w okręgu mająca.

3. Wszelkie do składu przewiezione towary, dyrekcja zakładu franco wysyła na miejsce tego składu.

4. Z końcem każdego miesiąca a najpóźniej szóstego dnia następującego miesiąca, przesyła Marcin G. do dyrekcji fabryki wykaz sprzedaży zgodnej zupełnie z utrzymywaną u siebie księgą (inwentarzem) składu.

5. Każdego półroczu t. j. z końcem Czerwca i z końcem Grudnia każdego roku ma się odbyć po dokładnym zestawieniu (skontum) towarów, dokładne wzajemne obliczenie, do którego wykaz główny przedziałowy (rubryki) podług szczegółowych wykazów odstawek przesyłanych do składu towarów sporządzony, służyć ma, p. G. zaś obowiązuje się w przeciągu 30 dni po skutecznym przeglądzie towarów, dokładny pieniężny rachunek przesyłać.

6. P. Marcin G. zezwala bez oporu, aby każdego czasu skład towarów jako też i inwentarz tego, przez umocowaną do tej czynności osobę ze strony właściciela fabryki, przejrzany był.

7. P. Marcin G. obowiązuje się towary, które fabryka według jego życzenia dostarczyć ma, jeden miesiąc naprzód zamówić, dyrekcji zakładu zaś poleca się jak najwyraźniej, zamówienia wykonać się mających towarów jak najdokładniej uskutecznić, oraz jak najsurowiej nakazuje się, aby pod względem jakości o ile możliwości, najlepszą dostarczała.

8. Towary, które fabryka wedle swojego urzędzenia niewyrabia, niemogą być zamawiane.

9. Wybrakowane towary nie będą do składu posyłane. Gdyby jednakże się zdarzyło, że wybrakowane żelazo posłano, natenczas takowe za dobre żelazo wymieniane być ma. Właściwe wybrakowane żelazo i wybrakowana blacha osobno kuta i wszelkie gatunki tychże, a to: wybrakowane żelazo w cenie 1 złr. niżej, niżeli ordynaryjne, obręcze na koła i stara wybrakowana

blacha w cenie 2 złr. niżej, niżeli blacha ślusarska, notowane być mają.

10. Podpisany właściciel fabryki, za porozumieniem się z p. Marcinem G., odsła tegoż do dyrekcji zakładu ku temu upoważnionej, aby się z nią obliczała, asygnaty każdorazowe tejże uwzględniała, i asygnowane pieniądze wypłaciła.

11. P. Marcin G. obowiązuje się w mowie będące towary żelazne w swoim magazynie i sklepie za własnem poleceniem ustawić, sprzedane podług ustanowionych cen należyście obliczać, i ceny tychże podług usposobienia handlowych stosunków regulować, również obowiązuje się jakiekolwiek wyroby, któreby fabryka p. Michała S. dostarczyć mogła, z innych fabryk niesprowadzać. Powyższy warunek jednakże niewyklucza możliwości utrzymywania przez p. Marcina G. na swym składzie, także innych ulubionych gatunków stali i żelaza, ku zaspokojeniu przerabiających takowe, lub też innych kupujących (odbiorców), a których wyrobnia (fabryka) p. Michała S. nie posiada, lub dostarczyć nie może, jednakże nie jako towar komisowy (przekazowy).

12. P. Michał S. przyznaje p. Marciniowi G.:

- a) za sprzedane w jednym miesiącu towary przytrzymanie (respiro) trzechmiesięczne pieniądze w ten sposób, że za wszystkie w czasie od 1. do ostatniego Stycznia wyprzedane towary, zapłata z końcem Kwietnia przypada;
- b) procenta pół od sta miesięcznie (sześć od sta rocznie) od wszystkich pieniędzy, które p. Marcin G., jak to poniżej postanowionem będzie, częścią przed terminem zapadłości wypłaci, częścią na rachunek dostarczyć się mających do składu towarów zaliczy.
- c) jako dodatek na utrzymywanie magazynu, do porta i t. p. na cały rok kwotę 500 złr. w. a., nakoniec
- d) trzy od sta prowizji od wszystkich wysprzedanych i obliczonych towarów bez różnicy.

13. Oznaczona od sprzedaży prowizya, tudzież półprocenta miesięczne prowizji, od wszelkich naprzód (t. j. przed terminem zapadłości) wypłaconych pieniężnych kwot i zaliczek, mają być w miesięcznych wykazach sprzedaży natychmiast obliczone i stracone. Dodatek do magazynu, porta i t. p. co pół roku wedle ustanowionego porządku ma być obliczony.

14. P. Marcin G. ręczy za odebranie kwot pieniężnych, za

towary na kredyt wyprzedane, czy pieniądze za wyprzedane tym sposobem towary od odbiorców otrzymał, lub też nie.

15. Gdyby dyrekcja zakładu przed upłynieniem przynależnego trzechmiesięcznego przytrzymania (respiro), pieniędzy za wyprzedany i w miesięcznym wykazie wyszczególniony towar, potrzebowała, o czym p. Marcinowi G. 14 dni poprzedz doniesienie powinna, obowiązuje się p. Marcin G. dyrekcji zakładu, przy każdorazowym przesłaniu miesięcznego wykazu sprzedaży, wykazaną kwotę pieniężną po odtrąceniu prowizji i wynagrodzenia za trzymiesięczne przytrzymanie (respiro) gotówką lub podług upodobania weksłami (listami zamiennymi, przekazami) na swe imię opiewającemi przelać.

16. Gdyby właściciel zakładu lub teroż dyrekcja pieniędzy za sprzedane towary, po upłynieniu terminu trzechmiesięcznego przytrzymania, płacić się mających, nie potrzebowała, p. Marcin G. za opłaceniem od takowych sześć procent, jednakże nie dłużej jak jeden miesiąc zatrzymać i oprocentować jest obowiązany.

17. Na wypadek, gdyby miesięczna wyprzedaż na pokrycie potrzeby pieniężnej fabryki nie wystarczała, obowiązuje się p. Marcinowi G. dyrekcji na każdorazowe jej wezwania zaliczyć gotówką, lub podług upodobania weksłami, na rachunek złożonych towarów, aż do wysokości czterech piątych wartości tychże, której to zaliczce cały natenczas będący skład w komis dany, jako zastaw służyć ma, i już przez samo wniesienie na miejsce sprzedaży p. Marcina G. jest zastawiony.

18. Zaliczki te jednakże nigdy 30.000 złr. przenosić, zaś nigdy większe jak 10.000 złr. na raz być nie powinny; również jak potrzeba fabryki zawsze czterdzieści dni naopród p. Marcinowi G. oznajmioną być powinna. Przy tem zauważa się, że te zaliczki tylko na leżący na składzie jeszcze niesprzedany towar dane być mogą, i że pomiędzy takowe w ustępie 15. umówione przez p. Marcina G. uskutecznione przedpłaty policzone być nie mają, a tem samem tymże ostatnim prawo zastawu na wzmiankowanym towarze nie przysługują. Towar p. Marcinowi G. do wysokości zaliczki tak długo jako zabezpieczenia (hipoteka) służy, jak długo zaliczka na niego wzięta nie jest spłaconą.

Celem umorzenia tych zaliczek nadaje właściciel fabryki p. Marcinowi G. prawo, z miesięcznej sprzedaży, jeżeli takowa sumę 14.000 złr. przenosi, nadwyżkę na rachunek zaliczek potrącić.

19. Gdyby p. Marcin G. za właściciela fabryki weksle akceptował, które zaliczkę na złożone towary tworzą, natenczas p. Marcin G. prawo mieć będzie, przy najbliższym półrocznym obrachunku, pół procentu prowizji dla siebie policzyć.

20. Gdyby wbrew oczekiwaniu odbył towarów tak ustrzegł, iżby p. Marcin G. na złożony towar już powyżej oznaczoną sumę 30.000 złr. w. a. zaliczył, zostawia się temuż do woli, dalsze zaliczki gotówką lub weksłami dostarczać lub nie. Gdyby p. Marcin G. do tego nakłonić się nie dał, właścicielowi fabryki prawo przysługujące będzie niniejszy kontrakt komisowy rozwiązać.

21. W takim wypadku p. właścicielowi fabryki prawo przysługujące będzie, za poprzednim zawiadomieniem p. Marcina G. towar w fabryce leżący bez wynagrodzenia prowizji z wolnej ręki komukolwiek bądź i dokąd zechce sprzedać.

22. Czas trwania niniejszego interesu komisowego na nieograniczony przeciąg czasu ustanawia się. Dostatecznem jest, jeżeli rozwiązanie tegoż kontraktu obydwojstronem zarówno przysługujące jednoroczne wypowiedzenie poprzedzi, tylko na wypadek śmierci jednej lub drugiej kontrakt niniejszy zawierających stron, też strony półrocznym wypowiedzeniem się zadowolą.

23. Jeżeli po nastąpieniu wypowiedzenia interes komisowy ku rozwiązaniu dąży, natenczas zamówienia w ostatnim półroczu przez p. Marcina G. czynione, do połowy zamówień, wysprzedanych w ostatnim półroczu towarów, zniżyć się mają.

Po upłynionym czasie trwania kontraktu dokładne obliczenie nastąpi; a po zaspokojeniu możliwej nadwyżki p. Marcina G. zastrzega sobie właściciel fabryki zupełne prawo wolnego rozrządzania w rzeczywistości pozostałym resztującym stanem towarów tak, że p. Marcin G. od zapasu ani prowizji, ani jakiegokolwiek wynagrodzenia żądać nie może. Tylko od wzmiankowanego w ustępie 12. wynagrodzenia w ilości 500 złr. p. Marcin G. odpowiednią część w przyjętej kwocie 300 złr. magazynowego za ten czas otrzymać ma, przez który towar w magazynie p. Marcina G. leżeć będzie.

24. P. Marcin G. przyrzeka o stosunkach handlowych, o których się dowie, a które na podniesienie lub zniżenie cen towarów wpływ wywierają, wcześniej p. właścicielowi fabryki lub teje dyrekcji donieść.

W dowód czego następują podpisy.
We Lwowie dnia 3. Marca 1872.

Jan R.
świadek.
Ignacy W.
świadek.

Michał S.
właściciel fabryki.
Marcin G.
kupiec.

Co rozumiemy pod kontraktem o nakład?

Inny rodzaj kontraktów odpłatnych jest to kontrakt o nakład, którym autor dzieła, nakładcy wyłączone prawo nadaje, dzieło to (manuskrypt) w pewnej liczbie egzemplarzy i wydań za pomocą druku pomnożyć i rozsprzedać. Autor obowiązany jest dostarczyć dzieło według umowy w oznaczonym czasie i umówionym sposobem pod względem literackim i artystycznym, jakoteż wykończony nakładcy celem przysposobienia pomnożenia tegoż oddać. Jeżeli autor dzieła nie w oznaczonym czasie i nie w umówiony sposób dostarczy, natenczas nakładca od nakładu odstąpić i odszkodowania żądać może, jeżeli dostarczenie z winy autora zaniechane zostało. Jeżeli autor zaś tylko wypadkiem jakim (np. słabością) w tem był przeszkodzony, natenczas do odszkodowania pociągnięty być nie może. Jeżeli w kontrakcie o nakład, liczba, w jakiej egzemplarze mają być pomnożone ustanowiona została, nakładca bez zezwolenia autora i bez zawarcia świeżej umowy nowego wydania przysposobić nie może. Jeżeli zaś liczba wydrukować się mających egzemplarzy nie została oznaczona, natenczas się przypuszcza, że prawo autora w zupełnej objętości na nakładcę przeszło, dlatego tenże ostatni podług upodobania, także bez dalszego zezwolenia autora nowe wydanie dzieła przysposobić może. Prawo nakładcy, nie przechodzi jako majątek wedle ustawy z dnia 19. Października 1846 na spadkobierców tegoż.

Jeżeli autor li tylko wypracowanie dzieła wedle przedłożonego planu na siebie przyjmuje, natenczas wolny nakład przysłuży nakładcy.

Formularz kontraktu o nakład.

Kontrakt o nakład.

Marka stempl. skala III.

który między p. Franciszkiem L. literatem we Lwowie zamieszkałym, a p. Antonim F. księgarzem lwowskim o manuskrypt pod tytułem: „Zasady nowego sposobu wychowania“ w następujący sposób umówiony i zawarty został:

1. Pan Franciszek L. oddaje p. Antoniemu F. powyżej wymieniony przez siebie napisany manuskrypt w nakład, dla wydania go w 1000 egzemplarzach i w 25 egzemplarzach bezpłatnych, przeznaczonych do rozdawania, za wynagrodzeniem po 10 zlr. od każdego arkusza druku.

2. Pan L. obowiązuję się korektą sam zająć lub też komu innemu polecić, aby się takową zajął, oraz obowiązuję się tak długo, jak długo to pierwsze wydanie w 1025 egzemplarzach rozsprzedane nie jest, nowego wydania dzieła nieprzysposabiać.

3. P. Antoni F. obowiązuję się niniejszem przyjąć na siebie nakład powyższego manuskryptu pod wyżej wymienionymi warunkami i druk niezwłocznie drukiem na próbę p. autorowi okazany rozpocząć.

4. P. nakładca Antoni F. obowiązuję się nie więcej jak 1000 egzemplarzy i 25 egzemplarzy gratis dla p. autora wydrukować. Z 25 egzemplarzy 5 egzemplarzy na welinowym papierze wydrukowane zostaną.

5. P. Antoni F. obowiązuję się niniejszem ugodzone za dzieło honorarium po 10 zlr. za każdy arkusz druku podług okazującej się ilości arkuszy, którą w przybliżeniu na 15 arkuszy druku przyjąć można do końca Lipca b. r. p. Franciszkowi L., tegoż prawonabycom lub spadkobiercom gotówką zapłacić.

6. Dwadzieścia i pięć gratysowych egzemplarzy p. nakładca p. autorowi Franciszkowi L. lub też pełnomocnikowi dostarczy.

7. Na wypadek, gdyby ponownego wydania powyżej wymienionego dzieła okazała się potrzeba, obowiązuję się p. Franciszek L. p. Antoniemu F. dać pierwszeństwo, i temuż nowy nakład pod warunkami natenczas ustanowić się mającemi poruczyć.

8. Prawo przysposobienia tłumaczenia tego dzieła na inne języki, takżeż wydrukowania i wydania zastrzega sobie autor p. Franciszek L.

W dowód czego następują podpisy.

We Lwowie 1. Marca 1872.

Jan B. świadek.
Karol K. świadek.

Franciszek L.
Antoni F.

Co rozumiemy pod kontraktem o naukę?

Do rodzaju kontraktów o odpłatne czynności zawartych, należy także kontrakt o naukę, czyli ta umowa, którą rzemieślnik lub kupiec obowiązuję się ucznia do swego zatrudnienia przyjąć, i temuż potrzebnym wiadomościom w temże udzielić. W naukę biorący daje uczniowi zwykle wkł. i pomieszknięcie, jeżeli prócz tego biorący w naukę pewne wynagrodzenie pieniężne otrzymuje natenczas kontrakt z oznaczeniem naukowego jest zawarty.

Stempel od kontraktów, o przyjęcie w naukę zawartych wynosi 50 ct. jeżeli opłata za naukę nie została postanowioną. Jeżeli zaś kontrakt o naukę został zawarty z postanowieniem wynagrodzenia, natenczas stempluje się marką podług skali II.

Przykład kontraktu o naukę.

K o n t r a k t o n a u k e ,

który na dniu dzisiejszym między p. Szymonem D. majstrem krawieckim w Złoczowie z jednej, a p. Michałem K. szewcem w Brzeżanach z drugiej strony pod następującymi warunkami zawarty został:

1. P. Szymon D. przyjmuje na naukę Gustawa K. syna p. Michała K. szewca w Brzeżanach w dom i do profesyi oraz przyjmuje na siebie obowiązek przyjętego na naukę we wszystkich gałęziach rzemiosła krawieckiego dokładnie wyuczyć i potrzebnych do wykonywania tego rzemiosła wiadomości, jako to: kroju, branie miary udzielić i tegoż do pilności i dokładności i do rzetelnego wypełniania obowiązków surowo nakłaniać.

2. Czas trwania nauki postanawia się na lat cztery t. j. od 1. Marca 1872 do końca Lutego 1876.

3. Wikt i pomieszkanie otrzyma uczeń od p. Szymona D. przez cały przeciąg czasu nauki, obiad dostawać będzie ze stołu majstra; odzież zaś bieliznę i pościel p. Michał K. synowi swemu dostarczyć.

4. P. Michał K. obowiązuję się za syna swego podczas czterech lat nauki roczną opłatę za naukę w kwocie 60 złr. p. Szymonowi D. z góry każdego 1. Marca płacić.

5. Koszta wyzwolenia według zwyczajów miejscowych majster z własnego zaspokoi.

6. Szkodę, którą p. Szymon D. z powodu niedbalstwa lub nieostrożności ucznia ponieść mógł, p. Michał K. wynagrodzi.

7. Obydwie strony pozostawiają sobie prawo trzymiesięcznego wypowiedzenia kontraktu.

W dowód czego następują podpisy.

Złoczów 1. Lutego 1872.

Antoni W. świadek.

Józef S. świadek.

Szymon D.

Michał K.

O kontraktach spółki.

Co rozumiemy pod kontraktem spółki?

Jeżeli dwie lub więcej osób się połączą i do spółki cokolwiek włożą w celu, aby ze wspólnego przedsiębiorstwa wypływającym zyskiem się podzielić, natenczas powstaje kontrakt spółki.

Spółka ogólnie jest to połączenie kilku osób do osiągnięcia wspólnego celu.

Jeżeli połączenie nastąpi dla wspólnego zysku, natenczas powstaje spółka zarobkowa, o której jedynie nasza księga ustaw mówi. Spółki, które w innym celu zawarte zostają, podlegają wedle powszechnych zasad ustawodawczych o kontraktach, osobnym dla tychże ustanowionym przepisom.

Udział biorący w spółce wkładają do spółki albo swe usługi (trud) albo szczegółowe rzeczy, lub jełno i drugie razem, i z tej przyczyny kontrakt spółki jako kontrakt odpłatny uważa się, ponieważ każdy spółnik od siebie cokolwiek daje (donosi) za co w tem co inni spółnicy donoszą, odpłatę otrzymuje.

Udział biorący w takiej umowie nazywają się członkami spółki czyli spółnikami.

Wkłady uczestników (spólników) dla wspólnego prowadzenia interesu stanowi kapitał spółki czyli fundusz jej zakładowy. Nie jest też konieczną potrzebą, aby każdy ze spółników wkładkę do funduszu zakładowego w pieniądzu dawał, w kontrakcie może być postanowionem, że jeden lub drugi z członków tylko swą pracę lub czynność spółnemu celowi poświęca.

Prawa i obowiązki pojedynczych uczestników w kontrakcie bliżej będą oznaczone.

Co rozumiemy pod tajną i otwartą spółką handlową?

Kontrakty spółki zwykle zawierają kupcy (w dalszem słowa tego znaczeniu), a zatem dla wspólnego prowadzenia handlowego przedsiębiorstwa, a spółka nazywa się spółką handlową.

Spółki handlowe mogą być otwarte lub tajne (ukryte).

Przy otwartych spółkach handlowych ręczą spółnicy nie tylko wkładkami do spółki danymi, lecz także całym swoim majątkiem niepodzielnie za wszystkie długi spółki.

Tajna spółka handlowa powstaje, jeżeli ktokolwiek do prowadzenia przedsiębiorstwa handlowego drugiej osoby pewną wkładkę majątkową na zysk lub stratę da, a tem samem za długi handlowe tylko swą wkładką a nie innym swym majątkiem ręczy. Tajna spółka zatem w rzeczy samej nie jest nic innego, jak tylko to, jeżeli ktokolwiek za daną kupcowi wkładkę do interesu część zysku w handlu sobie zastrzeże, nie narażając nie więcej prócz pewnej kwoty wkładowej. Nakoniec tajna spółka handlowa jest to zespolenie pojedynczych przedsiębiorstw handlowych na wspólny rachunek.

Przy utworzeniu interesu stawia do rozporządzenia spółce gotowemi pieniędzmi do końca Maja kapitał dwa tysiące zlr. 2000 zlr. — ct.

Ogółem zatem . . . 5200 zlr. 65 ct.

Wyraźnie pięć tysięcy dwieście zlr. 64 ct. w. a. — P. Adam L. zaś do końca Maja b. r. do wspólnego obrotowego funduszu kapitał 2500 zlr. w. a. dwa tysiące zlr. w. a. Rozumi się samo przez się, że straty i eskompta wynikające z książkowych żądań i rimesów, które jako częściowy kapitał spółki przez p. B. włożone zostały, tenże ostatni sam ponosić będzie. Reszta majątku, który każdy z kontrahentów oprócz włożonego posiada, stanowi własność do spółki niewciągniętą, również jak prywatne długi każdego spółnika z kasy spółki zaspokojone być nie mogą.

4. Pomimo, że w poprzedzającym ustępie fundusz obrotowy w oznaczonej sumie ustalony został, jednakże każdemu ze spółników wolno będzie każdego czasu dowolnym kapitałem fundusz spółki powiększyć, — żaden z nich jednakże nie może być zmuszony do włożenia większego kapitału, niżeli w ustępie 3cim niniejszego kontraktu postanowionego.

5. Prawo prowadzenia firmy przysłuży obydwom kontrahentom, jednakże jeden drugiemu jest odpowiedzialnym za wszelkie jednostronnie bez zezwolenia drugiego przedsięwzięcie interesu.

6. Kierowanie interesów obydwu wśólnicy obopólnie wykonują. Obowiązują się zupełną czynność przedsiębiorstwu spółki poświęcić. Korespondencye i prowadzenie ksiąg kupieckich p. Leon B., zakupno i sprzedaż p. Adam L. prowadzić ma.

7. Ogółem obowiązuje się każda strony wszelkie interesa, odnoszące się do wspólnego prowadzenia przedsiębiorstwa sumiennie załatwiać; bez zezwolenia drugiej strony nikogo trzeciego do spółki nie przyjmować, ani też swój udział w zakładowym kapitale trzeciemu odstąpić, ani też szkodliwy spółce uboczny interes przedsięwziąć.

8. P. Leon B. obejmuje następujące czynności, jako to: przyjęcie uczniów, subiektów i innych osób do obsługi potrzebnych, również tychże utrzymanie i płacę, najem sklepu i opłacanie czynszu, nakoniec uiszczanie podatków, należitości i innych korzystnych dla interesu potrzebnych wydatków. P. Leon B. ma jednakże każdego czasu o wszelakim postanowieniu i poczynionych krokach p. Adama L. zawiadomić, i nie może w tym rodzaju czynności samowładnie sobie postąpić. — Wszystkie te powyżej poszczególnione i inne potrzebne i konieczne wydatki, mają z kasy spółki być zaspakajane, również każdy z spółników z kasy spółki miesięcznie 50 zlr. w. a. pobierać ma. Niemniej każdemu ze spółników wolno będzie z kasy spółki zaliczkę aż do wysokości 500 zlr. w. a. wyraźnie pięćset zlr. w. a. podnieść, jednakże od takiej zaliczki procent 10 od 100 rocznie płacić obowiązani są.

9. Na wypadek, gdyby wbrew mniemaniu interesu spółki tak

niepomyślny obrót wzięły, iżby kapitał spółki przez połowę stracony był, spółka się rozwiązuje.

10. Przejrzenie ksiąg, obydwom stronom w każdym czasie dozwolone jest.

11. Z końcem każdego roku inwentarz spisany, bilans zrobiony, a po straceniu wydatków w 8mym ustępie poszczególnionych, pozostały czysty zysk w ten sposób dzielić się ma, że p. Leon B. $\frac{1}{2}$ części, p. Adam L. zaś $\frac{1}{2}$ część czystego zysku otrzyma. Niepodniesiony po upływie sześciu miesięcy zysk, dopisuje się do dotyczącej wkładki kapitału. Możliwe straty rozdzielają się w powyższym stosunku.

12. Na wypadek śmierci jednego lub drugiego spółnika, wdowie, gdyby zaś ta nie chciała lub nie mogła, lub gdyby wdowa nie pozostała, spadkobiercom prawo przysłuży pod powyżej poszczególnionymi warunkami interes dalej prowadzić.

Jednakże wdowa lub w drugim wypadku spadkobiercy, gdyby dalsze prowadzenie interesu postanowili, niezwłocznie własnym kosztem prowizora przyjąć, i tego drugiemu spółnikowi przedstawić mają, przez tegoż je jednakże w przeciągu 8 dni bez dania powodu w może być nieprzyjęty. — Jeżeli w przeciągu czterech tygodni obydwie strony co do osoby prowizora porozumieć się nie mogły, natenczas kontrakt z dniem śmierci zmarłego spółnika, lub z dniem odejścia poprzedniego prowizora za rozwiązany uważany będzie.

13. Kontrakt jednak, także na wypadek, gdyby jedna strona warunków kontraktu nie wypełniła, lub gdyby w konkurs wierzycieli wpadła, za marnotrawcę sądownie uznaną została, lub pod kuratelę wziętą była, lub gdyby zbrodni się dopuściła i zaufanie straciła, przez drugą stronę rozwiązany być może.

14. Na wypadek rozwiązania spółki majątek tejże inwentowany, bilans zamknięty, a cały majątek w stosunku wkładki podzielony zostanie.

15. Na wypadek rozwiązania kontraktu jednakże, przy dalszem prowadzeniu interesu przez drugiego spółnika, występująca ze spółki strona, zwrotu wkładowego kapitału tylko w półrocznych ratach z góry płacić się mających, czwartą część wkładki wynoszących, od dnia wystąpienia liczyć się mających, z prawnym procentem żądać ma prawo.

16. Kontraktujące strony ręką niepodzielnie całym swoim ruchomym i nieruchomym majątkiem, za wszelkie długi przez spółkę razięgnięte.

17. Możliwe spory między obydwoma spółnikami powstać mogące rozstrzyga sąd polubowny, przeciw którego orzeczeniu żadne prawne kroki przedsięwzięte być nie mogą. Na sędziów polubownych biera każda strona kontraktująca jednego fachowego, a ci dwaj fałdowi obierają przewodniczącego.

W dowód czego następują podpisy.

We Lwowie 1. Lutego 1872.

N. N. świadek.
N. N. świadek.

Leon B.
Adam L.

Wzór kontraktu co do zawarcia cichej spółki.

Kontrakt spółki,

(Stempel wedle skali II., albo
najmniej na 5 zlr.)

który na dniu dzisiejszym między panem Franciszkiem J. właścicielem firmy „W. J. siostrzeniec w Brodach“ z jednej, a panem Janem W. właścicielem realności we Lwowie z drugiej strony następnie ułożonym i zawartym został:

1. Pan Franciszek J. przyjmuje pana Jana W. jako cichego spółnika do czynności swego domu handlowego pod firmą: „W. J. siostrzeniec“ istniejącego.

2. Pan Jan W. przykładą się do tegoż przedsiębiorstwa handlowego jako cichy spółnik wręczając w tym celu panu Franciszkowi J. tytułem wkładki kwotę 10,000 zlr. wyrażnie dziesięć tysięcy zlr. w. a. z której to wkładki pan Franciszek J. niniejszem równocześnie go kwituje.

3. Obowiązek zaręczenia ze strony pana Jana W., za długi z przedsiębiorstwa handlowego „W. J. siostrzeniec“ powstać mogące, nie może dalej, jak tylko do straty wkładki powyższej się rozciągać.

4. Czas trwania spółki postanowionym zostaje tymczasowo na sześć lat, a mianowicie od dnia 1. Kwietnia 1872 począwszy aż do końca Marca 1878 roku.

5. Pan Jan W. nie bierze udziału w kierowaniu interesów handlowych, zachowuje sobie także prawo przyczyniania się do podobnych interesów handlowych jako cichy spółnik, bez osobnego w tym celu zezwolenia pana Franciszka J.

6. Prawo wglądania każdego czasu do ksiąg handlowych i powzięcia wiadomości z tychże, nie przysługuje panu Janowi W., — atoli uprawnionym jest przy corocznie w miesiącu Grudniu sporządzić się mającym inwentarzu i wykazie zysku być obecnym, dalej ma prawo co do ocenienia zasobu towarów i możebności ściągnięcia pretensyj czynić swe uwagi, lub niedające się ściągnąć pretensje sobie odpisać, na koniec podczas sporządzenia inwentarza wszelkie książki, kasę i korespondencję przeglądać.

7. Część zysku, z końcem roku po sporządzeniu inwentarza z wkładki okazać się i na pana Jana W. przypaść mająca, wypłaconą temuż zostanie w dniach ośmiu po okazanym bilansie na mocy inwentarza uzyskanego.

8. W wypadku, gdyby się okazała jaka strata, tedy przypadająca na wkładkę cichego spółnika, to jest pana Jana W. część takowej, od jego kapitału odpisaną i potrąconą zostanie.

9. W razie, gdyby jeden z obu kontraktujących podczas wyżej oznaczonego czasu trwania spółki zmarł, tedy przy życiu pozostałemu przysługuje prawo spółkę tą z dziedzicami zmarłego, pod temi samemi tu podanemi warunkami przez dalszy brakujący jeszcze czas nadal prowadzić, lub też niniejszy kontrakt zupełnie rozwiązać.

10. Jeżeliby nawet wkładka cichego spółnika pana Jana W. z powodu częstych strat uszczuploną została, tedy tenże p. Jan W. nie może być zmuszonym do uzupełnienia takowej nadpłaceniem.

Atoli zysk w późniejszym ciągu czasu wynikły musi przede wszystkim obróconym zostać na uzupełnienie onejże aż do pierwotnej wysokości, a potem dopiero wykazany zysk wypłacony być panu Janowi W.

W dowód czego własnoręcznie podpisy stron kontraktujących.

Brody dnia 15. Lipca 1872.

Szymon Z. świadek.

Ignacy S. świadek.

Franciszek J.

Jan W.

Jeżeli interes handlowy jeszcze przed upływem czasu kontraktem spółki oznaczonego z powodu porozumienia się obu spółników rozwiązany zostanie, tedy porozumienie takie zowie się kontraktem rozłączenia, lub separacyi.

Wzór kontraktu co do rozwiązania spółki.

K O N T R A K T
r o z w i ą z a n i a s p ó ł k i,

50 ct. stempel.

który na dniu dzisiejszym między panem F. jako właścicielem firmy „W. J. siostrzeniec“ z jednej, a panem Janem W. właścicielem realności we Lwowie z drugiej strony, w sposób następujący ułożonym i zawartym został:

1. Oświadczają obie kontraktujące strony, iż istniejąca między niemi a kontraktem pisemnym z dnia 15. Lipca 1872 założona i postanowiona cicha spółka, która wedle postanowień owego kontraktu aż do ostatniego Lutego 1878 trwać miała, — z dniem dzisiejszym po obopólnem porozumieniu rozwiązana zostaje.

2. Obie strony sporządzą inwentarz co do stanu interesów handlu ich przemysłowego pod firmą „W. J. siostrzeniec“ istniejącego, które to sporządzenie inwentarza zaraz jutro przedsięwziętem być ma. Na mocy tegoż inwentarza wyciągniętym być ma bilans, w miarę którego okazać się mająca część majątku spółkowego, ze względu na składkę pana Jana W., temuż Janowi W. wypłaconą zostanie w ciągu czterech tygodni od dnia dzisiejszego licząc.

Gdyby atoli wypłata ta punktualnie nie nastąpiła, tedy pan Franciszek J. winnym będzie przypadającą na pana Jana W. kwotę od dnia przypadającej zapłaty aż do rzeczywistego uiszczenia onejże z odsetkami po 10 od sta oprocentować.

3. Po nastąpieniu rozłączenia się obu spółników ręczyć winien pan Franciszek J. wyłącznie za długi powstałe z zawiadywań dotychczasowych interesów handlowych.

Zaś były cichy spółnik to jest pan Jan W. uwolnionym zostaje od wszelkich obowiązków zaręczenia.

4. Obie strony oświadczają, iż po dopełnieniu warunków niniejszymi punktami postanowionych, — żadnych jakichkolwiek pretensyj wynikających z kontraktu spółki dto 15. Lipca 1872 przeciwko sobie rościć nie będą.

W dowód czego własnoręczne podpisy obojga kontraktujących stron.

Bródno na dniu 1. Maja 1872.

Stanisław A. świadek.

Antoni P. świadek.

Jan W.
Franciszek J.

Wzór kontraktu rozwiązania spółki otwartej.

Kontrakt rozwiązania spółki.

Który w dniu dzisiejszym między panem Władysławem L. kupcem we Lwowie i jego otwartymi spółnikami, a względnie synami Henrykiem i Karolem L. następująco ułożonym i zawartym został.

1. Gdy pan Karol L. uzyskał zezwolenie na samoistny handel w Krakowie, przeto wypuszczają go niniejszem panowie Władysław i Henryk L. z otwartej spółki ich w skutek kontraktu z dnia 1. Stycznia 1872 postanowionej, — a pan Karol L. zatem występuje z takowej zupełnie.

2. Z dniem dzisiejszym gaśnie zatem prawo pana Karola L. protokołowanej firmy „Władysław i synowie.”

3. Pozostaje zatem rzeczą Władysława i Henryka L. pod jaką firmą dotychczasowy swój interes handlowy odtąd prowadzić mają.

4. Co do praw i obowiązków pana Karola L. przeciwko Władysławowi i Henrykowi L. ugodziły i obrachowały się strony między sobą jak najprzejrzajniej ku obopólnemu zadowoleniu i ukontentowaniu.

5. Co do obecnych wierzycieli spółki oświadcza każdy z otwartych spółników, iż tak jak dotychczas, tak i dalej aż do rzeczywistego zapłacenia i zaspokojenia ich rzeczą majątkiem swym solidarnie, to jest do niepodzielnej ręki.

6. Niniejszy kontrakt protokołowanym być ma natychmiast przy wspomnianym kontrakcie zawarcia spółki.

W dowód czego kontraktujących stron i świadków własnoręczne podpisy.

Lwów dnia 1. Maja 1872.

Ignacy H.
świadek.

Franciszek B.
świadek.

Władysław L.
Henryk L.
Karol L.

O kontraktach małżeńskich.

Co to jest kontrakt małżeński?

Kontraktami małżeńskimi zowią się te umowy, które z powodu związku małżeńskiego w przedmiocie majątku są zawierane, i których przedmiot stanowią prawa majątku małżeńskiego.

Kontrakt małżeński nie może być zatem porównanym, czyli uważanym za kontrakt taki, mocą którego narzeczony i narzeczona sądownie oświadczają się pobrać czyli zaślubić.

Gdy atoli wskutek małżeństwa postanowionym zostaje nierozłączony sposób życia obu małżonków, przeto jest rzeczą naturalną, iż małżeństwo to wywiera także niezbyt mały wpływ na swe stosunki majątkowe.

Wedle ustawy z dnia 25. Lipca 1871 Nr. 76. Dz. ust. p. jest do ważności poniżej poszczególnionych kontraktów małżeńskich i prawnych aktów notaryalne działy, to jest spisanie aktu notaryalnego niezbędnie potrzebne:

- a) kontrakty przedślubne,
- b) między małżonkami zawarte kontrakty kupna, zamiany, placenia rent, kontrakty pożyczki i obligi, które jeden małżonek drugiemu wydaje;
- c) pokwitowania na odebrany posag nawet i w tym wypadku, jeżeli to pokwitowanie innej osobie jak małżonce się wydaje;
- d) akta darowizny bez rzeczywistego oddania;
- e) wszystkie dokumenta, które sprawy prawne między żyjącymi, które ciemni lub głusi, którzy czytać — albo niemi, którzy pisać nie umieją, zeznają, jeżeli prawny interes osobiście zawierają.

Co się tyczy innych szczegółowych postanowień, dotyczących się wymogów sądowego lub notaryalnego zawierania interesów prawnych, ustawą tą nie zostało zmienione.

Względem kontraktów małżeńskich zatem zauważyć jeszcze należy następujące postanowienia:

Prawa co do majątku, zastrzeżone w kontrakcie małżeńskim małżonce kupca protokołowanego lub osobiście ręczącego spółnika, muszą w celu ważności swej przeciwko wierzycielom handlowym, tożsamo do rejestru handlowego być wpisanymi, bez względu na to, czy kontrakt małżeński przed lub po protokołowaniu firmy małżonka został zawartym. Ważność przeciwko wierzycielom poczyną się z dniem wpisania do rejestru owego sądu, w którego obrebie założenie interesu handlowego się znajduje, i to bez względu na to, czy wierzyciele powzięli wiadomość o wpisaniu czyli też nie.

W wypadku otworzenia konkursu przysługują małżonce powyższe prawa przeciwko pretensjom wierzycieli handlowych, przed dniem wpisania przeciwko małżonkowi względem całego majątku uroszczeniowych.

Postanowienia te dotyczą także każdej zmiany kontraktów małżeńskich, bez względu na to, czy takowe wskutek porozumienia, czyli

Adwokat domowy.

też w skutek orzeczenia sędziego powstaje, — dalej dotyczą one także osobiście ręczących spółników spółki wpisanej do rejestru.

Gdy atoli kobieta handlująca w myśl art. 6. ust. handl. kontrakt małżeński zawiera, tedy wpisanie takowej jest niepotrzebnem, ponieważ ona w myśl art. 8. ust. handl. ręczyć musi za długi handlu całym swym majątkiem, bez względu na prawo zarządu, albo inne co do majątku przez małżeństwo postanowione prawa małżonka, a gdy spółna własność posiadłości istnieje, tedy nawet spólnym majątkiem ręczyć winna.

Ustawa handlowa rozporządza, by co do treści jak niemniej co do zmiany kontraktów małżeńskich notaryalny lub sądowo uwierzytelniony dokument zeznanym został, zaś w myśl obecnych przepisów prawa z dnia 15. Lutego 1871 Nr 76. Dz. pr. p. sporządzonym być winien notaryalny dokument lub prawomocne orzeczenie.

Dotyczący dokument w uwierzytelnionym odpisie przechowywanym być ma w sądzie handlowym.

Małżonka kupca, obowiązana do protokolowania swej firmy jest upoważniona żądać wpisania kontraktu małżeńskiego, i w tym celu znievolić swego małżonka do sporządzenia notaryalnego kontraktu małżeńskiego.

W kontraktach małżeńskich postanowionemi zostają obopólne prawa małżonków co do majątku małżeńskiego, a mianowicie: względem posagu, oprawy, wiana, spółności majątkowej, zarządu i użytkowania własnego majątku, dziedziczenia lub postanowionego na przypadek śmierci, dożywocia i dochodu wdowiego.

Jeżeli jeden z obojga małżonków jest jeszcze małoletniem lub pod kuratelą pozostającym, tedy kontrakt małżeński li tylko za zezwoleniem władzy opiekuńczej lub kuratelarnej zawartym być może.

Przez posag rozumie się ten majątek, który żona albo trzeci za nią (n. p. jej ojciec) daje, lub zabezpiecza mężowi dla ulżenia ciężarów z małżeńską społecznością połączonych.

Jeżeli oblubienica nie posiada własnego, na stosowny posag wystarczającego majątku; natenczas rodzice lub dziadowie i babki, w tej samej kolei, jak są obowiązani do żywienia i utrzymywania dzieci, powinni także córkom lub wnuczkom, gdy idą za mąż, dać posag stanowi i majątkowi swemu odpowiedni, lub też stosunkowo się do niego przyczynić; — wyjawszy ten wypadek, jeżeli córka bez wiedzy i zezwolenia swych rodziców się poślubi, a sąd przyczynę sprzeciwiania się jako usprawiedliwioną uzna.

Córka z nieprawego rodu jedynie od matki swojej żądać może posagu.

Nasamprzód zatem ojciec obowiązany jest córce dać posag odpowiedni, a gdy tenże tego dopełnić nie jest w stanie lub też umarł, tedy obowiązek ten przechodzi na małżonkę jego, a gdy i ta już przy życiu nie jest lub nie jest w stanie, na dziadów i babki, a po tych na pradiadów i prababki ze strony matki.

Dzieci, legitymowane wskutek zniesienia przeszkody małżeństwa, lub niewinnej nieświadomości małżonków, lub też nakoniec wskutek późniejszego małżeństwa, stają w zupełnie równym stopniu z dziećmi prawymi.

Przez Monarchę wylegitymowane dzieci mogą atoli li tylko od wylegitymowanego małżonka domagać się posagu, gdyż ten sposób legitymacji nie wywiera wpływu na resztę członków rodziny.

Dzieci przysposobione domagać się mogą posagu tak od swych rodziców przysposabiających jako też od rodziców własnych.

Dziecku takiemu zatem przysługuje prawo wyboru, do których rodziców o to udać się ma, a gdy stosowny posag otrzymało, tedy takowego po raz drugi żądać nie może.

Co do dzieci nieprawych nałożyło prawo obowiązek zaopatrzenia i pielęgnowania ich li tylko na matkę, jakkolwiek także i ojciec nieprawu obowiązany jest swe dzieci nieprawie pielegnować, w ten sposób więc zgadza się ich prawo dziedziczenia ab intestato, z prawem zachowku zupełnie.

Oznaczyć się mający posag musi być stosownym, albowiem w myśl prawa baczycy osobiście należy na stan i majątek owego, na którym ciąży obowiązek dania posagu.

Co do dzieci nieprawych baczycy tylko należy na majątek matki, która posag dać powinna.

Gdy małżonek przed zawarciem małżeństwa nie wymówił sobie posagu, tedy takowego później domagać się nie ma prawa.

Wedle przepisów praw naszych winno prawo małżonka do posagu, li tylko na mocy kontraktu być ugruntowane, który to kontrakt przed zawarciem małżeństwa zdziałanym być winien.

Jeżeli do majątku męża ogłoszoną jest kreda, natenczas przyznaje przez niego na piśmie lub ustnie przed otwarciem kredy uczynione, iż posag odebrał, stanowi dowód przeciwko każdemu. Jeżeli zaś przyznanie takie następuje dopie o po otwarciu kredy, natenczas żadnego nie stanowi przeciwko wierzycielom dowodu.

Przedmiotem posagu być mogą wszelkie przedmioty zmysłowe i niezmysłowe, ruchome i nieruchome, znikome i nieznikome, gdyż służą one małżonkowi do ułatwienia potrzeb małżeńskich.

Rzecz używająca się nie mogąca, n. p. powiernictwo, nie może służyć, lecz tylko pożytki z takowego stanowić przedmiot posagu.

Po śmierci małżonka spada posag, jeżeli nie innego w kontrakcie małżeńskim postanowionem nie zostało, na jego małżonkę, a jeżeli ta przed nim umarła, na jej dziedziców.

Gdy w miejsce ojca zaręczzonej trzeci posag za nią daje, tedy może sobie zastrzedz, by posag ten po śmierci małżonka znów na niego spadł. Ów majątek, który oblubieniec lub trzeci wyznacza oblubienicy dla pomnożenia posagu zowie się oprawą.

Gdy małżonek umiera, tedy zupełna własność oprawy spada na jego małżonkę.

Domowa małżonki o oprawę, po śmierci jej małżonka, nie wymaga osobnego porozumienia się, gdyż leży to już w duchu kontraktu. Wianem zowie się ów podarunek, który mąż obiecuje dać żonie swojej pierwszego poranku.

Wiano żądaniem być może natychmiast, gdyż prawo nie oznacza późniejszego terminu do wydania takowego.

Żądaniem atoli być musi w ciągu trzech lat po zawartem małżeństwie, gdyż po upływie tego czasu zachodzi domniemanie, iż oddaniem

już zostało i zatem po upływie ciągu trzech lat, w razie zarzutu, iż zapłała już nastąpiła, małżonka dowodzić musi, iż takowa jeszcze nie nastąpiła.

Jeżeli istnieć ma między małżonkami wspólność majątku, tedy takowa w porozumieniu kontraktem postanowiona być musi.

Kontrakt zawarty o wspólność majątku, która li tylko do obecnego lub li tylko do przyszłego majątku się odnosi, jest tedy nieważnym, jeżeli co do majątku jednego lub drugiego małżonka inwentarz sporządzony nie został.

Postanowiona między małżonkami wspólność majątku nadaje wrazie śmierci jednego z małżonków, drugiemu przy życiu pozostałemu małżonkowi prawo do połowy tego, co z dóbr, wspólności wzajemnie poddanych jeszcze pozostaje.

To co żonie na przypadek owdowienia na utrzymanie jest przeznaczonem, nazywa się dochodem wdowim.

Gdy dochód wdowi w tym celu jest postanowionym, by służył wdowie na opędzenie potrzebnego utrzymania, przeto wypłaconym być ma wdowie zaraz po śmierci małżonka, a zatem zawsze za trzy miesiące naprzód, pod tym względem spada także na małżonkę zapewnione jej wrazie przyszłego owdowienia prawo mieszkania.

Należy się zresztą jeszcze wdowie ze spadku mężowskiego utrzymanie przez sześć tygodni po śmierci męża, a jeśli jest w ciąży, aż do upływu sześciu tygodni po jej rozwiązaniu.

Dopóki atoli ma to utrzymanie, nie może pobierać dochodu wdowiego.

Jeżeli w kontrakcie małżeńskim zawarte są postanowienia co do obopólnych praw dziedziczenia, tedy kontrakt małżeństwa jest oraz kontraktem dziedziczenia.

Dokument takiego kontraktu podpisanym być winien od trzech świadków.

Małżonek nie może przez kontrakt dziedziczenia zrzec się zupełnie prawa robienia testamentu. Czysta czwarta część, która ani zachowkiem ani innym długiem nie może być obciążoną, zawsze na mocy ustawy winna być do wolnego ostatniej woli rozporządzenia pozostawioną.

Kontrakt dziedziczenia nie może być odwołanym ze szkodą drugiego małżonka, z którym był zawartym.

Małżonek, który pozwala drugiemu użytkownikowi swego majątku na przypadek przeżycia, nie jest przeto ograniczonym w wolności rozporządzenia nim między żyjącymi; prawo użytkownika odnosi się tylko do spadku w wolno-dziedzicznym majątku.

Jeżeli między małżonkami umówioną była wspólność majątkowa, takowa rozwiązuje się przez popadnięcie w kredę jednego lub drugiego małżonka, i spólny majątek dzieli się między nimi tak, jak po śmierci jednego z nich.

Ważne i istotne wymogi kontraktu małńskiego są następujące:

1. Oznaczenie osoby narzeczonego i narzeczonej.
2. Postanowienie posagu oznaczeniem i opisaniem przedmiotu i okoliczności, kto posag dać ma, kiedy takowy wręczony zostanie, i czy naręczony nabywa prawo własności takowego lub nie.
3. Postanowienie, czy naręczony dać ma narzeczonej opłatę lub nie.

4. Czy naręczona otrzymać ma wiano.

5. Czy prowadzoną być ma wspólność majątkowa, i czy takowa jest ograniczoną lub nie, czy tylko obecną, czyli przyszłą lub na koniec cały odziedziczony majątek do wspólności tej należeć ma.

6. Postanowienie, czyli spółka majątkowa, zaraz po śmierci skuteczną być ma, czy dopiero na wypadek śmierci.

7. Postanowienia w celu zabezpieczenia praw obu naręczonych.

8. Postanowienia co do zarządu spólnym majątkiem.

9. Postanowienia co do dochodu wdowiego i tegoż zabezpieczenia.

10. Postanowienia obopólnych praw na wypadek śmierci, a osobliwie czy prawa te są odwołalne lub nie, w końcu czy osobny kontrakt dziedzictwa sporządzonym został.

11. Poszczególności, czy umowy na wypadek śmierci postanowione, odnoszą się także na czystą czwartą część stronom prawnie do wolnego rozporządzenia postanowioną.

12. Postanowienie co do zniesienia i rozwiązania spółki majątkowej.

13. Postanowienia w celu zabezpieczenia pojedynczych praw i obowiązków.

14. Sporządzenie aktu notaryalnego co do niniejszych punktów kontraktem małżeńskim między stronami zasługującej umowy.

Punktacye kontraktu małńskiego z ogólną spółką majątkową.

Stempel wedle Skali II.

Na dniu dzisiejszym zawartym i umówionym został między panem Adamem B. kupcem we Lwowie, jako naręczonym z jednej, a panem Karolem G. właścicielem realności w Stanisławowie, jako zastępcą swej małoletniej córki panny Wandy G. z drugiej strony z zastrzeżeniem nadkuratelnego zezwolenia dobrowolnie i po przedsięwziętym ślubie nieodwołalnie — następujący

Kontrakt małński:

1. Pan Karol G. ojciec narzeczonej Wandy G. przyrzeka naręczonemu panu Adamowi B. posag w kwocie 4000 złr. w. a., mówiąc czterech tysięcy złr. w. a. wypłacić. Gdy naręczony natychmiastowej wypłaty tegoż posagu nie żąda, przeto umówionem zostało, że wypłata ta nastąpić ma dopiero w dniu 1. Października 1873 r., do którego to czasu pan Karol G. naręczonemu od dnia dzisiejszego poczynając od posagu tego półroczna procenta, to jest co półroczu z góry opłacać będzie.

2. Naręczony pan Adam B. daje swej narzeczonej pannie Wandzie G. do posagu tego opłatę w kwocie 8000 złr. w. a. mówiąc ośmiu tysięcy złr. w. a. umówionem zatem zostało, że posag i opłata w łącznej kwocie 12.000 złr. w. a. na przeżycie rozumianem zostaje.

3. Między naręczonymi p. Adamem B. i panną Wandą G. za przyzwoleniem ojca jej pana Karola G. umówioną została wspólność ma-

jątkowa w ten sposób, że z wyjątkiem posagu i oprawy, wszystko to, co tylko oboje narzeczeni tak obecnie, jakoteż na przyszłość posiadają i posiadać będą, — ma być spólnym ich majątkiem.

4. Obie strony zastrzegają sobie prawo obdarzenia się obopólnie czy to testamentem, czyli też innym jakimkolwiek bądź rozporządzeniem.

W dowód czego obu stron własnoręcznie podpisy.

Stanisławów, na dniu 1. Lutego 1872.

Riotr H., świadek.
Antoni P., świadek.

Adam B.
Wanda G.
Karol G.

Punktacje kontraktu małżeńskiego oraz dziedzicznego.

Stempel wedle Skali II.

Kontrakt małżeński,

który na dniu dzisiejszym między Michałem K. gospodarzem gruntowym pod Nr. 20. w Janowie jako narzeczoną z jednej, a małotulią Maryą H. z Jaworowa jako narzeczoną w zastępstwie jej opiekuna Antoniego B. z drugiej strony, z zastrzeżeniem nadopiecznikowego zezwolenia następująco zawartym został:

1. Jako posag daje narzeczoną narzeczonemu na jej rzecz na realności pod Nr. 40. w Janowie z mocy dekretu dziedzictwa dno 1. Maja 1868. 1. 380 hipotekarnie zabezpieczony kapitał w kwocie 800 złr. w. a. wyrażnie ośmset złr. w. a. do spółki majątkowej, udzielając narzeczonemu prawo ściągania sobie tego kapitału.

2. Tytułem oprawy oznacza narzeczoną swą oblubienicę współwłasność swego gospodarstwa gruntowego pod Nr. 20. w Janowie położonego.

3. Gdyby narzeczoną przed narzeczoną zmarła, i żadne dzieci z tego małżeństwa nie pozostały, tedy przy życiu pozostały oblubieniec jej otrzymać ma posag tudzież cały pozostały majątek zmarłej jako dziedzic.

Gdyby atoli narzeczoną przed oblubienicą i bezdzietnie zmarła, tedy przy życiu pozostała małżonka stać się ma jedyną spadkobierczynią całego majątku zmarłego, jednak w tym razie nakłada się na nią obowiązek wypłacenia siostróm zmarłego, któreby wówczas jeszcze przy życiu pozostały, kwoty 300 złr. w. a. mówię trzysta złr. w. a.

4. Jeżeliby atoli w razie wcześniejszej śmierci jednego lub drugiego małżonka dzieci z tego małżeństwa pozostały, tedy pozostały czyści spadek w ten sposób między małżonkami przy życiu pozostałym, a dziećmi podzielonym być ma, iż tenże małżonek równą z każdym dzieckiem część spadkową otrzymać ma.

5. A gdyby tylko jedno dziecko przy życiu pozostało, tedy czyści spadek na dwie równe części podzielonym być ma, z których mianowicie jedną część przy życiu pozostały małżonek, drugą zaś dziecko otrzymać ma.

6. Niniejsze ustanowienie dziedziców mieć mają te same prawne skutki, co i testament.

7. Ulziela Michał K. zezwolenie, by na mocy niniejszego kontraktu małżeńskiego prawo zastawu dla posagu w kwocie 800 złr. w. a., dalej tytułem oprawy udzielone narzeczonej prawo współwłasności realności pod Nr. 20 w Janowie, na rzecz Maryi K. na tejsze realności intabulowanem zostało.

Obecny kontrakt małżeński został przez obydwie strony kontraktujące przeczytanym, a następnie przez nich tudzież przez trzech świadków własnoręcznie podpisanym.

Jaworów dnia 1. Maja 1872.

Michał K. narzeczoną.
Marya K. narzeczoną.
Antoni B. opiekun.

(Podpis trzech świadków.)

Kontrakt małżeński o wiano i dochód wdowi.

Gdy między panem Kornelem S. właścicielem dóbr w Czarnogórze z jednej, a panną Emilią Z. za wyraźną wolą i zezwoleniem jej ojca pana Kaliksta Z. właściciela realności we Lwowie z drugiej strony, związek małżeński umówionym i ułożonym został, — przeto uznali oblubienicy sporządzenie kontraktu małżeńskiego za potrzebne i ozaaczyli w tym celu następujące postanowienia:

1. Panna narzeczoną przyniesie do małżeństwa odpowiednią jej stanowi wyprawę, o którą do niniejszego kontraktu dołączyć się mający spis osobno sporządzonym zostanie.

2. Pan Kalikst Z. oznacza dla swej córki Emilii posag w kwocie 50.000 złr. mówię pięćdziesiąt tysięcy złr. w. a., który natychmiast po dokonany ślubie do rąk narzeczonego wypłaconym zostanie.

3. Tytułem wiana wręcza narzeczoną swą oblubienicę kwotę 10.000 złr. wyrażnie dziesięć tysięcy złr. w. a. w ten sposób, iż ona procenta od tej sumy w ilości po 6 od sta od dnia zawarcia ślubu na dożywocie (to jest jak długo żyć będzie) pobierać ma.

4. Pan narzeczoną oznacza dla przyszłej swej małżonki na suknie, tudzież bezpośrednie jej wydatki roczną kwotę w ilości 6000 złr. mówię sześć tysięcy złr. w. a., którą to sumę od dnia zaślubienia poczynszy w kwartalnych z góry płacić się mających ratach płacić jej się obowiązują.

5. Inne jakiegokolwiek bądź rodzaju kosztu poniesione zostaną przez pana Karola S. w sposób stanowi narzeczoną od-

powiedni, — do tych atoli policzone być mają także koszta na utrzymanie osób, które w skutek postanowienia narzeczonego w służbie jego małżonki pozostaną.

6. Wszystko to, co tylko narieczona prócz wiana w ustępie 3cim tego kontraktu wspomnianego w dom małżonka przyniosła, lub też jeszcze przedtem nabyła, albo też podczas małżeństwa w skutek darowizny, dziedzictwa lub inny jakibądź sposób nabędzie, — pozostać ma jej wyłączną własnością. Atoli połowę okazać się mających dochodów z tegoż ściąganie p. Kornel S. jako dodatek w celu opędzenia kosztów w powyższym ustępie namienionych.

7. Pan Kornel S. przyrzeka i postanawia niniejszem na wypadek, gdyby wcześniej jak jego małżonka z tego świata zeszedł onejże dochód wdowi w rocznej kwocie 30.000 złr. mówię trzydzieści tysięcy złr. w. a., u oprócz tego jej stanowi odpowiednio umeblowane mieszkanie. Dochód ten wdowi zabezpieczy pan Karol S. po swem zaślubieniu się z panną Emilią Z. na dobrach swych „Czarnogóra“ zwanych w obwodzie Kołomyjskim położonych, a dokument w tym celu sporządzony wręczy wówczas swej małżonce. Utrzymanie siedziby wdowiej cięży w czasie wdowienstwa wyłącznie na wdowie.

Dochód wdowi poczyną się z dniem śmierci małżonka, i niszczone być winien w kwartalnych z góry płacić się mających ratach, — atoli w punkcie 4tym obecnego kontraktu wspomniana danina w kwocie 6000 złr. w. a. przestaje z dniem śmierci małżonka, jednakowoż za ten kwartał w którego dniu śmierci małżonka nastąpi, wypłaconą być winna wdowie przypadająca z tejże daniny kwota a oprócz dochodu wdowiego ściąganie małżonka odsetki posagu i wiana.

Kapitał posagowy przypada napowrót po śmierci wdowy na jej ojca lub spadkobierców tegoż.

8. Gdyby wdowa powtórnie za mąż wyszła, nately traci dochód wdowi i osiedlenie wdowie; pierwsze zaś dopiero po upływie tego kwartału, w którym powtórny ślub został zawarty; drugie zaś z dniem wejścia w powtórne śluby małżeńskie.

9. Gdyby się, czego Boże uchroni, wydarzyć miało, żeby albo narieczona albo narieczony jeszcze przed zawarciem ślubu małżeńskiego z tego świata zejść mieli, nately niniejszy kontrakt

uważanym być ma jako niezawarty i niebyły, a zatem nikogo i w niczem nieobowiązujący.

Lwów dnia 1. Marca 1872.

(odpis do wymiaru
należitości.)

Podpis świadków.

Emilia Z. narieczona,
Kalikst Z. ojciec narieczonej,
Kornel S. narieczony.

Drugi przykład kontraktu małżeńskiego i dziedziczenia.

Kontrakt małżeński i dziedziczenia,

Stempel 1 złr. 50 ct.

który na dniu dzisiejszym między Fedorym P. właścicielem gruntu w Zapytowie zaręczonym (przyszłym małżonkiem) z jednej, a Marcinem K. właścicielem gruntu w Jaryczowie w zastępstwie swej córki małoletniej Maryanny K. działającym, z zastrzeżeniem potwierdzenia władzy nadopiekunczej z drugiej strony, dobrowolnie a po odbytych ślubie nieodwołalnie w następujący sposób zawawarty został:

1. Marcin K. ojciec zaręczonej, daje swej córce Maryannie K. jako posag majątność rustykalną pod Nr. 12. w Jaryczowie położoną na nieograniczoną i nieodwołalną własność, zaręczona zaś oddaje połowę własności tejże majątności rustykalnej przyszłemu małżonkowi Fedorowi P.

2. Zaręczony Fedory P. daje swej przyszłej małżonce Maryannie K. jako oprawę posagu połowę własności gruntu pod Nr. 24. w Zapytowie położonego.

3. Ojciec zaręczonej zastrzega dla siebie dożywotne prawo pomieszkania w majątności rustykalnej pod Nr. 12. w Jaryczowie położonej, w domu w tym celu wybudowanym, na południowej stronie dziedzica położonym z ogrodem do tegoż domu przylegającym, j parcelą pola pod Nr. 85. jeden morg 840 kwad. sążni obszaru zajmującą, na dożywotny, nieograniczony i bezpłatny użytek.

4. Na wypadek śmierci postanowione zostały następujące rozporządzenia:

a) gdyby jedno lub drugie z małżonków kiedykolwiekby zmarło, a w tym czasie żadnych dzieci z tego małżeństwa nie było, natenczas przy życiu zostający małżonek staje się dziedzicem całego pozostałego spadku bez jakichkolwiek spłat.

Do tego spadku należy także zastrzeżona §. 1253. pow. księgi ust. cyw. czwarta część;

b) gdyby w czasie śmierci jednego lub drugiego małżonka dzieci w tymże małżeństwie spłodzone pozostały, natenczas ustawnicze prawo dziedziczenia ma nastąpić.

5. Zezwala się niniejszem, aby Maryanna K. na podstawie niniejszego kontraktu małżeńskiego i dziedziczenia na własność majątku rustykalnej pod Nr. 12. w Jaryczowie, a tem samem zarazem prawo do połowy własności tejże majątku na rzecz Fedora P. było intabulowane, również by prawo wspólnej własności majątku rustykalnego pod Nr. 24. w Zapytowie położonego na rzecz Maryanny K., niemniej prawo zastawu dla zastrzeżonego w ustępie 3cim niniejszego kontraktu prawa dożywocia na rzecz Marcina K. w księgach gruntowych zostały intabulowane.

W dowód czego następują podpisy.

Działo się w Jaryczowie 1. Marca 1782.

Fedor P. zaręczony.

Maryanna K. zaręczona.

Podpisy trzech świadków.

Marcin K. ojciec zaręczony.

Przykład kontraktu dziedziczenia.

Kontrakt dziedziczenia,

który na dniu dzisiejszym między Ignacym K. właścicielem realności w Samborze położonej z jednej, a tegoż małżonką Anną K. z drugiej strony w następujący sposób zawarty został:

1. Ignacy K. ustanawia swoją małżonkę Annę K. uniwersalną spadkobierczynią, i oświadcza tem samem, że cały po nim pozostały spadek tejże małżonce pozostawi, którą obietnicę też małżonka Anna K. przyjmuje.

2. Podpisany Ignacy K. zrzeka się prawa odwołania niniejszego rozporządzenia, ustanawia również swoją małżonkę Annę K. spadkobierczynią także owej czwartej części spadku, która wedle postanowienia §. 1253. powsz. księgi ust. cyw. do jego własnego rozporządzenia pozostawioną została, gdyż to jego jest niezmienną wolą, aby także i tę część jego majątku, nierozdzieloną część całego spadku stanowiącą, w zupełności małżonka moja odziedziczyła.

W dowód czego obydwóch działających stron, tudzież obecnych trzech świadków własnoręczne podpisy

Działo się w Samborze 10. Marca 1872.

Podpisy trzech świadków.

Ignacy K.
Anna K.

Przykład zapisu kaucyi zamężcia.

Zapis kaucyi zamężcia i dokument ustępstwa.

Gdy wnuk mój c. k. kapitan p. Edward S. od c. k. komendy wojskowej pozwolenie ożenienia się z p. Pauliną W. za złożeniem przepisanej kaucyi otrzymał, zapisuję i odstępuję temuż ze sumy 20,000 zlr. w. a., wedle przyłączonego ekstraktu tabularnego na realności pod Nr. 25. 1sza część we Lwowie położonej, li tylko częściową kaucyą w ilości 1600 zlr. obciążonej, a według faszy czynszowej tegoż domu 6000 zlr. w. a. czynszu przynoszącej, hipotekowanej, częściową sumę 12,000 zlr. w. a. jako kaucyę w ten sposób, że procent 5 od sta od tegoż kapitału sześćset zlr. rocznie wynoszący, od dnia zawarcia małżeństwa, ku polepszeniu bytu wnuka mego Edwarda S., a w razie śmierci tegoż utrzymanie wdowy, gdyż takowa wyjąwszy ustawą przepisane wypadki, do jakiegokolwiek płacy prawa niema, służyć ma.

Zarazem oświadczam, że jak długo węzeł kaucyjny trwa, trzękam się prawa co do tej, na kaucyę zamężcia oddanej sumy 12,000 zlr. w. a., bez wiedzy i zezwolenia c. k. głównej komendy jakiegokolwiek zmiany poczynić.

Naostatek zezwalam, aby na podstawie niniejszego dokumentu prawo zastawu ku zabezpieczeniu praw p. Edwardowi S. c. k. kapitanowi i tegoż przyszłej małżonce p. Paulinie W. niniejszym dokumentem nadanych, na wyżej wymienionej, w stanie biernym realności pod Nr. 25. 1sza część we Lwowie położonej, hipotekowanej sumie 20,000 zlr. w. a., bez dalszego porozumienia się ze mną i na mój koszt intabulowane zostało.

We Lwowie dnia 10. Marca 1872.

Podpisy
dwóch świadków.

Edward S.
c. k. kapitan.
Paulina W.
Michał S. ustępujący.

O kontraktach losowych i zabezpieczeniach (asekuracji).

Kontrakt (umowa), którym niepewna jeszcze korzyść jest przyobiecana i przyjętą nazywa się kontraktem losowym.

W kontraktach losowych nie ma miejsca skarga z powodu pokrzywdzenia na połowę wartości.

Do kontraktów losowych należą: zakład, gra i los, wszystkie kontrakty kupna, tudzież inne o spodziewane prawa lub o przyszłe i niepewne rzeczy, niemniej dożywcotnie wypłaty, zakłady

spólnego zaopatrzenia, nakoniec kontrakty zabezpieczenia i zaopatrzenia, z instytucjami asekuracyjnymi i zabezpieczenia zawarte.

Gdy z powodu zdarzenia, dla obudwóch stron jeszcze nie-wiadomego, umówiona jest między nimi pewna cena na korzyść tego, z którego twierdzeniem skutek okaże się być zgodnym; natenczas jest zakład, n. p. zakład, że w pewnym dniu deszcz będzie padał, lub gdy n. p. przy wyścigach konnych, między jeźdźcami lub między innymi osobami zakład stanie, że pewnymi końmi pierwszy do mety przybiegnie.

Każda gra jest rodzajem zakładu. Które gry dla ogółu, a które dla pewnej tylko klasy osób są zakazane, stanowi ustawa karna.

Jeżeli przy zakładzie lub w grze umówiona cena tylko obiecana, a nie wypłaconą lub złożoną została; natenczas o takową nie można się upominać sądowo.

Los może być jako zakład lub gra uważany, jeżeli temu, na którego rzecz wypadnie, korzyść lub zysk zapewnia, może też także służyć ku załatwieniu sporów, lub do rozstrzygnięcia wyboru i t. p. W pierwszym tylko wypadku stanowi kontrakt losowy.

Kto przyszłe pożytki z jakiej rzeczy ryczałtem za pewną cenę, lub też nadzieję tychże pożytków kupuje, ten zawiera kontrakt losowy, (kupno nadziei).

Do kontraktów losowych liczy się także kupno kuksu, t. j. pewnej części kopalni, i kupno dziedzictwa, do którego albo się już zgłoszono, lub też przynajmniej już przypadło.

Spadek może tylko po śmierci spadkodawcy, spadkobiercy przyspaść.

Jeżeli komu za pieniądze lub za rzecz na pieniądze ocenioną, obiecaną będzie coroczna wypłata, na cały przeciąg życia pewnej jakiej osoby, natenczas jest kontrakt wypłaty dożywotniej (dożywotnich dochodów).

Tym kontraktem, jedna z zawierających tenże kontrakt stron (sprzedający dożywotnie dochody) obowiązują się za utrzymaniem pewnej oznaczonej sumy pieniężnej lub rzeczy, mającej wartość pieniężną oznaczyć się dającą, drugiej stronie do zawarcia kontraktu przystępującej, (kupującemu dożywotne dochody) pewną oznaczoną roczną daninę (rentę), której trwanie od życia pewnej osoby zawisło, uiszczając.

Do kontraktów o dożywotne dochody policzyć można tak zwaną wymowę, to jest ten kontrakt, którym właściciel nieru-

chomego majątku, najczęściej właściciel tak zwanej rustykalnej majątności, przy odstąpieniu tejże drugiemu, dla siebie lub kogo trzeciego (najczęściej dla żony) pewne dochody lub prawa, na czas życia swego i żony swojej, albo na inny jaki oznaczony czas, zastrzega.

Stowarzyszone zakłady zaopatrzenia, które albo swym członkom lub innym, przez tychże oznaczonym osobom (wdowom lub sierotom po tychże) w zaszczyt starości, na wypadek zniedo-łężnienia, w braku zarobkowania, lub w innych oznaczonych wypadkach, stosowne utrzymanie dają, wprowadzone zostają w życie przez stowarzyszenia, które wedle ustawy o stowarzyszeniach osobnego pozwolenia administracyi państwowej (namiestnictwa) potrzebują, i według urządzenia i zamiaru takiego zakładu, tudzież według ustanowionych ku temu warunków (statutów) ocenione być mają.

Kontrakt zabezpieczenia powstaje, gdy kto bierze na siebie szkodę, która drugiemu bez jego winy wydarzyłaby się mogła, i obowiązuje się za pewną cenę dać mu umówione wynagrodzenie, taki kontrakt nazywa się także kontraktem asekuracyjnym.

Przedmiotem zabezpieczenia może być każda rzecz ocenioną, nie tylko zatem rzeczy nieruchome (domy, grunta), lecz także ruchome rzeczy wszelkiego rodzaju, n. p. towary lądem lub morzem prowadzone, sprzęty domowe, zboże, pretensye zahipotekowane lub niezahipotekowane, lasy i t. p.

Stanowcze wymogi:

A. Kontraktu lasowego są zatem w ogólności:

1. Nazwiska osób kontrakt zawierających.
2. Oznaczenie przedmiotu: przy zakładach, wylosowaniach, oznaczenie zdarzenia, od którego cena zawisła; przy kontraktach o wypłaty dożywotnie i kontraktach wymowy, wyłączenia, przedmiot wyłączony, wymówiony; przy wyłączeniach w kontraktach o gospodarstwa rustykalne szczególnie uwzględnić należy prawo pomieszkania, wyłączenie pola, niekiedy zaopatrzenie w potrzeby życia, uprawa wyłączonych pól, możliwe daniny w pieniądzu, zobowiązania się posiadacza wyłączonego przedmiotu, obowiązek pielęgnowania chorych, pogrzebani umarłych, oznaczenie przywozu n. p. drzewa, zboża do młyna i t. p. oznaczenie, czyli wyłączenie do jednej tylko czyli do więcej osób się odnosi i t. d.

3. Postanowienie ceny (wkładki, kwoty kupna lub zabezpieczenia) i sposobu wypłacenia tejże.

4. Przy wylosowaniach, zakłakach, zabezpieczeniach i t. p. oznaczenie premii (kwoty zysku lub odszkodowania) przy dochodach dożywotnych, wyznaczenie dnia rozpoczynającej się wypłaty i wysokości rent dożywotnych.

5. Możliwe zezwolenie zabezpieczenia.

6. Możliwa kara konwencyonalna.

7. Przy kontraktach zabezpieczenia, oznaczenie sposobu doniesienia o wypadku, który wypłatę zabezpieczonej sumy za sobą pociąga.

B. Statutów stowarzyszonych zakładów zabezpieczenia:

1. Wymienienie celu.

2. Oznaczenie, kto może być członkiem Towarzystwa.

3. Oznaczenie wysokości wkładki, jeżeli takowa włożoną być ma.

4. Oznaczenie pod którymi warunkami poczyną się wypłata pensji i kiedy się kończy.

5. Wyznaczenie sposobu administracji majątku.

(W tym miejscu dalsze wymogi przy kontraktach spółki wykazane uwzględnić należy.)

KONTRAKT KUPNA

(w nadziei przyszłych pożytków),

Stempel skala III.

który na dniu dzisiejszym między p. Konstantym R. właścicielem dóbr Kamionki z jednej, a p. Bazylim H. sadownikiem (kupeżącym owocami) we Lwowie, pod następującymi warunkami zawarty został:

1. P. Konstanty R. sprzedaje tegoroczny zbiór owoców tak pestkowych jakoteż ziarkowych, które w jego sadzie w dobrach Kamionka tegoż własnych za dworem położonym, tego roku się zrodziła sadownikowi Bazylemu H. za sumę 400 złr. w. a., w które to kupno tenże wchodzi i oznaczoną cenę kupna przyjmuje, jakoteż na rachunek tej ceny kupna kwotę sto złr. wypłacił, a pozostałą resztę tejże ceny kupna trzysta złr. na dniu 15. Października bieżącego roku wypłacić obowiązują się.

2. Oddanie posiadania nastąpi 1. Czerwca bieżącego roku w ten sposób, że kupującemu pokój w oranżeryi do jego użytku na czas do 15. Października b. r. na pomieszkowanie wyznaczony i oddany będzie, i tenże jednocześnie dozór nad drzewami obejmuje.

3. W czasie dojrzewania owoców może kupujący własnym kosztem w ogrodzie sprzedającego stróża postawić.

4. Klucze do drzwi ogrodowych oddają się Bazylemu, który takowe po zupełnie ukończonym zbiorze owoców właścicielowi dóbr zwrócić ma.

5. Zbieranie owoców pozostawia się kupującemu, nie może jednakże używać ku temu znajdujących się w ogrodzie narzędzi prócz drabin.

6. Przy zbiorze owoców ma kupujący z zachowaniem największej ostrożności i oszczędzania drzew, postępować, i ma za każdą przez siebie lub swoich ludzi złamaną gałąź 1 złr. kary konwencyonalnej zapłacić.

7. Gdyby kupujący zapłatę resztującej ceny kupna w sumie 300 złr. zwlekał, natenczas od takowej od dnia zapadłości aż do dnia rzeczywistej zapłaty procent 6 od sta opłacać ma.

W dowód czego następują podpisy.

W Kamionce, 1. Maja 1872.

Konstanty R.

właściciel dóbr.

Podpisy świadków.

Bazyli H., sadownik.

Przykład kontraktu o kupno dziedzictwa.

Stpl. 50 ct. i do urzędu należytości.

Kontrakt kupna sprzedaży,

który na dniu dzisiejszym między Janem W. właścicielem domu w Złoczowie jako sprzedającym z jednej, a p. Leonem S. jako opiekunem małoletnich po Ignacym i Annie S. pozostałych dzieci: Adolfa, Emila i Berty, jako kupującym z drugiej strony, z zastrzeżeniem potwierdzenia władzy nadopiecznej, pod następującymi warunkami zawarty został:

1. Małoletnia Karolina W. urodz. S., żona podpisanego sprzedającego zmarła 2. Stycznia 1872 z pozostawieniem ostatniej woli rozporządzenia do Złoczów 2. Grudnia 1871, w którym nowo narodzone swe dziecko z prawego łoża Amalie spadkobierczynią ustanowiła, a gdy i to wspomniane dziecko na dniu 10. Stycznia 1872 zmarło, wstępuje wyżej wymieniony kupujący jako spadkobierca swego dziecka, i jako uniwersalny dziedzic swej żony Karoliny W. urodz. S. i sprzedaje jako taki przypadający mu spadek po swem dziecku a względnie po swej żonie, panu Leonowi S. jako opiekunowi pozostałych po Ignacym i Annie S. z dzieci, za obopólnie postanowioną cenę w sumie 1,900 złr. w. a., wyraźnie ośm tysięcy złt. w. a., a wyżej wymieniona opieka kupuje tenże spadek za dopiero wspomnianą sumą.

2. Wyplata ceny kupna nastąpi w 8 dniach po dokonany potwierdzeniu kontraktu ze strony władzy nadopieczuńczej, której wyjednane kupująca strona na siebie przyjmuje, gotowemi pieniędzmi, a podpisany opiekun małoletnich kupujących obowiązkuje się natychmiast po zatwierdzeniu niniejszego kontraktu o wydanie ceny kupna prosid.

3. Od chwili dokonanego przez władzę nadopieczuńczą ostatecznego potwierdzenia niniejszego kontraktu obejmują kupujący nieograniczone posiadanie dzi-dzictwa, i mogą o przyznanie im takowej własnym ich kosztem upraszać, ponoszą jednakże od tej chwili także wszelkie ciężary i niebezpieczeństwa. Sprzedający ręczy jednakże za rzetelność inwentarza spadkowego a mianowicie, że prócz poszczególnionych w pomienionym inwentarzu ciężarów, innych nie ma.

4. Zapisy (legata) w ostatniej woli rozporządzeniu postanowione, pozostają pomimo niniejszej sprzedaży i kupna spadku nienaruszone, zatrzymuje zatem p. Jan W. dom pod Nr. 40, w Złoczowie położony, wraz z bydłem i ruchomościami, kupującym zaś kosztowności i bielizna także jako legat pozostaje.

5. Należność od przeniesienia własności legatów płaci kupujący, sprzedający jednakże ponosi koszt intabulacji praw własności domu pod Nr. 40 w Złoczowie położonego, swojego czasu.

6. Gdy sprzedający przez zapłatę ceny kupna 8 000 złr. w. a., za spadek po swem dziecku a względnie po swej żonie Karolinie zupełnie zaspokojony został, nie ma z wyjątkiem pomienionej ceny kupna i zastrzeżonego i zatrzymanego dla siebie zapisu, jakichkolwiek innych żądań do masy spadkowej po swej żonie Karolinie W. urodz. S. a względnie po dziecku pozostałej, do stawiania, również obowiązkuje się nie stawiać żądań do zwrotu zapłaconych długów spadkowych, danin, sądowych należności i kosztów pogrzebu.

7. Obydwie działające strony zrzekają się prawa unieważnienia niniejszego kontraktu z powodu pokrzywdzenia powyżej połowy wartości.

8. Koszta spisania niniejszego kontraktu wraz z należnością od tegoż wymierzyć się mającą, przyjmuje sprzedający na siebie.

W dowód czego następują podpisy stron działających w obecności uproszonych świadków.

Działo się w Złoczowie, dnia 5. Marca 1872.

Franciszek H., świadek.

Ignacy H., świadek.

Jan W., sprzedający.

Leon S., opiekun.

Przykład kontraktu o dożywotne dochody.

Stpl. 50 ct. i do wymiaru należności.

Kontrakt o dożywotne dochody,

który na dniu dzisiejszym między p. Józefą J. właścicielką realności we Lwowie z jednej, a p. Michałem L. prywatyzującym we Lwowie zamieszkałym, pod następującymi warunkami zawarty został:

1. P. Józefa J. oddaje p. Michałowi L. dom jej własny pod Nr. 200¹/₄ we Lwowie położony wraz z ogrodem i przynależnościami, tak jak takowy sama posiada lub posiadać prawo ma, ze wszystkiem, co w takowym gwoździem przybite lub kołkiem przymocowane jest, — na własność za dopełnienie obowiązków w następujących ustępach niniejszego kontraktu poszczególnionych, a przez Michała L. na siebie przyjętych.

2. P. P. Michał L. obejmuje dom pod Nr. 200¹/₄ we Lwowie położony wraz ogrodem, za którego wyłączną właścicielkę p. Józefa J. jest intabulowaną, a którego wartość na sumę 70.000 złr. obopólnie postanowioną została, natychmiast na dniu dzisiejszym w fizyczne posiadanie, i od tejże chwili t. j. od dnia dzisiejszego wszystkie ciężary, wydatki ponosić, podatki i daniny skarbowe i opłaty gminne sam wyłącznie opłacać i zaspokajać ma. W skutek tego też p. Michał L. od dnia dzisiejszego w zupełne używanie pomienionego powyżej domu z przynależnościami wstępuje.

3. Oddanie fizycznego posiadania p. Michałowi L. następuje wolne od wszelkich długów, niereczy się jednak, za przyszły dochód.

4. P. Michał L. obowiązkuje się p. Józefie J. za objęty dom wraz z ogrodem pod Nr. 200 iść część we Lwowie położony, a to przez cały czas jej życia rentę 9.000 złr. rocznie wynoszącą w kwartalnych, z góry opłacać się mających ratach po 2.250 złr, od dnia dzisiejszego począwszy w miejscu jej zamieszkania, albo do rąk jej własnych, albo też do rąk przez nią do odebrania ustanowionego pełnomocnika, do rąk jednakże tegoż ostatniego tylko za wykazaniem się legalnego poświadczenia życia p. Józefy J. uiszczać. Każda pojedyncza rata zapada z początkiem dnia opłaty, dla tegoż też ostatnia rata spadkobiercom p. Józefy J. zapłaconą być ma, nawet gdyby p. Józefa J. w dniu w kontrakcie niniejszym do wypłaty przeznaczonym umarła. Jak długo się spadkobiercy sądowym dokumentem dziedzictwa nie wykażą, p. Michał L. do zapłaty obowiązany nie jest, jednakże od ostatniej tej raty od dnia zapadłości procent po sześć od sta opłacać obowiązany jest, od którejto opłaty procentów przez złożenie całej raty do depozytu sądowego, uwolnić się może, Gdyby p. Michał L. tegoż spadkobiercy, lub prawonabywcy z wypłatą kwartalnej z góry opłacać się mającej raty, renty dożywotniej przez 10 dni od dnia zapadłości dożywotniej renty się opóźnili, i pomimo uczynionego w tym czasie upomnienia w

Adwokat domowy.

zaległości pozostali, natenczas przysłużyć p. Józefie J. jako pobierającej rentę dożywotnią, prawo, według upodobania, albo na dalszy ciąg wypełnienia niniejszego kontraktu nastawać, albo też sakowcy jako rozwiązani i nieważny uważać, w tymże ostatnim wypadku obowiązują się p. Michał L. w pierwszym ustępie niniejszego kontraktu opisaną realność wraz ogrodem p. Józefie J., też spadkobiercom lub prawonabywcom wolną od wszelkich długów oddać, niemając prawa żądać zwrotu tymczasowo wypłaconych rat dożywotnich, lub też poczynionych na powiększenie lub inne jakiegokolwiek ulepszenie realności wydatków, które w tym wypadku tak jak zapłacone renty dożywotnie dla p. Michała L. za przypadek uznają się. Również postanawia się, iż gdyby p. Józefa J. z powodu nienależytej wypłaty umówionych rocznych rent zwrotu całej realności żądać miała, też wszystkie od dnia, w którym żądanie swe sądownie lub pozasądownie uczyniła, przypadające a nie podniesione dochody się należą; również p. Michał L. p. Józefie J. lub też spadkobiercom w tym wypadku należytość od przeniesienia własności na nowo wymierzyć się mającą, wynagrodzić ma.

5. P. Józefa J. zezwala, aby p. Michał L. bez dalszego odniesienia się do niej, jako właściciel domu pod Nr. 200^{1/2} we Lwowie położonego wraz z ogrodem z tem jednakże zastrzeżeniem intabulowany był, że zarazem z intabulacją jego praw własności jednocześnie także i intabulacja z ustępu 4. niniejszego kontraktu dla zabezpieczenia p. Józefy J. przysługujących praw do pobierania rocznej renty 9.000 złr. w. a., w kwartalnych z góry płacić się mających ratach, bez wymienienia kapitału na pokrycie tychże, tudzież prawo żądania w razie niedotrzymania opłaty tej renty dożywotniej, przeniesienia własności domu pod Nr. 200 1sza część wraz z ogrodem na p. Józefę J. powrotnie, lub prawo na dotrzymanie niniejszego kontraktu o renty dożywotnie nastawać, na pierwszym miejscu intabulowane były, na co p. Michał L. niniejszem zezwala.

Koszta intabulacji praw własności p. Michała L. tudzież intabulacji jednoczesnej praw p. Józefy J. z niniejszego kontraktu wypływających ponosi p. Michał L. z własnego.

6. P. Józefa J. zadowolnia się umówionem w poprzedzającym ustępie niniejszego kontraktu zabezpieczeniem swych praw w ten sposób, że się prawa intabulacji lub prentacji tychże praw na innych realnościach lub majątnościach p. Michała L. zupełnie zrzeka.

7. P. Józefa J. zeznaje, że na dniu dzisiejszym pierwszą dożywotnią rentę w sumie 2.250 złr. od pana Michała L. otrzymała.

8. Ustanawia się niniejszem, że skoro p. Michał L. i też spadkobiercy umówione renty dożywotnie należycie uiszczać będą, tymże po śmierci p. Józefy J. prawo własności domu pod Nr. 200 1sza część wraz z przynależnym do tegoż ogrodem bezsprzecznie i nieodwołalnie przysłużyć ma, i tenże lub jego spadkobiercy do wypłaty postanowionej w drugim ustępie niniejszego kontraktu ceny tegoż domu i ogrodu ani w zupełności, ani w części też spadkobiercom p. Józefy J. obowiązani nie są, przeciwnie prawo mieć będą, za okazaniem dowodu śmierci dożywotniczki p. Józefy J. prawem ustanowionego, tudzież uiszczonych dotychczasowych rent, wykreślenie praw z niniejszego kontraktu na rzecz p. Józefy J. intabulowanych, w całej ich osnowie, wyjednać.

W dowód czego następują podpisy.

We Lwowie, dnia 1. Kwietnia 1872.

Podpisy trzech świadków.

Józefa J.
Michał L.

Przykład kontraktu z zastrzeżeniem.

50 ct. marka i do urzędu wymiaru należytości doniesienie.

Kontrakt,

który na dniu dzisiejszym między Marcinem L. gospodarzem w Wojniłowie z jednej, a Piotrem L. pełnoletnim synem tegoż Marcina L. z drugiej strony, pod następującymi warunkami zawarty został.

1. Marcin L. odstępuje majątność rustykalną, składającą się z domu mieszkalnego i zabudowań gospodarskich pod Nr. 20 w Wojniłowie położoną, wraz z przynależnymi do też gruntami 22 morgów i 450 kwadr. sążni obszaru zajmującymi, z wszelkimi innymi przynależnościami wszystko tak jak jest, synowi swemu Piotrowi L. z temi samymi prawami jak takowe sam posiadał lub posiadać prawo miał, a Piotr L. zaś ustępstwo to niniejszem przyjmuje i zeznaje, że oddanie w fizyczne posiadanie już nastąpiło.

Marcin L. zezwala niniejszem, aby Piotr L. za właściciela powyżej opisanej majątności rustykalnej niezwłocznie intabulowany został.

2. W zamian za powyższe prawa obowiązując się Piotr L. ojcu swemu Marciniowi L. sumę czterysta złr. w. a., a to na zażądanie ojca, siostrze Barbarze L. dwieście pięćdziesiąt złr. w. a., jak takowe zażąda a ojcu sto pięćdziesiąt złr. w. a. z czasem, na każdorazowe żądanie wedle wymagania zapłacić.

3. Oprócz tego obowiązują się Piotr Ł. następujące zastrzeżenia wypełnić.

- a) Wolne pomieszkanie z opałem w tylnej izbie.
- b) Wikt bezpłatny przy stole syna lub miasto tego podług upodobania ojca następujące naturalia:

Cztery korce żyta, 2 korce pszenicy, 2 korce hreczki, 1 korzec owsa, 2 korce jęczmienia, 12 topek soli, 6 kwart smalcu, 6 kwart świeżego masła, 4 kóp główek kapusty, 4 korey kartofli, które to naturalia co pół roku z góry dostarczane być mają, tudzież wyżywienie jednej krowy i paszę dla tejże ma tenże obejmujący gospodarstwo syn dostarczyć, a prócz tego zboże do młyna odwieść i przywieść.

- c) Staranie i pielęgnowanie w zdrowiu i słabości.
- d) Dostarczenie bielizny.
- e) Przyzwoity pogrzeb po śmierci ojca sprawić.

W dowód czego następują podpisy.

Wojniłów dnia 15. Marea 1872.

Piotr Ł. obejmujący.
Marcin Ł. ustępujący.

Dwóch świadków.

Przy zabezpieczeniach (asekuracjach) zachodzą następujące różnice:

Odrębną gałęź asekuracji stanowią wzajemne czyli obopólne zabezpieczenia, przy których wszyscy zabezpieczeni, sami siebie zabezpieczają, gdyż z wpłacanych premii (kwot należności zabezpieczenia) najpierw wypłacić się mająca suma odszkodowania uiszczoną, a następnie pozostała po odtrąceniu kosztów administracji czyli zarządu reszta, między uczestników rozdzieloną zostaje.

Zdarza się częstokroć, że w zakładach zabezpieczenia, tak wysokie sumy odszkodowania do zabezpieczenia zgłaszane bywają, że gdyby wypłata tychże nastąpić miała, siły zakładu by przewyższała.

W takim wypadku zabezpieczenia zakład asekuracji szkodę, którąby ponieść mógł, w innym podobnym zakładzie zabezpiecza.

Kontrakt tego rodzaju zabezpieczenia zakładu nazywają podasekuracją.

Dokument, którym zakład zabezpieczenia zabezpieczonemu jako dowód zawartej umowy o zabezpieczenie wręcza, nazywa się „polizzą”.

Skutek prawny kontraktu zabezpieczenia poczyną się z godziną, która w polizzie wyrażoną jest, zwykle godzina południowa tego dnia, w którym polizza wydana zostaje.

Na polizzy są zwykle warunki umieszczone, które zabezpieczony wypełnić ma, ażeby nieutracił prawa żądania wypłaty zabezpieczonej sumy.

Każdy posiadający dom w mieście lub na wsi wraz z zabudowaniami gospodarskimi lub bez tychże powinien koniecznie takowe jak najspieszniej zabezpieczyć, gdyż z powodu zaniedbania zabezpieczenia domu lub innych budynków, nie jeden zamożny gospodarz zeszedł za nędzarza.

O KONTRAKCIE ZASTAWU.

W jaki sposób powstaje kontrakt zastawu?

Umowa, którą wierzycielowi ku zabezpieczeniu jego pretensyi prawo zastawu rzeczywiście się nadaje, stanowi kontrakt zastawu. Nadanie prawa zastawu skutecznia się przez oddanie rzeczy ruchomych w posiadanie (zastaw ręczny) wierzycielowi, lub przez intabulację praw względnie obowiązków z dokumentu, po temu zeznanego wypływających an nieruchomości majątku (hipotece).

Dokument, którym w zastaw nieruchomy majątek się odda, nazywa się dokumentem hipotecznym (tabularnym).

Ustanowienie zastawu może nastąpić przez trzecią osobę za dłużnika, a to bez zezwolenia lub dozwoleń pierwszego.

Nieważną przy kontraktach zastawu jest umowa, że po czasie zapadłości dłużnej należności, zastaw wierzycielowi przypaść ma, lub że takowy dowolnie lub za oznaczoną już z góry cenę sprzedany być może, lub przez wierzyciela dla siebie zatrzymany być ma; że dłużnik zastawu nigdy wykupić nie może, lub nieruchomości dobra nikomu innemu zapisane być nie mogą, lub że wierzyciel po czasie zapadłości, sprzedaży zastawu żądać nie ma prawa.

Również w kontrakcie zastawu oboczna umowa, że wierzycielowi prawo do pożytków z zastawionej rzeczy przysłuży skutków prawa nie ma.

Jeżeli przy zastawie ruchomych rzeczy pisemny kontrakt zawarty nie został, natenczas dający w zastaw żądać może, aby biorący w zastaw odebranie rzeczy w zastaw danej pisemnie potwierdził.

Potwierdzenie to nazywa się kartą zastawniczą, lub kartą na zastaw.

Stempel do kontraktu zastawu o należność ocenić się mającą podług skali II. wymierza się, zaś do kontraktu zastawu przy rzeczach ocenić się niedających 50 ct. od każdego arkusza.

Stempel na kartę zastawniczą 50 ct., jeżeli skala II. mniejszej należności nie dopuszcza.

Przykład kontraktu zastawu.

KONTRAKT ZASTAWU,

który między p. Ignacym D. właścicielem realności w Brzeżanach zastaw biorącym z jednej, a p. Józefem L. w zastaw dającym z drugiej strony pod następującymi warunkami zawarty został, a to:

1. P. Józef L. otrzymawszy od p. Ignacego D. pożyczkę w sumie 200 złr. w. a. na dniu 1. Lipca 1873 zwrócić się mającą, oddaje powyżej wymienionemu wierzycielowi, ku zabezpieczeniu powyżej wymienionej pretensji z procentami następujące kosztowności, jako to:
a) 12 sztuk złotych pierścionków w wartości . . .	100 złr.
b) 3 sztuk złotych naramienników w wartości . . .	90 "
c) 1 złoty łańcuszek od zegarka w wartości . . .	60 "

Ogółem w wartości . . . 250 złr.

w. a. wyraźnie dwieście pięćdziesiąt złr. w. a. jako zastaw, a p. Ignacy D. potwierdza odebranie w zastaw pomienionych rzeczy, tudzież że w fizycznym posiadaniu takowych się znajduje.

2. P. Ignacy D. ręczy, że z jego winy zastawione przedmioty uszkodzone nie zostaną, tudzież obowiązują się po otrzymaniu pożyczki 250 złr. wal. austr. z procentami niezwłocznie wzięte w zastaw towary w tym stanie w jakim je odebrał, napowrót p. Józefowi L. zwrócić.

3. P. Ignacy D. niema prawa zastawione u niego rzeczy komu innemu w zastaw (w podzastaw) dać.

W dowód czego następują podpisy.

Brzeżany dnia 1. Marca 1872.

Podpisy dwóch świadków.

Józef L. dający w zastaw.

Ignacy D. biorący w zastaw.

Formularz karty zastawniczej.

Karta na zastaw.

50 ct. stempel.

Podpisany Piotr właściciel realności we Lwowie potwierdza niniejszem, że na dniu dzisiejszym od p. Michała L. ślusarza we Lwowie ku zabezpieczeniu mojej na dniu 1. Listopada 1873 płatnej pretensji w sumie 150 złr. w. a. z procentami następujące przedmioty w zastaw otrzymałem, jako to:

1. Srebrną tabakierkę wewnątrz połączoną 14 łutów ważącą, literami M. L. znaczoną i

2. 18 sztuk łyżek srebrnych stołowych 36 łutów ważących, również literami M. L. naznaczonych, — w zastaw odebrałem i że takowe w moim fizycznym posiadaniu się znajdują.

We Lwowie 1. Lutego 1872.

Podpisy 2 świadków.

Piotr J.

Przykład oświadczenia zezwalającego na hipotekę (intabulację).

O Ś W I A D C Z E N I E.

Stempel podług skali II.

Niżej podpisany Franciszek L. właściciel realności pod Nr. 30. w Stanisławowie położonej, wypożyczyłem od p. Antoniego H. lekarza w Stanisławowie, na podstawie skryptu dnia 1. Stycznia 1872 zeznanego sumę 800 złr. w. a. na procent sześć od sta wyraźnie ośmset złr. w. a. Dla zupełnego zabezpieczenia pomienionego wierzyciela tak pod względem kapitału jakoteż procentów i możliwych kosztów egzekucji, zapisuje niniejszem jako hipotekę mój dom pod Nr. 30. w Stanisławowie położony, oraz zezwalam, ażeby na podstawie niniejszej deklaracji prawo zastawu wypożyczonej u p. Antoniego H. sumy 800 złr. w. a. z procentami sześć od sta i możliwymi kosztami egzekucji w stanie biernym pomienionej realności intabulowane zostało.

W dowód czego mój i dwóch świadków własnoręczne podpisy. Stanisławów dnia 1. Marca 1872.

Podpisy dwóch świadków.

Franciszek L.

Jeżeli dłużnik zastawu w oznaczonym czasie nie wykupi, a wierzyciel z tego zastawu zaspokojenie otrzymać chce, natenczas po uzyskaniu wyroku lub sądowej ugody wedle przepisów postępowania sądowego egzekucję na zastaw przeprowadzić i takowy w drodze licytacji sprzedać może.

W jaki sposób kupcy zaspokojenia należności na zastawie ręcznym, tymże w interesach handlowych danym poszukiwać mogą, o tem stanowi powszechna księga ustawy handlowej:

Art. 309. Formalności do ustanowienia zastawu ruchomego w prawie cywilnem przepisane nie są potrzebne, jeśli zastaw ruchomy zostaje ustanowiony na rzeczach ruchomych, papierach na okaziciela, lub na papierach, które przez indosację przenoszone być mogą, a to ustanowienie dzieje się między kupcami na zabezpieczenie należności, z obustronnych czynności handlowych wynikłej.

W takowym razie obok prostej umowy o zastaw dosyć jest:

1. gdy się zastawiają rzeczy ruchome i papiery na okaziciela, przenieść posiadanie na wierzyciela w taki sposób, jak chcą mieć przepisy prawa cywilnego o zastawie ruchomym;

2. gdy się zastawiają papiery, które przez indosacyę przenoszone być mogą, oddać papier indosowany.

Art. 310. Jeśli ustanowienie zastawu ruchomego nastąpiło na piśmie między kupcami dla ubezpieczenia należności, wynikłej z obustronnych czynności handlowych, a dłużnik jest w opóźnieniu, wierzyciel może zaraz otrzymać zaspokojenie z zastawu, i nie potrzebuje wynosić skargi przeciw dłużnikowi.

Wierzyciel postara się o zezwolenie na to we właściwym dla niego sądzie handlowym, składając potrzebne dokumenta, sąd zaś nakaze sprzedaż zastawionych przedmiotów lub części tychże, a to bez wysłuchania dłużnika i na niebezpieczeństwo wierzyciela.

O tem zezwoleniu, oraz o odbytej sprzedaży wierzyciel zawiadomi dłużnika, jeśli można, zaraz; gdyby tego nie uczynił, ma obowiązek szkodę wynagrodzić. Do odbycia sprzedaży nie potrzeba wykazania się, że zawiadomienie nastąpiło.

Art. 311. Jeśli ustanowienie zastawu ruchomego nastąpiło między kupcami dla ubezpieczenia należności, z obustronnych czynności handlowych wynikłej, a jest układ pisemny, że wierzyciel bez postępowania sądowego może z zastawu zaspokojenie otrzymać, wierzyciel w razie opóźnienia się dłużnika mocen jest dać sprzedaż zastawu publicznie; w takowym przypadku, jeśli przedmioty zastawione mają cenę giełdową lub targową, wolno mu skutecznie sprzedaż za cenę bieżącą niepublicznie, a to przez stręczyciela handlowego, w braku zaś tego, przez urzędnika do licytacji upoważnionego. O odbytej sprzedaży wierzyciel zawiadomi dłużnika, jeśli można, zaraz; gdyby go nie zawiadomił, obowiązany będzie szkodę wynagrodzić.

Ustawa wprowadzająca (wstępna) do księgi ustawy handlowej:

§. 47. u. w. Do sprzedaży, podług artykułu 310. kodeksu handlowego publicznie odbyć się mającej, sąd który ją dozwolił, wyznaczy jeden tylko termin i obwieści go tak samo, jak w razie licytacji egzekucyjnych. Wyznaczony komisarz wtedy tylko oszacowanie przed sprzedażą zarządzi, kiedy przedmioty sprzedać się mające ani ceny giełdowej lub targowej nie mają, ani nie są dokumentami długów prywatnych, a zarazem obie strony na oszacowanie się zgadzają, albo jedno ze stron oszacowania na własny koszt się domaga.

Rękojmia (poręczenie).

W jaki sposób powstaje kontrakt poręczenia czyli rękojmia.

Rękojmia jest umową, obowiązującą dającego rękojmię, zaspokojenia żądania wierzyciela, co do drugiej osoby na wypadek, jeżeli taż osoba (dłużnik) sama zobowiązania nie dopełni. Rękojmia jest tak jak zastaw, rodzajem zabezpieczenia pewnej pretensyi.

Osoba, która w wypadku nieuiszczenia pretensyi przez właściwego dłużnika, do zaspokojenia wierzyciela obowiązana się, daje rękojmię i nazywa się ręczycielem.

Kto ręczycielowi na wypadek, gdyby tenże z powodu danej rękojmi szkodę poniósł, odszkodowanie obiecuje, nazywa się ręczycielem za szkodę czyli poręczycielem.

Przeciw ręczycielowi wedle przepisów pozew o zapłacenie poręczonej pretensyi tylko natenczas wniesiony być może, jeżeli właściwy dłużnik po nastąpieniu przez wierzyciela sądownem lub pozasądowem wypowiedzeniu zobowiązania swego niewypełnił.

Ręczyciel jednakże sam pierwszy pozwany być może, jeżeli poręczenie pod tym wyraźnym zastrzeżeniem dał, jeżeli właściwy dłużnik zapłacić pretensyi nie będzie w stanie, lub tenże ostatni konkursowi podpadnie, jeżeli zaskarzenie dłużnika z powodu, że w czasie zapłaty, miejsce pobytu tegoż niewiadome jest, niemożebnem się stało, a wierzycielowi zarzut uczynionym być nie może, że się niedbalstwa pod względem odebrania swojej pretensyi dopuścił.

Jeżeli ręczyciel tylko do pewnego czasu ręczył, natenczas po tymże czasie do odpowiedzialności pociągniętny być niemoże.

Stempel do kontraktów poręczenia lub dokumentów tego rodzaju wynosi, jeżeli poręczone zobowiązania nie da się ocenić od arkusza po 50 ct., przy zobowiązaniach dających się ocenić, stosuje się opłata stemplowa do skali II.

Przykład dokumentu rękojmi.

Oświadczenie rękojmi.

Stempel skala II.

Piotr Ł. szwagier podpisanego, krawiec we Lwowie, obowiązał się skrytem z dnia 1. Lipca 1872 wydanym, zapłacić p. Antoniemu W. kupcowi i handlującemu suknom we Lwowie sumę 400 złr. wyraźnie czterysta złr. wal. austr. z procentem 6 od 100 na dniu 30. Marca 1873 roku. Dla lepszego bezpieczeństwa pomienionego p. wierzyciela oświadcza podpisany Michał J. właściciel realności we Lwowie, że powyżej wymienioną, przez Piotra Ł. wypożyczoną sumę 400 złr. w. a. z p. n. p. Antoniemu W. na ten wypadek z własnego zapłaci, jeżeliby pomieniony dłużnik Piotr Ł. skrytem na wstępie wymienionym, przyjętym na siebie zobowiązań nie wypełnił, za pomienionego Piotra Ł. ręczę, oraz niniejszem p. wierzycielowi prawo nadaje, w dopiero co wymienionym wypadku odemnie jako ręczyciela wypłaty żądać. Niniejszą rękojmię daję tylko po dzień 1. Października 1873, pomienioną zatem rękojmią ustaje, jeżeliby do tego dnia p. Antoni W. wynikające z tego dokumentu pretensyi lub żądań, na mojej osobie nie poszukiwał.

W dowód tego następują podpisy.

We Lwowie 5. Marca 1872.

Podpisy dwóch świadków.

Michał J.

Zdarza się jednakże, że ktoś za dług drugiego ręczy i zapłacić takowy obowiązuje się, w takim wypadku ręczy za wypełnienie obo-

wiązku dłużnika zapłacenie pretensyi, jak współdłużnik, jednakże niekoniecznie do niepodzielnej ręki tylko zwykłe za swoją część, która w wątpliwym razie z częściami reszty współdłużnika jako równa, przysięgą być ma. Niepodzielne ręczenie wtenczas tylko nastąpi, jeżeli przedmiot uiszczenia jest niepodzielny, lub jeżeli ręczyciel wyraźnie jako ręczyciel i płacący niepodzielną ręką się zobowiąże. Zależy następnie od woli dłużnika, w wypadku jeżeli, dłużnik zobowiązania nie wypełni czyli pierwiej dłużnika czyli ręczyciela, lub obydwóch razem zapoznać ma.

Przykład rękojmi z oznaczeniem hipoteki, w której ręczyciel jako ręczyciel a oraz płacący obowiązują się.

Oświadczenie.

Stempel skala II.

Skryptem dnia 1. Lipca 1871 wydanym obowiązował się Józef J. brat niżej podpisanego, handlujący zbożem, w Kołomyi zamieszkały p. Henrykowi S. właścicielowi browaru we Lwowie wypożyczony u tegoż kapitał 4000 złr. w. a. wyraźnie cztery tysiące złr. wal. austr. za opłaceniem procentów sześć od sta p. wierzycielowi pomienionemu za poprzednim półrocznym wypowiedzeniem zwrócić.

Ku zabezpieczeniu p. Henryka S. pod względem powyższej pretensyi procentów i kosztów egzekucyi, oświadcza podpisany Michał J. właściciel realności pod Nr. 120 w Kołomyi, że za powyżej wymieniony dług mego brata Józefa J. p. Henryka S. jako ręczyciel i płacący obowiązują się i zapłacenie tego długu wraz z możliwemi zaległemi procentami i kosztami egzekucyi, jako współdłużnik do niepodzielnej ręki na siebie przyjmując. Na hipotekę dla poręczzonego i do zapłaty na siebie jako współdłużnika do niepodzielnej ręki przyjętego długu w sumie czterech tysięcy złr. w. a. z proc. 6 od sta i możliwemi kosztami egzekucyi zapisuje realność pod Nr. 120 w Kołomyi położoną, i zezwalam niniejszem, aby na podstawie niniejszej deklaracyi prawo zastawu poręczzonej sumy 4000 złr. z procentami 6 od sta i możliwemi kosztami egzekucyi na rzecz p. Henryka S. w stanie biernym realności pod Nr. 120 w Kołomyi położonej, intabulowane było.

W dowód czego następują podpisy.

Kołomyja 1. Marca 1872.

Podpis świadków.

Michał J.
ręczyciel i płacący.

Przykład dokumentu zapisu kaucyi.

Zapis kaucyi.

Stempel skala II.

Dekretem Wysokiego c. k. Ministerstwa sprawiedliwości z dnia 1. Marca 1872 L. 1450 został mój syn Dr. J. Bronisław notaryuszem w Rawie mianowany, oraz poleconem temuż zostało, aby ustawami przepisaną kaucyę w sumie 2000 złr. w. a. złożyć.

W celu zabezpieczenia powyżej wymienionej, przez mego syna dostarczyć się mającej kaucyi w sumie dwóch tysięcy złr. w. a. zapisuje podpisany Bolesław J. jako hipotekę realność pod Nr. 48. 2ga część we Lwowie położoną, i zezwala, aby pomieniona kaucya notaryalna w sumie dwóch tysięcy złr. w. a., za wszelkie żądania, odszkodowania i zapłaty, któreby z powodu urzędowania mego syna Bronisława J. jako notaryusza wyniknąć mogły, w stanie biernym realności pod Nr. 48. 2ga część we Lwowie położonej, bezwarunkowo intabulowaną została.

W dowód czego mój i dwóch świadków własnoręczne podpisy.
We Lwowie dnia 1. Marca 1872.

Podpisy dwóch świadków.

Bolesław J.

Podanie o intabulację kaucyi notaryalnej.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie!

Stempel 1 złr. 50 ct.

Ku zabezpieczeniu, przez Dr. Bronisława J. złożyc się mającej kaucyi notaryalnej w sumie 2000 złr. w. a., zapisał niżej podpisany hipotekę wedle tu załączonego pod A. zapisu kaucyi notaryalnie legalizowanego, którego odpis pod B. się dołącza, na realności pod Nr. 48. 2ga część we Lwowie położonej.

Upraszam zatem: Wysoki Sąd raczy na intabulację pomienionej kaucyi na realności pod Nr. 48. 2ga część wraz z ogrodem zezwolić, oraz Tabuli miejskiej polecić, by dokument zapisu kaucyi we Lwowie dnia 1. Marca 1872 wydany A. w dotyczące księgi wpisała i na tej podstawie sumę dwa tysiące złr. w. a. jako kaucyę za wszelkie żądania odszkodowania i zapłaty jakieby z powodu urzędowania Dr. Bronisława J. jako notaryusza wyniknąć mogły, w stanie biernym realności pod Nr. 48 2ga część we Lwowie zaintabulowała, kontestacją intabulacyjną zaopatrzonej dokument, oraz ekstrakt tabularny realności pod Nr. 48. w drugiej części położonej po uskutecznionej intabulacyi kaucyi, w którymto celu marka stemplowa na 1 złr. się dołącza, podpisanemu Bolesławowi J. wydała.

(Zewnątrz)

Bolesław J.

Wysoki c. k. Sądzie we Lwowie.

Bolesław J. właściciel realności we Lwowie pod Nr. 48. druga część
prosi o polecenie Tabuli miejskiej, by też na podstawie wpisać się mającego zapisu A. kaucyę notaryalną 2000 złr. na realności pod Nr. 48 druga część zaintabulowała.

Załącz. A. oryg. B. odpis.

(Marka stemplowa 1 złr.)

Kontrakt odnowienia (nowacya). Kontrakt ugody, Ustępstwo (Cessya) i polecenie wypłaty (Assygnata).

Co rozumiemy pod nowacyą?

Przemiana, bez przystąpienia trzeciej osoby (nowacya) następuje, gdy się zmienia tytuł prawny lub główny przedmiot wierzytelności, a następnie nowy obowiązek wchodzi w miejsce dawnego.

Nowacya czyli tak zwany kontrakt odnowienia ma tym sposobem podwójny skutek zniesienia dawnego i powstanie nowego zobowiązania, które się od poprzedniego zobowiązania albo tytułem prawnym, albo głównym przedmiotem wierzytelności różni.

Nowacyą jest n. p. jeżeli zostająca w przechowaniu rzecz, przechowującemu wypożyczoną zostanie, lub jeżeli resztująca cena kupna kupującemu jako pożyczka pozostawiona będzie, lub dla wyrównania prawnej pretensyi weksel wystawionym będzie.

Przykład nowacyi.

Kontrakt odnowienia.

Stempel skala II.

Ponieważ p. Franciszek S. przez podpisanie niniejszego kontraktu oświadczył, że podpisanemu Karolowi H. ową sumę 400 złr. w. a. która jako kaucya służbowa tegoż Franciszka S. na mocy kontraktu z dnia 1. Stycznia 1872 w stanie biernym realności pod Nr. 40 w Samborze intabulowaną jest, od dnia dzisiejszego nadal jako pożyczkę pozostawia, oświadczam niniejszem, że powyżej wymienioną sumę czterysta złr. w. a. p. Franciszkowi S. jako pożyczkę winien pozostaje, oraz obowiązkuje się takową w przeciągu dwóch lat od dnia dzisiejszego temuż p. S. w miejscu jego zamieszkania zwrócić, do tego czasu zaś procent od tejże sumy sześć od sta półrocznie z góry opłacać.

Oraz zezwalam, że hipoteka, którą na mojej realności pod Nr. 40 w Samborze dla zabezpieczenia kaucyi służbowej 400 złr. p. Franciszka S. na wstępie wspomnianej, zapisałem, również ku zabezpieczeniu tejże sumy 400 złr. z przynależnościami jako pożyczki, służę i na tymże moim domie pod Nr. 40 w Samborze odnośnie do uskutecznionej na mocy kontraktu z dnia 1. Stycznia 1872 intabulacyi, intabulowaną była.

W dowód czego następują podpisy.

W Samborze dnia 1. Kwietnia 1872.

Franciszek S.

Karol H.

Podpisy dwóch świadków.

Co rozumiemy pod kontraktem ugody.

Umowa, którą sporne lub wątpliwe prawa, żądania lub pretensye w ten sposób ułożone i zagodzone zostaną, że każda ze stron obowiązkuje się wzajemnie co dać, nazywa się ugodą.

Uгода jest zatem rodzajem kontraktu odnowienia, którym wątpliwy lub niepewny prawny stosunek w pewny zmieniony zostaje, w tym wypadku gaśnie także dawny obowiązek, a nowy obowiązek (ugodą postanowiony) poczyną się, oraz zmienia się tytuł prawny, gdyż uprawniony dla udowodnienia ważności żądań w ugodzie zawartych, do pierwotnego tytułu prawnego odwoływać się niema potrzeby, lecz na ugodę w pośredku będącą.

W ugodzie zatem jest oraz zrzeczenie się jednej strony, spornego i wątpliwego żądania, zwykle zawarte.

Uгода zawiera się najczęściej, aby długi czasu przeciąg trwać mającemu i znaczne koszta za sobą pociągającemu procesowi tamę położyć, albo wzajemne żądania w drodze pozasądowej ustalić.

Błąd przy zawarciu ugody powstały może ugodę o tyle unieważnić, o ile się do osoby lub do przedmiotu ugody odnosi n. p. gdyby testamentem ustanowiony dziedzic z domniemanym testamentowym dziedzicem w ugodę wszedł co do ważności testamentu, później jednakże okazało się, że ten z którym uгода zawartą została, nie jest testamentowym dziedzicem zmarłego, lub gdyby spadkobierca z legataryuszem o zapis wypłacać temuż mający się rocznej renty w drodze ugody się ułożył, następnie zaś okazało się, że testament, który obydwie strony jako ważny uważali, jest nieważnym.

Gdyby po zawarciu ugody dokumenta się znalazły, które udawadniają, że prawo stronie ugodą przyznane zupełnie nie istnieje, zawarta uгода jednakże ważną jest, wyjąwszy wypadek, jeżeli druga strona nierzetelnie działała.

Na każdy wypadek przy zawieraniu ugody przypuszczać należy, że ugadzające się strony obopólnie rzetelnie działają. Gdyby zatem jedna z działających stron w czasie zawierania ugody wiedziała, że jakichkolwiek żądań stawić nie może, lub gdyby dokumenta na których się żądanie przeciwnej strony opiera, zatara, natenczas uгода unieważnioną być może.

Jeżeli przy zawieraniu ugody oczywisty błąd rachunkowy, pomyłka w dodawaniu lub odejmowaniu i t. p. się okazał, tenże stronie, któraby przeto ukróconą była szkodzić nie może.

Ugody, również jak kontrakty losowe nie mogą być z powodu pokrzywdzenia powyżej połowy wartości unieważniane.

Ugody mogą być sądownie lub pozasądowo zawarte.

Jeżeli ugoda o zaskarżenie prawa w sądzie zawartą została, i na to sądownie protokół spisany był, natenczas na podstawie urzędowego wypisu (Intymat) ugody sądowej, egzekucya tak, jak na podstawie prawomocnego sądowego wyroku prowadzona być ma.

Stempel do ugód wynosi przy przedmiotach ocenić się nie dających 50 ct., przy ocenić się dających według skali II.

Przykłady pozasądowej ugody.

Ugoda o sumę.

Stempel skala II.

Miedzy Janem R. właścicielem fabryki w Tłumaczu z jednej, a p. Samuelem L. kupcem w Stanisławowie następująca ugoda na dniu dzisiejszym została zawartą:

1. P. Samuel L. przyznaje słusność żądanej przez p. Jana Rawskiego ceny kupna w sumie 870 złr. w. a. za dostarczony cukier w wysokości tylko 792 złr. wyraźnie siedemset dziewięćdziesiąt i dwa złr. w. a. i obowiązuje się sumę tą 792 złr. p. Janowi R. lub tegoż prawonabywcom, w każdorazem miejscu zamieszkania tegoż do 1. Listopada 1872 zapłacić, do tego czasu zaś od dnia dzisiejszego procent po 6 od sta opłacać.

2. P. Jan R. przystępuje do tej ugody, zrzeka się wyraźnie nie przyznanej kwoty 77 złr. w. a. i oświadcza, że przed postanowionym w pierwszym ustępie terminem wypłaty, żadnych jakiegokolwiek kroków sądowych przeciw p. Samuelowi L. niepoczyni.

W dowód czego następują podpisy.

W Tłumaczu dnia 1. Marca 1872.

Podpisy dwóch świadków.

Jan R.
Samuel L.

U g o d a o s u m ę,

która na dniu dzisiejszym między Fedorem H. właścicielem gruntu w Grzędzie z jednej, a p. Antonim W. piekarzem we Lwowie z drugiej strony zawartą została w następujący sposób:

1. P. Antoni W. uznaje słusność pretensyi p. Fedora H. za dostarczone zboże stawianej w sumie 185 złr. 35 ct. w. a. tylko do wysokości 124 złr. wyraźnie sto dwudziestu czterech złr. w. a. i obowiązuje się takową przez siebie za rzetelną uznaną pretensyę w ilości 124 złr. w. a. do dnia 18. Lipca 1872 memu wierzycielowi zapłacić, do dnia zapłaty zaś od dnia dzisiejszego poczynawszy procent po sześciu od sta opłacać.

2. P. Fedor H. zgadza się z poprzedzającym ustępem niniejszej ugody i oświadcza, że się owej części swej pretensyi, którą mu p. Antoni W. nieprzyznał, zrzeka dla uniknienia procesu.

W dowód czego następują podpisy.
Grzęda dnia 18. Lutego 1872.

Podpisy dwóch świadków.

Fedor H.
Antoni W.

Ugoda o zobowiązanie się dostarczenia utrzymania dziecku z nieprawego łoża.

U G O D A,

Stempel skala II.

która na dniu dzisiejszym między Janem K. gospodarzem z Kałusza z jednej strony, a Michałem J. szewcem z Wojniłowa, jako opiekunem dziecka z nieprawego łoża Bronisława L. i Anną L. z Wojniłowa, jako matką tego dziecka z drugiej strony, z zastrzeżeniem potwierdzenia władzy nadopiekuńczej zawartą została.

1. Jan K. uznaje się być ojcem urodzonego przez Annę L. na dniu 8. Grudnia 1871 dziecka Bronisława L.:

Oświadcza jednakże, iż z powodu, że tylko nieznaczną posiadłość rustykalną, z 9 morgów gruntu składającą się posiada, z której wiekową, do pracy nieudolną matkę utrzymywać i trzem siostrą, każdej z nich część spadkową po 112 złr. w. a. z tejeż posiadłości spłacić ma, swemu dziecku z nieprawego łoża utrzymania dostarczyć nie może, obowiązuje się jednakże ryczałtową kwotę 150 złr. wyraźnie sto pięćdziesiąt złr. w. a. na zaopatrzenie tego dziecka w drodze dobrowolnej ugody raz na zawsze w przeciągu czterech tygodni po nastąpieniu zatwierdzeniu niniejszej ugody przez władzę nadopiekuńczą do rąk opiekuna Michała J. pod tym warunkiem zapłacić, jeżeli z tego powodu żadne jakiegokolwiek bądź żądania z prawnego tytułu ojcostwa dziecka z nieprawego łoża Bronisława L. nadal stawiane nie będą.

2. Opiekun Michał J. przyjmuje powyższą ugodę i obowiązuje się imieniem swego pupila, po skutecznym złożeniu ugodzonej sumy 150 złr. w. a. żadnej jakiegokolwiek bądź rodzaju żądań, z prawnego tytułu ojcostwa do Jana K. nie stawiać.

3. Zapłacić się mającą przez Jana K. sumę 150 złr. w. a. ma opiekun dziecka z nieprawego łoża na procent ulokować aż do wieloletności pomienionego dziecka, po której osiągnięciu suma ta, do wolnej dyspozycji tegoż postawioną być ma, do tego czasu zaś roczne procenta na wychowanie dziecka obracane być mają.

4. Jako wynagrodzenie za kosztą położu i porodu Jan K. Annie L. kwotę 30 złr. w. a. uiścił, którą się też zadowolnia i z odebranej tejeż sumy tegoż Jana K. kwituje.

5. Stemple i kosztą ułożenia niniejszej ugody, tudzież wyjednania potwierdzenia władzy nadopiekuńczej ponosi Jan K. z własnego.

W dowód czego następują podpisy stron działających.
Wojniłów dnia 15. Lutego 1872.

Michał J. opiekun.
Jan K.
Anna L.

Podpisy dwóch świadków.

Ugoda o dziedzictwo.

U G O D A.

Stempel 50 ct. i do urzędu
wymiaru należności doniesienie.

Spadkobiercy zmarłego na dniu 2. Grudnia 1871 w Kulikowie bez pozostawienia ostatniej woli rozporządzenia właściciela grantu rustykalnego Marcina B. jako to: dzieci tegoż jako główni dziedzice mianowicie pp. Franciszek i Jan B. i p. Ludwika B. z domu B., tudzież pozostała wdowa p. Emilia B. jako dożywotniczka, zawierają pomiędzy sobą ugode o spadek, po tymże wymienionym spadkodawcy przypadły w następujący sposób.

1. Ruchomy spadkowy majątek liczy się podług sądownie spisane go inwentarza, nieruchomy spadkowy majątek zaś jako to: realności pod Nr. 15. w Kulikowie i pod Nr. 420. w Żółkwi z uwzględnieniem przedsięwziętego w roku 1871 oszacowania.

2. Przypadająca według ustawy wdowie p. Emilii B. czwarta część dożywotniego użytku całego pozostałego majątku, oblicza się z uwzględnieniem długów i ciężarów masy spadkowej na kwotę pieniężną, która na wszystkich spadkowych realnościach zabezpieczoną będzie z tym postanowieniem, że prawo do spadku dożywotniego użytku li tylko jako roczny dochód traktowaną i ustanowioną zostanie; tudzież że ten roczny przychód w kwartalnych, z góry uiszczając się mających placach dostarczany będzie; również że taż roczna płaca po śmierci p. Emilii B. czyli raczej prawo zastawu też intabulowaną zostanie.

3. P. Ludwika B. urodz. B. otrzymuje z uwzględnieniem za życia spadkodawcy obiecanego i wypłaconego jej posagu tylko uzupełniającą kwotę 1000 złr. w. a. jako część udziałową spadku, a to gotowem i pieniędzmi bez przyznania jej prawa własności do jakiegokolwiek realności.

Kwota powyżej wymieniona zostanie na wszystkich spadkowych realnościach zabezpieczoną, i dopiero po zgonie p. Emilii B., który, gdyby przed pięcioma laty od dnia dzisiejszego nastąpił, aż po upływie tych pięciu lat z rocznym procentem 6 od sta oprocentowaną będzie.

Wypłata tej części udziałowej spadku ma za poprzedniemi półrocznem wypowiedzeniem po śmierci wdowy, a gdyby zgon też przed pięcioma latami od dnia dzisiejszego nastąpił, aż po upływie tych pięciu lat, nastąpić.

4. Cały ruchomy i nieruchomy majątek spadkowy pozostawia się na własność zupełną obydwom synom Franciszkowi i Janowi B.

5. Niniejsza ugoda spadkowa ma być świetnemu c. k. Sądowi powiatowemu jako władzy pertraktacy spadku przeprowadzającej przedłożony i za podstawę przyznania spadku służyć.

W dowód czego następują podpisy.

Kulików dnia 15. Marca 1872.

Dwóch świadków.

Ludwika B.
Jan B.

Franciszek B.
Emilia B. wdowa.

Przykład sądowej ugody.

P R O T O K Ó Ł,

Stempel sk. II. i do protokołu.

którem na dniu 1. Marca 1872 w c. k. Sądzie powiatowym w Rawie w sprawie spornej Samuela W. kupca we Lwowie przez Dr. N. N. zastąpionego, przeciw Edwardowi L. krawcowi z Rawy o sumę 160 złr. w. a. z przyn. za sukno i inne towary wełniane dłużną, spisany został.

W obecności

W skutek rezolucyi z 25. Stycznia 1872 L. 130 wydanej, jawili się obydwie strony przy dzisiejszym terminie, a miasto rozprawy zawarli następującą

U G O D Ą.

Pozwany uznaje rzetelność zaskarżonej pretensyi do wysokości 160 złr. w. a. i obowiązuje się takową z procentami zwłoki 6 od sta od dnia 2. Stycznia 1872 aż do dnia rzeczywistej zapłaty liczyć się mającemi, tudzież kosztami niniejszego sporu na 8 złr. 20 ct. w. a. ugodzonemi, do 1. Grudnia 1872 p. Samuelowi W. we Lwowie albo osobiście zapłacić, albo pocztą pod surowością egzekucyi przesłać.

Powód przyjmuje powyższą propozycję ugody i ustępuje niniejszem od pozwu pod dniem 2. Stycznia 1872 do L. 130 wniesionego.

Akta porządkują się:

I. Pozew do praes.

A. Załączenie.

II. Protokół niniejszy na tem zamknięty i podpisany został.

Podpisy.

Co rozumiemy pod cesją.

Cesja jest to przeniesienie praw jednej na drugą osobę; jeżeli to przeniesienie bez odpłaty nastąpi, stanowi darowiznę.

Przy każdej cesyi na trzy osoby uwagę zwrócić należy, jako to: na wierzyciela ustępującego swe prawa lub pretensye drugiemu (cedent), na przyjmującego ustąpione prawo lub pretensy (cesyonaryusz) i na dłużnika (cessus). Ustąpiona pretensya niepodlega przeto żadnej zmianie, następuje li tylko zmiana w osobie wierzyciela.

Cena, jaką cesyonaryusz cedentowi od siebie, za przeniesienie cedowanej pretensyi podaje, nazywa się walutą cesyi.

Jeżeli dłużnik o nastąpionej cesyi został uwiadomiony, natenczas dług z ważnością prawną tylko cesyonaryuszowi zapłacić może, gdyby pomimo tego, że o cesyi został zawiadomiony za-

Advokat Deomowy.

płatę jednakże pierwotnemu właścicielowi uiścić, mógłby wejść w położenie, iżby dług powtórnie zapłacić był zmuszony, gdyż natenczas nowemu wierzycielowi zarzut przeciwny, że zapłatę już pierwotnemu wierzycielowi uiścił, uczynićby nie mógł.

Kto drugiemu pretensyę za odpłatą ustąpił, odpowiedzialnym temuż za rzetelność i możność odebrania ustąpionej pretensyi się staje. Odpowiedzialność cedenta jednakże nie rozciąga się nigdy powyżej kwoty jak ta, którą jako walutę cesyjną otrzymał.

Cedent jednakże niema obowiązku odpowiedzialności na sobie za pretensyę, która w czasie ustąpienia była możliwą do odebrania, później jednakże przypadkowo lub przez niedbalstwo cesyonaryusza możność odebrania utraciła.

Ażeby się cesyonaryusz od możliwych zarzutów dłużnika pod względem rzetelności (wyplacalności) nabytej przez cesyę pretensyi ochronić, powinien od dłużnika pisemne potwierdzenie zażądać, że pretensya ta istnieje i prawnie się należy.

Pisemne to potwierdzenie umieszcza się na cesyi, i stanowi uznanie ważności odstąpionej pretensyi.

Jeżeli kto nabył pretensyę, na którą cedent, zeznany przez dłużnika skrypt dłużny posiada, cesyonaryusz oprócz dokumentu ustępstwa, także skrypt dłużny od cedenta zażądać powinien, gdyż dłużnik do wypłaty długu, tylko za zwrotem skryptu jest obowiązany.

Jeżeli ustąpiona pretensya jest intabulowaną, natenczas dokument ustępstwa klanzulę intabulacyjną i podpis dwóch świadków zawierać ma, jeżeli zaś dokument ustępstwa do intabulacji podany zostanie, natenczas podpisy na nim umieszczone sądownie lub notaryalnie mają być legalizowane.

Stempel przy dokumentach ustępstwa bez odpłaty jest taki, jakiego akt darowizny wymaga.

Stempel przy dokumentach ustępstwa za odpłatą, według skali II użyty być ma.

Przykład cesyi niezahipotekowanej pretensyi.

C E S Y A,

Stempel według skali II.

mocą której niżej podpisany Michał J. krawiec w Tarnopolu, należącemu się od Jakóba L. niezabezpieczoną, temuż wypożyczoną pretensyę 400 złr. w. a. od którejto pretensyi powyżej wymieniony dłużnik, począwszy od

1. Maja 1872 procent 6 od sta opłacać, pretensyę samą zaś na dniu 15. Września b. r. zwrócić ma, na dniu dzisiejszym p. Samuelowi G. za otrzymaną od tegoż kwotę 200 złr. w. a. jako walutę cesyjną, na zupełną i nieograniczoną własność, ze wszystkimi prawami, jakie mnie do powyżej wymienionej pretensyi 400 złr. w. a. przysługują, mianowicie z prawem pobierania wszystkich zaległych i nadal bieżących procentów ustępuje, temuż zarazem skrypt oryginalny przez Jakóba L. w Tarnopolu dnia 1. Maja 1871 zeznany, wręczam.

Oświadczam niniejszem że p. Samuelowi G. za odebranie tej ustąpionej pretensyi do dnia 1. Marca 1872 ręczę.

Podpisany na niniejszej cesyi dłużnik uznaje wyraźnie rzetelność ustąpionej tuż cesyi pretensyi i obowiązuje się od takowej w moc ustanowien skryptu z dnia 1. Maja 1871 nowemu wierzycielowi procent opłacać, również jak samą pretensyę temuż wierzycielowi zapłacić.

Tarnopol dnia 3. Marca 1872.

Jakób L. dłużnik.

Michał J. cedent.

Powyższą cesyę przyjmuje Samuel G.

Podpisy dwóch świadków.

Przykład cesyi zahipotekowanej pretensyi.

C E S Y A,

Stempel według skali II.

mocą której niżej podpisany Ignacy L. kupiec w Samborze intabulowaną na rzecz moją, w stanie biernym realności pod Nr. 84 w Samborze położonej, sumę 2000 złr. w. a. wyraźnie dwa tysiące złr. w. a. ze skryptu przez małżonków Leona i Antoninę R. w Samborze dnia 1. Lipca 1870 zeznanego, pochodzącą, tymże małżonkom gotowemi pieniędzmi wypożyczoną, z procentami 6 od sta od 1. Lipca 1871 należącemi się, w tejże samej walucie p. Józefowi B. właścicielowi handlu żelazem w Samborze na zupełną i nieograniczoną własność, jednakże bez dalszego ręczenia za odebranie tejże pretensyi, odstępuję.

Oddaję zarazem temuż p. Ignacemu B. wszelkie do tejże pretensyi odnoszące się dokumenta oryginalne, jako to: skrypt intabulowany z dnia 1. Lipca 1870, dotyczącą uchwałę intabulacyjną; oraz oświadczam że pod względem waluty cesyjnej zupełnie zaspokojony zostałem, również zezwalam, aby niniejsza cesya w stanie biernym realności pod Nr. 84 w Samborze położonej, pp. Leona i Antoniny małżonków R. własnej, odnośnie do pozycyi, w której powyżej wymieniona suma 2000 złr. na rzecz moją zahipotekowaną jest, bez dalszego odnoszenia się do mnie, jednakże nie na mój koszt intabulowana została.

Podpisani dłużnicy małżonkowie Leon i Antonia R. przyjmują powyższą cesję do swej wiadomości, uznają rzetelność tą cesją ustapionego długu tak pod względem kapitału jakoteż procentów i obowiązują się niepodzielnie powyżej wymieniony kapitał 2000 złr. p. cesyonaryuszowi Jakóbowi B. na dniu 1. Stycznia 1874, jako na dniu powyżej wzmiankowanym skrypsem do zapłaty w mowie będącej sumy 2000 złr. w. a. wyznaczonym, w każdorazowym miejscu zamieszkania tegoż nowego dłużnika zapłacić, do dnia rzeczywistej zapłaty zaś od tej sumy procent 6 od sta opłacać, w przeciwnym bowiem razie, na wypadek niedotrzymania jednej raty procentowej, utracają postanowiony skrypsem z dnia 1. Lipca 1870 termin zapłaty kapitału i będą obowiązani takowy natychmiast zwrócić.

Oraz zezwalają, podpisani małżonkowie aby niniejsze uznanie rzetelności i wypłacalności sumy 2000 złr. w. a. z p. n. odnośnie do pozycji, w której ta suma na rzecz pierwotnego wierzyciela Ignacego L. jest intabulowaną, w stanie biernym realności pod Nr. 84 w Samborze, bez dalszego odniesienia się do nas, naszym kosztem intabulowane było.

W dowód czego następują podpisy.

Sambor dnia 1. Kwietnia 1872.

Leon R.
Antonina L.
dłużnicy.

Ignacy L. cedent.
Powyższą cesję przyjmuje
Józef B.

Podpisy świadków.

Przykład cesyi, spłatę kapitału i procentów w równych rocznych ratach zawierającej.

C E S Y A,

Stempel według skali II.

mocą której niżej podpisany Franciszek P. właściciel realności w Żółkwi kapitał 300 złr. wyraźnie trzysta złr. w. a. od małżonków Jana i Anny M. właścicielom realności pod Nr. 28. w Żółkwi wypożyczony, na tejsze dopiero co wzmiankowanej realności na rzecz moją intabulowany, ze wszystkimi podpisanemu do tegoż kapitału przysługującymi prawami p. Jerzemu K. prywatyzującemu w Żółkwi w sumie 300 złr. w. a. na zupełną i nieograniczoną własność odstępuje i z odebranej waluty cesyjnej cesyonaryusza mojego zupełnie kwituje, wręczając mu zarazem

oryginalne dokumenta do tej sumy odnoszące się jako jego własność.

Podpisani małżonkowie Jan i Anna M. właściciele realności pod Nr. 28. w Żółkwi jako hipotekarni dłużnicy przyjmują powyższą cesję kapitału 300 złr. w. a. do swej wiadomości, a stwierdzając zarazem istnienie i ważność powyższego długu, obowiązujemy się do niepodzielnej ręki, to jest jedno za obojga, a oboje za jedno, za siebie, spadkobierców i następców naszych prawnych, w posiadaniu w zastaw danej realności będących, od odstapionego kapitału powyższego 300 złr. w. a. w przeciągu następujących dwóch lat od 1. Czerwca 1872 począwszy, rocznie procent 6 od 100 w półrocznych z góry płacić się mających, 1. Czerwca i 1. Grudnia każdego roku przypadających ratach opłacać, po upływie drugiego roku zaś spłatę kapitału z procentami 6 od 100 od 1. Czerwca 1874, aż do zupełnej spłaty kapitału dalej bieżącymi w ośmiu rocznych spłatach rozpocząć i tenże kapitał z procentami w równych ratach tak pod względem kapitału, jakoteż procentów co roku spłacać, czyli każdego roku kwotę 46 złr. 42 ct. w. a. wyraźnie czterdzieści sześć złr. czterdzieści i dwa ct. w. a. aż do zupełnego uiszczenia kapitału, w półrocznych równych ratach, z których każda 23 złr. 21 ct. wynosi 1. Czerwca i 1. Grudnia każdego roku, a zatem 1szą ratę 1. Czerwca 1874 p. Jerzemu K., lub tegoż prawnym następcem, w każdorazowym miejscu jego zamieszkania płacić.

Gdyby jedna szczególna rata procentów lub kapitał i procenta zawierające w sobie roczna spłata, po upływie sześciu tygodni po terminie zapadłości zaległa, cesyonaryusz p. Jerzy K. prawo mieć będzie, cały kapitał lub przypadającą resztę tegoż z procentami, bez poprzedniego wypowiedzenia i bez względu na umówione raty i roczne spłaty, natychmiast naszym kosztem zażądać. Również obowiązują się podpisani małżonkowie Jan i Anna M. za siebie i następców swoich w posiadaniu w zastaw w Żółkwi pod Nr. 28. położonej realności, tejsze w zastaw daną realność, przez cały czas trwania pożyczki w tutejszo krajowym zakładzie zabezpieczenia od ognia do wysokości sumy 1200 złr. w. a. bez przerwy zabezpieczać, kwotę zabezpieczenia w czasie trwania pożyczki, bez zezwolenia p. Jerzego K. niezmieniać, premię asekuracyjną punktualnie opłacać i z tego przy każdorazowym terminie płacenia wykazać się, w przeciwnym bowiem razie kapitał lub pozostała reszta tegoż z procentami bez poprzedniego wypowiedzenia na nasz koszt zażądane być mogą.

Nareszcie p. Jerzemu K. prawo przysłużyć ma, powyższy nasz obowiązek w katastrze asekuracyjnym uwidocznili.

Dalej obowiązują się podpisani Jan i Anna M. małżonkowie za siebie i za naszych następców, w posiadaniu realności w zastaw danej, będących, wszelkie koszta i należności, stemple taksy za kwity, cesy i intabulacje i wszelkie inne możliwe koszta odebrania, sądowe i egzekucyjne w ten sposób ponieść, aby na p. cesyonariusza żaden tego rodzaju wydatek nie spadł, tudzież zrzekamy się prawa teraz lub w przyszłości, od pobierania procentów wypaść mogący podatek potrącać, tak aby p. Jerzy K. nieuszczerplony dochód procentów sześć od sta pobierał, nakoniec zezwalają tak p. Franciszek P. jako cedent, jakoteż małżonkowie Jan i Anna M. jako hipotekarni dłużnicy, aby niniejsza cesya odnośnie do skryptu z dnia 12. Maja 1869 bez dalszej wiedzy i odnoszenia się intabulowaną została, a zatem prawo zastawu tak co do intabulowanego kapitału, jakoteż procentów i wszelkich przynależności na podstawie niniejszej cesyi na rzecz p. Jerzego K. przeniesione zostało, tudzież, aby w razie potrzeby wszelkie w tym dokumencie zawarte zobowiązania się pod względem spłaty kapitału procentów i należności zabezpieczone i na rzecz p. Jerzego K. intabulowane zostały.

W dowód czego następują podpisy.

We Lwowie dnia 10. Marca 1872.

Jan M.
Anna M.
dłużnicy.

Franciszek P.
cedent.

Powyższą cesję przyjmuje
Jerzy K.

Podpisy dwóch świadków.

CESSYA.

Do spadku po ś. p. Józefie N. dnia 19. Lipca 1860 bez pozostawienia ostatniej woli rozporządzenia zmarłym, we Lwowskim ces. kr. Sądzie krajowym pertraktowanego, oświadczają się pozostałe jego pięcioro dzieci, jako to: synowie Dyonizy N., Julian N. i Hipolit N., tudzież córki Ariela N. i Marcela N. w równych pięciu częściach, a to wraz z ich matką wdową po tymże ś. p. Józefie N. Wną Pauliną N., której prawo dożywocia do szóstej części całego tego spadku przysługuje, i ci to prawni sukcesorowie wnieśli do tego pozostałego spadku, na mocy prawnego następstwa bez dobrodziejstwa prawa i inwentarza dnia 4. Kwietnia 1861 do L. 14386 do Lwowskiego c. k. Sądu krajowego swą deklarację, która to deklaracja rezolucją tegoż c. k. Sądu krajowego dno 12. Marca 1862 do L. 1833 do wiadomości sądowej przyjęta została.

Uzyskawszy ja niżej podpisany Hipolit N. tą deklaracją tytuł rzeczywisty do tego spadku, w 5. części mu nie przypadającego, a przeto dostąpiwszy i prawa z tą częścią spadkową nieograniczonego zarządzenia i dalej nią dysponowania niniejszem w moim i moich sukcesorów imieniu nieodwołalnie i stanowczo oświadczam, że wszelkie prawa, które mnie do spadku po ojcu moim ś. p. Józefie N. w odpowiedniej piątej części przezemnie objętego, na mocy prawnego następstwa przysługują, że wszystkimi korzyściami, i nadal okazać się mogącymi, przybytkami, ale oraz ze wszystkimi ciężarami, teraz istniejącymi, i po świętej pamięci Józefie N. okazać się mogącymi, nie dla siebie, lub dla kogo trzeciego nie ekscypując, na rzecz i osobę Wielmożnego Juliana N. brata mego rodzzonego, na wieczne czasy odstępuję, daję i daruję, a to za obopólnie i dobrowolnie umówione wynagrodzenie, w sumie ogólnej 15000 złr. w. a. mówię piętnastu tysięcy złr. w. a., którą gotowem i pieniędzmi w sumie 2000 złr. w. a. resztę zaś wystawionem, i przez niego akceptowanem dwoma weksłami na sumę 5000 złr. i 8000 złr. w. a. opiewającymi, wypłaconą otrzymałem, przeto ja z wypłaty tego wynagrodzenia brata mego W. Juliana N. w całkowitości, kwituję i wszelkich możliwych, prawem dopuszczalnych ekscypcyi do unieważnienia tej cesyi dążących, tudzież wszelkich pretensyj, które od czasu śmierci mego ojca z powodu administracyi tegoż masy spadkowej, memu bratu Julianowi powierzonej, do niego rościć sobie miałbym prawo, raz na zawsze się zrzekam, i oraz zezwalam, aby mój brat W. Julian N. tą cesją przed Sądem ten spadek pertraktującym się wykazał, iż mu na jej podstawie dalsza pertraktacja co się tyczy schedy przezemnie odstąpionej przeprowadzoną i jemu część spadku po ojcu moim na mnie przypadającą, przyznana została, oraz zezwalam, ażeby z tą cesją jeszcze przed przyznaniem spadku w stanie czynnym dóbr Dalsze z przyległościami Hynawce i Chochlew tudzież części dóbr Bartkowie wraz z kolonią Staszówką, nakoniec w stanie czynnym realności pod 1. 100 miasto we Lwowie położonej, do spadku ś. p. Juliana N. należących zaintabulowany lub przynajmniej zaprenotowany został, rozumi się jednakowoż, że wszystkie należności eraryalne z przeniesienia tej części tego spadku i z intabulacyi, tudzież z powodu tej cesyi w swoim czasie wymierzyć się mające, jedynie cesyonariusz W. Julian N. ze swego ponieść ma, albowiem to wynagrodzenie, w sumie 15000 złr. w. a. bez żadnego uszczerbku mego ugodzone zostało. W. Julian N. zaś do tej cesyi przystępując, jn w całej osnovie akceptuje, a obie strony tę cesję w dowód, że ją w całej treści za ważną i według ich woli istniejącą uznają, i na zawsze uznają mieć chcą, własnoręcznym podpisem, przy uproszonych dwóch świadkach przez c. k. notariusza podpisują.

Lwów, dnia 1. Maja 1872.

Przed podpisem tej cesyi zauważa się, że na pierwszej stronie w szóstym wierszu mylnie napisane imię panicza przekreślone, a natomiast rzeczywiste Aniela w górze napisane zostało. d. ut. s.

Kazimierz M. świadek.
Józef S. świadek.

Hipolit N. cedent.
Julian N. cesyonariusz.

Własność tych powyższych podpisów osobiście mi znanych pp. Hipolita N. jako cedenta, i W. Juliana N. jako cesjonariusza, tudzież p. Kazimierza M., i Józefa S. jako świadków.

USTĘPSTWO.

Ja niżej podpisany Henryk N. objawszy na podstawie ugody z WW. Aleksandrem i Janem N. na dniu 12. Czerwca 1871 zawartej, dobra D. . . . z przyległością D. . . . na czas od 1. Lutego 1872 do tegoż dnia 1882 w dzierżawę odstępuje takową z dniem 1. Lipca b. r. z wszelkimi przeciw wydzierżawiającym przysługującymi prawami Wmu Józefowi N. za otrzymane i niniejszem pokwitowane wynagrodzenie w kwocie 10.000 złr. w. a. (dziesięć tysięcy złr. w. a.) pozwalające oraz, by W. Józef N. na podstawie tego ustępstwa za właściciela intabulowanych jak dom. pag. nr. on. w stanie biernym dóbr D. . . . z przyległościami na moją rzecz praw, ugoda z dnia 12. Czerwca 1855 objętych, w stanie czynnym onychże, czyli w stanie biernym dóbr D. . . . z przyległ. był zainstabulowany.

Równocześnie odstępuje Wmu Józefowi N. prócz rzeczonych praw dzierżawnych także i wszystkie moje z tego powodu niszczonego z góry czynszu dzierżawnego, opłacania zaległości podatkowych zaległych i bieżących, rat kasy oszczędności Wiedeńskiej tudzież w egzekucyi będących należności, tak rządowych jakoteż i osób prywatnych, włączając mu wszelkie dokumenta do uiszczania tych pretensyi potrzebne.

Zarówno wkładam jednakowoż na W. Józefa K. obowiązki przez mnie wyżej powołaną ugoda z dnia 12. Czerwca 1871. r. objęte, jako też i obowiązek zwrócenia mi danego terazniejszego propinatora W. K. . . . starozakonnym Jakobowi N., Mozesowi N. i Dawidowi N. dokumentu, zawierającego moją porękę za punktualne odebranie złożonej przez onychże do rąk W. Antoniego N. kaucyi w kwocie 3000 złr. przyczem oświadczam, iż tylko na wyprowadzenie mego prawa, nabywcy w fizyczne posiadanie odstąpionej mu dzierżawy z dniem 1. Lutego b. r. nie zaś za jakiekolwiek bądź inne nabytki, lub szkody odpowiedzialność przyjmuję.

Co do pretensyi przeze mnie od p. N. N. i N. N. nabytych, na dobrach Bolusowie zabezpieczonych, takowe niniejszem ustępstwem nie są objęte, i nadal jako moja własność przy mnie pozostają.

Działo się we Lwowie dnia 29. Czerwca 1872.

Józef N. świadek.
Franciszek N. świadek.

Henryk N.
Józef N.

Co rozumiemy pod asygnatą (przekazem).

Jako z powyższymi przytoczonymi przykładami wypływa, powstaje przy cesyi przemiana prawa, a w przyszłości nowego wierzyciela.

Przez przybycie nowego dłużnika, może nastąpić przemiana obowiązku, gdy dłużnik w miejsce swoje daje trzeciego, jako wypłatę, i do niego wierzyciela przekazuje.

Powstaje zatem asygnacja z przekazu dłużnika (asygnującego) do wierzyciela (asygnatora) zapłatę od przekazanego trzeciego (asygnata), czyli tenże jest dłużnikiem asygnującego lub nie, a to na własny rachunek odebrać; — a oraz z przekazu do trzeciego (asygnata) przekazanemu wierzycielowi wzmiankowaną zapłatę uiszczyć.

Jeżeli asygnacja ma być zupełną, zezwolenie wszystkich trzech osób działających zawierać powinna; — jak długo potrójne to zezwolenie nie istnieje, asygnacja nie jest zupełną, i dla tych osób tylko skuteczną jest, które się ze sobą porozumiały.

Wezwanie zatem wierzyciela do swego dłużnika, aby tenże dług lub część tegoż trzeciej osobie, której wierzyciel dług zapłacić ma, zapłacił, nazywa się przekazem czyli asygnatą.

Ponieważ przy takim przekazie także osoba wierzyciela się zmienia, w każdej asygnacji zatem zawartą jest zarazem i cesya.

Jeżeli asygnowany (asygnat) dłużnikiem jest asygnowanego, jest obowiązany asygnację przyjąć o tyle, o ile na tegoż nowy obowiązek włożony nie został, jak ten, którego wobec asygnującego wypełnić miał. Asygnacja, tak jako już wyżej powiedzieliśmy jest dla niego cesją, do której przyzwolenia ustąpionego (cesus) nie potrzeba. Jest on zatem na wypadek, jeżeli pretensję jako rzetelną uznał, obowiązany, asygnowanego jako swego wierzyciela nowego zaspokoić.

Asygnowany (asygnatus) może zatem asygnatariuszowi wszelkie zarzuty uczynić, któreby temuż przeciw asygnującemu przysługiwały.

Stempel do asygnacji podług skali II. kupieckie asygnacje wymagają stempla 5 ct., jeżeli najdalej w 8 dniach po wydaniu są płatne, w przeciwnym razie stempel wekslowy skala I. użyty być ma.

Przykład przekazu, asygnacji, kontraktu asygnacyjnego.

Asygnacja (kontrakt asygnacyjny).

kłora na dniu dzisiejszym między p. Adamem S. właścicielem realności w Jarosławiu z jednej a p. Edwardem L. właścicielem gruntu w Dobromilu z drugiej strony umówiona i pod następującymi warunkami zawartą została.

1. Gdy p. Adam S. p. Edwardowi L. za sprzedanego konia kwotę 200 złr. wyraźnie dwieście złr. w. a. zapłacić ma, p. Adam S. zaś u p. Jana K. właściciela domu w Przemyślu za sprzedany temuż wóz kwotę 280 złr. w. a. wyraźnie dwieście osmdziesiąt złr. w. a. ma do żądania, chcąc zatem p. Adam S., p. Edwarda L. pretensję zupełnie uiszczyć, przekazuje niniejszem, z powyżej wyrażonej ceny kupna 280 złr. w. a. temuż u p. Jana K. należącą się, kwotę 200 złr. w. a. p. Edwardowi L. jako asygnatariuszowi do zapłacenia.

2. P. Edward L. oświadcza, iż z niniejszą asygnacją zupełnie się zgadza, i p. Jana K. za swego dłużnika uważa, oraz zaś ze swej strony wyraźnie oświadcza, że od p. Adama S. za powyżej wzmiankowaną sprzedaż konia nie niema do żądania.

3. P. Jan K. przystępuje do niniejszej asygnacji i obowiązuje się obecnie powyżej wyrażoną kwotę 200 złr. w. a. asygnatariuszowi Edwardowi L. zapłacić.

4. Za możność odebrania asygnowanej sumy nieręczy p. Adam S.

W dowód czego następują podpisy wszystkich stron działających i dwóch świadków.

W Przemyślu dnia 15. Marca 1872.

Edward L. asygnataryusz.

Adam S. asygnujący.

Podpisy dwóch świadków.

Jan K. asygnowany.

Drugi przykład kontraktu asygnacyjnego.

Kontrakt asygnacyjny.

Stempel skala II.

któren na dniu dzisiejszym między Franciszkiem Z. prywatyzującym we Lwowie jako asygnującym, p. Michałem W. krawcem tamże, jako asygnataryuszem a p. Piotrem K. gospodnikiem jako asygnowanym pod następującymi warunkami zawarty został.

1. Gdy p. Franciszek Z., p. Michałowi W. pożyczoną od tegoż sumę 120 złr. w. a. ze skryptu z dnia 1. Sierpnia 1871 pochodzącą winien zostaje, od p. Piotra K. zaś za sprzedanego temuż konia sumę 60 złr. wyraźnie sześćdziesiąt złr. w. a. ma do żądania, przekazuje p. Franciszek Z. p. Michałowi W. jako asygnataryuszowi niniejszem, należącą mu się od p. Piotra K. powyżej wyrażoną cenę kupna w sumie 60 złr. w. a.

2. P. Michał W. zgadza się zupełnie z niniejszą asygnacją, kwituje p. Franciszka Z. z kwoty 60 złr. w. a. jako częściowej spłaty długu, i uważa p. Piotra K. jako swego nowego dłużnika.

3. P. Piotr K. przyjmuje niniejszem powyższą asygnację do wiadomości i obowiązkuje się dłużną p. Franciszkowi Z. cenę kupna obecnie p. Michałowi W. zapłacić.

4. P. Franciszek Z. ręczy za możność odebrania tej sumy panu Michałowi W. przekazanej.

W dowód czego podpisy stron kontrakt zawierających i dwóch świadków.

Lwów dnia 10. Marca 1872.

Michał W. asygnataryusz.

Franciszek Z.

Piotr K. asygnowany.

asygnujący.

Podpisy dwóch świadków.

Przykład asygnacji.

Asygnacja.

Stempel skala II.

Podpisany Karol J. winien p. Adamowi S. pochodzącą ze skryptu dnia 1. Lutego 1871 sumę 8600 złr. w. a. wyraźnie ośm tysięcy sześćset złr. w. a. tytułem prostego długu z procentami 6 od sta od 1. Sierpnia 1871 bieżącemi, za poprzedniem półrocznym wypowiedzeniem zapłacić.

W porozumieniu z panem Adamem S. przekazuje temuż pod względem częściowej kwoty 6000 złr. w. a. wyraźnie sześć tysięcy złr. w. a. z procentami 6 od sta od 1. Września 1871 bieżącemi, powyżej wyrażonego długu mego, sumę sześć tysięcy złr. w. a. od Antoniego B. ze skryptu z dnia 1. Maja 1871 pochodzącą, z procentami 6 od sta od dnia wydania skryptu bieżącemi, za poprzedniem trzymiesięcznem wypowiedzeniem płatną, podpisanemu Karolowi J. należącą, do zapłacenia. P. Antoni B. przyjmuje, jak świadczy poniżej umieszczony podpis tegoż powyższą asygnację i obowiązkuje p. Adamowi S. powyższą sumę sześć tysięcy złr. w. a. z procentami 6 od sta od 1. Października 1871 bieżącemi, w dniu 1. Lipca 1872 tu we Lwowie zapłacić.

P. Adam S. oświadcza zarazem iż p. Antoniego B. jako swego dłużnika pod względem powyższej sumy 6000 złr. w. a. a oraz jako płatnego takową uważa i przyjmuje, a zatem p. Karola J. od obowiązku zapłacenia powyższej sumy częściowej uwalnia, a oraz odebranie skryptu przez p. Antoniego B. zeznawego potwierdza.

W dowód czego następują podpisy.

We Lwowie dnia 1. Lutego 1872.

Karol J.

Adam S.

Podpisy dwóch świadków.

Antoni B.

O asygnacjach kupieckich.

Forma asygnacji kupieckich ma zwykle formę (kształt) wekslu i zawiera w sobie słowo (napis) „Asygnacja“ miasto słowa „Weksel“.

Jeżeli asygnowany wezwany zostanie, zapłatę do rąk asygnatariusza, lub do rąk cesyonariusza tegoż uiszczyć, natenczas asygnacja wydana jest na okaz (ordre) asygnatariusza.

Przykład asygnacji kupieckiej.

Lwów dnia 18. Lutego 1872.

Pr. 80 złr. w. a.

W dniu 20. Lutego 1872 zapłacisz pan za niniejszą asygnację na okaz (ordre) p. Michała H. sumę ośmdziesiąt złr. w. a. i wpiszesz tę zapłatę w rachunek.

P. Jakóbowi L. w Przemyślu.

J. S. W. syn.

(Na odwrotnej stronie.)

Za mnie, na okaz p. Piotra L. we Lwowie, cenę otrzymałem.

We Lwowie 19. Lutego 1872.

Michał H.

Krótsza forma asygnacji jest następująca:

Stempel 5 kr.

P. Jakóbowi L. w Przemyślu

Lwów, 20. Lutego 1872.

Proszę na nasz rachunek za okazaniem niniejszej asygnacji p. Franciszkowi B. et Comp. kwotę 80 złr. w. a. zapłacić.

Z uszanowaniem

Franciszek G. i syn.

W jaki sposób znoszą się (ustają, nikną) prawa i obowiązki.

Obowiązek ustaje głównie po skutecznieniu zapłaty, to jest po uiszczeniu, tego co uiszczonem być miało.

Aby jednakże zapłata, ustanie obowiązku spowodowała, musi ten sam przedmiot być uiszczony, do którego się należytość wierzyciela odnosiła.

Wierzyciel zatem przeciw woli swojej nie może być zniewalany do przyjmowania czego innego nad to, co mu się należy, ani dłużnik do uiszczenia tego, do czego nie jest obowiązany. Wierzyciel i dłużnik jednakże mogą się na to zgodzić, aby zamiast uiścić się mającej rzeczy co innego miasto zapłaty danem i przyjętem zostało.

Tego rodzaju umowa nazywa się przekazem miasto zapłaty.

Przykład przekazu miasto wypłaty.

Oświadczenie.

Niżej podpisany Karol R. oddaje p. Michałowi S. kupcowi we Lwowie niniejszem, na częściowe zaspokojenie należącej się temuż od podpisanego, ze skryptu z dnia 1. Lipca 1871 pochodzącej pożyczki w sumie 2500 złr. w. a. z procentami 6 od sta od 1. Października 1871 bieżącemi, zamiast sumy 1000 złr. mój teraźniejszy majątek, z wyjątkiem moich sukien i bielizny, na zupełną i nieodwołalną własność w miejsce zapłaty.

Odstępuje zatem następujące przedmioty, jako to:

1. Urządzenie mego pokoju, składające się z kanapy, sześciu krzeseł, dwóch foteli, biurka, stołu przed kanapą, stołu do gry, lawoaru, łóżka, komody, szafy, wszystkie te meble z drzewa orzechowego, tudzież dwa dywany w zgodzie przyjętej cenie 400 złr. w. a.

2. Dwie srebrne łyżki stołowe, sześć srebrnych łyżeczek od kawy, chochelkę i sześć srebrnych sztućców w zgodzie przyjętej cenie 150 złr. wal. austr.

3. Złoty kieszonkowy zegarek z łańcuchem w zgodzie postanowionej cenie 250 złr. w. a.

4. Konia wierzchowego maści gniadej, w zgodzie postanowionej cenie 250 złr. w. a.

5. Siodło i dwa czapraki, tudzież wszystkie przybory stajenne, w zgodzie postanowionej cenie 50 złr. w. a.

p. Michałowi S. w ten sposób miasto zapłaty, że ten powyżej poszczególnionymi przedmiotami tak jak własnym majątkiem rozporządzać może, oświadczając wyraźnie, iż powyżej poszczególnione w ustępach 1., 2., 3., 4., 5. rzeczy, od dnia dzisiejszego tylko pod nazwiskiem p. Michała S. posiadać będą i na każdoroczne wezwanie tegoż do wolnego rozporządzenia jege takowe pozostawię.

P. Michał S. zgadza się zupełnie na powyższe odstąpienie powyżej poszczególnionych przedmiotów w miejsce zapłaty, w skutek tego wszelkie odstąpione przedmioty w obecności poniżej podpisanych

świadków p. Michałowi S. z oświadczeniem tegoż, że w przyszłości takowe jako swą własność posiadać będzie, w fizyczne posiadanie zostały oddane.

P. Michał S. pozostawił jednakże nadal używanie powyższych przedmiotów, aż do odwołania p. Karola R.

W dowód czego następują podpisy.

We Lwowie dnia 1. Marca 1872.

Michał S.

Karol R.

Podpisy dwóch świadków.

Jeżeli dłużnik zapłatę długu uiścić, oświadczył się być należycie przysposobiony, żądać ma prawo aby dłużnik takową przyjął.

Waha się wierzyciel zapłatę przyjąć, gdyż podaną zapłatą się niezadawalnia, lub jeżeli dług z powodu, iż wierzyciel nieznanu lub nieobecny jest, lub dla innych ważnych powodów zapłacony być nie może, dłużnikowi przysłuży prawo uiścić się mającą rzecz do Sądu złożyć, lub jeżeliby tego uczynić nie można, Sądu o zarządzenie przechowania tejże upraszać.

Inne ważne powody do złożenia przedmiotu w Sądzie są:

- jeżeli wierzyciel jest niezdolny do przyjęcia zapłaty, a zastępcy niema, lub będący zastępca nie może udowodnić należyte swego zastępstwa;
- jeżeli rzecz zastawioną wierzyciel komu innemu w zastaw dał, a dłużnik o tem zastawieniu się dowiedział;
- jeżeli rzecz niepodzielna kilku współwierzycielom oddaną być ma, a ci nieporozumieli się, któremu z nich do odebrania tej rzeczy dać pełnomocnictwo;
- jeżeli skrypt na należytość wydany, zwrócony być nie może;
- jeżeli na uiścić się mającą rzecz zakaz sądowy został wydany.

Przykład podania o złożenie do sądowego przechowania.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie!

36 ct. stempel.

Wyrokiem Wysokiego Sądu dnia 1. Marca 1872 L. 10730° wydanym, zostało podpisanemu poleconem, abym p. Franciszkowi H. sumę 1000 złr. w. a. z procentami od 1. Lipca 1871 i kosztą sądowe 95 złr. w. a. w 14 dniach zapłacił.

Ponieważ p. Franciszek H. zapłatę długu przyjąć się wzbrania, twierdząc, iż obowiązany jestem dług w brzęczącej monecie zapłacić, będąc w obawie, aby p. Franciszek H. o egzekucję przeciw mnie podanie nie wniósł, składam dłużny kapitał, wraz z procentami i kosztami w łącznej ilości 1140 złr. w. a. w 114 banknotach każdy po 10 złr. w. a., i upraszam:

Wysoki Sąd raczy złożenie to do przechowania i do wiadomości przyjąć i c. k. urzędowi depozytowemu polecić, aby złożoną kwotę w przechowanie odebrał, i w księgach depozytowych na rzecz nowo utworzonej masy wierzyciela Michała S. wpisał.

Piotr Ł.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd krajowy we Lwowie).

Piotr Ł. lekarz we Lwowie pod Nr. 20. 1sza część przeciw

Franciszce H. kupcowi pod Nr. 120. 2ga część składa sumę 1.140 złr. w. a. na rzecz Franciszka H. do przechowania sądowego.

(Podwójnie 1 napis.)

Placący w każdym wypadku ma prawo kwitu od zaspokojonego dłużnika czyli pisemnego poświadczenia, że obowiązek został wypełniony, zażądać.

W kwicie wyrażone być ma nazwisko dłużnika i wierzyciela niemniej sposób, czas i przedmiot uiszczanego długu, tudzież zawierać podpis wierzyciela.

Jeżeli kwit do extabulacji intabulowanej pozycji służyć ma, natenczas wyraźne zezwolenie do intabulacji celem wykreślenia pokwitowanego obowiązku zawierać i przez dwóch świadków podpisany być ma, które to podpisy sądownie lub notaryalnie legalizowane być mają.

Jeżeli wierzyciel posiada skrypt dłużnika, oprócz zeznania kwitu obowiązany jest skrypt dotyczący zwrócić, lub odebranie uiszczonych kwot na samym skrypcie potwierdzić.

Przykłady kwitów i deklaracji do extabulacji.

K W I T.

Na sumę wekslową 1000 złr. w. a. słownie tysiąc złr. w. a. z większej 2000 złr. pochodzącą, którą podpisany na dniu dzisiejszym od W. Pana Aleksandra N. otrzymał i tegoż niniejszem kwitując, ze-

zwala, aby z mocy wekslu przez W. P. Aleksandra N. dnia 12. Sierpnia 1868 przyjętego Dom... pag... nr... on. prenotowany na rzecz podpisanego obowiązku Wgo P. Aleksandra N. zapłacenia w terminie, t. j. na dniu 12. Maja 1870 sumy wekslowej 1000 złr. z większej 2000 złr. pochodzącej, ze stanu biernego dóbr Kowalówka i Korzeniówka całkowicie wyextabulowanym i wykreślonym został.

W dowód czego kwit niniejszy przy uproszonych świadkach podpisuję i do ksiąg tabuli krajowej wpisać pozwalam.

Działo się we Lwowie dnia 30. Marca 1872.

Świadkowie:

Henryk N. m. p.

Dr. Antoni N.

Wincenty N.

K W I T.

W stanie biernym dóbr Rawa, Ratka, Hane i Hnileza w obwodzie Bocheńskim jest z mocy skryptu przez JW. Iwonę N. z dnia 1. Czerwca 1841 wydanego, suma 10.000 złr. w. a. z obowiązkiem płacenia 5 procent odsetków na rzecz małoletnich Maryi, Anny i Józefa właściwie Franciszka N. Dom... str... 1. ... onr. zaintabulowana, od której JW. Iwonowi N. procenta 5 proct. do rąk niżej podpisanego Mariana N. jako opiekuna sądowego małoletnich Maryi, Anny i Franciszka N. płacił, tudzież od dnia 15. Marca 1861 całkowicie uiszczył, i zawsze osobno był kwitowany. — Tymczasem małoletni Marya, Anna i Franciszek N. pełnoletność osiągnęli, i gdy JW. Józef N. należące się Maryi i Annie N. dwie trzecie części sumy 10.500 złr. w ilości 7000 złr. wraz z proc. 5 od sta od 15. Marca 1861 do rąk niżej podpisanego pełnomocnika na mocy pełnomocnictwa w Monachium w Niemczech wydanego, w tabuli krajowej w ks. Instr... str... już zapisanego, zaś trzecia część tejże sumy w ilości 3500 złr. z procentem 5 od sta od dnia 15. Marca 1861 bieżącym, niżej podpisanemu Franciszkowi N. na dniu dzisiejszym w gotowiznie wypłacił, przeto niżej podpisany Marcell N. jako pełnomocnik pełnoletnich Maryi i Anny N. na podstawie wzmiankowanego pełnomocnictwa z wypłaconej sumy 7000 złr. wraz z proc. 5 od sta od 15. Marca 1861 imieniem mocodawczyń, zaś podpisany Franciszek N. z wypłaconej sumy 3500 złr. z procentami 5 od sta od 15. Marca 1861 imieniem własnem JW. Józefa N. niniejszem kwituje, i gdy dawniejsze procenta 5 od 100 od sumy 10.000 złr. do dnia 15. Marca 1861 są opłacone i osobno pokwitowane, zezwalają oddając oryginalny skrypt dtto 10. Maja 1861, ażeby suma 10.000 złr. w. a. ze skryptu Wgo Józefa N. dtto 18. Czerwca 1841 pochodząca, wraz z obowiązkiem płacenia 5 od 100 procenta ze stanu biernego dóbr Rawsko, Rudka, Holsko i Wyżne z ks. dom... pag... n... on... i ze wszystkich miejsc, gdzie ta suma na rzecz Maryi Anny i Franciszka N. ciąży, wyextabulowaną i całkowicie wymazaną została.

W dowód czego niniejszy kwit w obec uproszonych świadków własnoręcznie podpisujemy i do ksiąg tabuli krajowej wpisać pozwalamy.

Działo się we Lwowie dnia 10. Marca 1872.

Jako świadek podpisuje Józef N.
Jako świadek podpisuje Jan N.

Marceli N.
jako pełnomocnik Maryi
i Anny N.
Franciszek N.

Kwit z oświadczeniem na extabulację.

Z kontraktu kupna i sprzedaży o dobra Osiadów na dniu 13. Września 1862 między niżej podpisanym Karolem N. jako specjalnym pełnomocnikiem JW. Joanny N. matki i opiekunki nieletnich Józefy Anieli i Magdaleny N. i pełnoletniej Karoliny Julii N. jako sprzedającym z jednej, a Wną Amalią N. jako kupującą z drugiej strony zawartego, należy się wspomnianym JW. sprzedającym tytułem resztującej ceny kupna i sprzedaży suma 1000 rubli srebrnych rosyjskich od dnia 1. Września 1862 bieżącemi.

Gdy Wna Amalia N. sumę tę 1000 rubli srebr. ros., mówię tysiąc rubli srebrnych rosyjskich od powyższego dnia 13. Września 1862 do dnia niżej podpisanego bieżącemi do rąk niżej podpisanego specjalnego pełnomocnika JW. sprzedających na dniu dzisiejszym w gotowiznie i zupełności wypłaciła, przeto ja niżej podpisany imieniem JW. Joanny N. matki i opiekunki nieletnich Józefy Anieli i Magdaleny N. i pełnoletniej Karoliny Julii N. jako specjalny pełnomocnik tychże na podstawie uchwały rady familijnej z dnia 21. Sierpnia 1858 i pełnomocnictwa z dnia 8/20 Lipca 1862 działający Wną Amalią N. z uiszczoną tej wypłaty kwituję i oraz imieniem wspomnianych mocodawców moich zezwalam, ażeby prawo hipoteki sumy powyższej 1000 rubli srebrnych rosyjsk. w papierach publicznych z procentem 5 od sta od dnia 13. Września 1862 bieżącemi, w stanie biernym dóbr Ozarów Dom... pag... n... on. na rzecz ich zainstabulowane, ze stanu biernego dóbr Ozarów wykreślone było, a nadto, gdy w ostatnim ustępie kontraktu kupna i sprzedaży dóbr Ozarów dnia 13. Września 1862 wyraźnie zastrzeżono, ażeby prawo ewentualne własności dóbr Ozarów na wypadek nieuiszczenia w terminie do dnia 1. Marca 1863 sumy powyższej 1000 rubli srebr. ros. z procentami na rzecz JW. hr. Ludwika, Józefy Anieli i Magdaleny N. w stanie czynnym dóbr Ozarów zainstabulować się mające, na mocy kwitu na tę wypłatę wydanego wykreślonem zostało, przeto niżej podpisany jako specjalny pełnomocnik wspomnianych JW. N., równie zezwalam, ażeby prawo ewentualne własności dóbr Ozarów na wypadek niezapłacenia w terminie do dnia 1. Marca 1863 sumy 1000 rubli srebr. rosyjsk. z procentami w stanie czynnym Ozarów Dom... pag... nr... haer. na rzecz JW. Józefy Anieli i Magdaleny N. zainstabulowane, w zupełności wykreślonem zostało.

W dowód czego kwit niniejszy do ksiąg publicznych wpisać zezwalam, i w obec świadków własnoręcznie podpisuję.

Działo się we Lwowie dnia 22. Marca 1872,

Jako świadek Grzegorz N.

Jako świadek Marcin N.

Leon Karol N. m. p.

Oświadczenie.

moce którego, ja niżej podpisany Franciszek N. zezwalam, aby zastrzeżenie, że s. p. Marianna N. bez zezwolenia niżej podpisanego jej męża Franciszka N. swoją połowę wsi Huta nowa czyli zielona, nikomu sprzedąć, darować, odstąpić, wydzierzawić lub jakimkolwiek sposobem długami obciążać niema prawa, w stanie czynnym i biernym połowę dóbr rzeczonych Huta nowa czyli zielona, Wnej Emilii N. własnej Dom... pag... n... haerd. i Dom... pag... n... on. na rzecz niżej podpisanego intabulowane, jako już przez zaszłą śmierć s. p. Marianny N. zgasiło, czyli całe te pożyczki Dom... pag... n... haerd. i Dom... pag... n... on. ze stanu czynnego i biernego połowy tychże dóbr Huta nowa czyli zielona extabulowane i całkowicie zmażane zostały. W dowód czego oświadczenie niniejsze w przytomności uproszonych świadków własnoręcznie podpisuję i w księgi tabuli krajowej wpisać pozwalam.

Działo się w Przemyślu dnia 30. Lutego 1872.

Jako uproszony świadek Jan N.

Franciszek N.

Jako świadek Józef N.

Oświadczenie.

Ja niżej podpisany mając od s. p. matki mojej Maryanny N. kodycyłem z dnia 10. Maja 1849 w Jasieniowie zdziałanym, legat w sumie 5000 zlr. m. k. zapisany i takowy do wypłacenia z połowy wsi Huty czerwonej niegdyś teje s. p. Marianny N. własnej, na rzecz moją przekazany, tę powyższą sumę 5000 zlr. m. k. na połowie wsi Huty czerwona Dom... pag... nr... on. zainstabulowałem. Ponieważ na dniu dzisiejszym z rąk Wnej Emilii N. sumę 5000 zlr. m. k. odebrałem, przeto, jako z odebranej tej sumy 5000 zlr. m. k. mówię pięć tysięcy zlr. m. k. Wną Emilię N. kwituję, tę sumę z pożyczki powyższej na wsi Huta czerwona pod Dom... pag... n... on. ciążącą wyextabulować pozwalam, a oraz deklaruje się jasno i wyraźnie, że z tytułu wypłaconej mnie sumy legatarnej pięć tysięcy zlr. m. k. razem z procentami, która to suma w kodycyli przez s. p. Maryannę N. matkę moją ddo. Jasionów 16. Maja 1849 objęta jest, do Wnej pani Emilii N. a mianowicie do połowy wsi Huty czerwonej, obwodu krakowskiego niegdyś ut Dom... pag... nr... haerd. s. p. Marianny N. własnej, żadnej pretensyi rościć sobie nie będę, jakoteż z powyższego tytułu do osoby Wnej p. Emilii N. jakoteż do jej jakiegobądź majątku roszczenia sobie pretensyi, rzekam się niniejszem własnoręcznym podpisem. Co się tyczy procentów od onej sumy legatarnej takowe, po pięć od sta z rąk Wnej p. Emilii N. od dnia 7. Sierpnia 1867 różnemi kwotami pobierałem, na te procenta po obrachunku p. Emilii N. kwity ryczałtowe już wystawiłem, przeto potwierdzam niniejszem, że aż po dzień 4. Października wszystkie procenta od tej sumy pobierałem, i na wyextabulowanie tychże procentów zezwalam.

Działo się w obec świadków uproszonych we Lwowie dnia 1. Lipca 1871.

Jako świadkowie, Józef N., Wacław N.

Adwokat Domowy.

O Ś W I A D C Z E N I E.

Niżej podpisany mając prawo do dożywotniego pobierania dochodów czwartej części z połowy wsi Huty czerwonej, po zmarłej s. p. żonie mojej Maryannie N. niegdyś właścicielce tejże połowy wsi Huty czerwonej, która teraz do córki mojej Wnej Emilii N. jak Dom... pag... nr... haerd. należy, dekretem dziedzictwa Wys. c. k. Sądu krajowego z dnia 22. Grudnia 1855 do L. 15,000 przyznane, i toż samo prawo do jednej czwartej części połowy wsi Huty czerwonej, tytułem użytkowania przychodów w tabuli krajowej pod Dom... pag... nr... on. na rzecz moją zaintabulowane, takowego dożywotniego prawa za odpłatą dwóchset złr. w. a. zrzekając się na rzecz i osobę WP. Emilii N. od tegoż raz na zawsze odstępuję i na wyextabulowanie tej mojej pretensyi i zmazanie z połowy wsi Huty czerwonej P. Emilii N. własnej, z pozycyi Dom... pag... nr... on. niniejszem oświadczeniem zezwalam, oraz oświadczam, iż z tytułu zrezonego prawa mojego dożywocia żadnych pretensyi do Wnej Emilii N. po dziś dzień nie mam, i takowych raz na zawsze mojem imieniem na rzecz tejże Emilii N. się zrzekam, którą to deklarację w obec uproszonych świadków własnoręcznie podpisuję i do ksiąg tabuli krajowej wpisać pozwalam.

Działo się w Przemyślu dnia 1. Marca 1872.

Jako świadek przytomny Antoni N.

Jako świadek uproszony Karol N.

Franciszek N.

Nie będzie podlegać żadnej trudności przy pojedynczych kontraktach i innych interesach prawnych, do których odnośnie ustawicznie postanowienia, powszechna księga ustaw cywilnych i następnie do tejże wydane ustawy i rozporządzenia zawierają, według podanych w niniejszem dziełku formularzów, przy których ułożeniu przepisy prawa ściśle zastosowane zostały, dotyczący kontrakt lub inny dokument ułożyć i do wszystkich interesów w życiu zachodzących zastosować.

POSTĘPOWANIE SĄDOWE W SPORACH CYWILNYCH.

(Proces cywilny.)

A. W pierwszej instancji.

Postępowanie sumaryczne.

Co rozumiemy pod wyrazem „spór cywilny.“

Spór cywilny, jestto sądowe postępowanie w rzeczach spornych, mianowicie owe zdarzenie, którego celem jest przeprowadzenie prawa prywatnego.

Kto przeprowadzić chce jakie prawa, to znaczy: żąda lub wyusić chce na kimś pewne pełnienie, zapłatę lub też zaniechanie (n. p. zaniechanie pędzenia bydła przez oznaczony kawałek gruntu), wreszcie zezwolenie, — (n. p. zezwolenie czerpania wody ze studni sąsiada), ten musi na drogę prawa się udać, to jest udać się musi do Sądu, wyszczególniając osoby, przeciw którym prawa swe przeprowadzić chce, dalej udowodnić lub uzasadnić musi istotę czynu, na której prawo swe opiera, kładąc żądanie, aby mu prawo jego sądownie przyznano, zaś swemu przeciwnikowi żądane pełnienie, zapłacenie, lub wreszcie zezwolenie pod zagrożeniem sądowych środków przymusu, to jest skutków sądowej egzekucyi, poleconem zostało.

Krokiem tym, którym proces się rozpoczyna, jest pozew czyli skarga, ten który krok ten przedsięwzię, jest, czyli zowie się powodem, ten zaś, przeciw któremu wytoczony zostaje pozew zowie się pozwany.

Sędzia przy Sądzie cywilnym może zatem li tylko na mocy pozwu orzekać, nigdy zaś w drodze sądowej, chyba, że mocą prawa do tego jest zmuszonym.

W ogóle nie wydaje Sąd wyroku, to jest nie orzeka na sam pozew powoda, lecz dopiero po przesłuchaniu pozwanego.

Zarzuty pozwanego przeciw skardze zowią się obroną. Atoli przeciwko tejże obronie wnieść może powód swą odpowiedź, która zowie się repliką.

Tak jak przysłuży powodowi prawo odpowiedzenia na obronę, tak simo też przysłuży pozwanemu znów prawo, odezwania się na replikę onegoż, która to odpowiedź zowie się dupliką.

Temi dwoma, obu stronom przysługującymi odpowiedziami zamkniętem zwyczajnie bywa wynurzenie stron, — tylko wyjątkowo przysłuży jeszcze powodowi końcowe wynurzenie, a to wtedy, gdy w duplice naprowadzone są nowe okoliczności lub fakta, to znaczy takie, które w czasie postępowania naprowadzone jeszcze nie były.

Potem dopiero wydaje Sąd wyrok, mocą którego żądane prawo albo przynajmniej albo odrzuca.

Tryb procesu później przykładami dokładniej objaśnionym zostanie tak, że nawet nieprawnik, bez pomocy jurysty prawo swe sam sądownie przeprowadzić potrafi, wreszcie kroki owe tak przedsięwziąć zdoła, że jak najprędzej i najmniejszym kosztem takowe do celu doprowadzi.

Proces jest zatem albo zwyczajny, którego używa się na każdy wypadek i zwyczajnie dla wszelkich sporów prawnych, albo jest on nadzwyczajny, który wprowadzić zwyczajnie i częściej używaniem bywa jak zwyczajny, atoli przeznaczonym jest tylko dla pewnych sporów.

Nadzwyczajny proces składa się zatem z następujących gatunków:

1. Z postępowania sumarycznego.
2. Z postępowania w celu nabycia natychmiastowego polecenia zapłaty (proces mandatowy).
3. Z postępowania w razie naruszenia w posiadaniu.
4. Z postępowania w sporach naujmu.
5. Z postępowania w sporach wekslowych.
6. Z postępowania w sporach małżeńskich.
7. Z postępowania konkursowego i ugodowego.

W których przypadkach sumaryczne postępowanie na miejsce.

Postępowanie sumaryczne, uzasadnione na mocy dekretu nadwornego z dnia 24. Października 1845 Nr. 906 Zb. ust. sąd. bywa zastosowanym w sporach o pewne sumy pieniężne, które bez policzenia prowizyj i innych należności ubocznych ilości 210 złr. w. a. (przedtem 200 złr. m. k.) nie przenoszą.

Sumaryczne postępowanie atoli i wtedy zaprowadzonym być może, jeżeli powód w pozwie oświadcza, iż gotów jest zamiast zaskarżonego przedmiotu przyjąć kwotę, która sumy 210 złr. w. a. nie przenosi, albo iż odstąpi od pozwu, jeżeli mu pozwany ilość 210 złr. w. a. nie przynoszącą kwotę zapłaci.

W końcu wprowadzonym bywa sumaryczne postępowanie wtedy, jeżeli powód w pozwie swym o takowe wyraźnie uprasza, albo też, gdy obie strony sporne takowe pisemnie w skutek podania lub ustnie przy terminie żądają.

Jeżeli zaś zaskarżoną jest suma, wprowadzić ilości 210 złr. w. a. nie przynoszącą, która atoli część większego długu stanowi, lub

która wypływa z porównania więcej roszczeń obu stronom służących, tedy nie wprowadza się sumarycznego postępowania, lecz postępowanie zwyczajne, chyba że obie strony wyraźnie żądają zarządzenia postępowania sumarycznego.

Jeżeli zatem n. p. Michał N. na mocy kontraktu lub jakiegokolwiek bądź czynności prawnej kwotę 1200 złr. w. a. ma do żądania, a z takowej swego przeciwnika li tylko o pewną część w kwocie 200 złr. zaskarża, tedy Sąd nie wprowadzi na pozw jego postępowania sumarycznego lecz postępowanie zwyczajne, chyba że Michał N. w pozwie swym wyraźnie o wprowadzenie postępowania sumarycznego uprasza.

Także i w następującym wypadku nie zarządzi Sąd bez wyraźnego domagania się strony postępowania sumarycznego, lecz postępowanie zwyczajne.

N. p. Michał N. ma do Ignacego N. pretensję w kwocie 600 złr. w. a. z tytułu sprzedaży temuż konia, pochodzącą, zaś Michał N. dłużnym jest Ignacemu N. z tytułu czynszu dzierżawnego lub najemnego kwotę 500 złr., przeto Michał N. mając jeszcze kwotę 100 złr. do żądania, zaskarża Ignacego N. o tąż.

Tak samo, jak przysługuje stronom żądanie wprowadzenia sumarycznego w sporach, w których postępowanie zwyczajne prawnie wprowadzonym być powinno, tak samo też mogą strony w sporach mało znaczących, to jest w sporach, w których chodzi o zapłatę nieznacznych kwot, ugodzić się na zarządzenie postępowania zwyczajnego, które wstępuje w miejsce postępowania sumarycznego.

Prawne postępowania, które w wypadkach, gdzie postępowanie sumaryczne zarządzone być ma, zachodzą, są w myśl dekretu z dnia 24. Października 1845 Nr. 906 następujące:

§. 1. Spory o pewne sumy pieniężne, które bez policzenia prowizyj i innych należności ubocznych ilości dwóchset złr. w monecie konwencyjnej nie przenoszą, powinny być w każdym Sądzie cywilnym sumarycznie rozprawione.

§. 2. Ten sam przepis służy w sporach o inne przedmioty, gdy strona powodowa zamiast tych, oświadcza się wyraźnie przyjąć sumę pieniężną dwieście złr. mon. konw. podług powyższego wyrachowania nie przynoszącą.

§. 3. Ilość długu wyrachowana będzie podług sumy, której zapłaconie w skardze żądane, chociażby więcej było stron powodowych albo zapowzanych, lub też żądane były ilości zapadłe prowizyj, albo dochodów ciągłe bieżących.

§. 4. Jeżeli strona powodowa żąda części dłużnej sumy kapitału, dwieście złr. w mon. konw. przynoszącego lub nadwyżki, wypływającej z porównania więcej roszczeń obu stronom służących, natenczas §§. 1. i 2. rozporządzenia niniejszego zastosowane być nie mogą.

§. 5. Również nie mają być one zastosowane do długów wekslowych i do sporów o ustąpienie najętych lub zadzierżawionych budynków albo gruntów, lub też o oddanie tychże.

§. 6. Wszakże za zgodą stron obydwóch użyć można postępowania

nia sumarycznego we wszystkich sporach prawnych bez różnicy przedmiotu i ilości pretensyi.

§. 7. Jak dalece rozporządzenie niniejsze nie zawiera dokładniejszego oznaczenia, należy i w procesie sumarycznym zachować ogólne przepisy postępowania sądowego.

Czy potrzebuje strona w postępowaniu sumarycznym adwokata.

W postępowaniu sumarycznym wolno obóm spór wiodącym stronom w ogóle użyć adwokata, lub się obejść bez niego.

Wyjawszy skargę, wszystkie w ciągu procesu albo egzekucyi wydające się pisemne podania, jeżeli je sam skarżyciel nie układa, podpisem adwokata opatrzone być powinny.

Jeżeli zaś strona podanie swe sama ułoży i nań wyrazi „sam ułożyłem“ położy, tedy podanie takie nie potrzebuje przez adwokata być podpisanem.

Kto może w postępowaniu sumarycznym jako pełnomocnik strony przed sądem stanąć do rozprawy.

Jeżeli jedna ze stron, to jest powód lub pozwany w skutek zajęcia pewnej przeszkody (n. p. podróży, choroby, lub jakiego innego zdarzenia) nie może przed sądem osobiście stanąć, i prawa swego bronić, tedy może się dać zastąpić przez pełnomocnika.

Jeżeli strona nie chce sobie w tym celu obrać adwokata, tedy przy wyborze pełnomocnika uważać ma szczególnie na to, aby tenże był pełnoletnim, w sądzie przyzwolicie się zachował i aby w stanie był powierzone mu prawo należycie bronić.

Osoba płci żeńskiej nie może nigdy jako pełnomocnik przed sądem wystąpić.

Również ostrzega się strony przed znanymi pokątnymi pisarzami, którzy pod różnemi pozorami od stron pomocy szukających, pieniądze tylko wykpiwają i wskutek nieskończonego zwlekania procesu, strony tylko niszczą.

Ażebym atoli pełnomocnik był w stanie, nad poręczonym mu przez swego mocodawcę interesem, należycie czuwać i tegoż prawa bronić, — jest niezbędnie potrzebnem, by o przedmiocie sporu zatem o fakcie, który spór stanowi, dokładnie został poinformowany, dalej, by miał dokładną wiadomość o okolicznościach i dowodach, a nawet o nazwiskach i miejscu zamieszkania świadków.

Musi zatem strona udzielić pełnomocnikowi informację okolicznościową jak najdokładniejszą, a nadto zaopatrzyć go winna w dokładne pisemne pełnomocnictwo.

Wzór takiego pełnomocnictwa znajduje się już w poprzednim rozdziale, rozprawiającym o pełnomocnictwach.

Pełnomocnictwo zaopatrzonem być winno marką stemplową na 50 cent.

Pełnomocnictwo, które w innej, lub dla innej prowincyi jest wy-

stawionem, jest ważne li tylko wtedy, jeżeli podpis mocodawcy sądownie lub notaryalnie jest uwierzytelniony.

Prawo z dnia 18. Października 1845 Nr. 906. Zb. ust. sąd. rozporządza w tym celu co następuje:

§. 9. Osoby, z ważnych przyczyn stawać przed sądem nie mogące, mogą także przez umocowanych, nie będących adwokatami rozprawiać. Ci zaś powinni mieć lat 24, być płci męskiej, z przedmiotem sporu zupełnie obeznani, i pisemnem pełnomocnictwem zupełnem opatrzeni. Znanych pisarzy pokątnych, jako umocowanych zastępców, nigdy przypuszczać nie należy.

Jakie korzyści przynosi postępowanie sumaryczne?

Postępowanie sumaryczne przynosi przedewszystkiem stronom spornym tę korzyść, iż sąd już w drodze sądowej sam, bez osobnego wniosku lub żądania strony spornej, czyni pewne dochodzenia i kroki w celu wydobycia prawdy.

Istotną korzyścią jest dalej krótki czas i przyspieszenie procesu, którem szczególnie odznacza się sumaryczne postępowanie, — dalej łatwiejsza możebność powstrzymania strony przeciwnej od kroków, mających na celu zwlekanie i przedłużanie sporu.

Postępowanie sumaryczne przynosi nareszcie jeszcze i tę korzyść, iż strona nie tylko pozew o dalsze różne wnioski, lecz także podania egzekucyjne, tudzież zażalenia przeciw wyrokom i rezolucyom (apelacje, rekursa i rewizye) ustnie przed sądem do protokołu podać może.

Do korzyści tych policzyć także należy i to, że strona przy rozprawie nie koniecznied przez adwokata, lecz także przez inną osobę zastąpioną być może, dalej, że podania ułożone przez podającego, nie wymagają podpisu adwokata, że sąd w drodze sądowej nasamprzód na to baczny, by ugoda między stronami spornemi do skutku przyszła, że dalej czyniony przez pozwanego zarzut niewłaściwości sądu (niekompetencji) razem z główną sprawą do rozprawy wziętym i rozstrzygnięciem bywa, że wreszcie stronom dozwolone jest, aż do zamknięcia procesu, dowody wcześniej, przez jaką omyłkę pominięte, dodatkowo przedłożyć, że równocześnie z grabieżą ruchomych rzeczy i oszacowanie proszonym być może, że zagrabione ruchome rzeczy dłużnika już przy drugim terminie licytacyjnym niżej ceny szacunkowej sprzedane być mogą, — nakoniec, iż zamiar postanowień prawnych sumarycznego postępowania ma osobiście na celu załatwienie rzeczy spornej jak najprędzej i jak najmniejszym kosztem, nie ujmując wcale gruntowności rzeczy.

Jeżeli pozew uzasadnia się na dokumencie, na zupełną wiarę zasługującym, atoli wprowadzonym został dowód przez świadków lub biegłych w sztuce, tedy powód, jeżeli co do swej pretensyi zabezpieczonym jeszcze nie jest, upraszać jeszcze może o egzekucję, w celu zabezpieczenia swej pretensyi z przynależnościami.

Podobnymże sposobem zniewolić należy pozwanego do zabezpieczenia pretensyi, gdy zakłada apelację albo rewizję od wyroku pierwszej lub drugiej instancji, do zapłaty go bezwarunkowo skazującego.

Z tych zatem powodów w sporach pojedynczych, gdzie nie chodzi o zawiązaną sprawę, trudny dowód, lub wątpliwe roszczenia, lecz gdzie prawo powoda jest pojedyncze i jasne, — postępowanie sumaryczne zawsze przeniesie się powinno nad postępowanie formalne, trudne i surowe.

Do którego Sądu wnieść trzeba pozew?

Odpowiedź na to pytanie jest bardzo ważną, albowiem wniesienie pozwu do niewłaściwego Sądu pociąga za sobą dla powoda te skutki, iż pozew odrzuconym mu zostanie, a on prócz kosztów traci bezskutecznie czas upłyniony.

Przedewszystkiem zauważa się, że osoby wojskowe w sporach cywilnych należą także pod Sąd cywilny.

W tym celu rozporządza prawo z dnia 20. Maja 1869 Nr. 78. Dz. pr. p. co następuje:

§. 9. W cywilnych sprawach prawnych, do których należą także pertraktacje o nieważność, separację i rozwiązanie małżeństwa, tudzież ztąd wynikłe spory prawne majątkowe, podlegają tak będące, jak i nie będące w służbie czynnej osoby wojskowe, jakoteż skarb publiczny w sprawach wojskowości, sądom cywilnym.

Przy oznaczeniu kompetencji sądu dla skarbu publicznego za stosować się należy do przepisów, które w ogóle są obowiązującymi dla skarbu.

§. 10. O ile kompetencja sądu zależeć ma od miejsca zamieszkania, uważać się będzie, co do osób wojskowych w §. 1. l. 1. i 2. wspomnianych, wyjąwszy wypadki w §. 11. wskazane, miejsce garnizonu za miejsce ich zamieszkania.

Uzasadniona przez to kompetencja sądu, ma w razie zmiany miejsca pobytu trwać aż do przybycia do nowego garnizonu. Kompetencja sądu zależna od garnizonu względem tych osób wojskowych rozciąga się na ich żony, stojące pod władzą ojcowską dzieci i sługi w tym razie, jeśli osoby te żyją z osobą wojskową na wspólnem gospodarstwie. W innych razach uważać się będzie, że te do osób wojskowej należące indywidua mają własną stałą siedzibę, która ma być oznaczoną według zasad ogólnych.

§. 11. Kompetencja sądu dla postępowania spadkowego, opieki lub kurateli, do czynności urzędowej w sprawie podania o przybranie, legitymację lub usamowolnienie ma względem wskazanych w §. 1. l. 1. i 2. osób wojskowych, ich żon, jeśli te sądowo nie są rozdzielone, tudzież względem ich dzieci znajdujących się pod władzą ojcowską, tak być oznaczoną, jak gdyby stałe mieszkanie osób wojskowych było w ich gminie rodzinnej.

Jeśli gminy rodzinnej wynaleść nie można, natenczas miejsce, w którym krajowiec do służby wojskowej wstąpił, uważać należy za jego miejsce rodzinne.

§. 12. Przedsiębranie dorczeń i innych czynności sądowych w budynkach wojskowych lub przez wojsko zajętych, ma nastąpić po poprzednim uwiadomieniu komendanta budynku, i za przyzwaniem osoby wojskowej, przez tegoż komendanta wyznaczonej.

Sąd ma zawiadomić przełożoną władzę wojskową o wniesieniu skargi o dług, która podana zostanie przeciwko oficerowi na podstawie danego pod słowem honoru zareczenia zapłaty, tudzież o otwarciu konkursu na majątek osoby wojskowej.

§. 13. Jeżeli w budynku wojskowym lub przez wojsko zajęтым zajdzie jaki wypadek śmierci, wtedy ma władza wojskowa spisać protokół o tym wypadku śmierci.

Władza wojskowa może także wszystkie, zwłoki nie cierpiące czynności urzędowe dobrowolnej jurysdykcji sądów wojskowych w §. 10. osób przedsiębrać, jeżeli takowe w budynku wojskowym lub przez wojsko zajęтым przedsiębrane być muszą, lub jeśli na miejscu przedsiębrania nie ma sądu, któryby był kompetentny do zarządzenia tej czynności urzędowej.

Pod temi samemi warunkami jest władza wojskowa powołaną do ustanowienia tymczasowego zastępcy prawnego, skoro zajdzie potrzeba szybkiego postarania się o zastępstwo dzieci małoletnich.

We wszystkich tych wypadkach trzeba zawiadomić sąd kompetentny o wydanych rozporządzeniach.

§. 14. Z dniem wejścia w życie ustawy niniejszej mają sądy cywilne w tych razach, w których jurysdykcja sądów wojskowych według niniejszej ustawy ustać ma, zająć miejsce tychże, i wyjąwszy wypadki, w tej ustawie wskazane, stosować się do ustaw, które dotyczą kompetencji i postępowania w obec sądów cywilnych.

§. 15. Śledztwa sądowo-karne, rozpoczęte w sądach wojskowych przeciwko tym osobom, które według ustawy niniejszej już nie mają podlegać jurysdykcji wojskowej, przeprowadzać się będą w tychże sądach, jeśli wydanem zostanie orzeczenie sądowo-karne już przed tym dniem, na którym ustawa niniejsza w życie wchodzi. Wszystkie inne sprawy karne, tudzież wszystkie sprawy cywilne mają z dniem wejścia w życie ustawy niniejszej przejść do sądów, według niniejszej ustawy kompetentnych.

Sądy cywilne mają dalej przeprowadzać rozpoczęte w sądach wojskowych pertraktacje, i traktować je według procedury przepisanej dla sądów cywilnych. Wszystkie terminy, które przed wejściem w życie tej ustawy nie upłynęły, mają z tymże dniem nanowo się rozpocząć.

Przy dalszem przeprowadzeniu śledztw sądowo-karnych, mają sądy cywilne postępować według powszechnych ustaw karnych, o ile takowe nie są ostrzejsze od ustaw karnych, wydanych dla wojska, w innych zaś razach stosować się do tychże ustaw.

§. 16. Jurysdykcja nadwornego urzędu marszałkowskiego nie narusza się ustawą niniejszą.

§. 17. Ustawa niniejsza ma wejść w życie z dniem 1. Lipca 1869 r., z którym to dniem tracą moc obowiązującą wszystkie ustawy i rozporządzenia z ustawą niniejszą niezgodne.

§. 18. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Sprawiedliwości, który przytem ma działać w porozumieniu z państwowem Ministerstwem wojny.

Względem sądownictwa obrony krajowej postanawia c. k. rozporządzenie z dnia 8. Maja 1870 Nr. 72. Dz. pr. p. następuje:

§. 12. Należące do związku milicji krajowej osoby, podlegają we wszystkich swych stosunkach obywatelskich ustawom powszechnym i sądom cywilnym.

Osobne rozporządzenia ustawne, co do określenia kompetencji sądów cywilnych dla spraw prawnych osób wojskowych mają zastosowanie także do osób, należących do milicji krajowej, jak skoro powołanie i zmobilizowanie milicji nastąpiło z rozkazu Cesarza, (§. 2. statutu milicji kraj.) a to po czas zostawania tychże osób w skutek takiego powołania w czynnej służbie.

W skutek ogłoszonej obecnie dla sądów cywilnych normy jurysdykcyjnej z dnia 20. Listopada 1852 Nr. 251. Dz. pr. p. szczególnież zauważać należy następujące postanowienia:

Ów sąd, do którego pozew w pewnych wypadkach wniesionym być musi i przed którym pozwany wnioski i odpowiedź dać jest obowiązany zowie się sądownictwo.

Sądownictwo to stosuje się zwyczajnie do osoby pozwanego, albo też wyjątkowo do stanu rzeczy, o którą w pozwie chodzi, lub nareszcie do tego osobliwego utworzenia.

Sądownictw zatem mamy trzy.

1. Sądownictwo personalne (instancya personalna).
2. Sądownictwo realne (instancya realna).
3. Sądownictwo kauzalne (instancya kauzalna).

Za powszechną regułę niechaj służy, iż pozew zawsze do sądownictwa personalnego wniesionym być winien.

I. Sądownictwem personalnem jest to ów sąd powiatowy lub trybunał pierwszej instancyi, w którego okręgu pozwany w czasie wniesienia pozwu ma swą siedzibę.

Siedzibą zowiemy to miejsce, które pewna osoba w celu trwałego zamieszkania sobie obrała.

Sąd powiatowy jest sądem pojedynczym, zaś sąd krajowy lub obwodowy jest sądem kolegiальnym.

Do sądu kolegiального zatem t. j. do sądu obwodowego lub krajowego wniesione być mają następujące pozwy:

1. Pozwy w sprawach, w których idzie o unieważnienie albo o separacyę małżonków od stołu i łoża, bez spólnego ich zezwolenia;
2. skargi wyniesione przeciw fiskusowi, przeciw gminom świeckim i duchownym, kościołom, beneficjom, fundacyom i wszelkim zakładom na cele publiczne (n. p. szpitalom, wszechnicom etc.);
3. skargi przeciw posiadaczom dóbr nieruchomości tabularnych, albo ze związku gminnego wyłączonych;
4. skargi w sprawach lenniczych;
5. skargi w sprawach fideikomisowych (powierniczych);

W sporach małżeńskich, jest ów trybunał pierwszej instancyi właściwym, w którego obrębie małżonkowie swe ostatnie spólne mieszkanie mieli.

W wypadkach pod 2. i 3. poszczególnionych, jest ów sąd pierwszej instancyi właściwym, w którego okręgu pozwany ma zwyczajnie zamieszkanie swoje w czasie, w którym skarga wyniesiona została.

W miastach, w których jest siedziba trybunału pierwszej instancyi, istnieje prócz takowego, także sąd powiatowy jako sąd powiatowy miejsko-delegowany.

Do Trybunału pierwszej instancyi należą wszystkie te pozwy, które przeciw tym mieszkańcom miasta i przedmieścia (miejskiego terytorium) wytoczone zostały, którzy nie są wyraźnie odesłani do Sądów powiatowych miejsko-delegowanych.

Dla mieszkańców innych miast, w których Sąd pierwszej instancyi nie ma swej siedziby, tudzież dla mieszkańców wsi jest Sądem personalnym sąd powiatowy.

Jak dalece zakres działania zostawiono sądom powiatowym miejsko-delegowanym, stanowi patent cesarski z dnia 20. Listopada 1852 Nr. 251 Dz. pr. p. co następuje:

§. 15. Sądom powiatowym delegowanym miejskim, należy się sądownictwo osobiste.

- a) We wszystkich sporach o pewne sumy pieniężne, które bez procentów i innych należności bocznych nie przenoszą 500 złr.; tudzież we wszystkich sporach o inne przedmioty, jeżeli powód wyraźnie oświadcza, iż zamiast nich przyjmie sumę pieniężną, która bez procentów i należności ubocznych nie przenosi 500 złr. m. k. Kwotę długu, obliczać należy według sumy, której zapłaćenie w skardze jest żądaniem, chociażby było więcej powodów lub pozwanych, albo żądano zapadłych kwot bieżących procentów lub rent. Jednakże w tym ostatnim przypadku przysłuży sądownictwo sądowi powiatowemu delegowanemu miejskiemu wtenczas tylko, jeżeli pozwany zaprzecza żądanych procentów od rent, nie zaś samego prawa, na mocy którego owe dochody pobierane bywają, chociażby owe prawo przenosiło 500 złr. m. k. Jeżeli w takim przypadku samoż prawo zaprzeczeniem zostaje natenczas sąd powiatowy delegowany miejski odesłać winien skargę wraz z dalszą rozprawą właściwemu trybunałowi pierwszej instancyi do dalszego jej przeprowadzenia.

Równie nie może być wyniesiona skarga przed sąd powiatowy delegowany miejski w tym przypadku, gdy powód żąda części kapitału, przenoszącego sumę 500 złr. m. k., albo przewyżkę, jaka wynika z porównania kilku pretensyj, służących stronom obudwom.

(Teraz nie suma 500 złr. mon. konw. ale 525 złr. w. a. ma się tu zrozumieć, a to: według rozporz. minist. z dnia 23. Grudnia 1858. L. 24297.)

- b) We wszystkich sporach o uznanie prawa użytkowania, lub pobierania świadczeń powtarzających się, jeżeli pojedyncza renta

roczna, lub kwota pieniężna, którą powód zamiast niej przyjąć oświadcza, przy dochodach lub świadczeniach wieczystych nie przenosi 25 złr. m. k., przy takich zaś, które na życie osoby są ograniczone, lub co do trwania swego nie są określone, nie przenosi 50 złr. m. k.

(Sumy 25 złr. mon. kon. i 50 złr. m. k. są teraz na 26 złr. 25 ct. wal. austr. i na 52 złr. 50 ct. wal. austr. oznaczone. (Rozp. min. z d. 23. Grudnia 1858. L. 24,297.)

Bez względu na kwotę:

- c) We wszelkich sporach, między najmującym i w najem puszcza-jącym, wynikłych ze stosunku najmu rzeczy ruchomych lub mieszkań, tudzież w sporach o zwrot dóbr wydzierżawionych lub wypuszczonych za czynsz w płodach (§. 1103. p. k. u. c.) z powodu, iż upłynął czas w kontrakcie określony;
- d) we wszystkich sporach, wynikłych z kontraktów służb i robót najemnych, między nauczycielami prywatnymi, służącymi i ich służbodawcami, tudzież między profesjonistami i dzierżycielami fabryk z jednej a ich czeladnikami, chłopcami i wyrobnikami z drugiej strony;

Dla sporów prawnych między służbodawcami i sługami, także między przemysłowcami lub też fabrykantami i ich czeladnikami, terminatorami albo robotnikami, wynikających ze stosunku służby lub najmu, i wytoczonych w czasie służby albo przynajmniej przed upły-wem 30tu dni po wystąpieniu z tejże kompetentne są władze poli-tyczne; — później wytoczone spory zaś, należą do kompetencji sądów — a to: według rozporządzenia minist. z d. 7. Grudnia 1856 Nr. 224 Dz. u. P. — Ten sam przepis ma zastosowanie także w sporach za-chodzących między prowadzącymi gospodarstwo rolnicze lub leśne z jednej a ich robotnikami i najemnikami z drugiej strony, a to: według rozporządzenia minist. z dnia 15. Marca 1860 Nr. 63 Dz. u. P. — Spory wyżwspomniane, zachodzące między samodzielnymi profesjonistami, na-leżącymi do cechu z jednej a ich pomocnikami i terminatorami z dru-giej strony — dopóki trwa stosunek pracy lub nauki lub gdy wyto-czone będą przed upływem dni 30tu po ustaniu tego stosunku, zała-twione być winne przez przełożonych cechu; — po upływie zaś tego terminu, należą do zwyczajnej drogi prawa, a to: według §. 102 ust. przemysłowej z d. 20. Grudnia 1859 r. Nr. 227 Dz. u. P. — O ile spory takie należą przed sąd przemysłowy, o tem prawia §§. 4. i 6. ustawy z dnia 14. Maja 1869 r. Nr. 63 Dz. u. P. niemniej §. 68 tejże ustawy.

- e) we wszystkich sporach między gospodarzami, szypkami i woźni-cami z jednej, a ich gośćmi, podróżnymi i oddawcami z drugiej strony, odnoszących się do ich wzajemnych obowiązków i odpo-wiedzialności pierwszych, za rzeczy przyjęte przez nich lub ich sługi do zachowania, a to, jeżeli nie ma miejsca sądownictwo sądu handlowego lub morskigo.

Zauważyć dalej należy, iż dla sporów prawnych między służbo-dawcami i sługami także między przemysłowcami lub też fabrykantami i ich czeladnikami, terminatorami albo robotnikami, wynikających ze stosunku służby lub najmu i wytoczonych w czasie służby albo przy-

najmniej przed upływem 30 dni po wystąpieniu z tejże — kompetentne są władze polityczne (urząd powiatowy, starostwo lub magistrat) po upływie zaś tych 30 dni wytoczone spory należą do kompetencji są-dów powiatowych.

Podróżni i inne osoby, przebywający w jakim miejscu tymcza-sowo tylko, mogą być pozywanymi o dopełnienie obowiązków w temże miejscu na siebie przyjętych, przed tym także sądem, w którego okręgu to miejsce leży, jak długo się tamże znajdują.

Jeżeli kto na przemian w różnych zamieszkuje miejscach, powód będzie miał wybór sądu, do którego skargę wynieść zechce.

Sąd osobisty małżonka jest także sądem osobistym małżonki jego.

Pod sąd ojca należą także dzieci, stojące pod jego władzą ojcow-ską, czy to spłodzone w małżeństwie, czy legitymowane czyli też przy-sposobione.

Dzieci nieprawego łoża należą pod sąd matki.

Wszelkie inne osoby jurydyczne, jako to: związki, towarzystwa zarobkowe, korporacje podlegają tym sądom, w których okręgu znaj-duje się kierownictwo spraw ich. Jeżeli one, lub osoby pojedyncze po-siadają w innych miejscach zakłady lub agencje stałe, wówczas można je pozywać w sprawach odnoszących się do tychże, w tych sądach, w których okręgu znajdują się powyższe zakłady lub agencje.

Poza dotąd poszczególnionych najczęstszych sądownictw jest je-szcze jeden rodzaj sądownictwa, to jest sądownictwo szczególne.

Sądownictwo to istnieje dla pozwów wywoławczych, ponieważ skargi wywoławcze wnosić należy przed ten sąd, przed którymby wy-wołujący pozwanym być musiał w rzeczy głównej.

Gdyby wywołany przed kilkoma sądami mógł być pozwanym, tedy służy mu prawo wyboru, do którego z sądów wynieść chce pozew.

Wywołania w celu umorzenia obligacji rządowych i innych papierów kredytowych z niemi na równi położonych, należy wynosić przed ten trybunał pierwszej instancji, w którego siedzibie urzędowej prowadzone są księgi odpowiednie kredytowe.

O umorzenie innych dokumentów z wyjątkiem weksłów, prosić można albo u sądu powiatowego, który jest właściwym sądem proszą-cego, według zwyczajnego zamieszkania jego, albo też u sądu powia-towego, przed którym dokument ten za dowód służyć ma.

Względem sądownictwa, w celu umorzenia prywatnych papierów wartościowych zawiera ustawa z dnia 3. Maja 1868 r. Nr. 36. Dz. pr. p. następujące postanowienia:

§. 1. Papiery wartościowe, wydawane przez towarzystwa akcyjne lub komandytowe na akcje, tudzież przez stowarzyszenia, zakłady i przedsiębiorstwa, które założone zostały za pozwoleniem Rządu i po-dlegają nadzorowi Państwa, mogą być umorzone li tylko w tym sądzie krajowym lub obwodowym, w którego okręgu znajduje się siedziba towarzystwa, stowarzyszenia, zakładu lub przedsiębiorstwa, a względnie filii, która samodzielnie wydała papier wartościowy, mający być umo-rzonym.

Do tych papierów wartościowych należą w szczególności akcje, certyfikaty interymalne, listy zastawne, obligacje lub obligacje udziałowe, które stanowią części pewnej pożyczki, tudzież bilety dywidend i procentów (kupon) książki wkładek do kasy oszczędności, kwity depozytowe, certyfikaty pożytku, asygnacje kasowe, tak zwane chèques i tym podobne, dla obrotu przeznaczone papiery.

§. 2. Do umorzenia wydanych przez inne korporacje, przez pojedyncze osoby lub przez gminy papierów wartościowych, — jeżeli takowe są wystawione na imię okaziciela, albo jeżeli do nich są przyłączone kupony procentowe, — li tylko ten sąd krajowy lub obwodowy jest kompetentnym, w którego okręgu leży miejsce wystawienia papieru wartościowego, który ma być umorzonym, a jeżeli na tym papierze jest wymienionych więcej miejsc wystawienia, natenczas kompetencja przysłuży sądowi najpierwej tamże wymienionemu. To samo odnosi się do takowych papierów wartościowych także i wtedy, jeżeli na nich dopiero następnie położonem zostało ostrzeżenie, albo jeżeli są wystawione na pewne nazwiska.

§. 4. Istniejące względem umorzenia weksłów prawne przepisy, tudzież statuta nienaruszone w osobnych państwowych zatwierdzeniach i w osobnych, wedle rozporządzenia z dnia 26. Września 1857 r. (nr. 180. Dziennika ustaw Państwa) statutach, jakoteż zawarte w księdze ustaw handlowych postanowienia o kompetencji sądu handlowego lub innego sądu właściwego dla umorzenia kupieckich asygnacji i obligów, tudzież pojedynczych gatunków papierów wartościowych, wreszcie postanowienia o ustanowionych dla pojedynczych gatunków takich papierów wyjątkowych terminach i sposobach umorzenia, niniejszą ustawą w niczem się nie zmieniają.

Dalszego osobnego sądownictwa wymagają skargi wzajemne. Bowiem, chociaż skarga wzajemna nie ma żadnego związku z przedmiotem skargi, wyniesioną być może przed ten sam sąd, do którego skarga podana została, jak długo też nie jest rozstrzygniętą wyrokiem ostatecznym prawomocnym.

Gdy zatem n. p. we Lwowie zamieszkały N. N. skarży we Wiedniu zamieszkałego B. N. o zapłatę ceny kupna w kwocie 180 zlr. z tytułu dostarczonych mu towarów pochodzących, tedy może B. N., jeżeli ma do N. N. jakąś pretensję i jeżeli dotyczące rozstrzygnięcie nie należy do sądu realnego lub kauzalnego — pana N. N. do właściwego sądu powiatowego miejsko-delegowandgo we Wiedniu w przeciagu tego czasu wynieść skargę, jak długo na pozew tegoż N. N. nie nastąpiło ostateczne i prawomocne rozstrzygnięcie.

Osobnego sądownictwa wymagają także skargi wynikające z zarządu majątkiem obcym lub wspólnym, dalej prośby o dopuszczenie dowodu ku wiecznej pamięci, wreszcie podania o przywrócenie do dawnego stanu.

Również wymagają osobnego sądownictwa pozwy w sprawach spadkowych, ponieważ takowe tak długo, dopóki nie nastąpi przyznanie spadku, — przed ten sąd wyniesione być winne, w którym owisi pertraktacja spadku.

Po przyznaniu spadku należą skargi takowe pod sąd dziedzica.

Niemniej istnieje sądownictwo także dla pozwów w sprawach fideikomisowych, lenniczych, połączonych, dalej przy spółnictwie sporu, wreszcie dla pozwów przeciw sędziom powiatowym i prezydentom, trybunałom pierwszej instancji, dla skarg z mocy kontraktu, nakoniec dla pozwów o szkody w polach wyrządzone, tudzież dla podań w celu prowizorycznego zabezpieczenia i podań dobrowolnego poddania się.

Spory połączone, czyli takie spory, które stoją w związku ze sporem wiszącym i jeszcze nierozstrzygniętym wyrokiem prawomocnym ostatecznym z tego powodu, ponieważ wynikają z tego samego czynnika mogą być wyniesione przed ten sam sąd, przed który wyniesionym został pierwszy proces.

Spółnictwo sporu istnieje wtedy, jeżeli skarga wytoczona jest przeciw kilku spółnikom sporu; wyniesioną zatem skarga być winna do tego sądu, któremu podlega pozwany w skardze najpierwej wymieniony.

Z pomiędzy kilku spółników sporu wymienionym być przeto winien na pierwszym miejscu ów główny zobowiązany, który jako takowy widocznym jest z czynności pewnej, służącej za podstawę pozwu.

Najczęściej w używanie występującym sądem, jest sąd kontraktu.

Jeżeli miejsce, gdzie zapłata ma być uczyniona, albo inny obowiązek dopełnionym, wyraźnie w kontrakcie jest oznaczonem, natenczas wszelkie skargi odnoszące się do tego kontraktu, mogą być wyniesione przed sąd, któremu by podlegał pozwany, gdyby się znajdował w miejscu, gdzie kontrakt ma być dopełnionym, bądź że te skargi dążą do wypięnienia, zniesienia lub do wynagrodzenia z powodu nie dopełnienia kontraktu.

Gdy zatem n. p. pewien kupiec lwowski sprzedał jakiemuś kupcowi w Rawie pewną ilość towarów na borg, a obie strony ugodziły się na to, by kupujący cenę kupna we Lwowie zapłacił, tedy kupiec lwowski pozwać może owego kupca z Rawy do Lwowa, tak jak gdyby on we Lwowie był zamieszkałym.

Po większej części ugadzają się kupcy i przemysłowcy ile razy towary na borg sprzedają, w ten sposób, iż cena kupna za takowe w tem miejscu uiszczoną być ma, w którym handel lub interes przemysłowy sprzedawcy się znajduje, w skutek czego też pochodzi, iż kupcy i fabrykanci umieszczają po większej części na rachunkach lub fakturach swych wyrazy „płatne we Lwowie, Bernie, Wiedniu i t. d.“

Do udowodnienia przynależności sądu w takim razie, przedłożenie dokumentu nie jest potrzebnem, lecz wystarczy twierdzenie powoda w pozwie, które miejsce w kontrakcie wyraźnie jako miejsce zapłaty lub miejsce dopełnienia oznaczonem zostało.

Pretensje rzemieślników i wyrobników za wyroby sprzedane lub roboty dostarczone, tudzież pretensje drobnosprzedawców za rzeczy, do pożywienia służące i towary, dalej pretensje nauczycieli prywatnych, sług, gospodarzy szyprow i woźnic, powstałe za wyrządzone usługi lub prace, mogą być poszukiwane skargą jeszcze przez dni 90 od dnia, gdy ostatecznie dostarczenie nastąpiło przed sądem, który był właściwym według dawnego zamieszkania, gdy kupujący lub robotę dający, tym-

czasem przeniósł zamieszkanie swoje do innego powiatu sądowego lub do innej prowincji.

We wszystkich sporach o szkody, wyrządzone na gruntach przez ludzi lub zwierzęta n. p. rogaciznę, konie, owce, gęsi etc. lub na płodach ziemskich, znajdujących się na gruncie, chociażby od niego oddzielonych, mogą skargi o wynagrodzenie wyniesione być przed ten sąd, w którego powiecie leży grunt.

Dochodzenie i rozstrzygnięcie co do roszczonych wynagrodzeń szkód przez dzikie zwierzęta zrządzonych, dalej dochodzenie i ukaranie uszkodzeń własności polowej, należy do zakresu działań władz politycznych w orzeczeniu swem także wynagrodzenia szkody oznaczyć mają.

Pozwy o zniesienie egzekucyi może ów, przeciw któremu egzekucya prowadzona została li tylko przed ten sąd wytoczyć, który dozwolił na prowadzenie egzekucyi.

Pozew trzeciego o uznanie własności zagrabionej rzeczy i zwrócenia mu takowej, może wedle wyboru skarżącego przed ten sąd zostać wyniesiony, którego dozwolił egzekucye, lub przed ten, którego prowadzenie egzekucyi przedsięwziął.

Usprawiedliwienie uzyskanego zabezpieczenia, zapowiedzenia prowizorycznego aresztu, prowizorycznej sekwestracji lub innych środków zabezpieczających wnosić należy przed ten sąd, który ustawa sądowa oznacza.

W ten sposób mogą więc pozwy usprawiedliwiające wniesione być albo do instancyi personalnej pozwanego, albo też do owego sądu, który środek zabezpieczenia dozwolił.

Jednakże i w tym razie pozwy należące przed trybunał Iszej instancyi wniesione być mają do tego trybunału, w którego okręgu znajduje się przedmiot, na którym ubezpieczenie uzyskano, a nie do sądu powiatowego, który zabezpieczenie pozwoili.

Podania o pozwolenie zapowiedzenia sądowego, prowizorycznego aresztu, sekwestracji prowizorycznej lub innego środka tymczasowego zaradczego, mogą być wniesione według wyboru powoda albo przed sąd, który jest właściwym w rzeczy głównej, albo przed ten sąd powiatowy (także miejsko-delegowany), w którego okręgu środek zabezpieczenia prowizorycznego skutecznym być ma.

Jeżeliby atoli podczas sprawy, wytoczonej u sądu państwowego, niejaki zarządzenie środków zaradczych lub zabezpieczających za potrzebne uznanem było, tedy o zezwolenie i przedsięwzięcie tychże uprawnień należy li tylko u właściwego sądu lub właściwej władzy rządowej.

Wolno jest stronom poddać się za wyraźnem porozumieniem się między sobą innemu sądowi, jak ten jest, któryby był właściwym.

Jeżeli się więc strony między sobą w ten sposób umówiły, mianowicie, że poddają się innemu a nie właściwemu sądowi tedy pozew wynieść należy do tegoż obranego sądu. Sąd ten zowie się dobrowolnym sądownictwem.

Dla wypadków jednak, które należą pod sąd powiatowy, nie można sobie obrać sąd krajowy lub obwodowy.

Wolno także stronom ugodzić się na obranie sędziego polubow-

wnego. W tym wypadku atoli należy dotyczący kontrakt (mocą którego mianowicie strony obrały sobie sędziego polubownego) sporządzić piśmiennie. Kontrakt taki zowie się kompromisem.

Pozew natelyd wynieść należy przed sędziego polubownego.

Do przyjęcia urzędu sędziego polubownego nie można nikogo przymusić, kto zaś urządził ten raz już przyjął, ten obowiązany jest rozstrzygnąć tę sprawę, a to wydaniem wyroku.

Jeżeli strony, zgadzające się na wydanie wyroku przez sędziego polubownego, następnie oświadczyły, iż poddają się całkowicie temuż wyrokowi kompromisarskiemu, że zatem żadnych zażaleń przeciw takowemu nie wniosą, tedy oświadczenia tego dotrzymać są obowiązane i zmuszone, a gdy zaś oświadczenia tego wyrażnie nie przyjęły, tedy może owa strona, która wyrokiem kompromisarskim się nie kontentuje, sprawę swą, bez względu na wydane już orzeczenie sędziego polubownego, wynieść przed sąd właściwy; lecz tylko w ciągu dni 14 od dnia wydania wyroku kompromisarskiego licząc.

II. Sąd realny (instancya realna) dla rzeczy nieruchomości, jest to ów sąd, któremu prowadzenie ksiąg publicznych (tabuła miejska, gruntowa, tabuła krajowa) co do rzeczy nieruchomości, gdzie księgi takie istnieją, poruczeniem zostało.

Sądownictwo realne jest więc dalej owym sądem, który do prowadzenia dotyczących ksiąg gruntowych, tadzież do rozstrzygania wszelkich podań o wcielenie, (intabulacya), ostrzeżenie (prenotacya), zanotowanie (adnotacya) lub wykreślenie praw rzeczowych, do przedłużenia terminu, do wniesienia skargi usprawiedliwiającej, równie jak do wszystkich czynności urzędowych, odnoszących się do tychże ksiąg powołany jest, a mianowicie:

- a) co do dóbr, które dotąd były przedmiotem ksiąg tabularnych i lenniczych, trybunał pierwszej instancyi tego miejsca, gdzie się znajdują księgi tabularne i lennicze;
- b) co do dóbr nieruchomości, będących w obrębie miast, w których trybunał pierwszej instancyi ma siedzibę swoją, znajdujący się tamże trybunał pierwszej instancyi;

Tu oglądać się trzeba na adnotacyę zamieszczoną pod Iszym ustępem §. 12go.

- c) co do wszystkich innych dóbr nieruchomości, ten sąd powiatowy, w którego powiecie też dobra leżą, albo całe, albo w głównych częściach swoich.

§. 51. Sądem realnym co do rzeczy nieruchomości jest ten sąd, w którego okręgu dobro jest położonem, a mianowicie:

- a) co do dóbr tabularnych, trybunał pierwszej instancyi, w którego okręgu dobra się znajdują;
- b) co do dóbr nieruchomości w obrębie miast, w których trybunał pierwszej instancyi ma siedzibę swoją, znajdujący się tamże sąd pierwszej instancyi;
- c) co do wszystkich innych rzeczy nieruchomości, sąd powiatowy, w którego okręgu są one położone.

Skargi o uznanie własności rzeczy nieruchomości, o nadanie prawa zastawu dla takowej, dalej o uznanie praw pożytku z jakiej realności, słowem, wszelkie pozwy mające za przedmiot prawo rzeczowe na dobrach nieruchomości, mogą być wyniesione tylko przed instancję realną.

Również muszą pozwy, dotyczące się podziału dóbr nieruchomości lub sprostowania granic między nimi li tylko do instancji realnej być wyniesione.

Skargi mające za przedmiot prawo rzeczowe do rzeczy ruchomej, mogą być wyniesione albo przed sędziego osobistego, albo przed ten sąd, w którego powiecie leży rzecz ruchoma.

Spory o niepokoienie posiadania wynosić należy przed ten sąd powiatowy (także powiatowy miejsko-delegowany), w którego powiecie uczynionem było niepokoienie, a co do rzeczy ruchomych, jak długo jeszcze nie przeszły w ręce osoby trzeciej, wynosić można pozwy także przed sąd powiatowy (także miejsko-delegowany, w którego obszarze rzecz się znajduje.

Spory o naruszenie posiadania budowli wodnych rozpoznawane być mają przez władze polityczne.

Skargi o zapłacenie pretensji zabezpieczonej hipotekarnie na dobrach nieruchomości, tudzież skargi o usprawiedliwienie uzyskanej prenotacji na dobrach nieruchomości, wynosić należy albo przed sąd według zamieszkania pozwanego właściwy, albo przed ten sąd, któremuby podlegał pozwany, gdyby miał zamieszkanie swoje w onychże dobrach nieruchomości.

III. Sądownictwo kausalne jest to owym sądem, do którego należą pewne spory z natury rzeczy już wypływające.

Sądem kausalnym może być sąd handlowy, wekslowy, morski lub górniczy.

Pozwy wekslowe zatem, wniesione być mogą li tylko do sądu handlowego, albo też do trybunału pierwszej instancji, przeznaczonego do wykonywania sądownictwa w sprawach handlowych, jak n. p. do sądu krajowego lub obwodowego, — nigdy zaś do sądu powiatowego.

Do zakresu sądów handlowych i trybunałów pierwszej instancji, przeznaczonych do wykonywania sądownictwa w sprawach handlowych, należą przeto w myśl postanowień kodeksu handlowego z roku 1862 następujące spory:

§. 38. Orzeczenia handlowemu podlegają:

1. Spory, wywiązujące się z czynności handlowych w artykule 271. kodeksu handlowego przytoczonych, bez względu na osobisty przymiot spór wiodących, jeśli czynność jest handlową ze strony pozwanego.

2. Spory wynikłe z innych czynności handlowych w artykułach 272. i 273. kodeksu handlowego wymienionych, jeśli spółka handlowa, albo jeżeli kupiec, którego firma w rejestrze handlowym się znajduje, jest stroną pozwaną, czy ta czynność z obu stron, czy tylko ze strony jednego kontrahenta jest handlową.

§. 39. Oprócz tego orzeczenie handlowe rozciąga się bez względu

na przymiot spór wiodących, do spraw handlowych niżej wymienionych, chociażby te nie były wynikiem z czynności handlowych.

1. Do sporów, wynikłych z pozbicia istniejącego handlu między kontraktującymi, do sporów o prawo używania firmy, między roszczeniowymi prawem, o bezprawne używanie firmy między poszkodowanymi a używającymi takowej bez upoważnienia, do sporów wynikłych z czynności właściwych stręczycielom handlowym, ważnikom, przemiercom i innym osobom, dla odbywania i poświadczenia podobnych czynności w handlu ustanowionym, między nimi z jednej, a interesowanymi z drugiej strony;

2. co do sporów, wynikłych ze stosunków prawnych kupców z ich prokurentami, pełnomocnikami handlowymi i innymi osobami w ich handlu pomieszczonymi, a nie same czeladne usługi wykonywającymi, następnie do sporów wynikłych ze stosunku prawnego tych wszystkich osób do trzecich, względem których, działając w interesie handlowym swojego pryncypała, stały się odpowiedzialnymi (art. 55. i 59. kodeksu handlowego);

3. do sporów, wznieconych przez wzajemne stosunki prawne spółników handlowych jednych do drugich, dyrektorów i likwidatorów spółki jednych do drugich i do spółników, spółników niejawnych do właściciela handlu, uczestników stowarzyszenia do pojedynczych czynności handlowych na spółny rachunek lub stowarzyszenia do prowadzenia handlu (art. 10. kodeksu handlowego) jednych do drugich, a mianowicie we wszystkich tych przypadkach tak podczas istnienia, jak po rozwiązaniu spółki.

§. 40. Powyższe paragrafy 38. i 39. nie wzruszają przepisów o załatwianiu sporów, wywiązujących się ze służby i najmu roboty według ustaw zarobkowych, o własności władz administracyjnych w sporach między rządem a zostającymi w jego służbie, lub osobami przeznaczonymi do sprzedaży przedmiotów monopolu państwowego, lub do wykonywania innych regaliów państwowych.

Ordynacja przemysłowa z dnia 20. Grudnia 1959 nr. 227. Dz. ust. Pań.

§. 102. Spory między samodzielnymi przemysłowcami a ich pomocnikami i uczniami, wynikające ze stosunku służby i terminowania, a wytoczone podczas trwania tego stosunku albo przynajmniej przed upływem 30 dni po jego ustaniu, załatwiane być winny, jeśli przemysłowiec do stowarzyszenia przemysłowego należy, przez starszych stowarzyszenia w drodze dobrowolnej ugody a w razie potrzeby przez wydanie orzeczenia. Jeśli przemysłowiec samodzielny do żadnego stowarzyszenia nie należy, wtedy władza polityczna rozpoznaje i rostrzyga spory wzmiankowane.

Władza administracyjna wprowadza w wykonanie orzeczenia starszych stowarzyszenia. Przeciw tymże przysługują interesowanym prawo do władzy politycznej przez dni ośm, co jednak nie wstrzymuje tymczasowego wykonania.

Spory wytoczone po upływie 30 dni po ustaniu stosunku służby lub terminowania należą przed sąd zwyczajny.

Art. 271. Czynnościami handlowemi są:

1. kupno lub innego rodzaju nabycie towarów lub innych rzeczy ruchomych, papierów pospólnych, akcyj lub innych do obrotu handlowego przeznaczonych wartości w papierach; celem pozbycia znowu nie stanowi różnicy, czy towary lub inne rzeczy ruchome, w naturze lub po obrobieniu, lub przerobieniu mają być znowu pozbywane;
2. podejmowanie się dostarczenia przedmiotów rodzaju pod liczbą 1. wskazanego, których podejmujący się w tym celu nabywa;
3. podejmowanie się ubezpieczenia za premię;
4. podejmowanie się przewozu towarów lub podróży morzem i wypożyczka bodmeryjna.

Bodmeryjna (pożyczka losowa morska) w rozumieniu niniejszego kodeksu jest to kontrakt pożyczki przez kapitana okrętu jako takiego za przyrzeczeniem premii i za zastawem okrętu i ładunku lub jednego lub więcej przedmiotów tychże w ten sposób zawarty, że wierzyciel z powodu swoich roszczeń czepiać się może tylko przedmiotów zastawionych, jeśli takowe dojdą do miejsca, w którym kończyć się ma podróż, z powodu której umowa zawarta została. Art. 680. kod. handl. (Księga V. o handlu morskim w Austrii nie ogłoszona).

Art. 272. Oprócz tego czynnościami handlowemi są następujące czynności, jeżeli kto trudni się niemi w sposobie zarabkowania:

1. podejmowanie się komu obrabiania lub przerabiania rzeczy ruchomych, jeśli przedsiębiorstwo podejmującego się przechodzi zakres prostego rzemiosła;
2. czynności bankierskie i wekslarskie;
3. czynności komisanta (art. 360.), spedytora i przewoźnika, tudzież czynności zakładów do przewozu osób przeznaczonych;
4. pośrednictwo w czynnościach handlowych, lub zawieranie tychże dla innych osób; wszakże czynności urzędowe stręczycieli handlowych nie są tu objęte;
5. czynności nakładowe, tudzież inne czynności handlu księgarskiego i utworów sztuki; następnie czynności drukarń, o ile przechodzą zakres prostego rzemiosła.

Czynności wymienione i wtedy są handlowe, kiedy je kupiec wprawdzie dorazowo, ale przeciw z powodu swego handlu, zwykle do innych czynności skierowanego przedsiębiorze.

Art. 273. Wszelkie pojedyncze czynności kupca, do jego handlu należące, poczytują się za czynności handlowe.

Przepis ten odnosi się zwłaszcza do odpozbywania zarobkowego nabytych w tym celu towarów, ruchomości i wartości w papierach, tudzież do przysposobiania sprzętów, materiału i innych ruchomości, na bezpośredni użytek lub zużycie w przedsiębiorstwie.

Od pozbycia, które uskuteczniają rzemieślnicy, o ile te nie wychodzą poza zakres rzemiosła, nie poczytują się za czynności handlowe.

Przed sądy handlowe należą także w myśl ustawy z d. 5. Marca 1869 Nr. 27 Dz. pr. p. spory o odszkodowanie, wywiązujące się z ustawicznej odpowiedzialności przedsiębiorstw kolei żelaznej w wypadkach cielesnych uszkodzeń lub postradań życia ludzkiego, mianowicie w tych,

które się wydarzyły po wejściu w działalność tej ustawy. Od woli powoda zależy, wytoczyć spór bądź przed sąd handlowy, w którego okręgu pozwane przedsiębiorstwo ma swą siedzibę, bądź przed inny, w którego okręgu wypadek taki się wydarzył.

Skargi należące do sądownictwa handlowego mogą być wynieszone według wyboru powoda albo przed ten sąd handlowy, w którego obrębie pozwany ma swoje zwyczajne zamieszkanie, lub gdzie firma jego jest protokołowaną, lub w którego obrębie zakład jego handlowy się znajduje.

W miejscach, gdzie się nie znajduje ani sąd handlowy, ani trybunał pierwszej instancji, przeznaczony do wykonywania sądownictwa w sporach handlowych, spory do nich należące (z wyjątkiem atoli pozwów wekslowych, które jak już nadmieniono wyniesione być winne przed trybunał pierwszej instancji) wyniesione być mogą także przed sąd właściwy zwyczajny, to jest powiatowy.

Do zakresu sądownictwa morskiego należą spory wynikłe z interesów, odnoszących się do okrętów morskich i do żeglugi morskiej.

W tym celu więc wynosić należy pozwy do trybunałów pierwszej instancji, ustanowionych do wykonania sądownictwa morskiego.

Spory wynikłe ze stosunku służby ludzi okrętowych, z interesów frachtowych morskich, lub z najmu okrętu dla podróży, wyniesione również być mają przed trybunał pierwszej instancji, przeznaczony do wykonania sądownictwa morskiego.

W miejscach jednak, w których trybunał pierwszej instancji do wykonania sądownictwa morskiego przeznaczony, się nie znajduje, mogą spory takowe być wyniesione także przed ten sąd powiatowy, w którego okręgu pozwany się znajduje, dokąd towar miał być odstawionym, lub gdzie transport podróży miał być ukończonym, albo gdzie podróż przerwana zostaje.

Sądownictwo górnicze wtedy ma nastąpić, jeżeli chodzi o pozwy w sprawie górniczej, lub ze stosunku górniczego wynikłe.

W tym względzie mieści w sobie norma jurysdykcyjna z roku 1852 następujące postanowienia:

§. 65. Trybunały pierwszej instancji, przeznaczone do wykonywania sądownictwa górniczego rozstrzygać będą wewnątrz okręgu swego wszystkie spory:

- 1) o prawa rzeczowe do kopalń wraz z ich przynależnościami, do których policzyć należy nie tylko wszelkie przez władzę górnictwa udzielone pozwolenia szurfowania lub wyzyskiwania kruszców i prowadzenia kopalni, lecz także wszelkie budynki na powierzchni gruntu i zakłady, przeznaczone do wydobywania i wyrabiania kruszców, lub połączone i używane wraz z kopalnią, jako jedna całość;
- 2) o używanie takich zakładów wraz z przynależnościami;
- 3) o dawność w polu górnictwem przy nadaniu kopalni;
- 4) o wytknięcie pola górnictwa (pokładu górnictwa z pewnym ograniczeniem);
- 5) o rozgraniczenie, rozmierzenie pól górniczych (przez wpuszczenie w ziemię kamieni granicznych);

6) o plony i dopłaty do wydatku przy kopalniach i hutach;
 7) o uznania opóźnienia (retardacyi);
 8) o uznania opróżnienia (przepadu) uprawnień górniczych;
 9) o należytości dziedzicznej stolni, lub o inne jakie opłaty szybu i stolni;

10) o wynagrodzenie za prowadzenie kopalń pomocniczych i otworowych do cudzych pól górniczych;

11) o wynagrodzenie za wspólne używanie cudzych kopalń, budowli i przyrządów do odprowadzania wody, oddalania zlego, a doprowadzenia świeżego powietrza, tudzież wyciągania wyrębów (szyby wietrzne i dobytkowe);

12) o skarby brackie, z powodu ich administracyi, z powodu zaległych datków i zobowiązań przeciw spółnikom skarbu brackich;

13) o szkody poczynione w kopalniach i hutach; które powstają z zaniedbania przepisów górniczych;

14) o własność i używanie wód kopalnianych;

15) o kontrakty spółki względem prowadzenia, używania i spieniężenia wspólnych kopalń i hut;

16) o zarząd o prowadzenie rachunków między posiadaczami kopalń i ich urzędnikami i pełnomocnikami co do prowadzenia kopalń i jej przynależności.

Sąd górniczy jest zatem trybunałem pierwszej instancyi, przeznaczonym do wykonywania sądownictwa górniczego w swym okręgu.

Trybunały pierwszej instancyi przeznaczone do wykonywania sądownictwa w sprawach górniczych, mają także prowadzić księgę górniczą względem wszystkich kopalń wraz z przynależnościami położonymi w ich okręgu i wykonywać wszelkie inne urzędowe czynności sądownictwa realnego względem nich.

Blizsze co do tego postanowienia zawiera w sobie prawo z dnia 25. Lipca 1871 Nr. 96 Dz. pr. p.

Pozwy o niepokojenie posiadania dotyczące się przedmiotów górniczych, wnoszą atoli należy nie do sądu górniczego, lecz do sądu powiatowego, w którego okręgu niepokojenie nastąpiło.

Spory z kontraktu służby, zachodzące między posiadaczami kopalni i wyrobnikami w kopalniach, należą również do powiatowego, a nie do sądu górniczego.

Względem sporów, wynikłych ze stosunku zarobkowego czyli przemysłowego mieści §. 1 prawa z dnia 14. Maja 1869 Nr. 65 Dz. p. p. w sobie następujące postanowienia:

§. 1. W miastach lub powiatach, w których te same lub podobne rękodziela fabrycznie są wykonywane, mogą być urządzone sądy przemysłowe dla załatwienia prawnych sporów określonych w §. 4.

§. 4. Przed sąd przemysłowy należą następujące spory prawne między pryncypałami lub ich zastępcami z jednej, a robotnikami i terminatorami z drugiej strony, albo między samymi robotnikami zachodzące w przedsiębiorstwach przemysłowych, dla których sąd przemysłowy jest ustanowiony, i wynikające ze stosunku pracy lub nauki:

- a) spory najmu;
- b) spory, dotyczące rozwiązania stosunku służby, pracy lub nauki (§§. 78. do 80. i 96. do 100. ustawy przemysłowej);
- c) spory, dotyczące wynagrodzenia z powodu wystąpienia ze służby, lub wydalenia z takowej;
- d) spory, dotyczące wynagrodzenia za uszkodzenie przedmiotów fabrycznych;
- e) spory, odnoszące się do kas emerytalnych, szpitalnych, lub innych tego rodzaju, o ile do tych kas wkładki płacone są tak przez pryncypałów jak i przez robotników.

§. 5. Wymienione w poprzedzającym paragrafie sprawy prawne wtedy tylko należą do kompetencji sądu przemysłowego, jeżeli przedłożone zostały podczas trwania stosunku pracy lub nauki, albo najpóźniej w ciągu 30 dni po rozwiązaniu takowego.

Spory później podniesione należą do kompetencji właściwego sądziego.

§. 6. Spory należące według §§. 4. i 5. przed sąd przemysłowy, nie mogą być odrzucone przez właściwe sądy z urzędu, lecz tylko na żądanie strony.

Zarzut, że sprawa sporna należy przed sąd przemysłowy, nie może być podniesiony przed sądzią właściwym wtedy, gdy sąd przemysłowy sprawę tę sporną z przyczyny niekompetencji odrzucił.

Jak sporządzić należy pozew, również wszelkie podania tak co do formy wewnętrznej, jak do zewnętrznej.

W każdym pozwie winien powód, żądający pomocy sądziego w celu przeprowadzenia swego prawa, opowiedzieć istotę czynu czyli fakt, w skutek którego zmuszonym się widzi wystąpić w osobie powoda czyli praw rościiciela.

Przedstawienie czyli opowiedzenie faktu czynionem być zawsze winno czysto i chronologicznie, słowem jak najdobitniej bez wszelkiego zbędnego rozwlekania się, dalej przytoczyć zawsze należy okoliczności służące do udowodnienia praw sobie roszczonych. O ile więc fakta nieistotne zamierzane być mają, o tyle fakta istotne zamilczać i opuszczać nie należy.

Powód atoli winien pomimo to także ofiarować w pozwie swem dowody na to, że przytoczone przez niego fakta, z których prawa swe wywodzi, polegają na zupełnie czystej prawdzie.

Musi dalej do pozwu dołączyć owe dokumenta lub poszczególnie owe środki dowodowe, które stwierdzić mogą prawdziwość czynionych wniosków:

Środki te dowodowe są następujące:

1. Przyznanie się, — czy to sądownie czy i pozasądownie.
2. Pisemne dokumenta.
3. Zeznania świadków.
4. Ogłędziny sądowe i skonstatowania przez biegłych w sztuce.
5. Przysięga, a mianowicie przysięga główna, którą strona jedna, drugiej stronie, zaprzeczającej twierdzenie faktu, przek-

zuje, — albo dalej przysięga uzupełniająca, mocą której niedokończony jeszcze dowód, jak n. p. zeznanie jednego tylko świadka uzupełnionym i dokończonym zostaje, na koniec przysięga szacunkowa, mocą której wysokość pewnej pretensyi, nie dającej się cyframi oznaczyć, dowiedziona bywa.

Dalej jest istotnym wymogiem pozwu, by przy stylizowaniu tegoż po dokonaniu zuprowadzeniu wszelkich faktów, umieszczonem zostało żądanie pozwu (Petitum).

Żądaniem tem mianowicie upraszać ma powód sądu o skazanie pozwanego po przeprowadzeniu postępowania i pod zagrożeniem egzekucyi sądowej na zapłacenie zaskarżonej pretensyi wraz z przynależnościami i kosztami sądowemi, lub na dotrzymanie pewnego obowiązku.

Język użyty w celu stylizowania pozwu lub innego jakiegos podania, winien być jasny i dokładny, starannie zatem wystrzegać się należy wszelkich wyrazów nieprzystojnych, wszelkich powtarzań, wtrącań okoliczności czynu i wniosków prawnych do rzeczy wcale nie należących, na koniec wszelkich wyrazów ubliżających pozwanemu.

Uważać przeto zawsze należy na to, że przemawia się do sądu, i że zatem wszelkie uszanowanie onemuż oddanem być winno.

Tak samo atoli jak utrzymaną być winna przystojność wobec sądu w swych granicach, tak samo też znowu unikać należy wszelkich korzeni się i zapewnień pokory.

W jednym i tym samym pozwie nie mogą być zaskarżone różne przedmioty, a zwłaszcza nie zostające ze sobą w związku.

Atoli, mocą jednego pozwu zaskarżone być mogą różne pretensye i kwoty powstałe z jednego czynu, dalej pretensye na jednym dokumencie się uzasadniające, przeto pretensye zostające między sobą w związku.

Jeżeli n. p. J. P. ma do N. N. pretensyę w kwocie 200 złr. w. a. z tytułu pożyczki pochodząca, tudzież pretensyę w kwocie 100 złr. w. a. z tytułu kupna i sprzedaży konia wynikającą, tedy J. P. nie może p. N. N. mocą jednego pozwu o kwotę 300 złr. w. a. zaskarżyć, lecz musi w tym wypadku dwa oddzielne pozwu przeciw niemu wystosować.

Gdy zaś J. P. od pana N. N. na mocy pisemnego kontraktu kupna i sprzedaży ma do żądania kwotę 100 złr. jako dochód roczny, tudzież tytułem dożywocia rocznie 10 korcy zboża, 20 ctn. siana, 4 sagi drzewa i t. p., — natenczas wystarcza do zaskarżenia tych pretensyi wystosowanie jednego tylko pozwu.

Również zaskarżone być mogą jednym pozwem wszelkie pretensye i pozycye umieszczone w jednym tylko wyciągu z ksiąg handlowych.

Względem wewnętrznej formy wszelkich podań, przeznaczonych do sądów i władz publicznych, zauważyć należy, że wniesienie podań w odpowiedniej zewnętrznej formie wywiera nader korzystny wpływ, poleca się więc w tym celu nie tylko czystość lecz także wyraźne, czytelne pismo, jak niemniej unikać starannie wszelkich błędów ortograficznych, poprawek, mazań i t. d.

Dla wszelkich podań użyć poleca się zwykły arkusz kancela-

ryjnego papieru mającego akuratań wielkość formatu arkusza stempłowego.

Format arkusza stempłowego wynosi 252 kwardr. cali, arkusz zatem mający długość 14, a szerokość 18 cali służyć może jako arkusz stempłowy.

O trzy lub cztery palce od kraju długości arkusza wypisać należy napis.

Napis ten streścić należy wyszczególnieniem sądu do którego podanie wniesionem być ma, dodając nadto wyraz uszanowania to jest: „Wysoki, Świetny lub Prześwietny.“

Wyraz czyli tytuł: „Świetny“ należy się wszelkim owym c. k. sądom, które istnieją jako instancye pierwsze, lub tym sądom, które co do stopnia władzom pierwszej instancyi są równe.

Pisze się zatem wewnątrz podania: Świetny c. k. Urzędzie poborowy, Świetny c. k. Sądzie obwodowy, Świetny c. k. Sądzie śledczy, Świetna c. k. Prokuratoryo, Świetny c. k. Sądzie krajowy i t. p., a zewnątrz podania: Do Świetnego c. k. Sądu i t. p.

Tytuł „Prześwietny“ należy się wszelkim owym c. k. Sądom i władzom, których działalność rozwleka się na cały kraj koronny, lub które powołane są do rozstrzygania w drugiej instancyi, lub nareszcie które stanowisku władz II-giej instancyi są równe.

Zwyczajnie daje się także tytuł: „Prześwietny“ owym c. k. Sądom i władzom, których naczelnik zowie się prezydentem.

Pisze się przeto:

Prześwietnie c. k. Namiestnictwo, Prześwietny c. k. Sądzie krajowy wyższy, Prześwietny c. k. Sądzie apelacyjny wojskowy, Prześwietna c. k. Nadprokuratoryo, Prześwietna c. k. krajowa Dyrekcyo finansowa i t. p.

Wyraz pokory „Wysoki“ wreszcie, należy się owym władzom centralnym, które są Ministerstwem, lub które rozstrzygają jako instancye trzecie.

Pisać się zatem będzie:

Wysokie c. k. Ministeryum, Wysoki c. k. najwyższy Trybunał Sprawiedliwości, Wysoki c. k. najwyższy Trybunał finansów i t. p.

Przestrzeń na dwa lub trzy palce szerokości między tytułarną a właściwą treścią zostawić należy próżną.

Taką samą próżną przestrzeń zostawić należy u dołu długości arkusza i po lewej stronie tegoż, — im większy jest stopień osoby i sądu do którego podanie się wnosi, o tyle więcej próżnego miejsca zostawić trzeba.

Właściwą wewnętrzną treść podania pisać trzeba na całej stronie, a jeżeli to już skończono, tedy na prawej ręce poniżej treści podanie własnoręcznym podpisem proszącego zaopatrzonem być winno.

Arkusz składa i zgina się wtedy na połowę. Na powierzchni lewej stronie tak złożonego arkusza więc umieścić nasamprzód należy miejsce i władzę do której podanie wniesionem być ma, dalej imię, nazwisko, charakter i miejsce zamieszkania proszącego jak niemniej pozwanego, nareszcie skróconą treść wewnątrz podania naprowadzonego żądania i przedmiotu o który idzie.

Nakoniec oznaczyć należy także zewnątrz podania załączniki, a mianowicie ilość takowych i czy dołączone są w odpisie czy też w oryginale.

Zewnętrzna ta więc stronnica podania, czyli zewnętrzne skrócone streszczenie onogoż zowie się napisem, treściopisem czyli rubrum.

Wzór takiego napisu zresztą uwidoczniemy na dalej następujących wzorach pozwów i podań sądowych.

Jeżeli powołane są w pozwie pewne dokumenta, tedy dołączyć je należy w pojedynczym odpisie, oznaczając takowe literami od A. począwszy i dalej. Oryginalne dokumenta zachowuje powód zwykłe.

W sprawach spornych należy wynosić wszelkie prośby i podania w dwóch równych egzemplarzach, z których sąd, umieszczając na nich swą uchwałę, doręcza jeden egzemplarz powodowi, drugi zaś pozwanemu.

Gdy zaś pozew wystosowany jest przeciw dwom lub więcej pozwanym, tedy sporządzonym być winien w trzech egzemplarzach, z których dwa zaopatrzone być mają odpisem załączników. Jeden egzemplarz pozwu wraz z załącznikami zostaje u sądu, drugi egzemplarz wraz z odpisami załączników otrzymuje pierwopozwany, któren to egzemplarz atoli drudzy pozwani przejrzą sobie u pierwopozwanego mogą, — trzeci egzemplarz zaś otrzymuje powód.

Dla każdego pozwanego, z wyjątkiem jedynie pierw pozwanego winien powód sporządzić odpis napisu pozwu (rubrum) i takowy do pozwu dołączyć; jeźli więc n. p. wystosowanym został pozew przeciwko ośmiu osobom, z odwołaniem się w pozwie na skrypt dłużny A., tedy sporządzić musi powód prócz trzech egzemplarzy, z których dwa zaopatrzone być winny odpisem dokumentu A. także i siedm napisów (rubrów).

Nakoniec pod uwagę wziąć musimy stempel, którym pozew lub podanie zaopatrzyć należy.

Przy podaniach do publicznych władz wnieść się mających, umieścić należy stempel zawsze wewnątrz podania po lewej stronie, nie trzeba go jednak nigdy przepisywać lub przekreślać, gdyż już samym przypieczętowaniem onogoż, czyni się zadość wymogom przepisów stemplowych.

Taryfa stemplowa nastąpi w dalszym rozdziale dzieła niniejszego.

Tu zwracamy jedynie uwagę na to, że w sporach, w których idzie o sumę bez doliczenia procentów kwotę 50 złr. w. a. nie przynosząc, każdy arkusz podania lub protokołu, stemplem 12 krajacowym, każdy zaś odpis załącznika lub każdy napis stemplem na 10 kr. zaopatrzonym być winien.

W sporach jednak, w których przedmiot lub suma przenosi ilość 50 złr. należy każde podanie lub protokół marką stemplową na 36 kr. zaś każdy odpis załącznika lub napis stemplem 15 kr. zaopatrzyć.

Do wszystkich poniżej naprowadzonych podań oznaczony jest potrzebny stempel.

Wzory i przykłady pozwów.

I. Pozew o zwrócenie kapitału wypożyczonego mocą skryptu dłużnego.

(Wewnątrz.)

Świetny c. k. Sądzie obwodowy!

36 kr. stempel.

Małżonkowie Piotr N. i Zofia N. dłużnemi mi pozostali

A. z mocy podpisanego przez nich skryptu dłużnego A. ddto Złoczów 16. Maja 1869, kwotę 2000 złr. w. a. w gotówce, do rąk niepodzielnych, przyjąwszy równocześnie na siebie obowiązek oprocentowania mi tegoż długu odsetkami po 6 od sta, sam zaś kapitał dłużny zobowiązali się namienieni małżonkowie w rocznych regularnie na dniu 1. Stycznia tak długo i to w Złoczowie mi spłacać, dopóki nie nastąpi wypowiedzenie półroczne przez jedną z stron uczynione a każdej stronie przysługujące.

Po strąceniu więc wszelkich na dług ten już uiszczonych spłat w łącznej ilości 600 złr. w. a. składa się kapitał dłużny jeszcze z resztującej kwoty 1400 złr. w. a. wraz z procentem 6% od dnia 1. Stycznia 1871 bieżącym.

Gdy jednak zapozwani, pomimo kilkakrotnych napomnień ż zapłaty dalszych rat i procentów już od dnia 1. Stycznia 1871 zalegają, przeto w myśl skryptu dłużnego A. upoważniony jestem żądać zwrotu kapitału resztującego bez jakiegokolwiek wypowiedzenia, w skutek czego też upraszam przez mego ut B. wykazanego zastępcę:

Świetny c. k. Sąd obwodowy raczy sumaryczne postępowanie zaprowadzić a następnie orzec:

Iż zapozwani małżonkowie Piotr N. i Zofia N. winni są solidarnie czyli do niepodzielnych rąk zapłacić mi resztującą kwotę 1400 złr. w. a. wraz z procentem po 6 od sta od dnia 1. Stycznia 1871 bieżącym i kosztami w dniach 14 pod surowością egzekucyi.

Złoczów, dnia 1. Marca 1872.

S. B.

(Zewnątrz.)

Do Świetnego Sądu obwodowego w Złoczowie.

Pozew

S. B. właściciela realności w Złoczowie przez Adw. Dra. N. N.

przeciw

małżonkom Piotrowi i Zofii N. właścicielom realności pod Nr. 36 w Złoczowie

o zapłacenie pożyczki w kwocie 1400 złr. w. a.

Potrójnie.

2 Załączniki w odpisach, 1 napis.

II. Podobny wzór pozwu o zwrot kapitału dłużnego.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

Stempel 36 ct.

Za świadectwem skryptu dłużnego ddto Kulików dnia 1. Maja 1870 przez pana Franciszka N. własnoręcznie w obec dwóch świadków podpisanego, doliczyłem i wręczyłem panu Franciszkowi N. tytułem pożyczki kapitał w kwocie 200 złr. w. a. w skutek czego tenże zobowiązał się opłacać mi od kapitału powyższego procenta po 6 od sta, sam zaś kapitał dopiero po trzechmiesięcznym wypowiedzeniu mi zwrócić.

Kapitał więc powyższy wypowiedziałem już memu dłużnikowi Franciszkowi N. w myśl uchwały z dnia 20. Grudnia

B. 1871 Nr. 840 pod B. dołączonej, które to wypowiedzenie doręczono już onemuż na dniu 4. Stycznia 1871.

Gdy atoli trzechmiesięczny termin do zwrotu powyższego kapitału pożyczkowego już dawno upłynął, a pan Franciszek N. dotychczas jeszcze ani namienionego kapitału mi nie zwrócił, ani też żadnych procentów jeszcze mi nie zapłacił, przeto upraszam:

Świetny Sąd raczy po przeprowadzeniu postępowania sumarycznego orzec:

Pozwany pan Franciszek N. winien jest zwrócić mi kwotę 200 złr. w. a. z mocy skryptu dłużnego ddto 1. Maja 1870 pochodzącą wraz z procentem po 6 od sta od dnia 1. Maja 1870 aż do dnia rzeczywistej zapłaty bieżącym, tudzież kosztami sądowymi później obliczyć się mającemi, w dniach 14 pod rygorem egzekucyi sądowej.

Kulików, 12. Kwietnia 1872.

Jan N.

(Zewnątrz)

Do Świetnego c. k. Sądu powiatowego w Kulikowie.

Pozew

Jana N. obywatela w Kulikowie

przeciw

Franciszkowi N. właścicielowi realności pod Nr. k. 36 w Kulikowie,

o zapłacenie pożyczki w kwocie 200 złr. w. a. zpn.

Podwójnie.

2 Załączniki w opisach.

III. Wzór pozwu o zwrócenie kapitału dłużnego, pożyczonego nie mocą skryptu dłużnego, lecz w obec świadków.

(Wewnątrz)

36 ct. Stempel.

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

Na dniu 1. Lipca 1870 prosił mnie pan Michał N. o wypożyczenie mu kwoty 150 złr. w. a., którą po trzechmiesięcznym wypowiedzeniu wraz z procentem po 6 od sta odplacić mi się oświadczył.

Zgodziwszy się na jego prośbę wręczyłem mu w banknotach żadaną kwotę 150 złr. w. a.

Prawdziwość tychże faktów udowadniam świadkiem panem Ignacym N. krawcem w Rawie, pod Nr. 20 zamieszkałym, a w celu uzupełnienia zeznań jego ofiaruję przysięgę mą uzupełniającą.

Na dniu 1. Listopada 1871 więc wypowiedziałem panu Michałowi N. kapitał powyższy 150 złr. w. a. ustnie, w obec tegoż samego świadka pana Franciszka N. krawca w Rawie.

Także i tą okoliczność dowodzę powyż namienionym świadkiem tudzież uzupełniającą przysięgą moją.

Procenta po 6 od sta zapłacił mi już pozwany wprawdzie aż po dzień 1. Stycznia b. r. atoli zwrócenie mi dłużnego kapitału, pomimo dawno upłynionego terminu zapłaty, dotychczas jeszcze nie nastąpiło.

W celu otrzymania więc kapitału mego napowrót upraszam:

Świetny c. k. Sąd raczy po przeprowadzeniu postępowania sumarycznego orzec:

Pozwany Michał N. winien jest zwrócić mi dłużną kwotę 150 złr. w. a. wraz z procentem po 6 od sta od dnia 1. Stycznia 1872 aż do dnia rzeczywistej zapłaty bieżącym, tudzież kosztami sądowymi swego czasu obliczyć się mającemi w dniach 14 pod surowością egzekucyi.

Rawa dnia 18. Marca 1872.

Piotr N.

(Zewnątrz)

Do Świetnego c. k. Sądu powiatowego w Rawie:

Pozew

Piotra N. szynkarza w Rawie

przeciw

Michałowi N. stolarzuwi w Rawie

o zwrot kapitału dłużnego w sumie 150 złr. w. a. z. p. n. Podwójnie.

IV. Wzór pozwu o zwrot pożyczki danej bez skryptu dłużnego i w nieobecności świadków.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie!

Stempel 12 ct.

W dniu 1. Lutego 1871 przybiegł do mnie p. Józef N. z prośbą, bym mu w celu spłacenia pomniejszych naglących długów kwotę 48 złr. w. a. wypożyczył, zapewniając mnie iż zwróci mi sumę tą jak najpункtualniej w dniu 1. Grudnia 1871.

Przychyliwszy się do jego prośby, wypożyczyłem mu żadaną sumę 48 złr. w. a. pod tym warunkiem atoli, ażeby mi tak pożyczoną kwotę z pewnością na dniu 1. Grudnia 1871 zwrócił.

Przytoczone tu okoliczności udowadniam przysięgą główną, którą pozwanemu w razie zaprzeczenia przez niego powyższych okoliczności, w rocie zaprzeczającej przekazuję, zaś w rocie stwierdzającej sam złożyć się oświadczam.

Gdy więc pozwany pomimo dawno już upłynionego terminu zapłaty i wbrew kilkukrotnych upomnień, wypożyczonej sobie u mnie kwoty 48 złr. w. a. dobrowolnie oddać mi nie chce i od dnia 2. Grudnia 1871 z zaplaceniem takowej zalega, — przeto widzę się spowodowanym zapozwać go przed Świątynny Sąd z prośbą:

Świątynny Sąd raczy po przeprowadzeniu postępowania sumarycznego zawyrokować: Pozwany pan Józef N. winien jest, dłużną mi kwotę 48 złr. w. a. wraz z procentem zwłoki po 6 od sta od dnia 2. Grudnia 1871 bieżącym w dniach 14 pod surowością egzekucyi mi zapłacić, i w tym samym czasie koszta sporu później obliczyć się mające mi zwrócić.

Lwów 1. Marca 1871.

Franciszek N.

(Zewnątrz)

Do Świątynnego c. k. Sądu powiatowego miejsko deleg. S. I.
we Lwowie.

Franciszek N. kupiec we Lwowie pod Nr. 36.
Isza część
przeciw
Józefowi N. handlującemu we Lwowie pod Nr. 14.
3cia część zamieszkałemu
o zaplacenie sumy 48 złr. w. a. z p. n.

Podwójnie.

V. Wzór pozwu rzemieślnika o zaplacenie mu jego należności za dostarczone roboty.

(Wewnątrz)

Świątynny c. k. Sądzie powiatowy!

Stempel 36 ct.

W skutek zamówionych u mnie przez pana Grzegorza N. obstalunków, wypracowałem i dostawiłem onemuż za świadcstwem dołączonego rachunku A. następujące suknie:

za	1. Dnia 1. Maja 1870 surdut z brunatnego sukna za . . .	30 złr.
	2. 12. Czerwca 1870, 2 par spodni z jasno szarego sukna . . .	8 "
za	3. 15. Września 1870, siny żakietik za . . .	16 "
	4. 8. Listopada 1870, parę zimowych spodni ciemnego . . .	12 "
koloru za	5. 2. Grudnia 1870, parę zimowych spodni za . . .	14 "
	6. 3. Kwietnia 1871, zarzutkę migdałowego koloru za . . .	25 "
za	7. 15. Kwietnia 1871, parę letnich jasnych spodni za . . .	10 "
	8. 9. Maja 1871, kamizelkę czarną za . . .	4 "

Należność za tak poszczególnione i dostawione przeze mnie p. Grzegorzowi N. suknie wynosi zatem łącznie kwotę . 89 złr.

W wypadku zaprzeczenia przez pozwanego dotąd przytoczonych okoliczności, przekazuję mu przysięgę główną, którą w razie odkazania w rocie stwierdzającej złożyć sobie zastrzegam.

Oraz oświadczam się wysokość wszelkich w rachunku A. poszczególnionych kwot, przysięgą szacunkową stwierdzić.

Gdy więc pozwany pomimo kilkukrotnych nalegań i upomnień należności mej 89 złr. dobrowolnie zapłacić mi nie chce, przeto zmuszonem się widzę zapozwać go przed Świątynny Sąd z prośbą:

Świątynny Sąd raczy po przeprowadzeniu postępowania sumarycznego orzec:

Iż pozwany winien jest dłużną mi z tytułu dostarczonych mu sukien należność w kwocie 89 złr. w. a. wraz z procentem po 6 od sta od dnia wytoczenia pozwu aż do rzeczywistej zapłaty bieżącym w dniach 14 pod surowością egzekucyi mi zapłacić i w tym samym czasie koszta sporu później obliczyć się mające mi zwrócić.

Sambor 10. Lutego 1872.

Leon N.

(Zewnątrz)

Do Świątynnego c. k. Sądu powiatowego miejsko deleg.
w Samborze.

Pozew

Leona N. krawca w Samborze

przeciw

Grzegorzowi N. profesorowi w Samborze

o zaplacenie sumy 89 złr. w. a. z p. n.

Podwójnie 1 załącznik.

VI. Wzór pozwu o zwrot wypożyczonego wozu.

(Wewnątrz)

Świątynny c. k. Sądzie powiatowy!

Przed 4 tygodniami prosił mnie p. Ignacy N o wypożyczenie mu mej półkrytej karety w celu podróży do Żółkwi.

W skutek prośby tej pożyczyłem panu Ignacemu N. wspomnianą karete, jednakowoż pod tym wyraźnym warunkiem, ażeby mi takową w dniach trzech to jest na dniu 8. Marca b. r. wieczorem niezawodnie i w stanie zupełnie nieuszkodzonym zwrócił.

Na warunek ten odpowiedział mi zapozwany, że do dnia 8. Marca b. r. z pewnością z Żółkwi wróci, zatem skoro tylko powróci, odstawi mi natychmiast wypożyczoną karete.

Dotąd przytoczone okoliczności dowodzę przysięgą główną, którą pozwanemu w razie zaprzeczenia powyższych okoliczności przekazuję, a w razie odkazania przyjąć się oświadczam.

Gdy atoli pan Franciszek N. wypożyczonej mu karety dotychczas mi jeszcze nie zwrócił, i owszem zwrot takowej z dnia na dzień zwleka, przeto z uwagi na okoliczność, iż oświadczam się zamiast karety mającej wartość 180 złr., przyjąć tąż kwotę 180 złr. w. a., — upraszam:

Świątynny Sąd raczy sumaryczne postępowanie zarządzić, a po przeprowadzeniu onegoż zawyrokować:

Pozwany Franciszek N. winien jest zwrócić mi w dniach 14tu pożyczoną sobie w celu podróży do Żółkwi karętę pod surowością egzekucyj, i zapłacić mi kosztu sporu swego czasu obliczyć się mające.

Rzeszów 1. Kwietnia 1872.

Tomasz N.

(Zewnątrz)

Do Świątecznego c. k. Sądu powiatowego miejsko deleg. w Rzeszowie.

Pozew

Tomasza N. kupca w Rzeszowie przeciw

Ignacemu N. prywatnemu w Rzeszowie o zwrot wypożyczonej karęty i o zaprowadzenie postępowania sumarycznego.

Podwójnie.

VII. Wzór pozwu opiekuna jako zastępcy swego pupila o zapłacenie zaległych procentów kapitału.

Przedewszystkiem jednak zauważyć musimy, iż osoby niezdolne do zastępowania się w obec sądu, jak n. p. osoby nie mające prawa zarządzania majątkiem swym lub małoletnie, dalej osoby pozbawione rozumu, wreszcie osoby na karę ciężkiego więzienia prawomocnie skazane, lub sądownie za marnotrawców uznane, potrzebują w rzeczach spornych jako też w ogóle w celu zawarcia wszelkich interesów prawnych zastępcę.

Dla małoletnich jest zawsze ojciec, a gdy ten już nie żyje opiekun onychże prawnym zastępcą. Tak samo też mieć muszą dzieci nieślubne opiekuna jako zastępcę praw swych.

Osoby, które nie z powodu małoletności, lecz z innej jakiegobądź przyczyny niezdolne są do zarządzania majątkiem swym, zastąpione być muszą przez kuratora.

Prawni zastępcy potrzebują atoli w celu wyniesienia pozwu, osobnego upoważnienia sądu opiekuńczego lub kuratelnego.

Bliższe postanowienia co do tego nastąpią w dalszym rozdziale dzieła niniejszego.

(Wewnątrz)

Świąteczny c. k. Sądzie powiatowy!

Stempel 36 ct.

Na rzecz małoletnich pupilów mych Bronisława i Emilii N. znajduje się w ręku pana Michała N. kapitał w kwocie 600 złr.

A. w. a. z mocy skryptu dłużnego A. ddto 18. Sierpnia 1870 pochodzący.

W myśl postanowionych tymże skryptem warunków obowiązującym jest dłużnik pan Michał N. płacić mi jako opiekunowi swych wierzycieli od kapitału powyższego roczne procenta w ilości 6 od sta,

a względnie w ratach półrocznych co 1. Stycznia i 1. Lipca każdego roku w kwocie 18 złr. płacić się mających.

Gdy jednak pan Michał N. dotyczących procentów od kapitału powyższego za pół roku a mianowicie od dnia 1. Lipca 1871 do 1. Stycznia 1872 bieżących dotychczas mi nie uiscił, przeto

B. powołując się na uchwałę B. udzielającą mi nadopiekuńczego upoważnienia wytoczenia pozwu w imieniu małoletnich pupilów mych Bronisława i Emilii N. upraszam jako prawną zastępcą onychże;

Świąteczny Sąd raczy po przeprowadzonym sumarycznym postępowaniu zawyrokować:

Iż pozwany winien jest przypaść za czas od 1. Lipca 1871 do 1. Stycznia 1872 procenta po 6 od sta w kwocie 180 złr. od kapitału 6000 złr. w. a. zapłacić mnie jako wykananemu opiekunowi małoletnich wierzycieli Bronisława i Emilii N. w dniach 14 pod surowością egzekucyj, tudzież zwrócić mi w tym samym czasie kosztu sądowe przy końcu sporu obliczyć się mające.

Lwów dnia 15. Marca 1872.

Piotr N.

opiekun małoletnich Bronisława i Emilii N.

(Zewnątrz)

Do Świątecznego c. k. Sądu powiatowego miejsko-delegowanego we Lwowie Sek. I.

Pozew

Piotra N. we Lwowie pod Nr. 26 2ga część jako opiekuna małoletnich Bronisława i Emilii N. przeciw

Michałowi N. właścicielowi realności pod N. 18 1sza część we Lwowie,

o zapłacenie zaległych procentów w kwocie 180 złr. w. a. Podwójnie.

VIII. Wzór pozwu wzajemnego o zapłacenie pretensyj wzajemnej.

(Wewnątrz)

Świąteczny c. k. Sądzie powiatowy!

Stempel 36 ct.

Pan Leopold N. otrzymał zeszłego roku w skutek prośby swej odemnie tytułem pożyczki kwotę 150 złr. w gotówce, którą przyjął odemnie z tem wyraźnem przyrzeczeniem, że zwróci mi tak pożyczoną kwotę 150 złr. skoro tylko taką od niego zażąda.

Przytoczone tu okoliczności udowadniam przysięgą główną którą pozwanemu Leopoldowi N. w razie zaprzeczenia tych faktów przekazuje, a w wypadku odkazania przyjąć się oświadczam.

Zawezwałem wprowadzić pana Leopolda N. o zwrot namienionej pożyczki 150 złr. w. a., atoli zamiast zawezwaniu memu zadość uczynić, zapozwał mnie pan Leopold N. o zwrot pożyczonej mi kwoty, którego spór rozstrzygnięty jeszcze nie jest.

Adwokat Domowy.

Wnoszę zatem pozew mój jako pozew wzajemny z prośbą:

Świetny Sąd raczy po przeprowadzeniu postępowania sumarycznego orzec:

Pozwany Leopold N. winien jest pożyczoną mu kwotę 150 złr. w. a. z procentem zwłoki 6 procent od dnia rzeczywistej zapłaty bieżącym, w dniach 14 pod surowością egzekucyj mi zapłacić i w tym samym czasie koszta sporu mi zwrócić.

Gródek 1. Kwietnia 1872.

Jan N.

(Zewnątrz)

Do Świetnego c. k. Sądu powiatowego w Gródku!

Pozew wzajemny

Jana N. właściciela realności w Gródku

przeciw

Leopoldowi N. w Gródku

o zwrot pożyczki w kwocie 150 złr. w. a. z. p. n.

Podwójnie.

IX. Wzór pozwu o zapłacenie ceny kupna przy tem sądownictwie w którego obrębie kontrakt zawartym został.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

Stempel 36 ct.

A. Listem z dnia 1. Lipca 1871 pod A. dołączonym, prosił mnie pan Franciszek N. o sprzedanie i przesłanie mu do Stanisławowa 3 cetnarów cukru za łączną kwotę 108 złr. w. a.

Jednocześnie obiecał mi, iż będąc na dniu 14. Listopada 1871 w Tłumaczu, zapłaci mi przy tej sposobności przypadłą za powyższy cukier kwotę 108 złr. w. a. gotówką.

W skutek tego obstalunku więc przesłałem panu Franciszkowi N. do Stanisławowa rzeczywiście powyż wspomniane 3 cetnary cukru.

Przytoczone tu okoliczności udowadniam przysięgą główną, którą panu Franciszkowi N. w razie zaprzeczenia tychże faktów przekazuję w formie przeczącej, a w razie odkazania przyjmuję w formie twierdzącej.

Gdy jednak od dnia 15. Listopada 1871 kilka miesięcy już upłynęło, a pozwany mimo to dotychczas mnie nie zaspokoił, przeto w celu ściągnięcia mej pretensyi 108 złr. w. a. która w Tłumaczu zapłaconą mi być miała. — upraszam:

Świetny Sąd raczy jako sąd właściwy (forum contractus) po przeprowadzeniu postępowania sumarycznego orzec:

Pozwany pan Franciszek N. winien jest dłużną mi za sprzedane mu 3 cetnary cukru kwotę 108 złr. w. a. wraz z procentem po 6 od sta od dnia pozwu aż do dnia rzeczywistej zapłaty bieżącym, zapłacić mi w dniach 14 pod rygorem egzekucyj i w tym samym czasie zwrócić mi koszta sporu swego czasu obliczyć się mające.

Tłumacz dnia 10. Lutego 1872.

Jan N.

(Zewnątrz)

Do Świetnego c. k. Sądu powiatowego w Tłumaczu!

Pozew

Jana N. fabrykanta cukru w Tłumaczu

przeciw

Franciszkowi N. kupcowi w Stanisławowie

o zapłacenie kwoty 180 złr. w. a. z. p. n.

Podwójnie.

1 Załącznik w odpisie.

X. Wzór pozwu o zapłacenie sumy hipotekarnie zabezpieczonej.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

A. Skryptem A. ddtto 1. Marca 1870 zeznał Ignacy N. iż otrzymał odemnie tytułem pożyczki kwotę 200 złr. w. a. z obowiązkiem zwrotu mi takowej za poprzedniem trzymiesięcznym wypowiedzeniem, i spłacania od onejże procentów w ilości 6 od sta, dalej zaświadczył, iż w celu zabezpieczenia tegoż kapitału wraz z procentami i kosztami ofiaruje mi swą realność pod Nr. 130. w Sokalu położoną.

B. Na mocy tegoż skryptu zainstabulowanem zostało na rzecz mą w myśl uchwały B. ddtto 1. Września 1870 Nr. 3020 prawo zastawu dla sumy 200 złr. w. a. z przynależnościami w stanie biernym realności pod Nr. 130 w Sokalu położonej, które to zainstabulowanie za świadectwem klauzuli tabularnej na skrypcie A. umieszczonej, uskuteczniłem już zostało.

Z początku miesiąca Grudnia 1871 wypowiedziałem panu Ignacemu N. powyższy kapitał ustnie, którą to okoliczność dowodzę przysięgą główną odkazalną.

Procenta od wspomnionego kapitału zapłacił mi pozwany aż po dzień 1. Marca 1871, atoli samego kapitału dotychczas mi nie niścił.

Co zważywszy, jak niemniej okoliczności iż pozwany do Lwowa się wyprowadził, upraszam:

Świetny c. k. Sąd powiatowy jako instancja realna raczy po przeprowadzeniu postępowania sumarycznego orzec:

Pozwany Ignacy N. winien jest dłużny mi z mocy skryptu ddtto 1. Marca 1870, a w stanie biernym jego realności pod Nr. 130 w Sokalu zabezpieczony kapitał w kwocie 200 złr. w. a. wraz z procentem 6 od sta od dnia 1. Marca 1871 aż do dnia rzeczywistej zapłaty bieżącym, zapłacić mi w dniach 14 pod surowością egzekucyj i w tym samym czasie zwrócić mi koszta sporu swego czasu obliczyć się mające.

Sokal 1. Marca 1871.

Michał N.

(Zewnątrz)

Do Świątyni c. k. Sądu powiatowego jako realnego w Sokalu.

Pozew

Michała N. stolarza w Sokalu

przeciw

Ignacemu N. właścicielowi realności pod Nr. 130
w Sokalu obecnie we Lwowie zamieszkałemu

o zapłacenie sumy 200 złr. w. a. z przynależnościami.

Podwójnie.

2 Załączniki w odpisach.

XI. Wzór pozwu o oddanie kupionego przedmiotu

(Wewnątrz)

Świątyni c. k. Sądzie powiatowy!

Dnia 15. Lutego 1871 udałem się do składu tutejszego stolarza pana Edwarda N. i kupiłem u niego 2 brunatno politurowane łóżka z drzewa orzechowego, tudzież 2 orzechowe szafy też samo brunatno politurowane, za łączną kwotę 160 złr. w. a.

Wypłaciłem więc panu Edwardowi N. natychmiast ugodzoną cenę kupna 160 złr. w. a., w skutek czego obiecał mi pan Edward N. iż kupione przezeń u niego przedmioty odeszle mi jeszcze tego samego dnia do mego mieszkania.

Przytoczone tu okoliczności udowadniam przysięgą główną, którą pozwana w razie zaprzeczenia tych faktów w formie przeczącej przekazuje, a w wypadku odkazania przyjąć się oświadczam takową w formie twierdzącej.

Gdy atoli pan Edward N. wbrew kilkukrotnych upomnień dostawę kupionych u niego przedmiotów zwleka, przeto z uwagi, iż gotów jestem zamiast wspomnianych sprzętów przyjąć kwotę 160 złr. w. a., — upraszam:

Świątyni c. k. Sąd powiatowy raczy po przeprowadzeniu postępowania sumarycznego orzec:

Pan Edward N. winien jest odstawić mi kupione u niego przezeńmi sprzęty, a mianowicie brunatno politurowane łóżko z drzewa orzechowego, tudzież dwie też samo brunatno politurowane orzechowe szafy, pod surowością egzekucji, jak niemniej zwrócić mi kosztą sądowe później obliczyć się mające.

Lwów dnia 1. Marca 1872.

Ignacy N.

(Zewnątrz)

Do Świątyni c. k. Sądu powiatowego miejsko-delegowanego Sek. I.
we Lwowie.

Pozew

Ignacego N. lekarza we Lwowie pod Nr. 30. 1/2

przeciw

Edwardowi N. stolarzowi we Lwowie

o oddanie czyli odstawienie sprzętów wewnątrz wspomnianych

Podwójnie.

XII. Wzór pozwu gospodarza szynkowni lub traktiernika przeciw swemu gościowi o zapłacenie dłużnej cechy.

(Wewnątrz)

Świątyni c. k. Sądzie powiatowy!

Od dłuższego czasu już uczęszcza pan Jan N. co wieczór do domu mego gościnnego „pod zielonym dębem“ zwanego, pijąc każdego wieczora jedną szklankę miodu.

W ostatnich czasach atoli, to jest od dnia 10. Lutego b. r. dłużnym mi pozostał wypłacenie mej należności, a mianowicie wypisany u mnie przez czas od dnia 18. Marca b. r. 82 szklanek miodu po 10 ct. zamówionych, nie zapłacił mi przypadłej za takowy kwoty 8 złr. 20 centów.

Okoliczności te dowodzę świadkiem Piotrem N. kelnerem moim, tudzież przysięgą uzupełniającą jak niemniej przysięgą główną odkazaną.

Gdy więc pan N. wbrew kilkukrotnych upomnień dłużnej mi kwoty 8 złr. 20 ct. zapłacić nie chce, a nadto do innego domu gościnnego uczęszcza, przeto upraszam:

Świątyni c. k. Sąd raczy po przeprowadzeniu postępowania sumarycznego orzec:

Pozwany Jan N. winien jest, dłużną za wypite 82 szklanek miodu kwotę 8 złr. 20 ct. z procentem 6 od sta od dnia wytoczenia pozwu aż do dnia zapłaty bieżącym — zapłacić mi w dniach 14 pod rygorem egzekucji, tudzież zwrócić mi kosztą sporu niniejszego, później obliczyć się mające.

Brzeżany 1. Kwietnia 1872.

Jakób N.

(Zewnątrz)

Do Świątyni c. k. Sądu powiatowego w Brzeżanach.

Pozew

Jakóba N. traktiernika „pod zielonym dębem“ w
Brzeżanach

przeciw

Janowi N. prywatnemu w Brzeżanach pod Nr. 30.
zamieszkałemu

o zapłacenie kwoty 8 złr. 20 ct. z przyn.

Podwójnie.

XIII. Wzór pozwu wierzyciela przeciw ręczycielowi o zapłacenie zaręczonej kwoty.

(Wewnątrz)

Świątyni c. k. Sądzie powiatowy!

Przed dwoma laty przyszedł do mnie pan Samuel N. przemysłowiec z Tarnopola z żądaniem, abym mu 10 korcy pszenicy na borg sprzedał.

Nie znając atoli osoby Samuela N. nie mogłem mu także wspomnianych 10 korcy pszenicy zawierzyć, w skutek czego wstawił się za

nim sąsiad mój pan Michał N. oświadczając, iż mogę co do tego zupełnie być spokojnym, ponieważ on (Michał N.) ręczy mi za rzetelną zapłatę ceny kupna wspomnianych 10 korcy pszenicy, i że, jeżeliby mi Samuel N. ceny kupna nie zapłacił, tedy on mi ją zapłaci, bo wiem on (Michał N.) za zapłatę ręczy i odpowiada.

W skutek tego poręczenia wydałem kupującemu 10 korcy pszenicy, przyczem cena kupna na kwotę 110 złr. w. a. umówioną, a teraźniejszą za dni 30 od dnia oznaczonym został.

Przytoczone tu okoliczności udowadniam przysięgą główną, którą panu Michałowi N. w razie zaprzeczenia tychże faktów przekazuję w formie przeczącej, a w wypadku odkazania przyjąć jestem gotów w formie twierdzącej.

Gdy więc pan Samuel N. powyższej ceny kupna 110 złr. dotychczas mi nie zapłacił, gdy dalej obecne miejsce pobytu jego jest mi niewiadomem, gdy wreszcie i pan Michał N. pomimo zaręczenia swego tejsze kwoty 110 złr. zapłacić mi nie chce, przeto upraszam:

Świętny Sąd raczy, po przeprowadzeniu postępowania sumarycznego zawyrokować:

Pozwany Michał N. winien jest jako ręczyciel i wypłataca za Samuela N. zapłacić mi powyższą cenę kupna w kwocie 110 złr. w. a. z procentem 6 od sta od dnia wytoczenia pozwu bieżącym i kosztami sądowymi przy końcu sporu obliczyć się mającemi.

Kozłów dnia 1. Lutego 1872.

Paweł N.

(Zewnątrz)

Do Świętnego c. k. Sądu powiatowego w Kozłowie.

Pozew

Pawła N. gospodarza w Kozłowie

przeciw

Michałowi N. szynkarzowi w Kozłowie

o zapłacenie zaręczonej kwoty 110 złr. w. a. z przyn.

Podwójnie.

XIV. Wzór pozwu o oddanie dożywocia.

(Wewnątrz)

Świętny c. k. Sądzie powiatowy!

A. Ustępem Smym kontraktu A. z dnia 1. Lipca 1869 postanowionem zostało, iż kupiciel realności Nr. 20. w Przemyślanach pan Jan N. obowiązany jest dostarczyć mi tytułem dożywocia co-rocennie, a mianowicie każdego 1. Listopada 3 sagi miękkiego drzewa opałowego, 2 korcy pszenicy, 4 korcy żyta, 2 korcy jęczmienia, 4 korcy ziemniaków i 2 kopy kapusty.

Ponieważ jednak pan Jan N. namienionych przedmiotów za rok 1871 mi nie dostawił, przeto zważywszy okoliczność, iż zamiast należącego mi się za rok 1871 zaległego dożywocia w naturze, gotów jestem przyjąć równą wartość onegoż w kwocie 78 złr. wał. a. — upraszam:

Świętny c. k. Sąd powiatowy raczy po przeprowadzonem sumarycznem postępowaniu zawyrokować:

Pozwany Jan N. winien jest należące mi się z mocy kontraktu dtto 1. Lipca 1869 dożywocie za rok 1871 w naturze, a mianowicie: 3 sagi miękkiego drzewa opałowego, 2 korcy pszenicy, 4 korcy żyta, 2 korcy jęczmienia, 4 korcy ziemniaków i 2 kopy kapusty, — dostawić mi w dniach 14 pod surowością egzekucyi i zwrócić mi w tym samym czasie kosztą sądowe później obliczyć się mające.

Przemyślany 1. Lutego 1872.

Mateusz N.

(Zewnątrz)

Do Świętnego c. k. Sądu powiatowego w Przemyślanach.

Pozew

Mateusza N. w Przemyślanach pod Nr. 20. zamieszkałego

przeciw

Janowi N. gospodarzowi gruntowemu w Przemyślanach pod Nr. 20.

o oddanie czyli dostawienie zaległego dożywocia w naturze i o zaprowadzenie postępowania sumarycznego.

Podwójnie 1 załącznik w odpisie.

XV. Wzór pozwu o zwrócenie przedmiotów do przechowania oddanych.

(Wewnątrz)

Świętny c. k. Sądzie powiatowy!

Stempel 12 ct.

Dnia 15. Lutego b. r. wstąpiłem do pana Samuela N. gospodarza domu gościnnego „pod jeleniem“ zwanego i oddałem mu w przechowanie mój surdut zimowy z brunatnego tyflu, tudzież płaszcz z szarego sukna.

W razie zaprzeczenia tych faktów przez pozwanego Samuela N., udowadniam takowe przysięgą główną, którą w razie przeczenia w formie przeczącej mu przekazuję, — a w razie odkazania w formie twierdzącej złożyć jestem gotów.

Chcąc odjechać, zażądałem po upływie dni 6 od pana Samuela N. wydania mi danych mu w przechowanie przedmiotów, a mianowicie surduta z brunatnego tyflu i płaszcza z szarego sukna, pan Samuel N. odpowiedział mi na to, iż nie przypomina sobie więcej czy odemnie podobne przedmioty w przechowanie odebrał.

Ponieważ więc pan Samuel N. powyższy surdut zimowy z brunatnego tyflu i płaszcz z szarego sukna stanowczo oddać mi się wzbrania, przeto z uwagi, iż namieniony surdut ma wartość 16 złr., zaś płaszcz 25 złr., tudzież z dalszej uwagi, iż zamiast surduta i płaszcza w naturze, gotów jestem przyjąć kwotę 41 złr. w. a. — upraszam:

Świętny Sąd raczy po przeprowadzaniu postępowania sumarycz-

Pozwany Samuel N. winien jest zwrócić mi dany mu w przechowanie surduta zimowy z brunatnego tyflu, tudzież płaszcz z szarego sukna w dniach 14 pod surowością egzekucyj i w tym samym czasie zapłacić mi kosztu sporu, swego czasu obliczyć się mające.

Przemyśl, dnia 28. Lutego 1872.

Piotr N.

(Wewnątrz)

Do Świątynego c. k. Sądu powiatowego w Przemyślu.

Pozew

Piotra N. ajenta w Krakowie
przeciw

Samuelowi N. gospodarzowi w Przemyślu „pod jeleniem,”

o zwrócenie surduta zimowego z brunatnego tyflu i płaszcza z szarego sukna w wartości 41 złr. w. a. z przynależnościami, tudzież o zaprowadzenie postępowania sumarycznego.

Podwójnie.

XVI. Pozew o zapłacenie czynszu.

(Wewnątrz)

Świątyni c. k. Sądzie powiatowy!

Wypuściłem panu Grzegorzowi N. mieszkanie w realności mej pod Nr. 20 w Żółkwi położonej, składające się z 3 pokoi, jednej kuchni, drewni i piwnicy za dobrowolnie między nami umówiony czynsz roczny 180 złr. w. a., płatny w półrocznych, każdego ostatniego Czerwca i ostatniego Grudnia uścić się mających ratach po 90 złr. w. a.

W razie zaprzeczenia przez pozwanego tych okoliczności przekazuje mu przysięgę główną w formie przeczącej, którą w razie odkazania złożyć się oświadczam w formie twierdzącej.

Gdy atoli pozwany przypadający za czas od 1. Lipca 1871 do ostatniego Grudnia 1871 półroczny czynsz w kwocie 90 złr. dotychczas mi nie zapłacił, przeto zapożyczam go przed Świątyni Sąd z prośbą:

Raczy Świątyni Sąd po przeprowadzeniu postępowania sumarycznego orzec:

Pozwany winien jest zapłacić mi przypadający za czas od dnia 1. Lipca 1871 do 1. Grudnia 1871 czynsz półroczny w kwocie 90 złr. z procentem 6 od sta od dnia 1. Stycznia 1871 aż do dnia rzeczywistej zapłaty bieżącym, w dniach 14 pod surowością egzekucyj, jak niemniej zwrócić mi kosztu sporu swego czasu obliczyć się mające.

Żółkiew dnia 15. Lutego 1872.

Ignacy N.

(Zewnątrz)

Do Świątynego c. k. Sądu powiatowego w Żółkwi.

Pozew

Ignacego N. właściciela realności pod Nr. 20 w Żółkwi
przeciw

Grzegorzowi N. prywatnemu w Żółkwi

o zapłacenie czynszu półrocznego w kwocie 90 złr. w. a. z przynależnościami.

Podwójnie.

XVII. Wzór pozwu o zapłacenie czynszu dzierżawnego.

(Wewnątrz)

Świątyni c. k. Sądzie powiatowy!

Stempel 36 ct.

Za świadectwem kontraktu dzierżawy z dnia 1. Listopada 1869 A. ut A. wydzierżawił p. Franciszek N. gospodarz w Horyńcu u mnie z gruntu mego dominikalnego „Nowiniec” zwanego pod Nr. kat. 112 w . . . położonego, parcelę w objętości 12 morgów 634 sążni, na czas od 1. Listopada 1869 aż do ostatniego Października 1872 za dobrowolnie umówiony raznie płacić się mający czynsz dzierżawny 72 złr. w. a., obowiązując się zarazem płacić mi czynsz ten do rąk własnych w Horyńcu, to jest w miejscu zamieszkania mego.

Poniżej przytoczone okoliczności udowadniam przysięgą główną, którą panu Franciszkowi N. w razie zaprzeczenia tychże faktów w formie przeczącej przekazuję, a w razie odkazania złożyć się oświadczam takową w formie twierdzącej.

Ponieważ pozwany czynszu dzierżawnego za czas od 1. Listopada 1870 do ostatniego Października 1871 w kwocie 72 złr. w. a. dotychczas mi nie uścił i takowego wbrew kilkukrotnych upomnień uścić się wzbrania, przeto zmuszonym jestem zapoznać go przez mego ut B. wykazanego pełnomocnika przed Świątyni Sąd z prośbą:

Świątyni Sąd raczy w skutek pozwu tego terminu wyznaczyć i po przeprowadzeniu postępowania sumarycznego zawyrokować:

Pozwany Franciszek N. winien jest zapłacić mi zaległy czynsz dzierżawny za czas od 1. Listopada 1870 do ostatniego Października 1871 w kwocie 72 złr. z tytułu wydzierżawionej u mnie parceli pod 1. kat. 112 w Horyńcu położonej dwanaście morgów, sześćset trzydzieście cztery kwadr. sążni obejmującej, a do gruntu mego pod tym samym numerem położonego, należącej, wraz z procentem po 6 od sta, od dnia pozwu bieżącym, w dniach 14tu pod surowością egzekucyj i w tym samym czasie zwrócić mi kosztu sporu później obliczyć się mające.

Horyniec 18. Lutego 1872.

Michał N.

(Zewnątrz)

Do Świątynego c. k. Sądu powiatowego w Cieszanowie.

W sprawie dzierżawnej.

Pozew

Ignacego N. właściciela dóbr Horyniec, pod Nrem 42 w Horyńcu przez pełnomocnika Michała N. rządzącego w Horyńcu

przeciw

Franciszkowi N. gospodarzowi w Horyńcu pod Nr. 10 o zapłacenie czynszu dzierżawnego w kwocie 72 złr. w. a. z przynależnościami.

Podwójnie.

7 Załączniki.

XVIII. Wzór pozwu przeciw masie spadkowej o zapłacenie pewnej pretensyi.

(Wewnątrz)

Świętny c. k. Sądzie powiatowy!

A. Jak świadczy kontrakt A. ddto 1. Lutego 1871 przedsięwziętem budowę stodoły na gruncie Pawła N. gospodarza w Lubaczowie.

Jak dalej z ustępu 3go tegoż kontraktu wynika, zobowiązał się Paweł N. tytułem nagrody za wystawienie mu stodoły, zapłacić mi zaraz po ukończeniu wybudowania tejże, kwotę 325 złr. w. a.

Na dniu 15. Września więc oddałem Pawłowi N. wybudowaną już zupełnie stodołę.

Atoli na poczet należącej mi się sumy 325 złr. w. a. zapłacił mi Paweł N. tylko kwotę 220 złr. w. a., resztę zaś w kwocie 105 złr. przyrzekł mi najdalej w dniach 14tu zapłacić.

Paweł N. umarł jednak na dniu 20. Września 1871 a pozostała po nim wdowa Barbara N. oświadczyła się do spadku po Pawle N., a które to oświadczenie uchwala z dnia 18. Października 1871 Nr. 1830 ut B. do wiadomości Sądu przyjęte zostało.

B. Ponieważ co do mego wynagrodzenia za dokonaną robotę dotychczas zaspokojonym nie jestem, przeto z uwagi, iż przeprowadzenie pertraktacyi po ś. p. Pawle N. w Świętnym Sądzie się toczy, upraszam:

Świętny Sąd raczy po przeprowadzeniu postępowania sumarycznego orzec:

Masa spadkowa po ś. p. Pawle N. a względnie Barbara N. jako oświadczona jedyna spadkobierczyni winna jest, należącą mi się za wybudowanie stodoły resztującą kwotę 105 złr. w. a. zapłacić, wraz z procentem po 6 od sta od dnia 16. Września 1871 bieżącym w dniach 14 pod surowością egzekucyi, i zwrócić mi w tym samym czasie koszta sądowe potem obliczyć się mające.

Lubaczów dnia 3. Marca 1872.

Kornel N.

(Zewnątrz)

Do Świętnego c. k. Sądu powiatowego w Lubaczowie!

Pozew

Karola N. budowniczego w Rawie

przeciw

masie spadkowej ś. p. Pawła N. a względnie przeciw wdowie Barbarze N. jako oświadczonej jedynej spadkobierczyni

o zapłacenie resztującej należności w kwocie 105 złr. w. a. z przynależnościami.

Podwójnie.

2 Załączniki w odpisach.

XIX. Wzór pozwu o wyłączenie w drodze egzekucyi zagrabionych przedmiotów.

(Wewnątrz)

Świętny c. k. Sądzie powiatowy!

Stempel 36 ct.

A. Za świadectwem protokołu zajęcia A. ddto 15. Lutego 1871, przedsięwzięto w skutek uchwaly Świętnego c. k. Sądu krajowego jako handlowego we Lwowie ddto 20. Sierpnia 1871 Nr.

B. 24630 ut B. wydanej w sprawie egzekucyjnej Jakóba N. przeciw ojcu memu Michałowi N. o zapłacenie sumy 340 złr. w. a. zpn., — egzekucyjne zajęcia i oszacowanie ruchomości ojca mego Michała N.

W skutek tego więc następujące przedmioty zgrabione i pod pozycyami 1, 2, 3, 4 do protokołu zajęcia wciągnięte zostały, jako to: 1 kanapa, 1 komoda, 6 krzeseł i 1 stół bawialny, wszystko z drzewa orzechowego brunatno politurowanego.

Poszczególnione tu przedmioty są atoli moją wyłączną własnością, gdyż takowe w roku 1870 z mych własnych i oszczędzonych sobie pieniędzy zakupiłem, a zajmując z ojcem mym jedno czyli wspólne mieszkanie, ustawiłem sobie w tymże wspólnym mieszkaniu namienione powyżej sprzęty, nie zrzekając się atoli przez to prawa własności onychże.

Przytoczone tu okoliczności udowadniam świadkami Franciszkiem N. stolarzem we Lwowie i jego czeladnikiem Janem N., ofiarując nadto przysięgę moją uzupełniającą.

Oraz przekazuję pozwanemu przysięgę główną nieodkazalną.

Gdy zatem namienione wyżej przedmioty są moją wyłączną własnością, przeto uzyskana przez przeciwnika egzekucya jest nieważną i nieskuteczną.

W celu zastrzeżenia sobie więc prawa własności tychże sprzętów, upraszam z uwagi na okoliczność, iż gotów jestem zamiast roszczonego sobie tu prawa własności wspomnianych sprzętów, przyjąć kwotę 92 złr. w. a.

Świętny c. k. Sąd powiatowy raczy po przeprowadzeniu postępowania sumarycznego orzec:

1. Iż namienione a w sprawie egzekucyjnej Jakóba N. przeciw Michałowi N. pto. 340 złr. w. a. z przyn. zgrabione i w protokóle zajęcia ddto 15. Lutego 1872 pod pozycyami 1, 2, 3, 4 opisane sprzęty a mianowicie: kanapa, 6 krzeseł, stół bawialny i komoda (wszystko z drzewa orzechowego brunatno politurowanego), — są moją wyłączną własnością i należą zatem do mej dyspozycyi; że dalej

2. uzyskana przez Jakóba N. egzekucya tychże sprzętów jest nieważną i zniesioną zostaje; że wreszcie

3. pozwany winien jest w dniach 14 pod surowością egzekucyi zwrócić mi koszta obecnego sporu później obliczyć się mające.

Janów 15. Stycznia 1872.

Leon N.

Podwójnie. Dwa załączniki w odpisie.

(Zewnątrz)

Do świętnego c. k. Sądu powiatowego w Janowie.

Pozew

Leona N. lekarza w Janowie pod Nr. 18.

przeciw

Jakóbowi N. handlującemu we Lwowie pod Nr. 40^{1/2},
o uznanie własności i wyłączenie z pod egzekucyi
zagrabionych przedmiotów z przyn., tudzież o zaprowa-
dzenie postępowania sumarycznego.

Podwójnie, 2 załączniki w odpisach.

Przy wszystkich pozwach o uznanie własności czyli wyłączenie
z pod egzekucyi zajętych przedmiotów, zauważyć należy w myśl po-
wszechnej ustawy cywilnej co następuje:

§. 269. Dla osób, które same interesami swemi zajmować się i
praw swych same bronić nie mogą, powinien sąd ustanowić kuratora
czyli zastępcę, jeżeli władza ojcowska lub opiekuńcza miejsca nie ma.

§. 370. Kto chce sądownie odzyskać rzecz ruchomą, powinien
tak znamiona jej podać, aby od wszystkich innych podobnych tego sa-
mego gatunku rzeczy mogła być odróżniona.

§. 371. W ogólności zatem rzeczy, które tym sposobem odróżnić
się nie dadzą, jako to: pieniądze pomieszczone z drugimi, lub obligi
na okaziciela wystawione, nie są przedmiotem skargi wydobywczej;
chybaby zachodziły takie okoliczności, z których powód mógłby udo-
wodnić swoje prawo własności, i dla których pozwany powinien był
wiedzieć, iż mu nie służy prawo rzecz tę sobie przywłaszczać.

§. 267. Gdy majątek małoletniego jest tak szczupłym, iż mało
co albo wcale nie da się z niego rocznie oszczędzić, naówczas
opiekunowi, który zachował majątek nienaruszony, lub małoletniemu
przyzwoite obmyślił zaopatrzenie, przynajmniej przy skończeniu opieki
stosowne do okoliczności wynagrodzenie udzielonem być może.

XX. Wzór pozwu względem usprawiedliwienia prenotacyi.

(Wewnątrz)

Świętny c. k. Sądzie powiatowy!

Stempel 36 ct.

- A. Rezolucyą z dnia 2. Marca 1872 Nr. 50. po A. dozwolił świętny
Sąd na mocy listu przeciwnika mego z dnia 1. Października
B. 1871 pod B. na rzecz moją prenotacyę prawa zastawu dla mej
pretensyi 150 złr. w. a. z przyn. w stanie biernym realności
pana Antokiego N. pod Nr. 10. w Rohatynie położonej, — którą
to prenotacyę niniejszem usprawiedliwiam:

Na dniu 20. Czerwca 1861 r. wypożyczyłem panu Antoniemu N.
gotówkę kwotę 150 złr. w. a., otrzymawszy od pana Antoniego N.
przrzeczenie, iż zwróci mi kwotę tę najdalej za 6 tygodni.

Gdy atoli zapłata namienionej kwoty na dniu 20. Sierpnia 1871
nie nastąpiła, przeto wysłałem do pana Antoniego N. list upominający.

- B. W odpowiedzi na list ten otrzymałem od niego list B., w któ-
rym pan Antoni N. przyznaje, iż otrzymał odemnie tytułem po-
życzki kwotę 150 złr. w. a. i obiecuje powtórnie takową osta-
tniego Grudnia 1871 z pewnością mi zapłacić.

Gdy jednak pan Antoni N. pomimo dozwolonej mu zwłoki, dłu-
żnej kwoty dotychczas mi nie uiszczył, gdy dalej powziąłem przekonanie,
iż jego stosunki majątkowe znajdują się w nader złym stanie, przeto
chcę pretensyę mą zabezpieczyć, proszę świętnego Sądu o prenotacyę.

Nie otrzymawszy jeszcze do dziś dnia mej pretensyi, upraszam:

Świętny c. k. Sąd powiatowy raczy łaskawie po przeprowa-
dzeniu postępowania sumarycznego orzec:

Uzyskaną na mocy rezolucyi z dnia 2. Marca 1872 Nr. 50. pre-
notacyę prawa zastawu dla pretensyi 150 złr. w. a. z przyn. w stanie
biernym realności Nr. 140. w Rohatynie uważa się jako usprawiedli-
wioną, że zatem:

1. Uzyskane warunkowe prawo zastawu przejść ma w bezwa-
rankowe prawo zastawu, że dalej

2. pozwany Antoni N. winien jest dłużną mi kwotę 150 złr.
w. a. z procentem 6 od sta od dnia 1. Stycznia do dnia rzeczywistej
zapłaty bieżącym zapłacić mi w dniach 14 pod rygorem egzekucyi,
tudzież w tym samym czasie zwrócić mi kosztą sporu swego czasu
obliczyć się mające.

Rohatyn dnia 3. Maja 1872.

Franciszek N.

(Zewnątrz)

Do Świętnego c. k. Sądu powiatowego w Rohatynie.

Pozew

Franciszka N. stolarza w Złoczowie

przeciw

Antoniemu N. właścicielowi realności w Rohatynie
o usprawiedliwienie prenotacyi i zwrócenie po-
życzki w kwocie 150 złr. w. a.

Podwójnie. Dwa załączniki w odpisie.

XXI. Wzór pozwu o wydanie darowanego przedmiotu.

(Wewnątrz)

Świętny c. k. Sądzie powiatowy!

Stempel 36 ct.

- A. Kontraktem darowizny A. dtto 15. Sierpnia 1871 oświadczył
Michał X., iż obdarza mię swym wierzchowcem (brunatnym
ogrom bez bliższego opisanie).

Ustępem 3cim namienionego kontraktu postanowiono, iż oddanie
darowanego mi wierzchowca nastąpić ma na dniu 1. Listopada 1871.

Gdy więc termin ten już upłynął, a pan Michał X. darowizny
tej wcale nie uznaje, przeto upraszam z uwagi na okoliczność iż go-
tów jestem zamiast namienionego wierzchowca przyjąć kwotę, 200 złr.

Światny c. k. Sąd powiatowy raczy po przeprowadzeniu postępowania sumarycznego orzec:

Pozwany Michał X. winien jest darowanego mi w skutek kontraktu darowizny z dnia 15. Sierpnia 1871 wierzchowca (brunatnego ogra bez dalszego opisu) wydać w dniach 14 pod surowością egzekucyi i w tym samym czasie kosztu sporu mi zwrócić.

Żółkiew dnia 2. Marca 1872.

Bolesław X.

(Zewnątrz)

Do światnego c. k. Sądu powiatowego w Żółkwi.

Pozew
Bolesława X. lekarza w Żółkwi
przeciw

Michałowi X. właścicielowi realności w Żółkwi pod Nr. 40.

o wydanie darowanego wierzchowca z przyn. z prośbą o zaprowadzenie postępowania sumarycznego.

Pódwójnie. 1 załącznik w odpisie.

XXII. Wzór pozwu kupca o zapłacenie pewnej kwoty, z tytułu na borg branych towarów pochodzącej.

(Wewnątrz)

Światny c. k. Sądzie powiatowy!

Pan Antoni N. pobrał u mnie na borg przez czas od dnia 1. Października 1871 do końca Lutego 1872 po części sam, po części przez swą służbę, różne towary za łączną kwotę 163 złr. 80 ct. w. a.

W razie zaprzeczenia przez p. Antoniego N. powyższych okoliczności przekazuję mu przysięgę główną w formie przeczącej, którą w razie odkazania złożę jestem gotów w formie potwierdzającej.

Gdy pozwany pomimo kilkukrotnych upomnień dłużnej mi kwoty 160 złr. 80 ct. w. a. zapłacić nie chce, przeto upraszam:

Światny c. k. Sąd powiatowy raczy po przeprowadzonem sumarycznem postępowaniu zawyrokować:

Pozwany Antoni N. winien jest dłużną mi z tytułu na borg branych towarów kwotę 163 złr. 80 ct. w. a. z procentem 6 od sta od dnia pozwu aż do dnia rzeczywistej zapłaty bieżącym, tudzież kosztami sądownemi, zapłacić mi w dniach 14 pod surowością egzekucyi.

Lwów dnia 6. Marca 1872.

Franciszek N.

(Zewnątrz)

Do Światnego c. k. Sądu powiatowego miejsko-delegowanego we Lwowie.
Sekeya I.

Pozew
Franciszka N. kupca we Lwowie pod Nr. 140^{1/2}
przeciw
Antoniemu N. krawcowi we Lwowie pod Nr. 180^{3/4}
o zapłacenie sumy 163 złr. 80 ct. w. a.

XXIII. Pozew febrykanta przeciw kupcowi.

(Wewnątrz)

Światny c. k. Sądzie krajowy jako handlowy i wekslowy.

A. Za świadectwem wyciągu A. wyjętego z mej w największym porządku prowadzonej księgi handlowej, której treść gotów jestem stwierdzić przysięgą uzupełniającą i szacunkową, dłużnym mi pozostał p. Ignacy N. kupiec we Lwowie kwotę 109 złr. w. a.

Stojąc z nim od dłuższego czasu w stosunkach handlowych, sprzedam mu na borg i p. zesałem w tym czasie następujące ilości kawy na kredyt:

Dnia 10. Sierpnia 1871 dwa cetnary za . . .	100 złr.
dnia 5. Grudnia 1871 jeden cetnar za . . .	65 "
dnia 12. Lutego 1872 dwa cetnary za . . .	164 "
Łącznie więc za . . .	429 złr.

Okoliczności te udowadniam przysięgą główną odkazalną w formie przeczącej.

Na poczet sumy tej uiścił pozwany na dniu 12. Listo-

pada 1861 kwotę . . .	200 złr.
na dniu 1. Stycznia 1872 . . .	120 "

Razem przeto . . . 320 złr.

w skutek czego też jeszcze resztująca suma 109 złr. w. a. w wyciągu A. na mą rzecz przypada.

Gdy więc pozwany kwoty tej dobrowolnie zapłacić nie chce, przeto upraszam z uwagi na okoliczność, iż pozwany kupił u mnie kawę jako kupiec w celu dalszej wyprzedaży.

Światny c. k. Sąd krajowy jako handlowy raczy po przeprowadzeniu postępowania sumarycznego orzec:

Pozwany Ignacy N. winien jest dłużną z tytułu wziętej u mnie na borg kawy resztującą kwotę 109 złr. w. a. zapłacić mi wraz z procentem 6 od sta od dnia pozwu aż do dnia rzeczywistej zapłaty bieżącym w dniach 14tu pod rygorem egzekucyi, i w tym samym czasie zwrócić mi kosztu sporu.

Tryest dnia 1. Marca 1872.

Kamil N.

(Zewnątrz)

Do Światnego c. k. Sądu krajowego jako handlowego i wekslowego we Lwowie.

Pozew
Kamila N. fabrykanta cukru i kupca w Tryeście
przeciw

Ignacemu N. kupcowi we Lwowie pod Nr. 140^{1/2}
o zapłacenie sumy resztującej 109 złr. w. a. zpn.

Pódwójnie. 1 Załącznik w odpisie.

XXV. Wzór pozwu kupca o odebranie sobie kupionych towarów i zapłacenie za nie ceny kupna.

(Wewnątrz)

Światny c. k. Sądzie obwodowy jako handlowy!

A. Listem A. z dnia 24. Września 1871 przyjął pan Jakób N. ode mnie w skutek oferty mej ddo 22. Września 1871 dostarczenie mu 8 cetnarów oliwy, cetnar po 30 złr. 80 ct. licząc.

Dostarczenie to nastąpić miało w 3 terminach, mianowicie: na dniu 1. Października 1871, 3 cetnary; dnia 15. Grudnia 1871, 2 cetnary a 15. Stycznia 1872, 3 cetnary, zaś zapłata ceny kupna w kwocie 246 złr. 40 ct. nastąpić miała zaraz po ostatniem dostarczeniu.

Przyjawszy tę propozycję dostarczyłem pozwanemu dnia 1. Października 1871 trzy, 15. Grudnia 1871 dwa i 15. Stycznia 1872 trzy cetnary oliwy.

Pozwany Jakób N. obowiązany był przeto przyjąć przesłaną mu oliwę i zapłacić mi przypadłą cenę kupna w kwocie 249 złr. 40 ct. w. a.

B. Atoli listem ddo 28. Stycznia 1872 ut B. oświadczył mi pozwany, iż przesłaną mu a na stacyi kolei żelaznej w Przemyśle stojącą oliwę nie przyjmuje, że zatem przypadłej ceny kupna mi nie zapłaci i że wreszcie oliwę do mej dyspozycji zostawia.

Ja jednakowoż żądam, by pozwany, który jako kupiec namienioną oliwę zamówił u mnie li tylko w celu dalszej wysprzedaży, dotrzymał kontraktu ze mną zawartego, w skutek czego upraszam:

Światny c. k. Sąd obwodowy jako handlowy raczy, po przeprowadzeniu postępowania sumarycznego orzec:

1. Iż pozwany winien jest przesłać mu pod jego adresem a na stacyi kolei żelaznej w Przemyśle zostające 8 cetnarów oliwy przyjąć w dniach 14tu pod surowością egzekucyi, że zatem dalej

2. obowiązany jest zapłacić mi cenę kupna w kwocie 249 złr. 40 ct. w. a. wraz z procentem 6% od dnia 16. Stycznia 1872 aż do dnia rzeczywistej zapłaty bieżącym, wreszcie

3. że winien jest zwrócić mi kosztu sporu swego czasu obliczyć się mające.

Berno 10. Kwietnia 1872.

Karol N.

(Zewnątrz)

Do Świątnego c. k. Sądu obwodowego jako handlowego w Przemyśle.

Pozew

Karola N. kupca w Bernie przeciw

Jakobowi N. kupcowi w Przemyśle Nr. 240

o odebranie sobie dostarczonych 8 cetnarów oliwy i zapłacenie ceny kupna w kwocie 249 złr. 40 ct. w. a.

Podwójnie. 2 Załączniki w odpisie.

XXVI. Wzór pozwu o zwrot czyli wynagrodzenie szkody.

(Wewnątrz)

Światny c. k. Sądzie powiatowy!

Stempel 36 ct.

A. Wyrokiem karnym A. ddo 10. Sierpnia 1871 Nr. 2160 uznał Światny Sąd Samuela W. winnym przestępstwa cielesnego uszkodzenia na mej osobie w skutek silnego uderzenia łaską działałego, przez co też na stosowną karę skazanym został.

Atoli co do podniesionych pretensyj mych o wynagrodzenie szkody za ubytek zarobku i za poniesiony ból, odesłał mnie Światny Sąd do drogi prawa.

Z powodu więc poniesionych a przez pozwanego mi wyrządzonych uszkodzeń cielesnych, czułem przez dni ośm mocny ból głowy, w skutek czego także przez cały ten czas niezdolny byłem do zarobku, co zresztą dowodzę świadectwem lekarskim B., tudzież świadkami Karolem B. i Józefem B. lekarzami we Lwowie pod Nr. 40 zamieszkałymi, jak niemniej przysięgą moją uzupełniającą w formie potwierdzającej, i główną odkazalną w formie przeczącej.

B. Tytułem wynagrodzenia za wycierpiany ból żądam kwotę 40 złr. w. a., zaś tytułem odszkodowania za 8-dniowy uszczerbek zarobkowy kwotę 12 złr., bowiem jako stolarz z profesyi zarabiam sobie dziennie w przecięciu licząc najmniej 1 złr. 50 ct.

Wysokość tychże kwot udowadniam rzeczoznawcami tudzież przysięgą szacunkową.

Gdy pozwany powyższego wynagrodzenia w kwocie 52 złr. w. a. dobrowolnie zapłacić mi niechce, przeto pozywam go przed Świątny Sąd z prośbą:

Światny Sąd powiatowy raczy po przeprowadzeniu postępowania sumarycznego orzec:

Pozwany Samuel N. winien jest tytułem wynagrodzenia za wycierpiany ból tudzież tytułem odszkodowania za 8-dniowy uszczerbek zarobkowy zapłacić mi kwotę 52 złr. w. a. z procentem 6% od dnia pozwu aż do dnia rzeczywistej zapłaty bieżącym w dniach 14tu pod surowością egzekucyi, tudzież zwrócić mi kosztu sporu później obliczyć się mające.

Dobromil 20. Marca 1872.

Karol N.

(Zewnątrz)

Do Świątnego c. k. Sądu powiatowego w Dobromilu.

Pozew

Karola N. stolarza w Drohobyczu Nr. 140 przeciw

Samuelowi N. w Dobromilu Nr. 48

o wynagrodzenie szkody w kwocie 52 złr. w. a.

Podwójnie. 2 Załączniki w odpisach.

Adwokat Domowy.

40

XXVII. Wzór pozwu o zwrócenie zadatku w podwójnej wysokości.

(Wewnątrz)

Światny c. k. Sądzie powiatowy!

Stempel 36 ct.

Pan Piotr B. wypuścił mi w najem mieszkanie w rzeczywistości swej pod Nr. 27²/₄ we Lwowie na pierwszym piątrze położone, składające się z 3 pokoi, jednej kuchni, drewni, piwnicy i strychu, który to najem z dniem 1. Stycznia 1872 zaczął się miał.

Na znak zawarcia kontraktu wręczyłem panu Piotrowi B. na jego żądanie tytułem zaliczki kwotę 50 złr. w. a.

Powyższe okoliczności dowodzę świadkiem Józefem B. złotnikiem we Lwowie pod Nr. 48³/₄ tudzież przysięgą uzupełniającą.

Gdy więc na dniu 1. Stycznia b. r. do tak najętego mieszkania sprowadzić się chciałem spostrzegłem niestety ku memu największemu zdziwieniu, iż Pan Piotr B. mieszkanie to innemu wynajął, i że tenże do mieszkania już się sprowadził.

Gdy przeciwnika o wyjaśnienie tej zagadki zapytałem, odrzekł tenże, iż będąc właścicielem realności może uczynić z takową co mu się podoba. Gdy nadto wzbrania się oddać mi otrzymany zadatek, w podwójnej wysokości to jest w kwocie 100 złr. przeto zmuszony jestem zapoznać go przed Światny Sąd z prośbą:

Światny Sąd raczy po przeprowadzonym sumarycznym postępowaniu zawyroковать:

iż zapozwany Piotr B. winien jest zwrócić mi otrzymany odemnie przy zawarciu kontraktu najmu zadatek 50 złr. w podwójnej wysokości mianowicie: kwotę 100 złr. z procentem 6 od sta od dnia pozwu aż do dnia rzeczywistej zapłaty bieżącym, tudzież kosztą sądowe później obliczyć się mające w dniach 14tu pod rygorem egzekucyi.

Lwów 20. Stycznia 1872.

Michał B.

(Zewnątrz)

Do Światnego c. k. Sądu powiatowego miejsko-delegowanego Sek. I. we Lwowie.

Pozew

Michała B. ajenta pod l. 83³/₄ we Lwowie zamiesz. kałego

przeciw

Piotrowi B. właścicielowi realności Nr. 27. 2ga część we Lwowie

o zapłacenie podwójnego zadatku w kwocie 100 złr. z przyn.

Podwójnie.

XXVIII. Pozew o wystawienie pokwitowania.

(Wewnątrz)

Światny c. k. Sądzie powiatowy!

36 ct. stempel.

A. Dekretem dziedzictwa A. dtto 10. Maja 1871 Nr. 580. przyznano mnie jako jednemu spadkobiercy ś. p. ojca mego Franciszka N.

cały po tymże pozostały spadek, kładąc atoli na mnie obowiązek spłacenia długów masalnych i legatów.

Pannu Józefowi N. należy się ze spadku namienionego zapis w kwocie 150 złr., którą to sumę na dniu 15. Listopada 1871 w gotówce mu doliczyłem.

Powyż przytoczone okoliczności udowadniam w razie zaprzeczenia takowych przez pozwanego przysięgą główną, w formie przeczącej mu przekazaną a w razie odkazania przyjmuję przysięgę główną w formie potwierdzającej.

W celu wykazania się, iż legat powyższy rzeczywiście zaspokoilem, potrzebuję koniecznie pokwitowania, którego wystawić pozwany stanowczo się wzbrania. W skutek czego upraszam z uwagi na okoliczność, iż gotów jestem zamiast tegoż pokwitowania przyjąć kwotę 150 złr. w. a.

Światny c. k. Sąd powiatowy raczy po przeprowadzeniu postępowania sumarycznego zawyroковать:

Pozwany Józef N. winien jest pod surowością egzekucyi wystawić mi pokwitowanie na to, iż zapłaciłem ze spadku ś. p. ojca mego Franciszka N. zapisany mu legat w kwocie 150 złr. w. a., tudzież że winien jest zapłacić mi kosztą sporu.

Sanok dnia 30. Marca 1872.

Karol N.

(Zewnątrz)

Do światnego c. k. Sądu powiatowego w Sanoku.

Pozew

Karola N. kupca w Sanoku

przeciw

Józefowi N. nauczycielowi w Sanoku

o wystawienie pokwitowania na 150 złr. opiewającego, tudzież o zaprowadzenie postępowania sumarycznego.

Podwójnie. 1 załącznik w odpisie.

XXIX. Wzór pozwu o wykonanie roboty.

(Wewnątrz)

Światny c. k. Sądzie powiatowy!

Stempel 36 ct.

Zawarłem z panem Jakóbem X. umowę w ten sposób, iż tenże realność mą pod Nr. 120. tu położoną pokryć mi miał blachą. Na znak zawarcia umowy wręczyłem panu Jakóbowi X. zaliczkę w kwocie 100 złr. w. a.

Okoliczności tu naprowadzone udowadniam przysięgą główną odkazalną.

Gdy jednak pozwany roboty tej dotychczas nie wykonuje, przeto upraszam z uwagi na okoliczność, iż gotów jestem miasto roboty tej przyjąć kwotę 200 złr. w. a.

Światny Sąd raczy po przeprowadzeniu postępowania sumarycznego orzec:

Pozwany Jakób X. winien jest w terminie sądownie oznaczyć się mającym pokryć dach realności mej pod Nr. 120. w Stanisławowie położonej blachą, a to pod surowością egzekucyi, tudzież zwrócić mi kosztą sądowe.

Stanisławów 20. Kwietnia 1872.

Ignacy X.

(Zewnątrz)

Do Świetnego c. k. Sądu powiatowego miejsko-delegowanego w Stanisławowie.

Pozew

Ignacego X. właściciela realności pod Nr. 120. w Stanisławowie

przeciw

Jakóbowi X. blacharzowi pod Nr. 80. w Stanisławowie

o pokrycie blachą dachu realności pod Nr. 120. w Stanisławowie, tudzież o zaprowadzenie postępowania sumarycznego.

Podwójnie.

Dokąd pozew wnieść należy.

Pozew, tudzież każde sądowe podanie wnieść należy do protokołu podawczego owego sądu przed który należy.

Protokół podawczy otwarty jest codziennie od godziny 8mej do 11tej przed południem i od 3ciej do 5tej godziny po południu, zaś w dnie świąteczne lub w niedzielę li tylko od godziny 8mej do 11tej rano a od 3ciej do 4tej po południu.

Każde do protokołu podawczego wniesione podanie zaopatrzonym bywa liczbą porządkową protokołu podawczego, każda podająca strona żądać więc może, by numer ten czyli liczba w jego obecności od prowadzącego dziennik podawczy na podaniu umieszczonym został.

Chcąc udowodnić, iż podanie do sądu rzeczywiście wniesionem zostało, można od prowadzącego dziennik podawczy wymagać potwierdzenia, które uskutecznia się zwykle na odpisie rubra dotyczącego podania.

W razie przesłania pocztą pewnego podania, takowe li tylko w okładce (kopercie) przesłać można. Na adresie wyraźnie wypisać należy instancję i siedzibę sądu n. p. „Do Świetnego c. k. Sądu powiatowego miejsko-delegowanego w Przemyśle.”

Zapieczętować kopertę taką należy nie opłatkiem lecz lakiem, przycisnąwszy nań swą pieczęć.

Koszta przesyłki pocztowej czyli porto uiścić winien nadawca zaraz przy nadaniu listu, gdyż przesyłki nieopłacone (franko) Sąd nie przyjmuje.

Zwrócić nam tu wypada uwagę szanownych czytelników na to, iż podania większy walor mające, mianowicie których zagubienie pociągnęłoby za sobą dla nadawcy nader nieprzyjemne skutki i niekorzyści, — nadać należy za recepisem nadawczym (rekomendacją).

Jak postąpić sobie ma powód, a jak pozwany przy terminach.

W postępowaniu sumarycznem wyznacza Sąd na każdy pozew termin, na którym obie strony albo osobiście albo też przez pełnomocnika stawić się mają.

Odroczenie terminu wtedy tylko ma miejsce, jeżeli tego zachodzi konieczna potrzeba, to jest, jeżeli co do rozprawy zachodzi przeszkoda w żaden sposób usunąć się nie dająca, albo też, jeżeli obie strony własnoręcznie spisaną prośbą, lub też ustnie przed sądem takowego żądają, nakoniec także w tym razie, jeżeli jedna strona o odroczenie terminu uprasza.

XXX. Wzór podania jednej strony o odroczenie terminu.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie!

Stempel 36 ct.

- A. Rezolucją A. dtdo 15. Stycznia 1872 Nr. 340 wyznaczonym został w sprawie sumarycznej na napisie oznaczonej, — termin na dzień 13. Marca b. r.
- B. Jak świadczy atoli zaświadczenie lekarskie B. cierpię na tak mocne zapalenie gardła, iż słowa przemówić w stanie nie jestem. Niemożebną mi jest zatem rzeczą stawać przed sądem do rozprawy.

W skutek tej słabości gardłowej nie mogę nawet pełnomocnikowi potrzebnych udzielić instrukcyj.

Gdy zatem co do rozprawy tej zachodzi przeszkoda w żaden sposób usunąć się nie dająca, przeto proszę:

Świetny c. k. Sąd powiatowy raczy w skutek rezolucyi z dnia 15. Stycznia b. r. na dzień 13. Marca termin do rozprawy postanowiony na dni 30 odroczyć.

Sokal dnia 8. Marca 1872.

Franciszek N.

(Zewnątrz)

Do Świetnego c. k. Sądu powiatowego w Sokalu.

Franciszek N. kowal w Sokalu

przeciw

Janowi N. murarzowi w Sokalu pto. 150 zlr. zpn.

prosi o 30-dniowe odroczenie na 13. Marca

b. r. wyznaczonego terminu z powodu jak wewnątrz.

Podwójnie. 2 załączniki w oryginale.

XXXI. Wzór obustronnego podania o odroczenie terminu.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

Stempel 36 ct.

- A. W myśl załącznika A. dtdo 15. Stycznia 1872 Nr. 340 wyznaczonym został w sprawie sumarycznej zewnątrz oznaczonej termin na dzień 13. Marca 1872 przy tutejszym c. k. Sądzie.

Gdy jednakowoż tak ja jakoteż mój przeciwnik właśnie na dniu tym do Żółkwi na jarmark udać się zamyślamy, przeto podając jako dowód porozumienia się własnoręczny na podaniu niniejszem umieszczony podpis przeciwnika mego; upraszam:

Świetny c. k. Sąd powiatowy raczy wyznaczony wskutek uchwały A. na dzień 13. Marca termin na dni 30 odroczyć.

Sokal 9. Marca 1872.

Jan N.
Franciszek N.

(Zewnątrz.)

Do świetnego c. k. Sądu powiatowego w Sokalu.

Franciszek N., kowal w Sokalu pod Nr. 80.

w porozumieniu

z panem Janem N., stolarzem Nr. 120 w Sokalu.

pto. 80 zlr. z przynu.

prosi o 30 dniowe odroczenie terminu na dzień

13. Marca 1872 wyznaczonego.

Podwójnie, i załącznik w oryginale.

Każda do terminu stająca strona wzięra w cieć Sądu zachować się jak najprzystojniej i z powagą odpowiednią rzeczy, stanowi i miejscu, powinna dalej na wszelkie pytania sędziego jak najdobitniej-
sze dawać odpowiedzi, nie czyniąc najmniejszych zatargów lub wyrzutów co do osobistych stosunków, obyczajów i charakteru przeciwnika,

Pominąwszy atoli, iż podobne zatargi wywierają nietylko zły wpływ lecz także takowe nie działają żadnego pożytecznego dla spornej rzeczy skutku, bowiem służą one temu, który ich unika, w obec Sądu przyzwycie się zachowuje i który jedynie rzecz, o którą mu chodzi ma na oku.

Zwracamy tu uwagę na to, iż każdy Sąd posiada moc i prawo karcie owe strony w drodze dyscyplinarnej karą pieniężną lub stosownym aresztem, które pomimo czynionego napomnienia dalej nieprzystwoicie się zachowują.

Również przysługuje Sądowi prawo, osoby, które w obec niego przyzwycie się nie zachowują, lub które dla swej nieudolności nie są w stanie rzeczy z wszelką jasnością przedstawić, — wydać i polecić im przybranie sobie adwokata.

Szczególniej wystrzegać się należy wpadania przeciwnikowi w słowa.

Człowiek rozumny nawet i wtedy, gdy jego przeciwnik najnieprawdziwsze okoliczności przed sądem wywodzi i twierdzi — zachować powinien spokój umysłu, tylko bacząc na to, by nieprawdziwe twierdzenia przeciwnika swego stanowczo odeprzeć, zważywszy, iż sędzia, chcąc sprawę bezstronnie rozstrzygnąć, obydwie strony dokładnie wysłuchać musi, i że nie głosłowne twierdzenie, lecz tylko takie, które są udowodnione, sprawę rozstrzygają.

Przy rozprawie obie strony równocześnie mówić nie mogą, lecz skoro jedna mówić przestała, druga głos otrzymuje.

Istotne wywody i twierdzenia stron bywają do protokołu dyktowane.

W postępowaniu sumarycznym stara się sąd przy pierwszym terminie nakłonić strony do zawarcia ugody, a gdy do takowej skłonić się nie chcą, tedy do rozprawy przystępuje.

Jeżeli pozwany prawdziwość czyli autentyczność zaskarżonej pretensji przyznaje, tedy rozchodzi się tylko o wydanie wyroku lub o postanowienie terminu zapłaty mocą ugody.

W takim razie więc, to jest w wypadku, gdy pozwany prawdziwość zaskarżonej pretensji przyznaje, korzystniejszym jest zawsze zawarcie ugody sądowej, bowiem przypadające stemple są o wiele mniejsze aniżeli należytości wyroku, dalej, ponieważ na mocy ugody sądowej, zawartej w skutek poprzednio wyniesionego pozwu, uzyskana być może egzekucja, również jak na mocy wyroku.

Jeżeli zaś pozwany zaskarżonej pretensji nie przyznaje i przeciw osnowie lub twierdzeniu pozwu czyni zarzuty, tedy w celu wynurzenia swych zarzutów udać się musi do sędziego z prośbą, by takowe od niego przyjął, oświadczyć dalej musi, czy przekazaną mu przysięgę główną przyjmuje, czyli też takową przeciwnikowi swemu odkazuje, również oświadczyć winien, czy powołane przez przeciwnika w pozwie dokumenta uznaje za prawdziwe i czy w ogóle przeciw dokumentom tym lub poczynionym przez przeciwnika środkom dowodowym ma coś do zarzucenia.

Gdy cokolwiek w pozwie fałszywie podaniem lub istotną okolicznością zamilczaną została, tedy pozwany na jaw wydać to winien.

Każdą, przez jedną ze stron naprowadzoną okoliczność udowodnić należy, to jest podać należy środek dowodowy, mocą którego prawdziwość okoliczności stwierdzoną być może.

Dowód taki uskuteczniom być może przez przyznanie się przeciwnika, przez dokumenta pisemne, przez świadków, dalej przez naoczne przekonanie się sądu i przez oględziny rzeczoznawców, sądownie przedsięwziąć się mające, w braku zaś dowodów powyższych przez przysięgę.

Każda strona sporna powołująca się na dokument, winna takowy przeciwnikowi swemu na tegoż żądanie przy rozprawie w oryginale do przejrzenia przedłożyć, a gdy tenże prawdziwość dokumentu zaprzecza, tedy takowy w oryginale do protokołu sądowego przedłożonym być musi.

Gdy atoli oryginalny dokument wbrew żądaniu przeciwnika do przejrzenia przedłożonym mu nie został, lub gdy za nieprawdziwy przez przeciwnika uznany dokument do protokołu sądowego nie złożono, tedy w obu tych wypadkach dokument rzeczony jako nigdy nie istniejący uważanym bywa.

Gdy powołujący się na pewny dokument nie posiada oryginału onegoż, lecz tenże znajduje się w przechowaniu sądowym, lub u innej władzy (n. p. protokół sądowy, testament i t. p.), tedy wystarczy, aby strona powołująca się na dokument podała władzę, w której przechowaniu oryginał się znajduje.

Wystawiciel dokumentu, który prawdziwość pisma, podpisu lub własnoręcznego znaku zaprzecza, skazanym bywa na żądanie swego przeciwnika na złożenie przysięgi, iż o ile wie i sobie przypomina dokumentu w mowie będącego ani sam nie podpisał, ani też przez kogo trzeciego do podpisania siebie nie upoważnił. Przysięga ta odkazana nigdy być nie może.

XXXIII. Usprawiedliwienie niebytności a (niewijenie się) na terminie z powodu pomyłki.

(Wewnatrz.)

Stempel 36 ct.

Świetny c. k. Sądzie!

Rezolucją z dnia 15. Stycznia 1872 do l. 580 wydaną, został termin do sumarycznej rozprawy wskutek pozwu strony przeciwnej na dzień 24. Lutego r. b. wyznaczony.

Otrzymaawszy powyższą rezolucję, postanowiłem dzień do rozprawy wyznaczony w mym kalendarzu zaznaczyć, obawiając się, bym przy mej słabej pamięci daty niezapomniał. Zdarzył mi się przy tej czynności nieszczęśliwy wypadek, gdyż dzień terminu zamiast przy 24. Lutym przy 24. Maren zaglądnąłem.

Na dniu 24. Marca udałem się rzeczywiście do Świetnego c. k. Sądu, w którym ku wielkiemu memu zmartwieniu, dowiedziałem się, że mój przeciwnik na termin 24. Lutego przybył i kontumacyę zaskarżył.

Powyżej przytoczone okoliczności zaprzysiędz jestem gotów.

Jako powyżej powiedziano zaniedbałem termin skutkiem łatwej do przebaczenia pomyłki.

Gdy jednakże przeciw skardze mego przeciwnika ważne zarzuty mam do wniesienia, upraszam:

Świetny c. k. Sąd powiatowy, raczy nieobecność moją na terminie, uchwałą z dnia 15. Stycznia 1872 do l. 580, na dzień 24. Lutego b. r. do rozprawy postanowioną, za usprawiedliwioną uznać, od kontumacyi przeciw podpisanemu odstąpić i do rozprawy w sprawie głównej nowy termin postanowić.

W Sanoku 1. Kwietnia 1872.

Karol R,

(Zewnatrz.)

(C. k. Sąd powiatowy w Sanoku.)

Karol R. szewc w Sanoku pod Nr. 40 mieszkający przeciw

Ignacemu N. handlarzowi w Sanoku pod Nr. 130 w sprawie o 136 złr. 48 ct. z. p. n. usprawiedliwia nieobecność na terminie na dzień 24. Lutego wyznaczonym.

Podwójnie. Załącznik A.

Strona, która terminu zaniedbała, ma nawet w tym wypadku, gdyby Sąd nieobecność tejsze jako usprawiedliwioną uznać, przeciwnikowi wszelkie z zaniedbania terminu wynikiłe koszty zwrócić.

Jeżeli żadna ze stron proces wiodących, a zatem ani powód, ani pozwany, przy rozprawie się nie jawną, każdemu z nich przysłuży prawo, o powołenie (reasumowanie) terminu upraszać.

XXXIV. Wzór podania o reasumowanie rozprawy.

(Wewnatrz.)

Świetny c. k. Sądzie!

36 kr. marka.

Rezolucją Świetnego Sądu z dnia 8. Lutego 1872 do l. 960 wydaną, został skutkiem mego pozwu do sumarycznej rozprawy termin na dzień 4. Marca b. r. wyznaczony.

Na dniu 3. Marca b. r. jawił się pozwany przedemną i upraszał, abym mu koszta sądowe oszczędził, i na terminie niestanął, obiecując mi, że zaskarżoną sumę do 18. Marca b. r. zapłaci.

Skutkiem tego zapewnienia niestanąłem na terminie.

Gdy jednakże pozwany przyrzeczenia niewykonał, widzę się zmuszonym upraszać:

Świetny c. k. Sąd raczy termin wyznaczony na 4. Marca b. r. do rozprawy, która się na tym dniu nie odbyła, reasumować i do tejsze nowy termin wyznaczyć.

W Złoczowie dnia 24. Marca 1872.

Michał N.
ulożył sam.

(Zewnatrz.)

(C. k. Sąd powiatowy miejsko-delegowany w Złoczowie.

Michał N. handlarz suknom w Złoczowie przeciw

Józefowi N. krawcowi w Złoczowie

w sprawie o 68 złr. 30 ct. z przyn.

prosi o reasumowanie terminu na dzień 4.

Marca do rozprawy wyznaczonego.

Podwójnie. Załącznik A. w odpisie.

O kosztach sądowych i wyjednanie zastępcy z powodu ubóstwa.

Na zapłacenie kosztów sądowych stronie przeciwnej, skazaną zwykle bywa ta strona, która w procesie upadła, dla stosownych powodów jednakże Sąd koszta sądowe wzajemnie znieść może, t. j. każda strona, własne swe koszty z prowadzeniem procesu połączone ponosić ma. Jak długo proces trwa, każda strona przypadające na nią wydatki stemplowe, tudzież owe koszty i należitości, które sama spowodowała n. p. należitości dla świadków, dla rzeczoznawców z własnego opłacać ma.

Obopólnie spowodowane koszta obydwie strony wspólnie ponoszą, w wątpliwych wypadkach powód koszta zaliczyć ma.

Ku końcu rozprawy może każda ze stron w sporze będących, która zwrotu swych kosztów sporu od przeciwnej strony żądać chce, takowe do protokołu rozprawy podyktować, lub pisemny spis tychże do aktów procesu dołączyć.

Sąd przy wydaniu orzeczenia do zwrotu kosztów sądowych odnoszącego się, postanawia pojedynczo pozycje tychże, dla tej przyczyny spisy kosztów sądowych jedną kolumną niewypełnioną, dla sądowego oznaczenia (zmniejszenia moderacyi) kosztów zawierać ma.

XXXV. Formularz spisu kosztów.

(W sprawach do 50 złr. stempel 10 ct. powyżej 50 złr. — stempel 15 ct.)

S p i s k o s z t ó w

w sprawie Ignacego N. handlującego skórami w Sanoku przeciw Karolowi N. szewcowi w Sanoku o 136 złr. 48 ct. z przyn.

	Policzone		Postanowione	
	złr.	ct.	złr.	ct.
Za ułożenie pozwu	1	80		
„ odpisanie tegoż	—	70		
„ stemple	—	90		
„ odpisanie załączeń i stemple	—	35		
„ stawanie do rozprawy	—	50		
„ stempel do protokołu	—	48		
„ należność od wyroku	1	50		
„ stempel do niniejszego spisu kosztów	—	20		
Razem	7	43		

Ignacy N.

Jeżeli strona we własnej sprawie podania osobiście układa, kwotę wynagrodzenia za to żądać może taką, jaka by do zapłacenia przypadła, gdyby kto trzeci podania układał.

Kto zwrotu kosztów sądowych przed ukończeniem rozprawy nie żąda, lub kto kosztów sądowych Sądowi nie oznajmi, temu takowe przysądzone nie zostaną.

Ktokolwiek z jakiegobądź powodu, przed wydaniem orzeczenia od procesu odstąpi lub skargę cofnie, przeciwnej stronie kosztą powrócić ma.

XXXVI. Formularz odstąpienia od pozwu.

(Wewnątrz)

Światny c. k. Sądzie powiatowy!

36 ct. marka stempl.

Pozwem pod dniem 18. Stycznia 1872 do L. 720. wniesionym, pozwalem p. Marcina N. o zapłacenie ceny kupna, sprzedanego temuż drzewa opałowego w kwocie 180 złr. w. a.

Przekonawszy się jednakże, że od tegoż zapłaty powyższej kwoty żądać niemać prawa, oświadczam niniejszem, że od mego pozwu odstępuję i upraszam:

Światny Sąd raczy to odstąpienie od pozwu do wiadomości przyjąć i przeciwną stronę o tem zawiadomić.

Kołomyja 10. Lutego 1872.

Leopold N.

(Zewnątrz)

Do Świątnego c. k. Sądu powiatowego w Kołomyi.

Leopold N. haldlarz drzewem w Kołomyi pod Nr. 280. przeciw

Marcinowi N. mieszczanowi tamtejszemu pod Nr. 120.

w sprawie o zapłacenie 180 złr. w. a. z przyn.

odstępuje od wytoczonego pod dniem 18. Stycznia 1872 do L. 720. pozwu.

Podwójnie.

Jeżeli strona jest tak ubogą, że jej dochód nieprzenosi dziennego zarobku miejscowego wyrobnika, a jako powód w wytoczyć się mającym procesie wystąpić, lub jako pozwana w wytoczonem już procesie przeciw zaskarżeniu obronę wnieść chce, tedy ma prawo na podstawie należycie wystawionego poświadczenia ubóstwa u Sądu, przed którym pozew wytoczony być ma, lub wytoczonym został, prośbę wnieść, aby teje prawo ubóstwa, to jest uwolnienie od zapłaty stemplowych należności, taks i wydatków na protokoła udzielone, tudzież bezpłatny zastępca (zastępca z urzędu) był nadany.

Jeżeli strona, której prawo ubóstwa udzielone zostało, w dotyczącej sprawie spornej wygra, lub do innego jakiegokolwiek majątku przyjdzie, narosłe należności następnie zwrócić ma.

Podanie o udzielenie prawa ubóstwa, tudzież o nadanie zastępcy z urzędu ma być do tego Sądu wniesione, do którego dotyczący proces należy.

XXXVII. Wzór podania o udzielenie prawa ubóstwa o nadanie zastępcy z urzędu.

(Wewnątrz)

Światny c. k. Sądzie powiatowy!

Bez stemplu.

Podpisany zmuszony jest wytoczyć pozew przeciw panu Franciszkowi N. krawcowi w Żółkwi o zapłacenie należącej się resztującej zapłaty w kwocie 48 złr. z przyn.

A. Jako jednakże Światny Sąd z załączonego pod A. świadectwa ubóstwa przekonać się raczy, nie posiada podpisany żadnego majątku, a dochód mój nie przenosi dziennego zarobku miejscowego wyrobnika.

Nie będąc w stanie należności z prowadzeniem pomienionego procesu połączonych, tudzież honorarium prawnego zastępcy z własnego ponosić, upraszam:

Świetny Sąd powiatowy raczy podpisanemu w zamierzonym procesie przeciw Franciszkowi N. o zapłacenie zaległej u niego rachunkowej zapłaty służbowej w kwocie 48 złr. z przyn. uwolnienie od należności stemplowych i innych danin udzielić, oraz podpisanemu zastępcę z urzędu wyznaczyć.

We Lwowie dnia 15. Marca 1872.

Marya N.

(Zewnątrz)

Świetny c. k. Sąd powiatowy w Żółkwi.

Marya N. służąca we Lwowie pod Nr. 240. 1/2 prosi o udzielenie jej prawa ubóstwa tudzież o nadanie zastępcy z urzędu w zamierzonym procesie przeciw Franciszkowi N. krawcowi w Żółkwi o zapłacenie 48 złr. z przyn.

Pojedynczo. 1 Załącznik oryg. A.

Poświadczenie ubóstwa na którego podstawie podanie o udzielenie prawa ubóstwa wniesione być ma, od miejscowego proboszcza i urzędu gminnego potwierdzone być, oraz przedmiot procesu i nazwisko o przeciwnika zawierać ma.

Jeżeli poświadczenie ubóstwa przez przełożonego gminy wydane zostanie, natenczas miejscowy kapłan takowe potwierdzić winien.

XXXVIII. Wzór poświadczenia ubóstwa, celem wyjednanienia prawa ubóstwa w sprawach spornych.

Poświadczenie ubóstwa.

Bez stempla.

Ze strony podpisanego urzędu parafialnego, poświadcza się niżej zgodnie z prawdą, iż Marya N. niezamężna, służąca tutejsza, żadnego znanego jakkolwiek nazwę noszącego majątku nie posiada, że oprócz swej zapłaty służbowej żadnego innego dochodu nie ma, tudzież że pomieniona zapłata służbowa nie przenosi dziennego zarobku miejscowego wyrobnika.

Poświadczenie to wydaje się Maryi N. w celu wyjednanienia uwolnienia od opłaty należności stemplowych i innych danin, tudzież nadania zastępcy z urzędu, w wytoczyć się mającym przez nią procesie przeciw Franciszkowi N. krawcowi w Żółkwi o zapłacenie zaległej zapłaty służbowej 48 złr. w. a. z przyn.

Lwów dnia 10. Marca 1872.

(Pieczęć urzędu).

Podpis proboszcza.

Powyższe poświadczenie jako zupełnie zgodne z prawdą będące ze strony tutejszego urzędu gminnego się potwierdza.

We Lwowie dnia 10. Marca 1872.

(Pieczęć urzędu).

N. N.

przełożony gminy.

Pod względem wydawania tego rodzaju poświadczeń ubóstwa, zawiera dekret prezydialny nadwornej kancelaryi z 26. Lipca 1840 r. L. 487. następujące postanowienie:

„Osoby, które wydają poświadczenia ubóstwa są obowiązane, dla uniknienia kary ustawą wyznaczonej, o stosunkach majątkowych i zarobkowaniu żądających poświadczenia ubóstwa zupełnie i dokładnie powziąć wiadomości, a na wypadek uzasadnionej wątpliwości o rzetelności okoliczności przez starającego się o poświadczenie ubóstwa podanych, wydania odmówić.“

„Kto poświadczenie ubóstwa, do którego nie miał uprawnienia, zwodniczym lub innym jakim sposobem wyłudził, stał się winnym ukroczenia dochodów skarbowych i karany będzie wedle karnego prawa o nadwergięcie dochodów skarbowych.“

„Zażalenia o odmówienie poświadczenia ubóstwa celem osiągnięcia uwolnienia od opłat stemplowych, mają władze polityczne rozstrzygnąć.“

Strona, która prawo ubóstwa posiada, ma w każdym podaniu, w dotyczącym procesie wniesionem, w miejscu, w którym stemplowa marka przytwierdzoną bywa, słowa „prawo ubóstwa“ umieścić, tudzież dzień wniesienia poświadczenia ubóstwa do Sądu, lub datę i liczbę rezolucyi, którą prawo ubóstwa dozwolone zostało, dodać (n. p. prawem ubóstwa w skutek rezolucyi z dnia 14. Marca 1872 L. 480.)

O przystąpieniu do przysięgi.

Jeżeli wyrok sądowy w sprawie sumarycznie przeprowadzonej, na złożenie przysięgi opiewa, to znaczy, jeżeli orzeczonem zostanie, że dokonany czyn, przysięga udowodniony być ma, tedy w wyroku wyrażone jest, która ze stron spór wiodących, powód lub też pozwany przysięgę złożyć ma, tudzież okoliczności, które zaprzysiężone być mają, gdyż o to czy przysięga odkazalna, czy przysięga, której odkazanie dopuszczonem być nie może przekazaną być ma, orzeczeniu sądowemu jest pozostawione.

W żadnym wypadku odkazanie nie ma miejsca, jeżeli takowe już podczas rozprawy nie nastąpiło.

Każda zatem ze stron spór wiodących, która do przysięgi czy to głównej, czy uzupełniającej lub szacunkowej dopuszczoną została, musi do tejże przystąpić, to znaczy ma Sądowi oznajmić, że oznaczoną przysięgę złożyć chce, a oraz upraszać, aby Sąd termin do złożenia przysięgi wyznaczył.

Podanie to, to jest przystąpienie do przysięgi, ma jednakże w przeciagu 3ch dni po nastąpieniu prawomocności wyroku być wniesionem.

W sumarycznem postępowaniu wyrok ósmego dnia staje się prawomocnym, jeżeli apelacya przeciw temuż nie zostanie wniesioną.

Ostatni dzień do wniesienia podania o termin do przystąpienia do przysięgi w sumarycznem postępowaniu jest dzień 11ty po doręczeniu wyroku. Dzień doręczenia nie liczy się.

Jeżeli zatem wyrok na przeprowadzenie dowodu przez przysięgę opiewający n. p. 4. Marca został doręczonym, prośba o termin

do przystąpienia do przysięgi najpóźniej 15. Marca do Sądu wniesioną być ma.

Zresztą Sąd zwykle w wyroku termin do złożenia przysięgi sam stronom oznacza.

Zaniebanie terminu pociąga utratę dowodu za sobą, a zatem tem samym i upadek sprawy.

W podaniu o termin do złożenia przysięgi ma być dosłownie zawartą formułka przysięgi to jest owo zdanie, które przez złożenie przysięgi udowodnione być ma, a które to zdanie w wyroku wyrażone jest, lub pomieniona formułka przysięgi, jako załącznik do podania załączoną.

Formułka przysięgi zatem, ze zdaniem w wyroku wyrażonem zupełnie zgadzać się ma.

Formułka przysięgi również jak i podanie o termin do złożenia przysięgi przez stronę podpisane być mają.

Stempel do formułki przysięgi, jeżeli takowa jako załącznik dodaną zostanie, wynosi tyle ile stempel załączeń w sporach do wysokości 50 złt. 10 ct. w. a. w sprawach o wyższe sumy 15 ct.

XXXIX. Wzór podania o termin do złożenia przysięgi,

(Wewnątrz)

Świętny c. k. Sądzie powiatowy!

Stempel 36 kr.

- A. Wyrokiem Świętnego Sądu z dnia 10. Lutego 1872 l. 912 A. orzeczonem zostało, iż jestem obowiązany zaskarżoną sumę 180 złr. z procentami zwłoki i kosztami sądowymi natenczas przeciwnej stronie zapłacić jeżeli przysięgi głównej w ten sposób nie złożę, iż nie oświadczyłem, jakoby był ręczycielem i zapłatę za mego brata Floryana N. za dług 180 złr. przez niego u Michała N. zaciągnięty.

Ponieważ przysięgę powyższą z czystym sumieniem złożyć mogę, więc przystępując niniejszem do takowej, załączam formułkę przysięgi w wyroku zawartą B., oraz upraszam:

B. Świętny Sąd powiatowy raczy przystąpienie to do przysięgi wedle formułki w wyroku zawartej do wiadomości przyjąć i do złożenia tejże termin wyznaczyć.

Mościsko 20. Lutego 1872.

Franciszek N.
ułożył sam.

(Zewnątrz)

Do świętnego c. k. Sądu w Mościskach.

Franciszek N. kupiec w Mościskach Nr. 45.

przeciw

Michałowi N. handlarzowi drzewem w Gródku pod Nr. 84. w sprawie o 180 złr. z przyn.

przystępuje do przysięgi głównej w wyroku zawartej i prosi o wyznaczenie terminu do złożenia takowej.

Załącznik A. i B. w oryg.

Wzór formułki przysięgi w powyższej sprawie.

Stempel 15 ct. All. B.

Ja Franciszek N. przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu i Wszechwiedzącemu, iż nie oświadczyłem, jakoby jako ręczyciel i płacący za mego brata Floryana N. pod względem pożyczki 180 złr. w. a., którą tenże od Michała N. zaciągnął, przystąpił.

Tak mi Panie Boże dopomóż.

Franciszek N.

XL. Wzór podania o przystąpienie do przysięgi uzupełniającej.

(Wewnątrz)

Świętny c. k. Sądzie obwodowy!

36 ct. stempel.

Wyrokiem Świętnego Sądu z dnia 2. Lutego 1872 L. 920. orzeczonem zostało, iż p. Paweł N. natenczas podpisanemu zaskarżoną sumę 132 złr. 47 ct. z procentami i kosztami sądowymi zapłacić jest obowiązany, jeżeli podpisany przysięgę uzupełniającą w ten sposób złożę, iż przy kupnie gniadego konia a właściwie klaczy oświadczyłem, iż niżej ceny kupna w sumie 132 złr. 47 w. a. tego gniadego konia nie sprzedam, i że p. Paweł N. na to odpowiedział, iż żadaną cenę kupna w sumie 132 złr. 47 ct. w. a. za gniadą pociągową klacz od niego otrzymam.

Gdy pomienioną uzupełniającą przysięgę z czystym sumieniem złożyć mogę, przystępuję niniejszem do tejże i upraszam, załączając pod B. formułkę przysięgi w wyroku zawartą:

B. Świętny Sąd raczy przystąpienie to do przysięgi uzupełniającej do wiadomości Sądu przyjąć i do złożenia onejże termin wyznaczyć.

Gródek 24. Lutego 1872.

Jan N. ułożył sam.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd powiatowy w Gródku).

Jan N. handlarz koźmi w Gródku pod Nr. 240.
przeciw

Pawłowi N. gospodarzowi tamże pod Nr. 15.
w sprawie o 132 złr. 47 ct. z przyn.

przystępuje do przysięgi wyrokiem A. nakazanej i prosi o wyznaczenie terminu do złożenia tejże.

Podwójnie. Załącznik A. i B. w oryg.

Formułka przysięgi.

Stempel 15 ct. Załącznik B.

Ja Jan N. przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu i Wszechwiedzącemu, iż Pawłowi N. przy sprzedaży gniadej klaczy pociągowej oświadczyłem, że takową niżej ceny kupna w sumie 132 złr. 47 ct.

w. a. nie sprzedam, i że Paweł N. na to oświadczył, że żądane cenę kupna 132 złr. 47 ct. za gniazdą klacz pociągową mnie zapłaci.

Tak mi Panie Boże dopomóż.

Jan N.

XLI. Wzór podania o przystąpienie do przysięgi szacunkowej.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

Stempel 36 ct.

- Wyrokiem Świetnego Sądu z dnia 2. Lutego 1872 do l. 440
A. wydanym A. któren z powodu wniesionego przez stronę przeciwną rekursu, uchwałą c. k. Sądu krajowego wyższego z dnia
B: 30. Marca 1872 Nr. 240 B. 10. Kwietnia b. r. doręczoną, potwierdzonym został, orzeczonem zostało.

Pozwany obowiązany jest tytułem bolesnego i za ubytek zarobku kwotę 52 złr. z procentami zwłoki i kosztami sądowymi na ten wypadek zapłacić, jeżeli podpisany powód w wyroku A. wyrażoną przysięgę szacunkową złoży.

- A. Gdy pomienioną przysięgę z czystym sumieniem złożyć mogę, przystępuję niniejszem do zawartej w wyroku przysięgi szacunkowej wedle pod C. załączonej formułki i upraszam:
C.

Świetny c. k. Sąd powiatowy raczy, przystąpienie niniejsze do przysięgi do wiadomości przyjąć i do złożenia tejże termin wyznaczyć.

Jaworow 21. Kwietnia 1872.

Fedko N.
sam ułożył.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd powiatowy w Jaworowie).

Fedko N. kował w Jaworowie

przeciw

Piotrowi N. młynarzowi w Janowie

o 52 złr. w. a. z przyn.

przystępuje do przysięgi szacunkowej wyrokiem objętej.

Podwójnie. Załącz. A. B. oryg.

Formułka przysięgi.

15 ct. Stempel.

Ja Fedko N. przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu i Wszechwiedzącemu, iż wynagrodzenie za ból cielesny, któren w czasie od 20. Października do 28. Października 1871 znosiłem sumiennie na 40 złr. w. a., a poniesiony ubytek w zarobku w tymże samym czasie sumiennie na 12 złr. w. a. szacuję.

Tak mi Panie Boże dopomóż.

Fedko N.

Strony, które przysięgę składać mają, nie są jednakże w powiecie tego Sądu zamieszkałe, w którym sprawa się toczyła, lub za daleko od siedziby powiatu są oddalone, mogą w podaniu o przystąpienie do przysięgi upraszać, aby tymże dozwolone było, iżby przysięgę w tym Sądzie powiatowym złożyli, w którego powiecie są zamieszkałe, lub któren miejscu ich zamieszkania jest najbliższy.

W tym wypadku podanie w ten sposób opiewać ma, aby Sąd, przed którym sprawa się odbywała, ów Sąd, przed którym przysięga złożoną być ma, zaważwał, aby przysięgę odebrał.

XLII. Podanie o przystąpienie do przysięgi a oraz prośba o o dozwolenie złożenia przysięgi w innym Sądzie.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

Wyrokiem świetnego Sądu z dnia 10. Lutego 1872 do L. 912. wydanym, orzeczonem zostało, iż obowiązany jestem zaskarżoną pretenzję 180 złr. w. a. z odsetkami zwłoki i kosztami sądowymi, natenczas memu przeciwnikowi zapłacić, gdybym głównej przysięgi w ten sposób nie złożył, iż nie oświadczyłem, że jako ręczyciel i płaćcy za brata mego Piotra N. pod względem pożyczki 140 złr., którą tenże od Michała N. otrzymał, przystępuję.

Ponieważ powyższą przysięgę z czystym sumieniem złożyć mogę przystępuję niniejszem do złożenia tejże.

Gdy jednakże obecnie w Gródku mieszkam, upraszam załączyć B. czając pod B. formułkę przysięgi:

Świetny Sąd raczy przystąpienie do przysięgi do wiadomości swej przyjąć, a oraz o wyznaczenie terminu i odebranie przysięgi świetny c. k. Sąd powiatowy w Gródku zaważać.

Gródek dnia 28. Lutego 1872.

Franciszek N.
sa m ułożył.

(Zewnątrz)

C. k. Sąd powiatowy w Mościskach.

Franciszek N. kupiec w Gródku pod Nr. 140.

przeciw

Michałowi N. handlarzowi drzewem w Gródku pod Nr. 84.

w sprawie o zapłaceniu 140 złr. w. a. z przyn. przystępuje do złożenia przysięgi głównej z prośbą o zaważanie Sądu powiatowego w Gródku do odebrania przysięgi.

(Formułka przysięgi taż sama co pod XXXIX.)

Po przystąpieniu do przysięgi, strona, która do złożenia tejże przystąpiła, takową przed Sądem w terminie oznaczonym złożyć musi, inaczej taż strona pomieniony dowód utraci.

W postępowaniu pisemnem, przysięga od której złożenia dowód zawiśł, już po wydaniu wyroku stronie przeciwnej na odwrót

Adwokat Domowy.

41

przekazaną być może, jednakże prawo do tego przekazania w samym wyroku zastrzeżone być ma. W sumarycznem postępowaniu zaś dokładne oświadczenie już w toku sprawy w tym względzie dane być powinno, czyli główna przysięga przyjętą lub odkazaną być ma.

Do terminu złożenia przysięgi obydwie strony zawezwane być mają, gdyż przeciwnikowi dozwolone jest, przy złożeniu przysięgi być obecnym.

Jeżeli spornej stronie, która przysięgę składa w wyroku na wypadek złożenia przysięgi, zwrot kosztów sądowych został przyznany, natenczas do protokołu, którego przy złożeniu przysięgi spisany zostanie, także prosba o przyznanie kosztów z przystąpieniem do przysięgi i złożeniem także połączonych, dołączoną być może, tudzież takowe przy tej sposobności policzone być mogą.

O dokonaniem złożenia przysięgi strony zostaną uwiadomione, i na to pisemną otrzymają rezolucję, która z wyrokiem całość stanowi.

O ustanowieniu zabezpieczenia kosztów sądowych pozwanego.

Kaucya powoda.

Każdy pozwany, przez osobę, której zamożność nie jest znaną w prowincyi, w której się proces odbywa, zaskarżony, może żądać, aby powód dostateczne zabezpieczenie za narosłe koszty sądowe (kaucyę powoda) postanowił, lub fałszywie zaprzysiął, iż tego zabezpieczenia dać nie może.

XLIII. Podanie o polecenie powodowi dania kaucyi.

(Wewnątrz)

Świętny c. k. Sądzie powiatowy!

Stempel 36 ct.

Pozwem pod dniem 12. Lutego 1872 do L. 930. wniesionym zaskarżył mnie przeciwnik o zapłacenie odszkodowania w sumie 156 złr. w. a. z przyn.

Ponieważ tenże podpisano, skargą zuchwałą żadnej podstawy nie mającą w tym tylko celu niepokoi, aby mu kosztów sądowych narobić, zaś nie jest tak zamożnym znany i nie wiedzieć czy ma dostateczne środki, słuszna zatem wniesca obawę, że mi kosztów procesu zwrócić nie będzie w stanie.

Jestem zatem zmuszony, dla zabezpieczenia narosć mogących kosztów sądowych, upraszać:

Świętny c. k. Sąd raczy Franciszkowi N. polecić, aby dla zabezpieczenia narosć mogących kosztów sądowych kaucyę powoda w sumie 40 złr. złożył lub przysiął, że takowej dać nie może.

Tarnopol 12. Maja 1872.

Antoni N.
sam ułożył.

(Zewnątrz)

C. k. Sąd powiatowy miejsko-deleg. w Tarnopolu.

Antoni W. szewc w Tarnopolu pod Nr. 48.

przeciw

Franciszkowi N. handlarzowi końmi w Tarnopolu
o 156 złr. w. a. z przyn.

prosi o ustanowienie kaucyi powoda w wysokości
40 złr. w. a.

Podwójnie. All. A. w oryg.

W skutek podania tego, zostanie termin wyznaczony, przy którym pytanie, jaką kwotą kaucyjną pozwany się zadowoli, tudzież pytanie, czyli powód taką kaucyę złożyć może lub przysiądź chce, że takiej kaucyi złożyć nie jest w stanie, omówionem zostanie.

O terminach w postępowaniu sumarycznem.

Pod względem terminów w postępowaniu sumarycznem pamiętać należy:

1. Podanie o usprawiedliwienie niestawienia się na terminie, lub o zniesienie wyroku kontumacyjnego ma być w 8miu dniach, licząc od dnia w którym przeszkoda stawienia się na terminie istnieć przestała, wniesione.

2. Apelacya przeciw wyrokowi w 8miu dniach od dnia po doręczeniu licząc, podaną być ma.
To samo tyczy się rewizyi.

3. Rekurs przeciw rezolucyi ma być w przeciągu 8 dni po doręczeniu tejże wniesiony.

4. Przystąpienie do przysięgi, wyrokiem nakazanej ma być w przeciągu 3 dni po prawomocności wyroku podane.

Wyrok staje się prawomocnym, jeżeli termin do podania apelacyi upłynął, a żadna ze stron apelacyi nie założyła; w sumarycznem postępowaniu zatem, wyrok 8mego dnia po dniu doręczeniu staje się prawomocnym.

5. Powyżej poszczególnione terminy nie mogą być przedłużone.

6. Gdyby się zdarzyło, że ostatni dzień terminu do wniesienia jakiego podania w niedzielę lub święto uroczyste przypadł, podanie takie w następnym powszedni dzień z równym skutkiem wniesić można.

Ponieważ spóźnione wniesienie podania bardzo łatwo upadek procesu za sobą prowadzi, zaleca się, aby z wniesieniem podania ostatniego dnia nie oczekiwać, lecz dotyczące podania, zawsze wcześniej niżeli w ostatnim dniu terminu do Sądu wniesić.

Jak sobie postąpić należy, gdy jedna lub druga ze stron spór wiodących, miejsce zamieszkania zmieniła.

Wymienienie pobytu lub miejsca zamieszkania stron, sądowi jest niezbędnie potrzebne, gdyż inaczej doręczenie uchwał sądowych, nie może być skuteczne. Jeżeli zatem jedna ze stron spór wiodących w czasie procesu miejsce pobytu lub mieszkanie zmieniła, należy o tem Sąd dokładnie zawiadomić.

XLIV. Doniesienie o zmianie pomieszkania strony spór wiodącej.

(Wewnątrz)

Świetny c.k. Sądzie powiatowy!

36 ct. Stempel.

W skutek pozwu pana Feliksa N. pod dniem 10. Lutego 1872 do l. 640 o zapłacenie sumy 160 złr. w. a. wniesionego rozprawa w toku pozostaje.

Dnia 10. Maja 1872 zmieniam dotychczasowe miejsce mego pobytu Gródek, przesiedlam się do Rzeszowa i tamże w domu pod Nr. 540 mieszkać będę.

Donosząc o tem upraszam: Świetny Sąd raczy doniesienie to do swej wiadomości przyjąć, o tem przeciwną stronę zawiadomić, i wyśtosowane do mnie sądowe rezolucye, w miejscu mego nowego zamieszkania doręczać, nakazać.

Gródek, 5. Marca 1872.

Franciszek W.
sam ułożył.

(Zewnątrz)

C. k. Sąd powiatowy w Gródku.

Franciszek W., ślusarz mieszkający nateraz w Gródku pod Nr. 38.

przeciw

Feliksovi N., właścicielowi handlu żelazem w Gródku pod Nr. 106.

w sprawie o zapłacenie 160 złr. w. a. z przyn. donosi o zmianie miejsca dotychczasowego swego pobytu.

W ciągu procesu można o zmianie miejsca zamieszkania, zamiast pisemnego doniesienia Sądowi, także pozasądowo stronie przeciwnej oznajmić, jednakże to może dać powód do nowego sporu, z tej przyczyny, iż strona przeciwna mogłaby być nie należycie o zmianie miejsca zamieszkania zawiadomiona, lepiej zatem swego przeciwnika o zaszej zmianie miejsca zamieszkania w drodze sądowej zawiadomić.

Jeżeli strona, która w toku procesu miejsca pobytu swego zmieniła, sądowi donieść o tem zaniedbała, a z tego powodu też rezolucye sądowe doręczone być nie mogą, dotyczące rezolucye w sądownym zabudowaniu, w miejscu, w którym publiczne ogłoszenia (edykta) umieszczone (przyklepione) są, przytwierdzone zostaną, któreto przytwierdzenie ten sam skutek ma, jakby doręczenie dotyczącej stronie do rąk własnych nastąpiło.

W jaki sposób woźni sądowi, przełożeni gminy, którym doręczenie sądowych uchwał jest powierzzone, zachować się mają, w wypadku jeżeli strona doręczenia, ukrywaniem się lub w inny sposób, uniknąć się stara, o tem stanowi ustawa następnie:

„Rezolucya z dnia 31. Października 1785 Nr. 489. Zbiór ustaw sądowych.“

„Dla zapobieżenia podstępnyim postępom, któremi niektóre strony ukrywaniem się, doręczenia uniknąć starają się, woźny sądowy, który

„doręczenie stronie skutecznić ma, w wskazanym pomieszkaniu dokładnie wywieść się powinien, czyli strona w temże się znajduje, jeżeli otrzyma potwierdzającą wiadomość, stronę jednakże w pomieszkaniu niezastanie, drukowane przypomnienie, w które zaopatrzony być ma, następującej treści: ponieważ panu N. N. ze strony sądu uchwała doręczoną być ma, wzywa się tegoż, by następnego dnia o... godzinie przed południem tem pewniej w domu się znajdował, gdyż w przeciwnym razie, dotycząca sądowa uchwała, która doręczoną być ma, do drzwi przybitą zostanie, któreto przybicie tak uważanem będzie, jak gdyby doręczenie do własnych rąk jego nastąpiło — na drzwiach stron przybija, a następnego dnia o wyznaczonej godzinie przybędzie.“

„Jeżeli stronę w pomieszkaniu zastanie doręczenie do własnych rąk skutecznym, jeżeli zaś niezastanie, zagrożone przybicie rezolucyi na drzwiach pomieszkania oskarżonego przedsięwzięcie, zatrzymując je — jednakże załączenia, aby stronie na jej żądanie zwrócone być mogły.“

„Instrukcja z 18. Stycznia 1850 §. 18—25 Dz. ust. p.“

„Tak samo jak woźni mają także przełożeni gmin poleconem „doręczenie skutecznić.“

Postępowanie dla wyjednanja nakazu zapłaty.

(Proces o nakaz zapłaty.)

Proces o nakaz zapłaty, czyli wyjednanie nakazu zapłaty może nastąpić albo na podstawie dokumentu notaryalnego, lub też na podstawie wiarogodnych publicznych legalizowanych i intabulowanych dokumentów.

1. Pod względem nadania ważności takim pretensjom, które aktem notaryalnym udowodnione są, postępowanie rozporządzeniem cesarskiem z 21. Maja 1855 Nr. 98 Dz. ust. p. pozostawione zostało.

Jeżeli pozwany wszystkie okoliczności, które za podstawę wniesionego pozwu, bądź to o uiszczenie pieniężnej należności, bądź wypełnienie innego osobistego zobowiązania służą, tak w głównej rzeczy jakoteż pod względem przynależności, aktem notaryalnym wszelkimi wymaganiami zaopatrzonym udowodnić może, a do pozwu oryginalny wypis autentyczny dołączy, Sąd na wezwanie powoda, pozwanemu bez poprzedniego wysłuchania tegoż, nakaz wyda, aby w 14 dniach, albo jeżeli pozwany w innej prowincyi państwa, lub za granicami tegoż przebywa, lub miejsce pobytu tegoż niewiadome jest, tndzież jeżeli o skutecznienie jakiej roboty chodzi — także w dłuższym terminie, nieprzechodzącym jednakże 45 dni, pod surowością egzekucyi, zobowiązanie wypełnił, albo swoje zarzuty wniósł.

Rezolucya ta nazywa się nakazem zapłaty, albo wezwaniem płatniczem.

Jeżeli pozew więcej osób dotyczy, powód dla każdego zapozwanego, osobny zupełny egzemplarz, to jest zupełny wypis skargi, i odpisy załączeń przedłożyć ma.

Napisy dla współpозwanych w tym wypadku niepodają się.

Jeżeli osoba powoda lub pozwanego nie jest tą samą, która w akcie notaryalnym jako wierzyciel lub dłużnik wymieniona jest, lecz ze stosunków prawnych w dokumencie niewidocznych, miejsce pierwotnego uprawnionego lub zobowiązanego inne osoby zajęły, lub jeżeli pełnomocnictwa do aktu notaryalnego dołączone, lub inne doudowodnienia pretensji potrzebne załączenia, mocy aktu notaryalnego nie mają, lub jeżeli zobowiązanie pozwanego, pod innymi względami od udowodnienia innych czynności dokonanych, po za obrębem aktu notaryalnego leżących zawisło, nakaz zapłaty, pod zagrożeniem egzekucyi, na ten wypadek tylko wydany być może, jeżeli dokonanie ubocznych czynności, innemi publicznymi w oryginalne załączone dokumentami, udowodnione zostanie.

Pozew, w którym o wydanie nakazu zapłaty się uprasza, nazywa się pozwem o nakaz zapłaty.

XLVI. Wzór pozwu o nakaz zapłaty na podstawie aktu notaryalnego, przeciw kilku pozwanym.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

36 ct. Stempel.

A. Wedle załączonego tu pod A. w wypisie autentycznym, aktem notaryalnym z dnia 21. Maja 1871 zawartego kontraktu kupna i sprzedaży, sprzedał podpisany małżonkom Michałowi i Maryi N. należący do niego ogród, pod Nr. 66 na przedmieściu Pasiaki zwanym położony za umówioną obopólnie cenę kupna 650 złr. w. a.

Drugim ustępem pomienionego kontraktu obowiązali się wymienieni małżonkowie od ceny kupna 650 złr. w. a. procent 6 od sta rocznie podpisanemu opłacać, cenę kupna zaś na dniu 15. Stycznia 1872 zapłacić.

Ponieważ zapłata powyżej wymienionej ceny kupna dotychczas nienastąpiła, jestem zmuszonym pozew wytoczyć.

Gdy pozew mój na akcie notaryalnym jest oparty, upraszam załączając zarazem 5 złr. jako należność od wyroku:

Świetny Sąd powiatowy raczy wydać się mającym nakazem zapłaty, pozwanym małżonkom Michałowi i Mariannie N. polecić, zaskarżoną, z aktu notaryalnego z dnia 21. Maja 1870 pochodzącą należność ceny kupna 650 złr. w. a. z procentami 6 od sta od 21. Stycznia 1870, aż do dnia rzeczywistej zapłaty liczyć się mającymi, tudzież kosztami sporu poniżej policzonymi, jakoteż wymierzyć się mającą należnością od wyroku w 14 dniach, pod surowością egzekucyi podpisanemu zapłacić.

Koszta obliczają się następująco:

Ułożenie pozwu	1 złr. 80 ct.
Potrójny odpis	— „ 90 „
3 stemple a 36 ct.	1 „ 8 „
2 odpisy załączenia A.	— „ 50 „
2 stemple do tychże	— „ 30 „
Papier	— „ 10 „

Razem — „ — „

Złoczów 10. Lutego 1872.

Francoiszek N.

(Zewnątrz)

C. k. Sąd powiatowy miejsko-del. w Złoczowie!

Pozew

Franciszka N. ogrodnika w Złoczowie l. 440

przeciw

małżonkom Michałowi i Maryi N. sadownikom w Złoczowie pod l. 78

w sprawie o zapłacenie ceny kupna 650 złr. w. a. z p. n. z prośbą o wydanie nakazu zapłaty.

Potrójnie. A. oryginał i podwójny odpis.

Należność 5 złr. wal. austr.

W pozwie o nakaz zapłaty, powód zarazem, jako z powyższego przykładu powziąć można, kosza pozwu policzyć i o przyznanie tychże upraszać ma.

Do pozwów, które o zapłacenie kwot do wysokości 800 złr. w. a. wytoczone zostaną, ma być załączoną należność od wyroku w markach stemplowych.

Należność od wyroku wynosi w sprawach spornych

o kwoty do 50 złr. włącznie	1 złr. — ct.
W sprawach spornych powyżej 50 złr. do 200 złr. włącznie	2 „ 50 „
W sprawach spornych powyżej 200 złr. do 800 złr. włącznie	5 „ — „

W sprawach spornych powyżej 800 złr. w. a. należność od wyroku wynosi pół procentu od wartości spornego przedmiotu z dwudziestupięciu procentowym dodatkiem, wymierza takową urząd podatkowy i następnie bywa ściągana.

W wypadku zatem gdzie wyższa kwota jak 800 złr. zaskarżoną bywa, należności od wyroku załączać niema potrzeby.

Jeżeli jest więcej pozwanym, należność wynosi od wydania każdego dalszego wyroku 1 złr. bez względu na wysokość zaskarżonej pretensji.

Do pozwów, do których należność od wyroku dołączoną być ma, i takowa w markach stemplowych, na zewnętrznej stronie egzemplarza tego pozwu, do którego oryginał dołączony jest, na lewej przedziałce przytwierdzoną bywa.

Jeżeli nakaz zapłaty, w skutek wytoczonego pozwu niezostanie wydany, lecz wedle wysokości pretensji, na drogę sumarycznego lub pisemnego postępowania odesłany, sąd stronom nieużyta marką stemplową, jako należność od wyroku dołączoną, zwraca.

XLXVII. Wzór pozwu o nakaz zapłaty na podstawie aktu notaryalnego i dokumentu publicznego, w skutek którego przemiana osoby, pierwotnie uprawnionej, nastąpiła.

(Wewnątrz)

Światny c. k. Sądzie powiatowy!

36 ct. stempel.

A. Wedle załączonego pod A. aktem notaryalnym z dnia 18. Lutego 1870 zawartego kontraktu kupna i sprzedaży, ojciec podpisane Franciszek W. sprzedał, panu Feliksowi N. grunt ogrodowy pod l. 17 położony do realności pod l. 48 w Żółkwi przynależny 1270 sążni kwadr. obszaru obejmujący, za cenę kupna zgodnie postanowioną, 1200 złr. w. a.

Trzecim ustępem tego kontraktu obowiązował się kupujący Felix N. cenę kupna 1200 złr. w dwóch ratach po 600 złr., a to pierwszą 1. Lipca 1871, drugą zaś 1. Stycznia 1872 zapłacić.

Czwartym ustępem tego kontraktu obowiązwał się p. Feliks N. od całej ceny kupna począwszy od dnia 18. Lutego 1870 procent 6 od sta opłacać.

B. Dekretem dziedzictwa pod B. załączonym, 15. Grudnia 1871 l. 890 wydanym, spadek po ojeu moim na dniu 5. Sierpnia 1871 zmarłym p. Franciszku N. podpisanemu synowi, a zatem i zaiegła u p. Feliksa N., druga na dnia 1. Stycznia 1872 zapadła rata ceny kupna w sumie 600 złr. z procentami 6 od sta od dnia 1. Lipca 1871 bieżącymi, na własność przyznaną została.

Ponieważ p. Feliks N. powyższą kwotę dobrowolnie uiszczyć nie chce upraszam, powołując się na tę okoliczność, że zaskarżona pretensja z aktu notaryalnego A. a uprawnienie do wytoczenia pozwu z publicznego dokumentu B. wypływa, załączając należytość od wyroku w kwocie 5 złr. w. a.

Światny Sąd raczy pozwanemu p. Feliksowi N. wydać się mającym nakazem zapłaty polecić, by pochodzącą z aktu notaryalnego z dnia 18. Lutego 1870 tudzież z sądowego dekretu dziedzictwa z dnia 15. Grudnia 1871 l. 890., 1. Stycznia 1872 zapadłą ratę cenę kupna 600 złr. w. a. z procentami 6 od sta od dnia 1. Lipca 1871 bieżącymi, aż do dnia rzeczywistej zapłaty liczyć się mającymi nareszcie z poniżej policzonymi kosztami egzekucji, o których przyznanie się uprasza, w 14 dniach pod surowością egzekucji zapłacić.

Koszta następnie liczą się:

Ułożenie pozwu	2 złr. 10 ct.
Podwójne odpisanie tegoż	80 "
2 stemple do tegoż à 36 ct.	72 "
Odpisy załączeń	60 "
2 stemple do tychże à 15 ct.	30 "
Należytość od wyroku	5 "
Papier	8 "

Razem . 9 złr. 60 ct.

Żłoczów 15. Marca 1872.

Ignacy N.

(Zewnątrz)

C. k. Sąd powiatowy w Żółkwi.

Pozew

Ignacego N. aptekarza w Żółkwi pod Nr. 76. przeciw Feliksowi N. ogrodnikowi w Żółkwi pod Nr. 76.

o zapłacenie resztującej ceny kupna 600 złr. z przyn.

z prośbą o wydanie nakazu zapłaty.

Podwójnie. Oryg. A. i B. i odpisy tychże. Należytość 5 złr. w. a.

Przeciw wydanemu nakazowi zapłaty rekurs nie może być wniesionym.

Przeciw rezolucji, którą wydaniu nakazu zapłaty odmówiono, rekurs bez względu na przedmiot i kwotę należytości, w terminie w sumarycznym postępowaniu w sprawach spornych cywilnych wyznaczonym ośmiudniowym i wedle prawideł dla tegoż postępowania przepisanych, wniesiony być może.

Pozwanemu jednakże, przeciw któremu nakaz zapłaty wydanym został i któremu polecono, aby w oznaczonym terminie zapłatę uiszczył, lub jakie inne zobowiązanie wypełnił, dozwolone jest w tymże samym terminie swe zarzuty przeciw nakazowi zapłaty albo pisemnie podać lub też ustnie do protokołu wniesić.

Bieg terminu poczyną się od dnia po doręczeniu nakazu zapłaty, do terminu jednakże nie wliczają się dni, w których podane zarzuty, dajmy na to począty wzięzione były.

W zarzutach pozwany wszystkie okoliczności, które przeciw wytoczonemu pozwu przytoczyć chce, wymienić, oraz na wszystkie środki dowodu (dokumenta, świadków, przysięgę i t. p.), któremi swoje twierdzenie udowodnić chce, się powołać.

Nakoniec po zarzutach ma nastąpić prośba, aby Sąd po przeprowadzeniu rozprawy orzekł:

Wydany nakaz zapłaty nie ma miejsca i znosi się, a powód pozwanemu kosztu sądowe zwrócić ma.

XLVIII Przykład zarzutów przeciw wydanemu nakazowi zapłaty.

(Wewnątrz)

Światny c. k. Sądzie powiatowy!

Stempel 36 ct.

Przeciw wydanemu przez światny Sąd nakazowi zapłaty z dnia 24. Marca 1872 l. 890., którym podpisanemu poleconem zostało, powodowi Feliksowi N. sumę 1200 złr. z procentami 6 od sta i kosztami sądowymi w 14 dniach pod surowością egzekucji zapłacić, wnoszę

następujące zarzuty:

Prawdą jest, że aktem notaryalnym z dnia 20. Lutego 1870 zobowiązałem się cenę kupna za nabyty od przeciwnika ogród w sumie

1200 złr. temuż zapłacić i od téjże procent po 6.01 sta aż do dnia zapłaty opłacać.

Pomimo to zaskarżona pretensya nie jest zapadłą, ponieważ gdy w Czerweu 1871 roku nieszczęście mnie nawiedziło, i dom mój zupełnie zgorzał, oświadczyłem memu przeciwnikowi, że gdyby na punktualne zapłacenie swej ceny kupna nastawał, spalonego domu odbudować bym nie mógł.

Oraz upraszałem tegoż, aby mnie termin do zapłacenia należącej się temuż ceny kupna aż do świąt wielkanocnych 1873 roku przedłużył.

Na moją prośbę otrzymałem od p. Feliksa N. następującą odpowiedź:

„Buduj pan w imię Boskie dom na nowo, chętnie na żądane przedłużenie terminu do świąt wielkanocnych roku 1873 zezwalam.“ Na świadków tej rozmowy powołuję obecnego przy tejże p. Jana N. piekarza w Żółkwi i p. Franciszka N. kowala w Żółkwi, do którychto zeznań przysięgę uzupełniającą ofiaruję. Oraz udowadniam powyższą okoliczność przysięgą główną przeczącą odkazalną, powodowi przekazać się mającą.

Podług wyżej przytoczonego p. Feliks N. nie ma prawa należącej się temuż cenę kupna w sumie 1200 złr. w. a. już teraz żądać i o takową podpisanego pozywać.

Nakaz zapłaty przez stronę przeciwną uzyskany, nie jest zatem wedle stanu rzeczy uzasadniony, upraszam tedy Świetny Sąd raczy po przeprowadzeniu rozprawy orzec:

Nakaz zapłaty z dnia 24. Marca 1872 do l. 890. wydany nie ma miejsca, lecz się znosi a powód p. Feliks N. obowiązany jest pozwanemu narosłe koszty sądowe w 14 dniach pod surowością egzekucyi zapłacić.

Żółkiew 20. Kwietnia 1872.

Franciszek N.

(Zewnątrz)

C. k. Sąd powiatowy w Żółkwi.

Zarzuty

Franciszka N. ogrodnika w Żółkwi pod Nr. 78.

przeciw

Feliksowi N. aptekarzowi w Żółkwi

o 1200 złr. w. a. z przyn.

przeciw nakazowi zapłaty z dnia 24. Marca 1872 l. 890.

Podwójnie.

W skutek wniesionych zarzutów pozwanego, Sąd wyznacza termin, przy którym postępowanie podług przepisów sumarycznego procesu w sprawach cywilnych, przeprowadzone zostanie.

Zarzuty pozwanego mają znaczenie takie same jak odzew przeciw pozwu, w skutek którego nakaz zapłaty wydany został.

Po przeprowadzeniu sumarycznego postępowania Sąd wydaje wyrok, którym orzeka, czyli nakaz zapłaty w swej mocy się utrzymał, czyli też został zniesiony.

Przeciw temu orzeczeniu przysługują prawne środki w sumarycznem postępowaniu w sprawach spornych cywilnych polane, to jest apelacya, a welle okoliczności rewizya. Środki te prawne jednakże w nioprzekraczalnym terminie 8 dniowym użyte być mają.

1 Jeżeli przeciw wydanemu nakazowi zapłaty zarzuty nie zostaną w prawie przepisany terminie wniesione, nakaz zapłaty staje się prawomocnym, a powód na tegoż podstawie tak jak na podstawie prawomocnego wyroku egzekucję prowadzić może.

2. Co się tyczy uzasadnienia pretensyi, które na publicznych, legalizowanych lub intabulowanych dokumentach są oparte, postępowanie jest takie same, jak w powyższym ustępie 1. określone zostało, podstawę stanowi rozporządzenie ministerium sprawiedliwości z dnia 18. Lipca 1859 Nr. 150. Dz. pr. p.

Rozporządzenie to zawiera następujące ustawodawcze postanowienia:

„Rozporządzeniem cesarskiem z dnia 21. Maja 1851 Nr. 95. Dz. pr. p. wydane postanowienia o spiesznem postępowaniu celem odebrania, na akcie notaryalnym opartych należności, mają być także w tych wypadkach zastosowane, jeżeli wszystkie okoliczności, któremi pretensya powoda przeciw pozwanemu tak w głównej rzeczy, jakoteż pod względem przynależności w prawie uzasadniona jest, a dowód przez pierwopis (oryginał) dokumentu, którego forma zewnętrzna żadnym niepodlega wątpliwościom, a którego rodzaje tu niżej poszczególnione są, przeprowadzonym się okaże.“

„Te dokumenta są następujące:

- „wedle przepisów prawa wewnątrz kraju wydane publiczne dokumenta;
- „prywatne dokumenta przez sąd wewnątrz kraju będący, lub notaryalnie legalizowane.
- „dokumenta, na których podstawie zaskarżona pretensya w tabuli krajowej, miejskiej, lub w urzędzie ksiąg gruntowych albo górnich intabulowana została, jeżeli przeciw sądowej rezolucyi, na której podstawie intabulacya przeprowadzona została, rekurs nie został wniesiony, tudzież w księgach nie jest zanotowano, że pretensya jest sporną.

XLIX. Wzór pozwu o nakaz zapłaty na podstawie intabulowanego dokumentu.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

36 ct. stempel.

Skryptem we Lwowie dnia 1. Lipca wydanym, którego oryginał A. pod A. załącza się, zeznał p. Ignacy N., że w skutek żądania jego od podpisanego sumę 2000 złr. tytułem pożyczki gotówką wypłaconą otrzymał.

Powyższemu skryptem obowiązwał się tenże od kapitału powyższego procent po 6 od sta opłacać, kapitał zaś sam za poprzedniem trzech-

miesięcznem wypowiedzeniem zwrócić. Ku zabezpieczeniu powyższej pożyczki 2000 złr. z procentami i możliwemi kosztami egzekucyj, zapisał mi wyżej wyrażony dłużnik realność pod Nr. 50. w Gródku położoną jako hipotekę.

B. Wedle załączonej tu pod B. rezolucji z dnia 2. Sierpnia 1870, został wpis powyższej pretensji 2000 złr. z proc. i kosztami na podstawie skryptu A. dozwolony, takowa i wedle umieszczonej na tymże skrypcie kontestacji tabularnej w stanie biernym realności pod Nr. 50. w Gródku na rzecz podpisanego intabulowanego.

C. Jak świadczy załączona pod C. rezolucja Świątecznego Sądu dnia 20. Listopada 1871 wydana, został intabulowany powyższy kapitał 2000 złr. p. Ignacemu N. sądownie trzy miesiące naprzód wypowiedziany, który to termin zapłaty pomienionej mojej pretensji upłynął.

D. Załączony pod D. Extrakt tabularny udowadnia, że pretensja powyższa nie jest sporną.

Na częściowe zaspokojenie mojej pretensji 2000 złr. w. a. zapłacił podpisanemu p. Ignacy N. w dniu 10. Marca 1872 kwotę 1200 złr. w. a. z procentami do powyższego dnia bieżącemi.

Gdy jednakże zapłata resztującego kapitału 800 złr. w. a. dotychczas nie nastąpiła, npraszam załączając pod / należytą od wyroku w kwocie 5 złr. Świąteczny Sąd raczy wydać się mającym nakazem zapłaty p. Ignacemu N. polecić, aby pochodzącą ze skryptu z dnia 1. Lipca 1870, i na rzecz podpisanego w stanie biernym realności pod Nr. 50. w Gródku położonej, intabulowaną pożyczkę w resztującej ilości 800 złr. z procentami 6 od sta od 10. Marca 1872. aż do dnia rzeczywistej zapłaty bieżącemi, tudzież kosztami sądowemi, o których przyznaniu niniejszem się uprasza w 14. dniach pod surowością egzekucji zapłacił.

Koszta następnie się liczą:

Ułożenie pozwu	2 złr. 50 ct.
Podwójny odpis tegoż	1 " "
2 stemple à 36 ct.	72 " "
Odpis 4. allegatów	1 " 20 "
Stempel do tychże	60 " "
Stempel do ekstraktu	1 " "
Należność od wyroku	5 " "
Papier	10 " "

Gródek, 15. Kwietnia 1872.

Franciszek N.

Zewnątrz

C. k. Sąd powiatowy w Gródku.

Pozew

Franciszka N. kupca w Przemyślu pod Nr. 48.

przeciw

Ignacemu N. właścicielowi realności pod Nr. 50. w Gródku

o zapłacenie resztującego intabulowanego kapitału 800 złr. z p. n.

z prośbą o wydanie nakazu zapłaty.

Podwójnie. All. A. B. C. D. i odpisy. Należność 5 złr. markami.

Celem odebrania pretensji tak pod względem kapitału, jakoteż procentów, którym zadawnienie zarzucić można, nakaz zapłaty tylko natenczas uzyskany być może, jeżeli zarazem przerwianie lub powstrzymanie zadawnienia udowodnione zostanie dokumentami, powyżej poszczegółowane przymioty mającemi.

Jeżeli zatem dawniejsze niżeli trzyletnie procenta zaskarżone zostaną, musi powstrzymanie lub przerwianie zadawnienia, dokumentami notaryalnemi, lub publicznie legalizowanemi lub intabulowanemi dokumentami być udowodnione.

Gdyby nawet Sąd prosił o wydanie nakazu zapłaty odmówił, to przynajmniej wedle natury s. ornej sprawy, postępowanie zwykłe, prawnie przepisane albo sumaryczne wprowadzi.

Sądzi pozwany, że nakaz zapłaty przeciw niemu niesłusznie został wydany, przeciw temu w 8. dniach w Sądzie Iszej Instancji wystąpić może, które to podanie, jeżeli takowych okoliczności dowodów nie zawiera, które w pozwie naprowadzone nie zostały, jako rekurs uważane, i Sądowi wyższemu do rozstrzygnięcia przedłożone zostanie.

Pozwanemu dozwolone jest również przeciw wydanemu nakazowi zapłaty tego rodzaju, tak jak przeciw takiemu, który na podstawie aktu notaryalnego został wydany, wnieść zarzuty, któreto zarzuty, w tym terminie wniesione być mają, w którym wedle nakazu zapłaty zobowiązanie wypełnione być ma.

W zarzutach pozwany wszelkie okoliczności i dowody przedstawić ma, które nieistnienie żądanej pretensji udowadniają.

Rekurs przeciw nakazowi zapłaty wniesiony niema skutków zwłoki, tak pod względem postępowania co do zarzutów przeciw pretensji czynionych, jakoteż pod względem pozwolenia egzekucji ku zabezpieczeniu pretensji.

Egzekucja ku zabezpieczeniu pretensji może jednakże tylko po upływie terminu, nakazem zapłaty wyznaczonym, być proszona.

Postanowienia pod względem egzekucji ku zabezpieczeniu. na podstawie nakazu zapłaty, pomimo przedłożonego rekursu lub zarzutów, będą później przy sposobności omówienia o przeprowadzeniu sądowych wyroków i środkach prowizorycznego (tymczasowego) zabezpieczenia, omówione.

L. Przykład zarzutów przeciw nakazowi zapłaty ku odebraniu intabulowanej pretensji.

(Wewnątrz)

36 stempel.

Świąteczny c. k. Sądzie powiatowy!

Przeciw nakazowi zapłaty przez Świąteczny Sąd pod dniem 20. Kwietnia 1872 do l. L. wydanemu, którym podpisanemu polecone zostało, zaskarżoną resztującą pożyczkę w sumie 800 złr. z procentami i kosztami powodowi zapłacić, wnoszę tenże następujący

ZARZUTY:

Niezaprzeczam, że od powoda pożyczkę w sumie 2900 złr. w. a. otrzymałem, i zobowiązałem się od powyższej pożyczki procent 6

od sta spłacać, kapitał zaś za poprzednim trzymiesięcznym wypowiedzeniem zwrócić, i że na podstawie skryptu A. prawo zastawu sumy 2000 złr. w. a. z procentami i kosztami w stanie biernym realności pod Nr. 50. w Gródku intabulowane zostało, tudzież, że powód kapitał w mowie będący wypowiedział.

Również zgadza się z prawdą, że powodowi część kapitału w sumie 1200 złr. w. a. wraz z procentami do 10 Marca 1872 należącemu się, zwróciłem.

Pomimo tego wszystkiego powód nie ma prawa zapłaty reszty w sumie 800 złr. w. a. od podpisanego żądać, sprzedałem bowiem i odstawiłem powodowi 100 korey żyta za cenę 600 złr. w. a. i 20. korey pszenicy za cenę 200 złr., jak to świadczy załączony Nr. 1. pod Nr. 1. list powoda z daty Przemyśl 18. Marca 1872.

W pomienionym liście pisze mi powód, że należącą się od niego podpisanemu cenę kupna w sumie 800 złr. w. a. z wypożyczonego u tegoż kapitału 2000 złr. w. a., a właściwie z resztującej kwoty 800 złr. w. a. potrącić sobie mogą.

W odpowiedzi na ten list doniosłem p. przeciwnikowi, że dłużną temuż jeszcze resztę kapitału w ilości 800 złr. w. a. należącą mi się od niego cenę kupna 800 złr. jako uiszczoną wyrównałem, zarazem posłałem temuż ualążące się od resztującego kapitału 800 złr. w. a. za czas od 10. do 18. Marca 1872 procenta 6 od 100. W ten sposób wyrównałem się z przeciwnikiem i tenże odemnie cokolwiek żądać nie ma prawa, przeciwnie obowiązany jest wydać mi kwit na extabulację jego należitości, co osobnym pozwem od tegoż zażądam. Pozew przeciwnika okazuje się tedy zuchwalstwem upraszam zatem:

Świętny c. k. Sąd raczy po przeprowadzeniu rozprawy orzec: Nakaz zapłaty z dnia 20. Kwietnia 1872 Nr. 580 nie ma miejsca i znosi się, o powód obowiązany jest pozwanemu koszta sądowe zwrócić.

Gródek, 30. Kwietnia 1872.

Ignacy N.

(Zewnątrz)

C. k. Sąd powiatowy w Gródku.

Zarzuty

Ignacego N. właściciela realności w Gródku pod Nr. 80. przeciw

Franciszkowi N. kupcowi w Przemyślu pod Nr. 48. o zapłacenie sumy 800 złr.

przeciw sądowemu nakazowi zapłaty z 20. Kwietnia 1872 Nr. 580.

Podwójnie. All. Nr. 1. w odpisie.

Jeżeli przeciw nakazowi zapłaty żadne zarzuty wiesione nie były lub takowe nie wprawnie przepisany terminie podane zostały, nakaz zapłaty staje się prawomocnym i na tegoż podstawie tak, jak na podstawie prawomocnego wyroku, o egzekucję prosić można.

Jeżeli zaś pozwany w przynależnym czasie zarzuty wniósł, Sąd wyznacza termin do sumarycznej rozprawy. Co się tyczy dalszego po-

stępowania, zastosowane bywają postanowienia o sumarycznem postępowaniu wydane, na początku niniejszego oddziału przytoczone.

Na podstawie wyroków przez Sąd przemysłowy wydanych, zaskarżeniu podlegających, może wygrywająca strona, po wniesieniu zaskarżenia strony przeciwnej, u zwykłego Sądu, aż do rozstrzygnięcia sprawy, tak jak na podstawie nakazu zapłaty, po wniesieniu zarzutów, o egzekucję ku zabezpieczeniu upraszać, z tem jednakże ograniczeniem, że egzekucya tylko na ruchome rzeczy dozwolona być może.

PROCES WEKSLOWY.

Postępowanie na podstawie weksłów.

Postępowanie w sprawach wekslowych uzasadnia się na rozporządzeniu Ministeryum sprawiedliwości z dnia 18. Stycznia 1858 Nr. 52. D. ust. P.

Pozwy wekslowe, wynikające z nabytych lub własnych weksłów mogą tylko przed dotyczący Sąd wekslowy, albo Sąd do wykonywania sądownictwa wekslowego wyznaczony, przed trybunał pierwszej instancji (Sąd krajowy, Sąd obwodowy) być wniesione.

W żadnym wypadku nie może być pozew wekslowy przed Sąd powiatowy wniesiony.

Przepis ten tyczy się także osób wojskowych, o ile takowe do wydawania weksłów są uzdolnione, o czem ustawa z dnia 20. Maja 1869 Nr. 78. Dz. ust. P. prawne postanowienia zawiera.

Przed trybunał w miejscu zapłaty będący może okaziciel weksłu wszystkich dłużników wekslowych jedną skargą zapozwać.

Przed inne Sądy, po za miejscem zapłaty będące, kilku dłużników wekslowych tylko wtenczas mogą być pozwani, jeżeli ci w obrębie trybunału mieszkają.

Ręczyciel weksłu podlega temu Sądowi, któremu główny dłużnik podlega, i może w tymże ostatnim, tym samym pozwem być zapozwany.

Pozew wekslowy jest nieczem innem, jak tylko pozwem o nakaz zapłaty, który w poprzedzającym rozdziale był opisany, gdyż w pozwie wekslowym o wydanie natychmiastowego nakazu zapłaty, bez poprzedniczego wysłuchania dłużnika się uprasza. Wszystko to, co o pozwie o nakaz zapłaty było powiedziane, tyczy się także pozwu wekslowego.

Załączenia do pozwu wekslowego mają być w oryginale, tylko dla pozwanego w odpisie dołączone.

Jeżeli pozew przeciw kilku osobom opiewa, dla każdego pozwanego, osobny pozew w wypisie, odpisami załączników opatrzone, ma być przedłożony.

W pozwie koszta pozwu policzone być mają, oraz jeżeli zaskarżona kwota sumy 800 złr. w. a. nie przenosi, przypadająca należitość od wyroku załączoną być powinna.

Obowiązujące w tym względzie przepisy prawa omówione zostały przy pozwach o nakaz zapłaty.

Pozew wekslowy ma być przez adwokata podpisany.

Jeżeli pozew uzasadnia się na wekslu, z wszelkimi wymaganiami prawnymi do ważności weksłu potrzebnymi, czy to na własnym lub obcym, natenczas, jeżeli przeciw rzetelności weksłu żadne wątpliwości nie zachodzą, i prócz oryginału weksłu, protest w oryginale, oryginalny zwrotny rachunek (Retour), wykaz kursu, o ile takowe środki do udowodnienia prawa do wytoczenia pozwu są potrzebne, tudzież potrzebną ilość odpisów tych oryginałów załączone są, wskutek żądania powoda, bez poprzedniego wysłuchania strony przeciwnej, wezwanie do zapłacenia zaskarżonej formy wekslowej z wykazaniem przynależności w przeciągu 3 dni pod surowością egzekucji prawem wekslowym ustanowionej, wydane zostanie.

LI. Przykład pozwu wekslowego wystawiciela przeciw akceptantowi, bez oznaczenia miejsca zapłaty.

(Wewnątrz)

Świętny c. k. Sądzie krajowy, jako handlowy i wekslowy!

Weksem pierwszym (pryma) na własny rozkaz (ordre) wydanym, do p. Michała N. wystosowanym i przez tegoż przyjętym, w oryginale
A. pod A. załączonym ddto Lwów dnia 1. Lipca 1871 obowiązował się akceptant (przyjmujący weksel do zapłaty) sumę wekslową 280 złr. dnia 1. Marca 1872 zapłacić.

Ponieważ zapłata powyższej sumy wekslowej do dnia dzisiejszego nie nastąpiła, upraszam załączając należność od nakazu 5 złr. w. a. Wysoki Sąd raczy p. Michałowi N. jako akceptantowi weksłu z daty Lwów dnia 1. Lipca 1871 nakazać, sumę wekslową 280 złr. w. a. z procentami zwłoki 6 od sta od 2. Marca 1872 aż do rzeczywistej zapłaty bieżącymi, wraz z kosztami sporu poniżej policzonymi w 3 dniach pod surowością egzekucji zapłacić.

Koszta pozwu liczą się następująco:

Ułożenie pozwu	1 złr. 80 ct.
Podwójny odpis	— " 80 "
Dwa stemple do tego	— " 72 "
Odpis załączenia A.	— " 10 "
Stempel do tego	— " 15 "
Należność od nakazu zapłaty	5 " — "
Porto pocztowe	— " 45 "

Razem — " — "

Przemyśl 1. Kwietnia 1872.

Piotr. N.

(Zewnątrz)

C. k. Sąd krajowy jako handlowy i wekslowy we Lwowie.

Pozew

Piotra N. ślusarza w Przemyślu pod l. 204

przeciw

Michałowi N. budowniczemu we Lwowie pod l. 40¹/₂,

o zapłacenie sumy wekslowej 280 złr. w. a. z pn.

Z prośbą o nakaz płatniczy. Podwójnie. A. oryg. i odpis. Należ. 5 złr.

LII. Przykład pozwu wekslowego przez pełnomocnika.

(Wewnątrz)

Świętny c. k. Sądzie obwodowy jako handlowy i wekslowy w Stanisławowie.

A. Na podstawie weksłu A. ddto Sambor dnia 1. Marca 1871 wien Leopold X. jako akceptant, płatną na dniu 1. Listopada 1871 sumę wekslową 150 złr. w. a. zapłacić.

Gdy zapłata dotychczas nie nastąpiła, upraszam przez wykazanego jak B. pełnomocnika adwokata p. H. załączając należność od wydania nakazu zapłaty w kwocie 2 złr. 50 ct.:

Świętny Sąd raczy p. Leopoldowi X. nakazać, aby sumę wekslową 150 złr. w. a. z procentami 6 od sta od 2. Listopada 1871 aż do rzeczywistej zapłaty bieżącymi i kosztami sporu poniżej policzonymi w 3 dniach pod surowością egzekucji zapłacił.

Koszta policzają się następująco:

Informacja	1 złr. — ct.
Ułożenie pozwu	1 " 80 "
Podwójny odpis	— " 40 "
Stemple do tegoż	— " 72 "
Odpis weksłu	— " 10 "
Stempel do odpisu	— " 15 "
Stempel do nakazu płatniczego	2 " 50 "
Papier	— " 10 "
Porto pocztowe	— " 20 "

Razem — " — "

Sambor 15. Marca 1872.

Franciszek K.

(Zewnątrz)

C. k. Sąd obwodowy jako handlowy i wekslowy w Stanisławowie.

Franciszek K. nauczyciel w Wojniłowie pod l. 30 przez adwokata p. Dr. H. w Stanisławowie

przeciw

Leopoldowi X. właścicielowi realności pod l. 180 w Stanisławowie

prosi o nakaz płatniczy sumy wekslowej 150 złr.

w. a. w 3 dniach wedle prawa wekslowego.

Podwójnie. Załączenia A. i B. w oryg. i odpisie.

Należność 2 złr. 50 ct. w. a.

LIII. Przykład pozwu wekslowego żyratariusza przeciw żyrantowi.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie krajowy jako handlowy i wekslowy!

A. Wedle załączonego pod A. przez Jakóba N. na własny rozkaz wystawionego, do Jana N. wystosowanego (adresowanego) i od tegoż do zapłaty przyjętego weksłu pierwszego (pryma) ddto Lwów 1. Maja 1871 miała być suma wekslowa 265 złr. w. a. w 6

Adwokat Domowy.

miejący od dnia wystawienia tegoż t. j. dnia 1. Listopada 1871 na rozkaz wystawiciela zapłaconą. Weksel powyższy został na mój rozkaz (ordre) przez Jakóba N. żyrowany (przekazany).

W dniu zapadłości nienastąpiła, zapłata powyższej sumy została zatem dla uchybienia zapłaty zaprotestowana, wedle załączonego tu pod B protestu.

- B. O nastąpnym proteście zawiadomiłem mego poprzednika pana Jakóba N. na dniu 3. Października 1871 listownie i dowód tego
- C. uwiadomienia (notyfikacji) załączam pod C. receptis pocztowy z dnia 3. Października 1871.

Gdy mój przeciwnik na rachunek mej sumy wekslowej 265 złr. w. a. częściową kwotę 130 złr. w. a. przesłał, resztującą zaś kwotę 135 złr. w. a. do dnia dzisiejszego nieuiscił, upraszam, załączając pod /- należytość od nakazu zapłaty 2 złr. 50 ct. w. a.:

Wysoki Sąd krajowy raczy p. Jakóbowi N jako wystawicielowi i ustępującemu (żyrantowi) wekslu-pryma ddto Lwów 1. Maja 1871 nakazać, aby sumę wekslową w resztującej kwocie 136 złr w. a. z procentami 6 od sta od dnia 2. Listopada 1871 bieżącemi, do dnia rzeczywistej zapłaty liczyć się mającemi, tudzież prowizję 6 od sta od powyższej kwoty wekslowej 135 złr. w. a. naostatek kosztu protestu i niniejszego pozwu w 3ch dniach pod surowością egzekucyi wekslowej podpisanemu jako żyrataryuszowi i posiadaczowi wekslu zapłacił.

Koszta obliczają się następnie:

Koszta protestu B.	3 złr. 50 ct.
Ułożenie pozwu	6 " 50 "
Podwójny odpis	— " 80 "
Stemple do tychże	— " 72 "
Dodatkowy stempel do receptis C.	— " 17 "
Odpis allegatów	— " 45 "
Należytość od nakazu	2 " 50 "
Papier	— " 10 "
Porto pocztowe	— " 48 "

Razem " " "

Czerniowce 15. Marca 1872. Konstanty N.

(Zewnątrz)

C. k. Sąd krajowy jako handlowy i wekslowy we Lwowie.

Konstanty N. lekarz w Czerniowcach pod l. 500
przeciw

Jakóbowi N. kupcowi we Lwowie pod l. 70
w sprawie o zapłacanie sumy wekslowej 135 złr.
w. a. z p. n.

prosi o nakaz płatniczy.

Podwójnie. Załączniki A. B. C. woryginalie i odpisach.

Należytość 2 złr. 50 ct. w. a.

LIV. Przykład pozwu wekslowego przeciw dwom akceptantom.

Pozew tego rodzaju potrójnie się pisze i wnosi jeden egzemplarz z załączeniem oryginału a dwa drugie egzemplarze z załączeniem odpisów.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie obwodowy!

36 ct. stempel.

A.B.C. Wedle załączonego pod A. woryginalie pod B. i C. w odpisach przez podpisanego na własny rozkaz (ordre) wystawionego, do małżonków Marcina i Barbary N. wystosowanego (trasowanego) i przez też osoby akceptowanego (do zapłaty przyjętego) wekslu pryma ddto Stryj dnia 1. Sierpnia 1871 obowiązali się ciż małżonkowie sumę wekslową 180 złr. w. a. na dniu 1. Listopada 1871 zapłacić.

Ponieważ zapłata powyższej sumy wekslowej dotychczas nie nastąpiła, upraszam, załączając należytość od wyroku 2 złr. 50 ct. w. a. i należytość za wystosowanie nakazu płatniczego w 3im egzemplarzu 1 złr. razem 3 złr. 50 ct. w. a.:

Świetny Sąd obwodowy jako handlowy raczy pozwanym małżonkom Marcinowi i Barbarze N. jako akceptantom wekslu-pryma ddto Stryj 1. Sierpnia 1871 nakazać, sumę wekslową 180 złr. w. a. z procentami 6 od sta od dnia 1. Listopada 1871 bieżącemi do dnia rzeczywistej zapłaty liczyć się mającemi wraz z kosztami pozwu, o których przyznanie się uprasza w przeciągu 3 dni pod surowością egzekucyi niepodzielną ręką podpisanemu, jako wystawicielowi i remitentowi (wydawcy) wekslu zapłacić.

Koszta następnie się liczą:

Ułożenie pozwu	1 złr. 50 ct.
Potrójny odpis	— " 60 "
3 stemple do tegoż	1 " 8 "
Odpis allegatu A. podwójnie	— " 20 "
2 stemple do tegoż	— " 30 "
Należytość od wyroku	3 " 50 "
Papier	— " 10 "
Porto pocztowe	— " 45 "

Razem " " "

Rzeszów 12. Lutego 1872.

Karol N.

(Zewnątrz)

C. k. Sąd obwodowy jako handlowy i wekslowy w Samborze.

Karol N. handlarz skórami w Rzeszowie pod l. 230
przeciw

małżonkom Marcinowi i Barbarze N. właścicielom realności pod l. 110 w Stryju

prosi o nakaz zapłaty sumy wekslowej 150 złr. austr. z pn.

Potrójnie. Alleg. A. oryg. podwójny odpis.

Stemple 3 złr. 50 ct. w. a.

LV. Przykład pozwu wekslowego, przez żyratariusza (nabywcy weksłu) przeciw akceptantowi (przyjmującemu weksel do zapłacenia) o zapłacenie sumy wekslowej w oznaczonym miejscu.

(Wewnątrz)

Światny c. k. Sądzie powiatowy!

Stempel 36 ct.

Weksem-pryma przez p. Pawła X. na własny rozkaz (ordre) wydanym do p. Michała X. wystosowanym (adresowanym) i przez tegoż, do zapłacenia przyjętym dtto Tarnopol 10. Czerwca 1871 A. obowiązał się akceptant w 6 miesięcy od dnia wystawienia weksłu t. j. na dniu 10. Grudnia 1873. sumę wekslową 800 złr. w. a. na rozkaz wystawiciela u p. Samuela X. w Tarnopolu zapłacić.

A.

Weksel powyżej powołany, przez wystawiciela p. Pawła X. indosowany biano (przekazalny, bez wymienienia osoby na odwrotnej stronie weksłu) na podpisanego, nie został w czasie zapadłości zapłacony, z tego powodu u domicyliata (u oznaczonej osoby) p. Samuela X. dla uchybionej zapłaty był zaprotestowany, jak poświadcza załączony pod B. dokument protestu.

B.

./.

Celem zaspokojenia w mowie będącej wekslowej pretensyi upraszam, załączając pod ./ należność od wyroku w kwocie 5 złr. w. a.: Światny Sąd obwodowy jako handlowy raczy p. Michałowi X. jako akceptantowi weksłu pryma z daty Tarnopol dnia 10. Czerwca 1871 polecić, by sumę wekslową 800 złr. w. a. z procentami 6 od sta od 11. Grudnia 1871 do dnia zapłaty liczyć się mającemi, tudzież kosztami protestu i sądowemi w 3 dniach pod surowością wekslowej egzekucyi do rąk podpisanego, jako żyratariusza i posiadacza weksłu zapłacił.

Koszta policzają się następnie:

Wydatki z powodu protestu B.	4 złr. 15 ct.
Ułożenie pozwu	2 " 50 "
Podwójny odpis	— " 80 "
2 stemple do tegoż po 36 ct.	— " 72 "
Odpisy załączeń	— " 30 "
2 stemple do tychże à 15 ct.	— " 30 "
Należność od wyroku	5 " — "
Papier	— " 8 "
Razem	13 złr. 85 ct.

Tarnopol 10. Maja 1872.

Henryk X.

(Zewnątrz)

C. k. Sąd obwodowy jako handlowy w Tarnopolu.

Henryk X. kupiec Zborowie pod Nr. 80.

przeciw

Michałowi X. właścicielowi handlu sukrem we Lwowie pod Nr. 40. $\frac{3}{4}$

prosi o nakaz zapłaty sumy wekslowej 800 złr. w. a. z przyn.

Podwójnie. A. i B. w oryg. i odpisach. Należność 5 złr.

LVI. Przykład pozwu wekslowego przeciw kilku zobowiązanym.

(Wewnątrz)

Światny c. k. Sądzie krajowy!

Stempel 36 ct.

A.

Wedle załączonego tu pod A. na rozkaz podpisanego, przez p. Annę N. wystawionego a przez p. Marcina W. do zapłaty przyjętego weksłu dtto Lwów 1. Października 1871, obowiązał się tenże akceptant sumę wekslową 120 złr. w. a. w trzy miesiące od dnia wystawienia weksłu, a zatem w dniu 10. Stycznia 1872 zapłacić.

B.

Wedle protestu B. zapłata tegoż weksłu nie nastąpiła, o czym panią Annę N. wedle załączonego pod C. receptu pocztowego w przynależnym czasie uwiadomiłem.

C.

D.

Ponieważ zapłata dotychczas nie została uskutecznią, upraszam przez wykazanego pod D. pełnomocnika: Wysoki c. k. Sąd krajowy raczy p. Marcinowi W. jako akceptantowi weksłu i p. Annie N. jako wystawicielce tegoż weksłu polecić, aby niepodzielną ręką zapłatę sumy wekslowej 120 złr. z procentami 6 od sta od dnia 2. Stycznia 1872 aż do dnia rzeczywistej zapłaty bieżącemi, z prowizją $\frac{1}{2}$ procentu od 100, niemniej wydatkami za podniesienie i doręczenie protestu i wszystkich kosztami sądowemi w 3 dniach pod surowością wekslowej egzekucyi do rąk podpisanego uiszcili.

Koszta następnie likwidują się:

Informacja	1 złr. 35 ct.
Wydatki przy podniesieniu protestu	3 " 35 "
Ułożenie pozwu	1 " 50 "
Potrójny odpis	— " 90 "
Stemple do pozwu	1 " 8 "
Odpisy weksłu, protestu, receptu i pełnomocnictwa	— " 60 "
Stemple do odpisów	— " 60 "
Pełnomocnictwo wraz z stemplem	1 " 50 "
Należność od wyroku	3 " 50 "
Papier	— " 20 "
Porto pocztowe	— " 25 "
Razem	14 " 48 "

Lwów dnia 2. Marca 1872.

Franciszek N.

(Zewnątrz)

C. k. Sąd krajowy jako handlowy we Lwowie.

Franciszek N. handlarz mąką we Lwowie przez adw. Dra N.

przeciw

Marcinowi N. piekarzowi i żonie tegoż p. Annie N. we Lwowie pod Nr. 3. $\frac{1}{4}$

prosi o nakaz płatniczy sumy wekslowej
1200 złr. w. a. z przyn.

Potrójnie. Załącz. A., B., C., D. oryg. i podwójne odpisy tychże.
Należność od wyroku 3 złr. 50 ct.

LVII. Przykład pozwu wekslowego przez żyratariusza żyrantowi wytoczonego.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie obwodowy!

- A. Wedle załączonego pod A. przez Samuela N. na własny rozkaz wystawionego, do Jana N. wystosowanego i przez tegoż do zapłaty przyjętego oryginalnego wekslu-pryma z daty Złoczów 1. Lipca 1871, który to weksel, jako na odwrotnej stronie tegoż uwidoczniono przez wystawiciela Samuela N. na rozkaz p. Franciszka N., a przez tegoż na rozkaz podpisane indosowany został, miała być suma wekslowa 1200 złr. w połowie Października 1871 u p. Michała N. w Złoczowie zapłaconą.

Wpłata wekslu u domiciliata w czasie zapadłości nie nastąpiła, przeto protest z powodu uchybienia zapłaty podniesiony został, jak to załączony pod B. dokument protestu udowadnia.

- B. Podpisany był przymuszony pomieniony weksel, przez tegoż domowi handlowemu Jana N. dalej indosowany, w drodze regresu wykupić i prócz $\frac{1}{3}$ proc. prowizyi, w zwrotnym rachunku policzone wydatki zapłacić jak C.

O podniesionym proteście zawiadomiłem bezpośredniego mego poprzednika Franciszka N. jak świadczy receptis pocztowy z daty 17. Października 1871 D. w czasie właściwym.

- D. Gdy jednakże pomieniony weksel do dnia dzisiejszego nie został u mnie wykupiony, upraszam:

Świetny Sąd obwodowy jako handlowy raczy indosantowi wekslu pryma z daty Złoczów 1. Lipca 1871 na 1200 złr. opiewającego p. Franciszkowi N. nakazać, by sumę wekslową 1200 złr. w. a. z $\frac{1}{3}$ proc. prowizyą, tudzież procentami zwłoki 6 od 100 od 16. Października 1871 do dnia zapłaty bieżącymi, tudzież przyznać się mającymi kosztami protestu, pozwu i innemi wszelkimi kosztami, a mianowicie wymierzyć się mającą należnością od wyroku w 3 dniach pod surowością wekslowej egzekucyi do rąk podpisanego żyratariusza i posiadacza wekslu zapłacić.

Koszta policzają się następnie:

Wydatki protestu B.	3 złr. 15 ct.
Inne wydatki wedle zwrotnego rachunku — „	90 „
Ułożenie pozwu	2 „ 40 „
Podwójny odpis	— „ 80 „
Stemple do tegoż	— „ 72 „
Odpis 4 załączeń	— „ 80 „
Dodatkowa należność do receptisu D: — „	15 „

4 stemple do odpisów	— złr. 60 ct.
Porto pocztowe	— „ 45 „
Papier	— „ 8 „
Razem	10 „ 5 „

Tarnopol 15. Stycznia 1872.

Piotr N.

(Zewnątrz)

C. k. Sąd obwodowy jako handlowy w Złoczowie.

Piotr N. kupiec w Tarnopolu pod l. 60.

przeciw

Franciszkowi N. kupcowi w Zborowie pod l. 130.
prosi o nakaz płatniczy sumy wekslowej
1200 złr. z przyn.

Podwójnie All. A. B. C. w oryg. i odpisach.

LVIII. Przykład pozwu wekslowego remitenta (okaziciela) przeciw wystawicielowi, akceptantowi i ręczycielowi.

Pozew tego rodzaju podaje się poczwornie i dla każdego z pozwanych mają być odpisy załączeń dodane.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie krajowy!

- A. Wedle załączonego pod A. w oryginale, na rozkaz podpisanego wystawionego, do p. Jakóba N. wystosowanego i przez tegoż akceptowanego a zarazem przez p. Feliksa N. jako ręczyciela podpisanego wekslu-pryma ditto Lwów 16. Grudnia 1871, miała być suma wekslowa 180 złr w. a. ostatniego Marca 1872 na rozkaz podpisanego u p. Pawła N. zapłaconą

Zapłata jednak nie nastąpiła, z tego powodu protest dla uchybionej zapłaty został podniesiony, jak tego dowodzi dokument protestu pod B. załączony.

- B.

O nastąpnym proteście zawiadomiłem 2. Kwietnia 1872 wystawiciela wekslu p. Józego N. wedle załączonego pod C. receptisu pocztowego w przynależnym czasie.

- C. Gdy zaskarżony weksel do dnia dzisiejszego nie został wykupiony, upraszam załączając pod ./. należność od wyroku w ilości 2 złr. 50 ct., tudzież należność za trzeci i czwarty wypis wyroku 2 złr., razem zatem 4 złr. 50 ct.

Wysoki Sąd krajowy jako handlowy raczy p. Józemu N. jako wystawicielowi, p. Jakobowi N. jako akceptantowi i p. Feliksowi N. jako ręczycielowi wekslu-pryma ditto Lwów 16. Grudnia 1871 nakazać, by niepodzielną ręką sumę wekslową 180 złr. w. a. z procentami 6 od 100 od 1. Kwietnia 1872 aż do dnia zapłaty liczyć się mającymi, tudzież przysądzić się mającymi kosztami protestu i pozwu w trzech dniach pod surowością wekslowej egzekucyi podpisanemu remitentowi zapłacić.

Koszta liczą się następująco:

Wydatki protestu B.	3 zlr. 30 ct.
Ułożenie pozwu	2 " 50 "
Poczwórny odpis	1 " 60 "
4 stemple do tegoż à 36 ct.	1 " 44 "
Dodatkowy stempel do recepty C.	— " 15 "
Potrójny odpis załączeń	1 " 20 "
9 stempli do tychże à 15 ct.	1 " 45 "
Należność od wyroku	4 " 50 "
Papier	— " 10 "
Porto pocztowe	— " 48 "
Razem	— " — "

Żółkiew dnia 10. Kwietnia 1872.

Ignacy N.

(Zewnątrz)

C. k. Sąd krajowy jako handlowy we Lwowie.

Ignacy N. kupiec w Rawie pod l. 80.

przeciw

Jérzemu N. właścicielowi handlu sukna l. 80 we Lwowie

Jakóbowi N. krawcowi w Żółkwi pod l. 89,

Feliksowi N. kupcowi w Stanisławowie

prosi o nakaz płatniczy sumy wekslowej 180 zlr.

w. a. z pn.

Poczwórnie. Załączniki A. B. C. w oryginale i potrójny odpis.

Należność od wyroku 4 zlr. 50 ct.

LIX. Przykład pozwu celem zabezpieczenia z powodu nienastąpienia przyjęcia (akceptacji) wekslu.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie krajowy jako handlowy.

Stempel 36 ct.

- A. Jako właściciel wystawionego przez Jérzego N. na rozkaz podpisanego, do Pawła W. wystosowanego wekslu A. ddtó Lwów l. 1. Lutego 1872 przedłożyłem temuż weksel wspomniany do akceptacji, który mi takowej wedle protestu B. odmówił.
- B. Powołując się na artykuł 25 post. weksl. upraszam przez jak C. wykazanego pełnomocnika:

Wysoki Sąd krajowy jako handlowy i wekslowy raczy p. Jérzemu N. jako wystawicielowi wekslu A. polecić, aby celem zabezpieczenia mojej pretensyi wekslowej 600 zlr. w. a., wydatków protestu 2 zlr. 30 ct., takową złożeniem kwoty 602 zlr. 30 ct. do depozytu sądowego w 3ch dniach, pod surowością wekslowej egzekucyi zabezpieczył, tymczasowo zaś proszę o wyznaczenie terminu.

Lwów dnia 5. Maja 1872.

Gottfried N.

(Zewnątrz)

C. k. Sąd krajowy jako handlowy i wekslowy we Lwowie.

Gottfried N. kupiec we Lwowie pod l. 4, przez adwokata Dra H.

przeciw

Jérzemu N. właścicielowi handlu sukrem we Lwowie pod l. 14

prosi celem zabezpieczenia sumy wekslowej

600 zlr. z pn. złożenie kwoty 602 zlr. 30 ct.

w. a. do depozytu sądowego nakazać.

Podwójnie. Załączniki A. B. C. w oryg. i odpisy.

LX. Przykład pozwu celem zabezpieczenia z powodu niepewności akceptanta, przeciw poprzednikowi.

(Wewnątrz)

Światny c. k. Sądzie obwodowy!

Na podstawie akceptowanego, przez przeciwnika Franciszka N. na rozkaz podpisanego wystawionego, przez p. Antoniego N. do zapłaty przyjętego, dnia 15. Kwietnia 1872 płatnego wekslu A. ddtó Stanisławów dn. 15. Grudnia 1871 mam do żądania sumę wekslową 600 zlr. wal. austr.

Ponieważ przeciw pemienionemu akceptantowi, z powodu wekslowej pretensyi u tegoż się należące w sumie 400 zlr. w. a. z pn. podpisanemu uchwałą Świątnego Sądu pod dniem 15. Lutego 1872 do l. 780 przeprowadzenie egzekucyjnej grabieży dozwolone i uskutecznione zostało, a p. Antoni N. żadanego zabezpieczenia mojej pretensyi 600 zlr. jak świadczy protest C. nie dał, jestem uprawniony w myśl art. 29 post. weksl. od przeciwnika p. Franciszka N. zabezpieczenia mojej pretensyi zażądać.

C. Upraszam zatem przez wykazanego jak C. pełnomocnika:

Światny Sąd obwodowy jako handlowy raczy przeciwnikowi p.

A. Franciszkowi N. jako wystawicielowi wekslu A. ddtó Stanisławów 15. Grudnia 1871, zabezpieczenie mojej sumy 600 zlr. w. a.

przez złożenie równej kwoty do depozytu sądowego w 3ch dniach pod surowością egzekucyi nakazać, tymczasowo zaś termin do rozprawy naznaczyć.

Stanisławów 30. Marca 1872.

Piotr N.

(Zewnątrz)

C. k. Sąd obwodowy jako handlowy w Stanisławowie.

Piotr N. handlarz skórami w Stanisławowie, przez adwokata Dr. Feliksa N.

przeciw

Franciszkowi N. kupcowi w Stanisławowie pod l. 84

prosi o zabezpieczenie wekslowej pretensyi 600 zlr.

w. a. przez złożenie tejże do depozytu sądowego.

Podwójnie. Załączenia A. B. C. oryg. i odpisy.

LXI. Przykład pozwu celem zabezpieczenia, z powodu niepewności akceptanta przeciw temuż akceptantowi.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie obwodowy jako handlowy!

A. Wedle załączonego pod A. przez przeciwnika p. Ignacego W. akceptowanego weksłu z daty Przemyśl 1. Października 1871 ostatniego Marca 1872 płatnego, mam od tegoż do żądania sumę wekslową 700 zlr.

Gdy tenże przeciwnik, oprócz wyżej wymienionego długu, także i inne z płatnych już weksłów pochodzące znaczne pretensye podpisanemu płacić ma i do sądowego zaskarżenia tychże mnie zniewolił, a wedle protestu B. podczas prezentacji (okazania) weksłu, 15. Stycznia 1872 płatnego daty Przemyśl 15. Sierpnia 1871 tenże oświadczył, że wypłaty swe zastanowił, upraszam przez wykazanego pod C. pełnomocnika:

C. Świetny Sąd obwodowy jako handlowy raczy p. Ignacemu W. akceptantowi weksłu A. nakazać, aby pomienioną wekslową pretensyę 700 zlr. w. a. przez złożenie równej kwoty do depozytu sądowego w 3 dniach pod surowością wekslowej egzekucyi zabezpieczył, tymczasowo zaś termin do rozprawy wyznaczyć.

Przemyśl dnia 1. Lutego 1872.

Antoni W.

(Zewnątrz)

C. k. Sąd obwodowy jako handlowy w Przemyślu.

Antoni W. kupiec w Przemyślu przez Dra Feliksa N. przeciw

Ignacemu W. handlarzowi skórami w Przemyślu pod Nr. 340.

prosi celem zabezpieczenia sumy wekslowej 700 zlr. w. a. o nakazanie złożenia równej kwoty do depozytu sądowego.

Podwójnie All. A. B. C. w oryg. i odpisach.

LXII. Przykład podania o wprowadzenie amortyzacyjnego postępowania z powodu zatraconego weksłu.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie krajowy!

Gdy weksel przez p. Antoniego N. na mój rozkaz wystawiony, przez adresata p. Adolfa N. do zapłacenia we Lwowie 16. Października 1871 przyjęty, na 2000 zlr. w. a. opiewający, zatracony został, upraszam celem zapobieżenia nadużyciu na podstawie artykułu 73. postęp. weksl.

Wysoki Sąd krajowy jako handlowy raczy wprowadzenie postępowania celem amortyzacji powyżej wymienionego weksłu zezwolić i stosownie ku temu wydać rozporządzenie.

Lwów 2. Marca 1872.

Franciszek N.

(Zewnątrz)

C. k. Sąd krajowy jako handlowy!

Franciszek N. fabrykant spiritusu pod l. 140²/₄ we Lwowie o wprowadzenie amortyzacyjnego postępowania celem umorzenia wewnątrz wymienionego weksłu.

Pojedynczo.

LXII. Przykład podania o amortyzację.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie obwodowy jako handlowy!

Stempel 36 ct.

Rezolucyą Świetnego Sądu, 28. Lutego 1871 do L. 680 wydaną, zostało wprowadzenie amortyzacyjnego postępowania, względem zatraconego weksłu ddto Złoczów 18. Października 1870, na 1200 zlr. w. a. opiewającego, dozwolone i dotyczący edykt w urzędowej gazecie B. C. D. 3 razy umieszczony.

Gdy według relacji w aktach sądowych przechowanej, z pretensyami do tego weksłu nikt się nie zgłosił, upraszam:

Świetny Sąd obwodowy jako handlowy raczy weksel przez Ignacego W. wystawiony a przez adresata p. Antoniego W. w Złoczowie 1. Października do zapłaty przyjęty, z daty Złoczów 18. Października 1870 jako umorzony uznać.

Złoczów 15. Stycznia 1872.

Jan N.

(Zewnątrz)

C. k. Sąd obwodowy jako handlowy w Złoczowie.

Jan N. handlujący drzewem w Złoczowie

prosi o amortyzację wewnątrz wymienionego weksłu.

LXII. Przykład zapowiedzenia sporu celem przerwania zadawnienia.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie krajowy jako handlowy!

Na podstawie weksłu — pryma z daty Lwów 1. Maja 1869 przez p. Emanuela N. na rozkaz podpisanego wystawionego, do p. Konstantego N. wystosowanego i przez tegoż do zapłaty przyjętego, na sumę 300 zlr. opiewającego, 1. Stycznia 1872 płatnego, — p. Jakób N., który na mocy żyra do posiadania weksłu przyszedł uzyskał przeciw podpisanemu nakaz płatniczy pod dniem 2. Marca 1872, wedle załączonego pod A. napisu.

A. Wniosłem przeciw wymienionemu powyżej nakazowi zapłaty zarzuty, a gdy z tego powodu rozpoczęty proces, dłuższy czas potrwać może, spowodowanym się widzę celem zapobieżenia wygaśnięcia praw w obec moich przeciwników mnie przysługujących, spór zapowiedzieć, w tym celu upraszam w myśl artykułu 80. post. weksl.

Wysoki Sąd krajowy jako handlowy raczy p. Emanuela N. i p. Konstantino W. o powyższym zapowiedzeniu sporu zawiadomić.

Lwów dnia 30. Marca 1872.

Paweł N.

(Zewnątrz)

C. k. Sąd krajowy jako handlowy we Lwowie.

Paweł N. kupiec we Lwowie przez adwokata Dra. N.
przeciw

Konstantemu N. Lekarzowi w Żółkwi i Emanuelowi N.
właścicielowi dóbr Rawy

w sprawie o zapłacenie sumy 300 złr. w. a. prosi o
doręczenie zapowiedzenia sporu, celem uwiadomienia
o wekslowym nakazie płatniczym z d. 2. Marca 1872.

Potrójnie. Załączenie A. w oryg. i podwójnym odpisie.

LXIV. Przykład pozwu z tytułu zubożenia się ze szkodą drugiego.

(Wewnątrz)

Świętny c. k. Sądzie obwodowy jako handlowy!

A. Wedle załączonego pod A. weksłu przez przeciwnika p. Józefa N. wystawionego, do r. Rudolfa N. wystosowanego i przez tegoż do zapłaty przyjętego, którym mocą żyra przeciwnika p. Józefa N. z 10. Maja 1871 w moje posiadanie przeszedł, był p. Rudolf N. obowiązany w dniu 1. Czerwca 1872 sumę wekslową 1000 złr. w. a. podpisanemu zapłacić.

B. Zapłata powyższa jednakże jak świadczy protest B. nienastąpiła.

Pomimo, że moje prawo żądania w obec p. Józefa N. z powodu zadawnienia zgasiło, jednakże w myśl artykułu 83. post. weksł., pozostał tenże p. Józef N. w obec podpisanego jako zobowiązany, ponieważ by się z powodu niezapłacenia tej sumy z moją szkodą zubożać, gdyż podpisany temuż przeciwnikowi p. Józefowi N. 12. Maja 1871 walutę za będący w moim weksel w kwocie 1000 złr. w. a. wypłacił, a tenże na otrzymaną w moim będącą kwotę 1000 złr. w. a. pokrycia mi nie dał.

Na tę okoliczność, że przeciwnikowi p. Józefowi N. 12. Maja 1871 walutę 1000 złr. w. a. na weksel przez niego, na własny rozkaz dnia 1. Października 1870 wystawiony, w pomienionym dniu na mnie żyrowany, do p. Rudolfa N. wystosowany, i przez tegoż akceptowany 1. Czerwca 1872 płatny A. — wypłaciłem, przekazując temuż przysięgą główną przeczącą, którą w razie odkazania twierdząco złożyć jestem w pogotowiu.

Gdy przeciwnik p. Józef N. zapłaty powyższej kwoty 1000 złr. w. a. odmawia, upraszam przez wykazanego jak C. pełnomocnika mego:

Świętny c. k. Sąd obwodowy jako handlowy raczy po przeprowadzonej rozprawie na oznaczyć się mającym terminie, orzec:

Przeciwnik p. Józef N. obowiązany jest w 14 dniach pod suro-

wością egzekucyjną kwotę 1000 złr. z procentami 6 od sta od dnia 1. Czerwca 1872 podpisanemu zapłacić i kosztu sądowe zwrócić.

Tarnopol dnia 20. Marca 1872.

Karol W.

(Zewnątrz)

Do Świątnego c. k. Sądu obwodowego jako handlowego
w Tarnopolu.

Pozew

Karola W. właściciela handlu sukniem w Tarnopolu
przez adw. Dr. Feliksa N.

przeciw

Józefowi N. właścicielowi realności pod Nr. 80.
w Tarnopolu

o zapłacenie sumy 1000 złr. z przyn.

Podwójnie. Załącz. A. i B. w oryginałach i odpisach.

Pozwanemu, przeciw któremu nakaz płatniczy w powyższym wypadku wydany został, przysługują prawo wniesienia zarzutów, w nieprzekraczalnym terminie 3 dni.

Termin ten poczyną się od dnia doręczenia nakazu płatniczego, do tego terminu nie wliczają się jednakże dni, w których wniesione zarzuty na pocztę w drodze się znajdowały.

Jeżeli pozwany w oznaczonym terminie zarzutów nie wniósł, nakaz płatniczy staje się prawomocnym, a powód może na podstawie tego nakazu egzekucję wekslową prowadzić.

Również powód uprawniony jest, pomimo uczynionych zarzutów egzekucję na zabezpieczenie pretensji żądać, przeciw tej egzekucji może pozwany w ten sposób się tylko ochronić, jeżeli zaskarżoną pretensję do depozytu sądowego złoży.

Przykłady do podań o wyjednanie wekslowej egzekucji i egzekucji ku zabezpieczeniu, będą podane w rozdziale sądowych egzekucji.

Pozwany może tylko takie zarzuty czynić, które z ustawy wekslowej wypływają, lub bezpośrednio przeciw powodowi przysługują.

Zarzuty, że w czasie akceptacji weksłu lub innego obowiązującego oświadczenia, na wekslu umieszczonego, podpis wystawiciela, lub inne ważność weksłu stanowiące wymogi jeszcze brakowały i później dopiero zostały wypełnione, nie mają w obec rzetelnego posiadacza weksłu, — żadnego, w obec tych zaś, którzy w wypełnieniu udział brali — mają natenczas tylko znaczenie, jeżeli udowodnionem zostanie, że z powodu niewypełnienia dokumentu, niedozwolonego lub przeciwnego umowie wypełnienia, prawne nadużycie nastąpiło.

Zewnątrzna forma zarzutów jest taka sama, jak przy zarzutach przeciw nakazowi wypłaty powyżej już wskazanych.

LXV. Zarzuty przeciw wekslowemu nakazowi płatniczemu.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie obwodowy jako handlowy!

36 ct. stempel.

Przeciw nakazowi płatniczemu przez Świetny c. k. Sąd pod dniem 15. Marca 1872 wydanemu, którym podpisanemu zaplata sumy wekslowej 250 złr. z procentami zwłoki i kosztami sądowymi, do rąk powoda nakazane zostało, wnoszę następujące

Z a r z u t y:

Zgadza się z prawdą, iż zaskarżony weksel jako akceptant podpisałem, tudzież że ten weksel 10. Marca 1872 był płatny.

Pomimo to przeciwnik nie ma prawa żądać odemnie zapłaty sumy wekslowej 250 złr.; sprzedałem bowiem przeciwnikowi, roku zeszłego moje własne meble za kwotę 600 złr. i przesłałem takowe do Brzeżan, po których odebraniu przeciwnik oświadczył, że meble zupełnie są popsute, z powodu iż podczas transportu przez deszcz bardzo ucierpiały.

Kanapa, krzesła i fotele musiałyby być na nowo pokryte, a drzewo na nowo odpoliturowane, żąda przeto opuszczenia z ceny ku- na pewnej części.

Po długim targu zgodziliśmy się na to, iż podpisany przeciwnikowi na wypadek, jeżeli udowodnionem zostanie, że meble bez jego winy, przez deszcz w czasie transportu ucierpiały, (którego okoliczność jednakże przeciwnik udowodnić nie mógł) — temuż z otrzymanej ceny kupna w sumie 600 złr. kwotę 200 złr. zwróci.

Aby przeciwnikowi dać dowód w ręce zawartej między nami ugody, powierzyłem temuż lekkomyślnie zaskarżony weksel A., którego moim podpisem zaopatrzyłem.

Rzetelność powyższego twierdzenia mego udowadniałem świadkiem p. Michałem N. stolarzem w Złoczowie pod l. 48. mieszkającym, do których to zeznań moją uzupełniającą przysięgę ofiaruję.

Oraz przekazuję memu przeciwnikowi przeczącą przysięgę główną na powyżej przytoczone okoliczności i jestem w pogotowiu w razie odkazania tej przysięgi, takową twierdzącą złożyć.

Wedle powyżej przytoczonego, przeciwnik nie ma prawa żądania zaplacenienia sumy 200 złr. w. a. tak długo, dopokąd nie udowodni, że sprzedane meble w czasie przewozu bez jego winy przez deszcz zepsute zostały, której to okoliczności udowodnić nie jest w stanie.

Upraszam zatem: Świetny Sąd obwodowy jako handlowy raczy po przeprowadzeniu rozprawy orzec: iż nakaz płatniczy, przez Świetny c. k. Sąd pod dniem 15. Marca 1872 do l. 890 wydany, nie ma miejsca i znosi się, a powód obowiązany jest koszta sporu zwrócić.

Złoczów 30. Marca 1872.

Franciszek N.

(Zewnątrz)

C. k. Sąd obwodowy jako handlowy w Złoczowie.

Zarzuty

Franciszka W. kupca w Złoczowie pod l. 280

przeciw

Pawłowi N. lekarzowi w Brzeżanach pod l. 68

o zaplacenienie sumy 250 złr. w. a. z pn.

przeciw nakazowi płatniczemu z d. 15. Marca 1872 l. 890.

Podwójnie.

LVI. Przykład zarzutów przeciw wekslowemu nakazowi płatniczemu z powodu nietożsamości podpisu pozwanego.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie krajowy jako handlowy.

Przeciw nakazowi płatniczemu przez Wysoki c. k. Sąd pod dniem 23. Marca 1872 do l. 680 wydanemu, którym podpisanemu poleconem zostało sumę wekslową 1430 złr. z procentami i kosztami zapłacić, wnoszę następujące

Z a r z u t y:

Zaprzeczam, jakoby zaskarżony weksel z daty Żółkiew dnia 20. Kwietnia 1871 do zaplacenienia przyjąłem i że na pierwszej stronie weksłu widoczny podpis nazwiska Michał J. jest mój własnoręczny.

Na tę okoliczność, że weksel A. przezemnie nie został do zapłaty przyjęty, przekazuję p. powodowi przysięgę główną, którą w razie odkazania w ten sposób złożyć jestem w pogotowiu, że na pierwszej stronie weksłu zaskarżonego A. z daty Żółkiew dnia 20. Kwietnia 1871 widoczny podpis Michał J., ani przezemnie, ani za moją wiedzą i zezwoleniem przez trzecią osobę, położony nie został.

Akcept weksłu A. zatem jest podrobiony, pomimo że nie jestem w stanie wymienić osoby, która podpis sfalszowała.

Ponieważ na podstawie podrobionego akceptu do zaplacenienia zmuszony być nie mogę, upraszam:

Wysoki c. k. Sąd krajowy raczy po przeprowadzeniu rozprawy orzec:

Nakaz płatniczy wekslowy z dnia 23. Marca 1872 do l. 680 wydany, znosi się, a powód obowiązany jest pozwanemu narosłe koszta sądowe zwrócić.

Lwów dnia 30. Marca 1872.

Michał J.

(Zewnątrz)

C. k. Sąd krajowy we Lwowie

Zarzuty

Michała J. kupca w Żółkwi pod l. 140

przeciw

Franciszkowi W. właścicielowi hanułu skórami

o zaplacenienie sumy 1430 złr. w. a. z pn.

przeciw nakazowi płatniczemu z d. 23. Marca 1872 l. 680.

LXVII. Przykład podania przy składaniu depozytu (komporytacyi) w postępowaniu wekslowym.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie obwodowy jako handlowy!

Nakazem płatniczym przez Świetny Sąd pod dniem 15. Marca 1872 do l. 1430 wydanym, poleconem zostało podpisanemu, aby sumę wekslową 1000 złr. z procentami 6 od sta, od 1. Marca 1872, i kosztami procesu 3 złr. 35 ct., kosztami doręczenia, $\frac{1}{3}$ procent prowizyi i kosztami pozwu 4 złr. 50 ct. zapłacił.

Nie przyznaję bynajmniej słuszności tej pretensyi, jednakże dla uniknienia egzekucyi ku zabezpieczeniu, gdyż przeciw nakazowi płatniczemu zarzuty wnoszę, składam na zabezpieczenie, przeciwnikowi z powyższego nakazu płatniczego przysługujących możliwych pretensyj, kwotę 1000 złr. w. a. gotówką i upraszam:

Świetny c. k. Sąd obwodowy jako handlowy raczy niniejsze złożenie przyjąć i c. k. urzędowi depozytowemu w przechowanie oddać.

Stanisławów 1. Kwietnia 1872.

Paweł N.

(Zewnątrz)

C. k. Sąd obwodowy jako handlowy w Stanisławowie.

Zarzuty

Pawła N. handlarza mąką w Stanisławowie

przeciw

Franciszce W. kupcowi w Stanisławowie przez adwokata Dra. Jana W.

z złożeniem do depozytu kwoty 1000 złr. w. a. na rzecz masy spornej Pawła N. przeciw Franciszce W. gotówką.

Potrójnie.

LXVIII. Przykład podania o uwiadomienie powoda, że w celu uniknienia egzekucyi ku zabezpieczeniu, suma wekslowa do depozytu sądowego złożoną została.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie obwodowy jako handlowy!

36 ct. stempel.

A. Wedle załączonego pod A. nakazu zapłaty, przez Świetny c. k. Sąd pod dniem 1. Marca 1872 do L. 930 wydanego, zostało podpisanemu poleconem, aby sumę wekslową 600 złr. w. a. pod surowością wekslowej egzekucyi zapłacił.

Gdy przeciw pomienionemu nakazowi zapłaty zarzuty wniosłem, złożyłem, aby się od egzekucyi ochronić, wedle załączonej pod A. komportacyjnej rezolucyi z dnia 1. Kwietnia 1872 ku zabezpieczeniu mego przeciwnika, a raczej jego możliwej pretensyi kwotę 1040 złr. gotówką, upraszam zatem:

Świetny Sąd obwodowy jako handlowy raczy przeciwnika o nastąpieniem złożeniu do depozytu sumy 1040 złr. w. a. zawiadomić.

Stanisławów 10. Kwietnia 1873.

Paweł N.

właściciel handlu suknem.

(Zewnątrz)

C. k. Sąd obwodowy w Stanisławowie.

Paweł N. handlujący suknem w Stanisławowie, przez adwokata Dr. Feliksa N.

przeciw

Janowi N. kupcowi korzennemu w Stanisławowie

uprasza o uwiadomienie tegoż ostatniego o złożeniu kwoty 1040 złr. w. a. do depozytu sądowego ku teź zabezpieczeniu.

Skutkiem wniesionych zarzutów, ustanowiony zostaje termin do rozprawy wedle postanowień prawa wekslowego, na który obydwie strony wezwane zostaną.

Przy powyżej wymienionej rozprawie zachowują się przepisy sumarycznego postępowania, z następującymi wyjątkami:

- a) Podanie usprawiedliwiające nieobecność na terminie, w 3 dniach od dnia, w którym przeszkoda jawienia się ustala lieząc, ma być wniesione;
- b) podanie o przywrócenie terminu upłynionego, w 3 dniach po upłynionym terminie, ma być wniesione.
- c) Termin do wniesienia apelacyi lub rewizyi przeciw wyrokowi w procesie wekslowym wydanemu, trwa tylko 3 dni po doręczeniu tegoż wyroku. Jeżeli po upływie 3 dni, apelacya lub rewizya nie zostały wniesione, wyrok staje się prawomocnym.
- d) do dowodu przez przysięgę przystąpić należy w 24 godzinach, od dnia, w którym wyrok stał się prawomocnym.
- e) rekurs przeciw rezolucyi pierwszej lub drugiej instancyi, w 3ch dniach po doręczeniu teź rezolucyi, przeciw której rekurs podany być ma, wniesione być mają.

Pozostawia się stronom do woli, przy terminach do rozprawy, w skutek wniesionych zarzutów strony przeciwnej wyznaczonych, samym lub z rzecznikiem być obecnymi. Pisemne podania zaś podpisem adwokata opatrzone być mają.

W czasie procesu wekslowego tylko niedziele i prawem uznane dni świąteczne, jako dni feryj sądowych uważane być mają. Wszystkie terminy bieżą nieprzerwanie bez względu na dni feryalne.

Natenczas tylko, jeżeli ostatni dzień terminu na niedzielę lub prawem uznany dzień feryj sądowych przypadnie, przechodzi tenże na następujący dzień powszedni.

Żadna strona nie jest obowiązana, w dniu świątecznym swego wyznania, przed sądem stawać.

Postępowanie przy wypowiedzeniu pomieszkania i w sporach o ustąpienie z pomieszkania.

W jaki sposób wypowiada się pomieszkanie, lub ogółem najem lub dzierżawę.

Przepisy prawa o postępowaniu przy wypowiedzeniach i sporach o usunięcie z pomieszkania, zawiera rozporządzenie cesarskie z dnia 16. Listopada 1858, Nr. 213. Dz. u. p.

Pomieszkanie wypowiada się stronie najmującej sądownie lub pozasądowo.

Powyższe prawo wypowiedzenia przysługują także stronie najmującej.

Sądowe wypowiedzenie, tę korzyść stronie wypowiadającej przynosi, że najmujący, któryby z upływem terminu wypowiedzenia, najętego pomieszkania nie opuścił, na podstawie wszelkiego w stan skutku wypowiedzenia, w drodze przymusowej, do ustąpienia z pomieszkania zmuszonym, i na ulicę wyrzucenym być może.

Wypowiedzenie przez pewną stronę skutecznione, przez drugą stronę przeciw stronie wypowiadającej przeprowadzone być może.

Pozasądowe wypowiedzenie, ma tylko wtenczas skutek sądowego wypowiedzenia, jeżeli takowe dokumentem notaryalnym, protokołem, przez stronę, której się wypowiada, podpisanym, lub rewersem pisemnym, dowodzącym, iż uczynione wypowiedzenie nastąpiło w tymże rewersie, jednakże dokładne wymienienie nazwiska i imienia obydwóch stron, przedmiotu wynajętego lub wydzierżawionego, czasu, w którym najem lub dzierżawa kończyć się ma, tudzież czasu uczynionego wypowiedzenia, ma być zawarte.

Wypowiedzenie jednakże sądownie uczynione jest najtosowniejsze, gdyż jest najpewniejszą drogą do zapobieżenia wszelkim sporom, z powodu okoliczności, czyli wypowiedzenie w przynależnym czasie nastąpiło, wyniknąć mogącym.

Przytoczone powyżej przepisy, odnoszące się do wypowiedzenia najmu pomieszkani, tyczą się także wypowiedzenia najmów i dzierżaw wszelkiego rodzaju, o tyle, o ile się takowe do nieruchomości rzeczy odnoszą.

Sądowe wypowiedzenie pisemnie podane, lub ustnie wniesione być może.

Pisemne wypowiedzenie podwójnie wystosowane, wniesie należy, ustnie sądowe wypowiedzenie, protokolarnie spisane zostanie.

Pisemne podanie, lub spisany protokół, zawierać ma prawny powód wypowiedzenia, tudzież wszystkie okoliczności, w rewersie na uczynione wypowiedzenie pomieszkania wydany, jako niezbędne wymienione.

Prócz powyżej przytoczonych okoliczności, wypowiadający, po za obrębem powiatu sądowego zamieszkały, mieszkającą w tymże powiecie osobę umocowaną, do odbierania sądowych rozporządzeń, w podaniu lub w protokole wymieni.

Wypowiedzenia, nieodpowiadające powyższym przepisom, lub wniesione przed Sąd niewłaściwy, z urzędu przytaczając powody, mają być odrzucone.

Istniejące w tym względzie prawne postanowienie, opiewa wedle §§. 1. i 2. ces. rozporządzenia z dnia 16. Listopada 1858 N. 213 Dz. ust. pr. jak następuje:

§. 1. Wszelkie spory z kontraktów dzierżawy, ich wypowiedzenie sądowe, wszelkie rozprawy i jakiegobądź rozporządzenia, dotyczące wypowiedzenia i zwrotu wydzierżawionych lub najętych gruntów, budynków i innych rzeczy nieruchomości, lub prawnie za nieruchomości uznanych, niemniej młynów statkowych i innych na statkach wzniezionych budowli, należą wyłącznie, bez różnicy osoby, do sądu powiatowego, w którego powiecie znajduje się przedmiot dzierżawy.

Jeżeli przedmiot dzierżawy znajduje się powiatach kilku sądów, natenczas wybór między temi, o ile w kontrakcie jeden z tychże sądów nie jest ku temu wyznaczony, przysługują powodowi, w wypowiadaniu zaś temu, kto wypowiada.

Egzekucya przeciw osobom wojskowym przeprowadzoną być winna przez właściwą władzę wojskową, doręczenie rozporządzeń sądowych i egzekucya przeciw osobom, podlegającym jurysdykcji najwyższego nadwornego Urzędu Marszałkowskiego przez tenże ostatni.

§. 2. Wypowiedzenie kontraktu dzierżawy, o ile to jest koniecznem wedle powszechnej księgi ustaw cywilnych dla zapobieżenia doręczanemu tegoż odnowieniu, lub celem rozwiązania kontraktu, nastąpić może:

- a) na wypadek szczegółowej umowy stron co do terminu wypowiedzenia i zwrotu przedmiotu dzierżawy, w zasadzie nie inaczej, tylko w tymże terminie, gdy zaś niema takowej umowy, nastąpić winno wypowiedzenie w terminie prawnym;
- b) tam, gdzie przez szczególny zwyczaj miejscowy, lub wydane ku temu przepisy, ustanowione są do ustąpienia z przedmiotów dzierżawy pewne dni roku z oznaczonymi terminami wypowiedzenia przed upływem czasu, ku temu wyznaczonego;
- c) we wszelkich innych wypadkach wypowiedziane być winny dzierżawy przynajmniej sześć miesięcy, najmy przynajmniej trzy miesiące, najmy, których kontraktowe trwanie nie dosięga jednego roku, przynajmniej czternaście dni przed terminem, w którym przedmiot dzierżawy ma być oddany.

Dla pojedynczych miejscowości i okolic tychże istnieją szczególne terminy do wniesienia podań wypowiedzenia i usunięcia z pomieszkani jako to:

1. Dla śródmieścia i przedmieść we Wiedniu, tudzież dla wszystkich miejscowości w powiatach Szwechackim, Hitzing, Sechshaus, Hernal, Klosterneuburg położonych, dawniejsze terminy na N. P. Gronniczną, na ŚŚ. Jęrzego, Jakóba i Michała przypadające w ten sposób zmieniono, iż w miejsce powyższych terminów, obecnie pol względem wypowiedzenia terminu od 1. do 14. Lutego, od 1. do 14. Maja włącznie, od 1. do 14. Sierpnia włącznie i od 1. do 14. Listopada włącznie.

nie pod względem rumacyi (usunięcia z pomieszek) termina od 1. do 12. Lutego włącznie, od 1. do 12. Maja włącznie, od 1. do 12. Sierpnia włącznie i od 1. do 12. Listopada włącznie, każdego roku, postanowiono.

Jeżeli stosunki z kontraktów najmu wypływające niezachodzą, termina do wypowiedzenia pomieszek dla śródmieścia we Wiedniu, są półroczne, dla przedmieść i powyżej wymienionych miejscowości, ćwierćroczne, w ten sposób, iż wypowiedzenie pomieszek w śródmieściu wiedeńskim położonych, tylko w Maju i Listopadzie, na przedmieściu i w innych miejscowościach położonych, także w Lutym i Sierpniu, nastąpić może.

Pod względem usunięcia z pomieszek i innych lokalności, w ten sposób, po skutecznym należycie wypowiedzeniu postąpić należy, iż wyprowadzający się z pomieszek do południa 6. Lutego, 6. Maja, 6. Sierpnia i 6. Listopada, taką część tegoż pomieszek lub pomieszekanie wypróżnić ma, aby wprowadzający się dostateczne miejsce do pomieszekowania się zastał, następnie zaś do południa 12. Lutego, 12. Maja, 12. Sierpnia i 12. Listopada resztę pomieszekania i innych lokalności wyprowadzający się zupełnie ma wypróżnić.

Na wypadek, gdyby ostatni dzień wyznaczonego terminu wypowiedzenia, lub do zupełnego wypróżnienia pomieszekania, lub też częściowego opuszczenia tegoż na niedzielę, lub inny nakazany dzień świąteczny przypadł, natenczas tenże termin wypowiedzenia, do następnego dnia powszedniego się odracza, tak samo odracza się termin do zupełnego lub częściowego wypróżnienia pomieszek, do południa następującego dnia powszedniego.

Jeżeli najem na lato lub zimę zawarty został, trwanie tegoż, w braku szczegółowych postanowień, przy najmie na lato umówionym, przez drugi i trzeci kwartał, przy najmie na zimę przez czwarty kwartał bieżącego, i pierwszy kwartał następującego roku, ma się rozciągać.

2. W Lincu i Gracu, wypowiedzenie na N. P. Gromniczną, ŚŚ. Józefa, Jakóba i Michała, lub najdalej 14 dni po tymże czasie, a zatem do 16. Lutego, 8. Maja, 8. Sierpnia i 18. Października nastąpić może.

Przy wyprowadzeniu wypróżnienie pomieszekania w ten sposób nastąpić ma, iżby takowe w pierwszych siedmiu dniach częściowo, w następnych zaś siedmiu dniach zupełnie, wolne było.

3. W Pradze, Wszebradzie, Karolinenthal istnieje również termin kwartalnego wypowiedzenia. Wypowiada się pomieszekanie na N. P. Gromniczną, ŚŚ. Józefa, Jakóba i Michała, lub w 13 dni po tymże czasie, a zatem najdalej do 14. Lutego, 7. Maja, 7. Sierpnia i 29. Października. W 8 dniach wypróżnić się mające pomieszekanie, częściowo, w 14 dniach zupełnie ma być opuszczone.

4. W Bernie termina wypowiedzenia są kwartalne. Wypowiedzenia następują w czasie od 1. do 14. Lutego, od 1. do 14. Maja, od 1. do 14. Sierpnia i od 1. do 14. Listopada.

5. W Opawie i Iglawie wypowiedzenie pomieszekania następuje w czasie od 1. do 14. Stycznia, od 1. do 14. Kwietnia, od 1. do 14. Lipca i od 1. do 14. Października. Termina wypowiedzenia są także kwartalne.

6. We wszystkich innych, powyżej nie wymienionych miejscowościach w Czechach, Morawii i Śląsku, tudzież Zarze, Spalato, Raguzie, Kataro i Sebeniko, wypowiedzenie pomieszekania tym najmu, którym, którzy za kontraktem na krótszy czas niżeli na rok najeli, najmiej 14 dni, innym najmu, zaś najmiej 3 miesiące, przed końcem najmu ma nastąpić.

7. W Salzburgu kończą się najmy w dniu św. Ruperta, w czasie postu (27. Marca) na św. Piotra i Pawła (29. Czerwca) w dniu św. Ruperta, w jesieni (25. Września) i w dniu Nowego roku. W pierwszych siedmiu dniach pomieszekanie częściowo, w następnych 7 dniach ma być zupełnie wypróżnione.

8. W Celowji (Klagenfurt) kończy się najem na św. Józefa i św. Michała, wypowiedzenie następuje na N. P. Gromniczną i na św. Józefa, lub 14 dni przed albo po tychże dniach ma być podane.

9. W Trieście najem trwa cały rok, od 10. Sierpnia jednego do 10. Sierpnia następującego roku. Czas wypowiedzenia przypada od 10. do 23. Maja.

10. W Węgrzech czas wypowiedzenia pomieszekania w pojedynczych miejscowościach jest różny, wedle zwyczaju, który w tych miejscowościach się zachowuje.

W Komornie wypowiada się pomieszekanie na N. P. Gromniczną i na św. Jakóba, a wypróżnia się na ŚŚ. Józefa i Michała. W Presburgu mniejsze pomieszekanie, których czynsz roczny 60 złr. w. a. nieprzeosi, w dzień Nowego roku, na św. Józefa, Jana i Michała się wypowiadają i wypróżniają. — Większe pomieszekanie, których czynsz roczny 60 złr. w. a. przechodzi, bywają na św. Józefa i Michała wypowiedziane i wypróżnione.

W wszelkich innych, powyżej niewymienionych miejscowościach ustanowione są termina wypowiedzenia wedle powyżej przytoczonych prawnych postanowień.

O czasie wypróżnienia pomieszek, w tych miejscowościach, gdzie szczegółowe zwyczaje istnieją, zawiera ces. rozp. z dnia 16. Listopada 1858 Nr. 213 Dz. ust. p. w §§. 17., 18., 19. następujące prawne postanowienia:

§. 17. Jeżeli wypowiedzenie kontraktu dzierzawy lub najmu (§. 8.), lub nakaz odebrania albo oddania przedmiotu najętego lub wdzierzanego (§. 13.) nieulega zarzutowi, albo też oznajmiony jest za skuteczny wyrokiem prawomocnym, tedy najemnik rzeczy nieruchomości tam, gdzie szczególne przepisy nie ustanawiają nic innego ze względu na zwyczaj miejscowy, rozpocznie opuszczenie najdalej trzeciego dnia przed upływem czasu najmu, i zostawi temu, kto po nim obejmie przedmiot najęty, miejsce przyzwoite i dostateczne na schowanie części jego ruchomości, zaś ostatniego dnia czasu najmu opuści i odda w zupełności przedmiot najęty.

Podobnie rozpocznie dzierzwca opuszczenie dóbr dzierżawionych, w których znajdują się budynki, najdalej ósmego dnia po upływie czasu dzierzawy, i odda odbiorcy tyle tego rodzaju budynków, iżby w nich część swoich ruchomości mógł pomieścić, ile takowych potrzeba.

do dalszego obrotu gospodarstwa; ostatniego zaś dnia czasu dzierżawy opuści i odda przedmiot dzierżawy w zupełności.

Inne przedmioty dzierżawne oddane być winny bezzwłocznie z upływem czasu dzierżawy.

§. 18. Jeżeli kontrakt dzierżawy lub najmu uznany jest w skutek pozwu za rozwiązany lub zgasły bez poprzedniego wypowiedzenia, natenczas ustanowione będą w wyroku terminu, oznaczone w §. 17. do opuszczenia lub oddania przedmiotu dzierżawy lub najmu.

§. 19. Jeżeli dzierżawca lub najemnik, celem dopełnienia obowiązku częściowego lub zupełnego opuszczenia i oddania przedmiotu dzierżawy lub najmu, nie przedsięwziął potrzebnych ku temu środków aż do południa ostatniego dnia, w którym do tego był obowiązany, natenczas takowe uskutecznionem będzie na żądanie tego, komu to tem zależy, jeszcze tego samego dnia przez sąd wedle okoliczności za pomocą straży.

Jeżeli czas najmu lub dzierżawy upłynął przed prawomocnem sądownym rozstrzygnięciem podniesionego zarzutu, tedy prosić można o egzekucję rozstrzygnięcia jeszcze drugiego dnia po zaszłej tegoż prawomocności, albo drugiego dnia po doręczeniu rozstrzygnięcia, wydanego w ostatniej instancji.

Sądowe wypowiedzenia, równie z wszystkimi podaniami sądowemi w ogóle, na zewnątrz stronie (rubrum) mają mieć napis: „W sprawach najmu.“

Sądowe wypowiedzenia pomieszkania, jak wszelkie podania w sprawach spornych, podwójnie mają być wniesione, i ostemplowane marką 36 ct. od arkusza.

LXIX. Przykład sądowego wypowiedzenia pomieszkania ze strony właściciela domu, najmującego.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

36 ct. stempel.

P. Paweł N. najął w domu mojem l. 20¹/₄, położonym, na pierwszem piętrze znajdujące się pomieszkanie, składające się z trzech pokoi-kuchni, komórki, strychu i piwnicy.

Przy zawarciu kontraktu najmu umówione zostało kwartalne wypowiedzenie.

Ponieważ powyższem pomieszkaniem w inny sposób zarządziłem, wypowiadam zatem takowe p. Pawłowi N. niniejszem kwartalnie naprzód do 1. Czerwca b. r. celem wypróżnienia tegoż, oraz upraszam:

Świetny Sąd powiatowy raczy powyższe wypowiedzenie przyjąć do swej wiadomości i o tem p. Pawła N. w celu zastosowania się do powyższego wypowiedzenia, uwiadomić.

We Lwowie 20. Maja 1872.

Piotr N.

(Zewnątrz)

W sprawach najmu.

C. k. Sąd powiatowy miejsko-delegowany we Lwowie.

Piotr N. właściciel domu pod l. 20¹/₄ we Lwowie przeciw

Pawłowi N. agentowi handlowemu tamże wypowiada temuż ostatniemu pomieszkanie wewnątrz opisane w domu pod l. 20¹/₄ kwartalnie naprzód.

LXX. Przykład wypowiedzenia pomieszkania ze strony najmującego, właścicielowi domu.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

Nająłem pomieszkanie od p. Michała M. w domu tegoż pod l. 84 w Żółkwi położonym, składające się z dwóch pokoi, niszy, kuchni, komórki, strychu i piwnicy.

Przy zawarciu kontraktu najmu postanowiono, aby w moim będący najem, półrocznie naprzód był wypowiedziany.

Zamierzam powyższe pomieszkanie z końcem Września b. r. opuścić i takowe właścicielowi domu oddać.

W celu by p. Michał N. mógł tymczasem pomienionem pomieszkaniem inaczej zarządzić, i o innego najmującego postarać się, wypowiadam temuż niniejszem w moim będące pomieszkanie półrocznie naprzód, i upraszam:

Świetny Sąd raczy powyższe wypowiedzenie pomieszkania do swej wiadomości przyjąć, i p. Michała N. w celu zastosowania się do tegoż wypowiedzenia, zawiadomić.

Żółkiew dnia 20. Marca 1872.

Ignacy N.

(Zewnątrz)

W sprawach najmu.

C. k. Sąd powiatowy w Żółkwi.

Ignacy N. krawiec w Żółkwi pod Nr. 85.

przeciw

Michałowi N. właścicielowi domu tamże

wypowiada temuż ostatniemu pomieszkaniu w domu pod l. 85. w Żółkwi znajdującym się, półrocznie.

Podwójnie.

LXXI. Przykład wypowiedzenia dzierżawy domu gościnnego ze strony wydzierżawiającego — dzierżawcy.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

Kontraktem najmu dnia 1. Listopada 1869 pisemnie zawartym, wynająłem Marcinowi N. dom zajezdny i gościnny pod „złotą gwiazdą“

w Samborze położony, l. 80. oznaczony, podpisanego własny, na czas nieoznaczony.

W pomienionym jednakże kontrakcie najmu zostało postanowione, iż podpisanemu wolno będzie tenże kontrakt dzierżawy półrocznie naprzód wypowiedzieć.

Robiąc użytek z przysługującego podpisanemu prawa, wypowiadam p. dzierżawcy kontrakt najmu l. Listopada 1869, o dzierżawę domu zajezdnego i gościnnego w Samborze pod „złotą gwiazdą“ położonego zawarty, półrocznie naprzód i upraszam:

Świętny Sąd raczy to wypowiedzenie do wiadomości swej przyjąć i p. Marcina N. o tem, w celu zastosowania się do tegoż wypowiedzenia, zawiadomić.

W Samborze 20. Marca 1872.

Jan N.

(Zewnątrz)

W sprawach najmu.

C. k. Sąd powiatowy w Samborze.

Jan N. właściciel domu zajezdnego pod „złotą gwiazdą“ w Samborze pod l. 80.

wypowiada p. Marcinowi N. dzierżawcy tegoż domu kontrakt najmu z tymże l. Listopada 1869 zawarty.

Podwójnie.

LXXII. Przykład wypowiedzenia kontraktu dzierżawy gruntów, ze strony dzierżawcy — wydzierżawiającemu.

(Wewnątrz)

Świętny c. k. Sądzie powiatowy!

Kontraktem pisemnie l. Października 1869 zawartym, wziąłem w dzierżawę od p. Michała W. grunta, do realności tegoż własnej, pod l. 80. w Rawie położonej, należące, Nrami parc. 640, 641 i 642 oznaczone, 6 morgów i 600 sążni kwadr. obszaru zajmujące, na czas lat dziewięciu.

W powyższym kontrakcie zastrzegłem sobie prawo wypowiedzenia pomienionego kontraktu rokiem naprzód.

Gdy w mowie będąca dzierżawa, podpisanemu żadnej korzyści nie przynosi, korzystam niniejszem z zastrzeżonego sobie prawa i wypowiadam p. Michałowi W. wspomniany powyżej kontrakt dzierżawy rok cały naprzód, to jest do końca Września 1873, oraz upraszam:

Świętny Sąd powiatowy raczy wypowiedzenie dzierżawy do wiadomości swej przyjąć i p. Michała W. o tem zawiadomić.

W Janowie 1. Kwietnia 1872.

Jan W.

(Zewnątrz)

W sprawach najmu.

C. k. Sąd powiatowy w Rawie.

Jan W. handlarz bydłem w Rawie l. 40.

wypowiada p. Michałowi W. dzierżawę gruntów wewnątrz opisanych do realności tegoż pod l. 80. w Rawie położonej, należących Nrami parc. 640, 641 i 642 oznaczonych, rok naprzód.

Podwójnie.

LXXIII. Przykład rewersu najmu, na pozasądowe wypowiedzenie pomieszkania.

R E W E R S.

50 ct. marka stempl.

Podpisany Józef N. zeznaje niniejszem, iż na dniu dzisiejszym l. Stycznia 1872, p. Ignacy N. właściciel domu pod l. 240. ¹/₄ temuż najęte od niego pomieszkanie w tym domu na pierwszym piętrze będące, z trzech pokoi, kuchni, komórki, strychu i piwnicy składające się, kwartał naprzód t. j. do końca Marca 1872, celem wyprożnienia tegoż, wypowiedział.

We Lwowie 1. Stycznia 1872.

Józef N.

Podpisy świadków.

Nie jest to konieczną potrzebą, aby rewers powyższego rodzaju był przez dwóch świadków podpisany.

LXXIV. Przykład rewersu na wypowiedzianą dzierżawę ze strony dzierżawcy — wydzierżawiającemu.

R E W E R S.

50 ct. marka stempl.

Podpisany Marcin N. potwierdza niniejszem, iż na dniu dzisiejszym l. Kwietnia 1872, p. Józef N. kontrakt o dzierżawę gruntów do realności podpisanego własnej, pod l. 60. w Janowie położonej należących, z roli i łąk Nr. parc. 70 i 220 oznaczonych, składających się, — na dniu l. Kwietnia 1869 zawarty, całorocznie naprzód do końca Marca 1873 wypowiedział.

W Janowie dnia 1. Kwietnia 1872.

Podpisy świadków.

Marcin N.

Przy kontraktach najmu i dzierżawy, które bez umówionego poprzedniego wypowiedzenia, po upływie oznaczonego czasu, sama przez się ustają, może tak wynajmujący jako też najmu, wydzierżawiający jako też dzierżawca, w wypadku obawy, iż przedmiot najmu lub dzierżawy, w przynależnym czasie, nie zostanie oddany lub objęty u sądu o wydanie rozporządzenia prosić, którym dzierżawcy oddanie w oznaczonym czasie, a wydzierżawiającemu objęcie w oznaczonym czasie przedmiotu dzierżawy — poleconem zostanie.

Podanie o polecenie oddania, względnie objęcia przedmiotu dzierżawy, ma ten sam skutek i te same następstwa, jakie sąpowe wypowiedzenie za sobą pociąga, jednakże takowe w ciągu ostatnich sześciu miesięcy przed upływem czasu dzierżawy, ma być wniesione.

LXV. Przykład podania przypominającego, ze strony wydzierżawiającego dom gościnny dzierżawcy, o zbliżającym się ukończeniu dzierżawy.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

36 cnt. Stempel.

Kontraktem dnia 1. Lipca 1869 pisemnie zawartym, wydzierżawilem p. Piotrowi N. dom gościnny i zajezdny pod godłem „złotego jelenia“ w Stanisławowie położony, l. 120 oznaczony, podpisanego własny, na lat trzy t. j. do końca Czerwca 1872 r. Po upływie tej trzechletniej dzierżawy obowiązany jest dzierżawca, wydzierżawiony dom gościnny podpisanemu napowrót oddać. Będąc jednakże w obawie, iżby wspomniane oddanie w nienależytym czasie nastąpić mogło, upraszam:

Świetny Sąd powiatowy raczy p. Pawłowi N. polecić, aby do końca Czerwca b. r. w dzierżawę puszczonej temuż dom gościnny i zajezdny pod godłem „złotego jelenia“ w Stanisławowie należycie podpisanemu oddał.

Stanisławów 20. Marca 1872.

Michał N.

(Zewnątrz)

W sprawach najmu.

C. k. Sąd powiatowy w Stanisławowie.

Michał N. właściciel domu gościnnego pod l. 120 w Stanisławowie

przeciw

Piotrowi N. dzierżawcy tegoż domu

przypomina temuż ostatniemu zbliżający się koniec dzierżawy.

Podwójnie.

Podanie o wypowiedzenie do Sądu wcześniej podać należy, aby doręczenie wypowiedzenia przeciwniej stronie w przynależnym czasie nastąpić mogło.

W jaki sposób zaprzecza się uczynionemu wypowiedzeniu moc prawa:

W skutek wniesionego wypowiedzenia, Sąd wydaje rezolucję, którą poleca temu, przeciw komu wypowiedzenie zostało wystosowane, aby swe zarzuty przeciw wypowiedzeniu, jeżeli takowe wniesć chce, w ośmiu dniach tem pewniej przedłożył, ileż w przeciwnym razie, po upływie wyznaczonego terminu, zarzuty więcej przyjętymi nie będą, wypowiedzenie zaś stanie się skutecznem.

Przywrócenie dawnego stanu rzeczy, z powodu zaniedbania ośmiodniowego terminu, nie zostanie dopuszczone.

Ktoby zatem sądził, że wypowiadający w pewnym wypadku, do wypowiadania prawa nie miał, lub że wypowiedzenie niema żadnej

prawnej podstawy, ten skutków wypowiedzenia w ten sposób uniknąć może, iż w 8 dniach po doręczeniu wypowiedzenia opozycję w formie zarzutów sądownie wniesie.

Pod względem sposobu tych zarzutów, tycze się tychże to wszystko, co w poprzedzającym rozdziale o zarzutach przeciw nakazowi płatniczemu w ogólności powiedzianem zostało.

Zarzuty podwójnie wniesione być mają, pojedynczy arkusz podania i protokołu w tem postępowaniu ostemplowane być mają marką na 36 ct. w. a.

LXVI. Przykład zarzutów najmującego przeciw wypowiedzeniu pomieszkania.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

36 ct. stempel.

Przeciw wypowiedzeniu p. Samuela W. pod dniem 1. Lutego 1872 do L. 820 wniesionemu, którem poleceniem zostało, aby zajmowane przez podpisanego, w domu wypowiadającego pod l. 28¹/₂, położonym, znajdujące się pomieszkanie na drugim piętrze, przez tegoż do końca Czerwca b. r. wypróżnione zostało, wnoszę podpisany następujące

Z A R Z U T Y.

Przyznaję wprawdzie, że opisane w podaniu o wypowiedzenie przez przeciwnika wniesionem, pomieszkanie najalem, jednakże ta okoliczności nie zgadza się z prawdą, że przy zawieraniu kontraktu najmu, kwartałne wypowiedzenie, wymówionem zostało.

Najmując w mowie będące pomieszkanie w Listopadzie 1869 r. zastałem takowe zupełnie zaniedbane i nie do użycia, okna potłuczone, zamki u drzwi poodrywane, piecy porozwalane, malowidło na ścianach uszkodzone. Oświadczyłem pomimo tego, że w mowie będące pomieszkanie najem i takowe własnym kosztem odnowię i do dobrego, do użycia zdolnego stanu przyprowadzę, jednakże pod tym warunkiem, jeżeli p. Samuel W. w przeciagu sześciu lat czynszu najmu nie podwyższy, i w tymże czasie najmu nie wypowie.

Na powyższe przezemnie postawione warunki oświadczył pan Samuel W. wyraźnie, że takowe przyjmuje; podał mi na znak porozumienia rękę i rzekł: „Masz pan moją rękę, zostaniesz w tym mieszkaniu do końca roku 1875go i nie wypowiem panu takowego, ani czynszu nie podwyższę.“

Świadcami tej umowy byli p. Piotr. N. poźłotnik i p. Paweł N. krawiec we Lwowie, do zeznania tych świadków ofiaruję uzupełniając dowód przysięgę.

Po tej, między podpisanym a p. Samuelem W. zawartej umowie, kazałem w mowie będące pomieszkanie zrestaurować, na którą restaurację znaczne wydatki poniosłem. Złizwiłem się przeto niemało usłyszawszy niespodziewanie, że p. Samuel W. podpisanemu mieszkaniu wypowiedział.

Ponieważ p. Samuel W. przed upływem sześciolotniego czasu najmu nie miał prawa, podpisanemu pomieszkaniu wypowiedzieć, zwracam to wypowiedzenie, oraz upraszam:

Świętny c. k. Sąd powiatowy raczy na niniejsze zarzuty po przeprowadzeniu rozprawy orzec:

Wniesione przez p. Samuela W. przeciw podpisanemu wypowiedzeniu do praes. 1. Lutego 1872 l. 820 nie ma miejsca i pozostawia się bez skutku, a zarazem p. Samuela W. na zwrócenie kosztów sądowych p. Ignacemu N. się skazuje.

We Lwowie 1. Lutego 1872.

Ignacy N.

(Zewnątrz)

W sprawach najmu.

C. k. sąd powiatowy m. d. Sek. I. we Lwowie.

Zarzuty

Ignacego N. lekarza we Lwowie pod l. 28. %, mieszkającego

przeciw

Samuelowi W. właścicielowi domu pod l. 28 %, we Lwowie

w sprawie o wypowiedzenie pomieszkania pod dniem 1. Lutego 1872 do l. 820 wniesione.

Podwójnie. Alleg. A. w odpisie.

Zarzuty, przeciw pozasądowemu wypowiedzeniu może wnieść ten, komu najem został wypowiedziany, jednakże w nieprzekraczalnym terminie ośmiu dni po uczynionem wypowiedzeniu.

Również może ten, który sądowe polecenie oddania lub objęcia przedmiotu najmu lub dzierżawy po upływie czasu najmu lub dzierżawy otrzymał, przeciw temuż poleceniu, w terminie 8-dniowym zarzuty wnieść, jeżeli sądzi, że strona przeciwna nie miała prawa oddania lub objęcia przedmiotu dzierżawy żądać. W podobnym wypadku podać się mające zarzuty, mogą wedle poprzedzającego formularza być ułożone.

Jaki skutek odnoszą zarzuty, przeciw wypowiedzeniu wniesione?

Zarzuty przeciw wypowiedzeniu w przepisany terminie ośmiu dniowym po doręczeniu rezolucyi w skutek wypowiedzenia zapadłej wniesione, uważane bywają jako wytoczony pozew.

W skutek tego pozwu tak jak w skutek innego sumarycznego pozwu, termin do sumarycznej rozprawy w przedmiocie sporu się naczyna, do którego obydwie strony przed sąd zawezwane zostaną.

Przy tej rozprawie, tak jak ogółem przy wszystkich sądowych sporach z kontraktu najmu lub dzierżawy, bez różnicy, czyli spór o utrzymanie ważności kontraktu najmu lub dzierżawy, lub praw z tegoż wypływających, wytoczony został, również bez względu na rodzaj żądania lub wysokości pretensyi, o którą spór się toczy wypływających,

— zastosowane bywają przepisy do sumarycznego postępowania się odnoszące z następującymi wyjątkami:

1. Strona, która przeciw wypowiedzeniu zarzuty wniosła, uważa się jako powód, strona zaś wypowiadająca jako pozwana, taż ostatnia zatem przy terminie na zarzuty ma wnieść odzew.

2. Jeżeli najmujący lub dzierżawca, przedmiot najmu lub dzierżawy wbrew umowie lub w taki sposób używa, że tenże przedmiot na zepsucie lub zniszczeniu jest narażony, albo niepowetowaną szkodę ponieść może, — wynajmujący lub wydzierżawiający, w czasie rozprawy, w celu zabezpieczenia, o sekwestrację przedmiotu najmu upraszać może.

W razie niebezpieczeństwa poniesienia szkody, wynajmujący, w czasie trwania sporu żądać może, aby sąd przeciwnej stronie pod zagrożeniem karą pieniężną lub aresztem nakazał, by taż środki przegrubiła, które do utrzymania przedmiotu najmu, albo przy dzierżawach do prowadzenia należytego gospodarstwa są potrzebne.

Również może wynajmujący podczas rozprawy żądać, aby sąd najmującemu lub dzierżawcy zaniechanie niektórych szkodliwych czynności, pod zagrożeniem kary pieniężnej lub aresztu, lub wedle okoliczności dostarczeniem zabezpieczenia nakazał.

Jeżeli sąd żądanie powyższego rodzaju uzna jako uzasadnione i prowizoryczne rozporządzenie utrzymanie lub ochronę przedmiotu najmu na celu mające wyda, skutecznemu takiego rozporządzenia, założony przeciw temuż możliwy rekurs, na przeszkodzie nie stoi.

3. Na świadków, którzy w 8 dniach z powodu dalekiej podróży, lub że w innym sądowym powiecie są zamieszkalni, przesłuchanymi być nie mogą, nie zważa się, jeżeli strona przeciwna powołującej się na świadków tę okoliczność podczas rozprawy zarzuci.

4. Wyrok staje się prawomocnym, jeżeli w trzech dniach po doręczeniu tegoż, apelacya lub przeciw wyrokowi drugiej instancyi, rewizya nie zostanie zapowiedziana.

5. Rekurs przeciw uchwałom, także w trzech dniach po doręczeniu dotyczącej uchwały wniesione być mają.

6. Przeciw rezolucyi wypowiedzenia lub przeciw tej sądowej rezolucyi, którą strona do oddania lub objęcia w przynależnym czasie przedmiotu najmu upominana zostanie, rekurs wniesionym być nie może.

Od następstw takiej rezolucyi można się tylko wniesieniem zarzutów w przynależnym czasie ochronić.

7. Do dowodu przez przysięgę, w przeciągu 3 dni po prawomocności wyroku, jeżeli zaś wyrok w trzeciej instancyi wydany został, w trzech dniach po doręczeniu tegoż, przystąpić należy.

Wyrok w drugiej instancyi wydany, jest natenczas wyrokiem najwyższej instancyi, jeżeli w rokiem tejże, rozstrzygnięcie (orzeczenie) pierwszej instancyi potwierdzone zostało.

8. Podanie usprawiedliwiające niezobecnosc na terminie w 8 dniach, licząc od dnia, w którym przeszkoda jawienia się na terminie stała, ma być wniesione.

Również podanie o przywrócenie dawnego stanu rzeczy, z powodu zaniedbania terminu bez winy, w trzech dniach po upływie dotyczącego terminu, ma być wniesione.

Jeżeli pozew o zniesienie (rozwiązanie) kontraktu najmu z powodu niepłacenia czynszu najmu lub dzierżawy przez najmującego lub dzierżawcę zostanie wytoczony, taką tylko pretensję przy rozprawie przeciw pozwanemu stawić można, która dowodu przez świadków lub rzeczoznawców nie wymaga.

Pretensje, których wykazanie dowodu przez świadków wymaga, nie może najmujący lub dzierżawca, wynajmującemu lub wydzierżawiającemu z czynszu potrącić, lecz takową osobnym pozewem zaskarżyć.

Jakie skutki pociąga za sobą wniesienie zarzutów po upływie terminu.

Skutek wypowiedzenia, przeciw któremu zarzuty nie zostały wniesione, lub przeciw któremu wniesione zarzuty wyrokiem zostały odrzucone, jest ten, że po upływie terminu wypowiedzenia, jeżeli przeciwna strona przedmiotu najmu lub dzierżawy nie wypróżnia, lub nie oddaje, do wypróżnienia za pomocą sądu zmuszoną być może.

O terminach wypowiedzenia i wypróżnienia, w niektórych pojedynczych miejscowościach używanych, powyżej była mowa, również przytoczone zostały §§. 17., 18. i 19. cesarskiego rozporządzenia z dnia 16. Listopada 1858 Nr. 230. Dz. ust. P., które ogólne przepisy dla wszystkich miejscowości pod względem terminów wypowiedzenia i wypróżnienia zawierają.

LXXII. Przykład podania o usunięcie najmującego z pomieszkania.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!
Stempel 36 ct.

A. Wedle załączonej pod A. rezolucji wypowiedzenia przez Świetny Sąd pod dniem 1. Stycznia 1872 do L. 890 wydanej, miał p. Ignacy N. na dniu dzisiejszym 31. Marca 1872 zajmowane przez tegoż, w domu podpisanego pod l. 340. znajdujące się pomieszkowanie, składające się z trzech pokoi, gabinetu, kuchni, komórek, strychu i piwnicy wypróżnić.

Strona jednakże przeciwna, nie czyni żadnych przysposobień do opuszczenia pomieszkowania, a nowy czynszownik w wprowadzeniu się jest przeszkadzony.

Ponieważ przeciw powyższemu wypowiedzeniu przeciwna strona żadnych nie wniosła zarzutów, takowe zatem stało się skutecznym, upraszam niniejszem: Świetny Sąd raczy w drodze egzekucji powyższej rezolucji, p. Ignacego N. z pomieszkowania wraz z tegoż ruchomościami usunąć i uskutecznić tej czynności woźnemu nakazać.

W Sanoku 31. Marca 1872.

Henryk N. osobiście.

(Zewnątrz)

W sprawach najmu.

C. k. Sąd powiatowy w Sanoku.

Henryk N. właściciel domu pod l. 340.

przeciw

Ignacemu N. prywatyzującemu w tymże domu mieszkającemu

prosi o egzekucyjne usunięcie p. Ignacego N. z pomieszkowania przez niego w domu pod l. 340. zajmowanego.

Podwójnie. All. A. w oryginale.

Podania o usunięcie z pomieszkowania przez adwokata podpisane być mają, jeżeli podanie przez samego proszącego nie zostało ułożone.

Wypowiedzenia, wyroki i sądowe rozporządzenia, które przeciw najmującemu lub dzierżawcy są wystosowane, tyczą się także zarazem podnajmującego i poddzierżawcę, pomimo że przeciw tymże wypowiedzenie nie było wystosowane i pomimo, że ciż do rozprawy sądowej wezwani nie zostali.

Tylko na wypadek, gdyby wynajmujący z poddzierżawcą w osobną wszedł umowę, wypowiedzenie przeciw najmującemu i podnajmującemu wystosowane i wszelkie sądowe kroki przeciw obydwojmu przysiężne być mają.

Jakie sądowe kroki przysługują wynajmującemu względem zabezpieczenia czynszu najmu.

Ustawa przyznaje wynajmującemu prawo, celem zabezpieczenia czynszu najmu, prawo zastawu na tem urządzeniu lub ruchomościach, które do najmującego lub do trzeciej osoby należą, lub w czasie kiedy pozew o zapłacenie czynszu najmu był wniesiony, w pomieszkowaniu się znajdują. Również przyznaje ustawa wydzierżawiającemu dobra nieruchomości, prawo zastawu, na inwentarzu żywym t. j. b. dle, koniach i t. p., narzędziach gospodarskich i owocach polnych, które się na wydzierżawionych gruntach znajdują.

Pomienione prawo zastawu wydzierżawiającemu i wynajmującemu przysługujące, jest na prawie oparte, ponieważ w ustawie jest zawarte, a powszechna księga ustaw cywilnych w §. 1101. stanowi w tym względzie następnie:

§. 1101. Na zabezpieczenie czynszu z najmu lub dzierżawy, puszczający w najem mieszkanie ma prawo zastawu na sprzętach i ruchomościach do mieszkania wniesionych, najemnika lub podnajemnika własnych lub przez trzeciego im powierzonych (§. 367), a w czasie wniesienia skargi tamże znajdujących się. Podnajemnik jednak jest odpowiedzialnym tylko w stosunku przypadającego od niego czynszu; lecz nie może zastrzekać się tem, że czynsz swój zapłacił z góry głównemu najemnikowi. Puszczającemu w dzierżawę przeciwnie służy prawo zastawu na bydłe, sprzętach gospodarskich, jak również na płodach znajdujących się na dobrach wydzierżawionych.

Aby się wydzierżawiający lub wynajmujący, który powyżej wyrażone prawo zastawu posiada przed tajemnem uniesieniem ruchomości najmującego lub dzierżawcy własnych ochronił, stosownie uczyni, jeżeli według ustawy przysługujące mu prawo zastawu w ten sposób zabezpieczyć, iż o spisaniu sądowe ruchomości, w wynajętym pomieszkaniu znajdujących się upraszać będzie.

Podanie to jednakże natenczas tylko wniesione być może, jeżeli pozew odciągającemu się czynszownikowi, o zapłaceniu zalegającego czynszu, został wytoczony, albo zarazem został podany.

Tożsamo tyczy się także zabezpieczenia zaskarżonego czynszu dzierżawy.

LXXIII. Przykład pozwu o zapłaceniu czynszu najmu i spisanie ruchomości na sposób grabieży.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

P. Piotr N. pozostał podpisanemu winien czynsz, za najętą przez tegoż pomieszkanię w domu pod l. 80 w Przemyślu się znajdującą, który to czynsz z góry płacić się ma, za czas od 1. Stycznia 1872 do końca Marca tegoż roku w kwocie 90 złr. w. a.

Ponieważ p. Piotr N. powyższego zaległego czynszu dobrowolnie zapłacić nie chce, upraszam przez mego jak A. wykazanego zastępcę, Świetny Sąd raczy p. Piotrowi N. zapłaceniu powyższego podpisanemu należącego się czynszu najmu w kwocie 90 złr. w. a. nakazać, tymczasowie zaś termin do sumarycznej rozprawy wyznaczyć, opisanie zastawne ruchomości w pomieszkaniu p. Piotra N. znajdujących się, na zabezpieczenie powyższej pretensyi zezwolić, i przeprowadzenie tej czynności polecić.

Przemyśl, dnia 20. Marca 1872.

Michał N.

(Zewnątrz)

W sprawach najmu.

C. k. Sąd powiatowy miejsko-delegowany w Przemyślu.

Pozew

p. Michała N. właściciela realności pod l. 80 w Przemyślu przez adwokata Dr. Emanuela W.

przeciw

p. Piotrowi N. nauczycielowi tańcu w tymże domu mieszkającemu

o zapłaceniu czynszu najmu w kwocie 90 złr. w. a. wraz z prośbą o spisanie ruchomości w sposób grabieży, w pomieszkaniu p. Piotra N. się znajdujących.

Podwójnie. All. A. w odpisie.

O postępowaniu zwyczajnem.

Kiedy używa się zwyczajnego postępowania?

Wszelkie spory cywilne, dla których żaden z namienionych już poprzednio w tym dziełku rodzajów nie służy, należą do postępowania zwyczajnego.

Postępowanie zwyczajne służy zatem dla wszelkich pretensyj pieniężnych kwotę 210 złr. wa. przenoszących, lub dla kwot, które wprowadzie kwoty 210 złr. wa. nie przenoszą jednak części większej sumy stanowią, dalej dla kwot, które pochodzą z porównania obopólnych pretensyj, kwotę 210 złr. wa. przenoszących, nakoniec dla zaskarżenia wszelkich innych nie na zapłaceniu sum pieniężnych praw sobie roszczonych.

Prawne przepisy zwyczajnego postępowania w sporach cywilnych mieści w sobie ustawa powszechna ogłoszona patentem z dnia 1. maja 1871 N. 13 p. j. i ustawa sądowa dla Galicji zachodniej, ogłoszona patentem z dnia 19. grudnia 1796.

Czy potrzebuje strona w postępowaniu zwyczajnem adwokata?

W postępowaniu zwyczajnem winno każde pismo sporne przez adwokata być podpisanem.

Wolno stronie do terminu, albo samej, albo w towarzystwie adwokata stanąć, albo też dać się zastąpić przez pełnomocnika. Zaleca się jednak, by strony, w wypadkach wątpliwych nie całkiem jasnych, przybrały sobie adwokata, gdyż zaniedbanie oświadczenia dowodu w należytem miejscu, lub jakiejkolwiek bądź formalne przewidzenie często pociągają za sobą w myśl istniejących dla zwyczajnego postępowania przepisów, utratę procesu i wynikię z tego złe skutki.

Sędzia obowiązany jest wprowadzić, stronom stawiającym przed sądem bez pomocy adwokata i samorozprawiającym, do udzielenia pewnej pomocy, a to w tym celu, by z powodu nieświadomości lub zaniedbania formalności przepisanych dla zwyczajnego postępowania, w prawach swych nie zostały pokrzywdzone; — atoli z uwagi na okoliczność, iż sędzia bezstronnym być musi, jasną jest rzeczą, iż stanowisko jego nie dozwala dać stronie innej pomocy, jak tylko pomocy, jaką co do istniejących formalności, i skutków wynikłych z przeoczenia takowych.

Ile jest rodzajów postępowania zwyczajnego?

Postępowanie zwyczajne jest albo pisemnem albo ustnem.

Postępowanie pisemne zasadza się na tem, iż strony wszystko, cokolwiek przed sądem w pewnym wypadku spornym wywodzić i powiedzieć mają pisemnem podaniem skutecznie muszą, jak np. pozwem, obroną, repliką, dupliką itd. — Pisma te zowią się pismami spornymi.

Adwokat domowy.

Postępowanie pisemne nie jest zatem niczem innym, jak tylko obopólną zmianą pism spornych. — Ustne zaś rozprawia się tak samo, jak przy postępowaniu sumarycznem, to jest strony podają swe wywody ustnie do protokołu na terminie ustanowionym.

Kiedy postępowanie pisemne ma miejsce?

Postępowanie pisemne używaniem bywa:

1. we wszelkich do postępowania zwyczajnego należących, a w jednym z sądów lwowskich, lub z sądów innego głównego miasta prowincjonalnego, toczyć się mających sporach;

2. w procesach rachunkowych i

3. w wszelkich sporach, w których strony na wprowadzenie postępowania pisemnego się zgodzą. — Prócz namienionych tu więc trzech wypadków postępowanie ustne ma miejsce.

Zależy to zatem od woli powoda, czy chce pozew swój pisemnie, czyli ustnie wytoczyć.

Wzór pozwu należącego do postępowania zwyczajnego.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie!

Stempel 36 ct.

A. Małżonkowie Marcin i Zofia N. winni mi są według podpisanego przez nich skryptu dłużnego z d. 1. lipca 1869. pożyczkę w gotówce 3.000 złr. wa. dłużną, niepodzielnie zapłacić, obowiązali się nadto płacić mi od kapitału powyższego procenta 6 od sta, sam zaś kapitał oddać mi rocznie na dniu 1. stycznia każdego roku w Przemyśle płatnemi ratami po 300 złr. wa. tak długo, dopóki jedna z stron nie zrobi użytku z przysługującego jej prawa półrocznego wypowiedzenia.

Po otrąceniu zapłaconych już na poczet tegoż kapitału rat w łącznej kwocie 600 złr. wa. wynosi pozostały jeszcze resztujący dług kwotę 2.400 złr. wa. wraz z procentem po 6 od sta od 1. stycz. 1871 bieżącym.

Gdy atoli dłużnicy od 1. stycznia 1871 pomimo kilkakrotnych upomnień z zapłatą procentów i kapitału zał. gaję, przeto upoważnionym jestem w myśl skryptu dłużnego zażądać zwrotu całego kapitału B. resztującego, w skutek czego upraszam przez mego ad B. wykazanego zastępcę:

Świetny c. k. Sąd obwodowy raczy w myśl §. 1 post. sąd. termin wyznaczyć, a po przeprowadzeniu postępowania ustnego zawyrokować:

Zapozwani są winni niepodzielnie zapłacić mi resztujący dłużny kapitał 2.400 złr. wa. z procentem 6 od sta od dnia 1. stycznia 1871 bieżącym w dniach 14. pod rygorem egzekucyi i w tym samym czasie zwrócić mi kosztu sporu później obliczyć się mające.

Przemyśl 20 Marca 1872.

Juliusz N.

(Zewnątrz)

Do Świetnego c. k. Sądu obwodowego w Przemyśle:

Pozew

Juliusza N.

przeciw

małżonkom Marcinowi i Zofii N. N.

właścicielom realności w Przemyśle pod Nr. 90.

pto. 2.400 złr. wa. z p. n.

Potrójnie.

2 załączniki w podwójnych pojedynczych odpisach.

Wzór pozwu z ofiarowaniem dowodu przez świadków.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

Stempel 36 ct.

Na prośbę pana Bronisława N. wypożyczyłem temuż na dniu 1. Lipca 1871 kwotę 2.000 złr. wyliczywszy mu takową w gotówce do własnych rąk, przeczco też pan Bronisław N. przyjął na siebie obowiązek opłacać mi odsetki po 6 od sta i zwrócić mi cały kapitał na dniu 1. stycznia 1872.

Prawdziwość naprowadzonych tu okoliczności, dowodzę panem Karolem N. właścicielem realności w Stanisławowie pod l. 40 i panem Michałem N. lekarzem w Stanisławowie, jako świadkami, na artykuły A. dowodowe pod A. przesłuchać się mającymi, a nadto ofiaruję do zeznań ich przysięgę moją uzupełniającą.

Z powodu, iż termin zapłaty dawno już upłynął, a pozwany, mimo to ani kapitału dłużnego, ani też przypadłych procentów dotychczas nie uiścił, przeto w celu otrzymania mych pieniędzy upraszam:

Świetny c. k. Sąd obwodowy raczy dla przeprowadzenia postępowania ustnego termin oznaczyć, a następnie zawyrokować:

Pozwany Bronisław N. winien jest dłużną mi kwotę 2.000 złr. wa. wraz procentami po 6 od sta od dnia 1. lipca 1871 bieżącymi, tudzież kosztami sądowymi później obliczyć się mającymi, zapłacić w dniach 14. pod rygorem egzekucyi.

Stanisławów 20. maja 1872

Leopold N.

(Zewnątrz)

Do Świetnego c. k. Sądu obwodowego w Stanisławowie.

Pozew

Leopolda N. kupca w Stanisławowie

przeciw

Bronisławowi N. fabrykantowi szkła w Stanisławowie

o zapłacenie pożyczki w kwocie 2.000 złr. wa. z p. n.

Podwójnie

1 załącznik

Wzór pozwu z ofiarowaniem dowodu przez przysięgę główną.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie obwodowy!

Stempel 36 ct.

Na prośbę pana Maurycego N. urzędnika w Złoczowie, pożyczę temuż w czasie wydania za mąż jego córki Emilii, mianowicie w celu sprawienia i zakupienia jej potrzebnej wyprawy, 1.200 złr. wa.

wyliczywszy panu Maurycemu N. kwotę tę banknotami, wskutek czego Maurycy N. przyjął za przyzwoleniem mem na siebie obowiązek zwrócenia mi tak pożyczony mu kwoty 1.200 złr. wa. najdalej na dniu 1. lutego 1872 i oprocentowania tejże odsetkami po 6 od sta.

W razie, gdyby pozwany Maurycy N. okoliczności tu przytoczone zaprzeczył, tedy przekazuję mu przysięgę główną w rocie przeczącej, którą jednakowoż w razie odkazania w rocie twierdzącej złożył się oświadczać.

Z powodu, iż pozwany pomimo kilkukrotnych upomnień z za płatą dłużnego mi kapitału i procentów zwleka, i dotychczas go nie uiścić przeto zmuszony jestem upraszać:

Światny sąd raczy na pozew ten termin wyznaczyć, a po ukończonym ustnem postępowaniu orzec:

Pozwany Maurycy N. winien jest dłużną mi kwotę 1.200 złr. wa. wraz z procentem 6 od sta od dnia 1. lutego 1872, aż do dnia rzeczywistej zapłaty bieżącym zapłacić w dniach 14. pod surowością egzekucyi i w tym samym czasie zwrócić mi koszta sporu później obliczyć się mające.

Złoczów 1. kwietnia 1872.

Samuel N.

(Zewnątrz)

Do Światnego c. k. Sądu obwodowego w Złoczowie
Leopold N. w Złoczowie pod l. 80

przeciw

Maurycemu N. w Złoczowie pod l. 24

o zwrot pożyczki w kwocie 1.200 zł. wa. z p. n.

Podwójnie.

Wskutek powyż naprowadzonych pozwów, wyznaczonym zostaje w zwyczajnem ustnem postępowaniu termin pod surowością §. 25. post. sąd galicyjskiego.

Gdy strona życzy sobie, by na pozew jej pisemne postępowanie wprowadzonym zostało, natędy winna żądanie to wnieść albo pisemnie przed terminem, albo też takowa ustnie do protokołu przy terminie podać.

Wzór takiego wniosku, mocą którego strona zaprowadzenia postępowania pisemnego żąda.

(Wewnątrz)

Światny c. k. Sądzie obwodowy!

Stempel 36 ct.

A. Uchwałą A z dnia 10 kwietnia 1870 Nr. 1830 wyznaczonym został na pozew powoda, termin do postępowania zwyczajnego ustnego na dzień 20. maja 1872.

Gdy atoli rozprawa na jednym terminie się nie ukończy, przeto proponuję powodowi w celu uniknięcia podróży do miejsca siedziby sądu przedsięwziąć się mającej, postępowanie pisemne z prośbą:

Światny c. k. sąd obwodowy raczy zażądać od powoda oświadczenia się co do propozycji mej o zarządzanie postępowania pisemnego.
Przemysł 15 maja 1872 Karol N.

(Zewnątrz)

Do Światnego c. k. sądu obwodowego w Przemysłu
Karol N. właściciel realności w Przemysłu pod l. 40.

przeciw

Piotrowi N. kupcowi w Krakowie pto. 2.000 złr. wa.
proponuje zaprowadzenie postępowania pisemnego.

Podwójnie. 1 załącznik w odpisie

Podanie to z propozycją zaprowadzenia postępowania pisemnego doręczonym zostaje stronie przeciwnej w celu oddania oświadczenia co do tego.

Jeżeli propozycja przyjęta zostanie przez powoda tedy wprowadzonym zostaje postępowanie pisemne.

Wzór przyjęcia propozycji co do zaprowadzenia postępowania pisemnego.

(Wewnątrz)

Światny c. k. Sądzie obwodowy!

Stempel 36 ct.

Propozycję przeciwnika co do zaprowadzenia postępowania pisemnego, zamiast ustnego, przyjmuję prosząc by na dzień 20. maja wyznaczony termin do wniesienia pisemnej obrony wyznaczonym został.
Kraków 23. maja 1872 Piotr N.

(Zewnątrz)

Do Światnego c. k. Sądu obwodowego w Przemysłu.

Piotr N. przemysłowiec w Krakowie przeciw Karolowi N., właścicielowi realności w Przemysłu pto. 2.000 złr. z p. z. n.

przyjmuje propozycję co do wprowadzenia postępowania pisemnego.

Podwójnie.

W jaki sposób przeprowadzonym zostaje postępowanie zwyczajne pisemne?

Już na początku niniejszego dzieła podaliśmy, w jaki sposób ułożonym być ma pozew, tak co do swej treści wewnętrznej, jakoteż co do formy zewnętrznej; naprowadziliśmy dalej wzory pozwów do postępowania ustnego, co do których zaprowadzonym być może także postępowanie pisemne.

W postępowaniu zwyczajnem zauważyć także należy, iż środki dowodowe zaraz przy wprowadzeniu udowodnić się mających faktów dołączone być muszą. Dokumenta w odpisie załączone być winne. Gdy dowód bez świadków ofiarowanym zostanie, natędy dotyczącego pisma spornego dołączone być winne pytania dla świadków, tak zwane artykuły dowodowe.

Wzór artykułów dowodowych.

Stempel 15 et.

Artykuły dowodowe

Do pozwu Leopolda N. fabrykanta w Stanisławowie przeciw Bronisławowi N. tamże p. t. o. 2.000 złr. wa. z. p. n.

I.

Zna świadek powoda Leopolda N. fabrykanta w Stanisławowie?

II.

Zna świadek także pozwanego Bronisława N. kupca w Stanisławowie?

III.

Zzna świadek, iż Bronisław N. prosił pana Leopolda N. dnia 1. lipca 1871 o pożyczanie mu kwoty 2.000 zł. wa?

IV.

Zzna świadek, iż w skutek prośby tej doliczył i wręczył pan Leopold N. panu Bronisławowi N. kwotę 2.000 złr. w banknotach?

V.

Zzna świadek, jakoby pan Bronisław N. przy odebraniu tej kwoty oświadczył, iż kapitał ten 2.000 złr. odsetkami po 6 od sta oprocentuje i takowy na dniu 1. stycznia 1872 mu zwróci?

Świadczenie przesłuchać się mający

Karol N. właściciel realności L. 40 w Stanisławowie.

Michał N. lekarz w Stanisławowie

Leopold N. dowód prowadzący.

Stanisławów 20. Marca 1872.

Pozew do pisemnego postępowania w myśl prawa przeznaczony, lub też pozew ustny, co do którego wprowadzonym zostało postępowanie pisemne, doręczonem bywa pozwanemu z tem poleceniem, aby w oznaczonym terminie wniósł swą obronę. — Termin do obrony wyznaczonym zostaje:

1. Jeżeli miejsce zamieszkania pozwanego znajduje się w miejscu siedziby sądu, na dni 30.
2. Gdy miejsce zamieszkania pozwanego nie znajduje się w prawdzie w miejscu siedziby sądu, jednak w tej samej prowincji, na dni 45.
3. Gdy pozwany zewnątrz tejże prowincji jednakowoż w innej do państwa austriackiego należącej prowincji zamieszkuje, na dni 60.
4. Jeżeli pozwany w obrębie królestwa Illyrii mieszka. na dni 60. a gdy zupełnie zewnątrz państwa austriackiego ma swe miejsce zamieszkania, na dni 90.
5. Gdy pozew przeciwko kilku osobom wytoczonym został, którzy w różnych miejscach zamieszkują, tedy wyznaczonym zostaje ów termin wniesienia do obrony według okoliczności dotyczących się każdej osoby spornej, a który w myśl prawa największą liczbę dni zawiera.

Pozwany winien w swej obronie odpowiedzieć wyraźnie i nie dwuznacznie na wszelkie przez powoda przytoczone okoliczności, takowe w razie potrzeby uzupełnić i przedstawić chronologicznie owe okoliczności, które powód przemilczał lub przeinaczył, mianowicie ma pozwany wszystkim nieprawdziwym i nierzetelnym przytoczeniom zaprzeczyć. W procesie istnieje ta zasada, iż każdą przytoczoną okoliczność, która zaprzeczona nie została, uznaje się za prawdziwą.

Tak samo jak powód w pozwie swym uprasza sąd o uznanie swego prawa i skazanie pozwanego, tak samo też stawia pozwany na końcu swej obrony żądanie, aby sąd pozew odrzucił i powoda na zwrot kosztów sporu skazał.

Taksamo dalej jak powód załączniki swego pozwu literami A. B. C. itd., oznacza, ma także pozwany załączniki swe numerami 1. 2. 3. itd. oznaczyć.

Wzór pisemnej obrony.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie krajowy!

Stempel 36 et.

Na pozaw skarżącego de praes. 15 stycznia 1872 l. 1240 wnoszę następującą obronę:

Przyznaję, iż dłużny jestem powodowi jako pożyczkę kwotę 2.000 zł., i że mocą skryptu dłużnego A. zobowiązałem się pożyczkę tę na dniu 1. stycznia 1872 zapłacić. atoli pomimo to nie jest przeciwnik upoważnionym żądać zwrotu namienionej pożyczki już teraz. a to z następujących powodów:

Z końcem zeszłego roku nie byłem w stanie memu, skryptem A. przyjętemu obowiązкови zadość uczynić, a oświadczając to powodowi, panu Karolowi N., prosiłem go, aby mi do zapłaty tejże jego pretensyi, termin do dnia 1. lipca 1872 przedłużył.

Wskutek tej prośby udzielił mi powód za świadectwem listu z d. 2. stycznia 1872 pod l. 1 dołączonego, pisemną odpowiedź, iż przedłużył mi termin do zapłaty na dzień 1. lipca 1872.

Jasną jest zatem rzeczą, że przed upływem namienionego, tu przedłużonego mi terminu do zapłaty, powód zapłacenia jego pretensyi odemnie żądać nie ma prawa.

Upraszam przeto: Świetny c. k. sąd krajowy raczy żądaniu pozwu powoda odmówić i na zwrot kosztów spornych go skazać.

Lwów dnia 25 kwietnia 1872.

Józef N.

(Zewnątrz)

Do Świetnego c. k. sądu krajowego we Lwowie.

Obrona

Józefa N. właściciela realności we Lwowie pod n. 80

przeciw

Ignacemu N. kupcowi w Krakowie pod l. 40

pcto. 2.000 z przyn.

od pozwu de dato 15. stycznia 1872 l. 1240.

Podwójnie.

1 załącznik w odpisie.

Obrona doręczoną zostaje od sądu powodowi z tem poleceniem, aby na takową w ciągu dni 14. wniósł swą pisemną replikę. W replice winien odpowiedzieć powód na okoliczności w obronie pozwanego przytoczone w takimże samym sposobie, jak pozwany w obronie. zaś w razie potrzeby poprawić lub uzupełnić to, co pozwany nie jasno przytoczył.

Nie może jednak powtarzać tego, co już obejmuje skarga, ani przytaczać innych nowych okoliczności, lecz tylko takie, które zmierzają do odparcia obrony.

Wzór repliki.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie krajowy!

Stempel 36 ct.

Na obronę pozwanego de dato 25. kwietnia 1. 4060 wnoszę następującą replikę:

Przyjmuję do wiadomości przyznanie pozwanego, iż zaciągnął odemnie pożyczkę w kwocie 2.000 zł. wa., i że zobowiązał się takową na dniu 1. stycznia 1872 mi zapłacić.

Prawda, iż udzieliłem mu pisemne zezwolenie opiewające w ten sposób, iż przedłużam mu termin zapłaty do dnia 1. lipca 1872, atoli jak świadczy dalej załącznik obrony nr. 1 udzieliłem mu zezwolenie to jedynie pod tym wyraźnym warunkiem, ażeby mi pozwany w ciągu dni trzech uiścił procenta od kapitału tego przypadku za czas do 1go stycznia 1872 w kwocie 100 zł. wa.

Gdy więc pozwany procentów tych nie uiścił, przeto nie dopełnił wyrażonego warunku mego co do przedłużenia mu terminu do dnia 1. lipca 1872.

Widoczną jest zatem rzeczą, iż do dopełnienia zezwolenia mego obowiązany nie jestem.

B. Dołączając pod B. spis kosztów spornych upraszam.

Świetny c. k. sąd krajowy raczy pozwanego w myśl żądania pozwu mego skazać.

Kraków 15. maja 1872.

Ignacy N.

(Zewnątrz)

do Świątecznego c. k. sądu krajowego we Lwowie.

Replika

Ignacego N. kupca w Krakowie

przeciw

Józefowi N. właścicielowi realności we Lwowie pod l. 80. pto. 2.000 zł. wa. zpn.

na replikę de praes. 20. kwietnia 1872 l. 4160.

Podwójnie.

1 załącznik.

Replika doręczoną zostaje pozwanemu z poleceniem, by w ciągu dni 14. wniósł swą duplikę, w której odpowiedzieć ma na okoliczności w replice przytoczone, tudzież takowe poprawić lub uzupełnić.

Nowe okoliczności, o których w poprzednich pismach spornych wzmianki nie było, o tyle tylko mogą być przytoczone, o ile służą do obalenia albo osłabienia okoliczności w replice naprowadzonych.

Wzór dupliki.

Stempel 36 ct.

Na replikę przeciwnika de praes. 15. maja 1872 l. 5860 wnoszę następującą duplikę:

Zaprzeczam stanowczo, iż powód Ignacy N. li tylko pod tym warunkiem udzielił mi listem 17. 1 przedłużenie terminu zapłaty, gdy mu w ciągu dni 3. zapłacię procenta od kapitału 2.000 złr. przypadku za czas do 1. stycznia 1872. Jak bowiem z treści listu nr. 1 wypływa, zażądał wprowadzić powód odemnie zapłacenia procentów, atoli żądanie to nie uzasadnia żadnego jakiegokolwiek bądź warunku.

Obstaje zatem przy obronie mej i upraszam dołączając spis kosztów pod Nr. 2.

Świąteczny c. k. sąd krajowy raczy w myśl żądania obrony mej orzec.

Lwów dnia 1. lipca 1872

Józef N.

(Zewnątrz)

Do Świątecznego c. k. Sądu krajowego we Lwowie

Duplika

Józefa N. właściciela realności we Lwowie pod l. 80.

przeciw

Ignacemu N. kupcowi w Krakowie pto. 2.000 zł. wa. zpn

na replikę de praes. 15. maja 1872 l. 5860

Podwójnie

1 załącznik

Gdy w duplice nowe okoliczności lub środki dowodowe naprowadzone zostały, na które powód koniecznie odpowiedzieć musi, tedy sporządzić może pismo końcowe (Tryplikę) a pozwany pismo przeciwkońcowe (kwadrukę)

Dla sporządzenia tychże pism spornych służą te same reguły, co dla repliki i dupliki. Zwykle jednakowoż kończy się spór po wniesieniu dupliki. Gdy już ostatnie pismo sporne wniesionem zostało, tedy sporządza sąd inrotaclacyę czyli spis aktów wyznaczając w tym celu termin.

Przez spis aktów ukończoną zostaje rozprawa, a obowiązkiem sędziego jest wówczas wydać wyrok.

Spis aktów powstaje w ten sposób, iż obie strony sporne przy wyznaczonym w tym celu terminie wręczają sędziemu powołane podczas sporu akta i załączniki, z których spis sporządzonym zostaje. Każda strona składa, czyli wręcza owe akta i załączniki, które jej podczas sporu przez przeciwnika doręczone zostały. Złożone w ten sposób i spisane akta służą tedy sądowi do wydania wyroku.

Te więc są pospolite postanowienia zwyczajnego pisemnego postępowania. Bardzo często atoli zdarza się, iż rozprawa w sprawie głównej przerwaną zostaje sporami pobocznymi, które powyżej przytoczony tok procesu, zmieniają lub wstrzymują.

Takie poboczne spory tyżące się przywrócenia do dawnego stanu (restytucya) wskutek spóźnienia terminu do wniesienia jakiego pisma spornego.

Jeżeli strona w oznaczonym przez sąd terminie swego pisma spornego, wnieść nie jest w stanie, tedy upraszać winna o przedłużenie terminu podając w dotyczącym podaniu powody, na których opiera żądanie swe o odroczenie.

Odroczone terminu są bezprzerwanie bieżące, jeżeli pierwszy dzień odroczonego terminu bezpośrednio od ostatniego dnia przeszłego terminu się poczyna, albo od czasu doręczenia sądowego zezwolenia do odroczenia terminu (ab intamoto), w którym to czasie, czasokres od dnia wniesienia podania o odroczenie terminu, aż do dnia doręczenia takowego, wliczonym nie bywa. Przy ab intamoto dozwolonym terminie poczyna się czas z pierwszym dniem od dnia doręczenia.

Jeżeli termin taki wypada w niedzielę lub inny dzień świąteczny, natędy sam przez się przedłuża się na dzień następujący.

Wzór podania o wyznaczenie nowego terminu.

(Wewnątrz) Świątyni c. k. Sądzie krajowy!

Stempel 36 ct.

A. Pozew powoda ut A. de praes. 10 stycznia 1872 l. 400 doręczonym mi został na dniu 20 stycznia 1872 z poleceniem wniesienia obrony w dniach 30.

Gdy atoli w tak krótkim czasie na żaden sposób nie byłem w stanie udzielić adwokatowi memu potrzebnej informacji, tudzież zaopatrzyć się w dotyczące środki dowodowe dla obalenia tego pozwu B. służące, przeto upraszam przez mego ut B. wykazanego zastępcę:

Świątyni c. k. sąd krajowy raczy w celu wniesienia obrony wyznaczyć dalszy 30 dniowy termin ab intamoto.

Lwów 3. marca 1872

Franciszek N.

(Zewnątrz.)

Do Świątyni c. k. sądu krajowego we Lwowie.

Franciszek N.

kupiec we Lwowie przez Dr Leona N.

przeciw

Józefowi N. prywatnemu we Lwowie przez Dra Adama N. o 30 dniowy termin ab intamoto do wniesienia obrony w sprawie pto. 1700 zlr. wa. z przyn.

Podwójnie.

2 załączniki.

Każde takie podanie doręczonem bywa stronie przeciwnej z tem poleceniem, aby w dniach trzech co do tego wniosła swe oświadczenie, gdyż w razie przeciwnym proszony termin dozwolonym zostaje.

Oświadczenie się strony przeciwnej skutecznia się w ten sposób, iż co do zezwolenia namienionego terminu, wnosi osobnem podaniem zarzuty, przeciw takowemu, zaprzeczając powodom także podanym. Atoli podaniem tem zezwolić także może na prośbę przeciwnika

Wzór podania z oświadczeniem przeczącem.

(Wewnątrz)

Świątyni c. k. sądzie krajowy!

Stempel 36 ct.

Na podanie przeciwnika mego A. de praes. 3go marca 1872 nr. 3040 oświadczam się przecząco, jakoby przeciwnik w ciągu udzie-

lonego mu 30 dniowego terminu, nie był w stanie zaopatrzyć się w potrzebne do obrony jego środki dowodowe, jakoby dalej jakiekolwiek bądź środki dowodowe ku obaleniu pretensyi mych, pozwem objętych istniały, jakoby wreszcie przeciwnik nie był w stanie udzielić adwokatowi swemu potrzebnych informacji.

Pozew mój bowiem opiera się na własnoręcznie przez przeciwnika mego spisany i podpisanym skrypcie dłużnym, przeciw któremu żadnych zarzutów wnieść nie może, i tylko na celu ma zwleknięcie sporu.

Proszę zatem: świątyni c. k. sąd krajowy raczy przeciwnika z podaniem jego de praes 3. Marca 1872 l. 3040 zupełnie oddalić.

Lwów dnia 25. marca 1872

Józef N.

(Zewnątrz)

do świątyni c. k. sądu krajowego we Lwowie

Józef N. Prywatny we Lwowie

przeciw

Franciszkowi N. kupcowi we Lwowie.

Oświadczam się co do próby de praes. 3 marca 1872

l. 3040 w sporze pto. 1700 zł. wa. z przyn. przecząco.

Podwójnie.

1 załącznik.

Jeżeli strona w dozwolonym jej terminie swego pisma spornego nie wniosła i o dalszy termin nie upraszała, tedy strona przeciwna żądać może, aby onejże wniesienie pisma spornego wzbronionem zostało (kontumacya) i aby sąd inrotulację aktów dozwolił.

Prośba ta zowie się zaskarżeniem kontumacyi.

Kontumacya ta używana bywa tak w procesie sumarycznym, jak i w postępowaniu zwyczajnem. Skutki kontumacyi przytoczone już zostały poprzednio w postępowaniu sumarycznem.

Wzór zaskarżenia kontumacyi co do wniesienia obrony.

(Wewnątrz)

Świątyni c. k. Sądzie krajowy!

Stempel 36 ct.

Uchwałą A. de dato 15. stycznia 1872. l. 680 doręczonym został pozew mój przeciwnikowi z poleceniem, aby w dniach 30 wniósł swą obronę.

Termin ten atoli już dawno upłynął, a przeciwnik pomimo to ani swej obrony nie wniósł, ani też o odroczenie terminu nie upraszał, zaskarzam przeto kontumację przeciw przeciwnikowi w wniesieniu obrony i upraszam:

Świątyni c. k. sąd krajowy raczy, kontumację tę do wiadomości swej przyjąć, inrotulację aktów dozwolić i w tym celu termin wyznaczyć.

Lwów 10 marca 1872.

Karol N.

(Zewnątrz)

Do Świątyni Sądu krajowego we Lwowie.

Karol N. kupiec w Krakowie

przeciw

Józefowi N. krawcowi we Lwowie pod l. 200

zaskarża kontumacyę we wniesieniu obrony i prosi o inrotulacyę aktów.

Podwójnie.

I załącznik

Jeżeli strona sporna wyznaczony do wniesienia pisma spornego termin bez swej winy spóźniła, tedy upraszać może o przywrócenie rozprawy do pierwotnego stanu (restytucyę), o czem później mowa będzie. Jeśli pozwany mniema, że powód wniósł pozew do sądu niewłaściwego (nie kompetentnego) natenczas zarzut niekompetencji czyli niewłaściwości sądu, osobliwie podnieść musi i to w pierwszej połowie terminu dozwolonego mu uchwałą do wniesienia obrony.

Wzór podania zarzucającego niewłaściwość sądu.

(Wewnątrz)

Świętny c. k. Sądzie powiatowy!

Stempel 36 ct.

- A. Pozwam A. de praes. 15. stycznia 1872 l. 480 zaskarżył mnie powód, o zapłacenie mu pożyczki w kwocie 400 złr. wa. z przyn. który to pozew doręczony mi został na dniu 28 stycznia 1872 z poleceniem wniesienia obrony w dniach 30.
- B. Jak świadczy atoli ekstrakt tabularny B. jestem właścicielem dóbr Zwierzyniec w obwodzie samborskim położonych, przeto w myśl §. 14 normy jersdykcyjnej nie podpadam sądowi c. k. sądu, lecz sądowi c. k. sądu obwodowego samborskiego w skutek czego czyniąc zarzut niewłaściwości sądu upraszam przez mego ut C. wykazanego zastępcę:
- C. Świętny c. k. sąd krajowy raczy na wyznaczyć się mającym terminie orzec, iż niniejszy zarzut mój niewłaściwości sądu ma miejsce, a przeciwnik winien jest w dniach 14 pod surowością egzekucyi zwrócić mi kosztą sporu.

Stryj 10. lutego 1872.

Michał N.

(Zewnątrz)

Do świętnego c. k. sądu krajowego we Lwowie.

Michał N. właściciel dóbr Zwierzyniec przez dra Jana N.

przeciw

Feliksovi N. budowniczemu w Stryju czyni zarzut niewłaściwości sądu na pozew de praes. 15. stycznia 1872 l. 480 pto. 400 zł. wa. z przyn.

Podwójnie

3 załączniki

W skutek zarzutu tego wyznaczonym bywa termin, na którym strony ustnie się rozprawiają i wyrok wydanym zostaje.

Gdy jednak pozwany ze swym zarzutem niewłaściwości sądu oddalonym zostaje, to jeszcze zawsze od dnia doręczenia mu wyroku pozostaje mu do wniesienia obrony, cały pierwotnie wyznaczony termin wszelkie zatem poprzednie zarzuty winien pozwany w obronie swej przytoczyć, gdyż inaczej nie zostaną uwzględnione.

Wolno mu także przed wniesieniem obrony czynić pojedyncze zazyty jak np. zarzut, iż dotycząca sprawa rozstrzygnięta już została prawomocnym dawniej wydanym wyrokiem.

(Ob. rem judicatum.)

Wzór złożenia pozwu z powodu rostrzygniętego już pierwzej sporu wyrokiem prawomocnym.

(Zewnątrz)

Świętny c. k. sądzie krajowy.

Stempel 36 ct.

- A. Pozew przeciwnika mego ut A. de dato 15. lutego 1872 l. 3670 mocą którego tenże zapożywa mnie o zapłacenie mu kwoty 800 złr. wa. doręczonym mi został na dniu 10 marca 1872 z poleceniem wniesienia obrony w dniach 30.
- Pozew ten jednak składam w prawie oznaczonym terminie.
- B. Jak bowiem świadczy wyrok B. Świętnego sądu de dato 13. maja 1866 l. 6070 zapożywał mnie przeciwnik w roku 1864 o zapłacenie tejże kwoty 800 zł. na mocy skryptu dłużnego i w skutek poczynionych w obronie mej zarzutów żądaniu tegoż odmówiono.
- Gdy zatem sprawa ta prawomocnym wyrokiem raz już rozstrzygnięta została, przeto upraszam przez mego ut C. wykazanego zastępcę:
- C. Święty c. k. Sąd krajowy raczy na wyznaczyć się mającym terminie orzec:
- Złożenie pozwu de praes. 15 lutego 1872 l. 3670 ma miejsce a przeciwnik winien jest w dniach 14. pod surowością egzekucyi zwrócić mi kosztą sądowe.

Lwów dnia 20 marca 1872

Ignacy N.

(zewnątrz)

Do Świętnego c. k. sądu krajowego we Lwowie
Ignacy N. kupiec we Lwowie przez Dra Feliksa N.

przeciw

Alojzemu N. ślusarzowi we Lwowie przez dr. A. N. składa pozew de praes. 15 lutego 1872 l. 3670 z powodu rozstrzygnięcia już raz obecnego sporu wyrokiem prawomocnym z dnia 13 maja 1866 l. 6070 pto. 800 złr. wa. zpn.

Podwójnie

3 załączniki.

Powodowi nie wolno w replice swej przytaczać nowych okoliczności lub środków dowodowych, których w pozowie nie przytoczył, wyjątkowo atoli przytoczyć może takie fakty, które służą do odparcia zarzutów czynionych przez pozwanego w obrocie.

Gdyby powód jednak umieścił w replice swej takie okoliczności tedy sąd przy wydaniu wyroku zupełnie je nie uwzględni, a pozwany tylko dobrowolnie w duplice swej na takowe odpowiedzieć może.

Gdy jednak strona podczas sporządzenia pozwu z przewidzenia zapomniiała umieścić pewny środek dowodowy, tedy dozwala prawo, aby w dodatkowo wniesionym podaniu go przytoczyła.

W podaniu tem winien powód dołączając dowody, lub w braku takowych przysięgą stwierdzić, iż okoliczność tę nie umyślnie lecz z przewidzenia zamilczał.

Wzór takiego podania.

(Zewnątrz)

Światny c. k. sądzie powiatowy.

Stempel 36 ct.

W celu obalenia zarzutów czynionych przez pozwanego w obro. nie swej, zmuszony jestem okoliczność co do doliczenia waluty pozwanemu, świadkami Franciszkiem N. i Janem N. na artykuły dowodowe A. przesłuchać się mającymi, tudzież przysięgą uzupełniającą udowodnić. Jakkolwiek niniejsze nowe środki dowodowe do obalenia zarzutów przez przeciwnika w obronie wprowadzonych służą, i właściwie nowymi środkami dowodowymi nie są, to jednak gwoili ostrożności gotów jestem przysięgnąć, iż przewidziałem je w pozwie nie umyślnie. W skutek czego upraszam: Światny c. k. sąd powiatowy raczy na wyznaczyć się mającym terminie przytoczone tu nowe środki dowodowe odemnie przyjąć.

Żółkiew 10 kwietnia 1872

Fryderyk N.

(Zewnątrz)

Do światnego c. k. sądu powiatowego w Żółkwi

Fryderyk N. prywatny w Żółkwi przez Dra W. N.
przeciw

Józefowi N. kupcowi w Żółkwi przez dra F. N. o zezwolenie przytoczenia nowych środków dowodowych w sporze pto. 700 zlr. wa. z przyn.

Podwójnie

2 załączniki.

Na wstępie postępowania sumarycznego namieiliśmy, iż każda strona, która dokumentem dowód swój chce ofiarować, musi takowy w odpisie przeciwnikowi doręczyć kazać. Ostatni przeto żądać może, aby mu oryginał dokumentu sądownie lub pozasądownie przedłożonym został.

Doradzamy więc w tym celu wnieść podanie.

Podanie to wniesionym być ma zawsze w pierwszej połowie pierwszego terminu wyznaczonego do wniesienia pisma spornego przez jedną ze stron.

Wzór takiego podania.

Światny c. k. Sądzie obwodowy.

Stempel 36 ct.

Ponieważ mi bardzo wiele na tem zależy, abym oryginał skryptu dłużnego de dato 1 Lipca 1869 powołanego oglądał, przeto upraszam o wyznaczenie terminu w celu przejrzenia tego pierwowpisu.

Premysł dnia 20. marca 1872.

Wilhelm N.

(Zewnątrz)

Do Światnego c. k. Sądu powiatowego w Przemyśle.

Wilhelm N. kupiec w Przemyśle

przeciw

Kasprowi N. kupcowi w Przemyśle pto. 3.000 zlr. w. a. z przynależnościami, prosi o wyznaczenie terminu w celu przejrzenia oryginału.

Gdy na wyznaczonym w skutek podania tego terminie, oryginał przedłożonym nie zostanie, tedy takowy uważanym być może jako wątpliwy a w razie, gdy takowy przedłożonym zostanie, jednak widocznie uszkodzony np. skrobany, mazany, pokreślony itp. natędy także jako wątpliwy uważanym być może.

Oświadczenie wątpliwości pociąga ten skutek za sobą, iż za wątpliwy uznany dokument przy inrotulacji aktów przedłożonym być musi inaczej sąd przy wydaniu wyroku zupełnie go nie uwzględni.

Osobny sposób postępowania pisemnego jest proces rachunkowy. Gdy mianowicie ktoś prawnie obowiązany jest złożyć drugiemu rachunek z prowadzonego zarządu majątkiem, tedy może to uczynić sądownie żądając, aby ów, któremu składa rachunek takowy uznał.

Jeżeli ten ostatni ma złożonemu rachunkowi coś do zarzucenia, natędy uczynić to musi w formie pozwu, wskutek którego wprowadzonym bywa proces rachunkowy.

Przeciw pozwu temu czyni pozwany swe wywody w miejsce obrony, przeciw obronie czyni powód w miejsce repliki swe wywody.

Zważywszy trudności, które w procesie rachunkowym zwykle zachodzą jest rzeczą niezbędną, aby strony przybrały sobie adwokata.

O zwyczajnem ustnem postępowaniu.

W jaki sposób wprowadzonym bywa postępowanie ustne zwyczajne?

Jak tedy strony w postępowaniu sumarycznym wnoszą swe pisma sporne i wywody do sądu na piśmie, tak tedy w postępowaniu ustnem dyktują je tylko do protokołu, na terminie w tym celu wyznaczonym.

Postanowienie postępowania ustnego przytoczyliśmy już na początku rozdziału dotyczącego się postępowania sądowego i sumarycznego. Prócz tamże poszczególnionych postanowień istnieją przy ustnem postępowaniu jeszcze następujące przepisy:

I. Każda strona sporna obowiązana jest na wyraźny rozkaz Sądu przed takowym osobiście stanąć.

II. Usprawiedliwienie niestawienia się na terminie bez własnej winy wnieść należy w dniach 14.

III. Gdy powód przy rozprawie nowe okoliczności, lub nowe środki dowodowe przytacza, mianowicie takie, których w ustnem pozwie nie poszczególnił, tedy pozwanemu przysługuje prawo na takowe nie odpowiadać, lecz upraszać o odroczenie na koszt powoda.

Zarzut niekompetencji czyli niewłaściwości sądu, tudzież zarzut, iż rzecz sporna mocą prawomocnego wyroku raz już rozstrzygniętą została, musi pozwany wnieść przy pierwszym terminie. Pisemne środki dowodowe, na których pozwany swą obronę

oprzeć zamysła, musi tenże w pierwszej połowie czasokresu od dnia doręczenia pozwu, aż do dnia rozprawy bieżącego, powodowi w odpisie doręczyć, a gdy tego nie uczyni, może powód zamiast wniesienia repliki upraszać o odroczenie terminu do wniesienia takowej.

Wzór podania o doręczenie powodowi takiego odpisu.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. sądzie powiatowy.

Stempel 36 ct.

Uchwałą pozwu de dato 20 lutego 1872 l. 941 wyznaczonym został termin do ustnej rozprawy na dzień 25 marca 1872.

W wnieść się mającej przezemaie obronie zamysła powołać się na dokument pisemny, a mianowicie na list powoda pod l. 1 z d. 15 sierpnia 1870, w którym to celu dołączam tu odpis onegoż z prośbą:

Świetny Sąd raczy doręczenie powodowi tego odpisu zarządzić.

Rohatyn 12 marca 1872

(Zewnątrz)

Jakób N.

Do Świetnego Sądu powiatowego w Rohatynie.

Jakób N. ślusarz w Rohatynie
przeciw

Grzegorzowi N. właścicielowi realności w Rohatynie pto. 380 złr. wa. z przym. udziela ostatniemu odpis dołączyć się mającego do obrony dokumentu.

Podwójnie.

1 załącznik.

Na czym polega oznajmienie pozwu i zastępstwo?

Kto mniema, iż jest uprawnionym żądać zastępstwa od kogoś trzeciego powinien to skutecznie natychmiast, a mianowicie powód przed wyto-
czeniem pozwu, pozwany zaś przed upływem połowy terminu pierwszego
do obrony wyznaczonego, w przeciwnym bowiem razie, trzeci do zastępstwa
nie jest obowiązany.

Wzór oznajmienia pozwu.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

Stempel 36 ct.

Dnia 3. maja 1872 kupiłem u pozwanego konia, którego znowu
panu Piotrowi N. odprzedałem.

Z powodu dostrzeżonych wad u konia, zaskarżył mię pan Piotr
N. o zapłatę odszkodowania w kwocie 80 złr. aw.

A. Dotyczącą skargę A. doręczono mi dnia 20. maja 1872 i termin
do obrony na 15. czerwca 1872 wyznaczono.

Z powodu, iż w tym sporze uprawniony jestem żądać zastępstwa
od mego przeciwnika, zawiadamiam go niniejszem o wytoczonym mi
pozwie i upraszam:

Świetny c. k. sąd powiatowy raczy, załączony pozew doręczyć
przeciwnikowi memu w celu obznajomienia się z tymże.

Sanok 30. maja 1872.

Antoni N.

(Zewnątrz)

Świetny c. k. sąd powiatowy w Sanoku.

Antoni N. handlarz koni w Sanoku pod L. 80

przeciw

Michałowi N. gospodarzowi w Lisku o zawiadomienie go
o dołączonym pozwie.

Podwójnie.

załącznik w odpisie

Adwokat domowy

45

To co powyżej w postępowaniu sumarycznym o skardze wzajemnej przytoczono, toż samo zastosowaniem bywa o wzajemnej skardze w postępowaniu zwyczajnym.

Każdy w zarządzie majątku prawnie nie jest ograniczonym, uprawnionym jest prawa swego przeciw każdemu dochodzić i bronić; prawa zaś tych, którym zarząd majątku nie jest powierzonym albo został oddany, dochodzić i bronić mają osoby prawnie do tego postanowione, jako to: ojciec, opiekun lub kurator, i od takiego, który prawa swego sam ani dochodzić, ani takiego bronić nie może, nie będzie żadne pismo przyjęte, lecz natychmiast z podaniem powodu odrzucone.

Wzór prośby o unieważnienie z powodu nieuprawnienia strony do zastępowania się samej.

(Wewnątrz)

Świętny c. k. sądzie powiatowy!

Stempel 36 ct.

Wyrokiem tutejszosądownym z dnia 10 Marca 1872 l. 4480

A. tu pod A. załączonym, skazany został Marcin N. na zapłacenie przeciwnikowi ceny kupna za sprzedaną tabakierkę w kwocie 180 złr. wa. z procentem 6 od sta od dnia 1. listopada 1871 bieżącym, w przeciągu dni 14 pod rygorem egzekucyi, tudzież na zwrot kosztów sądowych w kwocie 8 złr. 20 ct. wa.

Wyrok ten jednak z tego powodu wykonany być nie może, ponieważ według załączonego dekretu B. pan Marcin N. dla marnotrawstwa został jeszcze przed dwoma laty pod kuratelę oddany i ja kuratorem jegomianowany.

Na podstawie tedy §. 57 galic. postępowania sądowego upraszam: Świętny c. k. sąd powiatowy raczy wyrok tutejszosądowny z dnia 10. marca 1872 l. 4480 uznać za nieważny i na skargę przeciwnika pod dniem 1. listopada 1871 do l. 5060 wniesioną, nowy do rozprawy termin wyznaczyć i na takowy mię zawiadzić.

Dobromil 5. kwietnia 1872.

Adam N.

(Zewnątrz)

Świętny c. k. sąd powiatowy w Dobromilu.

Adam N. prywatny w Dobromilu pod l. 40 kurator Marcina N. właściciela domu także przeciw

Jakubowi N. kupcowi we Lwowie pod l. 34 o zniesienie tutejszosądownego wyroku z dnia 10 marca 1872 l. 4480 i wprowadzenie nowej rozprawy na pozew de praes. lgo listopada 1871 l. 5060

Podwójnie

Załączniki A. B.

Na czym polega skarga zawezwawcza?

Do postępowania zwyczajnego w sporach cywilnych należy także skarga zawezwawcza.

Jeżeli się kto chelpi, iż mu przeciw drugiemu przysłuża jakieś prawo, może ten ostatni żądać, aby chelpiący się, albo mniemanego prawa swego sądownie dochodził, albo zachował pod tym względem zupełne milczenie.

Wezwanie do tego dzieje się za pomocą osobnej skargi tak zwanej skargi zawezwawczej

Żądanie takiej skargi zmierzać musi do tego, aby chelpiącemu się nakazano sądownie dochodzenie swego prawa mniemanego w przeciągu pewnego terminu, w przeciwnym bowiem razie nakazane mu zostanie wieczne milczenie.

Wzór pozwu zawezwawczego.

(Wewnątrz)

Świętny c. k. sądzie powiatowy!

Stempel 36 ct.

A. Listem z dnia 5. stycznia 1872 A. upomina mię przeciwnik o zapłacenie jakoby należącej się mu odemnie kwoty wypożyczonej 300 złr. wa.

Z powodu, iż przeciwnikowi ani takiej, ani żadnej innej kwoty nie jestem dłużnym, i upomnienie to jest tylko czysta chępliwość mego przeciwnika, zaley mi na tem, aby tenże tegoż swego mniemanego prawa sądownie dochodził, upraszam zatem:

Świętny c. k. sąd powiatowy raczy przeciwnikowi memu wykazanie swego mniemanego prawa do wierzytelności 300 złr. wa. na wyznaczyć się mającym terminie, albo w przeciwnym razie wieczne w tym względzie milczenie nakazać i skazać go na zapłacenie kosztów sądowych.

Janów 20. maja 1870.

Franciszek N.

(Zewnątrz)

Świętny c. k. sąd powiatowy w Janowie

pozew

Franciszka N. kupca w Janowie pod l. 40

przeciw

Janowi N. prywatnemu w Janowie l. 25 o wykazanie prawa swego do wierzytelności 300 złr. wa.

Podwójnie

załącznik A. w odpisie.

Wzór wyzwania z powodu przedsięwziąć się mającej budowy.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie krajowy!

Stempel 36 ct.

Podczas rozprawy na dniu 6. Lutego 1872 z powodu prośby mojej o polityczny konsens do budowania domu pod l. 340 odbytej oświadczył sąsiad i przeciwnik mój, iż na pobudowanie domu tego według załączonego planu A. zezwolić nie może z tej przyczyny, iż dwa okna domu jego z widokiem na podwórze moje zabudowane zostaną.

Urząd gminny jako urząd budowniczy uchwałą tu pod B. B. załączoną oświadczył, iż co do budowania na tymże gruncie domu, ze względów politycznych, żadna nie zachodzi przeszkoda, lecz z powodu założonego przez sąsiada mego protestu odsyła mię na drogę prawa, upraszam zatem przez wykazanego jak C. pełnomocnika mego.

Wysoki c. k. Sąd krajowy
raczy, sąsiadowi i przeciwnikowi memu panu Piotrowi N. wykazanie
jego mniemanego prawa co do wzbraniania mi budowy domu pod lic.
340 według załączonego planu, a w przeciwnym razie wieczne w tym
względzie milczenie nakazać, i skazać go na zwrot kosztów sądowych
Lwów dnia 1. kwietnia 1872. Adolf N.

(Zewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie krajowy.
we Lwowie
Adolf N. właściciel realności l. 340 przez dra Feliksa N.
przeciw
Piotrowi N. właścicielowi domu pod l. 341 we Lwowie.
o wykazanie wewnątrz opisanego mniemanego prawa.

Podwójnie
załącznik A. podwójnie w kopii
załącznik B. pojedynczo w odpisie
załącznik C. w oryginale i w odpisie.

Na pozew zawezwawczy powinien zaskarżony wnieść albo pisemną
obronę, w którym to razie, na pozew zwykle postępowanie zarządzo-
nem zostanie, albo w celu wykazania swego mniemanego prawa ze
swej strony osobny wytoczyć pozew.

Jeżeli pozwany nie wnieśli ani obrony, ani nie wytoczy osobnego
pozwu w terminie wyznaczonym, może go wyzywający poupilwie tego
terminu, od wniesienia obrony i wytoczenia pozwu wykluczyć i prosić
o spis aktów.

Wzór podania o inrolulację aktów, z powodu niewniesionego
odezwania się na pozew zawezwawczy lub niewniesienia w tym
przedmiocie pozwu.

(Wewnątrz)

Świętny c. k. sądzie powiatowy!

Stempel 36 ct.

W skutek wniesionego, przez podpisanego, pod dniem 3 stycznia
1872 do l. 870 pozwu, nakazano przeciwnej stronie rezolucją z dnia
8 lutego 1872, (doreczoną 15 lutego 1872) aby w 30 dniach wniosła odzew
lub pozew, pod surowością nakazania wiecznego milczenia.

Ponieważ strona przeciwna, temu nakazowi zadosyć nie uczy-
niła, upraszam:

Świętny c. k. sąd raczy do inrolulacji aktów termin wyznaczyć
Janów 30 kwietnia 1872 Ignacy N.

(Zewnątrz)

Do Świętnego c. k. Sądu powiatowego w Janowie

Ignacy N. właściciel domu w Janowie. przez dra Adolfa N.
przeciw

Jerzemu N. prywatyzującemu we Lwowie l. 340 o inro-
tulację aktów z powodu niewniesionego odezwania się

lub skargi na pozew zawezwawczy pod d. 3 stycznia 1872
do l. 870 wniesiony.

Podwójnie

Załącznik A. w oryginale

O przystąpieniu do dowodu.

Do dowodów w postępowaniu sądowym, w sprawach cywilnych,
należy przedewszystkiem przyznanie.

Przyznanie jest sądowe, lub pozasądowe. — Przyznanie sądowe
istnieje natenczas, jeżeli strona, lub są też do zastępowania w obec
sądu umocowany rzecznik lub jakikolwiek zastępca, opiekun albo ku-
rator, czyn przez stronę przeciwną podany sądownie przyznaje.

Okoliczność ta w takim procesie uważaną być ma za zupełnie
udowodnioną.

Pozasądowe przyznanie, nie uwalnia przeciwnej strony od dowodu
wyjawszy jeżeli przyznający, przyznanie, na zapytanie takiej osoby
uczynił, o której wiedział, że jej na tem zależy, o prawdzie się
dowiedzieć.

Wzór pozwu na podstawie pozasądowego przyznania.

(Wewnątrz)

Świętny c. k. sądzie powiatowy!

Stempel 36 ct.

Wypożyczyłem stronie przeciwnej w ciągu miesiąca czerwca ze-
szłego roku, gotówką 300 złr. nie zażądawszy od niej skryptu.

Obowiązała się strona przeciwna powyższą pożyczkę na dniu
1 stycznia b. r. podpisanemu zwrócić.

Ponieważ strona przeciwna zobowiązaniu temu zadość nie uczy-
niła upomniałem ją na dniu 2 stycznia w przytomności b. r. p. Konstan-
tego N. i Juliusza W. o zapłacenie należającej mi się kwoty.

Przyznała się strona przeciwna w obecności tych panów do dłu-
gu, jako podpisanemu słusznie się należącego, obowiązując się takowy
następnego dnia zapłacić.

Powyżej przytoczone okoliczności udowadniam powyżej

A. wymienionymi świadkami na artykuły dowodowe jak A. prze-
słuchać się mającymi i uzupełniającą przysięgą moją.

Ponieważ strona przeciwna zobowiązaniu swemu zadość
B. nie uczyniła, upraszam przez mego jak B. wykazanego peł-
nomocnika.

Świętny c. k. sąd powiatowy raczy po przeprowadzeniu roz-
prawy, na wyznaczyć się mającym terminie orzec:

Pozwany Jonasz N. obowiązany jest wypożyczoną mu kwotę
300 złr. wa. z procentami 6 od sta od 3. stycznia 1872 liczyć się ma-
jącymi, w 14. dniach, powodowi pod surowością egzekucji zapłacić,
i kosztą sądowe zwrócić.

Przemyśl 10. marca 1872

Józef N.

(Zewnątrz)

Do Świętnego c. k. sądu powiatowego miejsko del. w Przemyślu.

Pozew

Józefa N. prywatyzującego w Przemyślu przez dra
Michała N.

przeciw
Jonaszowi N. handlarzowi drzewem N. 80 o zapłacenie
sumy 300 złr. aw. z przyn.

Podwójnie.

Załączniki A. B. oryginały i odpisach.

Wzór artykułów dowodowych do powyższego pozwu.

Artykuły dowodowe,

na które następujący świadkowie w sprawie Józefa N. przeciw Jonaszowi N. o zapłacenie sumy 300 złr. pod przysięgą wysłuchani być mają:

I.

Czy jest prawdą, że świadek zna powoda p. Józefa N.?

II.

Czy jest prawdą, że świadek zna pozwanego Jonasz N.?

III.

Czy jest prawdą, że powód na dniu 2. stycznia 1872 p. Jonasz N. upominał, aby tenże wypożyczoną mu sumę 300 złr. waluty austr. zwrócił?

IV.

Czy jest prawdą, że pan Jonasz N. na wezwanie w artykule III. wspomniane, do długu 300 złr. aw. się przyznał i przyrzekł takowy następnego dnia zapłacić?

Przemyśl 10. marca 1872

Józef N. powód.

Świadkowie:

Konstanty N. prywatyzujący w Przemyślu pod l. 40

Juliusz W. nauczyciel przy szkole pod l. 80 w Przemyślu

Obydwa na wszystkie artykuły dowodowe.

Pod względem dowodu przez pisemne dokumenta, powyżej już powiedziano, że dokumenta są dwojakie, publiczne i prywatne

Niektóre dokumenta prywatne same przez się stanowią jedynie pół dowodu. W tym rozdziale niniejszego dziełka już było przytoczone.

Wzór pozwu na podstawie wyciągu z ksiąg handlowych.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. sędzie krajowy jako handlowy!

Stempel 36 ct.

A. Wedle załączonego tu pod A. wyciągu (konta) z ksiąg handlowych według istniejących przepisów prowadzonych, co przysięgą uzupełniającą i szacunkową stwierdzić jestem gotów, winien p. Michał N. podpisanemu kwotę 1.209 złr. 80. kr. wa.

Gdy tenże pomimo wielokrotnych upomnień, powyższej kwoty B. podpisanemu doylechczas niezapłacił upraszam przez mego jak B. wykazanego pełnomocnika.
Wysoki Sąd raczy po przeprowadzeniu rozprawy na terminie wyznaczyć się mającym orzec:

Pozwany Michał N. winien jest zaskarżoną kwotę 1209 złr. 80 ct. wa. z procentami 6 od sta od dnia wniesienia pozwu wraz z kosztami sądowymi w 14 dniach pod surowością egzekucji powodowi zapłacić.

Lwów dnia 10. marca 1872.

Leopold N.

(Zewnatrz)

Świetny c. k. Sąd krajowy jako handlowy we Lwowie.

Pozew

Leopolda N. kupca we Lwowie prez dra Feliksa W.

przeciw

Michałowi N. kramarzowi we Lwowie pod l. 40 o zapłacenie kwoty 1209 złr. 30 ct. z przyn.

Podwójnie

załącznik A. w odpisie legalizowany

i B. w oryginale.

Wzór pozwu na podstawie dokumentu z winy strony przeciwnej zatraconego.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

Stempel 36 ct

Pan Paweł N. jada w domu gościnnym podpisanego powoda przez przeciąg lat kilku, nieplacąc codziennie przypadłej należności.

W dniu 15. marca 1872 obliczyłem się z pomienionym panem Pawłem N. za czas od 1. tegoż miesiąca, względem pobranych potraw i napojów, jako też kwot temuż w gotówce wypożyczonych, z którego to obliczenia okazało się, iż tenże p. Paweł N. podpisanemu łączną kwotę 110 złr. 20 ct. aw. winien pozostaje. Na wymienioną powyżej kwotę wydał mi tenże skrypt, którym zeznał dług powyższy, a oraz zobowiązał się takowy na dniu 1. kwietnia 1872 podpisanemu zapłacić.

Gdy podpisany na dniu 1. kwietnia 1872, do pomieszczenia pomienionego dłużnika p. Pawła N. celem odebrania swej należności 110 złr. 20 ct. aw. się udał, i temuż skrypt okazał, wydał mi tenże ów skrypt i takowy zniszczył.

Na wypadek gdyby przeciwnik, powyżej przytoczoną okoliczność zaprzeczył, przekazuję temuż, na okoliczność, iż w dniu 1. kwietnia 1872. wystawioay przez niego, na rzecz moją skrypt, do zapłacenia mu okazałem, że p. Paweł N. podpisanemu tenże skrypt wydał i zniszczył, — przysięgę główną przeczącą, którą w razie odkazania twierdząco złożyć się ofiaruję.

Powyżej przytoczonym wykazano, iż z winy przeciwnika utra-
ciłem wydany przez niego na rzecz moją skrypt, i że z tego powodu,
nie mając żadnego innego dowodu, do wykazania mej należytości, upra-
wniony jestem, osnowę powyższego skryptu zaprzysiądz.

Oświadczam zatem przysięgę na następującą okoliczność, iż p. Paweł
N. w dniu 17. marca 1872 skrypt wystawił, i takowy podpisanemu
wręczył, w którym oświadczył, iż podpisanemu za pobrane potrawy
i napoje, tudzież wypożyczone gotówką kwoty, łączną sumę, 110 złr.
20 ct. wa. winien pozostał, i tymże skryptem się zobowiązał, sumę tę na
dniu 1. kwietnia 1872 zapłacić.

Ponieważ dłużnik p. Paweł N. powyższej kwoty 110 złr.
20 ct. aw. dotychczas nie uścił, zmuszony jestem przez mego
A. jak A. wykazanego pełnomocnika w myśl §. 204 post. sąd. dla
Galicji upraszać:

Świętomy sąd raczy po przeprowadzeniu zozprawy w drodze suma-
rycznego postępowania orzec:

Pozwany p. Paweł N. winien jest sumę 110 złr. 20 ct. aw.
z procentem 6 od sta od dnia wniesionego pozwu liczyć się mającym,
pod surowością egzekucyi powodowi w 14. dniach zapłacić, oraz kosztu
sądowe z powodu tego sporu wynikłe zwrócić.

Lwów 15. kwietnia 1872

Adam N.

(Zewnątrz)

Do Świętego c. k. sądu powiatowego miejsko del. S. I. we Lwowie
Pozew

Adama N. traktownika we Lwowie pod l. 20 przez Dra.
Franciszka N.

przeciw

Pawłowi N. aktorowi sceny niemieckiej we Lwowie pod
l. 367 o zapłcenie sumy 110 złr. 20 ct. wa. z przyn.

Podwójnie

Wzór podania o odnowienie dokumentu

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie krajowy!

Stempel 36 ct.

Podpisany zawarł na dniu 2. stycznia 1870 z p. Juliuszem

A. N. kontrakt o dostawę drzewa jak A.

Gdy kontrakt ten w kilku miejscach stał się nieczytelny,
podpisanemu zaś na tem zależy, aby tenże był odnowiony, upra-
szam:

Wysoki Sąd raczy w celu sądowego odnowienia kontraktu
o dostawę drzewa z dnia 2. Stycznia 1870 termiń wyznaczyć i
na tenże p. Juliusza N. zawezwać

Lwów dnia 1. Kwietnia 1872.

Edward N.

(Zewnątrz)

C. k. Sąd krajowy

we Lwowie

Edward N. piekarz we Lwowie pod 140

przeciw

Juliuszowi N. liwerantowi we Lwowie pod N. 20

o sądowe odnowienie wewnątrz opisanego kontraktu do-
stawy.

Odnoszące się do przytoczonych dopiero dwóch wzorów, prze-
pisz prawa są następujące:

§. 204.

Jeżeli komu bez winy przeciwnika jaki dokument zaginął;
wówczas może on dowodzić treści tegoż dokumen-
tu na innej drodze prawnej; jeżeliby zaś owego dokumentu z winy przeciwnika pozbawio-
nym został, a treść onego przez żadną stronę w inny sposób wyka-
zać się nie dała; wówczas może sąd dozwolić, aby treść jego zaprzy-
siągnął ten, któremu zaginął.

§. 205.

Jeżeli dokument staje się nieczytelny, wówczas posiadaczowi
onego, równie jak każdej stronie interesowanej, służy prawo żądać
sądowego odnowienia tegoż dokumentu, wezwać jednak należy do tego
wszystkich, przeciw którym za dowód służyć ma.

§. 206.

Jeżeli wezwani żadnych nie wniosą zarzutów, dokument odno-
wionym być winien, a odnowiony tym sposobem, przeciw nim moc
oryginału mieć będzie. Jeżeliby zaś poczynione były zarzuty, w ów-
czas rozstrzygnąć je wprzód należy.

Jeżeli w zwykłym postępowaniu, przed wydanem ostatecznego
wyroku, Sąd niektóre okoliczności przez świadków lub rzeczoznawców
zeznane — w wypadku, gdy te dowody w ciągu procesu strona poda-
wała, rozpoznać zechce, wydaje wyrok uboczny, który przypuszczenie
do dowodu tego rodzaju orzeka; do tego dowodu, strona tenże dowód
prowadząca, ma przystąpić.

Gdy w zwykłym postępowaniu wyrok (uboczny lub ostateczny)
w 14. dniach po doręczeniu staje się prawomocnym, przystąpienie do
dowodu najdalej 17. dnia do sądu ma być wniesione.

Wzór przystąpienia do dowodu przez świadków.

(Wewnątrz)

Świętomy c. k. sądzie obwodowy!

Stempel 36 ct.

Wyrokiem ubocznym Świętego Sądu z dnia 2. stycznia

1872 do l. 440 wydany przez c. k. sąd krajowy wyższy orze-
czeniem z dnia 25. marca 1872 do l. 2080 potwierdzonym, przy-
puszczony został podpisany do dowodu przez świadków p. Fran-
ciszkę N. i p. Józefa N. w replice podanego, na artykuły dowo-
dowe allegat repliki C od I. do V. i do przystąpienia do
tego dowodu został termin 14dniowy wyznaczony.

Przystępując do tego dowodu w oznaczonym czasie, upra-
szam załączając pod C. artykuły dowodowe,

Świętomy c. k. sąd obwodowy raczy przystąpienie to do dowodu
przez świadków, do wiadomości przyjąć, do przesłuchania tychże ter-
miń wyznaczyć, i dalsze sądowe kroki poczynić.

Stanisławów 15. kwietnia 1872

Adam N.

(Zewnątrz)

Światny c. k. sąd obwodowy jako handlowy w Stanisławowie.
Adam N. kupiec w Stanisławowie przez dra D. N.
przeciw

Juliuszowi N. kupcowi w Stanisławowie przystępuje do dowodu przez świadków, ubocznym wyrokiem z dnia 2go stycznia 1872 l. 440 dopuszczającego, w sporze o 937 zlr. aw. z przyn.

Podwójnie

Załączniki A. B. C. pojedynczo.

Jeżeli świadkowie przesłuchać się mający, w okręgu sądu, w którym się proces toczy, nie mieszkają, lub z innego powodu powyższemu sądowi nie podlegają, strona dowód prowadząca w polaniu o przystąpieniu do dowodu, zarazem także ma sąd upraszać, aby względem przesłuchania tych świadków, ten sąd zawezwał, w którego okręgu świadkowie są zamieszkali, lub któremu podlegają. W takim wypadku np. żądanie w powyższym wzorze o przystąpienie do dowodu przez świadków brzmieć ma:

Światny sąd obwodowy raczy przystąpienie to do dowodu przez świadków, do wiadomości przyjąć, a oraz sąd powiatowy w N. zawezwać, aby świadków w tegoż okręgu mieszkających przesłuchał.

Stronie, przeciw której dowód przez świadków ma być prowadzony, dozwolono jest, na artykuły dowodowe, osobne stawiać pytania. Pytania te jednakże jeszcze przed terminem do przesłuchania świadków przeznaczonym, sądowi przedłożone być mają.

Wzór szczegółowyc pytań, przedłożonych na termin przeznaczony do przesłuchania świadków.

(Wewnątrz)

Światny c. k. sądzie obwodowy!

Stempel 36 ct.

Do przesłuchania świadków na artykuły dowodowe I. do V. do repliki dołączona na dniu 2. maja 1872 przedsięwzięć się mającego, przedkłada podpisany następujące szczegółowe pytania:

Do artykułu I.

1. Od którego czasu zna świadek p. Adama N?
2. Przy jakiej sposobności zaznajomił się świadek z p. Adamem N?

Do artykułu II.

1. W którym mieście poznał świadek p. Juliusza N?
2. Niezna świadek dwie osoby tegoż nazwiska?

Do artykułu III.

1. Jakimi słowami prosił p. Juliusz N. o udzielenie pożyczki?
2. Czy wymienił ilość tejże pożyczki?

Do artykułu IV.

1. W jakich banknotach nastąpiło wyliczenie?
2. Czyli świadek te banknoty liczył?

Do artykułu V.

1. Czy p. Juliusz N. oprocentowanie pożyczki dobrowolnie przyrzekł?
 2. Jakimi słowami nastąpiło przyrzeczenie?
- Uprasza zatem podpisany, świadków także na szczegółowe pytania przesłuchać.

Stanisławów dnia 30. kwietnia 1872

Juliusz N.

(Zewnątrz)

Światny c. k. sąd obwodowy w Stanisławowie.
Juliusz N. kupiec w Stanisławowie
przeciw

Adamowi N. kramarzowi w Stanisławowie przedkłada do przesłuchania świadków szczegółowe pytania w sporze o zapłcenie sumy 937 zlr. 20 ct. wa.

Jeżeli świadkowie lub rzeczoznawcy przesłuchani zostali, może dowód prowadzący o inrolucję aktów, do przeprowadzenia dowodu odnoszących się i o wydanie ostatecznego wyroku prosić.

Prowadzącemu dowód przez świadków, dozwolone jest także wnieść pismo dowodowe, a to w terminie 14dniowym po doręczeniu sądowe rezolucji o zamknięciu protokołu przesłuchania świadków lub znawców uwiadamiącej.

Na takie podanie dowodowe, może strona przeciwna wnieść w dalszym terminie 14dniowym, przeciwzawzuty (ekscępcję).

Do ułożenia takiego podania zawierającego rozbiór ważności prowadzonego dowodu, potrzebna jest pomoc rzeczownika.

Wzór podania dowodzącego.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. sądzie krajowy jako handlowy!

Stempel 36 ct.

- Wyrokiem przez Wysoki sąd pod dniem 2. stycznia 1872 do l. 440 wydany pod A. załączonym, został dowód przez świadków pp. Franciszka i Józefa N., przez podpisanego w replice podany na artykuły dowodowe także pod F. tu pod B. załączone przesłuchać się mających, dopuszczony.

Do tego dowodu przystąpiłem pod dniem 15. kwietnia C. D. 1872 jak C. załączając pod D. przez stronę przeciwną przedłożone szczegółowe pytania, a pod E. i F. protokoły przesłuchania świadków przedkładał niniejszem, następujący wywód dowodów (w tem miejscu ma być spisany wywód dowodów z uwzględnieniem zeznań świadków). Powołując się na powyższy wywód upraszam:

Wysoki c. sąd krajowy raczy po zażądaniu od przeciwniej strony przeciwdowodu, wyrok ostateczny wydać.

Co do zestawienia wyводу i przeciw-wyvodu zauważać należy, że w żadnym z tychże zestawień jakakolwiek okoliczność lub dowód naprowadzone być nie powinny, któreby przed wy-

daniem wyroku, przytoczone nie były, gdyby jednakże coś podobnego nastąpiło, nowe to doprowadzenie żadną miarą uwzględnione nie zostanie.

Prócz powyższych dwóch przytoczonych podań, żadne więcej dopuszczone być nie może.

Na czym zależy prowadzenie dowodu na wieczną pamięć?

Zdarzyć się łatwo może, że przez przewidziany, w krótkim czasie nastąpić mogący zgon wiekowego świadka, lub w inny jaki sposób, dowód istnienia jakiej pretensyi, lub jakiego prawa, wcześniej zatracony być może, nim ten dowód, przez sąd, wyrokiem dopuszczony zostanie. Aby się od takiej niepowetowanej straty dowodu, w przynależnym czasie ochronić, pozwala prawo, aby poprzód, nieczekając wydania orzeczenia, którem dowód przez przesłuchanie świadka dopuszczony zostanie, dowód tenże przeprowadzony być mógł.

Dowód taki, nazywa się dowodem na wieczną pamięć.

Również może ten, który w obec drugiego pewne prawo, lub przeciw roszczoneму prawu, stanowczy zarzut posiada, żądać, aby przeciwnik na to dokument (pisemny dowód) wystawił.

Prawo w tym względzie stanowi następujące:

§. 248.

Każdy, któremu przeciw komukolwiek bądź służy prawo, nawet warunkowe, nie mając na to w ręku żadnego pisemnego dowodu, może domagać się od niego, aby mu na jego własny koszt dokument na piśmie wystawił.

§. 249.

Jeżeli mu odmówiono wystawienia żadanego dokumentu na piśmie, wówczas może on podać skargę obejmującą żądanie, prawu jego odpowiednie.

§. 250.

Jeżeli się kto obawia, aby przeciw niemu ktokolwiek bądź nie wystąpił z taką skargą, przeciw której ważne ma zarzuty, lecz nie oparte na żadnym pisemnym dowodzie, wówczas może on żądać od drugiego, dowodu na piśmie, a w razie odmówienia takowego, działać o to na drodze sądowej.

§. 251.

Każdemu, który z jakiegokolwiek bądź przyczyny ma powód obawiania się, aby mu nie ubył świadek do ocalenia lub obrony jego prawa, mocen jest żądać, aby tenże świadek w ciągu procesu, a nawet przed onego rozpoczęciem na wieczną pamięć przesłuchanym został.

§. 252.

Prośba o dopuszczenie dowodu na wieczną pamięć wniesiona być winna przed ten sąd, w którym spór o toż prawo popierałby wypadało, a do zachowania którego, lub obrony takowy dowód byłby potrzebnym.

§. 253.

Sąd winien w tym przedmiocie wysłuchać stronę przeciwną w terminie wyznaczyć się mającym do audyencyi, a następnie orzec, czyli zachodzi przypadek, w którym dowód na wieczną pamięć znaj-

duje miejsce, oraz, którzy świadkowie i na jakie artykuły dowodowe przesłuchaniami być mają. Jeżeli sąd dowodu na wieczną pamięć dopuszcza, postępować należy tak, jak postanowiono w rozdziale poprzednim.

Wzór podania o przesłuchanie świadków na wieczną pamięć.

(Wewnątrz)

Stempel 36 ct. Świątyni c. k. sądzie powiatowy!

W pozwie równocześnie pod dniem dzisiejszym tj. 15 lutego 1872 przeciw p. Ignacemu N. rzeźnikowi w Kulikowie o przyznanie prawa własności łąki w gminie Kulików położonej l. par. 130 oznaczonej, wniesionem, powołałem się na świadków, mających udowodnić trzydziestoletnie nieprzerwane posiadanie tejże łąki. Ponieważ obydwaj świadkowie p. Michał N. A. B. i p. Juliusz N. wedle załączonych pod A. i B. metryk tychże, są w wieku podeszłym gdyż pierwszy z nich w roku 1792 15go stycznia a drugi w roku 1795 15. maja są urodzeni, a zatem pierwszy 80 lat, drugi 77 lat wieku liczy, jestem w obawie, abym z powodu ich podeszłego wieku, tudzież panującej w tym czasie epidemii, mego jedyne dowodu, przez śmierć jednego lub drugiego świadka nieustracił, upraszam zatem, załączając C. pod C. artykuły dowodowe przez mego jak D. wykazanego D. pełnomocnika;

Świątyni c. k. sąd powiatowy raczy przesłuchanie powołanych świadków, na artykuły dowodowe, na wieczną pamięć zezwolić, i jak najspieszniejsze przeprowadzenie tegoż zarządzić. Lwów dnia 15. lutego 1872 Karol N,

(Zewnątrz)

Świątyni c. k. Sąd powiatowy w Kulikowie.

Karol N. prywatyzujący we Lwowie

przeciw

Ignacemu N. rzeźnikowi w Kulikowie o przesłuchanie świadków pana Michała N. i p. Juliusza N. na wieczną pamięć w sprawie o przyznanie prawa własności wewnątrz wymienionej łąki pod l. 130 w Kulikowie położonej.

Podwójnie

Załącznik A. B. C. D. odpisie.

Wzór pozwu na wydanie dokumentu na wieczną pamięć

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. sądzie krajowy!

Stempel 36 ct.

Ułożyłem się z p. Dawidem N. o najem lokalności kawiarniarnych, w jego domu we Lwowie pod l. 40 m. położonym, znajdujących się, na czas od 1. lutego 1872 do tegoż dnia roku 1878, za opłatą rocznego czynszu 1200 zlr. wal. au. i wydatków komunalnych.

Zawarcie umowy tej udowodnię świadkami o artykuły A. dowodowe pod A. załączone przesłuchać się mającymi, a to

p. Piotrem N. i Pawłem N. tudzież moją uzupełniającą przysięgą, oraz przekazuję memu przeciwnikowi przysięgę główną przeczącą, którą w razie odkazania, twierdząco złożyć jestem gotów.

Ządałem od przeciwnika wydania pisemnego dokumentu. na powyższą umowę, niechciał jednakże tego uczynić i oświadczył że w mowie będącej lokalności już komu innemu wynajął. — Ponieważ na zawartą z przeciwnikiem umowę, pisemnego dokumentu (dowodu) nie mam, a tenże mego prawa najmu uznać nie chce, powołując się zatem na §. 248 Post. sąd. dla Galicyi upraszam;

Wysoki sąd raczy po przeprowadzeniu rozprawy orzec: iż pozwany Dawid N. obowiązany jest w 3. dniach pod surowością następstw sądowej egzekucyi, dokument kontraktu najmu tej osnowy wygotować i podpisanemu powodowi wręczyć, „iż „Dawid N. zobowiązał się, znajdujące się w jego domu pod „1. 40 m. we Lwowie lokalności kawiarniane podpisanemu na „czas od 1. lutego 1872 do tegoż dnia roku 1873 za czynsz „roczny 1200 złr. wa. i opłatę wydatków komunalnych wynająć „tudzież tego Dawida N. na zapłacenie kosztów sądowych skazać. Lwów 10. marca 1872. Samuel N.

(Zewnątrz)

Świetny c. k. sąd krajowy we Lwowie.

Pozew

Samuela N. kawiarniarza we Lwowie pod l. 40 m.

przeciw

Dawidowi N. właścicielowi realności pod l. 40 m.

w sprawie o przysądzenie wewnątrz wymienionego prawa najmu, i wydanie w tym celu odpowiedniego dokumentu.

Podwójnie.

Załącznik A. w odpisie.

Wzór pozwu o zeznanie dokumentu na wieczną pamięć.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. sądzie krajowy!

Stempel 36 ct.

Na podstawie wystawionego przez podpisanego dowoda pod d. 1. stycznia 1870 we Lwowie skryptu dłużnego, pożyczyl tenże od Wojciecha N. sumę 2000 złr. aw. obowiązując takową poczynszy od dnia 1. stycznia 1870 w półrocznych ratach po 200 złr. wa. spłacić. — Obowiązkowi temu podpisany zadość uczynił, zapłaciwszy p. Wojciechowi N. raty na dniu 1. stycznia, 1. lipca 1870, 1. stycznia i 1. lipca 1871 przypadające, a zatem razem 800 złr. wa.

Gdyby przeciwnik okoliczność powyższą zaprzeczył, czego się jednak nie spodziewam, przekazuję temuż przysięgę główną przeczącą, a w razie odkazania, takową twierdząco złożyć jestem gotów. Pozwany obowiązany jest na uiszczono temuż spłaty, należyte kwity mi wydać.

Gdy tenże jednak pomimo kilkakrotnego wezwania, wydaniu kwitów się sprzeciwia, upraszam odwołując się na §. 250 post. sąd dla Galicyi zachodniej przez mego jak A. wykazanego pełnomocnika:

Wysoki sąd raczy po przeprowadzeniu postępowania orzec: Pozwany p. Wojciech N. obowiązany jest w 3. dniach pod surowością egzekucyi, kwit na zapłacone temuż w dniach 1. stycznia, 1. lipca 1870, 1. stycznia i 1. lipca 1871 częściowe spłaty po 200 złr. a zatem na łączną kwotę 800 złr. wal. a. wygotować i wręczyć, a oraz powodowe koszty sądowe zwrócić.

Lwów dnia 10. lutego 1872.

Franciszek N.

(Zewnątrz)

Świetny c. k. sąd krajowy we Lwowie.

Pozew

Franciszka N. prywatyzującego we Lwowie przez dra Pawła N. pod l. 401

Przeciw

Wojciechowi N. właścicielowi domu pod l. 70

o wygotowanie i wydanie wewnątrz wymienionych kwitów.

Podwójnie.

Załącznik A. w oryginale i w odpisie.

Na czem zależy sumaryczny dowód przez świadków?

Jeżeli jedna ze stron spór wiodących, miasto stawienia artykułów dowodowych, pisemne poświadczenie jednego lub kilku świadków przedłoży, a strona przeciwna za zrzeczeniem się prawa dawania szczegółowych zapytań, nato zezwala, gdy oraz świadek, na wypadek przypuszczenia dowodu przez świadków, prawdziwość swego piśmego poświadczenia przysięgą stwierdzić może, takowe postępowanie nazywa się sumarycznym dowodem przez świadków.

Dowód taki polega tedy na tem, że świadek pisemne swe poświadczenie, przysięgą sądową stwierdzi.

Wzór sumarycznego poświadczenia świadka w procesie.

Poświadczenie.

Stempel 36 ct.

Podpisany Piotr N. kowal w Złoczowie zeznaje niniejszem, iż w dniu 1. lipca 1871 w mojej obecności, tutejszy handlarz mąką pan Michał N. tutejszemu mielnikowi Franciszkowi N. sumę 1200 złr. aw. gotówką wypłacił, i że ten ostatni się zobowiązał od powyższej sumy procent 6 od sta rocznie opłacać, dług zaś sam za poprzedniem trzechmiesięcznem wypowiedzeniem zwrócić.

Złoczów dnia 1. marca 1871

Piotr N.

Jeżeli wyrokiem ubocznym, ofiarowany sumaryczny dowód przez świadków dopuszczony zostanie, do takowego w 3 dniach po prawomocności wyroku jak do każdego innego dowodu przystąpić należy.

Na czym zależy dowód przez rzeczoznawców?

Rzeczoznawcy są to osoby, które dostatecznie uzdolnione są, jakowość dotyczącego przedmiotu osądzić. Dowód przez rzeczoznawców w zwykłym sądowym postępowaniu, równie jak dowód przez świadków dopuszczony być ma wyrokiem ubocznym, a przystąpienie do tego dowodu nastąpić ma w tym samym terminie, jak przystąpienie do dowodu przez świadków.

Cdyby zachodziła obawa, iż przedmiot sporu, własność swą pierwej zmieni, nim sędzia dostateczną wiadomość o nim poweźmie, dowód przez rzeczoznawców, na żądanie jednej lub drugiej strony, w skutek rozporządzenia sędziego, nie czekając na orzeczenie przeprowadzony zostanie.

Wzór podania o przystąpienie do dowodu przez rzeczoznawców.
(Wewnątrz)

Stempel 36 ct. Wysoki c. k. sędzie krajowy jako handlowy!

Wyrokiem Wysokiego sądu z dnia 10 stycznia 1872 do l. 970 A. wydanym A. dopuszczony został dowód przez rzeczoznawców względem rozpoznania jakości kawy, przez przeciwnika pana Konstantego N. powodowi dostarczonej, w urzędzie cłowym, pod urzędowym zamknięciem przechowanej.

Gdy wyrok tenże obecnie stał się już prawomocnym, przystępuję niniejszem do dowodu przez rzeczoznawców w prawie przepisany terminie i upraszam na podstawie §. 259 post. sąd. dla Galicyi zachod.

Wysoki sąd raczy termin do wyboru rzeczoznawców wyznaczyć.
Lwów dnia 30. marca 1872 Leon N.

(Zewnątrz)

Wysoki c. k. sąd krajowy jako handlowy we Lwowie.

Leon N. kupiec we Lwowie przez dra Jakóba N.

przeciw

Konstantemu N. kupcowi w Hamburgu do rąk pełnomocnika p. Bolesława N.

przystępuję do dowodu przez rzeczoznawców wyrokiem sądowym z dnia 10. Stycznia 1872 do L. 970 dopuszczonego w sprawie o zapłatę sumy 530. Złr. z p. n.

Podwójnie. Załącznik A. w oryginale.

Wzór podania o dopuszczenie dowodu przez rzeczoznawców na wieczną pamięć.

(Wewnątrz.)

Wysoki c. k. Sądzie krajowy!

Stempel 36 ct.

Zamówiłem w handlu hurtowym p. Franciszka N. parę cukru o 30. cetnarach przedniej jakości. Na to zamówienie otrzymałem pod moją adresą 6 beczek cukru oznaczonych literami F. N.

Jako to otrzymanego zawiadomienia dowiedziałem się, przybyły powyżej wymienione beczki, dnia wczorajszego tj. 3. Marca 1872. do tutejszego głównego urzędu cłowego, i zostały natychmiast w dotyczącym magazynie umieszczone.

Na dniu dzisiejszym udałem się do pomienionego magazynu, aby złożony w tymże cukier opatrzyć, zastałem jednakże beczki znacznie uszkodzone, a wewnątrz znajdujący się cukier przemoczony.

Aby siebie ubezpieczyć przed wszelkimi możliwemi zarzutami upraszam z powodu, gdy jakowość cukru z każdą chwilą A. się pogarsza, przez mego pod A. wykazanego pełnomocnika;

Wysoki sąd raczy za poprzedniem zawezwaniem dwóch rzeczoznawców, na sprawdzenie jakości, złożonego na rzecz moją w tutejszym głównym urzędzie cłowym cukru w 6 beczkach F. N. zezwolić, i w tym względzie stosownie wydać polecenie.

We Lwowie 4. marca 1872.

(Zewnątrz)

C. k. Sąd krajowy we Lwowie.

Edward N. kupiec we Lwowie przez Adw. Dr. Feliksa N. przeciw

Franciszce W. hurtownemu handlowi w Hamburgu do rąk Adwokata Dra. Leona W.

o spieszne zarządzenie oględzin na sprawdzenie jakości wewnątrz wymienionego cukru.
Podwójnie.

Wzór doniesienia o braku zaufania co do wyznaczonego rzeczoznawcy.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. sędzie powiatowy!

Stempel 36 ct.

Do sądowych oględzin nakazanych rezolucją Świątecznego sądu z d. 5. marca 1872 l. 1480, na dniu 10. marca 1872 w celu sprawdzenia stanu budowy, wystawionego przez stronę przeciwną dla mnie dom^u pod l. 20 w Żółtkwi położonego, odbyć się mających, wyznaczony zosta^ł p. Józef N. jako rzeczoznawca.

Gdy p. Józef N. jednakże jest wujem strony przeciwnej, i z tego powodu podejrzanym rzeczoznawcą w obec tejże, donoszą o tem Świątecznemu sądowi i upraszam o zamianowanie w miejsce p. Józefa N. innego rzeczoznawcę, i wyznaczenie w tym względzie terminu, z zawezwaniem strony przeciwnej.

Żółkiew 7. marca 1872.

Edward W.

(Zewnątrz)

Do Świątecznego c. k. sądu powiatowego w Żółtkwi.

Edward W. prywatyzujący pod Nr. 20 w Żółtkwi przeciw

p. Henrykowi N. budowniczemu w Żółtkwi,

donosi o braku zaufania do wyznaczonego rzeczoznawcy Józefa N.
Podwójnie.

Podanie to uzasadnione jest na prawnych przepisach §. 268 post. sąd. dla Galicyi zachodniej

§. 263.

Do takiej czynności nie może być mianowanym żaden biegły, któryby jako świadek w tymże samym przedmiocie spornym odrzucenym być mógł, lub ulegał tylko podejrzeniu; jeżeliby zaś Sąd mianował takiego biegłego; wówczas wolno jest każdej stronie podać prośbę o jego wyłączenie i mianowanie innego. Winna to jednak uczynić w połowie terminu zakreślonego do audyencji w przedmiocie naocznego cbejrzenia odbyć się mającej; w przeciwnym bowiem razie już więcej ze swym zarzutem słuchaną być nie może.

Rodzajem rozpoznania stanu rzeczy przez rzeczoznawców jest sądowe oszacowanie czyli dowód wartości pewnej rzeczy.

Oszacowanie tym samym sposobem jak dowód przez rzeczoznawców się odbywa, przeciw należycie przedsięwziętemu oszacowaniu zatem, przecenienie niema miejsca.

Wzór podania o dobrowolne oszacowanie domu.

(Wewnątr)

Święty c. k. sądzie powiatowy!

Stempel 36 cent.

Podpisany właściciel realności pod l. 21 w Brodach położonej potrzebuje w sprawie nagłej aktu oszacowania powyższej realności, uprasza zatem: Święty sąd raczy na dobrowolne oszacowanie tej realności zezwolić, i jak najspieszniejsze przeprowadzenie tejże p. notaryuszowi Dr. Feliksowi N. jako komisarzowi sądowemu polecić, i akt szacunku podpisanemu doręczyć.

Potrzbna na protokół oszacowania markę stemplową 36 ct. /% załączam. %/.

W Brodach 10. marca 1872.

Leopold W.

(Zewnątr)

C. k. Sąd powiatowy w Brodach.

Leopold N. właściciel realności pod Nr. 21 w Brodach prosi o dobrowolne oszacowanie domu pod Nr. 21 w Brodach.

O dowodzie przez przysięgę.

Już na początku niniejszego rozdziału t. j. przy omówieniu procesu cywilnego zostało objaśnionem, w jaki sposób do przysięgi przystąpić należy.

Poniżej tylko przykłady przystąpienia do przysięgi w zwykłym postępowaniu sądowem przytoczone zostaną.

Wzór podania o przystąpienie do przysięgi w zwykłym postępowaniu sądowem.

(Wewnątr)

Wysoki c. k. Sądzie krajowy!

Stempel 36 cent.

Prawomocnym wyrokiem Wysokiego Sądu pod dniem 11. lutego 1872 do L. 1800, orzeczeniem Wysokiego c. k. sądu kra-

jowego wyższego z 20. kwietnia 1872 L. 4280 potwierdzonym, zawyrokowano, iż obowiązany jestem powodowi zaskarżoną wypożyczoną kwotę 1500 zhr. wa. tylko natenczas zapłacić, gdybym przekazanej przez powoda w replice głównej przysięgi nie złożył.

Przystępuję zatem niniejszem do powyższej przysięgi względem formułki B. oraz upraszam; Wysoki sąd raczy do złożenia tej przysięgi termin wyznaczyć.

We Lwowie dnia 10. maja 1872.

Feliks W.

(Zewnątr)

Do Wysokiego c. k. Sądu krajowego we Lwowie.

Feliks W. kupiec we Lwowie przez Adw. Dra. Michała N. przeciw

Samuelowi N. handlującemu zbożem

przystępuje do przysięgi głównej wyrokiem nakazanej w sprawie o zapłacenie sumy 1500 zhr. wal. z przynależnościami.

Podwójnie. Załączenia A. i B.

Wzór formułki przysięgi.

Formułka przysięgi:

Ja Feliks N. składam Panu Bogu Wszechmogącemu i Wszechwiedzącemu czystą nieskałą przysięgę, iż mnie p. Samuel N. przyręczoną w dniu 1. czerwca 1871 pożyczkę 1500 zhr. wa. nie wyliczył. Tak mi Panie Boże dopomóż.

We Lwowie dnia 10. maja 1872.

Feliks W.

Wzór przystąpienia do przysięgi milcząco-odkazanej.

(Wewnątr)

Wysoki c. k. Sądzie krajowy!

Stempel 36 cent.

Potwierdzonym przez c. k. Sąd krajowy wyższy pod dniem 2. marca 1872 do L. 2480 wedle dekrety A., wyrokiem Wysokiego sądu z dnia 1. listopada 1871 do L. 20870, B, dopuszczoną została przysięga główna stronie przeciwnej przekazana, i termin w celu przystąpienia do tejże w 14. dniach wyznaczony.

Ponieważ przeciwna strona, w powyżej oznaczonym terminie, ani do przekazanej przysięgi nie przystąpiła, ani takowej wyrażnie nie odkażała, przystępuję podpisany niniejszem do milcząco-odkazanej przysięgi według formułki C. oraz uprasza:

Wysoki Sąd raczy do złożenia powyższej przysięgi termin wyznaczyć.

We Lwowie dnia 15. kwietnia 1872.

Juliusz N.

(Zewnątr)

C. k. Sąd krajowy we Lwowie.

Juliusz N. właściciel handlu sukienego we Lwowie przez Adw. Dra. Adama N.

przeciw

Franciszce W. krawcowi we Lwowie pod Nr. 240^{3/4},

przystępuje do odkazanej milcząco przysięgi głównej
w sprawie o zapłacenie sumy 1500 złr. wa. z. p. n.

Podwójnie. Załączenia A, B, C.

O przysiędze manifestacyjnej.

Przysięga manifestacyjna jest to zaprzysiężenie rzetelności wykazu majątkowego, lub stwierdzenie przysięgą, że o zatajeniu cudzego majątku jakiegokolwiek wiadomości nie ma. Manifestacyjna przysięga nazywa się także zeznaniem pod przysięgą lub przysięgą wyjawienia.

Postępowanie sądowe zawiera w tym względzie następujące postanowienia w postępowaniu sądowym dla Galicyi zachodniej.

O przysiędze wyjawienia.

§. 293.

Jeżeli kto obowiązany jest do wyjawienia długów lub majątku, wówczas winien, jeżeli tego żąda strona przeciwna, rzetelność tegoż wykazu zaprzysiądz.

§. 294.

Ci, przeciw którym zachodzi domniemanie, że im wiadomo o zatajeniu majątku, winni na żądanie powoda wyjawić wszystko, co im o tymże majątku jest wiadome, i wykaz swój przysięgą stwierdzić.

Wzór pozwu do złożenia przysięgi manifestacyjnej, a to:

Pod względem sprawdzenia stanu majątkowego.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie krajowy!

Stempel 36 cent.

A. Zmarły dnia 15. października 1871 we Lwowie Konstanty N., przeznaczył w testamentie 30. września 1871 spisany, a 1. listopada 1871 w Wysokim Sądzie ogłoszonym A. podpisanemu legat 12.000 złr. w. a.

B. P. Maciej N., którego ojciec Konstanty N. powyżej wymienionym testamentem, uniwersalnym spadkobiercą mianował, oświadczył się warunkowo do przyjęcia spadku, jak świadczy rezolucya Wysokiego Sądu z 12. listopada 1871 l. 40.120 B. które warunkowe oświadczenie się do wiadomości Wysokiego Sądu przyjęte zostało.

C. W dniu 15. listopada 1871 został w obecności p. Macieja N. inwentarz pozostałego po p. Konstantym N. majątku spisany jak C., według którego cały spadkowy majątek tylko 9800 złr. wynosi. Nie mógłby zatem z tego majątku mój legat całkowicie być zaspokojony.

Gdy jednakże podpisany ma to przekonanie, że prócz w inwentarzu C. poszczególnionych rzeczy do spadku należących, jeszcze inny tak znaczny majątek po p. Konstantym N. pozostał,

że przy uwzględnieniu żądania obowiązkowej części p. Macieja N. mój legat zupełnie może być zaspokojony, a gdy dopuścić nie można, aby spadkodawca, w testamencie kilka tygodni przed śmiercią spisany, tak znaczny legat umieścił, gdyby majątek na pokrycie tegoż nie wystarczał, — upraszam zatem, powołując się na §. 293 post. sąd. dla Galicyi zachodniej, wedle którego ten, który do wykazania majątku powołany jest, na żądanie strony przeciwnej, takowy wykaz zaprzysiężać jest obowiązany, przez mego pod D. wykazanego pełnomocnika;

D. Wysoki Sąd raczy po przeprowadzeniu rozprawy orzec: p. Maciej N. winien w 14. dniach pod surowością egzekucyi o wyznaczenie terminu upraszać, przy którym majątek spadkowy po zmarłym na dniu 15. października 1871 p. Konstantym N. pozostały wykaże, i rzetelność tegoż przysięgą stwierdzi.

Na wypadek, gdyby tego uczynić nie chciał, ma podpisanemu kosztą sądowe zwrócić.

We Lwowie dnia 11. Stycznia 1872.

Adam N.

(Zewnątrz)

C. k. Sąd krajowy we Lwowie.

Pozew

Adama N. lekarza we Lwowie przez Adw. Dra. Piotra N.

przeciw

p. Maciejowi N. właścicielowi realności pod Nr. 110^{3/4} o złożenie wewnątrz wyrażonej przysięgi manifestacyjnej.

Podwójnie. Załączenia A, B, C, D.
w oryginale i w odpisach.

Wzór pozwu, o złożenie przysięgi manifestacyjnej, z powodu podejrzenia zatajenia majątku.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. sądzie krajowy!

Stempel 36 ct.

Pani Emilia W., która przez długi przeciąg lat, ze zmarłym na dniu 2. grudnia 1871 ojcem podpisanego, w poufnych żyła stosunkach, w czasie śmierci tegoż wspólnie z tymże mieszkała, a oraz gospodynią w jego domu była, miała jako taka nie tylko klucze od wszelkich skrzyń i innych schowków, lecz także majątkiem mego ojca zupełnie zarządzała.

Na wypadek zaprzeczenia powyżej podanych okoliczności, jestem gotów moje twierdzenie w następujący sposób udowodnić:

A. Spisany po śmierci ojca mego inwentarz A., przekonał mnie niestety, że p. Emilia N. położona w niej zaufania ojca mego, niegodnie nadużywała, gdyż wiele najkosztowniejszych rzeczy mego ojca, w których posiadaniu, jeszcze kilku dni przed śmiercią się znajdował, po jego śmierci odszukanymi być nie mogły.

Potwierdzić mogą tę okoliczność świadkowie, p. Frydryk N. i Juliusz N., na artykuły dowodowe pod B. załączone, prze-

słuchać się mający, mianowicie, że u mego ojca Franciszka N., dwa dni przed śmiercią, kieskę napelnioną tysiącem sztuk dukatów, pudełko z drogiemi kamieniami i kilkoma sznurkami najpiękniejszych pereł, widzieli, i że mój ojciec w posiadaniu tychże przedmiotów się znajdował.

Pomimo tego, że jeszcze w dniu śmierci ojca mego, jednakże dopiero w kilka godzin po zgonie, ściśle opieczętowanie jego majątku przedsięwzięte zostało, przy spisaniu inwentarza, powyżej poszczególnione przedmioty odszukane nie zostały.

Powstaje zatem uzasadnione podejrzenie, że p. Emilia N., która w czasie zgonu mego ojca sama jedna tegoż otaczała, i jak to wyżej powiedziano z łatwością w rozrządzenie majątku ojca mego wejść mogła, nie tylko powyżej wymienione pieniądze i kosztowności, lecz inne do majątku spadkowego ojca mego należące przedmioty sama schowała i zataiła, lub przynajmniej o ukryciu i zatajeniu w mowie będącego majątku mego ojca dokładną ma wiadomość.

Uprasza zatem podpisany, jako wykazany wedle rolucy Wysokiego Sądu z dnia 12. grudnia 1871 l. 40.820 C. spadkobierca ojca mego, przez wykazanego jak D. pełnomocnika mego, w myśl §. 294 post. sąd. dla Galicyi.

Wysoki sąd raczy termin wyznaczyć i na tymże orzec:

P. Emilia N. obowiązana jest w 14. dniach pod surowością egzekucyi przysięgę manifestacyjną w ten sposób złożyć, iż ze spadku zmarłego na dniu 2. grudnia 1871 Franciszka N. nie nie ukryła i nie zataiła, i że o ukryciu lub zatajeniu spadku przez kogoś trzeciego nie wie, lub też aby zatracone przedmioty wymienić i zaprzysięgła, że o dalszem ukryciu nie wie, i nie jest w stanie cokolwiek jeszcze z zatajonych rzeczy wymienić, i że jest winną zwrócić mi koszt procesu.

We Lwowie 2. stycznia 1872.

Alojzy N.

(Zewnątrz)

C. . Sąd krajowy we Lwowie.

Pozew,

Alojzy N. lekarza we Lwowie przez Adw. Edwarda N. przeciw

p. Emilii N. prywatyzującej we Lwowie pod Nr. 484, o złożenie wewnątrz wymienionej przysięgi manifestacyjnej.

Podwójnie.

Załączenia A. B. C. w odpisie i D. w oryginale i odpisie.

Przysięga składa się zwykle przed Sądem orzekającym.

Gdyby jednakże obowiązana do złożenia przysięgi strona, nie była obciążona bez znacznych kosztów i trudności do złożenia przysięgi przed Sądem orzekającym stanąć nie mogła w terminie oznaczonym, może upraszać, aby Sąd tego miejsca, w którym zamieszkuje do odebrania przysięgi został zawezwany.

Wzór podania o zawezwanie innego Sądu do odebrania przysięgi.

(Wewnątrz)

Świętny c. k. sądzie powiatowy!

Stempel 36 ct.

Wyrokiem Świętnego sądu pod dniem 10. lutego 1872 do A. l. 860 A. wydanym, obowiązany jestem złożyć wyrażoną w tymże przysięgę uzupełniającą.

Przystępując niniejszem, w przynależnym czasie do tejże B. przysięgi wedle formułki B. upraszam:

Świętny Sąd raczy uwzględniając tę okoliczność, iż podpisany obecnie w Krakowie mieszka, a złożenie przysięgi przed Świętnym sądem ze znacznymi trudnościami i kosztami jest połączone, niniejsze przystąpienie do złożenia przysięgi do wiadomości swej przyjąć, o tem stronę przeciwną uwiadomić, i o odebraniu przysięgi. Świętny c. k. sąd powiatowy miejsko-del. w Krakowie zawezwać.

Kraków dnia 12. marca 1872.

Adolf N.

(Zewnątrz)

C. k. Sąd powiatowy w Kamionce.

Adolf N. prywatyzujący obecnie w Krakowie zamieszkały przeciw

Ferdynandowi N. młynarzowi w Kamionce

uprasza o zawezwanie Sądu powiatowego miejsko-del. w Krakowie o odebranie wewnątrz wymienionej przysięgi w sprawie o zapłacenie sumy 600 zlr. wal. austr. z p. n.

Podwójnie. Załącznik A. i B.

Gdyby niemożliwym było, odebranie przysięgi przez zawezwanie dostatecznym będzie, jeżeli mający złożyć przysięgę, formułkę przysięgi własnoręcznie podpisze i potwierdzi, że przysięgę złoży, gdy przeszkoda ustanie.

W podobnych wypadkach zawiera post. sąd. następujące postanowienia:

§. 301.

Jeżeliby odebranie przysięgi przez odezwe w tym celu nastąpić mającą uskutecznić się nie dało, wówczas dosyć jest, aby obowiązany do wykonania przysięgi rotę tejże własnoręcznym podpisem potwierdził; winien jednak w biegu dni czterech podać prośbę o wyznaczenie terminu do audyencyi, końcem wykonania tejże przysięgi, a to rachując od dnia, w którym przeszkoda ustała.

§. 302.

Nadesłana w sposobie powyższym rota wykonać się mianej przysięgi ma taki skutek, jak wykonana przysięga, a to dopóty, dopóki trwa przeszkoda do jej wykonania; strona zaś której to dotyczy, wgapuje w prawa, jakie z wyroku, na tej zasadzie wydać się mającego wynikają. Stronie jednak przeciwnej stały wedle okoliczności prawo żądania złożenia kaucyi na ten przypadek, jeżeliby strona przysięgi nie wykonała, wtedy, gdy przeszkoda ustała.

Od osób, które dla słabości lub podeszłego wieku do złożenia przysięgi przed Sądem stanąć nie mogą, przysięga w ich pomieszkaniu przez jednego lub dwóch do tego ze strony Sądu delegowanych, w stanie odebrana.

Wzór podania podpisanej formułki przysięgi do Sądu.

(Wewnątrz)

Świętny c. k. sędzie powiatowy!

Stempel 36 ct.

Pan Franciszek N. zapozwał p. Konstantego N. o zapłacenie sumy 300 zlr., i uzasadnił swój pozew przysięgą główną, temuz ostatniemu w pozwie przekazaną, na wyliczenie pieniędzy opiewającą.

Ponieważ p. Franciszek N. w ciągu tego procesu, podróż do Ameryki przedsięwziąć był zmuszony, a ztamtąd po upływie kilku lat dopiero powrócił, pozostawił przed swoim wyjazdem, powyższy fakt zawierającą formułkę przysięgi A. przez niego podpisaną, i wręczył podpisanemu takową z tem poleceniem, abym ja Świątnemu Sądowi przedłożył, gdyby na złożenie powyżej wyrażonej przysięgi głównej wyrok opiewał.

A. Gdy orzeczeniem wyższego Sądu krajowego B. wyrok Świętnego Sądu potwierdzony został, a ten ostatni na złożenie przysięgi opiewa, a pozwany p. Konstanty N. przysięgę milcząc odkazał, przedkładam niniejszem podpisaną przez p. Franciszka N. formułkę przysięgi, upraszając zarazem:

Świątny Sąd raczy pozwanego o tem zawiadomić.

W Jarosławiu 15. marca 1872.

Dr. Michał X.

(Zewnątrz)

C. k. Sąd powiatowy w Jarosławiu.

Dr. Michał X. adwokat w Przemyślu w zastępstwie pana Franciszka N. obecnie w Ameryce będącego przeciw

p. Konstantemu N. prywatyzującemu w Jarosławiu przedkłada wewnątrz wymienioną formułkę przysięgi przez swego mocodawcę podpisaną w sprawie o zapłacenie sumy 300 zlr. w. a. z p. n.

Podwójnie.

Załącznik A. B. Oryg.

Jeżeli strona w sporze będąca, przed złożeniem przysięgi, nowy środek dowodu lub przeciwdowodu wynajdzie, i przedkładając dowody stanowe lub w braku tychże przysięgą wykazać może, że takowe w czasie procesu z umysłu niezataił; na ten wypadek strona przeciwna nie do przysięgi, lecz do prowadzenia dowodu lub przeciwdowodu dopuszczoną zostanie.

Wzór pozwu o dopuszczenie nowych środków dowodu, w miejsce przysięgi przez stronę przeciwną, złożyc się mającej, a to przed podaniem o przystąpienie do przysięgi.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie krajowy!

Stempel 36 ct.

A. Wyrokiem A. przez Wysoki c. k. Sąd pod dniem 15. lutego 1872 do 1, 400 wydanym, orzeczonem zostało, że strona przeciwna jako pożyczkę jej wyliczoną i przeciw niej zaskarżoną sumę 1200 zlr., natenczas tylko zapłacić jest obowiązana, gdyby przekazanej głównej przysięgi, z dodatkiem wiedzy i przypominienia nie złożyła w ten sposób, iż tejsze na dniu 15. grudnia 1871 kwotę 1200 zlr. tytułem pożyczki nie wyliczyłem.

Dowiedziałem się dnia wczorajszego, że przy wyliczeniu powyższej pożyczki stronie przeciwnej, pp. Bolesław N. i Frydryk N. byli obecni, i że wyliczenie tej pożyczki stronie przeciwnej udowodnić mogą.

Ponieważ, jak to już wyżej nadmieniono, o tych dwóch świadkach dopiero wczoraj dowiedziałem się, w mowie będącego środka dowodu zatem, podpisany w ciągu procesu z umysłu niezataił, co przysięgą stwierdzić się ofiaruję, będąc zatem w myśl §. 305 post. sąd. dla Galicyi uprawnionym, żądać, aby nie strona przeciwna do złożenia przysięgi powyżej wyrażonej, lecz podpisany do prowadzenia dowodu o nastąpieniem wyliczeniu pożyczki 1200 zlr. przez świadków p. Bolesława N. i Frydryka N. i do uzupełniającej przysięgi przypuszczony został.

Upraszam zatem przez mego wykazanego pełnomocnika:

Wysoki Sąd raczy po wyznaczyć się mającym terminie orzec, iż od dopuszczonej wyrokiem z dnia 15. lutego 1872 l. 400, przez stronę przeciwną, złożyc się mającej przysięgi głównej, odstąpiono a podpisany do prowadzenia dowodu sprzeczności, że stronie przeciwnej w d. 15. grudnia 1871 kwotę 1200 zlr. tytułem pożyczki wyliczyłem, przez świadków Bolesława N. i Frydryka N. i uzupełniającą przysięgę, dopuszczony zostaje.

Lwów 20. marca 1872.

Adam N.

(Zewnątrz)

C. k. Sąd krajowy we Lwowie.

Adam N. kupiec we Lwowie przez Adwokata Dra Jana N. przeciw

Pawłowi W. prywatyzującemu we Lwowie

o dopuszczenie do prowadzenia wewnątrz wyrażonego dowodu, w miejsce przysięgi przez stronę przeciwną, złożyc się mającej, w sprawie o zapłacenie sumy 1200 zlr. wa. z p. n.

Podwójnie. Załącznik A.

Wzór pozwu o dopuszczenie nowych środków dowodu, w miejsce przysięgi przez stronę przeciwną złożyć się mającej a to po przystąpieniu do przysięgi.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie krajowy!

Stempel 36 ct.

Wedle osnovy wyroku A, przez Wysoki Sąd pod dniem 2. marca 1872 do l. 604 wydanego, winna była strona przeciwna zaskarżoną należność książkową w ilości 1107 złr. 30 ct. natenczas tylko podpisanemu zapłacić, jeżeli głównej przysięgi z dodatkiem wiedzy i przypomnienia, w ten sposób, iż w wyciągu A. do pozwu przyłączonem, poszczególnione towary na dniu 16 lutego 1871. jemu nie dostarczyłem, niezłoży.

B. Wedle podania B. pod dniem 30. marca 1872 do l. 8604 wniesionego, strona przeciwna do tej przysięgi przystąpiła, i termin do złożenia tejże na dzień 30. kwietnia 1872 wyznaczony został.

Gdy jednakże przed kilkoma dniami się dowiedziałem, że mój były subiekt Franciszek N. i tragarz Karol N. poszczególnione w koncie A. towary do biura strony przeciwniej oddali, postanowiłem dowód, co do wyżej przytoczonych okoliczności przez obydwóch pomienionych powyżej dwóch świadków przeprowadzić, do czego wedle §. 305 post. sąd. dla Galicji bez wątpienia uprawniony jestem.

Upraszam zatem przez wykazanego już poprzednio pełnomocnika, Wysoki Sąd raczy po wyznaczyć się mającym terminie orzec: że od dopuszczonej wyrokiem z dnia 2. marca 1872 l. 604 i przysięgi głównej, o której przystąpieniu strona przeciwna podanie pod dniem 30. marca 1872 wniosła, odstąpiono, i że w miejsce tejże, podpisany do prowadzenia dowodu sprzeczności, iż stronie przeciwniej w koncie A. do skargi dołączonem, poszczególnione towary w ogólnej wartości 1107 złr. 30 ct. wa. dostarczyłem, przez świadków Franciszka N. i Karola N. dopuszczony został.

We Lwowie 2. maja 1872.

Teodor N.

(Zewnątrz)

C. k. Sąd krajowy jako handlowy we Lwowie.

Teodor N. kupiec we Lwowie pod Nr. 18 m. przez pełnomocnika Dra. Leopolda N.

przeciw

Michałowi N. kramarzowi pod l. 15^{1/4}, we Lwowie

o dopuszczenie do prowadzenia wewnątrz wyrażonego dowodu, w miejsce przysięgi do której strona przeciwna przystąpiła, w sprawie o zapłacenie 1107 złr. 30 ct. z p. n.

Podwójnie.

Załącznik A. i B. w odpisie.

Jeżeli się okaże, iż dowód lub przeciwdowód nie jest dostateczny, lub jeżeli kto przed złożeniem przyznanej temuż przysięgi umrze, lub jeżeli kto udowodni, że strona przeciwna fałszywą przysięgę złożyła lub do takowej przystąpiła, albo jeżeliby świadkowie fałszywą przysięgę złożyli, w takich wypadkach zawiera ustawa następujące postanowienia:

§. 306.

Jeżeliby jednak nie przeprowadziła dostatecznego dowodu lub odvodu, wówczas przysięga od strony przeciwniej wymagana być już nie może, lecz za wykonaną uważaną być winna.

§. 307.

Jeżeli strona zosfjarowała przysięgę, i takowa dopuszczoną jest wyrokiem, wykonanie jednak tejże przysięgi przez śmierć strony przerwane zostaje: wówczas owa przysięga, czyli śmierć przed. lub po wyroku nastąpi, uważaną być winna za wykonaną, jeżeli wykonanie tejże dla założonej apellacyi albo innego powodu przez samą stronę użytego, zwłocze nie uległo.

§. 308.

Przepis ten wtedy jedynie do świadka zastosowanym być może, jeżeli świadek ustnie lub na piśmie do zaprzysiężenia swego świadectwa sądownie zgłosił się a strona przeciwna na to zezwoliła, a tam samem prawa czynienia interrogatoryów rzekła się, wyrok zaś na takowe zaprzysiężenie zapadł, i tylko śmierć świadka bez dopuszczenia się żadnej zwłoki ze strony tego, na którego korzyść przysięga służyła, wykonaniu tejże przysięgi stanęła na przeszkodzie.

§. 309.

Jeżeli kto mniema, że udowodnić może, iż strona przeciwna fałszywą przysięgę wykonała, wówczas udać się może z wszelkimi dowodami do Sądu karnego, ten zaś śledztwo stosownie do rozmaitych okoliczności z urzędu przedsięwziąć winien.

§. 310.

Jeżeli obwiniony o krzywoprzysięstwo do takowego przyznaje się, lub innym sposobem przekonany zostaje; wówczas winien nie tylko to wszystko, co przez przysięgę otrzymał, ale zarazem wszelkie szkody i kosztą wynagrodzić.

§. 311.

Jeżeli zaś świadkowie przyznają się, że złożyli fałszywą przysięgę, wówczas wprawdzie strona, która proces na tej zasadzie wygrała, nie jest obowiązana do żadnego wynagrodzenia, lecz stronie przegrywającej służy prawo, poszukiwania takowego przeciw świadkowi, który przyznał, iż fałszywą przysięgę wykonał.

§. 312.

W razie, jeżeliby świadkowie o dopuszczenie się krzywoprzysięstwa przekonani zostali, a środki inne dowodowe po wykluczeniu ich zeznań nie stanowiły nawet półdowodu; wówczas winna strona wygrywająca zwrócić stronie przeciwniej wszystko, co tym sposobem otrzymała, jeżeliby zaś inne środki dowodowe stanowiły jeszcze półdowo-

du; wtedy postąpiłoby należało tak, jak postanowiono wyżej o przysiędze uzupełniającej. To jednak nie przeszkadza bynajmniej, aby ten, który świadczy o krzyweprzysięstwie uwiódł, nie tylko do zupełnego wynagrodzenia stronie przeciwnej zobowiązany, ale zarazem oprócz tego wedle ustaw karnych osądzonym został.

Jeżeli wszystkie pisma w sporze wniesione zostały, nately ostatnie stronie przeciwnej do wiadomości się udziela i obydwom stronom na dzień ósmy termin i do spisu (inrotulacji) aktów się wyznacza.

Jeżeli jedna ze stron w przynależnym czasie swych pism nie wniosła, strona przeciwna o spis aktów upraszać może.

Przykład podania o spis aktów w zwykłym cywilnym procesie.

(Wewnątrz)

Świątyni c. k. Sądzie powiatowy!

A. Rezolucya Świątynego Sądu d. 15. lutego 1872 do l. 760 wydanej jak A., replika przez podpisanego wniesiona, stronie przeciwnej 5. marca 1872 w celu wniesienia dupliki w ciągu dni 14 doręczoną została.

Gdy strona przeciwna w powyższym terminie ani dupliki nie wniosła, ani dalszego terminu do wniesienia tejże nie uzyskała, upraszam: Świątyni Sąd raczy do inrotulacji aktów termin wyznaczyć i o tem obydwie strony uawiadomić.

We Lwowie 30. marca 1872.

Adam N.

(Zewnątrz)

C. k. Sąd powiatowy w Żółkwi.

Adam N. prywatyzujący w Żółkwi przez Dra Juliusza W. przeciw

Karolowi N. kupczemu drzewem w Żółkwi o spis aktów z powodu niewniesionej przez stronę przeciwną dupliki w sprawie o zapłacenie sumy 450 złr. 30 cent. z p. n.

Podwójnie, — Załączenie A.

Wzór spisu aktów.

Spis aktów

w sprawie p. Adama N. prywatyzującego w Żółkwi przez Adwokata Dra Juliusza N. zastępowanego, przeciw Karolowi N. kupczemu drzewem w Żółkwi o zapłacenie sumy 450 złr. 30 cent. z p. n.

Nr. I. Pozew pod dniem 10. maja 1871 do l. 1460 wniesiony w oryginale.

Załączenia:

- A. Skrypt z dnia 30. marca 1870 w oryginale i odpisie.
- B. List z dnia 10. Sierpnia 1870 w oryginale i odpisie.
- C. Artykuły dowodowe.
- D. Pełnomocnictwo w wierzytelnym odpisie.

N. II. Obrona pod dniem 20. lipca 1871 do l. 800 wniesiona w oryginale.

Załączenia:

- Nr. 1. list z dnia 1. stycznia 1871 w oryginale i odpisie.
- Nr. 2. Artykuły dowodowe.
- Nr. 3. Podanie o rozpoznanie pod dniem 25. maja 1871 wniesione w oryginale.
- Nr. 4. Podanie o przedłużeniu terminu z dnia 30. czerwca i 10. lipca 1871 w oryginale.
- Nr. 6. Pełnomocnictwo w wierzytelnym odpisie.

Nr. III. Replika z 30. września 1871 l. 12400 w oryginale.

Załączenia:

- E. Podanie o rozpoznanie z 5. Sierpnia 1871 w oryginale
- F. Podanie o przedłużeniu terminu z 18. sierpnia 1871,
- G. Spis kosztów.

Nr. IV. Duplika pod dniem 15. stycznia 1872 do l. 840 wniesiona w oryginale.

Załączenia:

- Nr. 7. Podanie o przedłużeniu terminu z 20. października 1871 w oryg.
- Nr. 8. Takież samo podanie z 15. listopada 1871 N. oryg.
- Nr. 9. Takież samo podanie z 22. grudnia 1871 oryg.
- Nr. 10. Spis kosztów.

Żółkiew 18. Lutego 1872.

Adam W.

O postępowaniu w wyższych instancjach.

O Rekursie.

W jaki sposób wnoszą się zażalenia przeciw sądowemu uchwałom i rozstrzygnięciom.

Zwykle każda strona, która uchwałę lub rozstrzygnięciem Sądu w prawach swych czuje się być ukróconą lub pokrzywdzoną, zażalenie (odwołanie) do władzy wyższej wniesić, i takowem o zniesienie lub zmianę rozstrzygnięcia lub rozporządzenia pierwszej instancji upraszać może.

Władze sądowe, których powołaniem jest, zażalenia przeciw wyrokowi niższej instancji rozstrzygnąć, są instancje wyższe jako to: Sąd krajowy wyższy jako druga, i Trybunał najwyższy sądowy we Wiedniu jako trzecia instancja.

Przeciw orzeczeniom Sądu krajowego, obwodowego lub powiatowego, wnosi się zażalenie do Sądu wyższego, a przeciw orzeczeniom Sądu wyższego, do Trybunału najwyższego sądowego, jako do trzeciej instancji.

Sąd krajowy wyższy nazywa się także Apelacją. Dla sądów wojсковых istnieje we Wiedniu Sąd apelacyjny wojskowy jako druga, a najwyższy wojskowy Senat sprawiedliwości przy Ministerjum wojny, jako trzecia instancja.

Zażalenie przeciw rozstrzygnięciom pierwszej instancji, jest albo rekuresem albo appellaacją, podług tego, czyli się przeciw rezolucji lub innemu rozstrzygnięciu, czyli zaś przeciw wyrokowi zażalenie wnosi.

Zażalenie przeciw każdemu orzeczeniu sądowemu, które nie we formie wyroku wydane zostało, i przeciw każdemu sądowemu załatwieniu wnosi się w drodze rekursu.

Zażalenie przeciw wyrokowi może tylko w drodze apelacji być wniesione.

Również nazywamy zażalenie przeciw innemu załatwieniu drugiej instancji rekuresem rewizyjnym.

Zażalenie przeciw wyrokowi drugiej instancji do najwyższego Trybunału nazywamy rewizją.

Wszystkie te zażalenia nazywamy zwyczajnymi środkami prawnymi.

O formie i sposobie wniesienia rekursów w zwykłym postępowaniu sądowym zauważyć należy:

1. Rekurs nie wymaga tak jak inne pisma sporne, aby był podwójnie wystosowany, lecz dostatecznem jest podanie rekursu w jednym egzemplarzu.

2. Rekurs ma być do tej instancji wystosowany, która rekurs rozstrzygnąć ma. Gdy jednakże rekurs do pierwszej instancji podany być ma, na napisie rekursu pierwsza instancja wymieniona być powinna.

3. W zwykłym postępowaniu sądowym, wnosi się rekurs w nieprzekraczalnym terminie 14dniowym po doręczeniu rezolucji, przeciw której rekurs jest wystosowany.

4. Termin do wniesienia rekursu w sumarycznym postępowaniu, lub w procesach nakazowych wynosi 8 dni.

5. W procesach rumacyjnych i wekslowych rekurs ma być w 3. dniach wniesiony.

6. W sporach małżeńskich podaje się rekurs w 14. dniach.

7. W sumarycznym postępowaniu: rekurs przeciw rezolucji, którą sumaryczne postępowanie dopuszczone, przedłużenie terminu odmówione, przesłuchanie świadków lub rzeczoznawców nakazane, niejawienie się na terminie usprawiedliwione, lub przywrócenie do dawnego stanu rzeczy dozwolone zostało, niema miejsca.

8. W postępowaniu rumacyjnem, rekurs przeciw rezolucji wypowiedzenia, lub którą stronie zwrócenie lub objęcie przedmiotu najmu, polecone zostało, niema miejsca.

Przeciw powyższym rezolucjom, jako już wyżej powiedziano: tylko zarzuty mogą być wniesione.

9. W sposób o naruszenie posiadania może rekurs tylko przeciw, miejsce wyroków zastępującem ostatecznem załatwieniem, być wniesiony.

Pierwszy arkusz rekursu ma być marką stempłową 1 zlr., każdy następujący arkusz marką stempłową 36 ct. zaopatrzonej.

W rekursach przeciw ostatecznym orzeczeniom w sporach o naruszenie posiadania pierwszy arkusz marką stempłową 2 zlr. 50 ct. opatrzonej być ma.

Wzór rekursu.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie krajowy wyższy!

Stempel 1 zlr. w. a.

Przeciw uchwale Świątynego c. k. Sądu powiatowego w Żółkwi, którą proszę o dozwolenie 30dniowej zwłoki do wniesienia obrony odmówiono, wnosi podpisany następujący

Rekurs.

Niedozwolenie zwłoki uzasadnia sędzia 1szej Instancji tem, że konieczność zwłoki nie została dostatecznie udowodniona. Przytoczyłem jednakże w mojem podaniu o zwłokę te okoliczności, iż te dowody, które do ułożenia obrony są podpisanemu potrzebne, w rękach mego brata we Wiedniu bawiącego; się znajdują, powołałem się również w mojem podaniu o zwłokę na list mego brata, do tegoż podania dołączony, w którym odebranie tych dokumentów potwierdził.

Ponieważ ustawa, dokładnego dowodu konieczności przedłużenia terminu nie wymaga a ja największe prawdopodobieństwo konieczności wykazałem, odmówienie memu żądaniu nie jest usprawiedliwione, upraszam zatem:

Wysoki Sąd krajowy wyższy raczy uchwałę pierwszej instancji z dnia 10. marca 1872 l. 960, w ten sposób zmienić, że proszona Odniowa zwłoka do wniesienia obrony się dozwala.

W Żółkwi dnia 8. Kwietnia.

Jerzy N.

(Zewnątrz)

Wysoki c. k. Sąd krajowy wyższy we Lwowie.

(przez c. k. Sąd powiatowy w Żółkwi)

R e k u r s

Jerzego N. handlarza maki w Żółkwi pod l. 30.

w sporze przeciw

Ignacemu N. właścicielowi realności w Żółkwi l. 20

o 2000 zlr. w. a. z przyn.

przeciw odmownej uchwale c. k. Sądu powiatowego w Żółkwi dnia 10. marca 1872 l. 960.

Wzór rekursu przeciw końcowemu rozstrzygnięciu w postępowaniu prowizoryalnym względem naruszenia posiadania.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie krajowy wyższy!

Stempel 2 zlr. 50 ct.

Przeciw końcowemu odmownemu rozstrzygnięciu c. k. Sądu powiatowego w Rawie z dnia 10. maja do l. 940 na skargę nżej podpisanego, o naruszenie posiadania, zakładam następujący

R e k u r s:

Żądaniu pozwu mego prowizoryalnego pierwszy sędzia dlatego odmówił, iż zapożyczony Michał N. przez składanie cegieł na mojej

parceli gruntowej pod licz. top. 528 posiadania mego tejże parceli nie naruszył, i że według zeznań świadków parcela ta od 3ch lat nie jest w mojem posiadaniu. Wprawdzie parceli tej nie używałem, wysłuchani świadkowie jednak stwierdzili, że ja zawsze w wyłącznem i spokojnem posiadaniu tej parceli gruntowej znajdowałem się, aż dopiero w dniach 14. i 15. marca b. r. powód przez składanie cegieł na tejże parceli to moje wyłączne i spokojne posiadanie naruszył.

Wykazawszy więc bezzasadność odmówienia mojej skardze o naruszenie posiadania, upraszam:

Wysoki c. k. wyższy Sąd krajowy raczy rozstrzygnięcie końcowe w ten sposób zmienić, że postawionemu w moim pozwie prowizoryalnemu żądaniu daje się miejsce.

Rawa dnia 14. maja 1872.

Feliks N.

(Zewnątrz)

Do wysokiego c. k. wyższego Sądu krajowego we Lwowie
przez c. k. Sąd powiatowy w Rawie.

Rekurs

Feliksa N. właściciela realności w Rawie Nr. 40
w sprawie prowizoryjalnej
przeciw p. Pawłowi N. posiadaczowi gruntowemu w Rawie pod l. 14.

od rozstrzygnięcia końcowego c. k. Sądu powiatowego w Rawie z dnia 10. maja 1872 l. 940 względem naruszenia posiadania parceli gruntowej.

W postępowaniu prowizoryalnem z powodu naruszenia posiadania rekurs przeciw rezolucyi zarządzającej uzupełnienie rozprawy jest niedopuszczony (§. 16. ces. rozp. z d. 27. paźdź. 1849 i rozstrzygni. najw. Sądu z dnia 9. grudnia 1865 l. 11,953). Mającemu za sobą orzeczenie sędziego pierwszej instancji pozwolić należy natychmiast egzekucję takowego, bez względu na to czy termin do wyższego odwołania się (§§. 16. i 17) jeszcze nieupłynął, lub może odwołanie się takie istotnie nastąpiło; czy zaś zarządzenia tymczasowe w ciągu rozprawy skuteczne (§§. 8, 9, 10) zaraz ustać, lub też aż do prawomocności orzeczenia, dalej w mocy swej pozostać mają, sędzia pierwszej instancji oceni.

O Apelacji.

Założenie apelacji jest, jak już powyżej wyjaśniono wystosowaniem zażalenia przeciw wyrokowi pierwszego Sędziego do wyższego Sądu.

W ogóle można przeciw każdemu wyrokowi pierwszej instancji założyć apelację, nie można jednakże onej założyć przeciw wyrokowi ustanowczemu, który przedmiotowi głównemu wcale nie ubliża.

Ten, który zapadłym wyrokiem Iszej instancji mniema się być pokrzywdzonym, apelację zgłosić ma do sądu pierwszej instancji — w terminie 14dniowym. Zgłoszenie apelacji i wszystkie do tego odnoszące się pisma muszą podwójnie być podane i przez adwokata podpisane.

Pierwszy arkusz zgłoszenia apelacji podlega stempelowi:

- a) jeżeli wartość spornego przedmiotu 50 zlr. nie przenosi 1 zlr.
 - b) jeżeli wartość spornego przedmiotu więcej jak 50 zlr. wynosi a 200 zlr. nie przenosi 2 zlr. 50 ct.
 - c) toż samo od 200 do 800 zlr. 5 zlr.
 - d) w sporach gdzie idzie o większą sumę lub jeżeli przedmiot prawnego sporu oszacowanym być nie może 10 zlr.
 - e) w sporach względem nakazania wiecznego milczenia, względem skarg z powodu naruszenia posiadania, — pierwszeństwa w konkursie i przy rozdzieleniu najwyższej ofiarowanej ceny licytacyjnej — względem ważności wypowiedzenia umowy dzierżawnej lub najmu 2 zlr. 50 ct.
- Każdy następny arkusz podlega stempelowi 86 ct.

Razem ze zgłoszeniem apelacji mogą być wystosowane i do tego samego sądu podane zażalenia, na których apelacja się uzasadnia.

W postępowaniu sumarycznem i nakazowem także w postępowaniu o ustąpienie z najmu lub dzierżawy i w procesie wekslowym ze zgłoszeniem apelacji razem i zażalenia muszą być podane. — W postępowaniu nastem i pisemnem zaś zażalenia oddzielnie mogą być podane, a w zgłoszeniu apelacji, apelujący może zarazem prosić o przedłużenie terminu do podania zażalenia.

Wzór zgłoszenia apelacji z prośbą o przedłużenie terminu do wniesienia zażalenia.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie krajowy!

Stempel 10 zlr.

A. 4480 A., którym mnie z skargą moją i w niej postawionem ostatecznem żądaniem oddalono i na zapłacenie kosztów prawnych pozwanemu zasądzono, mniemam się być pokrzywdzonym, zgłaszam przeto w terminie przepisany apelację przeciw temu wyrokowi w całej jego osnowie i upraszam:

Wysoki c. k. Sąd krajowy raczy to moje zgłoszenie apelacji do wiadomości przyjąć i zarządzić wydanie mi pojedynczego odpisu powodów wyroku do czego potrzebny 36 ct. stempel dołączam, z powodu zaś, iż nie mając w ręku powodów wyroku bez tychże apelacyjnego zażalenia ułożyć nie mogę, upraszam zatem o przedłużenie terminu na dni 30 do podania apelacyjnego zażalenia.

Lwów dnia 20. maja 1872.

Juliusz W.

(Zewnątrz)

Do Wysokiego c. k. Sądu krajowego we Lwowie.

Zgłoszenie apelacji.

Juliusza N. zamieszkałego we Lwowie L. 143³/₄,
przeciw
p. Leonowi N. kupcowi we Lwowie L. 200¹/₂

w przedmiocie spornym o 3000 zhr. z p. n.
przeciw wyrokowi tegoż sądu z d. 14. maja 1872 L. 4480.

Załącznik A. w oryg. i 36 ct. stempel.

Jeżeli zgłoszenie apelacji podano a przytem o przedłużenie terminu do wniesienia zażalenia apelacyjnego nie proszono, sąd pierwszej instancyi po upływie przepisanego terminu przedłoży zgłoszenie apelacji wraz z aktami wyższemu sądowi do rozstrzygnięcia.

Przeciwnik może jednak, bez względu na to, czy zażalenie apelacyjne wniesione zostało lub nie w zwyczajnem postępowaniu w przeciągu dni 14. po doręczeniu zgłoszenia apelacji, lub też w razie, gdy zażalenie apelacyjne wniesione zostało w przeciągu dni 14. po doręczeniu tejeż wniesie obronę apelacyjną. —

Zgłoszenie apelacji, zażalenie apelacyjne i obronę apelacyjną znamy zwykle pismami apelacyjnymi. —

Wystósowanie pism takich wymaga grantowej wiadomości przepisów prawnych i form sądowych, z tego też powodu ułożenie pism takich poruczyć należy rzecznikowi.

Jeżeli strona zgłosiwszy się wprawdzie z apelacją zaniedba wniesienie w terminie prawnym zażalenia apelacyjnego, należy tedy po terminie prawnym wniesione zażalenie odrzucić z urzędu.

W procesie sumarycznym, w postępowaniu nakazowym i awizacyjnem, jakoteż w procesie wekslowym wniesienie obrony apelacyjnej niema miejsca. —

Jeżeli zgłoszenie apelacji, które w tych szczegółowych postępowaniach z równoczesnem wniesieniem zażalenia apelacyjnego jest połączone w prawnym terminie zostało wniesione, nastąpi bezzwłoczne przedłożenie aktów drugiej instancyi.

Zdarzyć się może, iż wyrokami wydanym obydwie strony czują się być pokrzywdzone, i w takim razie obydwie apelują. —

Jeżeli wyrok pierwszej instancyi z odrzuceniem apelacji przeciw niemu wniesionej przez sąd wyższy zatwierdzonym zostanie, skazana bywa zwykle strona apelująca, której apelację odrzucono, na zapłacenie przeciwnikowi kosztów drugiej instancyi.

Jeżeli strona tylko pewnym ustępem, punktem wyroku czuje się być pokrzywdzoną n. p. skazaniem na zapłacenie kosztów sądowych powinna w zgłoszeniu apelacji wyrazić ów punkt wyroku wymienić, przeciw któremu wnosi apelację. —

Owe ustępy wyroku, przeciwko którym nie wniesiono apelacji, wchodzą po upływie terminu do zgłoszenia apelacji w swoją moc prawną. —

Z tego powodu korzystnem jest, w zgłoszeniu apelacji wyraźnie nadmienić, iż przeciw wyrokowi w całej jego treści lub przeciw wszystkim ustępom tegoż się apeluje. —

Do obrony apelacyjnej niemożna upraszać o przedłużenie terminu prawnego. —

[R e w i z y a .

Rewizya jest zwyczajną, [lub nadzwyczajną.] [—

Strona, na której niekorzyść druga instancya wyrok pierwszej instancyi zmieniła, może przeciw owemu zmieniającemu orzeczeniu wniesie rewizję do trzeciej instancyi t. j. do najwyższego Trybunału sądowego. —

Przeciw dwóm równobrzmiącym wyrokom a zatem przeciw apelacyjnemu zatwierdzeniu wyroku pierwszej instancyi, rewizya zwyczajnie niema miejsca. —

Jeżeli wyrok pierwszej instancyi co do pewnych ustępów tegoż zostanie zmienionym, co do innych zaś potwierdzonym, rewizya wystósowana być może tylko przeciw owym ustępom, które przez apelację zostały zmienione. —

Rewizya zatem w ogóle tylko wtedy może mieć miejsce, jeżeli wyrok pierwszej instancyi albo w całości albo tylko co do pewnych ustępów przez drugą instancyę został zmieniony.

Najwyższy Trybunał Sądowy jest zatem najwyższą, trzecią instancyą sądową a przeciw wyrokom tegoż niema dalszego odwołania się. —

Jeżeli zaś strona przeciw równobrzmiącym wyrokom pierwszej i drugiej instancyi mimoto wniesie rewizję do Najwyższego Sądu, postępowanie takie nazywa się rewizją nadzwyczajną. —

Wszystkie przepisy przy apelacjach nadmienione odnoszą się także do rewizyi. —

Takowa musi być w przeciągu tamże nadmienionego terminu przez stronę, która wyrokiem drugiej instancyi czuje się być pokrzywdzoną, zgłoszoną, i zażaleniem rewizyjnym ugruntowaną. Stronie przeciwnej, wolno przeciw tejeż wniesie obronę rewizyjną.

Wszystkie przepisy co do formy i istoty pism apelacyjnych, co do terminu wniesienia tychże jakoteż należyłości stempelowej powyżej opisane, odnoszą się także w całej rozciągłości do pism rewizyjnych.

Środek prawny nadzwyczajnej rewizyi wtedy jedynie ma miejsce, jeżeli strona w zatwierdzeniu wyroku pierwszej instancyi przez drugą instancyę dostrzeżę oczywistej niesprawiedliwości, lub sprzeczności z aktami t. j. nieważność, sprzeczność z ustawą.

Nieodrzeczy będzie przy wniesieniu rewizyi nadzwyczajnej, zasięgnąć rady rzecznika, gdyż w razie odrzucenia tejeż przez sąd [Najwyższy] jako nieuzasadnionej, skazana bywa strona rewizję nadzwyczajną wnosząca na zapłacenie kary swawoli od 10 do 50 Złr.

Wszystkie przepisy co do rewizyi zwyczajnej odnoszą się także do rewizyi nadzwyczajnej.

Jeżeli strona mniema, iż wyrok sądowy z powodu wad co do formalności w postępowaniu popełnionych, — jest nieważny, połączyć może z apelacją lub rewizją także i nieważność tegoż albo podnieść li tylko samą nieważność bez apelacji lub rewizyi.

Co do skargi o nieważność odnoszą się te same przepisy jak co do apelacji i rewizyi. Tu także należy zaważać radę rzecznika, gdy, w razie nieuzasadnienia skazana bywa strona na karę.

Nareszcie uprawniona jest strona pokrzywdzona do zażalenia

jeżeli z powodu niedbałości sędziego w sprawowaniu urzędu sędziowskiego doznała szkody.

Zażalenie takie nazywa się skargą na sędziego. (zażalenie syndykackie.)

Prawne postanowienia w tym względzie zawiera rozporządzenie ces. z dnia 12. Marca 1859 Nro. 46 Dz. pr. p. —

O wykonaniu sądowych wyroków.

I.

O tymczasowym (prowizorycznym) zabezpieczeniu.

Ażeby przed ukończeniem procesu wierzyciel jako powód występujący nie był pozbawiony możliwości swojego zaspokojenia i pokrycia swej pretensyi, aby się stać mogło, jeżeliby pozwany dłużnik w czasie procesu majątek swój ukrył lub pozbył, dozwala ustawa wierzycielowi, nie mającemu jeszcze żadnego ubezpieczenia, domagać się tegoż w drodze sądowej, które tylko prowizorycznie dozwolone być może.

Prowizoryczne ubezpieczenie, nie mające nic wspólnego z egzekucją na mocy wyroku sądowego opartą, dotyczyć może bądź majątku bądź osoby dłużnika:

- I. Zapowiedzenie rzeczy ruchomych;
- II. Zujęcie ruchomości warunkowe;
- III. Sekwestracja t. j. za jęcie dochodów z nieruchomości należących do dłużnika przez osobę trzecią;
- IV. Prenotacja pretensyi na dobrach nieruchomości;

Areszt co do osoby dłużnika może mieć miejsce tylko tymczasowo jako środek zaradczy.

O zapowiedzeniu rzeczy ruchomych.

Sądowe zapowiedzenie rzeczy ruchomych w ręku trzeciego znajdujących się, a do dłużnika należących ma ten skutek, że osoba mająjąca zapowiedziane ruchomości w swym ręku, pod własną odpowiedzialnością, nie może rzeczy zapowiedzianych bez zezwolenia sądu nikomu wydać.

Warunki do uzyskania sądowego zapowiedzenia są następujące:

I. Starający się o zapowiedzenie musi dowieść, a przynajmniej prawdopodobieństwo wykazać, iż grozi mu niebezpieczeństwo nieodebrania zapłaty od swego dłużnika dla braku innych dostatecznych fundusów.

II. Musi także przedłożyć sądowi dokument, dowodzący jego pretensyi, której ubezpieczenia żąda, a jeżeli nie przedkłada takiego dokumentu, musi złożyć dostateczną kaucję, z którejby pozwany otrzymał zadosyćuczynienie za ostawienie i wyrządzoną mu szkodę;

III. Rzeczy, których zapowiedzenia wierzyciel domaga się, muszą się znajdować w ręku trzeciego, a nie w ręku dłużnika lub starającego się o zapowiedzenie. —

Prośba o zapowiedzenie sądowe może być wniesiona bądź u Sądu, do którego należy rozstrzygnięcie co do rzetelności pretensyi, o której ubezpieczenie idzie, bądź do tego sądu powiatowego, w którego okręgu rzecz zapowiedzeniu uleżać mająca się znajduje. —

Prośba o takie ubezpieczenie tymczasowe musi być podwójnie podana i ma być dołączony treściopis (rubrum) dla tej osoby, w której ręku znajduje się rzecz zapowiedzeniu uleżać mająca.

Jeżeli wartość przedmiotu	(prośba podlega stemplowi na 12. ctw.
spornego nie przenosi 50 Złr.	(treściopis 10. ctw.
Jeżeli wartość przedmiotu	(prośba podlega stemplowi na 36 ctw.
spornego przenosi 50. Złr.	(treściopis 15 ctw.

Wzór prośby o zapowiedzenie sądowe.

(Wewnątrz.)

Świętny c. k. Sądzie powiatowy!

- Według skryptu dłużnego przez p. Juliana N. we Lwowie
- A. dnia 1. Października 1871 na rzecz moją zeznanego, tu pod A. w pierwopisie dołączonego, winien mi tenże jako rękodajny dług 340 Złr. z odsetkami 6% od 1. Stycznia 1872 bieżącymi, a chociaż ten dług już dnia 1. Kwietnia t. r. do zapłacenia przypadł, pan Julian N. jednak dotychczas takowego nie zapłacił. Już ta okoliczność, że pan Julian N. przez dwa miesiące dług ten zapłacić zaniedbuje poniekąd dowodzi, żeja zostaje w niebezpieczeństwie odebrania zapłaty od tegoż mojego dłużnika; niebezpieczeństwo to zaś w istocie wynika z tego powodu, że w ostatnim czasie p. Franciszek N. celem wniesienia zachodzącej mu od p. Juliana N. sumy wekslowej 600 złr. uzyskał przeciw niemu dozwolenie zajęcia ruchomości, która jednakże jak się to z dołączonego sprawozdania wykonawcy sądowego B okazuje, udaremnioną została, ponieważ u dłużnika nic nie znaleziono, aby zajętem być mogło.
 - B. To mię więc powoduje stać się o zabezpieczenia mojej udowodnionej pretensyi.
 - C. Dowiedziawszy się, że przeznaczone dla p. Juliana N. gotowe suknie iako to: płaszcze, surduty i spodnie u p. Adama N. się znajdują, i gotowym będąc do złożenia kaucyi, jeżeliby Świętny Sąd złożenie takowej za konieczne uznał, upraszam przez wykanego pełnomocnika, C.

Świętny c. k. Sąd powiatowy raczy w celu zabezpieczenia mojej powyżej udowodnionej pretensyi, w kwocie 340 złr. z p. n. zapowiedzenie sukien dla dłużnika mojego p. Juliusza N. przeznaczonych i u p. Adama N. znajdujących się, jakoto: płaszców, surdutów i spodni dozwolić, i o tem p. Adama N. z tem poleceniem zawiadomić, żeby tenże pod własną odpowiedzialnością znajdujące się u niego a dla pana

Juliana N. przeznaczone suknie, jako to: płaszcze, surduty i spodnie bez sądowego pozwolenia nie ważył się nikomu wydać.

Żółkiew dnia 20. czerwca 1872.

Paweł N.

(Zewnątrz)

Do Świątynnego c. k. Sądu pow. w Żółkwi.

Paweł N. ślusarz w Żółkwi zamieszkały pod Nr. 30
przeciw

p. Julianowi N. prywatyzującemu w Żółkwi

prosi o dozwoleń sądowego zapowiedzenia u pana Adama N. znajdujących się a dla p. Juliana N. przeznaczonych sukien w celu zabezpieczenia udowodnionej pretensyi w kwocie 340 złr. z p. n.

Prośbę tę podać należy podwójnie z dołączeniem jednego treściopisu (rubrum) i alegatów A, B, C tak w pierwopisie jakoteż w pojedynczym odpisie.

Na taką prośbę, sądowe zapowiedzenie może być dozwolone za złożeniem kaucyi lub bez złożenia tejże. Jeżeli sąd złożenie kaucyi na-każe, to starający się o zapowiedzenie sądowe ma takową tem pewniej w oznaczonym terminie złożyć, w przeciwnym bowiem razie udzielone zapowiedzenie sądowe stałoby się bezskutecznem.

Wzór podania dotyczącego złożenia kaucyi.

(Wewnątrz)

Świątynny c. k. sądzie powiatowy!

Stempel 36 ct.

Rezolucyą Świątynnego Sądu z d. 25. czerwca 1872 L. 2450

A. A. udzielone zostało sądowe zapowiedzenie znajdujących się u p. Adama N. a dla p. Juliana N. przeznaczonych sukien, w celu zabezpieczenia mojej pretensyi do tegoż ostatniego w kwocie 340 złr. z p. n. jednakże pod warunkiem złożenia kaucyi w kwocie 190 złr. w. a

Składam przeto do depozytu sądowego pod otworzyć się mającą nową rubrykę kasy depozytowej kwotę 190 złr. jako kaneyę i upraszam: Świątynny Sąd raczy c. k. urzędowi podatkowemu jako depozytowi sądowemu przyjęcie i zachowanie tego depozytu polecić.

Żółkiew dnia 15. Lipca 1872.

Paweł N.

(Zewnątrz)

Do Świątynnego c. k. Sądu powiat. w Żółkwi

Paweł N. ślusarz zamieszkały w Żółkwi pod Nr. 30
przeciw

p. Julianowi N. prywatyzującemu w Żółkwi

składa pod otworzyć się mającą nową rubrykę „masa sporna Pawła N. przeciw Julianowi N. o 340 złr. z p. n.“ jako kaucyę 190 złr. w. a.

Podwójnie zd. jenym treściopisem. — Allegat A. w odpisie.

Sądowe zapowiedzenie ma tylko ten skutek, że trzecia osoba, u której zapowiedziana rzecz się znajduje pod własną odpowiedzialnością, czy tej bez zezwolenia sądowego nikomu wydać nie może; prowadzeniu egzekucyi przez kogo innego zapowiedzenie takie bynajmniej nie przeszkadza.

Jeżeli sąd dozwoli zapowiedzenie, strona zyskująca musi takowe 14. dniach usprawiedliwić. co jeżeliby zaniedbała, — sąd na żądanie wrony przeciwnej zniósłby toż zapowiedzenie.

Wzór pozwu usprawiedliwiającego zapowiedzenie.

(Wewnątrz)

Świątynny c. k. sądzie powiatowy!

Stempel 36 cnt.

Skrytem dłużnym wystawionym we Lwowie d. 1. paźdz.

- A. 1871 A. zeznał p. Julian N. że tegoż dnia otrzymał odemnie jako rękodajny dług 340 złr. i zobowiązał się dług ten za pół roku, a to na dniu 1. kwietnia 1872 mnie w miejscu Żółkwi wraz z procentem po 6% od 1. paźdz. 1871 bieżącym zapłacić, którego zobowiązania jednakże nie dopełnił, a gdy ja znalazłem się w niebezpieczeństwie odebrania zapłaty od tegoż mojego dłużnika, zmuszony zostałem o sądowe zapowiedzenie rzeczy ruchomych do tegoż mojego dłużnika należących upraszać, a które mi co do sukien u p. Adama N. znajdujących się a do p. Juliana N. należących, rezolucyą Świątynnego Sądu z dnia . . . B. udzielone zostało.

Ponieważ p. Julian N. powyższego długu dotychczas mi nie zapłacił. upraszam zatem przez wykazanego pełnomocnika C. mojego . . . C.

Świątynny Sąd raczy na niniejszy pozew termin wyznaczyć a po przeprowadzonym postępowaniu zawyrokować: że udzielone mi rezolucyą z d. 25. czerwca 1872 L. 2480 co do sukien p. Adama N. znajdujących się, a do p. Juliana N. należących sądowe zapowiedzenie zostało usprawiedliwione, a p. Julian N. jest obowiązany zaległy dług w kwocie 340 złr. z odsetkami 6% od dnia 1. stycznia 1872 bieżącymi mnie w 14tu dniach pod rygorem egzekucyi zapłacić i kosztu prawne zwrócić.

Żółkiew dnia 20. czerwca 1872.

Paweł N.

(Zewnątrz)

Do Świątynnego c. k. Sądu powiatowego w Żółkwi.

Pozew Pawła N. ślusarza w Żółkwi Nr. 30
przeciw

Julianowi N. prywatyzującemu w Żółkwi

o zapłacenie długu w ilości 340 złr. z p. n. wraz z usprawiedliwieniem uzyskanego sądowego zapowiedzenia.

Podwójnie. — Załączniki A, B, C. w odpisie.

Drugi wzór prośby o zapowiedzenie sądowe.

(Wewnątrz)

Świętny c. k. Sądzie powiatowy!

Stempel 36 cnt.

A. Według załączonego pod A. skryptu dłużnego w pierwo-
pisie pożyczyłem p. Michałowi N. gotówkę 180 złr., który się
zobowiązał pożyczkę tę dnia 1. Lipca 1871 z procentem 6% za-
płacić, jednakże zobowiązania tego nie dotrzymał, chociaż termin
płacenia już upłynął.

Stosunki majątkowe p. Michała N. są nader złe, tak iż ja
jestem w niebezpieczeństwie nieodebrania mej wierzytelności, a
B. tembardziej, że według dołączonej rezolucyi egzekucyjnej B.
inny wierziciel p. Michała N. uzyskał już przeciw niemu egze-
kucyjną sprzedaż zajętych jego ruchomości.

Dowiedziałem się jednakże, że p. Michałowi N. za sprzedany p.
Marcinowi N. w miejscu wóz z parą koni, należy się od te oż kupi-
ciela niewypłacona jeszcze cena kupna w ilości 300 złr., a gdy ja dla
braku innych funduszy, któremiby dłużnik moją wierzytelność pokryć
mógł, zostaję w wielkim niebezpieczeństwie nieodebrania mej wierzy-
telności, oświadczam gotowość do złożenia kaucyi, jeżeliby Świętny sąd
złożenie tejże uznał za konieczne, i upraszam:

Świętny Sąd raczy w celu zabezpieczenia mojej wierzytelności
w kwocie 180 złr. z p. n. udzielić mi zapowiedzenie sądowe co do
sumy 300 złr. jako ceny kupna p. Michałowi N. należące a w ręku p.
Marcina N. się znajdującej, i o tem p. Marcina N. zawiadomić z tem
ostrzeżeniem, żeby tej ceny kupna bez sądowego zezwolenia nikomu nie
powazył się wydać.

Sanok d. 1. Maja 1870.

Piotr N.

(Zewnątrz)

Do Świętnego c. k. Sądu powiatowego w Sanoku.

Piotr N. kupiec w Sanoku pod Nrm. 20

przeciw

Michałowi N. także w Sanoku pod Nrm. 26.

prosi o sądowe zapowiedzenie temuz ostatniemu od
p. Marcina N. właściciela domu Nr. 40 w Sanoku
należącej się sumy 300 złr. w celu zabezpieczenia
wierzytelności w kwocie 180 złr. z p. n.

Podwójnie z treściopisem. Załączniki A. i B. w oryginale.

Drugi wzór pozwu usprawiedliwiającego zapowiedzenie.

(Wewnątrz)

Świętny c. k. Sądzie powiatowy!

Stempel 36 cnt.

A. Rezolucją z d. 15. maja 1872 L. 1830 A. udzielone mi zo-
stało sądowe zapowiedzenie p. Michałowi N. należące a u p.
Marcina N. zalegającej sumy 300 złr. w celu zabezpieczenia mo-

jej wierzytelności w kwocie 180 złr. z p. n., które to zapowie-
dzenie usprawiedliwiam następnie:

B. Według skryptu dłużnego B. z d. 1. marca 1869 pożycz-
łem p. Michałowi N. w gotowiznie 180 złr., który zobowiązał się
ten rękodajny dług dnia 1. Lipca 1871 z procentem 6% zapłacić.

P. Michał N. tego zobowiązania jednakże nie dotrzymał, a ja
przewidując niebezpieczeństwo nieodebrania należące mi się zapłaty,
postarałem się o powyższe sądowe zapowiedzenie.

Żeby zaś uzyskać zapłatę mojej wierzytelności, upraszam:

Świętny Sąd raczy po przeprowadzonym szmarnym postępo-
waniu zawyrokować:

iż zapowiedzenie sądowe rezolucją z d. 15. 1872 L. 1830 co do
sumy 300 złr. jako ceny kupna p. Michałowi N. należące się a u p.
Marcina N. zalegającej mnie dozwolone, zostało usprawiedliwione, a p.
Michał N. jest obowiązany pod rygorem egzekucyi pożyczona u mnie
sumę 180 złr. z procentem 6% od 1. Lipca 1871 bieżącym mnie w 14.
dniach zapłacić oraz koszty prawne zwrócić.

Piotr N.

(Zewnątrz)

Do Świętnego sądu powiatowego w Sanoku.

Pozew do sumarycznego postępowania Piotra N. w Sa-
noku pod L. 20

przeciw

p. Michałowi N. w Sanoku pod L. 26

usprawiedliwiający uzyskane zapowiedzenie i o za-
płacenie długu w ilości 180 złr.

Podwójnie. Załączniki A. i B. w odpisie.

Jeżeli starający się o zapowiedzenie w terminie 14dniowym dla
nieprzewidzianych i nieprzewidywanych przeszkód zapowiedzenia u-
sprawiedliwić nie może, to wolno mu prosić o przedłużenie terminu.
Jeżeli zaś starający się o zapowiedzenia ani to w terminie prawnym
ani w przedłużonym zapowiedzenia nie usprawiedliwił, strona przeciwna
może si domagać zniesienia zapowiedzenia.

Wzór prośby o zniesienie sądowego zapowiedzenia z powodu zaniedbanego usprawiedliwienia.

(Wewnątrz)

Świętny c. k. Sądzie powiatowy.

Stempel 36 cnt.

A. Rezolucją z d. 15. maja 1872 L. 1830 A. udzielone zo-
stało Piotrowi N. sądowe zapowiedzenie co do sumy 300 złr.,
mnie jako ceny kupna należące a u Marcina N. znajdującej się
w celu zabezpieczenia jego wierzytelności w kwocie 180 złr. z p. n.

Gdy od doręczenia tej rezolucyi już 4 tygodnie upłynęło, a Piotr
N. uzyskanego zapowiedzenia nie usprawiedliwił, upraszam za em o
zniesienie dozwolonego powyższą rezolucją zapowiedzenia.

Sanok dnia 20. Lipca 1872.

Michał N.

(Zewnątrz)

Do Świątyni c. k. Sądu powiatowego w Sanoku.

Michał N. handlarz koni w Sanoku L. 26

przeciw

Piotrowi N. w Sanoku L. 20

prosi o zniesienie zapowiedzenia sądowego dozwolonego dla zabezpieczenia sumy 180 złr.

Podwójnie z jednym treściopisem. Załącznik A. w oryginale.

O przeprowadzeniu egzekucji jako środka zabezpieczenia
czyli o opisaniu zastawnem.

Dalszym środkiem zabezpieczenia jest ubezpieczające czyli zastawne opisanie ruchomości dłużnika.

Ten środek ubezpieczenia objęty jest także egzekucją mającą na celu ubezpieczenie.

Jeżeli pozew zasadza się na zupełnie wiarygodnym i moc dowodową mającym dokumencie a powód dokument taki w oryginale załączy, może on także w sporze należącym do postępowania pisemnego prosić o zarządzanie postępowania ustnego i zarazem żądać, o dozwolenie egzekucji.

Pozew taki nazywa się pozwem egzekucyjnym.

Wzór takiegoż pozwu.

(Wewnątrz)

Świątyni c. k. Sądzie powiatowy!

Stempel 36 cent.

Według skryptu dłużnego przez p. Józefa N. własnoręcznie podpisanego i przez niego wystawionego w Brodach dnia 1. kwietnia 1869 A. zeznał tenże, że odemnie otrzymał jako rękodajny dług sumę 1500 złr. i zobowiązał się dług ten po czterorocznym wypowiedzeniu którejkolwiek strony tu w Brodach zapłacić, procent zaś po 5 od sta w półrocznych ratach z góry opłacać.

B. Według rezolucji B. tenże dłużnik o nastąpieniu ćwierćrocznym wypowiedzeniu został d. 1. Lipca 1871 uwiadomionym, a zatem powinien był już dnia 1. paźdz. 1871 dług ten zapłacić.

Ponieważ zaś p. Józef N. tego zobowiązania nie dopełnił a nadto i z uiszczeniem procentu od 1. kwietnia 1871 zostaje

C. w zaległości, zatem przy dołączeniu pełnomocnictwa C. upraszam: Świątyni Sąd raczy w myśl §. 397 ustawy sądowej dla Galicji zach. i dekrety nadwornego z dnia 7. maja 1839 (Zbiór ust. sąd. L. 358) wyznaczyć krótki termin do rozprawy, a potem za wyrokować:

że p. Józef N. jest obowiązany pod rygorem egzekucji w 14tu dniach sumę 1500 złr. z procentem 6% od 1. kwietnia 1871 bieżącym

mnie zapłacić, oraz kosztu prawne zwrócić — poprzednio dla zabezpieczenia mojej powyższej wierzytelności egzekucyjne zajęcie ruchomości dłużnika dozwolić.

Brody dnia 15. marca 1872.

Henryk N.

(Zewnątrz)

Do Świątyni c. k. Sądu powiatowego w Brodach.

Pozew egzekucyjny Henryka N. prywatyzującego w Brodach przez Dr. Jerzego N.

przeciw

p. Józefowi N. właścicielowi domu w Brodach

o zapłacenie sumy 1500 złr. z p. n. oraz o poprzedni termin do rozprawy według §. 397 ust. sąd. i o dozwolenie egzekucyjnego zajęcia w celu zabezpieczenia wierzytelności.

Podwójnie. Załączniki A, B, C, w oryginale i w pojedynczym odpisie.

Wzór prośby egzekucyjnej.

(Wewnątrz)

Świątyni c. k. Sądzie powiatowy.

Stempel 36 cent.

Według skryptu dłużnego przez p. Michała N. jako dłużnika i przez dwóch świadków podpisanego, dnia 1 stycznia 1871 zeznałem temuż p. Michałowi N. sumę 500 złr., a który zobowiązał się ten rękodajny dług dnia 1. stycznia 1872 z procentem po 6% od dnia 1. stycznia 1871 bieżącym mi zapłacić.

Chociaż termin płacenia już upłynął, jednak p. Michał N, zobowiązania swego nie dopełnił.

Nie mając co do mojej wierzytelności żadnego zabezpieczenia, a dowodząc takową wiarygodnym dokumentem, A. upraszam:

Świątyni Sąd raczy:

1. Na niniejszy pozew krótki termin do przesłuchania wyznaczyć a po przeprowadzeniu postępowaniu za wyrokować, że p. Michał N. jest obowiązany dług w kwocie 500 złr. z procentem po 6% od 1. stycznia 1871 bieżącym mnie w 14tu dniach pod rygorem egzekucji zapłacić oraz kosztu prawne zwrócić, oraz

2. w myśl §. 397 ust. sąd. dla Galicji zach. i dekrety nadw. z d. 7. maja 1839 (Zbiór ust. sąd. L. 358) w celu zabezpieczenia powyższej mojej wierzytelności z p. n., egzekucyjne zajęcie ruchomości dłużnika jako to: klejnotów, sprzętów srebrnych, mebli, zbędnych sukien i bielizny w wartości dochodzącej do 500 złr. dozwolić i wykonanie tej egzekucji zarządzić — a jeżeliby do tego wymagana była kaucja dla zadosyćczynienia pozwanego za osławienie i wyrządzonej mu z tego powodu szkodę, to takową gotów jestem dać, ubezpieczając takową na mojej w Gródku pod Nr. 20 położonej i zgoła niezadłużonej realności.

Gródek dnia 1. maja 1872.

Ignacy N.

(Zewnątrz)

Do Świątyni c. k. Sądu powiatowego w Gródku.

Pozew egzekucyjny Ignacego N. posiadacza realności
w Gródku pod Nrem 20

przeciw

Michałowi N. murarzowi tamże

o zapłacenie 500 złr. w. a. z p. n. z prośbą o do-
zwolenie zajęcia ruchomości w celu zabezpieczenia
tejże wierzytelności.

Podwójnie. Załącznik A. w oryginale i w odpisie.

Jeżeli pozwany na terminie do rozprawy na taki pozew wyzna-
czonym dług przynajmniej, albo się nie stawia lub też zarzuty takie wnie-
sie, że co do tychże stanowczego rozstrzygnięcia wydać nie można,
dopóki nie będą wysłuchani świadkowie lub rzeczoznawcy, to sąd ma
szczególnie w tym razie, jeżeli powód co do wierzytelności swojej nie
ma jeszcze żadnego zabezpieczenia, egzekucję w celu zabezpieczenia
tejże dozwolnić. Postępowanie takie zowie się procesem egzekucyjnym.

W sumarycznem postępowaniu egzekucyjnym zajęcie ku zabezpie-
czeniu wierzyciela ma być dozwolone, skoro pozwany wyrokiem pierw-
szego sędziego lub też drugiej instancyi za przegrywającego uznany
został, a mimo to zakłada apelację albo rewizję. Tak samo w poste-
powaniu nakazowem również też w procesie wekslowym prowizoryczne
zajęcie wierzycielowi ku zabezpieczeniu tegoż ma być dozwolone, jeżeli
powód przeciw wydanemu nakazowi zapłaty wniósł zarzuty.

Wzór prośby egzekucyjnej w celu zabezpieczenia.

(Wewnątrz)

Świątyni c. k. Sądzie powiatowy!

Stempel 36 ct.

A. Według załączonego tu wyroku A. wydanego po przepro-
wadzonem sumarycznem postępowaniu, pozwany Samuel N. bez-
warunkowo został zasądzony do zapłacenia mi zaskarżonego długu
w ilości 180 złr. w. a. wraz z odsetkami 6% od 1. stycznia 1871
bieżącymi i kosztami prawnymi w ilości 6 złr. 48 ct. w. a. a to
w dniach 14tu pod rygorem egzekucyi.

B. Przeciw temu wyrokowi według rezolucyi B. pozwany Sa-
muel N. założył apelację; a ponieważ jestem w obawie, ażeby
pozwany przed nadejściem wyroku drugiej instancyi ruchomości
swoich nie zbył, przeciwbym na nieodebranie zapłaty był nara-
żony, a zatem chcąc się od straty zabezpieczyć, upraszam:

Świątyni Sąd raczy dla ubezpieczenia powyższej mojej wierzytel-
ności z p. n. dozwolnić prowizoryczne zajęcie ruchomości dłużnika. mian-
nowicie: mebli, sukien, zboża zapasowego i t. d. w wartości dochodzą-
cej do 180 złr. i wykonanie takiegoż zajęcia zarządzić, w którymto
celu dołączam 36 ct. stempel na protokół fantowania.

Tarka dnia 20 stycznia 1872.

Feliks N.

(Zewnątrz)

Do Świątyni c. k. Sądu powiatowego w Turce.

Prośba egzekucyjna Feliksa N. właściciela domu w Turce
przeciw

Samuelowi N. rzeźnikowi w Turce

o egzekucyjne zajęcie ruchomości w celu ubezpie-
czenia wierzytelności w kwocie 180 złr. z p. n.

Podwójnie.

Załączniki A i B. w oryginale i stempel na 36 ct.

O sądowym wywodzie prawa zastawu jakie przysłuży puszczają-
cemu w dzierżawę lub najem naprzeciw dzierżawcy lub najmującemu
była już powyżej mowa.

O s e k w e s t r a c y i,

Sekwestracji domagać się można w następujących przypadkach:

1. jeżeli między powodem i pozwanym zachodzi spór o posiada-
nie, lub prawo do rzeczy spornej;

2. jeżeli powód występuje ze skargą o jaką rzecz lub prawo,
w których posiadaniu pozwany znajduje się, a zagraża niebezpieczeń-
stwo, aby pozwany takowych w ciągu procesu nie pozbył, nie zepsuł
albo jakiej szkody nie wyrządził. W tym ostatnim przypadku musi je-
dnakże starający się o sekwestrację zaoferować kaucję.

Wzór podania o sekwestrację domu do spadku należącego.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. sędzie krajowy!

Stempel 36 ct.

Na wniesione przeze mnie oświadczenie do spadku po zmarłym
na dniu 2. stycznia 1872 Karolu N., według ustawicznego prawa dzie-
dziczenia, wyznaczony był termin do przesłuchania, po którym Wysoki
Sąd rezolucją z dnia 20. kwietnia 1872 L. 6740 mi polecił, abym prze-
ciw p. Hugo N. którego oświadczenie do spadku na mocy testamentu
z dnia 18. grudnia 1871 już rezolucją z dnia 15. marca 1872 L. 3408
do wiadomości przyjęte zostało, w celu udowodnienia mojego mniema-
nego mocniejszego prawa do tegoż spadku w drodze prawa jako po-
wód wystąpił.

W skutek tego wytoczyłem na dniu dzisiejszym pozew w celu
obalenia powyższego testamentu i o uznanie mojego prawa do spadku
według ustawicznego prawa dziedziczenia.

Gdy do spadku po śp. Karolu N. należy dom tu we Lwowie pod
Nr. 20¹/₄, położony, którego administracja dla zachodzącego
między mną i p. Hugo N. sporu o prawo do objęcia spadku za-
dnemu z nas poruczoną być nie może, lecz według §. 387 ust.
sąd. dla Galicyi zach., w tym wypadku sekwestracja spornego
spadku zaprowadzoną być winna, upraszam zatem przez wyka-

B. zanego pełnomocnika mego B.

Wysoki Sąd raczy na zaprowadzenie sekwestracji względem domu do spadku po zmarłym na dniu 2. stycznia 1872 Karolu N. należącego dozwolić, i w celu ułożenia się względem ustanowienia sekwestratora termin komisyjny wyznaczyć i na tenże obydwie strony zawezwać.

Lwów dnia 10. maja 1872.

Julian N.

(Zewnątrz)

Do Wysokiego c. k. Sądu krajowego we Lwowie.

Juliusz N. agent handlowy we Lwowie przez pełnomocnika Dra Henryka N.

przeciw

p. Hugo N. prywatyzującemu we Lwowie Nr. 240¹/₂

prosi o dopuszczenie sekwestracji względem domu do masy spadkowej po sp. Karolu N. należącego we Lwowie pod Nr. 20¹/₂ położonego.

Podwójnie.

Załączniki A. i B. w oryginale i w odpisach.

Drugi wzór próby o sekwestrację.

(Wewnątrz)

Świętny c. k. sądzie powiatowy!

Stempel 36 ct.

Pozwem wytoczonym na dniu 10. stycznia 1872 do l. 430 zażądałem uznania mojego prawa własności co do realności w Rudkach pod Nr. 48 położonej i w posiadaniu pozwanego Piotra N. się znajdującej.

Zachodzi rzeczywista obawa, aby pozwany w ciągu procesu, który jak to przewidywać można długo trwać będzie, tej realności nie pozbył, ile że tenże, jak się to z załączonego listu okazuje szwagrowi mojemu Jakubowi N. sprzedaż tejże realności zaoferował.

Ażebym więc prawo moje do tejże realności w razie wygranej nie było udaremnionem, upraszam:

Świętny Sąd raczy sekwestrację spornej realności pod Nr. 48 w Rudkach zarządzić, w którym to celu, jeżeliby wymagała potrzeba ofiaruję się złożyć kancję.

Rudki dnia 10. Marca 1872.

Marcin N.

(Zewnątrz)

Do Świętnego c. k. Sądu powiatowego w Rudkach.

Marcin N. handlarz zboża w Rudkach

w sprawie ustnej przeciw

Piotrowi N. traktjernikowi w Rudkach

prosi o sekwestrację spornej realności pod Nr. 48 w Rudkach.

Podwójnie. — Załącznik A. w oryginale i odpisie.

Trzeci wzór podania o sekwestrację lasu znajdującego się w posiadaniu pozwanego.

(Wewnątrz)

Świętny c. k. sądzie powiatowy!

Stempel 36 cnt.

Pozwem wydobywczym, który równocześnie na dniu dzisiejszym wniosłem, upraszam o uznanie mojego prawa własności względem lasu w obrębie gminy Dolina pod L. top. 140 położonego, w posiadaniu pozwanego p. Bolesława N. znajdującego się, z powodu zaś jak to łatwo przewidzieć można, iż proces ten długo potrwa, a przeto zachodzi obawa, żeby pozwany p. Bolesław N. przez którego zle gospodarstwo lasowe co do wrębów już teraz las ten jest poczęści zupełnie spustoszony, w czasie trwania procesu jeszcze bardziej nie spustoszył, które to zle gospodarstwo lasowe świadectwem urzędu leśniczowskiego w Bolesławowie z dnia 20. marca 1872 udowadniam i zarazem na zasadzie §. 388 nst. sąd. dla Galic. zach. upraszam:

Świętny Sąd raczy oddanie w sekwestr lasu w obrębie gminy Dolina pod L. top. 140 położonego i w posiadaniu pozwanego p. Bolesława N. znajdującego się zezwolić i w celu porozumienia się co do osoby sekwestra termin komisyjny wyznaczyć i na tenże obydwie strony wezwać.

Dolina dnia 15. marca 1872.

Jerzy N.

(Zewnątrz)

Do Świętnego c. k. Sądu powiatowego w Dolinie.

Jerzy N. właściciel domu zamieszkały w Stryjnie Nr. 40. przeciw

Bolesławowi N. posiadaczowi realności w Dolinie

prosi o dozwolenie sekwestracji co do wewnątrz wymienionego spornego lasu.

Podwójnie. Załącznik A. w oryginale i w odpisie.

Na podanie o sekwestrację, wyznacza sąd termin do przesłuchania poczem wydaje rozstrzygnięcie.

Jeżeli sekwestracja dopuszczoną została, winny obydwie strony w 14tu dniach, co do osoby sekwestratora ustanowić się mającego ułożyć się i takowego sądowi przedstawić, a jeżeliby układ taki nie przyszedł do skutku, wówczas Sąd na niebezpieczeństwo obydwóch stron sekwestratora ustanawia.

Sekwestrator winien być zawsze mianowany dekretem Sądu, z poleceniem, aby o rzeczy lub prawie zasekwestrowanem miał staranie, jako dobry gospodarz i żeby z poruczonej mu administracji składał rachunki.

Przypadek zaprowadzenia sekwestracji zachodzić może w postępowaniu o ustąpienie z najmu lub dzierżawy.

Jeżeli przedmiot dzierżawy lub najmu używa się niezgodnie z kontraktem lub w taki sposób, że go się widocznie wystawia na zepsucie lub zmniejszenia wartości, albo że mu niepowetowana szkoda zagraża, może podczas trwania rozprawy o ustąpienie z najmu lub dzierżawy przedmiot powierzony być tej stronie, która przeciwniej daje ubezpieczenie.

O prenotacji jako środka ubezpieczenia była już mowa powyżej przy postępowaniu w sprawach hipotecznych; tu tylko nadmieniam się, że prenotacja jako środek ubezpieczenia według §. 339 ust. sądow. dla Galic. zachod. jest dopuszczalną. Paragraf ten opiewa:

Co do wyroków, od których nie zaapelowano wyrażnie, egzekucja na żądanie strony wygrywającej po upływie terminu do apelacji, niezwłocznie udzieloną być ma; co się tyczy tych, od których zgłoszono apelację, egzekucja aż do wyroku na drodze apelacji, wydać się mającego, wstrzymaną być winna; jednakże i w tym przypadku strona wygrywająca, jeżeli tego żąda, przez zajęcie, lub inne, położeniu rzeczy, odpowiednie środki zabezpieczoną być powinna.

Wzór podania o egzekucyjne ubezpieczenie.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie krajowy!

Stempel 36 cent.

A. Wyrokiem Wysokiego Sądu A. zasądzony został p. Hugo N. do zapłacenia mi sumy 800 złr. z p. n.

Ponieważ pozwany p. Hugo N. według załączonej rezolucji B. i. przeciw powyższemu wyrokowi zgłosił apelację, a ja co do przyznanej mi wierzytelności nie mam jeszcze żadnego ubezpieczenia, zatem upraszam:

Wysoki Sąd raczy prenotacją wyroku A., którym mi suma 800 złr. z p. n. przyznana została w celu ubezpieczenia teje w stanie biernym realności pod Nr. 440³/₄ we Lwowie położonej do pozwanego p. Hugo N. należącej dozwolić i teje uskutecznić zarządzić.

Lwów dnia 3. maja 1872.

Jerzy N.

(Zewnątrz)

Do Wysokiego c. k. Sądu krajowego we Lwowie.

Jerzy N. prywatyzujący we Lwowie przez pełnomocnika Dra Leopolda N. przeciw

p. Hugo N. właścicielowi domu pod Nr. 440³/₄ we Lwowie prosi o prenotację wyroku z d. 15. Lutego 1872 L. 3840 w stanie biernym realności Nr. 440³/₄ we Lwowie dla ubezpieczenia sumy 800 złr. z p. n.

Podwójnie z jednym treściopisem.

Załączniki A. i B. w oryginale i odpisie.

O areszcie prowizorycznym z przezorności.

Jeżeli przezorność tego wymaga, sąd może zarządzić tymczasowy areszt na osobę dłużnika, który dla zaciągniętych długów podejrzanym jest o ucieczkę. —

Wierzyciel chcący uzyskać taki areszt przeciw swojemu dłużnikowi, winien:

1. wierzytelność swoją dowieść dokumentem dowód zupełny stanowiącym, albo jeżeli mu na takim dokumencie zbywa, — zaofiarować kaucję taką, z którejby aresztować się mającemu wynagrodzić można osławienie i szkodę wyrządzić się mogącą;

2. oraz dowieść, że dłużnik z powodu zaciągniętych długów, których zapłacić nie jest w stanie, uciec zamierza. —

Wzór prośby o dozwolenie tymczasowego aresztu.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie krajowy

Stempel 36 cent.

- Według skryptu dłużnego przez p. Pawła N. na dniu A. 1. Lipca 1870 zeznanego A. winien mi tenże jako rękodajny dług 340 Złr. który mimo to, że termin płacenia już z dniem 1. Lipca 1871 upłynął, tenże dotychczas mi nie zapłacił, i zapłacić nie myśli, bo jak to wykazuje załączone świadectwo B. dłużnik wyprzedał wszystkie swoje ruchomości, (meble) i postarał się i paszport za granicę, a zamiar ucieczki tem bardziej prawdopodobnem się okazuje, o ile że p. Paweł N. nie tylko mnie ale i innym tutejszym obywatelom (kupcom) znaczne sumy winien, których zapłacić nie jest w stanie — co zaś do mej pretensyi niema żadnego funduszu, z któregoby mię zaspokoić mógł, tak tedy będąc w niebezpieczeństwie nieodebrania zapłaty mej udowodnionej wierzytelności upraszam: Świetny Sąd raczy co do mojej udowodnionej wierzytelności w kwocie 340 Złr. z p. n. ze względu przezorności zarządzić tymczasowe przyaresztowanie p. Pawła N. i takowe niezwłocznie uskutecznić.

Lubaczów dnia 10. Marca 1872.

Piotr N.

(Zewnątrz)

C. K. Sąd powiatowy w Lubaczowie.

Piotr N. handlarz drzewem w Lubaczowie l. 40. przeciw

Pawłowi N. prywatyzującemu tamże l. 20.

o dozwolenie prowizorycznego aresztu w sprawie o zapłacenie sumy 340 Złr. z przyn.

Podwójnie. — 1. napis.

Załączniki A. B. w oryginale i odpisach. —

Założenie tymczasowego przyaresztowania uciekającego dłużnika może mieć te cele: aby wierzyciel z nim samym mógł proces prowadzić i stanowczo załatwić; powtórnie, aby gotowe pieniądze i kosztowności, jakiego dłużnik przy sobie miał w drodze egzekucyi sądowej mu odebrać —

Na mocy ugody sądowej lub prawomocnego wyroku wierzyciel może także przyaresztowania uciekającego dłużnika domagać się, ale dowieść musi, że nie jest w możności prowadzić egzekucyi, — gdy n. p. termin płacenia wyrokiem lub ugodą sądową ustanowiony jeszcze nie nadszedł.

Uzyskany przewizoryczny areszt w tym samym terminie i w ten sam sposób usprawiedliwiony być ma, w jaki się usprawiedliwia zakaz sądowy.

Starający się o uzyskanie aresztu przeciw dłużnikowi, w razie jeżeli tenże do aresztu zaprowadzony zostanie, koszt utrzymania onegoż (alimentacya) ma opłacać. Należytość alimentacyjną wyznacza dotyczący Sąd i uwiadamia stronę o wysokości tejże. Jeżeli należytość alimentacyjna nie została uiszczoną, uwięzionego z aresztu się wypuszcza. Skoro tylko przyaresztowany za terpiecy należytość uiszczyć się mając, areszt zotaje zniesiony, a to nawet w tym razie, jeżeli zabezpieczenie tylko na wypadek ucieczki lub ukrywania się dłużnika, uskutecznione zostało.

Wzór podania ze strony przyaresztowanego w celu dania zabezpieczenia.

(Wewnątrz.)

Świętny c. k. Sądzie powiatowy!

Stempel 36 ent.

Rezolucyą Świętnego Sądu pod dnem 20. Marca 1872 do A. L. 890. wydaną A. został w skutek podania p. Piotra N. przeciw podpisanemu, o zapłacenie pretensyi w sumie 340. złr. z p. n. prowizoryczny areszt na osobę podpisanego dozwolony.

Na zabezpieczenie możliwej pretensyi p. Piotra N. złoży B. podpisany wedle załączonego pod B. podania komportacyjnego czteroprocentowy galicyjski list zastawny N. 1260. Ser. 430. na 1000. złr. opiewający, do depozytu sądowego, oraz upraszam powołując się na §. 371. post. sąd. dla Galicji, Świętny Sąd raczy zarządzić rezolucyą z dnia 20 Marca 1872 do L. 890, przeciw podpisanemu areszt zniesić.

Lubaczów dnia 30. Marca 1872.

Paweł N.

(Sąd powiatowy w Lubaczowie)

Paweł N. prywatyzujący w Lubaczowie.
przeciw

Piotrowi N. kupczemu drzewem w Lubaczowie
o zniesienie zarządzonego przeciw prosiącemu prowizorycznego aresztu w sprawie o zapłacenie sumy 340 złr. z p. n.

Podwójnie, — Załączenie A. B.

O egzekucyi.

Sądowa egzekucya przeprowadza się grabieżą, przyznaniem własności pretensyi dłużnika, sekwestracją, przymusowem zajęciem ruchomości, intabulacją, egzekucyjnem oszacowaniem, licytacją i. t. d.

O egzekucyjnej grabieży.

Jeżeli strona sporna, prawomocnie obowiązana została, zapłatę długu uiszczyć, lub zobowiązanie wypełnić, strona w sporze wygrywająca po upływie wyznaczonego wyrokiem terminu lądniowego bez skutku, od Sądu zastosowania środków przymusowych przeciw stronie przegrywającej żądać może.

Zastosowanie środków przymusowych, nazywamy prowadzeniem egzekucyi.

Wierzyciel egzekucyę prowadzący, nazywa się stroną egzekwującą czyli egzekwentem, strona przeciwna egzekwowaną czyli egzekutem.

Zezwolenie egzekucyi opiera się na dokumencie egzekucyjnym.

Tego rodzaju dokumenta są:

1. Wyrok prawomocny;
2. Sądowo zawarte ugody i
3. Prawomocne sądowe rezolucye, któremi stronie w sporze przegrywającej, wypełnienie zobowiązania nakazaniem zostało.

Egzekucyjne kroki przeciw dłużnikowi zasądzonemu są:

1. Zajęcie ruchomego majątku, z którym także przeniesienie i ścisłe opieczutowanie jest połączone.
2. Oszacowanie ruchomego i nieruchomego majątku.
3. Publiczna sprzedaż oszacowanego ruchomego lub nieruchomego majątku.
4. Przymusowe zabranie ruchomego majątku.
5. Przyznanie pretensyi na własność.
6. Egzekucyjna sekwestracja.
7. Egzekucyjna intabulacja.

Egzekucyę na majątek dłużnika prowadzoną, nazywamy rzeczową (realną) egzekucyą.

Realna egzekucya jest egzekucyą do majątku ruchomego, jeżeli na ruchome rzeczy, lub egzekucyą do majątku nieruchomego, jeżeli na nieruchomy majątek dłużnika się rozciąga.

Pod względem formy i treści podań egzekucyjnych zauważa się co następuje:

1. W każdym podaniu egzekucyjnym, egzekucyę prowadzący ma wymienić z jakich składowych części majątku dłużnika zaspokojenia żąda, ma zatem wymienić, czyli egzekucyę na ruchomy lub nieruchomy majątek dłużnika, lub na dłużnikowi należącą się pretensyę przeprowadzić zamyla.

2. Do podania egzekucyjnego dokument (wyrok, ugoda lub rezolucja) na którego podstawie egzekucja się prowadzi w oryginale ma być dołączony.
3. Podania egzekucyjne zwykle podwójnie, do Sądów wiedeńskich potrójnie podane być mają.
Jeżeli egzekucja przeciw kilku osobom jest wystósowaną, dla każdej z osobna po jednym egzemplarzu podanie wystósować należy.
Jeżeli o przedsięwziętej egzekucji inne osoby zawiadomione być mają n. p. osoba, w której domu zagrabione rzeczy pozostawione być mają, dla każdej z tychże napis dołączony być powinien.
4. Do podań o egzekucję, względem której protokół spisany być ma n. p. protokół grabieży, markę stemplową a to w sprawach do 50 złr. marka stemplowa na 12 cent. po nad tę kwotę na 36 centów dołączyć należy.
5. Egzekucyjne podania w sprawach do 50. złr. markę stemplową 12 ct. od arkusza, — powyżej 50 złr. markę stemplową 39. ct. od arkusza, napisy zaś w pierwszym wypadku markę stemplową 10. ct. w drugim wydadku 15 ct. opatrzone być mają.
6. W każdym podaniu egzekucyjnym zarazem i kosztu egzekucji w celu przyznania tychże spisane być mają.

Wzór podania o egzekucyjne zajęcie ruchomości.

(Wewnątrz)

Stempel 85 ct. Światny c. k. Sądzie powiatowy.

Prawomocnym wyrokiem przez Światny Sąd pod dniem 20. Stycznia 1872 do l. 680 wydanym, A. polecono stronie przeciwnej, by wyporządzić sumę 350. złr aw. z procentami 6. od 100, od dnia 1. Marca 1871. i kosztami sądowemi 8. złr. 40. ct. w 14. dniach mi zapłaciła

Gdy p. Jakób N. temu polecenia dotychczas zadość nieuczyni zmuszony jestem, egzekucję na ruchomy w pomieszkaniu tegoż znajdujący się majątek przeprowadzić

Upraszam zatem: Światny Sąd raczy na egzekucyjne zajęcie ruchomości, jako to: kosztowności, srebra, urządzenia, koni, powozów pościeli, bielizny, odzieży z wyjątkiem niezbędnej i t. p. na pokrycie sumy 400. złr, aż do wysokości tejże dozwolić, i przeprowadzenie tejże woźnemu sądowemu polecić.

Stempel a 36 ct. do celu spisania protokołu zajęcia dołącza się
./. pod./.

Koszta następnie się obliczają:

1. Ułożenie podania	1 złr. 20 ct.
2. Przepisanie tegoż podwójnie	— „ 30 „
3. Stemple	— „ 72 „
4. Stemple na spisanie protokołu	— „ 39 „
5. Papier	— „ 4 „

Razem 2 złr. 62 ct.

Janów 15. Marca 1872.

Filip N.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd powiatowy w Janowie)

Filip N. właściciel realności we Lwowie pod N. 85. m.
przeciw

Jakóbowi N. handlującemu drzewem w Janowie pod N. 20
w sprawie o zapłacenie sumy 350 złr. z p. n. prosi
o egzekucyjne zajęcie ruchomości strony przeciwnej.

Załącznik A. oryg.

Marka st. 36. ct.

Wzór podania o egzekucyjne zajęcie, przeniesienie i ściśle opieczutowanie ruchomości.

(Wewnątrz)

Światny c. k. Sądzie powiatowy!

Prawomocnym wyrokiem przez c. k. Sąd pod dniem 20 Czerwca 1872 do l. 680 wydanym pod A. polecono, aby zaskarżony wyporządzić sumę 350. złr. a. w. z procentami 6. od 100 od dnia 1. Marca 1871 bieżącemi, tudzież kosztami sądowemi, 8 złr. 40. ct w 14 dniach pod surowością egzekucji zapłacić.

Gdy p. Jakób N. powyższemu, wyrokiem objętem zleceniu zadość nieuczynił, przeciwnie ruchomości swe wysprzedaje, w obawie zatem, aby swój majątek zupełnie niewysprzedał, niezaspokoiwszy pretensyi podpiśanego, zmuszony jestem na zaspokojenie powyższym wyrokiem wywalczonej pretensyi przeciw dłużnikowi egzekucję na ruchomy majątek tegoż przeprowadzić, upraszam zatem:

Światny Sąd powiatowy raczy na egzekucyjne zajęcie majątku ruchomego przeciwnej strony jako to: kosztowności, srebra, koni, powozów, pościeli, zbytkowej bielizny, odzieży i t. p. na pokrycie sumy 400 złr. aż do wysokości tejże, a zarazem także ściśle opieczutowanie i przeniesienie tychże ruchomości, do pomieszkania tutejszego pomocnika przy sąkole p. Józefa N. dozwolić, i przeprowadzenie tychże kroków sądowych niezwłocznie polecić.

Potrzebną na spisanie protokołu zajęcia markę stemplową na 36 ct
./. dołącza się ./.

Koszta następnie się obliczają:

Ułożenie podania	1 złr. 20 ct.
Przepisanie tegoż podwójnie	— „ 30 „
Stempel do podania	— „ 22 „
Stempel do protokołu	— „ 36 „
Napis i stempel	— „ 20 „
Papier	— „ 3 „

Razem 2. „ 81 „

We Lwowie 30 Marca 1872

Filip N.

(Zewnątrz)

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd powiatowy w Janowie)

Filip N. właściciel realności w Janowie pod N. 85
przeciw

Jakóbowi N. handlującemu drzewem w Janowie pod N. 304
w sprawie o zapłacenie summy 350. zlr. z p. n.
prosi o egzekucyjną grabież, przeniesienie i ściśle
opieczątowanie ruchomości dłużnika własnych.

Podwójnie.

1 napis

Załączniki A w oryginale i stempel na 36 cnt.

Podanie o dozwole nie egzekucyi wniesione być ma do Sądu, w
którym proces został przeprowadzony. gdyż w tej mierze stanowi usta-
nowcza zasada, iż Sędzia orzekający, jest także Sędzią egzekwującym.

Jeżeli jednakże ten, przeciw któremu egzekucya jest prowadzoną
w okręgu innego powiatu, a nie w okręgu sądu orzekającego mieszka,
podanie egzekucyjne do tegoż Sądu orzekającego ma być wniesione,
z prośbą, aby Sąd w którego okręgu egzekut mieszka o przeprowadze-
nie egzekucyi został wezwany.

Gdyby np. egzekut Jakób N. nie w okręgu sądowym Janowskim
dajmy na to w okręgu Sądu pow. Kulikowskiego mieszkał, żądanie
w powyższym wzorze następnie by opiewało:

Świetny Sąd raczy egzekucyjne zajęcie i t. d. dozwolić, a oraz
o przeprowadzenie aktu egzekucyjnego Świetny Sąd powiatowy w Ku-
likowie zaważać:

Jeżeli o przeprowadzenie egzekucyi na podstawie wyroku Sądu
karnego się uprasza, natenczas egzekucję prowadzący, przydanie klauzuli,
że wyrok moc prawą osiągnął, ma wyjednać.

Podanie o egzekucję na podstawie wyroku Sądu karnego wyje-
dnąć się mającą, wniesione być ma do Instancyi, której osoba egze-
kuta podlega.

O egzekucyjnej intabulacji praw na majątku nieruchomym.

Zajęcie ruchomości nazywamy pierwszym, oszacowanie drugim
a licytację trzecim stopniem egzekucyi.

Tak jak egzekucyjne prawo zastawu na ruchomy majątek, za-
jęciem, tak też prawo zastawu na nieruchomy majątek, (realność dobra)
intabulacją się uzyskuje.

Bliższe szczegóły o intabulacji (wpisie do ksiąg gruntowych) tu-
dzież formie dokumentów i podań tabularnych, wysokości przyłączyć
się mających należytości wpisowych i t. p. zostały już przy omówie
nin rzeczy tabularnych, przytoczone.

Wzór podania o egzekucyjną intabulację w stanie biernym pewnej realności.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy.

Stempel 1 zlr. 50 ct.

Prawomocnym wyrokiem przez Świetny c. k. Sąd pod
A. dniem 2 Lutego 1872 do l. 954. wydanym, A. polecono p. Pa-
włowi N. aby wypożyczoną sumę 200. zlr. z procentami 6. od
100 od dnia 1. Stycznia 1871. i kosztami sądowymi 6 zlr. 30 ct.
powodowi zapłacił.

Ponieważ p. Paweł N. powyższemu nakazowi zadość nieuczynił
zmuszony jestem przeciw temuż egzekucję, na jego realność w Sanoku
pod N. 42. położoną, przeprowadzić.

B. Załączając odpis wyroku B. dla zbioru dokumentów, oraz nale-
żytość od intabulacji w kwocie 1 zlr. 37 1/2 ct. aw. i upraszam:

Świetny Sąd powiatowy raczy egzekucyjną intabulację prawa
zastawu wyrokiem A. wywalczonej pretensyi 200 zlr. aw. z procentami
6 od 100 od dnia 1. Stycznia 1871 tudzież kosztami sądowymi 6 zlr. 30
ct. i kosztami egzekucyi przyznać się mającemu w wysokości 20 zlr.
na rzecz podpisane go w stanie biernym realności pod N. 42. w Sanoku
p. Pawła N. własnej dozwolić, i uskutecznienie tejże urzędowi ksiąg
gruntowych polecić.

Koszta policzają się następnie:

Ułożenie podania	1 zlr.	20 ct.
Podwójne przepisanie	—	30 „
2 Stemple do tegoż	1 „	86 „
Odpis załączenia A.	—	10 „
Należytość od wpisu	1 „	37 1/2 cnt.
Napis ze stemplem	—	20 „
Papier	—	4 „

Razem 5 Zlr. 9 1/2 ct.

Sanok 1. Kwietnia 1872.

Piotr N.

(Zewnątrz.)

C. k. Sąd powiatowy w Sanoku!

Piotr N. lekarz w Sanoku pod N. 80.

przeciw

Pawłowi N. właścicielowi realności w Sanoku pod N. 42.
w sprawie o zapłacenie sumy 200 zlr. z p. n.

prosi o egzekucyjną intabulację prawa zastawu wy-
rokiem A wywalczonej pretensyi 200 zlr. aw. z p. n.
w stanie biernym realności pod N. 42. w Sanoku.

Podwójnie. — Załącznik A. w oryginale i odpisie.

Należytość od intabulacji 1 zlr 37 1/2 ctw.

Wzór podania o egzekucyjną intabulację prawa zastawu intabulowanej już poprzednio pretensyi.

(Wewnątrz)

Świętny c. k. sądzie powiatowy!

Stempel 1 złr. 50 ct.

Prawomocnym wyrokiem Świętnego Sądu pod dniem 2.

A. Lutego 1872 do l. 1040 A. wydanym, nakazano pozwanemu, by intabulowaną w stanie biernym realności pod N. 21 w Rudkach położonej, tegoż pozwanego własnej, za skryptu pod dniem 1. Stycznia 1870 pochodzącą pretensyę 200 złr. aw. z procentami 6 od 100. od dnia 1. Stycznia 1871 liczyć się mającemi, wraz z kosztami sądowemi 6 złr. 20 ct. w 14 dniach pod surowością egzekucyi podpisanemu zapłacił.

Ponieważ zapłata powyższej pretensyi po dziś dzień nienastąpiła uprasza podpisany załączając odpis wyroku pod B. dla zbioru dokumentów: Świętny Sąd raczy na zaspokojenie tejże wywalezonej sumy 200 złr. aw. z p. n. w celu uzyskania pierwszego stopnia egzekucyi, — egzekucyjne prawo zastawu sumy 200 złr. z procentami 6 od 100 od 1. Stycznia 1871 liczyć się mającemi, tudzież kosztami sądowemi 6 złr. 20 ct. i kosztami egzekucyi do wysokości 25 złr. aw. odnośnie do uskutecznionej na podstawie skryptu z 1. Stycznia 1872 w stanie biernym pomienionej realności pod N. 21 w Rudkach położonej, intabulacji tejże sumy, dozwoilić, i urzędowi ksiąg gruntowych uskutecznienie tejże intabulacji polecić.

Koszta następnie policzają się

Ułożenie podania	1. złr.	30 ct.
Odpisanie tegoż podwójnie.	—	30 „
Stemple	—	72 „
Odpis alegatu	—	10 „
Napis wraz z stemplem	—	20 „
Papier	—	4 „

Razem 2 złr 66 ct.

Rudki 14. Marca 1872

Piotr N.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd powiatowy w Rudkach)

Piotr N. rzeźnik w Rudkach
przeciw

Pawłowi N. właścicielowi realności pod N. 21. w Rudkach. prosi o egzekucyjną intabulację prawa zastawu sumy 200. złr aw. z pn, odnośnie do uskutecznionej intabulacji tejże sumy w stanie biernym realności pod N. 21. w Rudkach położonej.

Podwójnie 1 napis.

Załącznik A. w oryginale i odpisie.

Jeżeli się uprasza o egzekucyjną intabulację prawa zastawu intabulowanej już poprzednio pretensyi, odnośnie do pierwotnej pożyczki należytość od intabulacji niepotrzebuje być dołączoną, gdyż takowa od pierwotnej intabulacji lub prenotacji już uiszczoną została.

Obydwa egzemplarze podania o egzekucyjną intabulację marką stemplową 1 złr. 50 ct. w. a. opatrzone być mają.

Wzór podania o egzekucyjną intabulację prawa własności do realności.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie!

Stempel 1 złr. 50 cent.

Prawomocnym wyrokiem przez Wysoki Sąd pod dniem

A. 10 Marca 1872 do l. 2426 A. wydanym zostało podpisanemu prawo własności do realności pod Nr. 12¹/₄ we Lwowie położonej, na imię Franciszki N. intabulowanej, przyznane.

Ponieważ p. Franciszek N. przyznany podpisanemu na własność dom, temuż w posiadanie oddać niechce, lecz ciągle takowe wykonuje, pobierając czynsze od mieszkańców, i sam w nim mieszkając upraszam:

Wysoki Sąd raczy egzekucyjną intabulację prawa własności do realności pod N. 12¹/₄ we Lwowie na rzecz podpisanego dozwolić i uskutecznienie tejże c. k. tabuli miejskiej polecić, a zarazem wożnemu sądowemu nakazać, aby Franciszka N. z domu pod N. 12¹/₄ we Lwowie, usunął oraz wszystkim mieszkańcom tegoż domu podpisanego jako terazniejszego właściciela przedstawił. —

B. Odpis wyroku A. dla zbioru dokumentów załącza się pod B.

Koszta policzają się następnie:

(Jak w poprzedzającym podaniu)

we Lwowie 1. Kwietnia 1872.

Leon N.

(Zewnątrz)

C. k. Sąd krajowy we Lwowie.

Leon N. prywatyzujący we Lwowie, przez Adwokata Dr. N. N.

przeciw

Franciszce N. siedlarzowi we Lwowie pod N. 12¹/₄, o egzekucyjną intabulację praw własności do realności pod Nr. 12¹/₄ we Lwowie, i usunięcie przeciwnika z tegoż domu.

Potrójnie z 3. napisami dla mieszkańców domu.

Załącznik A. w oryginale i w niestemplowanym odpisie.

Wzór podania o egzekucyjną intabulację prawa rzeczowego na realności.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie krajowy!

Stempel 1 złr. 50 cnt.

Prawomocnym wyrokiem Wysokiego Sądu z dnia 8. Lutego A. 1872 l. 21124 A. orzeczono, iż podpisanemu jako właścicielowi realności pod Nr. 85²/₄ we Lwowie i każdorazem właścicielom tejże realności oraz jej czynszownikom, prawo czerpania wody ze studni do realności pod Nr. 86²/₄, położonej należącej, p. Frad-ciszka N. własnej, przysłuży.

B. Załączając pod B. odpis wyroku A dla zbioru dokumentów, upraszam:

Wysoki Sąd raczy na podstawie wyroku pod dniem 8. Lu-tego 1872 do l. 21124 wydanego, egzekucyjną intabulację prawa słu-żebnictwa czerpania wody ze studni do realności pod l. 86²/₄, położonej, należącej, w stanie biernym tejże realności, na rzecz realności pod Nr. 85²/₄, a raczej na rzecz każdorazem właścicieli tejże realności i jej mieszkańców, a oraz uwidocznienie tegoż służebnictwa w stanie czyn-nym realności pod Nr. 85²/₄, we Lwowie, pozwolić, i uskutecznienie tejże intabulacji c. k. Tabuli miejskiej polecić.

Koszta polizają się następnie:

(Jak w poprzedzającym podaniu.)

we Lwowie 18. Marca 1872.

Henryk N.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd krajowy krajowy we Lwowie!)

Henryk N. właściciel realności we Lwowie N. 85²/₄,
przez Adwokata Dr. Leona N.
przeciwi

Franciszkowi N. właścicielowi realności pod Nr. 86²/₄ we
Lwowie
o egzekucyjną intabulację prawa służebnictwa czerpania
wody w stanie biernym realności pod Nro. 86²/₄ we
Lwowie.

O egzekucyjnej Sekwestracji.

O egzekucyjną sekwestrację, którą od omówionej już powyżej pro-wizorycznej sekwestracji odróżnić należy, uprasza się jeżeli wierzyciel na dochody i pożytki, które należąca do dłużnika realność przynosi, egzekucję prowadzić zamysła. Prośba o pozwolenie sekwestracji, za-wierać ma prośbę o ustanowienie sekwestra, tudzież o zanotowanie uzyskanej sekwestracji.

Wzór podania o egzekucyjną sekwestrację realności.

(Wewnątrz)

Świętny c. k. Sądzie powiatowy!

Stempel 36 ct.

Prawomocnym wyrokiem Świętnego Sądu pod dniem 28. A. Stycznia 1872 do l. 560 A. wydanym, zasądzony został dłużnik p. Juliusz N. na zapłacenie intabulowanej na rzecz proszącego na realności pod N. 80 w Zborowie, dłużnika własnej, ze skryptu pod dniem 1. Stycznia 1871 pochodzącej pretensyi 160 złr a. w. z procentami 9 od 100 od 1. Lipca 1871. bieżącemi i kosztami sądowemi w zmniejszonej ilości 7 złr. 40 ct. przyznaniem, w prze-ciagu 14. dni. pod surowością egzekucyi. Zapłata powyższej pretensyi z p. n. dotychczas nie nastąpiła.

Gdy zaspokojenie tejże pretensyi, w najkrótszym czasie, prowadzeniem egzekucyjnej sekwestracji na dochody realności, dłużnika własnej, w Zborowie pod N. 80 położonej, osiągnięte być może, upraszam załączając odpis załączenia A. dla zbioru doku-mentów, pod B. oraz przedstawiając sekwestra w osobie p. Jer-zego N. dzierżawę realności pod N. 40. w Zborowie;

Świętny Sąd powiatowy raczy egzekucyjną sekwestrację docho-dów realności pod Nr. 80. w Zborowie położonej, p. Juliusza N. wła-snej, na zaspokojenie dłużnej pretensyi 160 złr. a. w. z p. n. pozwolić — w tym celu zanotowanie dozwolonej sekwestracji na zaspokojenie wy-rokiem wywulczonej pretensyi 160 złr. z procentami 6 od 100 od 1. Li-pca 1871. kosztami sądowemi w kwocie 7 złr 48. ct. przyznaniem, i kosztami egzekucyi do wysokości 40 złr. a. w. w stanie biernym realności pod Nr. 80 w Zborowie położonej, odośnie do uskutecznionej intabulacji tejże sumy 160 złr. urzędowi ksiąg gruntowych polecić, oraz p. Jerzego N. jako sekwestra wprowadzić.

Koszta polizają się następnie:

Ułożenie podania	.	.	.	.	.	1	złr.	20	ct.
Podwójny odpis tegoż	.	.	.	.	.	—	"	40	"
Stempel	.	.	.	.	.	1	"	86	"
Odpis załączenia	.	.	.	.	.	—	"	10	"
2 napisy ze stemplami	.	.	.	.	.	—	"	40	"
Papier	.	.	.	.	.	—	"	8	"
Razem						4	złr.	4	ct.

Zborów 1. Marca 1872.

Feliks N.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd powiatowy w Zborowie)

Juliusz N. rzeźnik w Zborowie pod N. 20
przeciwi

p. Juliuszowi N. właścicielowi realności pod Nr. 80 w sprawie o zapłacenie sumy 160 złr. a. w. z p. n. prosi u pozwolenie egzekucyjnej sekwestracji do-chodów realności pod N. 80 w Zborowie i o zano-towanie tejże sekwestracji.

Podwójnie, 2 napisy. Załącz. A. w oryginale i odpisie.

O egzekucyjnem przyznaniu na własność pretensyi dłużnika i o egzekucyi na płacę dłużnika.

Prowadzący egzekucję może żądać, aby Sąd w miejsce zapłaty należącą się dłużnikowi pretensyę egzekwującemu na własność przyznał, czyli własność pretensyi dłużnika na wierzyciela przeniósł.

Przysądzenie tego rodzaju, nazywamy przyznaniem własności.

Wzór podania o egzekucyjne przyznanie własności pretensyi, do dłużnika należącej.

(Wewnątrz)

Stempel 36 ct.

Wysoki c. k. Sądzie!

Wyrokiem Wysokiego Sądu pod dniem 2. Marca 1872. do A. 1. 6724 A. zasądzony został dłużnik p. Jakób N. na zapłatę w 14. dniach, pod surowością egzekucyi wywalczoną przeciw temuż pretensyi 2000 złr. a. w. z procentami 6 od 100 od 1. Marca 1871.

Obowiązkowi temuż, dłużnik p. Franciszek N. dotychczas zadość nieuczynił.

Pretensya podpisanego składa się obecnie z kapitału 2000 złr. a. w. z procentami 6 od 100. od dnia 1. Marca 1871 bieżącemi, kosztami sądowemi w ilości 15 złr. 40 ct. przyznanemi, oraz poniżej policzonemi kosztami egzekucyjnymi. o których przyznanie się uprasza. — Dowiedziawszy się, iż na rzecz dłużnika p. Franciszka N. w tutejszej kasie kolei Karola Ludwika suma 15000 złr. a. w. jest złożona, upraszam:

Wysoki Sąd raczy przyznanie na własność i wydanie w drodze egzekucyi na zaspokojenie pretensyi popisanego przeciw dłużnikowi Franciszkowi N. w sumie 2000 złr. jako kapitału, tudzież procentów 6. od 100 od dnia 1. Marca 1871. bieżących. przyznanych kosztów sądowych w ilości 15. złr. 40. ct., tudzież teraźniejszych kosztów egzekucyi przyznać się mających, — kwoty 15000 złr. na rzecz dłużnika Franciszka N. w tutejszej kasie kolei Karola Ludwika gotówką złożonej, dozwolić, i o tem wymienioną powyżej kasę zawiadomić.

Koszta policzają się następująco:

(Jak w poprzedzającym wzorze).

we Lwowie 1. Kwietnia 1872

Leon N.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd krajowy we Lwowie)

Leon N. właściciel realności we Lwowie przez Adwokata

Dr. Feliksa N.,
przeciw

Franciszkowi N. przedsiębiorcy budowlu we Lwowie
pod Nrm. 30¹/₂

o przyznanie na własność wewnątrz wymienionej kwoty 15000 złr. na rzecz Franciszka N. w kasie kolei Karola Ludwika złożonej na zaspokojenie sumy 2000 złr. z p. n.

Podwójnie 1. napis AN. A. oryg.

Jeżeli pretensya dłużnika na realność jest hipotekowaną, egzekucya w inny sposób się przeprowadza. W takim wypadku wszystkie te przepisy zachować należy, które przy egzekucyjnej intabulacyi omówione zostały.

Wzór podania o przyznanie na własność w drodze egzekucyi hipotekowanej pretensyi.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

Stempel 1 złr. 50 ct.

Wyrokiem Świetnego Sądu pod dniem 18 lutego 1872 do

A. 1. 460. wydanym A. został p. Samuel N. zasądzony, na wypadek gdyby podpisany w powyżej przytoczonym wyroku przekazaną przysięgę złożył, wypożyczoną kwotę 200 złr. a. w. z procentami 5 od 100. od 1. Stycznia 1871 bieżącemi, kosztami sądowemi w ilości 8 złr. 36 ct. przyznanemi, w 14 dniach pod surowością egzekucyi zapłacić.

B. Wedle załączonej pod B. rezolucyi z 10. Kwietnia 1872 złożył podpisaną powyżej wspomnianą przysięgę.

Gdy na rzecz p. Samuela N. na realności pod N. 140. w Żółkwi, p. Piotra N. własnej, ze skryptu pod dniem 1. Lipca 1869 zeznanego, wypożyczona kwota 170 złr. a. w. jest zahipotekowaną, upraszam załączając pod C. D. odpisy wyroku A. i

C. D. rezolucyi B. dla zbioru dokumentów, oraz należytości od wpisu 1 złr 12¹/₂ ct.

Świetny c. k. Sąd raczy w drodze egzekucyi wyroku A., zahipotekowaną na rzecz dłużnika p. Samuela N. w stanie biernym realności pod N. 140 w Żółkwi położonej, ze skryptu pod dniem 1. Lipca 1869 zeznanego pochodzącą sumę 170 złr. na częściowe zaspokojenie wyrokiem wywalczoną pretensyi 200 złr. a. w. z procentami 5 od 100 od 1 Stycznia 1871 bieżącemi, tudzież kosztów sądowych 8 złr. 36 ct. na własność podpisanego przyznać i intabulację w drodze egzekucyi, na bytej na własność sumy 170 złr. na rzecz podpisanego rozporządzić. i o tem obydwie strony, tudzież właściciela domu p. Piotra N. zawiadomić.

Koszta policzają się następująco:

(Jak w poprzedzającym wzorze)

Żółkiew dnia 20. Kwietnia 1872.

Jan N.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd powiatowy w Żółtkwi)

Jan N. właściciel domu w Żółtkwi

przeciw

Samuelowi N. szynkarzowi w Żółtkwi, za uwiadomieniem
p. Piotra N. właściciela realności w Żółtkwi.w sprawie o zapłacenie sumy 200 złr. a. w. z p. n.
prosi w drodze egzekucji wyroku A. o przyznanie
na własność wewnątrz wymienionej sumy 170 złr.Podwójnie z 2 napisami Załącz. A i B w oryginale i odpisie
dla zbioru dokumentów.

Należność od wpisu 1 złr. 12 1/2 ct.

Wzór podania o przyznanie na własność w drodze egzeku-
cji hipotekowanej pretensji.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie krajowy.

(Stempel 1 złr. 50 ct.)

W stanie biernym realności pod N. 20³/₄ w Lwowie położonej,
intabulowaną jest ze skryptu pod dniem 1. Października 1869. przez
Pawła właściciela tejże realności zeznanego, pochodząca suma wypoży-
czona 6000 złr. aw. z p. n. na rzecz dłużnika p. Teodora N.A. Wedle ugody sądowej jak A. zawartej, obowiązwał się dłużnik p.
Teodor N. podpisanemu wierzycielowi, w dniu 1. Stycznia 1872
kapitał wypożyczony 5000. złr. a. w. z procentami 6 od 100 od
1. Października 1871 bieżącymi i kosztami sądowymi 42 złr. 80 ct.
zapłacić.B. Ponieważ dłużnik obowiązkowi powyższemu zadość nie-
uczynił, upraszam załączając pod B. odpis ugody dla zbioru do-
kumentów B.Wysoki Sąd raczy w drodze egzekucji ugody sądowej A. przy-
znanie na własność częściowej kwoty owej zainstabulowanej na real-
ności pod Nr. 20³/₄ na rzecz Teodora N. hipotekowanej pretensji
6000 złr. a. w. jakaby na zaspokojenie i zupełne uiszczenie pretensji
podpisanego w sumie 5000 złr. z procentami 6 od 100 od 1. Październi-
ka 1871, przyznanych kosztów sądowych 42 złr. 80 ct. i poniżej poli-
czonych kosztów egzekucji, potrzebną się okazała, dozwolić i przeprowa-
dzenie intabulacji praw własności do powyższej sumy 6000 złr. do
wysokości pretensji podpisanego wierzyciela, urzędowi ksiąg grunto-
wych polecić.

we Lwowie 1. Maja 1872

Edward N.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd krajowy we Lwowie)

Edward N. bdnowniczy przez Adwokata Dra. Michała N.
przeciwTeodorowi N. bdnownicemu miejskiemu we Lwowie
o egzekucyjne przyznanie na własność, intabulowa-nej na rzecz dłużnika na realności pod N. 20³/₄ we
Lwowie hipotekowanej pretensji 6000 złr. do wy-
sokości 5000 złr. z p. n.

Podwójnie z 2 napisami.

Załącznik A. w oryg. i pojedynczym odpisie.

Wzór podania o egzekucyjne przyznanie własności i wyda-
nie połowy pensji dłużnika.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

Stempel 36 cnt.

A. Wedle załączonej pod A. ugody sądowej z dnia 2. marca
1870 L. 640 obowiązany był dłużnik Karol N. pensjonowany
poborca podatków, mieszkający w Rawie zaskarżoną pretensję
400 złr. z procentami 6 od 100 od dnia 1. Stycznia 1871 powo-
dowi w 14. dniach zapłacić.Zobowiązaniu temu dłużnik dotychczas zadość nie uczynił, gdy
jednak tenże w c. k. urzędzie podatkowym w Rawie, roczną pensję
600 złr. pobiera, uprasza podpisany:Świetny Sąd powiatowy raczy egzekucyjne przyznanie na wła-
sność i wydanie połowy pensji dłużnika przez tegoż z tutejszego urzędu
podatkowego w kwocie 600 złr. pobieranej rocznie po 300 złr. aż do
zupełnego uiszczenia wywalczonej pretensji 400 złr. z procentami 6 od
100 od 1. Stycznia 1871 bieżącymi i kosztami egzekucji, o których
przyznanie się uprasza, dozwolić, i przeprowadzenie tejże egzekucji,
c. k. urzędowi podatkowemu polecić.

Koszta likwidują się następnie:

(jak powyżej.)

Rawa dnia 10. Maja 1872.

Jakób N.

(Zewnątrz)

C. k. Sąd powiatowy w Rawie.

Jakób N. kupiec w Rawie

przeciw

Karolowi N. pensjon. poborcy podatkowemu w Rawie

w sprawie o zapłacenie 400 złr. z p. n. prosi o
egzekucyjne przyznanie i wydanie połowy pensji
dłużnika.

Podwójnie z dwoma napisami.

Załącznik A w oryg.

Egzekucji nie podpadają: płace urzędników państwowych, kra-
jowych, gmin miejskich, prowizye, dary łaski, kwaterowe, dodatki oso-
biste, dodatki z powodu drożyzny i adjuta. U osób wojskowych żołd-
należitości patentalne inwalidów, dary łaski, dodatki do medalów, do-
datki na uzbrojenie w czasie wojny, zapłaty odprawne wdów lub wy-
stępujących ze służby urzędników, niepodlegają egzekucji.

Dodatki na utrzymanie, udzielane pełnoletnim sierotom po urzędnikach, aż do ich zaopatrzenia, podpadają do połowy egzekucyi, i to tylko natenczas, jeżeli przynajmniej 105 złr. rocznie wynoszą.

Pensye urzędników państwowych, przeniesionych w stan spoczynku, tudzież pensye i płace z łaski wdów po tychże, podpadają egzekucyi do połowy. Jeżeli jednakże te płace 105 złr. rocznie nie osiągają, wolne są od egzekucyi.

Płace i pensye osób wojskowych, jeżeli roczną kwotę 420 złr. przenoszą, mogą w jednej trzeciej części, w przeciwnym razie tylko w jednej czwartej części egzekucyą być obłożone.

Procenta od kaucyi wojskowej, podpadają egzekucyi w jednej trzeciej części, jeżeli co najmniej 630 złr. rocznie wynoszą, jeżeli zaś mniej wynoszą, tylko w jednej czwartej części. Kapitał kaucyi podpada wprawdzie egzekucyi, przeprowadzenie jednakże tejże egzekucyi może być dopiero po rozwiązaniu węgła kaucyjnego uskutecznione.

Jeżeli na pensye lub płace ogółem, z publicznych kas pobierane, egzekucya się prowadzi, egzekwujący, jako w poprzedzającym przykładzie wykazano, prosić ma o egzekucyjne przyznanie własności tychże plac, a do egzekucyjnego podania, napis w celu uwiadomienia kasy o prowadzeniu egzekucyi dołączyć należy.

O egzekucyjnem odebraniu rzeczy ruchomych od dłużnika.

Jeżeli dłużnik pod zagrożeniem egzekucyjnych następstw zobowiązany został, wierzycielowi pewną rzecz ruchomą wydać, natenczas wierzyciel na wypadek, gdyby dłużnik zobowiązania nie dopełnił, upraszać ma Sądu o zesłanie delegowanego urzędnika, który w drodze przymusowej, dotyczący przedmiot dłużnikowi odbierze, i wierzycielowi egzekucyę prowadzącemu odda.

Wzór podania o odebranie pewnej ruchomej rzeczy w drodze egzekucyi,

(Wewnątrz)

Świętny c. k. Sądzie powiatowy!

Prawomocnym wyrokiem Świętnego Sądu pod dniem 10. Stycznia 1872 do l. 430 wydanym, zostało podpisanemu prawo własności zegarka kieszonkowego, w przechowaniu p. Franciszka N. w Stanisławowie znajdującego się, literami J. G. oznaczonego, przysądzone, i stronie przeciwnej polecono, aby pomieniony zegarek podpisanemu zwrócił.

Gdy jednakże strona przeciwna temu poleceniu dotychczas zażość nie uczyniła, Świętny Sąd raczy zezwolić i rozporządzić, aby powyżej wymieniony złoty kieszonkowy zegarek, od strony przeciwnej przez woźnego sądowego odebrany i podpisanemu wydany został.

Marka stemplowa 36 cnt. na spisanie protokołu dołącza
%. się pod %.

Stanisławów 2. Lutego 1872.

Paweł N.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd powiatowy w Stanisławowie)

Paweł N. prywatyzujący w Stanisławowie przez adwokata D. Hugona N.

przeciw

Franciszce N., piekarszowi w Stanisławowie

o odebranie od tegoż ostatniego w drodze egzekucyi wewnątrz wymienionego zegarka złotego.

Podwójnie 1 napis.

Załącz. A. oryg. Marka stemp. 36 ct.

Wzór podania egzekucyjnego o zwrócenie rzeczy ruchomej tylko pod względem gatunku oznaczonej.

(Wewnątrz)

Świętny c. k. Sądzie powiatowy!

Wyrokiem Sądu z dnia 20. Lutego 1872 do l. 630 wydanym, nakazano pozwanemu p. Dawidowi N., miodosytuikowi w Kulikowie, aby podpisanemu w 14 dniach 100 butelek jednomiarowych miodu z r. 1871 dostarczył.

Gdy powyżej powołany wyrok stał się prawomocnym, pozwany zaś włożony nań wyrokowi obowiązku dotychczas niedopełnił, a podpisany dowiedział się, iż przeciwnik kilka beczek miodu z r. 1871 w piwnicy swego domu pod Nr. 20 w Kulikowie ma przechowane, upraszam:

Świętny Sąd powiatowy raczy na odebranie 100 butelek jednomiarowych miodu z r. 1871 od Dawida N. miodosytuika w Kulikowie i oddanie podpisanemu powodowi w drodze egzekucyi zezwolić, oraz przeprowadzenie dozwolonej egzekucyi, osobie z urzędu wysłanej polecić.

Marka stemplowa na 36 ct. w celu spisania protokołu dołącza
%. się pod %.

Koszta obliczają się:

(Jak w jednym z poprzedzających wzorów.)

Kulików 20. Kwietnia 1872.

Jerzy N.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd powiatowy w Kulikowie.)

Jerzy N. szynkarz we Lwowie pod N. 40^a/..

przeciw

Dawidowi N. miodosytuikowi w Kulikowie o odebranie od pozwanego i oddanie powodowi 100 butelek jednomiarowych miodu z r. 1871.

Podwójnie 1. napis.

Załączenie A. w oryg.

Stempel 36 cnt.

Jeżeli prowadzenie egzekucyi zostanie udaremnione z powodu, iż przedmiot egzekucyi podpadający, (w powyższym przykładzie miód)

u egzekwowanego się nie znajduje, może egzekwujący o zwrócenia wartości przedmiotu, lub o wynagrodzenie wyrządzonej szkody przez usunięcie rzeczy, przedmiotem egzekucyi będącej dłużnika zaskarżyć.

W jaki sposób prowadzi się egzekucya o wymuszenie skutecznego lub dostarczenia roboty.

Jeżeli pozwany, pod surowością następstw egzekucyi, został zobowiązany, pewną czynność lub wykonanie roboty uskutecznić, a pomimo tego zobowiązania nie wypełnia, uskutecznienie roboty innemu polecić, o zwrócenie zaś szkody zobowiązanego zapozwać może.

Jeżeli zaś czynność jest tego rodzaju, że li tylko przez zobowiązanego a nie przez trzecią osobę wykonaną być może, wierzycielowi do woli jest pozostawione, zobowiązanego o wartość czynności, lub poniesioną szkodę zapozwać lub też Sądu o nałożenie kary pieniężnej na zwlekającego w braki majątku zaś, o ukrócenie osobistej wolności dłużnika upraszać.

Wzór podania egzekucyjnego o wymuszenie przysądzonej czynności.

(Wewnątrz.)

Stempel 36 cnt.

Wedle osnowy, orzeczeniem Sądu z dnia 10. Kwietnia 1872 r

A. 1. 8920, potwierdzonego wyroku przez Świątynny Sąd pod dniem 10. Stycznia 1872 do l. 236 wydanego A. nakazano pozwanemu p. Michałowi N. pod surowością egzekucyi, aby w przeciągu dwóch miesięcy drogę należyte uszutrowaną 7 stóp szerokości wzdłuż pola w gminie katastralnej Borynia położonego, Nrm. parcelanym 125 oznaczonego, prowadzącą, począwszy od domu pod Nr. 240 aż do szopy po za temże polem będącej, wybudował i ciągle w dobrym stanie utrzymywał.

Ponieważ pozwany zobowiązaniu temu dotychczas zadość nie uczynił, upraszam; Świątynny Sąd powiatowy raczy pozwanemu p. Michałowi N. wybudowanie powyżej wymienionej drogi, nakładając zarazem na tegoż pozwanego zagrożoną wyrokiem karę pieniężną 300 złr. a. w. nakazać:

Koszta obliczają się:

(Jak w poprzedzających wzorach.)

Borynia 2. Maja 1872.

Marcin N.

(C. k. Sąd powiatowy w Boryni.)

Marcin N. włościanin w Boryni pod N. 240

przeciw

Michałowi N. właścicielowi realności w Boryni pod N. 226

o wymuszenia na osobie pozwanego wybudowania drogi wewnątrz wymienionej.

Podwójnie. Załącz. A. oryg.

Wzór podania o egzekucję na odsetki od intabulowanej na nieruchomości majątku pretensyi.

(Wewnątrz.)

Świątynny c. k. Sądzie obwodowy!

Na podstawie intercyzy przedślubnej dnia 10. Maja 1870

- A. zawartej A. zabezpieczoną jest w stanie biernym realności pod Nr. 20 w Tarnopolu położonej, p. Józefa N. własnej suma posagowa 10.000 złr. aw. po zgonie p. Józefa N. płatna; na rzecz p. Emilji N., od której to sumy procenta 5/100 w ćwierćrocznych z góry opłacać się mających ratach p. Emilja N. pobiera.
- B. Ponieważ pozwana wedle ugody sądowej z dnia 2. Marca 1872 B. B. obowiązana była podpisanemu sumę 4000 złr. aw. z procentami 6 od 100 od 1. Lipca 1871 bieżącemi zapłacić, obowiązki temuż jednakże zadość nie uczyniła, uprasza podpisany, załączając pod B. pojedynczy odpis ugody dla zbioru dokumentów, Świątynny Sąd raczy egzekucyjne przyznanie własności odsetek 5 od 100 od sumy posagowej 10.000 złr. aw. z intercyzy przedślubnej z dnia 10. Maja 1870 na rzecz p. Emilji N. na realności pod N. 20 w Tarnopolu intabulowanej, w miarę należytości podpisanego w sumie 4000 złr. aw. z p. n. zezwolić, a oraz uskutecznienie intabulacji wymienionej powyżej własności urzędowi ksiąg gruntowych polecić.

Koszta policzają się następnie:

(Jak w poprzedzających wzorach.)

Tarnopol dnia 10 Kwietnia 1872.

Adolf N.

(Zewnątrz.)

(C. k. Sąd obwodowy w Tarnopolu.)

Adolf N. prywatyzujący w Tarnopolu przez adwokata D. Pawła N.

przeciw

p. Emilji N. żonie właściciela realności pod N. 20 w Tarnopolu

w sprawie o zapłacenie sumy 4000 złr. z pn. prośb o egzekucyjne przyznanie na własność odsetek od sumy 10.000 złr. na rzecz p. Emilji N. na realności pod N. 20 w Tarnopolu intabulowanej, oraz o po-

lecenie uskutecznienia tejże intabulacji ugody z 2. Marca 1870 l. 2420.

Podwójnie z 1 napisem.

Załącz. A. i B. w oryg. i odpisie.

O egzekucyjnym oszacowaniu.

Po wyjednanii zajęcia majątku ruchomego lub intabulacji prawa zastawu w drodze egzekucyi, celem zaspokojenia wywalczonej sumy w stanie biernym realności, dłużnika, własnej, osiągnął wierzyciel pierwszy stopień egzekucyi.

Jeżeli pomimo tego zapłata nie nastąpiła, wierzyciel o przedsięwzięcie drugiego stopnia egzekucyi t. j. o egzekucyjną oszacowanie majątku dłużnika, po uskutecznionem prowadzeniu pierwszego stopnia egzekucyi, upraszać może.

Wzór podania o egzekucyjne oszacowanie realności.

(Wewnątrz)

Stempel 36 ct.

Wysoki c. k. Sądziel

Na podstawie wyroku przez Wysoki Sąd pod dniem 10. Lutego 1872 do l. 2488 wydanego A. została uchwałą z dnia 20. Marca 1872 do l. 5780 wydaną, egzekucyjna intabulacja tegoż wyroku w stanie biernym realności pod Nr. 20³/₄ we Lwowie, na rzecz podpisanego. odnośnie do intabulowanej sumy 2000 zlr. aw., dozwoloną i uskuteczniłą.

Ponieważ powyższa należytość dotychczas zaspokojoną nie została, uprasza podpisany: Wysoki Sąd raczy egzekucyjne oszacowanie realności pod N. 20³/₄ położonej, dłużnika p. Michała N. własnej dozwolić i przeprowadzenie tegoż rozporządzić.

Marka stemplowa a 36 ct. aw. celem spisania protokołu oszacowania załącza się pod ./.

Koszta obliczają się następnie:

(Jak w poprzedzających wzorach.)

Feliks N.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd krajowy we Lwowie.)

Feliks N. ślusarz we Lwowie pod N. 401³/₄, przez Adwokata Dr. Pawła N.

przeciw

p. Michałowi N. właścicielowi domu pod Nr. 20³/₄ we Lwowie

w sprawie o zapłacenie sumy 2000 zlr. z p. n.

prosi o egzekucyjne oszacowanie realności pod Nr. 20³/₄ we Lwowie.

Podwójnie. Załącz. A. B. w oryg.

Marka stemp. 36 cnt.

Podania o egzekucyjne oszacowanie lub licytację nieruchomości majątku, do tego Sądu wniesione być mają, któremu przedmiot egzekucyi poddający podlega, chociażby proces w innym Sądzie był przeprowadzony.

Do podania o dozwoleń wyższego stopnia egzekucyi, owa uchwała sądowa ma być dołączoną, z której o przeprowadzeniu niższego stopnia egzekucyi przekonać się można.

W sumarycznem postępowaniu, w procesie o nakaz zapłaty, w postępowaniu w sprawach prowizoryalnych i w postępowaniu w sprawach rumacyjnych, na ostatek w procesach wekslowych można o zajęcie wraz z oszacowaniem ruchomego majątku dłużnika upraszać.

O przeprowadzeniu każdego stopnia egzekucyi zawiadamia się strony rezolucją sądową.

O egzekucyjnej licytacji.

Po przeprowadzeniu bezskutecznem drugiego stopnia egzekucyi może egzekwujący o trzeci stopień t. j. o egzekucyjną licytację czyli o sprzedaż publiczną więcej ofiarującemu owego majątku dłużnika upraszać, którego poprzednio w drodze egzekucyi został oszacowany.

Pierwszy egzemplarz podania o licytację marką stemplową na 1 zlr. ma być opatrzony, drugi arkusz tego podania ostemplowuje się według wysokości przedmiotu sporu a to: do 50 zlr. 12 cnt. powyżej 50 zlr. 36 cnt.

Wzór podania o egzekucyjną licytację ruchomego majątku dłużnika.

(Zewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

Na podstawie wyroku przez Świetny Sąd pod dniem 4. Października 1871 do l. 743 wydanego A. została celem zaspokojenia powyższym wyrokiem wywalczonej przez podpisanego pretensyi 500 zlr. aw. z procentami i kosztami, egzekucya na ruchomy majątek dłużnika, uchwałą z dnia 10. Stycznia 1872 do l. 140 B. dozwoloną, i jak świadczy rezolucya z dnia 20. Lutego 1872 l. 1138 C. przeprowadzoną.

Następnie zostało wedle rezolucyi z 25. Marca 1872 do l. 1570 wydaney D. egzekucyjne oszacowanie zajętych ruchomości dłużnika dozwolone, i wedle załączonego pod E. uwiadomienia z dnia 28. Kwietnia 1872 L. 3019 uskutecznione.

Gdy jednakże dłużnik p. Adolf N. zapłatę powyżej powołanym wyrokiem wywalczonej pretensyi dotychczas nie uiscił, upraszam
 w drodze dalszej egzekucyi wyroku A. załączając zarazem markę stempłową a 36 ct. na spisanie protokołu licytacyjnego pod %;
 Świątyni Sąd raczy egzekucyjną licytację zajetego w drodze egzekucyi i oszacowanego majątku ruchomego dłużnika dozwolnić i w tym celu termina do przedsięwzięcia publicznej sprzedaży najwięcej ofiarującemu wyznaczyć, takowe termina ogłosić, i do przeprowadzenia tego aktu egzekucyi sądową osobą delegować.

Koszta obliczają się:

(Jak w poprzedzających podaniach.)

Brody 10. Maja 1872.

Wojciech N.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd powiatowy w Brodach.)

Wojciech N. kramarz w Brodach

przeciw

Adolfowi N. gospodnikowi w Brodach pod N. 48.

w sprawie o zapłacenie sumy 500 złr. aw. z pu.

prosi o egzekucyjną licytację ruchomego majątku dłużnika.

Podwójnie. Załącz. A do E. oryg.

Marka st. 36. ct.

Jeżeli nieruchomy majątek ma być w drodze licytacji sprzedany o przeprowadzeniu tejże egzekucyjnej sprzedaży, wszyscy wierzyciele tabularni, to jest te osoby, które pretensye w stanie biernym dotyczącej realności tabularnie zabezpieczone mają, uwiadomione być powinny.

Egzekucję prowadzący ma zatem do podania o licytację, wy ciąg czyli ekstrakt tabularny i tyle napisów dołączyć, aby każdy tabularny wierzyciel napis wraz z rezolucją, licytację ogłaszającą, do ręczną otrzymał. Również do podania o egzekucyjną sprzedaż realności, warunki licytacji to jest te postanowienia, pod którymi sprzedaż najwięcej ofiarującemu odbyć się ma, spisane dołączyć należy.

Wzór podania o egzekucyjną licytację realności.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie krajowy.

Stempel 1 złr. 50 ct.)

Na podstawie wyroku przez Wyseki Sąd pod dniem 10.

- A. Października 1870 do L. 28143 wydanego tu pod A. załączonego, została uchwałą z dnia 20. Listopada 1871 do L. 28844 egzekucyjna intabulacja tegoż wyroku w stanie biernym realności p. Michała N. pod N. 20¹/₂ we Lwowie, B. zaś uchwałą z 20 Stycznia 1872 L. 890 C. egzekucyjne oszacowanie powyżej wymienionej

D. realności dozwolone i jak świadczy załączony pod D. protokół z 15. Lutego 1872 przedsięwzięte. Podług tegoż aktu oszacowania wynosi wartość realności 78.000 złr. aw.

Ponieważ dłużnik na rachunek wywalczonej w tymże wyroku oznaczonej pretensyi w dniu 1. Lipca 1871 li tylko koszt sądowe, tudzież zaległe do 1. Lipca 1871 procenta, na rachunek kapitału zaś jedynie 500 złr. aw. uiscił, wynosi pretensya podpisanego 1500 złr. aw. w kapitale wraz z bieżącymi od 1. Lipca 1871 odsetkami 5 od 160 tudzież kosztami niniejszej egzekucyi.

Gdy dłużnik p. Michał N. obowiązki zapłacenia powyższej pretensyi z p. n. dotychczas zadość nie uczynił, uprasza
 E. podpisany, załączając pod E. warunki licytacji, pod F. zaś F. ekstrakt tabularny;

Wysoki Sąd raczy licytację realności p. Michała N. własnej pod Nr. 20¹/₂ we Lwowie położonej na 78.000 złr. aw. oszacowanej pod załączonemi pod E. warunkami licytacyjnymi na zaspokojenie resztującej pretensyi podpisanego w sumie 1500 złr. aw. z p. n. dozwolnić, termina do przedsięwzięcia licytacji ogłosić i o rozpisanej licytacji tabularnych wierzycieli zawiadomić.

Marka stempłowa a 36 ct. do protokołu licytacji potrzebna za-
 % łączy się pod % celem zawiadomienia wierzycieli zaś 12 napisów.

Koszta liczą się następnie:

(Jak w dawniejszych wzorach.)

We Lwowie 10. Maja 1872.

Henryk N.

(Zewnątrz.)

(C. k. Sąd krajowy we Lwowie.)

Henryk N. ślusarz we Lwowie przez Adwokata
 Dr. Feliksa N.

przeciw

p. Michałowi N. właścicielowi realności pod Nr. 20¹/₂ we Lwowie

w sprawie o zapłacenie resztującej sumy 1500 złr z większej 2000 złr.

prosi o rozpisanie licytacji realności pod Nr. 20¹/₂,

Podwójnie 12 napisów. Załącz. A. do F. oryg.

Stempel 36 cnt.

Wzór warunków licytacyjnych.

Warunki licytacyjne

Stempel 36 ct.

egzekucyjnej sprzedaży realności pod N. 20¹/₂ we Lwowie położonej, p. Michała N. własnej na sumę 78.000 złr. aw. oszacowanej w sprawie p. Henryka N. o zapłacenie sumy 1500 złr. aw. z p. n.

§. 1.

Jako cenę wywołania realności pod Nr. 20¹/₄ ustanowi się wartość szacunkowa tejże w sumie 78000 złr. aw., poniżej której ceny realność ta ani przy pierwszym ani przy drugim terminie licytacyjnym sprzedaną nie zostanie.

Gdyby przy obydwóch pierwszych terminach podana cena kupna nie została osiągnięta, realność przy trzecim terminie licytacyjnym poniżej ceny szacunkowej sprzedaną zostanie.

§. 2.

Każdy chcąc kupienia mający, z wyjątkiem egzekwowanego, w publicznej sprzedaży udział biorący, ma przed rozpoczęciem licytacji jako wadium 10 od 100 ceny szacunkowej sprzedaży podległej realności w papierach państwowych lub innych w obiegu będących publicznych papierach podług kursu w dniu licytacji będącym, obliczyć się mających, złożyć. Po osiągnięciu najwyższej ceny kupna zostaną złożone wadya, z wyjątkiem wadium najwięcej ofiarującego, dotyczącym licytantom natychmiast zwrócone.

§. 3.

Cenę kupna obowiązany jest najwięcej ofiarujący w czterech równych ratach, a to: pierwszą ratę w którą także zatrzymane wadium wliczone zostanie w 14 dniach; drugą ratę w przeciągu dwóch miesięcy, a trzecią ratę w przeciągu dalszych dwóch miesięcy a czwartą ratę również w przeciągu dalszych dwóch miesięcy, od dnia skutecznego doręczenia sądowego uwiadomienia o potwierdzeniu aktu licytacyjnego licząc, do depozytu sądowego złożyć.

Gdyby na wypadek relicytacji wyższa cena przy tejże osiągnięta została, przypada takowa na rzecz wierzycieli tabularnych a względnie masy egzekucyjnej. Niedotrzymujący warunków kupujący, który do relicytacji dał powód, odpowiada na wypadek, gdyby przy relicytacji niższa cena kupna osiągnięta została, za ten ubytek całym swoim majątkiem.

§. 4.

Pozostawia się nabywcy do woli, po uiszczeniu pierwszej raty ceny kupna, sądowego wprowadzenia w fizyczne posiadanie nabytej realności zażądać.

Od dnia oddania fizycznego posiadania ponosi nabywca wszystkie ciężary, również jak wszelkie niebezpieczeństwa i wydatki, jakby właściciel realności.

Z drugiej strony zaś wszelkie pożytki nabytej realności od dnia oddania fizycznego posiadania do niego należą. Od dnia tegoż nabywca od resztującej ceny kupna aż do zupełnego uiszczenia tejże, procent 6 od 100 opłacać jest obowiązany.

§. 5.

Dokumenta dotyczące się nabywcą realności i zezwolenie na intabulację za właściciela nabytej realności, mogą nabywcy wtenczas być wydane, jeżeli złożenie drugiej raty ceny kupna z procentami wykaże.

Dozwala się jednakże nabywcy ku zabezpieczeniu swego prawa kupna protokół licytacji nabytej realności, jednakże z wyrażeniem uwidocznieniem zastrzeżonego w §. 3. prawa relicytacji, intabulować.

§. 6.

Intabulowane w stanie biernym nabytej realności długi, zostaną z wyjątkiem prawa posiadania pomieszkania dla p. Adama N. zabezpieczonego, na cenę kupna przeniesione, a tem samem przedmiot licytacji wolny od wszelkich ciężarów, na nabywcę przechodzi.

Pozostawia się nabywcy do woli z intabulowanymi wierzycielami o pozostawienie swych pretensyi na nabytej realności, umawiać się, oraz takowe pretensye, o ile takowe w miarę ich prawa pierwszeństwa hipotecznego z ceny kupna zaspokojone być mogą, w resztujące raty ceny kupna doliczać.

Oświadczają się jednakże z góry, że pretensya egzekucyjną prowadzącą, nabywcy pozostawianą nie zostanie.

Również nabywcy na wypadek zaniedbania w wypłacie rat ceny kupna, umowa z wierzycielami hipotecznymi, o pozostawienie swych pretensyi, w toku będąca, za usprawiedliwienie służyć nie może.

§. 7.

Należność od intabulacji tudzież od przeniesienia własności, niemniej wszelkie inne z wprowadzeniem w fizyczne posiadanie położone i tym podobne wydatki, nabywca z własnego ma ponosić.

§. 8.

Przez podpisanie niniejszych warunków licytacyjnych, nabywca i a wykreślenia wyjednanej możliwie na podstawie 5 intabulacji prawa kupna na ten wypadek, gdyby z powodu jego niedbalstwa, relicytacja wedle §. 3. niniejszych warunków była przedsięwzięta, zażądać może.

§. 9.

W przeciągu 10 miesięcy od dnia nabycia, nabywca wykaz zapłaty ceny kupna tem pewniej ma przedłożyć, o ile w przeciwnym razie za każdy tydzień zwłoki pół procenta od ceny kupna na rzecz masy egzekucyjnej zapłacić by miał.

§. 10.

Nabywcy nie ręczy się i nie daje się zastępstwa za nabytą realność.

Wzór podania o egzekucyjną licytację wiejskiej realności,

(Zewnątrz.)

1 egzemplarz 1 złr. — 2 egzemp. 36 ctn.

Świątyni c. k. Sądzie powiatowy!

- A. Na podstawie wyroku przez Świątyni Sąd powiatowy pod dniem 1. Października 1871 do L. 730 wydanego A. zostało, na zaspokojenie należności podpisanego w sumie 140 złr. a. w. z procentami i kosztami, egzekucyjne prawo zastawu powyżej wymienionej pretensyi w stanie biernym realności pod Nr. 40 w Łące położonej, Marcina N. własnej, rezolucją z dnia 30 Października 1871 do L. 1240 jak B. dozwolone i uskutecznione.

- B. Uchwałą z dnia 30. Lutego 1871 do L. 1630 wydaną C. zostało następnie egzekucyjne oszacowanie powyżej wymienionej realności rustykalnej dozwolone, któren to akt egzekucyi, jak świadczy rezolucya z dnia 6. Grudnia 1871 do L. 2015 przeprowadzony został, mocą którego wartość realności tejże na 1430 złr. oszacowana została. Gdy pomimo tego p. Marcin N. zapłatę wywalczonej wyrokiem A. pretensji w sumie 140 złr. aw. z pn. nie uiszczył, zmuszony jest podpisać, w celu raspokojenia powyższej pretensji, załączając pod E. warunki licytacyjne, pod F. zaś ekstrakt tabularny realności pod N. 40 w Łące położonej

7. markę stemplową na 36 ctn. do protokołu licytacyjnego, upraszać; Świątyni Sąd raczy egzekucyjną licytację realności rustykalnej p. Marcina N. własnej, w drodze egzekucyi sądowej na sumę 1430 złr. oszacowanej, w Łące pod N. 40 położonej dozwolnić, termina do przedsięwzięcia licytacji wyznaczyć, takowe z tym dodatkiem ogłosić, iż każdy chęć kupienia mający 10% szacunkowej wartości jako wadium gotówką, lub też wartościowymi papierami, wedle kursu na giełdzie w dniu terminu będącego, policzyć się mającemi, ma złożyć. Dopiero przy trzecim terminie licytacyjnym realność ta niżej ceny szacunkowej sądownie oznaczonej, sprzedaną zostanie.

W celu zawiadomienia wierzycieli tabularnych przedkłada podpisany 4 napisy.

Koszta obliczają się :

(Jak wyżej.)

Łąka 28. Kwietnia 1872.

Samuel N.

(Zewnątrz)

(C. k. Sąd powiatowy w Łące.)

Samuel N. dzierżawca w Łące

przeciw

Marcinowi N. właścicielowi realności rustykalnej pod N. 40 w Łące

w sprawie o zapłacenie sumy 140 złr. aw. z p. n.

prosi o egzekucyjną licytację realności pod N. 40 w Łące położonej, Marcina N. własnej.

Podwójnie 4 napisy.

Załącznik A. do F. i Marka stempl. 36 ct.

Wzór warunków licytacyjnych do egzekucyjnej sprzedaży powyżej wymienionej realności.

Marka stemplowa 36,

Warunki licytacyjne:

egzekucyjnej sprzedaży realności rustykalnej pod Nr. 40 w Łące położonej p. Marcina N. własnej, w sprawie o zapłacenie sumy 140 złr. z p. n. Samuelowi N.

§. 1.

Realność rustykalna p. Marcina N. własna w Łące pod Nr. 40 położona, wraz z przynależnemi do tejże zabudowaniami mieszkalnemi i gospodarskiemi z wszystkiemi co w ziemie white, przymurowane, kołkiem lub gwoździem przymocowane jest, wedle wykazu ksiąg gruntowych i aktu szacunkowego, na sumę 1430 złr. oszacowana, zostanie w 3 terminach w drodze publicznej sprzedaży, a to przy pierwszych dwóch terminach powyżej ceny szacunkowej 1430 złr. aw. zaś przy trzecim terminie poniżej ceny szacunkowej sprzedaną.

§. 2.

Każdy chęć kupienia mający ma przed rozpoczęciem licytacji 10% ceny kupna t. j. kwotę 143 złr. jako wadium, gotówką lub też w obiegach będących papierach wartościowych, podług kursu giełdowego z dnia licytacji liczyć, do rąk komisji licytacyjnej złożyć. Wadium najwięcej ofiarującego zostanie ku zabezpieczeniu dotrzymywania warunków licytacyjnych w Sądzie pozostawione, reszcie zaś licytantom po ukończeniu licytacji natychmiast zwrócone.

§. 3.

Nabywca obowiązany będzie w 14 dniach po prawomocności uchwały, na protokół rozdzielenia ceny kupna, zapadłej, pretensye Samuela N. w kwocie 140 złr. z procentami i kosztami, o ile takowa, z uzyskanej ceny kupna zaspokojoną być może, zapłacić. Inne pozycje tabularne nabywca w miarę wydania uchwały likwidacyjnej do uiszczenia ma przyjmując.

§. 4.

Za sprzedaną realność Sąd nie ręczy, gdyż sprzedaż li na podstawie aktu szacunkowego i ekstraktu tabularnego się skutecznia.

§. 5.

Skoro akt licytacji zamknięty zostanie realność, rustykalna pod Nr. 40 w Łące położona, nabywcy w fizyczne posiadanie oddaną będzie, który od tego dnia wszelkie pożytki ze sprzedanej realności pociągać, lecz także i wszystkie ciężary i niebezpieczeństwa ma ponosić.

§. 9.

Na wypadek, gdyby nabywca powyżej postanowionych warunków nie dotrzymał, zostanie realność rustykalna pod Nr. 40 w Łące położona, na jego koszt i niebezpieczeństwo ponownie, i to w jednym tylko terminie, poniżej wartości szacunkowej sprzedaną. Gdyby przy tej sprzedaży niższa cena kupna osiągnięta została, ręczy nabywca niedbały, nie tylko złożeniem wadium, lecz także całym swoim majątkiem.

§. 7.

Należność stemplową na protokół licytacyjny i likwidacyjny, tudzież koszt przeniesienia własności, nabywca na każdy wypadek tam ma ponosić.

§. 8.

Dokument sądowy oddania własności, (dekret własności) sprzedanej rustykalnej realności pod N. 40 w Łące położonej, zostanie nabywcy, dopiero po dokonaniu udowodnienia wypełnienia licytacyjnych warunków wydany, i natenczas dopiero otrzyma złożone wadium.

Łąka dnia 28 kwietnia 1872.

Samuel N.

Zdarza się często wypadek, iż dopiero po wniesieniu podania o licytację, wierzyciele wpisy. na realności, w drodze licytacji sprzedać się mającej uzyskują, w takim wypadku egzekucję prowadzący o dodatkowe uwiadomienie nowo przybyłych tabularnych wierzycieli ma upraszać, również zdarza się także często wypadek, że egzekucję prowadzący, który zezwolenie licytacji przeciw dłużnikowi uzyskał, temuż jeszcze termin wypłaty chce dozwolnić, nie zrzekając się przytem uzyskanych praw egzekucyjnych. W takim wypadku egzekucję prowadzący ma o odłożenie przedsięwzięcia licytacji upraszać, t. j. ma żądać, ażeby Sąd uskutecznienie dozwolonego kroku licytacyjnego wstrzymał.

Wzór podania o wstrzymanie przedsięwzięcia dozwolonej już licytacji

(Wewnątrz.)

Wysoki c. k. Sądzie krajowy!

Marka stemp. 1 egz. 1 złr. 2 egz. 36 cnt.

Uchwałą przez Wysoki Sąd pod dniem 20. Kwietnia 1872 A. do l. 6840 wydaną A. została egzekucyjna licytacja realności

pod N. 20¹/₄ we Lwowie położonej dozwoloną, i w celu przedsięwzięcia tejże, terminu licytacyjne na 10. Czerwca, 10. Lipca i 10. Sierpnia 1872 wyznaczone.

Gdy jednakże dłużnik rychłą zapłatę mojej pretensji przyrzekł postanowiłem wykonanie licytacji, powyższą uchwałą dozwolonej wstrzymać, oraz upraszam:

Wysoki Sąd raczy niniejsze doniesienia do wiadomości przyjąć, i dozwoloną na dzień 10. Czerwca, 10. Lipca i 10. Sierpnia egzekucyjną licytację realności pod Nr. 20¹/₄ położonej, dłużnika własnej, aż do dalszej prośby wstrzymać, i rozpisany edykt licytacyjny odwołać.

we Lwowie 10. Maja 1872.

Michał N.

(Zewnątrz.)

(C. k. Sąd krajowy we Lwowie.)

Michał N. krawiec we Lwowie przez Adwokata

Dr. Pawła N.

przeciw

p. Henrykowi N. właścicielowi realności pod Nr. 20¹/₄ we Lwowie

w sprawie o zapłacenie 1500 złr. aw. z p. n. prowi o powstrzymanie wewnątrz wymienionej licytacji realności pod N. 20¹/₄ we Lwowie.

Podwójnie. Załącz. A. oryg.

Na wypadek, jeżeli dłużnik przyrzeczenia nie dotrzymał, może egzekucję prowadzący o ponowne przedsięwzięcie powstrzymanej egzekucyjnej licytacji upraszać.

Wzór podania o ponowne przedsięwzięcie powstrzymanej licytacji.

Wysoki c. k. Sądzie!

Stempel 1 egz. 1. złr., 2 egz. 36 ct.

W skutek podania podpisanego, załączeniami od A. do F. A-F. zaopatrzonego, została rezolucją Wysokiego Sądu pod dniem G. 20. Kwietnia 1872 L. 6840 G. wydaną, egzekucyjna licytacja realności pod N. 20¹/₄ położonej, p. Michała N. własnej dozwoloną.

Przeprowadzenie jednakże tego aktu licytacyjnego zostało H. wedle rezolucji pod dniem 15. Maja 1872 do L. 10480 H. wydanej powstrzymane, gdyż dłużnik natenczas rychłą zapłatę mojej pretensji obiecywał. Gdy jednakże dłużnik dotychczas zapłaty nie uiscił, upraszam:

Wysoki Sąd raczy do przedsięwzięcia, dozwolonej uchwałą Wysokiego Sądu z dnia 20. Kwietnia 1872 do L. 6840 egzekucyjnej licytacji realności pod Nr. 20¹/₄ we Lwowie położonej p. Michała N.

własnej, nowa terminu licytacyjne wyznaczyć, i o tem tabularnych wierzycieli uwiadomić.

Potrzebne dla uwiadomienia tabularnych wierzycieli 12 napisów załączam, również jak i stempel 36 ct. do spisania protokołu % licytacyjnego potrzebny pod %.

Koszta policzają się :

(jak wyżej)

we Lwowie 1. Października 1872.

Henryk N.

(Zewnątrz.)

(C. k. Sąd krajowy we Lwowie.)

Michał N.

krawiec we Lwowie

przeciw

p. Henrykowi N. właścicielowi realności pod N. 20¹/₄ we Lwowie

w sprawie o zapłacenie resztującej ilości 1500 złr. z p. n.

prosi o ponowne wyznaczenie 3 terminów licytacyjnych w celu przeprowadzenia wewnątrz wyrażonej licytacji realności pod N. 20¹/₄ we Lwowie.

Podwójnie 12 napisów.

Załączniki A. do F. tudzież G. i H.

Marka stemp. 36 cnt.

Wzór podania o dodatkowe uwiadomienie tabularnych wierzycieli o rozpisanych terminach licytacyjnych.

(Wewnątrz.)

Wysoki c. k. Sądzie krajowy!

Celem przedsięwzięcia dozwolonej uchwałą z dnia 20go Kwietnia 1872 do L. 6840 egzekucyjnej licytacji realności pod N. 20¹/₄, położonej p. Michała N. własnej, został pierwszy termin na dzień 10. Czerwca, drugi na dzień 10. Lipca i trzeci termin na dzień 10. Sierpnia 1872, każdym razem o godzinie 10 przed południem wyznaczony.

- A. Ku uwiadomieniu wierzycieli hipotecznych, po wniesieniu licytacyjnego podania A. na realności zabezpieczonych, upraszam
B. załączając pod B. ekstrakt tabularny.

Wysoki Sąd raczy nowo przybyłych wierzycieli o wyznaczonym terminie licytacyjnym, doręczeniem załączonych napisów uwiadomić.

Koszta obliczają się:

(jak powyżej.)

Lwów 15. Maja 1872.

Michał N.

Zewnątrz)

(C. k. Sąd krajowy we Lwowie)

Michał N. krawiec we Lwowie przez Adwokata Dr. Pawła N.

prosi o zawiadomienie tabularnych wierzycieli o wyznaczonych na dzień 10. Czerwca, 10. Lipca i 10. Sierpnia 1872 o 10 godzinie przed południem terminach licytacji realności pod Nr. 20¹/₄ we Lwowie

w sprawie o zapłacenie sumy resztującej 4500 złr. a. w. z p. n.

Pojedynczo 6 napisów.

Załączenie A. i B.

Wzór warunków licytacyjnych przy sprzedaży większych posiadłości.

Warunki licytacyjne.

publicznej sprzedaży dóbr Rożnów w cyrkule kołomyjskim położonych do masy konkursowej p. Bronisława N. należących.

Przedmiot.

Przedmiotem licytacji są dobra w cyrkule kołomyjskim położone, wraz z wcielonym do tychże dóbr pałacem w Budzistawin, w tym stanie jak się takowe na teraz znajdują, r wszelkimi prawami i przynależnościami, lecz także że wszystkimi ciężarami i obowiązkami, tak jak takowe p. Bronisław N. posiadał.

Od sprzedaży wyłączone są i przedmiotu tejże nie stanowią: żądania wynagrodzenia za zniesione obowiązki urbaryalne, dla masy konkursowej p. Bronisława N. zastrzeżone, również urządzenie pałacu, także bydło i sprzęty gospodarskie nie stanowią przedmiotu sprzedaży i zostaną natychmiast po uskutecznionej sprzedaży dóbr, publicznie sprzedane, z którego to powodu takowe wedle potrzeby przez miesiąc jeden w lokalnościach, gdzie się takowe znajdować będą przez natychmiast pozostawione być mają.

Sprzedająca masa konkursowa nie przyjmuje na siebie żadnego poręczenia ani za rozmiar dóbr ani za służebnictwa na tychże ciężące lub tymże przysługujące. Zastrzegają i zachowują się jednakże dla kupującego wszystkie prawa i zarzuty, które dotychczasowemu posiadaczowi tychże dóbr pod względem żądań służebnictwa przysługiwały.

Warunki.

§. 1.

Cenę wywołania stanowi wartość tychże dóbr sądownie oszacowaniem, wedle protokołu z dnia 20. Września 1871 w sumie 497.199 złr. 20 ct. obliczona.

§ 2..

Dobra powyższe nie zostaną ani przy pierwszym, ani przy drugim terminie, poniżej ceny wywołania sprzedane.

§. 3.

Każdy chęć kupienia mający, obowiązany jest przed rozpoczęciem licytacji wadium w sumie 50 tysięcy a. w. półtówką lub też w publicznych obligacjach podług kursu dnia do rąk komisji złożyć.

§. 4.

Wadium powyższe zostanie natychmiast po ukończeniu licytacji tym, którzy najwięcej ofiarującymi nie zostali zwrócone, wadium najwięcej ofiarującego zaś po ukończeniu licytacji, zarządcy majątku masy konkursowej p. Bronisława N. na strącenie z ceny kupna i ku zabezpieczeniu warunków kupna, oddane. Na wypadek złożenia wadium w publicznych obligacjach funduszowych obowiązany jest nabywca w 14 dniach po licytacji, złożone tymczasowo na pokrycie wadium obligacje, spłaceniem sumy 50000 złr. a. w. z procentami 5 od 100 od dnia nabycia, u zarządcy masy konkursowej wymienić.

Pozostawia się zarządcy masy konkursowej w porozumieniu z wydziałem wierzycieli, tabularnych, których intabulowane pretensje pod względem wypłacalności i pierwszeństwa żadnej nie podpadają wątpliwości, złożenia wadium, nie żądać.

§. 5.

Najwięcej ofiarujący obowiązany jest dalszą cenę kupna, gdyby zapłaty takowej wcześniej skutecznie nie chciał, do czego mu prawo przysłuży, w następujących ratach, uiścić:

- a) we dwa miesiące po dniu licytacji trzecią część ceny kupna wliczając w takową złożone wadium do rąk wykazanego, legity-

- macy Instancyi konkursowej opatrzonego zarządcy majątku konkursowego Bronisława N. lub do depozytu sądowego złożyć,
- b) w dalszych 4 miesiącach, a zatem w sześć miesięcy od dnia nabycia obowiązany jest najwięcej ofiarujący, drugą trzecią część ceny kupna w powyższy sposób zapłacić;
- c) ostatnią trzecią część ma nabywca w dalszych trzech miesiącach a zatem w 9 miesięcy po dniu nabycia do masy konkursowej, sposobem pod a) oznaczonym wypłacić.

§. 6.

Nabywca obowiązany jest od każdorazowej resztującej ceny kupna, procent po 5 od 100 od dnia nabycia licząc, na rzecz masy konkursowej opłacać, i takowe przy płaceniu każdej raty ceny kupna aż do dnia zapłaty obliczone, uiszczać.

§. 7.

Na zezwoleniem masy konkursowej może nabywca płynne wierzytelności tabularne, których wypłata z funduszu hipotecznego niewątpliwą jest, na rachunek ceny kupna sam uiszczać, jeżeli wierzyciele na to zezwolą, i p. Bronisława N. tudzież tegoż masę konkursową, od wszelkiej odpowiedzialności uwolnić.

§. 8.

Powyżej poszczególnione raty ceny kupna obowiązany jest nabywca punktualnie spłacać, w przeciwnym bowiem razie wadium z powodu niedotrzymania jednego z postawionych terminów, na rzecz funduszu hipotecznego masy konkursowej przypada, i też masa prawo mieć będzie sprzedane dobra, na koszt i niebezpieczeństwo odciągającego się nabywcy, ponownie w jednym terminie licytacyjnym poniżej ceny szacunkowej zlicytować, i wynagrodzenie ubytku z poprzedzającej ceny kupna, od odciągającego się nabywcy żądać, podczas gdy możliwa, większa cena kupna na rzecz masy konkursowej przypada.

§. 9.

Oddanie fizycznego posiadania nabytych dóbr nastąpi natychmiast po przeprowadzeniu licytacji, kupicielowi samemu, lub też przez niego do tego aktu postanowionemu pełnomocnikowi.

Od dnia licytacji opłaca nabywca wszelkie podatki i daniny, państwowe i gminne dodatki, które od tego dnia do zapłaty przypadają, również ponosić ma wszystkie wydatki i place z administracyi nabytych dóbr połączone. Od dnia powyżej wymienionego dotyczą nabywcę samego także wszelkie wydatki.

§. 10.

Od dnia licytacji przynależą do kupiciela wszelkie pożytki i dochody, które w tym dniu do zapłaty przypadają. Zamknięcie ra-

chunków dochodowych, ma się odbyć w dniu ukończenia licytacji oraz postanawia się pod względem dodatnich żądań, iż nabywca obowiązany jest, takowe po strąceniu 20 od 100 na koszt odbioru, na siebie przyjmując, i masie konkursowej wraz z ostatnią ratą ceny kupna wypłacić.

Co się tyczy tegorocznej produkcji, istniejącego w tychże dobrach wyrobu potażu, pozostawia się masie konkursowej zupełne wyrabianie tegoż, na podstawie zawartej z wyrabiającemi potaż majstrami umowy, w dotychczas używanych lokalnościach na rzecz masy konkursowej, przy którym to interesie, urzędnicy w tychże dobrach będący, do nadzoru, przysparzania i wysyłki użyci być mają.

Ujemne żądania aż po dzień licytacji zaspakaja masa konkursowa.

§. 11.

Wszelkie zapasy w ziarnie i innych owocach, siano, słoma, bułec, pozostają bez osobnego wynagrodzenia przy kupicielu, który jedynie potrzebną do utrzymania bydła, strawę i paszę, aż do niezwłocznie przedsięwziąć się mającej publicznej sprzedaży tegoż, bez wynagrodzenia dostarczyć ma. Możliwe zapasy zrzebanego, do wywozu przeznaczonego drzewa, może nabywca po bezstronnym oszacowaniu na siebie przyjmować.

§. 12.

Urzędników w tychże dobrach będących, kupiciel w ten sposób przyjmuje, iż rzadcy i leśniczemu służba na jeden rok naprzód, reszcie urzędnikom w dobrach i w wcielonym do tychże dóbr pałacu czynnych służba na pół roku naprzód z wyjątkiem jednakże wypadku udowodnionego znacznego wykroczenia w służbie, wypowiedzianą być może.

§. 13.

Nabywca obowiązany jest masę konkursową p. Bronisława N. pod względem wszelkich żądań słuźebnic w dotychczas, zastąpić, i takową od wszelkiej skargi i szkody ochronić, a zatem także we wszelkich rozprawach z powodu nastąpić mającego zniszczenia słuźebnictwa brać udział, i następstwa tegoż zniesienia, bez stawiania żądań do sprzedającej masy konkursowej, ponosić.

Masowicie nie może być z powodu, iż tego rodzaju żądania, w sądowym wyżej wspomnianym akcie oszacowania, nie zostały potrącone na wypadek ich nastąpienia plynności, jakiekolwiek poręczenie ze strony masy konkursowej p. Bronisława N., lub jakiegokolwiek prawo żądania wynagrodzenia wyprowadzone.

Natomiast pozostawiają się kupującemu nie przesądzając jednakże wszelkich praw i zarzutów, któreby z powodu wyżej wspomnianego oszacowania, w drodze administracyjnej lub w drodze prawa, przeciw żądającym słuźebnictwa służyć mogły, i w tym celu wręczają się kupującemu za tegoż rewersem wszelkie do tej sprawy odnoszące się, w posiadaniu masy konkursowej, znajdujące się akta i dokumenta.

§. 14.

Po uskutecznionej zupełnej wypłacie ceny kupna wydane zostanie nabywcy przyznanie własności w celu intabulacji tegoż, za właściciela nabytych dóbr, tudzież wykreślenia wszelkich intabulowanych lub prenotowanych pozycji, o ile takowe nie zostały przez masę konkursową na rachunek ceny kupna przyjęte, z wyjątkiem jednakże intabulowanych żądań wynagrodzenia za zniesione prawa słuźebnictwa, które kupujący, jednakże jako już wyżej powiedziano, nie przesądza-
jąc takowe, w obec żądających na siebie przyjmuje.

Kupującemu przysłuży prawo protokół licytacji tymczasowo ku zabezpieczeniu praw kupna przy dobrach Ronów, swym kosztem kazać uwidocznnić.

§. 15.

Koszt licytacji i przeniesienia własności ponosi kupujący, koszt extabulacji zaś pozycji kapitałów sprzedająca masa konkursowa.

Stanisławów 20. Stycznia 1872.

Paweł N.
zarządca masy konkursowej.

Wzór podania o zabezpieczenie praw dla nabywcy z aktu licytacyjnego wypływających.

(Wewnątrz.)

Wysoki c. k. Sądzie krajowy!

Stempel 1 złr. 50 cnt.

A. Wedle protokołu licytacji pod A. w odpisie załączonego, w oryginalu w aktach Wysokiego Sądu przechowanego, w celu przeprowadzenia poniżej żadanego wpisu, z Registratury podnieść się mającego, nabyłem przy licytacji publicznej w dniu 10. Maja 1872 odbytej, realność pod Nr. 20^{1/4} we Lwowie położoną za cenę kupna 80.280 złr. aw.

Ponieważ nabywcy wedle §. 6 warunków licytacji, których oryginał również w aktach Wysokiego Sądu jest przechowany i w celu uskutecznienia wpisu podniesiony być może — prawo pozostawione zostało ku zabezpieczeniu praw kupna, protokół licytacyjny, przy nabytej realności, z tem jednakże uwidocznieniem warunku wpisać, iż na wypadek, gdyby tylko jedna rata ceny kupna zaległa, relicytacja w mowie będącej realności, i wykreślenie wpisu protokołu licytacyjnego, na podstawie zezwolenia już przez samo podpisanie warunków licytacyjnych udzielonego nastąpić ma, upraszam;

Wysoki Sąd raczy zezwolić, i tabuli miejskiej polecić, by też na podstawie wpisać się mającego protokołu licytacji A. i warunków licytacyjnych prawo kupna nabytej realności pod Nr. 20 $\frac{1}{4}$ we Lwowie, z tem jednakże zastrzeżeniem wpisała, iż na wypadek gdyby podpisany spłatę jednej, którejkolwiekbydały raty ceny kupna zaniedbał, relicytacja powyżej wymienionej realności i wykreślenie wpisu protokołu licytacyjnego, na podstawie przyjęcia warunków licytacyjnych przez podpisanie tychże skutecznego, zezwolenie na wykreślenie zawierającego, ma nastąpić.

C. D. Odpisy dla urzędu wymiaru należności pod C. i D.

We Lwowie 2. Maja 1872.

Henryk N.

(Zewnątrz)

C. k. Sąd krajowy we Lwowie.

Henryk N.

ślusarz we Lwowie

uprasza na podstawie protokołu licytacji A. i warunków licytacji B. o wpisanie prawa kupna nabytej przy publicznej licytacji realności pod Nr. 20 $\frac{1}{4}$ we Lwowie z równocześnie uwidocznieniem wewnątrz wymienionego warunku relicytacji i wykreślenia wpisu.

Pojedynczo 2 napisy

Załącz. A. i B. w oryzynalach i odpisach.

Zdarza się czasami wypadek, iż przed przedsięwzięciem dozwolonego już kroku egzekucyjnego, egzekwowany wierzyciela zaplaceniem pretensyi egzekwowanej z procentami i kosztami zupełnie zaspokoili. W takim wypadku wierzyciel odstępuje od swych praw egzekucyjnych kupnie, i o tem odstąpieniu sądowi donosi.

Wzór podania odstąpienia od egzekucyi.

(Wewnątrz)

Świętny c. k. Sądzie powiatowy!

Marka stemp. 36 ct.

A. do L. 560 wydany A. zostało na zaspokojenie wywalczonej pretensyi w sumie 140 złr. aw. z procentami i kosztami, egzekucyjne oszacowanie realności pod Nr. 120 w Sanoku położonej, pozwanego własnej, dozwolone, i przeprowadzenie tegoż na dzień 12 Lutego b. r. oznaczone.

Gdy podpisany tymczasowo zupełnie zaspokojenie od strony przeciwnej otrzymał, odstępuje niniejszem od powyższej egzekucyi i uprasza:

Świętny Sąd powiatowy raczy odstąpienie niniejsze do swej wiadomości przyjąć, i nakazane przeprowadzenie egzekucyjnego oszacowania realności pod Nr. 120 w Sanoku odwołać.

Sanok 20. Stycznia 1872.

Piotr N.

(Zewnątrz)

C. k. Sąd powiatowy w Sanoku.

Piotr N. lekarz w Sanoku

przeciw

Pawłowi N. właścicielowi realności pod Nr. 120 w Sanoku

w sprawie o zaplacenie sumy 140 złr. aw. z p. n. odstępuje od egzekucyjnego oszacowania realności pod Nr. 120 w Sanoku.

Podwójnie.

Załączenie A. w oryginale.

Jeżeli na realności w drodze egzekucyi sprzedanej, lub na ruchomym majątku rozmaite prawa zastawu ciężą, rozporządza ustawa rozdzielnie uzyskanej ceny kupna i wyznacza w tym celu termin, przy którym wierzyciele, wedle stopnia pierwszeństwa uzyskanego prawa zastawu, swe pretensye z procentami i kosztami likwidują; termin ten nazywa się powszechnie terminem likwidacyjnym.

Przy tym terminie mogą wierzyciele albo osobiście albo przez pełnomocnika stanąć, lub jeżeli w miejscu siedziby Sądu się nie znajdują, pretensye swe do protokołu likwidacyjnego, celem umieszczenia takowych pisemnem pojedynczem podaniem likwidacyjnem przestać.

Wzór podania o zlikwidowanie pretensyi,

(Wewnątrz)

Świętny c. k. Sądzie powiatowy!

Marka stemp. 36 ct.

A. Rezolucyą Świętnego Sądu pod A. załączoną, został w celu rozdzielienia uzyskanej egzekucyjnej sprzedaży ceny kupna realności pod Nr. 120 w Sanoku położonej, w sumie 4000 złr. aw. termin do likwidacyi pretensyi, zabezpieczonych wierzycieli, na dzień 20. Lutego b. r. oznaczony.

Dla oszczędzenia kosztów podróży likwiduję moją pretensję następnie:

B. 1.	kapitał wyrokiem pod B. załączonym przyznany	200	złr.	—	ct.
2.	Procenta 5 od 100 od 1. Stycznia 1871 r. aż do dnia nabycia	10	„	40	„
3.	Koszta sporu wedle wyroku B.	12	„	60	„
C. D. 4.	Koszta egzekucyi wedle rezolucyi C i D.	16	„	30	„
E. 5.	Koszta za oszacowanie wedle rezolucyi E.	12	„	—	„
F. 6.	Koszta licytacji jak F.	19	„	27	„
Razem		270	złr.	57	ct.

Następnie:

7.	Koszta niniejszego podania o których przyznanie się uprasza	2	złr.	20	ct.
	Odpisanie	—	„	40	„
	Stempel	—	„	36	„
	Stempel dodatkowy do załączeń E. i F.	—	„	80	„
	Porto pocztowe	—	„	60	„

Upraszam zatem:

Świetny Sąd raczy niniejszą likwidację przy wyznaczonym terminie do protokołu likwidacyjnego wpisać.

Sanok 1. Lutego 1872.

Piotr N.

(Zewnątrz)

C. k. Sąd powiatowy w Sanoku!

Piotr N. lekarz w Sanoku

przeciw

Pawłowi N. właścicielowi realności pod Nr. 120 w Sanoku

w sprawie o zapłacenie sumy 200 złr. z p. n. likwiduje powyższą pretensję jak wewnątrz.

Pojedynczo.

Załączenie od A. do F.

Wzór podania o przyznanie na własność ruchomości na rachunek pretensyi.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

Marka stemp. 36 ct.

Wyrokiem Świetnego Sądu pod dniem 20. Listopada 1871

A. do L. 4060 wydanym, A. obowiązany był p. Ignacy N. podpisa-

nemu na dniu 15. Grudnia 1871 sumę 420 złr. aw. z przynależnościami zapłacić.

Ponieważ p. Ignacy N. powyższego obowiązku niedopełnił B. uzyskałem rezolucją pod B. załączoną egzekucyjne zajęcie i oszacowanie ruchomości tegoż p. Ignacego N. własnych, które to

C. ruchomości wedle protokołu oszacowania C. na 240 złr. a. w. ocenione zostały.

Oświadczam niniejszem, iż gotów jestem ruchomości te w kwocie 300 złr. na rachunek mojej pretensyi przyjąć i upraszam w porozumieniu się z p. Ignacym N.

Świetny Sąd powiatowy raczy podpisanemu ruchomości powyżej wzmiankowane, na 240 złr. aw. oszacowane przeciwnika p. Ignacego N. własne w sumie 300 złr. aw. na rachunek mojej pretensyi 420 złr. aw. z przynależnościami na własność przyznać, i oddanie takowych do rąk podpisanego woźnemu polecić.

Kozowa dnia 2. Maja 1872.

Juliusz N.

(Zewnątrz)

C. k. Sąd powiatowy w Kozowie.

Juliusz N. prywatyzujący w Kozowie przeciw

p. Ignacemu N. szewcowi tamże

w sprawie o zapłacenie sumy 420 złr. aw. z p. n. prosi o egzekucyjne przyznanie własności wewnątrz wymienionych ruchomości dłużnika na rachunek swej pretensyi.

Podwójnie.

Załączniki A. B. C. w oryginale.

Wzór pozwu opozycyjnego.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

Marka stemp. 36 ct.

A. Na podstawie wyroku pod A. załączonego przez Świetny c. k. Sąd pod dniem 20. Grudnia 1871 do L. 4080 wydanego uzyskała

B. przeciwna strona p. Franciszek N. uchwałą B. egzekucyjne

C. D. zajęcie moich ruchomości wedle doniesienia woźnego pod C. jak D. opisanych dokonane.

Gdy jednakże według własnoręcznie przez mego przeciwnika wystawionego kwitu E. przekazaną mi wyrokiem do zapłaty kwotę na dniu 2. Marca 1872, a zatem po orzeczeniu wspomnianego wyroku p. Franciszkowi N. zapłaciłem, zgłosił jego prawo egzekucyi, upraszam zatem;

Świetny Sąd powiatowy raczy po poprzedniem wyznaczeniu terminu orzec:

iz prawo egzekucyjne przeciwnika mego p. Franciszka N. wyrokiem A. temuż przyznane, z powodu zapłaconej mu na dniu

2. Marca 1872 kwoty 800 złr. aw. z przyn. za zgaste się uznaje, tudzież dokonane na mocy uchwały B. egzekucyjne zajęcie moich ruchomości zostaje zniesione i że p. Franciszek N. w razie wzbrańnięcia się, winnym mi jest zwrócić kosztu sądowe.

Sokal 10. Marca 1872.

Juliusz N.

(Zewnątrz)

Świetny c. k. Sąd powiatowy
w Sokalu!

Juliusz N.

traktiernik w Sokalu
przeciw

p. Franciszkowi N.
rzeźnikowi w Sokalu

o uznanie za zgaste prawa egzekucyjnego, zniesienie dokonano zajęcia ruchomości względem 800 złr. austr. wal z przyn.

Podwójnie.

Zalęzniki A. B. C. D. E. w odpisach.

Wzór podania o zniesienie egzekucyi na podstawie dokumentu wygaśnięcia praw egzekucyjnych zupełnie udowodniającego.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

Stempel 36 cent.

- A. Na podstawie wyroku A. z dnia 20. Listopada 1871 L. 5126 uzyskał przeciwnik mój p. Samuel N. uchwałą z dnia 15. Grudnia 1871 L. 5624 B. egzekucyjne zajęcie moich ruchomości na dniu 15. Stycznia 1872 w rzeczy samej dokonane.

Z powodu, iż przeciwnikowi memu p. Samuelowi dnia 15. Lutego 1872 a zatem po orzeczeniu wywołanionego wyroku całą mu dłużną sumę zapłaciłem, wskutek czego prawa jego egzekucyjne z tegoż wyroku wypływające, zgasty — przedkładać

- C. dając kwit C. przez przeciwnika mego pana Samaela N. zeznany i przez dwóch świadków podpisany z odwołaniem się na dekret nadworny z 22. Czerwca 1836 L. 3345 Zb. u. sąd. upraszam;

Świetny Sąd powiatowy raczy wprowadzoną przeciwko mnie przez p. Samaela N. z mocy wyroku A. egzekucję powstrzymać a po poprzednio wyznaczonym terminie orzec:

o dalsze kroki egzekucyjne z mocy wyroku A. wypływające się znoszą.

Mosty 1. Marca 1872.

Feliks N.

(Zewnątrz)

Świetny c. k. Sąd powiatowy
w Mostach

Feliks N.

piekacz w Mostach

przeciw

Samuelowi N.

mączarzowi w Mostach

o zniesienie egzekucyjnego zajęcia i dalszych kroków egzekucyjnych w sprawie o zapłacenie sumy 300 złr. a. w. z przyn.

Podwójnie.

Zalęzniki A. B. C. w oryginałach i pojedynczych odpisach.

Wzór pozwu o wyłączenie.

(Zewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

Stempel 36 cent.

Na podstawie wyroku z dnia 6. Stycznia 1872 L. 460 uzyskał przeciwnik mój p. Jakób N. uchwałą z dnia 20. Lutego

- A. 1872 L. 840 A. egzekucyjne zajęcie ruchomości mego B. Dawida N., które też według doniesienia woźnego pod B. na rzeczach C. pod C. spisanych w istocie dokonane zostało.

Miedzy sprzętami tym sposobem zajętemi, następujące są moja własnością, jako to:

1. zegarek damski z łańcuszkiem złotym;
2. 6 sztuk srebrnych łyżek;
3. 4 sztuk srebrnych łyżeczek od kawy;
4. 4 pierzyny i 4 poduszki z pierza.

Pomimo, iż w czasie przedsięwzięcia zajęcia zwróciłam uwagę p. Jakóba N. na tę okoliczność, iż wyżej rzeczzone przedmioty, są moja wyłączną własnością, tenże jednak obstawał przy tem, aby takowe także pod zajęcie podciągnięte zostały, w skutek czego zmuszoną jestem zapoznać go o wyłączenie tychże.

Że wyżej poszczególnione przedmioty są moja własnością, i że takowe jeszcze we dwa lata wprzód przed mojem zamążpójściem, przez ojca mego Salomona N. zostały mi darowane, udowadniam świadkami Markusem N. i Samuelem N. na artykuły dowodowe pod D. niemniej też przysięgą uzupełniającą.

Z powodu, iż przeciwnik p. Jakób N. też moje własne przedmioty objął egzekucyjnym zajęciem przeciw mężowi memu Dawidowi N. uzyskanem, upraszam;

Świetny c. k. Sąd powiatowy, raczy po poprzedniem wyznaczeniu terminu orzec:

iz prawa moje do własności następujących przedmiotów jakoto:

1. do zegarka damskiego z łańcuszkiem złotym;
2. do 6 sztuk srebrnych łyżek;
3. do 6 sztuk srebrnych łyżeczek do kawy;
4. do 4 pierzyny i 4 poduszek z pierza, dostatecznie zostało udowodnione, dalej, że zajęcia tych rzeczy, w sprawie p. Jakóba N. przeciw mężowi mojemu Dawidowi N. o 560 złr. w. a. na dniu 4. Marca 1872 dokonane się znosi i że p. Jakób N. winien jest zwrócić mi koszta sądowe w przeciągu dni 14. pod surowością egzekucyi.

Jarosław 30. Marca 1872.

Rebeka N.

(Zewnątrz)

Pozew

Rebeki N. małżonki Dawida N. kupca w Jarosławiu
przeciw

Jakóbowi N.
browarnikowi w Jarosławiu

o wyłączenie przedmiotów wewnątrz opisanych z pod zajęcia przeciw jej mężowi Dawidowi N. przedsięwziętego jakoteż poprzednie zarządzenie terminu.

Podwójnie.

Załączniki A. B. C. w odpisie.

Według §. 461 postępowania sądowego dla Galicyi zachodniej uprawnionym był wierzyciel do przeprowadzenia także aresztu osoby tego przeciw dłużnikowi. Ta osobista egzekucya została jednakże ustawą z dnia 4. Maja 1868 N. 24 Dz. pr. p. zniesioną.

Przywrócenie do dawnego stanu (restytucya).

Oprócz apelacyi, rewizyi tudzież rekursu jako zwykłych środków prawnych, są jeszcze i inne środki prawne nadzwyczajne, do których między innemi szczególnie należy prośba o przywrócenie terminu (restytucya) z powodu zaniedbania terminu w toku sprawy, lub zaistej pomyłki — jakoteż zażalenie na sędziego (syndykata) o czem już wyżej była mowa.

Przywrócenia do dawnego stanu żądać można:

1. jeżeli strona termin lub pewny czas oznaczony do wniesienia jakiegoś podania zaniedbała bez własnej winy;
2. gdy po orzeczeniu wyroku strona wynalazła jaki nowy środek dowodowy o którym przedtem albo nie wiedziała, albo wiedząc o takowym odszukać go nie mogła;
3. lub z powodu złego, niedostatecznie prowadzonego zastępstwa do procesu zamianowanego pełnomocnika.

Prośbę o restytucyę należy wnieść tylko do tego sądu, w którym proces się toczy.

Prośba o przywrócenie do dawnego stanu bez winy zaniedbanego terminu lub oznaczonego pewnego czasu ma być wniesioną w terminach następujących:

1. w zwykłym postępowaniu w przeciągu dni 14 od dnia, w którym strona o zaniedbanu terminu lub oznaczonego czasu zawiadomiona została, licząc;
2. w postępowaniu sumarycznem i w procesie o nakaz zapłaty (mandatowym) powinna być prośba o usprawiedliwienie zaniedbanego terminu w przeciągu dni 8 od dnia, w którym przeszkoda do stawienia się na terminie usunięta została.
3. w postępowaniu wekslowem jakoteż w sprawach niespornych ma być wniesioną prośba o przywrócenie w przeciągu 2 dni. W sprawach o naruszenie posiadania prośba o przywrócenie niema miejsca.

W prośbie o przywrócenie do dawnego stanu musi strona o przywrócenie prosić, udowodnić, że zaniedbanie terminu lub oznaczonego czasu stało się bez jej winy.

Po udowodnieniu następuje prośba o wyznaczenie nowego terminu, lub o dozwoleń nowego oznaczenia czasu.

Strona prosiąca o przywrócenie nazywa się stroną o przywrócenie prosiącą.

Wzory prośb o przywrócenie do dawnego stanu z powodu zaniedbania terminu bez własnej winy, już tu wyżej przytoczone.

Wzór prośby restytucyjnej z powodu bez winy własnej upłynionego terminu do wniesienia pisma spornego (terminu upłynionego.)

(Wewnątrz)

Świętyni c. k. Sądzie powiatowy!

Stempel 36 ct.

Przeciwnik mój P. N. N. zapozwał mnie skargą do proces. A 8. Stycznia 1872 l. 240 A. o zapłacenie kwoty 375 złr. W. A. z przyn. która mi rezolucyą z dnia 18. Stycznia 1872 l. 210 w celu wniesienia obrony w przeciągu dni 20. doręczoną została.

Z powodu, iż w czasie doręczenia mi tej skargi choroba byłam złożony i przez dłuższy czas pomieszkania mego opuścić nie mogłem wysłałem P. Roberta N. do zastępcy mego P. Leopolda N. z prośbą, by tenże przy wyjściu oznaczonego mi do obrony czasu o przedłużeniu terminu na dni 14. dopraszał, w nadziei, iż w międzyczasie zupełne wyzdrowieję, i będę w stanie udzielić memu rzecznikowi odpowiedniej do wniesienia obrony informacji.

W myśli, iż sprawę obrony mojej w ten sposób tymczasowo załatwiłem nietroszczyłem się więcej o takową.

Wczoraj jednak z doręczonej mi prośby de praes. 28. Marca 1872 l. 640 B dowiedziałem się iż przeciwnik mój P. N. N. z powodu niewnieśionej przezemnie obrony uprasza o sporządzenie przeciw mnie spisu aktów i takowe uzyskał.

Dopiero z tego dowiedziałem się o upłynieniu wyznaczonego mi do wniesienia obrony czasu.

Udałem się natychmiast do mego rzecznika, od którego dowiedziałem się, iż P. Robert N. doręczoną mi skargę temuż nie wręczył i w ogóle w całej tej sprawie nie mnie wspominał, którą to okoliczność sam P. Robert N. potwierdzał, iż o danem mu poleceniu zawiadomienia rzecznika mego zupełnie zapomniał.

Wyż przytoczone okoliczności udowadniam świadkiem Robertem N. na artykuły dowodowe C. przesłuchać się mającym jakoteż przysięgą moją uzupełniającą.

Udowodniwszy tedy, iż termin do wniesienia obrony mojej na skargę przeciwnika mego do praes. 8. Stycznia 1872 l. 240 bez winy mojej upłynął, upraszam przez wykazanego jak D. pełnomocnika mego:

Świętny c. k. Sąd powiatowy raczy po poprzednim wyznaczeniu terminu sądowego orzec:

Udziela się pozwanemu przywrócenie do dawnego stanu terminu do wniesienia obrony na skargę de praes. 8. Stycznia 1872 l. 240 bez winy jego upłynionego, i w tym celu wyznacza się pozwanemu nowy termin do wniesienia na powyższą skargę obrony.

Jaworów, 2. Kwietnia 1872

Józef N.

(Zewnątrz)

Świętny c. k. Sąd powiatowy
w Jaworowie

Józef N.

rzeźnik w Jaworowie

przez Dra Leona N.

przeciw

P. Marcinowi N.

piekarzowi w Jaworowie.

o przywrócenie do dawnego stanu terminu do wniesienia obrony na skargę de praes 8. Stycznia 1872 l. 240 bez winy proszącego upłynionego w sprawie o 375 złr. W. A. z przyn.

Podwójnie.

Załączniki A. B. C. D. w odpisach.

Na taką prośbę o przywrócenie do dawnego stanu wyznacza sąd termin sądowy, na którym przeciwnik proszącego o restytucję albo na takąową zezwala, albo się takowej sprzeciwia.

W ostatnim wypadku przeprowadza sąd sprawę o przywrócenie do dawnego stanu i takąową rozstrzyga.

Chociaż proszącemu o przywrócenie, takowe przyznanem zostanie,

obowiązany jest jednak zwrócić przeciwnikowi swemu kosztu sporu restytucyjnego.

Przeciw rozstrzygnięciu sądowemu, przywrócenie do dawnego stanu pozwalającemu, nie przysłuży przeciwnikowi ani rekurs ani apelacya, musi tylko poprzestać na przyznaniu mu wynagrodzenia za poniesione koszty procesu restytucyjnego.

Łatwo może się wydarzyć, iż stona przegrawszy proces, odkryje dopiero potem nowe środki dowodowe, któreby jej do utwierdzenia praw swoich były pomogły, gdyby takowe w czasie procesu użyte zostały.

Gdy strona takie nowe środki dowodowe jeszcze przed orzeczeniem wyroku odkryje, musi o wprowadzenie takowych upraszać.

Wzór podobnej prośby już wyżej przytoczono.

Po orzeczeniu zaś wyroku musi strona prosić o restytucję z powodu nowo odnalezionych środków dowodowych, (ob noviter reperta).

Czas do wniesienia takiej trwa tak długo dopóki prawo jej przez zadawnienie nie zgasiło. W prośbie takiej musi proszący o restytucję wykazać, że dopiero po orzeczeniu wyroku odszukał takiej doniosłości środki dowodowe, których należyte użycie dopomaga mu do utwierdzenia praw swoich, i że o tych dowodach w ciągu procesu nie wiedział lub takowych odszukać niemógł.

Wzór prośby o przywrócenie do dawnego stanu z powodu nowo odnalezionych środków dowodowych.

(Wewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie krajowy!

Stempel 36. cnt.

- A. Wyrokiem Wysokiego Sądu z dnia 20. Stycznia 1872 l. 2420 A. została skarga moja przeciw P. Frydrykowi N. o zapłacenie mi pożyczki w kwocie 1000 złr. W. A. wydana dla tego odkazana,
- B. jak to powody B. tegoż wyroku wyłuszczają, żem zaliczenie kwoty pożyczkowej 1000 złr. W. A. na ręce P. Edwarda N. ojca przeciwnika mego Frydryka N. jako jedynego spadkobiercy tegoż zaskarżonego niemógł udowodnić, gdyż jedyny przezemnie wprowadzony środek dowodowy mianowicie skrypt, przez P. Edwarda N. zeznany dla braku formalności za wiarogodny nie został uznany.

W międzyczasie udało mi się odszukać w papierach w spadku po ojcu moim pozostałych list tegoż P. Edwarda N. C. dtto 20. Listopada 1870, w którym tenże zaciągnięty dług powyższy wyraźnie przyznaje, i o dozwolenie muspiacenia tego długu ratami uprasza.

Z powodu, iż nie podlega żadnej wątpliwości, że list ten rzetelność długu, wyrokowi A. za podstawę służącego, należyście udowodnić może, niemniej, iż dowód ten dla procesu mego jest wielkiej doniosłości jakoteż z drugiej strony ta okoliczność, iż w ciągu procesu ten środek dowodowy nie był mi wiadomym,

gdyż o istnieniu tegoż wcale nie wiedziałem, co w danym razie gotów jestem zaprzysiądz, czuję się być na mocy §. 489 postępowania sądowego dla Galicyi wschodniej uprawnionym, żądać przywrócenia do dawnego stanu przeciw wyrokowi A., i w tym celu upraszam;

Wysoki Sąd krajowy raczy za poprzedzaniem wyznaczeniem terminu sądowego orzec:

przysłuża mi przeciw wyrokowi z dnia 20. Stycznia 1872 L. 2420 A. przywrócenie do dawnego stanu z powodu nowo odnalezionego środka dowodowego, niemniej, iż uprawnionym jestem w pozwie moim przeciw p. Fryderykowi N. o zapłacenie pożyczki w kwocie 1000 złr. w. a. ponownie wytoczyć się mającym, do wprowadzenia tegoż listu p. Edwarda N. z dnia 20. Listopada 1870 jako nowego środka dowodowego.

Lwów dnia 2. Marca 1872.

Wilhelm N.

(Zewnątrz)

Wysoki c. k. Sądzie krajowy
we Lwowie!

Wilhelm N.
stolarz we Lwowie
przez Dr. Franciszka N.
przeciw
Fryderykowi N.
kupcowi

we Lwowie

o przywrócenie do dawnego stanu przeciw wyrokowi z 20. Stycznia 1872 L. 2420 z powodu nowo wynalezionego środka dowodowego w sprawie o zapłacenie sumy 1000 złr. w. a. z. przyn.

Podwójnie.

Załączniki A., B., C. w odpisach.

Na taką prośbę zarządzi sąd jak na skargę prawne postępowanie a po przeprowadzonej rozprawie orzeknie wyrokiem.

Jak już wyżej wspomniano dopuszczalną być może prośba o restytucję z powodu złego zastępstwa.

Jeżeli strona z powodu złego zastępstwa w procesie sprawę przegra, może przegrywając prosić o restytucję z powodu tego złego zastępstwa. Prośba o restytucję musi jednak być wniesioną w przeciągu dni 14. od tego czasu licząc, w którym strona o przegranej w skutek złego zastępstwa sprawie swojej została zawiadomiona.

Ten trzeci sposób przywrócenia do dawnego stanu uzasadniony jest na dekrete nadwornym z 19. Grudnia 1801 N. 545. Zbiór u. sądu

Wzór pozwu o przywrócenie do dawnego stanu z powodu złego zastępstwa.

(Wewnątrz)

Świetny c. k. Sądzie powiatowy!

Stempel 36 ct.

- W skutek pozwu mego de pras. 20. Października 1871 r.
- L. 4224 A. przeciw p. Adamowi N. o zapłacenie mi sumy 1000 złr. w. a. jako wynagrodzenie szkody wytoczonego przez zastępcę mego p. Dr. Leona N. adwokata we Lwowie, którego wynikiem są wyroki: z dnia 15. Stycznia 1872 L. 6840 B. i z dnia 1. Kwietnia 1872 L. 8720 mocą których ze skargą moją zostałem odprawionym.

Wyrok C. doręczono mi dnia 15. Kwietnia 1872.

Jak to niżej udowodnię, wyroki te tak dla mnie niepo-myślnie i krzywdzące są skutkiem zastępstwa mego przez byłego mego prawnego zastępcę p. Dr. Leona N.

Ponieważ zaś stronie pokrzywdzonej przysłuży prawo domagania się z powodu złego zastępstwa przywrócenia do dawnego stanu w przeciągu dni 14 od dnia doręczenia wyroku lub orzeczenia licząc, robię więc w terminie prawnym użytek z tego przysługującego mi środka prawnego.

Złe zastępstwo byłego zastępcy mego prawnego wykazuję następującym wywodem:

(Tu opisać należy wszystkie okoliczności, złe zastępstwo wykazujące.)

Pomimo, iż zwróciłem uwagę byłego zastępcy mego na wyżej przytoczone okoliczności i w udzielonej mu informacji podałem mu środki dowodowe, prawa moje do rzeczowej pretensji stwierdzające, tenże jednak z powodu mi zupełnie nieznanego cały stan rzeczy przeciwnie przedstawił, a szczególnie tytuł mój prawny mylnie uzasadnił.

Właśnie ta wątpliwość podniesioną jest wyraźnie w powo-
D. i E. dach orzeczeń D. i E. i w skutek tejże sprawę przegrałem.

Przeto uzasadniam następujące niedostateczności zastępstwa.

- P. Dr. Leon N. tak w skardze jakoteż w artykułach dowodowych informację moją co do tytułu prawnego mylnie przedstawił.
- Zaniechał w replice na podniesione przez stronę przeciwną zarzuty dodatkowego wyjaśnienia i artykułów dowodowych w tej mierze nie poprawił, i w skutek tego spowodował tak niepo-myślny dla mnie wynik procesu.

Gdy zaś strona w skutek złego zastępstwa w prawach swoich pokrzywdzona, uprawniona jest do żądania przywrócenia do dawnego stanu, upraszam przez mego jak F. wykazanego

F. zastępcę:

Świetny c. k. Sąd powiatowy raczy po poprzednio wyznaczonym terminie orzec: dopuszcza się przywrócenie do dawnego stanu z powodu złego zastępstwa w sprawie mojej przeciw Adamowi N. — i że uprawniony jestem do wytoczenia nowego

pozwu przeciw wyrokom, w skutek pozwu de praes. 20. Paźdźier.
1871 L. 4224 przez Dr. Leona N. wydanego. z dnia 15. Stycznia
1872 L. 6840 i 1. Kwietnia 1873 L. 8720 wydanym.
Żółkiew 25. Maja 1872.

(Zewnątrz)

Konstanty N.

Świetny c. k. Sąd powiatowy w Żółkwi!

Konstanty N.
właściciel realności w Żółkwi
przez Dr. Feliksa N.

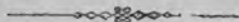
przeciw
Adamowi N.
właścicielowi dóbr ziemskich

w Krechowie

o przywrócenie do dawnego stanu przeciw wyrokom z dnia
15. Stycznia 1872 L. 6840 i z dnia 1. Kwiet. 1872 A. 8720
w skutek pozwu do praes. 20. Października 1871 do L.
4224 wydanym w sprawie o 1000 złr. wa. z przyn.

Podwójnie.

Załączniki A. B. C. D. E. F. w odpisach.

Prawo wekslowe.

Co to jest weksel, i na czym polega istota tegoż?

Weksel jest to ów dokument prawny, mocą którego jedna lub więcej osób na tymże podpisanym obowiązują się zapłacić posiadaczowi takiego dokumentu w oznaczonym czasie pewną kwotę pieniężną, a to tem pewniej i punktualniej, o ile w przeciwnym razie popadną całej surowości prawa wekslowego.

W ogólności staje się każdy, swój podpis na wekslu kładący i takowy z rąk swoich wydający — dłużnikiem wekslowym; — zaś wierzycielem jest zwykle osoba, znajdująca się w posiadaniu weksłu.

Weksel jest na kogoś już wystawiony (cudzy, trasowany, trata) albo własny (suchy) weksel. — Sola-weksel (weksel jednorazowy).

Wekslem na kogoś wystawionym wydaje jedna osoba (wystawiciel lub trasant) osobie drugiej (ciągniętej) rozkaz zapłacenia w oznaczonym czasie pewnej sumy pieniężnej.

Ta osoba, która taki rozkaz otrzyma i podpisem swoim na wekslu do wypełnienia tegoż się zobowiąże, do zapłaty przyjmuje, akceptuje, jest głównym dłużnikiem wekslowym.

Wekslem suchym, Sola-wekslem obowiązują się wystawiciel do zapłacenia komuś w oznaczonym czasie pewnej sumy pieniędzy.

W takim razie jest wystawiciel sam właściwym dłużnikiem wekslowym, a taki Sola-weksel nie jest niczem innym, jak tylko kartą dłużną, którą dłużnik daje poręczenie osobiste na zasadzie prawa wekslowego. którego postępowanie jest krótsze, jak to już wyżej w postępowaniu w procesie wekslowym przedstawiono.

Istotne, do ważności bezwarunkowo potrzebne wymogi wekslu na kogoś wystawionego (ciągniętego) są następujące:

1. Oznaczenie na samymże wekslu umieścić się mające, iż takowy jest wekslem np. na dniu zapłacisz Pan na ten weksel i t. d.

Zwykle oznacza się, czy dotyczący dokument jest pierwszym czyli też dalszym egzemplarzem weksłu. Pierwszy egzemplarz nazywa się »prima«, — drugi »sekunda«, — trzeci »tercyat« weksel i t. d. Z tego powodu domieszczone jest zwykle na drukowanych blankietach wekslowych wyrażenie »zapłacisz Pan na ten Prima weksel i t. d.«

2. Oznaczenie sumy pieniężnej, zapłacić się mającej, a mianowicie sumy wekslowej. Suma wekslowa może być liczbami albo też literami wyrażoną. — W razie, gdy suma i liczbami i literami jest wyrażoną a zachodzi między niemi różnica albo zboczenie, uznana zostaje suma literami wyrażona za właściwą.

Gdy suma wekslowa jest kilkakrotnie albo liczbami albo literami wyrażona, a kwoty się niezgadają, natędy przyjmuje się kwota niższa za prawdziwą.

Zawsze jest lepiej wyrazić sumę wekslową literami, gdyż liczby łatwiej dają się fałszować lub zmienić, niż słowa.

3. Nazwisko osoby lub firmy, której weksel zapłaconym być ma. Osoba ta lub firma jest doręczającą weksel (remitentem).

Gdy weksel opiewa: . . . »zapłacisz Pan na ten prima-weksel Panu Samuelowi N. we Lwowie« i t. d. natędy Samuel N. jest doręczającym weksel (remitentem).

Zwykle otrzymuje ten, któremu wekslem dany jest rozkaz do zapłacenia sumy wekslowej, (który zatem jest ciągniętym albo na którego weksel ciągnięty jest wystawiony, — ciągnięty czyli trasat — polecenie, zapłacić sumę wekslową doręczającemu weksel (remitentowi) jako wierzycielowi wekslowemu, albo tej osobie, którą tenże doręczający (remitent) na wekslu samym jako wierzyciela wekslowego oznaczy. Takie polecenie oznacza się, »na rozkaz P. N.N.« albo »Panu N.N.« albo »na tegoż rozkaz« n. p. »zapłacisz P. ten prima weksel na rozkaz (rachunek) P. Samuela N. we Lwowie i t. d.« Wystawiciel weksłu może też siebie samego jako tego oznaczyć, któremu albo na którego rozkaz (rachunek) zapłaconą być ma suma wekslowa n. p. »zapłacisz Pan na rozkaz (rachunek) mój własny« albo »na mój rozkaz (rachunek)«, albo »na rozkaz (rachunek) odemnie samego« i t. d.

Ów weksel, w którym wystawiciel weksłu zapłatę sumy wekslowej na swój własny rozkaz (rachunek) przepisuje nazywa się wekslem na własny rozkaz.

4. Oznaczenie czasu, w którym zapłata sumy wekslowej ma nastąpić t. j. oznaczenie dnia zapadłości weksłu.

Czas zapłaty wyznaczonym być może tylko:

- a) na dzień pewny, n. p. »dnia 1. Lipca 1872 zapłacisz Pan« i t. d.

Jeżeli dzień zapadły przypada w śródmiesiąca n. p. »w połowie Lipca 1872 zapłacisz Pan« i t. d. natędy dzień 15ty wzmiankowanego miesiąca jest dniem zapłaty.

Przypada dzień zapadły weksłu na koniec miesiąca n. p. »z końcem Lipca 1872 zapłacisz Pan« i t. d. natędy weksel płatny jest ostatniego dnia wzmiankowanego miesiąca; przypada dzień zapadły weksłu na początek jakiego miesiąca n. p. »z początkiem Lipca 1872 zapłacisz Pan« i t. d. natędy płatny jest weksel dnia pierwszego rzeczonego miesiąca. —

- b) za okazaniem n. p. »za okazaniem weksłu zapłacisz Pan «a vista, a piacere».

Dzień zapadły weksłu jest przy wekslach za okazaniem ów dzień, w którym nastąpiło okazanie tegoż ciągniętego. Jeżeli na wekslu za okazaniem oznaczonym jest czas, w przeciągu którego tenże ciągniętemu okazany być ma, natędy okazanie nastąpić powinno w przeciągu tego czasu; niema zaś weksel takiego oznaczenia czasu, natędy okazanie tegoż ciągniętemu nastąpić może dopiero w przeciągu dwóch lat, licząc od dnia wystawienia.

- c) na pewny czas po okazaniu albo po dniu wystawienia np. »w trzy miesiące po okazaniu zapłacisz Pan« i t. d.

Jeżeli przy takich wekslach czas na dzień jest obliczonym, natędy weksel płatny jest dnia ostatniego oznaczonego czasu, do którego nie wlicza się dzień wystawienia.

Jeżeli czas oznaczony wyznaczonym jest na tygodnie, miesiące, ćwierćroczna albo półroczna, natędy weksel płatny jest owego dnia w tygodniu lub miesiącu, który przez wzmiankowanie czasu albo liczby

dniovi wystawienia weksłu (a w wekslach za okazaniem, dniovi okazania weksłu ciągniętemu) odpowiada; przypada zaś ten dzień w miesiącu zapłaty natędy weksel ten płatny jest dnia ostatniego tegoż miesiąca.

Wyraz »pół miesiąca« uważa się za czas 15dniowy. Jeżeli weksel na jeden lub więcej całych miesięcy i pół miesiąca jest wystawiony, tędy te 15 dni na ostatku liczyć się mają.

Obowiązek posiadacza okazania weksłu ciągniętemu do przyjęcia istnieje tylko przy wekslach na pewny czas po okazaniu opiewających. Takie weksle muszą w terminie do przedstawienia, jeżeli takowy na wekslu jest wyrażony, lub w braku tego oznaczenia, w przeciągu dwóch lat od dnia wystawienia, ciągniętemu do przyjęcia być przedstawione (prezentowane).

- d) na wielki jarmark lub jarmark n. p. »na jarmark berneński na Wszystkich Świętych zapłacisz Pan« i t. d. Takie weksle nazywają się jarmarczniemi albo wielko-jarmarczniemi.

Dzień zapadły takiego weksłu przypada na dzień, przed końcem wielkiego jarmarku lub jarmarku prawnie przepisany.

Trwa wielki jarmark lub jarmark tylko dzień jeden, jak to zwykle bywa po małych miasteczkach, natędy czas zapadły weksłu przypada na ten dzień.

Trwa jarmark przez dni kilka, jednakże nie więcej jak dni 8. natędy przypada czas zapadły na dzień przed prawnie przepisany koniec jarmarku.

Weksle brzmienne na czas jarmarków więcej niż ośm dni trwających, upływają dnia trzeciego przed prawnie przepisany koniec jarmarku.

5. Podpis wystawiciela (trasanta), swego nazwiska lub firmy.
6. Oznaczenie miejsca i czasu, t. j. dnia, miesiąca i roku wystawienia; — np. Lwów dnia 1. kwietnia 1872.

7. Nazwisko osoby lub firmy ciągniętego, (trasata) zapłatę uiścić mającej.
Wystawiciel może także siebie jako ciągniętego na wekslu oznaczyć, jeżeli wypłata na innem a nie w miejscu wystawienia ma nastąpić. Weksel taki nazywa się wekslem własno trasowanym.

Umieszczone na przedniej stronie weksłu oświadczenie ciągniętego, iż weksel zapłacić chce, jest przyjęciem weksłu do zapłaty, czyli akceptem wtdy mówi się, ciągnięty przyjął weksel do zapłaty, akceptował, i nazywa się akceptantem.

Ciągnięty akceptując weksel podpisuje siebie, t. j. swe nazwisko lub firmę na przedniej stronie z dodatkiem »przyjąłem« albo też i bez tego dodatku, gdyż do akceptowania dostatecznym jest tylko sam podpis osoby akceptanta lub firmy.

Zwykle umieszcza się podpis akceptanta pod podpisem wystawiciela, może jednak także w poprzek weksłu być napisany.

Przyjęcie weksłu do zapłaty może być na niższą, niż na wekslu wyrażoną sumę ograniczone (n. p. na Samuela N. we Lwowie jest weksel ciągnięty na 1000 zł. wystawiony; ciągnięty zaś przyjmuje tylko do zapłaty 800 zł. Wskutek czego akceptuje on ten weksel następująco: »przyjąłem z 800 złr. w. a. Samuela N.«).

Przy wekslu za okazaniem, zapadającym w pewnym czasie po okazaniu, musi akceptant dodać do podpisu także datę, gdyż od tej oblicza się dzień zapadły.

8. Oznaczenie miejsca zapłaty.

Gdy w wekslu miejsce zapłaty szczegółowo nie jest oznaczone, wtedy uważa się owe miejsce, które przy podpisie osoby lub firmy jest wyrażone nie tylko za miejsce zapłaty ale też za miejsce zamieszkania ciągniętego.

Znajduje się na wekslu uwaga: „płatny we Lwowie“ nately wyrażone jest szczegółowo miejsce zapłaty lub „na P. Samuela N. we Lwowie“ nately Lwów jest miejscem zapłaty i zarazem miejscem zamieszkania Samuela N.

Znajduje się na wekslu wyrażone miejsce zapłaty, jednakże różniące się od miejsca zamieszkania ciągniętego, nately weksel jest domicilowany n. p. „Samuel N. we Lwowie, płatny w Krakowie“.

Jeżeli na wekslu z oznaczeniem miejscem zapłaty (domicilowanym) razem z oznaczeniem szczegółowym miejsca zapłaty wyrażone jest nazwisko osoby lub firmy, przez którą weksel ma być płacony, tedy ta osoba nazywa się płaćcą weksel czyli domicilantem.

Każdy weksel ciągnięty, któremu choć tylko jednej z tych ośm istotnych wymogów nie odpowiada, nie ma mocy wekslowej, nie jest wekslem, a oświadczenia w tej mierze zawarte nieuzasadniają wekslowego zobowiązania.

Te same istotne wymogi z wyjątkiem wymogów pod 7 i 8. przytoczonych, posiadać musi i weksel własny. Oznaczenie nazwiska ciągniętego, nie jest konieczne przy Sola-wekslu, gdyż przy wekslu własnym uznaje się miejsce wystawienia za miejsce zapłaty i miejsce zamieszkania gdy takowe szczegółowo nie są wyrażone.

Weksel, w którym oprocentowanie sumy wekslowej albo wypłata tejeż ratami jest umówiona, jest nieważny, t. j. nie ma mocy wekslowej.

Weksle zawierają zwykle oprócz wymogów wyżej poszczególnionych także i potwierdzenie odebrania waluty wekslowej, to jest otrzymanej na weksel wartości.

Gdy weksel zwykle jako karta dłużna na wydaną pożyczkę, albo między kupcami za niedopłaconą resztę ceny kupna za pobrane towary wystawionym bywa, dla tego potwierdzenie odebrania waluty oznaczonym bywa wyrażeniem: „wartość w gotówce albo wartość w towarach“ i t. p. — Umieszczenie jednak takowej klauzuli na wekslu nie jest niezbędnie potrzebnem do ważności wekslu.

Dalszy nieistotny dodatek na wekslu jest oznaczenie, czy ciągnięty przyjęcie i zapłatę wekslu wystawicielowi za oznajmieniem lub bez oznajmienia na rachunek ma wykonać. — Oznaczenie takie wyrażonem bywa zwykle na wekslu formułką: „napisz na mój rachunek za oznajmieniem“.

Nakoniec należy uwzględnić przy wekslach znaczki stemplowe.

Przy wekslach, których czas zapłaty zapada po sześciu miesiącach od wystawienia, wymierza się stempel według skali I., zaś przy wekslach na czas później zapadający według skali II.

Jeżeli weksel jest za granicą wystawiony, wtedy czas zapadły następuje po dwunastu miesiącach.

Blankiety wekslowe przez zarząd skarbu do sprzedaży wydane, zaopatrzone już są stemplem według skali. — Użyć można jednak do wystawienia wekslu innego, prócz urzędowego blankietu.

W celu dopełnienia obowiązku ostemplowania przy użyciu blankietu przepisuje ustawa z dnia 29. Lutego 1864 jak następuje:

Obowiązkowi ostemplowania wekslu przy użyciu blankietu w następujący sposób czyni się zadość:

A. przez użycie blankietu urzędowego;

B. przy użyciu innych blankietów;

a) w taki sposób, iż odpowiedni, przepisanej należności znak stemplowy przytwierdza się przed wystawieniem wekslu na odwrotnej stronie tegoż i na takowy urząd, do takiej czynności urzędowej przeznaczony zwykle urząd podatkowy, pieczęć swoją urzędową przyciska.

Przyciśnięcie na stemple pieczęci prywatnej lub urzędu do takiej czynności nieumocowanego, nieuznaje się za dopełnienie obowiązku ostemplowania.

Przyciśnięcie urzędowej pieczęci na stemple nie może nastąpić wtedy, jeżeli na blankiecie znajduje się już podpis wystawiciela albo przyjmującego (akceptanta) lub obydwóch.

b) w taki sposób iż data wystawienia lub podpis wystawiciela przez tenże sam, a mianowicie pierwsza na wierzchniej zaś drugi na dolnej części stempla a wraze przytwierdzonych więcej znaków stemplowych na każdym z nich pisana być powinna.

Nazwisko wystawiciela może być przy użyciu więcej znaków stemplowych także naraz na takowych być wypisane, jeżeli takowem przepisaniem stemplów ma być uskutecznionem.

C. W sposób pierwszy lub drugi tu powyżej pod B. a) b) przytoczony uiszcza się dodatkowa reszta przepisanej należności, jeżeli weksel na blankiecie wystawionym bywa, który jest już stemplem, przepisom nieodpowiedniemu zaopatrzonemu.

Jeżeli weksel ma być prenotowany, dodaną być powinna do wekslu owa należność w znaczkach stemplowych, o jakoby według skali II. stempel od wekslu mniejszym się okazał.

Jeżeli n. p. weksel na 110 złr. w. a. brzmiały, stemplem na 10 ct. według skali I. zaopatrzone prenotowanym być ma, w tym razie musi należność stemplowa 63 cent według skali II. przypadająca, w taki sposób być uzupełnioną, iż się do wekslu stempel na 53 ct. dodaje.

Wzory weksłów.

1. Weksel ciągnięty.

(Weksel na kogoś już wystawiony).

Lwów, dnia 1. marca 1875 . . .

na 200 złr. w. a.

Dnia 1. września 1872 zapłacił Pan na ten Prima-weksel na rozkaz p. Józefa N. we Lwowie sumę Dwieście złr. w. a. wartość w gotówce i napiszesz na mój rachunek za oznajmieniem.

Pan Franciszek N. w Wiedniu.

Grzegorz W.
przyjąłem.
Franciszek N.

W przytoczonym wzorze przywiedzione są tylko trzy osoby, a mianowicie

1. Grzegorz N. jako trasat czyli wystawiciel;
2. Franciszek N. jako trasat, ciągnący i akceptant czyli przyjmujący;
3. Józef N. jako remitent czyli doręczający weksel.

2. Weksel na własny rozkaz.

(także weksel własny zwany).

Lwów, 1. Listopada 1873. na 160 złr. w. a.

Dnia 1. marca 1872 zapłacisz Pan na ten prima - weksel na rozkaz mój własny sumę Sto sześćdziesiąt złr. w. a. wartość w gotówce i napiszesz na rachunek bez oznajmienia.

Pan Franciszek N.
we Lwowie.

Grzegorz N.
przyjąłem.
Franciszek N.

W tym wzorze wystawiciel Grzegorz N. jest zarazem i doręczającym weksel (remitentem).

3. Weksel z oznaczonym miejscem zapłaty.

(domiciliowany).

Brody 25. Kwietnia 1873. na 740 złr. w. a.

W sześć miesięcy od daty zapłacisz Pan na ten prima - weksel na rozkaz mój własny sumę Siedemset czterdzieści złr. w. a. wartość w gotówce i napiszesz na rachunek bez oznajmienia.

Pan Franciszek N.
w Złoczowie.
płatny w Brodach
u p. Izaka N.

Gustaw N.
przyjąłem.
Franciszek N.

W tym wzorze jest Izak N., u którego suma wekslowa w Brodach, a zatem w miejscu od zamieszkania ciągniętego w Złoczowie się różniacem wypłata ma nastąpić, domicyliatem.

4. Weksel za okazaniem.

Lwów dnia 1. marca 1875. na 100 złr. w. a.

Za okazaniem zapłacisz Pan za ten Prima - weksel na rozkaz P. Franciszka N. we Lwowie sumę Sto złr. w. a. wartość w towarach i napiszesz na rachunek za oznajmieniem.

P. Franciszek N.

Grzegorz N.
przyjąłem.
Franciszek N.

5. Weksel jarmarczny.

Stanisławów 2. Lutego 1873. na 150 złr. w. a.

Na jarmark w Ułaskowcach roku 1872 zapłacisz Pan za ten prima - weksel na rozkaz mój własny sumę Sto pięćdziesiąt złr. w. a. wartość w towarach i napiszesz na rachunek za oznajmieniem.

P. Karol N.
w Ułaskowcach.

Józef N.
przyjąłem:
Karol N.

6. Weksel na własne imię wydany.

(własno - trasowany).

Sanbor 1. marca 1875. na 1000 złr. w. a.

W sześć miesięcy od daty zapłacisz pan na ten prima - weksel na rozkaz nasz własny sumę Tysiąc złr. w. a. wartość w gotówce i napiszesz P. na rachunek za oznajmieniem

P. C. J. N. & Comp.
w Krasnem.

C. J. N. & Comp.
przyjąłem:
C. J. N. & Comp.

7. Weksel własny.

(suchy, jednorazowy, sola - weksel).

Kulików 1. marca 1872. na 400 złr. w. a.

Dnia 1. sierpnia 1873 zapłacisz P. na ten sola - weksel na rozkaz P. Józefa N. w Żółkwi sumę Czteryście złr. w. a. wartość w otrzymanych towarach.

Sola na imię moje własne.

Karol N.

Przyjmujący (akceptant) ręczy każdemu wierzycielowi wekslowemu, posiadającemu weksel, za akuratną wypłatę sumy wekslowej.

Wystawiciel ręczy również doręczającemu weksel (remitentowi) albo prawonabywcy remidenta za rzetelną wypłatę jako dłużnik solidarny.

8. Weksel na raty.

(nieważny weksel).

Lwów 1. maja 1875. na 1000 złr. w. a.

Zapłacisz Pan za ten prima - weksel Panu A. N. dnia 1. czerwca 1875 sumę Sto złr. w. a. — 1. Lipca 1873 sumę Sto złr. w. a. — 1. Sierpnia 1872 sumę Sto złr. w. a.

P. J. N.
w N.

Wystawiciel.

9. Weksel z przyrzeczeniem procentów.

(weksel nieważny).

Lwów 1. Maja 1873. na 100 złr. w. a.

Na rachunek mój własny zapłacisz P. sumę Sto złr. w. a. z z procentami 6 od sta od dnia wystawienia licząc.

P. J. N.
w N.

Wystawiciel.

10. Weksel na okaziciela (oddawcę).

(nieważny weksel).

N. 6. Maja 1873. na 100 złr. w. a.

Ostatniego dnia miesiąca Października 1872 zapłacisz P. na ten prima - weksel oddawcy tegoż wekslu sumę Sto złr. w. a. w walucie bankowej.

P. A. N.
w N.

Wystawiciel.

11. Weksel - blanco.

(nieważny weksel).

N. 3. Maja 1872 . . . na Sto złr. w. a.
Sola-weksel Panu N. N. sumę Sto złr. wal. bank.
P. K. N. Wystawiciel.

12. Uso - weksel.

(nieważny weksel).

N. 5. Maja 1875 . . . na 100 złr. w. a.
A uso zapłacisz Pan za ten Sola-weksel Panu J. W. sumę Sto złr.
w bank. wal.
P. A. N. Wystawiciel.
w N.

13. Weksel za wypowiedzeniem.

(nieważny weksel).

N. 1. Maja 1875 . . . na 100 złr. w. a.
Zapłacisz Pan za ten Sola-weksel w trzy miesiące po wypowiedzeniu
Panu A. N. sumę Sto złr. w wal. bank.
P. J. N. Wystawiciel.
w N.

Które osoby nie są zdolne do wystawiania weksłów?

Kto kontraktem w ogóle ważnie zobowiązywać się nie może, ten też nie jest zdolny do wystawiania weksłów.

Które osoby kontraktami ważnie zobowiązywać się nie mogą, przytoczone już tu wyżej przy kontraktach.

Dalej niezdolnymi są do wystawiania weksłów oficerowie tak w służbie czynnej, jako też w pensyi, niemniej żołnierze w służbie czynnej zostający.

Gdy zaś na wekslu są podpisy osób, do wystawiania weksłów niezdolnych, natędy niewywieca to wpływu na zobowiązanie do wypłaty lub zaręczenia reszty osób z wekslu zobowiązanych.

Istniała jeszcze niezupełna czyli względna zdolność do wystawiania weksłów, mianowicie byli dłużnicy wekslowi, przeciwko którym areszt dopuszczonym być niemógł.

Ta niezupełna zdolność do wystawiania weksłów ustała jednak w skutek ustawy z dnia 4. Maja 1868 N. 34. Dz. pr. p., gdyż nie istnieje już więcej egzekucya co do osoby dłużnika za pretensye wekslowe.

Treść powyższego prawa, przytoczona już wyżej w tem dziele przy rozdziałach egzekucyi w postępowaniu procesowym w sprawach cywilnych.

Na czym polega żyro lub indosament?

Ponieważ weksel służyć ma jako środek do zapłaty, jako pieniądź papierowy w zawodzie kupieckim, muszą także z wekslu wypływające prawa wierzyciela wekslowego łatwo dać się przenosić z jednej osoby na drugą.

Wekslowo-prawne przeniesienie praw wierzyciela wekslowego w celu domagania się wypłaty wekslu w czasie zapadłym jest żyrem, indosamentem.

Polega zaś takowe na krótkim, na odwrotnej stronie wekslu domieszczone oświadczeniu wierzyciela wekslowego, iż wszystkie swe prawa z wekslu wypływające na drugiego przenosi, co zwykle następującą formułką się uskutecznia: »za mnie narachunek P. Jakóba N. wartość otrzymałem.«

Lwów dnia 3. Marca 1872.

Samuel N.

Zeznanie czyli potwierdzenie przenoszącego weksel (żyranta, indosanta) iż walutę za przeniesienie wekslu od odbierającego (żyrataryusza, indosatoryusza) otrzymał, zawiera się w formułce »wartość otrzymałem.«

Domieszczenie takiego potwierdzenia nie jest jednakże niezbędnie potrzebnem, tem mniej potrzebnem jest przydanie daty do indosamentu. Dostatecznem jest przy indosowaniu, jeżeli indosant tylko swój podpis na odwrotnej stronie wekslu umieści, gdyż samo umieszczenie nazwiska oznacza przeniesienie wekslu. Taki z samego nazwiska osoby lub firmy żyrantów powstały indosament nazywa się blanko-indosamentem żyrem in bianco.

Odbierający weksel (żyrataryusz) jest uorawnionym takie żyro in bianco klauzulą indosacyną uzupełnić, którą w formułce za mną na rachunek P. N. N. nad podpisem żyranta umieścić może.

Wystawiciel wekslu może jednak zabronić onogoż przeniesienia (indosowanie), jeżeli na wekslu przy nazwisku doręczającego weksel (remitentia) doda »nie na rozkaz« lub temu podobne zrobi zastrzeżenie.

Żyrant przenosi przez indosowanie na żyrataryusza nie tylko wszystkie z wekslu wypływające prawa, lecz przyjmuje na siebie także wekslowo-prawne poręczenie, iż wypłata sumy wekslowej w czasie zapadłym punktualnie zostanie uiszczoneą.

Ten obowiązek poręczenia oznaczony bywa zwykle wyrazem »obowiązek zadosyć uczynienia.«

Jeżeli przyjmujący do zapłaty (akceptant) w czasie zapadłym sumy wekslowej niezapłaci, może posiadacz wekslu żądać zadosyć uczynienia od swoich poprzedników, tj. od wystawiciela jako też od owych osób, którzy weksel przenosili dopokąd takowy nie dostał się do rąk poszukującego i domagać się od nich wypłaty sumy wekslowej z procentami, kosztami i prowizją $\frac{1}{2}$ od sta. Procenta zwłoki ustanowione są tak, jak przy innych wypłatach na 6 od sta.

Ponieważ nie tylko akceptant i wystawiciel lecz także i żyranti późniejszemu wieczycielowi wekslowemu ręczą wekslowo-prawnie za wypłatę sumy wekslowej, dla tego też taki weksel, na którym więcej indosamentów się znajduje daje tem większe zabezpieczenie.

Doręczający weksel (remitent), albo przy wekslach na własny rozkaz brzmących, wystawiciel, jest pierwszym wierzycielem wekslowym, który swe prawo przez indosament przeniesić może.

Wierzyciel wekslowy w pierwszym indosamencie jak i indosatoryusz wymieniony, może tenże weksel dalej żyrować i t. d.

Przechodzi tedy w ten sposób weksel przez rąk wielu, natędy wydżyć się może, iż strona jego odwrotna niewystarcza na umieszczenie wszystkich indosamentów.

Gdy tedy strona odwrotna wekslu z powodu żyrów zupełnie zostanie zajęta, a weksel ma być jeszcze dalej indosowanym, natędy musi takowy sztucznie być przedłużonym przez przytwierdzenie odcinka papieru do końca wekslu co nazywa się »allonge.«

Na takim „allonge” domieszczone indosamenta, wywierają taki sam skutek, jak gdyby były na odwrótej stronie samego wekslu pisane, jeżeli tylko „allonge” do wekslu w sposób nieodzielny jest przyłączone.

Często zdarza się, iż posiadacz wekslu wprawdzie wszystkie z wekslu wypływające prawa przenieść chce na drugiego, niedając jednak wekslowo prawnego poręczenia za rzetelne odebrane sumy wekslowej.

Chcąc się uwolnić przeciw nowemu posiadaczowi wekslu od wszelkiego wekslowego zobowiązania, musi indosant do swego żyra dodać uwagę, iż się do zadosyćczynienia niezobowiązuje n. p. za mnie na rozkaz P. Samuela N. we Lwowie bez zobowiązania (bez obligo), Dawid N. albo: „za mnie na rozkaz P. Jakóba N. w Złoczowie bez zadosyćczynienia” i t. p.

W takim razie, gdy weksel w czasie zapadłym przez akceptanta zapłaconym nie zostanie, nie przysługują posiadaczowi wekslu prawa domagania się od żyranta, zadosyćczynienia, który przy swym indosamencie wyrażeniami ostrzeżenia umieścił, przeciwnie taki żyrant od wszelkiego zobowiązania z takiego wekslu jest wolnym.

Szczególnym rodzajem indosamentu jest żyro „in procura” czyli procura-indosament.

Często przeniesionym bywa weksel na osobę drugą jedynie w tym celu, ażeby pobrała na dniu zapłaty, sumę wekslową. Uwidocznia to się w ten sposób, że przy indosamencie kładzie się dodatek „in procura” albo „do pobrania” lub też (ad incasso) i t. p. n. p. dla mnie na rachunek P. Dawida N. in procura. Lwów dnia 1. Kwietnia 1872.

Jakób N.

Procura-indosataryusz niestaje się przez to właścicielem wekslu, jednakże umocowanym jest do pobrania sumy wekslowej, tudzież do przedsięwzięcia, wszystkich w celu dochodzenia praw wekslowych skierowanych kroków przeciw dłużnikowi wekslowemu jakoteż do wytaczania pozwów, podnoszenia deponowanych sum wekslowych i t. p.

Procura-indosataryusz jest także uprawnionym do przeniesienia wszelkich mu udzielonych praw na osobę drugą przez procura-indosament.

Wzory weksłów z indosamentem żyrem „in bianco” i żyrem „in procura”

Lwów dnia 1. maja 1875. na 200 złr. w. a.

Dnia 1. września 1872 zapłacił Pan na ten prima-weksel na rachunek p. Józefa N. we Wiedniu sumę Dwieście złr. w. a. wartość w gotówce i napiszesz na rachunek za oznajmieniem

P. Franciszek N.
we Lwowie.

Grzegorz N.
przyjąłem
Franciszek N.

(Strona odwrotna).

Za mnie na rozkaz P. Jakóba N. w Kulikowie, wartość otrzymałem

Wiedeń 16 marca 1875.

Józef N.
Jakób N.

Za nas na rozkaz P. Emanuela N. w Brodach „bez naszego obligo,”
C. N. i synowie.

Tarnopol, 5. kwietnia 1872

Za mnie na rozkaz P. Michała N. w Podhajcach „in procura,”
Złoczów 25. maja 1872.

Emanuel N.

W przytoczonym przykładzie żyrował najpierw weksel doręczający (remitent) P. Józef N. weksel na Jakóba N. Ten ostatni dodawszy na wekslu swój indosament „in bianco” żyrował takowy „in bianco” na E. N. i synowie. Tenże przeniósł weksel na Emanuela N. niedając wekslowego zobowiązania, od czego wyrazem bez „obligo” się uwolnił. Nowy żyratariusz Emanuel N. przeniósł weksel swój przez procura-indosament na Michała N. który umocowanym jest do poczynienia wszelkich, do pobrania sumy wekslowej w czasie zapadłym, odpowiednich kroków.

Posiadacz wekslu indosowanego musi się wykazać całym szeregiem, iż na niego schodzących indosamentów, jako właściciel wekslu.

Wszystkie indosamenta muszą tworzyć nieprzerwany łańcuch w którym niema brakować żadnego ognia.

Przekreślone indosamenta uważają się przy dochodzenia legitymacyi posiadacza wekslu jako niebyłe.

Nakoniec zauważyć należy iż weksel ważnie indosowanym być może także na wystawiciela, na akceptanta, na poprzedniczego indosanta lub przez tychże na inne osoby.

Co to jest pośredniczenie?

(interwencja, adres z potrzeby, akcept honorowy).

W celu lepszego ubezpieczenia nabywcę wekslu albo każdego zeszłego wierzyciela wekslowego, iż zapłata istotnie i zupełna nastąpi, dopisuje zwykle wystawiciel na wekslu nazwisko lub adres osoby, od której zapłata tegoż wekslu w przypadku nieuiszczenia takiej przez ciągniętego zażądaną i uzyskaną być może.

Dodatek taki na wekslu nazywa się adresem z potrzeby a osoba w tymże wymieniona adresem z potrzeby.

Jeżeli ciągnięty odmówi przyjęcia (akceptacyi) wekslu do wypłaty, natędy takowe zażądaniem być musi od osoby w adresie z potrzeby wymienionej czyli od adresata z potrzeby.

Jeżeli adresat przyjmie weksel do zapłaty w miejsce ciągniętego, wtedy zowie się akceptantem honorowym, gdyż on akceptuje na honor wystawiciela.

Wzór wekslu z adresem na przypadek potrzeby i akceptem honorowym.

Lwów dnia 1. Marca 1873. na 200 złr. w. a.

Dnia 1. Września 1872 zapłacił Pan na ten weksel na rozkaz P. Józefa N. we Wiedniu sumę Dwieście złr. w. a. wartość w gotówce i napiszesz na rachunek bez oznajmienia

P. Franciszek N.
w Krakowie
w przypadku potrzeby
u Edwarda N.

Grzegorz N.
na honor P.
Grzegorza N.
przyjmuję
Edward N.

Akcept honorowy osoby, na wekslu adresem z potrzeby nieoznaczonej, może być przez posiadacza wekslu niedopuszczonym, jeżeli się tenże z tem niezgadza. Tak jak akceptowanie może również i zapłata wekslu nastąpić na honor wystawiciela lub żyranta.

Tak przyjęcie honorowe jakoteż i zapłata honorowa nazywa się zwykle pośrednictwem czyli interwencją. Osoba zaś, która na honor drugiej akceptuje lub wypłaca nazywa się pośrednikiem, czyli honorantem, owa zaś osoba na której honor przyjęcie (akcept) lub zapłata nastąpiła, honoratem.

W powyższym wzorze jest Edward N. honorantem, wystawiciel zaś Grzegorz N. honoratem.

Jeżeli akceptant honorowy niewymienił osoby, na której honor nastąpiło przyjęcie, nately rozumie się jako takowa, osoba wystawiciela, jako honorata.

Akceptant honorowy zobowiązuje się wekslowo — prawnie w obec wszystkich następców honorata, obowiązek taki gaśnie jednakże, jeżeli weksel dnia drugiego powszedniego po dniu zapadłym akceptantowi honorowemu niezostanie do zapłaty przedłożonym.

Jeżeli ciągnięty na dniu zapadłym niewypłaci wekslu w adres z potrzeby zaopatrzonego, nately musi się udać posiadacz wekslu najdalej dnia drugiego powszedniego po dniu zapadłym do adresata z potrzeby i żądać zapłaty honorowej.

Jeżeli weksel akceptem honorowym jest zaopatrzone, nately musi być akceptantowi honorowemu w takim samym terminie do zapłaty przedłożonym, (prezentowanym).

Przez wydatę honorową wstępuje honorujący w prawa posiadacza wekslu przeciw honoratowi tegoż poprzednikom i akceptantom.

Z pomiędzy więcej, do honorowej wypłaty wekslu ofiarujących się, należy oddać pierwszeństwo temu, przez którego zapłatę najwięcej z wekslu obowiązanych zostanie zwolnionych.

Pośredniczący, który sumę wekslową zapłacił, chociażby nawet z wekslu lub protestu widocznem było, że ktoś drugi, któremu tenże według powyższego postanowienia musiałby ustąpić pierwszeństwa, oświadczył się być gotowym do zapłaty wekslu, niema prawa do wynagrodzenia przeciw tym przenoszącym (indosantom) którzyby w skutek uiszczenia zapłaty, przez innych zaofiarowanej, uwolnionymi być mogli od zobowiązania wekslowego.

Akceptant honorowy, który z powodu nastąpniej już zapłaty wekslu przez ciągniętego lub przez pośredniczącego niedoszedł do uskutecznienia zapłaty, uprawnionym jest do żądania od wypłacającego $\frac{1}{3}\%$ sumy wekslowej jako prowizji.

Na czem polega zaręczenie wekslowe, (aval) ?

Nawet osoba wekslem nieobjęta może dać zaręczenia za wypłatę sumy wekslowej, jeżeli swe nazwisko z dodatkiem uwagi, stosunek jej jako ręczyciela wykazującym na wekslu umieści n. p. »Józef N. jako ręczyciel za akceptanta« albo »wrazie niezapłacenia daję zaręczenie. Józef N.« i t. p.

Przez takie zaręczenie wekslowe staje się ręczyciel dłużnikiem wekslowym niepodzielnym wraz z tym, za którego dał zaręczenie. Ręczyciel przyjmuje zobowiązanie do wypłaty sumy wekslowej, procentów zwłoki i kosztów.

Jeżeli zaręczenie za zapłatę sumy wekslowej nie jest jako oświadczenie

na samymże wekslu umieszczone, nately nie bierze ręczyciel na siebie wekslowo prawnego zobowiązania.

Drugie, równobrzmiące egzemplarze i odpisy weksłów (duplikaty i kopje).

Weksel, na osobę w odległości znacznej od iniejsza wystawienia tegoż mieszkającą wystawiony, wygotowuje się zwykle w kilku egzemplarzach. Pierwszy egzemplarz »prima« przesyła się ciągniętemu w celu akceptowania tegoż, gdy drugi egzemplarz »secunda« w obieg się puszcza.

Wystawiciel wekslu ciągniętego jest prawnie zobowiązanym, do wydania doręczającemu (remitentowi) na żądanie tegoż, kilka równobrzmiących egzemplarzy wekslu. — Takowe zaś muszą w tekście samymi jako takie, wyrazami: »prima, secunda, tercia« i t. d. być oznaczone, w przeciwnym bowiem razie każdy z nich mógłby być poczytany za weksel osobny.

Nawet żyrataryusz może żądać duplikatu wekslu, i w tym celu musi się udać do swego bezpośredniego poprzednika, a tenże do swego i t. d. aż dopóki żądanie to nie dojdzie do samego wystawiciela.

Każdy indosataryusz żądać może od swego poprzednika, ażeby na duplikacie wszystkie poprzednie przenoszenia (indosamenta) były uwidocznione.

Jeżeli jeden z takich egzemplarzy weksłów został zapłacony, reszta egzemplarzy traci moc prawa.

Z niezapłaconych egzemplarzy jednak zostają jeszcze wekslowo-prawnie zobowiązani:

1. Przenoszący (indosant), który kilka egzemplarzy tegoż samego wekslu przeniósł na więcej osób, jako też wszyscy późniejsi przenoszący, których podpis znajduje się na egzemplarzach przy zapłacie niezwróconych, — za swe przenoszenia (indosamenta);

2. przyjmujący do zapłaty (akceptant), który więcej egzemplarzy tegoż samego wekslu przyjął do zapłaty (akceptował), za akcepty egzemplarzy weksłów przy zapłacie niezwróconych.

Kto jeden egzemplarz z pomiędzy więcej egzemplarzy tegoż samego wekslu przesłał komu do przyjęcia, powinien na pozostałych egzemplarzach uwidocznnić, u kogo się znajduje ów, do akceptowania przesłany egzemplarz. Zaniedbanie umieszczenia takiego uwidocznienia na wekslu nie pozbawia go jednak mocy wekslowej.

Przechowawca egzemplarza wekslu do akceptowania przesłanego obowiązany jest wydać takowy temu, który się jako indosataryusz, albo w inny sposób do odebrania umocowanym wykaże.

Od duplikatu wekslu należy odróżnić kopję.

Kopja czyli odpis wekslu zawierać ma wszystkie na wekslu się znajdujące indosamenta i uwidocznienia i musi być dodatkiem »dotąd odpis« lub innym podobnym wyrażeniem »zaopatrzone».

Na kopji musi być uwidocznionem kogo się znajduje pierwopis (oryginał) wekslu do przyjęcia przesłanego. Brak tegoż uwidocznienia nie pozbawia jednak wekslu jego prawnej mocy wekslowej.

Przez indosowanie kopji weksłu bywa indosant tak zobowiązany, jak gdyby oryginał weksłu żyłował.

Przechowawca oryginału weksłu musi wydać takowy posiadaczowi kopji weksłu w indosament oryginalny zaopatrzonej, jeżeli tenże jako indosatorysz lub w inny sposób do odebrania umocowanym się wykaże.

Na co uwagę zwrócić należy przy zapłacie lub wykupnie weksłu?

Po zapłacie weksłu zapadłego należy się przekonać, czy odbierający sumę wekslową posiada weksel oryginalny i czy na wekslu indosowanym tenże jako właściciel tegoż przez cały szereg przekazów jest dostatecznie wylegitymowanym.

Dłużnik wekslowy tylko za wydaniem do rąk jego weksłu zapłaconego do zapłaty jest obowiązany.

Jeżeli spłaca weksel ratami, może żądać, aby częściowa spłata z weksłu odpisała i pokwitowana na odpisie tegoż weksłu mu udzielonem zostało.

Jeżeli kto weksel wykupia, powinien niezaniedbać odebrania oryginału weksłu i protestu, o którym to ostatnim później będzie mowa, gdyż w przeciwnym razie łatwo by nastąpić mogło, że rzetelny posiadacz weksłu, tenże już zapłacony drugiej lub trzeciej osobie przekazać może, a które na mocy posiadania weksłu zapłatę tegoż powtórnie zażądać mogą.

W razie zatrzaśnięcia weksłu, dłużnik wekslowy z tego powodu, iż mu oryginał weksłu oddany być nie może, tak długo do zapłaty nie jest obowiązany, dopóki żądający zapłaty wprowadzeniem sądowej amortyzacji weksłu dostatecznie się niewykaże i nieda dłużnikowi zupełnego ubezpieczenia; a w razie braku tego, tylko na złożenie dłużnej sumy wekslowej przez dłużnika do depozytu sądowego nastawać może.

Honorowemu płatnikowi musi weksel wraz z protestem z powodu niezapłacenia za wynagrodzeniem kosztów być wydany.

Jeżeli nienastąpi żądanie zapłaty weksłu zapadłego, uprawnionym jest akceptant złożyć sumę wekslową do depozytu sądowego na niebezpieczeństwo i koszt posiadacza weksłu.

Zaoferowana spłata weksłu ratami nie może być odmówiona.

Jeżeli weksel opiewa na rodzaj monety, niebędącej w miejscu zapłaty w obiegu lub na jaką inną walutę liczebną, natędy można zapłacić sumę wekslową monetą krajową stosownie do jej wartości, wyjąwszy wtedy, jeżeli wystawiciel wyrazem «w samej rzeczy» (effectiv) lub innem odpowiedniem oznaczeniem na wekslu umieszczonem, zastrzegł sobie wyraźnie zapłatę w pewnym rodzaju monety.

Fałszywy lub sfałszowany podpis wystawiciela weksłu niepozbawia tegoż przy prawdziwym akceptacie i przekazie jego mocy wekslowej.

Z weksłu z fałszywym lub sfałszowanym akceptem albo przekazem, zostają wszyscy przekazujący i wystawiciel, których podpisy są prawdziwe, wekslowo zobowiązani.

Oświadczenia wekslowe zamiast nazwiska tylko krzyżykami lub innemi znakami uskutecznione, mają tylko wtedy moc wekslową, jeżeli takie znaki sądownie lub notaryalnie są uwierzytelnione. Toż samo tyczy się podpisów, hebrejskimi literami uskuteczionych.

Jeżeli weksel ma być intabulowanym i takowy, klauzulą intabulacyjną jest zaopatrzony, muszą podpisy według nowej ustawy tabularnej z 25. Lipca 1871. sądownie lub notaryalnie być uwierzytelnione.

O proteście wekslowym.

Protest w sprawach wekslowych czyli protest wekslowy jest to postępowanie tę okoliczność ustalające, iż ktoś prawem wekslowym przepisaną czynność przedsięwziął i niezgo niezaniedbał lub, iż dłużnik wekslowy nie-wypełnił zobowiązania.

Sporządzenie protestu następuje w skutek takiego czynu, od którego sprawdzenia zawisło prawo do regresu.

Protest musi albo przez notariusza lub w braku tegoż w sądzie być spisany.

Dokument przy spisaniu protestu przez notariusza lub przez sąd stronie wystawiony, jest dokumentem publicznym, prawomocnym, którym istota czynu, prawo do regresu uzasadniająca hywa poświadczona.

Najzwyczajniej bywają protesty z powodu niezapłacenia weksłu w czasie zapadłym sporządzane, i wtedy nazywa się taki protest, protestem z powodu niezapłacenia.

Jeżeli w czasie zapadłym nie nastąpi zapłata weksłu, musi posiadacz tegoż chcący utrzymać swe prawa przeciw wystawicielowi i przekazującemu a zatem przeciwko wszystkim swoim poprzednikom, przystąpić do sporządzenia protestu z powodu niezapłacenia.

W razie zaniedbania spisania protestu traci przeciw tym osobom swoje prawo wekslowe.

Do utrzymania się w swoim prawie wekslowym przeciw akceptantowi weksłu niedomicyliowanego niepotrzeba ani prezentowania weksłu na dniu zapłaty ani spisania protestu; jednakże przeciw akceptantowi weksłu domicyliowanego musi protest z powodu niezapłacenia być spisany, w przeciwnym bowiem razie posiadacz weksłu utraciłby swe prawo wekslowe nie tylko przeciw swym poprzednikom ale nawet przeciw akceptantowi.

Weksel domicyliowany musi być domicyliatowi, lub jeżeli tenże na wekslu nie jest oznaczonym, w owem miejscu, w którym zapłata miała nastąpić do zapłaty być przedłożonym (prezentowanym) i tamże ma być protest spisany.

Spisanie protestu może się odbyć w dniu zapłaty, najdalej zaś w dniu drugim roboczym po dniu zapłaty.

W razie zaniedbania tego terminu następują dla posiadacza weksłu szkodliwe skutki z opuszczenia spisania protestu wynikające.

Oświadczenie na wekslu zwykle dodane wezwaniem niepodnoszenia protestu, co zwykle uskutecznia się umieszczonem na wekslu wyrazem, «bez protestu i bez kosztów» uważany bywa wprawdzie jako zwolnienie od protestu nie zaś od obowiązku prezentowania weksłu w terminie prawnym.

Wezwanie takie nieuwalnia jednak od zobowiązania wynagrodzenia kosztów protestu.

Jeżeli weksel zostanie przeniesionym (indosowanym) a termin do spisania protestu z powodu niezapłaty już upłynął, natędy indosatorysz wchodzi w prawa indosanta przeciw akceptantowi, jakoteż w prawa do regresu przeciwko tym, którzy dopiero po upływie oznaczonego terminu weksel indosowali.

Jeżeli protest z powodu niezapłaty weksłu jeszcze przed indosowaniem

tegoż został spisany, natedy uzyskuje indosatyrusz li tylko prawa indosanta przeciw akceptantowi, wystawicielowi jak niemniej i tym, którzy weksel aż do spisania protestu indosowali.

Jeżeli posiadacz weksłu przedłoży takowy ciągniętemu do akceptowania a tenże przyjęcia weksłu do zapłaty się wzbrania natedy, musi posiadać weksłu, niechcąc utracić praw swych w obec wystawiciela i jakimkolwiek indosantem, spisać protest który się nazywa protestem z powodu nieprzyjęcia do zapłaty.

Jeżeli od ciągniętego niemożna uzyskać przyjęcia weksłu do zapłaty na pewny czas po okazaniu wystawionego, lub jeżeli akceptant datowania swego akceptu się wzbrania, któreto datowanie stwierdza okazanie weksłu, wtedy musi posiadacz weksłu przedłożyć czyli okazanie tegoż, jak niemniej wzbranianie się przyjęcia weksłu do zapłaty lub datowania tegoż przyjęcia uskutecznić przez spisanie protestu; który to protest nazywa się protestem z powodu niedatowania akceptu.

W razie zaniedbania spisania protestu w wytrzeconych wypadkach w czasie do prezentowania oznaczonym, traci posiadacz weksłu prawo w obec wystawiciela i indosantów.

Przeciw akceptantowi wzbraniającemu się datowania swego akceptu, liczy się w razie zaniedbania spisania protestu czas zapadły od dnia ostatniego terminu do prezentowania wyznaczonego.

Jeżeli posiadaczowi duplikatu weksłu (secunda lub tercya) wskazaną zostanie osoba, u której się oryginał tegoż do przyjęcia przesłany znajduje, a też nietylko wydania oryginału lecz także przyjęcia duplikatu się wzbrania, natenczas musi w celu zawarowania swych praw protest być spisany, jako ani do przyjęcia przesłany oryginał wydanym, ani okazany duplikat do zapłaty nie został przyjętym.

Jeżeli zapłata weksłu od więcej osób jako akceptantów żądaną być musi, na takie wezwania tylko jeden protest spisać należy.

Prezentowanie weksłu do przyjęcia lub do zapłaty, spisanie protestu, wezwanie do wydania duplikatu weksłu, jakoteż inne na podstawie powyżej poszczególnionych postanowień przedsięwzięte się mające czynności, przedsiębrane być muszą w lokalu czynności a w braku tychże w pomieszczeniu osób w wekslu oznaczonych (u ciągniętego, domicyliata albo przechowawcy duplikatu weksłu). W innym miejscu jak n. p. na giełdzie dzieć się to może tylko za wzajemnem porozumieniem.

Jeżeli lokal czynności albo pomieszkowanie wynalezionym być niemożne, w takim razie udać się należy w celu wykrycia tychże do władzy policyjnej tegoż miejsca i okoliczność tę w proteście uwidocznic.

Jeżeli zapłata weksłu zapadnie na niedzielę lub święto uroczyste, natedy żądanie wydania duplikatu weksłu, oświadczenie co do przyjęcia, nastąpić powinno następnego dnia powszedniego.

Jeżeli się wystawiciel wzbrania wydania duplikatu weksłu doręczającemu (remitentowi) w takim razie protest spisać należy, toż samo może uczynić indosatyrusz, jeżeli indosant wzbrania się powtórzenia na duplikacie pierwotnego indosamentu.

Przyjęcie honorowe ma być w proteście z powodu nieprzyjęcia, zaś wypłata honorowa w proteście z powodu niezapłaty uwidocznionem.

O regresie.

(prawie pozukiwania)

Regres przedsiębranym być może w celu ubezpieczenia lub dla braku zapłaty.

Regres w celu ubezpieczenia jest albo regresem z powodu nieprzyjęcia do zapłaty, albo regresem z powodu niepewności osoby akceptanta.

Regres zatem jestto uprawnienie posiadacza weksłu do żądania zapłaty od żyranta lub trasanta, albo do ubezpieczenia sumy wekslowej z przynależnościami.

Jeżeli przyjęcie do zapłaty wcale nienastąpi, lub z ograniczeniem, albo na mniejszą sumę, natenczas może posiadacz weksłu spisać protest dla braku przyjęcia.

Na podstawie takiego protestu może żądać posiadacz weksłu od indosantów i wystawiciela zupełnego ubezpieczenia, jako wypłata sumy wekslowej, lub kwoty przez ciągniętego nieprzyjętej, jakoteż wynagrodzenie z powodu nieprzyjęcia poczynionych kosztów w czasie zapadłym nastąpi.

Pozostawia się stronom dowolny sposób i rodzaj takiego ubezpieczenia i porozumienia; jeżeli zaś w tym względzie zgodzić się nie mogą, należy kwotę gotówką złożyć do depozytu sądowego. Wierzycielowi wekslowemu przysługują na sumie deponowanej prawo zastawu.

Na podstawie założonego protestu z powodu nieprzyjęcia weksłu, upoważnionym jest doręczający weksel (remitent), jakoteż każdy przenoszący takowy (indosant) żądać od wystawiciela i innych pośredników ubezpieczenia i wytoczyć proces wekslowy.

Ustanowione ubezpieczenia ustaje:

1. jeżeli przyjęcie zupełne weksłu dodatkowo nastąpiło;
2. jeżeli przeciw obowiązemu do zadosyćczynienia, który dał ubezpieczenie w przeciągu roku po zapadłem terminie płacenia na podstawie tegoż weksłu skargi nie wniesiono;
- 3 jeżeli nastąpiła zapłata weksłu, lub zgasa tegoż moc wekslowa.

Z powodu niepewności co do osoby przyjmującej weksel (akceptanta), żądać można ubezpieczenia weksłu do zapłaty przyjętego (akceptowanego):

1. jeżeli do majątku akceptanta konkurs został rozpisanym;
- 2 jeżeli egzekucja na majątek akceptanta pozostała bez skutku.

Jeżeli akceptant w takim wypadku nie daje żądanego ubezpieczenia, należy założyć protest, który się nazywa protestem ubezpieczenia lub protestem zapewnienia.

Na podstawie takiego protestu może posiadacz weksłu żądać ubezpieczenia w drodze procesu wekslowego nietylko od akceptanta, lecz także od wszystkich pośredników.

Jeżeli w zapadłym terminie płacenia zapłata weksłu nie nastąpiła, żądać może posiadacz weksłu od obowiązującego do zadosyćczynienia w drodze regresu:

1. zapłaty sumy wekslowej z procentami zwłoki 6 % od dnia zapadłego terminu płacenia;
2. kosztów protestu i innych poczynionych kosztów, i
5. jako prowizji 1/3 % od sumy wekslowej.

Te same rozsączenia przysługują cemu przenoszącemu weksel (indosantowi).

santowi przedw wystawicielowi i innym poprzednikom, który niezapłacony przez akceptanta weksel wykupił.

Kwota sumy wekslowej, procentów i kosztów powinna w tym wypadku, jeżeli obowiązany do zadosyćuczynienia nie mieszka w tem samem miejscu z poszukującym, według tego kursu być zapłaconą, według którego weksel stosownie co do miejsca zamieszkania poszukującego a miejsca zamieszkania obowiązującego do zadosyćuczynienia wystawiony, za okazaniem platny, opiewa.

Jeżeli w miejscu zamieszkania poszukującego nie istnieje kurs taki, wziętym być ma stosownie do tego miejsca, które zamieszkanu obowiązującego do zadosyćuczynienia jest najbliższe.

Na żądanie obowiązującego do zadosyćuczynienia powinien kurs być poświadczony albo urzędową cedulką kursa, albo świadectwem zaprzysiężonego stręczyciela wekslowego (senzala) albo w braku tychże świadectwem przez dwóch kupców wystawionem. To, co poszukującemu przez obowiązującego do zadosyćuczynienia danem zostanie na pokrycie za wykupno wekslu niezapłaconego, nazywa się przesylką (rimesq).

Poszukujący może na kwotę żądaną wystawić na imię obowiązującego do zadosyćuczynienia tak zwany weksel zwrotny (ritratę) za okazaniem platny.

Poszukujący jest obowiązany do wydania obowiązującemu do zadosyćuczynienia, który weksel wykupia, nie tylko sam weksel z protestem, lecz także tak zwany rachunek zwrotny. Taki rachunek zwrotny jestli wykaz sumy wekslowej procentów, kosztów protestu, prowizji $\frac{1}{3}\%$ od sumy wekslowej, nakoniec wszystkich innych wydatków, które razem stanowią przedmiot roszczenia przeciw obowiązującemu do zadosyćuczynienia.

Jeżeli obowiązującemu do zadosyćuczynienia nie zostanie wydany weksel wraz z protestem i pokwitowanym rachunkiem zwrotnym, natędy tenże niepotrzebuje wykupić wekslu.

Każdy przenoszący weksel (indosant), który po zaspokojeniu swoich następców przyszedł w posiadanie wekslu oryginalnego, może wykreślić przeniesienie (indosament) swe własne jakoteż swoich następców.

Obowiązanie wekslowe dotyka przyjmującego do zapłaty (akceptanta), wystawiciela i przenoszącego (indosanta), jakoteż każdego, który podpisał weksel, odpis wekslu, przyjęcie (akcept) lub przeniesienie (indosament), albo przyjął na siebie poręczenie wekslowe. — Wszystkie te osoby biorą na siebie wekslowo-prawną odpowiedzialność jako dłużnicy solidarni za wszystkie roszczenia posiadacza wekslu, niedopełnieniem zobowiązania wekslowego spowodowane.

Posiadaczowi wekslu przysługują prawo dowolnego żądania i poszukiwania całej swojej pretensji, od jednego, od kilku, lub od wszystkich wekslowo zobowiązanych.

Zawiadomienie poprzedników (notyfikacja).

O jakich krokach zawiadomić należy poprzedników?

Jeżeli w terminie zapadłym zapłata wekslu nienastąpiła i z powodu niezapłacenia protest został założony, obowiązany jest posiadacz wekslu, jeżeli nie chce utracić prawa do roszczenia wynagrodzenia procentów i kosztów od poprzedników swoich, donieść pisemnie (notyfikować) o niezapła-

niu wekslu i założeniu protestu swojemu bezpośredniemu poprzednikowi, czyli przenoszącemu weksel (swemu indosantowi).

Takie zawiadomienie swego poprzednika nazywa się notyfikacją i musi najdalej w przeciągu dwóch dni od dnia założenia protestu na pocztę być podane. Zawiadomiony w ten sposób indosant powinien również zawiadomienie w przeciągu dwóch dni po otrzymaniu notyfikacji przesłać swojemu poprzednikowi i t. d. dopóki to zawiadomienie nie dojdzie do wystawiciela.

Posiadacz wekslu czyli indosataryusz, który zaniedbał uskutecznienia notyfikacji w czasie prawnym, lub takowej nieprzesłał bezpośredniemu swojemu poprzednikowi, obowiązany jest do wynagrodzenia — w pierwszym wypadku wszystkim, w drugim zaś pominiętym przez niego poprzednikom, wszelkiej, z powodu zaniedbania zawiadomienia wynikłej szkody. Oprócz tego traci on wszelkie prawo do roszczenia wynagrodzenia procentów i kosztów, tak dalece, iż tylko zapłacenia samej sumy wekslowej żądać ma prawo.

W razie wniesionej skargi przeciw poprzednikom, posiadacz wekslu udowodnić powinien uskuteczność w czasie prawnym notyfikację. Jako dowód służy receptis nadawczy, którym się wykaże, iż dotycząca osoba w oznaczonym dniu podała list na pocztę pod adresą poprzednika swego. Takie i dzień odebrania notyfikacji udowodnionem być może poświadczeniem urzędu pocztowego.

Rozporządzeniem ministeryalnem z dnia 25. Sierpnia 1850 L. 557 Dz. pr. p. polecono c. k. urzędowi pocztowemu, przy nadaniu listów rekomendowanych, których adres wyraźnie opiewa jako list w sprawie protestu wekslowego, oznaczyć w receptisie nadawczym jako też w receptisie zwrotnym imię i nazwisko lub firmę adresata, również imię i nazwisko odeślającego — Odeślający powinien na odwrotnej stronie listu umieścić swoje imię i nazwisko lub firmę.

Wzór notyfikacji z powodu niezapłacenia:

Panu Józefowi N. kupcowi we Wiedniu.

Lwów dnia 5. grudnia 1872.

Wczoraj okazałem weksel przez Pana na mię przeniesiony (żyrowany) na imię pana Karola N. wystawiony z daty Wiedeń 2. Października 1872 na 300 złr. w. a. akceptantowi w celu zapłaty, lecz nieotrzymałem takowej, i z tego powodu założyłem protest natychmiast.

Donosząc (notyfikując) Panu o niezapłaconiu wekslu i założeniu protestu upraszam, racz Pan postarać się o wykupienie tegoż wekslu.

Z szacunkiem

Tomasz N.

Jeżeli indosant przeniósł weksel bez wymienienia miejsca, należy notyfikację przesłać poprzednikowi tegoż.

Kiedy następuje zadawnienie roszczeń wierzyiciela wekslowego?

Wekslowo-prawne roszczenie (prawo z wekslu) utraci się przez zadawnienie, przez zaniedbanie wytoczenia pozwu w pewnym przeciągu czasu, przeciw akceptantowi wekslu na kogoś już wystawionego, jakoteż przeciw

wystawicielowi weksłu na własne imię wystawionego następuje zadawnienie z weksłu w przeciągu lat trzech od zapadłego terminu zapłaty.

Prawo do zadosyćuczynienia (regresu) posiadacza przeciw wystawicielowi i innym poprzednikom zadawnia się w przeciągu trzech miesięcy, jeżeli weksel w Europie był platny (z wyjątkiem Islandyi i wysp Faröer) a czas zadawnienia przeciw posiadaczowi zaczyna się z dniem złożenia protestu.

W podobny sposób następuje zadawnienie praw do regresu indosanta przeciw wystawicielowi i innym poprzednikom w przeciągu trzech miesięcy, jeżeli poszukujący mieszka w Europie (z wyjątkiem Islandyi i wysp Faröer). Przeciw indosantowi zaczyna się czas zadawnienia od dnia, w którym weksel wykupił, jeżeli to wykupno w ten sposób nastąpiło, że poszukujący nie wniósł skargi przeciw indosantowi, w przeciwnym bowiem razie zaczyna się czas zadawnienia od dnia doręczenia skargi.

Zadawnienie przerwanem zostaje przez wręczenie lub doręczenie (a nie przez samo podanie) pozwu.

Jeżeli prawo wekslowe posiadacza weksłu przeciw wystawicielowi lub akceptantowi zgłosił z powodu zaniedbania założenia protestu w terminie prawnym lub przez zadawnienie można wprowadzić przeciw tym osobom uzasadnić roszczenia swe wekslowo-prawne, jednakże można z pretensją swoją wystąpić przeciw nim w zwykłej drodze prawnej, jeżeliby ci ze szkoda posiadacza weksłu przez niewypłacenie sumy wekslowej mieli zamiar z bogacenia się. Skarga taka nazywa się skargą z powodu nieprawego z bogacenia się.

(Wzór takiej skargi znajduje się tu wyżej w postępowaniu przy procesach wekslowych)

Spis rzeczy

zawartych w dziale 1szym Adwokata domowego.

W sprawach wojskowych.

(Od strony 4 do 88).

Ustawa wojskowa z dnia 5 Grudnia 1863 — Obwieszczenie c. k. Namiestnictwa z dnia 23 Stycznia 1869 zawierające rozporządzenia pod względem przyjmowania ochotników jednorocznych i ochotników w ogóle — Obwieszczenie c. k. Namiestnictwa z dnia 9 Stycznia 1869 co do zawierania małżeństw słujących przy obronie krajowej — Obwieszczenie c. k. Namiest. z dnia 17. Lutego 1869 co do kwalifikacyi uczniów c. k. akademii sztuk plastycznych do uzyskania jednorocznej służby wojskowej — Obwieszczenie c. k. Namiestnictwa z dnia 17. Marca 1869 dotyczące się kwalifikacyi słuchaczyw medycyny do jednorocznej służby wojskowej — Obwieszczenie c. k. Namiestnictwa z dnia 8 Maja 1869 dotyczące aspirantów do jednorocznej służby wojskowej — Obwieszczenie z dnia 24. Kwietnia 1869 dotyczące asenterowania jednorocznych ochotników — Program egzaminów dla jednorocznych ochotników — Ustawa z dnia 13 Maja 1869 o obronie krajowej — Upoważnienie c. k. Starostw powiatowych do wydawania certyfikatów wychodźstwa (zobacz dział II, strona 202) Komisya do egzaminowania aspirantów do jednorocznej służby wojskowej — Rozporządzenie co do ośmiotygodniowego ćwiczenia się wojskowego — Rozporządzenie względem przyjmowania do jednorocznej służby wojskowej słuchaczyw techniki, którzy nie ukończyli ani wyższego gimnazjum ani wyższej szkoły realnej

Uzdołnienie uczniów niektórych zakładów handlowych do jednorocznej służby wojskowej — Uzdołnienie uczniów niektórych zakładów agronomicznych do jednorocznej służby wojskowej — Wyjątkowe przeniesienie landwerzystów do c. k. stałego wojska lub marynarki — Wojsko stałe, rezerwa, obrona krajowa — Przeszkody do dobrowolnego wstąpienia do wojska — Odnosnie w tym celu podania do władz i dokumenta — Wzór podania o uzyskanie jednorocznej służby wojskowej — Ubodzy jednoroczni ochotnicy otrzymują utrzymanie rządowe — Czas wstąpienia do służby wojskowej, wybór pułku i inne ważne postanowienia — Postanowienia co do urzędników, profesorów w wypadku wojny — Korzyści w tym względzie co do odziedziczonych gospodarstw. — Prośba o urlop czasowy pupila. — Świadełwo w tym celu. — O dymisji przed ukończeniem służby wojskowej. — Listy czyli wykazy obowiązanych do służby wojskowej — Zwołanie popisowych — Prośba o uwolnienie syna sędziwego ojca — Świadełwo celem uwolnienia się od służby wojskowej. — Prośba ojca o uwolnienie syna najstarszego — Wzory podań podobnych — Przepisy dla jednorocznych ochotników od chwili wstąpienia do linii aż do przeniesienia do rezerwy. — Broń ochotników. — Koń kawalerzysty ochotnika. — Ćwiczenia wojskowe ochotników. — Egzamina na oficerów rezerwy. — Postępowanie co do medyków ochotników. — Postępowanie co do weterynarzy ochotników. — Postanowienie co do farmaceutów ochotników. — Rekurs opiekuna przeciw wstąpieniu pupila bez zezwolenia. Rekurs ojca w celu uwolnienia syna bez pozwolenia przyjętego. — Prośba nauczyciela o uwolnienie od wojska. — Prośba o stawienie się do popisu w swoim miejscu pobytu.

Wzory podań w sprawach gminnych, opiekuńczych, małżeńskich, kuratelarnych, przedłużenia władzy ojcowskiej itp.

(Od strony 88 — 131)

Prośba o zapewnienie przyjęcia do gminy (ob. dział 2, str. 147). — Prośba o nadanie obywatelstwa austriackiego. — Prośba o wychodźstwo (ob. dział 2, str. 202). — Prośba o nadopiecznikowe zezwolenie do zaślubienia się. — Prośba o lypensę z powodu powinowactwa. — Prośba o zawarcie ślubu cywilnego (ob. dział 2, str. 108 — 202) — Prośba o dyspensę od trzech zapowiedzi z powodu bliskiej śmierci. — Prośba o dyspensę od trzech zapowiedzi z powodu śpłodzonych przed ślubem dzieci — Prośba o separacyę. — Prośba o odrębne mieszkanie. — Doniesienie o powtórne połączeniu się małżeństwa. — Prośba rozłączonej małżonki o przyzwolite utrzymanie — Prośba o dyspensę przed upływem prawnego czasu wdowieństwa. — Prośba izraelity o wydanie listu separacyi — Prośby powtórna w tym samym celu. — Prośba ojca o przesłuchanie celem wyboru stanu dla dziecka. — Prośba ojca z zaprzeczeniem ojcowskiego dziecka przedwczesnie urodzonego. — Pozew spadkobiercy o uznanie dziecka jako nieprawego łoża z powodu przedwczesnego urodzenia się tegoż. — Prośba o sprostowanie metryki dziecka nieślubnego z powodu nastąpienia małżeństwa. — Prośba o uprawnienie dziecka przez Monarchę. — Pozew o uznanie ojcowskiego i alimentacyę. — Prośba o przedłużenie władzy ojcowskiej. — Prośba o ustanowienie opiekuna dla dziecka skazanego więźnia. — Doniesienie o nadużyciu władzy ojcowskiej. — Prośba o potwierdzenie kontraktu celem przysposobienia dziecka małżełnego. — Wzór takiego kontraktu. — Prośba o potwierdzenie kontraktu celem przysposobienia dziecka pełnoletniego. — Wzór takiego kontraktu. — Prośba o potwierdzenie umowy wzięcia dziecka na wychowanie. — Wzór takiej umowy. — Prośba o ustanowienie opiekuna dla dziecka

z powodu śmierci ojca. — Prośba o uwolnienie od poruczonej opieki. — Prośba o zezwolenie użycia majątku głównego pupila. — Prośba o oddanie wdowie sprzętów domowych za cenę szacunkową. — Prośba o zezwolenie sprzedaży realności przez publiczną licytację. — Prośba o upoważnienie do odbioru kapitału pupila. — Prośba o pozwolenie zakupienia papierów wartościowych za użyciem kapitału pupila. — Prośba o pozwolenie ulokowania kapitału pupila na realności. — Prośba o upoważnienia opiekuna do przedsiębiorstwa kroków sądowych celem odebrania kapitału małoletniego pupila. — Prośba opiekuna o oddanie małoletniemu wolnego zarządu majątkiem. — Prośba o wydanie małoletniemu dekretu pełnoletności. — Doniesienie opiekunki o wejściu w powtórne małżeństwo. — Prośba o powierzenie opieki bliższemu krewnemu. — Prośba małoletniej matki o powierzenie jej opieki nad małoletnią córką. — Prośba pełnoletniego brata o powierzenie mu opieki nad małoletnimi siostrami. — Prośba męża o powierzenie mu kurateli nad małżonką. — Prośba opiekuna o wynagrodzenie. — Prośba o kuratora dla dwóch małoletnich mających jednego opiekuna. — Prośba o zbadanie umysłu pewnej osoby. — Prośba o ustanowienie kuratora dla marnotrawcy. — Prośba o ustanowienie zastępcy dla nieurodzonego. — Prośba o ustanowienie kuratora dla osoby nieobecnej i nieznanego jej pobytu.

O prawach ściśle rzeczowych.

(Od str. 151 — 156)

Pozew o naruszenie posiadania rzeczy nieruchomości — ruchomej — Prośba o zezwolenie do budowy — o zwiedzenie mającego się burzyć domu — przeciw przedsiębiorstwu burzeniu domu — Skarga wydobywcy.

Wyciąg z ustaw cywilnych.

(Od str. 159 — 175)

O prawie obywatelstwa austriackiego. — W sprawach małżeńskich. — O dzieciach nieprawego łoża. — O władzy ojcowskiej. — O przysposobieniu dzieci. — O opiece dla małoletnich i kurateli. — O dochodzeniu stanu umysłu obłąkanych i głupkowatych. — O zastępstwie nieurodzonych. — O ustanowieniu kuratora dla nieobecnych niewiadomego pobytu. — W sprawach budowy. — O skardze wydobywcy. — Postępowanie w sporach praworzecznych. — Tok rozprawy. — Zabezpieczenie się w razie gwałtownego zawalenia się sąsiedniego budynku. — Prośba o zbadanie stanu gwałtownego upadkiem budynku. — Pozew o naruszenie posiadania rzeczy nieruchomości. — ruchomej — Wolność używania dróg polnych w posiadaniu gminy zostających. — Rozmyślnie wyrzucenie kamienia granicznego. — Założenie drzwi w sieni będącej w posiadaniu wspólnym. — O wyrzuceniu znaków świadczących o posiadaniu rzeczy niemyślnych. — Zakaz wykonywania praw posiadania. — Pozwolenie do budowania przez Władzę polityczną. — Naruszenie posiadania przez prowadzenie budowl. — Zaoranie granicy lub dróg. — Skarga z powodu naruszenia posiadania gruntu — realności — rzeczy ruchomej.

O księgach publicznych, tabularnych i gruntowych

(Od str. 176 — 250.)

Wywód o księgach publicznych. — Intabulacja, prenotacja i adnotacja

— O dokumentach tabularnych — O podaniach tabularnych. — Podanie o intabulację prawa własności realności. — o intabulację prawa zastawu kapitału. — o extabulację kapitału. — o intabulację za właściciela sumy hipotekowanej — o intabulację praw dzierżawnych. — o intabulację prawa własności sumy lub praw na małoletniego intabulowanych. — o intabulację prawa podzastawu. — o różne wpisy. — o wpis ceny szacunkowej realności. — o egzekucyjną intabulację. — poprzednio już intabulowanej lub prenotowanej pretenzji. — o prenotację sumy. — o prenotację prawa zastawu sumy wekslowej. — na sumie zahipotekowanej. — Oświadczenie w celu usprawiedliwienia prenotacji. — Podanie o przemienienie prenotacji w intabulację — Pozew o usprawiedliwienie prenotacji. — Podanie o wykreślenie nieusprawiedliwionej prenotacji. — o zwolnienie do usprawiedliwienia prenotacji. — O prawie pierwszeństwa tabularnego. — Ustępstwo prawa pierwszeństwa tabularnego. — Wzór ustępstwa prawa pierwszeństwa tabularnego — Podanie o intabulację prawa pierwszeństwa hipotecznego. — O adnotacjach. — Podanie o zanotowanie małoletności. — kurateli — pełnoletności. — o wykreślenie zanotowania kurateli. — o zanotowanie pozwu o wykreślenie sumy. — o wykreślenie pozwu o extabulację. — o adnotację wypowiedzenia intabulowanego kapitału. — pozwu o zapłacenie sumy intabulowanej. — o przeprowadzenie amortyzacji zadawnionej pozycji. — o orzeczenie amortyzacji zadawnionej pozycji. — o wykreślenie zadawnionej pozycji. — Postępowanie przy wydzieleniu części z ciał tabularnych. — Zezwolenie wierzyciela tabularnego na wydzielenie. — Podanie o wydzielenie gruntu bez ciężarów za zezwoleniem wierzycieli tabularnych. — o zawiązanie w tym celu wierzycieli tabularnych. Zanotowanie zamierzonego wydzielenia — Zarzuty wierzyciela tabularnego przeciw wydzieleniu. Podanie o orzeczenie nieważności czynionych zarzutów.

O zaprowadzeniu ksiąg gruntowych.

(Od str. 250 — 279)

Podanie o intabulację prawa własności realności. — wypiszonego kapitału. — o extabulację pozycji. — o intabulację sumy posagowej i prawa współwłasności na rzecz małżonki. — o intabulację prawa własności kupującego. — prawa zastawu resztującej ceny kupna. i o extabulację pozycji. — o intabulację sumy z łączną hipoteką. — prawa własności realności nabytej, której poprzednik jeszcze nie jest intabulowany. — o extabulację sumy. — na rzecz cessionariusza jeszcze nieintabulowanej. — o intabulację kupiciela za właściciela realności od spadkobiercy nabytej, bez poprzedniej intabulacji tegoż ostatniego. — Wymogi dokumentów tabularnych. — Podanie o wykreślenie prawa dożywotniego pobierania dochodów. — o wykreślenie prawa dożywotniego pomieszkania. — O prenotacji — Podanie o prenotację prawa zastawu sumy. — sumy wekslowej na hipotekowanej już pretenzji. — o prenotację z wyroku nieprawomocnego. — Usprawiedliwienie prenotacji. — Oświadczenie celem przemienienia prenotacji w intabulację. — Postępowanie celem usprawiedliwienia prenotacji. — Podanie o wykreślenie prenotacji nieusprawiedliwionej. — Skutki prenotacji. — Zezwolenie na intabulację prawa podzastawu. — Skutki pierwszeństwa intabulacji. — Ustępstwo pierwszeństwa hipotecznego. — Podanie o adnotację pierwszeństwa tabularnego dla zaciągnięć się mającej pożyczki. — Skutki takiej adnotacji. — Pozew o zapłacenie sumy intabulowanej. — Podanie o zanotowanie pozwu o za-

płacenie. — Skutek takiego zanotowania. — Podanie o wykreślenie unieważnionej pozycji ze wszystkimi jej podzastawami. Podanie o zanotowanie sporu przeciw uzyskanej intabulacji na podstawie czynu ka-ygodnego — Skutki takiej adnotacji. — Inne rodzaje adnotacji. — Postępowanie przy wydzielaniu części składowej ciała tabularnego. — Upoważnienie do wnoszenia podań tabularnych w imieniu cudzem: — Podanie o intabulację swego poprzednika, — ręczyteli o intabulację na rzecz wierzyciela, — o intabulację wspólnego prawa w imieniu własnem i spółników.

O terminach w sprawach tabularnych. — Karta główna i podrzędna. — Podanie o intabulację kapitału na hipotekę łącznej. — Podanie o rozciągnięcie hipoteki intabulowanej na inny korpus tabularny. — Skutki rozciągnięcia hipoteki — i hipoteki łącznej. — Postępowanie przy hipotekach łącznych. — O rekursach, terminach, amortyzacji, zadawnieniu, przedawnienia. Postępowanie przy zaprowadzeniu ksiąg gruntowych i górniczych. — O odpisach z ksiąg i dla ksiąg dokumentów, o rodzajach wyciągów tabularnych i zamawianiu tychże, o poświęceniach i kontestacjach tabularnych.

Ustawa cywilna.

O prawie dziedziczenia.

(Od str. 280 do 545).

Prawo dziedziczenia, przedmiot i sposób pełnienia tegoż. — Testament i prawne jego wymogi. — Wzór testamentu własnoręcznie spisanego i podpisanego. — Wzór testamentu nie własnoręcznie spisanego. — Testament pisemny przez spadkodawcę nieumiejącego ani pisać ani czytać sporządzony. Stwierdzenie ustne zdziałanego testamentu — Treść ustnie sporządzonego testamentu. — Wzór kontraktu małżeńskiego i oraz dziedzicznego. — Wzór kontraktu małżeńskiego z postanowieniem dochodu wdowiego. — Które osoby wykluczone są od dziedziczenia. — Podstawienie pospolite a substytucya powiernicza. — Testament z podstawieniem pospolitem i powierniczym. — Co jest kodycył? — Kodycył z odwołaniem się na pierw istniejący testament. — Kodycył bez istnienia testamentu. — Co są zapisy? — Ograniczenie i zniesienie rozporządzeń ostatniej woli. — Wzór odwołania testamentu. Ustawiczny porządek dziedziczenia. — Które osoby mają prawo do zachowku. Testament z ograniczeniem koniecznego dziedzica na zachówek. — Testament z ograniczeniem dziecka spadkodawcy na zachówek. — Co należy do prawnego spadku a co do zachowku? — Wydziedziczenie zupełnie koniecznego dziedzica. — Testament wydziedziczający koniecznego dziedzica Testament z wydziedziczeniem dziecka spadkodawcy. — Który sąd jest właściwy do przeprowadzenia spadku? — Pierwsze czynności przy przeniesieniu spadku. — Znalezione przy pisaniu aktu śmierci ostatniej woli rozporządzenia. — Wyszukanie majątku spadkowego, i zachowanie się przy tem spadkobiercy. — Wzór wykazu majątku. — Objęcie spadku w posiadanie. — Oświadczenie się do spadku — Oświadczenie się do spadku z dobrodziejstwem prawa inwentarza. — Zrzeczenie się spadku. — O zgłoszeniu się do spadku — Wierzyciele spadkowi. — Zgłoszenie wierzytelności do spadku. — Oświadczenie spadkobiercy na zgłoszenie się dłużnika do spadku. — Wezwanie edykcyjne wierzycieli spadkowych. — Objęcie spadku przez spadkobiercę. — Wykaz spadku. — Należitość od spadku — Dział spadku. — Wzór działu spadkowego. — Wykaz końcowy. — Podanie o wyznaczenie spadku. — Znalezione testamentu po przyznaniu spadku.

O kontraktach.

Kontrakty, umowy, układy.

(Od str. 546 do 565).

Wielorakie są kontrakty? Na co przy zawarciu kontraktu uważać należy? — Kontrakty nieważne. — Zobowiązania niepodzielne dłużników. Skutki prawne solidarności przy konkursach. — Obowiązek rękojmi czyli ewikcji. — O zadatkach, karze i umówionej karze. — Akty notaryalne. — Wymogi kontraktów pisemnych.

Kontrakt darowizny.

(Od str. 565 do 568).

Wzór kontraktu darowizny rzeczy nieruchomości. — Wzór podobnego kontraktu. — Prośba o intabulację prawa własności z kontraktu darowizny. — Darowizna na wypadek śmierci.

Kontrakt składu.

(Od str. 569 do 571).

Wzór kontraktu składu. — Wzór drugiego podobnego kontraktu.

Kontrakt wygodzenia.

(Od str. 571 do 574).

Wzór kontraktu wygodzenia. — Wzór kontraktu pożyczki. — Rewers na rzecz wypożyczoną.

Kontrakt pożyczki.

(Od str. 575 do 590).

Ustawa znosząca istniejące ustawy puzeiw lichwie. — Skrypt dłużny (oblig). — Warunki skryptu dłużnego Wzór skryptu. — Wzór skryptu z obowiązkiem płacenia ratami. — Wzór skryptu pożyczki z pupilarnem ubezpieczeniem hipotekować się mającej — Wzór skryptu z umorzeniem kapitału i procentów w równych ratach. — Wzór skryptu z umorzeniem kapitału ratami i stopniowem umniejszeniem procentów. — Deklaracya umorzenia kapitału i procentów w 20 równych ratach. — Deklaracya umorzenia kapitału w 10 równych ratach przy stopniowo umniejszających się procentach Prośba o intabulację prawa zastawu pożyczki. — Wypowiedzenie kapitału. — Prośba o adnotację tego wypowiedzenia. — Pokwitowanie odebranego kapitału. — Wzór kwitu spłaconego długu hipotekowanego.

O pełnomocnictwie.

(Od str. 591 do 595).

Co to jest pełnomocnictwo? — Wzór pełnomocnictwa do podniesienia pożyczki. — Podanie o intabulację praw z pełnomocnictwa wyrosłych. Wypowiedzenie pełnomocnictwa.

Kontrakt zamiany.

(Od str. 595 do 600).

Wzór kontraktu zamiany. — Wzór podobnego kontraktu (gruntów gospodarskich — dóbr).

Kontrakt kupna i sprzedaży.

(Od strony 404 do 426),

Wzór kontraktu kupna i sprzedaży gruntu. — Wzór kontraktu kupna i sprzedaży rzeczy ruchomych. — Wzór kontraktu kupna i sprzedaży z zastrzeżeniem odkupu. — Wzór kontraktu kupna i sprzedaży realności. — Wzór kontraktu kupna i sprzedaży realności. — Wzór kontraktu kupna i sprzedaży dóbr ziemskich. — Wzór kontraktu kupna i sprzedaży gruntu. — Wzór kontraktu kupna i sprzedaży dóbr ziemskich. — Wzór kontraktu kupna i sprzedaży dóbr ziemskich. — Wzór kontraktu dostawy z postanowieniem kary konwenyonalnej. Ważne wymogi kontraktów kupna i dostawy. — Wzór kontraktu dostawy.

Kontrakt najmu i dzierżawy.

(Od str. 428 do 465).

Na czym polega kontrakt dzierżawy — Ważne wymogi kontraktu najmu lub dzierżawy. — Kontrakt najmu pomieszkania. — Kontrakt podobny. — Kontrakt dzierżawy domu gościnnego. — Kontrakt dzierżawy gruntów. — Kontrakt dzierżawy dóbr ziemskich. — Kontrakt dzierżawy dóbr ziemskich. — Kontrakt dzierżawy dóbr ziemskich. — Kontrakt dzierżawy gruntów dominikalnych. — Kontrakt dzierżawy młyna.

Szczegółowe postanowienia w kontraktach dzierżawy.

(Od str. 465—480.)

Przy wydzierżawieniu młyna z gruntami, — mniejszych gruntów, — polan leśnych, — ogrodu owocowego (sadu), — cegielni, — glinek, — pieca do wypalania wapna, — kamieniołomów, — paszy żółdziejowej, — prawa polowania, — rybołówstwa, — przewozu, kawiarni, — apteki, — flakiestwa, — domu kąpielowego (łazienek), — ogólne postanowienia końcowe. — Układ o rozwiązanie kontraktu dzierżawnego. — Wydierżawienie gruntów w drodze licytacji. — Prośba o intabulację praw dzierżawnych, — o wykreślenie praw dzierżawnych. — Wypowiedzenie pomieszkania (awizacja). — Prośba o przymusowe opróżnienie pomieszkania.

O kontraktach służbowych.

(Od str. 481—488.)

Uгода o płacę. — Umowa o świadczenie usług. — Kontrakt służbowy z buhalterem, — o kierownictwo fabryki, — o zarząd dóbr.

Kontrakty o budowę.

(Od str. 488—495.)

Wzór kontraktu o budowę domu, — o budowę fabryki. — Kontrakt komisyjny.

Co to jest kontrakt o nakład.

Wzór kontraktu o nakład. — str. 500

Kontrakty o naukę

Wzór kontraktu o naukę — str. 501.

O kontraktach spółki.

(Od str. 502—510)

Wzór kontraktu spółki — Wzór kontraktu cichej spółki, — rozwiązanie spółki. — rozwiązanie spółki otwartej.

Kontrakty małżeńskie.

(Od str. 511—521)

Wzór kontraktu małżeńskiego z ogólną spółką majątku, — oraz dziecinnego, w wiano i dochód wdowi, — i dziecinnego, — dziedziczenia między małżonkami. — Zapis kaucyi zamęścia z ustępstwem hipotecznym.

O kontraktach losowych i zabezpieczeniach.

(Od str. 521—531)

Wymogi kontraktu losowego. — Statuta towarzystw zabezpieczenia. — Kontrakt kupna przyszłych pożytków. — Wzór kontraktu o kupno dziedzictwa, — o dożywotne dochody, — z zastrzeżeniem. — Postanowienia przy asekuracjach.

O kontraktach zastawu.

(Od str. 532—535)

Wzór kontraktu zastawu — Karta na zastaw. — Wzór zezwolenia na intabulację. — Postanowienia prawne o zastawie.

O rękojmi.

(Od str. 535—545)

Wzór dokumentu rękojmi. — Wzór rękojmi z oznaczeniem hipoteki. — Zapis kaucyi. — Podanie o intabulację kaucyi notarialnej. — Kontrakt odnowienia (nowacja). — Kontrakt ugody. — Ugoda o sumę — Ugoda o utrzymanie dziecka nieprawego łoża, — o dziedzictwo. — Wzór sądowej ugody.

O ustępstwie.

(Od str. 545—550)

Wzór cesyi pretensyi niezahipotekowanej. — zahipotekowanej, — kapitału i procentów w różnych ratach spłacalnej. — Ustępstwo dziedzictwa, dzierżawy.

O asygnatach (przekazach).

(Od str. 550—560)

Kontrakty asygnacyjne. — Wzór asygnacji. — Asygnacja kupiecka. — Asygnacja miasta załaty — Złożenie pretensyi do depozytu sądowego. — Podanie o przyjęcie pretensyi do depozytu sądowego. — Kwity z deklaracją do extabulacji. — Deklaracje do extabulacji.

Postępowanie sądowe w sporach cywilnych.

(Od str. 561—635)

Co to jest spór cywilny? — Kiedy na miejsce postępowanie sumaryczne? —

Czy potrzebuje strona w postępowaniu sumarycznym adwokata? — Pełnomocnicy w postępowaniu sumarycznym. — Korzyści postępowania sumarycznego. — Do którego sądu wnieść należy pozew? — Sądownictwo personalne, (instancja realna), — kausalne (instancja kausalna). — Sądy handlowe. — Sądownictwo morskie — górnicze. — spory ze stosunku zarobkowego lub przemysłowego wyniku. — Forma wewnętrzna i zewnętrzna pozwu. — Napisy (stylizacja pozwów). — Wzór pozwu o zwrócenie kapitału ze skryptu, — o zwrócenie kapitału pożyczonego, — o zwrócenie kapitału pożyczonego w obec świadków — o zwrócenie kapitału pożyczonego bez świadków i bez skryptu. Wzór pozwu rzemieślnika o zapłacenie należności — o zwrot wypożyczonego wozu, — opiekuna o zapłacenie zaległych procentów, — o zapłacenie pretensji wzajemnej, — o zapłacenie ceny kupna, — o zapłacenie sumy hipotekarnie ubezpieczonej, — o wydanie przedmiotu kupionego, — szynka o zapłacenie cechy, — ręczyciela przeciw ręczycielowi, — o oddanie dożywocia, — o zwrot przedmiotów do przechowania oddanych, — o zapłacenie czynszu, — o zapłacenie czynszu dzierżawnego, — przeciw masie spadkowej o zapłacenie sumy, — o wyłączenie zajętych egzekucyjnie przedmiotów, — o usprawiedliwienie prenotacji, — o wydanie darowanego przedmiotu, — o zapłacenie kwoty za towary na borg brane, — fabrykanta przeciw kupcowi, — kupca o odebranie towarów kupionych i zapłacenie za nie ceny kupna, — o wynagrodzenie szkody, — o zwrot zadatku w połównej wysokości, o wystawienie pokwitowania, — o wykonanie roboty, — Dokąd pozew wnieść należy? — Wzór podania jednej strony o odroczenie terminu, — obustronnego o odroczenie terminu. — Zachowanie się w obec sądu. — Usprawiedliwienie niestawienia się na terminie — Wzór podania o reasumowanie rozprawy — Formularz spisu kosztów. — Wzór podania odstąpienia od pozwu, — o udzielenie prawa ubogich i nadanie zastępcy z urzędu. — Wzór świadectwa ubóstwa w sprawie spornej. — O przystąpieniu do przysięgi. — Formularza przysięgi.

Wzór podania celem przystąpienia do przysięgi uzupełniającej. — Formularza przysięgi. — Wzór podania celem przystąpienia do przysięgi szacunkowej — Formularza przysięgi — Wzór podania o przystąpienie do przysięgi z prośbą o złożenie teje w innym sądzie. — Kaucja powoda na zabezpieczenie kosztów sądowych. — Wzór podania o polecenie powodom złożenia kaucji. — O terminach w postępowaniu sumarycznym. Doniesienie o zmianie mieszkania strony spór wiodącej. Postępowanie celem wyjednanja nakazu zapłaty. — Wzór pozwu o nakaz zapłaty z aktu notarialnego. — Wzór pozwu o nakaz zapłaty przy zmianie osoby uprawnionej — Wzór zarzutów przeciw nakazowi zapłaty. — Wzór pozwu o nakaz zapłaty z dokumentu intabulowanego. — Wzór zarzutów przeciw nakazowi zapłaty pretensji intabulowanej.

Postępowanie sądowe w procesach wekslowych.

(Od str. 657 do 655).

Postępowanie wekslowe. — Wzór pozwu przeciw akceptantowi, bez oznaczenia miejsca zapłaty. — Wzór pozwu przez pełnomocnika. — Wzór pozwu żyrantarusa przeciw żyrantowi. — Wzór pozwu przeciw dwóm akceptantom — Wzór pozwu przeciw akceptantowi z oznaczeniem miejsc zapłaty. Wzór pozwu przeciw kilku zobowiązanym. — Wzór pozwu żyrantarusa przeciw żyrantowi — Wzór pozwu remitenta przeciw wystawicielowi, akceptantowi i ręczycielowi. — Wzór pozwu o akceptowanie weksłu — Wzór pozwu przeciw poprzednikowi, z po-

wodu niepewności akceptanta. — Wzór pozwu przeciw akceptantowi z tegoż samego powodu. — Wzór podania o wprowadzenie amortyzacji weksłu — Wzór podania o amortyzację weksłu — Wzór zapowiedzenia sporu celem przerwania zadawnienia. — Wzór pozwu z tytułu zubożenia się ze szkoda drugiego. — O terminach do wniesienia zarzutów — Zarzuty przeciw nakazowi zapłaty. — Zarzuty z powodu nieistożności podpisu pozwanego — Podanie celem złożenia do depozytu sumy wekslowej. — Podanie o zawiadomienie powoda o złożeniu do depozytu sumy wekslowej. — O rekursach, apelacjach i terminach w sporach wekslowych.

Postępowanie w sporach awizacyjnych.

(Od str. 656 do 670).

Wypowiedzenie najmu lub dzierżawy. — Właściwość sądów w sporach awizacyjnych. — Termina przy wypowiedzeniach. — Wzór sądowego wypowiedzenia pomieszczenia przez wynajmującego. — Wzór sądowego wypowiedzenia przez najmującego — Wypowiedzenie domu gościnnego przez wydzierżawiającego. — Wzór wypowiedzenia kontraktu dzierżawy ze strony dzierżawcy — Wzór rewersu najmującego na pozasądowe wypowiedzenie pomieszczenia. — Wzór rewersu dzierżawcy na pozasądowe wypowiedzenie dzierżawy. — Podanie o oddanie przedmiotu najmu lub dzierżawy w oznaczonym czasie. — Wzór podania przypominającego dzierżawcy o zbliżającym się ukończeniu dzierżawy. — O zarzutach przeciw wypowiedzeniu i terminach. — Wzór zarzutu najmującego. — Skutek zarzutów przeciw wypowiedzeniu. — Powody do wypowiedzenia przez ukończenie czasu najmu lub dzierżawy. — O wyrokach, apelacjach i rewizjach. — Skutki nie wniesienia zarzutów w terminie prawnym. — Wzór podania o usunięcie z pomieszczenia (rumacyje). — O podnajmujących i poddzierżawcach. Kroki sądowe celem zabezpieczenia czynszu najmu. — Wzór pozwu o zapłacenie czynszu najmu i zajęcie ruchomości.

Postępowanie zwyczajne.

(pisemne i ustne)

(Od str. 671 do 782).

Kiedy się używa zwyczajnego postępowania? — Potrzeba zastępstwa adwokata w postępowaniu zwyczajnym — Rodzaje postępowania zwyczajnego (ustne i pisemne). — Kiedy postępowanie pisemne na miejsce. — Wzór pozwu do postępowania zwyczajnego. — Wzór pozwu z ofiarowaniem dowodu przez przysięgę główną. — Wzór prośby o zaprowadzenie postępowania pisemnego. — Wzór przyjęcia propozycji o wprowadzenie postępowania pisemnego. — Sposób przeprowadzenia zwyczajnego postępowania pisemnego — Wzór artykułów dowodowych — Termina do obrony. — Wzór repliki. — Wzór dupliki. — Spis aktów. — O odroczeniach terminu. — Wzór podania o wyznaczenie nowego terminu. — Wzór podania z oświadczeniem przeczącem. — Wzór zaskarżenia kontumacji co do wniesienia obrony. — O restytucji. — Wzór podania zarzucającego niewłaściwość sądu. — Wzór złożenia pozwu z powodu rozstrzygniętego już przedtem sporu wyrokiem prawomocnym. — Wzór podania z dodatkowym środkiem dowodu. — Wzór podania o wyznaczenie terminu do oględzin oryginalnego dokumentu. — Kiedy wprowadzone było postępowanie ustne. — Wzór podania o doręczenie powodowi pisemnych środków dowodowych. — Wzór podania z oznajmieniem pozwu. — Wzór prośby o unieważnienie z powodu nie-

uprawnienia strony do zastępowania siebie samej. — 0 skardze zawezwawczej. — Wzór pozwu zawezwawczego — Wzór wyzwania z powodu przedsięwzięć się mającej budowy. — Wzór podania o inrolucję aktów w sporze zawezwawczym. — 0 przystąpieniu do dowodu. — Wzór pozwu na mocy pozasądowego przyznania. — Wzór artykułów dowodowych do powyższego pozwu. — Wzór pozwu na mocy dokumentu z winy strony przeciwnej zatraconego. — Wzór podania o odnowienie dokumentu. — Wzór przystąpienia do dowodu przez świadków. — Wzór szczegółowych pytań do przesłuchania świadków — Wzór podania dowodzącego — Wzór podania o przesłuchanie świadków na wieczną pamięć. — Wzór pozwu o wydanie dokumentu na wieczną pamięć. — Wzór pozwu o zeznanie dokumentu na wieczną pamięć. — Wzór sumarycznego poświadczenia świadka. — Wzór podania o przystąpienie do dowodu przez rzeczoznawców na wieczną pamięć. — Wzór doniesienia o braku zaufania do wyznaczonego rzeczoznawcy. — Wzór podania o dobrowolne oszacowanie domu. — 0 dowodzie przez przysięgę. — Wzór podania o przystąpienie do przysięgi. — Wzór formułki przysięgi młazco odkazaney. — 0 przysiędze manifestacyjnej — 0 przysiędze wyjawienia. — Wzór pozwu o złożenie przysięgi manifestacyjnej z powodu podejrzenia o zatajenie majątku 707. — Wzór podania o zawezwanie innego sądu do odebrania przysięgi 709. — Wzór podania pod isanej formułki przysięgi do sądu 710. — Wzór pozwu o dopuszczenie nowych środków dowodu w miejsce przysięgi strony przeciwnej, a to przed przystąpieniem do przysięgi 711 — Wzór podobnego pozwu lecz po przystąpieniu do przysięgi 712. — Wzór próśby o spis aktów w zwykłym procesie 714 — Wzór spisu aktów 714. — 0 rekursach 715. — 0 formie i terminach co do wnoszenia rekursów 716. — Wzór rekursu 717 — Wzór rekursu w sprawie prowizorycznej przeciw końcowemu rozstrzygnięciu 718. — 0 apelacjach. — Wzór zgłoszenia apelacji z prośbą o przedłużenie terminu do wniesienia zażalenia. — Zgłoszenie apelacji — Rewizja zwyczajna lub nadzwyczajna. — 0 wykonaniu sądowych wyroków. — 0 tymczasowem (prowizorycznem) zabezpieczeniu. — 0 zapowiedzeniu rzeczy ruchomych. — Wzór próśby o zapowiedzenie sądowe. — Wzór podania dotyczącego złożenia kaucyi. — Wzór pozwu usprawiedliwiającego zapowiedzenie. — Drugi wzór próśby o zapowiedzenie sądowe. — Drugi wzór pozwu usprawiedliwiającego zapowiedzenie. — 0 zniesienie sądowego zapowiedzenia z powodu zaniedbanego usprawiedliwienia. — Wzór takiegoż pozwu. — Wzór próśby egzekucyjnej. — Wzór próśby egzekucyjnej celem zabezpieczenia. — 0 sekwestracji. — Wzór podania o sekwestrację domu do spadku należącego. — Drugi wzór próśby o sekwestrację. — Wzór podania o sekwestrację lasu znajdującego się w posiadaniu pozwanego. Wzór podania o egzekucyjne ubezpieczenie. — 0 areszcie prowizorycznym z przeczności. — Wzór próśby o dozwoleńie tymczasowego aresztu. — Wzór podania ze strony przyszeszowanego z celu dania zabezpieczenia. — 0 egzekucyi. — 0 egzekucyjnej grabieży. — Wzór podania o egzekucyjne zajęcie ruchomości. — Wzór podania o egzekucyjne zajęcie, przeniesienie i ściśle opieczętowanie ruchomości. — 0 egzekucyjnej intabulacji praw na majątku nieruchomym. — Wzór podania o egzekucyjną intabulację w stanie biernym pewnej realności. — 0 egzekucyjną intabulację prawa zastawu intabulowanej już poprzednio pretensyi — 0 egzekucyjną intabulację prawa własności do realności; prawa rzeczowego na realności. — 0 egzekucyjnej sekwestracji. — Wzór podania o egzekucyjną sekwestrację realności. — 0 egzekucyjnem przyznaniu na własność pretensyi

dłużnika i o egzekucyi na płacę dłużnika. — Wzór podania e egzekucyjne przyznanie własności pretensyi, do dłużnika należącej; — 0 przyznanie na własność w drodze egzekucyi hipotekowanej pretensyi; drugi wzór takiego podania; 0 przyznanie własności i wydanie połowy pensyi dłużnika. — 0 egzekucyjnem odebraniu rzeczy ruchomych od dłużnika. — Wzór podania egzekucyjnego o zwrócenie rzeczy ruchomej tylko pod względem gatunku oznaczonej. — W jaki sposób prowadzi się egzekucję o wymuszenie uskutecznienia lub dostarczenia roboty. — Wzór podania egzekucyjnego o wymuszenie przysądzonej czynności; 0 egzekucję na odsetki od intabulowanej na nieruchomym majątku pretensyi. — 0 egzekucyjnem oszacowaniu. — Wzór podania o egzekucyjne oszacowanie realności. — 0 egzekucyjnej licytacji. — Wzór podania o egzekucyjną licytację ruchomego majątku dłużnika; 0 egzekucyjną licytację realności. — Wzór warunków licytacyjnych. — Drugi wzór warunków licytacyjnych do egzekucyjnej sprzedaży realności. — Wzór podania o wstrzymanie przedsięwzięcia dozwolonej już licytacji; — 0 ponowne przedsięwzięcie powstrzymanej licytacji; — 0 dodatkowe uwiadomienie tabularnych wierzycieli o rozpisanych terminach licytacyjnych. — Wzór warunków licytacyjnych przy sprzedaży większych posiadłości. — Wzór podania o zabezpieczenie praw dla nabywcy z aktu licytacyjnego wypływających; — odstąpienia od egzekucyi; — 0 zlikwidowanie pretensyi; — 0 przyznanie na własność ruchomości na rachunek pretensyi. — Wzór pozwu opozycyjnego. — Wzór podania o zniesienie egzekucyi na podstawie dokumentu, wygaśnięcie praw egzekucyjnych zupełnie udowadniającego. — Wzór pozwu o wyłączenie. — Przywrócenie do dawnego stanu (restytucya). — Wzór próśby restytucyjnej z powodu bez winy własnej upłynięcia terminu do wniesienia pisma spornego; — 0 przywrócenie do dawnego stanu z powodu nowo odnalezionych środków dowodowych — Wzór pozwu o przywrócenie do dawnego stanu z powodu złego zastępstwa.

Prawo wekslowe.

(Od str. 785 do 802).

Co to jest weksel i na czem polega istota tegoż? — Wzory weksłów: 1. weksel na kogoś wystawiony (ciągnięty); 2. na własny rozkaz; 3. z oznaczonym miejscem zapłaty (domicyliowany); 4. za okazaniem; 5. jarmarczuy; 6. na własne imię wydany (własno-trasowany); 7. własny (suchy, jednorazowy, sola-weksel); — 8. weksel na raty (nieważny weksel); 9. weksel z przyrzeczeniem procentów (nieważny); 10. na okaziciela (nieważny); 11. blanko (nieważny); 12. uso-weksel (nieważny); 13. za wypowiedzeniem (nieważny).

Które osoby są zdolne do wystawienia weksłów? Na czem polega zagrożenie wekslowe (aval)? Drugie równobrzmiące egzemplarze i odpisy weksłów, duplikaty, kopie. — Na co uwagę zwrócić należy przy zapłacie lub wykupnie weksłu? — 0 proteście wekslowym. — 0 regresie. — Zawiadomienie poprzedników (notyfikacja). — Wzór notyfikacji z powodu niezapłacenia — Kiedy następuje zadawnienie roszczeń wierzyciela wekslowego?

! Wielka biblioteka za małe pieniądze!

Wypredaż przeszło 500 dzieł (około 15.000 tomów) polskich najrozmaitszej treści po cenach nadzwyczajnie zniżonych.

Katalogi udzielam i przesyłam każdemu na żądanie *bezpłatnie*.

Kupującym do dni 90 za uchyleniem premij w katalogu wymienionych, *opuszczam znaczny rabat*, a mianowicie:

Kupującym razem za 10 złr. 10pct. — za 15 złr. 15pct. — za 20 złr. 20pct., a za 40 złr. 25proc.

Zamówienia niżej 2 złr. skuteczniams li tylko za przekazem i pobraniem pocztowem natychmiast pocztą odwrotną.

Równocześnie polecam jedyne tego rodzaju dzieło polskie pod tytułem „*Adwokat domowy*” dzieło o 52 arkuszach, zawierające między innemi przeszło 700 wzorów wszelkich czynności prawnych, za 4 złr. do 31. grudnia b. r. tudzież podróż malowniczą po Włoszech, Francyi i Szwajcaryi przez J. Gordona, pod tytułem „*Turysta z musu*”; — za dwa tomy 1 złr. 20 ct.

Prenumeratorowie „*Adwokata domowego*” otrzymają powyższe dwutomowe dzieło tylko za 40 ct.

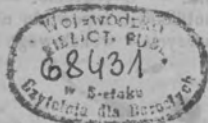
Jako ciąg dalszy „*Adwokata domowego*” polecam nakładem moim wydaną ustawę z dnia 27. kwietnia 1873 w sprawach drobiazgowych (hagatelnych) wraz z odnośną ustawą co do należytości stemplowych z dn. 24. maja 1873 z objaśnieniami i licznymi wzorami podań odnośnych — i kosztuje w języku niemieckim 50 ct. z przesyłką 56 ct. — zaś dla prenumeratorów lub kupujących u mnie dzieła powyżej ogłoszone po 25 ct. z przesyłką 30 ct.

Wydanie powyższych ustaw w języku polskim wkrótce nastąpi.

Z uszanowaniem

H. Bodek,

Lwów, ulica ormiańska 1. 53.

800,-

39

Sekretarz
i adwokat